

2012 SPUC National Conference

Research and Creative Solutions for Development

การประชุมวิชาการระดับชาติ

ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนา

4 พฤษภาคม 2555

ณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

2012 SPUC National Conference

Research
and
Creative Solutions
for Development

4 พฤษภาคม 2555

ณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

2012 SPUC National Conference

Research and Creative Solutions for Development

การประชุมวิชาการระดับชาติ

ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนา

4 พฤษภาคม 2555

ณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

การประชุมวิชาการระดับชาติเรื่อง ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนา

RESEARCH AND CREATIVE SOLUTIONS FOR DEVELOPMENT

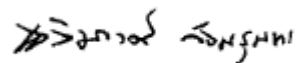
2012 SPUC NATIONAL CONFERENCE

สารจากรองอธิการบดีวิทยาเขต

ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียใต้ซึ่งรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน เตรียมความพร้อมที่จะก้าวไปกับการพัฒนาอาเซียนให้เป็นหนึ่ง ในการนี้รัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับการผลักดันการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนก็ตื่นตัวในเรื่องนี้อย่างยิ่ง

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ยังคงปฏิบัติภารกิจสำคัญในการพัฒนางานของสถาบันการศึกษาอย่างต่อเนื่องคือ สานต่อโครงการซึ่งมหาวิทยาลัยเปิดเวทีสำหรับการพัฒนาบุคลากรของสังคม โดยจัดให้มีการประชุมวิชาการระดับชาติ เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์เชิงวิชาการ สำหรับนักวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถาบัน มุ่งเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษา ค้นคว้า การวิจัย และพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อสนับสนุนให้อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต นักศึกษาของสถาบันต่าง ๆ ที่สมัครเข้าร่วมโครงการ ได้เผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะ กิจกรรมทางวิชาการที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นนี้ เป็นเครื่องยืนยันการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย

ในนามของมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนักวิชาการ ผู้เข้าร่วมโครงการ ผู้เสนอผลงาน เจ้าหน้าที่ และบุคลากรทุกคนที่ตั้งใจทำงานอย่างทุ่มเท เพื่อให้ภารกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยลุล่วงด้วยดี ขออำนาจพรให้การประชุมบรรลุเป้าหมาย และขอให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนประสบความสำเร็จด้วยกัน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัฒนสุนทร)

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

สารจากประธานคณะกรรมการฝ่ายอำนวยการจัดการประชุม

การประชุมวิชาการระดับชาติ (2012 SPUC National Conference) เรื่อง ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ เพื่อการพัฒนา (Research and creative solutions for development) มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี จัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการในการแลกเปลี่ยนความรู้และส่งเสริมสนับสนุนการเสนอผลงานวิจัย ของอาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา นักประดิษฐ์ ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน ตลอดจนแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์การวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี กำหนดจัดงานประชุมวิชาการระดับชาติ ในวันศุกร์ที่ 4 พฤษภาคม 2555 โดยมีประธานในพิธีคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี นายคมสัน เอกชัย และมีการบรรยายพิเศษ เรื่อง **วิกฤตและโอกาสเมื่ออาเซียนรวมเป็นหนึ่ง** ในปี พ.ศ. 2558 โดย ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล สำหรับในภาคบ่ายเป็นการนำเสนอ ผลงานทั้งแบบบรรยายและแบบโปสเตอร์

ในนามของคณะกรรมการฝ่ายจัดงาน ขอขอบคุณกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน คณะกรรมการทุกฝ่าย และคณะทำงานทุกท่านที่มีส่วนช่วยขับเคลื่อนการจัดงานประชุมวิชาการในครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจน องค์การภาครัฐและเอกชนที่ให้การสนับสนุนการจัดการประชุมวิชาการระดับชาติในครั้งนี้ ขอขอบคุณวิทยากร และผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านที่มีส่วนสำคัญทำให้การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งนี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ อูสาหะ)

ผู้ช่วยอธิการบดี

กำหนดการประชุมวิชาการระดับชาติ
เรื่อง ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนา
วันศุกร์ที่ 4 พฤษภาคม 2555
ณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

- 8.30 – 9.00 น. ลงทะเบียน ที่ห้องสำนักงานทะเบียน ชั้น 1 อาคาร ดร.สุข-มาลินี พุคยาภรณ์
- 9.00 – 9.15 น. พิธีเปิด ที่ห้องศรีสุข ชั้น 12 อาคาร ดร.สุข-มาลินี พุคยาภรณ์
- กล่าวต้อนรับโดย รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
รองศาสตราจารย์วาทณี ฐาปนวงศ์สานติ
 - กล่าวรายงานโดย ผู้ช่วยอธิการบดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ อูสาหะ
 - ประธานในพิธี กล่าวเปิดงานโดย ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี
นายคมสัน เอกชัย
 - ประธานมอบโล่ ผู้ให้การสนับสนุน
 - รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มอบของที่ระลึกประธาน
- 9.15 – 12.00 น. - การบรรยายพิเศษเรื่อง วิฤตและโอกาสของประเทศไทยเมื่อเข้าสู่ประชาคม
อาเซียน 2558 ที่ห้องศรีสุข ชั้น 12 อาคาร ดร.สุข-มาลินี พุคยาภรณ์
โดย ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล
- รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มอบของที่ระลึกวิทยากร
- 12.00 – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- ผู้บริหารและแขกรับเชิญ รับประทานอาหารที่ชั้น 2
อาคาร ดร.สุข-มาลินี พุคยาภรณ์
 - ผู้ร่วมงาน รับประทานอาหารที่ชั้น 11 อาคาร ดร.สุข-มาลินี พุคยาภรณ์
- 13.00 – 16.30 น. - ผลงานวิจัยที่นำเสนอแบบบรรยาย ที่ชั้น 9 ห้อง 903 – 906
และชั้น 10 ห้อง 1003 – 1006, 1009 – 1011 อาคาร ดร.สุข-มาลินี พุคยาภรณ์
- ผลงานวิจัยที่นำเสนอแบบโปสเตอร์ ลานอเนกประสงค์ ชั้น 1
อาคาร ดร.สุข – มาลินี พุคยาภรณ์

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาผลงานวิจัยการประชุมวิชาการระดับชาติ

“งานวิจัยและงานสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนา”

(2012 SPUC National Conference' 55)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ครรชิต	มาลัยวงศ์	ประธานกรรมการ
2. ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรีหญิงนัยนา	เกิดวิชัย	กรรมการ
3. Prof.Dr.Zhiyun	Wang	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์	วรรณัจฉริยา	กรรมการ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.คุณวุฒิ	คนฉลาด	กรรมการ
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์	สุขศรีงาม	กรรมการ
7. รองศาสตราจารย์ ดร.สัถยฤทธิ์	สว่างวรรณ	กรรมการ
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์	ประณีตพลกรัง	กรรมการ
9. รองศาสตราจารย์ ดร.เอื้อน	ปิ่นเงิน	กรรมการ
10. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์	บุญวิเศษ	กรรมการ
11. รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต	ไข่มุกต์	กรรมการ
12. รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์	เกิดประสพ	กรรมการ
13. รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา	เกิดประสพ	กรรมการ
14. รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์	วิภาวิน	กรรมการ
15. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ	ยอดนิล	กรรมการ
16. รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์	สุวจิตตานนท์	กรรมการ
17. รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์	อินทรประเสริฐ	กรรมการ
18. รองศาสตราจารย์ ดร.ภูริชญา	วัฒนรุ่ง	กรรมการ
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ	โชคเหมาะ	กรรมการ
20. รองศาสตราจารย์กาญจนา	มณีแสง	กรรมการ
21. รองศาสตราจารย์ยี่น	ภู่วรรณ	กรรมการ
22. รองศาสตราจารย์สุพล	อิงประสาร	กรรมการ
23. รองศาสตราจารย์ภารดี	มหาพันธ์	กรรมการ
24. รองศาสตราจารย์คณพร	บุญพารอด	กรรมการ
25. รองศาสตราจารย์สุนา	สิทธิเลิศประสิทธิ์	กรรมการ
26. รองศาสตราจารย์เนตรพัฒนา	ยาวิราช	กรรมการ
27. รองศาสตราจารย์สุวิทย์	น้มน้อย	กรรมการ

28. รองศาสตราจารย์บำรุง	สุขพรรณ	กรรมการ
29. รองศาสตราจารย์ชนชัย	ยมจินดา	กรรมการ
30. รองศาสตราจารย์สุมน	อยู่สิน	กรรมการ
31. รองศาสตราจารย์นิพันธ์	เห็น โขชัยชนะ	กรรมการ
32. รองศาสตราจารย์วาทณี	ฐาปนวงศ์สานติ	กรรมการ
33. รองศาสตราจารย์ศิริโสภาคย์	บุรพาเดชะ	กรรมการ
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิต	อู่อัน	กรรมการ
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี	เพชรสว่าง	กรรมการ
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวี	หัตถกรรม	กรรมการ
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณมา	รัศมีขวัญ	กรรมการ
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาติ	มณีโชติ	กรรมการ
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพร	ศรีจำปา	กรรมการ
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกวิทย์	มณีธร	กรรมการ
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์	ชัยกิจอุราใจ	กรรมการ
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวรัตน์	แสงวิภาค	กรรมการ
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี	วงศ์หล้า	กรรมการ
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด	จงอภิรัตน์กุล	กรรมการ
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐม	หงษ์สุวรรณ	กรรมการ
46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ	กรวยสวัสดิ์	กรรมการ
47. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรนนท์	สายัณห์เกษะ	กรรมการ
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ	ภูพัฒน์วิบูลย์	กรรมการ
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา	สงวนสัตย์	กรรมการ
50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์	วิจิตรสุนทร	กรรมการ
51. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย	มีคำ	กรรมการ
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิษฐ์	นากกระแสร	กรรมการ
53. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรางคณา	ธรรมลิขิต	กรรมการ
54. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา	จันทวงศ์	กรรมการ
55. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ	อุสาหะ	กรรมการ
56. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์	อุสาหะ	กรรมการ
57. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนทรัพย์	วิจิตรสุนทร	กรรมการ
58. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิรพงษ์	จันทร์งาม	กรรมการ
59. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลศรี	เด่นวัฒนา	กรรมการ

60. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรุพห์	ศรีบริรักษ์	กรรมการ
61. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ประทีป	ทับอรรถานนท์	กรรมการ
62. ดร.จิราพร	ระโหฐาน	กรรมการ
63. ดร.ปาริชาติ	คุณปลื้ม	กรรมการ
64. ดร.จุมพฏ	บริราช	กรรมการ
65. ดร.จักรพงษ์	ลิมปนูสสรณ์	กรรมการ
66. ดร.ฐิติมา	ไชยกุล	กรรมการ
67. ดร.บวรวิทย์	เป็รื่องวงศ์	กรรมการ
68. ดร.สารทศ	สกุลกู	กรรมการ
69. ดร.อศม์เดช	วานิชชินชัย	กรรมการ
70. ดร.กมล	ชัยวัฒน์	กรรมการ
71. ดร.กมล	จิราพงษ์	กรรมการ
72. ดร.พูนผล	เตวิทย์	กรรมการ
73. ดร.อัฐธูมา	นิลนพคุณ	กรรมการ
74. ดร.นิเวศน์	จิระวิจิตรชัย	กรรมการ
75. ดร.คณิงนิจ	กุโปลา	กรรมการ
76. ดร.กัลยา	ต้นศิริ	กรรมการ
77. ดร.จำเนียร	จวงตระกูล	กรรมการ
78. ดร.ธ.ธง	พวงสุวรรณ	กรรมการ
79. ดร.สุธี	อยู่สถาพร	กรรมการ
80. ดร.สอาด	หอมมณี	กรรมการ
81. ดร.นิพัทธ์	จงสวัสดิ์ดี	กรรมการ
82. ดร.อัครา	โสภารักษ์	กรรมการ
83. ดร.สาวิตรี	รตโนภาส สุวรรณดี	กรรมการ
84. ดร.มณีรัตน์	ภาคธูป	กรรมการ
85. ดร.ชนวัตร	ลิมป์พานิชย์กุล	กรรมการ
86. ดร.ชรินี	มณีศรี	กรรมการ
87. ดร.ปรีชา	รินรัตน์กร	กรรมการและเลขานุการ

กำหนดการนำเสนอผลงานวิจัย

ผลงานวิจัยที่นำเสนอแบบบรรยาย

ห้อง 903 ชั้น 9 อาคาร ดร.สุข – มาลินี พุคยาภรณ์

ประธาน	ดร.เศรษฐชัย	ชัยสนิท
เลขานุการ	อาจารย์อุทัยรัตน์	เพ็งผล

เวลา	ชื่อบทความ	ผู้เสนอ
13.00–13.20 น.	การคัดเลือกรูปแบบไม่ติดกลุ่มอย่างสมบูรณ์ของตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท โดยใช้ฟังก์ชันโลจิทเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง	ศรีัญญา มาปลูก (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
13.20–13.40 น.	การลดจำนวนสปิโนเซลล์เสียในกระบวนการเจาะของโรงงานผลิตแผ่นวงจรไฟฟ้าโดยใช้หลักการซิกซ์ ซิกม่า	ดุสิต จันทร์รงค์ (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง)
13.40–14.00 น.	การพัฒนาระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ	ร.ต.อ.นิติ คำน ไพบูลย์ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์)
14.00–14.20 น.	การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการครุภัณฑ์: กรณีศึกษาระบบฐานข้อมูลครุภัณฑ์องค์การบริหารส่วนตำบลไทรน้อย	ฐิติพร ภูมิการีย์ (ม.ราชภัฏอุบลราชธานี)
14.20–14.40 น.	ระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กรณีศึกษา คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	วิภากร มากดี (ม.ราชภัฏอุบลราชธานี)
14.40–15.00 น.	การพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการบริหาร งานพัฒนานักเรียน โรงเรียนคอนตาลวิทยา อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร	ปรียา พันภัย (ม.ราชภัฏอุบลราชธานี)
15.00–15.20 น.	การใช้เทคนิคเหมืองข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	ศิริมา ชมาฤกษ์ (ม.ราชภัฏอุบลราชธานี)
15.20–15.40 น.	ระบบสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี	ประธาน วีริยะการุณย์ (ม.ราชภัฏอุบลราชธานี)

ห้อง 903 (ต่อ)

เวลา	ชื่อบทความ	ผู้เสนอ
15.40–16.00 น.	ตัวแบบจำลองการสับไฟโดยการแจกแจงแบบเบตา	ทวิศักดิ์ จันทร์มณี (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
16.00 น.	มอบเกียรติบัตรรับรองการนำเสนอผลงานวิจัย	

ห้อง 904 ชั้น 9 อาคาร ดร. สุข – มาลินี พุคยาภรณ์

ประธาน	อาจารย์นรินทร์ พนาวาส
เลขานุการ	ดร.นิเวศ จิระวิจิตชัย

เวลา	ชื่อบทความ	ผู้เสนอ
13.00–13.20 น.	นวัตกรรมต้นแบบธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อระบบ e-Auction และ Group Purchasing	อัครักษ์ จิระเมธากร (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
13.20–13.40 น.	การหาจุดแบ่งของตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท สำหรับการพยากรณ์การจำแนกข้อมูลโดยใช้ฟังก์ชัน โพรบิตเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง	สุภิญญา คำมัน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
13.40–14.00 น.	การสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1	ชนัญญา สิ้นธนพงศ์ (ม.รังสิต)
14.00–14.20 น.	การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	สรุญา เพชรรัตน์ (ม.นเรศวร)
14.20–14.40 น.	การพัฒนาบทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	กรกช จันทร์บุญพิทักษ์ (ม.นเรศวร)
14.40–15.00 น.	การพัฒนาบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เม้าส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	โนเรียน่า มาหามัด (ม.นเรศวร)
15.00–15.20 น.	การพัฒนาบทเรียนบนระบบเครือข่ายเรื่องการเขียนโปรแกรมขั้นต้น ที่มีรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	วิชัย บัวเนี้ยว (ม.นเรศวร)
15.20 น.	มอบเกียรติบัตรรับรองการนำเสนอผลงานวิจัย	

ห้อง 905 ชั้น 9 อาคาร ดร. สุข – มาลินี พุคยาภรณ์

ประธาน	รศ.กาญจนา มณีแสง
เลขานุการ	อาจารย์จิราภรณ์ ชมยิ้ม

เวลา	ชื่อบทความ	ผู้เสนอ
13.00–13.20 น.	ผลของโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่มที่มีต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในชุมชน	กัญญาณัฐ สุภาพร (ม.บูรพา)
13.20–13.40 น.	ผลกระทบของความเบ้ของค่าความคลาดเคลื่อนจากการแจกแจงแกมมาสำหรับการประมาณพารามิเตอร์ในตัวแบบอนุกรมเวลา	นพดล แดงจันทร์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
13.40–14.00 น.	การให้ความหมายและที่มาของความหมายการทุจริตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม	ขวัญฤทัย ใจทัน (ม.ศิลปากร)
14.00–14.20 น.	ความสัมพันธ์ทางสังคมและผลที่มีต่อการผิซหาระหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน	ชุตินา เกรียงพันธุ์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
14.20–14.40 น.	รูปแบบกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทย	วัฒนาพร อุทธีวัง (ม.สยาม)
14.40–15.00 น.	ตัวแบบประเมินประสิทธิผลของตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย	ขวัญชัย สุขศรีวิไลกุล (ม.สยาม)
15.00 น.	มอบเกียรติบัตรรับรองการนำเสนอผลงานวิจัย	

ห้อง 906 ชั้น 9 อาคาร ดร. สุข – มาลินี พุคยาภรณ์

ประธาน	รศ.ดร.ชาติชาย อิศรัมย์
เลขานุการ	อาจารย์พลกฤษณ์ ไพโรสานท์วัฒนชกุล
	อาจารย์ธนาพร ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา

เวลา	ชื่อบทความ	ผู้เสนอ
13.20–13.40 น.	การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของกลุ่ม บริหารการใช้น้ำชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา กระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี	สมปอง วงษ์ชัย (ม.ศิลปากร)
13.40–14.00 น.	ค่าใช้จ่ายทางทหารกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย	นาวาโทชัยอนันต์ พลเสน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
14.00–14.20 น.	นโยบายคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาและสินค้าที่มี ความแตกต่างกับความไม่สมมาตรในผลผลิตภาพของการวิจัย และพัฒนา	วศิน โรจยารุณ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
14.20–14.40 น.	ปัญหาการจัดการพื้นที่มรดกโลกในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา: พระราชวังโบราณ วัดพระศรีสรรเพชญ์ วิหาร มงคลปิตร พระบรมราชานุสาวรีย์พระเจ้าอู่ทอง และ บึงพระราม	อรทัย เจริญเรืองเดช (ม.เกษตรศาสตร์)
14.40–15.00 น.	พุทธศาสนานิกายเถรวาทในฐานะการทูตเชิงวัฒนธรรม ในความสัมพันธ์ไทย - เวียดนาม	พระอภิรักษ์ ทะสุนทร (ม.เชียงใหม่)
15.00 น.	มอบเกียรติบัตรรับรองการนำเสนอผลงานวิจัย	

ห้อง 1003 ชั้น 10 อาคาร ดร. สุข – มาลินี พุคยาภรณ์

ประธาน	ดร.สอาด	หอมมณี
เลขานุการ	อาจารย์ชัชพงษ์	เชื้อดี
	อาจารย์จรรย์กษ	พลสงคราม

เวลา	ข้อบทความ	ผู้เสนอ
13.00–13.20 น.	กฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศ	อนันต์ ช่วนีก (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
13.20–13.40 น.	ความยินยอมในการประกันชีวิตผู้อื่น	รศ.สุเมธ जानประดับ (ม.รามคำแหง)
13.40–14.00 น.	ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	ดร.ณิ นันทชัย (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
14.00–14.20 น.	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ต้องหาและจำเลยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550: ศึกษากรณีการสันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำความผิดในชั้นก่อนมีคำพิพากษา	ร.ต.อ.เกียรติพงษ์ กมลขุนทด (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
14.20–14.40 น.	ปัญหามาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540	กุลปราณี ศรีโย (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
14.40–15.00 น.	ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537	จ.อ.ภิญญา พิทักษ์นิระพันธ์ (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
15.00–15.20 น.	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีจราจร	ด.ต.จุมพล จั่นสังข์ (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
15.20–15.40 น.	ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้กระบวนการอนุญาตโตตุลาการในสัญญาสัมปทาน	นवलนภา อภิบาลศรี (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
15.40–16.00 น.	ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการประกอบวิชาชีพวิศวกร โยธา ภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าอาเซียน	นำโชค หมั่นทำ (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
16.00–16.20 น.	มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมสถานบริการกรณีศึกษา การประกอบกิจการสถานบันเทิง	สุวัต ทัศนจินดา (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
16.20 น.	มอบเกียรติบัตรรับรองการนำเสนอผลงานวิจัย	

ห้อง 1004 ชั้น 10 อาคาร ดร. สุข – มาลินี พุคยาภรณ์

ประธาน	รศ.สุวิทย์	นันทน้อย
เลขานุการ	อาจารย์อนันต์	ช่วยนิก
	อาจารย์เศรษฐ์	อินสกุล

เวลา	ข้อบทความ	ผู้เสนอ
13.00–13.20 น.	มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายพืชป่า	ชนภรณ์ ฉายาขวลิต (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
13.20–13.40 น.	ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการ	พิศาล รัตนปาณี (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
13.40–14.00 น.	มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	อุมภาพร พงศ์โสภิตานันท์ (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
14.00–14.20 น.	มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจในประเทศรับประกันความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐและประชาชน ศึกษาเฉพาะ: กลุ่มธุรกิจบางประเภท	สันต์ฤทัย สวยดี (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
14.20–14.40 น.	ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย	ภัทธรภรณ์ จันทรมหา (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
14.40–15.00 น.	มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น “เอเลี่ยนสปีชีส์” (alien species)	สุกัญญา อินทรวงษ์คำ (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
15.00–15.20 น.	ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน	ศ.ต.อ.พงศ์พันธ์ วิรัชอารีกุล (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
15.20–15.40 น.	ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับบอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งได้มาโดยทางมรดก	บุษบา ประชาฉาย (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
15.40–16.00 น.	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	ด.ต.สัญญาชัย เนินปลอด (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
16.00 น.	มอบเกียรติบัตรรับรองการนำเสนอผลงานวิจัย	

ห้อง 1005 ชั้น 10 อาคาร ดร. สุข – มาลินี พุคยาภรณ์

ประธาน	ผศ.พูนทรัพย์	วิจิตรสุนทร
เลขานุการ	อาจารย์พงศ์สิน	พรหมพิทักษ์

เวลา	ชื่อบทความ	ผู้เสนอ
13.00–13.20 น.	ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการติดอินเทอร์เน็ตกับความเหงา และทักษะทางสังคมของวัยรุ่น: กรณีศึกษานักเรียน ระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน	ศุภทัต แดงเครื่อง (ม.เชียงใหม่)
13.20–13.40 น.	กลยุทธ์การสื่อสารและการรับรู้รูปแบบ โครงการความรับผิดชอบ ต่อสังคมของ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)	โชติรัตน์ ศรีสุข (ม.ศิลปากร)
13.40–14.00 น.	การสื่อสารเพื่อการจัดการของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นภายใต้วิกฤตการณ์ จากการแข่งขันบริเวณชายแดนไทย – กัมพูชา : อำเภอกันทร ลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	ศรัญญา ประกอบกิจ (ม.นเรศวร)
14.00–14.20 น.	การสื่อความหมายของคำกริยาในพาดหัวข่าวอาชญากรรม ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ	กฤติกา พรหมสาขา ณ สกนกร (ม.ขอนแก่น)
14.20–14.40 น.	การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแฉะข้าวพันผักเพื่อ เสริมสร้างอัตลักษณ์สู่ตลาดเชิงพาณิชย์	ผศ.ดร.อิรวาวัฒน์ ชมระกา (ม.ราชภัฏอุดรดิตต์)
14.40–15.00 น.	การออกแบบลวดลายในงานผ้าปักด้วยมือสำหรับใช้ในงานเคหะ สิ่งทอ	รติรส บุญญะฤทธิ์ (ม.เทคโนโลยีราชมงคลล้านนา)
15.00–15.20 น.	สื่อดิจิทัลลวดลายล้านนาเพื่อสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	สืบสกุล ชื่นชม (ม.เทคโนโลยีราชมงคลล้านนา)
15.20–15.40 น.	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่	ธิวา เกษแก้ว (ม.เกษตรศาสตร์)
15.40–16.00 น.	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการสร้างตราสินค้าและความ จงรักภักดีในตราสินค้าของธุรกิจธนาคารพาณิชย์	พิริยะ แก้ววิเศษ (ม.ศิลปากร)
16.00–16.20 น.	แนวทางการดำเนินธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการสังคมของ บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด	ญาดา พลังาม (ม.ศิลปากร)
16.20 น.	มอบเกียรติบัตรรับรองการนำเสนอผลงานวิจัย	

ห้อง 1006 ชั้น 10 อาคาร ดร. สุข – มาลินี พุคยาภรณ์

ประธาน	ผศ.จирพงษ์	จันทร์งาม
เลขานุการ	อาจารย์อุราภรณ์	รักมิตร
	อาจารย์อริสรา	เสริมแก้ว

เวลา	ชื่อบทความ	ผู้เสนอ
13.00–13.20 น.	ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับการจัดการกำไร กรณีศึกษา บริษัทจดทะเบียนดัชนีเซท 100	พัชรี ส่งเจริญ (ม.เทคโนโลยีมหานคร)
13.20–13.40 น.	การซื้อขายหลักทรัพย์ของบุคคลภายในบริษัทมหาชนจำกัด ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง	ฐานะ รักปัญญา (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
13.40–14.00 น.	นักลงทุนบัญชีบริษัทหลักทรัพย์ลงทุนค้ำหน้าคำสั่งซื้อขายขนาดใหญ่ ของนักลงทุนประเภทอื่นหรือไม่	วีระชัย ตั้งวิจิตรสกุล (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
14.00–14.20 น.	การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโรงไฟฟ้าชีวมวล ขนาดเล็กมากในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	ณัฐฐิติ ลักษณ์อารีย์ (ม.เกษตรศาสตร์)
14.20–14.40 น.	เกณฑ์ค้ำของปีที่เสนอขายหลักทรัพย์ต่อสาธารณชนเป็น ครั้งแรก	กรชนก เพศประเสริฐ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
14.40–15.00 น.	ผลกระทบจากการขาดเสถียรภาพทางการเมืองต่อการเคลื่อนย้าย เงินทุนและการลงทุน โดยตรงจากต่างประเทศ	ชุนห์ รัตนเจียเจริญ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
15.00–15.20 น.	ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แรงจูงใจ ประสิทธิภาพของการ ติดต่อสื่อสารของหัวหน้าที่ส่งผลต่อความเหนียวแน่นภายในกลุ่ม ของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่	วาธินี สมานันตกุล (ม.เกษตรศาสตร์)
15.20–15.40 น.	พลวัตของอุตสาหกรรมประกันภัยในสหภาพยุโรป	นพรดา วินัยกุลพงศ์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
15.40–16.00 น.	การวิเคราะห์และประเมินมูลค่าหลักทรัพย์ บริษัท ศรีตรังแอโกร อินดัสทรี จำกัด (มหาชน)	วชิระ ปรีชานุรักษ์ (ม.ทักษิณ สงขลา)
16.00 น.	มอบเกียรติบัตรรับรองการนำเสนอผลงานวิจัย	

ห้อง 1009 ชั้น 10 อาคาร ดร. สุข – มาลินี พุคยาภรณ์

ประธาน	ผศ.ดร.ศิริลักษณ์ อูสาหะ
เลขานุการ	อาจารย์มนตรี พลเยี่ยม
	อาจารย์ณัฐพร อธิสุวรรณ กิ่ง

เวลา	ชื่อบทความ	ผู้เสนอ
13.00–13.20 น.	พฤติกรรมกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ส่งผลกระทบต่อ การประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสาร	พรพิศ พุนศรีสวัสดิ์ (ม.ศิลปากร)
13.20–13.40 น.	การเปรียบเทียบความสามารถและความมั่นใจในการใช้ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอน ภาษาเพื่อการสื่อสาร	รจิตรา วงษ์เพิก (ม.ราชภัฏเทพสตรี)
13.40–14.00 น.	การศึกษาภาษาภาพพจน์ในบทกวีของโรเบิร์ต ฟรอสต์	นัทลิต เถาวรัตน์ตานนท์ (ม.รังสิต)
14.00–14.20 น.	การวิเคราะห์ภาษาภาพพจน์จากเพลงของวานเนสซ่า คาลตัน	ภูวดล คงทวี (ม.รังสิต)
14.20–14.40 น.	การตั้งชื่อของชาวไทดำ: วงความหมาย	รุจิเรข บุรวิษเกษตรกร (ม.ขอนแก่น)
14.40–15.00 น.	Reading habits of English major students: Basis for improving teaching strategies	Hope Christina Hilado Deita (ม.ศรีปทุม ชลบุรี)
15.00 น.	มอบเกียรติบัตรรับรองการนำเสนอผลงานวิจัย	

ห้อง 1010 ชั้น 10 อาคาร ดร.สุข – มาลินี พุคยาภรณ์

ประธาน	ดร.ชลธิศ	ดาราวงษ์
เลขานุการ	อาจารย์ชัยณรงค์	ชัยจินดา

เวลา	ชื่อบทความ	ผู้เสนอ
13.00–13.20 น.	พฤติกรรมการณ์ซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย	ฉานนท์ ปิ่นเสมอ (ม.เทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ)
13.20–13.40 น.	แผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ของยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณ สร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง	ณัฐ อังศุประภา (ม.เกษตรศาสตร์)
13.40–14.00 น.	การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อแรงจูงใจ ในการตัดสินใจซื้อทองของผู้บริโภคในเขตจตุจักร	พรทิพภา เตชะเลิศมณี (ม.เกษตรศาสตร์)
14.00–14.20 น.	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสาย สนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	พนารัตน์ ทองหมั่น (ม.เกษตรศาสตร์)
14.20–14.40 น.	โครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการณ์แข่งขันของธุรกิจ การให้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ในประเทศไทย	อุมารณ์ สุคันธมาลย์ (ม.เกษตรศาสตร์)
14.40 น.	มอบเกียรติบัตรรับรองการนำเสนอผลงานวิจัย	

ห้อง 1011 ชั้น 10 อาคาร ดร. สุข – มาลินี พุคยาภรณ์

ประธาน	ผศ.ประภัสสร คำสวัสดิ์
เลขานุการ	อาจารย์อชิระ ใจสุบรรณ

เวลา	ชื่อบทความ	ผู้เสนอ
13.00–13.20 น.	ผลกระทบของเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ในภูมิภาคอาเซียน	มนต์ชัย ลีลาถาวรสุข (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
13.20–13.40 น.	ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าในตน การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจ และการทำงานเป็นทีมกับความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา	ดวงพร จันทศรี (โรงพยาบาลชลบุรี)
13.40–14.00 น.	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ในจังหวัดนครปฐม	พนิดา ไทยอ่อน (ม.ศิลปากร)
14.00–14.20 น.	อิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบสังคมต่อการดำเนินงานทางสังคมของธุรกิจเครื่องสำอาง	ผศ.วนิชย์ ไชยแสง (ม.ราชภัฏอุดรธานี)
14.20–14.40 น.	แนวทางการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันด้านการตลาดร้านค้าปลีกประเภทร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย	วรรณลักษณ์ เหล่าทวีทรัพย์ (ม.เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ)
14.40 น.	มอบเกียรติบัตรรับรองการนำเสนอผลงานวิจัย	

ผลงานวิจัยที่นำเสนอแบบโปสเตอร์

ลานอเนกประสงค์ ชั้น 1 อาคาร ดร.สุข – มาลินี พุคยาภรณ์

ประธาน	อาจารย์ธนิต	สงวนเนตร
เลขานุการ	อาจารย์อภิชัย	ตระห่านศรี
	อาจารย์กฤษณ์ดิษฐ์	รักษาคำ

เวลา	ชื่อบทความ	ผู้เสนอ
13.00–15.00 น.	การนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ปฐมวัยเขมรถิ่นไทย ในแหล่งการเรียนรู้ชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	ผศ.ดร.ทิพจุฑา สุภิมารส (ม.ราชภัฏสุรินทร์)
13.00–15.00 น.	การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจรับซื้อของเก่าในสังคม ระบบการค้า	วันวิสา ทองลา (ร้านสมจิตรค้าของเก่า)
13.00–15.00 น.	การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียกสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง	จारी กาบเครือ (โรงเรียนอนุบาลวัดนางใน)
13.00–15.00 น.	รูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุตามความต้องการของ พนักงานธนาคารออมสิน ภาค 5	พรชัย เอี่ยมขจรชัย (ม.ศิลปากร)
13.00–15.00 น.	ภาพลักษณ์องค์กรและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความ จงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร	เขมกร เข็มน้อย (ม.ศิลปากร)
13.00–15.00 น.	ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ การศึกษาของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	ดร.อัญชลี ทองกำเนิด (ม.เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี)
13.00–15.00 น.	รูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจภายใน ที่มีอิทธิพลต่อความคิด สร้างสรรค์ของพนักงาน กรณีศึกษา ธนาคารกรุงไทย จำกัด มหาชน	จิตวดี เนียมสุวรรณ (ม.ศิลปากร)
13.00–15.00 น.	ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมาดาคือ ความสามารถของมาดาคือในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนัก น้อยมากในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด	รุ่งนพรัตน์ เขียวสุประเสริฐ (ม.บูรพา)

เวลา	ชื่อบทความ	ผู้เสนอ
13.00–15.00 น.	พฤติกรรมการใช้งานเว็บไซต์ Facebook ของนักศึกษาระดับ การศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร	ธีรพงศ์ พงศ์ทิมา (ม.ศิลปากร)
13.00–15.00 น.	ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าวัสดุและ อุปกรณ์ก่อสร้างในเขตชุมชน: กรณีศึกษา อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม	พิมพ์ชญาณ์ แจ่มใสศรี (ม.ศิลปากร)
13.00–15.00 น.	โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู ประถมศึกษา	สายสุรีย์พร เวหะชาติ (ม.บูรพา)
13.00–15.00 น.	การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายหลัง ได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี	ชมนัฐ แสงจันทร์ (ม.ศิลปากร)
13.00–15.00 น.	การปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กรของบุคลากรใน บริษัท ยิบอินซอย จำกัด	สิริกร ภู่อำดี (ม.ราชภัฏเทพสตรี)
13.00–15.00 น.	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้า ธนาคาร กรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัด นครปฐม	อัฐพล สมภักดิ์ (ม.ศิลปากร)
13.00–15.00 น.	โปรแกรมฝึกอบรม การจัดการพื้นที่สีเขียวสำหรับ สถาบันการศึกษา กรณีศึกษา สถาบันการศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต	อุษณิษา แก้วคราม (ม.ราชภัฏภูเก็ต)
13.00–15.00 น.	ปัจจัยทำนายความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาที่มีบุตร รับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยเด็กวิกฤติ	กนกกาญจน์ เมฆอนันต์รัช (ม.บูรพา)
13.00–15.00 น.	การพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดเส้นทางพาหนะ	จตุพร ดวงธนู (ม.เอเชียอาคเนย์)
15.00 น.	มอบเกียรติบัตรรับรองการนำเสนอผลงานวิจัย	

สารบัญ

สารจากรองอธิการบดี วิทยาเขตชลบุรี

สารจากประธานคณะกรรมการฝ่ายอำนวยการจัดการประชุม

กำหนดการประชุมวิชาการ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาผลงานวิจัย

กำหนดการนำเสนอผลงานวิจัย

นามนักวิจัย (นำเสนอแบบบรรยาย)

หน้า

กรรข จันทรบุณยพิทักษ์

การพัฒนาบทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

1

กรรชก เพศประเสริฐ

เกณฑ์ค่างของบริษัที่เสนอขายหลักทรัพย์ต่อสาธารณชนเป็นครั้งแรก

7

กฤติกา พรหมสาขา ณ สกลนคร

การสื่อความหมายของคำกริยาในภาคหัวข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

17

กัญญาณัฐ สุภาพร

ผลของโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่มที่มีต่อภาวะซึมเศร้า

ของผู้สูงอายุในชุมชน

24

กุลปราณี ศรีไย

ปัญหามาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

34

เกียรติพงษ์ กมขุนทด

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ต้องหาและจำเลยตามรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550: ศึกษากรณีการสันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำ

ความผิดในชั้นก่อนมีคำพิพากษา

44

ขวัญชัย สุขศรีวิไลกุล

ตัวแบบประเมินประสิทธิผลของตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย

56

สารบัญ (ต่อ)

นามนักวิจัย	หน้า
ขวัญฤทัย ใจทัน	
การให้ความหมายและที่มาของความหมายการทุจริตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม	65
จุมพล จันสังข์	
ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีจราจร	72
ชนัญดา สิ้นธนพงศ์	
การสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดีย เรื่อง การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1	79
ชัยอนันต์ พลเสนา	
ค่าใช้จ่ายทางทหารกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย	84
ชอุณห รัตนเจียรเจริญ	
ผลกระทบจากการขาดเสถียรภาพทางการเมืองต่อการเคลื่อนย้ายเงินทุนและการลงทุน โดยตรงจากต่างประเทศ	93
ชุตินา เกรียงพันธุ์	
ความสัมพันธ์ทางสังคมและผลที่มีต่อการผิดชำระหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน	102
โชติรัตน์ ศรีสุข	
กลยุทธ์การสื่อสารและการรับรู้รูปแบบ โครงการความรับผิดชอบต่อสังคม	108
ฉานนท์ ปิ่นเสมอ	
พฤติกรรมกรซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย	115
ญาดา พลงาม	
แนวทางการดำเนินธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการสังคมของ บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด	124
ฐานะ รักบัญชา	
การซื้อขายหลักทรัพย์ของบุคคลภายในบริษัทมหาชนจำกัดที่เกี่ยวข้องกับการเมือง	132

สารบัญ (ต่อ)

นามนักวิจัย	หน้า
ฐิติพร ภูมิการีย์ การพัฒนาาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการครุภัณฑ์: กรณีศึกษาระบบฐานข้อมูล ครุภัณฑ์องค์การบริหารส่วนตำบลไธเส 143	143
ณัฐ อังศุประภา แผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ของยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง 149	149
ณัฐฐิติรี ลักษณะอารีย์ การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากในจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ 160	160
ครุณี นันทชัย ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 172	172
ดวงพร จันทศรี ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าในตน การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจและการ ทำงานเป็นทีมกับความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 182	182
ดุสิต จันทร์รงค์ การลดจำนวนสปีชีส์ในทะเลในกระบวนการเจาะของโรงงานผลิตแผ่นวงจรไฟฟ้าโดยใช้ หลักการซิกซ์ ซิกม่า 191	191
ทวิศักดิ์ จันทรมณี, อนุภาพ สมบูรณ์สวัสดิ์ ตัวแบบจำลองการสับไฟโดยการแจกแจงแบบเบตา 201	201
ธนภรณ์ ฉายาขวลิต มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายพีชป่า 209	209
ธิวา เกษแก้ว ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ 217	217

สารบัญ (ต่อ)

นามนักวิจัย	หน้า
นพรดา วินัยกุลพงศ์	
ผลวัดของอุตสาหกรรมประกันภัยในสหภาพยุโรป	226
นภคณ แดงจันทร์, อนุภาพ สมบูรณ์สวัสดิ์	
ผลกระทบของความเบี่ยงค่าความคลาดเคลื่อนจากการแจกแจงเกมมาสำหรับ การประมาณพารามิเตอร์ในตัวแบบอนุกรมเวลา	235
นवलนภา อภิบาลศรี	
ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการในสัญญา สัมปทาน	244
นัทธิต เงามรัตน์ตานันท์	
การศึกษาภาษาภาพพจน์ในบทกวีของโรเบิร์ต ฟรอสต์	253
นำโชค หมั่นทำ	
ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธาภายใต้กรอบ การเปิดเสรีการค้าอาเซียน	263
นิติ ด่านไพบูลย์	
การพัฒนาระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ	270
โนเรียน่า มหาหมัด	
การพัฒนาบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติมีเดียพอยท์เมตส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนและทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	281
บุษบา ประชาฉาย	
ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งได้มาโดยทางมรดก	288
ประธาน วิริยะการุณย์	
ระบบสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพ โรงพยาบาล สรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี	306

สารบัญ (ต่อ)

นามนักวิจัย	หน้า
ปรียา พันภัย	
การพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียนโรงเรียนคอนตอลวิทยา อำเภอคอนตอล จังหวัดมุกดาหาร	311
พงศ์พันธ์ วิรัชอารีกุล	
ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงาน สอบสวน	319
พนารัตน์ ทองหมั่น	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	328
พนิดา ไทยอ่อน	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้าน สมัยใหม่ในจังหวัดนครปฐม	337
พรทิพภา เตชะเลิศมณี	
การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อทอง ของผู้บริโภคในเขตจตุจักร	345
พรพิศ พูนศรีสวัสดิ์	
พฤติกรรมกรบริโภคของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ส่งผลต่อการประกอบการของร้านอาหาร ในถนนข้าวสาร	351
พัชรี ส่องเจริญ	
ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับการจัดการกำไร กรณีศึกษา บริษัทจดทะเบียนดัชนีเซท 100	358
พิริยะ แก้ววิเศษ	
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการสร้างตราสินค้าและความจงรักภักดีในตราสินค้า ของธุรกิจธนาคารพาณิชย์	367
พิศาล รัตนปาลี	
ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการ	372

สารบัญ (ต่อ)

นามนักวิจัย	หน้า
ภัทธรารักษ์ จันทรมหา	
ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย	380
ภิรยา พิทักษ์นิระพันธ์	
ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537	386
ภูวดล คงทวี	
การวิเคราะห์ภาษาภาพพจน์จากเพลงของวาเนสซ่า คาลตัน	393
มนต์ชัย ลีลาถาวรสุข	
ผลกระทบของเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ในภูมิภาคอาเซียน	399
รจิตรา วงษ์เพิก	
การเปรียบเทียบความสามารถและความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้ กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร	408
รติรส บุญญะฤทธิ	
การออกแบบขวดลายในงานผ้าปักด้วยมือสำหรับใช้ในงานเคหะสิ่งทอ	416
รุจิเรข บุรวิเศษตรกร	
การตั้งชื่อของชาวไทยดำ: วงความหมาย	424
วชิระ ปรีชานุรักษ์	
การวิเคราะห์และประเมินมูลค่าหลักทรัพย์ บริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) ..	432
วณิชย์ ไชยแสง	
อิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบสังคมต่อการดำเนินงานทางสังคมของธุรกิจ ในเครือข่ายวิสาหกิจ	441
วรรณลักษณ์ เหล่าทวีทรัพย์, ฌานนท์ ปิ่นเสมอ	
แนวทางการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันด้านการตลาดร้านค้าปลีกประเภทร้านขายของชำ หรือร้านโชห่วย	450

สารบัญ (ต่อ)

นามนักวิจัย	หน้า
วศิน โรจยารุณ	
นโยบายคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาและสินค้าที่มีความแตกต่างกับความไม่สมมาตร ในผลิตภาพของการวิจัยและพัฒนา	459
วัฒนาพร อูทธีวัง	
รูปแบบกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทย	470
วาธินี สมานันตกุล	
ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แรงจูงใจ ประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของ หัวหน้าที่ส่งผลต่อความเหนียวแน่นภายในกลุ่มของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่	478
วิชัย บัวเนี้ยว	
การพัฒนาบทเรียนบนระบบเครือข่าย เรื่องการเขียน โปรแกรมขั้นต้นที่มีรูปแบบการเรียน แบบอภิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	486
วิภากร มากดี	
ระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กรณีศึกษา คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	493
วีระชัย ตั้งวิจิตรสกุล	
นักลงทุนบัญชีบริษัทหลักทรัพย์ลงทุนตัดหน้าคำสั่งซื้อขายขนาดใหญ่ของนักลงทุน ประเภทอื่นหรือไม่	499
ศรัญญา ประกอบกิจ	
การสื่อสารเพื่อการจัดการของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นภายใต้วิกฤตการณ์ จากการปะทะกันบริเวณ ชายแดนไทย – กัมพูชา: กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	509
ศริญญา มาปลุก	
การคัดเลือกตัวแบบไม่ติดกลุ่มอย่างสมบูรณ์ของตัวแบบการถดถอยโลจิสติก แบบ 2 ประเภทโดยใช้ฟังก์ชัน โลจิทเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง	517
ศิริมา ชมาฤกษ์	
การใช้เทคนิคเหมืองข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิต ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	528

สารบัญ (ต่อ)

นามนักวิจัย	หน้า
ศุภพัทธ์ แดงเครื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการตัดสินใจอินเทอร์เน็ตกับความเหงาและทักษะทางสังคม ของวัยรุ่น: กรณีศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน	535
สมปอง วงษ์ชัย การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำ ชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี	543
สรญา เพชรรัตน์ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	552
สัณชัย เนินปลอด ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง	559
สันต์ฤทัย สวยดี มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจในประเทศรับประกันความเสี่ยง ในการดำเนินธุรกิจที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐและประชาชน ศึกษาเฉพาะกลุ่มธุรกิจ บางประเภท	565
สืบสกุล ชื่นชม สื่อดิจิทัลลดความเหลื่อมล้ำเพื่อสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	573
สุกัญญา อินทรวงษ์คำ มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น “เอเลี่ยนสปีชีส์” (alien species)	580
สุภิญญา คำมัน การหาจุดแบ่งของตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท สำหรับการพยากรณ์ การจำแนกข้อมูลโดยใช้ฟังก์ชัน โพรบิตเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง	587
สุเมธ จานประดับ ความยินยอมในการประกันชีวิตผู้อื่น	595

สารบัญ (ต่อ)

นามนักวิจัย	หน้า
สุวัต ทศน์จินดา	
มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสถานบริการ ทัศนศึกษาการประกอบ กิจการสถานบันเทิง	603
อนันต์ ช่วยนิค	
กฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศ	611
อภิรักษ์ ทะสุนทร	
พุทธศาสนานิกายเถรวาทในฐานะการทูตเชิงวัฒนธรรมในความสัมพันธ์ไทย – เวียดนาม ..	624
อรทัย เจริญเรืองเดช	
ปัญหาการจัดการพื้นที่มรดกโลกในเขตอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา: พระราชวังโบราณ, วัดพระศรีสรรเพชญ์, วิหารมงคลบพิตร, พระบรมราชานุสาวรีย์ พระเจ้าอู่ทอง และบึงพระราม	631
อักรักษ์ จิรเมธากร	
นวัตกรรมต้นแบบธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อระบบ e-Auction และ Group purchasing	640
อิราวัฒน์ ชมระกา, ศรีไพโร สกุลพันธ์, วรณกนก เชื้อนสุข	
การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบข้าวพันฝักเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สู่ตลาด เชิงพาณิชย์	649
อุมาพร พงศ์โสภิตานันท์	
มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	661
อุมาภรณ์ สุคันธมาลัย	
โครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจการให้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ ในประเทศไทย	672
Hope Christina H. Deita	
READING HABITS OF ENGLISH MAJOR STUDENTS: BASIS FOR IMPROVING TEACHING STRATEGIES	679

สารบัญ (ต่อ)

นามนักวิจัย (นำเสนอด้วยโปสเตอร์)

กนกกาญจน์ เมฆอนันต์ชัชวาล, นุจรี ไชยมงคล, นฤมล ชีระรังสิกุล

ปัจจัยทำนายความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาที่มีบุตรรับการรักษาในหออภิบาล
ผู้ป่วยเด็กวิกฤติ 695

เจมกร เข็มน้อย

ภาพลักษณ์องค์กรและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคาร
ออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร 703

จตุพร ดวงธนู, วิโรจน์ ตันติภักโร, ไพฑูรย์ สิริโอพาร

การพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดเส้นทางพาหนะ 712

จारी กาบเครือ

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง 720

ชมณัฐ แสงจันทร์

การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายหลังได้รับผลกระทบจากการ
ขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 729

ฐิตวดี เนียมสุวรรณ

รูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจภายในที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน
กรณีศึกษา ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) 738

ทิพจุฑา สุภิมารส

การนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการ
ถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย ในแหล่งการเรียนรู้ชุมชน
และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 748

ธีรพงศ์ พงศ์ทิมาญ

พฤติกรรมการใช้งานเว็บไซต์ Facebook ของนักศึกษาระดับการศึกษาปริญญาโท
มหาวิทยาลัยศิลปากร 761

สารบัญ (ต่อ)

นามนักวิจัย	หน้า
พรชัย เอี่ยมขจรชัย รูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุตามความต้องการของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 5	769
พิมพ์ชญาณ์ แจ่มใสศรี ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างในเขต ชุมชน: กรณีศึกษา อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม	777
รุ่งนพนันท์ เขียวสุประเสริฐ ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดาต่อความสามารถของมารดาในการดูแล ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด	792
วันวิสา ทองลา การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจรับซื้อของเก่าในสังคมระบบการค้า	800
สายสุรีย์พร เวหะชาติ โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา	807
สิริกร ภู่อำดี การปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรใน บริษัท ยิบอินซอย จำกัด	820
อัญชลี ทองกำหนด ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	828
อัฐพล สมัครัฐกิจ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้า ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม	838
อุษณิษา แก้วคราม โปรแกรมฝึกอบรม การจัดการพื้นที่สีเขียวสำหรับสถาบันการศึกษา กรณีศึกษา สถาบันการศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต	845

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก

โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

การพัฒนาบทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์
โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

THE DEVELOPMENT OF WEB-BASED INSTRUCTION WITH STAD
COOPERATIVE LEARNING STYLE OF COMPUTER MAINTENANCE
FOR MATHAYOMSUKSA 5

กรกช จันทร์บุญพิทักษ์*

Korakot Chانبunpithak

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร เรืองรอง**

Asst.Prof. Passkorn Roungrong, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” จำนวน 33 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.49/83.18 2) ความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 60.15 3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนบนระบบเครือข่ายอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: บทเรียนบนระบบเครือข่าย, การเรียนรู้แบบร่วมมือ, เทคนิค STAD

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop and test the effectiveness of Web-Based Instruction (WBI) on the subject of computer maintenance using Student Teams Achievement Division's (STAD), 2) to study the learning progress of students learning from STAD, and 3) to study students' opinions towards STAD. The sample group was 33 Mathayomsuksa 5 students of Betong "Wiraratprasan" School.

The results were as follows: 1) the efficiency of Web-Based Instruction (WBI) on the subject of Computer Maintenance was at 81.49/83.18, 2) the learning progress of the students on the posttest was 60.15 percent

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

higher than the pretest, and 3) the students' opinions toward Web-Based Instruction (WBI) were good.

Keywords: web-based Instruction (WBI). cooperative learning style. STAD.

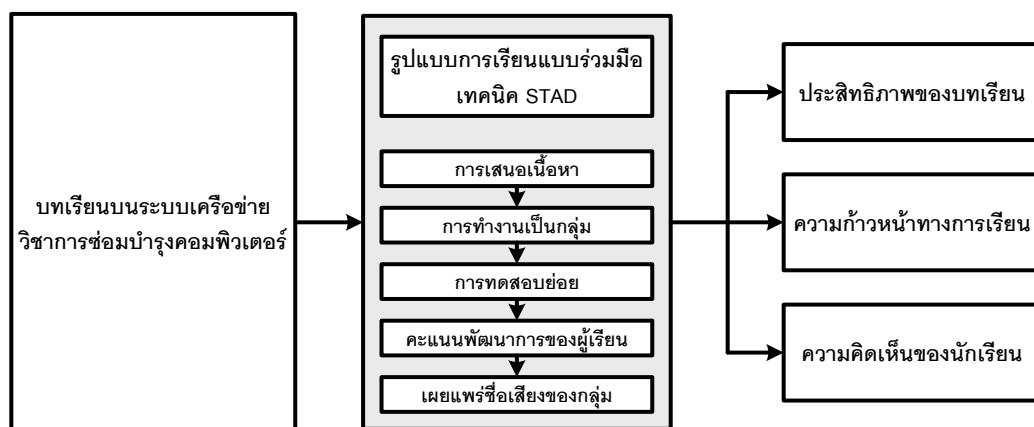
บทนำ

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน ให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากร รวมทั้งการเป็นกำลังใจให้แก่กันและกัน คนที่เก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบทางการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่ต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2541, หน้า 38) การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD (student team achievement division) เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เกิดจากการผสมผสานเนื้อหาสาระต่าง ๆ กับทักษะการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ มีการช่วยเหลือกันทำให้ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนดีขึ้น และได้ฝึกพัฒนาทักษะทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม เป็นที่พึงประสงค์ (กรรณิการ์ เรื่องเกษม, 2547, หน้า 18) การจัดกลุ่มผู้เรียนจะจัดละกันตามความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง และอ่อน มาเรียนรู้ร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มศึกษาบทวนเนื้อหาที่ผู้สอนนำเสนอจนเข้าใจ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม รวมทั้งให้กำลังใจกันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า ดังนั้น สมาชิกในกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบต่อเรียนของตนเอง ต้องขยันและตั้งใจเรียน ต่อจากนั้นทุกคนในกลุ่มทำแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาเป็นรายบุคคลโดยไม่มีการช่วยเหลือกัน แต่ละคนต้องทำคะแนนให้ดีที่สุด เพราะคะแนนของคนที่มีส่วนทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ จากนั้นนำผลที่ได้ของแต่ละคนในกลุ่มมารวมกันหาค่าเฉลี่ยเพื่อที่จะได้คะแนนความก้าวหน้าของกลุ่ม (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2542) ความสำเร็จของกลุ่ม การให้รางวัล เป็นอีกทางที่ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดแรงกระตุ้นให้ทุกคน ทำงานให้ดีที่สุด มีความพยายามทำคะแนนให้ดีที่สุดอีกด้วย

การเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้บทเรียน WBI โดยที่ผู้เรียนสามารถเรียนจากชุมชนต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศ เชื่อมต่อระบบเข้าสู่บทเรียนเรื่องเดียวกันในเวลาเดียวกันพร้อมกันหลาย ๆ คน และยังช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการตอบคำถาม การแก้ปัญหา การทำกิจกรรมและการดำเนินการต่าง ๆ ในการร่วมกันสร้างสรรค์บทเรียน ทำให้เกิดเป็นเครือข่ายองค์ความรู้ขนาดใหญ่ที่ทำนายและชวนให้ผู้เรียนติดตามบทเรียน โดยไม่เกิดความเบื่อหน่าย (ศิริสิทธิ์ จำปาขาว, 2549, หน้า 1)

จากหลักการและทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีแนวคิดที่นำระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาพัฒนาเป็นบทเรียนบนระบบเครือข่าย เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน เสริมความรู้ความเข้าใจด้านเนื้อหา เสริมทักษะด้านการปฏิบัติ สร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดผนวกกับรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD ที่มีวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่ม ซึ่งช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อหาความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนบนระบบเครือข่าย ในวิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 33 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sample) เนื่องจากรายวิชาที่ใช้ในการทำวิจัยเป็นรายวิชาเพิ่มเติม จึงมีข้อจำกัดของจำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ แบบประเมินคุณภาพบทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ และแบบสอบถามวัดความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าประสิทธิภาพของบทเรียนบนระบบเครือข่าย (E1/E2) ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ (p) ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ และสถิติที่ใช้หาความก้าวหน้าทางการเรียน (ศิริสิทธิ์ จำปาขาว, 2549, หน้า 19)

ผลการวิจัย

1. ผลของการพัฒนาบทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD จากการนำบทเรียนบนระบบเครือข่ายไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คะแนนรวมเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน (E1) คิดเป็นร้อยละ 81.49 และคะแนนรวมเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E2) คิดเป็นร้อยละ 83.18 แสดงให้เห็นว่า บทเรียนมีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 81.49/83.18 สรุปได้ว่า บทเรียนบนระบบเครือข่ายโดยรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) สามารถนำบทเรียนเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนได้

2. ผลความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD จากการศึกษาผลความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่าย มีความก้าวหน้าทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 60.15

3. ผลศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD จากการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนบนระบบเครือข่าย ผลการวิเคราะห์พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้บทเรียนบนระบบเครือข่าย อยู่ในระดับดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลของการพัฒนาบทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 81.49/83.18 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดได้ 80/80 แสดงให้เห็นว่า บทเรียนบนระบบเครือข่ายมีประสิทธิภาพ สามารถนำบทเรียนเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนได้ ซึ่งภายในบทเรียนประกอบด้วย ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว วิดิทัศน์ กระดานข่าว โปรแกรมจำลองเสมือนจริง ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีความสนใจในบทเรียนมากขึ้น การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD เป็นกระบวนการเรียนรู้หนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน มีความสามัคคีมากขึ้นภายในกลุ่ม เพื่อนจะคอยเป็นห่วงเพื่อนอยู่เสมอ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และลดปมด้อยของการเป็นนักเรียนกลุ่มอ่อน

2. ผลความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 60.15 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ สมาชิกภายในกลุ่มจะ

ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคนจะส่งผลต่อคะแนนรวมของกลุ่ม (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2546, หน้า 171)

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนบนระบบเครือข่าย วิชาการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD อยู่ในระดับดี แสดงให้เห็นว่า นักเรียนตอบสนองความต้องการทางการเรียนมากขึ้น เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองและกระบวนการกลุ่ม จนทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มได้ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน อันเกิดจากการทำกิจกรรมร่วมกัน การร่วมคิด การร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วมหาข้อสรุป นำไปสู่ความคิดของกลุ่ม และส่งผลเป็นความสำเร็จของกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรศึกษาสภาพแวดล้อมของนักเรียนก่อนทำการจัดกลุ่มให้กับนักเรียน
2. ครูผู้สอนควรศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมกลุ่มตามรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ให้เข้าใจ เพื่อที่จะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เป็นไปตามขั้นตอน
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ควรเน้นย้ำถึงบทบาท หน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่ม การทำกิจกรรมกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่ม และสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอย่างตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เครื่องให้บริการเครือข่าย ควรเลือกเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีทรัพยากรขั้นต่ำ หน่วยความจำแรม ไม่น้อยกว่า 2 GB หรือมากกว่า (อมรเทพ เทพวิจิต, 2552, หน้า 8) เพราะขณะที่นักเรียนทำแบบทดสอบบนระบบเครือข่าย ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ อาการค้างของระบบ ทำให้ไม่สามารถใช้งานได้ในขณะหนึ่ง ต้องรอสักระยะ ระบบจึงจะสามารถใช้งานได้เป็นปกติ
2. การทำกิจกรรมกลุ่ม บางครั้งนักเรียนบางคนเกิดอาการเบื่อหน่ายทางการเรียน ไม่สนใจเรียน ดังนั้น ครูและสมาชิกภายในกลุ่มควรร่วมกันกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ให้นักเรียนทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตัวเองต่อกลุ่ม ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่ม และคำนึงถึงความสำเร็จของกลุ่มเป็นอันดับแรก
3. ควรมีการนำรูปแบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD ไปใช้สอนกับกลุ่มสาระอื่น ๆ

บรรณานุกรม

กรรณิการ์ เรื่องเกษม. (2547). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เซต กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการเรียนรู้แบบกลุ่มตามสังกัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน (STAD)*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พิมพ์ันธุ์ เดชะคุปต์. (2544). *การเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน*.

กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: เลิฟแลนด์ ลิฟเพรส.

_____. (2542). *แผนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.

ศิริสิทธิ์ จำปาขาว. (2549). *การพัฒนากระบวนการเรียนแบบมีส่วนร่วมแบบ STAD บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต*

วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชา

เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์, บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2546). *19 วิธีการจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ* (พิมพ์ครั้งที่ 4).

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

อมรเทพ เทพวิจิต. (2552). *การจัดการเรียนการสอนบนเว็บด้วย Moodle 1.9 สำหรับผู้สอน*. นครราชสีมา:

ศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

เกณฑ์คั่งค้างของบริษัทที่เสนอขายหลักทรัพย์ต่อสาธารณชนเป็นครั้งแรก

ACCRUAL BASIS BY GOING PUBLIC FIRMS

กรชนก เพศประเสริฐ*

Kornchanok Pesprasert

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาระดับของรายการคั่งค้างในดุลยพินิจของผู้บริหาร (การตกแต่งตัวเลขทางบัญชี) ของบริษัทที่จะเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั้งก่อนและหลังการเสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนเป็นครั้งแรก วิธีที่ใช้ในการสำรวจขนาดของการตกแต่งตัวเลขทางบัญชีทั้งก่อนและหลังปีที่เสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนเป็นครั้งแรกคือ Cross-sectional Modified Jones Model โดยการใช้ข้อมูลของบริษัทที่เสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ระหว่างปี ค.ศ. 2001-2007 พบว่าผู้บริหารของบริษัทที่เสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนเป็นครั้งแรก ได้ทำการตกแต่งรายได้โดยรายงานยอดรายการคั่งค้างในดุลยพินิจของผู้บริหารก่อนทำการเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์สูงกว่าช่วงหลังการเสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนเป็นครั้งแรก และยังพบว่าผู้บริหารของบริษัทที่เสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนเป็นครั้งแรกนั้น ได้ทำการตกแต่งรายได้โดยการใช้รายการคั่งค้างในดุลยพินิจของผู้บริหารเพื่อทำให้รายได้ลดลงในช่วงก่อนปีที่เสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนเป็นครั้งแรก ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาลักษณะส่วนใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่พบการตกแต่งรายได้โดยการใช้รายการคั่งค้างในดุลยพินิจของผู้บริหารเพื่อทำให้รายได้เพิ่มขึ้นในระหว่างช่วงการเสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนเป็นครั้งแรก

คำสำคัญ: รายการคั่งค้าง, การตกแต่งตัวเลขทางบัญชี, การบริหารรายได้, การเสนอขายหลักทรัพย์ต่อ สาธารณชน

ABSTRACT

The main objective of this research was to examine the level of discretionary accruals (accounting manipulation) provided by the public firms in both pre- and post-issuing IPO. The investigation focuses on the size of accounting manipulation before and after the IPO years. The cross-sectional Modified Jones Model was applied, using IPO data in Thailand during 2001-2007 for the first time. The results showed that the management of IPO firms reported higher discretionary accruals before going to the public than after IPO periods. Other results also revealed that the management of IPO firms manipulated earnings by using income-

* Department of Banking and Finance, Faculty of Finance and Accountancy, Chulalongkorn University

decreasing discretionary accruals in pre-IPO years. This research was different from the US evidences which mostly made up the income-increasing discretionary accruals around the IPO.

Keywords: accruals. accounting manipulation. earnings management. initial public offering.

INTRODUCTION

An accrual accounting is a standard accounting method that measures a performance and position of a company by recognizing revenues when earned and expenses when incurred regardless of cash inflow or outflow. Under the accrual accounting method, managers is allowed to exercise an accounting discretion in reporting their earnings which more accurately reflect the economic conditions relative to cash accounting method in term of timing and matching principles. The accounting discretion may give managers the incentive to manipulate earnings in order to mislead investors, especially when firms plan to go public as initial public offering (IPO) firms.

Since there is no determination of the market price for issuers and underwriters to refer to when they set the offering price, nonprice information which is financial statements presented in the prospectus considered as the source of information for pricing IPO shares (Friedlan, 1994). Prospectuses provide information relative to issuing firms about the firm structure, risk factors, nature of business, current financial status, capital structure and so on that required by the Security and Exchange Commission (SEC). The association between financial statements information and the offering prices of IPOs suggests that managers of issuing firms have a strong incentive to exercise accounting discretion to manipulate earnings upward by making income-increasing accruals before going public in order to get more proceeds from their initial offerings. Teoh, Wong and Rao (1998) and Teoh, Welch, and Wong (1998) found evidence that issuers of initial public offering (IPO), on average, reported unusually high abnormal accruals in the IPO year, and after issue, when high abnormal accruals cannot be sustained, subsequently by poor long-run earnings and stock return performance. DuCharme, Malatesta, and Sefcik (2001) conclude that aggressive earnings management through abnormal (discretionary) accruals prior going public increases initial firm value, but decreases returns to investors after going public. Subramanyam (1996) indicated that discretionary accruals (abnormal accruals) are associated with stock prices, future earnings, and cash flows, and concluded that managers can exercise accounting discretion to improve the informativeness of reported earnings.

In contrast, Aharony, Lin, and Loeb (1993) found only very weak evidence for managers choose accounting methods to boost up reported earnings in the year prior to the initial public offerings. Venkataraman, Weber, and Willenborg (2008) extended Teoh, Wong and Rao (1998) and Teoh, Welch, and Wong (1998) and provided no evidence that pre-IPO accruals are unusually high. Following Healy and Wahlen (1999), earnings management is defined as a strategy used by insiders or management of a company to deliberately alter the company's reported earnings to either mislead some stakeholders or to affect contractual outcomes.

Accruals play an important role in which firm exercise accounting discretion to manipulate reported earnings. Using accruals reflect firm performance more accurately because accruals are allowed to alter the timing of cash flows recognition in earnings.

After reviewing many papers related to accruals of IPO firms, most papers examine the accruals in the IPO year and post-IPO years in explaining the association between accruals in IPO year and subsequent long-run stock returns and earnings performance. Because the above empirical researches test the association of discretionary accruals in IPO year and subsequent long-run firm performance, the main motivation in this study is to examine the level of discretionary accruals as the proxy of earnings management by Thai IPO firms which managers exercise the accounting discretion to manipulate firms' reported earnings in both pre- and post-IPO years. The motivation that I test discretionary accruals of Thai IPO firms using Thai data because Thai market presents itself as an interesting place to test my research question due to the difference in its institutional features from US market. Because earnings management (accounting manipulation) can occurs easier in Thailand due to traditionally low legal enforcement quality in Thailand (La Porta, et al, 1997 and 1998), also they are new to the market and limited information available to the public. Joseph P.H. Fan and Wong (2002) indicate that public corporations in East Asia have low levels of transparency and disclosure quality.

LITERATURE REVIEW

IPO process is sensible to earnings management which offers insiders both motivation and opportunities to manage reported earnings. Because there are high information asymmetry between issuing firms and investors at the time of offering and also no news media coverage of firms in the pre-IPO year (Rao, 1993), so investors are forced to rely on the prospectus.

Healy and Wahlen (1999) defined that "earnings management occurs when managers use judgment in financial reporting and in structuring transactions to alter financial reports to either mislead some stakeholders about the underlying economic performance of the company or to influence contractual outcomes that depend on reported accounting numbers". Teoh, Wong, Rao (1998) and Teoh, Welch, Wong (1998) found that IPO firms report high earnings by opportunistically managing current discretionary accruals and subsequently underperform firm's performance after issue. These evidences contrast with Subramanyam (1996), who found that firm in general (not only IPO firms) with high accruals predict high future earnings. He indicated that managers might manage earnings by communicate private information in order to make investors attach values to abnormal accruals. Jain and Kini (1994) found a decline in post-IPO issue operating performance which measured by returns on assets and cash flows deflated by assets, relative to pre-IPO issue both before and after industry adjustment. They provided reason that managers could attempt to window-dress accounting

numbers before going public which lead to overstated pre-IPO performance and understated post-IPO performance. Stein (1989) using a signal-jamming model shows that managers may attempt to manipulate accounting numbers to mislead investors by inflating pre-IPO earnings. Friedlan (1994) found evidence that issuers of IPOs make income-increasing abnormal accruals in the most current statements included in the prospectus before going public. DuCharme, Malatesta, and Sefcik (2001) indicate that aggressive earnings management before going public increases initial firm value but subsequently decrease in return to investors. In contrast, Roosenboom, Goot and Merens (2003) found evidence that manager manipulate their earnings in the first year after going public and subsequently suffer poor returns but no evidence of earnings management found in the years before the IPO. This evidence is consistent with Aharony, Lin, and Loeb (1993) who found only very weak evidence that managers choose accounting methods to increase reported earnings in the period before going public. Lobo and Zhou (2001) found the negative relationship between corporate disclosure and earnings management after controlling for the effects of confounding variables. It shows that the higher the corporate disclosure, the lesser the earnings management is.

Although many studies found earnings management of IPO firms, investors still view and rely on earnings as value-relevant information that is more informative than cash flows information. Dechow (1994) found that short-term accruals are more related to stock returns than realized cash flows. Sloan (1996) indicates that earnings include large current accruals have negative future abnormal stock returns and vice versa. Xie (2001) reports that the lower persistence of the accrual component of earnings comes from abnormal accruals and concludes that the lower persistence of accruals causes from the opportunistic manipulating accounting discretion by management. Dechow and Dichev (2002) found that the lower persistence of accruals is related to the estimation error in accruals.

OBJECTIVES

The objective of this empirical research is to examine the level of discretionary accruals in both pre- and post-IPO years, which is the proxy of earnings management provided by going public firms that go public during 2001 to 2007. Cross-sectional Modified Jones Model is applied to test the level of discretionary accruals both pre- and post-IPO years.

RESEARCH HYPOTHESIS

Hypothesis; IPO firms report higher discretionary accruals before going public than after IPO period.

Teoh, Wong and Rao (1998) and Teoh, Welch and Wong (1998) found that firms report high earnings when going public by opportunistically managing current abnormal accruals and subsequently underperform

firm's performance after issue. As a result, investors disappointed upon accruals reversal because they behave as if they are fixated on high reported earnings.

La Porta, et al (1997 and 1998) indicates that there is low legal enforcement quality in Thailand. Joseph P.H., Fan and Wong (2002) indicate that public corporations in East Asia have low levels of transparency and disclosure quality. Leuz, Nanda, and Wysocki (2003) suggest that earnings managements is more pervasive in counties with low legal enforcement, less developed stock market, high ownership retention and lower disclosure levels. Because the managers have both incentive and opportunities to manipulate earnings, they tend to choose accounting discretion to mislead investors and increase their wealth. I expect that IPO firms will report more discretionary accruals before going public than post-IPO. In this research, total discretionary accrual is the proxy for earnings management. The first hypothesis is then developed as above.

Scope of the experiment; This empirical research examines the level of discretionary accruals (accounting manipulation) provided by going public firms in both pre- and post-issuing IPO. I investigate and focus on the size of accounting manipulation prior and post-IPO years by using IPO data in Thailand during 2001-2007.

DATA AND METHODOLOGY

Data; Data used in this study includes the data from Securities and Exchange Commission of Thailand (Thai SEC) website for financial statements in prospectus before going public. For financial statements of industry firms and IPO firm aftermarket, I will collect from DATASTREAM. The sample consist of all the IPO firms during 2001-2007 in Stock Exchange of Thailand (SET) and Market for Alternative Investment (MAI), excluding the firms in financial, insurance and utility industry. The IPO firms must have full three year financial statements available before going public and aftermarket.

From the year 2001 to 2007, there are totaling of 189 IPO firms went public; 143 IPO firms went public in SET and 46 firms went public in MAI. I will test these samples together according to the same disclosure quality of listing firms. Both markets are different only in size of paid up capital requirement.

Timing Convention

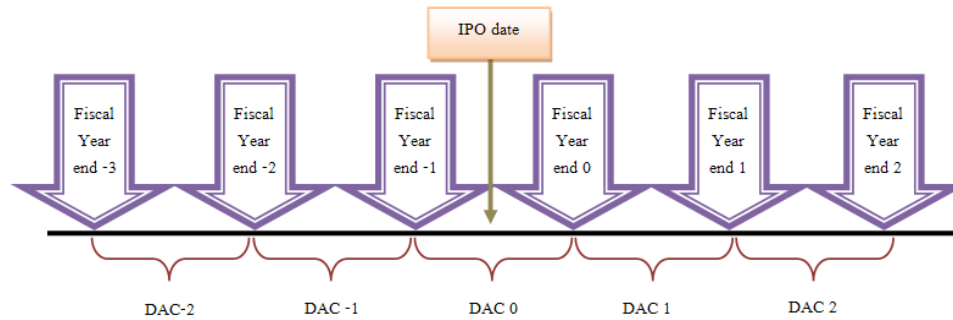

Figure 1: Time line

The fiscal year in which the IPO occurs is year 0, so the fiscal year -1 ends before the IPO date considered as pre-IPO period and fiscal year 1 ends after the IPO date considered as post-IPO period. To measure discretionary accruals (DAC) in year 0, I need financial statements of fiscal year 0 and -1 as inputs for the model. Then to find DAC in year -1, financial statements in year -1 and -2 are needed. In prospectus generally provided three years of financial statements of going public firms which are year -1, -2 and, -3. Thus two years of DAC can be calculated before going public. For post-IPO years, financial statements of year 0, 1, 2, are needed to calculate DAC.

Methodology

Measures of Earnings Management; This paper will measure discretionary accruals as the proxy for accounting manipulation or earnings management both pre- and post-IPO period. Prior studies find that the cross-sectional Modified Jones Model provides the most powerful test of earnings management. So, I use the cross-sectional Modified Jones Model first to separate total accruals into two components; discretionary and nondiscretionary accruals so that I can measure the discretionary accruals as the proxy for earnings management.

Total accruals (AC) are defined as the difference between net income and cash flows from operations as shown below;

$$AC \equiv Net\ Income - Cash\ Flows\ from\ Operations \quad (1)$$

I run cross-sectional regression of total accruals on the change in sales and property, plant and equipment using an estimation sample of all stocks in SET with the same industrial group and same year, excluding firms going public in that year¹.

¹ Note that the year-by-year regressions would require estimating equation (2) per industry. Unfortunately, the small size of Thai capital market prevents me from estimating the model on an industry basis (less than 30 observations per some industries). I also use alternative way by adding industry interaction terms in the equation to allow industry variation in nondiscretionary accruals.

$$\frac{AC_{j,t}}{TA_{j,t-1}} = \alpha_0 \left(\frac{1}{TA_{j,t-1}} \right) + \alpha_1 \left(\frac{\Delta Sales_{j,t}}{TA_{j,t-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{PPE_{j,t}}{TA_{j,t-1}} \right) + \epsilon_{j,t} \quad (2)$$

where $\Delta Sales$ is the change in sales, AC is total accruals, TA is total assets, and PPE is property, plant, and equipment.

Then I obtain the estimated parameters $\hat{\alpha}_0$, $\hat{\alpha}_1$ and $\hat{\alpha}_2$ from (2). These estimators will be plug into equation (3) as shown below in order to obtain expected or nondiscretionary accruals (NDA) for an IPO firm in a given year.

$$NDA_{i,t} \equiv \hat{\alpha}_0 \left(\frac{1}{TA_{i,t-1}} \right) + \hat{\alpha}_1 \left(\frac{\Delta Sales_{i,t} - \Delta TR_{i,t}}{TA_{i,t-1}} \right) + \hat{\alpha}_2 \left(\frac{PPE_{j,t}}{TA_{j,t-1}} \right) \quad (3)$$

where $\hat{\alpha}_0$, $\hat{\alpha}_1$ and $\hat{\alpha}_2$ are the estimated intercept and slope coefficients for IPO firm i in year t respectively, and $\Delta TR_{i,t}$ is the change in trade receivables. I subtract the change in trade receivables from changes in sales because trade receivables can be the source of earnings management in credit sales.

Discretionary accruals, $DAC_{i,t}$, for IPO firm i and for year t are represented by the residual as shown below:

$$DAC_{i,t} \equiv \frac{AC_{i,t}}{TA_{i,t-1}} - NDA_{i,t} \quad (4)$$

EMPIRICAL RESULT

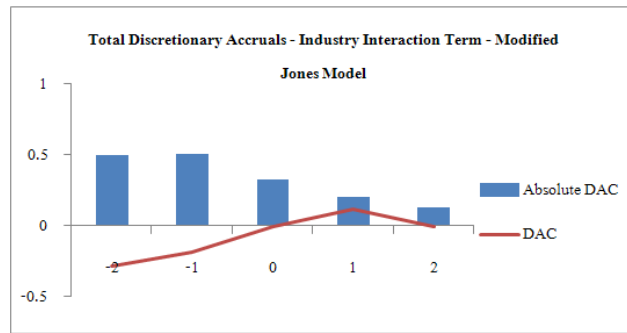

Figure 2: Time series profile of discretionary accruals both in average and in absolute value.

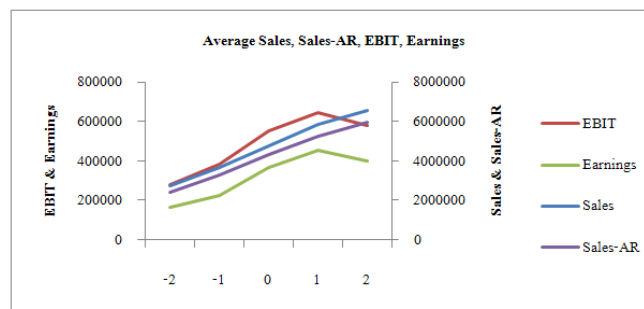

Figure 3: Time series profile of means of Sales, Sales-AR, EBIT, and Earnings.

Table 1: Level of discretionary accruals pre vs post fiscal year of IPO								
Table 1 reports the time series profile of asset-scaled absolute discretionary accruals during pre-IPO and post-IPO periods. (period -2 to 2). Pre-IPO periods represent average discretionary accruals during year before IPO (period -2 and -1). Post IPO years represent average discretionary accruals after IPO periods (period 1 and 2) Pre-Post represents the difference of discretionary accruals between pre-IPO years and post-IPO years. The means are trimmed at +/-5%, ***, **, and * represent significance at 1%, 5%, and 10% level respectively, two-tailed, based on T distribution for means, and Wilcoxon for median.								
Year	-2	-1	0	1	2	Pre-IPO years	Post-IPO years	Pre - Post
Discretionary Accruals (DAC)								
Mean	0.4907***	0.5041***	0.3248***	0.1983***	0.1296***	0.4974***	0.1640***	0.3334***
Median	0.1373***	0.1633***	0.1577***	0.1152***	0.0812***	0.1995***	0.1035***	0.0807***
Obs	108	108	108	108	108	108	108	108

The table above shows the time series profile of asset-scaled absolute abnormal accruals of IPO firms from 2 years before IPO year to 2 years after (period -2 to period 2).

CONCLUSION

This paper examines the level of discretionary accruals provided by going public firms in both pre-and-post-issuing IPO. From the hypothesis, the results show that (1) IPO firms report higher discretionary

accruals before going public than after IPO period, (2) discretionary or abnormal accruals which are under the control of management and proxy for earnings management occur in both pre- and post-IPO periods with income-decreasing discretionary accruals in pre-IPO years that contrary with US evidences mostly found income-increasing discretionary accruals around the IPO.

Both pre- and post-IPO periods, the evidence also shows (3) discretionary or abnormal accruals significantly higher every years. IPO firms report higher earnings in each year since 2 years before going public by reporting abnormal accruals by using income-decreasing abnormal accruals in pre-IPO years and do less manipulation after going public. This result is robust with respect to alternative tests of discretionary accruals measures.

More interestingly, this evidence is contrary with other papers that found positive abnormal accruals (income-increasing accruals) around IPO years due to the difference in its institutional features between Thai and US market.

RECOMMENDATION

This research provides empirical evidence on the degree of earnings management provided by going public firms in both prior and post-IPO years. For further study, the long-run post-IPO performance in Thai capital market could be addressed to see the relation between long-run post-IPO performance and IPO firms' earnings management. Long-run post-IPO performance will be reversed or not if management of IPO firms manipulates earnings by using income-increasing or income-decreasing discretionary accruals. This question can be further addressed.

REFERENCE

- Aharony, J., Lin C. J., & Loeb, M. P. (1993). Initial public offerings, accounting choices, and earnings management. *Contemporary Accounting Research*, *10*, pp. 61-81.
- Dechow, P. M. (1994). Accounting earnings and cash flows as measures of firm performance: The role of accounting accruals. *Journal of Accounting and Economics*, *18*, pp. 3-42.
- Dechow, P. M., & Dichev, I. D. (2002). The quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors. *The Accounting Review*, *77*, pp. 35-59.
- DuCharme, L. L., Malatesta, P. H., & Sefcik, S. E. (2001). Earnings management: IPO valuation and subsequent performance. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, *16*, pp. 369-396.
- Friedlan, J. M. (1994). Accounting choices of issuers of initial public offerings. *Contemporary Accounting Research*, *11*(1), pp. 1-31.
- Healy, P. M., & Wahlen, J. M. (1999). A Review of the earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting Horizons*, *13*(4), pp. 365-383.

- Jain, Bharat A. & Kini, Omesh. (1994). The post-issue operating performance of IPO firms. *Journal of Finance*, **49**, pp. 1699-1726.
- Joseph P. H. Fan & Wong, T. J. (2002). Corporate ownership structure and the informativeness of earnings in East Asia. *Journal of Accounting and Economics*, **33**(3), pp. 401-425.
- La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., & Vishny, R. (1997). Legal determinants of external finance. *Journal of Finance*, **52**, pp. 1131-1150.
- _____. (1998). Law and finance. *Journal of Political Economy*, **106**, pp. 1113-1155.
- Leuz, C., Nanda, D., & Wtsocki, P. Earnings management and investor protection: An international comparison. *Journal of Financial Economics*, **69**(2003), pp. 505-527.
- Lobo, Gerald J. & Zhou, Jian. (2001). Disclosure quality and earnings management. *Asia-Pacific Journal of Accounting and Economics*, **8**(1), pp.1-20 (lead article).
- Rao, Vijayendra. (1993). The rising price of husbands: A hedonic analysis of dowry increases in Rural India. *The Journal of Political Economy*, **101**(4), pp. 666-677.
- Roosenboom, P., Goot, T., & Mertens, G. (2003). Earnings management and initial public offerings: Evidence from the Netherlands. *The International Journal of Accounting*, **38**, pp. 243–266.
- Sloan, R. (1996). Do stock prices fully reflect information in accruals and cash flows about future earnings?. *The Accounting Review*, **71**, pp. 289-315.
- Stein, Jeremy. (1989). Cheap talk and the fed: A theory of imprecise policy announcements. *American Economic Review*, **79**(1), pp. 32-42.
- Subramanyam, K. R. (1996). The pricing of discretionary accruals. *Journal of Accounting and Economics*, **22**(1, 2 & 3), pp. 249-281.
- Teoh, S. H., Welch, I., & Wong, T. J. (1998). Earnings management and the long-run market performance of initial public offerings. *Journal of Finance*, **53**(6), pp. 1935–1974.
- Teoh, S. H., Wong, T. J., & Rao, G. R. (1998). Are accruals during initial public offerings opportunistic? *Review of Accounting Studies*, **3**, pp. 175-208.
- Venkataraman, Ramgopal, Weber, Joseph P., & Willenborg, Michael. (2008). Litigation risk, audit quality, and audit fees: Evidence from initial public offerings. *The Accounting Review*, **83**(5), pp. 1315-1345.
- Xie, H. (2001). The mispricing of abnormal accruals. *The Accounting Review*, **76**(3), pp. 357-373.

การสื่อความหมายของคำกริยาในพาดหัวข่าวอาชญากรรม
ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ*

THE MEANING OF VERBS ON CRIMINAL HEADLINES IN THAI RATH

กฤติกา พรหมสาขา ณ สกลนคร**

Kittika Promsakha Na Sakonnakorn

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การสื่อความหมายของคำกริยาในพาดหัวข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2554 รวมทั้งสิ้น 365 ฉบับ โดยวิเคราะห์ในด้านการสื่อความหมายของคำกริยาจากการจำแนกประเภทของคำกริยาออกเป็น 3 ประเภท คือ คำกริยาแสดงสภาพ คำกริยาแสดงอาการ และคำกริยาแสดงอารมณ์และความรู้สึก พบว่า มีการใช้คำกริยาเพื่อสื่อความหมายทั้งหมด 3 ประเภท คือ 1) คำกริยาแสดงสภาพ พบว่าสื่อความหมายเพื่ออธิบายให้ผู้อ่านได้เห็นสภาพของคน สัตว์ สิ่งของ และลักษณะนิสัยของคนที่ปรากฏในข่าว โดยมีการสื่อความหมายออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความหมายตรงและความหมายแฝง ซึ่งในการสื่อความหมายแฝงได้สื่อให้เห็นถึงความหมายเปรียบ ความหมายตามบริบทของข้อความที่แวดล้อม และยังสื่ออารมณ์ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ต่าง ๆ จากคำกริยาที่ปรากฏในข่าว 2) คำกริยาแสดงอาการ พบว่าสื่อความหมายเพื่ออธิบายอาการของการกระทำอาชญากรรมด้วยวิธีต่าง ๆ โดยมีการสื่อความหมายออกเป็น 2 ลักษณะคือ ความหมายตรงและความหมายแฝง ซึ่งในการสื่อความหมายแฝงได้สื่อให้เห็นถึงความหมายตามบริบทของข้อความที่แวดล้อม และความหมายสื่ออารมณ์ 3) คำกริยาแสดงอารมณ์และความรู้สึก พบว่าสื่อความหมายเพื่อย้ำความรู้สึกของผู้อ่านขณะที่อ่านข่าว และยังสื่อให้เห็นถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้กระทำอาชญากรรมอีกด้วย

คำสำคัญ: การสื่อความหมายของคำกริยา, พาดหัวข่าวอาชญากรรม, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การสื่อความหมายของคำกริยาในพาดหัวข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

** นักศึกษาลัทธิศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ABSTRACT

The purpose of this research was to analyze the transmission of meaning of verbs on crime headlines in daily newspapers. The sample of this study was Thai Rath newspaper, issued from January 1, 2011 to 31 December, 2011, all together 365 copies. The researcher analyzed the meanings of the verbs by classifying the verbs into three categories which were stative verbs, action verbs and emotion and feeling verbs.

According to the findings, it was found that there were three groups of verbs used in transmission of meaning, stative verbs, action verbs, and emotion and feeling verbs. 1) Stative verbs were found to explain to the readers to see the condition of humans, animals or objects and habits of the people appearing in the news. The second interpretation was the exact denotation and connotation. Connotation showed the comparison and contextual meaning, included to make the readers feel various moods of verbs as appear in the news. 2) Action verbs were found to describe the action of various approaches to crime. The second interpretation was the exact denotation and connotation. Connotation showed the contextual meaning, included to convey the feeling to the readers. 3) Emotion and feeling verbs were found to transmit the meanings emphasizing on the feelings of the readers while reading the news, included to convey the emotion and feeling of the criminal.

Keywords: the meaning of verb. criminal headline. Thai Rath.

บทนำ

หนังสือพิมพ์นับเป็นสื่อมวลชนประเภทแรกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และมีวิวัฒนาการที่ยาวนานกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ ปัจจุบันหนังสือพิมพ์ได้ทวีบทบาทและความสำคัญมากยิ่งขึ้น มีหน้าที่พัฒนาความคิดในด้านต่าง ๆ ดังที่ วิรัช ฤทธิรัตนกุล (2538, หน้า 305) กล่าวถึงอิทธิพลของหนังสือพิมพ์ไว้ว่า หนังสือพิมพ์สามารถเสนอเรื่องราวข่าวสารได้หลายประเภท มีทั้งเรื่องราวที่ประชาชนเฉพาะกลุ่ม และประชาชนทั่วไปให้ความสนใจ จึงสามารถเข้าถึงประชาชนได้หลายกลุ่มหลายอาชีพ แต่เหตุที่ข้อมูลที่เสนอค่อนข้างเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน และมีเนื้อที่จำกัดในการนำเสนอข่าว ดังนั้นลักษณะภาษาของหนังสือพิมพ์จึงต้องมีลักษณะเฉพาะ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน

ลักษณะการใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์ จึงเป็นการใช้ภาษาที่สะดุดตา มีการใช้ภาษาที่ขั้วๆ มีการสร้างภาพจากถ้อยคำ ทำให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ราวกับเห็นด้วยตาของตนเอง (สุวรรณ กะริยงไกรเพชร, 2517, หน้า 48-54) ซึ่งลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวจะใช้กันมากในพาดหัวข่าวหน้าหนึ่ง เพราะพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งเปรียบเสมือนประตูบานแรกที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเข้าไปสู่เนื้อหาข่าว ลักษณะการใช้ภาษาของพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งจึงมักนิยมใช้ภาษาพูดแทนการเขียน เนื่องด้วยคำดังกล่าวทำให้สามารถจินตนาการเหตุการณ์ได้เป็นอย่างดี ในแง่ของศิลปะการประพันธ์ต้องยอมรับว่าภาษาเหล่านี้เร้าอารมณ์ ตื่นเต้น ให้ภาพที่ชัดเจนแก่ผู้อ่านเป็นอย่างมากราวกับว่าผู้อ่านได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์จริง ๆ (นิตยา กาญจนวรรณ, 2528, หน้า 194-200) นอกจากนั้นยังใช้ภาษาเพื่อสร้างภาพให้เกิดขึ้นในจิต หรือภาพแสดงกิริยาอาการ เพื่อให้ความหมายได้อย่างได้อารมณ์ ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนในพาดหัวข่าวอาชญากรรม เพราะข่าวอาชญากรรมเป็นข่าวที่น่าเสนอ

เหตุการณ์การเกิดอาชญากรรม นักหนังสือพิมพ์จึงใช้ภาษาเพื่อแทนภาพเหตุการณ์ให้ผู้อ่านจินตนาการราวกับว่าเห็นด้วยตาของตนเอง สิริวรรณ นันทจินทุล (2543, หน้า 108) กล่าวว่า การนำเสนอข่าวอาชญากรรม โดยเฉพาะการรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เสียหาย ความคืบหน้าของคดี มักใช้ถ้อยคำสั้นกระชับ ตรงไปตรงมา บางตอนนำเสนอภาพเหตุการณ์ที่มีการเคลื่อนไหว จึงมักใช้คำกริยา กลุ่มคำกริยา ประกอบคำแสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้กระทบความรู้สึกของผู้อ่าน คำกริยาในพาดหัวข่าวอาชญากรรมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นคำที่สามารถอธิบายรายละเอียดการกระทำต่าง ๆ ได้ ดังที่ นววรรณ พันธุมธา (2526, หน้า 6-12) กล่าวว่า คำกริยา คือคำที่ใช้แสดงอาการหรือสภาพของเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น คำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงสภาพ คำกริยาแสดงอารมณ์และความรู้สึก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการสื่อความหมายของคำกริยาในพาดหัวข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2554 รวมทั้งสิ้น 365 ฉบับ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการสื่อความหมายของคำกริยาในพาดหัวข่าวอาชญากรรมนั่นเอง

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อความหมายของคำกริยาในพาดหัวข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเรื่องประเภทของคำกริยาตามเกณฑ์ความหมายของคำของ นววรรณ พันธุมธา (2526, หน้า 12) และภาณุ สังขะวร (2527, หน้า 39-72) มาเป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทของคำกริยาดังนี้

1. คำกริยาแสดงอาการ
2. คำกริยาแสดงสภาพ
3. คำกริยาแสดงอารมณ์และความรู้สึก

โดยจากการศึกษาพบว่า แนวคิดของ ภาณุ สังขะวร (2527, หน้า 39-72) ได้มีการตั้งกรอบคำถามเพื่อเป็นการกำหนดประเภทต่าง ๆ ของคำกริยา ได้แก่

1. คำกริยาแสดงอาการ มีการใช้กรอบคำถามว่า “ใครทำอะไร” และ “เกิดอะไรขึ้นกับใคร” มาเป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทของคำกริยาแสดงอาการ
2. คำกริยาแสดงสภาพ มีการใช้กรอบคำถามว่า “ใครเป็นอย่างไร” และ “อะไรเป็นอย่างไร” มาเป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทของคำกริยาแสดงอาการ
3. คำกริยาแสดงอารมณ์และความรู้สึก มีการใช้กรอบคำถามว่า “ใครรู้สึกอย่างไร” และ “ใครคิดอย่างไร” มาเป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทของคำกริยาแสดงอารมณ์และความรู้สึก

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ากรอบคำถามข้างต้นเป็นประโยชน์เพราะสามารถเป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทของคำกริยาตามเกณฑ์ความหมายของคำที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงจะนำกรอบคำถามข้างต้นมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

ด้านการวิเคราะห์การสื่อความหมายของคำกริยา ผู้วิจัยได้จำแนกการสื่อความหมายของคำกริยาออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การสื่อความหมายตรงและการสื่อความหมายแฝง ในส่วนของการสื่อความหมายตรง

ใช้ความหมายตรงจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ส่วนการสื่อความหมายแฝงแบ่งเป็น ความหมายสื่ออารมณ์ ความหมายเปรียบเทียบ และความหมายตามบริบท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การสื่อความหมายของคำกริยาในพาดหัวข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

วิธีดำเนินการวิจัย

การรวบรวมข้อมูล ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพาดหัวข่าว ข่าวอาชญากรรม คำกริยา ความหมายของคำ และรวบรวมพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งเลือกเฉพาะข่าวอาชญากรรมในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ในช่วง วันที่ 1 มกราคม 2554 – 31 ธันวาคม 2554

การวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกประเภทของคำกริยาตามเกณฑ์ความหมายของคำ และวิเคราะห์การสื่อความหมายของคำกริยาในพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งที่เก็บรวบรวมไว้

ผลการวิจัย

การสื่อความหมายของคำกริยาในพาดหัวข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีการใช้คำกริยาเพื่อสื่อความหมาย 3 ประเภท ได้แก่ คำกริยาแสดงสภาพ คำกริยาแสดงอาการ และคำกริยาแสดงอารมณ์และความรู้สึก ดังนี้

1. คำกริยาแสดงสภาพ

เมียโหดฆ่าตัวดับ สุดสยองปาดคอขังถังน้ำ (13 มกราคม 2554)

โหด

ความหมายตรง หมายถึง ชั่ว, ร้าย เช่น ใจโหด

จากพาดหัวข่าว “โหด” เป็นคำที่แสดงให้เห็นถึงสภาพลักษณะนิสัยของฆาตกรที่เป็นคนมีนิสัยโหดเหี้ยมสามารถฆ่าได้แม้กระทั่งสามีของตนเอง นอกจากนี้ “โหด” ยังเป็นคำที่มีความหมายเพื่อสื่ออารมณ์ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกกลัว เมื่อนึกถึงฆาตกรที่มีนิสัยโหดเหี้ยม

ดับ

ความหมายตรง หมายถึง สิ้นแสง เช่น ไฟดับ เดือนดับ

ความหมายแฝง “ดับ” มีความหมายตามบริบทข้อความที่แวดล้อม ซึ่งหมายถึง เสียชีวิต สิ้นชีพ ตาย ถึงแก่ความตาย และนอกจากนี้ยังเป็นคำที่สื่อให้เห็นถึงความหมายเปรียบเทียบคือ เปรียบความตายกับคำว่าดับ ว่าความตายเหมือนกับไฟที่ดับไปแล้ว หรือเดือนที่ดับลงแล้ว

จุนฆ่าคู่กรณี รถป้ายแดง ปาด – ชน (20 กรกฎาคม 2554)

ปาด

ความหมายตรง หมายถึง เอาของมีคมฟันแลบ ๆ

ความหมายแฝง “ปาด” มีความหมายตามบริบทของข้อความที่แวดล้อม ซึ่งหมายถึง การจับรดแข่งใน ระยะกระชั้นชิด และเป็นคำที่มีความหมายเปรียบโดยการเปรียบลักษณะของการจับรดเบียดและแข่งในแนว เดียงและใช้เวลาที่รวดเร็ว เปรียบกับการใช้มีดหรือของมีคมปาดเฉลป ๆ

2. คำกริยาแสดงอาการ

ปักอัฟไ่ล่ถล่่มฝั้วเมียบคัับ เหตุเรื่องธุรกิจ (2 มกราคม 2554)

ไ่ล่ถล่่ม

ความหมายตรง ไ่ล่ หมายถึง ตามไปติด ๆ เพื่อให้ทันหรือเพื่อกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง
ถล่่ม หมายถึง ทำให้ต่ำลง

ความหมายแฝง “ไ่ล่ถล่่ม” มีความหมายตามบริบทของข้อความที่แวดล้อม ซึ่งหมายถึง การไ่ล่ทำร้าย เพื่อให้ถึงแก่ความตาย และนอกจากนี้ยังเป็นคำที่สื่ออารมณ์ทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความรุนแรงของการกระทำที่มีการไ่ล่ดำทำร้ายอย่างโหดเหี้ยม “ไ่ล่ถล่่ม” จึงทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงเหตุการณ์ที่รุนแรงและการกระทำที่โหดเหี้ยมของฆาตกร

หิ่งสุคโหดมีดกะซวก! เมียรักกับแม่ยาย (7 พฤษภาคม 2554)

กะซวก

ความหมายตรง หมายถึง แทะ

จากพาดหัวข่าว “กะซวก” เป็นคำที่แสดงอาการการเอามีดแทงฝ่ายตรงข้ามอย่างแรง ซึ่งเป็นคำที่สื่อให้เห็นถึงความรุนแรงเมื่อจินตนาการถึงพฤติกรรมของฆาตกร จึงเป็นคำที่สื่ออารมณ์ทำให้ผู้อ่านรู้สึกหวาดกลัว เมื่อนึกถึงการกระทำของฆาตกรที่ทำต่อเหยื่ออย่างเหี้ยมโหดและไม่ปราณี

3. คำกริยาแสดงอารมณ์และความรู้สึก

หนุ่มป่วยฆ่าคั้ง 3 ศพ พ่อ แม่ พี่สาว แทงเซียดสยดสยอง (21 สิงหาคม 2554)

สยดสยอง

ความหมายตรง หมายถึง รู้สึกหวาดเสียวมีอาการขนลุกขนพองตามมาด้วย

จากพาดหัวข่าว “สยดสยอง” เป็นคำที่มีความหมายเพื่อสื่ออารมณ์ คือให้ความหมายเพื่อนำความน่ากลัวของบริบทข้อความที่ว่า การแทงเซียดที่น่าสยดสยอง จึงเป็นคำที่ตอกย้ำความรู้สึกของผู้อ่านให้รู้สึกหวาดกลัวสยดสยองจากข่าวที่ได้อ่าน

รวบหนุ่มโรคจิตลอบยิงออสซี่คัับ อั้งแค้นฝ้งใจเมียบหนีตามฝรั่ง (8 มกราคม 2554)

แค้น

ความหมายตรง หมายถึง โกรธเจ็บใจอยู่ไม่หาย

จากพาดหัวข่าว “แค้น” เป็นคำที่สื่ออารมณ์ที่ทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงอารมณ์ของผู้กระทำอาชญากรรมที่มีความรู้สึกถึงความแค้นที่ฝังอยู่ในใจเหตุด้วยภรรยาหนีตามฝรั่งนั่นเอง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาบทความเรื่องการสื่อความหมายของคำกริยาในพาดหัวข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้คำกริยาเพื่อสื่อความหมายทั้งหมด 3 ประเภท คือ คำกริยาแสดงสภาพ คำกริยาแสดงอาการ และคำกริยาแสดงอารมณ์และความรู้สึก การใช้คำกริยาแสดงสภาพในข่าวอาชญากรรมเพื่อต้องการสื่อความหมายให้ผู้อ่านได้เห็นถึงสภาพของคน สัตว์ สิ่งของ เช่น อธิบายสภาพศพด้วย “และ ทะลัก อืด” และอธิบายลักษณะนิสัย เช่น “โหด” เป็นต้น คำกริยาสภาพยังทำหน้าที่สื่อความหมายให้เห็นถึงความหมายเปรียบและสื่อความหมายตามบริบท เช่น จากตัวอย่างข้างต้นที่มีการใช้ “ดับ” เปรียบคนที่เสียชีวิตไปแล้วกับแสงเทียนแสงไฟที่ดับมอดไปแล้ว และยังเป็นคำที่สื่อความหมายตามบริบทข้อความที่แวดล้อม อย่างในพาดหัวข่าวข้างต้น “ดับ” ในบริบทข้อความที่แวดล้อมหมายถึง ถึงแก่ชีวิตหรือเสียชีวิต คำกริยาแสดงสภาพยังเป็นคำที่มีความหมายเพื่อสื่ออารมณ์ทำให้ผู้อ่านมีอารมณ์ร่วมกับคำกริยานั้น ๆ ส่วนคำกริยาแสดงอาการเป็นคำกริยาที่ใช้เพื่อสื่อความหมายให้เห็นถึงการกระทำ นอกจากนี้ยังสื่ออารมณ์ให้รู้สึกถึงอารมณ์ต่าง ๆ จากคำ ๆ นั้น เช่น “จ่อยิง” ทำให้ผู้อ่านรู้สึกหวาดกลัว ตกใจ เมื่อนึกถึงภาพกระบอกปืนที่จ่อยิงในระยะใกล้ เป็นต้น และยังเป็นคำที่สื่อความหมายตามบริบทข้อความที่แวดล้อม เช่น “ถล่ม” ดังที่ยกตัวอย่างข้างต้น และการใช้คำกริยาแสดงอารมณ์และความรู้สึกเพื่อสื่อความหมาย การใช้คำกริยาประเภทนี้จะเป็นการใช้เพื่อตอกย้ำความรู้สึกให้ผู้อ่านมีอารมณ์และความรู้สึกเพิ่มเติมจากการอ่านข่าว เช่น “สยดสยอง” และยังเป็นคำที่สื่อให้เห็นถึงอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลที่อยู่ในข่าวด้วย เช่น “แค้น” เป็นต้น และยังพบว่า การใช้คำกริยาในการพาดหัวข่าวอาชญากรรมมีการใช้คำที่แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของเหตุการณ์เป็นจำนวนมาก ซึ่งนั่นเป็นเพราะข่าวอาชญากรรมเป็นการนำเสนอข่าวการเกิดอาชญากรรม การใช้คำกริยาจึงเป็นมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างภาพการเกิดอาชญากรรมให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพและเข้าใจ

ข้อเสนอแนะ

การสื่อความหมายของคำกริยาสามารถนำไปศึกษาในพาดหัวข่าวประเภทอื่น ๆ ได้

บรรณานุกรม

- นววรรณ พันธุมธา. (2526). *ไวยากรณ์ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครสวรรค์: รุ่งเรืองการพิมพ์.
- นิตยา กาญจนวรรณ. (2528). *พูดจาภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ภาณุ ตั้งขจร. (2527). *ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามและคำกริยาในประโยคภาษาไทย*.
 วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- วรรณ แก้วแพรง. (2524). *การใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิรัช ฤทธิรงค์. (2538). *การประหาลัมพันธ์ฉบับสมบูรณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
 แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริวรรณ นันทจันทุล. (2543). *การเขียนเพื่อการสื่อสาร 2* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุริยา รัตนกุล. (2544). *อรรถศาสตร์เบื้องต้น*. นครปฐม: สำนักพิมพ์สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อ
 พัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวรรณา เกรียงไกรเพชร. (2517). *หนังสือพิมพ์กับการใช้ภาษา*. กรุงเทพฯ: อักษรศาสตร์วิจารณ์.

ผลของโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่ม
ที่มีต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในชุมชน
THE EFFECT OF GROUP COGNITIVE BEHAVIORAL
THERAPEUTIC PROGRAM ON DEPRESSION
AMONG COMMUNITY-DWELLING OLDER ADULTS

กัญญาณัฐ สุภาพร*

Kanyanat Supaporn

ภรภัทร เสงอุดมทรัพย์**

Pornpat Hengudomsub

สงวน ธานี**

Sanguan Thanee

บทคัดย่อ

งานวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่มที่มีต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในชุมชน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าในระดับเล็กน้อยถึงปานกลางที่อาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งหนึ่งในเขตอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน โดยมีคุณสมบัติตามที่งานวิจัยกำหนด แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองได้รับ โปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่มเป็นเวลา 4 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง โดยแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 60-90 นาที ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการดูแลตามปกติจากสถานบริการ ประเมินภาวะซึมเศร้าในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที และระยะติดตามผล 1 เดือน โดยใช้แบบวัดภาวะซึมเศร้า CES-D (The Center for Epidemiologic Studies-Depression Scale) Radloff (1977) ฉบับภาษาไทย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย สถิติที่ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน การวัดความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ และการทดสอบรายคู่ของนิวแมนคูลส์ (Newman-Keuls method)

ผลการวิจัยพบว่า ในระยะก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าในกลุ่มทดลอง ($\bar{x} = 19.53, SD = 1.30$) และกลุ่มควบคุม ($\bar{x} = 19.27, SD = 1.10$) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) แต่ในระยะหลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าในกลุ่มทดลอง ($\bar{x} = 12.87, SD = 2.10$) และกลุ่มควบคุม ($\bar{x} = 17.33, SD = 1.76$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และระยะติดตามผล 1 เดือน พบว่าคะแนนเฉลี่ยภาวะ

* นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ซึมเศร้าในกลุ่มทดลอง ($\bar{x} = 11.80, SD = 1.86$) และกลุ่มควบคุม ($\bar{x} = 17.20, SD = 1.26$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ส่วนคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าในกลุ่มทดลองระยะหลังการทดลอง ($\bar{x} = 12.87, SD = 2.10$) และระยะติดตามผล 1 เดือน ($\bar{x} = 11.80, SD = 1.86$) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$)

จากผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่ม ช่วยลดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุในชุมชนได้ ดังนั้นบุคลากรทางสุขภาพ โดยเฉพาะพยาบาลด้านสุขภาพจิตและจิตเวช ควรจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับโปรแกรมนี้ เพื่อที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการลดภาวะซึมเศร้า

คำสำคัญ: ภาวะซึมเศร้า, การปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่ม, ผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The purpose of this quasi-experimental research was to examine the effect of group cognitive behavioral therapeutic program on depression among community-dwelling older adults residing in the area which received health services from one health promoting hospital located in Panusnikhom District, Chonburi Province. Thirty older adults who met the inclusion criteria participated in this study. Simple random sampling was used to assign them into experiment ($n=15$) and control ($n=15$) groups. The cognitive behavioral therapeutic program was provided for older adults in experimental group in total of 8 sessions, two sessions per week. Each session took about 60-90 minutes. For the control group, the routine care services were provided. Thai version of the Center for Epidemiologic Studies Depression Scale (CES-D) developed by Radloff (1977) was used to measure depression in both groups at pre-post tests, and at 1-month follow-up. Descriptive statistics, Independent Samples T-test, repeated ANOVA, and Newman-Keuls procedure were employed to analyze the data.

The results from this study revealed that the mean depression scores at pre-test in the experimental ($\bar{X} = 19.53, SD = 1.30$) and control groups ($\bar{X} = 19.27, SD = 1.10$) were not significantly different ($p > .05$). Significant differences were found for the mean depression scores at post-test in the experimental ($\bar{X} = 12.87, SD = 2.10$) and control groups ($\bar{X} = 17.33, SD = 1.76$) and at 1-month follow-up for the mean depression scores in the experimental ($\bar{X} = 11.80, SD = 1.86$) and control groups ($\bar{X} = 17.2, SD = 1.26$), $p < .05$. However, the mean scores of depression in the experiment group at post-test ($\bar{X} = 12.87, SD = 2.10$) and at 1-month follow-up ($\bar{X} = 11.80, SD = 1.86$) were not significantly different ($p > .05$).

The group cognitive behavioral therapeutic program used in this study was found to be effectively reduced depression among community-dwelling older adults. Thus, health care providers involving care for these older adults, particularly psychiatric and mental health nurses, could learn about this program and apply it to reduce depression.

Keywords: depression. group cognitive behavioral therapeutic program. older adults.

บทนำ

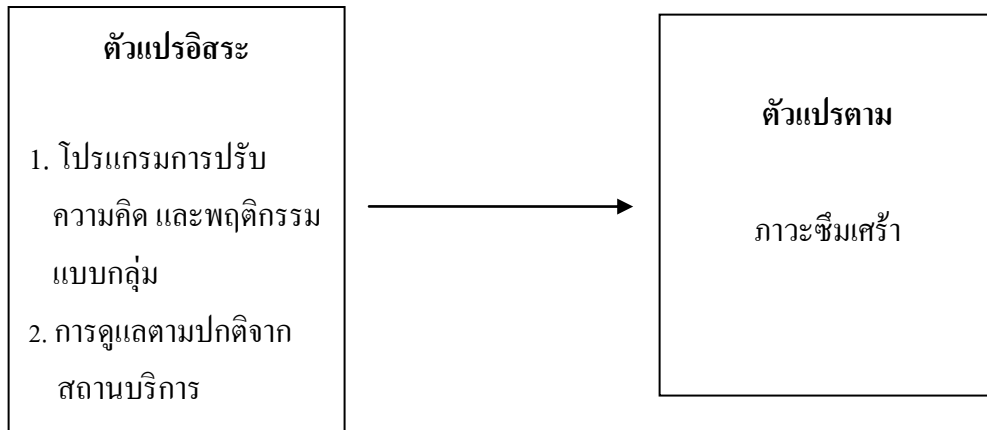
วัยสูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม ด้านร่างกาย ผู้สูงอายุอาจมีความเจ็บป่วยจากพยาธิสภาพที่เป็นความเสื่อมตามวัย เช่น การมีโรคเรื้อรัง ซึ่งมักเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุได้รับความทุกข์ทรมานจากการเจ็บป่วย ด้านจิตใจมีสาเหตุจากการสูญเสียบุคคลที่รัก เช่น คู่ชีวิต ญาติสนิท เพื่อนหรือบุตรหลาน การถูกทอดทิ้งให้อยู่ว้าเหว่ การแยกไปของสมาชิกในครอบครัว ผู้สูงอายุจึงเกิดความรู้สึกท้อแท้ น้อยใจ เสียใจ หงุดหงิด หรือโกรธง่าย ด้านสังคม ได้แก่ การลาออกหรือการเกษียณอายุทำให้ขาดรายได้ในการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว ฐานะที่ยากจน ขาดการยอมรับในสังคม ขาดการสังสรรค์เข้าสมาคมกับเพื่อนฝูง รวมทั้งขาดการสนับสนุนช่วยเหลือจากสังคม ทำให้ผู้สูงอายุต้องปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดภาวะซึมเศร้าได้ (สุดสบาย จุลทัพบะ, 2552) ซึ่งภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุมักมีอาการและความรุนแรงที่ไม่จำเพาะ โดยพบว่าผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้ามักมาด้วยอาการทางกาย เช่น อ่อนล้า เพลีย น้ำหนักที่เปลี่ยนไป หลับยาก มีอาการปวดและเจ็บอยู่ตลอดเวลาและยาวนาน มีปัญหาด้านความอยากอาหาร และมีอาการทางกายแสดงออกมากกว่าอาการซึมเศร้าในวัยอื่น ๆ ซึ่งแม้แต่ตัวผู้สูงอายุเองหรือผู้ให้การรักษาก็คิดว่าเป็นการเจ็บป่วยทางกายหรือความเสื่อมตามวัย มากกว่าจะคิดว่ามีภาวะซึมเศร้า ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าไม่ได้รับวินิจฉัยและรักษาอย่างถูกต้องเหมาะสม ผู้สูงอายุจึงได้รับความทุกข์ทรมานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจที่เกิดจากภาวะซึมเศร้า ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดย Beck (2005) มีแนวคิดเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้าว่า ภาวะซึมเศร้าเกิดจากบุคคลมีความคิดเชิงลบที่บิดเบือน 3 ประการ (cognitive triad) คือ 1) ต่อตนเอง 2) ต่อโลก 3) ต่ออนาคต ทำให้มีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เศร้าหมอง หดหู่ เบื่อหน่าย ท้อแท้ สิ้นหวัง หากผู้สูงอายุมีภาวะซึมเศร้ามากขึ้นโดยไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพอาจนำไปสู่การเจ็บป่วยทางจิตและอาจนำไปสู่การฆ่าตัวตายได้ และมักพบว่าการฆ่าตัวตายในผู้สูงอายุมักทำได้สำเร็จ (German, 1987 อ้างถึงใน ธรรมรุจา อุดม, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสถาบันสุขภาพแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา (American National Institute of Health) ในปี ค.ศ. 1991 ที่พบว่า การฆ่าตัวตายมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับภาวะซึมเศร้า ส่วนการบำบัดรักษาผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าสามารถแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ การใช้ยา (pharmacological therapy) และการบำบัดทางจิตสังคม (psychosocial therapy) การบำบัดทางจิตสังคมมีหลายรูปแบบ เช่น จิตบำบัดแบบจิตวิเคราะห์ จิตบำบัดตามแนวสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พฤติกรรมบำบัด การบำบัดทางความคิดและพฤติกรรม เป็นต้น ซึ่งการปรับความคิดและพฤติกรรม (cognitive behavior therapy: CBT) ปัจจุบันได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในต่างประเทศ เป็นวิธีการบำบัดที่นิยมนำไปใช้ และได้ผลดี เป็นรูปแบบการบำบัดที่มีโครงสร้าง ใช้ระยะเวลาในการบำบัดสั้น มุ่งแก้ไขที่ปัญหาปัจจุบันและปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีคิดและพฤติกรรม จากงานวิจัยต่างประเทศ CBT เป็นการบำบัดที่นิยมใช้ในการรักษาภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นการบำบัดที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการเรียนรู้ที่เหมาะสมในด้านต่าง ๆ เช่น การแก้ปัญหา การแก้ไขความคิดที่บิดเบือน การปรับเปลี่ยนความคิดในแง่ลบที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และต่ออนาคต รวมถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการหลบหนี แยกตัวจากสังคม เลือยขามาเป็นกระฉับกระเฉงและมีพลังในการทำสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น และยังคงให้ผลการรักษาที่คงทนต่อเนื่อง (Beck et al., 1985) การนำ CBT มาใช้บำบัดในผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าสามารถใช้ได้ทั้งในรูปแบบรายบุคคลหรือแบบกลุ่ม ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้

เลือกวิธีการบำบัด CBT แบบกลุ่ม เพราะ CBT แบบกลุ่มมีการใช้กระบวนการกลุ่มร่วมด้วย สามารถก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มและเกิดปัจจัยที่ส่งเสริมการบำบัดขึ้น การบำบัด CBT แบบกลุ่มส่งเสริมให้ผู้ป่วยเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของปัญหา เข้าใจถึงความเชื่อมโยงกันระหว่าง สถานการณ์ ความคิด อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง มีการรับรู้และการคิดที่อยู่กับความเป็นจริงมากขึ้น รู้จักวิธีในการแก้ไขปัญหาของตนเอง รวมทั้งมีการปรับตัวต่อสิ่งเร้าได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีภาวะสุขภาพดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณอย่างแท้จริง รวมทั้งยังสามารถลดหรือป้องกันการเกิดผลกระทบจากการเจ็บป่วยในระยะยาวได้ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะพยาบาลด้านสุขภาพจิตและจิตเวช เล็งเห็นถึงความสำคัญในการบำบัดรักษาผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าในหน่วยงานระดับชุมชนให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานทางสุขภาพเชิงรุก และส่งเสริมบทบาทพยาบาลผู้เชี่ยวชาญสาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ทั้งนี้ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในด้านการศึกษา การวิจัย และการพัฒนารูปแบบการบำบัดทางการพยาบาลที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม รวมถึงความสูญเสียต่าง ๆ ในบั้นปลายชีวิต สิ่งเหล่านี้เปรียบเสมือนกับสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบในตัวของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการปรับตัวของ Roy (1984) ตามทศนะที่ว่า ผู้สูงอายุมีการปรับตัวหรือมีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกที่เข้ามากระทบ โดย Roy ได้แบ่งสิ่งเร้าออกเป็น 3 ชนิด คือ 1) สิ่งเร้าตรง (focal stimuli) เป็นสิ่งเร้าที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการปรับตัวมากที่สุด เช่น การเสื่อมของอวัยวะร่างกาย โรคเรื้อรัง การสูญเสียบุคคลที่รัก เช่น คู่ชีวิต ญาติสนิท เพื่อนหรือบุตรหลาน 2) สิ่งเร้าร่วม (contextual stimuli or background stimuli) เป็นสิ่งเร้าที่มีบริบทร่วม เช่น การถูกทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยว ว้าเหว การแยกไปของสมาชิกในครอบครัว การเกษียณอายุ ฐานะที่ยากจน ขาดการยอมรับในสังคม และ 3) สิ่งเร้าแฝง (residual stimuli) เป็นสิ่งเร้าที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในอดีต เช่น ค่านิยม ความเชื่อ เจตคติ อุปนิสัยและบุคลิกภาพเดิม สิ่งเร้าทั้ง 3 ชนิดนี้จึงมีอิทธิพลต่อการปรับตัวและต่อภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยกระบวนการการปรับตัวของบุคคลจะเกิดขึ้นเมื่อเกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างสิ่งเร้าและความสามารถในการปรับตัว จากการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ในผู้สูงอายุที่ไม่สามารถปรับตัวต่อสิ่งเร้าเหล่านี้และไม่สามารถจัดการกับเหตุการณ์หรือสิ่งที่ตนเองต้องเผชิญ ส่งผลให้เกิดการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม ซึ่งแสดงออกมาในรูปของการเกิดภาวะซึมเศร้า ภาวะ ซึมเศร้าในผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงลบที่บิดเบือน 3 ประการ (cognitive triad) ได้แก่ การมองตนเอง โลก และอนาคตไปในทางลบ ความคิดด้านลบเหล่านี้นำไปสู่การแสดงออกของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เป็นผลให้เกิดการเจ็บป่วยซึ่งแสดงออกทางกายได้ (Wright & Beck, 1995) โปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรม (cognitive behavior therapy: CBT) สามารถช่วยปรับเปลี่ยนทั้งความคิดและพฤติกรรม ช่วยให้ระบบเกิดความสมดุล โดย CBT จะช่วยให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการควบคุมระบบการปรับตัว โดยจะเข้าไปปรับระบบกลไกการควบคุมของคนที่ทำหน้าที่รับสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอก ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 4 ด้าน คือ การรับรู้ การเรียนรู้ การตัดสินใจ และการตอบสนองทางอารมณ์ เมื่อบุคคลเกิดการหยั่งรู้ต่อสถานการณ์นั้น ๆ จะเกิดการตัดสินใจที่

คำนึงถึงแนวทางการแก้ปัญหาและเลือกวิธีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เหมาะสม เมื่อผู้สูงอายุปรับความคิดจะส่งผลให้เกิดอารมณ์และพฤติกรรมที่เหมาะสมตามมา ทำให้ระบบเกิดความสมดุลส่งผลให้ภาวะ ซึมเศร้าลดลงได้ จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าในชุมชน

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง เสร็จสิ้นทันทีและในระยะติดตามผล 1 เดือน
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการทดลอง หลังการทดลอง เสร็จสิ้นทันที และในระยะติดตามผล 1 เดือน

สมมติฐานของการวิจัย

1. มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาทดลองต่อคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้า
2. ผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองที่ได้รับการบำบัดโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรม มีคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันทีและในระยะติดตามผล 1 เดือน ต่ำกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติ จากสถานบริการ
3. ผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองที่ได้รับการบำบัดโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรม มีคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันทีและในระยะติดตามผล 1 เดือน ต่ำกว่าก่อนการทดลอง ส่วนคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าในระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันทีไม่แตกต่างจากระยะติดตามผล 1 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) ชนิดสองกลุ่ม วัตถุประสงค์ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ชุมชนในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งหนึ่งในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 15 คน ตามคุณสมบัติที่กำหนด คือ 1) อายุ 60 ปีขึ้นไป 2) มีภาวะซึมเศร้าในระดับเล็กน้อยถึงปานกลาง ประเมินโดยใช้แบบวัดภาวะซึมเศร้า CES-D (The Center for Epidemiologic Studies-Depression Scale) 3) ไม่มีภาวะสมองเสื่อม ประเมินโดยใช้แบบทดสอบสภาพสมองของไทย (Thai Mental State Exam: TMSE) 4) มีความสามารถในการมองเห็น การได้ยิน และ 5) ไม่เคยได้รับการบำบัดทางความคิดและพฤติกรรมมาก่อน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 โปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่ม ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่มนี้ขึ้นจากการบูรณาการแนวคิดของ Beck (1995) และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องของการบำบัด CBT ในผู้สูงอายุ ทำกลุ่มทั้งหมด 8 ครั้ง ประกอบด้วย ครั้งที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพ ครั้งที่ 2 การให้ความรู้เกี่ยวกับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ ครั้งที่ 3 การทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์ของกระบวนการคิดและพฤติกรรม ครั้งที่ 4 การค้นหาความคิดอัตโนมัติ ครั้งที่ 5 การตรวจสอบความคิดอัตโนมัติ ครั้งที่ 6 การปรับเปลี่ยนความคิดอัตโนมัติและการค้นหาความคิดทางเลือก ครั้งที่ 7 การค้นหาความคิดทางเลือกด้วยเทคนิคการพูดกับตัวเองทางบวก ครั้งที่ 8 การทบทวนและการนำไปใช้ และยุติโปรแกรม

ส่วนที่ 2 เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดภาวะซึมเศร้า CES-D พัฒนาโดย Radloff (1977) และแบบทดสอบสภาพสมองของไทย พัฒนาโดยกลุ่มฟื้นฟูสมรรถภาพสมอง (กลุ่มฟื้นฟูสมรรถภาพสมอง, 2537)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่ม โดยนำโปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงและความเหมาะสมของโปรแกรม และคำนวณดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา ส่วนแบบวัดภาวะซึมเศร้า CES-D ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์หาความเที่ยงของเครื่องมือ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าเท่ากับ .82

ก่อนการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอรับการพิจารณาด้านจริยธรรมในการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หลังผ่านการอนุมัติแล้วจึงทำการวิจัย ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนภาวะซึมเศร้าในระดับเล็กน้อยถึงปานกลาง จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลอง 15 คน เข้าร่วมโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่มทั้งหมด 8 ครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง แต่แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 60-90 นาที ใช้ระยะเวลาการฝึกโปรแกรมทั้งหมด 4 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมจะได้รับการดูแลตามปกติจากสถานบริการ ทำการประเมินภาวะซึมเศร้าทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใน 3 ระยะ คือ ก่อนการทดลอง หลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที และระยะติดตามผล 1

เดือน จากนั้นนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา สถิติที สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (independent samples *t*-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (repeated measures analysis of variance)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองมีอายุเฉลี่ย 68.3 ปี เป็นเพศชาย ร้อยละ 33.3 เพศหญิงร้อยละ 66.7 สถานภาพส่วนใหญ่ เป็นหม้ายร้อยละ 53.3 คู่ร้อยละ 40 โสดร้อยละ 6.7 ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัวร้อยละ 40.0 รองลงมาคือ โรคเบาหวานร้อยละ 26.7 ความดันโลหิตสูงร้อยละ 20.0 และโรคข้อและกระดูกร้อยละ 13 ผู้สูงอายุในกลุ่มควบคุมมีอายุเฉลี่ย 68.9 ปี เป็นเพศชายร้อยละ 33.3 เพศหญิงร้อยละ 66.7 สถานภาพส่วนใหญ่ เป็นหม้ายร้อยละ 66.7 คู่ร้อยละ 20 โสดร้อยละ 13.3 ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัวร้อยละ 53.3 รองลงมาคือ มีโรคข้อและกระดูกร้อยละ 20 และมีโรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวานเท่า ๆ กันคือ ร้อยละ 13.3

2. ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานการวิจัยได้ผล ดังนี้

2.1 มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองต่อคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้า

2.2 ในระยะก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าในกลุ่มทดลอง ($\bar{x} = 19.53, SD = 1.30$) และกลุ่มควบคุม ($\bar{x} = 19.27, SD = 1.10$) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) ในระยะหลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าในกลุ่มทดลอง ($\bar{x} = 12.87, SD = 2.10$) และกลุ่มควบคุม ($\bar{x} = 17.33, SD = 1.76$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และในระยะติดตามผล 1 เดือน กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้า ($\bar{x} = 11.80, SD = 1.86$) และกลุ่มควบคุม ($\bar{x} = 17.20, SD = 1.26$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

2.3 ผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที ($\bar{x} = 12.87, SD = 2.10$) และระยะติดตามผล 1 เดือน ($\bar{x} = 11.80, SD = 1.86$) ต่ำกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{x} = 19.53, SD = 1.30$) ส่วนระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที ($\bar{x} = 12.87, SD = 2.10$) และในระยะติดตามผล 1 เดือน ($\bar{x} = 11.80, SD = 1.86$) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยกล่าวได้ว่า คะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่แตกต่างกันเกิดจากรูปแบบวิธีการบำบัดที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าคะแนนภาวะซึมเศร้าไม่ได้ลดลงตามระยะเวลาที่ได้รับการบริการและการได้รับกิจกรรมตามปกติเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับรูปแบบและวิธีการบำบัดที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่ม ทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ที่เผชิญ ความคิด อารมณ์และพฤติกรรม มีการปรับเปลี่ยนความคิดด้านลบด้วยเทคนิคการปรับความคิดและพฤติกรรม ส่งเสริมให้เกิดความคิดทางเลือก ซึ่งเป็นความคิดใหม่ที่สมเหตุสมผลและยืดหยุ่น ส่งผลให้เกิดอารมณ์และพฤติกรรมที่เหมาะสม รู้จักการ

แก้ปัญหอย่างเหมาะสม จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าของกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการปรับความคิด และพฤติกรรมแบบกลุ่มลดลง ทั้ง 2 ระยะ คือ หลังการทดลองเสร็จสิ้นทันทีและระยะติดตามผล 1 เดือน แสดงให้เห็นว่า วิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองนั้นส่งผลต่อกัน หรือกล่าวได้ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองต่อคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้า ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Satterfield and Crabb (2010) ศึกษาการทำ CBT ร่วมกับการใช้ยาและการบำบัดแบบจิตสังคมในผู้สูงอายุที่รวมเพศที่มีภาวะซึมเศร้าแบบรายบุคคล ระยะเวลาการบำบัด 1 ปี รวม 20 session ผลการทดลองพบว่า หลังการทดลองมีระดับภาวะซึมเศร้าลดลง และการศึกษาของ Stanley และคณะ (1996) ได้ศึกษาการใช้ CBT ในผู้สูงอายุที่มีภาวะวิตกกังวล จำนวน 48 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรม CBT กลุ่มควบคุมได้รับการบำบัดจิตบำบัดแบบประคับประคองระยะเวลาการทดลองทั้งสิ้น 14 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง 30 นาที ผลการศึกษาพบว่า ระดับภาวะวิตกกังวลในกลุ่มทดลองลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและระยะติดตามผลหลังการทดลอง 6 เดือนพบว่าระดับภาวะวิตกกังวลในกลุ่มทดลองน้อยกว่ากลุ่มควบคุม

ผู้สูงอายุในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันทีและระยะติดตามผล 1 เดือนต่ำกว่าก่อนการทดลอง ส่วนระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันทีและในระยะติดตามผล 1 เดือนไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในภาพรวมของผู้รับการบำบัดพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับ โปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรม มีคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าไม่เพิ่มขึ้นในระยะติดตามผล และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยการวิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติพบว่า คะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันทีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าก่อนการทดลองและในระยะติดตามผล 1 เดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที และในระยะติดตามผล 1 เดือนไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Kunik (2001) ศึกษาผลของ โปรแกรม CBT สำหรับผู้ป่วยสูงอายุที่มีภาวะห่อคลุมอุดกั้นเรื้อรังร่วมกับมีภาวะซึมเศร้าในชุมชน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 53 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองได้รับการบำบัดจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสูงอายุ บำบัดในเขตพื้นที่ชุมชน เยี่ยมบ้านและโทรเยี่ยมทางโทรศัพท์ โดยกลุ่มควบคุมได้รับการบำบัดโดยโปรแกรม สุขศึกษา ใช้ระยะเวลาการบำบัดทั้งสิ้น 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1-2 ชั่วโมง ร่วมกับการติดตามอาการทางโทรศัพท์ และมอบหมายการบ้านทุกวัน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีระดับภาวะซึมเศร้าลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) เมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม และจากผลการศึกษาของวินัสริน ก้อนศิลา (2550) ศึกษาผลของการใช้แนวคิด การปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมร่วมกับการฝึกสมาธิในการบำบัดผู้ป่วยโรคซึมเศร้าแบบรายบุคคลจำนวน 22 คน พบว่า คะแนนภาวะซึมเศร้าหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันทีและระยะติดตามผล 1 เดือนต่ำกว่าก่อนการทดลอง ส่วนระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันทีและในระยะติดตามผล 1 เดือนไม่แตกต่างกัน และจากการศึกษา ของอัญชลี ฉัตรแก้ว (2546) ศึกษาผลของการบำบัดทางปัญญาต่อภาวะซึมเศร้าของเยาวชนหญิงในสถานสงเคราะห์ จำนวน 8 คน พบว่าคะแนนภาวะซึมเศร้าหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันทีและระยะติดตามผล 2 สัปดาห์ต่ำกว่าก่อนการทดลอง ส่วนระยะหลังการทดลองเสร็จสิ้นทันที และในระยะติดตามผล 2 สัปดาห์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่มในผู้สูงอายุ นอกจากทำให้ภาวะซึมเศร้าลดลงแล้ว ยังส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ ความคิด อารมณ์และพฤติกรรมที่เหมาะสม ทั้งนี้ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในด้านการศึกษาและประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดกับผู้รับบริการในหน่วยงานและชุมชนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่มช่วยลดภาวะซึมเศร้าได้ ดังนั้นพยาบาลผู้เชี่ยวชาญสาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ควรนำผลการศึกษาที่ได้ไปประยุกต์ใช้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลและการพัฒนาการบำบัดทางการพยาบาล เพื่อประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดกับผู้ป่วยในหน่วยงานและชุมชนได้
2. ด้านการศึกษา คณาจารย์ในสถาบันการศึกษาพยาบาลและนักศึกษาพยาบาลสามารถนำรูปแบบโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมแบบกลุ่มไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อการส่งเสริม ป้องกัน ฟื้นฟู บำบัด ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ
3. ด้านการวิจัย พยาบาลและนักวิจัยสามารถนำโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้ไปทำวิจัยต่อยอดหรือประยุกต์ใช้กับผู้รับบริการในกลุ่มอื่น ๆ เช่น ในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ หรือผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เป็นต้น
4. ด้านการบริหาร ผู้บริหารโรงพยาบาลหรือผู้บริหารหน่วยงานในชุมชนสามารถสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่อง โปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรม โดยส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ ให้มีความรู้ความชำนาญ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดูแลผู้รับบริการในหน่วยงานได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

บรรณานุกรม

- กลุ่มฟื้นฟูสมรรถภาพสมอง. (2537). แบบวัดความเศร้าในผู้สูงอายุไทย. *สารศิริราช*, 46(1), หน้า 1-9.
- ธรรมารุจา อุดม. (2547). *ประสิทธิผลของโปรแกรมนันทนาการโดยการเล่นอังกะลุงในผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้า*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วินัสริน ก้อนศิลา. (2550). *ผลของการใช้แนวคิดการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมร่วมกับการฝึกสมาธิในการบำบัดผู้ป่วยโรคซึมเศร้า*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุดสบาย จุลทัฬพะ. (2552). ภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ. ใน ประเสริฐ อัสตันตชัย (บรรณาธิการ), *ปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยในผู้สูงอายุและการป้องกัน* (หน้า 40-50). กรุงเทพฯ: ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.

- อัญชลี นัทรแก้ว. (2546). *ผลของการบำบัดทางปัญญาต่อภาวะซึมเศร้าของเยาวชนหญิงในสถานสงเคราะห์*.
 วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช, บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Beck, A. T., & Emery, G. (1985). *Anxiety disorder and phobias: A cognitive perspective*. New York:
 Basic Book.
- Beck, J. S. (2005). *Cognitive therapy: Basic and beyond*. New York: The Guilford Press.
- Kunik M, Braun U, Stanley MA, et al. (2001). One session cognitive behavioural therapy for
 elderly patients with chronic obstructive pulmonary disease. *Psychological Medicine, 31*,
 pp. 717–723.
- Radloff. (1977). The CES-D scale: A self-report depression scale for research in the general
 population. *Applied Psychological Measurement, 1*(3), pp. 385-401.
- Roy, C. (1984). *Introduction to nursing: An adaptation model* (2nd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Satterfield and Crabb. (2010). Cognitive-behavioral therapy for depression in an older gay man:
 A clinical case study. *Science Direct, 17*, pp. 45-55.
- Stanley et al. (2003). Cognitive-behavioural treatment of late-life generalized anxiety disorder.
Journal of Consulting and Clinical Psychology, 71, pp. 309–319.
- Wright, J. H., & Beck, A. T. (1995). Cognitive therapy. In Hales R. E. (Eds.), *Textbook of Psychiatry*
 (pp. 1011-1308). Arlington, VA: American Psychiatry Press.

ปัญหามาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

LEGAL MEASURE ON OFFICIAL INFORMATION ACT B.E. 2540

กุลปราณี ศรีไย*

Kulapranee Sriyai

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เป็นการศึกษาการควบคุมหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และศึกษาเพื่อกำหนดมาตรการลงโทษผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน ทั้งมาตรการควบคุมกำกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรณีไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้ พบว่า หน่วยงานของรัฐไม่ควบคุม กำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีผลโดยตรงแก่หน่วยงานของรัฐนั้น ให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 13 ซึ่งทำให้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ ทั้งที่คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ได้เคยมีคำวินิจฉัยและวางหลักกฎหมายให้วางหลักกฎหมายให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมาแล้ว จึงก่อให้เกิดปัญหาสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน เนื่องจากปัจจุบันประชาชนเข้าใจถึงสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการมากขึ้น เมื่อตนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนั้นด้วยความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรมแล้ว ย่อมมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อมูลข่าวสาร ซึ่งกว่าจะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารนั้นทำให้เกิดความล่าช้า ดังนั้นเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ ผู้ศึกษาจึงได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาไว้ กล่าวคือ กำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อลงโทษหน่วยงานของรัฐในฐานะผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรง เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ และเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

คำสำคัญ: ข้อมูลข่าวสารของราชการ, พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ABSTRACT

This research was to investigate the control of the government and the punishment act of the head of the organization. Also, it was to control the authorities when they did not follow the regulations.

The findings of the study indicated that the state organization failed to regulate and supervise their authorities. This caused the failure to fulfill the intention of the official information act in Section 13, stating that the organization should provide the information for people. Nowadays, people have the right to know the information of the organization. If one day, they do not have the right to know the fair and fast information,

* นักศึกษาลัทธิสุตตนิสิตสาตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

they will also have the right to complain to the official information disclosure committee. In order to be fair for people to access the public information, the researcher had proposed the solution that the penalty to the organization and authorities should be set up. This intended to encourage enthusiasm in their services and to be in accordance with the intention of the Official Information Act B.E. 2540.

Keywords: official information, The Official Act B.E. 2540.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 อันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ มีบทบัญญัติมาตรา 56 ให้การรับรองสิทธิของประชาชนชาวไทยในการรับทราบข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะ ที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เช่น แนวทางในการป้องกันโรคติดต่อสามารถขอข้อมูลดังกล่าวได้ที่กองควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข เพราะข้อมูลเหล่านี้ถือเป็นข้อมูลสาธารณะที่ทุกคนควรทราบ รวมทั้งในมาตรา 57 ยังรับรองสิทธิในการที่จะได้รับข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาต หรือก่อนการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อประชาชน เช่น เมื่อรัฐบาลมีโครงการก่อสร้างรถไฟฟ้าผ่านมาที่บ้านของประชาชน ซึ่งอาจทำให้เกิดมลพิษได้ ประชาชนก็สามารถขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อมูลหรือแสดงผลในการวางแผนก่อสร้างดังกล่าว หากหน่วยงานของรัฐ หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการในโครงการใดหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือมีส่วนได้เสียสำคัญกับประชาชน ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานนั้น ๆ และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามกระบวนการที่กฎหมายบัญญัติไว้ นอกจากนี้การดำเนินโครงการหรือการออกกฎหมายที่อาจส่งผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน รัฐจะต้องจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงเสียก่อน เช่น การทำประชาคม สิทธิในการรับทราบข้อมูลข่าวสารทางราชการ ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารทางราชการ เพื่อเป็นการพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคง ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ จะได้ปกป้องรักษาประโยชน์ของตนและคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลด้านข้อมูลข่าวสารราชการไปพร้อมกัน

ในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ด้วยเหตุที่ว่า การให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง อันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้น สมควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะยังผลให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะปกป้องรักษาประโยชน์ของตนได้อีกประการหนึ่งด้วย ประกอบกับสมควรคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล

ข่าวสารของราชการไปพร้อมกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ แต่การใช้กฎหมายดังกล่าวนี้ยังมีปัญหาที่ว่าหน่วยงานของรัฐในฐานะผู้บังคับบัญชา ควบคุม กำกับดูแล เจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ควบคุมการดำเนินงานเพื่อเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว ซึ่งอยู่ในรูปของการไม่จัดหาข้อมูลหรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า โดย มาตรา 13 ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 บัญญัติว่า

“ผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา 9 หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตนตามมาตรา 11 หรือฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าหรือเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการ เว้นแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา 17 หรือคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 25

ในกรณีที่มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องเรียน ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและรวมเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกสิบวัน”

จากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ประกอบด้วยรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจากภาครัฐและเอกชน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกเก้าคนเป็นกรรมการ ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีตั้งข้าราชการของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งเป็นเลขานุการ และอีกสองคนเป็นผู้ช่วยเลขาคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่หลักคือพิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียนตามมาตรา 13 ให้คณะกรรมการพิจารณาส่งคำอุทธรณ์ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแต่ละสาขา ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่คณะกรรมการได้รับคำอุทธรณ์ ซึ่งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้เป็นที่สุด และในการมีคำวินิจฉัยจะมีข้อสังเกตเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีใดตามที่เห็นสมควรก็ได้ โดยระยะเวลาการพิจารณาของคณะกรรมการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่รับคำร้องเรียน ในกรณีมีเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้แต่ต้องแสดงเหตุผลและรวมเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกิน 60 วัน ซึ่งจากการดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนดังกล่าวนี้ทำให้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นล่าช้า ไม่ทันท่วงที แต่การฝ่าฝืนตามมาตรา 13พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ จึงถือว่าไม่สามารถนำมาบังคับใช้กับหน่วยงานที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นช่องว่างของกฎหมายอย่างเห็นได้ชัด ในการที่ไม่ได้กำหนดบทลงโทษเมื่อเกิดกระทำความผิดในการที่ไม่เปิดเผยหรือไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 13 ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการดังกล่าวถือเป็นหน้าที่ประการหนึ่งของเจ้าพนักงาน ดังนั้นหากเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ

หน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต จึงสมควรมีการกำหนดบทลงโทษแก่เจ้าพนักงาน ตามมาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยมาตรการตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ไม่ต้องการที่จะลงโทษเจ้าพนักงานเพื่อให้มีการจำคุกหรือปรับแต่ยังได้ แต่การกำหนดมาตรการดังกล่าวเพื่อให้เจ้าพนักงานมีความกระตือรือร้นในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เพื่อความสะดวก และรวดเร็วแก่ประชาชนผู้ใช้สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ หากหน่วยงานของรัฐไม่มีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวควรมีการดำเนินคดีตามกฎหมายปกครอง คือ มีการดำเนินการโดยใช้มาตรการทางปกครอง ซึ่งมาตรการการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ดังต่อไปนี้ คือ ประชาชนย่อมมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้โดยการยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐโดยทำเป็นหนังสือ ระบุข้อมูลข่าวสารที่เข้าใจทราบให้ชัดเจนพอที่จะเข้าใจได้ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการค้นหาข้อมูลข่าวสารนั้น และข้อมูลข่าวสารที่จะขอได้นั้นจะต้องเป็นข้อมูลข่าวสารทั่วไปตามมาตรา 7 และมาตรา 9 ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หรืออาจเป็นข้อมูลข่าวสารที่อาจทำขึ้นใหม่ก็ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องมีค่าใช้จ่ายหรือเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ส่วนบุคคล หน่วยงานของรัฐที่ครอบครองข้อมูลข่าวสาร และได้รับคำขอเพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้นตามที่ประชาชนร้องขอ ต้องพิจารณาคำขอ และจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นเพื่อเปิดเผยให้ประชาชนรับทราบ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องแจ้งเหตุแห่งการไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวด้วย เช่น กรณีที่คนไข้ได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาลแล้ว หากต้องการฟ้องร้องค่าเสียหายต้องอาศัยเวชระเบียน เพราะถือเป็นประวัติการรักษาพยาบาลของคนป่วย แต่การจะได้ข้อมูลนั้น ต้องอาศัยช่องทางตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งกว่าจะได้ข้อมูลมานั้นต้องใช้เวลาานมาก ซึ่งบางครั้งก็ไม่ทันเวลา ในกรณีหนึ่งที่ได้ชี้ชัดคือกรณีที่คนไข้ไปคลอดลูกแล้วเสียชีวิตเนื่องจากไปคลอดตอนเช้า เย็นต้องได้คลอดไม่เกิน 12 ชั่วโมง แต่บางรายแพทย์ให้รอนานกว่า 12 ชั่วโมง เด็กและแม่ตาย หากมีการร้องขอข้อมูลซึ่งกว่าจะได้ต้องใช้เวลาานถึง 3 เดือนและการใช้เวลาานดังกล่าวบางครั้งก็เกิดการแก้ไขเวชระเบียนเพื่อปกปิดความผิดของแพทย์ผู้รักษาตลอดทั้งโรงพยาบาลเองด้วยการแก้ไขตัวเลขเวลาดังกล่าว ดังนี้จากการที่ไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวส่งผลเสียต่อประชาชนเมื่อไปฟ้องศาล หลักฐานที่ได้มานั้นไม่ตรงกับความเป็นจริง และก่อให้เกิดการทุจริตของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐอย่างต่อเนื่อง และหากมีการอุทธรณ์ข้อร้องเรียนดังกล่าว ซึ่งเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อมูลข่าวสารได้วินิจฉัยเป็นประการใดแล้วให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นเป็นที่สุด แต่การกระทำของหน่วยงานของรัฐในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็ยังมีมีการดำเนินการที่ขัดแย้งกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ เช่น การไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารนั้น ซึ่งการไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารในชั้นของการอุทธรณ์โดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อมูลข่าวสารมีคำวินิจฉัยเป็นที่สุดให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นไม่มีการกำหนดบทลงโทษแก่หน่วยงานของรัฐแต่อย่างใด ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญของสังคม และการไม่เปิดเผยข้อมูลทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ก่อให้เกิดปัญหาสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เป็นเหตุให้ประชาชนผู้ขอต้องใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงสมควรแก้ไขพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 ในประเด็นดังต่อไปนี้ กล่าวคือ กำหนดบทลงโทษในกรณีที่หน่วยงานของรัฐ ในฐานะผู้บังคับบัญชา ควบคุมดูแลการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตาม ตามมาตรา 13 หน่วยงานของรัฐจึงควรร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย เหตุผลที่ต้องแก้บทบัญญัติมาตรานี้เพื่อให้หน่วยงานราชการมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามความเป็นจริง ดำเนินการด้วยความเป็นธรรม และเพื่อความรวดเร็วในการที่ประชาชนจะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของทางราชการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของหน่วยงานของรัฐที่ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540
2. เพื่อศึกษาประวัติ แนวคิด ทฤษฎี ของมาตรการทางกฎหมายในการให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามมาตรา 13
3. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในการให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามมาตรา 13
4. เพื่อวิเคราะห์ปัญหามาตรการกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามมาตรา 13
5. เพื่อสรุปแนวทางและข้อเสนอแนะมาตรการกฎหมายเกี่ยวกับการให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามมาตรา 13

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาปัญหาจากการใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 โดยเฉพาะในมาตรา 13 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายปกครอง

สมมติฐานของการวิจัย

ปัญหาจากการที่หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนเป็นหลัก ซึ่งทำให้ประชาชนจะได้รับข้อมูลข่าวสารนั้นไม่ได้รับความสะดวก และไม่ได้รับข้อมูลที่ต้องการภายในระยะเวลาที่เหมาะสม ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชนผู้ร้องขอข้อมูล ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 บัญญัติขึ้นเพื่อใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว แต่ไม่มีกฎหมายใดที่ใช้บังคับแก่หน่วยงานของรัฐที่ไม่ควบคุมเจ้าหน้าที่ของตนให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งหากมีกฎหมายเพื่อใช้บังคับแก่หน่วยงานของรัฐในการควบคุมให้เจ้าหน้าที่ของตนเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวแล้ว จะทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอย่างถูกต้องและเป็นธรรม และในขณะเดียวกันประชาชนผู้ร้องขอข้อมูลก็จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารด้วยความถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรมด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยจะใช้การวิจัยทางเอกสาร (documentary research) ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยศึกษาค้นคว้าจากวิทยานิพนธ์ ศึกษารณการกำหนดบทลงโทษในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามมาตรา 13 ภายใต้กฎหมายของประเทศต่าง ๆ ความเห็นของนักนิติศาสตร์ นำมารวบรวมประกอบการศึกษา ข่าวดังและบทความ ที่ได้รับการพิมพ์เผยแพร่เพื่อให้ความรู้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของหน่วยงานของรัฐที่ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540
2. ทำให้ทราบถึงประวัติ แนวคิด ทฤษฎี ของมาตรการทางกฎหมายในการให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตาม มาตรา 13
3. ทำให้ทราบถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในการให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามมาตรา 13
4. ทำให้ทราบถึงปัญหาของมาตรการกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามมาตรา 13
5. ทำให้ทราบถึงบทสรุป แนวทางและข้อเสนอแนะในมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามมาตรา 13

ผลการวิจัย

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการสมควรมีการแก้ไขประเด็นดังต่อไปนี้

1. ปัญหาในเรื่องขององค์การบังคับใช้กฎหมาย (คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร) หากหน่วยงานของรัฐไม่ยอมปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยจะเห็นได้จากในกรณีที่มีบุคคลได้อุทธรณ์คำสั่งขององค์การปฏิรูปสถาบันการเงิน ที่ปฏิเสธคำขอให้เปิดเผย สำเนาสัญญาซื้อขายสินเชื่อบริษัทที่ทำขึ้นระหว่างองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงินกับบริษัท โกลด์แมน ซาคส์ (เอเชีย) จำกัด ตามที่ได้ลงนามในสัญญาวันที่ 18 ธันวาคม 2541 และวันที่ 12 มกราคม 2542 และต่อมาคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจและการคลังของประเทศไทยได้มีมติให้เปิดเผยสัญญาซื้อขายสินเชื่อบริษัทดังกล่าวทันที แต่ถึงกระนั้นก็ตามองค์การเพื่อการปฏิรูปสถาบันการเงิน ยังคงปฏิเสธไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลสัญญาซื้อขายสินเชื่อบริษัทข้างต้นตามที่คณะกรรมการได้มีคำวินิจฉัยแต่อย่างใด ซึ่งปัญหานี้ได้กลายเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากไม่มีการบังคับให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตาม โดยในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะมีการใช้มาตรการบังคับ เช่น มาตรการบังคับทางวินัย กล่าวคือ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ก็จะมีบทลงโทษทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และหากหน่วยงานของรัฐยังคงเพิกเฉยไม่ควบคุมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเองปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ก็จะมีบทลงโทษด้วยการตัดงบประมาณ เป็นต้น

2. ปัญหามาตรการทางกฎหมาย กรณีศึกษาตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 กฎหมายกำหนดสิทธิของผู้ของประชาชนในการตรวจดูข้อมูลข่าวสาร และสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการวินิจฉัยข้อมูลข่าวสารในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งต้องการให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการให้มากที่สุด การที่หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการพิจารณาเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่เนื้อหาสาระ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทั้งหมดแล้ว ผลของคำสั่งยุติลงแล้ว และมีการลงโทษผู้ถูกวินิจฉัยแล้ว มีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของผู้ถูกลงโทษโดยตรง จึงเป็นการบังคับตามที่กฎหมายบังคับอยู่สำเร็จลงแล้ว ซึ่งการไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อมูลข่าวสารทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย การที่มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ไม่กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษหน่วยงานของรัฐของรัฐนั้น อาจมีผลกระทบหรือผลผลประโยชน์ของบุคคลแต่ละฝ่ายแตกต่างกันไป และอาจส่งผลกระทบต่อหน่วยงานของรัฐด้วย ดังนั้นจึงสมควรมีการกำหนดบทลงโทษทางกฎหมายแก่หน่วยงานของรัฐ โดยตรงเพื่อให้หน่วยงานของรัฐควบคุมให้เจ้าหน้าที่เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่

3. ปัญหาการอุทธรณ์ร้องเรียนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 การที่ประชาชน จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้นั้น จะต้องผ่านการอุทธรณ์ร้องเรียนต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าและไม่ทันท่วงทีในการที่จะนำข้อมูลข่าวสารนั้นไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้หากในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่าเป็นกรณีเดียวกันกับที่คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น ได้เคยมีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นแล้ว ก็ควรจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ประชาชนผู้ร้องขอข้อมูลในทันที และในขณะเดียวกันหน่วยงานของรัฐในฐานะผู้บังคับบัญชาควรกำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทำการเปิดเผยแก่ประชาชนผู้ร้องขอข้อมูลในทันที หากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนผู้ร้องขอข้อมูลมากกว่าผลเสียที่เกิดกับประโยชน์สาธารณะหากมีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวนั้น

4. ปัญหาการนำคดีขึ้นสู่ศาลหากผู้อุทธรณ์ไม่พอใจคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และต้องการที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาลแล้ว จะต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองพิจารณาจาก มาตรา 271 แห่งรัฐธรรมนูญ โดยมาตรา 271 ได้บัญญัติว่า “ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่ คดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น” โดยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับมาตรา 276 แห่งรัฐธรรมนูญที่บัญญัติว่า “ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในกำกับดูแลของรัฐบาลกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในกำกับดูแลของรัฐบาลด้วยกันซึ่งเป็นข้อพิพาท อันเนื่องมาจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย “ประกอบกับมาตรา 9(1) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองที่บัญญัติว่า “ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้ (1) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วย

กฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริตหรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลยพินิจโดยมิชอบ จะเห็นได้ชัดว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเองมีลักษณะเป็นการออกกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใด ตามมาตรา 9(1) และยิ่งถือเป็นที่สุดในทางปกครองตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ดังนั้น หากจะโต้แย้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลปกครอง ดังนั้นในปัจจุบันเมื่อมีการจัดตั้งศาลปกครองแล้วศาลยุติธรรมไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีการฟ้องโต้แย้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ เว้นแต่เป็นคดีที่ค้างอยู่ในศาลยุติธรรม

เมื่อนำคดีขึ้นสู่ศาลปกครองแล้วอาจพิจารณาในเรื่องของผู้ที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาลปกครองโดยพิจารณาในกรณีของผู้มีคำขอให้เปิดเผยข้อมูล และในกรณีหน่วยงานของรัฐเจ้าของข้อมูลข่าวสาร ดังนี้

4.1 กรณีของผู้มีคำขอให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ผู้มีคำขอให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอาจใช้สิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลปกครองได้ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

4.2 กรณีของหน่วยงานของรัฐเจ้าของข้อมูลข่าวสาร กรณีของหน่วยงานของรัฐนี้มีความแตกต่างจากกรณีของผู้มีคำขอให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร กล่าวคือ ตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจแก่หน่วยงานของรัฐเอาไว้อย่างชัดเจน โดยใช้คำว่า “ผู้ใด” จึงมีความเห็นในทางวิชาการเป็นสองฝ่ายคือ ฝ่ายหนึ่ง เห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่สามารถนำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลปกครองได้ตามมาตรา 42 นี้ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าหน่วยงานของรัฐสามารถนำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลปกครองได้เนื่องจากเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 276 ที่ให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันได้ โดยศาลจะวินิจฉัยได้ในเรื่องข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ส่วนความเหมาะสมของการทำคำสั่งทางปกครองที่เป็น “ดุลยพินิจโดยเฉพา” ของเจ้าหน้าที่นั้น โดยหลักแล้วศาลจะให้น้ำหนักแก่การวินิจฉัยของเจ้าหน้าที่ เว้นแต่จะมีเหตุผลขัดแย้งเป็นอย่างอื่น ในขณะที่การอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการการวินิจฉัยเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร คณะกรรมการการวินิจฉัยเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสามารถพิจารณาในเรื่องนี้ได้โดยอาศัยบทบัญญัติตามมาตรา 15 วรรคท้ายแห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการนั่นเอง จากประเด็นดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่า จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 276 ที่บัญญัติว่า “ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในกำกับดูแลของรัฐบาลด้วยกันซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำ...” จากบทบัญญัตินี้จะเห็นได้ชัดเจนว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยประสงค์จะให้ศาลปกครองมีอำนาจวินิจฉัยข้อพิพาททางปกครองที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง เหตุผลดังกล่าว อาจนำมาตีความมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองให้หน่วยงานของรัฐเป็น “ผู้ใด” ที่สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลปกครองได้ โดยอาศัยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย และเมื่อคำวินิจฉัยของคณะกรรมการเป็นคำสั่งทางปกครองแล้ว คู่ความที่ไม่พอใจย่อมสามารถโต้แย้งคัดค้านและนำคดีสู่ศาลปกครองในคดีความชอบด้วยกฎหมายของคำวินิจฉัยได้เสมอ แต่เนื่องจากหน่วยงานของรัฐไม่อาจใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองมาตรา 42 เพราะไม่ได้มีการบัญญัติให้อำนาจหน่วยงานของรัฐเอาไว้โดยแจ้งชัด จึงต้องให้สิทธิแก่หน่วยงานของรัฐไว้ให้ชัดเจน โดยอาจจะแก้ไขเพิ่มเติมให้หน่วยงานของรัฐสามารถอุทธรณ์ต่อศาลปกครองได้ในกรณีที่ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารก็ได้ เมื่อมีการให้อำนาจแก่หน่วยงานของรัฐไว้อย่างชัดเจนแล้วหน่วยงานของรัฐย่อมมีอำนาจตามกฎหมายในการที่จะนำคดีสู่ศาลปกครอง

ข้อเสนอแนะ

ควรกำหนดมาตรการการลงโทษทางอาญาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และกำหนดมาตรการการลงโทษทางปกครอง เช่น การตัดงบประมาณของหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ ตามหลัก “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” ซึ่งได้นำเสนอการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนหลักเกณฑ์พื้นฐานสำคัญที่ต้องพิจารณาในการใช้ดุลยพินิจเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของต่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบการใช้ดุลยพินิจเจ้าหน้าที่ของรัฐในระบบกฎหมายไทยมีความคล้ายคลึงกันกับแนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายแล้ว ย่อมทำให้สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2540). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2540). *สาระน่ารู้ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นงศ์นาด ท่านวิไล. (2540). *ผลของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ที่มีผลต่อการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของกองบัญชาการทหารสูงสุด*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัญชา เทียวต่าย. (2545). *การให้ประชาชนเข้าถึงเอกสารของทางราชการในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระพงษ์ บึงไกร. (2540). *การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมพรัตน์ ศรีสันติสุข. (2540). การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารราชการของนักข่าวโทรทัศน์: ศึกษาเปรียบเทียบ
ก่อนและหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540.
วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน, บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ต้องหาและจำเลยตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550: ศึกษากรณีการสันนิษฐานว่า
เป็นผู้กระทำความผิดในชั้นก่อนมีคำพิพากษา

LEGAL PROBLEM RELATING TO THE PROTECTION OF ALLEGED
OFFENDER AND RESPONDENT ACCORDING TO THE CONSTITUTION OF
THE KINGDOM OF THAILAND, B.E. 2550: A CASE STUDY ON
THE CASE UNDER WHICH THE ALLEGED OFFENDER AND
RESPONDENT IS ASSUMED TO HAVE COMMITTED
THE OFFENCE BEFORE THE STAGE OF ISSUING THE JUDGMENT

ร้อยตำรวจเอกเกียรติพงษ์ กมขุนทด*

Kiattipong Komkhunthod, Pol. Capt.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 ที่บัญญัติไว้ว่าบุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ และในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด นอกจากนั้นก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ จากบทบัญญัติข้างต้นมีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้ใช้มาตรการทางกฎหมายกระทำต่อผู้ต้องหา เพราะในอนาคตศาลอาจจะยกฟ้องเนื่องจากบุคคลนั้นไม่มีความผิดก็ได้ แต่กลไกมาตรการที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ไม่ว่าจะเป็นมาตรการในการจับกุม ควบคุม ชัง ปลดปล่อยชั่วคราว การสอบสวน ล้วนแล้วแต่เป็นมาตรการที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนแทบทั้งสิ้น

จากการวิจัยพบว่า มาตรการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยเฉพาะ มาตรา 134 ถึงสิทธิในการแจ้งข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวน มาตรา 92 สิทธิในการค้น มาตรา 108 สิทธิในการปล่อยชั่วคราว เป็นต้น มิได้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้แต่อย่างใด แต่กลับเป็นมาตรการที่ละเมิดต่อสิทธิของผู้ต้องหาแทบทั้งสิ้น

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า ควรกำหนดให้ผู้ถูกออกหมายจับหรือเจ้าบ้านที่ถูกออกหมายค้น มีสิทธินำพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาลเพื่อหักล้างการเสนอขอออกหมายจับหรือหมายค้นของเจ้าพนักงานก่อนที่ศาลจะอนุมัติหมายดังกล่าว และควรให้พนักงานสอบสวนออกหมายเรียกก่อนทุกครั้งที่จะมีการขอให้ศาลออกหมายจับในทุกความผิดและทุกอัตราโทษตามกฎหมาย ซึ่งอัตราโทษจำคุกสำหรับความผิดที่จะออกหมายจับได้ จากเดิมต้องมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป และควรจำกัดเหตุในการจับโดยไม่มีหมายตามมาตรา 78 ให้เหลือเฉพาะกรณีที่มีความเร่งด่วนซึ่งจำเป็นที่จะต้องจับโดยไม่มีหมายอย่างแท้จริงเท่านั้น ไม่ควรเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมนำตัวผู้ถูกจับกุมไปทำการสืบสวนขยายผลหรือกระทำการอื่นใดที่ไม่ต้องนำตัวผู้ถูกจับกุมส่งพนักงานสอบสวนโดยทันที และควรตัดอำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวนจากระยะเวลา “48 ชั่วโมง” เป็น “24 ชั่วโมง” นอกจากนี้ กรณีที่เกิดความจำเป็นที่จะขังผู้ถูกจับเกินกำหนดเวลา 24 ชั่วโมง ต้องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอหมายขัง โดยพนักงานสอบสวนต้องรายงานพฤติการณ์พิเศษในการขังผู้ถูกจับต่อศาลด้วย ส่วนในชั้นสอบสวนควรกำหนดให้พนักงานสอบสวนจัดส่งสำเนาคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษให้แก่พนักงานอัยการโดยไม่ชักช้า รวมทั้งให้รายงานการดำเนินการในส่วนที่ได้ดำเนินการไปแล้วไปยังพนักงานอัยการด้วย และควรให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่กำกับและควบคุมโดยทั่วไปซึ่งการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

คำสำคัญ: การคุ้มครองผู้ต้องหาและจำเลย, การสันนิษฐานตามกฎหมาย, ผู้กระทำความผิด

ABSTRACT

This research aimed to study the provision of the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2550, Section 39, which prescribes that a person shall not be criminally punished unless he has committed the act where the law enforceable at such time has provided such act to be the offence and stipulated the penalty accordingly and that the punishment to be inflicted upon such person cannot be heavier than the punishment stipulated under the law enforceable at such time and that in a criminal case, it must be presumed first that the alleged offender or respondent is not guilty. In addition, before the final judgment to express that any person has been convicted, such person cannot be treated as the offender. The purpose of the above mentioned provision is to prevent the legal measure to be acted on an alleged offender because the Court, in the future, may dismiss the charge due to the reason that such person is not guilty. However, the mechanism measurement provided under the Criminal Code, no matter what it will be the measure on the arrest, keeping in custody, detention, temporary release, and inquiry is almost entirely the measure limiting the rights and liberties of the people.

After the research was conducted, the researcher would like to make a recommendation that a person who received a arrest warrant or a house owner who received a search warrant should have the right to find the evidences to show to the court to refute the arrest warrant or search warrant before the approval. Also, the police investigator should issue a warrant before arresting a person in all cases. The maximum punishment rate of imprisonment is from 3 years or more and the cause of the arrest without any Warrant under Section

78 should be limited to the emergency case only. An opportunity should not be opened to the arresting officer to take the arrested person for inquiries to expand the result or do any other acts for not requiring to turn over the arrested person to the police investigator immediately and the power of the Police Investigator in taking an alleged offender under the custody should be cut down from “48 hours” to “24 hours.” Furthermore, in the case where it is necessary to detain an arrested person for more than 24 hours, the prosecutor must submit a request to the court for a detention warrant which, in this respect, the Police Investigator must, as well, report to the court about the special circumstance in detaining of the arrested person. Whereon the stage of the investigation, a procedure requiring the police investigator to submit the copies of the complaints or charges to the Prosecutor without delay together with a report on the actions on the part which has already been taken should be conveyed to the prosecutor, as well, and the prosecutor should have the power and duty to supervise and monitor general controls over the investigation proceedings of the police investigator.

Keywords: protection of alleged offender and respondent. legal assumption. offender.

บทนำ

สิทธิมนุษยชนนับว่ามีความสำคัญในสังคมโลกปัจจุบัน ซึ่งทุกคนได้ให้ความสำคัญในสิทธิขั้นพื้นฐานที่ตนได้รับ สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งไม่สามารถจำหน่าย จ่าย โอน หรือ แจกให้กับผู้หนึ่งผู้ใดได้ สิทธิดังกล่าวนี้มีความเป็นสากลและเป็นนิรันดร์ จากปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 1 กล่าวว่า “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสรเสรีเท่าเทียมกัน ทั้งศักดิ์ศรีและสิทธิ ทุกคนได้รับการประสิทธิประสาทเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันฉันพี่น้อง ความดำรงอยู่ ความถูกต้อง และเนื้อหาของสิทธิมนุษยชน เป็นหัวข้อที่เป็นที่โต้เถียงกันมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในทางปรัชญาและรัฐศาสตร์ ตามกฎหมายแล้ว สิทธิมนุษยชนได้ถูกบัญญัติเอาไว้ในกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ และในกฎหมายภายในของหลายรัฐ อย่างไรก็ตาม สำหรับคนจำนวนมากแล้ว หลักการของสิทธิมนุษยชนนั้นมีขอบเขตมากไปกว่ากฎหมาย และก่อร่างขึ้นเป็นหลักศีลธรรมพื้นฐานสำหรับวางระเบียบกฎหมายศาสตร์การเมืองร่วมสมัย สำหรับคนกลุ่มนี้แล้ว สิทธิมนุษยชน คือ ความเสมอภาคในอุดมคติ

ในกระบวนการไตสวนของไทยเป็นการนำระบบกล่าวหา มาผสมกับระบบไตสวนซึ่งมีมาตั้งแต่ก่อนปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ระบบการไตสวนนี้ไม่ได้เกิดมาจากแนวคิดของต่างประเทศ แต่เป็นวิธีการชำระคดีของไทยเองโดยแท้ ตามประวัติศาสตร์ของกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหา และระบบไตสวนของประเทศนั้น ในครั้งโบราณก็มีวิธีการชำระคดีในศาลไทยในอดีตตั้งที่กล่าวมา เพียงแต่ต่อมาทั้งสองระบบได้พัฒนาให้ทันสมัยยิ่งขึ้นกว่าในอดีต ทำให้มีความชัดเจนและเป็นสากลมากขึ้น เป็นที่ยอมรับของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

ระยะเริ่มแรก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในระยะแรก มีการจัดส่งนักเรียนไทยไปศึกษากฎหมายที่ประเทศอังกฤษหลายคน เพราะประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่มีการปกครองโดยพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเช่นเดียวกับประเทศไทย และเป็นประเทศที่กำลังล่า

อาณานิคมในเอเชีย นักเรียนที่ไปศึกษากฎหมายที่อังกฤษย่อมได้รับแนวคิดหลักในกฎหมายคอมมอนลอว์และระบบกล่าวหาของอังกฤษมาทั้งหมด ซึ่งได้นำมาประยุกต์ใช้กับกฎหมายไทยในระยะแรก เช่น กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งเป็นประมวลกฎหมายอาญาลำดับแรกของไทย ต่อมาได้มีการใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความมิโทษใช้ไปพลางก่อน ร.ศ. 115 นอกจากนั้นได้มีการปรับปรุงระบบศาล เมื่อมีการจัดตั้งศาลยุติธรรมแล้ว ดังนั้นกฎหมายคอมมอนลอว์จึงมีอิทธิพลในประเทศไทย ในระยะที่สองมีการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คือ มีการจัดร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและพาณิชย์ โดยประเทศไทยได้จ้างนักกฎหมายต่างประเทศมาดำเนินการอย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาโครงสร้างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายลักษณะพยาน และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยโดยละเอียดแล้ว จะเห็นว่ามิแนวมุ่งในการใช้การกล่าวหาเป็นหลัก มาตรา 131 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติถึงหน้าที่ของพนักงานสอบสวนว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา”

ในปีพุทธศักราช 2535 ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เริ่มจากคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2535 มีการตกลงเข้าเป็นภาคี “กติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1966” (International covenant on civil and political rights) การเข้าร่วมเป็นภาคีดังกล่าวได้มีการพิจารณาถึงผลต่อประเทศ เช่น กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนากฎหมาย การเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจ เป็นต้น และในเวลาต่อมาก็ได้มีการทำข้อตกลงและจัดตั้งหน่วยงานที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนขึ้น เช่น การให้กระทรวงการต่างประเทศและสำนักงานอัยการสูงสุดร่วมกันจัดตั้ง สำนักงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระดับนานาชาติ การจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ การเข้าร่วมเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นจะเห็นได้ถึงความจำเป็นของการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชนในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิมนุษยชนทางอาญาอย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาสิทธิมนุษยชนทางอาญาต่อไป

สิทธิมนุษยชนทางอาญาในประเทศไทยเริ่มมีตั้งแต่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 เป็นการวางหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ได้แก่ เรื่องการจับ การค้น การขัง การปล่อยตัวชั่วคราว การสอบสวนและการพิจารณาคดี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นธรรม โดยอาจจัดเป็นกลุ่มเพื่อความสะดวกในทางปฏิบัติ ได้แก่ การจับและสิทธิของผู้ต้องหา การค้นหาในทีไรโฮฐาน การขัง การควบคุม และสิทธิของผู้ถูกควบคุมหรือขัง การปล่อยตัวชั่วคราว การสอบสวน การพิจารณาคดี การแก้ไขปรับปรุงในส่วนนี้มีการยกเลิกหลักเกณฑ์และเปลี่ยนแปลงมาตรากฎหมายเดิม และในกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศไทยกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทางอาญา รัฐธรรมนูญฉบับแรก ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้รับแนวคิดมาจากรัฐธรรมนูญของต่างประเทศอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปมาจำนวนหนึ่ง และระยะหลังก็ได้แนวคิดมาจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหลายเรื่อง รวมทั้ง

ที่ได้บัญญัติขึ้นเองตามที่เห็นว่าเหมาะสมกับประเทศไทย เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการบัญญัติในส่วนที่ 4 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตเป็นพิเศษอยู่ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 ที่บัญญัติไว้ว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” มีประเด็นที่สามารถสรุปได้คือ การไม่นำกฎหมายฉบับก่อนหน้าปัจจุบันมาบังคับใช้เมื่อมีกฎหมายใหม่ใช้บังคับ และการต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่คุ้มครองบุคคลที่ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหา เริ่มตั้งแต่การออกหมายจับและหมายค้น การจับและการควบคุม การสอบสวน ตลอดจนถึงการขัง ในทางปฏิบัติจริง กฎหมายรัฐธรรมนูญต้องนำมาใช้ควบคู่กับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสมอ กฎหมายทั้งสองฉบับนี้มีบางส่วนที่ไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นบทบัญญัติในลักษณะคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหามากกว่า แต่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นลักษณะการสอบสวนเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญอยู่บ้างในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เช่น การออกหมายจับและหมายค้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 33 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถาน โดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่ไร้อาณัติจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 59 บัญญัติไว้ว่า “ศาลจะออกคำสั่งหรือหมายจับ หมายค้น หรือหมายขัง ตามที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้ ในกรณีที่มีผู้ร้องขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสาม หรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนซึ่งมีเหตุอันควรโดยผู้ร้องขอไม่อาจไปพบศาลได้ ผู้ร้องขออาจร้องขอต่อศาลทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่เหมาะสม เพื่อขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้นก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้เมื่อศาลสอบถามจนปรากฏว่ามีเหตุที่จะออกหมายจับหรือหมายค้นได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 59/1 และมีคำสั่งให้ออกหมายนั้นแล้ว ให้จัดส่งสำเนาหมายเช่นว่านี้ไปยังผู้ร้องขอโดยทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา และความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีได้เป็นผู้กระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย
2. เพื่อศึกษาความหมายของสิทธิมนุษยชนและแนวคิดในการคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลย

3. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำผิด

4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการได้รับการสนับสนุนไว้ก่อนว่ามีได้เป็นผู้กระทำผิด

5. เพื่อศึกษาและค้นหามาตรการที่เหมาะสมมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนไว้ก่อนว่ามีได้เป็นผู้กระทำผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

กระบวนการยุติธรรมก่อนคำพิพากษาของศาล เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการออกหมายจับและหมายค้น การจับ และการควบคุม การสอบสวน ไปจนถึงการชั่ง และการนำตัวผู้ต้องหาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ศาลมีอำนาจในการออกหมายจับ โดยเฉพาะคำร้องขอของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และการออกหมายค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 59 ซึ่งเป็นการผิดหลักการบริหารงานยุติธรรมสากล เพราะการตรวจสอบดุลยพินิจกระทำโดยหน่วยงานศาลที่ได้รับข้อมูลจากทางตำรวจเพียงฝ่ายเดียว ทำให้กระบวนการออกหมายไม่สามารถเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ และกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการออกหมายจับและหมายค้น การจับ และการควบคุม การสอบสวน ไปจนถึงการชั่ง และการนำตัวผู้ต้องหาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ไม่มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตามมาตรา 39

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งจะให้ความสำคัญในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และนำกฎหมายมาปฏิบัติจริงต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ต้องหาและจำเลยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นการศึกษากรณีการกระทำผิดในชั้นก่อนมีคำพิพากษา วิเคราะห์ถึงหลักกฎหมายแม่บทที่จะใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ปัญหา จากนั้นจึงศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องของการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย รวมทั้งศึกษากฎหมายเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยของต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความเป็นมา และความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีได้เป็นผู้กระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย
2. ทำให้ทราบความหมายของสิทธิมนุษยชนและแนวคิดในการคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลย
3. ทำให้ทราบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีได้เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด
4. ทำให้ทราบในการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีได้เป็นผู้กระทำความผิด
5. ทำให้ทราบมาตรการที่เหมาะสมเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในเรื่อง การได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีได้เป็นผู้กระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39

ผลการวิจัย

1. ปัญหาเกี่ยวกับการออกหมายจับและหมายค้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ศาลมีอำนาจในการออกหมายจับและหมายค้น ตามคำร้องขอของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เว้นแต่จะเป็นเหตุซึ่งหน้า หรือกรณีเข้าข้อยกเว้นตามกฎหมาย อันเป็นการให้อำนาจศาลในการพิจารณาอนุมัติออกหมายจับหรือหมายค้น โดยศาลได้รับข้อมูลจากเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานตำรวจผู้ขอหมายแต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่ได้เปิดโอกาสให้กับประชาชนผู้ซึ่งถูกขอมหายดังกล่าว ได้แสดงความบริสุทธิ์ของตนเองก่อนที่ศาลจะอนุมัติออกหมายดังกล่าว การจับและการค้นเป็นมาตรการในการสอบสวนคดีอาญาที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในนานาอารยประเทศมีการจำกัดอำนาจในการจับและการค้นของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย (low-enforcement officers) โดยกำหนดให้มีมาตรการการตรวจสอบดุลยพินิจก่อนที่จะมีการอนุญาตให้มีการจับหรือค้น เว้นแต่เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่สามารถขอมหายได้ทัน มาตรการในการตรวจสอบดุลยพินิจดังกล่าวนี้คือ ระบบการออกหมายนั่นเอง เพื่อให้ระบบการออกหมายเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างแท้จริง หน่วยงานที่มีอำนาจในการอนุญาตให้ออกหมายจับหรือหมายค้นจะต้องเป็นหน่วยงานที่เป็นกลาง เช่น ศาล

2. ปัญหาเกี่ยวกับการจับและการควบคุม เนื่องจากในนานาอารยประเทศมีหลักกฎหมายที่ให้ถือว่า ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะ ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง (หลัก presumption of innocence) เพราะฉะนั้น โดยหลักแล้ว การที่รัฐจะใช้อำนาจในการจับและควบคุมผู้ต้องหา ทำให้ต้องเสื่อมเสียเสรีภาพนั้น จะต้องเป็นกรณีที่มีความจำเป็นที่ต้องทำเช่นนั้น และการจับนั้น โดยหลักต้องมีหมายจับเสมอ การจับโดยไม่มีหมายจับจะต้องเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่สามารถจะไปขอมหายได้ทันเท่านั้น เมื่อผู้ต้องหาถูกจับมาแล้วก็จะสามารถควบคุมได้เฉพาะเท่าที่จำเป็นกฎหมาย ในประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจนำผู้ต้องหาไปพบหน่วยงานที่เป็นกลางคือศาลโดยเร็วที่สุด เพื่อที่ศาลจะได้พิจารณาถึงความชอบธรรมของการจับและการควบคุม ถ้าเป็นกรณีจับโดยไม่มีหมายจับก็จะพิจารณาว่า มี

เหตุผลเพียงพอที่จะทำเช่นนั้นหรือไม่ ถ้าเป็นการจับโดยมีหมายจับก็จะได้พิจารณาว่าเหตุที่อ้างในการออกหมายนั้น มีจริงหรือไม่ และมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้เพียงใด ส่วนกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดเหตุการณ์จับโดยไม่ต้องมีหมายไว้กว้างขวาง (มาตรา 77) หลักเกณฑ์ดังกล่าวทำให้เจ้าพนักงานตำรวจในประเทศไทยสามารถจับกุมผู้ต้องสงสัยได้โดยง่าย และนิยมใช้วิธีจับผู้ต้องหาควบคุมไว้โดยไม่จำเป็น เพื่อความสะดวกในการสอบสวนซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อน กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก

นอกจากจะสามารถจับผู้ต้องหาได้โดยง่ายแล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ยังกำหนดให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่จะควบคุมผู้ต้องหาไว้เป็นเวลานานโดยไม่ต้องรายงานให้หน่วยงานอื่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเข้าไปรับทราบ หรือตรวจสอบแต่อย่างใด แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะกำหนดเป็นหลักไว้ในมาตรา 87 ว่า “...ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือมีเหตุจำเป็นอื่น ให้อำนาจศาลยืดเวลาเกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงก็ได้เท่าเหตุจำเป็นตามกฎหมายสูงสุดถึง 84 วัน ตามอัตราโทษ” ดังนั้น ในทางปฏิบัติแล้วผู้ต้องหาจึงอาจถูกควบคุมตัวได้ถึง 84 วัน โดยไม่ได้มีการตรวจสอบความชอบธรรมในการจับและการควบคุมตัวโดยองค์กรอื่นในกระบวนการยุติธรรมแต่อย่างใด

3. ปัญหาเรื่องการสอบสวน เนื่องจากอำนาจการสอบสวนคดีอาญา เป็นอำนาจที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยตรง ในประเทศที่เจริญแล้วทั้งหลายจึงได้มีความพยายามที่จะค้นหาวิธีที่จะควบคุมการใช้อำนาจนี้ เพื่อมิให้เกิดหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดในกระบวนการยุติธรรมมีอำนาจเด็ดขาดในการสอบสวน ที่นิยมใช้กันคือหลักการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน (หลัก check and balance) ของหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม มีการกำหนดบทบาทให้หน่วยงานต่าง ๆ เช่น อัยการและศาล เข้ามามีส่วนในการควบคุมและตรวจสอบการสอบสวนคดีอาญาของตำรวจในแต่ละขั้นตอนของการสอบสวน เพื่อจะได้เป็นหลักประกันว่าการสอบสวนคดีอาญาจะดำเนินไปด้วยความถูกต้องและเป็นธรรมที่สุด ส่วนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับปัจจุบัน มีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดหน่วยงานที่จะทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน โดยกฎหมายกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างถาวรตั้งแต่ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับปัจจุบันมาคือ ปัญหาว่าควรให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้มีอำนาจสอบสวน และในอดีตที่ผ่านมา มีการสับเปลี่ยนอำนาจสอบสวนระหว่างเจ้าพนักงานทั้งสองประเภทนี้หลายครั้ง แม้ว่าในปัจจุบันเจ้าพนักงานตำรวจจะเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการสอบสวนแต่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยังมิได้มีการกำหนดคุณสมบัติของตำรวจที่จะมาเป็นพนักงานสอบสวนให้ชัดเจนแต่อย่างใด

นอกจากนี้อาจกล่าวได้ว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยในปัจจุบันนี้มีลักษณะพิเศษ คือ การแบ่งแยกระหว่างการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีโดยเด็ดขาด ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว ขั้นตอนทั้งสองเป็นขั้นตอนเดียวกัน กล่าวคือ เป็นกระบวนการดำเนินคดีในขั้นก่อนฟ้อง (pre-trial stages) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในศาลเช่นเดียวกัน จึงเป็นกระบวนการที่ไม่สามารถจะแบ่งแยกออกจากกันได้ การแบ่งแยกระหว่างการสอบสวนและการฟ้องร้องคดี จึงมีผลทำให้พนักงานอัยการซึ่ง

มีความรับผิดชอบในการฟ้องคดีไม่สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการสอบสวนคดีตั้งแต่ต้น ทำให้การดำเนินคดีอาญาเป็นไปอย่างขาดประสิทธิภาพ และมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา เช่น ตามมาตรา 137

4. ปัญหาเรื่องการควบคุมตัวเนื่องจากในระหว่างการสอบสวน เจ้าหน้าที่อาจมีความจำเป็นในการนำตัวผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดมาทำการสอบสวน ซึ่งในระหว่างการสอบสวนเพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาทำการหลบหนีหรือไปทำลายหรือยุ่งกับพยานวัตถุหรือพยานบุคคล เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องทำการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ก่อน โดยมีการนำตัวผู้ต้องหามาไว้ในห้องควบคุมต่อไป และการที่จะนำผู้ต้องหามาควบคุมตัวได้จำเป็นต้องมีหมายขัง ซึ่งการออกหมายขังต้องมีหลักฐานที่ชัดเจนว่าผู้ต้องหาได้มีการกระทำความผิดจริงหรือมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่จำเป็นต้องกักขังผู้ต้องหาก็สามารถดำเนินการได้

การออกหมายขังมี 2 ช่วง คือ การออกหมายขังก่อนการไต่สวนมูลฟ้อง และการออกหมายขังในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง การออกหมายขังก่อนการไต่สวนมูลฟ้องนั้น เป็นการออกหมายขังในระหว่างที่พนักงานสอบสวนทำการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของผู้ต้องหา ซึ่งยังไม่มีพยานหลักฐานใดยืนยันได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แต่ผู้ต้องหาต้องถูกขังซึ่งมีสภาพไม่แตกต่างจากผู้ที่ศาลได้พิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว ส่วนการออกหมายขังในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง หมายถึงการออกหมายขังจำเลยในคดีที่พนักงานอัยการฟ้อง เพราะคดีที่พนักงานอัยการฟ้องศาลก็อาจสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องได้ ส่วนคดีที่ราษฎรผู้เสียหายเป็นโจทก์นั้น ในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้องยังไม่ตกเป็นจำเลยจนกว่าศาลจะประทับรับฟ้อง ฉะนั้นจึงไม่มีเหตุที่ต้องขอให้ศาลออกหมายขังก่อนการประทับรับฟ้อง เพราะกรณียังขาดเงื่อนไขในเนื้อหาประการแรกคือ ยังไม่มีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลที่ถูกผู้เสียหายฟ้องนั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165

5. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิผู้ต้องหาในการมีทนาย การดำเนินคดีในชั้นสอบสวน เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและมีผลสืบเนื่องถึงการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาล ถ้าการสอบสวนกระทำไปอย่างไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องหา ย่อมทำให้ผู้ต้องหาตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบอย่างมากในชั้นพิจารณาคดี ด้วยเหตุนี้ในประเทศที่เจริญแล้วจึงต้องกำหนดให้ผู้ต้องหาสิทธิจะมีทนายในระหว่างการสอบสวน และให้ทนายความสามารถให้คำปรึกษาแก่ผู้ต้องหาในทุกขั้นตอนของการสอบสวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างการให้การของผู้ต้องหาต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่อาจมีการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมบีบบังคับให้ผู้ต้องหาต้องให้การไปทางที่ขัดกับความประสงค์ของผู้ต้องหาอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

การออกหมายจับและหมายค้น

1. ควรกำหนดให้ผู้ถูกออกหมายจับหรือเจ้าบ้านที่ถูกออกหมายค้น มีสิทธินำพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาลเพื่อหักล้างการเสนอขอออกหมายจับหรือหมายค้นของเจ้าพนักงานก่อนที่ศาลจะอนุมัติหมายดังกล่าว
2. ก่อนที่พนักงานสอบสวนจะร้องขอต่อศาลให้ออกหมายอาญานั้น ควรต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการก่อน

3. ควรให้พนักงานสอบสวนออกหมายเรียกก่อนทุกครั้งที่จะมีการขอให้ศาลออกหมายจับ ในทุกความผิด และทุกอัตราโทษตามกฎหมาย (เดิมอัตราโทษจำคุกสำหรับความผิดที่จะออกหมายจับได้ต้องมีอัตราโทษจำคุก อย่างสูงตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป)

การจับและการควบคุม

1. ควรจำกัดเหตุในการจับ โดยไม่มีหมายตามมาตรา 78 ให้เหลือเฉพาะกรณีที่มีความเร่งด่วน ซึ่งจำเป็น ที่จะต้องมีการจับ โดยไม่มีหมายอย่างแท้จริงเท่านั้น เช่น กรณีที่คนร้ายจะหลบหนีออกนอกประเทศ เป็นต้น

2. ควรแก้ไขกำหนดเวลาการควบคุมขั้นต้น ให้รีบส่งพนักงานสอบสวนโดยทันทีที่จับกุม ไม่ควรเปิด โอกาสให้เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมนำตัวผู้ถูกจับกุมไปทำการสืบสวนขยายผล หรือกระทำการอื่นใดที่ไม่ต้องนำตัวผู้ถูก จับกุมส่งพนักงานสอบสวนโดยทันที

3. ควรตัดอำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวนจากระยะเวลา “48 ชั่วโมง” เป็น “24 ชั่วโมง”

4. กรณีที่เกิดความจำเป็นที่จะขังผู้ถูกจับเกินกำหนดเวลา 24 ชั่วโมง ต้องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้อง ต่อศาลเพื่อขอหมายขัง โดยพนักงานสอบสวนต้องรายงานพฤติการณ์พิเศษในการขังผู้ถูกจับต่อศาลด้วย

การสอบสวน

1. ควรกำหนดให้พนักงานสอบสวนจัดการส่งสำเนาคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษให้แก่พนักงานอัยการ โดยไม่ชักช้า รวมทั้งให้รายงานการดำเนินการในส่วนที่ได้ดำเนินการไปแล้วไปยังพนักงานอัยการด้วย

2. ควรให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่กำกับและควบคุมโดยทั่วไปซึ่งการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

3. ควรกำหนดให้พนักงานอัยการทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนในคดีที่อัตราโทษจำคุกอย่าง สูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป โดยให้พนักงานอัยการมีฐานะเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน และให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติ ตามคำสั่งของพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีนั้น

4. ควรให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนในคดีสำคัญหรือคดียุ่งยากซับซ้อน โดยให้เสนอเรื่องให้อัยการ สูงสุดเป็นผู้อนุมัติ

การควบคุมตัว

1. ควรมีการควบคุมตัวผู้ต้องหาให้เจ้าพนักงานตำรวจให้มีความชัดเจนและเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหา เช่น การระบุว่าผู้ที่มีอำนาจในการนำตัวผู้ต้องหามาควบคุมตัวต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการ โดยการ ส่งเอกสารการขอควบคุมตัวผู้ต้องหาเพื่อแสดงเจตนา เหตุผลการควบคุมตัวผู้ต้องหา และระยะเวลาที่แน่นอน

2. ในการขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาในระหว่างที่พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ควรให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาได้ไม่เกิน 48 วัน ไม่ว่าจะเป็คดีที่มีอัตราโทษตามกฎหมายร้ายแรงเพียงใดก็ตาม

3. ในการที่ศาลออกหมายขังจำเลยในระหว่างที่คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล ควรให้ศาลออก หมายขังผู้ต้องหาได้ไม่เกิน 60 วัน ไม่ว่าจะเป็คดีที่มีอัตราโทษตามกฎหมายร้ายแรงเพียงใดก็ตาม

4. ในการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลย ควรแยกการกักขังออกจากผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว โดยอาจจะสร้างที่ควบคุมขึ้นมาใหม่เพื่อทำการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้พิจารณาโดยเฉพาะ และมีหลักเกณฑ์ที่ไม่ ต้องเข้มงวดจนเกินไป ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนีเท่านั้น

การมีทนายความ

1. ควรอนุญาตให้ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะมีทนายอยู่ร่วมด้วย และปรึกษาทนายในขณะที่ให้การต่อพนักงานสอบสวนและในขณะที่เผชิญหน้ากับพยาน
 2. ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจรอทนายได้ ควรอนุญาตให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหา โดยต้องมีข้าราชการฝ่ายปกครองที่มีความน่าเชื่อถือร่วมอยู่ด้วย
 3. ควรกำหนดว่า ก่อนถามคำให้การของผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงสิทธิในการมีทนายอยู่ร่วมและปรึกษาในระหว่างการสอบถามคำให้การของผู้ต้องหา
- จะเห็นได้ว่า ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนไว้ก่อนว่ามีได้เป็นผู้กระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 อยู่ที่ว่า การนำหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาปรับใช้กับกฎหมายรัฐธรรมนูญ ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง ซึ่งขึ้นอยู่กับ การใช้กระบวนการยุติธรรมอย่างถูกระเบียบวิธีตามกฎระเบียบ และที่สำคัญ การใช้กฎหมายตามบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น พนักงานสอบสวน ทนายความ พนักงานอัยการ หรือแม้แต่ผู้พิพากษา ต้องคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และมีดุลยพินิจในการพิจารณาตัดสินคดีที่มีความเป็นธรรม

บรรณานุกรม

- ณรงค์ ใจหาญ. (2550). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2547). *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ไพศาล กุมาลย์วิสัย. (2511). *วิจารณ์กฎหมาย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย)*. *คูลพาท*, 2(5), หน้า 96-97.
- มานิตย์ จุมปา. (2546). *คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ยิ่งศักดิ์ กฤษณจินดา. (2541). *คำอธิบายกฎหมายพยาน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.
- วรพจน์ วิสริตพิชญ์. (2531). *การควบคุมการใช้ดุลยพินิจทางปกครองโดยองค์กรตุลาการ*. ใน *รวมบทความทางวิชาการในโอกาสครบรอบ 60 ปี ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์* (หน้า 16). กรุงเทพฯ: พี.เค.พรินติ้งเฮ้าส์.
- _____. (2537). *ศาลปกครองกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ*. *วารสารธรรมศาสตร์*, 24(3), หน้า 568-582.
- วรพจน์ วิสริตพิชญ์ และสมยศ เชื้อไทย. (2534). *รวมบทความทางวิชาการในโอกาสครบรอบ 60 ปี ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์*. กรุงเทพฯ: พี.เค.พรินติ้งเฮ้าส์.
- วิญญู เครื่องงาม. (2530). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงสิทธิการพิมพ์.
- เสน่ห์ จามริก. (2529). *การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์.

โสภณ รัตนกร. (2536). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน*. กรุงเทพฯ ฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
หยุด แสงอุทัย. (2511). *คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2511) เรียงมาตรา*.
กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น.

ตัวแบบประเมินประสิทธิผลของตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย
THE EFFECTIVE EVALUATION MODEL OF ELECTRONICAL BRAND
IN THAI ELECTRONICAL INDUSTRY

ขวัญชัย สุขศรีวิไลกุล*

Kwanchai Suksrivilaikul

ปริญ ลักษิตามาศ**

Prin Laksitamas

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย และ 2) กำหนดตัวแบบประเมินประสิทธิผลของตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถามจากผู้ผลิตและตัวแทนจำหน่าย จำนวน 268 คน และผู้บริโภคสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย 400 คน วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยเชิงสาเหตุส่วนบุคคลของผู้ผลิต/ตัวแทนด้านอายุ การศึกษา และประสบการณ์ ขณะที่ในกลุ่มผู้บริโภค ด้านการศึกษาและประสบการณ์ มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 นอกจากนี้ ตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 66.8 และ 44.9 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ตัวแบบประเมินประสิทธิผล, ตราสินค้าอิเล็กทรอนิกส์

ABSTRACT

The research studied the casual relationship toward brands in Thai electronic industry and the best fit model of brand effectiveness in Thai electronic industrial products. The data were obtained through the questionnaire asking 268 producers and distributors and 400 consumers. The data were analyzed for structural equation model by SPSS program Version 14.0 and AMOS Version 6.0. It was found that the casual relationship in personal characteristics of producers and distributors in terms of age, education and experience and that in consumers in terms of education and experience was statistically significant of .05. The designated model correlated with the empirical data at 66.8 and 44.9, respectively.

Keywords: the effective evaluation model. electronical brand.

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการตลาด บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม

** คณบดีหลักสูตรบริหารธุรกิจดุขบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม

บทนำ

แนวความคิดด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภค โภคและตราสินค้าเป็นแนวความคิดกว้างและหลากหลาย ในองค์ความรู้ด้านศาสตร์การตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค แม้ว่านักวิจัยต่าง ๆ สรุปว่า ตราสินค้าสามารถกำหนดองค์ประกอบสำคัญด้านแนวคิดส่วนบุคคลได้ (Belk, 1989; Graeff, 1996; Sirgy, 1982) หากแต่หุ้นส่วนธุรกิจที่มีความแข็งแกร่งด้วยเหตุที่มีความสัมพันธ์อันดี (Fournier, 1998) และบนพื้นฐานของความรักและผูกพันของผู้บริโภค (Pimental & Reynolds, 2004)

งานวิจัยเกี่ยวกับตราสินค้าช่วยให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตราและสินค้างานวิจัยรูปแบบ McCracken (1988) เกี่ยวกับการนิยามความหมายโดยสรุปความถึงต้นกำเนิดของคำและประโยคว่า “วัฒนธรรมสร้างโลก เคลื่อนย้ายด้วยตราสินค้าและบริการผ่านระบบแฟชั่น ปากต่อปาก กลุ่มอ้างอิง กลุ่มวัฒนธรรมย่อย ผู้มีชื่อเสียง ชื่อและสื่อ” (Escalas & Bettman, 2005) ตราสินค้าของชุมชน พื้นที่ หรือประเทศ ผู้บริโภคสามารถยอมรับสายสัมพันธ์ร่วมกับตราสินค้าประเภทเดียวกันท่ามกลางตราสินค้าคู่แข่งที่สร้างตรากับตัวแทนจำหน่ายเช่นเดียวกัน (Muniz & O’Guinn, 2001) งานวิจัยนี้วิเคราะห์ตรวจสอบความสัมพันธ์ของตราสินค้า

งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับตราสินค้าในพื้นที่ พบว่าผู้บริโภคเกี่ยวข้องกับตราสินค้าในพื้นที่ที่มีพฤติกรรมภักดีต่อตราสินค้า (McAlexander, Kim & Roberts, 2003) หากแต่มีช่องว่างที่ยังไม่ได้ศึกษาถึงเหตุผลต่อความภักดีในตราสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งตราสินค้าสามารถเปลี่ยนจิตใจของผู้บริโภค ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงสร้างประโยชน์นอกเหนือจากองค์ความรู้ตราสินค้าต่อตลาด เพื่อสร้างโอกาสสำหรับความภักดีและอธิบายความสัมพันธ์ตราสินค้า

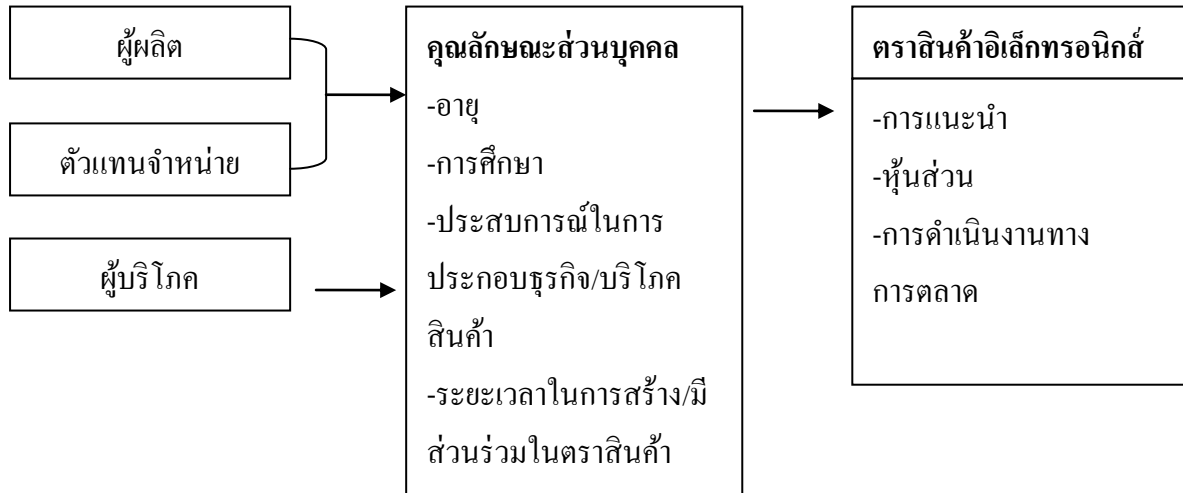
งานวิจัยที่ผ่านมาส่งผลให้งานวิจัยนี้ดำเนินการภายใต้แนวคิดที่ว่าตราสินค้าสามารถสร้างความหมายต่อผู้บริโภคตามแนวทางนี้ผลงานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ตราสินค้า ช่วยส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์สำหรับตราสินค้า (Fournier, 1994; Fournier, 1998) โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยนี้ก่อเกิดประโยชน์มิตความสัมพันธ์ระหว่างตราสินค้าในฐานะหุ้นส่วน ตัวบุคคล ความรัก และความผูกพัน

ตามแนวความคิด Fournier ตราสินค้าสามารถรับบทบาทในฐานะหุ้นส่วนด้านคุณภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในตัวสินค้าต่อผู้บริโภค งานวิจัยนี้ขยายความคิดของตราสินค้าในฐานะหุ้นส่วน และสัมพันธ์กับลักษณะที่คล้ายคลึงกับผู้บริโภคหรือบุคลิกภาพ (Redfean, 1982; Aaker, 1997) ฉะนั้นจากแนวคิดดังกล่าวงานวิจัยนี้จึงอ้างอิงถึงมิตความสัมพันธ์ของตราสินค้าในฐานะหุ้นส่วน

มิตด้านความสัมพันธ์ระหว่างตราสินค้ากับผู้บริโภคผสมผสานในงานวิจัยนี้ เป็นแนวทางตราสินค้าที่สะท้อนถึงตัวตนของผู้บริโภคสอดคล้องกับตราสินค้าที่เป็นตัวเชื่อมตัวตนกับตราสินค้าสามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดตัวตนผู้บริโภคเพราะพฤติกรรม (และการบริโภค) ในรูปแบบที่ส่งเสริมแนวคิดตราระบุตัวตนอย่างต่อเนื่อง (Graeff, 1966; Belk, 1989; Sirgy, 1982; Kleine, Kleine & Kermen, 1993) แท้จริงผู้บริโภคมิใช่แต่เพียงสนใจในตราสินค้า เพื่อสร้างแนวคิดตัวตน แต่เพราะตราสินค้าสามารถสื่อสารตัวตนต่อบุคคลอื่นได้ (Escalas & Bettman, 2005)

ความรักในตราสินค้า หรืออุทิศเพื่อตราสินค้า เหมือนเช่นเดียวกับมิติตราสินค้าอื่นด้วยความพอใจเป็นพื้นฐาน สะท้อนความรักในความสัมพันธ์ระหว่างกัน (Aaker, 1996) และ (Redden & Steiner, 2000)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย
2. เพื่อกำหนดตัวแบบประเมินประสิทธิผลของตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย

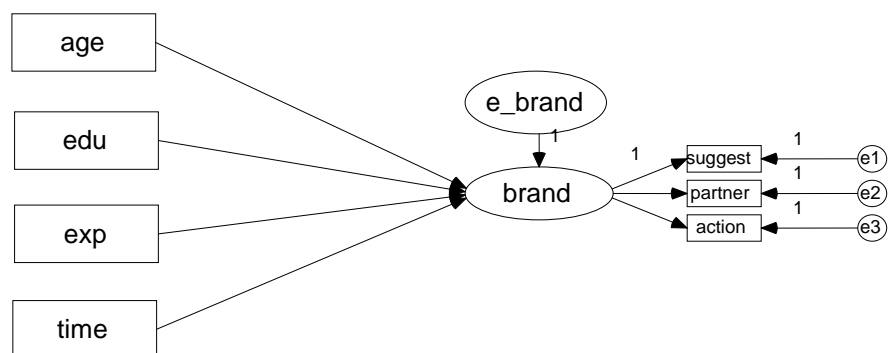
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (quality research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ตัวแทนกลุ่มผู้ผลิต และตัวแทนจำหน่าย จำนวน 268 คน และผู้บริโภคร จำนวน 400 คน และใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคอร์ท (Likert rating scales) 7 ระดับ

ผลการวิจัย

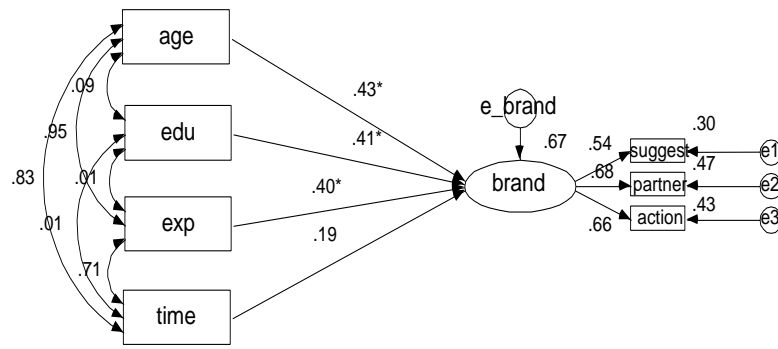
ตารางที่ 1 การทดสอบสถานะ Multicollinearity โดยการนำ Correlation Matrix ของตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	Age	Edu	Exp	Time
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient: r)				
ผู้ผลิต/ตัวแทนจำหน่ายสินค้าตราอิเล็กทรอนิกส์ไทย				
Age	1.000	0.091	0.554	0.631
Edu		1.000	0.013	0.011
Exp			1.000	0.611
Time				1.000
ผู้บริโภคนสินค้าตราอิเล็กทรอนิกส์ไทย				
Age	1.000	0.028	0.451	0.508
Edu		1.000	0.008	0.089
Exp			1.000	0.517
Time				1.000

ภาพที่ 2 โมเดลประเมินประสิทธิผลต่อตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้จากกรอบแนวคิดในการวิจัย

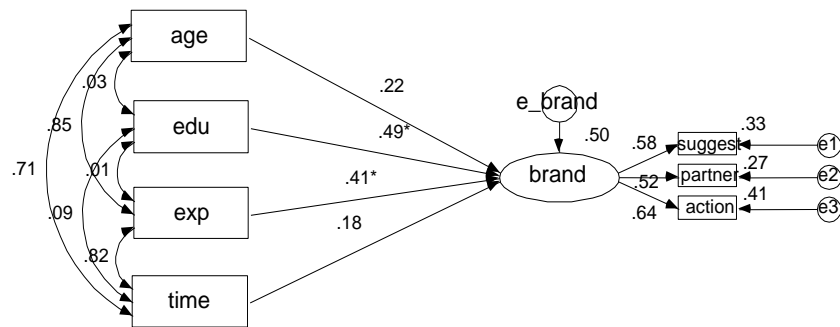
ผลการวิเคราะห์โมเดลประเมินประสิทธิผลต่อตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้จากกรอบแนวคิดในการวิจัยด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป AMOS Version 6.0 ได้ดังภาพที่ 3 และ 4 ตามลำดับ

Chi-square = 13.239, df = 8, P = 0.104, GFI = 0.986, RMSEA = 0.049

*P<0.05

ภาพที่ 3 ผลการวิเคราะห์โมเดลประเมินประสิทธิผลต่อตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ผลิต/ตัวแทนจำหน่ายสินค้าตราอิเล็กทรอนิกส์ไทยจากกรอบแนวคิดของการวิจัย

Chi-square = 12.417, df = 8, P = 0.109, GFI = 0.986, RMSEA = 0.042

*P<0.05

ภาพที่ 4 ผลการวิเคราะห์โมเดลประเมินประสิทธิผลต่อตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคนสินค้าตราอิเล็กทรอนิกส์ไทยจากกรอบแนวคิดของการวิจัย

การพิจารณาโมเดลประเมินประสิทธิผลต่อตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของไทย ในเชิงสาเหตุด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model Analysis: SEM) มีดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุภายในโมเดลประเมินประสิทธิผลต่อตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย

ตัวแปรผล	อิทธิพล	Age	Edu	Exp	Time
ผู้ผลิต/ตัวแทนจำหน่ายสินค้าตราอิเล็กทรอนิกส์ไทย					
Brand	DE	0.427*	0.413*	0.398*	0.187
	IE	-	-	-	-
	TE	0.427*	0.413*	0.398*	0.187
	R^2	0.668			
ผู้บริโภครตราสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ไทย					
Brand	DE	0.217	0.491*	0.410*	0.183
	IE	-	-	-	-
	TE	0.217	0.491*	0.410*	0.183
	R^2	0.499			

* $p < 0.05$

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์โมเดลประเมินประสิทธิผลต่อตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทยยังสามารถเขียนในรูปสมการ โครงสร้าง (structural equation model : SEM) ได้ดังนี้

ผู้ผลิต/ตัวแทนจำหน่ายสินค้าตราอิเล็กทรอนิกส์ไทย

$$\text{Brand} = 0.427 * \text{อายุ} + 0.413 * \text{การศึกษา} + 0.398 * \text{ประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจ} + 0.187 \text{ เวลาในการสร้าง / มีส่วนร่วมในตราสินค้า}; R^2 = 0.668$$

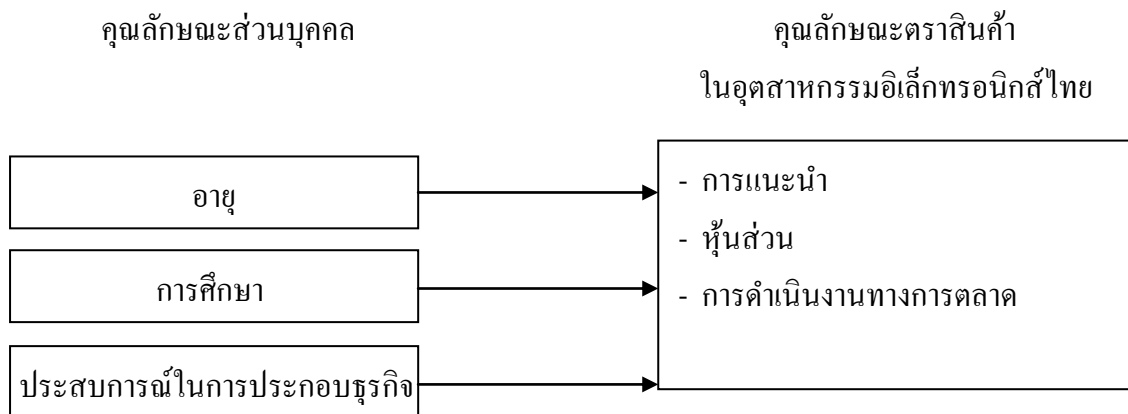
ผู้บริโภครตราสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ไทย

$$\text{Brand} = 0.217 \text{ อายุ} + 0.491 * \text{การศึกษา} + 0.410 * \text{ประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจ} + 0.183 \text{ เวลาในการสร้าง / มีส่วนร่วมในตราสินค้า}; R^2 = 0.499$$

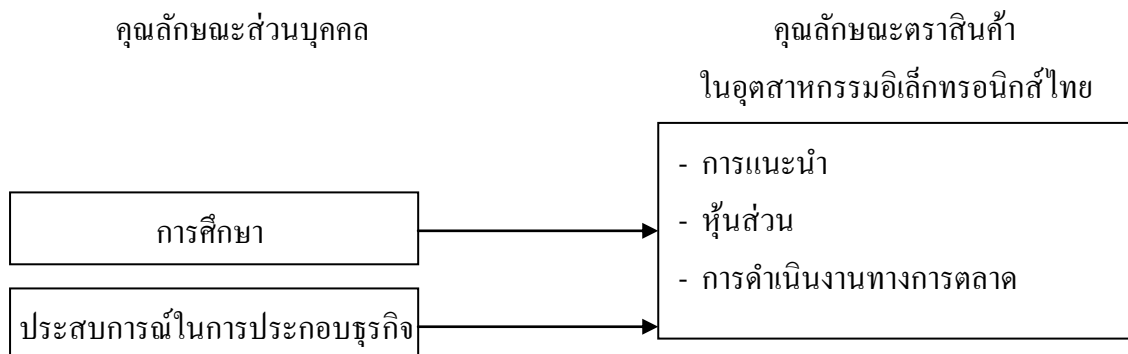
อภิปรายผลการวิจัย

โมเดลประเมินประสิทธิผลต่อตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของไทย สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า การทดสอบไควสแควส์ไม่มีนัยสำคัญที่ .05 นอกจากนี้คุณลักษณะตราสินค้าด้านการแนะนำหุ้นส่วน และการดำเนินงานทางการตลาดต่างมีความสอดคล้องกับตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 2 กลุ่มผู้ผลิต/ตัวแทนจำหน่าย และผู้บริโภคจึงควรให้ความสำคัญต่อสมการเพื่อประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมงานวิจัยของ

Fournier (1994, 1998) เห็นสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ด้านความสัมพันธ์ตราสินค้าในฐานะหุ้นส่วนต่อบุคคล ความรัก และความผูกพัน ดังรูปแบบดังนี้

ภาพที่ 5 โมเดลประเมินประสิทธิผลต่อตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทยในมุมมองของผู้ผลิต ตัวแทนจำหน่ายจากกรอบแนวความคิดในการวิจัยที่พัฒนาขึ้นในรูปแบบประหยัด (parsimonious model)

ภาพที่ 6 โมเดลประเมินประสิทธิผลต่อตราสินค้าในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย ในมุมมองของผู้บริโภคจากกรอบแนวความคิดในการวิจัยที่พัฒนาขึ้นในรูปแบบประหยัด (parsimonious model)

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาความสัมพันธ์องค์ประกอบตัวแปรระหว่างผู้ผลิต/ตัวแทนจำหน่าย และผู้บริโภคในด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลและตราสินค้าทั้งนี้ควรขยายรูปแบบ โดย การพัฒนาไปสู่รายละเอียดในกระบวนการทำกิจกรรมการตลาด ขณะเดียวกันหากต้องการศึกษาศึกษาสู่ตลาดอื่น ๆ ที่สำคัญ รูปแบบที่ศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ดี

บรรณานุกรม

- Aaker, David A. (1996). *Building strong brand*. New York: The Free Press.
- Aaker, Jennifer L. (1997). Dimensions of brand personality. *Journal of Marketing Research*, 34, pp. 347-356.
- Belk, Russell W. (1989). Possessions and the extended self. *Journal of Consumer Research*, 15, pp. 139-68.
- Escalas, Jennifer Edson, & Bettman, James R. (2005 a). You are what they eat: The influence of reference groups on consumer connections to brand. *Journal of Consumer Psychology*, 13(3), pp. 339-348.
- _____. (2005 b). Self-construal, reference groups and brand meaning. *Journal of Consumer Research*, 32(3), pp. 378-389
- Fournier, Susan. (1994). *Consumer brand relationship: Framework for strategic brand management, unpublished doctoral dissertation*. Gainesville, FL: University of Florida.
- _____. (1998). Consumers and their brand: developing relationship theory in consumer research. *Journal of Consumer Research*, 24(4), pp. 343-373.
- Graeff, Timothy R. (1996). Using promotional messages to manage the effects of brand and self-image on brand evaluation. *The Journal of Consumer Research*, 13(3), pp. 4-13.
- Klein, Robert E., Kleine, Susan Schultz & Kernan, Jerome B. (1993). Mundane consumption and the self: A social perspective. *Journal of Consumer Psychology*, 2(3), pp. 209-235.
- McAlexander, James H., Kim, Stephen K. & Roberts, Scott D. (2003). Loyalty: The influence of satisfaction and brand community integration. *Journal of Marketing theory and Practice*, 11(4), pp. 1-11.
- McCracken, Grant. (1988). *Culture and consumption*. Bloomington, IN: Indiana University Press.
- Pimentel, Ronald W., & Reynolds, Kristy E. (2004). A Model for consumer devotion: Affective commitment with proactive sustaining behaviors. *Academy of Marketing Science Review*, 2004(5), pp. 1-44.
- Redden, James, & Steiner, Carol J. (2000). Fanatical consumers: Towards a framework for research. *Journal of Consumer Marketing*, 14(4), pp. 322-337.
- Redfearn, J. W. T. (1982). When are things persons and persons things?. *Journal Analytical Psychology*, 27, pp. 215-237.

Sirgy, M. Joseph. (1982). Self-concept in consumer behavior: A critical review. *Journal of consumer Research*, 9, pp. 289-300.

Taro, Yamanae. (1973). *Statistic: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row.

การให้ความหมายและที่มาของความหมายการทุจริตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

THE DEFINITION AND THE RESOURCE OF THE MEANING OF
CORRUPTION OF CLASS INTERVAL 4 STUDENTS
RACHINEEBURANA SCHOOL IN MUANG NAKHONPATHOM PROVINCE

ขวัญฤทัย ใจทัน*

Khwanruethai Jaitan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าใจถึงการให้ความหมายและที่มาของความหมายการทุจริตซึ่งจะนำไปสู่การทำ ความเข้าใจถึงปัญหาและวิธีป้องกัน ตลอดจนนำเสนอแนวทางแก้ไข ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เป็นวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสร้างทฤษฎีฐานราก (grounded theory) ของ Strauss และ Cobin เป็นวิธีวิทยาในการวิจัย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ถึงการให้ความหมายการทุจริต ที่มาของความหมาย ปัญหาการทุจริตในปัจจุบัน วิธีการป้องกัน แนวทางแก้ไข พบว่านักเรียนให้ความหมายการทุจริตว่า เป็นพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย ผิดกฎระเบียบ ขัดกับหลักศีลธรรม เพราะเป็นเรื่องที่ไม่สุจริตใจ ไม่ซื่อสัตย์ ผิดจริยธรรม ขัดต่อศีลธรรม เอาเปรียบบุคคลอื่นโดยการแสวงหาประโยชน์ให้กับตัวเองและพวกพ้อง การได้ผลตอบแทนต่าง ๆ มาโดยวิธีที่ไม่ถูกต้องก่อให้เกิดปัญหา ผู้กระทำผิดทุจริตที่ยังไม่ได้รับการลงโทษ ทำให้ประชาชน เยาวชน เคยชินกับปัญหาจนอาจมีพฤติกรรมเลียนแบบได้ ต้องมีวิธีป้องกันโดยการปลูกฝังค่านิยมคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม ไม่ทุจริต คดโกง สร้างจิตสำนึกที่ดีให้เด็กโดยเริ่มจากครอบครัว โรงเรียน และสถานศึกษา โดยสถานบันการศึกษาควรมีบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม หลักธรรมาภิบาล รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายในการลงโทษต้องมีความเที่ยงตรงเป็นมาตรฐานเดียวกัน และบังคับใช้โดยไม่เลือกปฏิบัติ มีมาตรการในการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง โดยไม่ละเว้น สร้างค่านิยมสังคมต้นแบบปลอดการทุจริตให้ได้ ช่วยกันรณรงค์แก้ไขและต่อต้านการเกิดปัญหาทุจริต

คำสำคัญ: การทุจริต, ปัญหาทุจริต

* นักบริหารงานทั่วไป กองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ABSTRACT

This research aimed to present the definition and the resource of the meaning of corruption for understanding the problem and the protection as well as the process of solving the problem as viewed by the class interval 4 students attending Rachineeburana School in Muang District, Nakhonpathom Province. This qualitative research was based on the grounded theory of Strass and Cabin. The researcher interviewed the Mathayomsuksa 5-6 students from Rachineeburana School about the definition and the resource of the meaning of corruption at present, the protection, and the process of solving the problem. According to the findings, the students viewed that the definition and the resource of the meaning of corruption were the illegal wrong rules contrastive to morality. Since these dishonest, treacherous, immoral, unethical, selfish, and crooked qualities usually resulted in the ignorance of the punishment of the wrongdoers, people and youths were made so familiar with them that they in turn imitated the actions. In order to prevent the problems, the encouragement of virtues, honesty, and consciousness starting from family and school was recommended. The lessons on virtues, morality, and good governance should be offered in schools. The law and law enforcement must be strict and undeviating. It is important that anticorruption campaigns be conducted in order to become a virtuous community.

Keywords: corruption. corruption problems.

บทนำ

การทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้นในทุกยุคทุกสมัย ยิ่งนับวันจะรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นปัญหาระดับชาติ ส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการพัฒนาของประเทศอย่างมาก การทุจริตทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้น การรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองและการขยายตัวของ การทุจริตในบรรดาเจ้าหน้าที่ระดับสูง อาจจะทำให้ระบบการเมืองไม่มั่นคง และนำไปสู่ความไร้เสถียรภาพได้ เมื่อนักการเมืองอาศัยอำนาจเงินเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับตนเองหรือเพื่อควบคุมพฤติกรรมของบุคคล หรือในกรณีที่นักการเมืองพยายามเพิ่มความร่ำรวยให้กับตนเองจากเงินของส่วนรวมมากกว่าที่จะดำเนินโครงการ สาธารณะต่าง ๆ ตามที่ได้สัญญาไว้กับประชาชน ดังนั้น ความเชื่อมั่นต่อสถาบันการเมืองของประชาชนจึงตกต่ำลง และจะเป็นหนทางนำไปสู่การรัฐประหาร การจลาจล และการเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการที่รุนแรงต่าง ๆ ทหาร มักจะอ้างเรื่องการทุจริตมาเป็นเหตุผลในการยึดอำนาจจากรัฐบาลและสร้างกฎเกณฑ์ของทหารขึ้นเอง เหตุการณ์แบบนี้มักจะเกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาที่ทหารยังคงเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญและครอบงำ กระบวนการทางการเมืองอยู่ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมทางการเมือง การทุจริตและประพฤติมิชอบในแวดวงราชการ การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐในทางที่ผิดเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง ก่อให้เกิดผลเสียหายทางการเมืองในประเทศไทย คือ ขาดการพัฒนาด้านประชาธิปไตยและการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี ประชาชนขาดความไว้วางใจเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่เชื่อมั่นในการบริหารของรัฐ ขาดความเชื่อมั่นในเรื่องกฎหมายและความถูกต้อง ขาดแรงจูงใจที่จะเป็นพลเมืองดี ขาดจิตสำนึกในการคัดค้านการทุจริต รวมไปถึงการทุจริตในภาคเอกชนที่มุ่งหากำไรสูงสุดของเอกชนโดยไม่คำนึงถึงต้นทุนและผลตอบแทนทางสังคม การทุจริตทำให้

ค่าใช้จ่ายในการทำธุรกิจสูงขึ้น ทำให้บริษัทต่าง ๆ แข่งขันกัน โดยขาดความเป็นธรรม การปราบปรามการทุจริตของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐเท่าที่ผ่านมา เป็นเรื่องเฉพาะบุคคลมากกว่าจะมีการวางมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างเป็นระบบ ถึงแม้จะมีการตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ แต่ก็ยังถือเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้ระบบราชการและอิทธิพลของนักการเมือง จึงอาจทำให้ทำงานไม่ค่อยได้ผลมากนัก จะเห็นได้ว่าการปราบปรามการทุจริตทำได้เพียงเจ้าหน้าที่ระดับล่างและระดับกลางมากกว่าที่จะปราบปรามผู้ทำทุจริตระดับสูงหรือนักการเมืองได้

หลังจากได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งมีการจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้น 8 องค์กร มีการจัดตั้งคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า สำนักงาน ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การขาดความรู้และความตระหนักถึงปัญหาทุจริตคอร์รัปชันทำให้ประเทศชาติเสียหาย มีส่วนส่งเสริมให้ปัญหาการคอร์รัปชันในประเทศไทยขยายตัวได้มากขึ้น ภาคประชาชนอ่อนแอ ขณะที่ภาคนักธุรกิจการเมืองที่มีอำนาจเข้มแข็งขึ้น ทั้งอำนาจทางธุรกิจ อำนาจทางความรู้ การขาดจิตสำนึกของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีการทุจริตคอร์รัปชันในวงกว้างและเป็นระบบแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักธุรกิจและประชาชนทั่วไป มีแนวโน้มที่จะเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา ทำให้ไม่รู้สึกว่าการทุจริตคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่เสียหายและไม่รู้สึกผิดที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการทุจริตที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นหากในสังคมมีสัดส่วนของจำนวนผู้ทุจริตเพิ่มขึ้น โอกาสที่คนอื่น ๆ ในสังคมจะตัดสินใจระทำการทุจริตอาจจะเพิ่มมากขึ้น ทำให้สังคมมีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเพิ่มขึ้นสู่ระดับที่เป็นอันตราย

การเมืองซึ่งเป็นนักธุรกิจเข้ามามีอำนาจและเงินทุนสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีการหาผลประโยชน์จากการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งการดำเนินนโยบายโครงการเศรษฐกิจขนาดใหญ่ การออกกฎหมายที่เอื้อประโยชน์กับธุรกิจของพวกพ้อง การผันเงินนอกงบประมาณให้ธนาคารปล่อยกู้ไปทำโครงการประชานิยม ได้คะแนนเสียงได้ทั้งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับตนเอง การหาผลประโยชน์มีรูปแบบซับซ้อนมากขึ้นจนประชาชนส่วนใหญ่ตามไม่ทัน การร้องเรียนเรื่องทุจริตที่ผ่านมาเป็นการร้องเรียนและถูกตีความโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ไม่ได้ให้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนเกี่ยวกับความหมายของการทุจริตนั้นเป็นอย่างไร การวิจัยนี้จึงมุ่งค้นหาการให้ความหมายของการทุจริตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม ว่าการทุจริตเป็นอย่างไร ลักษณะใดบ้าง แล้วเมื่อให้ความหมายว่าเป็นอย่างไรและยังมีพฤติกรรมที่ถือว่าเป็นการทุจริตหรือไม่ และเห็นว่าที่จริงแล้วการทุจริตคืออะไร การแสดงความคิดเห็นในเรื่องการรณรงค์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันของเยาวชนให้มีส่วนร่วมในความความตระหนักถึงปัญหาทุจริตคอร์รัปชันทำให้ประเทศชาติเสียหายอย่างไร อาจมีส่วนส่งเสริมให้ปัญหาการทุจริตในประเทศไทยขยายตัวได้มากขึ้น เพราะภาคประชาชนอ่อนแอ ขณะที่ภาคนักธุรกิจการเมืองที่มีอำนาจเข้มแข็งขึ้น ทั้งอำนาจทางธุรกิจ อำนาจทางความรู้ ช่วยกันแก้ปัญหาคาใจของคนในชาติทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นราชการ เอกชน บริษัทห้างร้านที่คดโกง เอาเปรียบผู้บริโภคให้หมดสิ้นไป เนื่องจากการแก้ไขปัญหาคาใจการทุจริต เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนไม่เว้นแม้กระทั่งเยาวชนซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติ ถ้าเยาวชนไม่ตระหนักในความสำคัญของ

ความซื่อสัตย์สุจริต มองสถานการณ์ปัญหาทุจริตในปัจจุบันเป็นเรื่องธรรมดาที่เป็นเรื่องที่น่ากลัวอย่างยิ่ง การช่วยกันแก้ไขปัญหาการทุจริตเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่จะต้องตระหนักและช่วยกัน รวมทั้งกลุ่มเยาวชนด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการให้ความหมายและที่มาของความหมายการทุจริต ซึ่งจะนำไปสู่การทำความเข้าใจถึงปัญหาและวิธีป้องกัน ตลอดจนการนำเสนอแนวทางแก้ไข

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสร้างทฤษฎีฐานราก (grounded theory) ของ Strauss และ Cobin เป็นวิธีวิทยาในการวิจัย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนราชินีบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัย

ความหมายของการทุจริต นักเรียนมองว่าการทุจริตหมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย ผิดกฎระเบียบ ข้อบังคับ ขัดกับหลักจริยธรรม โดยที่บุคคลกระทำหรือมีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่คิด โกง ชักยอก ทรัพย์สิน สิ่งของ แสดงออกซึ่งความไม่โปร่งใส ไม่บริสุทธิ์ ส่อไปในทางที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต มีการใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ถูกต้องเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ละเว้นหรือขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมไม่ยอมรับ เป็นการเอาเปรียบผู้อื่นเพื่อให้ตนเองและพวกพ้องได้ผลประโยชน์นั้นฝ่ายเดียว โดยใช้อำนาจหน้าที่และวิธีการใด ๆ ให้ได้มาโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม ทั้งยังก่อให้เกิดความเสียหายและความเดือดร้อนต่อผู้อื่น

ที่มาของความหมายการทุจริต นักเรียนอธิบายว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความไม่สุจริตใจ ความไม่ซื่อสัตย์ ผิดจริยธรรม ขัดต่อศีลธรรม เอาเปรียบบุคคลอื่น กระทำโดยผ่านการประมวลผลทางความคิด มีการวางแผน เพราะเป็นการแสวงหาประโยชน์ให้กับตัวเองและพวกพ้องซึ่งไม่เกิดกับประโยชน์กับส่วนรวม และการได้ผลตอบแทนต่าง ๆ มาโดยวิธีที่ไม่ถูกต้อง เป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งการทุจริตถือเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายและเดือดร้อนต่อผู้อื่น

ปัญหาการทุจริตในปัจจุบัน การทุจริตอยู่คู่กับสังคมไทยมานาน แต่ปัจจุบันมีการทุจริตมากขึ้นเพราะบุคคลเหล่านั้นอาจถือว่าการทุจริตเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ การทุจริตทำได้ง่าย กฎหมายไม่รุนแรง ผู้คนมีความโลภ ไม่รู้จักพอ มีความเห็นแก่ตัวและพวกพ้อง ความอยากได้อยากมี ต้องการเงินเพื่อความเป็นอยู่ที่สุขสบาย การมีอำนาจหน้าที่การงาน รวมถึงตัวอย่างของผู้ที่กระทำการทุจริตแล้วอยู่อย่างลอยนวลในสังคมโดยที่ยังไม่ได้รับการลงโทษ ความเสื่อมโทรมทางจิตใจของคน จากการศึกษาสังคมเสื่อมโทรมด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมส่งผลให้เป็นแบบอย่างให้คนที่กำลังคิดจะทุจริตหรือลังเลที่จะทำการทุจริตกระทำตามในที่สุดได้ เพื่อผลประโยชน์บางอย่างที่ต้องการ สังคมบางส่วนเริ่มยอมรับการทุจริต มองการทุจริตเป็นเรื่องธรรมดาที่ใคร ๆ ก็ทำกัน เยาวชนคนรุ่นใหม่

มองว่าการทุจริตเป็นเรื่องธรรมดา ซึ่งถือเป็นทัศนคติที่ผิด เขาชนได้รับข่าวสารการทุจริตบ่อยจนเกิดเป็นความเคยชิน มองเป็นเรื่องปรกติธรรมดาที่เกิดขึ้น เขาชนเกิดการเรียนรู้และอาจจะมีพฤติกรรมเลียนแบบได้ เด็กในวัยเรียนเริ่มจากทุจริตเรื่องเล็ก ๆ เช่น การลอกข้อสอบ ในอนาคตอาจมีพฤติกรรมทุจริตในวงกว้างขึ้นได้เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่

วิธีป้องกันการทุจริต ควรเริ่มต้นที่ครอบครัวโดยผู้ปกครองอบรมสั่งสอนลูกหลานให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม ไม่ทุจริต คดโกง ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ปลูกฝังให้เด็กเกรงกลัวต่อการทุจริต ถ้าทำทุจริตแล้วถูกจับได้ก็จะถูกลงโทษอย่างรุนแรง ใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ไม่นิยมความฟุ้งเฟ้อ ความอยากได้อะไรก็มี ปลูกฝังค่านิยมป้องกันการทุจริตตามโรงเรียนต่าง ๆ ปลูกฝังคุณธรรม ศีลธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต สร้างจิตสำนึกที่ดีให้เด็กโดยเริ่มจากครอบครัว โรงเรียน สถานศึกษา สถาบันการศึกษาควรมีบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม หลักธรรมาภิบาล หน้าที่พลเมือง และครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดี อธิบายให้นักเรียนนักศึกษาทราบถึงผลกระทบของการทุจริต ผู้นำจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีและเป็นต้นแบบให้กับเขาชนได้ ผู้รับผิดชอบกฎหมายควรเพิ่มความเข้มงวด มีการตรวจสอบอย่างเคร่งครัด จริงจัง เพิ่มบทลงโทษที่รุนแรง จัดให้มีโครงการณรงค์ต่อต้านการทุจริต

แนวทางแก้ไขการทุจริต การบัญญัติโทษ กฎหมายในการลงโทษหรือบังคับใช้กฎหมายต้องมีความเที่ยงตรง เป็นมาตรฐานเดียวกัน และบังคับใช้โดยไม่เลือกปฏิบัติ มีมาตรการในการลงโทษผู้กระทำผิดอย่างจริงจังโดยไม่ละเว้น แก้กฎหมายให้รัดกุมชัดเจนมากขึ้น มีองค์กรตรวจสอบที่น่าเชื่อถือ สังคมต้องช่วยกันตรวจสอบการกระทำที่สื่อไปในทางทุจริต สื่อมวลชนควรช่วยกันตีแผ่ความจริงไม่ปล่อยปละละเลยแม้เป็นเรื่องเล็กน้อย และต้องให้อำนาจแก่คนดีที่ไม่ทุจริตการแก้ไขจึงจะเห็นผล สร้างค่านิยมที่ดีในสังคมให้เป็นสังคมต้นแบบปลอดการทุจริต

อภิปรายผลการวิจัย

ลักษณะของการทุจริตเป็นพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย มีการใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ถูกต้องเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ละเว้นหรือขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ สอดคล้องกับพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ (2540, หน้า 11) ที่กล่าวว่า การคอร์รัปชันมีความหมายที่กว้างขวางมาก ใน Back Law Dictionary ให้ความหมายว่า เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นการกระทำที่ชั่วช้า เจตนาที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่ขัดต่อตำแหน่งหน้าที่และสิทธิของผู้อื่น นอกจากนี้ยังหมายรวมถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ โดยการรับหรือยอมรับผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

การทุจริตเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความไม่สุจริตใจ ความไม่ซื่อสัตย์ ผิดจริยธรรม ขัดต่อศีลธรรม เอาเปรียบบุคคลอื่น กระทำโดยผ่านการประมวลผลทางความคิด มีการวางแผน เพราะเป็นการแสวงหาประโยชน์ให้กับตัวเองและพวกพ้องซึ่งไม่เกิดกับประโยชน์กับส่วนรวม และการได้ผลตอบแทนต่าง ๆ มาโดยวิธีที่ไม่ถูกต้อง เป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งการทุจริตถือเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายและเดือดร้อนต่อผู้อื่น สอดคล้องกับเชิงวิภากร เอียดแก้ว (2547, หน้า 20) ที่วิจัยเรื่อง การทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ได้ให้ความหมายว่า การทุจริต คือ การแสวงหาอำนาจ หรือใช้อำนาจโดยวิธีผิดกฎหมาย หรือผิดทำนองคลองธรรมและไม่ต้องด้วยจริยธรรม

- นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ. (2553). **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การสังเคราะห์งานวิจัยการติดตามผลสืบเนื่องจากประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 31 ข้อ 6**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ. (2540). **รายงานการวิจัยเรื่อง องค์ความรู้ว่าด้วยการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- อุดม รัฐอมฤต. (2544). **การแก้ไขปัญหาการทุจริตในระบบการเมืองและวงราชการไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีจราจร
LEGAL PROBLEMS CONCERNING THE INVESTIGATION
IN THE TRAFFIC CASES

ดาบตำรวจจุมพล จันสังข์*
Jumphon Junsung, Pol.Sen.Sgt.Maj.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีจราจรตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษในทางเทคนิคตามหลักกฎหมายของอังกฤษเท่านั้น จนมีแนวคิดที่ขัดต่อหลักศีลธรรมอันดีของประชาชน และนำหลักการกระทำความผิดมาผสมผสานกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาโดยไม่มีการแบ่งแยกให้ชัดเจน ก่อให้เกิดปัญหาการฟ้องคดีขอหาความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ผสมกับข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีแนวคิดและทฤษฎีที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญามุ่งเน้นการปราบปรามผู้กระทำความผิด แต่พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มุ่งเน้นการสร้างกฎและกติกาในการใช้รถใช้ถนนเพื่อลดอุบัติเหตุบนท้องถนนเท่านั้น จึงควรมีการแยกออกจากกันอย่างสิ้นเชิงเช่นเดียวกับกฎหมายของสหพันธรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพื่อลดคดีที่ขึ้นสู่ศาลและให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการเปรียบเทียบปรับเพื่อให้คดีสิ้นสุดโดยเร็ว

ความบกพร่องในการบังคับใช้กฎหมายของตำรวจจราจรนั้นมาจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ไม่สามารถตีความกฎหมายได้ชัดเจน ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ หรือมีการใช้อิทธิพลแสวงหาผลประโยชน์ อันทำให้เกิดข้อบกพร่องตามมา รวมทั้งการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ใช้รถใช้ถนน หรือการเกิดปัญหาการจราจรติดขัดจากสาเหตุต่าง ๆ

ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจราจรถือเป็นส่วนสำคัญของการแก้ปัญหา หากการบังคับใช้กฎหมายของตำรวจจราจรมีประสิทธิภาพ ผู้ขับขี่รถก็ย่อมเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย ไม่กล้าละเลยกระทำความผิด ทำให้เกิดระเบียบวินัยในการใช้รถใช้ถนน และส่งผลต่อสภาพการจราจรที่ดีขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากเจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด อาจส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการจราจรตามมา

คำสำคัญ: พนักงานสอบสวนคดีจราจร, คดีจราจร

* นักศึกษานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ABSTRACT

This research aimed to study the legal problems concerning the investigation in traffic cases according to the Land Traffic Act 1979. This Act is the law that focuses on the offenders to be punished technically in accordance with the English law only. There is a concept that is against the good morals of the people and applies the offending principle to integrate with the Criminal Code without separating them clearly. It has caused problems in filing the lawsuit in accordance with the Land Traffic Act 1979 mixed with the offences in accordance with the Criminal Code with the different concept and theory. That is, the Criminal Code focuses on suppression of the offenders, but the Land Traffic Act 1979 aims to create the rules and regulations on the use of vehicles and roads to reduce the accidents only. Therefore, like the laws of the Federal Republic of Germany and French Republic, they should be separated entirely to reduce the cases admitted to court and give the power to the authorities to fine so that the cases can be closed quickly.

In the study the researcher found that the shortcomings on the enforcement of the law by the traffic police were caused by the authorities' lack of knowledge and understanding and the difficulty to interpret the law legally and clearly. Either did they ignore to perform the duty or there was a use of influence to seek undue interests to cause ensuing ramifications. A traffic rule violation by the vehicle or road users caused traffic congestion.

Thus, it was recommended that the traffic police's duty performance be considered an important part of solving the problems. If the traffic police's law enforcement was effective, the drivers would respect the law and would not dare to violate it. It was also recommended to generate the discipline on the vehicular/road use as it would contribute to better traffic. On the contrary, if the authorities did not comply with the regulations strictly, the behavior of the traffic police would contribute to the traffic conditions.

Keywords: investigator in the traffic case. traffic case.

บทนำ

กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวางและอาจกล่าวได้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบมาก อำนาจหน้าที่ในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) บัญญัติว่า “การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

พนักงานสอบสวนมีบทบาทในคดีจราจร โดยเฉพาะคดีจราจรที่เกี่ยวข้องกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่น เช่น ประมาททำให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายหรือการชนยาเสพติด เป็นต้น เมื่อเกิดการกระทำความผิด จึงเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐาน และดำเนินการเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษต่อไป ดังนั้นเมื่อปัญหาการจราจรทวีความรุนแรงเพิ่ม

มากขึ้น ก็จะส่งผลให้คดีความผิดเกี่ยวกับจรรยาบรรณเพิ่มมากขึ้นไปด้วย อีกทั้งพนักงานสอบสวนผู้ทำหน้าที่สอบสวนคดีจรรยาบรรณนั้น หากขาดความรู้ความชำนาญหรือเชี่ยวชาญในด้านของคดีจรรยาบรรณแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อปัญหาการสอบสวนคดีจรรยาบรรณ ทำให้คดีเกิดความล่าช้า หรือประชาชนไม่ได้รับความยุติธรรม เกิดปัญหาการคอร์รัปชัน หรือเอื้อผลประโยชน์ให้แก่ผู้ซึ่งมีอำนาจที่เหนือกว่า นอกจากนี้มีกระบวนการสอบสวนเพื่อหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษทางอาญาดังเช่นคดีอาญาทั่วไปแล้ว ยังมีความเกี่ยวเนื่องกับประเด็นเรื่องค่าเสียหายและค่าทดแทนต่าง ๆ อีกด้วย ส่งผลให้พนักงานสอบสวนถูกมองว่าไม่ให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณี หรือลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือมีส่วนได้ส่วนเสียกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด นอกจากนี้ การที่พนักงานสอบสวนคดีจรรยาบรรณขาดความเชี่ยวชาญในด้านการจรรยาบรรณแล้ว ยังมีปัญหาว่าหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจคดีจรรยาบรรณในแต่ละสำนวนนั้นแตกต่างกัน ไม่ถือเป็นหลักเกณฑ์อันหนึ่งอันเดียวกัน ปัญหาการขาดพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ สถานที่เกิดเหตุมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คู่กรณีให้การเข้าข้างตนเองไม่ตรงตามความเป็นจริงหรือเกินเลยไป ปัญหาทัศนคติที่ไม่ถูกต้องของพนักงานสอบสวนอันเกี่ยวกับการไม่วินิจฉัยในกรณีที่ต้องใช้ดุลยพินิจทางคดี แต่ปล่อยให้เป็นที่ของคู่กรณีตกลงเจรจากันเอง หรือใช้ดุลยพินิจโอนเอียงไปตามอิทธิพลหรือฐานะของคู่กรณี และปัญหาเกี่ยวกับจิตวิทยาต่องานสอบสวน เป็นต้น

การปฏิบัติต่อผู้ที่กระทำผิดจรรยาบรรณเป็นอำนาจหน้าที่ของตำรวจทั้งในการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดกฎหมายว่าด้วยการจรรยาบรรณ รวมทั้งความผิดอาญาอันเนื่องมาจากการกระทำผิดทางการจรรยาบรรณ และมีความผิดตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการจรรยาบรรณ เช่น พระราชบัญญัติรถยนต์ พระราชบัญญัติจรรยาบรรณทางบก เป็นต้น และเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจรรยาบรรณและตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น ดังนั้นพนักงานสอบสวนในคดีจรรยาบรรณจึงมีภารกิจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับเนื่องจากการกระทำผิดคดีจรรยาบรรณบางประเภทเป็นความผิดทั้งทางอาญาและทางแพ่ง รวมทั้งการทำงานต้องเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายเพื่อจัดการและควบคุมการจรรยาบรรณในเขตท้องที่ ปราบปราม จับกุมผู้ฝ่าฝืนระเบียบ คำสั่งกฎหมายที่เกี่ยวกับการจรรยาบรรณ ซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจคดีอาญาทั่วไปค้างเป็นจำนวนมาก จึงไม่มีสมรรถนะในการทำสำนวนคดีจรรยาบรรณ เป็นผลให้การสอบสวนคดีจรรยาบรรณไม่มีประสิทธิภาพ สำนวนคดีจรรยาบรรณไม่ได้รับการเอาใจใส่จากพนักงานสอบสวนเท่าที่ควร

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า หากพนักงานสอบสวนมีการสอบสวนคดีจรรยาบรรณอย่างเชี่ยวชาญ เครื่องครัด รอบคอบและละเอียดในการแสวงหาพยานหลักฐาน รวบรวมพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุ จะทำให้คดีจรรยาบรรณเกิดความเป็นธรรมและมีมาตรฐานมากขึ้น โดยอาจมีใบประกอบวิชาชีพการสอบสวน (เชี่ยวชาญด้านคดีจรรยาบรรณ) หรือกำหนดให้สามารถนำคนกลางหรือบุคคลที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกันมาเพื่อชี้ขาดในการวินิจฉัยที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ บุคคลดังกล่าวต้องเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับในการวินิจฉัยคดีจรรยาบรรณ โดยเรียกว่าผู้เชี่ยวชาญการวินิจฉัยคดีจรรยาบรรณมีอำนาจหน้าที่กลั่นกรองพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวน เพื่อให้มีคุณภาพ รวมทั้งมีผู้ไกล่เกลี่ยค่าเสียหายทางแพ่งในคดีจรรยาบรรณระหว่างคู่กรณี เพื่อให้ความเป็นธรรม โปร่งใส เนื่องจากคดีจรรยาบรรณอาจเกิดจากคู่กรณีที่มีฐานะในสังคมกับผู้ยากจน หากรัฐเหลียวแลส่งผู้เชี่ยวชาญและผู้ไกล่เกลี่ยเข้ามาในคดี จะทำให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น ในระดับจังหวัดอาจต้องตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยคดีจรรยาบรรณขึ้น เพื่อดำเนินการตรวจสอบกลั่นกรองกรณีมีการร้องเรียนต่อคดีจรรยาบรรณ ในส่วนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการ

พิจารณาของพนักงานสอบสวนอีกชั้นหนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่าจะสามารถทำให้กระบวนการสอบสวนในคดีจรรยาบรรณความประพฤติ ก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่คู่กรณี อาจทำให้เกิดคดีเสร็จสิ้นในชั้นพนักงานสอบสวน คู่กรณีเสียเวลาน้อยลง มีการสูญเสียทรัพย์สินในการต่อสู้คดีน้อยลง การแก้ปัญหาโดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีจรรยาบรรณมาตรฐานความเชี่ยวชาญในการสอบสวนคดีจรรยาบรรณ โดยมีใบประกอบวิชาชีพงานสอบสวน (เชี่ยวชาญด้านจรรยาบรรณ) และให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยคดีจรรยาบรรณ มีอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองพยานหลักฐาน และประเมินค่าเสียหายทางแพ่งเบื้องต้น เป็นการแบ่งเบาภาระของพนักงานสอบสวน มีการตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมระดับขั้นต้นให้โปร่งใส มีมาตรฐานในการวินิจฉัยคดีจรรยาบรรณ เกิดบรรทัดฐานในการวินิจฉัยคดีจรรยาบรรณต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีจรรยาบรรณ
2. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีจรรยาบรรณ
3. เพื่อศึกษาหลักกฎหมาย และระเบียบเกี่ยวกับการสอบสวนคดีจรรยาบรรณของไทยและต่างประเทศ
4. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีจรรยาบรรณ
5. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีจรรยาบรรณ

สมมติฐานของการวิจัย

พระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษในทางเทคนิคเท่านั้น จนมีแนวคิดที่ขัดต่อหลักศีลธรรมอันดีของประชาชน และนำหลักการกระทำความผิดมาผสมผสานกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา โดยไม่มีการแบ่งแยกให้ชัดเจน ก่อให้เกิดปัญหาการฟ้องคดีขอความผิดตามพระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 ผสมกับข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีแนวคิดและทฤษฎีที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญามุ่งเน้นการปราบปรามผู้กระทำความผิด แต่พระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นการสร้างกฎและกติกาในการใช้รถใช้ถนนเพื่อลดอุบัติเหตุบนท้องถนนเท่านั้น จึงควรมีการแยกออกจากกันอย่างสิ้นเชิงเพื่อลดคดีที่ขึ้นสู่ศาลและให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการเปรียบเทียบปรับเพื่อให้คดีสิ้นสุดโดยเร็ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) ศึกษากฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีจรรยาบรรณทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจริงทั้งของหน่วยงานรัฐและเอกชน รวมทั้งกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐเยอรมนี ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยใช้วิธีพรรณนาและวิเคราะห์ (description and analytical method)

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษากฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี การสอบสวนคดีจราจรของประเทศสหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐเยอรมนี ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น นำความรู้ที่ได้มาเสนอแนะการกำหนดมาตรฐานหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของพนักงานสอบสวนคดีจราจร เพื่อแก้ไขปัญหาในการสอบสวนคดีจราจร เพื่อให้คดีจราจรเกิดความเป็นธรรมมากขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีจราจร
2. ทำให้ทราบประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีจราจร
3. ทำให้ทราบหลักกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีจราจรของไทยและต่างประเทศ
4. ให้ทราบการวิเคราะห์ปัญหาการสอบสวนในคดีจราจร
5. ทำให้ทราบแนวทางและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอบสวนในคดีจราจร

ผลการวิจัย

1. ปัญหาพนักงานสอบสวนไม่มีความเชี่ยวชาญในการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีจราจร เนื่องจากคดีจราจรต้องใช้ความเชี่ยวชาญ เช่น สาขาวิศวกรรมยานยนต์ วิศวกรรมจราจร นิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น จึงต้องมีการอบรมเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถเฉพาะด้านคดีจราจรต่างหาก จึงจะสามารถนำมาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากปัจจุบันพนักงานสอบสวนคดีอาญาทั่วไปมีความรู้ความชำนาญด้านคดีจราจรน้อยมาก ทำให้คู่กรณีไม่มีความเชื่อถือ แคลงใจในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งมีค่าเสียหายทางแพ่งเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงทำให้ถูกมองว่าเข้าไปเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ จำเป็นที่จะต้องใช้ความเชี่ยวชาญที่ได้อบรมศึกษามาให้ประชาชนได้เห็น จึงจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือขึ้นมาได้

2. ปัญหาไม่มีผู้เชี่ยวชาญร่วมวินิจฉัยคดีจราจร ซึ่งจะช่วยลดภาระหน้าที่ของพนักงานสอบสวนด้านคดีจราจร ทำให้คดีจราจรมีหลักฐานแน่นหนาขึ้น เป็นผู้ที่สามารถคานอำนาจของพนักงานในการใช้ดุลยพินิจได้ ประชาชนคู่กรณีได้รับการเหลียวแลจากภาครัฐ และคดีจราจรจะมีความเป็นธรรมมากขึ้น

3. ปัญหาไม่มีผู้ไกล่เกลี่ยค่าเสียหายทางแพ่งคดีจราจร เนื่องจากคดีจราจรมีค่าเสียหายทางแพ่งเกิดขึ้น ประชาชนคู่กรณีไม่ทราบกฎหมายข้อนี้ ทำให้เกิดความเกลียดกลัวต่อคู่กรณีที่รู้กฎหมาย หรือได้รับค่าเสียหายที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง หากมีผู้เข้ามาไกล่เกลี่ยที่เป็นคนกลางจะทำให้ได้รับความเป็นธรรมยิ่งขึ้น

4. ปัญหาไม่มีคณะกรรมการวินิจฉัยคดีจราจรระดับจังหวัดรับข้อร้องเรียนในระดับสถานีตำรวจ การไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือได้รับการเยียวยาไม่ตรงตามความเป็นจริง หรือสงสัยในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจในการตัดสินใจทุกภาคส่วนต้องปฏิบัติตาม หากไม่ปฏิบัติตามย่อมถูกลงโทษ จะทำให้ประชาชนได้รับการช่วยเหลือได้ทันที่

ข้อเสนอแนะ

หากกำหนดให้มีพนักงานสอบสวนคดีจราจรขึ้นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือพระราชบัญญัติจราจรทางบก มีอำนาจหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานคดีจราจรโดยเฉพาะแยกจากพนักงานสอบสวนคดีอาญาทั่วไป จะทำให้เกิดความเชี่ยวชาญและความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีจราจร ต้องมีใบประกอบวิชาชีพการสอบสวน (เชี่ยวชาญคดีจราจร) เป็นสิ่งยืนยันในมาตรฐานความเชี่ยวชาญนั้น เมื่อผู้กรณีให้ความไว้วางใจจะทำให้สำนวนไม่ต้องขึ้นสู่ชั้นอัยการหรือศาลมากเกินไป ลดขั้นตอนและความยุ่งยากในการดำเนินคดีได้มาก รวมทั้งการมีคณะกรรมการวินิจฉัยคดีจราจรระดับสถานีและระดับจังหวัดเพื่อเป็นคนกลางในการร่วมวินิจฉัยกับพนักงานสอบสวน ให้มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีจราจร และร่วมประเมินค่าเสียหายทางแพ่งแก่ผู้เสียหายด้วย เพื่อเป็นการคานอำนาจของพนักงานสอบสวนในการวินิจฉัยคดีจราจร โดยต่างคนต่างรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ จะทำให้สำนวนมีความเป็นธรรมมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรวีร์ ภาตะนันท์. (2541). *ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีผู้กระทำความผิดจราจรในศาลแขวงแผนกคดีจราจร*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- กิตติ ทองห่อ, ร้อยตำรวจโท. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อการสอบสวนคดีจราจรของพนักงานสอบสวน: ศึกษากรณีพนักงานสอบสวนในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตติมา เทพอารักษ์กุล. (2543). *มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายจราจร*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ถาวร สมศักดิ์, พันตำรวจโท. (2544). *ความคิดเห็นของพนักงานสอบสวนที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีจราจร: ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 1-9*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พศิน เนื่องชมภู, ร้อยตำรวจเอก และจักรกฤษ บุญทา, ร้อยตำรวจเอก (2548). *คู่มือพนักงานสอบสวน*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- พิศิษฐ์ มหารัศมี. (2545). *การจัดตั้งหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติพงษ์ วงษ์ชมพู, ร้อยตำรวจเอก (2543). *การสอบสวนคดีอาญาร่วมกันระหว่างองค์กรฝ่ายตำรวจกับองค์กรฝ่ายปกครอง*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เสวก มณีเกต. (2543). ปัญหาทางกฎหมายในการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการรวบรวม
พยานวัตถุ พยานผู้เกี่ยวข้อง และหลักฐานนิติวิทยาศาสตร์. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายมหาชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อุทัย อาภิเวช. (2549). ตำรวจกับการสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

การสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดีย
เรื่อง การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1

A CONSTRUCTION AND EFFICIENCY VALIDATION OF MULTIMEDIA
COMPUTER-ASSISTED INSTRUCTION FOR MULTIMEDIA ON
THE TOPIC OF FIRST-ANGLE PROJECTION

ชัญญตา สินธนพงศ์*

Chanutta Sinthanapong

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) โดยมีสมมติฐานการวิจัยว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้นสามารถใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่าก่อนเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 แบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน กลุ่มทดลองเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของวิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปีการศึกษา 2554 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.45/84.69 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน, การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop and determine the effectiveness of the computer-assisted instruction (CAI) lesson of "First-Angle projection." The effectiveness of the CAI program, used as teaching aid, was hypothesized to be higher than the standard at the level of 80/80. And the learning achievement after the treatment was expected to be higher than when the course started. A group of 30 first-year engineering students enrolled in the first semester of academic year of 2011 at Rangsit University were selected through purposive sampling technique as the subjects of the study. Then the data were statistically analyzed by mathematical mean

* ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล วิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

and standard deviation. The result was 82.45/84.69, which was slightly higher than the standard 80/80 at statistical significance of .01.

Keywords: computer-assisting instruction. First-Angle projection.

บทนำ

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อการสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความยืดหยุ่นกับผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาสได้เลือกเรียนในสิ่งที่สอดคล้องกับความสนใจ สามารถคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียที่มีรูปแบบของสื่อหลาย ๆ อย่างเข้าไว้ด้วยกัน เช่น ข้อความ เสียงประกอบ และภาพเคลื่อนไหว ช่วยเพิ่มขีดความสามารถของผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้ขับเคลื่อนผ่านกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดหมายหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพผู้วิจัยมีความสนใจที่จะสร้างสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียมาช่วยในการนำเสนอบทเรียนเรื่อง หลักการมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) ของวิชากราฟิกวิศวกรรมและการออกแบบ (GEN133) แล้วทดสอบหาประสิทธิภาพของบทเรียนที่สร้างขึ้นให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) ของวิชากราฟิกวิศวกรรมและการออกแบบ (GEN133)
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) ของวิชากราฟิกวิศวกรรมและการออกแบบ (GEN133)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเพื่อทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนดังกล่าวมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยศึกษากลุ่มเดียวมีการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชากราฟิกวิศวกรรมและการออกแบบ (GEN 133) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 8 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 314 คน กลุ่มทดลองคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต กลุ่ม 04 จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดียเรื่อง การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) และแบบทดสอบหลังเรียนเรื่อง การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) ของวิชา กราฟิควิศวกรรมและการออกแบบ (GEN 133) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การเก็บข้อมูล ทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบเรื่อง การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) ที่ได้หาค่าความยากง่าย ค่าความเที่ยงตรงและค่าความเชื่อมั่นแล้ว จำนวน 20 ข้อ นำไปใส่ไว้ในโปรแกรม คอมพิวเตอร์ช่วยสอน จากนั้นให้กลุ่มทดลองเรียนกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง การมองภาพฉายแบบ มุมที่ 1 (first angle) โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในการทดลอง 3 ชั่วโมง และทดสอบหลังเรียน

ผลการวิจัย

1. การหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

คะแนนทดสอบก่อนเรียน		คะแนนทดสอบหลังเรียน	
\bar{x}	ร้อยละ (E1)	\bar{x}	ร้อยละ (E2)
12.83	82.45	16.80	84.69

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง การมองภาพฉายแบบ มุมที่ 1 (first angle) วิชากราฟิควิศวกรรมและการออกแบบ (GEN 133) มีประสิทธิภาพ 82.45/84.69 ซึ่งมากกว่า เกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. การหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับกลุ่มทดลอง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน

	<i>N</i>	<i>x</i>	\bar{x}	<i>SD</i>
คะแนนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน	30	385	12.83	2.74
คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน	30	504	16.80	3.62

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า หลังการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง การมองภาพ ฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยก่อนการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) กลุ่ม

ทดลองได้คะแนนเฉลี่ย 12.83 ส่วนหลังการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) กลุ่มทดลองได้คะแนนเฉลี่ย 16.80

3. ความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 3 ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองก่อนและหลังใช้บทเรียน

	<i>N</i>	\bar{x}	<i>SD</i>	<i>t</i>
ก่อนใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	30	12.83	2.74	-6.41**
หลังใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	30	16.80	3.62	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) วิเคราะห์ด้วยสถิติค่า *t*-test ปรากฏค่า $t = -6.41$ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองหลังจากเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) สูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง การมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนได้

อภิปรายผลการวิจัย

การสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง หลักการมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) ในวิชาการฟิสิกส์กรรมและการออกแบบ (GEN133) ตามหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เกณฑ์การหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 80/80 ปรากฏว่า ประสิทธิภาพจากคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (E1/E2) มีค่า 82.45/84.69 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองหลังจากการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่องหลักการมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) นั้น ก่อนเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มทดลองได้คะแนนเฉลี่ย 12.83 ส่วนหลังการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง หลักการมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) กลุ่มทดลองได้คะแนนเฉลี่ย 16.80 คะแนนการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง หลักการมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angle) วิเคราะห์ด้วยหลักการทางสถิติ *t*-test ปรากฏค่า $t = -6.41$ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่าก่อนการเรียน

ดังนั้นการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง หลักการมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angel) ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผู้เรียนมีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียน เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียมีภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยาย และเรียงลำดับเนื้อหาที่เป็นความรู้พื้นฐาน ทำให้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง หลักการมองภาพฉายแบบมุมที่ 1 (first angel) ในวิชากราฟิกวิศวกรรมและการออกแบบ (GEN133) สามารถใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียจัดเป็นสื่อการสอนที่น่าสนใจ สามารถทำให้เนื้อหาที่ยากเป็นเรื่องเข้าใจได้ง่ายขึ้น ควรสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียในเรื่องของภาพประกอบ และแยกชิ้นภาพ แผ่นคลี่ของรูปทรงต่าง ๆ ในรายวิชากราฟิกวิศวกรรมและการออกแบบ (GEN 133) เพราะจัดว่าเป็นเนื้อหาที่ยากและซับซ้อน

2. ควรมีการวิจัยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียในวิชาช่างอุตสาหกรรมอื่น ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ครุฑชิต มาลัยวงศ์. (2538). คอมพิวเตอร์กับการศึกษา สวัสดิ์คุณครูคอมพิวเตอร์. *แม็กกาซีนคอมพิวเตอร์*, 1(4), หน้า 62-70.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2541). *แบบแผนการทดลองและสถิติ*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุรณะ สมชัย. (2538). *การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน*. กรุงเทพฯ: เม็ดทรายพรีนติ้ง.
- ปรเมศวร์ รัตนเวฬุ. (2544). *บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การเขียนแบบรูปทรงปริมาตรตัดตรง*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาทางการอาชีพและเทคนิคศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ไพโรจน์ คชชา. (2540). *คู่มือการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน*. กรุงเทพฯ: คอมแพคท์พรีนติ้ง.
- มนต์ชัย เทียนทอง. (2538). *หลักการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผลิตตำราเรียน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ค่าใช้จ่ายทางทหารกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

MILITARY EXPENDITURE AND ECONOMIC GROWTH OF THAILAND

นาวาโทชัยอนันต์ พลเสน*

Chai – anan Pholsen, Cdr.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายทางทหารกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งทิศทางความสัมพันธ์และผลกระทบในระยะสั้นและระยะยาว ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยรวบรวมจากสำนักงานประมาณ สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และธนาคารแห่งประเทศไทย ช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2552 รวมทั้งสิ้น 30 ปี โดยใช้วิธีการทางเศรษฐมิติ Vector Autoregressive (VAR) Approach ในรูปแบบ Co-integration & VECM ในการทดสอบ พบว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจกับค่าใช้จ่ายทางทหารไม่ได้เป็นตัวกำหนดซึ่งกันและกัน (no causality) และค่าใช้จ่ายทางทหารมีส่วนช่วยสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว ขณะที่ในระยะสั้นค่าใช้จ่ายทางทหารมีผลกระทบทางลบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: ค่าใช้จ่ายทางทหาร, การเติบโตทางเศรษฐกิจ

ABSTRACT

The objective of this research was to investigate the relationship between military expenditure and economic growth of Thailand. The information was gathered from the Bureau of the Budget Office of the National Economic and Social Development Board and Bank of Thailand from 1979-2009. Co-integration and VECM were applied for evaluation. According to the study, the results suggested that there was no significant relationship between military expenditure and economic growth. However, military expenditure helped support the economy in a long term. Relatively, military expenditure had a negative effect on the economic growth on a short term basis.

Keywords: military spending. economic growth.

* คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

การป้องกันประเทศ (defense) ในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งที่เรียกว่าเป็น “สินค้าสาธารณะ (public goods)” อันมีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ การไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อการบริโภค (non-rivalry) กล่าวคือ เมื่อผู้บริโภคคนหนึ่งได้บริโภคบริการการป้องกันประเทศไปแล้ว การป้องกันประเทศนั้นมิได้เสื่อมค้อยคุณค่าลงหรือลดปริมาณลงแต่อย่างใด และการไม่กีดกันการบริโภค (non-excludability) กล่าวคือ เมื่อผู้บริโภคคนหนึ่งมีโอกาสคิดขวางขวางกันมิให้ผู้บริโภคคนอื่นเข้าถึงการป้องกันประเทศได้ ดังนั้นเมื่อการป้องกันประเทศเป็นสินค้าสาธารณะจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐต้องจัดหาทรัพยากรและจัดการทางทหารเพื่อให้มีบริการป้องกันประเทศให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์สูงสุด

ภายหลังสิ้นสุดสงครามเย็นหลายประเทศได้ลดค่าใช้จ่ายทางทหารลง โดยเชื่อว่าจะเป็นการลดความขัดแย้งและนำไปสู่การพัฒนาาระบบเศรษฐกิจ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมีทั้งเกิดผลดีในบางประเทศและเกิดผลเสียในบางประเทศ ทำให้นักเศรษฐศาสตร์ทางทหารให้ความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายทางทหารกับการเติบโตทางเศรษฐกิจกันอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาที่ผ่านมายังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนและยังคงมีข้อถกเถียงกันถึงทิศทางความสัมพันธ์และผลกระทบของค่าใช้จ่ายที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยบางส่วนเห็นว่าค่าใช้จ่ายทางทหารมีส่วนสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ ในทางตรงกันข้ามบางส่วนเห็นว่าค่าใช้จ่ายทางทหารมีส่วนในการชะลอการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Dunne, 2000)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความโดดเด่นในการพัฒนาประเทศและมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันยังคงต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนของปัญหาความมั่นคงทั้งภายนอกและภายในประเทศ อันอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของประเทศได้ตลอดเวลา ทำให้รัฐบาลในฐานะผู้บริหารประเทศไม่อาจมองข้ามปัญหาเหล่านี้ไปได้ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาสัดส่วนงบประมาณทางทหารต่อ GDP ในช่วง 3 ทศวรรษ ที่ผ่านมาพบว่า มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) และค่าใช้จ่ายภาครัฐ (government spending) มีแนวโน้มสูงขึ้น ผลการศึกษาข้างต้นที่ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายทางทหารกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ และผลกระทบของค่าใช้จ่ายทางทหารที่มีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างไร เพื่อหาแนวทางในการจัดสรรค่าใช้จ่ายทางทหารให้เหมาะสมกับการรักษาความมั่นคงและการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายทางทหารกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งทิศทางความสัมพันธ์และผลกระทบในระยะสั้นและระยะยาว

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ใช้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ของสำนักเคนส์ (Keynesian) ในการสร้างแบบจำลองในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายทางทหารกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ และใช้วิธีการทางเศรษฐมิติ Granger causality test และ

Co-integration & VECM ในการทดสอบทิศทางความสัมพันธ์ และวิเคราะห์ผลกระทบของค่าใช้จ่ายทางทหารต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเคนส์ได้ชี้ให้เห็นว่าบทบาทของนโยบายการคลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายรายจ่ายหรือนโยบายงบประมาณของรัฐบาล สามารถเพิ่มอุปสงค์รวม (aggregate demand) และกระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจเกิดการขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ภาครัฐสามารถเป็นผู้นำหรือผู้ชักนำให้เกิดการพัฒนาได้โดยการดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุล (deficit budget) ในการกำหนดรายจ่ายของรัฐบาลให้สูงกว่ารายได้ของรัฐบาล ซึ่งรัฐมีเจตนาใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะกระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจที่ตกต่ำชบเซาและการลงทุนที่ชะงักงั้นนั้นสามารถฟื้นตัว เป็นการกระตุ้นให้เกิดดุลยภาพของอุปสงค์ (effective demand) ในระบบเศรษฐกิจที่มีการออมมากเกินไป (over-saving) และการลงทุนน้อยเกินไป (under-investment) ซึ่งจะส่งผลกระทบทำให้รายได้ประชาชาติลดลงและอัตราการว่างงานสูงขึ้น ดังนั้นรายจ่ายทั้งของภาครัฐบาลและเอกชนจึงมีส่วนช่วยเพิ่มอุปสงค์รวม และเมื่ออุปสงค์รวมเพิ่มขึ้นจะกระตุ้นให้มีการลงทุนมากขึ้น อัตราการว่างงานลดลง ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจมีการเติบโต

ในปัจจุบันการบริหารระบบเศรษฐกิจของรัฐบาลทุกประเทศ ต่างมุ่งหวังที่จะเพิ่มตัวเลขการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเพิ่มรายได้ประชาชาติหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศให้สูงขึ้น ซึ่งวิธีการหนึ่งที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนั้นก็คือการเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาล โดยมีนักวิจัยที่ทำการศึกษารื่องความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายทางทหารและการเติบโตทางเศรษฐกิจส่วนหนึ่งได้นำเอาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ของเคนส์มาเป็นกรอบในการพิจารณา และได้อธิบายว่าลักษณะรัฐบาลที่มีการเตรียมความพร้อมสำหรับเหตุการณ์ที่อาจเป็นภัยคุกคามในอนาคต จะใช้ค่าใช้จ่ายทางทหารเป็นรูปแบบหนึ่งของค่าใช้จ่ายภาครัฐในการเพิ่มผลผลิตทางเศรษฐกิจผ่านผลของตัวทวีคูณทางเศรษฐกิจ (economic multiplier) โดยเฉพาะในช่วงที่อุปสงค์รวมขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นการเพิ่มค่าใช้จ่ายทางทหารจึงสามารถช่วยเพิ่มอุปสงค์รวมได้ โดยทำให้อัตราการผลิตสูงขึ้น เพิ่มผลกำไร เพิ่มการลงทุน นำมาซึ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจ

โดยตัวทวีคูณ (multiplier) คือ ค่าสัมประสิทธิ์ตัวหนึ่งที่มีผลทำให้การเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติคูณสภาพมีค่ามากกว่าส่วนเปลี่ยนของความต้องการใช้จ่ายมวลรวม ซึ่งกระบวนการทำงานของตัวทวีคูณสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อบุคคลหนึ่งใช้จ่ายเงินรายจ่ายนั้นจะตกเป็นรายได้ของอีกคนหนึ่ง และบุคคลนั้นก็ใช้จ่ายไปเป็นรายได้ของคนต่อ ๆ ไป โดยปกติผู้มีรายได้ทุกคนในระบบเศรษฐกิจมักแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเป็นเงินออมและนำรายได้อีกส่วนหนึ่งไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ดังนั้นรายจ่ายเพื่อการบริโภคและรายได้ในรอบต่อ ๆ ไปจะลดลงเรื่อย ๆ จนกระทั่งเงินส่วนที่ตกอยู่ในมือของผู้รับคนสุดท้ายมีค่าใกล้ศูนย์ กระบวนการทำงานของตัวทวีคูณจะสิ้นสุดลงเมื่อเงินออมรวมเท่ากับเงินที่จ่ายออกมารอบแรก การใช้จ่ายของผู้บริโภคแต่ละทอดเท่ากับมูลค่าผลผลิตที่ภาคธุรกิจผลิตเพิ่ม โดยผลรวมของมูลค่าผลผลิตเหล่านี้คือรายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ค่าใช้จ่ายทางทหาร หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน โดยทั่วไป ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายประจำของกำลังพล ค่าใช้จ่ายในการฝึก/ศึกษา/อบรม ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการและการซ่อมบำรุง และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนและการพัฒนากองทัพ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการจัดหายุทธโศปกรณ์ ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างสิ่งสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการปฏิบัติการทางทหาร และค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาทางทหาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายทางทหารกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ เลือกใช้แบบจำลอง New macroeconomic model ตามแนวทางของ Atesoglu (2002) ดังสมการ (1)

$$GDP_t = \lambda_1 + \lambda_2 ME_t + \lambda_3 GE_t + \lambda_4 IR_t + \varepsilon_t \quad (1)$$

โดยที่	GDP	=	ลอการิทึมของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
	ME	=	ลอการิทึมของค่าใช้จ่ายทางทหาร
	GE	=	ลอการิทึมของค่าใช้จ่ายภาครัฐส่วนอื่น
	IR	=	อัตราดอกเบี้ย

เนื่องจากแบบจำลองนี้ไม่เพียงได้รับการพัฒนามาจากแบบจำลองมาตรฐานทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาค (IS-LM และ AD-AS) ซึ่งให้ความสำคัญกับทั้งภาคอุปสงค์และภาคอุปทาน แต่ยังสามารถแยกบทบาทของค่าใช้จ่ายทางทหารในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายทางทหารกับการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างชัดเจน จึงมีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ข้อมูลรายปีของตัวแปรต้นจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ค่าใช้จ่ายทางทหาร (ME) งบประมาณรายจ่ายส่วนอื่นของภาครัฐ (GE) และอัตราดอกเบี้ย (IR) ตัวแปรตาม ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2552 รวมทั้งสิ้น 30 ปี โดย GDP, GE และ ME รวบรวมจากพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีจัดทำโดยสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในส่วน IR รวบรวมจากธนาคารแห่งประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการประมาณการทางอนุกรมเวลา (time series analysis) มีขั้นตอนในการทดสอบ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การทดสอบคุณสมบัติความนิ่ง (stationary unit root test) ด้วยวิธี Augmented Dickey Fuller
2. การทดสอบทิศทางความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของตัวแปร ด้วยวิธี Granger causality test
3. การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวของตัวแปรด้วยวิธี Co-integration
4. การทดสอบการปรับตัวในระยะสั้นของตัวแปรเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวด้วยวิธี Vector error correction model (VECM)
5. การทดสอบการตอบสนองต่อความแปรปรวน (impulse response: IR) เพื่อพิจารณาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายทางทหารอย่างฉับพลัน (shock) ที่มีต่อตัวแปรต่าง ๆ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การทดสอบคุณสมบัติความนิ่ง ด้วยวิธี Augmented Dickey Fuller โดยกำหนดให้สมมติฐานหลัก คือ ข้อมูลมี Unit root หรือข้อมูลมีคุณสมบัติ Non-stationary และสมมติฐานรองคือ ข้อมูลไม่มี Unit root หรือข้อมูลมีคุณสมบัติ Stationary ทั้งนี้ ผลการทดสอบ Unit root ของตัวแปร ณ ระดับ Level พบว่า ตัวแปรทุกตัวเป็นข้อมูลที่มี Unit root หรือเป็นข้อมูลที่ไม่มีเสถียรภาพ หรือมีคุณสมบัติ Non-stationary ในทุกระดับนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นตัวแปรทั้งหมดจึงถูกนำไปทำการทดสอบในอันดับความสัมพันธ์ที่สูงขึ้น ณ ระดับผลต่างลำดับที่หนึ่ง (first difference) ผลการทดสอบ Unit root ปรากฏว่า ลอการิทึมของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) มีคุณสมบัติ Stationary หรือเป็นข้อมูลที่มีเสถียรภาพ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ในส่วนลอการิทึมของค่าใช้จ่ายทางทหาร (ME) ลอการิทึมของค่าใช้จ่ายภาครัฐส่วนอื่น (GE) มีคุณสมบัติ Stationary หรือเป็นข้อมูลที่มีเสถียรภาพ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สำหรับอัตราดอกเบี้ย (IR) มีคุณสมบัติ Stationary หรือเป็นข้อมูลที่มีเสถียรภาพ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ดังนั้น จึงสามารถสรุปผลการทดสอบ Unit root ได้ว่า ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีเสถียรภาพ หรือมีคุณสมบัติ Stationary ณ ระดับผลต่างลำดับที่หนึ่ง $[I(1)]$ ทุกตัวแปร และสามารถนำไปทดสอบในขั้นตอนต่อไปได้

การทดสอบทิศทางความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ด้วยวิธี Granger causality test โดยตัวแปรที่นำมาใช้ในการทดสอบมีทั้งหมด 4 ตัวแปร (GDP, ME, GE และ IR) และใช้ค่าสถิติ F -statistic ในการทดสอบ สรุปได้ว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดการเติบโตของค่าใช้จ่ายภาครัฐส่วนอื่นและอัตราดอกเบี้ย ขณะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจกลับไม่ได้เป็นตัวกำหนดการเติบโตของค่าใช้จ่ายทางทหาร นอกจากนี้ การเติบโตทางเศรษฐกิจ การเติบโตของค่าใช้จ่ายทางทหาร และการเติบโตของค่าใช้จ่ายภาครัฐส่วนอื่นยังเป็นตัวกำหนดอัตราดอกเบี้ย จากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายทางทหารมีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างเป็นอิสระ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงบประมาณที่ว่า การจัดสรรงบประมาณของกระทรวงกลาโหมในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา จะใช้การเปรียบเทียบกับงบประมาณที่เคยได้รับจัดสรรในอดีต โดยการเพิ่ม/ลดงบประมาณจะคิดเป็นร้อยละของงบประมาณของกระทรวงกลาโหมในปีที่ผ่านมา

การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (co-integration) ด้วยวิธีการของ Johansen-Juselius จำเป็นต้องหาความยาวของความล่าช้า (lag length) ในแบบจำลอง Var ก่อนทำการทดสอบ Co-integration จากนั้นจึงค่อยนำค่าสถิติ Trace เพื่อทดสอบสมมติฐานหลักที่ว่า ตัวแปรในแบบจำลอง Var มี Co-integration vector เท่ากับ r และสมมติฐานรองที่ว่า ตัวแปรในแบบจำลอง Var มี Co-integration vector มากกว่าหรือเท่ากับ r และอีกแนวทางหนึ่งคือการนำค่าสถิติ Maximal Eigenvalue เพื่อทดสอบสมมติฐานหลักที่ว่า ตัวแปรในแบบจำลอง Var มี Co-integration vector สูงสุดเท่ากับ r และสมมติฐานรองที่ว่า ตัวแปรในแบบจำลอง Var มี Co-integration vector เท่ากับ $r + 1$ ซึ่งสามารถแสดงค่าสถิติและผลการทดสอบความยาวของความล่าช้าได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 การทดสอบค่าสถิติเพื่อหา Lag length ที่เหมาะสมในการทดสอบ Co-integration

ความยาวของความล่าช้า (lag length)	ค่าสถิติ AIC	ค่าสถิติ SIC
1 1	-4.83	-3.89
1 2	-4.56	-2.84
1 3*	-4.12	-1.62
1 4	-5.78	-2.49

หมายเหตุ: * แสดงถึงความยาวของความล่าช้าที่เหมาะสม

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาผลการทดสอบความยาวของความล่าช้า (lag length) พบว่า ความยาวของความล่าช้าที่เหมาะสมมีค่าเท่ากับ 3 เนื่องจากค่าสถิติ AIC และ SIC ต่ำที่สุด เมื่อได้ค่าความยาวของความล่าช้าที่เหมาะสมแล้ว หลังจากนั้นจะทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงคลยภาพต่อไป ตัวแปรทั้งหมดที่นำมาใช้ในการประมาณการมีความสัมพันธ์เชิงคลยภาพในระยะยาว เนื่องจากเมื่อพิจารณาค่า Rank ด้วยการเปรียบเทียบค่าสถิติ Trace statistic และ Maximal eigenvalue กับค่าวิกฤต ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แล้ว พบว่าจำนวน Co-integration vector ที่เหมาะสมมีค่าเท่ากับ 3 เนื่องจากค่าสถิติทั้ง 2 มีค่ามากกว่าค่าวิกฤต โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้รับการปรับค่า (normalized co-integrating coefficients) ของสมการการเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนี้

$$\text{GDP} = 3.773085 + 0.165794\text{ME} + 0.722162\text{GE} - 0.039731\text{IR}$$

จากสมการการเติบโตทางเศรษฐกิจข้างต้น สามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์เชิงคลยภาพในระยะยาวของการเติบโตทางเศรษฐกิจได้ว่า การเติบโตของค่าใช้จ่ายทางทหารและการเติบโตของค่าใช้จ่ายภาครัฐส่วนอื่นมีความสัมพันธ์เชิงคลยภาพในระยะยาวในทิศทางเดียวกันกับการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 นั่นคือ เมื่อค่าใช้จ่ายทางทหารเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.166 ขณะที่ค่าใช้จ่ายภาครัฐส่วนอื่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.722 ในส่วนการเติบโตของอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์เชิงคลยภาพในระยะยาวในทิศทางตรงกันข้ามกับการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 นั่นคือ เมื่ออัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 3.97 และในทางตรงกันข้าม เมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลงร้อยละ 1 ก็จะส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.97 ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า การรักษาเสถียรภาพความมั่นคงของประเทศไทยเป็นผลผลิตทางทหาร (military output) ที่เกิดจากค่าใช้จ่ายทางทหารมีส่วนช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการค้าการลงทุน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจให้เกิดการเจริญเติบโต ในส่วนค่าใช้จ่ายภาครัฐส่วนอื่นมีส่วน

ช่วยสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการสร้างโครงสร้างพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจ ขณะที่อัตราดอกเบี้ยมีส่วนชะลอการเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการลงทุน กล่าวคือ การปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยมีผลต่อการตัดสินใจในการลงทุน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

การทดสอบการปรับตัวของตัวแปรในระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว ด้วยวิธี Vector error correction model (VECM) โดยเมื่อตัวแปรที่นำมาศึกษามีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวแล้วนั้น ในระยะสั้นอาจมีปัจจัยที่ทำให้ตัวแปรหลุดออกจากดุลยภาพได้ ดังนั้นในขั้นตอนนี้จึงเป็นการศึกษาว่า หากตัวแปรหลุดออกจากดุลยภาพแล้วจะมีการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวอย่างไร สรุปได้ว่า การปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษามีทิศทางและขนาดของการปรับตัวที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจ ($\Delta \ln GDP$) ระดับการเติบโตของค่าใช้จ่ายทางทหาร ($\Delta \ln ME$) ระดับการเติบโตของค่าใช้จ่ายภาครัฐส่วนอื่น ($\Delta \ln GE$) หรือระดับอัตราดอกเบี้ย (ΔIR) จะทำให้ระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจมีความเร็วในการปรับตัว (speed of adjustment) ในระยะสั้นเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวเท่ากับ 0.0692 แต่ไม่มีนัยสำคัญ ทางด้านระดับการเติบโตของค่าใช้จ่ายทางทหารจะมีความเร็วในการปรับตัวเท่ากับ 0.4645 แต่มีนัยสำคัญ ส่วนระดับการเติบโตของค่าใช้จ่ายภาครัฐส่วนอื่นมีความเร็วในการปรับตัวเท่ากับ 0.4281 อย่างมีนัยสำคัญ สำหรับระดับอัตราดอกเบี้ย (ΔIR) พบว่ามีความเร็วในการปรับตัวเท่ากับ -11.04588 อย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกัน

การทดสอบ Impulse Response (IR) เพื่อพิจารณาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (shock) ของค่าใช้จ่ายทางทหารที่มีต่อตัวแปรต่าง ๆ สรุปผลการทดสอบได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของการเติบโตของค่าใช้จ่ายทางทหารอย่างฉับพลัน เช่น การอนุมัติโครงการจัดหาขีปนาวุธโรปครณ์ที่มีความสำคัญ มีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการจำนวนมากและผูกพันงบประมาณหลายปี รวมทั้งต้องใช้ระยะเวลาช่วงหนึ่งในการดำเนินการจัดหาและฝึกฝนกำลังพลจนมีทักษะในการใช้งานอาวุธขีปนาวุธโรปครณ์ได้อย่างเต็มขีดความสามารถ จะส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ การเติบโตของค่าใช้จ่ายภาครัฐส่วนอื่นและอัตราดอกเบี้ยอย่างต่อเนื่อง แต่ในที่สุดผลกระทบจะค่อย ๆ ลดลงเรื่อย ๆ จนเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว โดยในระยะสั้นการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงเวลาแรก (3 ปีแรก) จะได้รับผลกระทบในทิศทางที่เป็นลบ แต่จะปรับตัวสูงขึ้นจนเป็นบวกใน 3 ปีถัดมา หลังจากนั้นผลกระทบจะค่อย ๆ ลดลงเรื่อย ๆ จนเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว ในส่วนผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการเติบโตของค่าใช้จ่ายภาครัฐส่วนอื่น ในระยะสั้นช่วง 3 ปีแรก จะได้รับผลกระทบในทิศทางที่เป็นบวก แต่มีแนวโน้มลดลงจนมีทิศทางเป็นลบต่ำสุดในปีที่ 5 แล้วจะปรับตัวกลับไปจนมีทิศทางบวกในปีที่ 8 หลังจากนั้นผลกระทบที่เกิดขึ้นจะค่อย ๆ ลดลงเรื่อย ๆ จนเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว สำหรับผลกระทบในระยะสั้นที่เกิดขึ้นกับอัตราดอกเบี้ยใน 2 ปีแรก จะเปลี่ยนแปลงจากทิศทางลบขึ้นไปเป็นบวกสูงสุด และผลกระทบจะลดลงในปีที่ 3 แล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นจะค่อย ๆ ลดลงเรื่อย ๆ จนเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว

บทสรุป

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายทางทหารกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งทิศทางความสัมพันธ์และผลกระทบในระยะสั้นและในระยะยาว โดยใช้ข้อมูลการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) ค่าใช้จ่ายทางทหาร (ME)

งบประมาณรายจ่ายส่วนอื่นของภาครัฐ (GE) และอัตราดอกเบี้ย (IR) ของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2552 รวมทั้งสิ้น 30 ปี และใช้วิธีการทางเศรษฐมิติ Vector autoregressive (VAR) approach ในรูปแบบ Co-integration & VECM ในการทดสอบ พบว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจกับค่าใช้จ่ายทางทหารไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างกัน กล่าวคือทั้ง 2 ตัวแปรไม่ได้เป็นตัวกำหนดซึ่งกันและกัน แสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลาศึกษาค่าใช้จ่ายทางทหารมีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างเป็นอิสระ โดยการจัดสรรงบประมาณของกระทรวงกลาโหมจะทำการเปรียบเทียบกับงบประมาณที่เคยได้รับจัดสรรในอดีต การเพิ่ม/ลดงบประมาณจะคิดเป็นร้อยละของงบประมาณของกระทรวงกระทรวงกลาโหมในปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา การจัดสรรงบประมาณกลาโหมได้ปรับเปลี่ยนไปใช้ลักษณะการคิดเป็นสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ทั้งนี้ ในส่วนผลกระทบที่เกิดขึ้นปรากฏว่า ค่าใช้จ่ายทางทหารมีผลกระทบทางบวกต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว ขณะที่ผลกระทบที่เกิดขึ้นในระยะสั้นมีผลกระทบทางลบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณทางการป้องกันประเทศ โดยรักษาระดับการจัดสรรงบประมาณด้านการป้องกันประเทศในวงเงินที่เหมาะสม มิใช่จะมุ่งเน้นเฉพาะการจัดสรรงบประมาณด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้เพื่อให้กองทัพมีขีดความสามารถในความพร้อมรบทั้งในภาวะปกติและภาวะสงคราม
2. การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกระทรวงกลาโหม ควรพิจารณาในลักษณะเป็นสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ดังเช่นการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550-2552 ที่ผ่านมา ซึ่งจะทำให้กระทรวงกลาโหมมีงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพียงพอต่อการปฏิบัติการกิจในการป้องกันประเทศ ไม่ใช่พิจารณากำหนดกรอบวงเงินงบประมาณด้วยวิธีการเปรียบเทียบกับงบประมาณรายจ่ายประจำปีของกระทรวงกลาโหมดังเช่นที่ผ่านมา อีกทั้งการพิจารณาจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีในลักษณะดังกล่าวนี้ สามารถทำให้รัฐบาลมีข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้นว่า งบประมาณด้านการป้องกันประเทศของประเทศไทยควรจะได้รับ การจัดสรรคิดเป็นสัดส่วนเท่าใดต่อ GDP จึงจะเหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณด้านการป้องกันประเทศของประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
3. รัฐบาลควรมีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมทางทหาร เพื่อให้มีการพัฒนาและสามารถผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ในประเทศได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นการประหยัดงบประมาณการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์จากต่างประเทศ และทำให้เกิดการจ้างงานและการพัฒนาเทคโนโลยีไปในตัว ทั้งนี้ในการผลิตอาวุธใช้เองนั้นควรทำในรูปแบบการให้ใบอนุญาต (licenses) แก่ภาคเอกชนเพื่อให้เกิดการแข่งขันการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ให้กับกองทัพ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณางบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาของกระทรวงกลาโหมในช่วงปี พ.ศ. 2546-2551 ได้รับจัดสรรเฉลี่ยปีละ 350.38 ล้านบาท หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 0.33 ของงบประมาณกระทรวงกลาโหม ซึ่งนับว่าเป็นวงเงินที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ทั้งนี้ หากกองทัพได้รับจัดสรรงบประมาณในส่วนนี้เพิ่มมากขึ้นและให้ความสำคัญกับงานวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นกระบวนการตั้งต้นของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

และนำไปสู่การผลิต การซ่อมบำรุงยุทโธปกรณ์ที่ส่วนใหญ่จำเป็นต้องจัดซื้อจากต่างประเทศแล้ว ก็จะเป็นการประหยัดงบประมาณการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์จากต่างประเทศด้วยเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายทางทหารกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้แบบจำลองการเติบโตทางเศรษฐกิจดังเช่นในต่างประเทศนั้น อาจมีความไม่เหมาะสมกับสภาพความจริงของประเทศไทย เนื่องจากปัจจัยของแต่ละประเทศแตกต่างกัน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรพิจารณาสร้างแบบจำลองสำหรับประเทศไทยเป็นการเฉพาะ เพื่อให้การวิเคราะห์มีความถูกต้องแม่นยำยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงกลาโหม. (2552). กรุงเทพฯ: สำนักงบประมาณ
สำนักนายกรัฐมนตรี.
- เพชร ยุติธรรมดำรง. (2540). งบประมาณด้านการจัดซื้อจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ทางทหารกับภาวะการณ์ขาดดุล
บัญชีเดินสะพัดของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- Atesoglu, H. S. (2002). Defense spending promotes aggregate output in the United States: Evidence from
cointegration analysis, *Defence and Peace Economics*, 13(1), pp. 55-60.
- Dunne, J. P. (2000). *The economic effects of military expenditure in developing countries*. London:
Middlesex University Business School.
- Joerding, W. (1986). Economic growth and defense spending: Granger causality. *Journal of Development
Economics*, 21, pp. 35-40.
- Johansen, S. (1991). Estimation and hypothesis testing of cointegrating vectors in gaussian vector
autoregressive models. *Econometrica*, 59(6), pp. 1551-1580.
- Muhammad, S., Talat, A., & Muhammad, S. S. (2011). *Does defense spending impede econometric growth?
Cointegration and causality analysis for Pakistan*, Munich Personal RePEc Archive paper no.
30887.

ผลกระทบจากการขาดเสถียรภาพทางการเมืองต่อการเคลื่อนย้ายเงินทุน
และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

THE EFFECT OF POLITICAL INSTABILITY ON CAPITAL FLIGHT
AND FOREIGN DIRECT INVESTMENT

ชุนห์ รัตนเจียรเจริญ*

Chun Ratanajiaroen

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาผลกระทบจากการขาดเสถียรภาพทางการเมืองต่อการเคลื่อนย้ายเงินทุนและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตัดขวางทางยาว เงินทุนไหลออกผิดปกติได้ถูกคำนวณจากสามวิธีคือ residual, Dooley and hot money method. นอกจากนี้ยังมีตัวแปร 5 ตัวที่ใช้วัดการขาดเสถียรภาพทางการเมืองในแง่มุมที่ต่างกัน

คำสำคัญ: การขาดเสถียรภาพทางการเมือง, การเคลื่อนย้ายเงินทุน, การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ABSTRACT

This paper examined the effects of political instabilities on capital flight and foreign direct investment. To investigate the effects, panel data analysis was applied and three measurements of capital flight, residual, Dooley, and hot money method were used. In addition, five political variables were applied to capture the political effects in different aspects.

Keywords: political instability. capital flight. foreign direct investment.

INTRODUCTION

Globalization generates the process that develops the financial markets and links each market together. This makes it easier to transfer capital from one country to others. It can be observed that capital flows among countries happen every moment and they appear in many forms, such as foreign direct investment,

* Department of Banking and Finance, Faculty of Finance and Accountancy, Chulalongkorn University

foreign portfolio investment trade credit and foreign deposit holdings for specific reasons. Moreover, the amounts of capital flows have increased over time and they tend to dominate the direction of financial markets in either positive or negative directions, especially in emerging markets. For instance, Thailand encountered its worst financial crisis in 1997.

The main reason was the huge amount of foreign capital inflows that speculated on a depreciation of the Thai Baht as foreign investors perceived the currency as overvalued. This event caused many sequential problems. There were many financial institutions closed down and many companies went into bankruptcy. Thailand suffered from this crisis for several years. In contrast, foreign investment that generates lasting benefits for both the investor and people in the recipient country is a good example of positive direction. It can increase the employment rate and disperse wealth throughout the labor force. Because capital flows play an important role in dominating the direction of economy, it is useful to investigate which factors drive the flows of capital.

The capital flows can be separated into two groups, a normal capital flow and an abnormal capital flow known as capital flight. The normal capital flows are easy to track because sources and uses of these flows are usually recorded in the balance of payments and the normal capital flows are depended on the portfolio diversification considerations of residents. Thus, inflows of external debt, net foreign direct investment, bond and equity flows are identified as the normal capital flows.

On the other hand, the abnormal capital flows, capital flight, is more interesting since there can be relationship between the loss of capital resulting from it and the growth ability of countries. The countries that are considered to undergo capital flight often confront lack of capital. The loss generated from capital flight also affects the domestic tax base in developing countries and leads to a misdistribution of income. Moreover, capital flight could send a negative signal of involved risk to foreign investors, and this will drive recipient countries into a shortage of capital flows.

Political instability is major problem in almost every country and it is important part of the factors that influence an economy. Investigation into how political uncertainty affects capital flows, both capital flight and foreign direct investment, has the potential to contribute many benefits. In the case of investors, a greater understanding of how capital flight and FDI are affected by polity could allow them to better anticipate the flow of money and plan how to deal with their money in advance. For governments, it is useful to understand the effect of polity on capital flight and FDI because they can appropriately adjust policies when political manners tend to be changed.

LITERATURE REVIEW

Many researchers have studied the relationship between political instabilities and capital flight. Le & Zak (2006) investigated 45 developing countries over 16 years and studied three types of risk, economic risk, political instability and policy variability, against capital flight and found that all three types of risk affect capital flight significantly. In addition, political instability is the most important risk factor concerned with capital flight. Lensink, Hermes & Murinde (2000) also examined 84 developing countries from 1971 to 1991 and found that political risk has a statistically robust relationship to capital flight after domestic and international macroeconomic circumstances are taken into account, at least when the robustness test (as proposed by Sala-i-Martin) is applied. Fatehi (1994) also found that there is relationship between political disturbances and changes in capital flight in some Latin American countries. The analysis performed by this study seems to support the claim that capital flight could be a barometer of political instability in some Latin American countries. However, the relationship between capital flight and political instability is very complex and is not unidirectional.

Another point also addressed in this study is how political uncertainty affects normal capital flow that is foreign direct investment. Political instability tends to dominate FDI, although it is different from capital flight. Jensen (2003) did the empirical analysis in his article and developed a number of models of FDI inflows. He found that democratic governments attract higher levels of FDI. These results are consistent across empirical tests and model specifications. Furthermore, democratic institutions have a large positive effect on FDI inflows. These results become even stronger when one allows for the selection effects of the lack of observation of democracies in developing countries. In 2008, Ivar Kolstad and Espen Villanger found that FDI inflows were particularly sensitive to political instability in the region; on the other hand, the absence of regulation was considered to have been a particularly beneficial factor in attracting FDI to the Caribbean.

OBJECTIVES

1. To investigate the impact of political instability on capital flight in emerging market. We use various methods to measure capital flight which are the residual method, the Dooley method and the hot money method. All of determinants of political instability, such as freedom in the electoral process, freedom in expression, competitiveness of political participation, interstate conflicts and intrastate conflicts are used and they are obtained from the Freedom House organization and the Center for Systemic Peace (CSP).

2. To investigate the impact of political instability on foreign direct investment inflows in emerging market. The data of foreign direct investment inflows are obtained from World Bank. All of determinants of political instability, such as freedom in the electoral process, freedom in expression, competitiveness of

political participation, interstate conflicts and intrastate conflicts are used and they are obtained from the Freedom House organization and the Center for Systemic Peace (CSP).

RESEARCH HYPOTHESES

Hypothesis1; political instability positively affects capital flight in emerging market.

Hypothesis2; political instability negatively affects foreign direct investment inflows in emerging market.

There are some literatures investigated the impact of political instability on capital flight and foreign direct investment. Le & Zak (2006) studied 45 developing countries over 16 years found that economic risk, political instability and policy variability affect capital flight significantly under fixed effect model. Besides, political instability is the most important risk factor concerned with capital flight. Another literature belongs to Lensink, Hermes & Murinde (2000). Using cross-sectional analysis, they examined 84 developing countries from 1971 to 1991 and found that political risk has a statistically robust relationship to capital flight after domestic and international macroeconomic circumstances are taken into account. In term of foreign direct investment, Jensen (2003) applied the empirical analysis in his work and developed a number of models of FDI inflows. He found that democratic governments attract higher levels of FDI. In 2008, Ivar Kolstad and Espen Villanger applied pool cross section also found that FDI inflows were particularly sensitive to political instability in the region. However, models that used in these literatures can be developed by adding two political determinants, interstate and intrastate conflicts, which are never used in the literatures. These two determinants provide another contribution since they can measure levels of conflicts in own country and conflicts between countries. There is another gap since other literatures investigate only one aspect, capital flight or FDI. Thus, investigation both of them can develop another contribution.

SCOPE OF THE EXPERIMENT

This paper investigated the effect of political uncertainty to the capital flows of over 51 countries, composed of 30 emerging countries and 21 developed countries. Fourteen of those emerging countries were in Asia and the other twenty-one were emerging countries in other regions. The data set was composed of a time series, ranked from 1981 to 2008, for each cross-sectional country.

METHODOLOGY

1. The measurement of capital flight; Since the effects of political instabilities on capital flows are my consideration. FDI and capital flight are set as dependent variables. There are five ways to calculate capital

flight. In addition, FDI data is gathered from World Development Indicators & Global Development Finance, World Bank.

1.1 The Residual Method; The residual method measures capital flight by comparing between the sources of capital inflows and the uses of these inflows. Under this method, the sources of fund are the net inflows of foreign direct investment and net increases in external debt where as the uses of fund are measured from current account deficit and addition to foreign reserves. All of indicators derive from the balance of payment except external debt that will be replaced by the amount of external debt quoted in the World Bank instead because it provides accurate outcome.

1.2 The Dooley Method; Dooley (1986) defines capital flight as the total amount of externally held assets of the private sector that do not create income recorded in the balance of payments.

1.3 The Hot Money Method; Gibson and Tsakalotos (1993) are authors who have used the hot money method to calculate capital flight. Following the same idea as the Dooley method, capital flight under the hot money method is defined as capital outflows that are unrecorded. This is because capital flight tends to move illegally. These capital outflows are believed to be recorded in the net errors and omissions. Besides, capital flight is also determined as short-term capital outflows so medium-term and long-term are excluded in the calculation.

Table below shows statistical values of FDI and capital flight calculated by three methods. The statistical values of the dependent variables are reported in the same manner as independent variables.

Variables	Mean	Median	Maximum	Minimum	Std. Dev.	Observations	Cross sections
FDI	9.24	2.27	328.33	-35.60	26.81	956.00	51.00
DOOLEY	7.85	0.84	540.65	-1,782.29	80.95	956.00	51.00
RESIDUAL	6.85	1.13	298.08	-543.49	45.66	956.00	51.00
HOTMONEY	11.79	1.57	718.05	-318.47	45.82	956.00	51.00

2. Political variable; Several aspects of political conflict were taken into consideration and measured by using a political index. The political indices derived from the Freedom House organization and the Center for Systemic Peace (CSP).

The degree of freedom in the electoral process, political pluralism and participation, and functioning of governments was measured by the Political Right index (RIGHTS). Numerically, political rights were rated on a scale of 1 to 7, with 1 representing the most free and 7 representing the least free.

The degree of freedom in expression, assembly, association, and religion was measured by the Civil Liberties index (CIVIL). Civil liberties were rated on a scale of 1 to 7, with 1 representing the most free and 7 representing the least free.

The degree of democracy was considered in the aspects of the competitiveness of political participation, the openness and competitiveness of executive recruitment and constraints on the chief executive. The degree of democracy and autocracy was measured by the Polity 2 index (Polity2). The degree is rank from -10 (full autocracy) to 10 (full democracy).

The interstate conflicts were examined with respect to two aspects, warfare and civil violence. Thus, the interstate conflicts index (INTTOT) is the summed magnitudes of all interstate warfare and civil violence. The intrastate conflicts are also considered into two aspects as the interstate conflicts, warfare and civil violence. The intrastate conflicts (CIVTOT) are the summed magnitude of all intrastate conflicts

3. Panel Data Analysis; The pooled cross-sectional model and the other two models of panel data analysis, fixed effect and random effect, were applied in this study. The Chow test was chosen for testing whether intercepts and coefficients which are slopes of the regression are constant over time. Furthermore, the Hausman test was also applied to justify whether both fixed effect and random effect models were appropriate, or only one of them could be used properly.

4. Capital flight and Foreign direct investment models; The pooled cross-sectional and panel data are applied to study the effect of political instabilities to capital flight and foreign direct investment. The regression models of capital flight and foreign direct investment in general form can be generated as follow:

4.1 Capital flight

$$CF_{it} = \beta_i + \beta_1 POLITY2_{it} + \beta_2 INTTOT_{it} + \beta_3 CIVTOT_{it} + \beta_4 RIGHTS_{it} + \beta_5 CIVIL_{it} + \beta_6 DEPR_{it} + \beta_7 GDPPC_{it} + \beta_8 INFL_{it} + \beta_9 TRADE_{it} + \beta_{10} AID_{it} + \beta_{11} DEBTS_{it} + \beta_{12} EDEBT_{it} + \varepsilon_{it} \quad (8)$$

4.2 Foreign direct investment

$$FI_{it} = \beta_i + \beta_1 POLITY2_{it} + \beta_2 INTTOT_{it} + \beta_3 CIVTOT_{it} + \beta_4 RIGHTS_{it} + \beta_5 CIVIL_{it} + \beta_6 DEPR_{it} + \beta_7 GDPPC_{it} + \beta_8 INFL_{it} + \beta_9 TRADE_{it} + \beta_{10} AID_{it} + \beta_{11} EXR_{it} + \beta_{12} EDEBT_{it} + \varepsilon_{it} \quad (9)$$

Both equations contain other control variables which are deposit rate (DEPR), GDP per capita (GDPPC), inflation rate (INFL), Trade openness (TRADE), net development aid (AID), external debt (EDEBT), debt in service (DEBTS) and exchange rate (EXR).

EMPIRICAL RESULT

The table below shows the effect of political instabilities on FDI and capital flight in emerging market.

Table2: Estimated Coefficients, Emerging market				
	FDI	Residual	Dooley	Hot money
c	5.3586 (3.8128)	0.2427 (5.4214)	5.7221 (4.9015)	-1.9914 (2.1387)
POLITY2	0.4221*** (0.1095)	0.3745 (0.2259)	0.3685 (0.2543)	0.1726** (0.0684)
INTTOT	-2.4849 (2.7348)	-2.4698 (4.9399)	-3.5521 (2.6634)	0.2120 (1.0587)
CIVTOT	-0.3036 (0.4675)	-1.6595 (1.3279)	-0.0891 (0.5538)	0.1330 (0.1797)
RIGHTS	2.0344*** (0.4250)	2.6869*** (1.0359)	0.2091 (0.7857)	0.2480 (0.4590)
	-			
CIVIL	2.7792*** (0.9468)	-0.5589 (0.7383)	-1.3099 (1.2819)	-0.1631 (0.4758)
DEPR	-0.0007 (0.0009)	0.0005 (0.00116)	0.0011 (0.0008)	0.0006 (0.0004)
D(GDPPC)	0.0008 (0.0005)	0.0032** (0.0015)	0.0020*** (0.0006)	0.0003 (0.0002)
INFL	-0.0040 (0.0037)	-0.0023 (0.0034)	-0.0021 (0.0020)	-0.0019 (0.0015)
TRADE	0.2468** (0.0987)	0.0225 (0.1137)	-0.1193 (0.1557)	0.0743 (0.0486)
AID	-0.0000** (0.0000)	-0.0000 (0.0000)	0.0000 (0.0000)	0.0000 (0.0000)
EDEBT	0.0003*** (0.0000)	0.0003** (0.0002)	0.0004*** (0.0001)	0.0003*** (0.0000)

Table2: (continued)

Table2: Estimated Coefficients, Emerging market				
	FDI	Residual	Dooley	Hot money
	-			
EXR	0.0000*** (0.0000)			
DEBTS		0.0000 (0.0000)	0.0000*** (0.0000)	0.0000 (0.0000)
R-squared	0.6112	0.4659	0.4363	0.4599
Adjusted R-squared	0.5788	0.4178	0.3855	0.4149
Mean dependent var	5.8099	6.1376	4.0248	2.6600
SD dependent var	13.7417	20.7237	17.3249	8.0758

Coefficient is significant at the 5% level, * Coefficient is significant at the 1% level

CONCLUSION

The objective of this paper is to investigate the effect of political instabilities on capital flight and foreign direct investment.

The panel data analysis is used and the data series is ranked from 1981 to 2008. Some results in this paper provide different aspects from other papers. This paper finds that there are both positive and negative effects of political instabilities on foreign direct investment and capital flight in emerging market. The degree of democracy and freedom in expression provide positive effect to foreign direct investment as this paper expect. However, the degree of freedom in political participation has negative effect on FDI. This is because strict government tends to closely control labor force and protect the claims of foreign investors, then inducing FDI Falk (2002).

In the aspect of capital flight, the degree of freedom in political participation negatively affects capital flight. This is because less freedom in political participation drives political conflict which causes capital flight. However, high degree of democracy increases capital flight. This positive effect can be happened via financial liberalization. High degree in democracy contributes to liberality in financial market which creates uncertainty of capital flows.

RECOMMENDATION

This research investigates the effect of political instabilities on capital flight and FDI. It is found that political instabilities cause both positive and negative effect. For further study, portfolio investment flow could be added in the study and see how political instabilities affect on it.

REFERENCE

- Dooley, Martin D. (1986). The overeducated Canadian? Changes in the relationship among earnings, education, and age for Canadian men: 1971-81. *Canadian Journal of Economics*, *19*(1), pp. 142-159.
- Fatehi, K. (1994). Capital flight from Latin America as a barometer of political instability. *Journal of Business Research*, *30*(2), pp. 187-195.
- Gibson, Heather D., & Tsakalotos, Euclid. (1993). Testing a flow model of capital flight in five european countries. *The Manchester School of Economic & Social Studies, University of Manchester*, *61*(2), pp. 144-66.
- Jensen, N. M. (2003). Democratic governance and multinational corporations: Political regimes and inflows of foreign direct investment. *International Organization*, *57*(3), pp. 587-616.
- Kolstad, I., & Villanger, E. (2008). Foreign direct investment in the Caribbean. *Development Policy Review*, *26*(1), pp. 79-89.
- Lensink, R., Hermes, N., & Murinde, V. (2000). Capital flight and political risk. *Journal of International Money and Finance*, *19*, pp. 73-92.
- Le Quan, V., & Zak, Paul J. (2006). Political risk and capital flight. *Journal of International Money and Finance*, *25*, pp. 308-329.
- Schneider, B. (2003). *Measuring capital flight: Estimates and interpretations*. London: Overseas Development Institute.

ความสัมพันธ์ทางสังคมและผลที่มีต่อการผิดชำระหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน

A RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL TIES AND LOANING

DEFAULT OF THAILAND VILLAGE FUND

ชุตินา เกรียงพันธุ์*

Chutima Kriengphan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผิดชำระหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากการออกแบบสอบถามผู้ที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านในพื้นที่ จำนวน 15 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 250 คน ประเมินค่าโดยใช้แบบจำลองโลจิสติก (logistic regression) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้ ได้แก่ อายุ สัดส่วนรายได้เฉลี่ยต่อหัวในรอบ 1 ปี/เงินกู้กองทุน ความถี่ในการติดตามเงินกู้ของกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ความสัมพันธ์ทางสังคม จำนวนผู้มีงานทำในครอบครัวและอาชีพเกษตรกรรม ในขณะที่ตัวแปรเงินฝาก สัจจะ การกู้เงินจากแหล่งเงินกู้นอกระบบ และระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อการผิดชำระหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน สรุปได้ว่าความสัมพันธ์ทางสังคมที่เข้มแข็งนั้น มีส่วนช่วยให้สมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านชำระคืนหนี้ได้ตรงตามกำหนดเวลา

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ทางสังคม, การผิดชำระหนี้

ABSTRACT

This research aimed to analyze factors which affected debt default in village and urban community funds payment. The information was collected by providing questionnaires to 250 villages and urban fund debtors in 15 villages. Logistic regression is applied for evaluation. According to the study, it was found that there were significant numbers of factors which influenced debt payment. Those were age, proportion of individual average annual income per a fund, frequency of monitoring debt payment, social relations, the number of employed family member and agricultural occupation. However, level of education, amount of truth deposit in funds and amount of external market loaning money did not influence debt payment. Lastly, a high strength of social relations encouraged funds members to repay money on time.

Keywords: social ties. loaning default.

* คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

สาเหตุหนึ่งของปัญหาความยากจนเกิดจากการที่ผู้ที่มีรายได้น้อยไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบเช่น ธนาคารพาณิชย์ได้ เนื่องจากขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันในการกู้เงิน ทำให้พวกเขาเหล่านี้ต้องหันไปพึ่งพาแหล่งเงินกู้นอกระบบ ซึ่งรัฐบาลได้เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว หนึ่งในนโยบายของภาครัฐ คือ การเปิดโอกาสให้คนยากจนในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อดังกล่าวโดยการจัดตั้งระบบการเงินฐานรากหรือ Microfinance ขึ้นมา

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในระบบการเงินฐานรากหรือ Microfinance ขนาดใหญ่ในประเทศไทย ก่อตั้งขึ้นในช่วงต้นปี พ.ศ. 2544 โดยริเริ่มจากนโยบายของพรรคไทยรักไทย ในการจัดตั้งให้มีกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ซึ่งครอบคลุมหมู่บ้านกว่า 80,000 หมู่บ้านทั่วประเทศ มีวัตถุประสงค์สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อการลงทุนพัฒนาอาชีพและสร้างงาน สร้างรายได้ลดรายจ่าย นำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนอันนำไปสู่การพึ่งพาตนเองต่อไป จากการเร่งอัดฉีดเงินลงไปสู่หมู่บ้านอย่างรวดเร็วอาจทำให้เกิดภาวะฟองสบู่ ขาดการระมัดระวังในการใช้เงิน นำไปสู่ปัญหาการเกิดหนี้เสียของกองทุนหมู่บ้านได้

จากปัญหาที่กล่าวข้างต้น จึงมีงานวิจัยที่ศึกษาบทบาทของความสัมพันธ์ทางสังคม (social ties) ระหว่างกลุ่มสมาชิก เช่น การศึกษาของ Besley & Coate (1995) และ Floro & Yotopoulos (1991) ที่เห็นว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการควบคุมภายในกลุ่ม โดยความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มอาจจะช่วยควบคุมและทำให้สมาชิกชำระคืนเงินกู้ เนื่องจากการไม่จ่ายชำระคืนเงินกู้จะมีผลกระทบต่อสถานะของบุคคลเหล่านั้นในการที่จะอยู่ในสังคม ยิ่งกว่านั้นการผัดขันธ์หนี้จะส่งผลทางลบแก่กลุ่มสมาชิก ทั้งในด้านความมั่งคั่งในปัจจุบันและโอกาสในการกู้ยืมในอนาคต ซึ่งปัจจัยทางสังคมดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการค้างชำระหนี้เงินกู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผัดชำระหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 15 กองทุน โดยการออกแบบสอบถามสมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น 250 คน และวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาจากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสนทนาแบบกลุ่ม (focus group discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ของสมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองโลจิสติก (logistic regression)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาถึงสภาพทั่วไป ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 250 ราย พบว่า สมาชิกที่กู้เป็นเพศชายร้อยละ 42 เพศหญิงร้อยละ 58 โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.4 ระดับการศึกษาของผู้กู้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 48 ในส่วนของผู้มีงานทำในครอบครัวพบว่า มีจำนวน 1 คน จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 48.4 โดยผู้กู้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป/ลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 52.8 ในส่วนของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้กู้ที่อยู่ประมาณ 34,852 บาท ในส่วนของรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของผู้กู้ที่อยู่ประมาณ 28,942 บาท ในส่วนของยอดเงินกู้กองทุนหมู่บ้านเฉลี่ยอยู่ที่ 17,600 บาท โดยยอดเงินฝากตั้งจะเฉลี่ยอยู่ที่ 4,039.20 บาท มีแหล่งเงินกู้อื่น ๆ นอกเหนือจากกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แหล่งเงินกู้นอกระบบร้อยละ 36.4 ญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้าน ร้อยละ 35.2 และไม่ได้กู้จากแหล่งอื่น ร้อยละ 24.4 ในส่วนของแหล่งเงินที่นำมาชำระหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน พบว่า ส่วนใหญ่มาจากรายได้ของครอบครัว ร้อยละ 46.8 และเงินที่กู้นอกระบบ ร้อยละ 21.2 ในส่วนของสภาพการชำระหนี้กองทุนหมู่บ้านในปัจจุบันพบว่า ชำระได้ครบ ร้อยละ 83.6 และชำระได้บางส่วน ร้อยละ 16.4 ในส่วนของความคิดเห็นของสมาชิกที่กู้เงินกองทุน ว่าการค้างชำระหนี้หรือชำระหนี้ไม่ตรงเวลาจะกระทบถึงความสัมพันธ์ที่มีกับคนในหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า กระทบ ร้อยละ 56.4 ในส่วนของความใส่ใจกับคนในหมู่บ้านเมื่อทราบหรือคิดว่าค้างชำระหนี้หรือชำระหนี้ไม่ตรงเวลา พบว่าใส่ใจ ร้อยละ 59.2

จากการศึกษาถึงปัจจัยด้านการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพบว่า ในส่วนความถี่ของกรรมการกองทุนต่อการติดตามหนี้ของสมาชิกผู้ค้างชำระในรอบ 1 เดือน ตอบว่ามาก คิดเป็นร้อยละ 32.4 ในส่วนของความรู้สึกเกรงใจหรืออับอายที่ท่านมีต่อประธาน/กรรมการกองทุนเมื่อโดนทวงถามถึงการชำระหนี้เงินกู้ ตอบว่าน้อย คิดเป็นร้อยละ 41.6 ในส่วนของการประจาน/ปิดประกาศชื่อคนที่ค้างชำระหนี้เงินกู้ ตอบว่ามาก คิดเป็นร้อยละ 50

พิจารณาในส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการผิดชำระหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน โดยใช้แบบจำลองโลจิสติก (logistic regression) พบว่า ที่ระดับนัยสำคัญ .05 และระดับนัยสำคัญ .01 ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการผิดชำระหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้านประกอบด้วย 6 ปัจจัย คือ อายุ สัดส่วนรายได้เฉลี่ยต่อหัวในรอบ 1 ปี/เงินกู้กองทุน ความถี่ในการติดตามเงินกู้ของกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ความสัมพันธ์ทางสังคม จำนวนผู้มีงานทำในครอบครัว และอาชีพเกษตรกรกรรม ในขณะที่ตัวแปรเงินฝากตั้งจะ การกู้เงินจากแหล่งเงินกู้นอกระบบ และระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อการผิดชำระหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสนทนาแบบกลุ่ม (focus group discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ของสมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้กองทุนหมู่บ้านนั้น ได้แก่ การติดตามเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุน ปัจจัยดังกล่าวถือเป็นปัจจัยด้านการบริหารจัดการกองทุนซึ่งนับเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งในหลาย ๆ พื้นที่นั้นประสบปัญหาความไม่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการกองทุน อันเกิดจากความไม่มีประสบการณ์ในด้านการบริหารหรือความรู้สึกไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกองทุนหรือของชุมชน ในขณะที่อีกหลายกองทุนคณะกรรมการมีผู้นำที่มีประสบการณ์จากการรับ

ราชการหรือทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาก่อน ทำให้การบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้านตนเองเป็นไปอย่างมีระบบ ตรงตามกฎระเบียบ เกิดประโยชน์ในด้านสวัสดิการแก่ชุมชนหรือหมู่บ้านของตนเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านตัวผู้บริหาร ได้แก่ ความเกรงใจและเคารพนับถือในตัวของประธานกองทุนซึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่น่านับถือของคนในหมู่บ้าน ทำให้เวลาบอกกล่าวหรือขอความร่วมมืออะไร ชาวบ้านก็จะทำตามด้วยความเต็มใจ และปัจจัยสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีระหว่างคนในหมู่บ้านหรือชุมชน โดยชุมชนไหนมีความสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง อยู่กันอย่างเครือญาติ มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมหรือเชื้อสายเดียวกัน ก็จะมีความรู้สึกที่เป็นหนึ่งเดียวกัน พบเห็นได้จากหมู่บ้านที่ชาวบ้านส่วนใหญ่มีเชื้อสายรามัญที่มีประเพณีสงกรานต์เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ดังกล่าวคำนึงถึงตัวแปรความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นอย่างมาก เนื่องจากยอมไม่ได้ที่จะต้องถูกชาวบ้านติฉินนินทา หรือเลิกคบค้าสมาคมด้วย ในขณะที่บางชุมชนหรือบางหมู่บ้านที่มีคนต่างถิ่นอพยพเข้ามาอยู่อาศัย ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกอ่อนแอ ทำให้ไม่มีผลในการชำระคืนเงินกู้กองทุนหมู่บ้าน โดยมองว่าการที่จะชำระคืนหรือไม่นั้น เป็นความรับผิดชอบและศีลธรรมในตัวของแต่ละบุคคลมากกว่า

อภิปรายผลการวิจัย

ความหลากหลายของชุมชนที่มีก่อนที่กองทุนหมู่บ้านจะเข้าไป ล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างของกองทุนหมู่บ้านในแต่ละพื้นที่ หมู่บ้านใดที่มีทุนชุมชนหรือความสัมพันธ์ทางสังคมที่เข้มแข็ง จะส่งผลให้มีการจัดการกองทุนหมู่บ้านฯ ไปในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน ในขณะที่หมู่บ้านใดมีทุนชุมชนหรือความสัมพันธ์ทางสังคมอ่อนแอ อาจจะประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสวัสดิการชุมชนที่จะเกิดขึ้นกับหมู่บ้านนั้นได้

ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ อายุ สัดส่วนรายได้เฉลี่ยต่อหัวในรอบ 1 ปี/เงินกู้กองทุน ความถี่ในการติดตามเงินกู้ของกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ความสัมพันธ์ทางสังคม จำนวนผู้มีงานทำในครอบครัว และอาชีพเกษตรกรรม จากการสัมภาษณ์กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตลอดจนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน สรุปได้ว่า ตัวแปรความสัมพันธ์ทางสังคมและการติดตามเงินกู้ของกรรมการกองทุนมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการชำระคืนหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน ถ้าความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชนใดมีความเข้มแข็ง รวมถึงการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีประสิทธิภาพ ก็จะส่งผลให้หมู่บ้านหรือชุมชนเหล่านั้นมีทุนชุมชน เกิดการจัดสวัสดิการที่เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกในหมู่บ้านและชุมชนดังกล่าว ซึ่งจะเป็นตัวสร้างความเข้มแข็งให้แก่กองทุนหมู่บ้านต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการผิดชำระหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้านในครั้งต่อไป ควรเพิ่มตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ เช่น ภาระหนี้สินอื่น ๆ นอกเหนือจากเงินกองทุน จำนวนครั้งในการขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น เพื่อให้การวิเคราะห์มีความถูกต้องแม่นยำยิ่งขึ้น
2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการผิดชำระหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน โดยใช้แบบจำลองโลจิสติกในครั้งนี้นำข้อมูลจากการออกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น หากจะนำผลการศึกษาที่ได้ไปประยุกต์ใช้ ควรใช้ประชากรของสมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด เพื่อความแม่นยำในการอธิบายผล
3. ในการนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปประยุกต์ใช้นั้น ควรใช้การวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการผิดชำระหนี้และใช้เครื่องมือในการปล่อยกู้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านอื่น ๆ ประกอบการพิจารณาอนุมัติ

บรรณานุกรม

- เขาวเรศ ทับพันธุ์. (2534). *ปัจจัยกำหนดแหล่งเงินกู้และระดับการกู้ยืมของครัวเรือนชนบท*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Besley, T., & Coate, S. (1995). Group lending, repayment incentives and social collateral. *Journal of Development Economics*, 46(1), pp. 1–18.
- Conning, J. (1996). *Group lending, moral hazard and the creation of social collateral* (Online). Available: http://www.iris.umd.edu/Reader.aspx?TYPE=FORMAL_PUBLICATION&ID=1fbd4a00-a402-4b26-b59e-70868077b25f [2011, December 12].
- Diagne, A. (1998). *Default incentives, peer pressure, and equilibrium outcomes in group-based lending programs*. Chicago: American Economic Association.
- Ghatak, M., & Guinnane, T. W. (1999). The economics of lending with joint liability: theory and practice. *Journal of Development Economics*, 60(1), pp. 533–556.
- Floro, S., & Yotopoulos, P. A. (1991). *Informal credit markets and the new institutional economics: the case of the Philippine agriculture*. Boulder, CO: Westview Press.
- Hulme, D. (1990). Can the Grameen Bank be replicated? Recent experiments in Malaysia, Malawi and Sri Lanka. *Development Policy Review*, 8(3), pp. 287–300.
- Ghatak, Maitreesh, & Guinnane, Timothy W. (1999). The economics of lending with joint liability: theory and practice. *Journal of Development Economics*, 60(1), pp. 195–228.
- Mondal, W. I., & Tune, R. A. (1993). *Replicating the Grameen Bank in North America: the good faith fund experience*. San Francisco: Westview Press.

- Montgomery, R., Bhattacharya, D., & Hulme, D. (1996). Credit for the poor in Bangladesh: the BRAC rural development programme and the government thana resource development and employment programme. *Finance against poverty*, 2, pp. 94-176.
- Stiglitz, Joseph, & Hoof, Karl. (1990). Introduction: Imperfect information and rural credit market puzzles and policy perspective. *The World Bank Economic Review*, 4(3), pp. 235-250.
- Wydick, B. (1999). Can social cohesion be harnessed to repair market failures? Evidence from group lending in Guatemala. *Economic Journal*, 109, pp. 463–475.

กลยุทธ์การสื่อสารและการรับรู้รูปแบบ โครงการความรับผิดชอบต่อสังคม
ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

THE COMMUNICATION STRATEGIES AND THE CONSUMERS
PERCEPTION ON CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY PROJECT
OF THAI BEVERAGE PLC, LTD. (THAILAND)

โชติรัตน์ ศรีสุข*

Chotirat Srisuk

ดร.ธนินท์รัฐ รัตนพงศ์พิญโญ**

Taninrat Rattanapongpinyo, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของโครงการ CSR ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) และ 2) เพื่อศึกษาการรับรู้รูปแบบโครงการ CSR ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ของผู้บริโภค ลักษณะการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากบุคลากรในบริษัท และผู้บริโภคสินค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์เบียร์ ที่เป็นชายอายุระหว่าง 25-30 ปี และใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การสื่อสารที่ใช้ในโครงการ CSR ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ กลยุทธ์การสื่อสารภายใน ใช้การสื่อสารจากบนสู่ล่าง คือมีการถ่ายทอดจากผู้บริหารระดับสูงลงสู่ผู้บริหารระดับกลางไปจนถึงผู้ปฏิบัติ เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในกิจกรรม CSR ของบริษัท และกลยุทธ์การสื่อสารภายนอกองค์กรได้เลือกใช้การสื่อสารผ่านเครื่องมือทางการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร ได้แก่ สื่อภาพยนตร์โฆษณา ป้ายโฆษณา สื่อกลางแจ้ง สื่อสิ่งพิมพ์ การจัดกิจกรรมพิเศษ การเป็นผู้อุปถัมภ์กิจกรรม และสื่อออนไลน์

สำหรับการรับรู้รูปแบบโครงการ CSR พบว่า ผู้บริโภคเห็นว่า การทำโครงการ CSR เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่บริษัท กิจกรรมที่ผู้บริโภครับรู้จะอยู่ในรูปแบบของการบริจาคสิ่งของหรือสินค้าจากบริษัทเพื่อเป็นการช่วยเหลือชุมชน ซึ่งโครงการที่ผู้บริโภครู้จักและสามารถจดจำได้ดีคือ “โครงการไทยเบฟ...รวมใจด้านภัยหนาว” โดยผู้บริโภครับรู้ว่าการดำเนินการโดยการแจกจ่ายผ้าห่มให้แก่ผู้ประสบภัยหนาวเป็นประจำทุกปี ซึ่งผู้บริโภคพบเห็นได้จากสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์

คำสำคัญ: กลยุทธ์การสื่อสาร, ความรับผิดชอบต่อสังคม, บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

* คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ABSTRACT

The objectives of this research were to study communication strategy of Thai Beverage PLC, LTD. (Thailand)'s Corporate Social Responsibility (CSR) project and the consumers perception of Thai Beverage PLC, LTD. (Thailand) CSR forms. This research was conducted by using qualitative methods: Documentary study and in-depth interviews were applied to analyze staff members and a group of Thai Beverage and beer's male consumers, who were 25-30 years of age. The data were descriptively analyzed in order to answer the research questions. The research showed that there were two types of communication strategies used in CSR of Thai Beverage Company Limited (PCL). First, the internal communication was top-down communication strategies from senior executives to middle management and then to practitioners. All levels of the personnel had the opportunity to participate in CSR activities of the company. The other was external communications strategy which was Integrated Marketing Communication (IMC), and TV advertising, outdoor media, printed media, event, event sponsorships and online publications.

The additional results showed that the consumers realized that CSR's aim was to create a good image for the company. Most activities were in the forms of a goods' or merchandise's donation from company in order to help community or society. The CSR project that consumers could recognize is "ThaiBev ... Against the cold". The consumers perceived that the project was processed by distributing blankets to those who suffered from cold in every winter by TV advertising.

Keywords: communication strategies. corporate social responsibility. Thai Beverage PLC, LTD.

บทนำ

ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ หรือ Corporate Social Responsibility หรือ CSR เป็นแนวคิดที่เป็นกระแสไปทั่วโลก องค์กรหรือบริษัทต่าง ๆ ได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม CSR หมายถึง การเอื้อประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายอย่างเหมาะสม โดยไม่เบียดเบียนฝ่ายใด องค์กรที่มี CSR ย่อมไม่ขาดเครดิตลูกค้า แรงงาน ไม่น้อ โกงลูกค้า ไม่เอาเปรียบคู่ค้า ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือทำร้ายชุมชนโดยรอบที่ตั้งขององค์กรด้วยการก่อมลพิษ เป็นต้น องค์กรที่ขาด CSR ย่อมสะท้อนถึงการขาดความโปร่งใส ปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญประการหนึ่งในการทำ CSR คือ การสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งสิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีและนำไปสู่การปฏิบัติ กระบวนการที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องใช้เครื่องมือสำคัญคือ “การสื่อสาร” องค์กรที่ประสบความสำเร็จในการทำ CSR จะมีเครื่องมือและช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้ เพื่อให้กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจที่เกิดขึ้นได้รับการตอบรับจากทุกส่วนภายในองค์กร เพราะเมื่อทุกคนมีความเข้าใจที่ถูกต้อง มีทัศนคติที่ดี ย่อมยินดีที่จะร่วมมือในการทำกิจกรรม ดังนั้น CSR จึงเป็นเรื่องของทุกคน และเป็นความยั่งยืนภายในองค์กรอย่างแท้จริง

บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) หรือ “ไทยเบฟ” เป็นบริษัทหนึ่ง ที่มีปณิธานหลักในการจัดทำโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทย ดังที่ได้สะท้อนผ่านโครงการและกิจกรรมเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดเป็นเวลาหลายปี สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านกีฬา โดยมุ่งเน้นความสำคัญต่อการให้ในทุกมิติ เช่น การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติในชื่อโครงการ “ไทยเบฟ...รวมใจด้านภัยหนาว” ที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานถึง 10 ปี กิจกรรมแคมเปญโฆษณาและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการทำความดี ในชื่อโครงการ “เพื่อประโยชน์สุข” เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจศึกษากลยุทธ์การสื่อสารและการรับรู้รูปแบบโครงการ CSR ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) โดยหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจเรื่องกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดที่บริษัทเอกชนใช้ในการสื่อสารเรื่องโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม และส่งผลถึงการรับรู้ของผู้บริโภคต่อรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมหรือไม่ อย่างไร โดยใช้บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากมีการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงกลยุทธ์การสื่อสารของโครงการ CSR ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) และการรับรู้รูปแบบโครงการ CSR ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ของผู้บริโภค

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ส่วน ได้แก่ 1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ได้จากการสัมภาษณ์บุคลากรในบริษัทและผู้บริโภคสินค้าของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยใช้แนวคำถามแบบไม่มีโครงสร้างคำถามแน่นอน (in structured interview) ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ตายตัวจึงมีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ 2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การสื่อสารและการรับรู้รูปแบบโครงการ CSR ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ได้แก่ เว็บไซต์ต่างๆ และรายงานประจำปีของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของโครงการ CSR ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) และผลจากการสื่อสารที่มีต่อการรับรู้รูปแบบโครงการ CSR ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ของผู้บริโภค

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารโครงการ CSR ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ครอบคลุมเฉพาะกลยุทธ์การสื่อสารที่ใช้เพื่อสื่อสารกิจกรรมเพื่อสังคม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านศิลปวัฒนธรรม และด้านกีฬา โดยศึกษาจากเอกสาร เว็บไซต์ต่าง ๆ สัมภาษณ์บุคลากรภายในบริษัทและผู้บริโภค

สินค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์เบียร์ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ได้แก่ เบียร์ช้าง เบียร์อาชา และเบียร์ เฟดเดอร์บรอย โดยผู้ให้ข้อมูลจะต้องเป็นผู้ชายที่มีอายุ 25-30 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของบริษัท มุ่งศึกษาถึงการรับรู้รูปแบบของโครงการ CSR ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ในมุมมองผู้บริโภค ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554

ผลการวิจัย

บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) มีกลยุทธ์การสื่อสารอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท ได้แก่

1. กลยุทธ์การสื่อสารภายในองค์กร เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการทำโครงการ CSR ของบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) คือ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้แก่สังคมและสิ่งแวดล้อม ด้วยการปลูกฝังคนในองค์กร และประชาชนทั่วไปให้อนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม พร้อมกับช่วยเหลือสังคมโดยรวม ซึ่งในรายงานประจำปี 2553 แสดงให้เห็นว่า บริษัทให้ความสำคัญกับการสื่อสาร CSR ตั้งแต่ภายในองค์กร ด้วยการปลูกฝังบุคลากรให้ตระหนักถึงความสำคัญของการทำกิจกรรม CSR และยังระบุเรื่องของ CSR ไว้เป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจคือ สร้างประโยชน์ให้แก่สังคม และในปรัชญาการดำเนินธุรกิจ ที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินการให้มีสาระสำคัญที่จะสร้างสรรค์และจรโลงความสมบูรณ์ของธรรมชาติและคุณภาพของมนุษย์อย่างยั่งยืนด้วยการเป็นองค์กรสีเขียว องค์กรที่รักสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถูกกำหนดไว้ในระดับนโยบาย CSR เพื่อให้พนักงานมีส่วนร่วม นั้น มีทั้งวิธีการที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในส่วนของวิธีการที่เป็นทางการนั้นฝ่ายที่จัดกิจกรรมจะแจ้งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ของพนักงานโดยตรง และมีการติดต่อผ่านผู้จัดการในแต่ละสาขา เพื่อเชิญชวนให้พนักงานเข้าร่วมกิจกรรม การสื่อสารที่ไม่เป็นทางการนั้นพนักงานจะมีการชวนกันแบบปากต่อปากในลักษณะเพื่อนชวนเพื่อนให้ไปร่วมทำกิจกรรมเพื่อสังคมของบริษัทด้วยกันตามความสมัครใจ

2. กลยุทธ์การสื่อสารภายนอกองค์กร บริษัทมีการวางแผนการสื่อสารในโครงการ CSR กำหนดให้สำนักสื่อสารองค์กรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างองค์กร ดูแลเรื่องการสื่อสารในกิจกรรมของบริษัทไปสู่สาธารณะ โดยการสื่อสารโครงการ CSR จะให้ความสำคัญกับโครงการเด่น ๆ เช่น “โครงการไทยเบฟ...รวมใจด้านภัยหนาว” “โครงการเมาไม่ขับ” “โครงการเพื่อเทิดพระเกียรติ” “โครงการไทยเบฟ ไทยทาเล้นท์” เป็นต้น และเลือกใช้การสื่อสารผ่านเครื่องมือทางการตลาดแบบครบวงจร ได้แก่ สื่อภาพยนตร์โฆษณา ป้ายโฆษณา สื่อกลางแจ้ง สื่อสิ่งพิมพ์ การจัดกิจกรรมพิเศษ การเป็นผู้อุปถัมภ์กิจกรรมและสื่อออนไลน์ นำเสนอโดยเน้นภาพของการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม การให้หรือบริจาคสิ่งของ การรณรงค์ในโครงการต่าง ๆ หรือการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่สังคม การสัมภาษณ์บุคลากรภายในบริษัทพบว่า เรื่องของการสื่อสารทางตลาดกับโครงการ CSR นั้น ไม่ได้เน้นไปที่การประชาสัมพันธ์โครงการเท่าใดนัก หากเทียบจำนวนโครงการที่ทำ เพราะบริษัทมีการทำกิจกรรม CSR อยู่หลายกิจกรรม และยังมีกิจกรรม CSR อีกมากที่คนทั่วไปไม่รู้จัก จะมีแต่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเท่านั้นที่รับรู้ เนื่องจากบริษัทต้องการใช้งบประมาณในการทำโครงการ CSR ให้ได้ประโยชน์แก่สังคมมากที่สุด ไม่ได้ต้องการทำเพื่อสร้างภาพลักษณ์เป็นหลัก ถึงแม้ว่าการใช้สื่อมวลชนนั้นเป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพก็ตาม แต่จะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการซื้อสื่อ ดังนั้นจึงมุ่งเน้นไปที่การทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จในทางสังคมเพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์อย่างแท้จริงมากกว่าการพยายามทำเพื่อให้คนทั่วไปรับรู้เพื่อความสำเร็จในทางภาพลักษณ์

การสัมภาษณ์ผู้บริหารที่ปรึกษาที่เป็นชายมีอายุ 25-30 ปี เกี่ยวกับการรับรู้รูปแบบโครงการ CSR พบว่า ผู้บริหาร มีความคิดเห็น ว่าการทำกิจกรรม CSR ต่าง ๆ ของบริษัทนั้น ทำเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่บริษัทเช่นเดียวกับการทำโครงการ CSR ของบริษัทเอกชนอื่น ๆ เนื่องจากบริษัททำกิจการที่เกี่ยวข้องกับของมีค่าต้องการด้านภาพลักษณ์ ในทางลบจึงใช้กิจกรรมเหล่านี้เป็นเครื่องมือ กิจกรรมที่ผู้บริหารรับรู้จะอยู่ในรูปแบบของการบริจาคสิ่งของหรือสินค้าจากบริษัทเพื่อเป็นการช่วยเหลือชุมชน ซึ่งโครงการที่ผู้บริหารรู้จักและสามารถจดจำได้ดีคือ “โครงการไทยเบฟ...รวมใจด้านภัยหนาว” โดยผู้บริหารรู้ว่าโครงการนี้ดำเนินการโดยการแจกจ่ายผ้าห่มให้แก่ผู้ประสบภัยหนาวเป็นประจำทุกปี และ “โครงการเมาไม่ขับ” ซึ่งผู้บริหารพบเห็นได้จากสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ ทั้งนี้ผู้บริหารมีความคิดเห็น ว่า ควรมีการทำกิจกรรมเหล่านี้ต่อไป โดยพัฒนาให้เข้าถึงชุมชนให้มากขึ้น ควรมีจุดยืนในการทำ CSR ที่ชัดเจน และรูปแบบของกิจกรรมควรมีความสอดคล้องกับธุรกิจ เช่น การเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือบำบัดผู้ติดสุรา การรณรงค์ไม่ให้นักศึกษาดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น ทั้งนี้ผู้บริหารเห็นว่า การทำโครงการ CSR เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างมาก บางกิจกรรมยังทำให้ผู้บริหารได้มีโอกาสช่วยเหลือสังคมด้วยตนเองด้วย เช่น กิจกรรมจิตอาสาต่าง ๆ ส่วนวิธีการสื่อสารที่สร้างความสนใจให้แก่ผู้บริหารได้ดีนั้นจะต้องเป็นรูปแบบที่ทันสมัย เข้าใจง่าย ทำให้เชื่อได้ว่าบริษัททำเพื่อสังคมด้วยความจริงใจ การบริจาคเงินหรือสิ่งของเพียงอย่างเดียวกลายเป็นเรื่องที่ทำกันทุกองค์กรจึงเป็นวิธีการที่ไม่น่าสนใจและยังคงดูเหมือนเป็นการสร้างภาพ ไม่ได้เป็นการพัฒนาสังคมในระยะยาวและไม่มีความยั่งยืน ผู้บริหารมองว่าสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ หากทำให้ผู้บริหารรู้สึกอยากเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมได้จะยิ่งทำให้โครงการนั้นน่าประทับใจยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทเอกชนที่ทำโครงการ CSR มาอย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับ CSR เป็นอย่างมาก และระบุไว้เป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจ อันแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในระดับผู้บริหารที่ถ่ายทอดไปยังพนักงานผู้ปฏิบัติ และเป็นผลส่งต่อไปถึงสังคมภายนอก ผลจากการศึกษากลยุทธ์ในการสื่อสารพบว่า ใช้กลยุทธ์การสื่อสารทั้งภายในและภายนอก กลยุทธ์การสื่อสารภายในใช้การสื่อสารจากบนสู่ล่าง คือ มีการถ่ายทอดจากผู้บริหารระดับสูงลงสู่ผู้บริหารระดับกลางไปจนถึงผู้ปฏิบัติ เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในกิจกรรม CSR ของบริษัท ทำให้บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสังคม และยังมี การสื่อสารตามแนวนอน ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานเดียวกัน

กลยุทธ์การสื่อสารภายนอก คือ ให้ความสำคัญกับโครงการเด่น ๆ เช่น “โครงการไทยเบฟ...รวมใจด้านภัยหนาว” “โครงการเมาไม่ขับ” “โครงการเพื่อเทิดพระเกียรติ” “โครงการไทยเบฟไทยทาเล้นท์” เป็นต้น และเลือกใช้การสื่อสารผ่านเครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจร ได้แก่ สื่อภาพยนตร์โฆษณา ป้ายโฆษณา สื่อกลางแจ้ง สื่อสิ่งพิมพ์ การจัดกิจกรรมพิเศษ การเป็นผู้อุปถัมภ์กิจกรรม และสื่อออนไลน์ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวสินี นพคุณ (2551) ที่พบว่า สื่อที่กลุ่มอุตสาหกรรมพลังงานใช้ในการดำเนินโครงการ CSR ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเฉพาะกิจ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ควรมีการใช้สื่อผสมในการสื่อสารกับชุมชนเพื่อให้เกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นกลยุทธ์การสื่อสารที่ประสบ

ความสำเร็จ เพราะผลจากการศึกษาการรับรู้รูปแบบ โครงการ CSR ของผู้บริโภค พบว่าผู้บริโภคทราบว่าบริษัทมีการทำ CSR มาเป็นเวลานาน โดยโครงการที่ผู้บริโภครู้จักมากที่สุดคือ “โครงการไทยเบฟ...รวมใจด้านภัยหนาว” ผู้บริโภคทราบว่าโครงการนี้ดำเนินการโดยการแจกจ่ายผ้าห่มให้แก่ผู้ประสบภัยหนาวเป็นประจำทุกปี ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวูซพงค์ ลากเจริญ (2550) ที่พบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคมีความเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำกิจกรรม CSR ในทิศทางเดียวกันกับกิจกรรม CSR ของบริษัท ได้แก่ ไทยเบฟเวอเรจ, ปูนซิเมนต์ไทย, แบรินด์, สถานีโทรทัศน์สี กองทัพบก ช่อง 7, ปตท. และบางจากปิโตรเลียม นอกจากนี้ผู้บริโภคมีความคิดเห็นว่าการทำโครงการ CSR ของบริษัทเป็นการทำเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี เนื่องจากบริษัททำกิจการที่เกี่ยวกับของมีนเมาจึงต้องการล้างภาพลักษณ์ในทางลบออก ผู้บริโภคยังให้ความสนใจกับการที่บริษัทเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

การทำโครงการ CSR ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น องค์กรควรกำหนดรูปแบบของกิจกรรมให้ชัดเจน มีการสร้างเอกลักษณ์ให้แก่โครงการ โดยให้สอดคล้องกับรูปแบบของกิจการและทันต่อกระแสของสังคมในแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้เป็นที่สนใจของคนทั่วไป ทั้งนี้วิสัยทัศน์ของผู้บริหารเป็นเรื่องที่สำคัญมาก หากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรม CSR จะส่งผลถึงการปฏิบัติของพนักงานทุกระดับ การทำ CSR ขององค์กรจะมีโอกาสประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น การประชาสัมพันธ์ที่พอเหมาะเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ เพื่อไม่ให้ผู้บริโภคมองว่าเป็นการสร้างภาพลักษณ์แต่เพียงอย่างเดียว และไม่เป็นการสูญเสียงบประมาณในส่วนของการช่วยเหลือสังคมไปโดยเปล่าประโยชน์ นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีเกี่ยวกับการทำกิจกรรม CSR ที่มีความชัดเจน จะทำให้องค์กรมี ความน่าเชื่อถือมากขึ้น แนวทางที่น่าสนใจในปัจจุบันเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์คือ การเชิญชวนให้บุคคลภายนอกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อให้คนเหล่านั้นได้รับรู้ถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และวิธีการทำ CSR ขององค์กรอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์พนักงานในบริษัท และผู้บริโภคเท่านั้น การศึกษาต่อไปอาจต้องสัมภาษณ์ระดับผู้บริหารเกี่ยวกับวิสัยทัศน์และความคิดเห็นเกี่ยวกับ CSR ที่มีผลต่อรูปแบบ โครงการ CSR เพื่อความชัดเจนและถูกต้องยิ่งขึ้น

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากลยุทธ์การสื่อสาร โดยรวมขององค์กรเท่านั้น การศึกษาต่อไปควรขยายขอบเขตให้ครอบคลุมถึงกลยุทธ์การสื่อสารภายนอก โดยเฉพาะลึกไปถึงการใช้สื่อสาธารณะที่ส่งผลต่อการรับรู้โครงการ CSR หรือสามารถสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการ CSR ได้

บรรณานุกรม

- บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน). (2554). *รายงานประจำปี 2553*. กรุงเทพฯ: ไทยเบฟเวอเรจ.
- พิพัฒน์ นนทนาธรณ์. (2553). *การจัดการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร: การสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน: ปฐมบท*. นนทบุรี: ชิงค์ บีคอนด์ บัคส์.
- วศินี นพคุณ. (2551). *กลยุทธ์การสื่อสารเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม และการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอุตสาหกรรมพลังงาน*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒพงศ์ ตาภเจริญ. (2550). *การศึกษาภาพลักษณ์องค์กร และพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อของประชาชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร หลังจากที่ต้องมีการใช้กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม*. ปทุมธานี: สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. (2554). *CSR กับการตลาดเพื่อสังคม (societal marketing)* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.csri.or.th/knowledge/download/1145> [2554, 9 ธันวาคม].

พฤติกรรมการซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

กลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย*

THE BEHAVIORS OF BOOK PURCHASE THROUGH ELECTRONIC

COMMERCE OF THAILAND'S INTERNET USERS

อาจารย์ณานท์ ปิ่นเสมอ**

Chanon Pinsem

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และพัฒนาแนวทางการจัดจำหน่ายสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยที่เคยและไม่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 13,416,000 คน โดยมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 400 คน การสุ่มตัวอย่างใช้กลยุทธ์การตอบแบบสอบถามผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ ภายในประเทศไทย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าความถี่แบบสองทาง และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย พบว่า มีผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 546 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยช่วงอายุ 18 ปี – 25 ปี เป็นช่วงอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด และเป็นช่วงอายุที่มีจำนวนผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด อาชีพส่วนใหญ่ของคนกลุ่มนี้ คือ นักเรียน/นักศึกษา สำหรับประเภทของหนังสือที่คนกลุ่มนี้ซื้อผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มากที่สุดคือ หนังสือคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ เหตุผลที่ซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์คือ สะดวกในการค้นหา เหตุผลรองลงมาคือ ประหยัดเวลาในการซื้อ สำหรับผู้ที่ไม่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด จำนวน 390 คน ให้เหตุผลว่า ชอบที่จะเลือกซื้อหนังสือที่ร้านหนังสือ โดยหนังสือที่ผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทุกเพศ ทุกช่วงอายุ ทุกระดับรายได้ และทุกอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นหนังสือของประเทศไทย และซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เฉลี่ยปีละ 1-2 ครั้ง ครั้งละ 2-4 เล่ม ราคาเฉลี่ยในการสั่งซื้อแต่ละครั้งประมาณ 500-1,000 บาท และค่าใช้จ่ายในการจัดส่งหนังสือไม่เกิน 100 บาทต่อครั้ง วิธีการชำระเงินค่าหนังสือที่เลือกใช้คือ ชำระผ่านตู้ ATM ระยะเวลารอคอยในการรับหนังสือส่วนใหญ่จะได้รับหนังสือภายใน 4-7 วัน นับตั้งแต่วันที่สั่งซื้อ แต่ความต้องการของผู้ที่เคยซื้อต้องการที่จะได้รับหนังสือภายใน 3 วัน นับตั้งแต่วันที่สั่งซื้อ สำหรับรายการส่งเสริมการขายที่ต้องการได้รับ คือ บริการจัดส่งหนังสือฟรี นอกจากนี้ ผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยังต้องการได้รับข้อมูลจากผู้ขายในเรื่องการแนะนำหนังสือใหม่ผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

*ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะเทคโนโลยีและการจัดการอุตสาหกรรม ทุนส่งเสริมนักวิจัยรุ่นใหม่

** อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีและการจัดการอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปราชญ์บุรี

สำหรับปัญหาที่ผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์พบ ส่วนใหญ่ตัดสินใจที่จะไม่แจ้งปัญหาให้ผู้ขายรับทราบ แต่สำหรับผู้แจ้งปัญหา เมื่อผู้ขายรับทราบปัญหาส่วนใหญ่จะได้รับการแก้ไข

แนวทางการจัดจำหน่ายสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ควรใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยพิจารณาถึงต้นทุนและคำนึงถึงความคุ้มค่าในการทำสื่อโฆษณา สำหรับส่วนลดราคาควรจะมีมากกว่าหรืออย่างน้อยต้องเท่ากับการซื้อหนังสือที่ร้านหนังสือ และผู้จำหน่ายต้องจัดระบบการบริหารจัดการตั้งแต่ขั้นตอนการรับคำสั่งซื้อ จนกระทั่งขั้นตอนการจัดส่งหนังสือให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าของการให้บริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือ (SMS) รวมทั้งควรมีการพัฒนาระบบการค้นหา (search) หนังสือให้มีความสะดวกและรวดเร็ว ทั้งนี้ ประเภทของหนังสือควรมีความหลากหลาย และควรมีรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือ เพื่อให้ผู้ซื้อสามารถเลือกซื้อหนังสือได้เสมือนกับการเลือกซื้อหนังสือที่ร้านหนังสือ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการซื้อ, หนังสือ, พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the behaviors of book purchase through electronic commerce and to develop guidelines for the distribution of book selling with electronic commerce. The population was a group of 13,416,000 internet users in Thailand who were buyers and non-buyers of books through electronic commerce. The sample size used in this study was at least 400 people. For the sample group, the researcher used the questionnaires via website in Thailand. The statistics used in analyzing data were frequency, crosstab, and percentage.

The research showed that there were 546 samples or 58.33 percent who ever bought books through electronic commerce. Most of them were female students at 18–25 years of age and it was found that these buyers were those who spend most time on the Internet. They also bought the books through electronic commerce the most. The books of computer technology and sciences were bought through electronic commerce more than any other.

The main reason to purchase books through electronic commerce was that it was easy to search and time saving. For those 390 samples who did not buy books through electronic commerce were likely to purchase at the bookstores. The samples were most likely to buy Thai books. The purchased order was 1–2 times per year. Each time, the samples bought 2–4 books with 500–1,000 baht and the shipping cost was less than 100 baht. The samples were most likely to use an ATM as a payment method. The samples normally received books within 4–7 days, even though they expected to get the books within 3 days. The samples wanted free delivery service for sales promotion. Moreover, the samples would like the sellers to recommend new books through electronic mail. The problem occurred from purchasing books through electronic commerce were the delayed delivery. Most samples

decided not to report this problem to the sellers. However, if the buyers reported the problems to the seller, most of those problems would be solved.

The research suggested that the booksellers in the electronic commerce should use public relation media to reach their target groups. They should be concerned about the cost and value of making media advertising. Offering the discount to buyers should depend on the number of books that they bought, at least the same or more than at the bookstore. The booksellers should manage effectively from receiving order until delivery books to buyers. They should inform the progress of service through electronic mail or short message services. Moreover, the searching system should be easy and fast. The book categories should be various and provide book's review for the buyers to choose the books as they were in the bookstore.

Keywords: behaviors of buying. books. e-commerce.

บทนำ

ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน สามารถใช้ในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายไร้พรมแดน ไม่ว่าจะเป็นการค้นหาข้อมูล การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การส่งข้อมูล การชำระค่าสินค้าและบริการ สื่อความบันเทิง และการซื้อขายสินค้า ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ หรือ NECTEC: National Electronics and Computer Technology Center (2550) มีการเก็บข้อมูลจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534-2550 พบว่า จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มทำการสำรวจ มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพียง 30 คน และมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2550 มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสูงถึง 13,416,000 คน ผลการสำรวจกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี พ.ศ.2550 ของ NECTEC ได้มีการสำรวจเกี่ยวกับการซื้อสินค้าและบริการทางอินเทอร์เน็ตของผู้ใช้เน็ต ทั้งในเรื่องของสินค้าหรือบริการที่เคยสั่งซื้อทางอินเทอร์เน็ต และเหตุผลที่ไม่ซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ต (reasons against internet purchase) พบว่า สินค้าหรือบริการที่เป็นที่นิยมในการสั่งซื้อทางอินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ หนังสือ รองลงมา คือ การสั่งซื้อบริการต่าง ๆ การสั่งซื้อเพลง และอื่น ๆ ตามลำดับ

ทั้งนี้ ในการสำรวจดังกล่าวข้างต้น ไม่ได้มีการสำรวจเกี่ยวกับสินค้าและบริการแต่ละชนิดในเชิงลึก ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเกี่ยวกับการสั่งซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากเป็นสินค้าที่เป็นที่นิยมในการสั่งซื้อทางอินเทอร์เน็ตมากที่สุด โดยศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ ในเชิงลึก เพื่อนำมาพัฒนาเป็นแนวทางการจัดจำหน่ายหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งเพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาแนวทางการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการอื่นต่อไป

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการตลาด ช่องทางการตลาดผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงสถิติกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย เพื่อนำมาออกแบบเครื่องมือปฐมภูมิ (primary data) โดยใช้กลยุทธ์การตอบแบบสอบถามผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ ภายในประเทศไทย เกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อขายหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต่อส่วนประสมทางการตลาด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค (personal factors) ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ย อาชีพ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2550, หน้า 204) เพื่อจัดทำแนวทางการจัดจำหน่ายสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อจัดทำแนวทางการจัดจำหน่ายสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยที่เคยและไม่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 13,416,000 คน โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีทราบขนาดของประชากร ได้ขนาดตัวอย่าง 399.99 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ไม่ต่ำกว่า 400 คน โดยใช้กลยุทธ์การตอบแบบสอบถามผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ ภายในประเทศไทย (response strategies and the web questionnaire) สุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็นในการสุ่มตัวอย่าง (non-probability sampling) แบบบังเอิญ (accidental sampling) (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551, หน้า 45, 55)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะให้เลือกเพียงคำตอบเดียว ลักษณะให้เลือกตอบมากกว่าหนึ่งข้อ เพื่อเก็บข้อมูลด้านสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมการซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และแบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อเก็บข้อมูลข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 โดยประกาศเชิญชวนตอบแบบสอบถามผ่านเว็บไซต์ของร้านจำหน่ายหนังสือต่าง ๆ เช่น ศูนย์หนังสือจุฬา ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร้านหนังสือดอกหญ้า ร้านหนังสือนายอินทร์ บริษัท ซีอีดูเคชั่น จำกัด (มหาชน) เป็นต้น โดยใช้เครื่องแม่ข่าย (server) ของคณะเทคโนโลยีและการจัดการอุตสาหกรรมในการจัดการระบบและจัดเก็บฐานข้อมูล (database)

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลสถานภาพทั่วไปและพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค (personal factors) ด้านเพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพ ใช้วิธีหาค่าความถี่แบบสองทาง (crosstabs) ค่าร้อยละ (percentage) และเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

(chi-square) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอเป็นค่าความถี่ (frequency)

ผลการวิจัย

จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 936 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 388 คน และเพศหญิง จำนวน 548 คน พบว่า เป็นผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 546 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด เป็นเพศชาย จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 48.45 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดที่เป็นเพศชาย และเพศหญิง จำนวน 358 คน คิดเป็นร้อยละ 65.33 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดที่เป็นเพศหญิง เหตุผลส่วนใหญ่ที่ซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ คือ สะดวกในการค้นหา เหตุผลรองลงมา คือ ประหยัดเวลาในการซื้อ แสดงให้เห็นว่า เพศหญิงเคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มากกว่าเพศชาย แต่สำหรับผู้ที่ไม่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 390 คน ให้เหตุผลว่า ที่ไม่ซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากชอบที่จะเลือกซื้อหนังสือที่ร้านหนังสือ รองลงมา คือ ไม่มั่นใจระบบการชำระเงินผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ข้อมูลด้านอายุ พบว่า ช่วงอายุ 18 ปี – 25 ปี และอายุ 26 ปี – 35 ปี เป็นช่วงอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด รวมถึงเป็นช่วงอายุที่มีจำนวนผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด 2 ลำดับแรก โดยช่วงอายุ 18 ปี – 25 ปี จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 40.29 ของจำนวนผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และอายุ 26 ปี – 35 ปี จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 30.77 ของจำนวนผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งช่วงอายุดังกล่าวเป็นวัยที่กำลังศึกษาและเป็นวัยทำงาน ดังนั้น อาชีพส่วนใหญ่ของคนกลุ่มนี้ คือ นักเรียน/นักศึกษา พนักงานบริษัท รับราชการ และรัฐวิสาหกิจ

สำหรับประเภทของหนังสือที่ผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ช่วงอายุ 18 ปี – 25 ปี ซื้อผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด คือ หนังสือประเภทคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ รองลงมา คือ หนังสือประเภทตำรา หนังสือค้นคว้า อ้างอิง สำหรับประเภทหนังสือที่ช่วงอายุ 26 ปี – 35 ปี ซื้อผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด คือ หนังสือประเภทตำรา หนังสือค้นคว้า อ้างอิง รองลงมา คือ หนังสือประเภทนิยาย เรื่องสั้น วรรณกรรม

สำหรับรายการส่งเสริมการขายที่ผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่ต้องการได้รับ คือ บริการจัดส่งหนังสือฟรี รองลงมา คือ ส่วนลดราคา ทั้งนี้ รายการส่งเสริมการขายทั้ง 2 รายการดังกล่าว มีสัดส่วนแตกต่างกันไม่มากนัก ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากในปัจจุบันผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่จะได้รับส่วนลดราคาอยู่แล้ว ดังนั้น รายการส่งเสริมการขายที่ผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่ต้องการจึงเป็นบริการจัดส่งหนังสือฟรี ระยะเวลารอคอยในการรับหนังสือที่ซื้อผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ส่วนใหญ่จะได้รับหนังสือภายใน 4-7 วัน นับตั้งแต่วันที่สั่งซื้อ แต่ความต้องการของผู้ที่เคยซื้อต้องการที่จะได้รับหนังสือภายใน 3 วัน นับตั้งแต่วันที่สั่งซื้อ และต้องการได้รับข้อมูลจากผู้ขายในเรื่องการแนะนำหนังสือใหม่ผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) และบริการเรื่องย่อของหนังสือมากที่สุด 2 ลำดับแรก

สำหรับปัญหาที่ผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่ได้รับจากการสั่งซื้อ คือ การได้รับหนังสือช้ากว่าที่กำหนด รองลงมา คือ หนังสือที่ได้รับมีสภาพชำรุด โดยผู้ที่เคยประสบปัญหาจากการซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่ตัดสินใจที่จะไม่แจ้งปัญหาให้ผู้ขายรับทราบ แต่สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องปัญหาให้ผู้ขายรับทราบ เมื่อผู้ขายรับทราบปัญหาส่วนใหญ่จะได้รับการแก้ไข

การหาค่าความถี่แบบสองทาง (crosstabs) และทำการเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (chi-square) พบว่า

1. การเลือกซื้อประเภทของหนังสือ จำนวนเล่มในการซื้อเฉลี่ย วิธีการชำระเงิน และความต้องการรับสินค้า ขึ้นอยู่กับสถานภาพด้านเพศ โดยเพศชายซื้อหนังสือประเภทคอมพิวเตอร์ เพศหญิงจะเลือกซื้อหนังสือประเภทตำรา คั่นคว่ำอ้างอิง และทั้งเพศชายและหญิง ซื้อเฉลี่ยครั้งละ 2-4 เล่ม โดยชำระเงินผ่านตู้ ATM และต้องการรับสินค้าภายใน 3 วัน

2. จำนวนเล่มในการซื้อเฉลี่ย จำนวนครั้งในการสั่งซื้อต่อปี ค่าใช้จ่ายในการจัดส่ง และวิธีการชำระเงิน ขึ้นอยู่กับสถานภาพด้านช่วงอายุ โดยส่วนใหญ่ทุกช่วงอายุ ซื้อเฉลี่ยครั้งละ 2-4 เล่ม สั่งซื้อ 1-2 ครั้งต่อปี เสียค่าจัดส่งไม่เกิน 100 บาทต่อครั้ง และชำระเงินผ่านตู้ ATM แต่ช่วงอายุ 45 ปีขึ้นไป ชำระเงินผ่านบัตรเครดิต

3. การเลือกซื้อประเภทของหนังสือ จำนวนเล่มในการซื้อเฉลี่ย จำนวนครั้งในการสั่งซื้อต่อปี มูลค่าในการซื้อเฉลี่ยต่อครั้ง ค่าใช้จ่ายในการจัดส่ง ระยะเวลาการรอคอยสินค้า ความต้องการการส่งเสริมการขาย และวิธีการชำระเงิน ขึ้นอยู่กับสถานภาพด้านรายได้ โดยส่วนใหญ่ทุกช่วงรายได้ เลือกซื้อหนังสือประเภทตำรา คั่นคว่ำอ้างอิง ซื้อเฉลี่ยครั้งละ 2-4 เล่ม สั่งซื้อ 1-2 ครั้งต่อปี ซื้อมูลค่าเฉลี่ย 500-1,000 บาทต่อครั้ง เสียค่าจัดส่งไม่เกิน 100 บาทต่อครั้ง รอคอยสินค้า 4-7 วัน ต้องการให้บริการจัดส่งฟรี แต่รายได้มากกว่า 30,000 บาท ต้องการส่วนลดราคา และชำระเงินผ่านตู้ ATM แต่ช่วงรายได้มากกว่า 20,001-30,000 บาท และรายได้มากกว่า 30,000 บาท ชำระเงินผ่านบัตรเครดิต

4. การเลือกซื้อประเภทของหนังสือ จำนวนเล่มในการซื้อเฉลี่ย มูลค่าในการซื้อเฉลี่ยต่อครั้ง ค่าใช้จ่ายในการจัดส่ง ระยะเวลาการรอคอยสินค้า ความต้องการรับสินค้า ความต้องการการส่งเสริมการขาย และวิธีการชำระเงิน ขึ้นอยู่กับสถานภาพด้านอาชีพ โดยทุกอาชีพ เลือกซื้อหนังสือประเภทตำรา คั่นคว่ำอ้างอิง ซื้อเฉลี่ยครั้งละ 2-4 เล่ม ซื้อมูลค่าเฉลี่ย 500-1,000 บาทต่อครั้ง เสียค่าจัดส่งไม่เกิน 100 บาทต่อครั้ง รอคอยสินค้า 4-7 วัน ต้องการรับสินค้าภายใน 3 วัน ต้องการให้บริการจัดส่งฟรี และชำระเงินผ่านตู้ ATM

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการสำรวจกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2550 ของ NECTEC สินค้าที่เป็นที่นิยมในการสั่งซื้อทางอินเทอร์เน็ตมากที่สุด ได้แก่ หนังสือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาลิต สัมปทาณรักษ์ (2548, หน้า 56) ที่พบว่า สินค้าและบริการที่เคยสั่งซื้อผ่านอินเทอร์เน็ต 3 ลำดับแรกคือ หนังสือ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และ

เกมส์ และงานวิจัยของอัยรดา พรเจริญ (2549, หน้า 84) ที่พบว่า สินค้าที่ไม่จำเป็นต้องมีการเห็นตัวสินค้าก่อนก็สามารถสั่งซื้อทางอินเทอร์เน็ตได้ คือ หนังสือ ที่พักโรงแรม ตู้เครื่องบิน และซอฟต์แวร์

ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18 ปี – 25 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท เป็นนักเรียน/นักศึกษา หรือเป็นพนักงานบริษัท แสดงว่ากลุ่มดังกล่าวให้ความสนใจในการใช้บริการอินเทอร์เน็ตและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้เหตุผลในการซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ว่าสะดวกในการค้นหาและประหยัดเวลาในการซื้อ นับว่าเป็นจุดแข็งของการซื้อขายสินค้าและบริการผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ที่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่ซื้อเฉลี่ยปีละ 1-2 ครั้ง ครั้งละประมาณ 500-1,000 บาท ชำระผ่านตู้ ATM โดยโอนเข้าบัญชีโดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของวีราภรณ์ สิริพาณิชย์ (2546), ชวลิต สัมปทาณรักษ์ (2548) ญาณัญญา ศิริภักร์ธาดา (2549) และหทัยชนก มณีใส (2547) ข้อค้นพบสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดจำหน่ายสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านกลุ่มเป้าหมาย ผู้จำหน่ายควรให้ความสำคัญกับกลุ่มลูกค้าที่มีอายุระหว่าง 18 ปี – 35 ปี เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตและซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มากกว่าช่วงอายุอื่น โดยให้ความสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนกลุ่มนี้ที่มีผลต่อการบริโภคหนังสือ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน งานอดิเรก อาชีพ หรือรสนิยม เป็นต้น

2. ด้านผลิตภัณฑ์ สำหรับหนังสือที่จำหน่ายผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ควรมีหลากหลายประเภท เพื่อช่วยเพิ่มปริมาณการสั่งซื้อ อีกทั้งควรมีรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือ เช่น หน้าปกของหนังสือ สารบัญของหนังสือ ประวัติของผู้แต่ง เรื่องย่อ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ซื้อสามารถเลือกซื้อหนังสือได้เสมือนกับการเลือกซื้อหนังสือที่ร้านหนังสือ โดยแนวทางดังกล่าวจะช่วยจูงใจให้ผู้ที่ไม่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หันมาซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้

3. ด้านราคาและการส่งเสริมการตลาด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา พนักงานบริษัท ข้าราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ดังนั้น ผู้จำหน่ายควรใช้วิธีการประชาสัมพันธ์การจำหน่ายหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว และควรมีการโฆษณาจำหน่ายหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยพิจารณาถึงต้นทุนและคำนึงถึงความคุ้มค่าในการทำสื่อโฆษณา โดยอาจเลือกวิธีการโฆษณาผ่านโทรทัศน์ วิทยุ หรือหน้าเว็บไซต์ ซึ่งเป็นที่รู้จักหรือได้รับความนิยมของกลุ่มเป้าหมาย และส่วนลดราคาที่จะนำเสนอให้กับผู้ซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ควรจะมีมากกว่าหรืออย่างน้อยต้องเท่ากับการซื้อหนังสือที่ร้านหนังสือ เพื่อเป็นการเพิ่มยอดขายและจูงใจให้ผู้ที่ไม่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หันมาซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ผู้จำหน่ายอาจเพิ่มช่องทางในการชำระเงินค่าหนังสือโดยใช้วิธีพัสดุเก็บเงินปลายทาง เพื่อให้ผู้ที่ไม่เคยซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีความมั่นใจว่าได้รับหนังสือ และหันมาซื้อ

หนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือมีบริการจัดส่งฟรีในกรณีที่มีปริมาณการสั่งซื้อเป็นจำนวนมากพอที่จะคุ้มค่างับค่าจัดส่งให้แก่ผู้ซื้อ เพื่อเป็นการจูงใจให้มีการสั่งซื้อในปริมาณที่กำหนดไว้

4. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้จำหน่ายควรรู้ความสำคัญกับขั้นตอนการจัดส่งหนังสือ โดยผู้จำหน่ายต้องจัดระบบการบริหารจัดการตั้งแต่ขั้นตอนการรับคำสั่งซื้อ จนกระทั่งขั้นตอนการจัดส่งหนังสือให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ได้รับหนังสือที่สั่งซื้อภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ได้รับหนังสือถูกต้อง ครบถ้วน ตรงตามความต้องการ และอยู่ในสภาพที่ไม่ชำรุดเสียหาย ทั้งนี้ เมื่อผู้จำหน่ายจัดส่งหนังสือให้ผู้ซื้อ ผู้จำหน่ายควรมีการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) หรือข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือ (SMS) เพื่อให้ผู้ซื้อทราบถึงความคืบหน้าของการให้บริการ และทราบถึงวันที่จะได้รับหนังสือ และเป็นการสร้างความประทับใจในบริการให้กับผู้ซื้อ รวมทั้งควรมีการพัฒนาระบบการค้นหา (search) หนังสือ เพื่อให้ผู้ซื้อสามารถค้นหาหนังสือได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว และอาจมีการทำระบบสมาชิกโดยสะสมยอดสั่งซื้อหรือมีรายการส่งเสริมการขายโดยการแนะนำสมาชิกใหม่ เพื่อแลกเปลี่ยนของขวัญ หรือรับสิทธิพิเศษต่าง ๆ ซึ่งเป็นการจูงใจให้ผู้ซื้อกลับมาซื้อหนังสือผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับผู้ขายอีก และเป็นการขยายฐานกลุ่มผู้ซื้อ อีกทั้งเป็นการเพิ่มยอดขายด้วย

บรรณานุกรม

จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: [http://internet.nectec.or.th/webstats/internetuser.iir? Sec=internetuser \[2551, 12 พฤษภาคม\].](http://internet.nectec.or.th/webstats/internetuser.iir? Sec=internetuser [2551, 12 พฤษภาคม].)

ชวลิต สัมปทาภักษ์. (2548). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์*. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ, สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

ญาณัญญา ศิริภักตร์ธาดา. (2549). *การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อสินค้าผ่านสื่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ: บิสิเนสสารแอนดี้ดี.

วีราภรณ์ สิริพาณิชย์พงศ์. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในการซื้อสินค้าและบริการทางอินเทอร์เน็ต*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2550). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2550). *รายงานผลการสำรวจกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2550*. ปทุมธานี: ฝ่ายวิจัยกลยุทธ์และดัชนีอุตสาหกรรม ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.

หทัยชนก มณีโส. (2547). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าและบริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของผู้ถือบัตรเครดิตในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อัรดา พรเจริญ. (2549). รายงานการวิจัย เรื่อง องค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อสินค้าทาง
อินเทอร์เน็ต. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

แนวทางการดำเนินธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการสังคมของ บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด
BUSINESS MANAGEMENT IN SOCIAL ENTREPRENEUR
OF TV BURAPHA CO., LTD.

ญาดา พลงาม*
Yada Pholngarm

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการสังคมของ บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ด้านการบริหารงานสื่อมวลชนและกลยุทธ์การประกอบการสังคม เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interviews) จากผู้บริหารบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด คือ นายสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ เมื่อได้รับข้อมูลแล้วจึงนำบทบันทึกการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดที่สร้างไว้ สรุปได้ ดังนี้

1. การมองหาโอกาสและมุ่งมั่นที่จะการแก้ไขปัญหาสังคม
2. การพัฒนาแนวคิดใหม่ เพื่อใช้สร้างสรรค์รายการ โทรทัศน์ที่มีรูปแบบแตกต่างและสามารถแก้ปัญหาสังคมอย่างยั่งยืนได้
3. การกำหนดและการได้รับทรัพยากร บริหารทั้งเงินทุน ทรัพยากรมนุษย์ และต้นทุนมนุษย์ ที่มีอยู่ จำกัดให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด
4. การเริ่มต้นและการเจริญเติบโตขององค์กร มีการวัดผลความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ขององค์กร ทั้งด้านกำไร และเรตติ้งจากสถานีที่เพิ่มขึ้น
5. การบรรลุเป้าหมาย เป้าหมายบรรลุไว้ไม่ใช่กำไร แต่สังคมได้เรียนรู้และหล่อหลอมบางสิ่งจากรายการโทรทัศน์ของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: การประกอบการสังคม, บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด, การวิเคราะห์เนื้อหา, คนก้นคน, กบนอกกะลา, สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการประกอบการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ABSTRACT

The research contains of main objective of business learning in a way of business enterprise of TV Burapha Company Limited in the field of Media and Strategic management of Social Entrepreneur.

This chapter contains the in-depth interview from Mr. Suthipong Thammawut, Vice President of TV Burapha Company Limited. All data and content will be continue with deeply analyzing by using practical theory.

The summary as following:

1. Potential of seeking opportunity and be engross in solving problem in society and community
2. Developing in new way of thinking in order to generate creativity in TV platform and differentiation as long as permanently solving problem of society and community.
3. The efficiency management of utilize resource in capital, human resource, and human asset.
4. The startup and growth of company itself has been measured in term of profit and increasing in TV rating rank.
5. The accomplishment of company's aim is not the profit, but it has been recognized as the TV show which preach and bring good things to society.

Keywords: social entrepreneur, TV Burapha Company Limited. content analyze. Kon Kon Kon. Kob Nok Kara.

Mr.Suthipong Thammawut.

บทนำ

การประกอบการสังคม (social entrepreneur) คือ กระบวนการหรือรูปแบบของกิจกรรมซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่เป็นประโยชน์และสามารถแก้ปัญหาของสังคมได้ ผู้ประกอบการสังคมอาจจะอยู่ในรูปขององค์กรกลุ่มบุคคลหรือบุคคลที่ไม่มุ่งหวังกำไรแต่มุ่งหวังให้เกิดการแก้ปัญหาของสังคม ช่วยให้คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น การประกอบการสังคมจึงเป็นทางออกทางหนึ่งในการแก้ปัญหาของสังคม เช่น ความยากจน ความเหลื่อมล้ำในสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาทางสาธารณสุข โดยนำรูปแบบทางธุรกิจมาผสมผสานใช้กับเป้าหมายทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อม เป็นการรวมรูปแบบธุรกิจแบบไม่หวังผลกำไร พร้อมกับการทำประโยชน์เพื่อสังคมรวมเข้ากับธุรกิจหลักของบริษัท ซึ่งจะทำให้บริษัทยังคงสามารถสร้างรายได้แต่ยังทำประโยชน์กลับคืนสู่สังคม รวมทั้งคืนผลกำไรที่ได้รับกลับคืนสู่ชุมชน โดยที่บริษัทดำเนินกิจการอยู่

ผู้ประกอบการเพื่อสังคม จึงเป็นแนวคิดที่เป็นทางเลือกใหม่ในการแก้ปัญหาสังคมปัจจุบันที่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น มีความซับซ้อนและรุนแรงขึ้นทุกขณะ โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนในสังคมไม่ว่าจะเป็นภาครัฐกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และภาคประชาสังคมหรือชุมชน เป็นตัวขับเคลื่อนแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550)

ในขณะที่สังคมกำลังอยู่ในขั้นตอนของกระบวนการพัฒนานั้น การสื่อสารจะถูกใช้เพื่อส่งเสริมและขยายการพัฒนา ตลอดจนทำให้งานพัฒนาดำเนินไปได้อย่างสะดวก การสื่อสารจะทำหน้าที่เป็นกลไกที่จะผลักดัน

ให้สังคมพัฒนาไปตามเป้าหมายที่วางไว้ หน้าที่ของการสื่อสารในภาวะการเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาจึงเน้น ที่การให้ข่าวสาร การชักจูงใจ และการให้การศึกษา (ปรเม สตะเวทิน, 2539 อ้างถึงใน ฌฎฐกาญจน์ สุภรัตน์เมธี, 2543) กิจสื่อโทรทัศน์ ทั้งด้านบันเทิงและการโฆษณาสามารถเข้าถึงทุกครัวเรือน จึงมีอิทธิพลมากที่สุดต่อเด็ก เยาวชน และสังคม ทั้งด้านพฤติกรรม ทศนคติ ความเชื่อ และการลอกเลียนแบบจากสิ่งที่เห็นหน้าจอทีวี ดังนั้น สื่อมวลชน ธุรกิจสื่อ ธุรกิจบันเทิง และธุรกิจโฆษณา จึงหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อสังคมไม่ได้เลย สื่อมวลชน ในปัจจุบัน จึงตกเป็นเป้าในการวิจารณ์จากหลายฝ่ายว่าเป็นต้นเหตุ (หรืออย่างน้อยก็มีส่วนร่วม) ในการ ก่อให้เกิดปัญหาสังคมมากมายหลายประการ เช่น การเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลในข่าว ไม่ว่าจะในระดับ ร้ายแรงขึ้นอาชญากรรม การใช้ความรุนแรงของเยาวชน ไปจนถึงพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม โฆษณาใน สื่อถูกกล่าวหาว่าเป็นเครื่องมือสร้างความต้องการที่เกินความจำเป็น สร้างวัฒนธรรมการบริโภคที่เกินพอดี และ สร้างความไม่พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ และในสภาพความขัดแย้งของผู้คนในสังคม สื่อมักถูกใช้เป็นเครื่องมือจาก เจ้าของหรือผู้ควบคุมสื่อ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ของฝ่ายตน ทำให้ความขัดแย้งขยายตัวกว้างขึ้นและรุนแรง มากขึ้น แทนที่จะใช้ศักยภาพของสื่อในทางสร้างสรรค์และจรรโลงสังคม สร้างความเข้าใจและนำเสนอ ข้อเท็จจริง

ปัจจุบันในประเทศไทย มีการประกอบการเพื่อสังคมที่เป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งพิมพ์อยู่จำนวนหนึ่ง และถูกรวบรวมไว้ใน หนังสือกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 50 องค์กร อันได้แก่ บริษัท รักลูกกรุ๊ป จำกัด บริษัท ป่าใหญ่ ทีวีเอ็น จำกัด บริษัท สำนักพิมพ์ผีเสื้อ จำกัด สำนักพิมพ์ธรรมสภา บริษัท สวณเงินมีมา จำกัด นิตยสารสารคดี นิตยสาร ไบโอสโคป (Bioscope) และบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด (คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 50 องค์กร, 2553)

การดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมของผู้ประกอบการประเภทสื่อ นับว่าจะมีบทบาทที่สำคัญในการเป็นส่วนหนึ่ง ของการแก้ปัญหาของสังคมแบบยั่งยืน แต่ในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการสังคมนั้นจะพบปัญหาและ อุปสรรคอย่างมากในการดำเนินงาน เนื่องจากการดำเนินงานที่ผสมกันของธุรกิจที่มุ่งหวังกำไรกับการทำ ประโยชน์ให้แก่สังคม ซึ่งจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดีพอที่จะทำให้ผู้ประกอบการสังคมสามารถดำเนินไปได้ และประสบความสำเร็จ รวมถึงบุคลากรมีความเสียสละ และยึดประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก แนวทางในการ ดำเนินธุรกิจจึงมีความแตกต่างจากการดำเนินธุรกิจทั่วไป อีกทั้งยังเป็นธุรกิจประเภทสื่อที่สังคมสามารถเข้าถึง ได้โดยง่ายและมีอิทธิพลส่งผลต่อสังคม ดังนั้นการศึกษาแนวทางการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมของธุรกิจประเภท สื่อจะมีประโยชน์อย่างยิ่งในการเป็นต้นแบบให้กับผู้ประกอบการสังคมที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ในการศึกษาแนวทางการดำเนินธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการสังคมของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ที่ผลิตรายการ โทรทัศน์ช่วยกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความตระหนักต่อปัญหาและสำนักที่ติดต่อสังคม เช่น เรื่องความเหลื่อมล้ำทาง สังคม ความยุติธรรม สวัสดิการสังคม เป็นต้น อีกทั้งยังนำเสนอข้อคิด และยังสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ชม (คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 50 องค์กร, 2553)

บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด เริ่มก่อตั้งเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2545 มีนายสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ เป็นกรรมการ ผู้จัดการ โดยก่อตั้งบริษัทให้อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า สื่อโทรทัศน์ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการประกอบ ธุรกิจแสวงหาเงินทองเพียงอย่างเดียว แต่สื่อโทรทัศน์ยังมีความสำคัญต่อสังคมโดยภาพรวม ในแง่ที่สามารถใช้ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ขับเคลื่อน และชักจูงโน้มนำสังคมให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ได้อย่างดียิ่งอีกด้วย

ด้วยค่านิยมในปัจจุบันเกี่ยวกับบุคคลตัวอย่างที่สังคมไทยสนใจและยกย่องส่วนใหญ่ ส่วนแล้วแต่เป็นบุคคลที่มีฐานะร่ำรวย ประสบความสำเร็จทางการค้า มียศถาบรรดาศักดิ์ หรือมีความรู้สูง ไม่ว่าจะทำอะไรในแวดวงสังคมก็มักจะเป็นที่สนใจของคนในสังคมอยู่เสมอ บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด เห็นว่าสังคมปัจจุบันไม่ค่อยมีใครพูดถึงผู้คนที่อยู่ในมุมเล็ก ๆ ของสังคม ทั้งที่จริงแล้วคนธรรมดาเหล่านี้สามารถสื่อสารเรื่องราวดี ๆ และประสบการณ์ที่มีความหมายและน่าสนใจให้แก่สังคมได้เช่นกัน เช่น ปู่เย็น หลวงพี่ช้าง พระนักพัฒนาแห่งพิษณุโลก มิสป่าตอง ทูตแห่งความสุขของชาวภูเก็ต เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีโอกาที่จะได้รับความสนใจจากสื่อกระแสหลักน้อย (คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 50 องค์กร, 2553)

รายการโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นโดย บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด นับแต่เริ่มก่อตั้ง ไม่ว่าจะเป็นรายการ “คนค้นคน” “กบนอกกะลา” “หลุมดำ” “ผู้มาเยือน” “จุดเปลี่ยน” “แผ่นดินไท” “คิด ช้ามเมฆ” และ “กระบี่มือหนึ่ง” แทบทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นงานสื่อโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นเพื่อมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางอันเดียวกัน นั่นคือการร่วมสร้างสรรค์สังคมที่ดีงาม ตามเจตนารมณ์ในการก่อตั้ง

การดำเนินกิจการของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ที่มีเป้าหมายการดำเนินธุรกิจเพื่อเป็นสื่อที่ช่วยสร้างสรรค์สังคม ถึงแม้จะไม่ใช่รายการโทรทัศน์หรือสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทที่ได้รับความนิยมสูง แต่บริษัทก็ยังอยู่รอดแข่งขันในตลาดได้ด้วยการหาโฆษณา โดยรายได้ของบริษัทใน พ.ศ. 2551 มีรายได้หลักมาจากโฆษณาภายในรายการ คิดเป็นร้อยละ 85 ของรายได้ทั้งหมด ได้ชื่อเป็นผู้ประกอบการสังคมของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จรายหนึ่งและปัจจุบันทีวีบูรพาก้าวขึ้นมาเป็น “สถาบัน” ที่ทำหน้าที่สื่อเพื่อสังคมอย่างเต็มตัว (คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 50 องค์กร, 2553)

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการดำเนินธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการเพื่อสังคมของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด เพื่อทราบถึงแนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารงานสื่อมวลชนและกลยุทธ์การประกอบการของสื่อมวลชน แนวคิดการผลิตรายการที่สร้างสรรค์สังคม นโยบายของการประกอบการ ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนศึกษากระบวนการการผลิตสื่อสังคม นำมาวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ปรับปรุงพัฒนากระบวนการผลิตสื่อที่สร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้นและยั่งยืน นอกจากนี้สื่อมวลชนหรือผู้ประกอบการด้านสื่อสารรายอื่น ๆ จะสามารถนำแนวคิดการดำเนินธุรกิจดังกล่าวไปประยุกต์ใช้เพื่องานสื่อที่สร้างสรรค์สังคมต่อไป

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ในการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการเพื่อสังคมของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด มีกรอบแนวคิดมุ่งเน้นที่จะทำการศึกษาแนวทางการดำเนินงานด้านประกอบการสังคมด้วยปัจจัยการ บริหารงาน สื่อมวลชน กลยุทธ์การประกอบการ แนวคิดในการประกอบการสังคม นโยบายของการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน ตลอดจนศึกษากระบวนการผลิตสื่อสังคม เพื่อนำผลการศึกษามาสรุปเป็นแนวทางในการดำเนินกิจการของผู้ประกอบการสังคมประเภทสื่อรายอื่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการสังคมของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ด้านการบริหารงานสื่อมวลชนและกลยุทธ์การประกอบการสังคม
2. เพื่อศึกษาการให้คำนิยามความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการสังคมของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด
3. เพื่อศึกษากระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ที่ใช้สื่อในการทำเพื่อสังคม และเปลี่ยนแปลงความคิดของสังคมไปสู่สังคมที่ยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (documentary research) เพื่อนำมาเป็นแนวคิดพื้นฐาน สร้างกรอบแนวคิดและสร้างแนวคำถามเพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interviews) ผู้บริหารบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด และวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากบทสัมภาษณ์ของผู้บริหารตามกรอบแนวคิดที่สร้างไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงแนวทางการดำเนินธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการสังคมของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ในฐานะสื่อมวลชนที่ประกอบธุรกิจเพื่อสังคม
2. ได้ทราบถึงแนวความคิดการเป็นผู้ประกอบการสังคมในบทบาทของสื่อมวลชนที่ได้พบปัญหา อุปสรรค และการแก้ไข เพื่อมาใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการประกอบการประเภทสื่ออื่น ๆ
3. ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์เพื่อให้ผู้ประกอบการสื่อรายอื่น ๆ สามารถนำข้อมูลความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมของสื่อของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อที่สร้างสรรค์ให้สังคมยั่งยืนต่อไป

ผลการวิจัย

1. มองหาโอกาสและมุ่งมั่นที่จะการแก้ไขปัญหาดังคม จากวิสัยทัศน์ครั้งแรกของนายสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ ผู้ที่คลุกคลีกับงานสื่อมวลชนและอยู่เบื้องหลังผลิตรายการคุณภาพมานานกว่า 20 ปี มองเห็นว่า สังคมกำลังตกอยู่ในวิถีแห่งของการกระตุ่นเร้าให้เข้าใจว่าชีวิตที่ดีที่สุดเป็นชีวิตที่ต้องมุ่งตอบสนองต่อกิเลสอย่างไร้ขีดจำกัด และโดยไม่ต้องยับยั้งชั่งใจ ทำให้นายสุทธิพงษ์ มีแรงบันดาลใจจะใช้หน้าที่ของสื่อมวลชนมีอาชีพเช่นเขา นำพารายการสารคดีที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนเพื่อพัฒนาสังคม จึงก่อตั้งบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ขึ้นมา ดังนั้นการดำเนินธุรกิจเริ่มแรกและการผลิตรายการสารคดีใด ๆ ของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ก่อนอื่น จึงต้องมีโจทย์และวัตถุประสงค์เพื่อสังคมในด้านต่าง ๆ ก่อนเป็นอันดับแรก

2. พัฒนาแนวคิดใหม่ เมื่อนายสุทธิพงษ์ ก่อตั้งบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด แล้ว จึงเริ่มผลิตรายการสารคดีตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ โดยแนวคิดใหม่ในการสร้างสารคดีมาจากความเห็นเกี่ยวกับบรรณนิยมนของผู้ชมที่เริ่มเปลี่ยนไปตามแฟชั่นคล้ายคลึงกับภาพยนตร์ที่มีรูปแบบตามยุคสมัย ซึ่งในสมัยแรกเริ่มที่ก่อตั้งบริษัท ทีวีบูรพา

จำกัด รายการโทรทัศน์ที่ผู้ชมนิยมอย่างสูง คือ รายการประเภทเกมโชว์ คิวโชว์ ทำให้ผู้ผลิตรายการทำรายการประเภทดังกล่าวป้อนสถานีโทรทัศน์จำนวนมาก และไม่นานรายการโทรทัศน์ประเภทเกมโชว์ก็มีน้อยลง นายสุทธิพงษ์ จึงพบว่า เขาควรผลิตรายการสารคดีที่มีวิธีการเล่าเรื่องที่มีมิติและมีเหลี่ยมมุมจากจุดเล็ก ๆ ของคนในสังคมที่ไม่มีชื่อเสียงใด ๆ นั่นทำให้เกิดการเริ่มต้นของรายการ “คนค้นคน” ขึ้น

3. กำหนดและการได้รับทรัพยากร เริ่มแรกในการผลิตรายการสารคดีของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ด้วยทรัพยากรเงินลงทุนที่มีไม่มากเท่ารายการโทรทัศน์ประเภทอื่น ๆ ทำให้การผลิตรายการจำเป็นต้องบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพที่สุด ทุกคนในกองถ่ายจึงสามารถทำหน้าที่ได้ในทุกตำแหน่ง ภายใต้ต้นทุนทางจิตใจที่มีใจรัก มีความเข้าใจ และเสียสละที่จะทำงานด้วยอุดมการณ์เดียวกัน

4. เริ่มต้นและการเจริญเติบโตขององค์กร เมื่อรายการ “คนค้นคน” ได้รับการตอบรับจากผู้ชม จากการกล่าวถึงของผู้ชมทั้งด้านดี ด้านลบ เป็นกระแสสังคมอยู่เรื่อยมา ทำให้เอเจนซีและสถานี เข้ามาซื้อโฆษณา สถานีมีเรตติ้งในช่วงเวลาของรายการ “คนค้นคน” ดีขึ้นตามลำดับ รายได้ที่เข้ามาสู่บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ถูกนำไปต่อยอดในการสร้างสารคดีชิ้นอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสังคมในด้านอื่น ๆ เช่น กบนอกกะลา ที่เป็นสารคดีให้ความรู้ผ่านการนำเสนอที่สนุกสนาน เป็นต้น

5. บรรลุเป้าหมาย เมื่อบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง นั่นคือ การที่ผู้ชมที่ติดตามรายการ “คนค้นคน” อาจเป็นเพียงผู้ชมบางคนได้นำเรื่องราวที่รายการถ่ายทอดไปขบคิดและตั้งคำถามกับชีวิต แล้วนำไปสู่ความเข้าใจชีวิต บางคนอาจรับได้แค่อารมณ์สะเทือนใจและมีมิติที่ไม่ซับซ้อน เช่น ความขยัน ความกตัญญู เป็นต้น ขณะที่บางคนอาจได้รับกำลังใจ แรงบันดาลใจ แต่ในที่สุดนั้น การเรียนรู้ การหล่อหลอม และอิทธิพลบางสิ่งต่างคนต่างได้รับ อาจผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นมาในภายหลังได้เช่นกัน แต่สิ่งที่ยุทธการทำให้เกิดกระแสขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องรอ นั่นก็คือความอาทรเกื้อกูลและความช่วยเหลือที่มักจะหลั่งไหลเข้ามาเพียงชั่วข้ามคืนแก่บุคคลต้นเรื่องนั่นเอง

อภิปรายผลการวิจัย

บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ซึ่งมีนายสิทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ เป็นผู้ก่อตั้ง เป็นองค์กรที่มีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เล็งเห็นถึงโอกาสที่สร้างสรรค์สังคมและแก้ไขปัญหาสังคมให้ยั่งยืนได้ ด้วยความมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค อีกทั้งยังมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะใช้ความสามารถทางสื่อมวลชนมาผลิตสารคดีที่มีมิติในการนำเสนอที่น่าสนใจ และมีจุดเด่นสามารถแข่งขันและเจริญเติบโตในตลาดได้ ที่สำคัญอย่างยิ่งคือความเสียสละที่จะทำเพื่อสังคมโดยไม่หวังผลกำไรเป็นที่ตั้ง ไม่น่าแปลกใจที่บริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ได้รับการกล่าวถึงในฐานะผู้ประกอบการสังคมที่โดดเด่นและประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มุ่งวิจัยเฉพาะรายการโทรทัศน์ของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด เท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรวิจัยกิจกรรมเพื่อสังคมในด้านอื่น ๆ ของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ด้วย

บรรณานุกรม

- โกศล ดีศีลธรรม. (2554). *องค์กรทำดีเพื่อสังคม*. กรุงเทพฯ: MRG 360°.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550, 28 สิงหาคม). การประกอบการเพื่อสังคม: กระบวนทัศน์ใหม่เพื่อรังสรรค์สังคม. *สยามรัฐรายวัน*, หน้า 6
- _____. (2554). *เปิดหลักสูตรใหม่ ผู้ประกอบการเพื่อสังคม* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.kriengsak.com/index.php?components>. [2554, 10 ธันวาคม].
- คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 50 องค์กร. (2553). *SE 50: กิจการเพื่อสังคมน้ำดี 50 องค์กร*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร Bizbook.
- คำพอง งามภักดิ์. (2543). *จริยธรรมธุรกิจ: ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดประโยชน์นิยมกับแนวคิดพระพุทธศาสนา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฉัตรสุดา รอบคอบ. (2543). *การศึกษายาทบาทและแนวทางการส่งเสริมภาคธุรกิจเพื่อสังคม*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โคมฉาย พูใจ. (2550). *พฤติกรรมกรเปิดรับ ความพึงพอใจ และทัศนคติของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการคนค้นคน*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาย โปธิสิตา. (2552). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ณัฐกาญจน์ สุกถรัตน์เมธี. (2543). *การสะท้อนปัญหาสังคมและแนวคิดด้านจริยธรรมในรายการคนค้นคน*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพันธ์ เจริญนนท์. (2552). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ทัศนีย์ สุทธิโสภณาภรณ์. (2553). การนำกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์มาใช้ในการส่งเสริมการตลาดของธุรกิจ. *FEU Academic Review*, 4 (1), หน้า 15 – 21.
- ธีรภาพ โลหิตกุล. (2550). *กว่าจะเป็นสารคดี*. กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์.
- นันทน์ภัส วัฒนาคตุรพร. (2543). *วิเคราะห์กระบวนการผลิต รูปแบบ และเนื้อหารายการ เก็บตกสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พสุ เดชะรินทร์. (2552, 13 มกราคม). ผู้ประกอบการสังคม. *กรุงเทพธุรกิจ*, หน้า 10.
- พัคตร์พอง วัฒนสินธุ์. (2541). *เอกสารประกอบการสอนการวางแผนเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ:

- คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา).
- มิชิตา จำปาเทศ รอดสุทธิ. (2549, 23 กุมภาพันธ์). ผู้ประกอบการทางสังคม. *ประชาชาติธุรกิจ*, หน้า 6.
- วารุณี ตันตวงส์วานิช. *หลักการตลาด*. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- ศศิธร อภิสัทธีรัตน์. (2552). *การขัดเกลาทางสังคมผ่านรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กประเภท รายการปกิณกะบันเทิง*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม). (2552). *การประชุมสมัชชาแห่งชาติฝ่าวิกฤตด้วยคุณธรรม: การสร้างธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจอย่างยั่งยืน ประเด็นที่ 4 ธุรกิจเพื่อสังคมคุณธรรม*. นนทบุรี: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).
- _____. (2552). *การประชุมสมัชชาแห่งชาติฝ่าวิกฤตด้วยคุณธรรม : การสร้างธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจอย่างยั่งยืน ประเด็นที่ 10 สื่อคุณธรรม*. นนทบุรี: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม).
- สมยศ นาวิการ. (2538). *การจัดการเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- สถาบันไทยพัฒนา* (ออนไลน์). (2554). เข้าถึงได้จาก: http://www.thaicr.blogspot.com/2008/01/blog-post_6965.html [2554, 5 พฤศจิกายน].
- สถูณี อาชวานันทกุล. (2552). *ทฤษฎีที่มีหัวใจ*. กรุงเทพฯ: Openbook.
- สากล จริยวิทยานนท์. (2553). การประกอบการทางสังคม (Social entrepreneurship): หลักการและแนวคิดเพื่อพัฒนาสังคม. *พัฒนาสังคม*, 12(1), หน้า 45 – 68.
- สิญาพัฒน์ จงรักภัย. (2549). *การสร้างฐานสัมพันธ์แฟนคลับของสรยุทธ สุทัศนจินดาในเว็บไซต์ www.sorayutfanclub.com*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวารสารสารสนเทศ, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การซื้อขายหลักทรัพย์ของบุคคลภายในบริษัทมหาชนจำกัดที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

INSIDER TRADING IN POLITICALLY CONNECTED FIRMS:

AN EVIDENCE FROM THAILAND

ฐานะ รักบัญชา*

Thana Rakbancha

บทคัดย่อ

ความเกี่ยวข้องทางการเมืองมีผลกระทบต่อสมรรถภาพทางการเงินของบริษัทมหาชนจำกัดอย่างมาก บริษัทมหาชนจำกัดที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐบาลนั้นจะสามารถได้รับสิทธิประโยชน์จากกฎระเบียบได้ในหลายช่องทาง เช่น การลดภาษี และสัมปทาน ในขณะที่บริษัทมหาชนจำกัดที่มีความเกี่ยวข้องกับฝ่ายค้านอาจจะเสียผลประโยชน์ หลักฐานในเชิงประจักษ์จากการศึกษาในหลายแหล่งสรุปได้ว่า ความเกี่ยวข้องทางการเมืองเป็นปัจจัยที่สำคัญในการอธิบายการได้มาของอัตราผลตอบแทนที่เกินจริงจากบริษัทมหาชนจำกัดที่เกี่ยวข้องกับการเมือง การศึกษานี้ได้มีการเปรียบเทียบพฤติกรรมของการซื้อ-ขายของบริษัทมหาชนจำกัดที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองระหว่างเหตุการณ์ โดยแบ่งเหตุการณ์ในการศึกษาเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย การเปลี่ยนรัฐบาล และการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะ

ในการศึกษานี้ได้ใช้ข้อมูลการทำธุรกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และข้อมูลการทำธุรกรรมของบุคคลภายในจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ในระหว่างปี ค.ศ. 2001 ถึง 2007 งานวิจัยฉบับนี้ใช้ค่าตัวแทนหลากหลายในการวัดอัตราผลตอบแทนเกินปกติสะสมและพฤติกรรมการซื้อขาย ในการศึกษาค้นพบว่า มีอัตราผลตอบแทนที่ได้รับเกินจริงเกิดขึ้นในบางเหตุการณ์ทางการเมือง และบุคคลภายในมีโอกาสในการทำกำไรสูงสุด (หรือขาดทุนน้อยที่สุด) ในการศึกษาสามารถสรุปได้ว่ามีเหตุการณ์ที่มีการรั่วไหลของข่าวสาร ซึ่งอาจทำให้มีการสร้างผลตอบแทนที่ได้เกินจริงอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: การซื้อขายหลักทรัพย์ของบุคคลภายใน, พฤติกรรมการซื้อขาย, การซื้อขายหลักทรัพย์โดยใช้ข้อมูล, บริษัทมหาชนจำกัดที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการเงิน คณะบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ABSTRACT

Political connection can heavily affect the financial performance of a firm. Firms connected to a government official can benefit from various regulations such as tax breaks, and concessions while firms connected to the opposition might suffer. Empirical results from various studies conclude that political connection is a significant factor in explaining excess return in listed firms. This research compares trading behavior of connected and unconnected firms during two categories of events which are change in government and change in public policy. Market transaction and insider transaction data between 2001 and 2007 are obtained from the Stock Exchange of Thailand and the Securities Exchange Commission of Thailand, respectively. This research uses various proxies to measure excess return and trading behavior. The results show that there is excess return in some political events and that insiders trade opportunistically to maximize profit (minimize loss). It can be concluded that not all types of political events are significant and that insiders sometimes trade before material information

Keywords: insider trading, trading behavior, informed trading, political connected firm

INTRODUCTION

Politics is an important aspect of any country. The government's policies can have tremendous affect on the country's economy and firms can derive huge benefits through their political connections. There are various studies which support the significance of political benefits. In the U.S., Goldman, Rocholl and So (2009) found that there is a significant difference between a portfolio of Republican and Democrat connected firms after the 2000 presidential elections. In Indonesia, Fisman (2001) found that there is positive correlation between a firm's performance and the degree of their connection. As for Thailand, Bunkanwanicha and Wiwattanakantang (2009) found that when a business tycoon is elected into the office, they pass laws which allow connected firms to outperform unconnected firms.

BACKGROUND AND LITERATURE REVIEW

Various preceding studies use event studies, financial statistics, and the difference between buy and hold portfolios to identify the significance of political connections. This study proposes to confirm political significance using event study and examine insider trading behavior during political events. Specifically, the study focuses on three types of events which are changes in government, changes in public policy, and displays of favoritism. Cumulative abnormal return (CAR) proposed by Brown and Warner (1985) is calculated for each event and is used to measure excess return. In addition to CAR, the study uses probability of information-based trading (PIN) and buy-sell imbalance (BSI) as proxies to measure trading behavior. PIN was proposed

by Easley, Kefer, and O'Hara, and Paperman (1996) to measure information-based trading. PIN values capture informed trader activity which is the superset of insider trading. This is extremely useful since it will also include insiders which hide their transaction by acting through proxies. BSI was used by Graham and Kumar (2006) to examine whether different clientele prefers to buy or sell dividend stocks. In this study BSI is calculated using insider trading data therefore its results will signify whether insiders prefer to buy or sell.

RESEARCH OBJECTIVE

The main objective of this study is to examine whether political connection is an important factor in firm performance. Additionally, the paper also examines whether insiders in politically connected firms trade differently because of their connections during political events.

RESEARCH METHODOLOGY

Identifying Firm Affinity

Firm statistics is obtained from the DATASTREAM program. Market transaction data is obtained from the Stock Exchange of Thailand (SET). Transaction data is classified as buyer and seller initiated based on the time stamp of the order; if buy order time is greater than sell order time, then it is buyer initiated and vice versa for seller initiated. Insider trading data is available from the Securities Exchange Commission of Thailand; buying and selling is already marked with a flag. After obtaining this information, firms are divided into two groups which are politically connected and unconnected firms; a statistical summary is available on Table 1. Connected firms can be further divided into government connected firms and opposition connected firms by cross referencing the firm's politician with the political party data; if the politician's party is in the government (opposition) coalition then the firm is government (opposition) connected. Political connection data is based to the study by Subhapholsiri (2009). In his research, firms are defined as connected when a family owning 10% or more of the firm is related to a politician or when two or more of the board members are related to a politician. Relationship is defined as blood-lineage, in-law relationship, or a business partner in two or more businesses.

Table 1: Description of Firms

Year	Transaction Freq.		Market Capitalization		Return		Debt to Equity Ratio	
	connected	unconnected	connected	unconnected	connected	unconnected	connected	unconnected
2000	9.67	19.20	1920.02	5557.21	1.73	0.34	-23.92	2.61
2001	17.40	10.53	8091.31	3186.23	-0.17	-0.07	2.77	5.21
2002	12.62	12.94	8783.72	3856.02	0.28	0.34	0.37	24.79
2003	15.16	13.77	8174.76	4823.80	0.67	0.36	0.41	0.25
2004	14.63	12.02	17,812.12	11,015.59	1.82	1.11	0.50	0.95
2005	30.75	14.61	19,947.96	9,856.79	-0.01	0.02	0.43	0.76
2006	18.10	13.62	14,834.87	10,678.99	-0.05	0.31	0.39	1.24
2007	17.48	14.32	12,869.65	9,287.43	0.25	0.15	0.19	-0.36

The firm connections in this table are based on the year-end political connection.

Identifying Firm Connections for each Event

Political connection data is based on the year-end political connection; therefore connections need to be adjusted for events near the election year. An event that occurs in the election year, but before the actual election date, must use the connection from the previous year. As for the election event itself, the firm connection might differ before and after the event based on the result of the election. Firm 'X' might be connected to the government before the election, but become opposition connected after if their political party loses the election. A detailed summary of the events is on Table 2.

Table 2: Event Description

Date	Description	Type	Before/After
08-01-01	National Election: Thai Rak Thai party won.	1	2000/2001
09-11-01	Telecommunications Business Act: Foreigners can own up to 25% of a telecommunication company.	2	2001/2001
23-01-03	Telecommunications Concessions Modification: Increases tax for companies entering industry.	2	2003/2003
07-02-05	National Election: Thai Rak Thai party won.	1	2004/2005
10-01-06	Telecommunications Business Act: Foreigners can own up to 49% of a telecommunication company.	2	2005/2005
03-04-06	National Election: A snap election after government dissolution.	1	2005/2006
19-09-06	Military Coup	1	2006/R2006
25-12-07	National Election: The People Power Party, a proxy of the Thai Rak Thai party, won the election.	1	R2006/2007

The table describes the events that are examined in this study. Type 1 and 2 denotes events that there is a change in government and change in public policy respectively. Before/After denotes the year end political connections used separate the firms. R in front of the year indicates that firms designated as governments are switched to oppositions and vice versa; this is mainly used to compensate for the change due to the military coup.

Calculating Cumulative Abnormal Return (CAR)

CAR is calculated for the portfolio of connected and unconnected firms during each event using the formula proposed by Brown and Warner (1985). Political connection for CAR is based on the connection after the event occurs. CAR is calculated from day $[-1, +1]$ period and day 0 is defined as the event date.

$$CAR_p = \sum_{t=-1}^1 \overline{AR}_t$$

$$\overline{AR}_t = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n AR_{i,t}$$

$$AR_{i,t} = R_{i,t} - \hat{\alpha}_i - \hat{\beta}_i R_{m,t}$$

Where $AR_{i,t}$ is the excess return of security i on day t , $\hat{\alpha}$ and $\hat{\beta}$ are the values estimated by regressing the stock return from day [-244, -6] period. SET Index is used R_m (market return). \overline{AR}_i is the average excess return of portfolio p consisting of n stocks on day t .

Calculating Probability of Information-based Trading (PIN)

PIN is calculated for the all firms *before* [-90, -1] and *after* [1, 90] each event for all firms.

$$PIN = \frac{\mu\alpha}{\mu\alpha + 2\varepsilon}$$

Where μ is the arrival rate of informed traders, ε is the arrival rate of uninformed traders, and α is the probability of an information event. The vector parameters $\theta = (\alpha, \delta, \varepsilon, \mu)$ can be calculated for each stock in period T using the maximum likelihood function with B buy and S sell transactions as input. The variable δ represents the probability of a bad event; however it is not used in the standard PIN model. The likelihood function proposed by Easley, et al (1996) is given below.

$$L(B, S | \theta) = \left[(1-\alpha) * e^{-\varepsilon T} \frac{(\varepsilon T)^B}{B!} e^{-\varepsilon T} \frac{(\varepsilon T)^S}{S!} \right] + \left[\alpha\delta * e^{-\varepsilon T} \frac{(\varepsilon T)^B}{B!} e^{-(u+\varepsilon)T} \frac{(\mu T + \varepsilon T)^S}{S!} \right] \\ + \left[\alpha(1-\delta) * e^{-(u+\varepsilon)T} \frac{(\mu\varepsilon + \mu T)^B}{B!} e^{-\varepsilon T} \frac{(\varepsilon T)^S}{S!} \right]$$

Calculating Buy-sell Imbalance (BSI)

BSI is calculated for the all firms *before* [-90, -1] and *after* [1, 90] each event for all firms using insider trading data as input. The formula derived by Graham and Kumar (2006) is given below.

$$BSI_{i,t} = \frac{B_{i,t} - S_{i,t}}{B_{i,t} + S_{i,t}}$$

Where $B_{i,t}$ is the volume of stock i bought by insiders in time period t , and $S_{i,t}$ the seller. Positive BSI indicates a buying preference while negative indicates selling.

EMPIRICAL RESULTS

CAR Results

The results from the event study (Table 3) shows that there is no significant difference between government and opposition firms during elections. However there is a positive trend in the difference between the two portfolios; this is consistent with the findings by Goldman , et al. (2009). The two exceptions were during the 2001 elections and 2006 coup; this might be because the incoming prime minister, was being investigated for corruption and the coup was bad for the economy in general. During change in public policies there was no apparent trend with a mixture of significant and insignificant difference; there was positive significant difference (0.065) during the Telecom Concession 2003. Overall, the results from the event study were not conclusive and do not prove or disprove the significance of political connections.

Table 3: Event Study

Panel A: Change in Government

Portfolio	2001 Election		2005 Election		2006 Election		2006 Military Coups		2007 Election	
	Government									
Connected	-0.022	(-1.256)	0.007	(0.732)	0.008	(0.733)	-0.016	(-0.936)	0.026	(1.620)
Opposition										
Connected	-0.005	(-1.294)	-0.004	(-0.216)	-0.005	(-0.294)	-0.001	(-0.064)	0.007	(0.370)
Gov – Opp	-0.017	(-0.662)	0.011	(0.635)	0.013	(0.736)	-0.015	(0.774)	0.019	(1.054)

Panel B: Change in Public Policy

Portfolio	Telecom Act 2001		Telecom Concession 2003		Telecom Act 2006	
	Government					
Connected	0.018	(1.173)	0.107	(4.107)**	0.008	(0.567)
Unconnected	0.005	(0.171)	0.041	(2.357)**	0.014	(0.909)
Gov-Un	0.014	(0.171)	0.065	(2.871)**	-0.006	(-0.369)

The table reports the average three-day cumulative market adjusted abnormal returns (CAR) and t-statistics in brackets. Connection is based after the event has occurred. Gov – Opp is the difference in CAR between the portfolio of government and opposition connected firms while Gov – Un is the difference in CAR between the portfolio of government and unconnected firms. Panel B only includes telecommunication firms. Day zero is the first trading day that the change in government occurred. * and ** denotes 10% and 5% significant level respectively.

PIN Results

The next test using PIN (Table 4) shows that about one third of all trades in the Thai market are informed trades. More surprisingly, PIN value of connected firms is significantly smaller than unconnected firms during both events. This suggests that there is less insider activity in connected firms. This is contrary to the expectation that informed trading would be more rampant in connected firms because they will have access to material non-public information from their connections.

Table 4: Probability of Information-Based Trading

Panel A: Change in Government

Period	Connected		Unconnected	
	Before	After	Before	After
Number of firm events	113	123	1696	1676
Mean	0.29	0.32	0.32	0.30
Standard deviation	0.16	0.18	0.18	0.16
P-value ($H_a: \text{diff} > 0$)	0.97	0.91		
P-value ($H_a: \text{diff} < 0$)	0.03	0.09		

Panel B: Change in Public Policies

Period	Connected		Unconnected	
	Before	After	Before	After
Number of firm events	74	71	931	920
Mean	0.29	0.30	0.31	0.29
Standard deviation	0.15	0.14	0.18	0.17
P-value ($H_a: \text{diff} > 0$)	0.92	0.57		
P-value ($H_a: \text{diff} < 0$)	0.08	0.43		

The table reports the descriptive statistics for probability of information-based trading (PIN) and the result of the Welch's T-test between connected firms and unconnected firms. *Before* and *after* denotes 90 trading days preceding and succeeding the event. The first p-value is the result of a one-tailed test with an alternate hypothesis where connected firms have greater PIN, while the latter is the alternative hypothesis where connected firms have less PIN.

BSI Results

The last test using BSI (Table 5) shows that there is no difference in trading behavior between connected firms and unconnected firms during change in government. However there is significant difference

during change in public policy. During change in policy, government connected firms have significantly less BSI than unconnected firms (p-value of 0.01) suggesting that insiders are selling to obtain profit from the change in policy. Opposition firms had significantly less BSI than unconnected firms (p-value of 0.01) suggesting that insiders had access to material non-public information and are selling before the change in policy to avoid loss.

Table 5: Buy-Sell Imbalance

Panel A: Change in Government

Period	Government		Opposition		Unconnected	
	Before	After	Before	After	Before	After
Number of firm events	37	41	27	28	712	821
Mean	-0.10	0.05	0.17	0.22	0.05	0.04
Standard deviation	0.91	0.89	0.85	0.79	0.89	0.89
P-value (H_a :diff>0)	0.82	0.54	0.77	0.87		
P-value (H_a :diff<0)	0.18	0.46	0.23	0.13		

Panel B: Change in Public Policies

Period	Government		Opposition		Unconnected	
	Before	After	Before	After	Before	After
Number of firm events	28	28	20	18	416	428
Mean	-0.05	-0.43	0.37	-0.14	-0.02	-0.08
Standard deviation	0.88	0.74	0.74	0.85	0.90	0.90
P-value (H_a :diff>0)	0.56	0.99	0.99	0.61		
P-value (H_a :diff<0)	0.44	0.01	0.01	0.39		

The table reports the descriptive statistics for buy-sell imbalance (BSI) and the result of the Welch's T-test between connected firms and unconnected firms; connected firms are divided into two groups which are opponent and government connected. *Before* and *after* denotes 90 trading days preceding and succeeding the event. The first p-value is the result of a one-tailed test with an alternate hypothesis where connected firms have greater BSI, while the latter is the alternative hypothesis where connected firms have less BSI.

CONCLUSION

In conclusion, this research finds that political connections do matter, but only during change in public policy. Initially the event study suggests that there is a possibility that Thai firms might or might not benefit from their political connections. Further test into informed traders in general reveals that there is a large amount of informed trading in Thailand, but there is no difference between connected and unconnected firms. Basically, it suggests that political connection does not matter therefore there is no difference in trading activity. However, a more specific test using actual insider trading data reveals that there is significant difference between connected and unconnected firms. Furthermore, the results indicate that connected insiders have access to material non-public information and that they trade opportunistically, specifically during change in public policy and during display of favouritism.

RECOMMENDATION

This research indicates that the system of checks and balances in Thailand needs to be improved to prevent politicians from abusing their power and insiders from using material non-public information. As for further research, corporate governance index for each firm could also be compared before and after an event to see if political changes affect how firms behave.

REFERENCE

- Brown, S., & Warner, J. (1985). Using daily stock returns: The case of event studies. *Journal of Financial Economics*, 14(1), pp. 3-31.
- Bunkanwanicha, P., & Wiwattanakantang, Y. (2009). Big business owners in politics. *The Review of Financial Studies*, 22(6), pp. 2133-2168.
- Easley, D., Kiefer, N., O'Hara, M., & Paperman, J. (1996). Liquidity, information, and infrequently traded stocks. *The Journal of Finance*, 51(4), pp. 1405-1435.
- Fisman, R. (2001). Estimating the value of political connections. *The American Economic Review*, 19(4), pp. 1095-1102.
- Goldman, E., Rocholl, J., & So, J. (2009). Do politically connected boards affect firm value?. *The Review of Financial Studies*, 22(6), pp. 2331-2360.
- Kumar, A. & Graham, R. (2006). Do dividend clientele exists? Evidence on dividend preference of retail investors. *The Journal of Finance*, 61(3), pp. 1305-1335.

Subhapholsiri, S. (2009). *Political connection and corporate governance: Evidence from Thailand*.

Bangkok: Chulalongkorn University.

การพัฒนาาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการครุภัณฑ์:
กรณีศึกษาระบบฐานข้อมูลครุภัณฑ์องค์การบริหารส่วนตำบลไร่น้อย

**THE DEVELOPMENT OF INFORMATION SYSTEM FOR SUPPORTING
ASSET INVENTORY: A CASE STUDY OF INFORMATION SYSTEM FOR
SUPPORTING ASSET INVENTORY OF RAINOI SUB DISTRICT
ADMINISTRATION ORGANIZATION**

ฐิติพร ภูมิการีย์*

Titiporn Pumkaree

บทคัดย่อ

การพัฒนาาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการครุภัณฑ์องค์การบริหารส่วนตำบลไร่น้อย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและพัฒนาาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการครุภัณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลไร่น้อย 2) เพื่อหาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการครุภัณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลไร่น้อย โดยใช้การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบของ Web Application ซึ่งมีการพัฒนาด้วย PHP และใช้ฐานข้อมูล MySQL การประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการครุภัณฑ์องค์การบริหารส่วนตำบลไร่น้อย ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แบบสอบถามประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของระบบ 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถทำงานตามความต้องการของผู้ใช้ 2) หน้าที่ของโปรแกรม 3) การใช้งานของโปรแกรม 4) ความปลอดภัย พบว่า ระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการครุภัณฑ์ องค์การบริหารส่วนตำบลไร่น้อย มีขอบเขตและหน้าที่ของผู้ใช้ที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่พัสดุ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหาร ซึ่งการทำงานของระบบเป็นไปตามหน้าที่และสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งาน แต่ละกลุ่มได้ตามขอบเขตที่กำหนด ผลการหาประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ระบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 และผลการหาประสิทธิภาพของระบบโดยผู้ใช้งาน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57

คำสำคัญ: ระบบฐานข้อมูลครุภัณฑ์

* สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ABSTRACT

The development of information system for supporting asset inventory of Rai Noi sub district administration organization aimed to 1) study and develop an information system for supporting asset inventory of Rai Noi subdistrict administration organization, and 2) find the efficiency of the developed system that used information technology management via Web application platform. The application was developed using PHP and MySQL database. Performance evaluation of the system was carried out using a questionnaire for evaluating 5 performance criteria including 1) pertinent ability of the system to users' needs, 2) system functionalities, 3) user friendliness, 4) performance, and 5) system security.

The research findings were as follows: The developed system was involved with the criteria and functionalities of related users from 3 groups comprising inventory staff, the head of child development center, and executives. The system could perform according to its functionalities and authorization of data from each group of users within the specified criteria.

The result of system performance evaluation carried out by experts revealed that the system performance was perceived at a good level with arithmetic mean of 3.67 and such result carried out by users was still perceived at a good level with arithmetic mean of 3.57.

Keyword: supporting asset inventory.

บทนำ

สืบเนื่องจากนโยบายของรัฐบาลที่มีความต้องการให้หน่วยงานของรัฐรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาช่วยในการปฏิบัติงานและบริหารงาน รวมทั้งการกระจายข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานตามภารกิจ เกิดบูรณาการและเอกภาพในระบบข้อมูล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการและการบริการประชาชน (e-local admin) อย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งทางภูมิปัญญา ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน บนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น

องค์กรบริหารส่วนตำบลไรร้อย แบ่งส่วนงานภายในออกเป็น 4 ส่วน คือ สำนักปลัด ส่วนโยธา ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และส่วนการคลัง ซึ่งส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีหน้าที่เกี่ยวกับงานส่งเสริมและสนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ชุมชน งานส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและอนุบาล งานประสานงานและสนับสนุนโรงเรียนประถมและมัธยม งานส่งเสริมสนับสนุนศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น งานส่งเสริมและสนับสนุนกิจการศาสนา งานส่งเสริมและสนับสนุนกิจการเด็กและเยาวชน งานห้องสมุด พิพิธภัณฑ์และเครือข่ายทางการศึกษา งานส่งเสริมและสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น งานเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งองค์กรบริหารส่วนตำบลไรร้อยมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 5 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านยางลุ่ม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านยางเทิง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคำแย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดป่ากิตติญาณโสภณ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบ้านไรร้อย อยู่ในความดูแลของส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เพื่อให้บริการด้านการศึกษาแก่เด็กก่อนวัยเรียน ให้บริการทั้งหมด 19 หมู่บ้าน ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งจัดตั้งในคนละหมู่บ้าน ด้วยระยะทางและภูมิประเทศที่แตกต่างกัน การบริการจัดการในเรื่องของครุภัณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลไรร้อยนั้นเป็นไปแบบไม่เป็นระบบระเบียบ กล่าวคือ เป็นการจัดการแบบระบบเก่า คือ การจัดเก็บเอกสารเข้าแฟ้ม ทำให้ค้นหาและตรวจสอบข้อมูลได้ยากและใช้เวลาค่อนข้างมาก การประสานงานมีความยุ่งยาก การจัดทำรายงานต่าง ๆ มีความแม่นยำถูกต้องของข้อมูลค่อนข้างต่ำและใช้ระยะเวลาในการดำเนินการค่อนข้างมาก เนื่องจากระบบเดิมไม่อำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูลและการจัดทำรายงานต่าง ๆ รวมถึงความปลอดภัยของข้อมูลค่อนข้างต่ำ เอกสารชำรุดหรือเสียหายได้ง่าย

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะนำระบบบริหารครุภัณฑ์มาช่วยในการเก็บข้อมูลครุภัณฑ์และการสืบค้นข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ลดขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน การพิมพ์สรุปข้อมูลรายงานมีความสะดวก รวดเร็ว และถูกต้องยิ่งขึ้น

ระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการครุภัณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลไรร้อย ที่พัฒนาขึ้นนี้จะช่วยให้การดำเนินการในการบริหารจัดการด้านการบริหารครุภัณฑ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ลักษณะการทำงานของระบบสามารถจัดเก็บข้อมูลครุภัณฑ์ การจัดทำทะเบียนครุภัณฑ์ ข้อมูลการเบิก-จ่ายครุภัณฑ์ การตรวจสอบสถานะของครุภัณฑ์ การแจ้งซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ และการจัดทำรายงานต่าง ๆ จะไม่รวมถึงการจัดซื้อจัดจ้าง ระบบที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นขั้นตอนหลังจากที่มีการตรวจรับครุภัณฑ์เรียบร้อยแล้ว กล่าวคือครุภัณฑ์นั้นพร้อมที่จะทำการลงทะเบียนครุภัณฑ์แล้ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการครุภัณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลไรร้อย
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการครุภัณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลไรร้อย

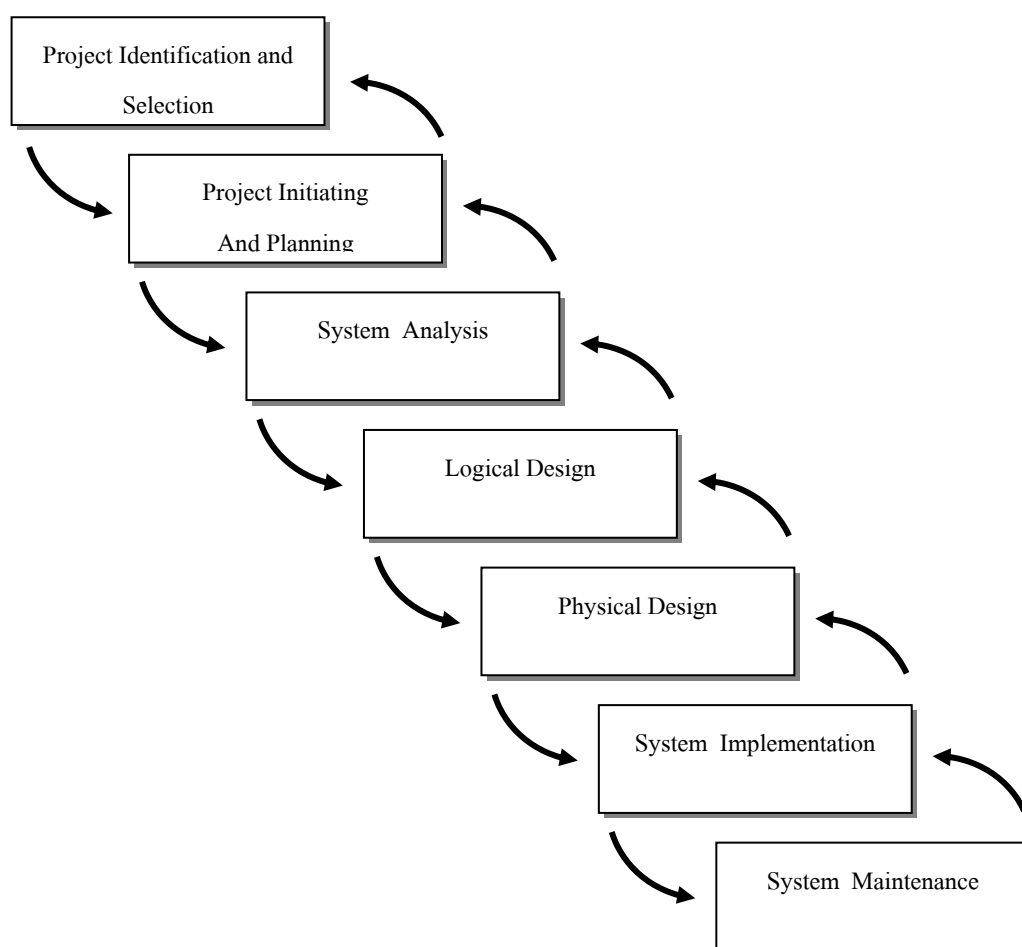
ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลครุภัณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลไรร้อย หลังจากได้รับครุภัณฑ์มาและเบิกจ่ายไปตามศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่าง ๆ

สารสนเทศที่ได้จากระบบ ได้แก่ รายงานทะเบียนครุภัณฑ์ รายงานทะเบียนคุมสรุปผลการเบิกจ่ายครุภัณฑ์ รายงานการซ่อมบำรุงครุภัณฑ์ รายงานค่าเสื่อมราคาต่อปีของครุภัณฑ์ รายงานข้อมูลครุภัณฑ์ประจำปี

ขั้นตอนการดำเนินงาน

การพัฒนาสารสนเทศเพื่อการจัดการบริหารสินทรัพย์และครุภัณฑ์ ดำเนินการตามแนวทางหรือวิธีการ (methodology) โดยยึดหลักการพัฒนาระบบในวงจรพัฒนาระบบ (system development life cycle: SDLC) ได้แก่ ค้นหาและเลือกสรรโครงการ (project identification and selection) เริ่มต้นและวางแผนโครงการ (project initiating and planning) วิเคราะห์ระบบ (system analysis) ออกแบบเชิงตรรกะ (logical design) ออกแบบเชิงกายภาพ (physical design) พัฒนาและติดตั้งระบบ (system design) และซ่อมบำรุงระบบ (system maintenance)

ภาพที่ 1 กิจกรรมของขั้นตอนการพัฒนาระบบในวงจรพัฒนาระบบ SDLC

วิธีดำเนินการวิจัย

การทดสอบระบบ

หลังจากได้ทำการพัฒนาระบบเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อหาประสิทธิภาพการทำงานของระบบสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการจัดการครุภัณฑ์องค์การบริหารส่วนตำบลไร่น้อย ว่าสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

และตรงตามความต้องการของผู้ใช้ จึงได้จัดทำแบบประเมินหาประสิทธิภาพ โดยแบ่งการทดสอบการหาประสิทธิภาพของระบบออกเป็น 4 ด้าน จากการทดสอบด้วยวิธี Black box testing คือ

1. การประเมินระบบด้านความสามารถทำงานตามความต้องการของผู้ใช้ (functional requirement test) เป็นการทดสอบเพื่อตรวจสอบความสามารถของระบบว่าทำงานได้ตรงตามความต้องการมากน้อยเพียงใด
2. การประเมินระบบด้านหน้าที่ของโปรแกรม (functional test) เป็นการทดสอบเพื่อตรวจสอบการทำงานต่าง ๆ ของฟังก์ชันต่าง ๆ ที่มีในระบบ
3. การประเมินระบบด้านการใช้งานของโปรแกรม (usability test) เป็นการทดสอบความง่ายในการใช้งานของระบบ ตรวจสอบความซ้ำซ้อนของระบบ
4. การประเมินระบบด้านความปลอดภัย (security test) เป็นการทดสอบการรักษาความปลอดภัยของระบบว่ามีมากน้อยเพียงใด

การประเมินประสิทธิภาพของระบบ

ผู้ประเมินประสิทธิภาพของระบบมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ได้ทดลองใช้ระบบ จำนวน 15 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เกณฑ์การยอมรับประสิทธิภาพพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มผู้ใช้และผู้เชี่ยวชาญ ทดสอบโปรแกรม ต้องได้ระดับคะแนนไม่ต่ำกว่า 3.51 ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ของบุญชม ศรีสะอาด (2547, หน้า 100)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ใช้วัดค่ากลางของข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) หรือค่าเฉลี่ย (mean: \bar{X}) และวัดการกระจายของข้อมูลโดยใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD)

ผลการวิจัย

1. การประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิภาพของระบบ เท่ากับ 3.67 แสดงว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี
2. การประเมินความคิดเห็นของผู้ใช้งานทั่วไป จำนวน 15 คน ค่าเฉลี่ยของระดับประสิทธิภาพของระบบ เท่ากับ 3.57 แสดงว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลของการประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการครุภัณฑ์ องค์การบริหารส่วนตำบลไร่น้อย ในภาพรวมโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้งานทั่วไป จะเห็นได้ว่า สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ ระบบสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ดูแลระบบ เจ้าหน้าที่พัสดุ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้บริหาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผลของการประเมินประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี

ผู้วิจัยพัฒนาระบบโดยใช้การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบของ Web application ด้วย PHP และฐานข้อมูล MySQL โดยระบบจะดูแลข้อมูลครุภัณฑ์ภายในองค์กรเท่านั้น เจ้าหน้าที่พัสดุจะทำทะเบียนคุมการเบิกจ่ายครุภัณฑ์โดยการเบิกจ่ายว่า ใครเป็นผู้เบิก เบิกวันใด ครุภัณฑ์ดังกล่าวอยู่ในสถานะอะไร ใช้งานได้หรือชำรุด การลงหมายเลขครุภัณฑ์ที่ได้จัดซื้อจัดจ้างจากงบประมาณต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลไร่น้อย โดยการทำทะเบียนหมายเลขตามระเบียบพัสดุครุภัณฑ์ การแจ้งซ่อมครุภัณฑ์ที่เกิดการชำรุดเสียหายโดยมีการบันทึกประวัติการส่งซ่อมว่ามีการซ่อมวันที่เท่าไร อาการเป็นอย่างไร บริษัทที่ได้ซ่อมเป็นบริษัทใด เพื่อใช้ในการตรวจสอบภายหลัง การทำทะเบียนครุภัณฑ์ที่แทงจำหน่ายโดยลงเบียนครุภัณฑ์ที่หมดอายุการใช้งานแล้ว จัดทำการแทงจำหน่ายตามเหตุผลและความเป็นจริงของครุภัณฑ์ การตรวจสอบครุภัณฑ์ทั้งหมดและรายงานตามปีงบประมาณและจัดการคิดค่าเสื่อมของครุภัณฑ์และการทำประวัติการใช้งานครุภัณฑ์ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ใช้งานบ่อยครั้งจึงต้องมีการทำประวัติการใช้งานว่าครุภัณฑ์แต่ละชิ้นใช้งานอยู่ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใดมาก่อน สรุปได้ว่าระบบที่พัฒนาสามารถทำงานได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเพิ่มเติมความสามารถของโปรแกรมให้สามารถออกรายงานให้ได้หลายรูปแบบ เช่น PDF, Excel, Word เป็นต้น เพราะการออกรายงานผ่านเว็บนั้น จะแสดงผลข้อมูลในรูปแบบที่ไม่สวยงาม และนำไปใช้งานไม่สะดวก
2. ควรเพิ่มเติมระบบให้มีความครอบคลุมถึงเรื่องจัดซื้อจัดจ้าง
3. ควรเพิ่มเติมการแทงจำหน่ายหลาย ๆ ตัวพร้อมกันได้

บรรณานุกรม

บุญชม ศรีสะอาด. (2547). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

แผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ของยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณ
สร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง

STRATEGIC MARKETING PLAN FOR ENHANCED IMMUNE AND CANCER
TREATMENT HERBAL MEDICINE

ณัฐ อังศุประภา*

Nat Angsuprapar

ดร.เออวดี อุบลสุข**

Aerwadee Ubolsook, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแผนการตลาดให้แก่ยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง เนื่องจากยาสมุนไพรกลุ่มดังกล่าวยังไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอก ดังนั้นควรมีการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดที่แตกต่างจากยาสมุนไพรกลุ่มอื่น ๆ การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ในขั้นตอนแรกใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยโรคมะเร็งจากโรงพยาบาล 3 แห่ง คือ โรงพยาบาลศิริราช สถาบันมะเร็งแห่งชาติ และโรงพยาบาลรามธิบดี จากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างจากการกำหนดโควต้า ใช้การกำหนดแบบสัดส่วนจากสถิติของผู้เข้ารับการรักษาโรงพยาบาลทั้ง 3 แห่ง โดยอ้างอิงจากสถิติผู้เข้ารับการรักษาโรคมะเร็งปี 2551 ให้ได้ครบ 400 ตัวอย่าง นอกจากนี้มีการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเชิงลึกถึงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจจากการเลือกผู้ประกอบการ 2 ราย ที่ผู้บริหารโภครู้จักมากที่สุด ผลการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกคือ กลยุทธ์ทางการตลาดจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ พบว่าควรใช้กลยุทธ์ในการสร้างความแตกต่างทางด้านผลิตภัณฑ์เน้นการส่งเสริมการขายและการโฆษณามากกว่าผู้ประกอบการยาสมุนไพรรายอื่น ๆ ควรสร้างตราสินค้าให้ผู้บริโภคจดจำในระดับสูงเพื่อเป็นการตอกย้ำตำแหน่งผลิตภัณฑ์ของตราสินค้า ในด้านการผลิตทางผู้ประกอบการควรทำสัญญาการผลิตกับบริษัทที่มีเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต นอกจากนี้การพัฒนาคุณภาพของยาสมุนไพรและบรรจุภัณฑ์ให้ทันสมัยเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างศักยภาพทางการแข่งขันและ

* นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาธุรกิจการเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สามารถส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศได้ในอนาคต ส่วนที่สองคือ กลยุทธ์ทางการตลาดจากการสำรวจผู้บริโภคพบว่าผลิตภัณฑ์แคปซูลเป็นรูปแบบที่ผู้บริโภคพึงพอใจมากที่สุด ผู้บริโภคทั้ง 2 กลุ่มให้ความสำคัญกับส่วนประกอบด้านฉลากที่ระบุสรรพคุณมากที่สุด ควรตั้งราคาอยู่ที่ระหว่าง 100-500 บาท ช่องทางการจัดจำหน่ายควรเน้นไปที่ร้านขายยาแผนโบราณและร้านค้าสุขภาพ ในส่วนของการส่งเสริมการขายควรใช้พนักงานขายและให้ทดลองรับประทานยาสมุนไพร และการสื่อสารโฆษณาจะเน้นไปที่ช่องทางนิตยสารและวารสารที่เกี่ยวกับสุขภาพ รวมทั้งบทความทางวิชาการทางการแพทย์ที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลและให้ความรู้เกี่ยวกับโรคมะเร็ง

คำสำคัญ: แผนการตลาดเชิงกลยุทธ์, การสร้างภูมิคุ้มกันโรค, การบำบัดโรคมะเร็ง, ยาสมุนไพร

ABSTRACT

The main objective of this research is to develop the marketing plan for enhanced immune and cancer treatment herbal medicine to obtain the acceptance from common herbal medicine users and patients. The strategies in marketing plan are conducted to achieve the special differentiation from other kinds of herbal medicine.

The multi stage sampling method is applied for this research. The cancer patients are randomly selected from three famous cancer treatment institutions which are Siriraj Hospital, National Cancer Institute and Ramathibodi Hospital. After that, the quota sampling is used to determine the proportion of 400 samples in three places. Moreover, the study is applied to the in-depth interviews from two famous herbal medicines producers.

The results of the research are concluded in two parts: First, in terms of the marketing strategies from the entrepreneurs' analysis, the results show that they should use the strategies to differentiate the products, widen advertising and increase promotion. The entrepreneurs are suggested to create their brand for the consumers to recognize and to emphasize the position of the products. In the production, entrepreneurs should sign the contract to high technology herbal medicine producers or suppliers to guarantee the quality and prevent the problems from the production process. In addition, developing the quality of herbal medicine and the packaging improvement are very important for the business to diversify positioning and enhancing the competitiveness of products in domestic and international markets.

Second, in terms of the consumer analysis, the results indicate that the capsule is the most favorite type of medicine. Both cancer patients and patients' family obviously prefer the obvious details and identities of all benefits. The price varies between 100-500 baht. Traditional pharmacy and health care stores are recommended for distribution channel. Entrepreneurs should emphasize on making promotion, use salesperson and let customer try the medicine. The advertising should focus on health care medical or technical magazines and journals.

Keywords: strategic marketing plan. enhanced immuneand. cancer treatment. herbal medicine.

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการได้รับสารพิษจากแหล่งต่าง ๆ มากขึ้น เช่น อาหาร เครื่องดื่ม และมลภาวะทางอากาศ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญของการเกิดโรค “มะเร็ง” ซึ่งเป็นโรคที่คนไทยมีอัตราการเสียชีวิตเป็นอันดับ 1 ของประเทศ (กระทรวงสาธารณสุข, 2552)

การรักษาโรคมะเร็งตามแพทย์แผนปัจจุบันที่ปฏิบัติกันอยู่ในประเทศไทยใช้วิธีปฏิบัติที่สำคัญ 3 วิธี วิธีแรกคือการศัลยกรรมซึ่งเป็นการผ่าตัดเอาก้อนมะเร็งรวมทั้งต่อมน้ำเหลืองบริเวณด้านข้างออก วิธีที่สองคือ รังสีรักษาเป็นการฉายแสงบริเวณที่มีเซลล์มะเร็ง ซึ่งเป็นการรักษาแบบเฉพาะที่ และวิธีที่สาม คือ การทำเคมีบำบัด หรือคีโม ซึ่งเป็นการรักษาหรือการทำลายเซลล์มะเร็งที่ต้นตอและที่กระจายไปตามทางเดินน้ำเหลืองกระแสเลือด หรืออวัยวะส่วนอื่น ๆ ของร่างกายโดยการรับประทานยาทางเคมีหรือการฉีดยาทางหลอดเลือดดำหรือหลอดเลือดแดง เป็นต้น (สถาบันมะเร็งแห่งชาติ, 2554)

แต่เนื่องจากวิธีการรักษาตามแพทย์แผนปัจจุบันยังไม่สามารถรักษาโรคมะเร็งให้หายขาดได้ รวมทั้งอาจส่งผลเสียและก่อให้เกิดผลข้างเคียงแก่ผู้ป่วย เช่น ผมร่วง คลื่นไส้ เบื่ออาหาร เป็นต้น ดังนั้นจึงมีการศึกษาค้นคว้าวิธีการรักษาโรคมะเร็งโดยการเพิ่มภูมิคุ้มกันของร่างกายให้สามารถสร้างภูมิคุ้มกันและทำลายเซลล์มะเร็งได้ แพทย์ทางเลือกจึงถือเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการบำบัดและรักษาโรคมะเร็งให้แก่ผู้ป่วย หนึ่งในแพทย์ทางเลือกที่สำคัญคือ การใช้ยาสมุนไพร โดยที่ผ่านมามีผลงานวิจัยในพืชสมุนไพรหลายชนิดที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง รวมทั้งสามารถลดอาการข้างเคียงที่เกิดจากการรักษาโรคมะเร็งตามวิธีแพทย์แผนปัจจุบัน อาทิ หญ้าปักกิ่งหรือหญ้าเทวดา เห็ดหลินจือ และพลูควัว เป็นต้น (กองการแพทย์ทางเลือก, 2549)

ในปัจจุบันมีการใช้ยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งอย่างแพร่หลายซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อส่วนบุคคล แต่ประชาชนทั่วไปก็ยังไม่ให้ความเชื่อถือกับการใช้ยาสมุนไพรมากนัก เนื่องจากยังไม่มีการจัดการองค์ความรู้ทางการใช้ยาสมุนไพรเหล่านี้ให้เกิดเอกภาพและเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐบาลและภาคเอกชนยังไม่ให้ความสนใจถึงการใช้ยาสมุนไพรในการสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งดังที่ต่างประเทศให้ความสนใจ อีกทั้งรูปแบบของส่วนประสมทางการตลาดของยาสมุนไพรกลุ่มนี้ที่วางขายอยู่ในท้องตลาดก็ยังไม่มีความน่าเชื่อถือและตรงต่อความต้องการของผู้ป่วย ไม่ว่าจะเป็นด้านผลิตภัณฑ์ ราคาการส่งเสริมการขาย และการจัดจำหน่าย ส่งผลให้กลุ่มธุรกิจบางกลุ่มมองเห็นช่องทางการทำกำไรจากผู้ป่วย โดยการตั้งราคาสูงและอวดอ้างสรรพคุณของยาสมุนไพรบางชนิดซึ่งไม่มีสรรพคุณในการสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งได้จริงมาขาย อาจส่งผลเสียและก่อให้เกิดผลข้างเคียงต่อร่างกายได้

ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งและจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้แก่ยาสมุนไพรกลุ่มดังกล่าว ภายใต้องค์กรที่มีชื่อว่า “ศูนย์ยาสมุนไพรพื้นพุ่มะเร็ง” ซึ่งจะเป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาสมุนไพร รวมทั้งเป็นช่องทางการจัดจำหน่ายยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณ

สร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งที่ได้รับการรับรองสรรพคุณทางการแพทย์ ให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินธุรกิจของยาสมุนไพรดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการนำเสนอแนวทางวางแผนการตลาดที่ได้รับการยอมรับมาปรับปรุงให้เหมาะสมต่อสถานการณ์ซึ่งจะเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือของยาสมุนไพรเหล่านี้ ให้เกิดเอกภาพและช่วยให้กลุ่มผู้ป่วยและกลุ่มผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งได้รับข้อมูลข่าวสารของยาสมุนไพรที่ถูกต้อง ป้องกันการอวดอ้างสรรพคุณที่เกินจริง อันอาจส่งผลให้เสียเวลาและค่าใช้จ่าย จนอาจนำไปสู่การเสียชีวิตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งและจัดทำแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ให้กับยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง

ขอบเขตของการวิจัย

มุ่งเน้นศึกษาถึงยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งที่ได้ผ่านการรับรองจากกองการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข โดยจำกัดขอบเขตเพียงยาสมุนไพรหญ้าปักกิ่งเห็ดหลินจือ และพลูควาว เท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง (enhanced immune and cancer treatment herbal medicine) คือ ยาที่ได้จากพืชสมุนไพร สัตว์ หรือแร่ธาตุ โดยดัดแปลงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ถูกลั่นให้เป็นชิ้นเล็กกลบ บดเป็นผงละเอียด แล้วอัดเป็นแท่งหรือแคปซูล โดยผ่านการวิจัยและรับรองทางการแพทย์ว่ามีคุณสมบัติในการสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง

กลุ่มผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง (risk group of cancers) คือกลุ่มผู้ที่มีโอกาสเสี่ยงในการเกิดโรคมะเร็งได้ง่ายกว่าบุคคลอื่น โดยเกิดจากความผิดปกติของสารพันธุกรรมและเกิดการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง หรือเป็นผู้ที่มีประวัติทางครอบครัวป่วยเป็นโรคมะเร็ง

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดในการวิจัยมี 4 ส่วน คือ 1) แนวคิดของการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค 2) แนวคิดของการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีแรงกดดันทั้ง 5 ประการ (Porter's five forces analysis) และแนวคิดการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและอุปสรรค (SWOT analysis) 3) แนวคิดของการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 4) แนวคิดของการจัดทำแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาสมุนไพรกลุ่มที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งภายในประเทศ โดยอาศัยข้อมูลจากหน่วยงานราชการและเอกชนต่าง ๆ เช่น สำนักงานอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข สถาบันการแพทย์แผนไทย เพื่อนำข้อมูลมาศึกษาถึงสภาพทั่วไปทางการผลิต การตลาดและการบริโภคยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณในการสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง

ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) เก็บข้อมูลวิจัยเชิงสำรวจจากผู้บริโภคโดยใช้แบบสอบถามเรื่องพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi stage sampling) ลำดับแรกใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) เลือกจากโรงพยาบาลที่มีสถิติผู้เข้ารับการรักษาโรคมะเร็งมากที่สุดของประเทศ ไทยในปี พ.ศ. 2551 จำนวน 3 แห่ง คือโรงพยาบาลรามธิบดี โรงพยาบาลศิริราช และสถาบันมะเร็งแห่งชาติ คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสมการการแจกแจงค่าสัดส่วนตัวอย่างกรณีที่ทราบจำนวนประชากร ได้ 400 ตัวอย่าง และกำหนดสัดส่วน (quota sampling) ตามสถิติผู้เข้ารับการรักษาแต่ละโรงพยาบาลให้ได้ครบ 400 ตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็นกลุ่มผู้ป่วยโรคมะเร็ง และกลุ่มผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งอย่างละ 200 ตัวอย่าง 2) สัมภาษณ์ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพการแข่งขัน และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจของยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากตราสินค้าของผู้ประกอบการที่กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภครู้จักมากที่สุด 2 อันดับแรก ได้แก่มูลนิธิเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และชุมชนปฐมมโศก

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อยาสมุนไพร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส อายุ 40 ปีขึ้นไป ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรืองานอิสระ การศึกษาระดับปริญญาตรี และมีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 10,000-20,000 บาท โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยหรือเป็นญาติของผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดมากที่สุด รองลงมาคือมะเร็งปากมดลูกและมะเร็งเต้านม ตามลำดับ

ในส่วนของพฤติกรรมการบริโภคยาสมุนไพรพบว่า ส่วนใหญ่รู้จักยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง หากจำแนกชนิดของยาสมุนไพรพบว่า รู้จักเห็นผลิตภัณฑ์มากที่สุด รองลงมาคือหญ้าปักกิ่ง และพลูควาย ตามลำดับ โดยผู้ที่เคยรับประทานจะเคยรับประทานหญ้าปักกิ่งมากที่สุด รองลงมาคือ พลูควาย และเห็นผลิตภัณฑ์ ความถี่ในการรับประทานยาสมุนไพรคือ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ และเหตุผลในการรับประทานยาสมุนไพรในกรณีผู้ป่วยโรคมะเร็งคือ เพื่อบำบัดหรือบรรเทาอาการข้างเคียงของโรคมะเร็ง โดยจะเริ่มรับประทานเมื่อป่วยเป็นโรคมะเร็งระยะเริ่มต้น และในกรณีของผู้ที่มีความเสี่ยงจะรับประทานเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันโรคมะเร็ง แสดงว่ามีความเข้าใจเป็นอย่างดีถึงสรรพคุณของยาสมุนไพร สำหรับผู้ที่ไม่เคยรับประทานยาสมุนไพร เนื่องจากกลัวว่าจะไม่ปลอดภัยมากที่สุด และไม่เชื่อว่าบรรเทาอาการข้างเคียงของโรคได้ ลักษณะการซื้อยาสมุนไพรในกรณีผู้ป่วยโรคมะเร็งจะซื้อครั้งเดียวเพื่อรับประทานมากกว่า 1 เดือน ส่วนในกรณีของผู้ที่มีความเสี่ยงจะซื้อเพื่อ

รับประทานภายใน 1 เดือน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มเป็นผู้ที่มีความใส่ใจในสุขภาพและมีวิถีดูแลสุขภาพของตัวเองเพื่อป้องกันและบำบัดอาการของโรคมะเร็ง กล่าวคือ มีการควบคุมโภชนาการทางอาหารและออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ที่มีความพึงพอใจรูปแบบยาสมุนไพรในรูปแบบของแคปซูลมากที่สุด นิยมภาชนะแบบขวดแก้ว องค์กรประกอบผลิตภัณฑ์ให้ความสำคัญมากที่สุดคือฉลากที่ระบุสรรพคุณชัดเจนและฉลากรับรองมาตรฐานสินค้า และยี่ห้อที่จะจ่ายในราคา 100-500 บาท ช่องทางการจัดจำหน่ายที่มักซื้อยาสมุนไพรคือร้านขายยาแผนโบราณ รองลงมาคือร้านค้าสุขภาพ ตราสินค้าที่รู้จักมากที่สุดคืออภัยภูเบศร์ และชุมชนปฐมอโศก ตามลำดับ ถือเป็นโฆษณาที่ทำให้รู้จักยาสมุนไพรมากที่สุดคือเพื่อนแนะนำ รองลงมาคือสื่อนิเทศสารหรือวารสาร และเว็บไซต์ ตามลำดับ โดยบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุดคือตัวเองและคู่รัก นอกจากนี้ในการส่งเสริมการขายที่ผู้บริโภคให้ความสนใจต่อยาสมุนไพรมากที่สุดคือการใช้พนักงานขาย

2. สภาพแวดล้อมทางธุรกิจและสถานะทางการแข่งขันของอุตสาหกรรม

ด้านสถานะการแข่งขันในปัจจุบัน พบว่า ในปัจจุบันธุรกิจอุตสาหกรรมยาสมุนไพรเริ่มมีการขยายตัวของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา จึงทำให้มีการแข่งขันกันเพิ่มมากขึ้น แต่หากจะเจาะจงเพียงกลุ่มยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งนั้น ถึงแม้ว่าจะมีงานวิจัยที่รับรองสรรพคุณทางการแพทย์ในตลาดภายในประเทศและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น แต่หากเปรียบเทียบแล้วพบว่า ยาสมุนไพรกลุ่มดังกล่าวยังถือว่ามีการแข่งขันกันค่อนข้างน้อยในตลาด เนื่องจากผู้บริโภคยังไม่ให้ความเชื่อถือและยังไม่มีการส่งเสริมโฆษณาที่เจาะกลุ่มเป้าหมายโดยตรง อีกทั้งไม่มีการส่งเสริมหรือออกกฎหมายควบคุมการซื้อขายและการโฆษณาชวนเชื่อภายในประเทศอย่างจริงจัง

ด้านการเข้ามาของกลุ่มแข่งรายใหม่ พบว่า การทำธุรกิจยาสมุนไพรที่ผ่านกระบวนการแปรรูปอย่างง่าย โดยผู้ผลิตรายเล็กที่ไม่ต้องใช้ความรู้หรือเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยและการจัดการที่คืนนั้นทำได้ไม่ยากนัก เนื่องจากมีต้นทุนในการลงทุนและการผลิตต่ำ จึงทำให้สามารถเข้าหรือออกจากธุรกิจได้ง่ายและรวดเร็วและมีการแข่งขันด้านราคาค่อนข้างสูง แต่ยาสมุนไพรที่ผลิตโดยผู้ผลิตรายใหญ่จะมีการดำเนินการขออนุญาตเพื่อขึ้นทะเบียนตำรับยาเป็นยาจากสมุนไพรแผนปัจจุบันจากกองควบคุมยาสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ให้ถูกต้องตามกฎหมาย รวมทั้งต้องอาศัยความรู้และการค้นคว้าวิจัย มีกระบวนการผลิตที่ทันสมัยมีการควบคุมคุณภาพที่ดี จึงมีต้นทุนในการลงทุนสูงพอสมควร ทำให้การเข้าหรือออกจากธุรกิจทำได้ยาก การแข่งขันจะเน้นการนำเสนอรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่างจากคู่แข่ง

ด้านอำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ พบว่า ในปัจจุบันผู้ป่วยโรคมะเร็งสามารถเข้าถึงข้อมูลจากสื่อโฆษณาแหล่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น การแพร่กระจายของข่าวสารเป็นไปได้กว้างขวาง รวดเร็ว ส่งผลให้ผู้ป่วยโรคมะเร็งมีโอกาสเลือกวิธีรักษาโรคของตนเองมากขึ้น อีกทั้งผลงานวิจัยที่มีทั้งยอมรับและคัดค้านการใช้ยาสมุนไพรต่อการสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง จึงทำให้อำนาจในการต่อรองของผู้ซื้อเพิ่มมากขึ้นในการตัดสินใจเลือกยาสมุนไพรที่ผู้บริโภคแต่ละบุคคลให้ความเชื่อถือมากที่สุด อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้ผลิตรายเล็กที่ไม่

มีคุณภาพหรือไม่มีการดำเนินการขออนุญาตเพื่อขึ้นทะเบียนตำรับยาเป็นยาสมุนไพรที่ถูกดองตามกฎหมาย จะต้องออกจากตลาดไปในที่สุด เนื่องจากปัจจัยด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด สำหรับผู้ป่วยโรคมะเร็ง ดังนั้นทุกองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดจำหน่ายยาสมุนไพรกลุ่มนี้จะต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากพืชสมุนไพรบางชนิดจำเป็นที่จะต้องมีการเก็บเกี่ยวตามระยะเวลาที่เหมาะสม มิฉะนั้นจะส่งผลถึงคุณภาพและสารสำคัญที่อยู่ในตัวยาสมุนไพรได้

ด้านอำนาจการต่อรองของผู้ส่งมอบ พบว่า แหล่งวัตถุดิบที่สำคัญในการผลิตยาสมุนไพรทั้งหมด ภายใต้องค์กรธุรกิจเบื้องต้นนี้ สามารถปลูกได้เองภายในประเทศและมีราคาไม่แพง เนื่องจากประเทศไทยมีพืชสมุนไพรดังกล่าวขึ้นเป็นจำนวนมาก อีกทั้งปัจจุบันมีการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชสมุนไพรกันอย่างแพร่หลาย มีผู้ส่งมอบวัตถุดิบในตลาดค่อนข้างมาก อำนาจในการต่อรองของผู้ส่งมอบจึงไม่เป็นอุปสรรคต่อผู้ทำธุรกิจแต่อย่างใด ถึงแม้ว่าจะมีการรวมกลุ่มของผู้ปลูกพืชสมุนไพรหรือมีหน่วยงานของรัฐบาลที่ช่วยส่งเสริมการปลูกและหาตลาดให้ก็ตาม แต่ราคาของพืชสมุนไพรก็ยังคงเป็นไปตามกลไกตลาด อีกทั้งต้นทุนวัตถุดิบของการผลิตยาจากสมุนไพรถือว่ามีส่วนน้อยเมื่อเทียบกับต้นทุนทั้งหมด ยกเว้นเพียงแต่พืชสมุนไพรบางชนิดที่ขาดตลาดกรณีที่มีภัยธรรมชาติเกิดขึ้น เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม เป็นต้น

ด้านอุปสรรคของสินค้าทดแทน พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่สามารถทดแทนยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งได้โดยตรง คือ ยารักษาโรคมะเร็งตามแพทย์แผนปัจจุบัน แต่การทดแทนดังกล่าวนี้เป็นสภาพที่เกิดขึ้นเมื่อในอดีต แนวโน้มในปัจจุบันจะเป็นไปในทิศทางกลับกัน เนื่องจากผู้ป่วยโรคมะเร็งมีโอกาสนในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ มากขึ้น ไม่ว่าจะมาจากบุคคลใกล้ชิดหรือผู้ป่วยโรคมะเร็งบุคคลอื่น ๆ จึงทำให้มีโอกาสในการตัดสินใจเลือกวิธีการรักษาโรคของตนเองมากขึ้น กล่าวคือ ผู้ป่วยโรคมะเร็งได้หันกลับมาสนใจการรักษาโดยวิธีทางธรรมชาติ (การแพทย์ทางเลือก) มากกว่าการรักษาโดยการใช้อยาทางเคมี (การแพทย์ปัจจุบัน) อีกทั้งยารักษาโรคมะเร็งตามแพทย์แผนปัจจุบันมีราคาแพง และผู้ป่วยเกิดอาจเกิดผลข้างเคียงในการรักษา ยาจากสมุนไพรจึงมีบทบาทมากขึ้น และเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการทดแทนการใช้อยาและวิธีการรักษาตามแพทย์แผนปัจจุบัน

แต่อย่างไรก็ตาม ควรมืองค์กรที่ให้คำแนะนำโดยตรงกับผู้ป่วยโรคมะเร็ง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยและผู้ใกล้ชิด อีกทั้งสภาพสังคมในปัจจุบันประกอบกับการรับรู้ที่ดีต่อยาจากสมุนไพร ว่าเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติแล้วไม่มีผลข้างเคียง สามารถใช้บำบัดหรือรักษาร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันได้ จึงทำให้ทางเลือกดังกล่าวกลับช่วยส่งเสริมให้การใช้อยาสมุนไพรได้รับความนิยมมากขึ้น กล่าวคือผู้ป่วยโรคมะเร็งหันมาสนใจวิธีการรักษาโดยการ ใช้สินค้าทดแทนคือยาแพทย์แผนปัจจุบันและยาสมุนไพรควบคู่ไป

ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ พบว่า ในปัจจุบันมีทั้งโอกาสและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการค้าเนินธุรกิจยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง อาทิ ผู้ป่วยโรคมะเร็งมีแนวโน้มที่จะเลือกวิธีการรักษาโรคโดยการ ใช้วิธีทางธรรมชาติ (การแพทย์ทางเลือก) มากกว่าการใช้อยาทางเคมี (การแพทย์ปัจจุบัน) ส่งผลให้ยาสมุนไพรดังกล่าวเป็นที่รู้จักและยอมรับมากขึ้น อีกทั้งตลาดต่างประเทศก็ให้การยอมรับในการใช้อยาสมุนไพรอย่างแพร่หลาย สังเกตได้จากรายงานวิจัยทางการแพทย์ที่ส่งเสริมการใช้อยาสมุนไพร

เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้ผู้ประกอบการหลายรายมีโอกาสขยายฐานลูกค้าออกไปยังตลาดต่างประเทศง่ายขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในแถบอาเซียน เช่น สิงคโปร์และมาเลเซีย เป็นต้น

แต่ในขณะเดียวกันอุปสรรคของการดำเนินธุรกิจคือ การเผยแพร่หรือโฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาสมุนไพรกลุ่มนี้ทำได้ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากหน่วยงานรัฐบาลและหน่วยงานทางการแพทย์บางแห่งไม่ให้การสนับสนุนต่อการใช้ยาสมุนไพรเพื่อบำบัดหรือรักษาโรคมะเร็ง อีกทั้งการขึ้นทะเบียนเป็นยาแผนโบราณอย่างถูกต้องตามกฎหมายก็ทำได้ยากและใช้เวลานาน จึงอาจส่งผลให้กระบวนการต่าง ๆ ที่ดำเนินภายในองค์กรต้องล่าช้าและเสียค่าใช้จ่ายส่วนเพิ่มโดยไม่จำเป็น

อภิปรายผลการวิจัย

วิสัยทัศน์ (vision)

เป็นผู้นำในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพรเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งภายในประเทศ

เป้าหมายทางการตลาด (marketing objectives)

1. เพื่อสร้างยอดขายให้ได้ 7.5 ล้านบาท หรือประมาณ 15,000 ขวด ในปีแรก โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มผู้ป่วยโรคมะเร็ง จำนวน 7,500 ขวด และผู้ที่มีความเสี่ยง จำนวน 7,500 ขวด โดยประมาณ
2. มีอัตราการเติบโต 30% ในปีที่ 2 และยังคงอัตราเติบโตที่สูงในปีถัด ๆ ไป

ลักษณะธุรกิจของบริษัท

“ศูนย์ยาสมุนไพรพื้นฟูมะเร็ง” เป็นองค์กรธุรกิจผู้บุกเบิกตลาดกลุ่มใหม่ของยาสมุนไพร จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินธุรกิจในการวิจัยพัฒนาและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพรภายใต้ตราสินค้าที่มีชื่อว่า “Cacioblock” รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาโรคมะเร็งโดยการแพทย์ทางเลือก ข้อมูลจากการสำรวจตลาดเบื้องต้นพบว่า ยังไม่มีกลุ่มผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายยาสมุนไพรรายใดที่มุ่งเน้นตลาดกลุ่มลูกค้ากลุ่มย่อยนี้เป็นลูกค้ากลุ่มเป้าหมายหลักของธุรกิจ และจากสถิติของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้คนมีความใส่ใจในการสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งโดยการใช้ยาสมุนไพรเพิ่มมากขึ้น โดยผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพรที่ทางบริษัทสนใจจะนำเสนอออกสู่ตลาดเป็นกลุ่มแรก ได้แก่ ยาสมุนไพรหญ้าปักกิ่ง เห็ดหลินจือ และพลูควัว ในรูปแบบของยาเม็ดแคปซูล

แผนการตลาด

กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ (product strategy) จากการสำรวจตลาดพบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพรเป็นอันดับแรกในปัจจุบันส่วนประสมทางการตลาดทั้งหมด ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด โดยประเภทยาสมุนไพรที่ผลิตภายใต้ศูนย์ยาสมุนไพรพื้นฟูมะเร็งจะมีรูปแบบเป็นแคปซูล เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย แบ่งขนาดของบรรจุภัณฑ์ออกเป็น 2 ขนาด คือ ขนาด 100 แคปซูล สำหรับผู้ที่ต้องการสร้างภูมิคุ้มกันโรคมะเร็ง และขนาด 200 แคปซูล สำหรับผู้ที่ป่วยเป็นโรคมะเร็ง รูปแบบบรรจุภัณฑ์จากการสำรวจตลาดพบว่า ผู้บริโภคให้ความมั่นใจกับบรรจุภัณฑ์แบบขวดแก้ว เนื่องจากเป็นลักษณะที่ผู้บริโภคเกิดความคุ้นเคยและจดจำได้ง่าย

และมีรูปแบบทันสมัยคล้ายคลึงกับอาหารเสริมและยาตามแพทย์ปัจจุบัน อีกทั้งกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ในปัจจุบันมีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง ทั้งนี้บรรพบุรุษที่ขาดแก้วที่นำมาใช้ได้ผ่านการทดลองจากหน่วยงานทางการแพทย์ของศูนย์ยาสมุนไพรพื้นฟูมะเร็งแล้วว่า สามารถรักษาสรรพคุณและสารสำคัญในผลิตภัณฑ์ได้ยาวนาน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง

กลยุทธ์ด้านราคา (price strategy) สำหรับกลยุทธ์การตั้งราคาสินค้าของ Cacioblock จะใช้กลยุทธ์ “Premium Strategy” ซึ่งถึงแม้ว่าราคาที่ตั้งไว้เป็นราคาที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของคุณภาพและมาตรฐานสินค้า รวมทั้งปริมาณสารสำคัญที่ออกฤทธิ์ และจำนวนแคปซูลที่มีมากกว่าผู้ประกอบการรายอื่น ๆ ส่งผลให้ผู้บริโภคสามารถลดขนาดหรือปริมาณในการรับประทานในแต่ละครั้ง จะพบว่าราคาที่ตั้งไว้มีความเหมาะสมและคุ้มค่า และพบว่า กลุ่มลูกค้าเป้าหมายโดยเฉพาะกลุ่มผู้ป่วย โรคมะเร็งเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อยินดีจ่ายในราคา 100-500 บาท และยินดีจ่ายในราคาที่สูงกว่าเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าที่สร้างความพึงพอใจมากกว่า โดยแบ่งเกณฑ์การกำหนดราคาออกเป็น ยาสมุนไพรหญ้าปักกิ่งและยาสมุนไพรเห็ดหลินจือ ปริมาณ 200 แคปซูล ตั้งราคาจำหน่ายปลีกอยู่ที่ขวดละ 590 บาท ยาสมุนไพรพลูควาย ปริมาณ 200 แคปซูล ตั้งราคาจำหน่ายปลีกอยู่ที่ขวดละ 490 บาท ส่วนยาสมุนไพรหญ้าปักกิ่งและยาสมุนไพรเห็ดหลินจือ ปริมาณ 100 แคปซูล ตั้งราคาจำหน่ายปลีกที่ขวดละ 390 บาท และยาสมุนไพรพลูควายปริมาณ 100 แคปซูล ตั้งราคาจำหน่ายปลีกอยู่ที่ขวดละ 290 บาท

กลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย (place strategy) ศูนย์ยาสมุนไพรพื้นฟูมะเร็งได้กำหนดช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า Cacioblock ออกเป็น 2 ช่องทาง คือ

1. ร้านขายยาแผนโบราณเป็นร้านขายยาที่มีอยู่ทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งในเขตต่างจังหวัด ซึ่งมีความสะดวกต่อผู้บริโภค สามารถเจาะตลาดลูกค้าเป้าหมายได้ทั้ง 2 กลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ป่วยโรคมะเร็ง เนื่องจากผู้ป่วยหลายรายที่อาศัยตามเขตพื้นที่ต่างจังหวัดนั้น ตัดสินใจไม่เข้ารับการรักษาโดยวิธีแพทย์แผนปัจจุบันตามโรงพยาบาลต่าง ๆ โดยร้านขายยาแผนโบราณที่กล่าวถึงนี้ ทางองค์กรจะเน้นแหล่งจัดจำหน่ายที่ใกล้กับคลินิกและโรงพยาบาลชั้นนำที่ทำการรักษาโรคมะเร็งในบางพื้นที่เท่านั้น เช่น จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีศูนย์มะเร็งลพบุรี เป็นต้น โดยในเบื้องต้นทางศูนย์ยาสมุนไพรพื้นฟูมะเร็งจะส่งพนักงานการตลาดเพื่อรับผิดชอบยอดขายและดูแลด้านการตลาดให้เป็นที่ไปตามที่คาดการณ์ไว้

2. ร้านค้าเพื่อสุขภาพเป็นร้านจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นร้านที่รับซื้อจากร้านค้าส่งโดย จะเน้นเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครเป็นหลักเท่านั้น สามารถเจาะเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่เข้ารับการรักษาตามโรงพยาบาลชั้นนำภายในเขตกรุงเทพมหานครได้โดยตรง ทางศูนย์ยาสมุนไพรพื้นฟูมะเร็งจะส่งพนักงานขายไปยังร้านค้าสุขภาพที่จำหน่ายยาสมุนไพรเหล่านี้ โดยเน้นเฉพาะร้านค้าปลีกที่มีสาขาขนาดใหญ่เป็นสำคัญ สำหรับร้านค้าในต่างจังหวัดนั้นจะจำหน่ายผ่านร้านขายยาแผนโบราณดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด (promotion strategy) แบ่งออกได้ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ (public relations) จัดการบรรยาย “สร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งด้วยยาสมุนไพร” โดยเชิญตัวแทนจากโรงพยาบาล ร้านขายยาแผนโบราณร้านค้าสุขภาพ และสื่อมวลชน ทั้งในเขต

กรุงเทพฯ และปริมณฑล มีงบประมาณค่าอาหาร ค่าของที่ระลึกสำหรับวิทยากร และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ รวมทั้งสิ้น 200,000 บาท

2. การโฆษณา (advertising) เผยแพร่คุณประโยชน์ในนิตยสารหรือวารสาร เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับคุณประโยชน์ของยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็ง รวมทั้งโฆษณาผลิตภัณฑ์ Cacioblock งบประมาณรวมทั้งสิ้น 170,000 บาท รวมทั้งเผยแพร่คุณประโยชน์ผ่านทางบทความทางวิชาการทางการแพทย์ จำนวน 10 ครั้ง ใช้งบประมาณ 150,000 บาท และการบริการให้ข้อมูลข่าวสารขององค์กรผ่านทางเว็บไซต์ งบประมาณ 30,000 บาท

3. กิจกรรมทางการตลาด (event marketing) จัดกิจกรรมร่วมกับโรงพยาบาลทั้งรัฐบาลและเอกชน โดยการออกบูธแสดงสินค้าเพื่อสื่อสารคุณประโยชน์ของยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณสร้างภูมิคุ้มกันและบำบัดโรคมะเร็งให้กลุ่มเป้าหมายได้รับทราบ รวมทั้งให้ผู้บริโภคมีการรับรู้และสนใจต่อผลิตภัณฑ์ Cacioblock ใช้งบประมาณ 200,000 บาท

บรรณานุกรม

กระทรวงสาธารณสุข. (2552). *สถิติผู้เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งปี 2552* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<http://www.banbunghospital.com/maxsite/index.php?name=news&file=readnews&id=176> [2554, 10 เมษายน].

กองการแพทย์ทางเลือก. (2549). *สมุนไพรรักษาโรคมะเร็ง* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.dtam.moph.go.th/alternative/index.php> [2554, 10 มิถุนายน].

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2553). *วิธีเขียนแผนธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

ปัทมา วีระวัฒนานันท์. (2547). *พฤติกรรมการใช้สมุนไพรและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้สมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐานของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจการเกษตร, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุสดี สายชนะพันธ์ และพันธิทธิ์ มะลิสวรรณ. (2546). *สมุนไพรทางเลือกใหม่สู้ภัยมะเร็ง*. กรุงเทพฯ: ยูทีไอซ์.

มะเร็งวิทยาสมาคมแห่งประเทศไทย. (2552). *สถิติผู้ป่วยโรคมะเร็งที่เข้ารับการรักษาจากโรงพยาบาลศิริราช รามาธิบดี และสถาบันมะเร็งแห่งชาติ, 2551-2552* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.technologymedia.co.th/column/columnview.asp?id=445> [2554, 10 มีนาคม].

_____. (2553). *สถิติโรคมะเร็งปี 2553* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.newswit.com/food/2011-05-13/b630749956c3776e47248bc40884dae3/> [2554, 11 เมษายน].

วีรวิฐ มาฆะศิริรานนท์. (2544). *คู่มือวิธีจัดทำแผนธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักขิตานนท์ และศุภกร เสรีรัตน์. (2541). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ชีระฟิล์มและโซเท็กซ์.

สถาบันมะเร็งแห่งชาติ. (2554). *การรักษามะเร็งตามหลักสากลที่ปฏิบัติอยู่ในประเทศไทย* (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก: <http://www.nci.go.th/Knowledge/treat.html> [2554, 12 เมษายน].

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2549). *สรุปภาวะอุตสาหกรรมยา สมุนไพรและยาแผน*

โบราณและเวชภัณฑ์. โครงการศึกษาวิเคราะห์และเตือนภัย SMEs รายสาขา (SAW), สำนักงาน

ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

สุดสวาท เลหาวิณีจ. (2554). *สถานการณ์โรคมะเร็งในรอบปี'53* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<http://www.engineeringtoday.net/news/newsview.asp?id=3758> [2554, 20 พฤษภาคม].

สุภาภรณ์ ปิติพร และสุดใจ พรหมเกิด. (2547). *หญ้าปักกิ่ง: สมุนไพรทางเลือกของผู้ป่วยมะเร็ง*. กรุงเทพฯ:

ชมรมหญ้าปักกิ่งต้านมะเร็ง.

Cheng, C. W., Fan, W., Ko, S. G., Song, Lisa, & Bian, Z. X. (2010). Evidence-based management of

herb-drug interaction in cancer chemotherapy. *Explore*, 6(5), pp. 324-329.

Liu, Q., Tong, Y., Stephen, C.W.S., Liu, W.K., Lam, L., Chu, E. S. M., et al. (2011). *Tian Xian Liquid*

(TXL) induces apoptosis in HT-29 colon cancer cell in vitro and inhibits tumor growth in vivo

(Online). Available: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2918619/> [2011, July 13].

Olaku, O., & White, J. D. (2011). Herbal therapy use by cancer patients: A literature review on case reports.

European Journal of Cancer, 47(4), pp. 508-514.

Smith, M., & Boon, H. S. (1999). Counseling cancer patients about herbal medicine. *Patient Education and*

Counseling, 2(38), pp. 109-120.

การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมาก
ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

FINANCIAL FEASIBILITY STUDY FOR VERY SMALL BIOMASS
POWER PLANT IN CHANGWAT PRACHUAP KHIRI KHAN

ณัฐลลิตีร์ ลักษณะอารีย์*

Natsiri Laksanaaree

ดร.เออวดี อุบลสุข**

Aerwadee Ubolsook, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หาปริมาณที่เหมาะสมของชีวมวลคือ ทางปาล์ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าวที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าเพื่อให้เกิดต้นทุนต่ำที่สุด และศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของการลงทุนสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนขนาดเล็กมาก ขนาด 1,000 กิโลวัตต์ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิเคราะห์จากโปรแกรมเชิงเส้นเพื่อให้ได้ต้นทุนการผลิตที่ต่ำที่สุดคือ การใช้ทางปาล์มเพียงชนิดเดียวในการผลิตไฟฟ้า ปริมาณที่ใช้เท่ากับ 10,084 ตันต่อปี เป็นเงิน 4,033,613 บาทต่อปี

ผลการศึกษาด้านการเงินพบว่า โครงการโรงไฟฟ้าชีวมวลในระบบแก๊สซิฟิเคชัน ในกรณีพื้นฐาน ณ ระดับอัตราคิดลดร้อยละ 4 ที่อายุโครงการ 25 ปี มีความคุ้มค่าในการลงทุน โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 83,279,514 บาท อัตราผลตอบแทนภายในโครงการมีค่าเท่ากับร้อยละ 11.77 อัตราผลประโยชน์ต่อทุนมีค่าเท่ากับ 1.22 เท่า ระยะเวลาในการคืนทุนคิดลดเท่ากับ 10 ปี 3 เดือน จากการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการพบว่า เมื่อกำหนดให้ต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 โดยที่ผลประโยชน์คงที่ที่อัตราคิดลดร้อยละ 4 มีความคุ้มค่าในการลงทุนมากกว่าที่ระดับอัตราคิดลดร้อยละ 6 และ 8 เมื่อกำหนดให้ผลประโยชน์ลดลงร้อยละ 10 โดยที่ให้ต้นทุนคงที่ พบว่าที่ระดับอัตราคิดลดร้อยละ 6 มีความคุ้มค่าทางการเงิน แต่ที่อัตราคิดลดร้อยละ 4 มีความคุ้มค่าทางการเงินมากที่สุด ส่วนอัตราคิดลดร้อยละ 8 ไม่มีความคุ้มค่าในการลงทุน

คำสำคัญ: ความเป็นไปได้ทางการเงิน, ชีวมวล, โรงไฟฟ้าชีวมวล

* นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาธุรกิจการเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this research are to analyze the optimum quantities of biomass feedstocks for electricity production which are palm oil brunch, para rubber chip and coconut shell and to achieve the lowest cost and the financial feasibility of a very small biomass power plants investing at 1,000 Kilowatt in Prachuap Khiri Khan.

The result from Linear programming analysis shows that the only use of palm oil brunch achieves the minimum cost of electricity production. The amount of Palm oil brunch used is equal to 10,084 tons per year and which obtains the cost at 4,033,613 baht per year.

The results of the financial feasibility study showed that the biomass power plant under gasification technology in the base case is feasible where the net present value is 83,279,514 baht, the internal rate of return is 11.77 percent, the benefits cost ratio is 1.22 and discounted payback period is 10 years and 3 months. The sensitivity analysis of the project shows that when the cost is increased by 10% and the benefit is fixed at 4% of the discount factor, the project is more feasible than when the discount factors are 6% and 8%. The case when the benefit decreases 10% and cost are fixed we found that at 4% of the discount factor the project is more feasible than when the discount factor is 6% whereas when the discount factor is 4% the project is not feasible.

Keywords: financial feasibility. biomass. biomass power plant.

บทนำ

ปัจจุบันพลังงานไฟฟ้าถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งสำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการสื่อสาร การคมนาคม การให้ความรู้ การศึกษา ไฟฟ้ายังเป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจการเพิ่มผลผลิต ทั้งการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่ทันสมัย อีกทั้งประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนามีประชากรเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการขยายตัวของเศรษฐกิจในประเทศและการลงทุนของภาคเอกชนและภาครัฐบาลที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความต้องการพลังงานไฟฟ้าเพิ่มสูงขึ้น จากการใช้แวนโน้มและอัตราการขยายตัวของปริมาณการบริโภคไฟฟ้า รัฐบาลตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดหาพลังงานไฟฟ้าให้เพียงพอับความต้องการใช้ไฟฟ้าภายในประเทศ โดยรัฐบาลได้วางแผนขยายกำลังการผลิตไฟฟ้าของประเทศในระยะยาวของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต เพื่อใช้เป็นกรอบการขยายระบบการผลิตและระบบส่งไฟฟ้าของประเทศซึ่งเรียกว่า “แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2573” (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2552) ให้ความสำคัญกับความมั่นคงของระบบไฟฟ้าให้มีการกระจายแหล่งเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า มุ่งเน้นการใช้พลังงานหมุนเวียนในการผลิตไฟฟ้า โดยจะเพิ่มปริมาณการรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนรายเล็กมาก ซึ่งในประเทศไทยนั้นมีการผลิตไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชนิดต่าง ๆ หลากหลายประเภท และเชื้อเพลิงที่สำคัญในการผลิตไฟฟ้าของประเทศไทยคือ ก๊าซธรรมชาติและถ่านหิน เชื้อเพลิงเหล่านี้ได้สร้างมลพิษในปริมาณที่สูงมาก อีกทั้งมีราคาแพงขึ้น และนับวันจะมีปริมาณน้อยลง กระทรวงพลังงานจึงมีนโยบายจะพัฒนาพลังงาน

ทดแทนเป็นแหล่งพลังงานหลักของประเทศด้วยการจัดทำแผนพัฒนาพลังงานทดแทน 15 ปี (พ.ศ. 2551 – 2565) ขึ้นเพื่อเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนให้เพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ของการใช้พลังงานทั่วประเทศ (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, 2550) โดยชีวมวลถือเป็นพลังงานทดแทนอีกประเภทหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าได้ ชีวมวลมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากปริมาณผลผลิตทางการเกษตรที่ก่อให้เกิดชีวมวลมีแนวโน้มจะผลิตได้เพิ่มขึ้น ในขณะที่ความต้องการใช้ชีวมวลเป็นเชื้อเพลิงก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต ผู้ผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กมาก (VSPP) ส่วนใหญ่จะใช้ชีวมวลเป็นเชื้อเพลิง เนื่องจากข้อจำกัดของปริมาณชีวมวลทำให้สามารถผลิตไฟฟ้าได้ในปริมาณที่จำกัด ดังนั้นการเลือกพื้นที่ตั้งโรงไฟฟ้าชีวมวลและวัตถุดิบที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงจึงมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งพื้นที่ตั้งโรงไฟฟ้าชีวมวลควรจะต้องเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพมากที่สุด เพราะจะส่งผลมาถึงปริมาณวัตถุดิบและราคาวัตถุดิบที่นำมาใช้เป็นเชื้อเพลิง

ชีวมวลที่สามารถใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตไฟฟ้าได้ เช่น แกลบ ชานอ้อย เศษไม้ กากปาล์ม ชังข้าวโพด เป็นต้น แต่ละพื้นที่ของประเทศไทยจะสามารถสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลจากวัตถุดิบที่แตกต่างกันเนื่องจากข้อจำกัดในด้านทรัพยากร โดยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีวัตถุดิบที่สามารถใช้ผลิตไฟฟ้าได้จำนวนมาก เนื่องจากเป็นแหล่งปลูกปาล์ม ยางพารา และมะพร้าว มีเศษเหลือทิ้งจากผลผลิตทางการเกษตรคือ ทางปาล์ม เศษไม้อย่างพารา และกะลามะพร้าว ซึ่งชีวมวลทั้ง 3 ชนิดนี้ ให้ค่าความร้อนสูง จึงมีศักยภาพในการผลิตไฟฟ้า แต่เนื่องจากชีวมวลแต่ละชนิดมีปริมาณการใช้ไม่เท่ากันต่อการผลิตไฟฟ้าหนึ่งหน่วย อีกทั้งราคาชีวมวลแต่ละชนิดก็แตกต่างกัน ประกอบกับการผลิตไฟฟ้าโดยใช้ระบบแก๊สซิฟิเคชัน เป็นระบบที่สามารถใช้เชื้อเพลิงได้หลากหลายชนิด เป็นผลให้สามารถใช้เชื้อเพลิงทั้ง 3 ชนิด คือ ทางปาล์ม เศษไม้อย่างพารา และกะลามะพร้าวร่วมกันในการผลิตไฟฟ้าได้ ดังนั้น การวิจัยนี้จึงศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวล ณ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยวางแผนจัดสรรการใช้วัตถุดิบคือ ทางปาล์ม เศษไม้อย่างพารา และกะลามะพร้าว ให้มีต้นทุนต่ำที่สุดในการผลิตไฟฟ้า และศึกษาระบบย่อยธุรกิจการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตไฟฟ้าจากชีวมวลเพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการผลิตไฟฟ้าจากชีวมวลในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากด้วยเทคโนโลยีแก๊สซิฟิเคชัน โดยใช้ทางปาล์ม เศษไม้อย่างพารา และกะลามะพร้าว เป็นเชื้อเพลิงโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับระบบย่อยธุรกิจการเกษตร (สมคิด ทักษิณวิสุทธิ์, 2544) แนวคิดเกี่ยวกับการพยากรณ์ (ทรงศิริ แต่สมบัติ, 2539) แนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรมเชิงเส้น (सानิต เก้าเอี้ยน, 2538) แนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน (ประสิทธิ์ ดงยิ่งศิริ, 2542)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปริมาณการใช้ชีวมวลคือ ทางปาล์ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าวร่วมกันในการผลิตไฟฟ้าเพื่อให้เกิดต้นทุนต่ำที่สุด
2. เพื่อศึกษาความคุ้มค่าทางการเงินของโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จากการใช้ทางปาล์ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าว เป็นวัตถุดิบในการผลิตไฟฟ้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ประกอบการ และเกษตรกร ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการพรรณนา เพื่อศึกษาระบบย่อยธุรกิจการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตไฟฟ้าจากชีวมวลด้วยระบบแก๊สซิฟิเคชัน วิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สมการถดถอยเพื่อวิเคราะห์หาแนวโน้มพื้นที่ปลูกผลผลิตและปริมาณชีวมวลของพื้นที่ศึกษา ใช้โปรแกรมเชิงเส้นเพื่อหาสัดส่วนปริมาณชีวมวลคือ ทางปาล์ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าวที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดต้นทุนต่ำที่สุด และศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากให้เหมาะสมกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ การวิเคราะห์โครงการเลือกใช้ตัวชี้วัดความคุ้มค่าของโครงการ ได้แก่ มูลค่าปัจจุบันสุทธิของการลงทุน อัตราผลตอบแทนภายใน อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน ระยะเวลาคืนทุนคิดลด และการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ

ผลการวิจัย

การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แบ่งการศึกษาเป็น 3 ส่วน คือ 1) ระบบย่อยการแปรรูปและเก็บรักษา 2) การวิเคราะห์แนวโน้ม ทางปาล์ม เศษไม้ยางพารา กะลามะพร้าว และวิเคราะห์สัดส่วนชีวมวลด้วยโปรแกรมเชิงเส้น และ 3) การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน ดังนี้

1. ระบบย่อยการแปรรูปและเก็บรักษา โรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากที่ศึกษาในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของระบบย่อยธุรกิจการเกษตร โดยอยู่ในระบบย่อยการแปรรูปและเก็บรักษา ซึ่งกระบวนการในการแปรรูปประกอบด้วย บังคับการผลิต การผลิต การจัดจำหน่าย และสินเชื่อการเกษตร ดังนี้

บังคับการผลิต ประกอบไปด้วยวัตถุดิบที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าคือ ทางปาล์ม เศษไม้ยางพารา กะลามะพร้าว น้ำประปา และไฟฟ้า ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (วีรัชย์ อาจหาญ และคณะ, 2550)

- ทางปาล์ม เป็นส่วนของก้านใบ ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการตัดใบที่รองรับทะลายปาล์มน้ำมันก่อนการเก็บเกี่ยว เมื่อตัดใบปาล์มออกแล้วส่วนที่เหลือจะเรียกว่า ทางปาล์ม พบมากในอำเภอบางสะพานน้อย และบางสะพาน ตามลำดับ ทางปาล์ม 1 ตัน สามารถผลิตไฟฟ้าได้ 714 กิโลวัตต์/ชั่วโมง มีราคาอยู่ที่ 400 บาท/ตัน

- เศษไม้ยางพารา ส่วนหนึ่งได้จากการตัดแต่งกิ่งหรือกิ่งที่หลุดร่วงเองตามธรรมชาติ อีกส่วนหนึ่งได้จากการโค่นต้นยางพาราหลังจากไม่ให้น้ำยางแล้ว เกษตรกรจะขายไม้ยางพาราให้กับร้านทำเฟอร์นิเจอร์ การทำ

เฟอร์นิเจอร์จะได้เศษไม้ยางพาราเป็นของเหลือทิ้ง โดยเศษไม้ยางพาราจะพบมากในอำเภอบางสะพานและบางสะพานน้อย ตามลำดับ โดยเศษไม้ยางพารา 1 ตัน สามารถผลิตไฟฟ้าได้ 649 กิโลวัตต์/ชั่วโมง มีราคาอยู่ที่ 500 บาท/ตัน

- กะลามะพร้าว เกษตรกรรายย่อยจะขายมะพร้าวให้กับผู้รับซื้อมะพร้าว ซึ่งผู้รับซื้อมะพร้าวจะแยกส่วนของเปลือก กะลา และเนื้อออกจากกัน เพื่อนำไปขายตามความต้องการของผู้ซื้อ ซึ่งกะลามะพร้าวจะพบมากในอำเภอบางสะพานและบางสะพานน้อย ตามลำดับ กะลามะพร้าว 1 ตัน สามารถผลิตไฟฟ้าได้ 680 กิโลวัตต์/ชั่วโมง มีราคาอยู่ที่ 1,500 บาท/ตัน

พลังงานไฟฟ้าที่ใช้ภายในโรงไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 10 ของไฟฟ้าที่ผลิตได้ โรงไฟฟ้ามีกำลังการผลิตทั้งสิ้น 7,200,000 กิโลวัตต์/ชั่วโมง คิดเป็นความต้องการใช้ไฟฟ้าเท่ากับ 720,000 กิโลวัตต์/ปี

น้ำประปาสำหรับระบบทำความสะอาดแก๊ส มีปริมาณการใช้น้ำ 10 ลูกบาศก์เมตร/การผลิตไฟฟ้า 300 ชั่วโมง ซึ่งโรงไฟฟ้าเดินเครื่อง 7,200 ชั่วโมง/ปี ต้องใช้น้ำประปา 240 ลูกบาศก์เมตร/ปี

เครื่องยนต์ในการผลิตไฟฟ้าของโครงการใช้เครื่องยนต์แก๊สซิฟิเคชัน (gasifier) และเครื่องยนต์ผลิตไฟฟ้า (gas engine generator) ซึ่งเทคโนโลยีแก๊สซิฟิเคชันเป็นเทคโนโลยีใหม่ที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีที่สะอาด ไม่ซับซ้อน มีความปลอดภัย และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย

กระบวนการผลิต ใช้เทคโนโลยีแก๊สซิฟิเคชัน เริ่มจากการย่อยชีวมวลให้มีขนาดเล็กลงและลดความชื้นของชีวมวล จากนั้นนำชีวมวลเข้าเตาแก๊สซิฟิเคชัน เตาใหม่เชื้อเพลิงแห้งด้วยความร้อนตั้งแต่อุณหภูมิ 100 °C ถึง 500 °C เพื่อสลายชีวมวลที่อยู่ในรูปของแห้งให้ได้สารระเหย แล้วเพิ่มอุณหภูมิสูงขึ้นถึง 900-1,000 °C จะได้ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ไฮโดรเจน และมีเทน ก๊าซที่ผลิตได้จะใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องยนต์ผลิตไฟฟ้า โดยเครื่องยนต์ผลิตไฟฟ้าจะมีเพลลาของเครื่องยนต์เชื่อมต่อกับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเพื่อใช้ในการแปลงพลังงานกลจากเครื่องยนต์เป็นพลังงานไฟฟ้า

การจัดจำหน่าย ไฟฟ้าที่ผลิตได้จะขายให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยโรงไฟฟ้าสามารถขายพลังงานไฟฟ้าได้ในราคา 2.9278 บาท/หน่วย ในช่วง On peak และในช่วง Off peak สามารถขายพลังงานไฟฟ้าได้ 1.1154 บาท/หน่วย และเงินส่วนเพิ่มราคาซื้อไฟฟ้า (adder) 0.5 บาท/หน่วย ค่า Ft. ที่ 0.9373 บาท/หน่วย การผลิตไฟฟ้าจากชีวมวลด้วยเทคโนโลยีแก๊สซิฟิเคชันจะมีผลพลอยได้คือ ถ่าน ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นปุ๋ยทางการเกษตรได้ โดยมีปริมาณถ่านที่ได้ร้อยละ 3 ของปริมาณเชื้อเพลิงทางปาล์มที่ใช้ ราคาขายถ่านกิโลกรัมละ 5 บาท ซึ่งจะขายให้กับโรงงานผลิตปุ๋ย

สินเชื่อการเกษตร โรงไฟฟ้าชีวมวลได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้าเครื่องจักร อุปกรณ์ และได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้จากกรณีการดำเนินกิจการพลังงาน เป็นเวลา 8 ปี จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOD) รัฐบาลสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ โครงการที่มีสิทธิ์ขอรับการสนับสนุนต้องเป็นโครงการอนุรักษ์พลังงาน หรือเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน หรือเกี่ยวกับการลงทุนด้านพลังงานทดแทน โดยสถาบันการเงินจะเป็นผู้อนุมัติเงินกู้เพื่อโครงการอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทนตามหลักเกณฑ์ ดอกเบี้ย วงเงินกู้ และระยะเวลาการกู้จะขึ้นอยู่กับพิจารณาและข้อตกลงระหว่างผู้กู้กับสถาบันการเงิน ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 4 ต่อปี

2. การวิเคราะห์แนวโน้มทางป่าล้ม เศษไม้ยางพารา กะลามะพร้าว และวิเคราะห์สัดส่วนชีวมวลด้วยโปรแกรมเชิงเส้น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพและวัตถุดิบในการผลิตไฟฟ้า มีทั้งทางป่าล้ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าว เป็นจำนวนมาก ดังนั้นในการศึกษาส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวโน้มในอนาคตว่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะยังคงมีวัตถุดิบเพียงพอสำหรับการใช้เป็นเชื้อในการผลิตไฟฟ้าของโรงไฟฟ้าชีวมวลหรือไม่ และควรใช้วัตถุดิบแต่ละประเภทในปริมาณเท่าใดเพื่อให้ได้ต้นทุนวัตถุดิบต่ำที่สุด

ลำดับแรกจะวิเคราะห์หาแนวโน้มชีวมวล เพื่อให้ทราบปริมาณทางป่าล้ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าว และหลังจากนั้นจะนำข้อมูลปริมาณทางป่าล้ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าว ไปใช้เป็นข้อจำกัดในการวิเคราะห์หาสัดส่วนชีวมวลทั้ง 3 ชนิด ด้วยโปรแกรมเชิงเส้น

ผลการวิเคราะห์หาแนวโน้มพื้นที่ปลูกป่าล้ม ยางพารา และมะพร้าว ได้สมการ ดังนี้

$$L_D = 28,327.3 + 4,186.12t \quad : \text{R-squared} = 0.95$$

$$L_E = -5,725.18 + 9,294.14t \quad : \text{R-squared} = 0.91$$

$$L_F = 415,494.6 + 4,958.6t - 292t^2 \quad : \text{R-squared} = 0.51$$

โดยที่ t = ระยะเวลา (1-25 ปี)
 L_D, L_E, L_F = พื้นที่ปลูกป่าล้ม ยางพารา หรือมะพร้าว (ไร่)
 ตามลำดับที่ได้จากการวิเคราะห์สมการถดถอย

จากผลการวิเคราะห์หาแนวโน้มพื้นที่ปลูกป่าล้ม ยางพารา และมะพร้าว ตลอดเวลา 25 ปี พบว่า พื้นที่ปลูกป่าล้มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อปี พื้นที่ปลูกยางพารามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี และพื้นที่ปลูกมะพร้าวมีแนวโน้มลดลงเฉลี่ยร้อยละ 4.3 ต่อปี

การวิเคราะห์หาปริมาณผลผลิตโดยใช้ข้อมูลผลผลิตป่าล้ม ยางพารา มะพร้าว ย้อนหลัง 15 ปี (พ.ศ. 2540 - 2554) จากสำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยกำหนดให้พื้นที่ปลูกป่าล้ม ยางพารา กะลามะพร้าวเป็นตัวแปรต้น และปริมาณผลผลิตป่าล้ม ยางพารา กะลามะพร้าวเป็นตัวแปรตาม ได้สมการดังต่อไปนี้

$$Y_D = 36,096 + 0.996 * L_D \quad : \text{R-squared} = 0.61c$$

$$Y_E = 1,044.95 + 0.098204 * L_E \quad : \text{R-squared} = 0.97$$

$$Y_F = 395,489.294 + 0.08523159078 * L_F \quad : \text{R-squared} = 0.70$$

โดยที่ Y_D, Y_E, Y_F = ผลผลิตป่าล้ม ยางพารา หรือมะพร้าว (ตัน)
 ตามลำดับที่ได้จากการวิเคราะห์สมการถดถอย

จากนั้นจึงนำสมการดังกล่าวมาวิเคราะห์หาแนวโน้มของผลผลิตปาล์ม ยางพารา และมะพร้าว โดยนำผลการพยากรณ์พื้นที่ปลูกปาล์ม ยางพารา และมะพร้าวในแต่ละปี แทนค่าในสมการเพื่อคำนวณหาแนวโน้มปริมาณผลผลิตปาล์ม ยางพารา และมะพร้าวในแต่ละปี

เมื่อได้ผลการวิเคราะห์แนวโน้มผลผลิตปาล์ม ยางพารา และมะพร้าวในแต่ละปีแล้ว นำมาคูณด้วยอัตราส่วนวัสดุเหลือใช้ต่อผลผลิต (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2550) โดยทางปาล์มเป็นวัสดุเหลือใช้จากการตัดใบปาล์มทั้ง คิดเป็นร้อยละ 27 ของปริมาณผลผลิตปาล์ม ปริมาณเศษไม้ยางพาราเป็นวัสดุเหลือใช้จากการตัดแต่งกิ่งและเศษไม้เหลือทิ้งจากการทำเฟอร์นิเจอร์ คิดเป็นร้อยละ 25 ของปริมาณผลผลิตยางพารา ปริมาณกะลามะพร้าวเป็นวัสดุเหลือใช้จากการบริโภคเนื้อและน้ำมะพร้าว คิดเป็นร้อยละ 25 ของปริมาณผลผลิตมะพร้าว จะได้ปริมาณชีวมวลคือ ทางปาล์ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าว ได้สมการดังนี้

$$\text{ทางปาล์ม} = Y_D \times 0.27$$

$$\text{เศษไม้ยางพารา} = Y_E \times 0.25$$

$$\text{กะลามะพร้าว} = Y_F \times 0.25$$

จากผลการวิเคราะห์หาแนวโน้มวัตถุดิบ และผลผลิตปาล์ม ยางพารา มะพร้าว พบว่า ผลผลิตปาล์มและทางปาล์มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.4 ต่อปี ผลผลิตยางพาราและเศษไม้ยางพารามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.8 ต่อปี ผลผลิตมะพร้าวและกะลามะพร้าวมีแนวโน้มลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.23 ต่อปี

วิเคราะห์สัดส่วนชีวมวลด้วยโปรแกรมเชิงเส้น การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะจัดสรรการใช้วัตถุดิบในการผลิตไฟฟ้าโดยใช้โปรแกรมเชิงเส้นเพื่อหาสัดส่วนปริมาณชีวมวลคือ ทะลายปาล์ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าวเพื่อให้ต้นทุนที่ต่ำที่สุดในการผลิตไฟฟ้า ซึ่งชีวมวลแต่ละชนิดผลิตไฟฟ้าได้ในปริมาณที่ต่างกัน โดยทางปาล์ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าว ในปริมาณ 1 ตันเท่ากัน สามารถผลิตไฟฟ้าได้ 714, 649 และ 680 กิโลวัตต์/ชั่วโมง ตามลำดับ อีกทั้งชีวมวลทั้ง 3 ชนิด ยังมีราคาที่แตกต่างกัน โดยทางปาล์มราคา 400 บาท/ตัน เศษไม้ยางพาราราคา 500 บาท/ตัน และกะลามะพร้าวราคา 1,500 บาท/ตัน ซึ่งโครงการมีกำลังการผลิตไฟฟ้า 7,200,000 กิโลวัตต์/ชั่วโมง โดยข้อจำกัดต่าง ๆ สามารถนำมากำหนดรูปแบบหาโปรแกรมเชิงเส้นโดยมีสมการวัตถุประสงค์คือ ต้องใช้ทางปาล์ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าวในปริมาณเท่าใด เพื่อให้ได้ต้นทุนวัตถุดิบต่ำที่สุด โดยทราบราคาของวัตถุดิบทั้ง 3 ชนิดนี้ ดังสมการที่ (1) สมการข้อจำกัดประกอบไปด้วยกำลังการผลิตไฟฟ้า 7,200,000 กิโลวัตต์/ชั่วโมง เท่ากับปริมาณไฟฟ้าที่วัตถุดิบแต่ละชนิดผลิตได้คูณด้วยปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้างดสมการที่ (2) และสมการข้อจำกัดของปริมาณชีวมวลในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังสมการที่ (3), (4) และ (5)

$$\text{Minimize Cost: } Z = 400 Q_D + 500 Q_E + 1,500 Q_F \quad \text{---(1)}$$

$$\text{Subject to: } 714 Y_{DD} + 649 Y_{EE} + 680 Y_{FF} = 7,200,000 \quad \text{---(2)}$$

$$\text{ทางปาล์ม} \leq \text{Max } Y_{DD} \quad \text{--- (3)}$$

$$\text{เศษไม้ยางพารา} \leq \text{Max } Y_{EE} \quad \text{--- (4)}$$

$$\text{กะลามะพร้าว} \leq \text{Max } Y_{FF} \quad \text{--- (5)}$$

กำหนดให้ $Q_D, Q_E, Q_F =$ ปริมาณทางปาล์ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าว ตามลำดับ
ที่ได้จากแบบจำลองเชิงเส้นตรง (กิโลกรัม)

$Y_{DD}, Y_{EE}, Y_{FF} =$ ปริมาณชีวมวลคือทางปาล์ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าว
(กิโลกรัม) ตามลำดับในแต่ละปีที่ได้จากการวิเคราะห์สมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์หาสัดส่วนชีวมวลด้วยโปรแกรมเชิงเส้นเพื่อให้เกิดต้นทุนต่ำที่สุด พบว่าการใช้ทางปาล์มเพียงชนิดเดียวทำให้เกิดต้นทุนในการผลิตต่ำที่สุด โดยปริมาณทางปาล์มที่ใช้เท่ากับ 10,084 ตันต่อปี คิดเป็นมูลค่า 4,033,613 บาทต่อปี

3. ความเป็นไปได้ทางการเงินของโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมาก การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินในการลงทุนผลิตไฟฟ้าของโรงไฟฟ้าชีวมวลจะพิจารณาถึงผลประโยชน์สุทธิทางการเงินที่มีต่อเจ้าของกิจการ โดยอาศัยการพิจารณาต้นทุนและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการว่าจะให้ผลตอบแทนที่มีความคุ้มค่าทางการเงินหรือไม่ ประกอบด้วยตัวชี้วัดคือ ระยะเวลาคืนทุนคิดลด มูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราผลตอบแทนภายใน และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน

ในการวิจัยนี้มีค่าใช้จ่ายในการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรประกอบด้วยค่าที่ดิน 150,000 บาท ค่าใช้จ่ายในส่วนของอาคารและเครื่องจักรประมาณ 75,000,000 บาท รวมค่าใช้จ่ายในการลงทุน 75,150,000 บาท

ต้นทุนในการผลิต ค่าเชื้อเพลิง ค่าบริหารจัดการ ค่าเดินเครื่องและซ่อมบำรุง ค่าวัสดุสิ้นเปลือง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เป็นเงินประมาณ 17,600,257 บาท การจ่ายคืนเงินกู้มีดอกเบี้ยเงินกู้ทั้งหมด 7,407,600 บาท รวมจ่ายคืนเงินต้นและดอกเบี้ย 57,408,400 บาท ค่าใช้จ่ายสำหรับการลงทุนในการผลิตไฟฟ้าครั้งนี้จะมีการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อใช้ในการลงทุนจำนวน 50 ล้านบาท โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4 และใช้เงินทุนส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นจำนวน 50 ล้านบาท

ผลตอบแทนของโครงการในปี 2555 รวมรายได้จากพลังงานไฟฟ้าเท่ากับ 23,303,731 บาท รายได้จากการขายถ่าน 1,512,600 บาท

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน กรณีพื้นฐาน คือการใช้ทางปาล์มเป็นวัตถุดิบเพียงชนิดเดียว พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ มีค่าเท่ากับ 83,279,514 บาท ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการมีค่าเท่ากับร้อยละ 11.77 ซึ่งมีค่าสูงกว่าอัตราคิดลดของโครงการนี้ที่เท่ากับร้อยละ 4 อัตราผลประโยชน์ต่อทุนมีค่าเท่ากับ 1.22 เท่า แสดงว่ากระแสเงินสดรับของโครงการที่วัดเป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วมีค่าสูงกว่ามูลค่าปัจจุบันของ

กระแสเงินสดจ่าย โครงการมีระยะเวลาในการคืนทุนคิดลดเท่ากับ 10 ปี 3 เดือน ดังตารางที่ 1 ดังนั้น โครงการจึงมีผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ทางการเงินของโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมาก

ตัวชี้วัด	กรณีพื้นฐาน
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (บาท)	83,279,514
อัตราผลตอบแทนภายใน (ร้อยละ)	11.77
อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน (เท่า)	1.22
ระยะเวลาคืนทุนคิดลด (ปี)	10.3

ที่มา: จากการคำนวณ

การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ เพื่อทดสอบว่า หากเกิดการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการ จะส่งผลอย่างไรต่อความเป็นได้ของโครงการ แบ่งเป็น 2 กรณี คือ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุนและเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านผลประโยชน์ ดังนี้

กรณีที่ 1 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุน กำหนดให้ต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 โดยผลประโยชน์คงที่ ณ อัตราคิดลดร้อยละ 4 ร้อยละ 6 และร้อยละ 8 พบว่า ที่อัตราคิดลดร้อยละ 4 มีความน่าสนใจในการลงทุนมากที่สุดโดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 53,227,686 บาท อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) เท่ากับร้อยละ 9.22 อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนของโครงการ (BCR) เท่ากับ 1.13 เท่า และระยะเวลาการคืนทุนคิดลด 13 ปี ที่อัตราคิดลดร้อยละ 6 และร้อยละ 8 ยังคงมีความเป็นไปได้ทางเงินแต่น้อยกว่าที่อัตราคิดลดร้อยละ 4 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการในกรณีที่ 1 เมื่อต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 โดยผลประโยชน์คงที่

ตัวชี้วัด	อัตราคิดลด		
	ร้อยละ 4	ร้อยละ 6	ร้อยละ 8
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (บาท)	53,227,686	27,743,658	9,017,512
อัตราผลตอบแทนภายใน (ร้อยละ)	9.22	9.22	9.22
อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน (เท่า)	1.13	1.08	1.03
ระยะเวลาคืนทุนคิดลด (ปี)	13	15.4	19.7

ที่มา: จากการคำนวณ

กรณีที่ 2 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านผลประโยชน์ กำหนดให้ผลประโยชน์ลดลงร้อยละ 10 โดยต้นทุนคงที่ ณ อัตราคิดลดร้อยละ 4 ร้อยละ 6 และร้อยละ 8 พบว่า ที่อัตราคิดลดร้อยละ 4 มีความน่าสนใจในการลงทุนมากที่สุด โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ได้เท่ากับ 37,384,735 บาท อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) เท่ากับร้อยละ 7.81 อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนของโครงการ (BCR) เท่ากับ 1.10 เท่า และระยะเวลาการคืนทุนคิดลด 15 ปี 1 เดือน ที่อัตราคิดลดร้อยละ 6 ยังคงมีความเป็นไปได้ทางการเงิน แต่ที่อัตราคิดลดร้อยละ 8 ไม่มีความเป็นไปได้ทางการเงิน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการในกรณีที่ 2 เมื่อผลประโยชน์ลดลงร้อยละ 10 โดยต้นทุนคงที่

ตัวชี้วัด	อัตราคิดลด		
	ร้อยละ 4	ร้อยละ 6	ร้อยละ 8
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (บาท)	37,384,735	15,034,139	-1,392,736
อัตราผลตอบแทนภายใน (ร้อยละ)	7.81%	7.81%	7.81%
อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน (เท่า)	1.10	1.05	0.99
ระยะเวลาคืนทุนคิดลด (ปี)	15.1 ปี	18.6 ปี	-

ที่มา: จากการคำนวณ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาระบบย่อยธุรกิจการเกษตรของโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากจะเกี่ยวข้องกับระบบย่อยการแปรรูปและเก็บรักษา ซึ่งกระบวนการในการแปรรูปประกอบด้วยปัจจัยที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้า ได้แก่ ทางปาล์ม เศษไม้ยางพารา กะลามะพร้าว เครื่องยนต์ที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้า น้ำประปา ไฟฟ้า ในส่วนของการผลิตไฟฟ้าในระบบแก๊สซิฟิเคชัน เมื่อนำชีวมวลเข้าเตาแก๊สซิฟิเคชัน เผาไหม้เชื้อเพลิง จะได้ก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ ไฮโดรเจน และมีเทน ก๊าซที่ผลิตได้จะใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องยนต์ผลิตไฟฟ้า โดยเครื่องยนต์ผลิตไฟฟ้าจะมีเพลลาของเครื่องยนต์เชื่อมต่อกับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเพื่อใช้ในการแปลงพลังงานกลจากเครื่องยนต์เป็นพลังงานไฟฟ้า ซึ่งไฟฟ้าที่ผลิตได้จะขายให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ซึ่งถ้าขายให้กับโรงงานผลิตปุ๋ย ซึ่งโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ศึกษาในครั้งนี้ได้รับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ไม่เกินร้อยละ 4 ต่อปี

2. จากการวิเคราะห์แนวโน้มปริมาณทางปาล์ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าว พบว่า ทางปาล์มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.4 ตัน/ปี เศษไม้ยางพารามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.8 ตัน/ปี กะลามะพร้าว มีแนวโน้มลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.23 ตัน/ปี และใช้โปรแกรมเชิงเส้นเพื่อหาปริมาณที่เหมาะสมของการใช้ทางปาล์ม เศษไม้ยางพารา และกะลามะพร้าว ที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดต้นทุนที่ต่ำที่สุดในการผลิตไฟฟ้า ผลการวิเคราะห์จากโปรแกรมเชิงเส้นพบว่า การใช้ทางปาล์มเพียงชนิดเดียวจะทำให้เกิดต้นทุนต่ำที่สุด และทำให้

สามารถเลือกพื้นที่ตั้งโรงไฟฟ้าได้คือ อำเภอบางสะพานน้อย ซึ่งเป็นอำเภอที่มีการปลูกปาล์มมากที่สุดในจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์

3. ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของโรงไฟฟ้าชีวมวลที่ใช้ทางปาล์มเป็นวัตถุดิบพบว่า มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 83,279,514 บาท มีค่ามากกว่า 0 อัตราผลตอบแทนภายในโครงการมีค่าเท่ากับร้อยละ 11.77 อัตราผลประโยชน์ต่อทุนมีค่าเท่ากับ 1.22 เท่า ระยะเวลาในการคืนทุนคิดลดเท่ากับ 10 ปี 3 เดือน แสดงว่าโครงการมีผลตอบแทนคุ้มค่าในการลงทุน จากการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการพบว่า กรณีที่ 1 เมื่อต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 โดยกำหนดให้ผลประโยชน์คงที่ พบว่าทุกระดับอัตราคิดลดมีความคุ้มค่าทางการเงิน แต่ที่อัตราคิดลดร้อยละ 4 มีความคุ้มค่าทางการเงินมากที่สุด กรณีที่ 2 เมื่อผลประโยชน์ลดลงร้อยละ 10 โดยกำหนดให้ต้นทุนคงที่ ณ อัตราคิดลดร้อยละ 6 พบว่ามีความเป็นไปได้ในการลงทุนแต่ที่อัตราคิดลดร้อยละ 4 มีน่าสนใจในการลงทุนมากที่สุด โดยที่อัตราคิดลดร้อยละ 8 ไม่มีความเป็นไปได้ทางการเงิน

ข้อเสนอแนะ

1. ในการสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกคือแหล่งที่ตั้งโรงไฟฟ้า เนื่องจากการตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนจะต้องตั้งใกล้กับแหล่งวัตถุดิบที่ใช้สำหรับการผลิตไฟฟ้า เพราะจะได้มีวัตถุดิบที่ใช้ผลิตไฟฟ้าได้อย่างต่อเนื่อง ประหยัดค่าขนส่ง และซื้อวัตถุดิบได้ในราคาถูก
2. วัตถุดิบในการผลิตไฟฟ้า เกษตรกรส่วนใหญ่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้มีการนำกะลามะพร้าวไปเป็นวัตถุดิบในการทำถ่านอัดแท่งคุณภาพสูง ซึ่งขายได้ในราคา 15 บาท/กิโลกรัม เป็นผลให้กะลามะพร้าวมีราคาสูง เกษตรกรจะขายกะลามะพร้าวที่ยังไม่แปรรูปในราคา 1.50 บาท/กิโลกรัม ซึ่งเป็นราคาวัตถุดิบที่ค่อนข้างแพงสำหรับผู้ประกอบการโรงไฟฟ้า แต่ในด้านของเกษตรกรนั้น การขายกะลามะพร้าวที่ราคา 1.50 บาท/กิโลกรัมถือว่าราคาถูกมากเมื่อเทียบกับกรณีที่เกษตรกรนำกะลามะพร้าวไปแปรรูปเป็นถ่านอัดแท่งคุณภาพสูง ซึ่งขายได้ราคาดีกว่า ดังนั้น ขยะมะพร้าวจึงเป็นอีกตัวเลือกหนึ่งที่มีความน่าสนใจและมีราคาถูกกว่ากะลามะพร้าว
3. จากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินให้ผลการวิเคราะห์คุ้มค่าต่อการลงทุน ดังนั้นควรส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาลงทุนในธุรกิจการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล เพื่อเป็นการสร้างงานให้กับประชาชนในพื้นที่ และสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการด้วย เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับเศษวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรและใช้ทรัพยากรภายในประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2552). *แผนพัฒนาการผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ.2553-2573*

(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.egat.co.th/thai/files/PDP2010-Apr2010.pdf>

[2554, 30 เมษายน].

- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. (2550). *แผนพัฒนาพลังงานทดแทน 15 ปี (พ.ศ. 2551-2565)* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.dede.go.th/dede/fileadmin/upload/nov50/mar52/REDP_15_yrs_3pages.pdf [2554, 15 เมษายน].
- ทรงศิริ แต่สมบัติ. (2539). *เทคนิคการพยากรณ์เชิงปริมาณ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ. (2542). *การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- วีรชัย อัจหาญ, ชิงชัย วีริยะบัญชา และสาพิศ คิลกสัมพันธ์. (2550). *บทสรุปรายงานการวิจัย การศึกษาต้นแบบโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กสำหรับชุมชน*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ศานิต แก้วเอียน. (2538). *เศรษฐศาสตร์การผลิตทางการเกษตร*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมคิด ทักษิณวิสุทธิ์. (2544). *ธุรกิจการเกษตรเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ
แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

LEGAL PROBLEMS AND OBSTACLES ON SPECIFIC SUBSIDIES PAID
TO THE LOCAL ADMINISTRATION UNDER CONSTITUTION
OF THE ROYAL KINGDOM OF THAILAND BUDDHIST B.E. 2550

ครุณี นันทชัย*

Darunee Nanthachai

บทคัดย่อ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนด
แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการเงินและการคลังให้แก่องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้มีอิสระในการบริหารงานและรัฐส่วนกลางทำหน้าที่เพียงกำกับดูแลให้ปฏิบัติตาม
กฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 รวมทั้งระเบียบและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงิน
อุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
ทำให้มีปัญหาผลกระทบโดยตรงเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยังมี
อุปสรรคหลายประการ เช่น ปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ด้านอำนาจหน้าที่ในการบริหารเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การแบ่งแยกอำนาจ การกระจาย
อำนาจ การถอดถอน ด้านการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากร ทางระบบ ทาง
ส่วนราชการ ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการวางแผน

จากการวิจัยพบว่า กฎหมายแม่บทให้อำนาจในการบริหารงานแก่องค์กรปกครองท้องถิ่นไว้ตามหลักการ
กระจายอำนาจ แต่กฎหมายลำดับรองก็ยังไม่สามารถช่วยให้กฎหมายแม่บทมีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ โดยที่กฎหมาย
ลำดับรองไม่สามารถที่จะขัดหรือแย้งกับกฎหมายแม่บทตามลำดับชั้นของกฎหมายและหลักกฎหมายมหาชนได้
จึงควรมีการแก้ไขบัญญัติของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นนำงบประมาณไปบริหาร เพื่อการปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับ ควรเพิ่มเติมเนื้อหาใน
กฎหมายลำดับรองเพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันกับกฎหมายแม่บท ได้แก่ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2550 เช่น การจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นการจัดสรร

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

เงินอุดหนุนแบบไม่มีเงื่อนไข เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำงบประมาณนั้น ไปพัฒนาท้องถิ่นให้ตรงกับ ความช่วยเหลือและความต้องการของประชาชนได้ การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็น วิธีการกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อให้เป็นไปตามหลักกฎหมายแม่บทและเป็นไปตามหลักการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารกิจการงาน และบริหาร ในด้านการเงินและการคลังอย่างอิสระภายใต้กรอบอำนาจที่กฎหมายให้ไว้ การถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นต้องมีการวางแผนงานที่ดีและต้องคำนึงถึงความสามารถหรือความพร้อมของบุคลากรผู้ที่จะปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนของท้องถิ่น

คำสำคัญ: การจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

Although The Constitution of the Royal Kingdom of Thailand B.E. 2550 set up the fundamental state policies that the law relating to the decentralization of finance and budget mattered to the local organization should be dependent in terms of the management, the central organization controlled the local organization to follow the determined plan and procedure law. On the other hand, the law relating to the allocation of specific subsidies paid to the local organization under the constitution of the Royal Kingdom of Thailand B.E. 2550 gave the major impact on the administration management such as the budget distribution, the power of budget management, separation, distribution of the power, impeachment, transfer of missions, personnel and planning issue.

It was indicated that the primary law authorized the management power to the local organization according to the decentralization, the subordinate legislation. However, with the primary law, it was still not effectively used.

It was therefore suggested that the laws and related regulations to financial support for the local organization could use the budget for fulfilling their missions. In addition, the content of subordinate legislation should be revised to be consistent with the primary law. The constitution of the Royal Kingdom of Thailand B.E. 2550 stated that the management of the budget from the central organization should be unconditional. For this reason, the local organization would be able to develop and help people who lived in the area. Furthermore, the management of the local organization should follow the primary law of decentralization. Thus, the local organization would be able to manage their budgets independently. The decentralization to the local organization should have a better plan and be more concerned about the capabilities of the authorities working in the organization and the benefits which people would get form the local organization.

Keywords: specific subsidies paid. local administration.

บทนำ

เมื่อมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แต่เจตนารมณ์ของบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น และการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ต่างไปจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มากนัก ดังที่ปรากฏในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 281 ถึง 290 ซึ่งสามารถแบ่งเป็นสาระสำคัญได้ ดังนี้ ประการที่หนึ่ง การขยายอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทในการจัดทำกิจการต่าง ๆ ภายในท้องถิ่นของตนให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ประการที่สอง การทำให้เกิดดุลยภาพระหว่างการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความเป็นอิสระมากกว่าที่ส่วนกลางจะเข้ามาคอยควบคุมดูแล หรือสั่งการให้เป็นไปตามภารกิจของตน ประการที่สาม เป็นการพัฒนาระบบการดำเนินงานและบริหารงานภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการท้องถิ่นของตนได้เองโดยอาศัยกฎหมายที่ให้อำนาจ ประการที่สี่ การเปิดพื้นที่ให้แก่ประชาชน ชุมชน และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประการที่ห้า การทำให้การเมืองท้องถิ่นมีความรวดเร็ว โปร่งใส สามารถตรวจสอบการทำงานหรือร้องขอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในการทำงานเท่าที่ไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่น

ในอดีตการบริหารราชการแผ่นดินจะเป็นการบริหารงานจากส่วนกลาง โดยส่วนกลางจะทำหน้าที่ในการปกครอง ควบคุม บริหาร และกำกับดูแล เท่ากับว่าอำนาจเบ็ดเสร็จจะอยู่ที่ศูนย์กลาง จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 5 ประเทศไทยเริ่มมีการค้าขายกับต่างประเทศทำให้การบริหารงานที่มาจากส่วนกลางมีความล่าช้าในการดำเนินการ การบริหารงานไม่ทั่วถึง จึงต้องมีการกระจายอำนาจการดูแลให้แก่แต่ละหัวเมืองต่าง ๆ เพื่อให้มีกฎเกณฑ์ในการควบคุมดูแลต่างชาติที่เข้ามาทำการค้าขายหรือติดต่อกิจการในประเทศ และยังรวมถึงคอยควบคุมคนในประเทศเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและให้ความยุติธรรมกับประชาชนทั่วไป จึงมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นการให้ท้องถิ่นดูแลและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยอิสระ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งการกระจายอำนาจนั้นจะอยู่ในรูปขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญ เพราะเป็นองค์กรที่มีหน้าที่จัดการบริการสาธารณะให้แก่คนในท้องถิ่น ดังความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 283 ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน ซึ่งจะสามารถเข้าใจถึงสภาพแวดล้อม สภาพสังคม สภาพปัญหาของท้องถิ่นของตนเองได้โดยง่าย เพราะผู้บริหารที่เข้ามาจัดการบริหารการบริการสาธารณะคือผู้ที่เป็นตัวแทนจากประชาชนในพื้นที่หรือในท้องถิ่นนั่นเอง ในส่วนของบริการสาธารณะที่จัดทำโดยส่วนท้องถิ่น ได้แก่ บริการสาธารณะบางประเภทที่รัฐมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำเอง เพื่อสนองความต้องการ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น การดูแลรักษาความสะอาด การจัดให้มีสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ สวนสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ใช้งบประมาณและทรัพย์สินบางส่วนของท้องถิ่นนั้นในการจัดทำ

บริการสาธารณะที่ได้รับมอบหมาย มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการได้โดยอิสระโดยส่วนกลางเพียงแต่เข้าไปควบคุมดูแลเท่านั้น ส่วนอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะนั้น โดยทั่วไปแล้วบัญญัติไว้ในกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท และในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

การออกข้อบังคับ ข้อระเบียบ ในการใช้จ่ายเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจในการบริหาร ได้ขัดกับหลักการกระจายอำนาจและขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ดังความในมาตรา 282 ซึ่งการออกกฎหมายข้อบังคับ ข้อระเบียบ หรือหนังสือสั่งการใด ๆ มักจะไม่ได้ใช้เพียงอำนาจในการกำกับดูแลเท่านั้น แต่เป็นการเข้าไปควบคุมดูแล ทำให้การบริหารราชการลูกกลตทอนอำนาจ ไม่มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน และการบริหารจัดการในท้องถิ่นยังคงมีจุดเกาะเกี่ยวหรือควบคุมจากส่วนกลาง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหา การปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
2. เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และหลักการของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อบังคับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
3. เพื่อศึกษากฎหมายของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
5. เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

สมมติฐานของการวิจัย

ความเป็นอิสระของท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล หรือแม้กระทั่งองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่สามารถบริหารงานและใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับภายใต้กรอบของกฎหมายและภายใต้ความเป็นรัฐเดี่ยวในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยมีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ มักจะก้าวล่วงในการใช้อำนาจโดยการเข้ามาควบคุมดูแลมากกว่าการกำกับดูแล ทำให้ขัดกับเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

2550 และเจตนาธรรมเนียมของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ดังนั้น จึงจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาถึงระเบียบ วิธีปฏิบัติของข้อบังคับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยวิเคราะห์จากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ค่วนมาก ที่ มท 0808.2/ว 74 ลงวันที่ 8 มกราคม 2553 เรื่องการตั้งงบประมาณรายจ่ายและการใช้จ่ายงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วนำมาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายในการออกข้อบังคับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นเชิงพรรณนา (descriptive research) ลักษณะวิจัยเอกสาร (documentary research) ใช้หลักการคิดวิเคราะห์เชิงนิติศาสตร์ (legal analysis) โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งพระราชบัญญัติต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการออกข้อบังคับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบแนวคิดเกี่ยวกับของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
2. ทำให้ทราบแนวคิด ทฤษฎี และหลักการของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
3. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
4. ทำให้ทราบแนวคิดวิเคราะห์ของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
5. ทำให้ได้ข้อเสนอแนะมาใช้ในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการจัดสรรงบประมาณที่ราชการส่วนกลางจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็น การจัดสรรงบประมาณที่ขึ้นอยู่กับรัฐฝ่ายเดียว และแม้ว่าจะเป็น การจัดสรรเงินอุดหนุนเฉพาะกิจที่จัดสรรขึ้น โดยความต้องการของท้องถิ่น แต่ก็ยังถือว่าเป็นเงินอุดหนุนที่มีเงื่อนไข เนื่องจากเงินดังกล่าวได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้จ่ายไว้แล้ว ไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงแบบหรือรายการดังกล่าวได้ และเมื่อท้องถิ่นได้รับเงินดังกล่าวในช่วงที่เกิดภาวะวิกฤติ เช่น อุทกภัยหรือวาตภัย ก็ไม่สามารถนำเงินอุดหนุนเฉพาะกิจที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณมาใช้ในการบรรเทาปัญหาในเบื้องต้นให้แก่ท้องถิ่นได้ เท่ากับว่าเงินจำนวนดังกล่าวไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ดังนั้น งบประมาณที่ราชการส่วนกลางจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนของเงินอุดหนุนเฉพาะกิจควรเป็นแบบไม่มีเงื่อนไข เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถใช้จ่ายเงินดังกล่าวเพื่อการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในท้องถิ่นและสนองความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นด้วยความเป็นอิสระและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และเป็นไปตามหลักของการกระจายอำนาจการปกครอง

2. ปัญหาตามอำนาจหน้าที่ในการบริหารเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้แก่

2.1 ปัญหาการแบ่งแยกอำนาจ กล่าวคือ การแบ่งแยกอำนาจก็เพื่อกระจายอำนาจมิให้อำนาจรวมอยู่ที่บุคคลคนเดียว แต่เป็นการกระจายอำนาจในการทำงานให้เกิดความสมดุลในกลไกของรัฐ ดังนั้น การดำเนินงานตามหน้าที่ในการบริหารเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งรัฐจะต้องมีการกระจายอำนาจในด้านการบริหารจัดการด้านการเงินและการคลัง เพื่อให้เกิดความสมดุล โดยเฉพาะการบริหารเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ รัฐส่วนกลางต้องให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการบริหารงาน

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ ตามหลักทฤษฎีการกระจายอำนาจการปกครองนั้นมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญก็เพื่อให้ประชาชนสามารถปกครองตนเองได้และพึ่งพาตนเองได้ ในกรณีนี้ส่วนกลางไม่ว่าจะเป็นกระทรวง ทบวง กรม จังหวัด หรืออำเภอ จะใช้อำนาจในการบังคับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามนโยบายที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ได้ เนื่องจากการใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาหรือสร้างระบบการปกครองที่เป็นลักษณะของการสั่งการ (command) และหลังจากสั่งการแล้วก็เป็นลักษณะของการควบคุม (control) เพื่อให้เป็นไปตามที่ได้สั่งการ แม้ต่อมาจะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้วางหลักการกระจายอำนาจการปกครองไว้อย่างชัดเจนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 281 ดังนั้นหน่วยงานส่วนกลางจะต้องทำหน้าที่เพียงกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ การกำกับดูแลจะต้องเป็นลักษณะของการคอยกำกับดูแลมิให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระทำการใด ๆ ที่เป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การออกข้อบังคับต่าง ๆ ต้องไม่ขัดต่อหลักการที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิของประชาชนภายในพื้นที่ กรณีของการบริหารการเงินและการคลังในส่วนของเงินอุดหนุนเฉพาะกิจก็ต้อง

เป็นไปตามลักษณะของการกระจายอำนาจทางปกครองให้แก่ท้องถิ่น โดยทำการปกครองในลักษณะของการกำกับดูแลให้ท้องถิ่นใช้จ่ายเงินอุดหนุนตามที่กฎหมายกำหนดและให้อำนาจไว้

2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการถอดถอน แบ่งออกเป็น การควบคุมโดยประชาชนเข้าซื้อกันถอดถอน การควบคุมสภาท้องถิ่น การควบคุมโดยฝ่ายปกครอง แม้ว่าตามรัฐธรรมนูญจะให้อำนาจการถอดถอนแก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติการถอดถอนได้ แต่ก็ยังให้อำนาจถอดถอนและดุลยพินิจในการตัดสินใจแก่ผู้ที่ทำการควบคุม บังคับบัญชาอยู่ ซึ่งขัดกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญในเรื่องการกระจายอำนาจ ที่จะเน้นการยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายและการให้ความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการ รวมทั้งมีการปรับบทบาทของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งให้ส่วนท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการแทน เพื่อให้ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาครับผิดชอบภารกิจที่เกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้วิธีการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านนโยบาย ด้านกฎหมาย สนับสนุนทางด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตามประเมินผล

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้แก่

ปัญหาด้านการถ่ายโอนภารกิจที่รัฐดำเนินการอยู่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหลักการที่ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อให้กระทำการตามระยะเวลาดังนี้ ให้คณะกรรมการกระจายอำนาจมีหน้าที่จัดทำแผนปฏิบัติการ รวมทั้งมีการดำเนินการเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคให้มาสู่ท้องถิ่นมีการปรับปรุงสัดส่วนภาษีอากร การถ่ายโอนบุคลากรและอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกฎหมาย กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดเป้าหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น กำหนดหลักการและสาระสำคัญของแผนการกระจายอำนาจและแผนปฏิบัติการ แผนการกระจายอำนาจให้มีการทบทวนใหม่ทุกระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี โดยให้มีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้น แผนปฏิบัติการเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบและรายงานต่อรัฐบาลแล้วให้มีผลใช้บังคับ จากการบัญญัติดังกล่าว ทำให้ท้องถิ่นไม่มีความพร้อม และไม่มีความรู้ความสามารถที่จะรองรับภารกิจที่เพิ่มมากขึ้นได้ ภารกิจที่ถ่ายโอนมาค้างค้ำอยู่ตามแผนปฏิบัติการเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการถ่ายโอนภารกิจของรัฐส่วนกลาง ต้องคำนึงถึงความพร้อมในการรองรับภารกิจที่ท้องถิ่นไม่เคยปฏิบัติ โดยให้พิจารณาตามความยากง่ายของภารกิจ ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน แล้วให้รัฐหรือองค์กรที่เป็นเจ้าของภารกิจเดิมจัดการฝึกอบรม ทดสอบ ประเมินผลว่าท้องถิ่นนั้นมีความสามารถรองรับภารกิจที่ถ่ายโอนได้เพียงใดโดยเริ่มต้นจากท้องถิ่นขนาดใหญ่

ปัญหาด้านการถ่ายโอนบุคลากรจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคไปสู่ท้องถิ่น อาจแบ่งได้ 3 กรณี ได้แก่ กรณีที่ 1 ด้านระบบ สิทธิประโยชน์ของบุคลากร ไม่เอื้ออำนวย ความก้าวหน้าในด้านหน้าที่การงานลดลง จึงต้องมีการจัดการบริหารด้านระบบ โดยต้องสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคให้ไปทำงานในท้องถิ่น ตัดโอนงบประมาณด้านบุคลากรของบุคคลนั้นไปพร้อม ๆ กับการโอน มีการประกันความก้าวหน้าของพนักงานส่วนท้องถิ่น และมีการกำหนดมาตรการร่วมในการแต่งตั้ง กรณีที่ 2 ได้แก่ ด้านส่วนราชการ ต้องมีการคงอัตรากำลังไว้ให้เหมาะสม ไม่ปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจบ่อยจนเกินไป จึงควรทำการเกลี้ยกล่อมคนโดยทำ

การทบทวนและปรับบทบาทให้เป็นไปตามแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ กรณีที่ 3 ได้แก่ ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวนบุคลากรมากกว่าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ โดยเฉพาะลูกจ้างตามภารกิจที่เข้ามาทำงาน โดยระบบอุปถัมภ์ โครงสร้างไม่เอื้ออำนวยต่อการถ่ายโอนงานและงบประมาณด้านบุคลากรสูงมาก งบประมาณบุคลากรต้องไม่เกินร้อยละ 40 ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเตรียมความพร้อมรับการถ่ายโอนภารกิจ ทั้งทางด้านคุณภาพ กำลังคน เครื่องมือการทำงาน โดยการทบทวนการจ้างงาน ปรับปรุงโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ และวิธีการบริหารจัดการ เสริมสร้างคุณภาพของเจ้าหน้าที่และเทคโนโลยีให้ทันสมัยเพื่อรองรับกับการทำงานในปัจจุบันและภายภาคหน้า และจัดให้มีการตรวจสอบการบริหารจัดการเป็นระยะ

ปัญหาด้านการวางแผน เนื่องจากแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ได้กำหนดเป้าหมายให้มีการถ่ายโอนภารกิจในการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าว ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น ดังนั้น รัฐบาลจึงมีความจำเป็นต้องหาแหล่งรายได้ใหม่ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งปรับปรุงหลักเกณฑ์การแบ่งสรรภาษีอากร และเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมกับความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องพัฒนาศักยภาพทางการเงิน การคลัง โดยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บและจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินภารกิจที่ได้รับมอบหมายและภารกิจที่ได้ถ่ายโอนไปมีมาตรฐานตามที่รัฐกำหนด

ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ค่วนมาก ที่ มท 0808.2/ว 74 ลงวันที่ 8 มกราคม 2553 เรื่อง การตั้งงบประมาณรายจ่ายและการใช้จ่ายงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจของกฎหมายลำดับรองที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดการเบิกจ่ายเงินงบประมาณผิดหมวดหมู่

ปัญหาความล่าช้าของหนังสือสั่งการ เนื่องจากหนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งงบประมาณรายจ่ายและการใช้จ่ายงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มักจะออกหนังสือสั่งการล่าช้า แต่ใช้วิธีการให้มีผลย้อนหลัง ทำให้เกิดช่วงคาบเกี่ยวในการปฏิบัติตามหนังสือสั่งการเดิมและหนังสือสั่งการใหม่ ทำให้เกิดผลเสียกับตัวผู้ปฏิบัติที่กระทำไปตามอำนาจหน้าที่

3. ปัญหาการใช้จ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจผิดวัตถุประสงค์ ได้แก่ การกำหนดการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนไม่ครอบคลุมตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ ดังเช่นในหนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การตั้งงบประมาณรายจ่ายและการใช้จ่ายงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ครอบคลุมกับภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดปัญหาว่าไม่สามารถจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะให้แก่กลุ่มของประชาชนในท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นได้ แม้ว่าจะเป็นการสนองความต้องการของประชาชนและอยู่ในภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม และกฎหมายลำดับรองไม่มีความชัดเจน ได้แก่ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทย เรื่องการตั้งงบประมาณรายจ่ายและการใช้จ่ายงบประมาณหมวดเงิน

อุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น กำหนดขึ้นมาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ แต่ไม่ได้กำหนดข้อความหรือรายละเอียดไว้อย่างชัดเจน ทำให้ยังต้องมีการตีความในข้อความที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดสรรเงินงบประมาณที่รัฐส่วนกลางทำการจัดสรรให้ท้องถิ่นในส่วนของเงินอุดหนุนเฉพาะกิจนั้น ควรจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนที่ไม่กำหนดเงื่อนไข ซึ่งเงินอุดหนุนที่ไม่กำหนดเงื่อนไขนี้จะทำให้ท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารเงินดังกล่าวได้อย่างอิสระและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 281 ถึง 283

2. ควรเพิ่มเติมในส่วนคำนิยามของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และหนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทย ที่กล่าวถึงหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้มีความชัดเจนแน่นอนไม่ต้องนำมาเป็นข้อโต้แย้งหรือข้อวินิจฉัยต่อไป

3. ตามหนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การตั้งงบประมาณรายจ่ายและการใช้จ่ายงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในเรื่องของการให้อิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ ไม่ควรให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัย แต่ควรให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นผู้ลงประชามติแล้ววินิจฉัยแล้วรายงานให้รัฐส่วนกลางทราบ เพราะจะทำให้สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น

4. ในส่วนของเงินอุดหนุนเฉพาะกิจที่รัฐจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ต้องมีการแก้ปัญหาจากการที่รัฐเข้ามาควบคุมดูแลให้เปลี่ยนแปลงมาเป็นการกำกับดูแล

5. ควรมีการปรับบทบาท อำนาจหน้าที่ และวิธีการกำกับดูแลให้สอดคล้องกับทฤษฎีการกระจายอำนาจปกครอง และให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ต่อไป

บรรณานุกรม

- โกวิท พวงงาม. (2544). *การปกครองท้องถิ่นไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จรัส สุวรรณมาลา. (2538). *ปฏิรูประบบการคลัง: การกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2552). *กฎหมายรัฐธรรมนูญแนวคิดและประสบการณ์ของต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน
- ณัฐพงษ์ ใจเฉพาะ. (2550). *การปรับบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542*. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ธัญสุตา เทพพิทักษ์. (2548). **ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าส่วนการคลัง: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2545). **รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องทิศทางการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการกฤษฎีกา.
- นพดล บุญมา. (2541). **ปัญหาการบริหารการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2552). **การปกครองส่วนท้องถิ่น** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2549). **กฎหมายรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มานิตย์ ผิวขาว. (2554). **ระบบเงินอุดหนุน** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://web.nkc.kku.ac.th> [2554, 11 มิถุนายน].
- มนัส สุวรรณ, เอกกมล สายจันทร์ และไพสิฐ พานิชกุล. (2546). **การตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในระบบการบริหารงานและกิจการสาธารณะของท้องถิ่น**. เชียงใหม่: สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2554). **ทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทย** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.polsci.chula.ac.th [2554, 11 มิถุนายน].
- วุฒิสาร ตันไชย. **การกระจายภารกิจหน้าที่ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.local.moi.go.th/webst/botfam 1.htm> [2554, 14 ตุลาคม].
- สิริรำไพ พวงเสรี. (2539). **การกำกับดูแลเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนันต์ ช่วยนิก. (2551). **รายงานวิจัยเรื่อง การกระจายอำนาจการปกครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550: ศึกษากรณีอำนาจในการว่าจ้างบุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าในตน การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจ
และการทำงานเป็นทีมกับความสุขในการทำงาน
ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียง
RELATIONSHIPS BETWEEN SELF-ESTEEM, JOB EMPOWERMENT,
TEAM WORKING AND HAPPINESS AT WORK OF
PROFESSIONAL NURSES, REGIONAL HOSPITALS
AND MEDICAL CENTERS IN THE EASTERN REGION

ดวงพร จันทศรี*

Duangporn Chantarasri

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุฬาลักษณ์ บาร์มี**

Asst.Prof. Julaluk Baramee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสุขในการปฏิบัติงาน และหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าในตน การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน และการทำงานเป็นทีม กับความสุขในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียง กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลระดับปฏิบัติการที่สุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 372 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขในการปฏิบัติงาน การรับรู้คุณค่าในตน การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน และการทำงานเป็นทีม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียง มีความสุขในการทำงาน การรับรู้คุณค่าในตน การเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน และการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.51, 3.70, 3.52$ และ 3.59 ตามลำดับ) ความสุขในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียง มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับ สูงกับการรับรู้คุณค่าในตน และในระดับปานกลางกับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน และการทำงานเป็นทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .751, r = .552, r = .637$ ตามลำดับ) และตัวแปรทั้งสามสามารถร่วมกัน

* พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชลบุรี

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พยากรณ์ความสุขในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 65.10 ($R^2 = .651$) โดยมีสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z_{\text{ความสุขในการปฏิบัติงาน}} = .553 Z_{\text{การรับรู้คุณค่าในตน}} + .273 Z_{\text{การทำงานเป็นทีม}} + .112 Z_{\text{การได้รับการเสริมพลังอำนาจในงาน}}$$

คำสำคัญ: ความสุขในการทำงาน, การรับรู้คุณค่าในตน, การสร้างเสริมพลังอำนาจ, การทำงานเป็นทีม, พยาบาลวิชาชีพ

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the level of happiness at work of professional nurses working at regional hospitals and medical centers in the eastern region and to investigate relationships between self-esteem, job empowerment, team working and happiness at work. The research subjects were 372 professional nurses selected by multi-stage sampling method. The research instruments were questionnaires to determine self-esteem, job empowerment, team working and happiness at work. Data were analyzed by using mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regressions. The findings revealed that the happiness at work, self-esteem, job empowerment and team working of professional nurses working at regional hospitals and medical centers in the eastern region were at high level ($\bar{X} = 3.51, 3.70, 3.52$ and 3.59 , respectively). The happiness at work was positively correlated with self-esteem at high level and positively correlated with job empowerment and team working at moderate level ($r = .751, .552$ and $.637$, respectively). Variables that could predict happiness at work of professional nurses at the .01 level of significance were self-esteem (Beta = .553) team working (Beta = .273) and job empowerment (Beta = .112) in which accounted for 65.1 percent ($R^2 = .651$) of the variance of happiness at work of professional nurses working at regional hospitals and medical centers in the eastern region.

Keywords: happiness at work. self-esteem. job empowerment. team working. professional nurses.

บทนำ

การบริหารทรัพยากรในแต่ละองค์กรให้มีประสิทธิภาพนั้น องค์ประกอบหลักที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการประกอบด้วย 4 ประการ คือ บุคลากร เงิน การจัดการ และวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือ ในองค์ประกอบหลัก บุคลากรนับว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าและสำคัญมากที่สุด เนื่องจากบุคลากรเป็นผู้นำเอาทรัพยากรอื่นมาใช้ในการบริหารงาน การที่บุคลากรจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีความพึงพอใจและมีความสุขในการปฏิบัติงาน (สมยศ นาวิการ, 2536) ผู้ปฏิบัติงานที่มีความสุขจะมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบสูง กล้าแสดงความคิดเห็น ทุ่มเทร่างกายและแรงใจเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี จึงจะทำให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย หากผู้ปฏิบัติงานไม่มีความสุขในการทำงาน หรือไม่พึงพอใจในการทำงาน จะมีพฤติกรรม

ที่แสดงถึงการไม่ตั้งใจทำงาน ขาดความรับผิดชอบ ท้อแท้เมื่อหน้าย มีการลาออกหรือโยกย้ายบ่อย ไม่มีความศรัทธาในองค์กร ไม่สนองนโยบายขององค์กร ทำให้องค์กรไม่ประสบความสำเร็จ (ชลลดา สุขทรัพย์, 2544)

ในการให้บริการสุขภาพของสถานบริการสุขภาพเกือบทุกแห่งนั้น พยาบาลเป็นบุคลากรที่มีจำนวนมาก และเป็นผู้ที่ใกล้ชิดผู้ป่วย มีหน้าที่ประสานงานระหว่างผู้ป่วยกับแพทย์หรือบุคลากรอื่น ๆ ในทีมสุขภาพ พยาบาลจึงเป็นกลุ่มบุคลากรที่สามารถสร้างสรรค์คุณภาพ และความเจริญก้าวหน้าขององค์กรสุขภาพได้มากที่สุด (รัชนิ นรกร, 2541) จากการปฏิรูประบบสุขภาพในปัจจุบันส่งผลให้ผู้ป่วยสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น ทำให้บุคลากรด้านสุขภาพต้องทำงานหนักมากขึ้น ประกอบกับการทำงานที่มีภาวะเบียดเบียนทำให้รู้สึกว่าคุณภาพในการทำงาน ถูกจำกัดขอบเขตและหน้าที่ในการทำงาน เกิดความรู้สึกขัดแย้ง ส่งผลให้เกิดภาวะเครียด ท้อแท้ใจ ผลที่ตามมาคือ การขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน ทำงานอย่างไม่มีความสุข อาจนำไปสู่การขาดงาน ย้ายสถานที่ทำงานหรือเปลี่ยนอาชีพใหม่ เกิดภาวะขาดแคลนบุคลากรทางด้านสุขภาพ (จุฑาวดี กลิ่นเฟื่อง, 2543) ดังนั้นการสนับสนุนพฤติกรรมบุคคล สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม ให้บุคคลมีความสุขที่ดี มีคุณภาพ พัฒนาให้มีความสุขในการทำงาน เป็นการสร้างสุขภาพที่ดีทั้งบุคคลและสังคมให้มีคุณภาพ สมดุลปลอดภัย ดำรงชีวิตอย่างมีมาตรฐานและมีความสุข จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพทั้งที่ทำงานในโรงพยาบาลภาครัฐและเอกชน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องความสุขในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงาน สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ ปัจจัยตัวบุคคล ปัจจัยด้านผู้ร่วมงาน และความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ปัจจัยด้านตัวงาน และปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมในการทำงาน (จงจิต เลิศวิบูลย์มงคล, 2546; กัลยารัตน์ อ่องคณา, 2549; รัชนิ หาญสมสกุล, 2550; Manion, 2003) โดยปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมในการทำงานอย่างหนึ่งคือ การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานซึ่งตามแนวคิดของ Kanter (1977) ประกอบด้วย การได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับทรัพยากร และการได้รับโอกาส ส่วนปัจจัยตัวบุคคลคือ การรับรู้คุณค่าในตน ตามแนวคิดของ Coopersmith (1984) ประกอบด้วย การให้ความสำคัญ การมีความสามารถ การมีคุณความดี และการมีอำนาจ Manion (2003) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานมากที่สุดเป็นปัจจัยด้านเพื่อนร่วมงานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งแสดงออกได้จากการทำงานเป็นทีมที่หมายถึงการทำงานร่วมกันของบุคลากรในทีม ภายใต้วัดดูประสงค์เดียวกัน ทำงานแบบประสานกลมกลืน และต่อเนื่อง (ปรางทิพย์ อุจะรัตน์, 2541) และแนวคิดของ Roming (1996) กล่าวถึง ลักษณะของการทำงานเป็นทีมว่า ประกอบด้วยการมีเป้าหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การติดต่อสื่อสาร การร่วมมือประสานงานกันในกลุ่ม การทำผลประ โยชน์ร่วมกัน และการตัดสินใจร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของความสุขในการทำงาน การรับรู้คุณค่าในตน การเสริมสร้างพลังอำนาจและการทำงานเป็นทีมของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าในตน การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจและการทำงานเป็นทีมกับความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียง
3. เพื่อศึกษาตัวแปรที่สามารถทำนายความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือ พยาบาลวิชาชีพที่มีอายุการปฏิบัติงาน 1 ปีขึ้นไป ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียง ประกอบด้วยโรงพยาบาล 4 แห่ง คือ โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ โรงพยาบาลชลบุรี โรงพยาบาลระยอง และโรงพยาบาลศูนย์พระปกเกล้าจันทบุรี จำนวน 1,745 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 329 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละแผนกของแต่ละโรงพยาบาลด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลากรายชื่อพยาบาลวิชาชีพในแต่ละแผนกแบบไม่คืนที่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ร้อยละ 51.34 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 98.66 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.08 มีคู่สมรส ร้อยละ 96.51 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 52.15 ปฏิบัติงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ร้อยละ 27.15 ปฏิบัติงานที่แผนกศัลยกรรม และร้อยละ 26.61 ปฏิบัติงานที่แผนกผู้ป่วยหนัก
2. ความสุขในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.51 ($SD = 0.45$) พิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.67$) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านความรักในงานและด้านความสำเร็จในงาน ($\bar{x} = 3.64$ และ 3.35 ตามลำดับ)
3. การรับรู้คุณค่าในตนของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 ($SD = 0.46$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยในด้านการมีคุณค่ามีค่ามากที่สุดและอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09$) รองลงมา คือ ด้านการมีความสามารถและการมีความสำคัญ ($\bar{x} = 3.62$ และ 3.59 ตามลำดับ)
4. ระดับการได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียง ในภาพรวมจัดอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 ($SD = 0.62$) พิจารณารายด้าน พบว่า คะแนน

เฉลี่ยในด้านกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร มีค่ามากที่สุด ($\bar{x}=3.81$) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านกรได้รับโอกาส และด้านกรได้รับการสนับสนุน ($\bar{x}=3.46$ และ 3.45 ตามลำดับ)

5. ระดับการปฏิบัติงานเป็นทีมของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 ($SD = 0.53$) พิจารณารายด้าน พบว่า ด้านกรร่วมมือ มีค่ามากที่สุด ($\bar{x}=3.75$) จัดอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านกรติดต่อสื่อสารและด้านกรประสานงาน ($\bar{x}=3.63$ และ 3.58 ตามลำดับ)

6. ความสุขในการปฏิบัติงานโดยรวมของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลศูนย์ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงกับการรับรู้คุณค่าในตน ($r = .751$) ระดับปานกลางกับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน และการปฏิบัติงานเป็นทีม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ ($r = .552, r = .637$ ตามลำดับ)

7. การรับรู้คุณค่าในตน การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานและการปฏิบัติงานเป็นทีม สามารถร่วมทำนายความสุขในการปฏิบัติงานได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.001$ โดยสามารถร่วมกันทำนายความสุขในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 65.10 ($R^2 = .651$) ซึ่งตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายความสุขในการปฏิบัติงานสูงสุดได้แก่ การรับรู้คุณค่าในตน ($Beta = .553$) รองลงมาคือการปฏิบัติงานเป็นทีม ($Beta = .273$) และต่ำที่สุดคือ การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน ($Beta = .112$)

อภิปรายผล

1. ความสุขในการปฏิบัติงานในภาพรวม จัดอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{x} = 3.51$) จากการศึกษาพบความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ มีการพูดคุยกันอย่างเป็นมิตรในระหว่างทำงาน กระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน เพลิดเพลินกับงานที่ทำ จนทำให้รู้สึกเป็นสุขที่ได้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Warr (1990) ที่กล่าวว่า ความกระตือรือร้นในการทำงาน เป็นความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้นในขณะที่ทำงาน โดยเกิดความรู้สึกว่าอยากทำงาน มีความตื่นตัว ทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว กระฉับกระเฉง มีชีวิตชีวาในการทำงาน สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย ประสบความสำเร็จ มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ที่ได้รับจะทำให้เกิดการสร้างสรรค์ในทางบวก (Gavin & Mason, 2004) สอดคล้องกับแนวคิดของ Manion (2003) ที่กล่าวว่า ความสุขในการทำงานมีส่วนให้ผู้บริหารสามารถนำไปพิจารณาในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานที่ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความรู้สึกอยากทำงาน จัดสภาพแวดล้อมให้จูงใจอยากที่จะทำงาน ซึ่งมีผลให้บุคลากรเกิดความยินดีในงานที่ทำ มีส่วนร่วมในงานและเกิดความสุขในงานตามมา

2. การรับรู้คุณค่าในตนในภาพรวม จัดอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{x} = 3.70$) จากการศึกษาพบการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยึดหลักจริยธรรมวิชาชีพ มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม สามารถให้คำแนะนำที่ถูกต้องแก่เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา การได้รับการเอาใจใส่ความรักจากเพื่อนร่วมงาน และการตัดสินใจได้รับการยอมรับจากหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน ทำให้รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าในงาน เกิดความรู้สึกสนุก ตื่นใจ มุ่งมั่น อยากที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ นำมาซึ่งความสุขในการทำงาน (ลดาวัลย์ รวมเมฆ, 2544) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยารัตน์ อังคณา (2549) พบว่า การรับรู้คุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวก

ในระดับปานกลางกับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานในภาพรวม จัดอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{x} = 3.52$) เพราะจากการได้รับการสนับสนุนให้รับผิดชอบงานที่สำคัญ การได้รับถ่ายทอดวิทยาการใหม่ ๆ จากหัวหน้าหน่วยงาน ซึ่งมีประโยชน์ต่อตนเอง งานหรือวิชาชีพ และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น ทำให้บุคคลมีความมั่นใจว่าตนเองมีความสามารถที่จะทำได้และบุคคลจะมีความมั่นใจในการปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อรู้สึกว่าคุณค่า ดังนั้น การเสริมสร้างพลังอำนาจจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม และความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงจิต เลิศวิบูลย์มงคล (2546) ที่พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การทำงานเป็นทีมในภาพรวม จัดอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{x} = 3.59$) เพราะพยาบาลเป็นวิชาชีพที่จำเป็นต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งทีมการพยาบาลเองและทีมสหสาขาวิชาชีพ มีการทำงานแบบประสานกลมกลืนและต่อเนื่องกัน (ปรานทิพย์ อุจะรัตน์, 2541) ช่วยให้หน่วยงานหรือองค์กรประสบความสำเร็จ เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน ก่อให้เกิดนวัตกรรมและสิ่งสร้างสรรค์ และบุคคลจะเกิดความพึงพอใจในการร่วมแสดงความคิดเห็น มีความรับผิดชอบในงานและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น เป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิตในการทำงาน ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับที่วิชัย โสสุวรรณจินดา (2549) กล่าวว่า การรับฟังความคิดเห็นเป็นการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ทั้งสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล นับเป็นการสร้างบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ทีมงานอีกด้วย

5. การรับรู้คุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงาน ในระดับสูง ($r = .75$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่า การรับรู้คุณค่าในตนเอง เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตนเองเกี่ยวกับการยอมรับตนเอง นับถือตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งประเมินตนเองทั้งทางด้านบวกและด้านลบ (กัลยารัตน์ อ่องคณา, 2547) และจากผลการทำงานตามความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานหรือองค์กร แสดงให้บุคคลรับรู้คุณค่าว่าตนเองมีความสามารถและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร จึงทำให้บุคคลพึงพอใจในการทำงาน และมีความสุขในการทำงาน (ธีรพล ผดุงฤกษ์, 2547)

6. การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานในระดับปานกลาง ($r = .55$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานส่งเสริมให้พยาบาลมีความสุขในการทำงาน เป็นแรงดึงดูดให้บุคลากรเกิดการคงอยู่ในองค์กร สร้างสรรค์งานบริการทางสุขภาพที่มีคุณภาพ ส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในงาน สนุกกับการทำงานที่มีคุณค่าก่อให้เกิดเป็นโรงพยาบาลที่ดึงดูดใจมีความสุขทั้งผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ (Kanter, 1977 อ้างถึงในจงจิต เลิศวิบูลย์มงคล, 2547) สอดคล้องกับแนวคิดของ Stewart (1994) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจด้านจิตใจ เป็นการสร้างความรู้สึกของความสำเร็จ เป็นการพัฒนาแรงจูงใจ และความสามารถในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้บุคคลรู้สึกว่าการเป็นสิ่งที่สำคัญและไม่ยากที่จะบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของจงจิต เลิศวิบูลย์มงคล (2547) ที่พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจ

ในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

7. การทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการทำงานในระดับปานกลาง ($r = .63$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่า การทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน ต้องอาศัยความเข้าใจความผูกพันและความร่วมมือซึ่งกันและกันทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับที่ ฌ็อง-ฌัก เซอร์นันท (2546) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในด้านต่าง ๆ และสร้างขวัญ และกำลังใจในการทำงานให้กับสมาชิกเพราะการทำงานเป็นทีมช่วยสร้างความไว้วางใจ ช่วยเหลือกันและมีบรรยากาศการทำงานที่ดีทำให้สมาชิกมีความรู้สึกสบายใจ พอใจ เพลิดเพลินกับการทำงาน และมีความสุขในการทำงาน

8. การรับรู้คุณค่าในตนเอง เป็นตัวแปรตัวแรกที่สามารถพยากรณ์ความสุขในการปฏิบัติงาน เพราะการรับรู้คุณค่าในตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะเข้าใจในส่วนต่าง ๆ ของตนเองตามที่คิดว่าเป็นจริงในขณะนี้ (Coopersmith, 1981 อ้างถึงในกัลยารัตน์ อ่องคณา, 2549) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Driever (1984) กล่าวว่า บุคคลมักจะประเมินค่าของตนจากลักษณะที่ตนเป็นอยู่ เปรียบเทียบกับลักษณะที่ตนอยากจะเป็น ส่งผลต่อระดับการรับรู้คุณค่าในตนเอง ในระดับที่สูงขึ้นหรือต่ำลงได้ นอกจากนี้การรับรู้คุณค่าในตนเอง ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับทางอารมณ์ ทางสังคมและการเรียนรู้ การทำงานก็เป็นส่วนหนึ่งที่ยื่นอยู่กับการรับรู้คุณค่าในตนเอง ซึ่งจะทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเอง และทำงานบรรลุสู่ความสำเร็จได้ (กัลยารัตน์ อ่องคณา, 2549)

ข้อเสนอแนะ

1. ความสามารถในการเป็นผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารทางการพยาบาลควรมอบหมายงานตามความสามารถของบุคคลนั้น สนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม การเสนอผลงานทางวิชาการ เป็นต้น เพื่อพัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำที่ดีในองค์กรต่อไป

2. การปฏิบัติงานเป็นทีม การนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน จัดอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารในองค์กรควรสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพทำนวัตกรรมจากงานประจำพัฒนาไปสู่งานวิจัยอย่างต่อเนื่อง และให้เข้าร่วมประชุมวิชาการประจำปีพร้อมนำเสนองานวิจัย ซึ่งจะช่วยให้พยาบาลวิชาชีพเกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความพึงพอใจในงาน และมีความสุขในงานยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานในหน่วยงาน และองค์กรต่อไป

บรรณานุกรม

กัลยารัตน์ อ่องคณา. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้คุณค่าในตนเอง สภาพแวดล้อม*

ในงานกับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล, คณะพยาบาลศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- กลุ่มการพยาบาลโรงพยาบาลชลบุรี. (2549). *รายงานการสำรวจข้อมูลบุคลากรทางการพยาบาล กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ชลบุรี ประจำปี 2546-2549*. ชลบุรี: โรงพยาบาลชลบุรี.
- จงจิต เลิศวิบูลย์มงคล. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล, คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑาทวี กลิ่นเฟื่อง. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะงานและบรรยากาศองค์กรกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลประจำการโรงพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล, คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลลดา สุขทรัพย์. (2544). *การสำรวจความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานอำนวยการชั้นเอก ออมสิน*. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐพันธ์ เขจรนนท์. (2546). *การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธรรมกมลการพิมพ์.
- ธีรพล ผดุงฤกษ์. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานกับคุณภาพชีวิต: ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานขายร้านสะดวกซื้อในสถานบริการน้ำมัน*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรางทิพย์ อุจะรัตน์. (2541). *การบริหารทางการพยาบาล*. กรุงเทพฯ: บุญศิริ.
- รัชณี นรากร. (2541). *ความสัมพันธ์ความพึงพอใจในงานกับความสามารถในการบริหารงานของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยใน โรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไป เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล, คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัชณี หาญสมสกุล. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำงาน ลักษณะงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากรพยาบาลประจำสถานพยาบาล สังกัดกรมราชทัณฑ์*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล, คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลดาวลัย ธรรมเมฆ. (2544). *ผู้บริหารการพยาบาล: บรรยากาศที่เป็นสุขในงานบริการพยาบาล*. *วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 13(1), หน้า 17-23.
- วิชัย โถสุวรรณจินดา. (2549). *ความลับขององค์กร: พฤติกรรมองค์กรสมัยใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ดีไลท์.
- สมยศ นาวิการ. (2536). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

- Driever, M. J. (1984). Self-esteem. In S. C. Roy (Ed.), *Introduction to nursing: An adaptation model* (2nd ed.) (pp. 394-404). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Gavin, J. H., & Mason, R. O. (2004). The virtuous organization: The value of happiness in the workplace. *Organization Dynamics*, 33(1), pp. 379-392.
- Kanter, R. M. (1997). *Frontiers of management*. New York: Harvard Business Review.
- Manion, J. (2003). Joy at work: Creating a positive workplace. *Journal of Nursing Administration*, 33(12), pp. 652-655.
- Romig, D. A. (1996). *Breakthrough teamwork: Outstanding result using structured teamwork*. Chicago: Irwin.
- Stewart, A. M. (1994). *Empowering people*. Singapore: Pitman Publishing.
- Warr, P. (1990). The measurement of well-being and other aspects of mental health. *Journal of Occupational Psychology*, 63, pp. 193-210.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introduction analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row.

การลดจำนวนสปินเดิลเสีย ในกระบวนการเจาะของโรงงานผลิตแผ่นวงจรไฟฟ้า
โดยใช้หลักการซิกซ์ ซิกม่า

**THE REDUCING OF THE SPINDLE BREAKDOWN IN DRILLING PROCESS
OF PRINTED CIRCUIT BOARD INDUSTRIAL BY USING SIX SIGMA**

ดุสิต จันทร์รงค์*

Dusit Junrong

ดร.วิภู ศรีสืบสาย**

Wipoo Sriseubsai, Ph.D.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาการลดจำนวนหัวเจาะ (spindle) เสียในกระบวนการเจาะ โดยใช้หลักการของซิกซ์ ซิกม่า มีวัตถุประสงค์เพื่อลดจำนวนหัวเจาะเสียที่เกิดขึ้นจากเครื่องจักรที่ใช้ในกระบวนการเจาะในสายการผลิตของโรงงาน เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงสูง หัวเจาะที่เสียส่วนใหญ่มีสาเหตุจากหัวเจาะติด (spindle lock) และความเร็วรอบของการหมุนไม่ได้ตามที่กำหนด (spindle slip) โดยเริ่มเก็บข้อมูลการเสียของหัวเจาะของบริษัท กรณีศึกษา และวิเคราะห์สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดหัวเจาะเสีย โดยการวิเคราะห์ผลกระทบอันเนื่องมาจากความผิดพลาดในกระบวนการ (FMEA) โดยเรียงลำดับความสำคัญจากค่าตัวเลขระดับความเสี่ยง (RPN) แล้วกำหนดแนวทางการแก้ไขเพื่อลดความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดหัวเจาะเสีย หลังจากทำการแก้ไขปัญหาด้วยเทคนิคซิกซ์ ซิกม่า พบว่าสามารถลดจำนวนหัวเจาะเสียได้เฉลี่ยเดือนละ 13.51% หรือสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงได้เฉลี่ยเดือนละ 290,000 บาท

คำสำคัญ: หัวเจาะ, ซิกซ์ ซิกม่า, หัวเจาะติด, รอบการหมุนของหัวเจาะไม่ได้ตามข้อกำหนด, การเจาะ

ABSTRACT

This research studied the reduction of spindles breakdown which was used in the production line by using the principles of Six Sigma. Due to the high cost of maintenance, the aim of the research was to reduce the number of spindles breakdown in drilling process in the factory. The major problems of spindle breakdown were spindle lock and spindle slip. Thus, the data of the spindle breakdown were firstly collected and analyzed by using FMEA and then the solutions were found to reduce the risk of the spindle breakdown. After finding the solutions

* นักศึกษาปริญญาโท คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

by using Six Sigma techniques, the result showed that spindle breakdown was reduced with an average of 13.51% per month and the savings cost of maintenance was 290,000 baht per month.

Keywords: spindle. Six Sigma. spindle lock. spindle slip. drilling.

บทนำ

กระบวนการเจาะเป็นกระบวนการหนึ่งของการผลิตแผ่นวงจรไฟฟ้า (printed circuit board: PCB) เป็นกระบวนการที่เจาะรูทะลุแผ่นลามิเนต (laminates) เพื่อให้เกิดรูขึ้นบนลายวงจรไฟฟ้าของชั้น Inner สำหรับประกอบอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในอุตสาหกรรม PCBA โดยใช้เครื่องเจาะแบบซีเอ็นซี (CNC drilling machine) ปัจจุบันได้มีหัวเจาะ (spindle) เสียจำนวนมาก เนื่องจากสาเหตุหัวเจาะ lock และหัวเจาะ slip ซึ่งทำให้ไม่สามารถเจาะงานได้ ต้องนำไปซ่อม ทำให้เสียโอกาสในการเจาะงาน และเสียงบประมาณในการซ่อมค่อนข้างสูงในแต่ละเดือน งานวิจัยนี้เสนอวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการประยุกต์ใช้วิธีการซิกซ์ ซิกม่า (Six Sigma) สำหรับเป็นเครื่องมือในการลดจำนวนหัวเจาะเสียที่ยังสูงอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการช่วยลดต้นทุนการซ่อมบำรุง และจะใช้เป็นฐานข้อมูลในการวิจัยและวิเคราะห์ได้ต่อไปในอนาคต

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

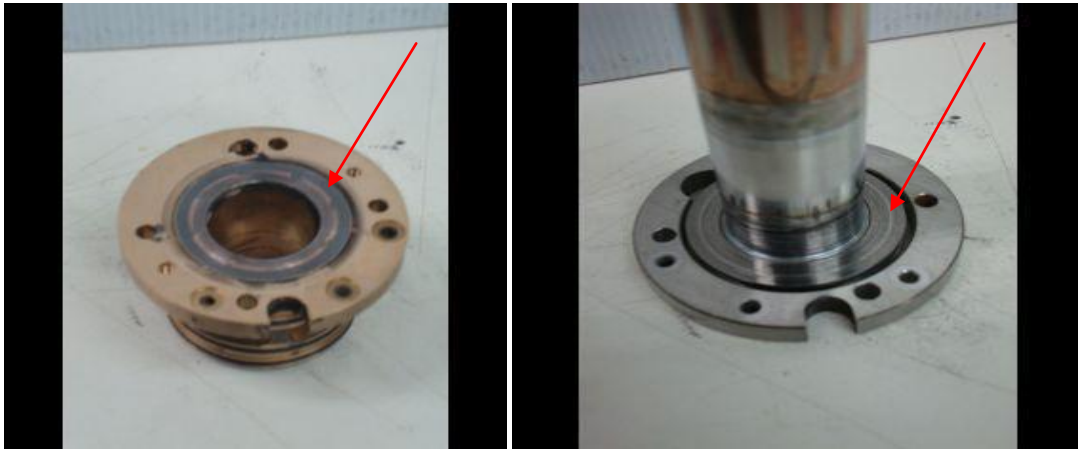
โครงสร้างของหัวเจาะ (spindle) ที่ใช้ในกระบวนการเจาะ (drilling spindle)

ภาพที่ 1 ส่วนประกอบของหัวเจาะ (spindle) ที่ใช้สำหรับการเจาะในอุตสาหกรรม PCB

จากโครงสร้างของหัวเจาะ แสดงให้เห็นลักษณะของส่วนประกอบต่าง ๆ ที่อยู่ภายในและภายนอก เช่น Body and Stator, Back cap assembly, Shaft assembly, Front bearing, Rear bearing, Outer thrust plate เป็นต้น ลักษณะอาการเสียของหัวเจาะ lock คือ หัวเจาะไม่สามารถหมุนได้ และหัวเจาะ slip คือ เครื่องจักรไม่สามารถจับความเร็วรอบการหมุน (rpm) ของหัวเจาะได้ ทำให้เครื่องจักรหยุดทำงาน ซึ่งอาการเสียของหัวเจาะ lock และหัวเจาะ slip ไม่สามารถแก้ไขได้ ต้องเปลี่ยนหัวเจาะใหม่ และส่งหัวเจาะที่เสียออกไปซ่อม สำหรับหัวเจาะที่ใช้ในกระบวนการเจาะจะเป็นระบบ Air bearing จะมีลักษณะการทำงานเป็นแบบ Non-Contacting System ซึ่งมีข้อดี คือ มีความแม่นยำ

สูง ความเร็วรอบสูง เพิ่มอายุการใช้งานของดอกเจาะ ผันรูเจาะไม่หยาบ อุณหภูมิต่ำและ ดูแลรักษาง่าย ลักษณะของ หัวเจาะ lock นั้นเมื่อทำการแยกส่วนประกอบออกมา จะทำให้เห็นลักษณะการเสียหายที่เกิดขึ้นภายใน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ลักษณะหัวเจาะ Lock

ซิกซ์ ซิกมา (Six Sigma)

จุดกำเนิดของวิธีการซิกซ์ ซิกมา เริ่มขึ้นเมื่อบริษัทโมโตโรลา ได้พัฒนาและสร้าง โครงการเพื่อปรับปรุงคุณภาพของสินค้า ซึ่งจะต้องใช้เครื่องมือในการแก้ไขปัญหาหลายอย่างเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ เช่น ผังแสดงเหตุและผล (cause and effect diagram) ผลกระทบอันเนื่องมาจากความผิดพลาดของกระบวนการ (FMEA process) รวมถึงการออกแบบการทดลอง (design of experiments) เพื่อตรวจสอบว่าปัจจัย (factor) ใด หรือตัวแปร (input variable) ใดที่มีผลต่อสิ่งที่ให้ความสำคัญ (หรือความสนใจ) ในผลิตภัณฑ์ที่ออกมา (output response)

วิธีการซิกซ์ ซิกมา มีขั้นตอนการดำเนินงานจำนวน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาที่เกิดขึ้น (define phase) เป็นการกำหนดหัวข้อโครงการ รายละเอียดของปัญหา ขอบเขตการดำเนินงาน เป้าหมายโครงการ แผนการดำเนินงาน
2. การวัดเพื่อกำหนดสาเหตุของปัญหา (measure phase) เป็นการกำหนดปัจจัยที่ได้รับจากกระบวนการ หรือตัวแปรตอบสนองกระบวนการ
3. การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา (analysis phase) จะวิเคราะห์ว่า ปัจจัยใดที่มีผลกระทบต่อกระบวนการบ้าง เพื่อจะนำไปปรับปรุงได้อย่างเหมาะสม
4. การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ (improve phase) เป็นขั้นตอนการปรับปรุงกระบวนการ
5. การควบคุมตัวแปรต่าง ๆ (control phase) เป็นการควบคุมปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้พนักงานสามารถควบคุมได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

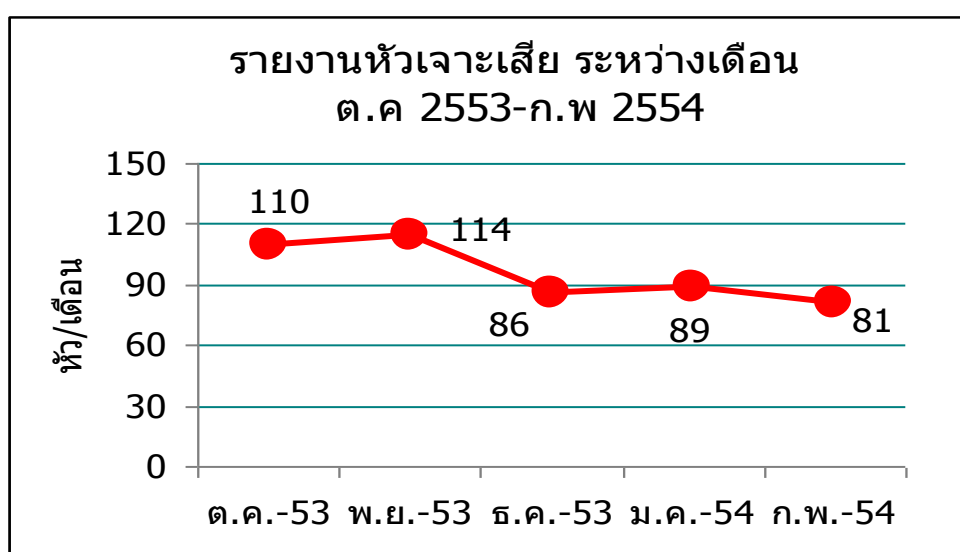
เพื่อลดจำนวนหัวเจาะเสียของเครื่อง Drilling โดยประยุกต์ใช้วิธีการซิกซ์ ซิกมา โดยการใช้การวิเคราะห์ ผังแสดงเหตุและผลในการรวบรวมสาเหตุต่าง ๆ ที่ส่งผลทำให้จำนวนหัวเจาะเสีย แล้ววิเคราะห์ความผิดพลาด

ของกระบวนการคำนวณค่าตัวเลขระดับความเสี่ยง (RPN) เพื่อคัดเลือกสาเหตุของปัญหาที่มีความสำคัญจากมากไปน้อย และออกแบบการทดลองเพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการและเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันได้ ในการหาช่วงเวลาที่เหมาะสมในการบำรุงรักษาเชิงป้องกัน (preventive maintenance) เพื่อจะดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสายการผลิตและลดค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดปัญหาที่เกิดขึ้น (define phase)

จากการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนตุลาคม 2553-กุมภาพันธ์ 2554 พบว่า ค่าเฉลี่ยการเกิดหัวเจาะเสียเท่ากับ 96 หัว/เดือน ดังภาพที่ 3

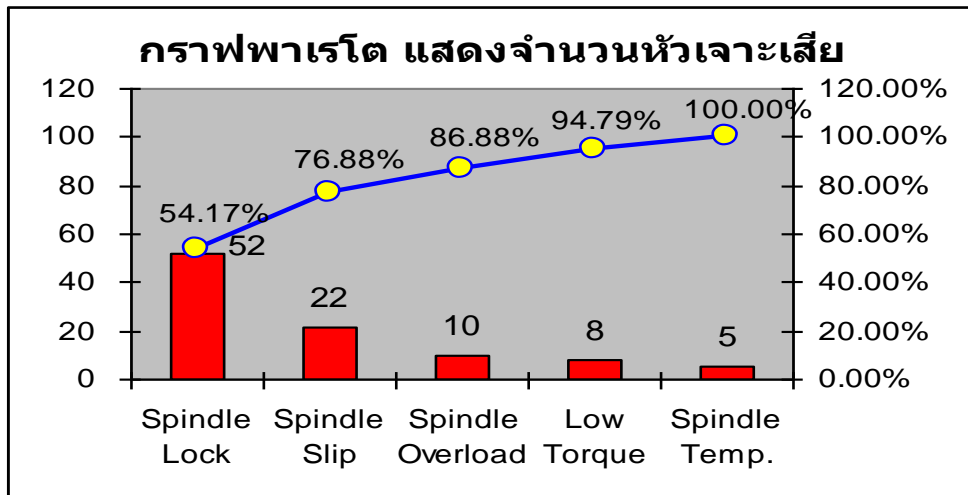
ภาพที่ 3 จำนวนหัวเจาะ (spindle) เสีย

จากการเกิดหัวเจาะเสียจำนวนมากในแต่ละเดือนทำให้เกิดต้นทุนการซ่อมบำรุงเฉลี่ยเท่ากับ 2,363,000 บาท/เดือน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าใช้จ่ายในการซ่อมหัวเจาะในแต่ละเดือน

เดือน	จำนวนเงิน (บาท)
ต.ค. 2553	2,658,800
พ.ย. 2553	2,699,200
ธ.ค. 2553	2,190,800
ม.ค. 2554	2,201,800
ก.พ. 2554	2,064,500
เฉลี่ย	2,363,020

จากสถิติการเสียของหัวเจาะที่เกิดขึ้นในแต่ละเดือน เมื่อนำมาสรุปลักษณะการเสียของหัวเจาะนั้นพบว่า ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากอาการหัวเจาะ lock จำนวน 52 หัว/เดือน และ หัวเจาะ slip จำนวน 22 หัว/เดือน สามารถคิดเป็น 76.88 %ของการเกิดหัวเจาะเสียทั้งหมด ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ลักษณะการเสียของหัวเจาะ (spindle)

การวัดเพื่อกำหนดสาเหตุของปัญหา (measure phase)

วิเคราะห์ผังแสดงเหตุและผล เพื่อเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ และวิเคราะห์ผลกระทบอันเนื่องมาจาก ความผิดพลาดของกระบวนการ (FMEA process) โดยนำสาเหตุของปัญหาที่มีได้ตัดทิ้งในผังแสดงเหตุและผล มาคำนวณค่าตัวเลขระดับความเสี่ยง (RPN) เพื่อคัดเลือกสาเหตุของปัญหา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประเมินค่าตัวเลขระดับความเสี่ยง (RPN)

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้หัวเจาะเสีย	S	O	D	RPN
Air filter สกปรก/ตัน	10	9	9	810
ปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้หัวเจาะเสีย	S	O	D	RPN
มีฝุ่นปนมากับลม	10	9	9	810
Pressure switch ไม่ทำงาน	10	7	10	700
ทำ PM ไม่ครบทุกหัวข้อ	8	8	8	512
ค่า Torque ต่ำ	6	8	10	480
ค่า Run-out สูง	7	7	5	245
มีน้ำปนมากับลม	10	3	5	150
จำนวนแผ่นงานที่ซ้อนกัน (stack)	6	5	4	120

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้หัวเจาะเสีย	S	O	D	RPN
เครื่องทำลมแห้งเสีย	5	3	7	105
ลมตก	7	3	4	84
ไฟฟ้าดับ	7	1	10	70
คุณภาพการซ่อมหัวเจาะ	10	3	2	60
ค่า Parameter ในการเจาะ	6	5	1	30

S = Severity, O = Occurrence, D = Detection, RPN = SxOxD

ผลการประเมินค่าตัวเลขระดับความเสี่ยง (RPN) พบว่ามีอยู่ 4 ปัจจัยที่มีคะแนนสูง ซึ่งหมายถึงมีความเสี่ยงสูงที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของหัวเจาะ มีดังต่อไปนี้ คือ 1) Air Filter สกปรก/ตัน มีค่า RPN = 810 คะแนน คิดเป็น 19.40% 2) มีฝุ่นปนมากับลม มีค่า RPN = 810 คะแนน คิดเป็น 19.40% 3) Pressure switch ไม่ทำงาน มีค่า RPN = 700 คะแนน คิดเป็น 16.76% และ 4) ทำ PM ไม่ครบทุกหัวข้อ มีค่า RPN = 512 คะแนน คิดเป็น 12.26% ซึ่งจะนำปัญหาเหล่านี้ไปทำการแก้ไขในขั้นตอนถัดไป

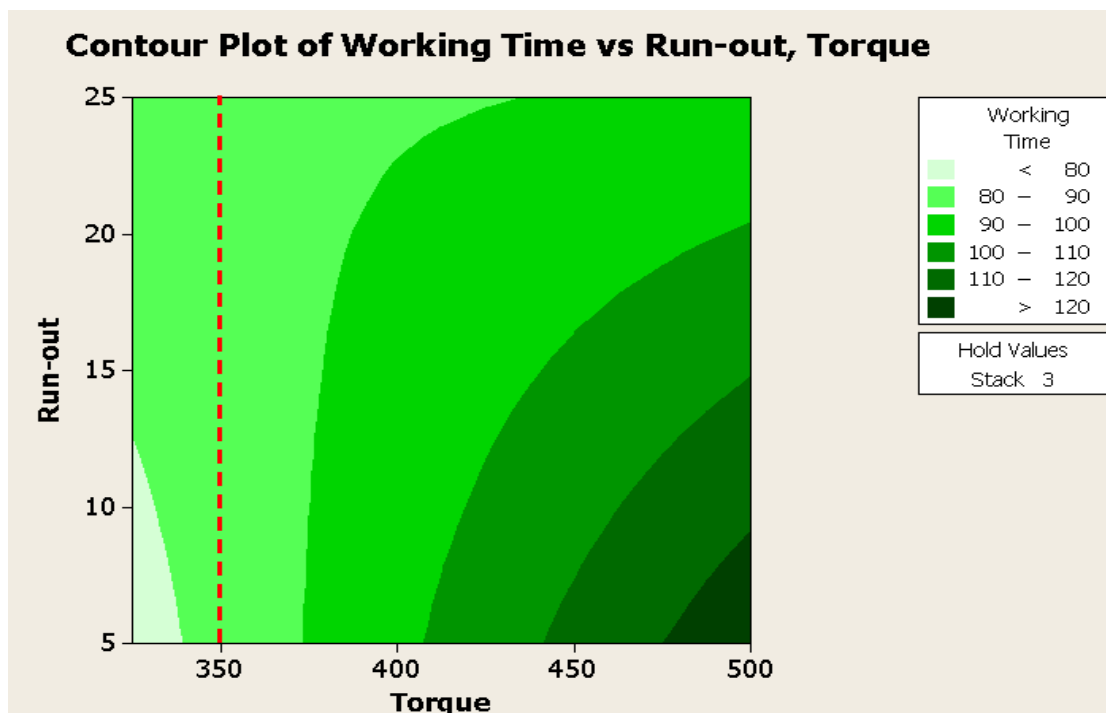
การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา (analysis phase)

จากขั้นตอนการวัดผล (measure phase) พบว่า ผลจากการประเมินค่าตัวเลขระดับความเสี่ยง (RPN) ที่ส่งผลทำให้หัวเจาะเสียนั้น มีคะแนนค่าตัวเลขระดับความเสี่ยงสูงอยู่ 4 ปัจจัย ดังนั้นการที่จะดำเนินการแก้ไขเพื่อลดตัวเลขระดับความเสี่ยง (RPN) คือ การบำรุงรักษาเชิงป้องกัน (preventive maintenance) แต่เนื่องจากแผนการบำรุงรักษาเชิงป้องกันที่ใช้ปฏิบัติกันอยู่นั้นจะดำเนินการสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ซึ่งเมื่อเทียบกับสภาวะการใช้งานจริงของเครื่องจักรถือว่าไม่เหมาะสม เนื่องจากมีระยะเวลานานเกินไป ดังนั้นการหาช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการบำรุงรักษาเชิงป้องกันจึงมีความจำเป็นเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดได้ทันเวลา ในการวิจัยนี้จะใช้เครื่องมือการออกแบบการทดลอง (design of experiment) โดยใช้การออกแบบการทดลองแบบแฟคทอเรียล (factorial designs) เพราะทำการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการและเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันได้ ในการทดลองนี้จะใช้การออกแบบการทดลองแบบ Full factorial เพราะสามารถวัดค่าตอบสนอง (response) ได้ทุก ๆ เงื่อนไขของทุกค่าระดับปัจจัยที่มีในการทดลอง จากการวิเคราะห์ผังแสดงเหตุและผล พบว่า มีอยู่ 3 ปัจจัยคือ 1) ค่า Torque ต่ำ 2) ค่า Run-Out สูง และ 3) จำนวนแผ่นงานที่ซ้อนกัน (stack) ที่ต้องนำมาทำการออกแบบการทดลอง เนื่องจากว่ามีผลที่ทำให้การเจาะงานมีปัญหา เช่น เจาะรูไม่ทะลุ เจาะรูโต เจาะดอกหัก เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้จะทำให้เครื่องจักรมีปัญหาระหว่างการเจาะงาน ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเจาะงาน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเจาะงาน	ระดับ		หน่วย
	1	2	
ค่า Torque ต่ำ	325	500	กรัม
ค่า Run-Out สูง	5	25	ไมโครเมตร/นาทึ
จำนวนแผ่นงานที่ซ้อนกัน (stack)	2	4	แผ่น

ผลจากการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า ค่า Torque, Run-Out และ Stack แต่ละปัจจัยมีค่า P -Value น้อยกว่า .05 จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยทั้งสามข้างต้นมีผลต่อเวลาการใช้งานของหัวเจาะในกระบวนการเจาะ และ ปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่าง Torque*Run-out, Run-out*Stack, Torque*Run-out*Stack มีค่า P -Value น้อยกว่า .05 จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งสามปัจจัยและมีผลต่อเวลาการใช้งานของหัวเจาะใน กระบวนการเจาะ และจากแผนภาพ Contour plot พบว่า ถ้าค่า Torque มีค่าลดลง และค่า Run out เพิ่มขึ้น จะมีผล ทำให้เวลาการใช้งานหัวเจาะจะลดต่ำลงด้วย ซึ่งถ้าค่า Torque มีค่าต่ำกว่า 325 กรัม จะมีความเสี่ยงที่จะเจาะงาน ไม่ทะลุ ดังนั้นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการบำรุงรักษาเชิงป้องกัน (PM) ครั้งต่อไปต้องไม่เกิน 80-90 ชั่วโมง การทำงาน หรือ 3 วัน/ครั้ง เนื่องจากเครื่องจักรทำงานอย่างต่อเนื่องวันละ 24 ชั่วโมง ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการทำ PM

สาเหตุที่ทำให้หัวเจาะเสียทั้ง 4 ปัจจัย จากการการวิเคราะห์มีดังนี้ 1) Air Filter สกปรก/ตัน เกิดจากสาเหตุ มีฝุ่นปนมากับลมจำนวนมาก และไม่มีการทำงานสะอาด Air Filter ขณะทำ PM 2) มีฝุ่นปนมากับลม เกิดจาก สารดูดความชื้นของระบบลมอัดของโรงงานรั่ว และแตกตัวปนมากับระบบลมอัดที่นำมาใช้งานกับเครื่องจักร 3) Pressure switch ไม่ทำงาน เกิดจากไม่มีการตรวจเช็คและทดสอบการทำงาน เมื่อ Air filter ตัน Pressure switch จะไม่สั่งให้เครื่องจักรหยุดทำงาน ซึ่งปกติจะต้องตัดการทำงานที่แรงดันลมต่ำกว่า 5.5 บาร์ 4) ทำ PM ไม่ครบทุก หัวข้อ เกิดจากช่างเทคนิคที่รับผิดชอบดูแลเครื่องจักรมีการทำ PM ไม่ครบตามหัวข้อที่กำหนดไว้ในเอกสารการ ตรวจเช็คเครื่องจักรทำให้เครื่องจักรไม่ได้รับการดูแลและตรวจเช็คในจุดที่มีความสำคัญ

ในช่วงของการวิจัยพบว่า ฝุ่นที่ปนมากับลมนั้นมีปริมาณมากเกินปกติ ซึ่งปกติแล้วระบบลมอัดจะมีฝุ่น ปนเข้ามาบ้างแต่จะมีปริมาณน้อย แต่สถานะที่เกิดขึ้นนั้นพบว่ามีความผิดปกติ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 Air filter ที่มีฝุ่นปนมากับลม

การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ (improve phase)

เมื่อทราบสาเหตุที่ส่งผลทำให้หัวเจาะงานเสีย จึงปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามหัวข้อที่ได้ทำการวิเคราะห์แล้ว ดังนี้

1. กำหนดให้มีการทำความสะอาด Air filter ทุก ๆ 3 วัน ตามระยะเวลาที่ได้จากการออกแบบการทดลอง
2. สารดูดความชื้นที่ปนมากับลม ได้แจ้งให้กับส่วนงาน Facility แก้ไขซึ่งทางผู้รับผิดชอบได้กำหนด ดำเนินการเสร็จ วันที่ 15 กรกฎาคม 2554
3. กำหนดให้มีการตรวจเช็คและทดสอบการทำงาน ของ Pressure switch ทุก ๆ 3 วัน ตามระยะเวลาที่ได้จากการออกแบบการทดลอง ซึ่งจะต้องปรับตั้งให้ตัดการทำงานที่แรงดันลมต่ำกว่า 5.5 บาร์
4. กำหนดให้ Foreman ตรวจสอบการทำ PM จำนวน 12 หัวข้อ เช่น การทำความสะอาด Air filter, การ ล้าง Collet เป็นต้น ให้ครบทุกหัวข้อที่กำหนดไว้ในเอกสารการตรวจเช็คเครื่องจักร และตรวจสอบความเรียบร้อย ของเครื่องจักรหลังจากช่างเทคนิคได้ทำ PM เสร็จเรียบร้อยแล้ว

การควบคุมตัวแปรต่าง ๆ (control phase)

จากขั้นตอนของการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการที่ผ่านมา ทำให้ทราบถึงปัจจัยนำเข้าที่มีนัยสำคัญต่อผลลัพธ์ของกระบวนการ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดหิวเจาะเสีย ซึ่งการควบคุมตัวแปรต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบและควบคุมปัจจัยนำเข้าที่ได้จากขั้นตอนของการปรับปรุงแก้ไข โดยการควบคุมจะอาศัยคู่มือการปฏิบัติงาน (work instruction) และเอกสารการตรวจเช็คเครื่องจักรสำหรับงานบำรุงรักษาเชิงป้องกัน เพื่อให้การทำงานเป็นมาตรฐานการทำงานต่อไปในอนาคต

ผลการวิจัย

ตามที่ได้ศึกษาวิจัยด้วยวิธีการซิกซ์ ซิกม่า ระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2554 แล้วประเมินหาค่าตัวเลขระดับความเสี่ยง (RPN) หลังจากที่ได้ทำการแก้ไขแล้ว ดังตารางที่ 4

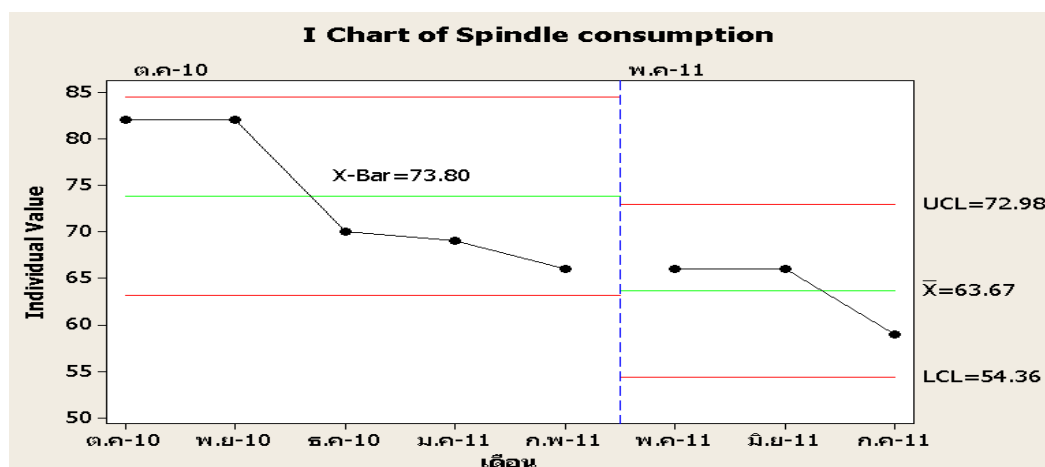
ตารางที่ 4 การประเมินค่าตัวเลขระดับความเสี่ยง (RPN)

ปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้หิวเจาะเสีย	S	O	D	RPN
Air filter สกปรก/ตัน	10	3	4	120
มีฝุ่นปนมากับลม	10	2	10	200
Pressure switch ไม่ทำงาน	5	3	7	105
ทำ PM ไม่ครบทุกหัวข้อ	10	3	3	90
ค่า Torque ต่ำ	7	1	10	70
ค่า Run-out สูง	7	3	4	84
มีน้ำปนมากับลม	10	3	3	90
จำนวนแผ่นงานที่ซ้อนกัน (stack)	8	3	4	96
เครื่องทำลมแห้งเสีย	6	5	4	120
ลมตก	6	5	1	30
ไฟฟ้าดับ	6	3	6	108
คุณภาพการซ่อมหิวเจาะ	7	3	5	105
ค่า Parameter ในการเจาะ	10	3	2	60

S = Severity, O=Occurrence, D = Detection, RPN=SxOxD

ผลการประเมินค่าตัวเลขระดับความเสี่ยงพบว่าลดลง แต่ยังมีบางปัจจัยที่มีค่าเพิ่มขึ้น เช่น เครื่องทำลมแห้งเสีย เกิดจากการสะสมของฝุ่นเป็นเวลานานทำให้เสียบ่อย ไฟฟ้าดับบ่อย คุณภาพการซ่อมหิวเจาะเกิดจากนำหิวเจาะไปใช้งานโดยมีฝุ่นในระบบทำให้เสียเร็วขึ้น และค่า Parameter ในการเจาะมีการเปลี่ยนแปลงให้ความเร็ว

รอบสูงขึ้นทำให้หัวเจาะเสียเร็วขึ้น จากการเก็บข้อมูลหัวเจาะเสียหลังจากการปรับปรุง สามารถลดจำนวนหัวเจาะ lock และหัวเจาะ slip ได้เฉลี่ย 10 หัว/เดือน ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 จำนวนหัวเจาะเสีย ก่อน-หลัง การปรับปรุง

จากภาพที่ 7 พบว่า ก่อนการปรับปรุงแก้ไขหัวเจาะเสียจากสาเหตุหัวเจาะ lock และหัวเจาะ slip ระหว่างเดือนตุลาคม 2553 - กุมภาพันธ์ 2554 เฉลี่ย 74 หัว/เดือน ค่าซ่อมหัวละ 29,000 บาท คิดเป็นค่าซ่อมเฉลี่ย 2,140,200 บาท/เดือน หลังจากการปรับปรุงแก้ไขหัวเจาะเสียจากสาเหตุหัวเจาะ lock และหัวเจาะ slip ระหว่างเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม 2554 เฉลี่ย 64 หัว/เดือน ค่าซ่อมหัวละ 29,000 บาท คิดเป็นค่าซ่อมเฉลี่ย 1,846,000 บาท/เดือน สามารถลดจำนวนหัวเจาะเสียได้เฉลี่ย 10 หัว/เดือน หรือสามารถลดค่าซ่อมหัวเจาะได้เฉลี่ยเดือนละ 290,000 บาท หรือสามารถลดหัวเจาะเสียได้เฉลี่ยเดือนละ 13.51%

บรรณานุกรม

- ชนากร เกียรติบัณฑิต. (2543). FMEA การวิเคราะห์ความล้มเหลวในการผลิต. *Industrial Technology Review*, 7(73), หน้า 101-105.
- พิเชษฐ ชำรงคุณากร. (2547). *การลดปริมาณงานยวบของกระบวนการทอลออดูมิเนียมโดยวิธี SIX SIGMA*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- GSI Group. (2007). *A world of air bearing solutions* (Online). Available: <http://www.westwind-airbearings.com/airBearing/greaterPrecision.html> [2011, December 12].
- Montgomery, D. C. (1997). *Design and analysis of experiment*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Park, S. H. (2003). *Six sigma for quality and productivity promotion*. Japan: The Asian Productivity Organization.

ตัวแบบจำลองการสับไพ่โดยการแจกแจงแบบเบตา

SIMULATION MODEL FOR CARD SHUFFLING BY BETA DISTRIBUTION

ทวีศักดิ์ จันทรามณี*

Thaweesak Jantharamanee

อนุภาพ สมบูรณ์สวัสดิ์*

Anupap Somboonsavatdee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวแบบจำลองการสับไพ่แบบ overhand shuffling และจำนวนการสับไพ่ โดยกำหนดให้รูปแบบการแจกแจงของตำแหน่งที่ทำการสับไพ่นั้นเป็นแบบเบตา และการแจกแจงความหนาของการสับไพ่เป็นแบบยูนิฟอร์มไม่ต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแบบการสับไพ่โดยการจำลองตัวแบบทั้งหมด 9 ตัวแบบ ทำซ้ำ 10,000 ครั้ง และใช้ค่าระดับความสุ่มของการสับไพ่ในการเปรียบเทียบ ผู้วิจัยได้นิยาม

ค่าระดับความสุ่ม $\delta(P_n) = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{51} (|P_n(i+1) - P_n(i)| - \Delta \bar{P}_n)^2}{51}}$, เมื่อ $P_n(i)$ แทนฟังก์ชันลำดับของไพ่หลังจากการ

สับไพ่ในการสับไพ่ครั้งที่ n โดยที่ $i = 1, 2, \dots, 52$ และ $\Delta \bar{P}_n = \frac{\sum_{j=1}^{51} |P_n(j+1) - P_n(j)|}{51}$ เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบ

ตัวแบบการสับไพ่ทั้ง 9 ตัวแบบ พบว่าตัวแบบผู้สับไพ่ที่เลือกสับไพ่นวนบนและมีความหนาของการสับไพ่แบบมาก เป็นตัวแบบที่ดีที่สุดและมีจำนวนครั้งที่น้อยที่สุดที่ทำให้ไฟมีระดับความสุ่มที่ยอมรับได้ คือ 7 ครั้ง ส่วนตัวแบบผู้สับไพ่ที่เลือกสับไพ่นวนบนและมีความหนาของการสับไพ่แบบกลาง เป็นตัวแบบปานกลางและมีจำนวนครั้งที่น้อยที่สุดที่ทำให้ไฟมีระดับความสุ่มที่ยอมรับได้คือ 17 ครั้ง และตัวแบบผู้สับไพ่ที่เลือกสับไพ่นวนล่างและมีความหนาของการสับไพ่แบบมากนั้น เป็นตัวแบบที่ไม่ดี เนื่องจากระดับความสุ่มไม่อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แม้จะทำการสับไพ่แล้วถึง 50 ครั้ง

คำสำคัญ: ตัวแบบจำลองการสับไพ่, การแจกแจงแบบเบตา

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the simulation model of the overhand card shuffling and the number of card shuffling. The researchers assumed that the distribution of cut-position was beta, and the distribution of thickness of the shuffling was discrete uniform. Nine models of card shuffling were studied

* ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

under the simulation with simulation size of 10,000. The randomness level was defined as

$$\delta(P_n) = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{51} (|P_n(i+1) - P_n(i)| - \Delta\bar{P}_n)^2}{51}}, \text{ with } P_n(i) \text{ was the order function of shuffling after the } n^{\text{th}} \text{ time of shuffling with } i = 1, 2, \dots, 52 \text{ and } \Delta\bar{P}_n = \frac{\sum_{j=1}^{51} |P_n(j+1) - P_n(j)|}{51}, \text{ for all nine model comparisons. According to the study, the top-card-high-thickness model was the best with the minimum number of shuffling of 7 to achieve the acceptable randomness level. The top-card-moderate-thickness model was moderately good with the minimum number of shuffling of 17. And the under-card-high-thickness was the worst model because the acceptable randomness level could not be achieved with number of shuffling of 50 times.}$$

shuffling with $i = 1, 2, \dots, 52$ and $\Delta\bar{P}_n = \frac{\sum_{j=1}^{51} |P_n(j+1) - P_n(j)|}{51}$, for all nine model comparisons. According to the study, the top-card-high-thickness model was the best with the minimum number of shuffling of 7 to achieve the acceptable randomness level. The top-card-moderate-thickness model was moderately good with the minimum number of shuffling of 17. And the under-card-high-thickness was the worst model because the acceptable randomness level could not be achieved with number of shuffling of 50 times.

Keywords: simulation model for card shuffling. beta distribution.

บทนำ

ไพ่ คือ อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการเล่นการพนัน เสี่ยงทาย ความบันเทิง หรือเพื่อจุดประสงค์อื่น ๆ ไพ่ชุดหนึ่งมีหลายชิ้นด้วยกัน โดยแต่ละชนิดแตกต่างกันไป แต่ที่นิยมที่สุด คือ ไพ่ป็อกหรือไพ่ฝรั่ง ซึ่งมี 52 ใบ ทุกครั้งที่มีการเล่นไพ่เกิดขึ้นจะต้องทำการสับสำรับไพ่ (shuffle a deck of cards) ก่อนการเล่นทุกครั้ง เพื่อให้ไพ่นั้นอยู่ในตำแหน่งโดยสุ่ม ปัญหาบ่อยครั้ง que ผู้เล่นประสบคือ ผู้เล่นจะทราบได้อย่างไรว่าไพ่ที่ทำการสับนั้นอยู่ในตำแหน่งโดยสุ่มอย่างแท้จริง และควรมีกฎเกณฑ์ใดบ้างที่ใช้สำหรับผู้สับไพ่ เพื่อให้ตำแหน่งของไพ่เป็นไปอย่างสุ่ม

มีการสร้างตัวแบบมากมายเพื่อใช้อธิบายลักษณะของการสับไพ่ เช่น การศึกษาจำนวนครั้งที่ควรสับไพ่ เพื่อให้ลำดับของไพ่เป็นไปอย่างสุ่ม (Brad, 1998) ได้อธิบายลักษณะของแบบจำลองโดยใช้วิธีการเรียงสับเปลี่ยน (permutations) แต่เมื่อพิจารณาถึงตัวแบบอื่น ๆ พบว่าความเป็นไปได้ของตัวแบบนี้มีน้อย เนื่องจากพฤติกรรมของผู้สับไพ่นั้นมีการสับไพ่ ณ ตำแหน่งที่ทำการสับไพ่ (cut position) ในรูปแบบการสุ่มที่แตกต่างกับตัวแบบซึ่งได้เคยมีการศึกษามา

วิธีการสับไพ่นั้นเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ไพ่นั้นอยู่ในตำแหน่งเป็นไปอย่างสุ่ม วิธีการสับไพ่มิหลายประเภท ขึ้นอยู่กับผู้เล่นว่าจะเลือกสับไพ่โดยวิธีใด อาทิ The overhand shuffling, The riffle shuffling, hindu shuffling เป็นต้น

โดยทั่วไปการแจกแจงของตำแหน่งที่ทำการสับไพ่ถูกกำหนดไว้ได้หลายแบบขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้สับไพ่ เช่น การแจกแจงแบบปกติ (normal distribution) แจกแจงแบบเบตา (beta distribution) เป็นต้น หรืออธิบายในเชิงคณิตศาสตร์ เช่น การอธิบายตำแหน่งที่ทำการสับไพ่โดยเชื่อมโยงกับลำดับเพิ่ม (rising sequence) หรือฟังก์ชันประกอบ (composite function) เป็นต้น

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสับไพ่แบบ The overhand shuffling เท่านั้น เพราะเป็นวิธีพื้นฐานที่สุด ผู้ทำการสับไพ่ไม่ต้องฝึกฝนทักษะในการสับไพ่ ทำได้ง่าย และจากการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ทำให้ตำแหน่งของไพ่เป็นไปอย่างสุ่มสำหรับวิธีการสับไพ่แบบ The overhand shuffling มี 2 ปัจจัย คือ ตำแหน่ง

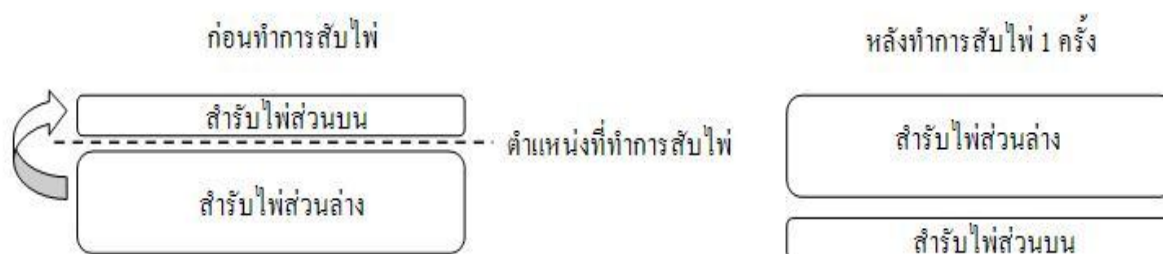
ที่ทำการสับไพ่และความหนาของการสับไพ่ โดยได้ข้อสรุปสำหรับพฤติกรรมของผู้สับไพ่ พบว่ารูปแบบการแจกแจงของตำแหน่งที่ทำการสับไพ่นั้นใกล้เคียงกับการแจกแจงแบบเบตา (beta distribution) และความหนาของการสับไพ่เป็นแบบยูนิฟอร์มไม่ต่อเนื่อง (discrete uniform distribution) ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบอื่น ๆ อีกที่ ความพิเศษของตัวแบบนี้คือ สามารถอธิบายลักษณะของการสับไพ่เฉพาะบุคคลได้ โดยยึดค่าพารามิเตอร์ที่ต่างกัน ขึ้นกับลักษณะของพฤติกรรมของผู้สับไพ่และความหนาของการสับไพ่ จึงเป็นตัวแบบใหม่ที่น่าสนใจ สามารถใช้อธิบายพฤติกรรมของการสับไพ่ได้ดี อีกทั้งมีประสิทธิภาพมากกว่าการอธิบายพฤติกรรมของการสับไพ่โดยใช้ตัวแบบอื่น ๆ

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. สำรับไพ่ (a deck of cards) หมายถึง ชุดไพ่ซึ่งมีรูปแบบของไพ่ที่แตกต่างกันทั้งหมด 52 ใบ
2. การสับไพ่แบบ The overhand shuffling หมายถึง การสับไพ่แบบ The some overhand shuffling หรือ การสับไพ่แบบ The all overhand shuffling คือ

2.1 การสับไพ่แบบ The all overhand shuffling หมายถึง การสับไพ่ที่มีลักษณะตัดไพ่ ณ ตำแหน่งที่ทำการสับไพ่ จึงทำให้ไพ่นั้นแบ่งเป็นสำรับส่วนบนและสำรับส่วนล่าง จากนั้นเลือกไพ่สำรับส่วนล่างทั้งหมดไว้บนสำรับส่วนบน ถือเป็น การสับ 1 ครั้ง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การสับไพ่แบบ The all overhand shuffling

2.2 การสับไพ่แบบ The some overhand shuffling หมายถึง การสับไพ่ที่มีลักษณะตัดไพ่ ณ ตำแหน่งที่ทำการสับไพ่ และเลือกความหนาของการตัดไพ่ จึงทำให้ไพ่นั้นแบ่งเป็นสำหรับส่วนบน สำหรับส่วนกลาง และสำหรับส่วนล่าง จากนั้นเลื่อนไพ่สำหรับส่วนกลางไว้บนสำหรับส่วนบน ถือเป็นการสับ 1 ครั้ง ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การสับไพ่แบบ The some overhand shuffling

3. ตำแหน่งที่ทำการสับไพ่สำหรับ The all overhand shuffle (cut position for the all overhand shuffle) หมายถึง ตำแหน่งที่ผู้สับไพ่ใช้แบ่งไพ่ออกเป็นสองส่วนคือ สำหรับไพ่ส่วนบนและสำหรับไพ่ส่วนล่าง เพื่อเป็นการเตรียมโดยนำสำหรับไพ่ส่วนล่างเคลื่อนย้ายไปไว้บนสำหรับไพ่ส่วนบน

4. ตำแหน่งที่ทำการสับไพ่สำหรับ The some overhand shuffling (cut position for the some overhand shuffling) หมายถึง ตำแหน่งที่ผู้สับไพ่ใช้เลือกไพ่ให้หนาจำนวนหนึ่ง โดยแบ่งไพ่ออกเป็นสามส่วน คือ สำหรับไพ่ส่วนบน สำหรับไพ่ส่วนกลาง และสำหรับไพ่ส่วนล่าง เพื่อเป็นการเตรียมโดยนำสำหรับไพ่ส่วนกลาง เคลื่อนย้ายไปไว้บนสำหรับไพ่ส่วนบน

5. พฤติกรรมผู้สับไพ่ (a player's behavior) หมายถึง รูปแบบการแจกแจงของตำแหน่งที่ทำการสับไพ่ ซึ่งเป็นการแจกแจงแบบเบตา

6. ความหนาของการสับไพ่ หมายถึง จำนวนไพ่อันดับกลาง (สำหรับ the some overhand shuffling เท่านั้น) ซึ่งเป็นการแจกแจงแบบยูนิฟอร์มไม่ต่อเนื่อง

7. พฤติกรรมผู้สับไพ่ที่เลือกสับไพ่ส่วนบน หมายถึง รูปแบบการแจกแจงของตำแหน่งที่ทำการสับไพ่ ซึ่งเป็นการแจกแจงแบบ Beta (4.4375, 13.3125)

8. พฤติกรรมผู้สับไพ่ที่เลือกสับไพ่ส่วนกลาง หมายถึง รูปแบบการแจกแจงของตำแหน่งที่ทำการสับไพ่ ซึ่งเป็นการแจกแจงแบบ Beta (12, 12)

9. พฤติกรรมผู้สับไพ่ที่เลือกสับไพ่ส่วนล่าง หมายถึง รูปแบบการแจกแจงของตำแหน่งที่ทำการสับไพ่ ซึ่งเป็นการแจกแจงแบบ Beta (13.3125, 4.4375)

10. ความหนาของการสับไพ่แบบน้อย คือ จำนวนไพ่อันดับกลางตั้งแต่ 6 ถึง 15 ใบ

11. ความหนาของการสับไพ่แบบกลาง คือ จำนวนไพ่อันดับกลางตั้งแต่ 16 ถึง 25 ใบ

12. ความหนาของการสับไพ่แบบมาก คือ จำนวนไพ่อันดับกลางตั้งแต่ 26 ถึง 35 ใบ

ระดับความสุ่มของการสับไพ่ (randomness level of card shuffling)

นิยาม ระดับความสุ่มของการสับไพ่ (randomness level of card shuffling) คือ ค่าของ $\delta(P_n)$ กำหนดโดย

$$\delta(P_n) = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{51} (|P_n(i+1) - P_n(i)| - \Delta\bar{P}_n)^2}{51}}$$

เมื่อ $P_n(i)$ แทนฟังก์ชันลำดับของไพ่หลังจากการสับไพ่ในการสับไพครั้งที่ n โดยที่ $i = 1, 2, \dots, 52$ และ

$$\Delta\bar{P}_n = \frac{\sum_{j=1}^{51} |P_n(j+1) - P_n(j)|}{51}$$

หมายเหตุ: จากการวิเคราะห์ค่าระดับความสุ่มของการสับไพ่ สามารถสรุปได้ว่า ถ้า $\delta(P_n) > 10.1254$ จะทำให้ไพ่มีระดับความสุ่มที่ยอมรับได้ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตัวแบบที่ศึกษา

ตัวแบบที่ 1 ตัวแบบผู้สับไพ่ที่เลือกสับไพ่วนบนและมีความหนาของการสับไพ่วนน้อย

ตัวแบบที่ 2 ตัวแบบผู้สับไพ่วนที่เลือกสับไพ่วนบนและมีความหนาของการสับไพ่วนกลาง

ตัวแบบที่ 3 ตัวแบบผู้สับไพ่วนที่เลือกสับไพ่วนบนและมีความหนาของการสับไพ่วนมาก

ตัวแบบที่ 4 ตัวแบบผู้สับไพ่วนที่เลือกสับไพ่วนกลางและมีความหนาของการสับไพ่วนน้อย

ตัวแบบที่ 5 ตัวแบบผู้สับไพ่วนที่เลือกสับไพ่วนกลางและมีความหนาของการสับไพ่วนกลาง

ตัวแบบที่ 6 ตัวแบบผู้สับไพ่วนที่เลือกสับไพ่วนกลางและมีความหนาของการสับไพ่วนมาก

ตัวแบบที่ 7 ตัวแบบผู้สับไพ่วนที่เลือกสับไพ่วนล่างและมีความหนาของการสับไพ่วนน้อย

ตัวแบบที่ 8 ตัวแบบผู้สับไพ่วนที่เลือกสับไพ่วนล่างและมีความหนาของการสับไพ่วนกลาง

ตัวแบบที่ 9 ตัวแบบผู้สับไพ่วนที่เลือกสับไพ่วนล่างและมีความหนาของการสับไพ่วนมาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพิจารณาตัวแบบการสับไพ่วน ณ ตำแหน่งที่ทำการสับไพ่วนในรูปแบบการแจกแจงแบบเบตาที่ค่าพารามิเตอร์ต่างกัน

2. เพื่อเปรียบเทียบตัวแบบการสับไพ่วนในแต่ละตัวแบบ

3. เพื่อหาข้อสรุป จำนวนครั้งของการสับไพ่วนที่เหมาะสมในแต่ละตัวแบบ เพื่อให้ไพ่วนนั้นสุ่มอย่างสุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษารูปแบบการแจกแจงของตัวแปรสุ่มในรูปแบบการแจกแจงแบบเบตาและการแจกแจงแบบยูนิฟอร์มไม่ต่อเนื่อง
2. ศึกษาวิธีการสับไพ่ในรูปแบบ The all overhand shuffling และ The some overhand shuffling
3. ทดลองจากตัวอย่างพฤติกรรมของผู้สับไพ่และประมาณค่าพารามิเตอร์การแจกแจงของการสับไพ่
4. สร้างแบบจำลองแสดงการสับไพ่ทั้งหมด 9 ตัวแบบ กับโปรแกรม R
5. วิเคราะห์และระบุถึงกฎเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับลำดับการเรียงสับเปลี่ยนของตำแหน่งไพ่เพื่อใช้เป็นดัชนีชี้วัดถึงระดับความสุ่ม (randomness level) ของไพ่มากหรือน้อยเพียงใด
6. พิจารณาถึงเกณฑ์ที่แสดงให้เห็นว่าลำดับของไพ่นั้นเป็นไปอย่างสุ่ม
7. ตรวจสอบและแก้ไขความสมบูรณ์ของตัวแบบ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการทดลองโดยการจำลองข้อมูลตามตัวแบบและเงื่อนไขที่กำหนดให้โดยใช้โปรแกรม R ได้ผลดังนี้

จำนวนครั้งที่น้อยที่สุดที่ทำให้ไฟเป็นไปอย่างสุ่ม

ตารางที่ 1 จำนวนครั้งที่น้อยที่สุดที่ทำให้ไฟเป็นไปอย่างสุ่ม สำหรับตัวแบบที่ 1 – 9

ตัวแบบที่	n	$E[\delta(P_n)]$	$2.5^{\text{th}} \text{Quantile} \leq \delta(P_n) \leq 97.5^{\text{th}} \text{Quantile}$	$\text{Var}[\delta(P_n)]$
1	มากกว่า 50	8.8663	$6.9044 \leq \delta(P_{50}) \leq 11.0887$	1.1496
2	17	10.2378	$7.7331 \leq \delta(P_{17}) \leq 12.9227$	1.7320
3	7	10.1834	$7.6066 \leq \delta(P_7) \leq 12.6042$	1.6286
4	13	10.1672	$7.6282 \leq \delta(P_{13}) \leq 12.71149$	1.6562
5	7	10.2199	$7.4840 \leq \delta(P_7) \leq 12.7995$	1.8383
6	21	10.2151	$7.0512 \leq \delta(P_{21}) \leq 13.1973$	2.4445
7	11	10.2840	$7.2535 \leq \delta(P_{11}) \leq 13.0053$	2.1281
8	42	10.1248	$6.9324 \leq \delta(P_{42}) \leq 13.1527$	2.5359
9	มากกว่า 50	6.9777	$6.9324 \leq \delta(P_{50}) \leq 8.7565$	1.2024

สรุปได้ว่า ตัวแบบที่ 3 และ 5 เป็นตัวแบบที่ค่าที่น้อยที่สุดที่ทำให้ไฟเป็นไปอย่างสุ่มมีค่าต่ำสุดเท่ากันคือ 7 แต่เมื่อพิจารณาถึงค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของค่าระดับความสุ่มในตัวแบบที่ 3 และ 5 พบว่า ความแปรปรวนของตัวแบบที่ 3 มีค่าต่ำสุด ดังนั้น ตัวแบบที่ 3 เป็นตัวแบบที่มีจำนวนครั้งที่น้อยที่สุดที่ทำให้ไฟมีระดับความสุ่มที่ยอมรับได้ คือ 7 ครั้ง

ความสัมพันธ์ระหว่างเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของค่าระดับความสุ่มกับความหนาของการสับไฟ
นิยาม: เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของค่าระดับความสุ่มในการสับไฟครั้งที่ n ($\% \Delta_n$) หาได้จากสูตร

$$\% \Delta_n = \frac{E[\delta(P_n)] - E[\delta(P_{n-1})]}{E[\delta(P_{n-1})]} \times 100\%$$

เมื่อ $E[\delta(P_n)]$ คือ ค่าเฉลี่ยของค่าระดับความสุ่มในการสับครั้งที่ n

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของค่าระดับความสุ่มในการสับไฟครั้งที่ n

ตัวแบบที่ / กลุ่มที่	$E[\% \Delta_n]$	$Var[\% \Delta_n]$
1 / 1	2.199465	18.14742
2 / 1	1.726026	10.3889
3 / 1	1.291129	6.791112
4 / 2	1.876876	13.01561
5 / 2	1.433327	9.741984
6 / 2	1.113038	1.957726
7 / 3	1.431137	4.226046
8 / 3	0.85894	0.465713
9 / 3	0.014849	0.407173

จากการสังเกตค่า $E[\% \Delta_n]$ ทั้ง 3 กลุ่ม จะพบว่า ค่าของ $E[\% \Delta_n]$ มากเป็นอันดับ 1 ในแต่ละกลุ่ม ได้แก่ ตัวแบบที่ 1, 4 และ 6 ตามลำดับ ซึ่งค่าของ $E[\% \Delta_n]$ มีความสัมพันธ์กับการเลือกความหนาของการสับไฟ กล่าวได้ว่า ถ้าพฤติกรรมของผู้สับไฟนั้นเลือกความหนาของการสับไฟแบบน้อยจะทำให้ค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของค่าระดับความสุ่มในการสับไฟมีค่าสูงที่สุด และถ้าพฤติกรรมของผู้สับไฟนั้นเลือกความหนาของการสับไฟแบบมากจะทำให้ค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของค่าระดับความสุ่มในการสับไฟมีค่าต่ำที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ในการวิจัยนี้ศึกษาการสับไฟโดยกำหนดรูปแบบการแจกแจงตำแหน่งที่ทำการสับไฟเป็นแบบเบตา และความหนาของการสับไฟเป็นการแจกแจงแบบยูนิฟอร์มไม่ต่อเนื่องเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่น่าสนใจคือ หากศึกษาต่อว่า ถ้าเปลี่ยนรูปแบบการแจกแจงเป็นแบบอื่น ๆ หรือสร้างตัวแบบใหม่ที่น่าสนใจ ผลสรุปควรเป็นอย่างไร

2. สามารถหารูปแบบการแจกแจงการสับไพ่เฉพาะบุคคลได้ โดยถ้าค่าเฉลี่ยของตำแหน่งที่ทำการสับไพ่ส่วนบุคคลทำการแปลงค่าให้อยู่ในช่วง (0, 1) มีค่าเป็น \bar{x} และความแปรปรวนของตำแหน่งที่ทำการสับไพ่มิค่า S^2 แล้ว รูปแบบการแจกแจงของตำแหน่งที่ทำการสับไพ่จะเป็นการแจกแจงแบบ

$$\text{Beta} \left(\frac{-\bar{x}[S^2 + (\bar{x})^2 - \bar{x}]}{S^2}, \frac{(\bar{x}-1)[S^2 + (\bar{x})^2 - \bar{x}]}{S^2} \right)$$

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). *การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- ชนากร อนันต์สิทธิพนธ์. (2545). *ขนาดตัวอย่างสำหรับการประมาณค่าแบบช่วงโดยใช้ตัวสถิติ Z และตัวสถิติ T*. วิทยานิพนธ์สถิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถิติ, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Brad, Mann. (1998). *How many time should you shuffle a deck of cards?*. Cambridge, MA: Harvard University.
- Harris, Peter C. (1992). *The mathematics of card shuffling, senior thesis*. Middlebury, VT: Middlebury College.

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายพืชป่า

LEGAL MEASURES ON FORESTRY PLANTS SALING CONTROL

ธนภรณ์ ฉายาชาวลิต*

Tanaporn Chayachawalit

บทคัดย่อ

อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์และพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อนุสัญญาไซเตส (CITES) มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการควบคุมการค้าสัตว์ป่าหรือพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยให้สัตยาบันเข้าร่วมเป็นสมาชิกของอนุสัญญาไซเตส เมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2535 งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการค้าและการจำหน่ายพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ระหว่างประเทศ จากการศึกษาพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ที่พบว่ายังมีความไม่สมบูรณ์อยู่เนื่องมาจากพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องดูแลพืชป่า โดยเฉพาะในการควบคุมการค้าหรือการจำหน่ายพืชป่าที่นำออกมาจากป่าธรรมชาติ และยังไม่พบมาตรการลงโทษผู้ค้าหรือผู้จำหน่ายพืชป่าที่อยู่นอกบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส เนื่องจากกฎหมายไม่ได้เข้ามาคุ้มครอง ควบคุม และดูแล จึงทำให้เกิดปัญหาอาจทำให้พืชป่าที่ยังไม่ถูกค้นพบอาจสูญพันธุ์ได้ ถึงแม้ว่าในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส จะมีกฎหมายในมาตรการควบคุมการค้าหรือการจำหน่ายพืชป่าแต่ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ในส่วนของการคุ้มครองพืชป่าของพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 มาตรา 52 ไม่มีการควบคุมการจำหน่ายพืชป่าที่อยู่ในป่าธรรมชาติ ควรมีบทบัญญัติเพิ่มเติมจากมาตรา 52 เป็นมาตรา 52 ทวิ โดยบัญญัติว่า ห้ามผู้ใดลักลอบ เก็บ จัดหา นำออกมาจากธรรมชาติซึ่งพืชป่าโดยตรงเพื่อการจำหน่ายหรือเพื่อประโยชน์ทางการค้า และควรมีบทลงโทษผู้กระทำความผิดด้วย และควรมีบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสที่อยู่นอกบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสสามารถรวมเข้ากับบัญชีในอนุสัญญาไซเตส ควรเพิ่มมาตรการควบคุมการค้าหรือการจำหน่ายพืชป่า และเพิ่มเติมหลักการต่าง ๆ ที่ยังไม่มีในพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เพื่อไม่ให้พืชป่าสูญพันธุ์

คำสำคัญ: การควบคุมการจำหน่ายพืช

* นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ABSTRACT

Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora Species, known as CITES aims to control the smuggling trade of Endangered Species of Wild Fauna and Flora. Thailand has ratified in order to become a member of CITES since January 21, B.E. 2535. The preparation of this thesis is to have primary objective that Thailand has taken legal measures to control the international trade and sale of endangered of wild flora. The study of the Plant Conservation Act B.E. 2518, Plant Variety Protection Act B.E. 2535 and Plant Variety Production Act B.E. 2542 found that there were no provisions of the Plant Variety Protection Act B.E. 2542 in the issues of taking care of trade and distribution of Wild Flora Species which were brought from the forest. There were no sanctions for trade or sell wild flora species that are not in the list of CITES's attachment because the law did not enter into force for this issue. It might cause the undiscovered plants to be extinct. Although the attachment of CITES had legal control of trade and distribution of wild flora species, it was not effective enough within the country for the wild flora species to be sold at the general buildings, houses as well as the problem of smuggling some wood species such as the Eagle Wood, *Aquilaria subintegra* Ding Hou for lumbered.

From the above problems, the researcher suggested that the protection of Wild Flora Species of the Plant Variety Protection Act B.E. 2542, Section 52 had no direct control over the distribution of such wild flora species standing in the natural forests, which were illegally cut down for sales. This should be added as Section 52 bis, Section 52 of the Act by regulating "Anyone is forbidden to collect, provide, take out of wild flora species from forest in order to sell or for any illegal commercial purposes" and there should be punishment for offenders. If the Plant Variety Protection Act B.E. 2542 had additional Section 52 bis, it would make law enforcement more effective. There should be the attachment of CITES, which was not in the attachment of CITES, combined with the attachment of CITES. It was proposed that the provisions of such Laws be amended. These included measures to increase the control trade, and distribution of wild flora species. In addition, additional principles which were not included in The Plant Variety Protection Act B.E. 2542 should be proposed in order to prevent the extinction of the wild flora species from this world.

Keyword: plants saling control.

บทนำ

ในอดีตประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยความหลากหลายทางชีวภาพของพืชป่า การเพิ่มจำนวนประชากรที่มีปริมาณมากขึ้น ทำให้พืชป่าถูกคุกคามและถูกบุกรุกทำลายลงจำนวนมาก พืชป่าจึงลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว และพืชป่าหลายชนิดเกือบจะสูญพันธุ์ไปจากประเทศไทย

พืชป่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรพืชป่าจึงจำเป็นต้องอาศัยหลักวิชาการ มาตรการที่สำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรพืชป่า ได้แก่ การคุ้มครอง การควบคุม และการรู้จักการนำมาใช้ประโยชน์ นอกจากนี้การแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัยอยู่เสมอจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนเกี่ยวกับการอนุรักษ์พืชป่าและการคุ้มครองพืชป่าให้คงอยู่กับธรรมชาติ การอนุรักษ์และการจัดทรัพยากรพืชป่าในประเทศไทยมีปัญหาและอุปสรรคเช่นเดียวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จึงต้องคิดหาวิธีแก้ไขปัญหากับสิ่งที่เกิดขึ้น

พืชป่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนึ่งจัดอยู่ในทรัพยากรธรรมชาติประเภทที่เกิดขึ้นทดแทนและรักษาให้คงอยู่ได้ (replaceable and maintainable) การที่จะรักษาพืชป่าให้คงอยู่ยาวนานและมีพืชป่าเกิดขึ้นมาทดแทนได้นั้น จำเป็นต้องมีการปกป้องสิ่งแวดล้อมที่พืชป่าอาศัยอยู่ให้มีความชุ่มชื้นอุดมสมบูรณ์ ซึ่งรวมไปถึงต้องสงวนพืชป่าไม่ให้ถูกลักลอบค้าหรือจำหน่ายพืชป่าซึ่งอาจจะทำให้พืชป่าสูญพันธุ์ได้ เพราะถ้าพืชป่าสูญพันธุ์ก็ไม่อาจจะหาพืชป่าพันธุ์อื่นมาทดแทนพืชป่าพันธุ์เดิมได้

ประเทศไทยเคยมีพืชป่าอยู่มากมายหลายชนิดรวมถึงพืชป่าที่มีความสวยงามและหาได้ยาก เช่น หม้อข้าวหม้อแกงลิง น้ำเต้าลมหรือ Pitcher – plants และปรงขามหรือปรงแมกซิกัน Sago - palm family เป็นต้น ต่อมาเมื่อประเทศไทยได้พัฒนาความเจริญขึ้น มนุษย์ได้รู้จักการใช้ประโยชน์จากพืชป่ามากขึ้น เช่น นิยมปลูกพืชป่าเป็นไม้ประดับตามอาคารบ้านเรือน นอกจากนี้การบุกรุกพื้นที่ป่าธรรมชาติและป่าอนุรักษ์เพื่อการขยายพื้นที่ครอบครองทำกินทั้งในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม ทำให้ประชากรโลกกำลังประสบภัยต่าง ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางระบบนิเวศอันเนื่องมาจากพื้นที่ป่าที่ลดลง เป็นสัญญาณบ่งบอกถึงภัยที่พืชป่ากำลังถูกคุกคาม สภาพพืชป่าถูกเปลี่ยนแปลงและถูกทำลาย มนุษย์มีพฤติกรรมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในลักษณะที่เป็นการสวนทางกับธรรมชาติ โดยการทำลายความสมบูรณ์ของแหล่งนิเวศอันเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตทำให้จำนวนพืชป่าเข้าสู่ภาวะถูกคุกคามจนใกล้สูญพันธุ์และหายาก

พืชป่าบางชนิดอาจสูญพันธุ์ได้ในเวลาอันรวดเร็ว พืชป่าที่เหลือส่วนใหญ่ในปัจจุบันมีอยู่หลายชนิดที่ใกล้จะสูญพันธุ์ เช่น Rare หมายถึง พืชป่าหายากเป็นพืชป่าที่มีจำนวนประชากรขนาดเล็กซึ่งยังไม่ได้อยู่ในขั้นมีแต่ความเสี่ยงที่จะทำให้อยู่ในอันตรายหรือซึ่งถูกทำลายได้ง่าย พืชป่าพวกนี้มักจะขึ้นอยู่ในท้องที่ที่มีลักษณะจำกัดทางสภาพภูมิศาสตร์ เช่น อยู่บนเกาะเล็ก ๆ หรือยอดเขาโดยยอดเขาหนึ่ง พืชป่าหายากจะมีการกระจายพันธุ์ไม่หนาแน่นในแนวการกระจายพันธุ์ (ธวัชชัย สันติสุข, 2528) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องช่วยกันรักษาทรัพยากรพืชป่าให้คงอยู่ตลอดไป เพื่อเป็นมรดกตกทอดไปถึงคนรุ่นหลัง ทั้งนี้ประเทศไทยเคยมีพืชป่าอยู่เป็นจำนวนมากที่ย่อมแสดงให้เห็นถึงทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ พืชป่าบางชนิดนอกจากจะมีคุณค่าและมีประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแล้ว ยังมีคุณค่าและประโยชน์แก่การเกษตรและป่าไม้ เช่น พืชกินแมลงเป็นไม้ที่ช่วยกินแมลงได้ หากถูกคุกคามและบุกรุกทำลายเท่ากับทำให้ความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติเสียไป

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 เป็นกฎหมายฉบับแรกที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองพืช แต่พระราชบัญญัติดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติในเรื่องการควบคุมพืชป่า มีแต่บัญญัติถึงการส่งเสริม การควบคุม และการใช้พันธุ์พืชที่ดี โดยเมื่อปี พ.ศ. 2526 ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาไซเตส (CITES) อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ

ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่า (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) โดยชักชวนให้เพื่อนร่วมโลกช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติเน้นทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์หรือถูกคุกคามในบัญชีไซเตส (CITES) เท่านั้น แต่มิได้มีการควบคุมการค้าภายใน ประเทศสำหรับชนิดพันธุ์อื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือจากบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส (CITES) ต่อมามีการตราพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2535 เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยพันธุ์พืชที่ใช้อยู่ยังไม่เหมาะสมกับสภาพการในปัจจุบัน โดยเนื้อหาของพระราชบัญญัตินี้กล่าวมุ่งเน้นการขยายพันธุ์โดยวิธีอื่นนอกเหนือจากวิธีธรรมชาติและกำหนดความหมายของพันธุ์พืช แต่ไม่ได้บัญญัติเรื่องของพืชป่า อีกทั้งไม่มีคำนิยามของพืชป่าปรากฏในพระราชบัญญัติโดยมีเพียงคำนิยามของพืชสวน พืชต้องห้าม พืชอนุรักษ์ ล่าสุดได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และมีคำนิยามของพืชป่าโดยเน้นในเรื่องของการปรับปรุงพันธุ์ การศึกษา การทดลอง หรือวิจัยเพื่อประโยชน์ทางการค้า แต่ไม่ได้มุ่งเน้นในเรื่องการควบคุมการจำหน่ายพืชป่าที่ถูกลักลอบนำออกมาจากป่าธรรมชาติ ซึ่งเป็นช่องว่างของกฎหมาย ทำให้มีการลักลอบจำหน่ายพืชป่าอย่างต่อเนื่องเพิ่มมากขึ้น ส่วนในกรณีของบทลงโทษมาตรการเกี่ยวกับพืชป่าที่ยังไม่มีบทลงโทษ สมควรจะมีการเพิ่มบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด

อนุสัญญาไซเตส (CITES) มีผลผูกพันให้ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติ กล่าวคือ ต้องมีกฎหมายของประเทศตัวเองที่จะนำมาใช้บังคับให้มีการดำเนินการตามที่อนุสัญญากำหนด เช่น การควบคุมกำกับดูแลการค้าระหว่างประเทศในชนิดพืชที่กำหนดให้เป็นพืชชนิดที่ใกล้สูญพันธุ์ ต้องมีด่านตรวจการอนุญาตการนำเข้าและส่งออกระหว่างประเทศของชนิดพืชที่กำหนด มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ รายงานสถิติการค้าระหว่างประเทศในชนิดพันธุ์ที่กำหนดทุกปี (กลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช) ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้หน่วยงานเอกชนหรือประชาชนทั่วไปไม่ให้ความสนใจต่อการเพาะพันธุ์พืชป่าเท่าที่ควรประกอบกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพืชป่าโดยนิยมปลูกเป็นไม้ประดับและนำซากพืชป่ามาแปรรูป อีกทั้งการลักลอบกระทำความผิดโดยการเก็บพืชป่าออกมาจากป่าธรรมชาติโดยตรงหรือการจำหน่ายพืชป่ามิให้เห็นอยู่ทั่วไป โดยชุกซ่อนหลบเลี่ยงการตรวจของเจ้าหน้าที่ ในส่วนของซากพืชป่าก็จะนำมาแปรรูปเนื่องจากผู้ส่งออกจะอ้างว่าเป็นพืชป่าชนิดที่ไม่ได้ถูกควบคุมตามกฎหมายเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจของเจ้าหน้าที่ (ประดิษฐ์ เจริญสุข, 2543) เมื่อมีการลักลอบจำหน่ายพืชป่าภายในประเทศและระหว่างประเทศโดยปราศจากการควบคุมทำให้เกิดการลักลอบจำหน่ายพืชป่าจนเป็นเหตุให้อาจสูญพันธุ์ได้ การนำเข้า (import) พืชป่าให้สอดคล้องกับระเบียบการส่งออก (export) จึงเป็นไปได้ยาก

ในทางปฏิบัติ วิธีการอนุรักษ์ทำโดยการสร้างเครือข่ายทั่วโลกเพื่อควบคุมการจำหน่ายพืชป่าระหว่างประเทศ (international trade) การควบคุมการค้าโดยระบบใบอนุญาต (permit) หมายความว่า พืชป่าที่ควบคุมต้องมีใบอนุญาตในการนำเข้า ส่งออก เนื่องจากพืชป่าที่อยู่ในธรรมชาติได้ถูกทำลายโดยกระบวนการทางการค้าระหว่างประเทศเป็นจำนวนมากและในเวลาอันรวดเร็ว รัฐบาลจึงตระหนักว่าหากละเลยต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรพืชป่าโดยไม่มีมาตรการควบคุมอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ ในที่สุดมนุษย์ก็จะไม่มีโอกาสได้สัมผัสกับคุณค่าของ

ทรัพยากรธรรมชาติของพืชป่าอีกต่อไป (วันทนา เสาวดี, 2548, หน้า 1)

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายพืชป่า เพื่อป้องกันการค้าพืชป่าที่อยู่นอกบัญชีไซเตส (CITES) ซึ่งตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ไม่มีบทบัญญัติ ถึงการ

คุ้มครองพืชป่าที่ถูกลักลอบนำออกมาจากป่าธรรมชาติโดยตรงเพื่อการจำหน่าย การศึกษาดังกล่าวทำให้ทราบถึงปัญหาของกฎหมาย เพื่อนำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุง บทบัญญัติของกฎหมายให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันยิ่งขึ้น (ดิเรก พิสุทธิจรูญ, 2548)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายพันธุ์พืชป่าในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาประวัติ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายพืชป่า
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายพืชป่าในประเทศไทยและต่างประเทศ
4. เพื่อวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการควบคุมการค้าหรือการจำหน่ายพืชป่า
5. เพื่อศึกษาค้นหาแนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายพืชป่าในประเทศไทย

สมมติฐานของการวิจัย

แม้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ที่บัญญัติขึ้นเพื่อพืชป่าบางส่วน แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ไม่มีบทบัญญัติถึงการคุ้มครองพืชป่าตามธรรมชาติซึ่งถูกลักลอบนำออกมาจำหน่าย แต่มีบทบัญญัติถึงการคุ้มครองพืชป่าเพื่อการปรับปรุงพันธุ์ การศึกษา การทดลอง หรือการวิจัยเพื่อประโยชน์ทางการค้า โดยไม่มีมาตรการควบคุมการจำหน่ายพืชป่า จึงควรหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมมาใช้ในส่วนของพืชป่าที่อยู่นอกบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส (CITES) ซึ่งควรนำมารวมกับในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส (CITES) เพื่อการคุ้มครองที่ทั่วถึง ดังนั้นควรต้องเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพืชป่า โดยเฉพาะเพื่อการเสนอปรับปรุงกฎหมาย กระบวนการควบคุม รวมไปถึงบทลงโทษได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ในเรื่องของการจำหน่ายพืชป่าของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) ที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาเรื่องพืชป่า กรณีศึกษาเรื่องการควบคุมการจำหน่ายพืชป่าเพื่อศึกษาการควบคุมพืชป่าที่อยู่นอกบัญชีแนบท้ายไซเตสและการคุ้มครองพืชป่า ตลอดจนบทลงโทษผู้กระทำความผิด พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดของพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (CITES)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายพืชป่าในประเทศไทย
2. ทำให้ทราบถึงประวัติ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายพืชป่า
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายพืชป่าในประเทศไทยและต่างประเทศ
4. ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการควบคุมการค้าหรือการจำหน่ายพืชป่า
5. ทำให้ทราบถึงแนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมาตรการควบคุมการจำหน่ายพืชป่า

ผลการวิจัย

1. ปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการควบคุมการจำหน่ายพืชป่า การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองพืชป่าที่มีอยู่ในประเทศไทยมีเพียงการคุ้มครองจากพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เท่านั้น ตามมาตรา 52 โดยมีสาระสำคัญในเรื่องการจัดเก็บ การจัดหา การรวบรวมพืชป่า เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ การศึกษา การทดลอง หรือการวิจัยเพื่อประโยชน์ในทางการค้าเท่านั้น และหากมีความประสงค์จะกระทำการตามที่กล่าวมาข้างต้นก็ต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน แต่เมื่อศึกษาแล้วจะพบว่ายังมีได้มีการระบุงการควบคุมการจำหน่ายพืชป่าที่อยู่ในป่าธรรมชาติและถูกลักลอบนำออกมาจากป่าธรรมชาติโดยตรง ซึ่งเป็นสาเหตุให้พืชป่าที่อยู่ในป่าธรรมชาติมีจำนวนลดลงและอาจมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ได้

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 มาตรา 52 ได้บัญญัติเพียงเรื่องของการจัดเก็บ การจัดหา การรวบรวมพืชป่า เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ การศึกษา การทดลอง หรือการวิจัยเพื่อประโยชน์ในทางการค้า และหากผู้ใดมีความประสงค์ที่จะทำได้ต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หากผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่แสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้วิจัยเห็นว่า มาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 นั้น ควรจะมีการเพิ่มเติมบทลงโทษในเรื่องของการควบคุมการจำหน่ายพืชป่าลงไปด้วย เพราะในปัจจุบันประเทศไทยไม่มีบทลงโทษผู้กระทำความผิด

ในเรื่องของการลักลอบนำพืชป่าออกมาจากป่าธรรมชาติโดยตรง เพื่อเป็นการห้ามปรามมิให้ลักลอบนำพืชออกมาจากป่า ควรกำหนดว่าการกระทำใดที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับในอัตราอย่างสูงเกี่ยวกับการทำธุรกิจการค้าหรือการจำหน่ายพืชป่า

2. ปัญหาที่สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 มิได้กำหนดบัญชีพืชป่าที่อยู่นอกบัญชีไซเตส (CITES) พบว่า ไม่มีกฎหมายใดเลยที่คุ้มครองพืชป่าที่อยู่นอกบัญชีไซเตส (CITES) เพราะพืชป่าที่อยู่นอกบัญชีไซเตส (CITES) นั้น ถือเป็นพืชป่าอื่น ๆ (native species) ไม่มีการควบคุมการค้าภายในประเทศ ไม่มีโทษทางอาญา ไม่มีกฎหมายใดเข้ามาคุ้มครองพืชป่าเหล่านี้เลย พืชป่าที่อยู่นอกบัญชีไซเตส (CITES) นั้น อาจจะถูกสูญพันธุ์ไปก่อนที่จะถูกค้นพบเสียอีก การอนุรักษ์ของไซเตส (CITES) นั้น คือ การสร้างเครือข่ายทั่วโลก โดยการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ (international trade) ที่เกี่ยวกับสัตว์ป่าพืชป่าและผลิตภัณฑ์ กล่าวคือการชักชวนเพื่อนร่วมโลกให้มาช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรพืชป่ามิให้สูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ในบัญชีแนบท้ายไซเตส (CITES) ทั้งสามบัญชีแนบท้ายเท่านั้น แต่ถึงกระนั้นก็ไม่ได้รวมไปถึงพืชป่าที่อยู่นอกบัญชีไซเตส (CITES) ที่ยังไม่สามารถค้นพบด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่า ปัญหาของอนุสัญญาไซเตส (CITES) ไม่ได้มีการควบคุมการค้าภายในประเทศสำหรับชนิดพืชป่าอื่น ๆ ที่ไม่ได้ระบุอยู่ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส (CITES) สมควรมีการเพิ่มเติมมาตรการในการควบคุมการค้าภายในประเทศอย่างอึงสำหรับชนิดพืชป่าอื่น ๆ เพื่อให้พืชป่าที่ยังไม่ถูกค้นพบอีกหลายสายพันธุ์ได้ถูกอนุรักษ์ไว้ให้เยาวชนรุ่นหลังได้เห็นและได้ศึกษาต่อไปในอนาคต อันเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรพืชป่าที่มีอยู่มิให้สูญพันธุ์อย่างยั่งยืน และจะมีประสิทธิภาพในการควบคุมการค้าภายในประเทศสำหรับชนิดพืชป่าอื่นที่ไม่ได้ระบุอยู่ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส (CITES) ด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ในประเด็นปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการควบคุมการค้าจำหน่ายพืชป่า สมควรให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการควบคุมพืชป่าไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ต่อจากมาตรา 52 เป็นมาตรา 52 ทวิ โดยบัญญัติว่า ห้ามผู้ใดลักลอบ เก็บ จัดหา นำออกมาจากป่าธรรมชาติซึ่งพืชป่าโดยตรงเพื่อจำหน่าย หรือเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องบทลงโทษบุคคลที่นำพืชป่าออกมาจากป่าธรรมชาติโดยตรงเพื่อนำออกมาจำหน่ายด้วย โดยกำหนดว่าการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวเป็นความผิดต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับในอัตราอย่างสูง เพราะเกี่ยวกับการทำธุรกิจทางการค้า เพื่อเป็นการป้องกันและเป็นการปรามผู้กระทำความผิด สมควรอย่างยิ่งที่จะกำหนดบทลงโทษสถานหนักทั้งโทษจำคุกและโทษปรับเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาในปัจจุบันและในอนาคตในประเด็นปัญหาที่สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 มิได้กำหนดบัญชีพืชป่าที่อยู่นอกบัญชีไซเตส (CITES) สมควรให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องพืชป่าที่อยู่นอกบัญชีไซเตส (CITES) เพื่อป้องกันมิให้พืชป่าลดจำนวนลงอย่างรวดเร็วและอาจสูญพันธุ์ไปก่อนที่จะถูกค้นพบ เป็นการอนุรักษ์ หวงแหนพืชป่าเพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้รู้จักและนำไปศึกษาต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

ดิเรก พิสุทธิจรรยา. (2548). **ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535.**

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
 รัชชชัย สันติสุข. (2528). การอนุรักษ์พรรณไม้เขตบ่อน้ำและสังคมพืชภูเขาถึงอัลไพน์บนดอยเชียงดาว.

ใน **สยามสมาคมแผนกธรรมชาติวิทยาฉบับพิเศษ: การอนุรักษ์ธรรมชาติในประเทศไทยในแง่
 การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ** (หน้า 237-242). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

ประดิษฐ์ เจริญสุข. (2543). **การบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ตามด้วย
 อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดของสัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่ใกล้สูญพันธุ์.**

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
 วันทนา เสาวดี. (2548). **การควบคุมการค้าสัตว์ป่าระหว่างประเทศของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์
 นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Siamsouth. (2009). **WWF ดึง 11 หน่วยงานเหนือตั้งข่ายปราบค้าสัตว์-พืชป่าข้ามชาติ** (ออนไลน์). เข้าถึงได้
 จาก: <http://www.siamsouth.com/smf/index.php?topic=7824.0> [2553, 2 สิงหาคม].

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์
ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

**FACTORS RELATED TO THE DESIRABLE CHARACTERISTICS
OF THE MEDIA IN FOREST RESOURCES CONSERVATION
OF THE COMMUNITY, CHIANG MAI PROVINCE**

ธิวา เกษแก้ว*

Thiwa Kadkeaw

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชนาถ มั่งคั่ง**

Asst.Prof. Nuchanata Mungkung, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม กับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของสื่อกิจกรรมการฝึกอบรมให้ความรู้ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุมีความสัมพันธ์กับความรู้จากการฝึกอบรม และประโยชน์จากการฝึกอบรม การศึกษามีความสัมพันธ์กับรูปแบบของการฝึกอบรม เนื้อหาของการฝึกอบรม และความรู้จากการฝึกอบรม ส่วนประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรม และความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์ทั้ง 4 ด้าน คือ รูปแบบของการฝึกอบรม เนื้อหาของการฝึกอบรม ความรู้จากการฝึกอบรม และประโยชน์จากการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ผลการศึกษาที่ได้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดการสื่อในพื้นที่ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: สื่อ, ทรัพยากรป่าไม้

ABSTRACT

This research aimed to study socio-economic factors related to the desirable characteristics of the media in forest resources conservation of the community in upper part of Mae Sa watershed area. The results of the study showed that opinions on characteristics of media events, training and educating were at moderate level. Age, knowledge from the training, benefit from the training, and forms of training were significantly related, which

* นิสิต โครงการสหวิทยาการ สาขาวิชาการจัดการทรัพยากร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

age was related to knowledge from the training, and the benefit from the training was related to forms, content, and knowledge of the training. The experience in the training and the knowledge on forest conservation was related with the form of training, content of the training, knowledge of the training and benefit from training at 0.05 level of significance. The results could be used as the basis for planning and managing the media in the area in order to be appropriate and effective.

Keywords: media. forest resources.

บทนำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญต่อทั้งมนุษย์และสัตว์ป่าเป็นอย่างมาก เพราะป่าไม้มีประโยชน์ทั้งทางตรง คือ เป็นแหล่งผลิตปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ส่วนประโยชน์ทางอ้อมคือ ช่วยรักษาสมดุลของระบบนิเวศและแหล่งธรรมชาติ ทั้งยังช่วยรักษาสมดุลของธรรมชาติอีกด้วย สื่อได้เข้ามามีอิทธิพลกับมนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน ที่เห็นได้ชัด คือ การใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ และป้ายโฆษณา อิทธิพลของสื่อมวลชนส่วนใหญ่เกิดจากผลของการสื่อสารมวลชนต่อบุคคล ต่อสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ทศนคติ ค่านิยม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รวมถึงการตัดสินใจของบุคคล การใช้สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการรณรงค์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นั้น หากให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์จะทำให้ผู้รับสื่อเกิดความรู้สึกตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์ได้ สื่อที่ดีต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง มีคุณภาพ สามารถทำให้ผู้ที่ได้รับข้อมูลเกิดความรู้ ความเข้าใจในความหมายของข้อมูลที่ระบุในสื่อ เพื่อการติดต่อสื่อสาร และถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้อื่นต่อไปได้อย่างถูกต้องและมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน ตำบลโป่งแยง และตำบลแม่แรม ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติสุเทพ-ปุย และป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ริม ประกอบด้วย ชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้ง พื้นที่ตำบลโป่งแยงและตำบลแม่แรมอยู่ใกล้เมืองเชียงใหม่ ทำให้มีความเสี่ยงที่ราษฎรจะเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่ามาก ทั้งการเกษตร ที่อยู่อาศัย ธุรกิจท่องเที่ยว ตลอดจนการลักลอบเข้าไปใช้ประโยชน์อย่างไม่ถูกต้องของราษฎร จึงเป็นสาเหตุทำให้พื้นที่ป่าลดลง ประกอบกับการขยายตัวของเมือง จึงมีแนวโน้มสูงที่จะทำให้มีการบุกรุกเข้าไปใช้พื้นที่มากขึ้น หน่วยงานของภาครัฐจึงใช้สื่อมาเป็นเครื่องมือในการรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน แต่ในขณะที่มีการใช้สื่อเพื่อมากระตุ้นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ป่าก็ยังคงลดลง ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน และจากการที่หน่วยงานภาครัฐได้ใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการรณรงค์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นั้น ทำให้ชุมชนมีความคิดเห็นหรือความต้องการเกี่ยวกับสื่ออย่างไรบ้าง ผลที่ออกมาสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาทรัพยากรป่าไม้ต่อไป

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

เสรี วงษ์มณฑา (2542) ได้กล่าวถึง ลักษณะของสื่อกิจกรรมไว้ว่า เป็นการประชาสัมพันธ์โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมพิเศษ (special events) เป็นรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ที่สามารถดึงคนเข้ามามีส่วนร่วมได้ สามารถที่จะวัดผลได้ทันทีว่ามีที่สนใจในกิจกรรมมากเท่าใด การจัดกิจกรรมพิเศษนั้นถือได้ว่าเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ที่กำลังเจริญเติบโต มีผู้นิยมใช้กันมาก เพราะการจัดกิจกรรมพิเศษนั้นเปิดโอกาสให้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ได้ทั้งก่อนการจัด ขณะที่จัด (การถ่ายทอดสด) และหลังจากที่จัดเสร็จแล้ว เป็นต้น

สมคิด บางโม (2553) ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า เป็นกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเฉพาะด้านของบุคคล โดยเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) และทัศนคติ (attitude) อันจะนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานการทำงานให้สูงขึ้น ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการฝึกอบรมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบุคคล

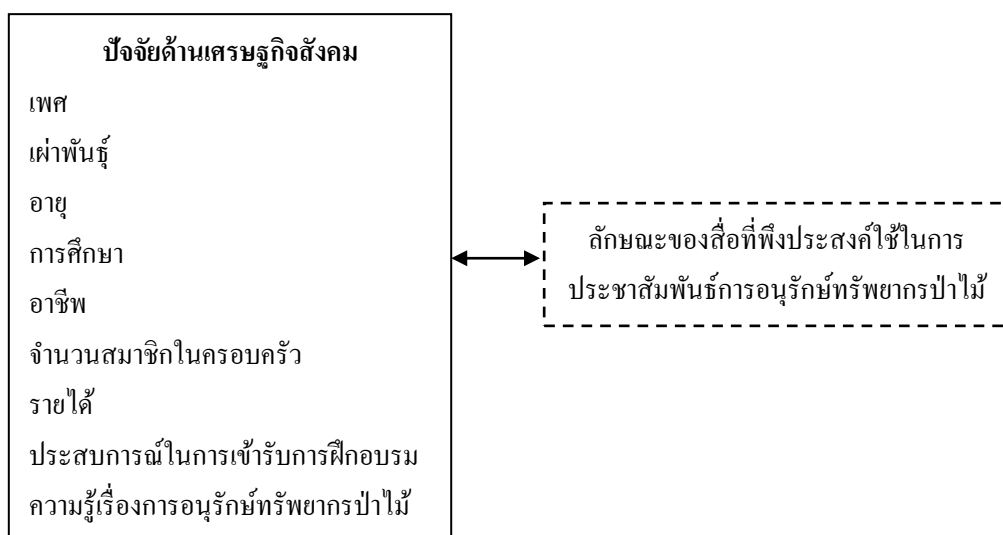
การจัดกิจกรรม การฝึกอบรมให้ความรู้ เป็นขบวนการอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความรู้เพิ่ม (knowledge) ทักษะ (skills) และเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (attitude) แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมอบรมก็ขึ้นอยู่กับเรื่องและวัตถุประสงค์ของการอบรมนั้น ๆ การฝึกอบรมมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้เรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อันทำให้ชุมชนเกิดความเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมนั้น สามารถที่จะวัดผลได้ทันทีว่ามีชุมชนสนใจในสื่อกิจกรรมมากเท่าใด

เกษม จันทร์แก้ว (2547) อธิบายถึงหลักการอนุรักษ์ไว้ว่า

1. การใช้แบบยั่งยืน ทรัพยากรทุกประเภท ทุกกลุ่ม ต้องมีแผนการใช้แบบยั่งยืน (sustainable utilization) ต้องมีการวางแผนใช้ตามสมบัติเฉพาะตัวของทรัพยากร พร้อมทั้งเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชนิดของทรัพยากร ปริมาณการเก็บเกี่ยวเพื่อช่วงเวลาที่นำมาใช้ และจำกัดของเสียและมลพิษให้หมดไป หรือเหลือน้อยจนไม่มีพิษภัย

2. การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เมื่อมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติแล้วอาจเกิดความเสื่อมโทรม หากใช้เทคโนโลยีไม่เหมาะสม เก็บเกี่ยวมากเกินไปเกินความสามารถของระบบ มีสารพิษเกิดขึ้น เก็บเกี่ยวบ่อยเกินไปและไม่ถูกต้องตามกาลเวลา จำเป็นต้องฟื้นฟูให้ดีเสียก่อน จนทรัพยากรสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ตั้งตัวได้ จึงสามารถนำมาใช้ได้ในโอกาสต่อไป

3. การสงวนของหายาก ทรัพยากรธรรมชาติบางอย่างมีการใช้มากเกินไป หรือมีการแปรสภาพเป็นสิ่งอื่น อาจทำให้เกิดการสูญพันธุ์ จำเป็นต้องสงวนหรือเก็บไว้ เพื่อเป็นแม่พันธุ์หรือเป็นแหล่งในการผลิตให้มากขึ้น จนแน่ใจว่าได้ผลผลิตมีปริมาณมากพอแล้ว จึงนำมาใช้ประโยชน์ได้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 178 ครัวเรือน ประกอบด้วย ครัวเรือนชาวไทยพื้นเมือง 109 ครัวเรือน และครัวเรือนชาวเขาเผ่าม้ง 69 ครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา ในด้านปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม กับลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการใช้ประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ วิเคราะห์โดยใช้ ไคสแควร์ (chi-square) ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 โดยได้กำหนดตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ เพศ เผ่าพันธุ์ อายุ การศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรม ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตัวแปรตาม คือ ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการใช้ประชาสัมพันธ์ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ ระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ผลการวิจัย

1. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า หัวหน้า ครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ด้านเผ่าพันธุ์เป็นชาวไทยพื้นเมืองมากกว่าชาวเขาเผ่าม้ง อายุส่วนใหญ่ต่ำกว่า 50 ปี จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านอาชีพหลัก คือ เกษตรกร มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5-8 คน และ 1-4 คน ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน รายได้ 50,001 บาท/ครัวเรือน/ปี ขึ้นไป ส่วนประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรม ส่วนใหญ่เข้าร่วมอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยส่วนบุคคล	คน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	108	60.70
หญิง	70	39.30
รวม	178	100.00
เผ่าพันธุ์		
ชาวไทยพื้นเมือง	109	61.20
ชาวเขาเผ่าม้ง	69	38.80
รวม	178	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 50 ปี	120	67.40
50 ปีขึ้นไป	58	32.60
รวม	178	100.00
การศึกษา		
ต่ำกว่า ป. 6	104	58.40
ป. 6 ขึ้นไป	74	41.60
รวม	178	100.00
อาชีพ		
เกษตรกรกรรม	158	88.80
นอกภาคเกษตรกรกรรม	20	11.20
รวม	178	100.00
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1-4 คน	73	41.00
5-8 คน	79	44.40
มากกว่า 9 คน	26	14.60
รวม	178	100.00
รายได้		
10,000-50,000	63	35.40
มากกว่า 50,001	115	64.60
รวม	178	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	คน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรม		
เข้าร่วม	146	82.00
ไม่เข้าร่วม	32	18.00
รวม	178	100.00
ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
ปานกลาง	26	14.60
มาก	152	85.40
รวม	178	100.00

2. รูปแบบของการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีระดับความคิดเห็นรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่รูปแบบของการอบรมมีความเหมาะสมกับการถ่ายทอดความรู้ ความหลากหลายของเนื้อหาในการนำเสนอ ความน่าสนใจของการนำเสนอเนื้อหา ความเหมาะสมของเวลาในการอบรม ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกอบรม ความเหมาะสมในการใช้อุปกรณ์ประกอบการอบรม ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

เนื้อหาการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีระดับความคิดเห็นรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่เนื้อหาที่อบรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื้อหาที่อบรมมีข้อมูลที่อบรมตรงกับความต้องการ ความชัดเจนในการตอบคำถามของการฝึกอบรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมฝึกอบรมมีระดับความคิดเห็นรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ความรู้เรื่องประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ ความรู้เรื่องวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เช่น การป้องกันไฟป่า การปลูกป่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนความรู้เรื่องการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน ความรู้เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ความรู้เรื่องบทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ประโยชน์จากการเข้าร่วมอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีระดับความคิดเห็นรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่ประโยชน์ของการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนการนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่น การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนต่อการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ความคิดเห็น	\bar{X}	ระดับ
1. รูปแบบของการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
รูปแบบของการอบรมมีความเหมาะสมกับการถ่ายทอดความรู้	2.21	ปานกลาง
ความหลากหลายของเนื้อหาในการนำเสนอ	2.20	ปานกลาง
ความน่าสนใจของการนำเสนอเนื้อหา	2.25	ปานกลาง
ความเหมาะสมของเวลาในการอบรม	2.21	ปานกลาง
ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกอบรม	2.16	ปานกลาง
ความเหมาะสมในการใช้อุปกรณ์ประกอบการอบรม	2.25	ปานกลาง
ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร	2.33	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.23	ปานกลาง
2. เนื้อหาของการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
เนื้อหาที่อบรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	2.52	มาก
เนื้อหาที่อบรมมีข้อมูลที่อบรมตรงกับความต้องการ	2.31	ปานกลาง
ความชัดเจนในการตอบคำถามของการฝึกอบรม	2.17	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.33	ปานกลาง
3. ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมฝึกอบรม		
ความรู้เรื่องประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้	2.63	มาก
ความรู้เรื่องวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เช่น การป้องกันไฟป่า การปลูกป่า	2.66	มาก
ความรู้เรื่องการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน	2.32	ปานกลาง
ความรู้เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้	1.95	ปานกลาง
ความรู้เรื่องบทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้	2.03	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.31	ปานกลาง
4. ประโยชน์จากการเข้าร่วมอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
ประโยชน์ของการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	2.67	มาก
การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	2.42	มาก
การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่น	2.13	ปานกลาง
ท่านได้นำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	2.25	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.37	มาก

3. आयुมีความสัมพันธ์กับความรู้จากการฝึกอบรมและประโยชน์จากการฝึกอบรม การศึกษามีความสัมพันธ์กับรูปแบบของการฝึกอบรม เนื้อหาของการฝึกอบรม และความรู้จากการฝึกอบรม ประสพการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมกับความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กับรูปแบบของการฝึกอบรม เนื้อหาของการฝึกอบรม ความรู้จากการฝึกอบรม และประโยชน์จากการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปรอิสระ	รูปแบบของการฝึกอบรม		เนื้อหาของการฝึกอบรม		ความรู้จากการฝึกอบรม		ประโยชน์จากการฝึกอบรม	
	Chi-square	ค่านัยสำคัญ	Chi-square	ค่านัยสำคัญ	Chi-square	ค่านัยสำคัญ	Chi-square	ค่านัยสำคัญ
1. เพศ	0.386	0.824	0.968	0.616	0.952	0.621	1.237	0.539
2. เผ่าพันธุ์	4.110	0.128	2.953	0.228	0.794	0.672	3.436	0.179
3. อายุ	1.254	0.534	0.662	0.718	7.194	0.027*	6.636	0.036*
4. การศึกษา	6.994	0.030*	8.744	0.013*	6.254	0.044*	2.151	0.341
5. อาชีพ	0.145	0.930	0.590	0.744	0.506	0.776	1.811	0.404
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	2.133	0.711	4.864	0.302	2.977	0.562	1.128	0.890
7. รายได้	2.630	0.268	0.351	0.839	1.470	0.479	1.491	0.474
8. ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรม	1.715	0.000*	1.327	0.000*	1.222	0.000*	1.342	0.000*
9. ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	75.193	0.000*	66.184	0.000*	54.618	0.000*	68.828	0.000*

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์สามารถนำไปเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่เข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อควมมีประสิทธิภาพในการฝึกอบรมโดยหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลโป่งแยง องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่แรม และหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนจัดการการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ให้มีความเหมาะสมและประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

2. ในการศึกษาเป็นการศึกษาถึงลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ของชุมชนในด้านเดียว ดังนั้นควรที่จะมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นผลลัพธ์ของการรับสื่อของชุมชน ว่าชุมชนเมื่อรับสื่อมาแล้ว มีความรู้ความเข้าใจในตัวสื่ออยู่ระดับใด ข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลโป่งแยง องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่แรม และหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนจัดการทางด้านสื่อต่อไป

บรรณานุกรม

- กฤษณะ บุบผา. (2549). *ความคิดเห็นของการผู้เข้ารับการฝึกอบรมการส่งเสริมด้านป่าไม้ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาและพัฒนาวนศาสตร์ชุมชนที่ 8 จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2547). *วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนาวัลย์ ตรีนุสนธิ์. (2543). *ปัญหาและความต้องการทางด้านสื่อของเกษตรกรในจังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมคิด บางโม. (2553). *เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2542). *การประชาสัมพันธ์: ทฤษฎีและปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์

พลวัตของอุตสาหกรรมประกันภัยในสหภาพยุโรป

DYNAMICS OF EU INSURANCE INDUSTRY

นพรดา วินัยกุลพงศ์*

Nopparada Vinaikulpong

บทคัดย่อ

การเริ่มใช้สกุลเงินยูโรในปี ค.ศ. 1999 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อหลายอุตสาหกรรม เนื่องด้วยการใช้เงินสกุลยูโรเปิดโอกาสในการแข่งขันและทำให้ธุรกรรมดำเนินไปง่ายขึ้น ในการขยายกิจการบริษัทจะเลือกที่จะควบรวมและเข้าซื้อกิจการมากกว่าที่จะไปลงทุนและตั้งบริษัทใหม่ เพราะต้องใช้เวลามากในการวิจัยตลาด ดังนั้นการควบรวมและการเข้าซื้อกิจการจึงเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอุตสาหกรรม งานวิจัยนี้ได้ใช้เหตุการณ์การเริ่มใช้สกุลเงินยูโรซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญทางเศรษฐศาสตร์มหภาคเป็นพื้นฐานของการตรวจสอบพลวัตของอุตสาหกรรมประกันภัยในยุโรป และวิเคราะห์ผลตอบแทนที่ผิดปกติของบริษัทที่ครอบงำกิจการในอุตสาหกรรมประกันภัย เพื่อวัดการแข่งขันและการบูรณาการที่เพิ่มขึ้น ใช้ข้อมูลการควบรวมและการเข้าซื้อกิจการในอุตสาหกรรมประกันภัยในสหภาพยุโรประหว่างปี ค.ศ. 1990 ถึง 2010 พบว่า แม้ว่าอัตราผลตอบแทนที่ผิดปกติสะสมของบริษัทที่ครอบงำกิจการซึ่งมีบริษัทที่ถูกครอบงำกิจการอยู่ในกลุ่มประเทศที่ใช้เงินสกุลยูโรจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อัตราผลตอบแทนของบริษัทที่ครอบงำกิจการลดลงหลังจากที่มีการใช้สกุลเงินยูโร บ่งบอกถึงการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: สกุลเงินยูโร, อุตสาหกรรมประกันภัย, การควบรวมและการเข้าซื้อกิจการ

ABSTRACT

The use of euro was first implemented in 1999 and had caused several changes to many industries as it opened up competition and made business easier to trade. In order to expand, firms would choose to do M&As rather than greenfield entry, which required more researches and longer time. Therefore, M&A activities would be a good indicator of changes in the structure. This paper used the introduction of the euro, one of the important macroeconomic events, as an experimental ground to examine the dynamics and analyze the abnormal return of the acquirers in insurance industry, similar to Ekkayokkaya et al. (2009), as a measure of an increase in competition and integration. Using the data of EU Insurance M&As during 1990 to 2010, the result from regression showed that even though cumulative abnormal returns of acquirers of eurozone targets

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการเงิน คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

were not statistically significant, these returns to acquirers were lower in the post-euro period than in the pre-euro and the run-up to the euro period, indicating the increase in competition.

Keywords: Euro. insurance industry. mergers and acquisitions.

INTRODUCTION

It has been around a decade after the euro was introduced officially introduced in January 1999, where eleven countries who passed the convergence criteria initially adopted euro as their common currency and sole legal tender. Up until now, there are seventeen countries using the euro as their official currency and are referred to as eurozone countries. The introduction of the euro is a part of Economic and Monetary Union (EMU), which aims to promote economical and financial integration among countries in European Union and to create a single financial services market. Besides the introduction of the euro, the movement toward EMU also includes other changes in regulation, such as the deregulation in banking and insurance industry. Capital liberalization is part of the movement toward the use of single currency. The countries that are going to join the currency union need to deregulate and open up their economy before the use of single currency is enforced. Therefore, the impact caused by the liberalization of capital account is also a part of the effect caused by the euro introduction.

The movement made by EMU and the use of single currency could be said that it is another step closer to globalization. The study of Allen and Song (2005) show that there is some evidence that EMU has helped financial integration within the euro area, and the financial institutions in EMU countries became more active in initiating cross-EMU integration, contributing to overall regional integration within Europe. With the idea that such integration is positively related to the competition in the market for corporate control of European banking, Ekkayokkaya, Holmes, and Paudyal (2009) have examined how the gains to the owners of banks changed during this period of integration and consolidation. Their results suggest that there is a reduction in bidders' gains with the development of EMU, consistent with the view that there is an increase in market integration in euro area in the post-euro period, and also an increase in competition among bidders.

As for insurance industry, there have been researches concerning the consolidation, for example the consolidation of European insurance industry by Cummins and Weiss (2004), but none of them has yet focused specifically on the changes in insurance industry structure caused by the movement toward Economic and Monetary Union (EMU) of the European Union, which has aimed for the more integrated financial market and the greater co-ordination of economic policies and monetary cooperation. This study will investigate on the effect of the euro on the structure of insurance industry by analyzing the abnormal return of the acquirers in

insurance industry, similar to Ekkayokkaya et al. (2009), as a measure of an increase in competition and integration.

BACKGROUND AND LITERATURE REVIEWS

1. Nature of Insurance Industry

The mechanism of insurance goes as follows. Insurance creates certainty about the financial burden of losses and spreads the losses that actually occur in exchange for premium. Main portion of insurance company's revenue comes from premium income. It has played an important role in the economy as it provides a mechanism which losses can be shared and uncertainty reduced. Its profession is to gather the pool of money and invest both domestically and internationally. The return on investment is used as payment to the insured once the losses do occur and the rest deducted by operational expense is kept as their profit from operation. One of the most important features of insurance is that it provides optimal utilization of capital. Without insurance, the large amount of reserves would be kept as cash or invested in very liquid or low-interest-bearing securities. With the existence of insurance, individuals and businesses can reserve smaller amount of cash as the major risk is transferred to the professional risk bearer. The excess of the reserve can be used more efficiently and resulted in a greater productivity of capital (Vaughan & Vaughan, 1999). In the other words, insurance company acts as a financial intermediary in resource allocation function in the economy, similar to banks. With the way it is functioned, insurance industry is sensitive to macroeconomic variables, and the introduction of the euro is one of them.

2. Analysis of M&A Activities

Along with the introduction of the euro, foreign exchange rate risk among the eurozone countries are eliminated, as one single currency is used for transactions among them. Transaction cost is reduced. Also, the international barriers to entry of the eurozone countries are lowered. With such reductions, the competitiveness in eurozone market should be increased. The returns to acquirers of M&As are the proxy to measure an increase in competitiveness caused by the introduction of euro.

HYPOTHESES DEVELOPMENT

With the use of single currency, the foreign exchange rate risk and transaction costs arise from cross-border activities are lower in the eurozone countries. The international barriers are lower with the reduction in such major risks and costs, leading to a rise in competition within the market for corporate control (Ekkayokkaya et al., 2009). Prior to the single currency, where international barriers still remain, only the bidders in the same country would compete for targets. Once the euro opened up the trade and lowered the barrier

to entry, more bidders from different countries but in eurozone area would come in to bid for the specific targets. A target can be viewed by many bidders as worth to buy or having high expected gain. The competition among bidders increases after the use of the euro. In addition, the location of target also affects the return to acquirers. Within the eurozone where the changes in regulation associated with EMU are intended to have most effect, risks and costs are reduced as market become more competitive and integrated. The return to acquirers of targets located there should be lower once such changes are implemented. In contrast, the countries that are not in the eurozone are not affected as much by the institutional changes toward EMU and international barriers still remain. This leads to the hypothesis that the returns to acquirers of eurozone targets should be lower in the post-euro period than in the pre-euro period due to the increase in competition after the introduction of the euro.

RESEARCH OBJECTIVE

By examining M&A activities, which is good indicator of a change in the industry structure, this study attempts to answer the research question stated as follows: how has the euro affected the structure of European insurance industry?

RESEARCH METHODOLOGY

This paper will focus on one main analysis, M&A activities, as it provides the information on industry structure and reflects the dynamics of the industry as a result of the introduction of the euro. As the euro was introduced in 1999, data over the period of 21 years from 1990 to 2010 will be observed. Following Ekkayokkaya et al. (2009), this paper will split sample period into pre-euro (1990-1995), run-up to the euro (1996-1998), and post-euro (1999-2010). Target must be from 17 countries in Europe while bidder can come from anywhere in the world. Eleven of them adopted the euro in January 1999: Austria, Belgium, Finland, France, Germany, Ireland, Italy, Luxembourg, the Netherland, Portugal, and Spain. The rest are Greece, who adopted the euro in January 2001, the non-eurozone European Union countries: Denmark, Sweden, and United Kingdom, and the non-EU countries: Norway and Switzerland. The data from non-eurozone and non-EU countries are used as a control sample to compare the result with the data from the eurozone countries and clear examine the effect of the introduction of the euro (Bris et al., 2009).

Bidder is required to be listed on the stock exchange, and its share price is available from Datastream. Bid details, including announcement date, method of payment, deal value, and year of acquisition are obtained from Thomson Financial Securities Data Corporation (SDC). The industry segments are classified according to SIC code, also provided by SDC. The data on macroeconomic variables are obtained from

Datastream. The amounts are in US dollar, and standardized using the price index constructed by Datastream Market Index (TOTMK), which only 25 countries are available. January 1, 1999 is used as a base date.

1. Market Reaction

The second proxy of interest is the market reaction. As mentioned, an event study on M&As will be performed to measure and compare the abnormal return pre- and post-euro periods. This paper will follow the same approach used by Ekkayokkaya, et al. (2009) due to the similar setting. The market-adjusted abnormal return is estimated using the following equation:

$$AR_i = r_i - r_m \quad (1)$$

where r_i = continuously compounded return to bidder i

r_m = market return of country in which the bidder is listed measured by Datastream market index (TOTMK)

In this research, cumulative abnormal returns (CARs) for a five-day window (-2 to +2 days) surrounding the announcements of bids will be estimated. According to the study of Fuller, Netter, and Stegemoller (2002), the announcement dates stated in the SDC database are around 92.6% correct, and the rest of the sample are not deviated by more than two trading days, so the use of five-day event window will cover most of the announcement effect (Masulis et al., 2007).

2. Multivariate Analysis

$$CAR_i = \alpha + \beta_1 Non - eurozone_i + \beta_2 Private_i + \beta_3 Public_i + \beta_4 Tender\ offer_i + \beta_5 Stock_i + \beta_6 Cash_i + \beta_7 Relative\ size_i + \beta_8 Tobin's\ Q_i + \beta_9 Leverage_i + \varepsilon_i \quad (2)$$

Five-day cumulative abnormal return will be regressed on a dummy variable, *Non-eurozone*, and sets of control variables. *Non-eurozone* equals 1 if the target is located in non-eurozone countries and equals 0 otherwise.

The regression will be performed on four sets of samples: all periods, pre-euro, run-up to euro, post-euro. Following Moeller et al. (2004), variables below are used to control for effects on the return to bidder that are unrelated to the independent variable in focus.

(i) Target status. Two dummy variables represent target status, *Private* and *Public*. *Private* equals 1 if a target is a stand-alone firm and not listed in any stock exchange and equals 0 otherwise. *Public* equals 1 if a

target is listed in at least one stock exchange and equals 0 otherwise. Fuller et al. (2002) examine firms that make five or more acquisitions within a short time period to determine whether the return depends on target status and find that bidding firms who acquire a private firm or a subsidiary gain while the ones who acquire a public firm lose.

(ii) Tender offer. *Tender-offer* equals 1 if the deal involves tender offer and equals 0 otherwise. A tender offer is defined by SCD as “a formal cash offer of specific duration made to the shareholders of a publicly held target. The offer is often conditioned upon certain requirements, such as a minimum number of shares being tendered.” (Faccio & Masulis, 2005). Moeller et al. (2004) find that bidding firm gains more for tender-offer deal.

(iii) Method of payment. Two dummy variables represent payment method, *Stock* and *Cash*. *Stock* equals 1 if the deal is financed through stocks only and equal 0 otherwise. *Cash* equals 1 if the deal is financed only through cash and equals 0 otherwise. Draper and Paudyal (1999) find that cash bidders gain while share bidders suffer a loss. They explain that the method of payment reflects the view that manager has on his firm. If he chooses to exchange stocks, he might view that his stock is currently overvalued or is not certain that the firm will achieve synergies from the takeover. As a result, bidder’s share price will drop. On the other hand, financing through cash reflects that there is no private information or the value from synergies is expected. Therefore, the positive return is more likely if the payment method is cash. Travlos (1987) who examines the impact of payment method on stock prices of bidding firms at the unanticipated takeover announcement finds that share bidder suffers significant losses, but cash bidders receive normal returns.

(iv) Relative size of deal. Following Moeller et al. (2004), *Relative size* is defined as deal value divided by bidder’s market capitalization at the end of the fiscal year prior to the acquisition announcement. Moeller et al (2004) mention about relative size that the variable is often significant, however, the sign varies.

(v) Tobin’s q. *Tobin’s q* is defined as market value of acquirer divided by its book value of assets. Using the sample of successful tender offers, Lang et al. (1989) find that the acquirer with high Tobin’s q has significant higher abnormal return than the one with low Tobin’s q. The later study of Servaes (1991) confirms this positive relationship between Tobin’s q and abnormal return while the result Moeller et al. (2004) shows the opposite.

(vi) Leverage of bidder. *Leverage* is defined as total debt of acquirer divided by its total market value, which is book value of total assets minus book value of equity plus market capitalization. Maloney et al. (1993) find a positive relationship between debt-equity ratio and abnormal return at the announcement of merger. That is, an acquirer with higher leverage will have higher abnormal return. Moeller et al. (2004), however, find a positive yet insignificant coefficient.

EMPIRICAL RESULTS

Table 1 shows the announcement excess returns for bidders whose target is located in one of eleven eurozone countries. The result shows that on average excess returns are statistically insignificant for all periods. The result is consistent with previous literature that bidders do not gain significantly from the M&As (Campa and Hernando, 2004). However, the gain falls insignificantly from run-up to the euro period to post-euro period for both measurements of mean and median, consistent with the hypothesis that bidder's return from M&As will reduce due to the increase in competition in market for corporate control.

Table 1: Excess Returns (%) of Bidder of Eurozone Targets

Euro period	Mean	Median	N
All period	0.1589	-0.0438	175
Pre-euro	-0.6419	-0.7547	34
Run-up to the euro	0.5993	0.3092	38
Post-euro	0.2607	-0.0135	103

Table 2 shows the result of the regression from equation (2), illustrating the factors affecting the bidders' gains. The base group contains the acquirers of eurozone targets. The constant represents the average cumulative abnormal returns to acquirers of eurozone targets after controlling for the effect of explanatory variables. Although all intercepts are statistically insignificant, the excess return declines after the introduction of the euro (in post-euro period). The estimates show the importance of target status, size of deals, and size of bidders to the cumulative abnormal return to bidders.

Table 2: Factors Affecting Bidders' Gains

	All	Pre-euro	Run-up to the euro	Post-euro
Constant	-0.0067 (-0.76)	-0.0084 (-0.40)	0.0116 (0.40)	-0.0129 (-1.17)
Non-eurozone target	-0.0028 (-0.44)	-0.0141 (-1.17)	0.0012 (0.08)	-0.0044 (-0.50)
Private	0.0131 * (1.73)	0.0185 (1.35)	-0.0067 (-0.37)	0.0211 ** (2.04)
Public	0.0067 (0.76)	-0.0085 (-0.59)	-0.0157 (-0.74)	0.0226 * (1.76)
Tender offer	-0.0186 (-1.57)	-0.0061 (-0.26)	-0.0307 (-1.43)	-0.0278 (-1.51)
Stock	0.0054 (0.47)	0.0143 (0.55)	0.0175 (0.68)	-0.0152 (-0.93)
Cash	0.0074 (1.08)	0.0073 (0.50)	0.0000 (0.001)	0.0060 (0.65)
Relative size	-0.0319 *** (-4.80)	-0.0063 (-0.32)	0.0132 (0.46)	-0.0347 *** (-4.49)
Tobin's q	0.0095 (1.49)	0.0000 (-0.003)	-0.0012 (-0.04)	0.0153 ** (2.04)
Leverage	-0.0408 (-1.11)	0.0144 (0.14)	0.0496 (0.42)	-0.0515 (-1.19)
F-stat	4.57 ***	0.50	0.65	5.27 ***
R-sq (%)	11.43	7.86	8.15	20.84
Adjusted R-sq (%)	8.93	-7.79	-4.37	16.89
N	329	63	76	190

***, **, and * represent significance at 1%, 5%, and 10%, respectively

CONCLUSION

Using the data of insurance M&As in Europe during the period of 1990 to 2010, this paper investigates whether the introduction of the euro affected the structure of EU insurance industry based on the idea that the use of single currency would increase the competition within countries in the same currency area and lead to the decrease in return to acquirers of targets in such location. The result shows that even though the cumulative abnormal return of acquirers of eurozone targets is not statistically significant, it is lower in the post-euro period than in the run-up to the euro period, consistent with the assumption that there should be higher competition among the bidders of eurozone targets after the introduction of the euro. Also, the number of deals taken place in the post-euro period is substantially higher than in the pre-euro and run-up to the euro period, indicating more activities have been taken place in the corporate control market.

REFERENCES

- Allen, F., & Song, W. L. (2005). Financial integration and EMU. *European Financial Management*, *11*, pp. 7-24.
- Bris, A., Koskinen, Y., & Nilsson, M. (2009). The Euro and corporate valuations. *Review of Financial Studies*, *22*, pp. 3171-3209.
- Campa, J. M., & Hernando, I. (2004). Shareholder value creation in European M&As. *European Financial Management*, *10*(1), pp. 47-81.
- Cummins, J. D., & Weiss, M. A. (2004). Consolidation in the European insurance industry: Do mergers and acquisitions create value for shareholders?. In Litan, Robert E., & Herring, Richard (Eds.), *Brookings-Wharton Papers on Financial Services* (pp. 217-258). Washington, DC: Brookings Institution Press.
- Draper, P., & Paudyal, K. (1999). Corporate takeovers: Mode of payment, returns and trading activity. *Journal of Business Finance and Accounting*, *26*, pp. 521-558.
- Ekkayokkaya, M., Holmes, P., & Paudyal, K. (2009). The Euro and the changing face of European Banking: Evidence from mergers and acquisitions. *European Financial Management*, *15*(2), pp. 451-476.
- Faccio, M., & Masulis, R. W. (2005). The Choice of payment method in European mergers and acquisitions. *Journal of Finance*, *60*(3), pp. 1345-1388.
- Fuller, K., Netter, J., & Stegemoller, M. (2002). What do returns to acquiring firms tell us? Evidence from firms that make many acquisitions. *Journal of Finance*, *57*(4), pp. 1763-1793.
- Lang, L. H., Stulz, R. M., & Walkling, R. A. (1989). Managerial performance, Tobin's Q, and the gains from successful tender offers. *Journal of Financial Economics*, *24*, pp. 137-154.
- Maloney, M. T., McCormick, R. E., & Mitchell, M. L. (1993). Managerial decision making and capital structure. *Journal of Business*, *66*(2), pp. 189-217.

ผลกระทบของความเบ้ของค่าความคลาดเคลื่อนจากการแจกแจงแกมมา
สำหรับการประมาณพารามิเตอร์ในแบบอนุกรมเวลา
EFFECTS OF SKEWNESS OF ERROR FROM
GAMMA DISTRIBUTION ON PARAMETER ESTIMATION
IN TIME SERIES MODEL

นภดล แดงจันทร์*

Noppadon Dangchan

อนุภาพ สมบูรณ์สวัสดิ์*

Anupap Somboonsavatdee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของความเบ้ของค่าความคลาดเคลื่อนจากการแจกแจงแกมมา สำหรับการประมาณพารามิเตอร์ในแบบอนุกรมเวลา โดยตัวแบบอนุกรมเวลาที่ใช้ในการศึกษาคือตัวแบบของ Box – Jenkins หรือที่รู้จักในชื่อตัวแบบ Autoregressive Integrated Moving Average (ARIMA) โดยได้ทำการศึกษาตัวแบบอัตโนมัติอันดับที่ 1 [AR(1)] และตัวแบบค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่อันดับที่ 1 [MA(1)] ที่ขนาดตัวอย่าง (n) เท่ากับ 100 ที่มีตั้งค่าพารามิเตอร์ในแบบดังกล่าวเป็น 0.3, 0.5, และ 0.8 ข้อมูลถูกจำลองตามตัวแบบที่กำหนด โดยมีค่าความคลาดเคลื่อน (\mathcal{E} 's) จากการแจกแจงแบบปกติ และการแจกแจงแบบแกมมาที่สัมพันธ์กับความเบ้ 0.5, 1, และ 1.5 จากการศึกษาพบว่าความเบ้ของ \mathcal{E} 's ที่มีการแจกแจงแบบแกมมา ให้ผลที่ไม่แตกต่างในการประมาณค่าพารามิเตอร์ของตัวแบบอนุกรมเวลาเมื่อเปรียบเทียบกับผลที่ได้จากตัวแบบเดียวกันที่มีค่าความคลาดเคลื่อนจากการแจกแจงปกติ

คำสำคัญ: การแจกแจงแกมมา, การประมาณพารามิเตอร์, อนุกรมเวลา

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the effects of skewness of errors from gamma distribution on parameter estimation in time series model. The time series model used in this study was the Box-Jenkins, also known as the Autoregressive Integrated Moving Average (ARIMA) model. In this study, the researchers

*ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

looked into the first-order autoregressive model [AR(1)] and the first-order moving average model [MA(1)] at sample size (n) of 100 with the parameter in each model set as 0.3, 0.5 and 0.8. The data were simulated under assumed model with errors (\mathcal{E} 's) from normal distribution and gamma distribution at skewness coefficient of 0.5, 1 and 1.5. From the study, the researchers found that the skewness of errors from gamma distribution did not affect in different results of the parameter estimation of the time series model when comparing with the results from the same model with errors from normal distribution.

Keywords: gamma distribution. parameter estimation. time series model.

บทนำ

ในปัจจุบันมีการนำวิชาสถิติเข้ามาใช้ในงานวิจัยด้านต่าง ๆ หลายสาขา รวมทั้งใช้ในการพยากรณ์ซึ่งเป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการวางแผนและการตัดสินใจดำเนินงานของบุคคลหรือองค์กรในสาขาต่าง ๆ เช่น ธุรกิจอุตสาหกรรม เกษตร การเมือง การสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งที่ผ่านมาได้มีนักสถิติ นักเศรษฐศาสตร์และนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้องได้คิดค้น และพัฒนาเทคนิคการพยากรณ์ขึ้นหลายวิธี แต่ละวิธีจะเหมาะสมกับการพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคตในลักษณะที่แตกต่างกันและให้ความถูกต้องแม่นยำในการพยากรณ์ระดับที่ต่างกัน

ในการพยากรณ์ ข้อมูลที่จะนำมาพยากรณ์นั้นเป็นไปได้ทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งสามารถแบ่งตามระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 2 ประเภทคือ ข้อมูลภาคตัดขวาง (cross sectional data) คือ ข้อมูลที่เก็บ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งที่ทำกรวิจัย และข้อมูลอนุกรมเวลา (time series data) คือ ข้อมูลที่ใช้เวลาการเก็บต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนถึงสุดช่วงเวลาที่กำหนด โดยข้อมูลอนุกรมเวลาเหมาะสำหรับงานวิจัยที่ต้องการศึกษาว่าองค์ประกอบที่ทำให้ข้อมูลเปลี่ยนแปลงไปคือเวลา ดังนั้นข้อมูลอนุกรมเวลาจะใช้เวลานานในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาทางเศรษฐศาสตร์หรือธุรกิจจะศึกษาข้อมูลอนุกรมเวลาเป็นส่วนมาก ทั้งนี้เพื่อดูการเติบโตของสภาพเศรษฐกิจและประโยชน์ในการทำนายลักษณะการขยายตัวหรือหดตัวของเศรษฐกิจเพื่อการวางแผนนโยบายต่าง ๆ เพราะเวลาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงค่าของข้อมูลทางเศรษฐศาสตร์หรือธุรกิจ

การวิเคราะห์อนุกรมเวลาเป็นเทคนิคการพยากรณ์เชิงปริมาณวิธีหนึ่ง เป็นการศึกษาแผนแบบการเคลื่อนไหวของอนุกรมเวลาที่กำหนดด้วยรูปแบบอนุกรมเวลา (time series model) จากแบบที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการพยากรณ์โดยมีข้อสมมุติว่า แผนแบบการเคลื่อนไหวของอนุกรมเวลาในอนาคตจะไม่แตกต่างจากแผนแบบเคลื่อนไหวในอดีต ความถูกต้องของการพยากรณ์มีมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของรูปแบบอนุกรมเวลาที่เกิดขึ้น

การประมาณค่าพารามิเตอร์ในตัวแบบนั้นก็ถือว่ามีความสำคัญเช่นกัน เพราะเนื่องจากการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่มีความแม่นยำ ก็จะทำให้ค่าที่พยากรณ์มีความแม่นยำด้วยเช่นกัน ซึ่งในตัวแบบนั้นย่อมมีความคลาดเคลื่อนอยู่ ซึ่งการศึกษาโดยทั่วไปมักกำหนดสมมติฐานให้ค่าความคลาดเคลื่อนนั้นมาจากการแจกแจงแบบ

ปกติ คือการแจกแจงที่มีลักษณะสมมาตร ดังนั้นผู้ทำการวิจัยต้องการศึกษาว่าหากค่าความคลาดเคลื่อนนั้นมาจาก การแจกแจงแบบแกมมา ซึ่งมีลักษณะการแจกแจงที่มีความเบ้ โดยระดับความเบ้ที่แตกต่างกัน แต่มีค่าเฉลี่ย ความแปรปรวนที่เท่ากันและขนาดตัวอย่างที่เท่ากัน จะมีผลให้การประมาณค่าพารามิเตอร์ในตัวแบบเปลี่ยนไปอย่างไร

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

การวิเคราะห์หอนุกรมเวลาโดยวิธีการ Box – Jenkins วิธีการ Box – Jenkins นี้ เป็นการวิเคราะห์หอนุกรมเวลาโดยการหารูปแบบที่เหมาะสมให้กับหอนุกรมเวลา รูปแบบที่จะกำหนดให้กับหอนุกรมเวลาเป็นรูปแบบของ ARIMA(p, d, q) (Integrated Autoregressive – Moving Average Order p and q) เป็นการรวมส่วนของรูปแบบ AR(p) และรูปแบบ MA(q) เข้าด้วยกัน ส่วนอันดับของ d คือจำนวนครั้งที่หาผลต่าง (integrated)

รูปแบบ AR(p) หมายถึง รูปแบบที่แสดงว่า ค่าสังเกต Y_t ขึ้นอยู่กับค่าของ Y_{t-1}, \dots, Y_{t-p} หรือค่าสังเกตที่เกิดขึ้นก่อนหน้า p ค่า

รูปแบบ MA(q) หมายถึง รูปแบบที่แสดงว่า ค่าสังเกต Y_t ขึ้นอยู่กับค่าของความคลาดเคลื่อน $\varepsilon_{t-1}, \dots, \varepsilon_{t-p}$ หรือความคลาดเคลื่อนที่อยู่ก่อนหน้า q ค่า

รูปแบบ AR(p), MA(q) และ ARMA(p,q) มีการกำหนดรูปแบบ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{AR}(p) & ; Y_t = \theta_0 + \phi_1 Y_{t-1} + \dots + \phi_p Y_{t-p} + \varepsilon_t \\ \text{MA}(q) & ; Y_t = \theta_0 + \varepsilon_t - \theta_1 \varepsilon_{t-1} - \dots - \theta_q \varepsilon_{t-q} \\ \text{ARMA}(p,q) & ; Y_t = \theta_0 + \phi_1 Y_{t-1} + \dots + \phi_p Y_{t-p} + \varepsilon_t - \theta_1 \varepsilon_{t-1} \\ & - \dots - \theta_q \varepsilon_{t-q} \end{aligned}$$

โดยแบบจำลองอาร์มา ARMA(p, q) ที่ใช้ในการพยากรณ์ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1. การถดถอยด้วยตนเอง (autoregressive; AR:p)
2. การมีอันดับ (integrated; I:d)
3. การเคลื่อนที่ของความคลาดเคลื่อน (moving average; MA:q)

การแจกแจงแบบแกมมา (gamma distribution) ภายใต้สถานการณ์ที่ทำการบันทึกเวลาที่รอคอยการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ที่สนใจในแต่ละครั้ง เช่นเดียวกันกับการแจกแจงแบบเอกซ์โพเนนเชียล และภายใต้ขอบเขตความสนใจที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือเมื่อกำหนดให้ เป็นตัวแปรสุ่มที่แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการรอคอยในการเกิดปรากฏการณ์ที่สนใจเป็นครั้งที่ แทนที่จะเป็นการเกิดปรากฏการณ์เป็นครั้งแรก ตัวแปรสุ่มดังกล่าวนี้จะมี การแจกแจงแบบแกมมา

สำหรับตัวแปรสุ่ม X ที่มีการแจกแจงแบบแกมมา ฟังก์ชันความน่าจะเป็นของตัวแปรสุ่มดังกล่าวเป็นดังนี้

$$f(x) = \frac{1}{\Gamma(\alpha)\beta^\alpha} x^{\alpha-1} e^{-x/\beta}; \quad 0 \leq x < \infty$$

ค่าคาดหวัง และค่าความแปรปรวนของตัวแปรสุ่ม X คือ

$$E(x) = \alpha\beta \text{ และ } Var(x) = \alpha\beta^2$$

หากค่า $\alpha \neq 1$ แล้วแผนภาพของฟังก์ชันความน่าจะเป็นดังกล่าวข้างต้นจะมีลักษณะคล้ายกับการแจกแจงแบบปกติแต่จะมีลักษณะที่ไม่สมมาตร คือมีลักษณะเบ้ขวา โดยค่าสัมประสิทธิ์ความเบ้ของการแจกแจงแกมมาหาได้ดังนี้

$$\text{ค่าสัมประสิทธิ์ความเบ้ } (\gamma_1) = \frac{2}{\sqrt{\alpha}}$$

จะเห็นได้ชัดเจนว่า α และ β คือค่าคงที่หรือพารามิเตอร์ที่กำหนดลักษณะของรูปแบบการแจกแจงแบบแกมมา จึงเขียนสัญลักษณ์แทนการกำหนดตัวแปรสุ่ม X ที่ลักษณะของรูปแบบการแจกแจงแบบแกมมาได้ดังนี้ $X \sim Gam(\alpha, \beta)$

สัมประสิทธิ์ความเบ้ (coefficient of skewness) สัมประสิทธิ์ความเบ้ใช้สัญลักษณ์แทนด้วย γ_1 เป็นค่าที่ใช้วัดความสมมาตรหรือความเบ้ (skewness) ของการแจกแจง

- ถ้าการแจกแจงไม่มีความเบ้ หรือมีความสมมาตร (symmetry) จะได้ค่า $\gamma_1 = 0$
- ถ้าการแจกแจงเบ้ขวา (right skewness) หรือเบ้บวก (positive skewness) จะได้ค่า $\gamma_1 > 0$
- ถ้าการแจกแจงเบ้ซ้าย (left skewness) หรือเบ้ลบ (negative skewness) จะได้ค่า $\gamma_1 < 0$

การวัดความเบ้หรือหาค่าสัมประสิทธิ์ความเบ้ γ_1 ของการแจกแจงนั้น จะพิจารณาจากค่าโมเมนต์ศูนย์กลางอันดับที่ 3 โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์ความเบ้ γ_1 ของการแจกแจงของ X มีนิยามดังนี้

$$\gamma_1 = \frac{E[(X - E(X))^3]}{(Var(X))^{3/2}}$$

ในกรณีที่ไมทราบค่าสัมประสิทธิ์ความเบ้ γ_1 ของการแจกแจงของ X เราสามารถประมาณค่าสัมประสิทธิ์ความเบ้ γ_1 ได้จากข้อมูลตัวอย่างโดยใช้ตัวประมาณโมเมนต์ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\gamma_1 = \frac{\left[\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^3 / n \right]}{\left(\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 / n \right)^{3/2}}$$

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของการแจกแจงของตัวประมาณพารามิเตอร์เมื่อค่าความคลาดเคลื่อน (\mathcal{E} 's) มีการแจกแจงแบบแกมมาในตัวแบบอนุกรมเวลา
2. เพื่อหาลักษณะรูปแบบการแจกแจงของตัวประมาณพารามิเตอร์เมื่อค่าความคลาดเคลื่อน (\mathcal{E} 's) เป็นการแจกแจงแบบแกมมาในตัวแบบอนุกรมเวลา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กำหนดตัวแบบ ค่าพารามิเตอร์ของตัวแบบอนุกรมเวลา ขนาดตัวอย่าง และจำลองข้อมูลค่าความคลาดเคลื่อนจากการแจกแจงในแต่ละกรณี
2. จำลองข้อมูลอนุกรมเวลา (Y_t) ตามตัวแบบที่กำหนด
3. ประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อมูลอนุกรมเวลาด้วยวิธี Ordinary least squares (OLS)
4. ทดลองซ้ำในแต่ละตัวแบบจำนวน 5,000 รอบ เพื่อหาลักษณะการแจกแจงของตัวประมาณ
5. เปรียบเทียบการแจกแจงและ MSE ของตัวประมาณค่าพารามิเตอร์แต่ละระดับความเบ้ของค่าความคลาดเคลื่อน

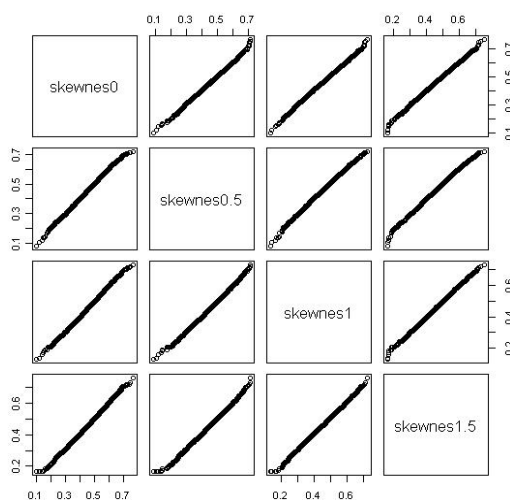
ผลการวิจัย

จากการทดลองโดยการจำลองชุดข้อมูลขึ้นมาตามตัวแบบและเงื่อนไขที่กำหนด แล้วนำชุดข้อมูลนั้นมาหาค่าประมาณพารามิเตอร์ ทั้งตัวแบบ AR(1) และ MA(1) โดยการใช้โปรแกรม R ได้ผลดังนี้

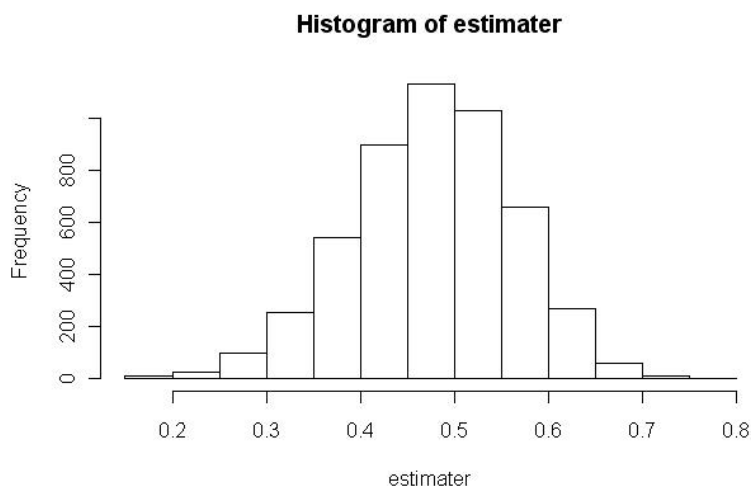
1. Model: AR(1) ; $Y_t = \theta_0 + \phi_1 Y_{t-1} + \varepsilon_t$

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของตัวประมาณพารามิเตอร์ ($\hat{\phi}_1$), ค่าเฉลี่ยความเอนเอียงของตัวประมาณ (bias), ค่าเฉลี่ยความแปรปรวนของตัวประมาณ (var), ค่าเฉลี่ยของค่ากำลังสองของความคลาดเคลื่อน (mse) ในตัวแบบ AR(1)

ϕ_1	skewness of error	MEAN AR(1)			
		$\hat{\phi}_1$	bias	var	mse
0.2	0	0.183	-0.017	0.010	0.010
	0.5	0.182	-0.018	0.010	0.010
	1	0.184	-0.016	0.009	0.010
	1.5	0.183	-0.017	0.009	0.010
0.5	0	0.476	-0.024	0.008	0.008
	0.5	0.474	-0.026	0.008	0.009
	1	0.471	-0.029	0.008	0.008
	1.5	0.476	-0.024	0.008	0.008
0.8	0	0.767	-0.033	0.005	0.006
	0.5	0.764	-0.036	0.005	0.006
	1	0.764	-0.036	0.005	0.006
	1.5	0.765	-0.035	0.004	0.006

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบการแจกแจงของตัวประมาณพารามิเตอร์ ณ ระดับความเบ้ของ ε 's ที่แตกต่างกัน ที่ระดับค่าพารามิเตอร์ 0.5 ในตัวแบบ AR(1)

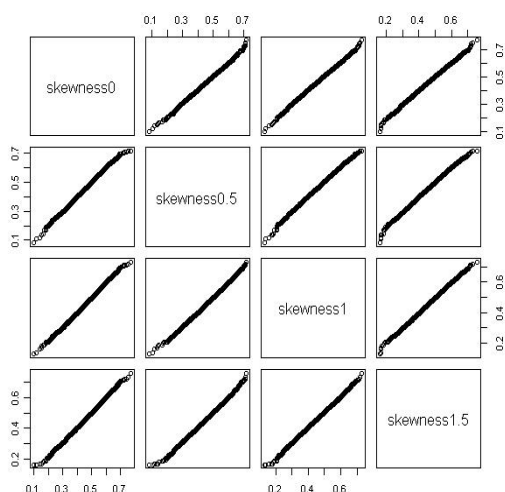

ภาพที่ 2 ลักษณะการแจกแจงของตัวประมาณพารามิเตอร์ ($\hat{\phi}_1$) ที่ระดับค่าพารามิเตอร์ 0.5 โดยมีสัมประสิทธิ์ความเบ้ของ ε 's ของข้อมูลเป็น 1.5 ในตัวแบบ AR(1)

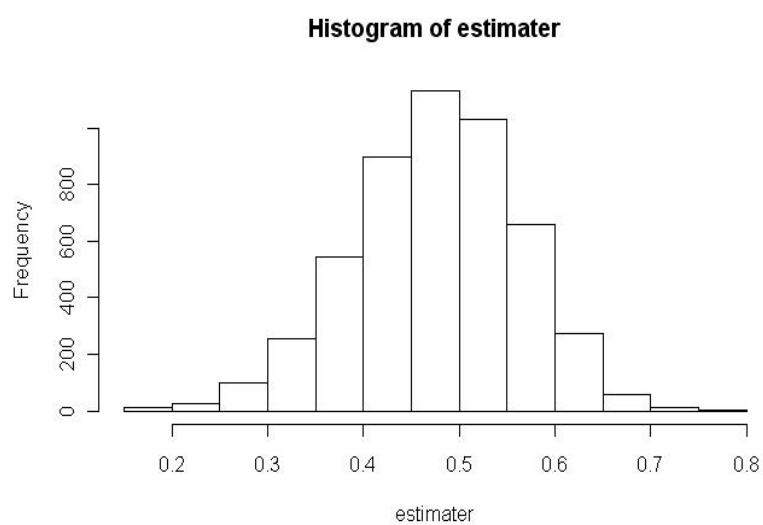
2. Model: MA(1); $Y_t = \theta_0 + \varepsilon_t - \theta_1 \varepsilon_{t-1}$

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยของตัวประมาณพารามิเตอร์ ($\hat{\theta}_1$), ค่าเฉลี่ยความเอนเอียงของตัวประมาณ (bias), ค่าเฉลี่ยความแปรปรวนของตัวประมาณ (var), ค่าเฉลี่ยของค่ากำลังสองของความคลาดเคลื่อน (mse) ในตัวแบบ MA(1)

θ_1	skewness of error	MEAN MA(1)			
		$\hat{\theta}_1$	bias	var	mse
0.2	0	0.194	-0.006	0.011	0.011
	0.5	0.191	-0.009	0.011	0.011
	1	0.192	-0.008	0.011	0.011
	1.5	0.194	-0.006	0.011	0.011
0.5	0	0.496	-0.004	0.009	0.009
	0.5	0.498	-0.002	0.008	0.008
	1	0.497	-0.003	0.009	0.009
	1.5	0.499	-0.001	0.008	0.008
0.8	0	0.794	-0.006	0.005	0.005
	0.5	0.793	-0.007	0.005	0.005
	1	0.796	-0.004	0.006	0.006
	1.5	0.792	-0.008	0.005	0.005

ภาพที่ 3 เปรียบเทียบการแจกแจงของตัวประมาณพารามิเตอร์ ณ ระดับความเบ้ของ \mathcal{E} 's ที่แตกต่างกัน ที่ระดับค่าพารามิเตอร์ 0.5 ในตัวแบบ MA(1)

ภาพที่ 4 ลักษณะการแจกแจงของตัวประมาณพารามิเตอร์ ($\hat{\theta}_1$) ที่ระดับค่าพารามิเตอร์ 0.5 โดยมีสัมประสิทธิ์ความเบ้ของ \mathcal{E} 's ของข้อมูลเป็น 1.5 ในตัวแบบ MA(1)

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อดูจากค่าในตารางที่ 1 และตารางที่ 2 พบว่าระดับความเบ้ของ \mathcal{E} 's ที่มีการแจกแจงแบบแกมมาไม่มีผลกระทบต่อการประมาณค่าพารามิเตอร์ของตัวแบบอนุกรมเวลา ทั้งตัวแบบ AR(1) และตัวแบบ MA(1) ตามลำดับ โดยในแต่ละระดับความเบ้ของ \mathcal{E} 's ที่แตกต่างกันนั้น ค่าเฉลี่ยของ $\hat{\phi}_1$, $\hat{\theta}_1$, Bias, Var, และ Mse นั้นเท่ากันหรือต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างการแจกแจงของตัวประมาณพารามิเตอร์ ในแต่ละระดับความเบ้ของ \mathcal{E} 's โดยดูจากภาพที่ 1 และภาพที่ 2 พบว่า รูปกราฟทั้งหมดมีลักษณะเกือบจะเป็นเส้นตรงที่ทอดจากด้านล่างซ้ายไปยังด้านบนขวา ทั้งตัวแบบ AR(1) และตัวแบบ MA(1) ซึ่งหมายถึงลักษณะการแจกแจงของตัวประมาณพารามิเตอร์ ในแต่ละระดับความเบ้ของ \mathcal{E} 's นั้นไม่แตกต่างกัน และถ้าดูลักษณะการแจกแจงของตัวประมาณ $\hat{\phi}_1$ จากภาพที่ 2 และตัวประมาณ $\hat{\theta}_1$ จากภาพที่ 4 พบว่ามีลักษณะการแจกแจงที่คล้ายคลึงกันซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงการแจกแจงแบบปกติ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ได้ศึกษาข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีค่าความคลาดเคลื่อนลักษณะเบ้ขวาที่มาจาก การแจกแจงแบบแกมมาซึ่งไม่สามารถกำหนดค่าให้มีระดับสัมประสิทธิ์ความเบ้ได้มากนัก ซึ่งจากผลศึกษาไม่พบผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อการประมาณค่าพารามิเตอร์ในตัวแบบอนุกรมเวลา ทั้งตัวแบบ AR(1) และ AR(2) แต่อย่างไรก็ตามน่าสนใจศึกษาต่อว่า หากข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีการแจกแจงของค่าความคลาดเคลื่อนที่มีสัมประสิทธิ์ความเบ้มากกว่านี้ หรือมีการแจกแจงแบบอื่น ๆ จะมีผลกระทบต่อ การประมาณค่าพารามิเตอร์ในตัวแบบอนุกรมเวลาหรือไม่

บรรณานุกรม

- ปัทมา อริยะวงศ์. (2550). *การพยากรณ์มูลค่าการส่งออกกาแฟดิบโดยวิธีอาร์มา*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มุกดา แม้นมิตร. (2549). *อนุกรมเวลาและการพยากรณ์*. กรุงเทพฯ: โฟร์พรีนติ้ง.
- วราฤทธิ์ พานิชกิจโกศลกุล. (2545). *การเปรียบเทียบการประมาณค่าพารามิเตอร์ของตัวแบบอนุกรมเวลา*. วิทยานิพนธ์สถิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถิติ, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Box, Gwilym E. P., Jenkins, Gregory, M. & Reinsel, Gregory C. (2008). *Time series analysis: Forecasting and control* (4th ed.). Englewood Cliffs, NJ: John Wiley & Sons.
- Fuller, Wayne A. (1996). *Introduction to statistical time series* (2nd ed.). Englewood Cliffs, NJ: John Wiley & Sons.

**ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการ
ในสัญญาสัมปทาน**

**LEGAL PROBLEMS AND OBSTACLES ON THE CONCESSIONAL
ARBITRATOR PROCESS**

นวนนภา อภิบาลศรี*
Nuannapa Apibansri

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการในสัญญาสัมปทานตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เกี่ยวกับปัญหาการนำกระบวนการอนุญาโตตุลาการมาใช้ระงับข้อพิพาทในสัญญาสัมปทาน ด้วยเหตุที่ประเทศไทยมีเพียงมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2547 และมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 ถึงแนวทางปฏิบัติในการเข้าทำสัญญาสัมปทานที่กำหนดให้นำคดีพิพาทที่เกิดจากสัญญาสัมปทานส่งไปฟ้องศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมเท่านั้น และไม่เขียนในข้อสัญญาให้มอบข้อพิพาทให้คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาด หากมีปัญหาหรือมีความจำเป็นหรือเป็นข้อเรียกร้องของกลุ่มสัญญาอีกฝ่ายที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ให้เสนอกณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติเป็นราย ๆ ไป ซึ่งมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวมิได้ยึดหลักปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามหลักการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาที่เกี่ยวกับการยอมรับนับถือและการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (Geneva Convention และ New York Convention) จึงทำให้เกิดปัญหาในแนวทางปฏิบัติและข้อกฎหมายอยู่หลายประการ

การระงับข้อพิพาทในสัญญาสัมปทานมีความขัดกันระหว่างมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2547 ที่ให้นำคดีที่เกิดจากสัญญาสัมปทานส่งฟ้องต่อศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมเท่านั้นกับการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาที่เกี่ยวกับการยอมรับนับถือและการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ ประกอบกับการที่นำพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 มาบังคับใช้กับการระงับข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาสัมปทาน โดยอนุญาโตตุลาการเป็นการดำเนินแนวทางตามหลักกฎหมายแพ่งซึ่งขัดกับหลักกฎหมายมหาชน

ดังนั้นควรแสวงหาวิธีที่เหมาะสมในการระงับข้อพิพาทในสัญญาสัมปทาน โดยเสนอให้มีการกำหนด

* นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ประเภทของสัญญาสัมปทานตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 เพื่อแบ่งแยกประเภทของสัญญาสัมปทานว่าสัญญาสัมปทานประเภทใดควรระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการหรือศาลปกครอง นอกจากนี้ผู้วิจัยขอเสนอให้มีการบัญญัติกฎหมายสัญญาสัมปทานไว้โดยเฉพาะ รวมทั้งเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 เพื่อให้กฎหมายเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการในสัญญาสัมปทานของประเทศไทยมีความเป็นเอกเทศและเป็นที่ยอมรับในแวดวงของนักกฎหมายและนักลงทุนภาคเอกชน

คำสำคัญ: อนุญาโตตุลาการ, สัญญาสัมปทาน

ABSTRACT

This research focally intended to study legal measures on concessional arbitrator process in accordance with the Arbitrator Act, B. E. 2545 relating to the problem in applying the arbitration process to be used in the settlement of a dispute in a concessional contract. This is due to the fact that Thailand, by the resolutions of the Council of Ministers dated March 27, B.E. 2547 and May 4, B.E. 2547, has regulated the practical guidelines in entering into the concessional contract stipulating that any disputed case arising out of a concessional contract shall be referred to the Administrative Court or Court of Justice only and it is not written in terms of contract in referring the dispute to the Arbitrator for final decision either. If there should be any problem, necessity or claim of the other party in the contract which is unavoidable, it shall be submitted to the Council of Ministers for approval on a case by case basis. Such Council of Ministers' resolutions have not adhered to the Principle of Practices in order to conform to the Principle of the Convention, namely, Geneva Convention and New York Convention, under which Thailand is a member, thus, causing the rising of problem on the practical guidelines and several points of law.

Based on the study and analysis, it was found that there had been a conflict between the resolution of the Council of Ministers dated March 27, B.E. 2547 on the dispute settlement in the concessional contract which provided that a case arising out of a concessional contract should be referred to the Administrative Court or Court of Justice only and the matter of Thailand in being a member of Geneva Convention and New York Convention coupled with the fact that the Arbitrator Act, B.E. 2545 were applied for use in the settlement of the dispute arising out of the concessional contract by the Arbitrators and were the proceedings practiced all along in line with the Principle of the Civil Law which was contradictory to the Principle of the Public Law.

Therefore, it was recommended that a suitable method on the settlement of a dispute in the concessional contract be searched for. The method proposed hereby was to prescribe the requirement on the classifications on the category of the concessional contract in accordance with the Revolutionary Party Announcement No. 58 in order to classify the category of the concessional contract as to whichever category of the concessional contract where the dispute under which should be settled by the Arbitrators or Court. In addition, it was

proposed that a Concessional Contract Act should be enacted for a specific purpose including the proposal to revise the Arbitrator Act, B.E. 2545 in order to make the Law relating to the Arbitrator in the concessional contract of Thailand independent and acceptable to the rings of the lawyers and private sector investors.

Keywords: arbitrator. concessional contract.

บทนำ

การระงับข้อพิพาทในปัจจุบัน มีวิธีการระงับข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญาที่เป็นที่นิยมมาก ได้แก่ การระงับข้อพิพาทโดยองค์การตุลาการของรัฐ และการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการ การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นการแสดงเจตนาของคู่สัญญาว่า หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นให้นำกระบวนการอนุญาโตตุลาการมาใช้ระงับข้อพิพาท เรียกว่าสัญญาอนุญาโตตุลาการ ขั้นตอนในการนำกระบวนการอนุญาโตตุลาการมาระงับข้อพิพาทนั้น คู่สัญญามีอิสระในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการและสามารถเลือกภาษาที่จะใช้ในการพิจารณาข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการ ตลอดจนสถานที่ทำการอนุญาโตตุลาการซึ่งจะมีผลต่อไปถึงกฎหมายที่จะนำมาปรับใช้กับกระบวนการอนุญาโตตุลาการได้ ประกอบกับเนื่องจากปัจจุบันประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนับถือและการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (Geneva Convention และ New York Convention) เป็นจำนวนมาก ดังนั้นการยอมรับตามบังคับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการจึงต้องเป็นไปตามที่ได้มีการตกลงกันของคู่กรณีพิพาทและศาลของประเทศซึ่งเป็นภาคีสัญญานี้ ส่วนใหญ่ก็ยอมรับบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศด้วยเช่นกัน การแสดงเจตนาในเรื่องการระงับข้อพิพาทดังกล่าว ถ้าคู่สัญญาเป็นเอกชนกับเอกชนด้วยกันแล้วก็ย่อมแสดงเจตนาได้โดยมีสถานะของความคุ้มครองทางกฎหมายที่เท่าเทียม ทั้งนี้การเข้าทำสัญญาทางแพ่งของเอกชนนั้นมุ่งเน้นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์แห่งกำไรส่วนตัวเท่านั้น แต่ในการเข้าทำสัญญาภาครัฐนั้นสัญญาดังกล่าวมุ่งเน้นเพื่อดำเนินการบริการสาธารณะอันจะยึดหลักของผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ หากให้การเข้าทำสัญญาที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวอย่างของคู่สัญญาที่เป็นเอกชนไม่ จึงเกิดเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันในแวดวงนักกฎหมายและนักวิชาการเสมอว่า สามารถนำวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้ในการระงับข้อพิพาทในสัญญาทางปกครองได้หรือไม่ เพียงใด สัญญาทางปกครองที่มักจะเป็นประเด็นปัญหาในการจัดหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับยุติข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีพิพาทคือสัญญาสัมปทาน หากแต่บทเรียนในอดีตในเรื่องของการที่อนุญาโตตุลาการได้มีคำชี้ขาดให้หน่วยงานของรัฐแพ้ในข้อพิพาทที่มีจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทสูงในสัญญาสัมปทานและจ่ายค่าเสียหายจำนวนมากให้แก่คู่กรณีพิพาท จึงทำให้เกิดความกังขาในเรื่องความไม่น่าเชื่อถือและความน่าไว้วางใจในการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการของสัญญาสัมปทาน จึงมีแนวความคิดที่หลากหลายกันออกไปว่าสมควรที่จะมีการอนุญาโตตุลาการในสัญญาทางปกครองของไทยอีกหรือไม่ ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการเข้าทำสัญญาสัมปทานจึงมีมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2547 โดยระบุว่า หากเกิดข้อพิพาทขึ้นในสัญญาสัมปทานควรเสนอคดีต่อศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมเท่านั้น สัญญาที่รัฐทำกับเอกชนในไทยหรือต่างประเทศ ไม่ควรเขียนมัดใน

สัญญาห้ามอบข้อพิพาทให้คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาด แต่หากมีปัญหาหรือมีความจำเป็นหรือเป็นข้อเรียกร้องของกลุ่มสัญญาอีกฝ่ายที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ ก็ให้เสนอกณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติเป็นราย ๆ ไป

เมื่อพิจารณามติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวแล้ว จะเห็นข้อดีที่ที่น่าจะเป็นเหตุผลแห่งความยุติธรรมและการถ่วงรอกคดีให้มีความรัดกุมและรอบคอบ ถือได้ว่าเป็นกฎหมายระดับภายในของประเทศไทยที่ถือบังคับเอาแก่เอกชนทั้งในและต่างประเทศได้ อีกทั้งยังมีทฤษฎีที่สนับสนุนมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวคือ ทฤษฎีว่าด้วยการห้ามอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ซึ่งทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานสำคัญในการป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะให้อยู่ในชั้นสูงสุดที่ไม่อาจมอบให้คณะบุคคลเอกชนใดตัดสินได้นอกเหนือไปจาก “อำนาจศาล” (judicial system) ของรัฐคู่สัญญา และที่สำคัญในอนุสัญญา New York Convention ที่เป็น “แม่บท” ของการอนุญาโตตุลาการเองก็ยังคงกำหนด “ข้อยกเว้น” การห้ามอนุญาโตตุลาการในข้อพิพาทของรัฐด้วยเช่นกัน หากกฎหมายภายในระดับประเทศ (national law) มีการบัญญัติห้ามคู่สัญญาในการลงนามในสัญญาบางประเภท ส่วนข้อเสียคือไม่เป็นไปตามหลักการที่จะช่วยให้เอกชนเข้ามาประกอบกิจการสาธาณูปโภคอันเป็นสัญญาสัมปทานที่รัฐช่วยส่งเสริมให้มีการลงทุนภายในประเทศ เพราะการที่มีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดไว้ดังกล่าว ย่อมทำให้เอกชนผู้เข้าร่วมการประมูลตามสัญญาสัมปทานมีความไม่มั่นใจที่จะเข้าผูกพันกับรัฐผู้ให้สัมปทาน

จากการที่ประเทศไทยมีหลักกฎหมายและแนวคิดที่เกี่ยวกับสัญญาทางปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีทางปกครอง พ.ศ. 2542 แต่ยังไม่มีความชัดแจ้งในเรื่องการมอบข้อพิพาทของสัญญาสัมปทานว่า ควรจะใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการเป็นผู้ชี้ขาดหรือควรนำข้อพิพาทนั้นเป็นคดีเสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาพิพากษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวทางในเรื่องนี้ว่า ควรกำหนดประเภทของสัญญาสัมปทานให้ชัดเจนว่า สัญญาสัมปทานใดควรใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทหรือสัญญาสัมปทานใดหากเกิดข้อพิพาทขึ้นควรเสนอคดีต่อศาลปกครอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการในสัญญาสัมปทาน
2. เพื่อศึกษาถึงความหมาย ทฤษฎี และวิวัฒนาการของปัญหา และอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการในสัญญาสัมปทาน
3. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการในสัญญาสัมปทาน
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการในสัญญาสัมปทาน
5. เพื่อศึกษาและค้นหามาตรการที่เหมาะสมมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการในสัญญาสัมปทาน

สมมติฐานของการวิจัย

จากบทเรียนในอดีตการที่อนุญาตโตตุลาการได้มีคำชี้ขาดให้หน่วยงานของรัฐแพ้ในข้อพิพาทที่มีจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทสูงในสัญญาสัมปทาน ทำให้ต้องจ่ายค่าเสียหายจำนวนมากให้แก่คู่กรณีพิพาท จึงทำให้เกิดความกังขาในเรื่องความไม่น่าเชื่อถือและความน่าไว้วางใจในการใช้กระบวนการอนุญาตโตตุลาการของสัญญาสัมปทาน จึงมีแนวความคิดว่า สมควรที่จะมีกระบวนการอนุญาตโตตุลาการในสัญญาสัมปทานหรือไม่ เพียงใด เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ควรกำหนดเป็นกฎหมายว่าสัญญาสัมปทานประเภทใดหากมีข้อพิพาทเกิดขึ้น ควรนำกระบวนการอนุญาตโตตุลาการมาใช้ระงับข้อพิพาท หรือควรนำข้อพิพาทดังกล่าวเสนอคดีขึ้นต่อศาลปกครองเพื่อพิจารณาพิพากษา

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษากฎหมายและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติอนุญาตโตตุลาการ พ.ศ. 2545 กฎหมายปกครอง กฎหมายระหว่างประเทศ ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 พิธีสารนครเจนีวา ค.ศ. 1923 ว่าด้วยข้อตกลงอนุญาตโตตุลาการอนุสัญญาฉบับนครเจนีวา ค.ศ. 1927 ว่าด้วยการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาตโตตุลาการต่างประเทศ อนุสัญญาฉบับนครนิวยอร์ก ค.ศ. 1958 ว่าด้วยการยอมรับนับถือและการใช้บังคับคำชี้ขาดของอนุญาตโตตุลาการต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติอนุญาตโตตุลาการ พ.ศ. 2545 กฎหมายปกครอง กฎหมายระหว่างประเทศ และเอกสารเกี่ยวกับการใช้กระบวนการอนุญาตโตตุลาการในสัญญาสัมปทานทั้งจากภาครัฐและเอกชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้กระบวนการอนุญาตโตตุลาการในสัญญาสัมปทาน
2. เพื่อทราบถึงความหมาย ทฤษฎี และวิวัฒนาการของปัญหา และอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้กระบวนการอนุญาตโตตุลาการในสัญญาสัมปทาน
3. เพื่อทราบถึงมาตรการทางกฎหมายของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้กระบวนการอนุญาตโตตุลาการในสัญญาสัมปทาน
4. เพื่อทราบถึงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการใช้กระบวนการอนุญาตโตตุลาการในสัญญาสัมปทาน

5. เพื่อทราบถึงมาตรการที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมาย ในการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการในสัญญาสัมปทาน

ผลการวิจัย

1. ปัญหาในการบัญญัติเรื่องการระงับข้อพิพาทของสัญญาทางปกครองที่ทำให้คู่สัญญาสามารถกำหนด ข้อตกลงว่าด้วยการระงับข้อพิพาททางปกครองโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการได้ ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 15 แต่ มิได้มีการกำหนดรายละเอียดของหลักเกณฑ์การระงับข้อพิพาทในสัญญาทางปกครองไว้อย่างชัดเจน รวมถึงยัง ไม่มีบรรทัดฐานในการกำหนดประเภทของสัญญาทางปกครองที่สามารถนำข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาด หรือหลักการในการปฏิเสธการอนุญาโตตุลาการในสัญญาทางปกครอง

2. ปัญหาเรื่องจำนวนของอนุญาโตตุลาการในมาตรา 17 ถึงจำนวนอนุญาโตตุลาการที่ให้อำนาจคู่สัญญาเป็น คนกำหนด จะต้องเป็นจำนวนเลขคู่ หากเป็นจำนวนเลขคู่หรือตกลงกันไม่ได้ก็ให้มีอนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียว การกำหนดจำนวนอนุญาโตตุลาการดังกล่าวเป็นการกำหนดจำนวนอนุญาโตตุลาการที่อำนวยความสะดวก ให้แก่คู่สัญญาเท่านั้น หากแต่เมื่อพิจารณาการกำหนดจำนวนอนุญาโตตุลาการดังกล่าวโดยเฉพาะการให้มี อนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียวได้นั้น จะพบว่าไม่เป็นประโยชน์กับสัญญาทางปกครองเท่าที่ควร เพราะเท่ากับ นำข้อพิพาทที่เป็นสัญญาทางปกครองที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะให้บุคคลเพียงคนเดียวเป็นผู้ ตัดสิน

3. ปัญหาเรื่องคุณสมบัติของอนุญาโตตุลาการผู้ที่จะวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทในสัญญาทางปกครองตาม มาตรา 19 ได้กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ที่จะมาทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการไว้แต่เพียงกว้าง ๆ ว่า อนุญาโตตุลาการจะต้องมีความเป็นกลางและเป็นอิสระเท่านั้น ส่วนคุณสมบัติอื่นให้เป็นไปตามที่คู่สัญญาจะได้ ตกลงกัน เนื่องจากข้อพิพาทที่เกิดขึ้นล้วนเป็นข้อพิพาทที่เป็นประโยชน์ของคู่สัญญาด้วยกันเอง หากแต่ใน สัญญาสัมปทานเป็นสัญญาที่เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะ ดังนั้นจึงไม่ควรให้อำนาจคู่สัญญาเลือกตัวผู้ที่จะมา เป็นอนุญาโตตุลาการได้ตามใจชอบ และควรกำหนดคุณสมบัติของอนุญาโตตุลาการของสัญญาสัมปทานไว้เป็น การเฉพาะ

4. ปัญหาของกระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทในสัญญาทาง ปกครองตามมาตรา 25 กำหนดหลักเกณฑ์ให้กระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการเป็นไปที่คู่สัญญาได้ตกลง กำหนดกันไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลาการ และในมาตรา 27 ได้บัญญัติถึงลักษณะของการพิจารณาข้อพิพาทของ อนุญาโตตุลาการที่กฎหมายกำหนดว่า สัญญาทุกประเภทต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จาก การที่กฎหมายกำหนดการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการว่าเป็นไปตามที่คู่สัญญาตกลงกันไว้ และให้ใช้ประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์บังคับ จึงทำให้ข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาทางปกครองซึ่งเป็นกฎหมายมหาชนต้อง ดำเนินตามหลักของกฎหมายเอกชน อันเป็นการขัดกับหลักการทางกฎหมายที่จะไม่นำวิธีการทางกฎหมาย เอกชนมาใช้กับกฎหมายมหาชน

5. ปัญหาเรื่องของหลักกฎหมายที่ใช้ในการพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทของอนุญาโตตุลาการในมาตรา 34 ได้กำหนดให้คู่พิพาทมีเสรีในการเลือกกฎหมายหรือระบบกฎหมายที่จะบังคับใช้กับข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาได้ ซึ่งการที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้ก็เพื่อควมมีเสรีภาพในการทางแพ่งเท่านั้น หากแต่เป็นข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาสัมปทาน ควรกำหนดให้คู่พิพาทเลือกกฎหมายปกครองในระบบกฎหมายมหาชนเท่านั้น

6. ปัญหาเรื่องการคัดค้านคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ จากการพิจารณาถึงอำนาจเขตศาลตามบทบัญญัติมาตรา 40 จะเห็นว่า มีเพียงแค่การกำหนดการคัดค้านคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการที่อาจทำได้ โดยการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาด โดยมีได้กำหนดถึงเขตอำนาจศาลที่แบ่งแยกตามลักษณะของสัญญาแต่ได้บัญญัติไว้แต่เพียงกว้าง ๆ ว่า ให้ศาลที่มีเขตอำนาจเพิกถอนคำชี้ขาดได้เท่านั้น หากแต่ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 บัญญัติให้ศาลปกครองเป็นศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองหรือข้อพิพาทที่เกิดสัญญาทางปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นเพื่อเป็นการระงับปัญหาในเรื่องของอำนาจศาล จึงควรแบ่งประเภทของอนุญาโตตุลาการในสัญญาสัมปทานออกจากอนุญาโตตุลาการของสัญญาทางแพ่ง

7. ปัญหาเรื่องการยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ เมื่อพิจารณาในเรื่องการยอมรับและบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการบัญญัติอยู่ในมาตรา 41 มาตรา 42 มาตรา 43 และมาตรา 44 ซึ่งเป็นหมวดมาตราที่กำหนดเหตุแห่งการเพิกถอนคำชี้ขาดและเหตุที่ศาลจะปฏิเสธไม่รับบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ จะเห็นว่าคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะได้อำนาจขึ้นในประเทศใดให้ผูกพันคู่พิพาทและเมื่อได้มีการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจยอมรับบังคับได้ตามคำชี้ขาดนั้น และให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่ประเทศไทยยอมรับเข้าผูกพันเท่านั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากประเทศไทยจะตั้งข้อยกเว้นในเรื่องของเขตอำนาจศาลในข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาสัมปทาน แยกเขตอำนาจศาลออกตามลักษณะของสัญญาไว้เป็นการเฉพาะ โดยใช้หลักทฤษฎีว่าด้วยการห้ามอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ และกำหนดเป็นกฎหมายภายในระดับประเทศ บัญญัติห้ามคู่สัญญาในการลงนามในสัญญาบางประเภทซึ่งข้อพิพาทนั้น ก็ไม่อาจนำการอนุญาโตตุลาการมาบังคับใช้ได้ ทฤษฎีดังกล่าวเป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับและนำมาปรับใช้ในการร่างอนุสัญญา New York Convention ซึ่งแม้บทของอนุญาโตตุลาการก็ได้มีการกำหนด “ข้อยกเว้น” การห้ามอนุญาโตตุลาการในข้อพิพาทของรัฐด้วยเช่นกัน การตั้งข้อยกเว้นเหล่านี้ จะทำให้สามารถแยกเขตอำนาจศาลได้อย่างชัดเจน และข้อสำคัญเป็นการแสดงเจตนาต่อคู่สัญญาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสุจริตอันเป็นหลักการที่สำคัญของกฎหมายทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรกำหนดประเภทของสัญญาสัมปทาน การกำหนดประเภทของสัญญาสัมปทานว่าสัญญาสัมปทานประเภทใด ควรนำข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการ หรือเสนอคดีขึ้นต่อศาลปกครอง หรือศาลยุติธรรมพิจารณาพิพากษา ควรกำหนดตามลักษณะของสัมปทานตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 เนื่องจากประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าวได้กำหนดกิจการที่มีลักษณะของกิจการที่กระทบต่อความปลอดภัยหรือความผาสุก

แห่งสาธารณชน โดยกำหนดกิจการที่เป็นสาธารณูปโภคไว้ ได้แก่ การรถไฟ การรถราง การขุดคลอง การเดินอากาศ การประปา การชลประทาน การไฟฟ้า การผลิตเพื่อจำหน่ายหรือจำหน่ายก๊าซโดยระบบเส้นท่อไปยังอาคารต่าง ๆ และบรรดากิจการอื่นอันกระทบกระเทือนถึงความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชนตามที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกา ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว ทำให้สามารถกำหนดเป็นแนวทางว่าสัญญาสัมปทานที่เกี่ยวข้องบริการสาธารณะ หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นต้องนำข้อพิพาทดังกล่าวไปให้ศาลปกครองเป็นผู้พิจารณาพิพากษาเท่านั้น ส่วนสัญญาสัมปทานให้แสวงหาประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องการที่เอกชนผู้ได้รับสัมปทานให้ผลประโยชน์ต่อรัฐในรูปแบบของค่าสัมปทาน เช่น สัมปทานรังนก สัมปทานการเดินทางเรือ เป็นต้น สัญญาสัมปทานประเภทนี้ควรให้อำนาจแก่คู่สัญญาในการกำหนดวิธีการระงับข้อพิพาทด้วยตนเอง

2. ควรมีกฎหมายสัญญาสัมปทานโดยเฉพาะ เพื่อให้มีรูปแบบ และแนวทางปฏิบัติในเรื่องสัญญาสัมปทานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยเสนอให้มีการบัญญัติกฎหมายกำหนดประเภทของสัญญาสัมปทานที่แบ่งประเภทตามลักษณะสัญญาสัมปทานออกเป็น 2 ลักษณะคือ สัญญาสัมปทานเพื่อการบริหารสาธารณะหรือจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคกับสัญญาสัมปทานเพื่อแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และกำหนดถึงเขตอำนาจศาลตามประเภทสัญญาสัมปทาน กล่าวคือ หากเป็นสัญญาสัมปทานเพื่อการบริหารสาธารณะ หรือสาธารณูปโภคที่มีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะ ก็ควรนำข้อพิพาทให้ศาลปกครองเป็นผู้พิจารณาพิพากษา แต่ในกรณีสัญญาสัมปทานที่ได้รับอนุญาตจากคณะรัฐมนตรี ให้สามารถใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการระงับข้อพิพาทได้ ก็ให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ หากไม่สามารถบังคับได้ตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการหรือไม่มีความพึงพอใจกับคำชี้ขาดนั้น ก็ให้ศาลปกครองเป็นผู้พิจารณาพิพากษา และหากเป็นสัญญาสัมปทานเพื่อแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ก็ให้นำเสนอคดีต่อศาลปกครองพิจารณาพิพากษาเท่านั้น

3. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ด้วยเหตุพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 ไม่ได้บัญญัติกระบวนการอนุญาโตตุลาการในสัญญาสัมปทานไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นกระบวนการและวิธีการในการอนุญาโตตุลาการในสัญญาสัมปทาน จึงใช้หลักกฎหมายแพ่งอันเป็นกฎหมายเอกชนมาบังคับใช้ในขณะที่สัญญาสัมปทานเป็นสัญญาทางปกครอง การที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาที่เกี่ยวกับการยอมรับนับถือและการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (Geneva Convention และ New York Convention) ทำให้ต้องทำตามข้อตกลงในอนุสัญญานั้น หากมีการบัญญัติการอนุญาโตตุลาการไว้เป็นการเฉพาะ โดยทำตามหลักเกณฑ์ตามมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2547 เกี่ยวกับเรื่องการทำสัญญาสัมปทานระหว่างรัฐกับเอกชนและมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 ที่ยอมรับหลักเกณฑ์ดังกล่าว ก็จะทำให้พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 สามารถระงับข้อพิพาทได้ตามความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของกฎหมาย โดยบังคับได้กับสัญญาสัมปทานที่ทำทั้งในประเทศและต่างประเทศ

บรรณานุกรม

- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2553). *คำอธิบายกฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บวรวิทย์ เป็รื่องวงศ์. (2551). *การตีความและปรับข้อกำหนดเพื่อความเป็นธรรมในการปฏิบัติตามสัญญาสัมปทาน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประวิชัย มะกรวัฒน์. (2552). ข้อห้ามการนำอนุญาโตตุลาการมาใช้กับข้อพิพาทสาธารณะของรัฐในอนุสัญญากรุงนิวยอร์ก. *วารสารอัยการ*, 22(252), หน้า 130-132.
- ปรัชญา อยู่ประเสริฐ. (2553). อนุญาโตตุลาการในสัญญาระหว่างรัฐกับเอกชนในอนาคต. *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ*, 1(1), หน้า 96-97.
- พรพิมล บุญทวีเดช. (2547). *ข้อกำหนดว่าด้วยอนุญาโตตุลาการในสัญญาทางปกครอง*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณชัย บุญบำรุง. (2548). *หลักและทฤษฎีของอนุญาโตตุลาการเปรียบเทียบกับกฎหมายพิจารณาความแพ่ง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วรวิทย์ กังศศิเทียม. (2544). *ปัญหาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการตามสัญญาทางปกครอง*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สรวิศ ลิ้มปริงยี. (2545). *อนุญาโตตุลาการตามกฎหมายใหม่กับการระงับข้อพิพาท*. กรุงเทพฯ: นิติรัฐ.
- เสาวนีย์ อัสวโรจน์. (2540). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการ. ใน *รวมบทความข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมายและคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

การศึกษาภาษาภาพพจน์ในบทกวีของโรเบิร์ต ฟรอสต์

A STUDY OF THE FIGURATIVE LANGUAGE

FOUND IN ROBERT FROST'S POEMS

นัทลิต เยาวรัตน์ตานันท์*

Nattalit Ngaowarattanan

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภาษาภาพพจน์ในบทกลอนของนักกวีชื่อดัง โรเบิร์ต ฟรอสต์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกบทกลอนของกวีดังกล่าว จำนวน 20 บท จำแนกโดยวิธีการสุ่มคัดเลือกและใช้วิธีวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยการตีความการใช้ภาษาภาพพจน์ ศึกษาข้อมูลจากหนังสือและอินเทอร์เน็ต ข้อมูลประกอบด้วยตัวบทกลอน การตีความบทกลอนและสุดท้ายเป็นการวิเคราะห์การใช้ภาษาภาพพจน์ ประเภทของภาษาภาพพจน์ที่ใช้ในการวิจัยคือ ภาษาสัญลักษณ์ อุปมา จินตภาพ การแฝงนัย บุคลาธิษฐาน อุปลักษณ์ ภาษาปฐภาคพจน์และอติพจน์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การจำแนกประเภทและการอธิบายความ พบว่า การใช้ภาษาภาพพจน์ส่วนใหญ่เป็นการใช้ภาษาสัญลักษณ์ (8 บท) รองลงมาคือ อุปมา (6 บท) พบบ 7 ครั้ง จินตภาพ (5 บท) พบบ 8 ครั้ง การแฝงนัย (5 บท) บุคลาธิษฐาน (5 บท) พบบ 8 ครั้ง และอุปลักษณ์ (5 บท) พบบ 7 ครั้ง ตามลำดับ ในขณะที่ส่วนน้อยเป็นการใช้ปฐภาคพจน์ (3 บท) พบบ 4 ครั้ง และอติพจน์ (1 บท) แสดงให้เห็นว่า บทกลอนของโรเบิร์ต ฟรอสต์ เต็มไปด้วยภาษาสัญลักษณ์มากที่สุด เพราะเป็นการทำให้ผู้อ่านได้อารมณ์จากการจินตนาการตามไปด้วย

คำสำคัญ: ภาษาภาพพจน์, โรเบิร์ต ฟรอสต์, บทกวี

ABSTRACT

This research aimed to analyze the figurative language used in twenty poems by the famous American poet, Robert Frost. All the poems were randomly selected. Analyzing qualitative data, the researcher studied information from books and the Internet. The data and discussion consisted of the poems' interpretation, and figurative language analysis. Those figurative languages were symbol, simile, metaphor, personification, hyperbole, paradox, imagery, and irony, all of which were used to study parts of twenty poems chosen.

* สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อวิชาชีพ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

The result showed that symbolism was found the most (8 poems), followed by simile (6 poems) which was found seven times, imagery (5 poems) eight times, irony (5 poems) five times, personification (5 poems) eight times, metaphor (5 poems) seven times, paradox (3 poems) four times, and hyperbole (1 poem) only one time, respectively. The findings revealed that Frost's poems were full of figurative language, rich in imagination and truly beautiful in their unique style, as discussed in the study.

Keywords: figurative language. Robert Frost. poetry.

INTRODUCTION

Language is a powerful instrument for communication. It can be either spoken or written. The use of both forms contains figurative language that has a connotative meaning. It is important to appreciate this kind of language in order to have a better understanding when we communicate with each other or when we read books and literature.

While reading poetry, students and readers often misunderstand and misinterpret the intended meaning. They will construe the poetry differently dependent on their knowledge and experience. As a result of this, their interpretations are varied and sometimes inaccurate. In this study, the researcher is interested in Robert Frost, the famous American 20th century poet. Twenty famous poems have been chosen to be interpreted and analyzed. All the poems selected relate to the main theme of life and death. Robert Frost's poetry is full of imagination and figurative language that is valuable not only to read for pleasure but also very important for learning, and it is especially interesting and challenging to study his work.

OBJECTIVES OF THE RESEARCH

This research aimed to identify the use of figurative language, interpret the connotative meaning of words, and analyze the meaning of Robert Frost's poems as well. This study is also provided for researchers who are interested and would like to begin research into prose or students who studied course concerning poetry which could help them understand the concepts of poetry appreciation in more detail.

REVIEW OF LITERATURE

When ever you describe something by comparing it with something else, you are using figurative language. Figurative language is "any language that goes beyond the literal meaning of words in order to furnish new effects or fresh insights into an idea or a subject. The most common figures of speech are simile, metaphor, and alliteration". (http://www.orangeusd.k12.ca.us/yorba/figurative_language.htm)

“Figurative is a language that is used nonliterally or in a nonconventional way, such as metaphor or exaggeration. It is often used to communicate a variety of pragmatically complex discourse goals” (Roberts & Kreuz, 1994).

Figurative Language is a very interesting language and occurs in most kinds of writing. For example, market research shows that “In a survey of 2400 ads, 75% used at least one figure of speech”. Moreover, making language beautiful can enhance readers experience in many ways. It has been said that, “Figurative ad language should be more memorable than literal ad language” (McQuarrie & Mick, 1996).

In Psychological Research, there is a study indicated to confirm the importance of figurative language it articulates that “Ironic statements are recalled better than literal equivalents” (Kreuz, Long, & Church, 1991).

However, there are types of figurative language that readers should understand when reading this kind of language. The researcher decided to select eight figurative language classifications in this study, as follows:

SIMILE

“Simile is a figure of speech in which an explicit comparison is made between two things essentially unlike. The comparison is made explicit by the use of some such word or phrase as “like, as, than, similar to, resembles, appears, or seems””. (http://www.westga.edu/~scarter/Figurative_Language1.htm)

As Wikipedia says, “Similes have been widely used in literature for their expressiveness as a figure of speech”. Examples of similes are below:

- He fights like a lion.
- She walks as gracefully and elegantly as a cat.
- He runs like a cheetah.
- She kicks like a mule.
- He flopped like a fish out of water. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Simile>)

METAPHOR

“Metaphor is the concept of understanding one thing in terms of another. A metaphor is a figure of speech that constructs an analogy between two things or ideas; the analogy is conveyed by the use of a metaphorical word in place of some other word. For example: "Her eyes were glistening jewels"”. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Metaphor>)

Examples and observations of metaphor have been made by famous writers. For example, "Metaphor is a device for seeing something in terms of something else. It brings out the thisness of a that, or the thatness of a this." (Burke, 1945)

Black stated in his book “Models and Metaphors” that “It would be more illuminating to say that the metaphor creates the similarity than to say that it formulates some similarity antecedently existing” (1962).

PERSONIFICATION

The World English Dictionary provides four definitions of personification as follows:

1. The attribution of human characteristics to things, abstract ideas, etc, as for literary or artistic effect.
2. The representation of an abstract quality or idea in the form of a person, creature, etc, as in art and literature.
3. A person or thing that personifies.
4. A person or thing regarded as an embodiment of a quality: “he is the personification of optimism”.

(<http://dictionary.reference.com/browse/personification>)

Examples of Personification

The window winked at me. The verb, wink, is a human action. A window is a non-living object.

"The road isn't built that can make it breathe hard!"

(Slogan for Chevrolet automobiles) (<http://grammar.about.com/od/pq/g/personifterm.htm>)

SYMBOLISM

A symbol is an object or picture that represents an abstract idea. For example:

- A “sword” is a symbol of “war”.
- A “dollar” sign is a symbol of “money”.
- A “hammer” is a symbol of “work”.

(<http://www.worsleyschool.net/socialarts/symbolism/page.html>)

“A symbol is something that represents something else, either by association or by resemblance. It can be a material object or a written sign used to represent something invisible. Language itself is a system of spoken or written symbols by which we communicate. In writing, symbolism is the use of a word, a phrase, or a description, which represents a deeper meaning than the words themselves. This kind of extension of meaning can transform the written word into a very powerful instrument” (ibid).

HYPERBOLE

Hyperbole is a form of speech that could be described as “extravagant exaggeration”. It is not appropriate when writing essays or reports, but a little hyperbole (pronounced 'hi-per-bo-lee') is an effective way to color

the speech of a character in a short story, or to make a point effectively in a humorous piece of writing. (<http://www.worsleyschool.net/socialarts/hyperbole/hyperbole.html>)

Here's another example: "I had so much homework, I needed a pickup truck to carry all my books home!" Hyperbole is "supposed" to evoke a ridiculous picture in your mind, and in the process, make the point effectively (You must have had a lot of homework!) (ibid).

PARADOX

Mary Elizabeth stated that "A paradox is a statement of conclusion that seems self-contradictory or absurd but is really true. A paradox is also a statement of conclusion that, despite a seemingly valid argument based on acceptable premises behind it, leads to a conclusion that is senseless or fallacious" (<http://www.wisegeek.com/what-is-a-paradox.htm>)

Here are several quotes related to paradox:

"Play not with paradoxes. That caustic which you handle in order to scorch others may happen to sear your own fingers and make them dead to the quality of things." – George Eliot

"The paradox is really the pathos of intellectual life and just as only great souls are exposed to passions it is only the great thinker who is exposed to what I call paradoxes, which are nothing else than grandiose thoughts in embryo." – Soren Kierkegaard

IRONY

"In Figurative Language we use words in such a way that they differ somewhat from ordinary everyday speech and convey meanings in a more vivid and impressive manner. Figures, like irony make speech more effective; they beautify and emphasize it in Rhetoric which is the art of speaking and writing effectively. Figures of speech such as Irony use word association to convey emotion and mood often in a non-literal sense". (<http://www.examples-help.org.uk/irony.htm>)

The Britannica Concise Encyclopedia defines irony as "Language device in which the real intent is concealed or contradicted by the literal meaning of words or a situation. Verbal irony, either spoken or written, arises from an awareness of contrast between what is and what ought to be. Dramatic irony, an incongruity in a theatrical work between what is expected and what occurs, depends on the structure of a play rather than its use of words, and it is often created by the audience's awareness of a fate in store for the characters that they themselves do not suspect.

An Example of irony:

The irony of her reply, "How nice!" when I said I had to work all weekend".

IMAGERY

Imagery is a literal or concrete representation of a sensory experience or of an object that can be known by one or more senses. (<http://gullibletravel.tripod.com/LitTerms.htm>)

Pound defines it as “a radiant node or cluster into which, out of which, and through which ideas are constantly rushing” (1935).

Some examples of imagery

- Grandma's hugs burn my skin.
- The pitter-patter of the rain against the window.
- The gurgling sound of my brother slurping.

(http://wiki.answers.com/Q/What_are_some_examples_of_imagery)

METHODOLOGY

The research utilized qualitative methods including: poem review, interpretation, and an analysis of the figurative language used to gather data. The use of multiple methodologies allowed the researcher to improve the validity of the findings and enabled greater inferences from the results.

The steps taken to analyze the data from each poem were as follows:

1. Read the poem very carefully and try to understand and appreciate it at the same time.
2. Study poetry reviews and analyses by other students, researchers and literature professors.
3. Try to comprehend each poem through the researcher’s own perspective and viewpoint.
4. Classify and check against the various analysis to ensure explicit relevancy and compatibility.
5. Study the poetry continuously in terms of figurative language used based upon the valid information and style of writing.

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

Summary of the findings

The analysis of twenty poems shows that the figurative language Frost uses varies in each poem. Moreover, the technique used or style of writing and poetry forms are also different in each poem. The majority of figurative language employed was symbolic. In descending order, similes followed by imagery, irony, personification and then metaphor were found. The minority of poems had examples of paradox and hyperbole. All the poems analyzed contained at least one or two types of figurative language. The forms of poetry that were mostly found in the poems were “Quatrain” and “Sonnet”, whereas “Couplet”, “Quintain”, and Lyric were used less.

Some examples analyzed are followed:

Fire and Ice

Some say the world will end in fire,

Some say in ice.

From what I've tasted of desire

I hold with those who favor fire.

But if it had to perish twice,

I think I know enough of hate

To say that for destruction ice

Is also great

And would suffice.

(http://famouspoetsandpoems.com/poets/robert_frost/poems/531)

Interpretation

“Fire and Ice” is a poem about truth in life. The narrator tries to put into words what the end of the world means to him by comparing it to the end of people’s relationships. Frost compares “fire” with “desire” and “ice” with “hate”. Desire and hate are human emotions that can destroy our relationships and ice and fire can devastate the world we live in. The last two lines of the poem show that both “fire” and “ice” are destructive in the same way. Either of them can destroy the earth like desire and hate can destroy our relationships.

Type of poem: Untypical pattern

Figurative Language

Imagery

In the poem, the reader can picture the “fire” and “ice”. They are mentioned in the title and again later in the poem. The use of imagery in this poem enables the reader to imagine the damaging power of fire and the dark, cold destructive power of ice.

Symbol

Frost uses “the world” as a symbol in this poem to represent relationships which can end through fire (desire) and ice (hate).

Paradox

The line, “But if it had to perish twice,” (5). is a paradox because it is impossible for someone to die twice.

Dust in the Eyes

If, as they say, some dust thrown in my eyes

Will keep my talk from getting otherwise,

I'm not the one for putting off the proof.

Let it be overwhelming, off a roof

And round a corner, blizzard snow for dust,

And blind me to a standstill if it must.

(http://famouspoetsandpoems.com/poets/robert_frost/poems/759)

Interpretation

The meaning of “Dust in the Eyes” is that, no matter how much dust is thrown in the author's eyes it will not blind him to the truth. It indicates that the author would welcome being misled. He doesn't care if he is blind to the truth.

“Dust in the Eyes” is evidence for the humanity of the author, he believes nothing can stop him from seeing the truth in the world.

Type of poem: Couplet

Figurative Language

Symbol

“Dust” in this poem symbolizes “deviation” or fluctuation in human thought. The narrator will not allow himself to deviate from what he intends to do.

Discussion of the findings

From the study it can be concluded that the two main themes which run through the sampled poetry are: “death” and “nature”. When describing death, Frost expresses strong feelings and great passion, whereas, nature is depicted in a beautiful, attractive and playful manner. The figurative language Frost uses is rich in imagination and truly beautiful in its unique style. His poetry is full of hidden meanings that are complicated and difficult to access.

The mostly use of figure of speech in twenty poems is “Symbols” and they were found in “The Road Not Taken”, “Stopping by Woods on a Snowy Evening”, “The Lockless Door”, “The Rose Family”, “The Silken Tent”, “Stars”, “Fire and Ice”, and “Dust in the Eyes”. The least use of figure of speech in twenty poems is “Paradox” and “Hyperbole” and they were found in “Nothing Gold Can Stay”, “The Silken Tent”, “Fire and Ice” and “Going for Water”.

Figurative language in poems is difficult to study and research. There are few previous studies to be found online or in books. Studies concerning figurative language in songs are more accessible. This may be because songs are found more frequently in everyday life than poems. Investigation into songs tends to be more interesting for some students and this may motivate them to study songs rather than poetry. However, there are some studies on figure of speech used in poetry. For example, Kantasut studied figure of speech used in composing Thai poetry of mathayom sukka four students with high and low ability in composing Thai poetry. This study is a good model for the researchers who are interested in figurative language in poetry and want to do this field of research.

Recommendations for further research

1. There are also other interesting aspects for the researcher who is interested in doing the research about Frost's work. For example, Etymological aspects or poetic scheme. Studying these fields of research is valuable and recommended.

2. Figurative language itself could be the good framework for the researchers to analyse and study other contemporary poets' poetry or literary work. Also their works should be compare to Frost's in order to see and understand the similarities and differences between them according to the different period of time.

3. Poetry courses are a valuable source of information for researchers who are interested and would like to begin research into prose. Taking courses which provide a background to British and American literature and Poetry Appreciation will be advantageous for any researcher who wishes to do this kind of research.

REFERENCE

Black, Max. (1962). *Models and metaphors*. New York: Cornell University Press.

Burke, Kenneth. (1945). *A grammar of motives*. Berkeley, CA: University of California Press.

Elizabeth, Mary. *What is a paradox* (Online). Available: <http://www.wisegeek.com/what-is-a-paradox.htm> [2010, September 27].

Figurative language: language using figures of speech (Online). Available: http://www.westga.edu/~scarter/Figurative_Language1.htm [2010, September 27].

Figures of Speech-Irony (Online). Available: <http://www.examples-help.org.uk/irony.htm> [2010, September 27].

Hyperbole (Online). Available: <http://www.worsleyschool.net/socialarts/hyperbole/hyperbole.html> [2010, September 27].

- Kantasut, Ketkanok. (2002). *A study on figure of speech used in composing Thai poetry of Mathayomsuksa four students in schools under the Department of General Education, Bangkok Metropolis*. Master's thesis of Education, Unpublished thesis, Chulalongkorn University.
- Kreuz, R. J., Long, D. L., & Church, M. B. (1991). On being ironic: Pragmatic and memonic implications. *Metaphor and Symbolic Activity*, 6, pp. 149-162.
- Malgady, Robert G. (1977). Children's interpretation and appreciation of similes. *Child Development*, 4, pp. 1734-1738
- McQuarrie, Edward F., & Mick, David Glen. (1996). Figures of rhetoric in advertising language. *Journal of Consumer Research*, 22(4), pp. 424-438.
- Metaphor* (Online). Available: <http://en.wikipedia.org/wiki/Metaphor> [2010, September 29].
- Nordquist, Richard. *Grammar & composition, personification* (Online). Available: <http://grammar.about.com/od/pq/g/personifterm.htm> [2010, September 27].
- Paradox* (Online). Available: <http://www.answers.com/topic/paradox> [2010, September 27].
- Personification* (Online). <http://dictionary.reference.com/browse/personification> [2011, September 30].
- Pound, Ezra. (1935). A Retrospect. In Eliot, T. S. (Ed.), *Literary essays of ezra pound*. New York: New Directions.
- Robert Frost poems* (Online). Available: http://www.famouspoetsandpoems.com/poets/robert_frost/poems [2010, September 27].
- Roberts, R. M., & Kreuz, R. J. (1994). Why do people use figurative language?. *Psychological Science*, 5, pp. 159-163.
- Simile* (Online). Available: <http://en.wikipedia.org/wiki/Simile> [2010, September 28].
- Symbolism* (Online). Available: <http://www.worsleyschool.net/socialarts/symbolism/page.html> [2010, September 28].
- Term used in analyzing literature* (Online). Available: <http://gullibletravel.tripod.com/LitTerms.htm>. [2010, September 27].
- What are some examples of imagery* (Online). Available: http://wiki.answers.com/Q/What_are_some_examples_of_imagery [2010, September 27].

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา
ภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าอาเซียน

LEGAL PROBLEMS AND OBSTACLES IN CARRYING OUT
CIVIL ENGINEERING PROFESSION UNDER THE FRAMEWORK OF
THE ASEAN FREE TRADE AGREEMENT (AFTA)

นำโชค หมั่นท่า*

Namchoke Muntham

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธาภายใต้กรอบการเปิดเสรีทางการค้าอาเซียน (Legal problems and obstacles in carrying out civil engineering profession under the framework of the ASEAN free trade agreement: AFTA) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความร่วมมือกันในการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือระหว่างประเทศ อันเกิดจากการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (mutual recognition arrangements: MRAs) ให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือใน 7 สาขาวิชาชีพ ซึ่งหนึ่งในวิชาชีพนั้นคือ “วิชาชีพวิศวกรรม” โดยมีข้อตกลงว่า แต่ละประเทศจะต้องยอมรับซึ่งกันและกันในด้านคุณสมบัติ มาตรฐาน ทักษะ ความสามารถในการประกอบวิชาชีพ หรือในการทำงานของแรงงานระหว่างประเทศสมาชิกเช่นเดียวกับผู้ประกอบวิชาชีพในประเทศของตน และยอมรับคุณสมบัติด้านการศึกษาที่ใช้ในการประกอบวิชาชีพ (professional education) ซึ่งพิจารณาได้จากวุฒิบัตรทางการศึกษาหรือคุณสมบัติด้านประสบการณ์จากการประกอบวิชาชีพ (professional experience) และคุณสมบัติด้านการได้รับใบอนุญาต (license) หรือการได้รับใบรับรองการศึกษา (certification) การประกอบวิชาชีพนั้น ๆ อย่างเป็นทางการ รวมทั้งการสอบและการเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และการผ่อนปรนในส่วนของ การเข้าเมืองและการทำงานด้วย แต่ถ้าจะมาประกอบวิชาชีพวิศวกรรมในประเทศไทยต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่า พระราชบัญญัติสภาวิศวกร พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ที่เป็นกฎหมายแม่บทในการบังคับใช้กับวิชาชีพวิศวกรรมในประเทศไทย ก่อให้เกิดปัญหาแก่วิศวกรชาวต่างชาติของประเทศคู่ภาคีที่ไม่สามารถจะมาประกอบวิชาชีพวิศวกรรมภายในประเทศไทยได้ เพราะขาดคุณสมบัติในการมีสัญชาติไทยและสถานภาพตามกฎหมายคนเข้าเมือง ความรับผิดชอบของวิศวกร รวมทั้งการควบคุมคุณภาพของวิชาชีพวิศวกร

* นักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

เพื่อให้กฎหมายภายในของประเทศไทยสอดคล้องกับข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (MRAs) เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี จึงควรที่จะแก้ไขบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสภาวิศวกร พ.ศ. 2542 และข้อกำหนดการขออนุญาตตรวจลงตราให้ได้รับสิทธิอยู่ในประเทศไทยได้ตามกรอบของงานที่ทำ โดยกำหนดให้วิศวกรโยธาชาวต่างชาติสามารถยื่นขอรับใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธาได้ และให้ได้รับการพิจารณาจัดลำดับชั้นของวิศวกรโยธาชาวต่างชาติตามมาตรฐานเดียวกับลำดับชั้นของวิศวกรโยธาชาวไทย แต่ทั้งนี้เพื่อมิให้วิศวกรโยธาชาวต่างชาติเข้ามาแย่งงานวิศวกรโยธาชาวไทยเกินสมควร สภาวิศวกรอาจกำหนดเงื่อนไขสำหรับใบอนุญาตของวิศวกรโยธาชาวต่างชาติให้สามารถทำงานได้ในลักษณะที่เป็นงานก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ที่มีการลงทุนจากเงินตราของนักลงทุนต่างประเทศเท่านั้นก็ได้ และควรกำหนดความรับผิดชอบของวิศวกรผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเสียหายอย่างชัดเจน ไม่ควรปล่อยให้ผู้นำหลักทั่วไปในทางแพ่งและทางอาญามาปรับใช้กับความรับผิดชอบของวิศวกร และควรบัญญัติถึงความรับผิดชอบของผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิศวกรที่ประกอบวิชาชีพด้วย โดยนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับกับผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรและผู้เกี่ยวข้อง และเพื่อเป็นการเยียวยาหรือสร้างหลักประกันให้กับผู้ซึ่งอาจต้องเสียหายจากการประกอบวิชาชีพของวิศวกร ควรนำหลักการประกันภัยเข้ามาบังคับใช้กับวิศวกรและผู้เกี่ยวข้อง โดยการประกันภัยดังกล่าวควรมีเงื่อนไขที่ครอบคลุมความเสียหายในทุก ๆ ด้าน และครอบคลุมความเสียหายเต็มจำนวน หรืออย่างน้อยก็ให้ได้รับการชดเชยค่าเสียหายให้พอสมควร และควรนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาบังคับใช้กับกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธา โดยให้ศาลมีโอกาสกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ตามควรแก่พฤติการณ์แห่งความร้ายแรงในการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธา

คำสำคัญ: การประกอบวิชาชีพวิศวกร โยธา, การเปิดการค้าเสรีอาเซียน

ABSTRACT

This research focally studies legal problems and obstacles in carrying out civil engineering profession under the framework of the Asian Nations (ASEAN) Free Trade Agreement. The agreement aims to create the international co-operations in trade and investment liberalization as a result of the making of the Mutual Recognition Arrangements (MRAs) on the movements of skilled labors in 7 branches of the occupations. One of which is the engineering profession which has an agreement that each country must recognize one another on the same qualifications, standards, skills abilities in carrying out of the occupations or works of labors among the member countries as in their own countries and also the professional qualifications which can be considered from the educational certificates/diplomas or professional experiences and qualifications on the acquisitions of the license or certification to carry out such occupation officially. The agreement also includes the examinations and membership of related occupation as well as the leniency on immigration and working. However, if one should wish to be engaged in engineering profession in Thailand, he must be subjected under the Engineering Act, B.E. 2542 Building Control Act, B.E. 2522 and the Immigration Act B.E. 2522.

Based on the above described problems, it can be concluded that the Engineering Act, B.E. 2542, Building Control Act, B.E. 2522, and the Immigration Act, B. E. 2522 which are the Master Law applied to the engineering profession in Thailand, have caused the problems and obstacles resulting in foreign engineers of the member countries to be unable to carry out the professions of engineers in Thailand due to the lack of the qualifications of being a Thai Nationality and legal status on the immigration, engineer's liability as well as engineering profession quality control.

Therefore, it is recommended that in order to make the internal law of Thailand conformed with the MRAs in respect to free labor movements, the provisions of the Engineering Act, B.E. 2542 and the requirements on the application for visa on the right to reside in Thailand in accordance with the scope of work being performed should be revised by stipulating the provisions that foreign civil engineers shall be entitled to submit the applications for civil engineer profession license and shall be entitled for considerations on their classes of civil engineering qualifications reclassification to be under the same standard of the class of those of the Thai civil engineers. Provided, however, that in order to prevent foreign civil engineers from unreasonably competing for civil engineer works from the Thai civil engineers, Engineer Council may stipulate the conditions under the civil engineer profession license by allowing such foreign civil engineers to be engaged in a large scale building construction work invested from the currency of foreign investors only and that the liability of the engineer involved in the damage should be expressly stipulated by not allowing the civil and criminal general principle to be tuned up for use with the liability of the engineers and that the provisions with regard to the liability of the person connected with the engineer engaged in such profession should be stipulated, as well, by adopting the Principle of Liability for strict application to persons engaged in engineering profession and such related persons. As a remedial action or a creation of a security for a potentially injured person as a result of the carrying out of the profession of an engineer, the Insurance Principle should be applied for the enforcement with the engineers and related persons which, in this respect, such insurance should contain the conditions on the insurance to thoroughly cover all aspects of the damage and thoroughly cover the damage in full amount or, at least, a reasonable compensation and that the Principle of Punitive Damages should be applied to the case of a damage arising as a result of the carrying out of the profession of a civil engineer by giving the opportunity to the Court to fix the Punitive Damages as reasonable to the seriousness of the circumstances in the carrying out of the profession of a civil engineer.

Keywords: carrying out of civil engineering profession. ASEAN Free Trade Agreement.

บทนำ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัญหาการประกอบสภาวิชาชีพโยธาภายใต้กรอบการเปิดเสรีทางการค้าประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Association of Southeast Asian Nation: ASEAN) โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างความร่วมมือกันในการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือระหว่างประเทศ อันเกิดจากการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (mutual recognition arrangements: MRAs) ให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือใน 7 สาขาวิชาชีพ ซึ่งหนึ่งในวิชาชีพนั้นคือ “วิชาชีพวิศวกรรม” โดยมีข้อตกลงว่าแต่ละประเทศจะต้องยอมรับซึ่งกันและกันในคุณสมบัติ มาตรฐาน ทักษะ ความสามารถในการประกอบวิชาชีพหรือในการทำงานของแรงงานระหว่างประเทศสมาชิกเช่นเดียวกับผู้ประกอบการวิชาชีพในประเทศของตน และยอมรับคุณสมบัติด้านการศึกษาที่ใช้ในการประกอบวิชาชีพ (professional education) ซึ่งพิจารณาได้จากวุฒิบัตรทางการศึกษา หรือคุณสมบัติด้านประสบการณ์จากการประกอบวิชาชีพ (professional experience) และคุณสมบัติด้านการได้รับใบอนุญาต (license) หรือการได้รับใบรับรอง (certification) การประกอบวิชาชีพนั้น ๆ อย่างเป็นทางการ รวมทั้งการสอบและการเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการผ่อนปรนในส่วนของ การเข้าเมืองและการทำงานด้วย แต่หากจะมาประกอบวิชาชีพวิศวกรรมในประเทศไทยต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสภาวิศวกร พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคในการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธาภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าอาเซียน
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธา ภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าอาเซียนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายและอุปสรรคในการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธา ภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าอาเซียน
4. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายและอุปสรรคในการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธา ภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าอาเซียน
5. เพื่อหาบทสรุปและข้อเสนอแนะทางกฎหมายในการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธา ภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าอาเซียน

สมมติฐานของการวิจัย

บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติสภาวิศวกร พ.ศ. 2542 มีมาตรการไม่เพียงพอในการที่จะแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการประกอบวิชาชีพของวิศวกรโยธาภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าอาเซียน โดยเฉพาะเรื่องสิทธิเสรีภาพในการประกอบวิชาชีพของวิศวกรโยธาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ปัญหาการขอรับใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพของวิศวกรโยธา ปัญหาในการควบคุมด้านคุณสมบัติของผู้

ประกอบวิชาชีพของวิศวกรโยธา และปัญหาความรับผิดชอบของวิศวกรโยธา หากได้มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพของวิศวกรโยธาให้ครอบคลุมปัญหาดังกล่าว ย่อมเป็นผลให้มีการคุ้มครองและรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมและเกิดประโยชน์กับประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติสภาวิศวกร พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทที่จะใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค นอกจากนั้นยังได้ศึกษาอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนดในการประกอบวิชาชีพวิศวกร ตลอดจนคำพิพากษาของศาลฎีกา และกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และสหพันธรัฐเยอรมนี ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการประกอบวิชาชีพของวิศวกรโยธาด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (documentary research) ศึกษากฎหมายและข้อมูลมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธา ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคในการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธา ภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าอาเซียน
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธา ภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าอาเซียนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายและอุปสรรคในการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธา ภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าอาเซียน
4. ทำให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายและอุปสรรคในการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธา ภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าอาเซียน
5. ทำให้ทราบเพื่อหาบทสรุปและข้อเสนอแนะทางกฎหมายในการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธา ภายใต้กรอบการเปิดเสรีการค้าอาเซียน

ผลการวิจัย

พระราชบัญญัติสภาวิศวกร พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ที่เป็นกฎหมายแม่บทในการบังคับใช้กับวิชาชีพวิศวกรรมในประเทศไทยก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคที่วิศวกรชาวต่างประเทศของประเทศคู่ภาคีไม่อาจจะมาประกอบวิชาชีพวิศวกรรมภายในประเทศไทยได้ เพราะขาดคุณสมบัติในการมีสัญชาติไทยและสถานภาพตามกฎหมายคนเข้าเมือง ความรับผิดชอบของวิศวกร รวมทั้งการควบคุมคุณภาพของวิชาชีพวิศวกร

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้กฎหมายภายในของประเทศไทยสอดคล้องกับข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (MRAs) เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี จึงควรที่จะแก้ไขบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสภาวิศวกร พ.ศ. 2542 และข้อกำหนดการขออนุญาตตรวจลงตราให้ได้รับสิทธิอยู่ในประเทศไทยได้ตามกรอบของงานที่ทำ โดยกำหนดให้วิศวกรโยธาชาวต่างชาติสามารถยื่นขอรับใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธาได้และให้ได้รับการพิจารณาจัดลำดับชั้นของวิศวกรโยธาชาวต่างชาติตามมาตรฐานเดียวกับลำดับชั้นของวิศวกรโยธาชาวไทย แต่เพื่อมิให้วิศวกรโยธาชาวต่างชาติเข้ามาแย่งงานวิศวกรโยธาชาวไทยเกินสมควร สภาวิศวกรอาจกำหนดเงื่อนไขสำหรับใบอนุญาตของวิศวกรโยธาชาวต่างชาติให้สามารถทำงานได้ในลักษณะที่เป็นงานก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ที่มีการลงทุนจากเงินตราของนักลงทุนต่างประเทศเท่านั้น และควรกำหนดความรับผิดชอบของวิศวกรผู้ที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายอย่างชัดเจน ไม่ควรปล่อยให้ผู้นำหลักทั่วไปในทางแพ่งและทางอาญามาปรับใช้กับความรับผิดชอบของวิศวกร และควรบัญญัติถึงความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิศวกรที่ประกอบวิชาชีพด้วย โดยนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับกับผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรและผู้เกี่ยวข้อง และเพื่อเป็นการเยียวยาหรือสร้างหลักประกันให้กับผู้ที่ต้องเสียหายจากการประกอบวิชาชีพของวิศวกร ควรนำหลักการประกันภัยเข้ามาบังคับใช้กับวิศวกรและผู้เกี่ยวข้อง โดยการประกันภัยดังกล่าวควรมีเงื่อนไขที่ครอบคลุมความเสียหายในทุก ๆ ด้าน และครอบคลุมความเสียหายเต็มจำนวนหรืออย่างน้อยก็ให้ได้รับการชดเชยค่าเสียหายให้พอสมควร และควรนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาบังคับใช้กับกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธา โดยให้ศาลมีโอกาสกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ตามควรแก่พฤติการณ์แห่งความร้ายแรงในการประกอบวิชาชีพวิศวกรโยธา

บรรณานุกรม

- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2547). *หลักความเสมอภาค* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.pub-law.net/article/ac010147a.html> [2554, 15 มิถุนายน].
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2543). *หลักวิชาชีพนักกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ประกายพริก.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). *สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540: หลักความเสมอภาค*. กรุงเทพฯ: อรุณสภา.

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538). *คำอธิบายกฎหมายมหาชน เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2548). ภาพรวมความรับผิดชอบในวิชาชีพสถาปนิกและวิศวกรในกฎหมายฝรั่งเศสและไทย. ใน *เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง สถาปนิก-วิศวกรและความรับผิดชอบทางกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2543). *หลักวิชาชีพนักกฎหมายในภาคพื้นยุโรป* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน
- พนม เอี่ยมประยูร. (2542). วิชากฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน. ใน *เอกสารประกอบการบรรยายตามโครงการประกาศนียบัตรทางกฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัชรพล วงศ์บุญสิน. (2554). *อาเซียนและบริบทแวดล้อม ด้านการยอมรับมาตรฐานความสามารถ ในการประกอบวิชาชีพ: บทบาท หลักการและแนวทางปฏิบัติ* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.thaiworld.org/th/include/answer_search.php?question_id=851 [2554, 15 กันยายน].
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2543). หลักความเสมอภาค. *วารสารนิติศาสตร์*, 30(2), หน้า 15.
- สมยศ เชื้อไทย. (2535). *คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- สุรพล ปธานวนิช. (2543). *แนวคิดและปรากฏการณ์ด้านแรงงาน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฟรีดริค แอแบร์ท.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2541). *รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1958*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

การพัฒนาระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ

DEVELOPMENT OF A POLICE OPERATIONS SUPPORT SYSTEM

นิตี ด่านไพบูลย์*

Niti Danpaiboon

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรามอทย์ กัวเจริญ**

Asst.Prof. Pramote Kuacharoen

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีอาชญากรรมรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายในแต่ละวัน และศาลได้ออกหมายจับผู้กระทำความผิดเหล่านั้นเพื่อนำตัวมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม หากแต่โดยส่วนมากแล้วผู้ต้องหา มักจะหลบหนีหลังจากก่ออาชญากรรมแล้ว ทำให้มีหมายจับผู้ต้องหาค้างอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้แล้วปัญหาการโจรกรรมรถและปัญหามุคคตสูญหาย อันจะนำไปสู่อาชญากรรมเรื่องการค้ำมนุษย์และเป็นปัญหาซึ่งรัฐบาลและสำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องให้ความสำคัญในการป้องกันและปราบปราม

งานวิจัยนี้จึงนำเสนอระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจในการตรวจสอบข้อมูลหมายจับบุคคลที่ต้องสงสัย การตรวจสอบข้อมูลรถที่ต้องสงสัยว่าเป็นรถที่ถูกโจรกรรมมาหรือไม่ และการรับรายละเอียดข้อมูลของบุคคลสูญหายผ่านทางระบบ SMS โดยระบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตำรวจในการสืบสวนและป้องกัน ปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถปฏิบัติงานได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยใช้โทรศัพท์มือถือระบบปฏิบัติการ Android มาประยุกต์ใช้

คำสำคัญ: ระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจ, การตรวจสอบข้อมูลหมายจับ, การโจรกรรมรถ, ข้อมูลบุคคลสูญหาย, SMS

ABSTRACT

Nowadays, many crimes are committed every day and the courts have given arrest warrants to those who committed the crimes and punished them by law. However, the suspects usually fled after committing crimes. For this reason, there were a lot of warrants of arrest. Moreover, car theft and kidnapping may lead to human trafficking which were becoming important issues for the Thai government and the Royal Thai Police that need a higher attention.

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

This research presented a system which supported the police operations in checking arrest warrants of the suspects, verifying automobile registrations to ensure that a vehicle would not be stolen, and detailed information of missing persons could be received via SMS. The police operations systems could help and enhance the efficiency operation of the investigation, prevention and suppression of crime. This would enable the police to work more efficiently and quickly by using and applying Android mobile devices.

Keywords: police operations support system. verifying arrest warrant. car theft. missing person. SMS.

บทนำ

ปัจจุบันมีการก่ออาชญากรรมรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายไม่เว้นแต่ละวัน ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะได้ปฏิบัติงานในการสืบสวนปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ ก็ยังไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดตามหมายจับในคดีต่าง ๆ มาดำเนินคดีตามกฎหมายได้ทั้งหมด ทำให้มีหมายจับค้างเก่าอยู่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งปัญหาการโจรกรรมรถและปัญหาคนหายพลัดหลงก็เป็นปัญหาใหญ่ที่รัฐบาลและสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ความสำคัญในการเร่งรัดแก้ไขเช่นกัน

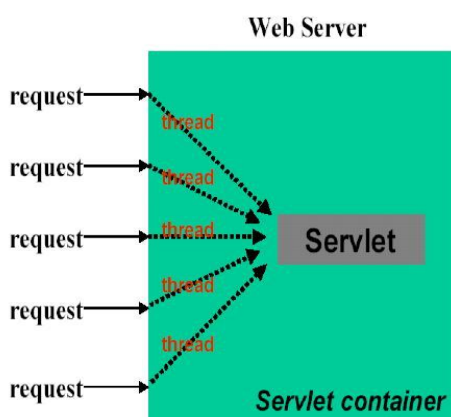
โทรศัพท์มือถือระบบปฏิบัติการ Android เป็นอุปกรณ์ที่มี Application หรือฟังก์ชันการทำงานต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถของโทรศัพท์มือถือในการเชื่อมต่อระบบ Internet และการทำงานของระบบ GPS ซึ่งสามารถนำมาใช้พัฒนาระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ คือ นำมาใช้ตรวจสอบข้อมูลหมายจับของบุคคล โดยการแสดงหมายจับเป็นรูปภาพทางโทรศัพท์มือถือ ซึ่งจะส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจมากขึ้น รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ตรวจสอบยังสามารถขอคำสั่งสนับสนุนจากสถานีตำรวจ เพื่อจับกุมบุคคลกรณีที่มีหมายจับในความผิดอาญาร้ายแรง หรือกรณีที่สอบสวนในเบื้องต้นทราบว่ายังมีผู้ต้องหาอีกหลายคน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจคนอื่นเดินทางมาช่วยจับกุมผู้ต้องหาที่เหลือได้ด้วย อีกทั้งยังสามารถตรวจสอบข้อมูลรถที่ต้องสงสัยว่าเป็นรถที่ได้มาจากการกระทำความผิดได้อย่างรวดเร็ว โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถทราบได้ทันทีว่ารถต้องสงสัยนั้น ผู้ครอบครองกรรมสิทธิ์คือใคร และมีรายละเอียดของรถอย่างไร ตรงกับที่ปรากฏอยู่หรือไม่ รวมทั้งการรับข้อมูลของบุคคลที่สูญหายผ่านทางระบบ SMS ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบรายละเอียดข้อมูลของบุคคลที่มีการแจ้งสูญหายไว้ในขณะนั้นว่า มีคำหารูปพรรณอย่างไร เพื่อช่วยเหลือในการติดตามหาตัวผู้สูญหายนั้น ได้อย่างรวดเร็ว

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ระบบ SMS หมายจับ เป็นระบบตรวจสอบข้อมูลหมายจับบุคคลและข้อมูลทะเบียนรถยนต์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากผู้ให้บริการโทรศัพท์มือถือในเครือข่าย AIS และ DTAC โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจลงทะเบียนกับระบบ แล้วพิมพ์หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนหรือชื่อนามสกุลของผู้ที่ต้องการตรวจสอบหรือหมายเลขทะเบียนรถที่ต้องการตรวจสอบ ส่งเป็น SMS ไปตรวจสอบที่ Server จากนั้นระบบจะตอบผลการตรวจสอบกลับมาเป็น SMS เช่นเดียวกัน

ระบบ Amber Alert เป็นระบบแจ้งเตือนการลักพาตัวในประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 โดยในพื้นที่ที่มีการรับแจ้งว่ามีการลักพาตัว จะมีการรายงานผ่านทางสถานีวิทยุ วิทยุดาวเทียม สถานีโทรทัศน์ และเคเบิลทีวี e-mail ป้ายสัญญาณจราจร และ LED billboards โดยข้อความที่ประกาศนั้นจะประกอบด้วยชื่อและคำนิรูปพรรณของผู้ถูกลักพาตัว คำนิรูปพรรณของผู้ลักพาตัว และหมายเลขทะเบียนรถที่ลักพาตัวไป

Servlet เป็น Server side application แบบหนึ่ง ซึ่งอ้างอิงคอนเซ็ปต์มาจาก CGI ข้อดีของ Servlet ที่อยู่เหนือ CGI อย่างแรกคือ ตัวภาษาที่ใช้เขียนเป็นจาวาใช้คอนเซ็ปต์ของ Object oriented ในการเขียน สามารถลดความซับซ้อนของโครงสร้างโปรแกรม รวมไปถึงการอำนวยความสะดวกในการ reuse ส่วนของโปรแกรมที่เขียน นอกจากนี้จาวายังเป็นภาษาที่เป็นลักษณะแบบ Platform independent ซึ่งจะช่วยให้สามารถพัฒนาระบบโดยใช้ Environment อะไรก็ได้ ซึ่งมักนิยมใช้ Window environment โดยจะนำโปรแกรมที่เขียนเสร็จแล้วมารันบน Unix environment เพื่อเพิ่มเสถียรภาพของโปรแกรม นอกจากนี้ Servlet ยังมีความเร็วที่สูงกว่า CGI เพราะ Servlet ใช้หลักการของ Thread โดยจะสร้าง 1 Thread ต่อหนึ่ง Request ที่มาจาก Client ซึ่งในทางกลับกัน CGI จะสร้าง 1 Process ต่อหนึ่ง Request ซึ่งจะทำให้เปลืองทรัพยากรมากกว่าและ Process ในการรันก็จะช้ากว่าด้วยซ้ำที่สุดจุดเด่นที่สำคัญของ Servlet ก็คือ API (application programming interface) โดยระบบที่ทำการพัฒนาโดยใช้คอนเซ็ปต์ของ Servlet จะสามารถเรียกใช้ API ที่ทางจาวามีมาให้ ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนากระบวนดังกล่าวง่ายและเร็วยิ่งขึ้นดังภาพที่ 1

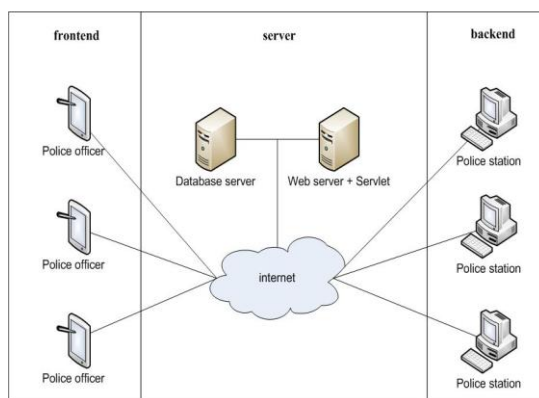
ภาพที่ 1 การทำงานของ Servlet

Salt เป็นระบบ Security รูปแบบหนึ่งที่ใช้ในการเก็บรักษาข้อมูล Password ของ User โดยระบบจะ Random ค่าขึ้นมาค่าหนึ่ง แล้วนำมาต่อกับ Password ของ User จากนั้นนำค่าที่ได้ขึ้นไปเข้า Hash function แล้วเก็บค่าที่ได้ไว้เป็น Password ของ User ระบบนี้จึงสามารถป้องกันการเจาะข้อมูลของบุคคลภายนอกได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การออกแบบและพัฒนาระบบ

1.1 Infrastructure ของระบบ

ภาพที่ 2 Infrastructure ของระบบ

Mobile ทำหน้าที่เป็น User Interface รับค่า Input แล้วส่งให้ Server โดยประมวลผลผ่าน Servlet และ Web Server

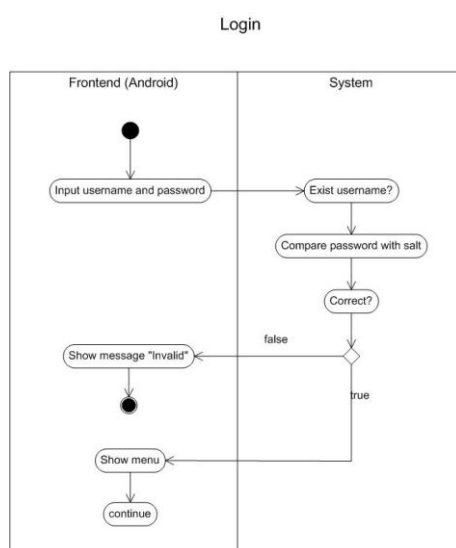
Database Server ทำหน้าที่เก็บข้อมูลต่าง ๆ ของระบบ เช่น ข้อมูลหมายจับ ข้อมูลรถที่ถูกโจรกรรม ข้อมูลบุคคลสูญหาย ข้อมูลผู้ต้องหา ฯลฯ

Web Server ทำหน้าที่ในการจัดการข้อมูล เช่น การเพิ่มข้อมูล การแก้ไขข้อมูล และการลบข้อมูลต่าง ๆ

Servlet ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประมวลผล ระหว่างโทรศัพท์มือถือและ Server

1.2 การทำงานของโทรศัพท์มือถือ

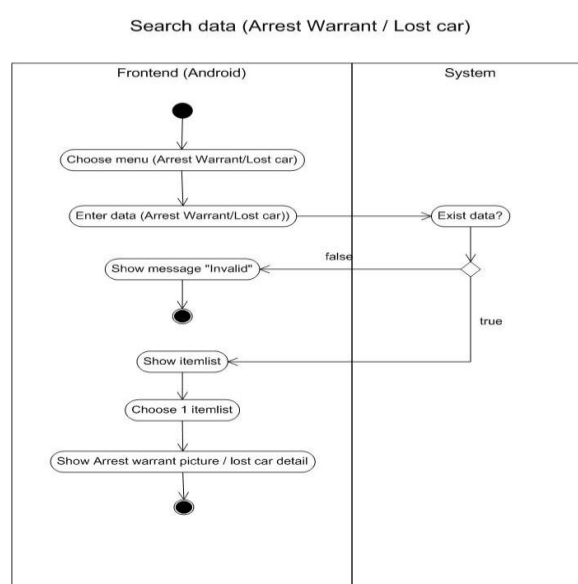
- การเข้าสู่ระบบ

ภาพที่ 3 การเข้าสู่ระบบของโทรศัพท์มือถือ

เริ่มจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ใช้โทรศัพท์มือถือ Login เข้าสู่ระบบ โดยกรอก Username และ Password จากนั้นระบบจะทำการตรวจสอบ Username และ Password นี้ว่ามีการลงทะเบียนไว้แล้วหรือไม่ ถ้าได้ลงทะเบียนไว้แล้ว จะตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง โดยการนำ Username นี้ต่อท้ายด้วยค่า Salt แล้วนำไปเข้าฟังก์ชัน MD5 แล้วนำค่าที่ได้หลังจากผ่านฟังก์ชันนี้เปรียบเทียบกับค่าที่อยู่ในฐานข้อมูล หากค่าตรงกันเจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะเข้าสู่ระบบเพื่อใช้งานต่อไป

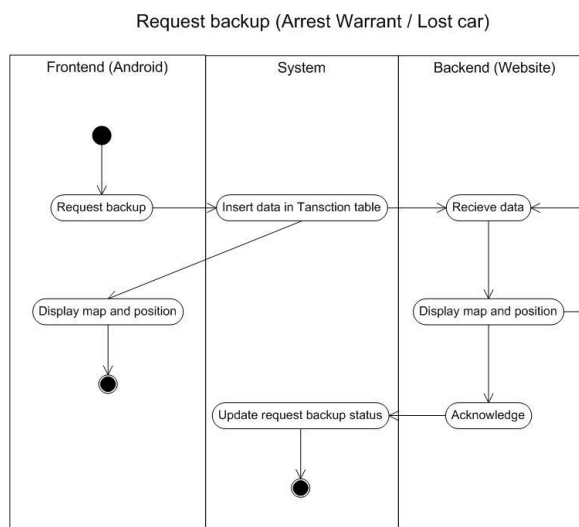
- การตรวจสอบข้อมูลหมายจับ / ข้อมูลรถที่ถูกโจรกรรม

ภาพที่ 4 การตรวจสอบข้อมูลของโทรศัพท์มือถือ

หลังจากเข้าสู่ระบบ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการตรวจสอบข้อมูลหมายจับบุคคลหรือข้อมูลรถที่ถูกโจรกรรม ก็ตรวจสอบโดยการเลือกตามเมนูที่ต้องการ แล้วพิมพ์ข้อมูลที่ต้องการตรวจสอบ เช่น ในกรณีตรวจสอบข้อมูลหมายจับอาจเลือกตรวจสอบจากหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน หรือชื่อ หรือนามสกุลของผู้ต้องสงสัย หรือในกรณีตรวจสอบข้อมูลรถที่ถูกโจรกรรม ก็อาจเลือกตรวจสอบจากเลขทะเบียนรถหรือหมายเลขแชสซี หรือหมายเลขเครื่องยนต์ของรถต้องสงสัย เมื่อพิมพ์ข้อมูลที่ต้องการตรวจสอบแล้ว จะส่งค่านี้ไปตรวจสอบกับฐานข้อมูลว่ามีข้อมูลนี้อยู่หรือไม่ หากมีก็จะแสดงเป็น List ปრაกฏบนหน้าจอโทรศัพท์มือถือ และเมื่อกดที่ List นั้น จะแสดงภาพหมายจับบนหน้าจอโทรศัพท์มือถือ

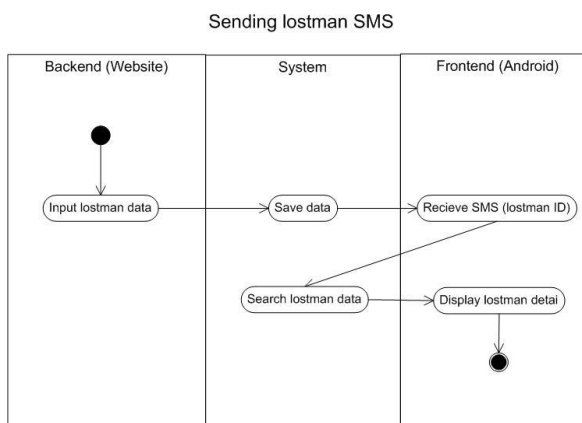
- การร้องขอกำลังสนับสนุน

ภาพที่ 5 การร้องขอกำลังสนับสนุน

หลังจากที่ตรวจสอบข้อมูลหมายจับหรือข้อมูลรถต้องสงสัยว่าเป็นรถที่ถูกโจรกรรมแล้วพบข้อมูล และต้องการร้องขอกำลังสนับสนุนในการจับกุมบุคคลผู้ต้องหาหรือตรวจยึดรถคันดังกล่าว ทำได้โดยกดที่ปุ่ม “Request backup” แล้วจะมีการ Insert ข้อมูลนี้ Table Transaction ในฐานะข้อมูล และแสดงแผนที่รวมทั้งตำแหน่งที่ผู้ร้องขอกำลังสนับสนุนอยู่ในขณะนั้นทางหน้าจอโทรศัพท์มือถือ ส่วนทางฝั่งสถานีตำรวจจะทราบการร้องขอกำลังสนับสนุน โดยแสดงเป็นแผนที่และตำแหน่งที่ผู้ร้องขออยู่ เมื่อกดที่ปุ่ม “Acknowledge” จะทำการ Update request backup status ใน Table transaction ซึ่งหมายความว่า ทางสถานีตำรวจได้แจ้งให้กำลังสนับสนุนเดินทางไปยังตำแหน่งที่ร้องขอแล้ว

- การส่ง SMS ข้อมูลบุคคลสูญหาย

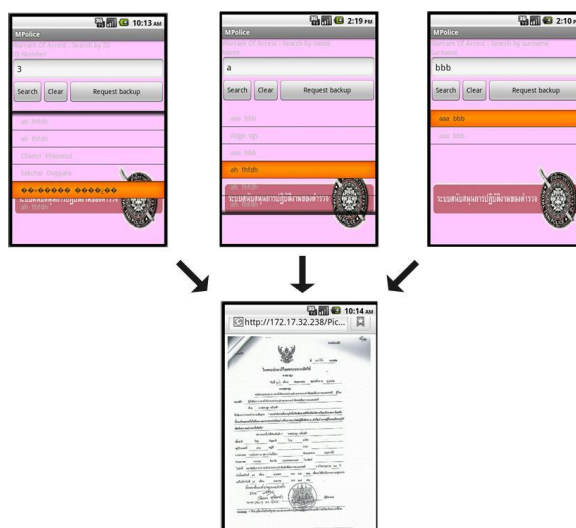

ภาพที่ 6 การส่ง SMS ข้อมูลบุคคลสูญหาย

เมื่อสถานีตำรวจได้รับแจ้งว่ามีบุคคลสูญหาย จะกรอกรายละเอียดข้อมูลบุคคลดังกล่าวลงหน้าเว็บไซต์ของระบบ เมื่อบันทึกข้อมูล กดที่ปุ่ม “Send SMS” ระบบจะส่ง SMS แบบ broadcast ตามกลุ่มตำรวจที่สถานีตำรวจเลือกส่ง เมื่อโทรศัพท์มือถือได้รับ SMS แล้ว จะแสดงรายละเอียดข้อมูลของบุคคลสูญหายดังกล่าวปรากฏทางหน้าจอโทรศัพท์มือถือ

2. การทดสอบและผลการดำเนินงาน

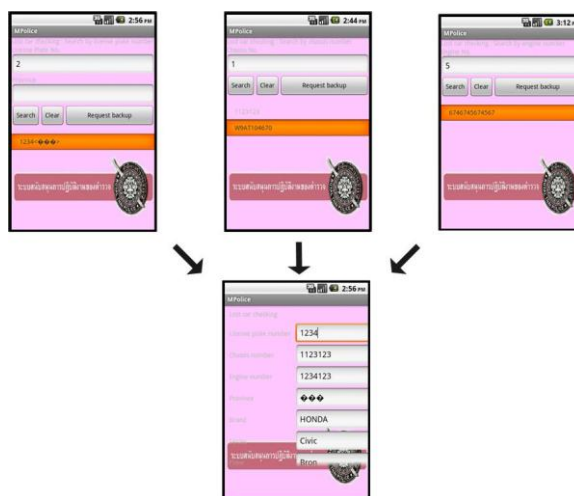
2.1 การตรวจสอบข้อมูลหมายจับบุคคล

ภาพที่ 7 การตรวจสอบข้อมูลหมายจับบุคคล

การใช้งานแอปพลิเคชันนี้ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถตรวจสอบข้อมูลหมายจับบุคคลต้องสงสัยได้สะดวกและรวดเร็ว โดยการตรวจสอบจากหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน หรือชื่อ หรือนามสกุลของผู้ต้องสงสัย เมื่อพบข้อมูลแล้วก็สามารถแสดงหมายจับให้ผู้ต้องสงสัยนั้นดูเพื่อจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายได้ทันที ดังภาพที่ 7

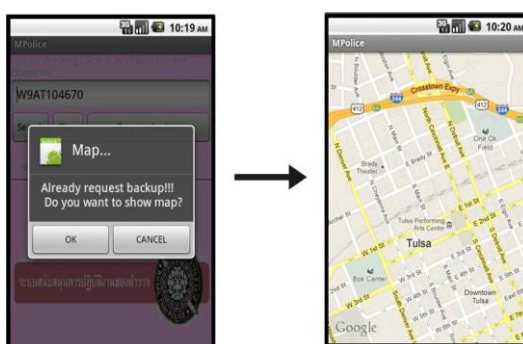
2.2 การตรวจสอบข้อมูลรถที่ถูกโจรกรรม

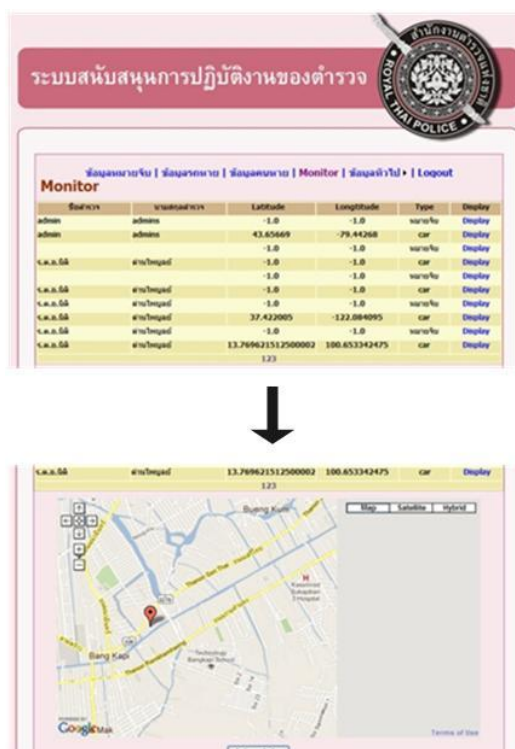
ภาพที่ 8 การตรวจสอบข้อมูลรถที่ถูกโจรกรรม

การใช้งานแอปพลิเคชันนี้ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถตรวจสอบข้อมูลรถซึ่งสงสัยว่าเป็นรถที่ถูกโจรกรรมได้สะดวกและรวดเร็ว โดยการตรวจสอบจากเลขทะเบียนรถ หรือหมายเลขแชสซี หรือหมายเลขเครื่องยนต์ของรถต้องสงสัย เมื่อพบข้อมูลแล้วก็สามารถแสดงรายละเอียดของรถคันนั้นได้ ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถตรวจยึดรถคันดังกล่าวได้ทันที ดังภาพที่ 8

2.3 การร้องขอกำลังสนับสนุน

ภาพที่ 9 การร้องขอกำลังสนับสนุนของโทรศัพท์มือถือ

ภาพที่ 10 การร้องขอกำลังสนับสนุนของเว็บไซต์

เมื่อตรวจสอบข้อมูลหมายจับหรือข้อมูลรถที่ต้องสงสัยแล้วต้องการร้องขอกำลังสนับสนุน ส่วนของโทรศัพท์มือถือจะแสดงแผนที่บนหน้าจอเพื่อให้ผู้ร้องขอทราบว่าคุณอยู่ในตำแหน่งใด ดังภาพที่ 9 และส่วนของเว็บไซต์จะแสดงชื่อ นามสกุล พิกัดตำแหน่ง และประเภทของการตรวจสอบ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจที่สถานีตำรวจกดที่ Link “Display” จะแสดงแผนที่และตำแหน่งของผู้ที่ร้องขอกำลังสนับสนุนให้ทราบ เพื่อแจ้งให้กำลังสนับสนุนเดินทางไปยังตำแหน่งที่ร้องขอได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ดังภาพที่ 10

บรรณานุกรม

- กลุ่มงานอินเทอร์เน็ต กองบังคับการสนับสนุนทางเทคโนโลยี. (2010). *ระบบ SMS โทรศัพท์มือถือตรวจสอบคนร้ายตามจับและรถหาย* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.royalthaipolice.go.th/sms_new/sms.html [2554, 9 ธันวาคม].
- วิกิพีเดีย. (2554). *AMBER Alert* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://en.wikipedia.org/wiki/AMBER_Alert [2554, 9 ธันวาคม].
- ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์มูลนิธิกระจกเงา. (2554). *กราฟสถิติ* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.backtohome.org/stat_missing.php [2554, 9 ธันวาคม].
- สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. (2554). *Servlet คืออะไร* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://blog.it.kmitl.ac.th/it48070120/2008/07/06/servlet/> [2554, 9 ธันวาคม].
- เอเอสทีวีผู้จัดการ. (2554). *AMBER Alert* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://mblog.manager.co.th/sazzie/Amber-Alert/> [2554, 9 ธันวาคม].
- Introduction to Java Servlet (in depth)* (ออนไลน์). (2554). เข้าถึงได้จาก: http://www.jarticles.com/tutorials/servlet/intro_servlet.html [2554, 9 ธันวาคม].
- TechTarget. (2554). *Salt* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://searchsecurity.techtarget.com/definition/salt> [2554, 9 ธันวาคม].

การพัฒนาบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์

วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนและทศนิยม

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

**THE DEVELOPMENT OF MATHEMATICS LESSON ON COOPERATIVE
LEARNING WITH MULTIPPOINT MOUSE MATHEMATICS SUBJECT
FRACTIONS AND DECIMALS FOR MATHAYOMSUKSA 1 STUDENTS**

โนเรียนา มหามัด*

Noriana Mahamad

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม 2) ศึกษาผลการใช้บทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม และศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านกาตอง จำนวน 30 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t -test

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.19/80.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์ มีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมืออยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: บทเรียนคณิตศาสตร์, การเรียนแบบร่วมมือ, ไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์

* นิตติปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) develop the mathematics lesson on cooperative learning with Multipoint mouse mathematics on the subject of fractions and decimals, and 2) to study the result of using the mathematics lesson on cooperative learning with Multipoint mouse mathematics on the subject of fractions and decimals in order to 2.1) to compare pre-test and post-test achievement score in learning mathematics lesson on cooperative learning with Multipoint mouse mathematics on the subject of fractions and decimals, and 2.2) to study cooperative learning behavior of the students who were taught Mathematics Lesson by using Cooperative learning with Multipoint mouse mathematics on the subject of fractions and decimals. The sample group was 30 Mathayomsuksa 1 students of Bankatong School. Average, standard deviation and *t*-test were used in statistical analysis.

The results of this research were as follows: 1)The developed Mathematics Lesson on Cooperative Learning with Multipoint Mouse Mathematics on the subject of Fractions and Decimals was at the efficiency level of 80.19/80.33, which was higher than standard 80/80 level. 2)The post test average scores of the sample group were significantly higher than pretest average scores at the level of .05. 3)The cooperative learning behavior of the students taught through Mathematics Lesson on Cooperative Learning with Multipoint Mouse Mathematics on the subject of Fractions and Decimals was at the high level of significance ($\bar{X} = 4.32$)

Keywords: mathematics lesson, cooperative learning. Multipoint Mouse.

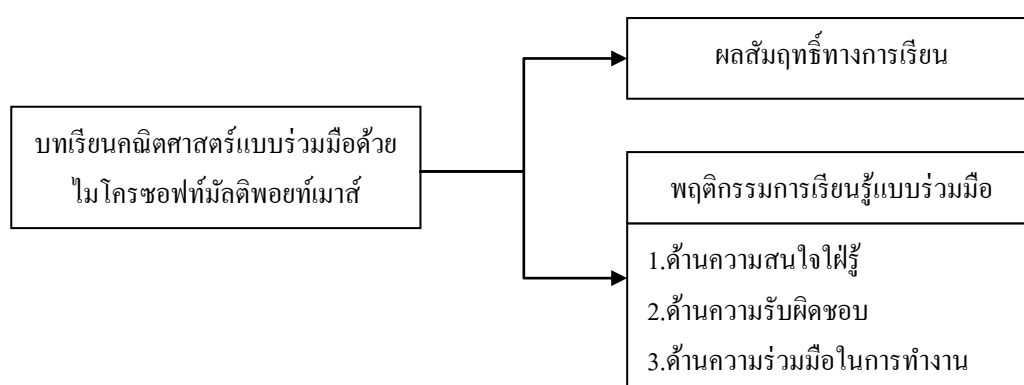
บทนำ

การจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาวิชาการได้อย่างแจ่มแจ้ง ด้วยความรวดเร็ว และช่วยอำนวยความสะดวกให้กับครูผู้สอน ในการอธิบายหรือยกตัวอย่างให้ผู้เรียนมองเห็น ภาพจน ใด้อย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับความเป็นจริงมากที่สุด เทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ถือเป็นเทคโนโลยีที่มีบทบาท โดยตรงกับระบบการศึกษา โดยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์สามารถนำเสนอ และการแสดงผลด้วยระบบสื่อต่าง ๆ ทั้ง ในด้านข้อมูล รูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว และวิดีโอ สามารถสร้างระบบการมีปฏิสัมพันธ์แบบโต้ตอบ ทำให้ การเรียนรู้ยุคใหม่ประสบความสำเร็จด้วยดี (อรนันท์ เชาวพานิช ออนไลน์, 2551) เทคโนโลยีมัลติมีเดีย เป็น เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนในห้องเรียนมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับบทเรียนพร้อมกันได้ จากเครื่องคอมพิวเตอร์เพียงเครื่องเดียว การใช้เทคโนโลยีมัลติมีเดียจะสามารถรองรับเม็ดเงินของนักเรียนทุกคนได้พร้อมกัน นักเรียนทุกคนในชั้นเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ สนุกคิด สนุกทำ ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและกระตุ้นความสนใจได้เป็นอย่างดี (ปาริชาติ เกษชชา ออนไลน์, 2554) ช่วยพัฒนา ศักยภาพและเพิ่มอรรถประโยชน์ ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศบูรณาการการเรียนการสอนในชั้นเรียน และ เกิดอรรถประโยชน์สูงสุด

การเรียนการสอนคณิตศาสตร์เท่าที่ผ่านมาผู้สอนมีบทบาทเพียงคนเดียวในการสอนความรู้ เน้นการจำ และสอนนักเรียนเป็นจำนวนมากในเวลาเดียวกัน นักเรียนบางคนมีทักษะ ความชำนาญทางคณิตศาสตร์มากกว่า นักเรียนอีกหลาย ๆ คนในกลุ่ม ซึ่งเป็นความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างชัดเจน คนที่เรียนได้เร็วย่อมมีความสุขกับการเรียน ส่วนคนที่เรียนช้าย่อมเกิดความคับข้องใจในขณะที่เรียน ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไม่เป็นที่พึงพอใจ เพราะว่าการเรียนการสอนขาดแรงจูงใจ ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย และขาดสื่อการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมในการเรียนของนักเรียน (รุ่งทิพา บุรีรัตน์ และคณะ, 2550, หน้า 39) ดวงกมล สิ้นเพ็ง (2553, หน้า 185) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักพึ่งพากัน เพื่อความสำเร็จร่วมกันในการทำงาน มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะทางสังคม รวมทั้งทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการทำงาน ทักษะการทำงาน ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา

จากเหตุผลและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เม้าส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจเรื่อง เศษส่วน และทศนิยม ได้ง่ายขึ้น เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและเป็นรูปแบบที่มุ่งให้นักเรียนได้ร่วมทำงานกันอย่างเต็มความสามารถ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน เกิดความสนุกกับการเรียนการสอน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับที่สูงขึ้นอีกด้วย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เม้าส์ วิชาคณิตศาสตร์เรื่องเศษส่วนและทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เม้าส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เม้าส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เม้าส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านกาตอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เม้าส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนและทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบประเมินบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เม้าส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญประเมิน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัย แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และแบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียน ประกอบด้วย ด้านความสนใจใฝ่รู้ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ขั้นตอน คือ 1) ขึ้นก่อนสอน ซึ่งเจงนักเรียนเกี่ยวกับเกณฑ์ วิธีการและกระบวนการในการเรียนโดยใช้บทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เม้าส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม 2) ขึ้นสอน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (pretest) เรื่อง เศษส่วนและทศนิยม โดยจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนที่ละความสามารถกลุ่มละ 3 คน เก่ง ปานกลาง และอ่อน (1:1) จำนวน 10 กลุ่ม จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เม้าส์ สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนที่แสดงออกในระหว่างที่มีการจัดการเรียนรู้ เพื่อประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียน 3) ขึ้นสรุป ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (posttest) แบบ 4 ตัวเลือก

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ได้แก่ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (index of congruency: IOC) การหาค่าความยากง่าย (P) ของแบบทดสอบรายข้อ การหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบรายข้อ และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ได้แก่ t -test

ผลการวิจัย

1. บทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน และทศนิยมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.19/80.33 และมีค่าดัชนีประสิทธิผล 0.6474 ซึ่งมากกว่า 0.50 ขึ้นไป เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์ วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วนและทศนิยม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.27 คะแนนและ 24.10 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์ วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วนและทศนิยม มีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมืออยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพโดยเฉลี่ย E1/E2 เท่ากับ 80.19/80.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 แสดงให้เห็นว่า บทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วนและทศนิยม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ บทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์ ช่วยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ได้ต่อบทเรียน และกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น และลักษณะของบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์นั้น เปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาส ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ ทั้งกิจกรรมรายบุคคล และกิจกรรมกลุ่มที่เน้นให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันคิดแก้ปัญหา ร่วมกันทำกิจกรรม จนส่งผลให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ
2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า บทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมาส์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ และบรรยากาศการเรียนที่

สนุกสนาน ทำให้นักเรียนมีความก้าวหน้าและมีพัฒนาการทางการเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

3. การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมืออยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านความสนใจใฝ่รู้ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ครูผู้สอนควรปฐมนิเทศนักเรียนเพื่อให้เข้าใจในแต่ละขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมมาส์
2. ครูผู้สอนควรตรวจสอบและจัดอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้ในกิจกรรมเสมอ เพื่อไม่ให้เกิดการจัดการเรียนรู้ต้องติดขัด อาจส่งผลให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย
3. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมออกแบบจัดกิจกรรมสำหรับใช้ในบทเรียนคณิตศาสตร์แบบร่วมมือด้วยไมโครซอฟท์มัลติพอยท์เมมาส์

บรรณานุกรม

ดวงกมล สิ้นเพ็ง. (2553). *การพัฒนาผู้เรียนผู้สังเกตแห่งการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปาริชาติ เกษัชชา. (2554). *รู้จักนวัตกรรมใหม่เทคโนโลยีมัลติพอยท์* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

www.supervisor-cm1.net/UserFiles/File/multipoint.doc [2554, กุมภาพันธ์ 18].

รุ่งทิภา บุรีรัตน์ และคณะ. (2550). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดียวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติและปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 1(1), หน้า 37-47.

อรนันท์ เชาว์พานิช. (2551). *การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โปรแกรมมัลติพอยท์เมมาส์ในการสอน เรื่อง เซต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

http://www.conference.phuket.psu.ac.th/PSU_OPEN_WEEK_2009/data/Technology/Paper2.pdf [2554, 20 มีนาคม].

Phillips, Susan R. (2010). *Student discussions in cooperative learning groups in a high school mathematics classroom: A descriptive multiple case study* (Online). Abstract from: http://etd.ohiolink.edu/view.cgi?acc_num=akron1287086564 [2011, December 22].

_____. (2010). *Student discussions in cooperative learning groups in a high school mathematics classroom: A descriptive multiple case study*. Doctorial, dissertation of secondary education, Graduate faculty, University of Akron.

Topping, K. J. et al. (2011). Cooperative learning in science: Intervention in the secondary school. *Science & Technological Education*, 29(1), pp.1-106.

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนสิทธิ
เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดก

LEGAL PROBLEMS AND OBSTACLES ON PROCEEDING REGISTRATION
OBTAINED THROUGH INHERITANCE REAL ESTATE

บุษบา ประชาฉาย*

Budsaba Prachachay

บทคัดย่อ

ประมวลกฎหมายที่ดินได้กำหนดหลักการในการขอจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกไว้ 2 กรณี คือ กรณีทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยตรง ตามมาตรา 81 และกรณีผู้จัดการมรดกยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกให้แก่ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกตามมาตรา 82 ในทางปฏิบัติการขอจดทะเบียนโดยทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก ตามมาตรา 81 เป็นปัญหากับพนักงานเจ้าหน้าที่และทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก ไม่ว่าจะเป็นทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมของเจ้ามรดก เนื่องจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิทธิในการรับมรดกที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จากพยานหลักฐานต่าง ๆ ตามที่ทายาทผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกนำมาแสดงนั้น ไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงทำให้การจดทะเบียนคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วย

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกพบว่ามีปัญหาหลายประการ ได้แก่ ปัญหาทายาทผู้ขอจดทะเบียนแจ้งเท็จเกี่ยวกับสิทธิในการรับมรดก ปัญหาจากสาระสำคัญของการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกที่ทำให้การจดทะเบียนไม่ชอบด้วยกฎหมาย ปัญหาเนื่องจากเจ้าหน้าที่ขาดความรู้และความเข้าใจ ปัญหาการให้ความคุ้มครองพนักงานเจ้าหน้าที่ ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกหรือบุคคลอื่นที่ได้รับความเสียหาย และปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งเท็จปิดบังทายาทอื่น เป็นเหตุให้ทายาทนั้นเสียสิทธิในมรดก ซึ่งจากปัญหาต่าง ๆ ส่งผลให้การจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกเป็นไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือกล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัญหาการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดก มีสาเหตุอันเนื่องมาจากบุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำขอจดทะเบียนนั่นเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอให้ยกเลิกการยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยตรงของทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก ตามบทบัญญัติ มาตรา 81 แห่ง

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ประมวลกฎหมายที่ดิน และแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 82 โดยกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้จัดการมรดกโดยคำสั่งศาลเท่านั้นเป็นผู้มีสิทธิยื่นคำขอจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกเพื่อแก้ไขปัญหาการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเนื่องมาจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิทธิในการรับมรดกที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จากพยานหลักฐานต่าง ๆ ตามที่ทายาทผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนนำมาแสดงไม่ถูกต้องอีกต่อไป

คำสำคัญ: การจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์, มรดก

ABSTRACT

The Land Code provides the principles for registration of immovable property acquired through inheritance in two categories: the heir directly submits the competent officer an application for transfer registration of estate pursuant to Section 81 and the estate administrator files an application for transfer registration of estate to the heir pursuant to Section 82. In practice, application for transfer registration of estate by the heir under Section 81 has brought about certain problems with the competent officer and the heir, whether as statutory heir or legatee. Such problems, which are derived from the fact relating to the right to receive a legacy which is collected by the competent officer from evidence furnished by the applicant, may be inadmissible or unlawful, thus making such registration invalid or null and void.

From the investigation of legal problems and obstacles on registration of immovable property acquired through inheritance, it is indicated that there are various problems in concern such as misrepresentation by the heir filing an application of the right to receive a legacy, invalid registration of immovable property acquired through inheritance due to its material content, inadequate knowledge and understanding of the officer, immunity provided for the officer, impair of right of the heir or other persons and inadequate sanction measures against such heir intentionally misrepresenting or concealing other heirs etc. The problems mentioned above give rise to errors or unlawfulness of registration of immovable property acquired through inheritance. On the other hand, it can be said that problems relating to registration of immovable property acquired through inheritance mainly come from such person entitled to submit an application for such registration. Therefore it is proposed that individual submission of an application for registration of immovable property acquired through inheritance by the heir pursuant to section 81 of the Land Code should be repealed and section 82 also amended to the extent that only the administrator is entitled to file an application for registration of immovable property acquired through inheritance to solve the above problems.

Keywords: registration of immovable property acquired through inheritance. estate.

บทนำ

ระบบการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ของประเทศไทยเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 และมาตรา 1299 กล่าวคือ มาตรา 456 วรรคแรก เป็นเรื่องแบบของนิติกรรมในสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่กฎหมายบังคับให้ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ สำหรับมาตรา 1299 เป็นเรื่องการจดทะเบียนทรัพย์สิน กำหนดให้การได้มาโดยนิติกรรมซึ่งอสังหาริมทรัพย์และทรัพย์สินอื่นเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และกรณีการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์และทรัพย์สินอื่นเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์โดยทางอื่นนอกจากนิติกรรม กฎหมายกำหนดว่า หากไม่ได้จดทะเบียนการได้มานั้น ๆ เสียก่อน จะมีการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนไม่ได้ และสิทธิที่ยังไม่ได้จดทะเบียนนั้นมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ได้สิทธิมาโดยเสียค่าตอบแทนและโดยสุจริต และได้จดทะเบียนสิทธิโดยสุจริตแล้ว

กรณีการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์โดยทางอื่นนอกจากนิติกรรมที่สำคัญประการหนึ่งคือ การได้มาโดยทางมรดก แม้ทายาทที่มีสิทธิรับมรดกยอมได้สิทธิในมรดกนั้นทันทีที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1599 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ เมื่อบุคคลใดตายมรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่ทายาท ” ก็ตาม แต่ทายาทยังคงต้องดำเนินการทางทะเบียนตามประมวลกฎหมายที่ดิน เพื่อเปลี่ยนชื่อของผู้ตายมาเป็นของทายาทที่มีสิทธิรับมรดกในภายหลัง ตามนัยมาตรา 1299 มิฉะนั้นจะทำการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนไม่ได้ จนกว่าจะได้จดทะเบียนการได้มาโดยทางมรดกนั้นเสียก่อน

ประมวลกฎหมายที่ดินได้กำหนดหลักการในการขอจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกไว้ 2 กรณี ในสองมาตรา คือ

1. กรณีทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยตรง ตามมาตรา 81 กำหนดให้ผู้ได้รับมรดกต้องนำหลักฐานสำหรับที่ดินหรือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินพร้อมด้วยหลักฐานในการได้รับมรดกมายื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 71 และให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนพยานหลักฐาน หากเชื่อได้ว่าผู้ขอเป็นทายาทแล้ว ให้ประกาศโดยทำหนังสือปิดไว้ในที่เปิดเผยมีกำหนดสามสิบวัน ตามสถานที่ที่กำหนด และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำหนังสือส่งประกาศดังกล่าวให้บุคคลที่ผู้ขอแจ้งว่าเป็นทายาททุกคนทราบเท่าที่จะทำได้ หากไม่มีทายาทซึ่งมีสิทธิรับมรดกโต้แย้งภายในกำหนดเวลาที่ประกาศและมีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า ผู้ขอมีสิทธิได้รับมรดกแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจดทะเบียนให้ตามที่ผู้ขอแสดงหลักฐานการมีสิทธิตามกฎหมาย นอกจากนั้นยังมีขั้นตอนต่าง ๆ ตามวรรคสามถึงวรรคห้า ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎกระทรวง ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2516) และระเบียบกรมที่ดินว่าด้วยการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดก พ.ศ. 2548, (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

2. กรณีผู้จัดการมรดกยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกให้แก่ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก ตามมาตรา 82 กำหนดให้ผู้จัดการมรดกซึ่งได้จดทะเบียนลงชื่อผู้จัดการในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินแล้ว ยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกให้แก่ทายาท โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจดทะเบียนให้ตามคำขอโดยไม่ต้องประกาศตามมาตรา 81

ในทางปฏิบัติการขอจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดก กรณีทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยตรง ตามมาตรา 81 เป็นปัญหาเกี่ยวกับพนักงานเจ้าหน้าที่และทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกไม่ว่าจะเป็นทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมของเจ้ามรดก เนื่องจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิทธิในการรับมรดกที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จากพยานหลักฐานต่าง ๆ ตามที่ทายาทผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกนำมาแสดงนั้นไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากว่าทายาทผู้ขอจดทะเบียนโอนมรดกแจ้งเท็จเกี่ยวกับสิทธิในการรับมรดกอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นทรัพย์มรดก โดยไม่แจ้งให้ทราบหรือปิดบังทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกอื่น ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ได้ข้อเท็จจริงทั้งหมดว่า มีทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกอสังหาริมทรัพย์ที่มีการขอจดทะเบียนนั้นได้แก่ใครบ้าง หรือในกรณีที่ผู้ขอจดทะเบียนแจ้งให้ทราบถึงทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกอื่น พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ต้องสอบสวนข้อเท็จจริงต่อไปอีกว่า ทายาทผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกนั้น มีสิทธิรับมรดกโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นการสอบข้อเท็จจริงในเรื่องการเสียสิทธิในมรดกโดยทางใดทางหนึ่ง หรือการสอบสวนข้อเท็จจริงในกรณีที่มีพินัยกรรมว่า พินัยกรรมนั้นเป็นฉบับที่แท้จริงและทำขึ้นถูกต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ผู้รับพินัยกรรมมีสิทธิรับมรดกหรือไม่ เป็นต้น ดังนั้น แม้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสอบสวนข้อเท็จจริง จะได้สอบสวนหรือวินิจฉัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับมรดกจากหลักฐานตามที่ทายาทผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนนำมาแสดงนั้นไปด้วยความสุจริตในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินการถูกต้องตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วก็ตาม แต่หากพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ใช้ในวินิจฉัยซึ่งได้มาจากทายาทผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นเท็จ ย่อมทำให้การจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกนั้นเป็นไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นการสร้างความไม่เป็นธรรมแก่ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกทุกคน ไม่ว่าจะเป็นทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมของเจ้ามรดก และเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่คู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย หากมีการโอนกรรมสิทธิ์อสังหาริมทรัพย์นั้นต่อไป ตามหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน

แม้การกระทำของทายาทผู้ขอจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกตามมาตรา 81 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ที่แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกกับพนักงานเจ้าหน้าที่อันเป็นเท็จจะเป็นความผิดอาญา ตามบทบัญญัติมาตรา 137 แห่งประมวลกฎหมายอาญา “ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” และทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกหรือบุคคลอื่นที่ได้รับความเสียหาย สามารถใช้สิทธิฟ้องร้องให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายในความผิดฐานละเมิด ตามบทบัญญัติมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” รวมทั้งฟ้องร้องให้เพิกถอนการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกไม่ถูกต้อง ตามมาตรา 61 แห่งประมวลกฎหมายที่ดินก็ตาม แต่ในการฟ้องร้องดำเนินคดีต่าง ๆ ต้องใช้ระยะเวลาในการรอผลการพิจารณาพิพากษาคดี และหากคู่กรณีไม่พอใจในผลการพิพากษาศาลชั้นต้น มีการยื่น

อุทธรณ์ ฎีกา จะยิ่งเกิดความล่าช้าออกไปอีก อีกทั้งในกรณีที่มีการโอนกรรมสิทธิ์ไปสู่บุคคลอื่นก็จะเกิดความเสียหายมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ กรณีปัญหาการกระทำของทายาทผู้จดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกตามมาตรา 81 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแจ้งกับพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า เจ้ามรดกมีทายาทผู้มีสิทธิได้รับมรดกเพียงผู้จดทะเบียนเท่านั้น โดยไม่ได้แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบว่ามิบุคคลอื่นมีสิทธิรับมรดกด้วยนั้น จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1239/2506 ได้วินิจฉัยว่า การกระทำดังกล่าวไม่เป็นเหตุให้ทายาทนั้นเสียสิทธิในมรดกโดยการถูกกำจัดมิให้รับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1605 เพราะการกระทำดังกล่าวไม่ใช่การยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกแต่อย่างใด เป็นแต่เพียงการปิดบังทายาทอื่นที่มีสิทธิรับมรดกเท่านั้น จึงเชื่อได้ว่า ปัญหาเรื่องการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิทธิในการรับมรดกที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จากพยานหลักฐานต่าง ๆ ตามที่ทายาทผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกนำมาแสดงนั้น ไม่ถูกต้อง ก็จะยังคงเกิดขึ้นต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดก ว่ามีปัญหาเกี่ยวกับบุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำขอจดทะเบียนอย่างไร และมีแนวทางแก้ไขหรือไม่ อย่างไร อีกทั้งยังได้ศึกษาระบบการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกของต่างประเทศ และคำพิพากษาศาลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะได้นำไปศึกษาวิเคราะห์หาข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกฎหมายและแนวทางแก้ไขปัญหา เพื่อความเป็นธรรมแก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดก
2. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการ และแนวคิดในการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดก
3. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกในประเทศไทยและต่างประเทศ
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดก
5. เพื่อศึกษาหามาตรการที่เหมาะสมมาใช้เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อความเป็นธรรมแก่ประชาชนซึ่งเป็นทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกทุกคน

สมมติฐานของการวิจัย

การจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกตามมาตรา 81 แห่งประมวลกฎหมายที่ดินไปโดยตลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิทธิในการรับมรดกที่พนักงาน

เจ้าหน้าที่ได้จากพยานหลักฐานต่าง ๆ ตามที่ทนายผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกนำมาแสดงนั้นไม่ถูกต้อง เป็นการสร้างความไม่เป็นธรรมแก่ทนายผู้มีสิทธิรับมรดกทุกคน ไม่ว่าจะเป็นทนายโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมของเจ้ามรดก เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่คู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตลอดจนจนเป็นการสร้างปัญหาให้แก่ทนายผู้ถูกระทบสิทธิ ที่ต้องมาฟ้องร้องให้เพิกถอนการจดทะเบียนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับบุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำขอจดทะเบียน โดยกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้จัดการมรดกเท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาเอกสารต่าง ๆ และบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น ประมวลกฎหมายที่ดิน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายของต่างประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎกระทรวง ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2516) และระเบียบกรมที่ดินว่าด้วยการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งได้มาโดยทางมรดก พ.ศ. 2548 คำพิพากษาศาล หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุง พัฒนา กฎหมาย ให้เกิดความเป็นธรรมและประโยชน์สูงสุดต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดก
2. ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการ และแนวคิดในการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดก
3. ทำให้ทราบถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มา โดยทางมรดก ในประเทศไทยและต่างประเทศ
4. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดก
5. ทำให้ทราบถึงมาตรการที่เหมาะสมมาใช้เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อความเป็นธรรมแก่ประชาชนซึ่งเป็นทนายผู้มีสิทธิรับมรดกทุกคน

ผลการวิจัย

การจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกไม่ถูกต้อง มีสาเหตุมาจากปัญหาหลายประการ ได้แก่ ปัญหาทายาทผู้จดทะเบียนแจ้งเท็จเกี่ยวกับสิทธิในการรับมรดก ซึ่งในทางปฏิบัติ พนักงานเจ้าหน้าที่จะสอบสวนวินิจฉัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิทธิในการรับมรดกของทายาทผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกไปตามพยานหลักฐานที่ทายาทผู้ยื่นคำขอนำมาแสดงเป็นส่วนใหญ่ เว้นแต่ในกรณีที่สารบบที่ดินอันเป็นทรัพย์มรดกที่ขอจดทะเบียนนั้นมีหลักฐานเก่าที่สามารถนำมาตรวจสอบสิทธิในการรับมรดกของเจ้ามรดก แต่หากไม่มีหลักฐานอื่นใดที่จะนำมาตรวจสอบได้แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ก็ต้องเชื่อถือตามพยานหลักฐานที่ผู้ยื่นคำขอนำมาแสดง ซึ่งโอกาสที่จะผิดพลาดคลาดเคลื่อนย่อมมีอยู่มาก ทั้งนี้ แม้มาตรา 81 จะกำหนดให้มีการประกาศการยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกโดยทำเป็นหนังสือปิดไว้ในที่เปิดเผยมีกำหนดสามสิบวัน เพื่อให้ทายาทซึ่งมีสิทธิรับมรดกอื่น (หากมี) ได้แย้งภายในกำหนดเวลาที่ประกาศ ซึ่งถือเป็นมาตรการทางกฎหมายที่รัฐนำมาใช้คุ้มครองสิทธิของทายาทอื่น ด้วยว่าสภาพสังคมครอบครัวไทยเปลี่ยนไป สมาชิกในครอบครัวมีการประกอบอาชีพต่างถิ่นฐานมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวมีลักษณะต่างคนต่างอยู่มากขึ้น โอกาสที่ทายาทซึ่งมีสิทธิรับมรดกอื่นที่ไม่ได้ยื่นคำขอจดทะเบียนจะล่วงรู้ถึงการยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกตามประกาศที่ปิดในที่ที่ที่ดินอันเป็นทรัพย์มรดกตั้งอยู่ และมาได้แย้งคัดค้านจึงเป็นไปได้ไม่น้อยมาก นอกจากนี้ การจดทะเบียนโอนมรดกที่มีทายาทซึ่งมีสิทธิได้รับมรดกหลายคน ตามกฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2516) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ข้อ 4 (2) ให้ทายาทผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนสามารถนำหลักฐานการไม่รับมรดกของทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกในบัญชีเครือญาติมาแสดง โดยไม่ต้องนำทายาทดังกล่าวมาให้ถ้อยคำยินยอมต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้นั้น พบว่ามีปัญหาเรื่องการตรวจสอบว่าหลักฐานนั้นเป็นหลักฐานการไม่รับมรดกของทายาทอื่นในบัญชีเครือญาติจริงหรือไม่ เนื่องจากสารบบที่ดินไม่มีข้อมูลและลายมือชื่อของทายาทดังกล่าวที่จะนำมาใช้ตรวจสอบได้ อีกทั้งกรณีเป็นการโอนมรดกโดยมิพินัยกรรม จะพบปัญหาเกี่ยวกับเอกสารที่ผู้ยื่นคำขอนำมาขึ้นว่าเป็นพินัยกรรมเสมอ ตั้งแต่การสอบสวนวินิจฉัยว่า พินัยกรรมนั้นเป็นฉบับที่แท้จริงและทำขึ้นถูกต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ อีกทั้งพินัยกรรมที่ผู้ยื่นคำขอนำมาแสดงนั้นเป็นพินัยกรรมฉบับสุดท้ายของเจ้ามรดกหรือไม่ และการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อที่ลงในพินัยกรรมว่าเป็นลายมือของเจ้ามรดกผู้ทำพินัยกรรมจริงหรือไม่ ซึ่งเป็นเพียงการตรวจสอบโดยการเทียบเคียงกับลายมือชื่อของเจ้ามรดกที่ปรากฏในสารบบที่ดินเท่าที่มีอยู่เท่านั้น ไม่ใช่การตรวจพิสูจน์ลายมือทางวิทยาศาสตร์แต่อย่างใด

ปัญหาจากสาระสำคัญของการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกที่ทำให้การจดทะเบียนไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาที่ 69/2547 วินิจฉัยสาระสำคัญของการดำเนินการจดทะเบียนโอนมรดก ตามมาตรา 81 ว่า มิใช่เพียงแต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการให้ปฏิบัติตามรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีการอันเป็นสาระสำคัญของการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น แต่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิทธิในการรับมรดกอสังหาริมทรัพย์ที่ขอจดทะเบียนก็ต้องชอบด้วยกฎหมายด้วย จึงจะมีผลให้การจดทะเบียนชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น การที่พนักงาน

เจ้าหน้าที่ดำเนินการถูกต้องทั้งรูปแบบ ขั้นตอน วิธีการตามที่กฎหมายกำหนด และได้จดทะเบียนถูกต้องตามที่ผู้ขอแสดงหลักฐานการมีสิทธิตามกฎหมายในขณะจดทะเบียน ก็ไม่อาจเป็นหลักประกันได้ว่า การจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกนั้นจะถูกต้องตามกฎหมายเสมอไป ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่และความเชื่อมั่นของผู้ที่จะทำนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินนั้น

ปัญหาเนื่องจากเจ้าหน้าที่ขาดความรู้และความเข้าใจในการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดก พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสอบสวนข้อเท็จจริงจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจกฎหมายมรดกในระดับที่สามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง เมื่อเปรียบเทียบกับกรจดทะเบียนโอนมรดกของต่างประเทศ แล้วพบว่า การจดทะเบียนโอนมรดกของต่างประเทศส่วนใหญ่ดำเนินการผ่านทางผู้จัดการมรดก การโอนมรดกของต่างประเทศจะต้องมีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับศาล ซึ่งถือเป็นกรก่อกองความถูกต้องในขั้นหนึ่งก่อน แต่กรจดทะเบียนโอนมรดกที่ดินของประเทศไทย พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนวินิจฉัยข้อเท็จจริง เป็นพนักงานตรวจสอบลายมือ และเป็นตุลาการในกรณีที่มีการสอบสวนเปรียบเทียบเมื่อมีการโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิในการรับมรดกของทายาทอีกด้วย การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่จึงมีโอกาที่จะผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้ค่อนข้างมาก

ปัญหาการให้ความคุ้มครองพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยที่กรดำเนินการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์มีความยุ่งยากมาก ทั้งในการตีความกฎหมายและการรับฟังข้อเท็จจริง ในต่างประเทศ เช่น ออสเตรเลีย อังกฤษ เยอรมนี สวีเดน แคนาดา และญี่ปุ่น กำหนดให้หน่วยงานนี้สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม และการดำเนินการจะต้องผ่านสำนักงานทนายความ (solisitor) ก่อน และในต่างประเทศส่วนมากจะบัญญัติยกเว้นความรับผิดชอบของนายทะเบียนไว้ ถ้าหากได้กระทำการโดยสุจริต จะไม่บัญญัติในลักษณะให้รับผิดชอบตามกฎหมายแพ่งเรื่องละเมิด เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย แม้ปัจจุบันพนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่ต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากมีพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แต่ความรับผิดชอบในทางส่วนตัวในกรณีประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงก็ยังมีอยู่ ซึ่งเมื่อพิจารณาคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดที่ 69/2547 ไม่มีประเด็นพิจารณาว่า การที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จดทะเบียนโอนมรดกไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 หรือไม่ อย่างไร จึงยังไม่อาจเป็นข้อยุติได้ว่า การจดทะเบียนที่พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการถูกต้องทั้งรูปแบบ ขั้นตอน วิธีการจดทะเบียน และได้จดทะเบียนถูกต้องตามที่ผู้ขอแสดงหลักฐานการมีสิทธิตามกฎหมายในขณะจดทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่ต้องรับผิดชอบแต่อย่างใด

ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกหรือบุคคลอื่นที่ได้รับความเสียหาย แม้กรกระทำของทายาทผู้ขอจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกตามมาตรา 81 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ที่แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกกับพนักงานเจ้าหน้าที่อันเป็นเท็จ จะเป็นความผิดอาญา และทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกหรือบุคคลอื่นที่ได้รับความเสียหาย สามารถใช้สิทธิฟ้องร้องให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายในความผิดฐานละเมิด รวมทั้งฟ้องร้องให้เพิกถอนกรจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกไม่ถูกต้อง ตาม

มาตรา 61 แห่งประมวลกฎหมายที่ดินก็ตาม แต่ในการฟ้องร้องดำเนินคดีต่าง ๆ ต้องใช้ระยะเวลาในการรอผลการพิจารณาพิพากษาคดี และหากผู้กรณีไม่พอใจในผลการพิพากษาศาลชั้นต้น มีการยื่นอุทธรณ์ ฎีกา จะยิ่งเกิดความล่าช้า อีกทั้งในกรณีที่มีการโอนกรรมสิทธิ์ไปสู่บุคคลอื่น ก็จะเกิดความเสียหายมากยิ่งขึ้น ซึ่งสิทธิในการฟ้องร้องต่าง ๆ นั้น เป็นแต่เพียงมาตรการที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาในเชิงเยียวยาเท่านั้น ไม่ใช่เป็นมาตรการที่จะนำมาใช้ป้องกันสิทธิของทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกอื่นที่ต้องได้รับความเสียหายแต่อย่างใด

ปัญหาเกี่ยวกับการแจ้งเท็จปิดบังทายาทอื่นไม่เป็นเหตุให้ทายาทนั้นเสียสิทธิในมรดกกรณีปัญหาการกระทำของทายาทผู้จดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกตามมาตรา 81 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแจ้งกับพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า เจ้ามรดกมีทายาทผู้มีสิทธิได้รับมรดกเพียงผู้จดทะเบียนเท่านั้น โดยไม่ได้แจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบว่า มีบุคคลอื่นมีสิทธิรับมรดกด้วยนั้น จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1239/2506 ได้วินิจฉัยในประเด็นเกี่ยวกับการเสียสิทธิในมรดกโดยการถูกกำจัดมิให้รับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1605 โดยเห็นว่า การที่ทายาทคนหนึ่งไปขอประกาศรับมรดกโดยไม่ระบุลงไปในบัญชีเครือญาติว่ามีบุคคลอื่นเป็นทายาทอีกด้วยนั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดกแต่อย่างใด เป็นแต่เพียงการปิดบังทายาทอื่นที่มีสิทธิรับมรดกเท่านั้น จึงเชื่อได้ว่า ปัญหาเรื่องการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิทธิในการรับมรดกที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้จากพยานหลักฐานต่าง ๆ ตามที่ทายาทผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกนำมาแสดงนั้น ไม่ถูกต้องก็วยังคงเกิดขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรยกเลิกบทบัญญัติมาตรา 81 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน กรณีทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกยื่นคำขอจดทะเบียนโอนมรดกต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยตรง
2. แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 82 วรรคหนึ่งและวรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน โดยกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้จัดการมรดกโดยคำสั่งศาลเท่านั้นเป็นผู้มีสิทธิยื่นคำขอจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดก ดังนี้

มาตรา 82 “การขอจดทะเบียนลงชื่อผู้จัดการมรดกในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ให้ผู้จัดการมรดกโดยคำสั่งศาลยื่นคำขอพร้อมด้วยนำหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินนั้น และหลักฐานการเป็นผู้จัดการมรดกโดยคำสั่งศาล มาแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 71 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจดทะเบียนให้ตามคำขอ

ในกรณีที่ผู้จัดการมรดกซึ่งได้มีชื่อในหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ขอจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกให้แก่ทายาท ให้ผู้จัดการมรดกและผู้ได้รับมรดกนำหลักฐานสำหรับที่ดินหรือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินพร้อมด้วยหลักฐานในการได้รับมรดกมายื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 71 เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนพยานหลักฐานและเชื่อได้ว่าผู้ขอมีสิทธิได้รับมรดกแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการจดทะเบียนให้ตามที่ผู้ขอแสดงหลักฐานการมีสิทธิตามกฎหมาย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

บรรณานุกรม

- กรมที่ดิน. (2543). *วิวัฒนาการออกโฉนดที่ดินและงานทะเบียนที่ดิน 100 ปี กรมที่ดิน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จำรัส วันดี. (2543). *การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเรื่องมรดก คำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างการเขียนพินัยกรรม (แก้ไขตามกฎหมายใหม่ พ.ศ. 2543)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บพิธการพิมพ์.
- ชัยชาญ สิทธิวิรัชธรรม. (2551). *บทความเรื่องแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขเพิกถอนการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.dol.go.th/registry/images/medias/registry/file/technique/technique_05.pdf [2554, 11 มิถุนายน].
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และมานิตย์ จุมปา. (2548). *คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- วรวิภา เทพทอง. (2551). ปัญหาการจดทะเบียนสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มาโดยทางมรดกกับข้อเสนอแนะการแก้ไขบทบัญญัติ มาตรา 81 และมาตรา 82 ตามประมวลกฎหมายที่ดิน. *วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมาธิราช*, 2(20), หน้า 56-62.
- วสันต์ กิจบำรุง. (2551). *หลักวิชาการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=landclinic&date=02-04-2008&group=12&gblog=1> [2554, 6 มิถุนายน].
- สุดารัตน์ ภัทรานุรักษ์กุล. (2551). *ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างระบบแบบและระบบทะเบียน: ศึกษากรณีสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา สาขากร. (2525). *การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Alberta Land Titles. (2554). *Transmission on death* (Online). Available: www.servicealberta.ca/pdf/ltmanual/TRA-1.pdf [2554, July 7].
- New South Wales Consolidated Acts. *Real property act 1900-SECT 93* (Online). Available: http://www.austlii.edu.au/au/legis/nsw/consol_act/rpa1900178/s93.html [2554, July 7].
- Thehailaw.com. (2554). *การใช้อำนาจหน้าที่ตามหลักกฎหมายมหาชน* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.thethailaw.com/law/law5/more5-5.html [2554, 26 ตุลาคม].

ระบบสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพ

โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี

INFORMATION TECHNOLOGY SYSTEM FOR RISK MANAGEMENT IN HEALTH CARE SERVICES OF SAPPASITTIPRASONG HOSPITAL UBON RATCHATHANI

ประธาน วิทยะการุณย์*

Prathan Wiriyakarun

บทคัดย่อ

การพัฒนาสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี 2) เพื่อหาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี โดยพัฒนาจากระบบงานเดิมที่บันทึกข้อมูลรายงานอุบัติการณ์ในรูปแบบเอกสาร ขอบเขตของการวิจัยคือ พัฒนาระบบสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพให้สามารถจัดการข้อมูลอุบัติการณ์ และรายงานข้อมูลอุบัติการณ์ โดยกำหนดสิทธิการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งานระบบและสามารถเรียกดูข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในโรงพยาบาลได้ เครื่องมือในการพัฒนาคือ ภาษา PHP ร่วมกับระบบจัดการฐานข้อมูล MySQL และประมวลผลผ่านเว็บเซิร์ฟเวอร์ Apache ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมโดยผู้เชี่ยวชาญด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จำนวน 3 คน และผู้ใช้งานระบบซึ่งประกอบด้วย ระดับบริหาร ระดับปฏิบัติการ รวมจำนวน 10 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ระบบสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี สามารถสนับสนุนการบริหารงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพ ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้เป็นอย่างดี ผลการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมอยู่ในระดับดี สอดคล้องและเหมาะสมกับระบบงานเดิม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: บริหารความเสี่ยง, ระบบสารสนเทศ

* สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ABSTRACT

This research aimed to study and develop an information technology system for risk management in the health care services of Sappasittiprasong Hospital, Ubon Ratchathani and to find the efficiency of the information technology system. The researcher had studied and developed the old records from the paper-based system to the IT system. The framework of the study was to develop an information technology system for risk Management in the health care service that allows the users to get access to the system. According to their accessibilities, they would be able to search the information needed through Intranet in the hospital. The device used for developing the program was PHP Language and MySQL Data base. The program processed the collected data through Apache web server. A questionnaire with five rating scale was also used for the evaluation of the efficiency of the system, together with three computer experts and 10 users from both administration and operation department were involved in the evaluation. The data were analyzed by means and standard deviation. The result showed that the information technology system for risk management in the health care services of Sappasittiprasong Hospital, Ubon Ratchathani was able to be effectively used through the internet. Moreover, the evaluation of the program revealed that the system was rated at a good level of efficiency and could be able to apply to use effectively in the hospital.

Keywords: risk management. information system.

บทนำ

โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี มีสถานะเป็นโรงพยาบาลระดับศูนย์ ถือเป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ มียอดให้บริการเฉลี่ย 2,890 รายต่อวัน มีวิสัยทัศน์คือ “เป็นโรงพยาบาลศูนย์ชั้นนำด้านวิชาการ บริการ และส่งเสริมสุขภาพอย่างมีคุณภาพที่เป็นเลิศในระดับสากล” อีกทั้งทางโรงพยาบาลอยู่ในช่วงการดำเนินการพัฒนาเพื่อให้ได้รับการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (HA) ดังนั้นในทุกกระบวนการจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี และมีการนำทฤษฎีหรือเครื่องมือที่ช่วยในการบริหารจัดการมาประยุกต์ใช้ในงานนั้น ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

งานบริหารความเสี่ยงเป็นอีกหนึ่งระบบที่เป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการองค์กรให้มีคุณภาพ กล่าวคือ การบริหารความเสี่ยงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ทำให้เกิดความมั่นใจว่าความเสี่ยงทั้งหมดที่มีผลกระทบสำคัญทั้งจากภายในและภายนอกที่มีต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร จะได้รับการพิจารณาและจัดการให้หมดไปหรือลดน้อยลงซึ่งจะทำให้ผลการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่ทั้งนี้ การบริหารความเสี่ยงดังกล่าวนอกจากจะต้องมีการดำเนินการทั่วทั้งองค์กรแบบบูรณาการ ยังต้องให้ความสำคัญในการกำหนดผู้รับผิดชอบต่อกิจกรรมการควบคุม (control activities) เพื่อพิจารณาประสิทธิผลของการจัดการความเสี่ยงที่ได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และหรือพิจารณาการปฏิบัติเพิ่มเติมที่จำเป็น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการความเสี่ยง มีการติดตาม (monitoring) เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการจัดการความเสี่ยง มีคุณภาพ มีความเหมาะสม และ

การบริหารความเสี่ยงได้นำไปใช้ทุกระดับขององค์กร มีการรายงานความเสี่ยงทั้งหมดที่มีผลกระทบสำคัญต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรต่อผู้บริหารที่รับผิดชอบ และมีระบบสารสนเทศและการสื่อสาร (information & communication) ให้แก่บุคลากรทุกคนได้รับรู้และเข้าใจอย่างทั่วถึง จะสามารถช่วยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ระบบงานบริหารความเสี่ยงของโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ที่ผ่านมา การแจ้งปัญหาหรือรายงานอุบัติการณ์ต่อคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงจะเป็นรูปแบบเอกสาร ทำให้เกิดการล่าช้าหรือข้อมูลอาจคลาดเคลื่อนได้ ขาดประสิทธิภาพในการสืบค้นข้อมูลหรือทำสถิติต่าง ๆ ไม่ตอบสนองความต้องการด้านสารสนเทศของผู้บริหาร และยังไม่เพียงพอต่อการสูญเสียข้อมูลอีกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาระบบสารสนเทศของระบบงานบริหารความเสี่ยงโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาของระบบงานเดิมที่ไม่ตอบสนองรูปแบบการพัฒนาองค์กรในยุคนี้ ระบบสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงที่พัฒนาขึ้นใหม่จะใช้ความสามารถของระบบคอมพิวเตอร์ ในการแจ้งปัญหาหรือรายงานอุบัติการณ์ ผู้รับผิดชอบพื้นที่สามารถกระทำได้ทันทีและแจ้งให้หัวหน้าส่วนงานรับทราบ แล้วจึงรายงานต่อคณะกรรมการ โดยข้อมูลดังกล่าวจะถูกบันทึกไว้ในฐานข้อมูล ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพ ให้ใช้งานฐานข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี

ขอบเขตของการวิจัย

พัฒนาระบบสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี โดยความสามารถของระบบมีดังนี้ 1) รวบรวมข้อมูลการแจ้งปัญหาความเสี่ยงและอุบัติการณ์ของโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี 2) สรุปข้อมูลการแจ้งปัญหาความเสี่ยงและอุบัติการณ์ต่องานบริหารความเสี่ยงเพื่อรายงานต่อผู้บริหารได้ 3) สนับสนุนการทำงานผ่านระบบเครือข่ายท้องถิ่น (LAN) 4) กำหนดสิทธิในการใช้งานตามลักษณะของผู้ใช้ 5) ผู้บริหารสามารถดูรายงานข้อมูลของบุคลากรข้อมูลความเสี่ยงและอุบัติการณ์ได้ 6) หัวหน้าส่วนงานสามารถรวบรวมข้อมูล บันทึกข้อมูลความเสี่ยงและอุบัติการณ์ และเมื่อคัดกรองหรือลงรับแล้วผู้ใช้งานระดับเจ้าหน้าที่จะปรับปรุงข้อมูลไม่ได้ 7) เจ้าหน้าที่สามารถดูข้อมูลของตนเองและสามารถปรับปรุงข้อมูลได้ในกรณีที่หัวหน้ายังอนุญาตให้ปรับปรุงข้อมูลได้ และ 8) ผู้ดูแลระบบสามารถบันทึกข้อมูล เพิ่มข้อมูล ลบข้อมูล แก้ไขข้อมูล กำหนดสิทธิ์การใช้งานให้กับผู้ใช้แต่ละระดับได้

เครื่องมือในการพัฒนาระบบ ได้แก่ อุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ประกอบด้วย CPU Intel core 2 Duo 2.10 GHz, RAM 1 GB, Harddisk 160 GB อุปกรณ์ซอฟต์แวร์ประกอบด้วย ระบบปฏิบัติการ Microsoft windows7, ระบบจัดการฐานข้อมูล MySQL, PHP

นิยามศัพท์เฉพาะ

โรงพยาบาล หมายถึง โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี

ระบบบริการสุขภาพ หมายถึง ระบบบริการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค และปัญหาที่คุกคามสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพที่เป็นแบบผสมผสาน หรือเฉพาะด้าน หรือเฉพาะเรื่อง แบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ ระบบบริการระดับปฐมภูมิ ระบบบริการระดับทุติยภูมิ และระบบบริการระดับตติยภูมิ

อุบัติการณ์ หมายถึง เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการให้บริการระบบบริการสุขภาพของโรงพยาบาล

ระบบ หมายถึง ระบบสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์อุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นคือ แบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ กำหนดเกณฑ์ตามวิธีของไลเกอร์ต์ ประกอบด้วยมาตรฐานเชิงคุณภาพ 5 อันดับ และมาตรฐานเชิงปริมาณ 5 อันดับ แบ่งเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ ด้านการติดต่อระหว่างโปรแกรมกับผู้ใช้ (usability test) ด้านการประมวลผลของโปรแกรม (functional test) ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ (functional requirement test) และด้านความปลอดภัยของโปรแกรม (security test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ในการวัดค่ากลางของข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) หรือค่าเฉลี่ย (mean) และวัดการกระจายของข้อมูลโดยใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: *SD*)

ผลการวิจัย

1. การประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิภาพของระบบเท่ากับ 4.24 แสดงว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี
2. การประเมินความคิดเห็นของผู้ใช้งานทั่วไป ประกอบด้วยระดับผู้บริหารและผู้ใช้งานระดับปฏิบัติการ 10 คน ได้ค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิภาพของระบบโดยกลุ่มผู้บริหารเท่ากับ 4.17 และค่าเฉลี่ยของกลุ่มปฏิบัติการเท่ากับ 4.18 แสดงว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้ช่วยชาลยูโปรแกรมคอมพิวเตอร์และผู้ใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทั่วไป มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศงานบริหารความเสี่ยงด้านระบบบริการสุขภาพ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความถูกต้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ด้านความสามารถในการทำงานตามหน้าที่ที่มีอยู่ในโปรแกรม ด้านความสามารถในการใช้งานของโปรแกรม และด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล โดยภาพรวมประสิทธิภาพของโปรแกรมอยู่ในระดับดี อาจเป็นเพราะการศึกษานี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเสี่ยงเพียงด้านระบบบริการสุขภาพเท่านั้น ทำให้สามารถแก้ปัญหาที่ระบบงานเดิมประสบอยู่ และตอบสนองความต้องการของการใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการความเสี่ยง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอรอนงค์ คุรุณาด (2553) ที่พัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงในโรงพยาบาล มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงในแต่ละหน่วยงานโดยใช้เครื่องมือทางคุณภาพ และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย มุ่งเน้นการแก้ปัญหากระบวนการทำงานในเชิงระบบ ได้ผลว่าระบบบริหารความเสี่ยงในโรงพยาบาลในปัจจุบันเป็นเพียงการรายงานอุบัติการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น เครื่องมือที่ดีในการประเมินความเสี่ยงจะสามารถนำไปวิเคราะห์ หาสาเหตุและผลกระทบ เพื่อนำไปหามาตรการป้องกันเชิงระบบได้

บรรณานุกรม

- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2541). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: เทพเนรมิต.
- อรอนงค์ คุรุณาด. (2553). *การพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงสำหรับโรงพยาบาล*. การศึกษาค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียน
โรงเรียนดอนตาลวิทยา อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร
**THE DEVELOPMENT OF A COMPUTER PROGRAM TO SUPPORT
THE MANAGEMENT OF STUDENT DEVELOPMENT AT DONTAN
WITTAYA SCHOOL, DONTAN DISTRICT, MUKDAHAN PROVINCE**

ปรียา พันภัย*

Preeya Ponpai

บทคัดย่อ

การพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียน โรงเรียนดอนตาลวิทยา อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาระบบการบริหารงานพัฒนานักเรียนของโรงเรียนดอนตาลวิทยา 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียน และ 3) เพื่อหาประสิทธิภาพของโปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียน โดยทำการศึกษาและพัฒนาจากระบบงานเดิมที่บันทึกข้อมูลนักเรียนรายบุคคลโดยใช้เอกสาร ขอบเขตของการวิจัย คือ พัฒนาโปรแกรมให้สามารถจัดการและรายงานข้อมูลสารสนเทศนักเรียนรายบุคคลได้ โดยครูที่ปรึกษา ผู้บริหารนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน สามารถเรียกดูข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เครื่องมือในการพัฒนา คือ โปรแกรมภาษา PHP เขียนโปรแกรมร่วมกับระบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ที่สร้างด้วยโปรแกรม MySQL และประมวลผลผ่านเว็บ Apache ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 23 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า โปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียนโรงเรียนดอนตาลวิทยา อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร นั้น ผู้ดูแลระบบ ครูที่ปรึกษา ผู้บริหาร นักเรียน และผู้ปกครอง สามารถเพิ่ม ลบ แก้ไขและสืบค้นข้อมูลตามสิทธิของผู้ใช้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผลการประเมินด้าน Function requirement test ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ด้าน Function test ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ด้าน Usability test ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ด้าน Security test ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 สรุปภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 สรุปว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้แทนระบบงานเดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: โปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียน

* สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the management system of student development at Dontan Wittaya School, develop a computer program to support the management of the student development, and find the efficiency of the computer program used to support the management system of student development. In the past the school used paper to record data of the students individually, however, this research aimed to develop the program for managing and reporting the information of each student online. Thus, the advisors, school administrators, students, and parents were able to search information through internet. The research instrument for the program development was PHP language for the program writing on the relative data base developed by MySQL and processed through Apache web. A questionnaire with a five-level rating scale was also used to evaluate the efficiency of the program by twenty-three experts on computer programs. The data gathered by this questionnaire was analyzed by using mean and standard deviation.

The results showed that the developed program was able to be used efficiently for the management of the student development, allowing the supervisors, counseling teachers, school administrators, students, and parents to add, delete, edit and search the information through internet according to their right to do so. The results of the evaluation revealed that the mean score is 4.17 on the function requirement test, 4.44 on the Function Test, 4.31 on Usability Test and 4.16 on the Security Test. In conclusion, the evaluation of each test revealed the mean score was 4.27 and it was considered to be in a good level and was able to substitute new system for paper-based more efficiently.

Keyword: computer program to support the management of student development.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กรมสามัญศึกษา, 2542, หน้า 6) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6)

โรงเรียนดอนตาลวิทยา อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา จัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 3-4 งานพัฒนานักเรียนเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างการบริหารจัดอยู่ในกลุ่มบริหารทั่วไป มีหน้าที่ในการจัดทำและรายงานสารสนเทศแก่นักเรียนรายบุคคล ติดตาม ช่วยเหลือและแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน ส่งเสริมและพัฒนาการเรียน การจัดทำระบบสารสนเทศผู้เรียนรายบุคคลในปัจจุบันยังจัดเก็บข้อมูลอยู่ในรูปเอกสาร เช่น ข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ข้อมูลครอบครัว ข้อมูลพฤติกรรม เป็นต้น โดยครูที่ปรึกษาประจำชั้นเป็นผู้บันทึกข้อมูลแล้วส่งให้งานพัฒนานักเรียนรวบรวม สรุปและรายงานผู้บริหาร

การจัดทำสารสนเทศของงานพัฒนานักเรียนในปัจจุบันยังไม่มีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ใช้ในการจัดการข้อมูล ทำให้เกิดปัญหาการจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ข้อมูลซ้ำซ้อนไม่สมบูรณ์ ขาดความน่าเชื่อถือ การรายงานสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียนไม่สามารถกระทำได้ในเวลารวดเร็ว ประกอบกับบุคลากรในงานพัฒนานักเรียนมีจำนวนน้อย ในแต่ละปีโรงเรียนต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการจัดทำแบบฟอร์มเอกสารสำหรับบันทึกข้อมูลจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาโปรแกรมที่ทำงานผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพื่อช่วยสนับสนุนในการจัดทำสารสนเทศงานพัฒนานักเรียน บันทึกติดตามพฤติกรรมและคัดกรองนักเรียน เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ลดข้อผิดพลาดในการจัดทำและรายงานสารสนเทศ ได้สารสนเทศที่มีประสิทธิภาพน่าเชื่อถือ ผู้บริหารสามารถนำสารสนเทศประกอบการตัดสินใจในการบริหารงานของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

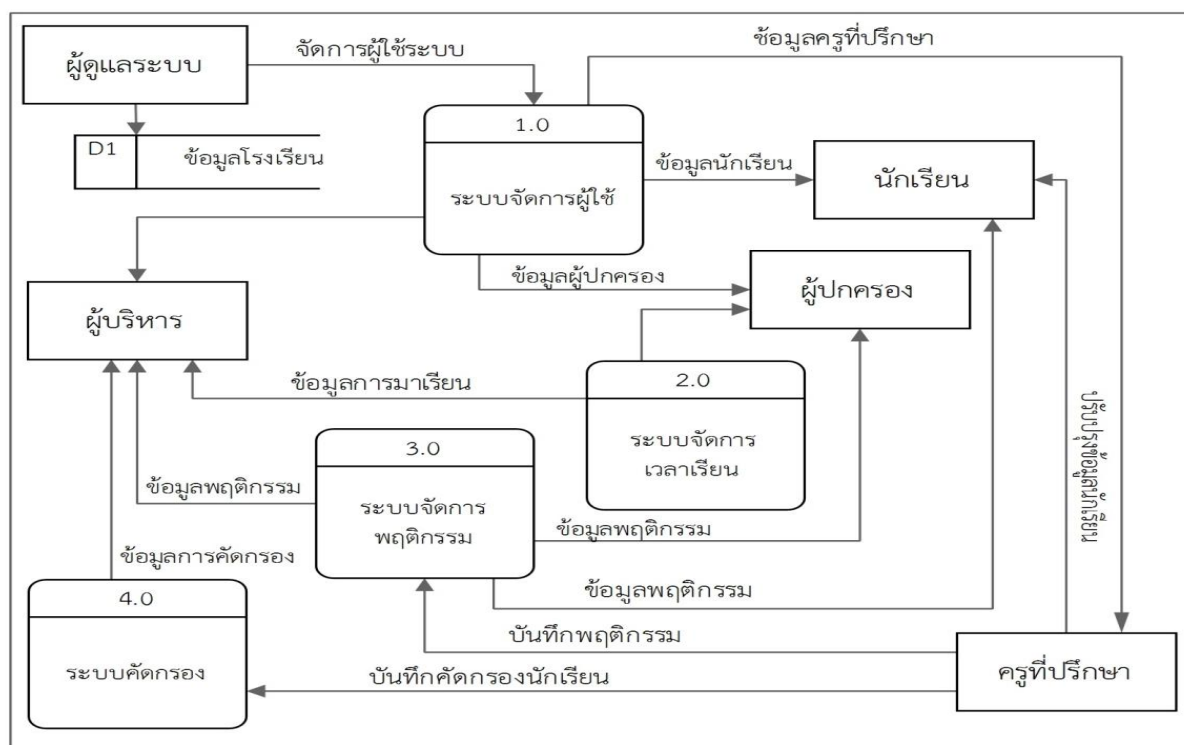
1. เพื่อศึกษาระบบการบริหารงานพัฒนานักเรียนของโรงเรียนคอนตาลวิทยา จากครู ผู้บริหาร และเอกสารของงานพัฒนานักเรียน
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียน
3. เพื่อหาประสิทธิภาพของโปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียนครอบคลุมเฉพาะการจัดทำและรายงานสารสนเทศนักเรียนรายบุคคล ขอบเขตความสามารถของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมี 5 ระบบงานย่อย ได้แก่ 1) ระบบจัดการผู้ใช้ 2) ระบบจัดการข้อมูลพื้นฐาน 3) ระบบจัดการข้อมูลพฤติกรรม 4) ระบบจัดการเวลาเรียน 5) ระบบจัดการข้อมูลการคัดกรองนักเรียน โดยใช้ขั้นตอนวิธีในการพัฒนาระบบงานคอมพิวเตอร์แบบ 5 ขั้นตอน (system development life cycle: SDLC) (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2548, หน้า 50) เพื่อให้โปรแกรมสามารถทำงานตอบสนองความต้องการขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ส่วน คือ 1) โปรแกรมสนับสนุนการบริหาร งานพัฒนานักเรียน โรงเรียนคอนตาลวิทยา อำเภอคอนตาล จังหวัดมุกดาหาร พัฒนาจากโปรแกรมภาษา PHP และโปรแกรมจัดการฐานข้อมูล MySQL และ 2) แบบประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน Function requirement test ด้าน Function test ด้าน Usability test และด้าน Security test ใช้เกณฑ์มาตรฐาน (rating scale) ของไคเกิร์ต ประกอบด้วยเชิงคุณภาพ 5 อันดับ และเชิงปริมาณ 5 อันดับ (สุวัฒน์ บรรลือ, 2544, หน้า 46) โปรแกรมต้องมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51ขึ้นไป จึงจะยอมรับว่าโปรแกรมมีประสิทธิภาพในการใช้งานได้ในสภาพการทำงานจริง

ภาพที่ 1 ระบบการทำงานของโปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียน

ขั้นตอนการพัฒนาระบบ

1. ศึกษาระบบงานพัฒนานักเรียนด้วยการสังเกตและสัมภาษณ์บุคลากรที่ปฏิบัติงานและผู้บริหาร ศึกษาระเบียบแนวปฏิบัติ และรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. วิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบงานใหม่
3. ทดสอบและประเมินประสิทธิภาพโปรแกรม ด้วยวิธี Black box test โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และผู้ใช้งานโปรแกรม จำนวน 20 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวัดค่ากลางของข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) และวัดการกระจายของข้อมูล โดยใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: *SD*)

ผลการวิจัย

1. ได้โปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียนครอบคลุม 5 ระบบงานย่อย โดยโปรแกรมสามารถทำงานบนเครื่องแม่ข่ายที่ติดตั้งระบบปฏิบัติการ Linux และเรียกใช้งานผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยใช้ Web browser ดังภาพที่ 2-5

โปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียน
INFORMATION SYSTEMS SUPPORT STUDENTS

ระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนงานพัฒนานักเรียน::ระบบของ Admin

รายการฐานข้อมูล :แก้ไขข้อมูลส่วนตัว Admin Printer Friendly

ลำดับที่	User	Pass	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	อันดับ	วิทยฐานะ	การศึกษา
1	admin123	admin123	ผู้ดูแลระบบคนที่ 1	ผู้ดูแลระบบ	1	ครู	ป.เอก

Page 1 of 1 Records 1 to 1 of 1

Add

เมนูผู้ดูแลระบบ

- แก้ไขข้อมูลส่วนตัว
- จัดการผู้ใช้
- จัดการข้อมูลพื้นฐาน
- บันทึกเวลาอัตโนมัติ
- บันทึกเวลาย้อนหลัง
- เหตุการณ์ประจำวัน

ออกจากระบบ

ภาพที่ 2 หน้าจอแสดงผลสำหรับผู้ดูแลระบบ

โปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียน
INFORMATION SYSTEMS SUPPORT STUDENTS

ระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนงานพัฒนานักเรียน::การจัดด้านครู

Table: ข้อมูลครู Printer Friendly

User	Password	ชื่อ-สกุล	เลขที่ตำแหน่ง	เลขบัตรประจำตัวประชาชน	
54201	54201	นายบุญทรง	5	1123547890141	View Edit

Page 1 of 1 Records 1 to 1 of 1

เมนูครูที่ปรึกษา

- ข้อมูลส่วนตัวครู
- งานครูที่ปรึกษา
- บันทึกเวลานักเรียน
- บันทึกพฤติกรรม
- บันทึกแบบคัดกรอง
- บันทึกการลา
- บันทึกการให้คำปรึกษา
- ข้อมูลสิ่งเสพติด
- บันทึกการลงโทษ
- พิมพ์รายงาน

ออกจากระบบ

ภาพที่ 3 หน้าจอแสดงผลสำหรับครู

โปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียน
INFORMATION SYSTEMS SUPPORT STUDENTS

ระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนงานพัฒนานักเรียน::ผู้ปกครอง

ฐานข้อมูล :: นักเรียนในปกครอง/แก้ไขรหัสผ่าน

ชื่อ-สกุล	ชื่อ-สกุล บิดา	บ้านเลขที่	หมู่	บ้าน	ถนน	ตำบล	อำเภอ
ชายดี นารัก	นาย สมชาย นารัก	708	3	ดอน	ดอน-นาค่า	03192	ดอน-นาค่า

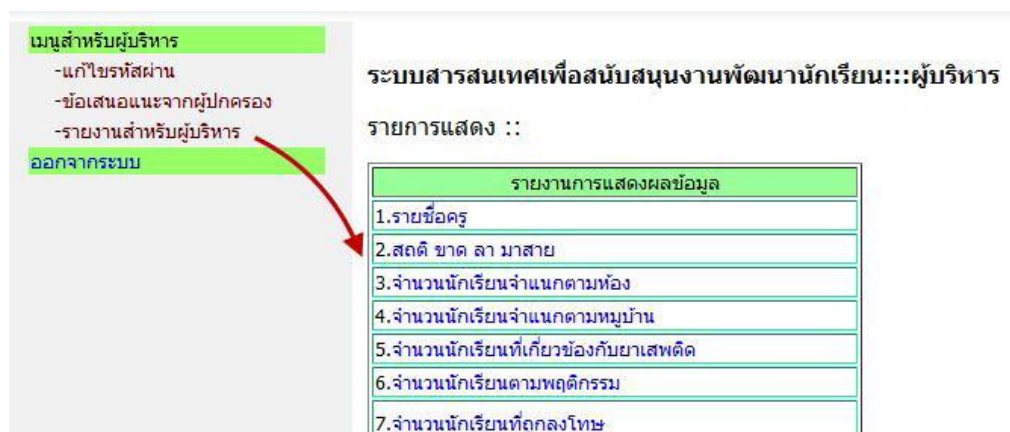
Page 1 of 1 Records 1 to 1 of 1

เมนูสำหรับผู้ปกครอง

- แก้ไขรหัสผ่าน
- นักเรียนในปกครอง
- ข้อเสนอแนะ
- ข้อมูลความสามารถนักเรียน
- ข้อมูลมูลพฤติกรรม
- สถิติการ ขาดลา มาสาย

ออกจากระบบ

ภาพที่ 4 หน้าจอแสดงผลสำหรับผู้ปกครองนักเรียน

ภาพที่ 5 หน้าจอรายงานสำหรับผู้บริหาร

2. การประเมินประสิทธิภาพโปรแกรม ได้ผลดังตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1 ค่าสถิติจากการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรม โดยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน

รายการประเมิน	\bar{X}	SD	ระดับประสิทธิภาพ
1. การประเมินด้าน Functional requirements test	4.04	0.25	ดี
2. การประเมินด้าน Functional test	4.63	0.31	ดี
3. การประเมินด้าน Usability test	4.43	0.31	ดี
4. การประเมินด้าน Security test	4.27	0.32	ดี
ผลสรุปการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมทุกด้าน	4.34	0.29	ดี

ตารางที่ 2 ค่าสถิติจากการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรม โดยผู้ใช้ในแต่ละด้าน

รายการประเมิน	\bar{X}	SD	ระดับประสิทธิภาพ
1. การประเมินด้าน Functional requirements test	4.30	0.20	ดี
2. การประเมินด้าน Functional test	4.25	0.13	ดี
3. การประเมินด้าน Usability test	4.19	0.17	ดี
4. การประเมินด้าน Security test	4.06	0.26	ดี
ผลสรุปการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมทุกด้าน	4.20	0.19	ดี

ตารางที่ 3 การประเมินหาประสิทธิภาพของโปรแกรมโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้งาน

สรุปรายการประเมิน	\bar{X}	SD	ระดับประสิทธิภาพ
1.ผลสรุปรายการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมโดยผู้เชี่ยวชาญ	4.34	0.29	ดี
2.ผลสรุปรายการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมโดยผู้ใช้งาน	4.20	0.19	ดี
ผลสรุปรายการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมทั้งหมด	4.27	0.24	ดี

3. โปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียน โรงเรียนคอนตาลวิทยา อำเภอคอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ที่ประยุกต์ใช้ระหว่างโปรแกรมจัดการฐานข้อมูล MySQL และเทคโนโลยีด้านเครือข่าย ทำให้โปรแกรมสามารถทำงานผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ประสิทธิภาพของโปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียน โรงเรียนคอนตาลวิทยา อำเภอคอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ด้าน Function requirement test มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของผู้ใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินในภาพรวม มีค่าเท่ากับ 4.04 และผู้ใช้งานประเมินในภาพรวม มีค่าเท่ากับ 4.30 แสดงว่าโปรแกรมมีความถูกต้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้งานอยู่ในระดับดี ด้าน Function test มีประสิทธิภาพและความสามารถในการประมวลผลตามหน้าที่ของโปรแกรม โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินในภาพรวม มีค่าเท่ากับ 4.63 และผู้ใช้งานประเมินในภาพรวม มีค่าเท่ากับ 4.25 แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมสามารถประมวลผลครอบคลุมการทำงานตามหน้าที่ที่มีอยู่ในโปรแกรมและตอบสนองในการทำงานได้อยู่ในระดับดี ด้าน Usability test มีประสิทธิภาพด้านการติดต่อระหว่างโปรแกรมกับผู้ใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินในภาพรวม มีค่าเท่ากับ 4.43 และผู้ใช้งานประเมินในภาพรวม มีค่าเท่ากับ 4.19 แสดงว่าโปรแกรมมีการจัดรูปแบบที่สะดวกและง่ายต่อการใช้งานอยู่ในระดับดี ด้าน Security test มีประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัย โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินในภาพรวม มีค่าเท่ากับ 4.27 และผู้ใช้งานประเมินในภาพรวม มีค่าเท่ากับ 4.06 แสดงว่าโปรแกรมมีการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลอยู่ในระดับดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้เชี่ยวชาญ โปรแกรมคอมพิวเตอร์และผู้ใช้งาน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทั่วไปมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของโปรแกรมสนับสนุนการบริหารงานพัฒนานักเรียน โรงเรียนคอนตาลวิทยา อำเภอคอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดี อาจเป็นเพราะการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาในหน่วยงานเดียว ทำให้การพัฒนาโปรแกรมสะท้อนถึงความต้องการในการแก้ไขปัญหาที่แท้จริงของงานพัฒนานักเรียน โรงเรียนคอนตาลวิทยา ซึ่งกำลังประสบอยู่ในปัจจุบันได้

2. ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ใจ มุ่งปั้นกลาง (2547) ที่พัฒนาการจัดระบบสารสนเทศงานกิจการนักเรียน โรงเรียนคลองแจ้งวิทยา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้ผลว่า หลังจากการดำเนินการพัฒนาตามหลักการ 5 ขั้นตอน โรงเรียนได้ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อช่วยเหลือนักเรียนหรือระบบ SDQ (strengths and difficulties questionnaire) ทำให้สามารถบันทึกข้อมูลค้นหาข้อมูลรายบุคคลและปรับเปลี่ยนข้อมูลได้ทุกคน ได้ระบบสารสนเทศงานกิจการนักเรียนที่มีความสมบูรณ์เหมาะสม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cadinale (1982) ที่ศึกษาวิธีการจัดระบบของข้อมูลเพื่อนำมาบูรณาการใช้กับโรงเรียนของรัฐบาล พบว่า ร้อยละ 90 ขึ้นไป ใช้คอมพิวเตอร์อำนวยความสะดวกในการบริหารโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ และยังพบว่า มีแนวโน้มที่จะจัดหาคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพสูงมาใช้ในการบริหารกิจการนักเรียน การเงิน และการวางแผนด้วย

บรรณานุกรม

- กรมสามัญศึกษา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พิมพ์ใจ มุ่งปั้นกลาง. (2547). *การพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศงานกิจการนักเรียน โรงเรียนคลองแจ้งวิทยา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา*. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวัฒน์ บรรลือ. (2544). *การพัฒนาระบบงานลงทะเบียนเรียนในสถาบันอุดมศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต*. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2549). *การวิเคราะห์และออกแบบระบบ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- Cadinale, Otto. (1982). On a generic management information system model with application to public school system. *Dissertation Abstracts International*. 42(9), p.3820-A

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา
ในชั้นพนักงานสอบสวน

LEGAL PROBLEMS AND OBSTACLES ON
THE ACCUSED RIGHT'S INVESTIGATORY PROCESS PROTECTION

พงศ์พันธ์ วิรัชอารีกุล*

Pongpan Viratareekul

บทคัดย่อ

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ให้ความสำคัญกับสิทธิความเท่าเทียมกันของประชาชนในสิทธิและเสรีภาพซึ่งบุคคลใดจะละเมิดมิได้ ขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญก็บัญญัติให้ทนายความมีส่วนสำคัญต่อกลไกกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากในทุกชั้นพิจารณาตีความความสามารถช่วยเหลือทางกฎหมายได้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ในคดีอาญาได้รับการคุ้มครองตามสิทธิและเสรีภาพแห่งตนไปด้วย ขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบงานยุติธรรมโดยตรง การสอบสวนผู้ต้องหาจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ โดยตระหนักถึงบทบาทของตนรวมทั้งสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาเพื่อป้องกันการละเมิดและขัดต่อบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จากการวิจัยพบว่า ทนายความเป็นผู้สำคัญอย่างมากต่อผู้ต้องหา หากแต่เรียกแล้วไม่มาหรือไม่แจ้งเหตุขัดข้องหรือแจ้งแล้วแต่ไม่มาพบ ทำให้ผู้ต้องหาเสียโอกาสในการได้รับการช่วยเหลือและต่อสู้คดี รวมทั้งงบประมาณที่ใช้ในการจัดหาทนายความก็ยังเป็นปัญหาสำคัญ เพราะโดยเฉลี่ยแล้วปัจจุบันประชากรในประเทศไทยประมาณ 67 ล้านคน แต่รัฐอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายเฉลี่ยจากงบประมาณที่ได้รับคิดเป็น 75 สตางค์ต่อประชาชน 1 คนเท่านั้น ซึ่งเป็นเหตุให้การจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาไม่มีประสิทธิภาพ รัฐควรจัดสรรงบประมาณให้มากขึ้นกว่านี้ ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ของประชาชนหรือผู้ต้องหาซึ่งนับวันมีแต่จะมากขึ้น การไม่แจ้งสิทธิให้กับผู้ต้องหาก็ยังเป็นมูลเหตุที่ทำให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิเพราะเพียงรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้เท่านั้น ซึ่งเป็นการเปิดช่องว่างให้กับพนักงานสอบสวนเลือกปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ทำให้ผลเสียตกอยู่กับผู้ต้องหา การมีส่วนได้เสียของพนักงานสอบสวนก็ยังไม่มียกกฎหมายรองรับและเปิดโอกาสให้กับผู้ต้องหาตั้งร้องเรียนได้เช่นองค์กรอำนาจความยุติธรรมอื่น

ดังนั้น รัฐควรปรับปรุงแก้ไขบทลงโทษแก่ทนายความเพื่อให้สิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวนได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรืออาจจัดตั้งระบบการให้ความ

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ช่วยเหลือผู้ต้องหาอย่างเป็นรูปธรรมโดยอาจยึดหลักหรือใช้แนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งใช้ระบบสำนักงานทนายความจำเลยของรัฐ (public defender system) เพื่อขจัดปัญหาเรื่องเรียกทนายความแล้วไม่มา และงบประมาณอันจำกัดที่ต้องจ่ายเป็นรายคดีให้จ่ายเป็นเงินเดือนและทำหน้าที่ตั้งเจ้าพนักงานของรัฐ โดยรัฐจะต้องสนับสนุนจัดสรรงบประมาณอันเป็นภาษีของประชาชนให้เพื่อการนี้ด้วย ควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134/4 วรรคสาม เพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้ต้องหาอันพึงได้รับและควรมีบทบัญญัติการตั้งรังเกียจพนักงานสอบสวนที่มีส่วนได้เสีย เพื่อประสิทธิภาพการอำนวยความยุติธรรมอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมาย, สิทธิของผู้ต้องหา

ABSTRACT

Provisions of the Constitution of the Kingdom of Thailand emphasize the equal rights of citizens' rights and freedom as inviolable persons. The Constitution also provides that a lawyer is important in the process of mechanism. Because the lawyer of proceedings can assist in all legal actions, the accused or defendant in a criminal case is protected by the rights and freedom of a person. Since the police officers are involved in the criminal justice system, in conducting an investigation, they treat the accused with awareness of their role and rights of the accused to prevent abuse contrary to the provisions of the Constitution of the Kingdom of Thailand.

The research found that lawyers were the most important to the accused. If lawyer could not be found, the accused lost the opportunity to get help in fighting the case. The budget for the provision of a lawyer was an important issue. The currently estimated average population of 67 million people in the state subsidized the cost of the legal aid budget, representing an average of 0.75 bath of one per person only. This was why the provision of lawyers for the accused was inefficient. The government should allocate more for the benefit of the accused. The accused were not entitled to a cause that they were not entitled to protection. Because, just listening to the evidence was not only an open space for the official practice of discrimination or disadvantage lies with the accused. Benefits to investigation police had no legal support and allowed an opportunity for accused undesirably, the same as other legal institutes.

The government should amend the Penal Law to the right of the accused officers as protected in the Constitution and the Code of Criminal Procedure. Or it may establish a system to assist the accused as well as follow the principles or guidelines of the United States. The law should be used to establish the defendant's attorney's office of the State (Public Defender System) to eliminate the problem of absent lawyers or limited budget. By this way, the lawyers, like state officers, will be paid monthly salary, instead. The budget from the tax has to be allocated for this purpose, too. The Code of Criminal Procedure, Section 134/4, paragraph three,

should be amended to protect the rights of the accused. There should be provisions of the prejudice against the stakeholder investigation police for the real efficiency of the administration of justice.

Keywords: legal problems and obstacles. accused right's.

บทนำ

การสอบสวนนั้นถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการทางยุติธรรม การที่เจ้าพนักงานอัยการจะยื่นฟ้องจำเลยต่อศาล จะต้องมีการดำเนินการสอบสวนผู้ต้องหาเสียก่อน หากไม่ได้รับการสอบสวนก็ให้ถือว่าการฟ้องนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่สามารถฟ้องร้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ ตำรวจในฐานะพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีความเป็นเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่และบทบาทโดยตรงเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดีต่าง ๆ ดังนั้น ภาระงานต่าง ๆ ที่สำคัญของตำรวจจึงเข้าไปมีส่วนสำคัญในสิทธิและเสรีภาพและสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนโดยตรง

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในฐานะพนักงานสอบสวนต้องละเอียดรอบคอบต่อการคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาเป็นอย่างมาก ต้องใช้ความระมัดระวังในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมในการสืบสวนและสอบสวน ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้หลายประการ เช่น มาตรา 30 ได้บัญญัติถึงความเสมอภาคของบุคคลโดยบุคคลย่อมเสมอกันในทางกฎหมายและได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกัน มาตรา 40 บทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลซึ่งบุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรมในมาตรา 40(3) บุคคลย่อมจะมีสิทธิให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม มาตรา 40(4) สิทธิของผู้เสียหายผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยนั้น กล่าวได้ว่าผู้ต้องหาและจำเลยต้องตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบฝ่ายโจทก์มาโดยตลอด ปัจจุบันก็ยังคงอยู่ในฐานะเช่นนั้น ทั้งนี้ เพราะรัฐได้จัดตั้งระบบของตำรวจ และอัยการที่เข้มแข็งขึ้น เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมด้วยงบประมาณมหาศาล ซึ่งระบบงานสืบสวนสอบสวนและฟ้องร้องคดีอาญาที่ทรงประสิทธิภาพนี้ มักจะถูกฝ่ายผู้เสียหายและรัฐนำไปใช้เป็นเครื่องมือดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาและจำเลย โดยที่ฝ่ายผู้ต้องหาและจำเลยแทบจะไม่มีโอกาสได้ใช้เครื่องมือหรือกลไกของรัฐมาช่วยให้อยู่ในสถานะที่จะต่อสู้กับฝ่ายโจทก์ได้เลย นอกจากความเสียเปรียบอย่างยิ่งดังกล่าวแล้ว ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาของไทยส่วนใหญ่มักจะอยู่ในฐานะยากไร้ ขาดความรู้ และไร้ญาติขาดมิตร ไม่มีโอกาสได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว (no right to bail) ไม่มีโอกาสได้รับความช่วยเหลือจากทนายความ (no right to counsel) จึงไม่มีโอกาสได้ต่อสู้คดีอย่างยุติธรรม (no right to defend) (ประสพสุข บุญเดช, 2545) การได้รับบริการช่วยเหลือให้คำแนะนำหรือการได้รับสิทธิแตกต่างจากทนายความจึงเป็นหนทางที่ช่วยเยียวยาทางหนึ่ง

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน ซึ่งผลที่คาดว่าจะได้รับจะช่วยเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการทำงาน

ของพนักงานสอบสวนให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยผู้ต้องหา ผู้ถูกกล่าวหา สามารถได้รับความคุ้มครองสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน
2. เพื่อศึกษาประวัติ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน
5. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขและเสนอแนะในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวนให้มีประสิทธิภาพและได้รับความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวนเพิ่มมากขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

ในปัจจุบันการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน ผู้ต้องหาไม่ได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายจากทนายความและการไม่ได้รับการแจ้งสิทธิจากพนักงานสอบสวนให้กับผู้ต้องหา เพราะกฎหมายยังเปิดช่องให้โอกาสทนายความและเจ้าหน้าที่ของรัฐเลือกปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติได้อยู่ ทำให้ไม่มีมาตรฐานและไม่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา ผลเสียจึงตกอยู่กับผู้ต้องหาโดยไม่ได้มีการคุ้มครองสิทธินั้น ทั้งพนักงานสอบสวนที่มีส่วนได้เสียยังไม่มีกฎหมายรองรับ และเปิดโอกาสให้กับผู้ต้องหาตั้งรังเกียจได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสมือนองค์กรอำนาจความยุติธรรมอื่น หากมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมรูปแบบวิธีการและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาแล้ว จะทำให้กระบวนการสอบสวนมีประสิทธิภาพ รวมทั้งประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายไทย กฎหมายของสหรัฐอเมริกา และกฎหมายของประเทศอังกฤษ เพื่อหามาตรการและแนวทางในการวางระบบการสืบสวนสอบสวนของพนักงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาเฉพาะการให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ต้องหาที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อยู่ในชั้นพนักงานสอบสวน เพื่อหาแนวทางให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา รวมทั้งอุปสรรคทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน
3. ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน
4. ทำให้ได้ข้อสรุปที่สำคัญเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน
5. ทำให้ได้แนวทางแก้ไข รวมทั้งข้อเสนอแนะมาใช้เป็นแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวนต่อไป

ผลการวิจัย

1. ปัญหาเกี่ยวกับงานสอบสวนของตำรวจนั้นเป็นที่กล่าวถึงและถกเถียงในระบบอำนาจความยุติธรรมทั่วไปว่ามีปัญหามากมาย เนื่องจากตามกฎหมายนั้น กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวาง และอาจกล่าวได้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำทุกอย่างทั้งสืบสวนสอบสวนหาข้อมูลหลักฐาน ในขณะที่เดียวกันก็รับเรื่องราวร้องทุกข์เข้ามาไม่เว้นแต่ละวัน ทำให้การใช้อำนาจหน้าที่ที่ต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลไม่มีประสิทธิภาพ ในกระบวนการยุติธรรมพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้น โดยทั่วไปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เริ่มต้นเมื่อมีผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนก็จะสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับคดีและพิจารณาว่าเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ เนื่องจากความขัดแย้งหรือเรื่องราวที่มาร้องทุกข์นั้น หากเชื่อว่าพนักงานสอบสวนจะสามารถดำเนินการได้ทุกอย่าง เพราะเรื่องที่ประชาชนมาแจ้งความร้องทุกข์นั้น อาจจะมีทั้งความผิดอาญาและเรื่องทางแพ่ง หากเป็นเรื่องทางแพ่งแล้วพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจดำเนินการ กระบวนการของพนักงานสอบสวนจึงเริ่มต้นที่การรับคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายก่อน จากนั้นเมื่อพนักงานสอบสวนพิจารณาแล้วว่ามีความผิดทางอาญาเกิดขึ้น และเป็นความผิดอาญาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จึงเริ่มดำเนินการสอบสวนปากคำผู้เสียหาย พยาน และสรุปสำนวนส่งไปพนักงานอัยการเพื่อลงความเห็น “สั่งฟ้อง” หรือ “สั่งไม่ฟ้อง” ตามกฎหมายต่อไป
2. ปัญหาพนักงานสอบสวนเรียกหรือนัดหมายทนายความแล้วไม่มา ส่งผลกระทบต่อการได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งตามรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า รัฐต้องจัดหาทนายความให้ เป็นการกำหนดให้เป็น “หน้าที่” ของรัฐในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ประเด็นที่สำคัญคือ ตามประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 วรรคท้าย มีปัญหาว่าพนักงานสอบสวนเรียกทนายความแล้วแต่ทนายความไม่มา ส่งผลทำให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับการประกันสิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อเปรียบเทียบกับระบบการทำงานของศาลที่ให้ความสำคัญกับทนายความของจำเลยเป็นอย่างมากในการคุ้มครองสิทธิของจำเลยทุกระบวนการพิจารณาตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยระบบของศาลจะจัดหาทนายความให้ก่อนพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 แต่ขณะเดียวกันชั้นพนักงานสอบสวนจะจัดหาทนายความให้ก่อนเริ่มถามคำให้การ ก็จะสอบสวนอยู่แล้วถึงถามความต้องการทนายความ หากทำการเปรียบเทียบหรือเทียบเคียงกับการดำเนินการในชั้นสอบสวนแล้ว ตามมาตรา 134/1 วรรคท้าย ซึ่งเป็นข้อยกเว้นที่ทำให้การสอบสวนดำเนินไปโดยไม่ต้องมีทนายความหรือรอทนายความที่จัดหาให้ เนื่องจากกรณีจำเป็นเร่งด่วนและทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบ หรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควร แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุอันไว้ ในสำนวนการสอบสวนด้วย ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการป้องกันพนักงานสอบสวนหรือการประวิงคดีโดยฝ่ายทนายความไม่ยอมมาพบผู้ต้องหา อันมีผลทำให้การสอบปากคำผู้ต้องหาล่าช้าออกไป โดยไม่ใช่เหตุมาจากพนักงานสอบสวนหรือผู้ต้องหา อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติของการจัดหาทนายความเข้าฟังการสอบปากคำของผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ดำเนินการโดยสภาทนายความในระบอบที่ผ่านมา เมื่อทนายความซึ่งได้รับแจ้งให้ไปทำหน้าที่ดังกล่าวติดภารกิจจำเป็นเร่งด่วนหรือมีเหตุขัดข้องทำให้ไม่สามารถไปฟังการสอบปากคำผู้ต้องหาได้ ก็จะแจ้งให้สภาทนายความหรือประธานสภาทนายความกรณีที่อยู่ต่างจังหวัด ทราบล่วงหน้าเพื่อจะได้เปลี่ยนทนายความคนใหม่ไปทำหน้าที่แทนตาม หรือบางครั้งพนักงานสอบสวนก็เลื่อนการสอบสวนออกไป เว้นแต่จะเป็นกรณีเร่งด่วนจึงจะทำการสอบสวนไปโดยไม่มีทนายความอยู่ด้วย จะเห็นได้ว่าระบบในชั้นพนักงานสอบสวนนั้น ไม่ให้ความสำคัญกับทนายความของผู้ต้องหามากนักเมื่อเปรียบกับระบบในชั้นศาล โดยเฉพาะโทษที่จะลงกับทนายความก็ยังไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ต้องหา ชำร่วยจะทำให้ขาดทนายความในชั้นสอบสวนเพิ่มขึ้นด้วย อีกทั้งการไม่ดำเนินการหรือจัดหาทนายความให้ก็มีผลเพียงรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้เท่านั้น หากวิเคราะห์จากที่กล่าวมาแล้วมาตรฐานในการได้รับการช่วยเหลือจากทนายความไม่มีประสิทธิภาพและมาตรฐาน ทำให้พนักงานสอบสวนและทนายความไม่ได้ให้นำหนักความสำคัญไปที่สิทธิของผู้ต้องหา แม้เป็นสิทธิที่พึงมีพึงได้ตามกฎหมายและรัฐธรรมนูญ

3. ปัญหาการไม่แจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบตามบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว แม้การถามคำให้การผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ที่ไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ก็ตาม แต่ตามมาตรา 134/4 วรรคท้ายได้บัญญัติแต่เพียงว่าถ้อยคำใด ๆ ที่ให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวน ก่อนมีการแจ้งสิทธิตาม 134/4 วรรค 1 หรือก่อนดำเนินการตามมาตรา 134/1 มาตรา 134/2 มาตรา 134/3 การไม่แจ้งสิทธิมีผลเพียงรับฟังเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาไม่ได้เท่านั้น ดังนั้นแม้พนักงานสอบสวน มิได้ปฏิบัติตามก็หาทำให้การสอบสวนไม่ชอบแต่อย่างใด กลายเป็นว่าพนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามสิทธิของผู้ต้องหาที่มีอยู่หรือไม่ดำเนินการใดที่กฎหมายกำหนดสิทธิผู้ต้องหาไว้ ก็ไม่มีหลักประกันอะไรที่ทำให้ผู้ต้องหาได้รับการประกันสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

4. ปัญหาพนักงานสอบสวนมีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อตัวผู้ต้องหาและภาพลักษณ์ของกระบวนการยุติธรรมไทย จากการศึกษาพบว่า หากผู้ต้องหาไม่ร้องเรียนหรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนไม่เห็นเองก็ต้องรับการปฏิบัติจากพนักงานสอบสวนต่อไป แม้ผู้ที่ทำหน้าที่นั้นจะเป็นคู่กรณีหรือมีส่วนได้เสียก็ตาม หากแต่ผู้พิพากษาที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนทั่วไปที่มีความเป็นกลางที่สุด หรือให้ความเป็นธรรมโปร่งใสได้มากที่สุด ยังสามารถคัดค้านการทำหน้าที่หรือตั้งรังเกียจได้ หรือระงับนักจิตวิทยานักสังคมสงเคราะห์ที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของการทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมโดยหน้าที่หลัก ผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กยังสามารถตั้งรังเกียจได้ รวมทั้งอัยการและทนายความ ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2549 ข้อ 7 (2) เป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือมีเหตุผลพิเศษที่อาจทำให้ตนไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ปฏิเสธไม่รับทำหน้าที่ได้ ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์หรือพนักงานสอบสวนจะให้ความเป็นธรรม ความเป็นกลางที่ชอบด้วยกฎหมายแก่ผู้ที่เคยขัดแย้งหรือขัดแย้งกับตน หรือเป็นปฏิปักษ์กับตนหรือผู้ที่อยู่ตรงข้ามกับการมีส่วนได้ส่วนเสียของตนในการสอบสวน

5. ปัญหางบประมาณในการจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน เป็นปัญหาที่ว่าด้วยความสามารถของรัฐในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาโดยเฉลี่ยแล้วปัจจุบันประชากรในประเทศประมาณ 67 ล้านคน แต่รัฐอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายเฉลี่ยจากงบประมาณที่ได้รับคิดเป็น 75 สตางค์ต่อประชาชน 1 คนเท่านั้น การจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนอย่างเพียงพอเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ซึ่งจะต้องมีงบประมาณรองรับเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายค่าดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้สัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้เกิดความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาพนักงานสอบสวนเรียกหรือนัดหมายทนายความแล้วไม่มา ให้ผู้จัดหาทนายความบันทึกเหตุที่ทนายความปฏิเสธไว้ถ้าการปฏิเสธไม่มีเหตุตามข้อ 7 ให้ผู้จัดหาทนายความแจ้งไปยังสภาทนายความเพื่อประกอบการพิจารณานำชื่อทนายความดังกล่าวออกจากบัญชี ควรให้ผู้จัดหาทนายความมีอำนาจยึดใบอนุญาตว่าความเป็นบทยกโทษแก่ทนายความที่แจ้งแล้วไม่มาหรือไม่แจ้งเหตุขัดข้อง ควรมีการจัดตั้งระบบการให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหาอย่างเป็นรูปธรรมโดยอาศัยหลักหรือใช้แนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกา (public defender system)

2. ปัญหาการไม่แจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบ ควรแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134/4 วรรคท้าย เพื่อให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิขั้นพื้นฐานก่อนเริ่มทำการสอบสวน ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134 อันเป็นขั้นตอนของการสอบสวนที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติหากละเลยไม่ปฏิบัติแล้วอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง โดยเห็นว่าหากการสอบสวน

ผู้ต้องหา ฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 มาตรา 134/2 มาตรา 134/3 และมาตรา 134/4 ผู้ต้องหาที่ควรจะได้รับประโยชน์ดังกล่าวเช่นกัน โดยหากมีการแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบเพื่อให้ผู้ต้องหาได้มีโอกาสแก้ข้อกล่าวหา และการฝ่าฝืนสิทธิของผู้ต้องหาดังกล่าวก็น่าจะมีผลทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งหมด ทำให้พนักงานอัยการ ไม่มีอำนาจฟ้องเช่นเดียวกัน

3. ปัญหาพนักงานสอบสวนมีส่วนได้ส่วนเสีย ควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบัญญัติการตั้งรังเกียจพนักงานสอบสวนในคดีที่สอบสวน ซึ่งจะถูกรังเกียจตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้เช่นเดียวกับการตั้งรังเกียจผู้พิพากษาหรือนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานอัยการ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญารวม

4. ปัญหางบประมาณในการจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน รัฐจึงควรให้งบประมาณแผ่นดินแก่สภาทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 9 (2) และรัฐควรจัดสรรงบประมาณจากระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่รัฐจัดหาให้ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2550 จากกระทรวงยุติธรรมที่ให้กรมคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพรับผิดชอบบริหารจัดการดังกล่าวแทน ให้สภาทนายความได้รับงบประมาณนั้นได้โดยตรง และให้สภาทนายความมีอำนาจดำเนินการบริหารจัดการได้เอง แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

บรรณานุกรม

- กัมพล จรุงสำราญ. (2550). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่สืบสวน สอบสวน ตามหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดสุพรรณบุรี.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณิต ณ นคร. (2546). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ชาติ ชัยเดชสุริยะ. (2549). **มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). **หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ประสพสุข บุญเดช. (2545). **กฎหมายน่ารู้ (พิมพ์ครั้งที่ 17).** กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- แพรมุ่งเขื่อนกลาง. (2550). **สิทธิของผู้ต้องหาตามกฎหมายที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในสังกัดสำนักงานตำรวจนครบาล 5.** สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีระ โลจายะ. (ม.ป.ป.). **กฎหมายสิทธิมนุษยชน.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. เอกสารประกอบคำบรรยาย.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2548). *คำอธิบายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

Andrew, J. A. (1982). *Human rights in criminal procedure: A comparative study*. Hingham, MA: Martinus Nijhoff Publishers.

Brownell, Emery A. (1951). *Legal Aid in the United States*. London: The Lawyers Cooperative Publishing.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

FACTORS INFLUENCING THE ADOPTION OF KNOWLEDGE MANAGEMENT
OF SUPPORTING STAFF, KASETSART UNIVERSITY

พนารัตน์ ทองหมั่น*

Panarat Thongmon

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ถวัลย์ เนียมทรัพย์**

Asst.Prof. Thawan Nicamsup, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ ทักษะคิดต่อการจัดการความรู้ และการยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 365 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ ทักษะคิดต่อการจัดการความรู้ และการยอมรับการจัดการความรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ในระดับมาก มีส่วนร่วมในการจัดการความรู้โดยรวมและรายด้านประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการคิด การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในระดับปานกลาง มีทักษะคิดต่อการจัดการความรู้ในระดับปานกลาง และมีการยอมรับการจัดการความรู้โดยรวมในระดับปานกลาง และ 2) ทักษะคิดต่อการจัดการความรู้ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ และการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ในการประเมินผล สามารถร่วมกันพยากรณ์การยอมรับการจัดการความรู้โดยรวมของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์การยอมรับการจัดการความรู้โดยรวมได้ร้อยละ 28.60

คำสำคัญ: การยอมรับ, การจัดการความรู้, บุคลากรสายสนับสนุน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

* นิสิตสาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the level of knowledge about knowledge management (KM), participation in KM, attitude towards KM, and the adoption of KM of supporting staff, Kasetsart University (KU supporting staff) and 2) to study influencing factors towards the adoption of KM of KU supporting staff. The samples were 365 KU supporting staff members. The personal background information, knowledge about KM, participation in KM, attitude towards KM, and adoption of KM were collected with questionnaire and later analyzed by using a statistical computer program. The statistical methods used were percentage, mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis.

This research revealed that: 1) The level of KU supporting staff's knowledge about KM was high and they participated in KM aspects. The participation in KM thinking, participation in KM action and participation in KM evaluation were moderate. Also, the attitude towards KM and the adoption of the KM were moderate. And 2) the attitude towards KM, knowledge about KM and participation in KM evaluation were able to jointly predict the overall adoption of KM of KU supporting staff at a .001 statistical significance level with cooperative prediction of KM at 28.60 percent.

Keywords: adoption. knowledge management. supporting staff. Kasetsart University.

บทนำ

โลกยุคปลายศตวรรษที่ 20 เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรุนแรง คือ การเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะทั้งโลก ข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้นมากมายในแต่ละวันจนทำให้เกิดสังคมแบบใหม่ที่เรียกว่า สังคมแห่งการเรียนรู้ (knowledge society) ซึ่งเป็นสังคมที่ความรู้ได้กลายมาเป็นทรัพยากรที่มีค่า มีการพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ องค์การทั้งภาครัฐกิจและภาครัฐต่างให้ความสนใจกับความรู้ และความสามารถในการนำความรู้มาสร้างนวัตกรรมกลายเป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขัน คนที่มีความรู้จะกลายเป็นคนกลุ่มใหม่ที่ทรงพลังในองค์การและตลาดแรงงาน อันเนื่องมาจากการมีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะตน (พริชดา วิเชียรปัญญา, 2547, หน้า 15) Peter F. Drucker (อ้างถึงใน ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2551, หน้า 2) ประมาจารย์ด้านการจัดการสมัยใหม่กล่าวว่า ความรู้เป็นทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลสำคัญอย่างมาก และเป็นปัจจัยชี้ขาดความได้เปรียบในการแข่งขัน ความรู้ดังกล่าวคือความรู้ที่จะนำไปใช้ประยุกต์ในการทำงาน กลยุทธ์ในการบริหารจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพจะนำไปสู่การเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานขององค์การต่อไปอย่างยั่งยืน ซึ่งการดำเนินการจัดการความรู้ให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องต้องเกิดการยอมรับการจัดการความรู้ มีความรู้ความเข้าใจ นำการจัดการความรู้ไปทดลองใช้ และปฏิบัติในการทำงาน จึงจะทำให้้องค์การได้รับประโยชน์จากการจัดการความรู้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

การจัดการความรู้กลายเป็นกลยุทธ์เพื่อเพิ่มความได้เปรียบขององค์การที่ไม่ถูกจำกัดอยู่เฉพาะในภาคเอกชนเท่านั้น แต่ภาครัฐยังเล็งเห็นประโยชน์และนำแนวคิดดังกล่าวมาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นอีกองค์กรหนึ่งขององค์กรภาครัฐที่มีพันธกิจ คือ “...สะสมภูมิปัญญา สร้างและ พัฒนาองค์ความรู้ที่หลากหลาย สร้างคนที่มีปัญญา รู้เหตุรู้ผล อยู่ในคุณธรรม และมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ตลอดจนสร้างผลงานที่มีมาตรฐานสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก โดยมีการบริหารทรัพยากรของมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ ...” (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ออนไลน์, ม.ป.ป.) ดังนั้น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จึงนำการจัดการ ความรู้มาเป็นกลยุทธ์หนึ่งเพื่อพัฒนาบุคลากร พัฒนาระบบงานของมหาวิทยาลัยในภาพรวมให้ที่ดียิ่งขึ้น เพื่อ สามารถสร้างผลงานให้บรรลุพันธกิจดังกล่าว

การจัดการความรู้จะดำเนินไปได้ด้วยดีต้องได้รับการยอมรับจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง บุคลากรสาย สนับสนุนของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ถือเป็นบุคลากรกลุ่มใหญ่สุดขององค์กรที่จะต้องได้รับการพัฒนาผ่านการ จัดการความรู้ ซึ่งการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จะเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย รวมถึงเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการ วางแผนส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้เกิดการยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

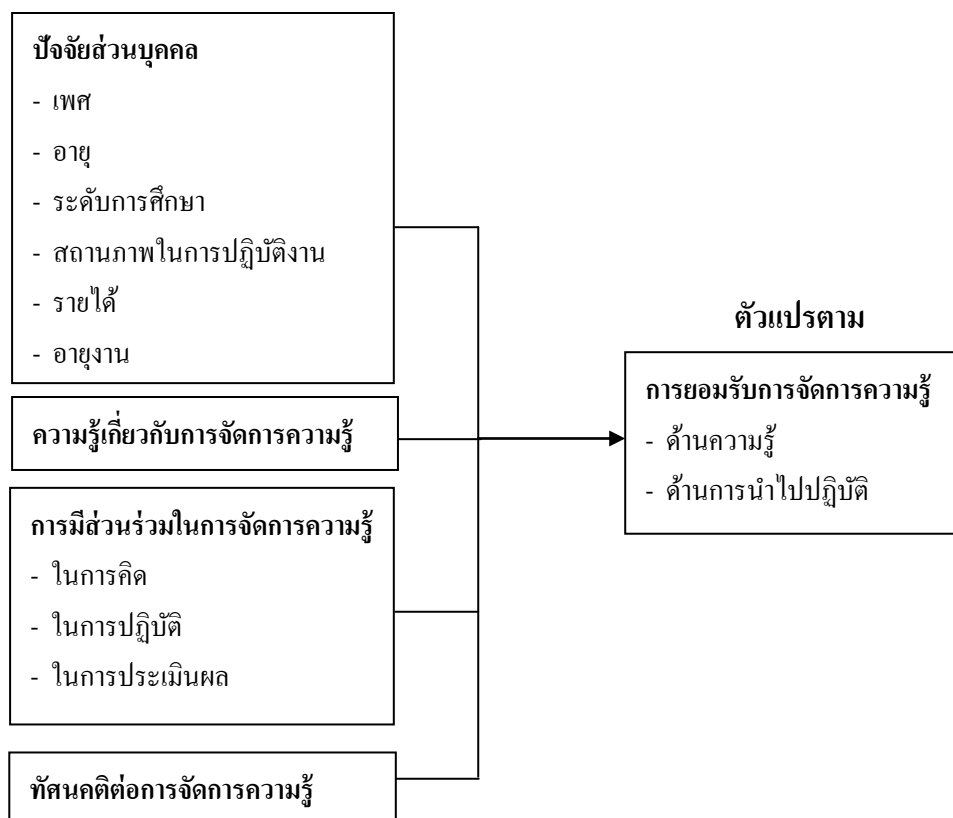
กรอบแนวคิดและทฤษฎี

การจัดการความรู้ (knowledge management: KM) เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ซึ่งกระจัดกระจาย อยู่ในทั้งในตัวบุคคลและในเอกสารมาจัดระบบ ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2551) กล่าวว่า การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการในการสร้าง ประมวล เผยแพร่ และใช้ความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน วิจารย์ พานิช (2551) เพิ่มเติมว่า สำหรับนักปฏิบัติ การจัดการความรู้คือเครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุ เป้าหมายการพัฒนาคน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ และบรรลุความเป็นชุมชนเป็นหมู่ คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน

กระบวนการยอมรับ (adoption process) เป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคล ซึ่งเริ่มต้นด้วยการเริ่มรู้หรือได้ ยินเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ แล้วไปสิ้นสุดลงด้วยการตัดสินใจยอมรับไปปฏิบัติ กระบวนการนี้มีลักษณะคล้ายกับ การเรียนรู้และการตัดสินใจ Rogers (2003) ได้อธิบายถึง รูปแบบของกระบวนการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม แบ่ง ออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ความรู้ (knowledge) ก่อนที่นำไปปฏิบัติต้องมีความรู้ในสิ่งนั้น ๆ ก่อนลงมือ ปฏิบัติตามแนวคิดใหม่ ขั้นที่ 2 ชักชวน (persuasion) เมื่อได้ศึกษาและหาความรู้จากสิ่งนั้นแล้ว ก็จะนำไปสู่การ ชักชวนลงมือปฏิบัติตามแนวคิด ขั้นที่ 3 ตัดสินใจ (decision) เป็นขั้นหลังจากการทดลองปฏิบัติ แล้วพิจารณา จากการปฏิบัตินั้นว่าจะทำต่อไปหรือไม่ ซึ่งเป็นขั้นที่จะยืนยันต่อไป และขั้นที่ 4 ยืนยัน (confirmation) เป็นขั้น สุดท้ายหลังจากการตัดสินใจในการปฏิบัติแล้ว และสรุปยืนยันการตัดสินใจเพื่อปฏิบัติต่อไป โดยการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาในขอบเขตของการยอมรับการจัดการความรู้ 2 ด้าน ได้แก่ 1) การยอมรับด้านความรู้ (คือ การที่ บุคลากรสายสนับสนุนและเข้าใจหลักการ หน้าที่ และประโยชน์ของการจัดการความรู้) และ 2) การยอมรับด้าน การนำไปปฏิบัติ (คือ การที่บุคลากรสายสนับสนุนนำการจัดการความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานในรูปแบบ

กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประชาสัมพันธ์ข่าวสาร และการใช้ระบบฐานข้อมูลทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน)

ตัวแปรอิสระ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ ทัศนคติต่อการจัดการความรู้ และการยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 4,114 คน (ข้อมูลจากกองการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2553) คำนวณ

หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของ Yamane (1979) ด้วยความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 365 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างมีสัดส่วน (proportional stratified random sampling) ตามหน่วยงาน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถาม 5 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล 2) แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ 3) แบบวัดการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ 4) แบบวัดทัศนคติต่อการจัดการความรู้ และ 5) แบบวัดการยอมรับการจัดการความรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ และทัศนคติต่อการจัดการความรู้ และวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) กับปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ในการคิด การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ในการประเมินผล และทัศนคติต่อการจัดการความรู้ โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .001

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่าบุคลากรสายสนับสนุนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 275 คน มีอายุเฉลี่ย 35.13 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานภาพในการปฏิบัติงานเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยเงินรายได้ มีรายได้เฉลี่ย 14,771.63 บาท และมีอายุการทำงานเฉลี่ย 8.96 ปี

2. บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ในระดับมาก มีส่วนร่วมในการจัดการความรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ในการคิด การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง มีทัศนคติต่อการจัดการความรู้อยู่ในระดับปานกลาง การยอมรับการจัดการความรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การยอมรับการจัดการความรู้ด้านความรู้อยู่ในระดับมาก และการยอมรับการจัดการความรู้ด้านการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ ทักษะคิดต่อการจัดการความรู้และการยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(n = 365)

ตัวแปร	\bar{X}	SD	ระดับ
ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้	12.91	3.74	มาก
การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้	2.68	.83	ปานกลาง
- ในการคิด	2.46	.99	ปานกลาง
- ในการปฏิบัติ	3.06	.77	ปานกลาง
- ในการประเมินผล	2.56	.97	ปานกลาง
ทักษะคิดต่อการจัดการความรู้	3.52	.55	ปานกลาง
การยอมรับการจัดการความรู้	3.60	.61	ปานกลาง
- ด้านความรู้	3.68	.65	มาก
- ด้านการนำไปปฏิบัติ	3.55	.63	ปานกลาง

หมายเหตุ: ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้เป็นแบบสอบถามวัดความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ มีทั้งหมด 18 ข้อ (คะแนนเต็ม 18 คะแนน) เป็นข้อความให้พิจารณาว่าข้อความนั้น “ถูก” หรือ “ผิด”

3. ทักษะคิดต่อการจัดการความรู้ การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ในการประเมินผล และความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ สามารถร่วมกันพยากรณ์การยอมรับการจัดการความรู้โดยรวมของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์การยอมรับการจัดการความรู้โดยรวมได้ร้อยละ 28.60 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวแปรพยากรณ์ที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการจัดการความรู้โดยรวมของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(n = 365)

ตัวแปรพยากรณ์	<i>b</i>	SE <i>b</i>	Beta	<i>t</i>	Sig.
ทักษะคิดต่อการจัดการความรู้	.561	.056	.508	9.954	.000
การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้					
ในการประเมินผล	.197	.028	.313	6.957	.000
ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้	-.031	.008	-.187	-3.623	.000
ค่าคงที่ (a)	1.513				
<i>R</i> = .540	<i>R</i> ² = .292	<i>R</i> ² _{adj} = .286	<i>F</i> = 49.530	Sig. <i>F</i> = .000	

อภิปรายผลการวิจัย

1. ทักษะคิดต่อการจัดการความรู้ การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ในการประเมินผล และความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ สามารถร่วมกันพยากรณ์การยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rogers (2003) ที่สรุปเกี่ยวกับตัวแปรที่สัมพันธ์กับการยอมรับ ได้แก่ ทักษะคิด การมีส่วนร่วม และความรู้

2. ทักษะคิดมีอิทธิพลต่อการยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ เนื่องจากบุคลากรสายสนับสนุนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการความรู้จากการประชาสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จนเกิดความรู้สึกทางบวกกับการจัดการความรู้ เชื่อว่าการจัดการความรู้นั้นมีประโยชน์จริง และการจัดการความรู้จะช่วยพัฒนาคน พัฒนางานและองค์กรได้ โดยแสดงออกมาในรูปการประเมินค่าไปในทางยอมรับการจัดการความรู้ในที่สุด

3. สำหรับการที่การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ในการประเมินผลมีอิทธิพลต่อการยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้น อาจเนื่องมาจากเมื่อบุคลากรสายสนับสนุนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการจัดการความรู้จะเห็นถึงข้อมูลที่เป็นข้อดีหรือประโยชน์จากการจัดการความรู้ไปปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้เกิดการยอมรับการจัดการความรู้เพิ่มขึ้น

4. การที่บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้มาก จะส่งผลให้เกิดการยอมรับการจัดการความรู้ลดลง อาจเนื่องมาจากบุคลากรสายสนับสนุนมีความรู้ในเรื่องการจัดการความรู้มาก แต่ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ หรือการปฏิบัติกิจกรรมการจัดการความรู้อาจไม่จำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องการจัดการความรู้โดยตรง แต่ต้องมีความรู้ในการจัดกิจกรรมที่ทำให้ความรู้ได้ถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนต่อไป จึงทำให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางลบต่อการยอมรับการจัดการความรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ทักษะคิดต่อการจัดการความรู้เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ดีที่สุด จึงแสดงให้เห็นว่า ทักษะคิดต่อการจัดการความรู้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นทางผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทักษะคิดต่อการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน โดยการให้ข้อมูล ข่าวสาร หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรสายสนับสนุนมีทัศนคติทางบวกต่อการจัดการความรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรสายสนับสนุน มีการยอมรับการจัดการความรู้มากขึ้น เช่น ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความรู้ โดยใช้แนวคิด Best practice และยกย่องหน่วยงานที่สามารถนำการจัดการความรู้ไปใช้ อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้บุคลากรสายสนับสนุนรับรู้ถึงความสำเร็จที่ได้รับหลังจากการนำการจัดการความรู้ไปปฏิบัติ

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงควรเพิ่มช่องทางหรือเปิดโอกาสให้บุคลากรสายสนับสนุนมีส่วนร่วมในการประเมินผลในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ในการประเมินผลเป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เช่น การจัดทำแผนงาน ทั้งในส่วนแผนงานหลัก และแผนงานย่อย โดยแผนงานทั้งหมดต้องสอดคล้องกันไปทิศทางเดียวกัน มีรายละเอียดและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน โดยให้มีบุคลากรสายสนับสนุนจากทุกฝ่ายภายในหน่วยงานร่วมเป็นคณะกรรมการในการติดตามผลเป็นระยะ นอกจากนี้ผู้บริหารภายในหน่วยงานยังสามารถสร้างแรงจูงใจ เพื่อผลักดันให้บุคลากรสายสนับสนุนส่วนที่เหลือมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการจัดการความรู้ของหน่วยงาน เช่น การร่วมลงคะแนนตัดสินใจเพื่อมอบรางวัลกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ การแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการการจัดการความรู้ในหน่วยงาน การเปิดโอกาสให้บุคลากรสายสนับสนุนเข้าร่วมประเมินผลการจัดการความรู้ภายในหน่วยงาน หรือเข้ารับฟังผลการประเมินการดำเนินการจัดการความรู้ของหน่วยงาน

3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้มีอิทธิพลต่อการยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในทิศทางตรงข้าม อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยก็ยังคงต้องให้บุคลากรสายสนับสนุนได้มีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการความรู้ เพื่อให้บุคลากรสายสนับสนุนจะได้มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการความรู้ซึ่งอาจทำให้บุคลากรสายสนับสนุนมีการยอมรับการจัดการความรู้มากขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรที่อาจจะมีอิทธิพลต่อการยอมรับการจัดการความรู้เพิ่มเติม เช่น การสื่อสารภายในองค์กร วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำ และแรงจูงใจในการทำงาน

2. ควรศึกษากับบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ หรือองค์กรด้านการศึกษาที่ได้รับรางวัลด้านการจัดการความรู้ เพื่อศึกษาในเชิงเปรียบเทียบซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุนให้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2551). *องค์การแห่งความรู้: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: รัตนาไตร.

พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). *การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เน็ท.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (ม.ป.ป.). *ระบบสารสนเทศ* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.ku.ac.th>
[2554, 18 ตุลาคม]

วิจารณ์ พานิช. (2551). *การจัดการความรู้คืออะไร* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.dopa.go.th/iad/km/km_des.html [2554, 28 มิถุนายน]

Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovations* (5th ed). New York: The Free Press.

Yamane, T. (1979). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). New York: Harper & Row.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้าง
และอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ในจังหวัดนครปฐม

FACTORS INFLUENCING CONSTRUCTION MATERIALS
AND DECORATIVE MODERN TRADE RETAILING SERVICES
SELECTION IN NAKHON PATHOM

พนิดา ไทยอ่อน*

Panida Thaion

ดร.กฤษฎา พัชรวณิช**

Krisada Pachravanich, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ในจังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 390 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและการทดสอบหาความสัมพันธ์ไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า

ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 21-30 ปี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน การศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน พฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ ส่วนใหญ่มีความถี่ในการใช้บริการสองเดือน/ครั้ง ระยะเวลาในการใช้บริการ 30 นาที - 1 ชั่วโมง ค่าใช้จ่ายแต่ละครั้ง 1,001-5,000 บาท ผู้มีอิทธิพลในการเลือกใช้บริการ คือ ตัวผู้บริโภคเอง วัตถุประสงค์ในการเลือกใช้บริการ คือ เพื่อซื้อสินค้าหรือบริการ เหตุผลที่เลือกใช้บริการ คือ มีสินค้าครบถ้วนตามต้องการ การแนะนำหรือบอกต่อไม่บ่อย และกลุ่มสินค้าที่ใช้บริการประจำ คือ กลุ่มอุปกรณ์ไฟฟ้า

ระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการและผลผลิตภาพ โดยทุกด้านอยู่ในระดับสำคัญมาก

* นักศึกษาปริญญาโท คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า อาชีพและจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ และด้านผลิิตภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการเลือกใช้บริการ ระยะเวลาในการใช้บริการและค่าใช้จ่ายแต่ละครั้ง แต่ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดไม่มีความสัมพันธ์กับการแนะนำต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ: การเลือกใช้บริการ, ร้านวัสดุก่อสร้าง, ร้านอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the factors influencing construction materials and decorative modern trade retailing services selection in Nakhon Pathom. The samplings of 390 people who service at construction materials and decorative modern trade retailing were selected to collect data by using questionnaire. The statistical techniques employed were frequency, percentage, average, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance and Chi-square.

Most of the consumers were male, aged between 21-30 years, at least Bachelor's Degree holders, employed in a private company, with an average income of 10,001-20,000 baht per month, and lived in a privately-owned house with a minimum of 4 family members. The consumers' behavior towards construction materials and decorative modern trade retailing services selection had a frequency of once per 2 months. Spending time for selecting goods was 30 minutes-1 hour. The cost of expenses was between 1,001-5,000 baht per transaction. The consumer had their own buying preference. The purpose for services selection was to buy goods and service. The reason for purchasing is to satisfy their demand. There was a low frequency in word-of-mouth advertising. Also, electrical equipment is the most purchased goods.

The mixed marketing factor had influenced construction materials and decorative modern trade retailing serviced selection in term of product, price, place, promotion, people, physical, process and productivity had high importance level.

Result of the first hypothesis revealed that consumers with different careers and different members of the family levels have different mixed marketing factors in terms of product, price, place, promotion, people, physical, process and productivity with high statistic significant level of 0.05. Result of the second hypothesis revealed that mixed marketing factor had a relation with frequency of services selection, spending time for selecting goods and the cost of expenses. But mixed marketing factors have no relation with word-of-mouth advertising with statistic significant level of .05.

Keywords: services selection. construction materials. decorative modern trade.

บทนำ

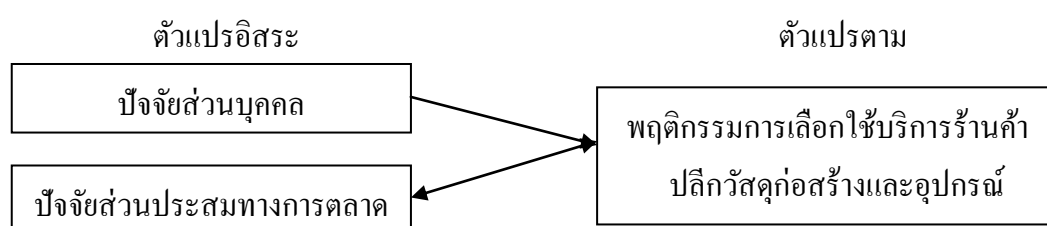
ปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ภาวะนี้ส่งผลให้ประเทศในทวีปเอเชียได้รับความสนใจลงทุนจากนักลงทุนทั่วโลก กลุ่มประเทศอาเซียนได้ตระหนักถึงโอกาสในการขยายตัวทางเศรษฐกิจ จึงจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ขึ้น และลงนามความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศอาเซียน เพื่อเปิดเสรีทางการค้า การบริการ การลงทุน และแรงงานฝีมือ (สำนักพัฒนาการตลาดระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2553) ก่อให้เกิดผลดีต่อประเทศสมาชิกรวมทั้งประเทศไทยด้วย ทำให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น ส่งผลให้มีการขยายตัวในภาคการผลิตและการส่งออก การลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ ส่งผลดีต่อภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และธุรกิจก่อสร้างมีการขยายตัวมากขึ้นด้วย

สำหรับธุรกิจก่อสร้างมีความเกี่ยวข้องกับตลาดสินค้าวัสดุก่อสร้าง ปัจจุบันตลาดสินค้าวัสดุก่อสร้างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มร้านค้าวัสดุก่อสร้างและกลุ่มโมเดิร์นเทรด (modern trade) กลุ่มร้านค้าวัสดุก่อสร้างเป็นธุรกิจขนาดเล็ก ส่วนกลุ่มโมเดิร์นเทรดหรือร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่แบบครบวงจรเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ รูปแบบทันสมัย มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยการจัดการในแผนกต่าง ๆ และการบริการเป็นมาตรฐานเดียวกันในทุก ๆ สาขา (ศูนย์วิจัยกสิกรไทยออนไลน์, 2553)

แนวโน้มของตลาดวัสดุก่อสร้างปี พ.ศ. 2554 กลุ่มโมเดิร์นเทรดในจังหวัดนครปฐมมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องและยอดขายเพิ่มขึ้นเนื่องจากปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้บริโภค ในอดีตผู้บริโภคที่เป็นเจ้าของบ้านจะซื้อสินค้าตามคำแนะนำของผู้รับเหมาก่อสร้างเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันผู้บริโภคจะเลือกซื้อสินค้าด้วยตัวเองมากขึ้น ต้องการสินค้าและบริการที่สะดวก ครบวงจร ซื้อสินค้าเท่าที่ต้องการใช้เท่านั้น ส่วนปัจจัยด้านการแข่งขันมีความรุนแรงขึ้นเพื่อกระตุ้นยอดขายสินค้า มีการใช้กลยุทธ์ด้านราคา เน้นการให้บริการ การให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาให้กับลูกค้ามากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการขยายสาขาให้เข้าไปใกล้กลุ่มลูกค้ามากที่สุดเพื่อขยายฐานตลาดมากขึ้น (บริษัท SCG Network Management จำกัด แผนกค้าปลีก, 2554)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ในจังหวัดนครปฐม เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาารูปแบบธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจประกอบธุรกิจเกี่ยวกับร้านค้าวัสดุก่อสร้างในอนาคต

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ของผู้บริโภคในจังหวัดนครปฐม
2. ศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ในจังหวัดนครปฐม
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ของผู้บริโภคในจังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลแบบปฐมภูมิ (primary data) จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะด้านประชากรศาสตร์ ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ในจังหวัดนครปฐม เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบขนาดของประชากร ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 390 คน ใช้แผนการสุ่มตัวอย่างตามโควตา (quota sampling) จากร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ในจังหวัดนครปฐมจำนวน 13 ร้าน ในสัดส่วนที่เท่ากัน จากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (convenience sampling) จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่โดยใช้สถิติแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ วิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยใช้สถิติคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยใช้สถิติการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ANOVA (analysis of variance) และวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ โดยใช้การทดสอบแบบไคสแควร์ (chi-square) กำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ผู้บริโภคที่เลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ในจังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน การศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน

พฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ของผู้บริโภคในจังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่มีความถี่ในการใช้บริการสองเดือน/ครั้ง ระยะเวลาในการใช้บริการ 30 นาที - 1 ชั่วโมง ค่าใช้จ่ายแต่ละครั้ง 1,001-5,000 บาท ผู้มีอิทธิพลในการเลือกใช้บริการ คือ ตัวผู้บริโภคเอง วัตถุประสงค์ในการเลือกใช้บริการ คือ เพื่อซื้อสินค้าหรือบริการ เหตุผลที่เลือกใช้บริการคือมีสินค้าครบถ้วนตามต้องการ มีการแนะนำหรือบอกต่อไม่บ่อย และกลุ่มสินค้าที่ใช้บริการประจำ คือ กลุ่มอุปกรณ์ไฟฟ้า

ระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสถานที่จัดจำหน่าย รองลงมา คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านบุคลากร ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับสำคัญมาก

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่แตกต่างกัน พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยด้านราคาและด้านสถานที่จัดจำหน่าย อายุที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยด้านราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย และด้านบุคลากร อาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดไม่แตกต่างกัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยด้านสถานที่จัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาดและสถานที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านสถานที่จัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านผลผลิตภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการเลือกใช้บริการและระยะเวลาในการใช้บริการ ปัจจัยด้านราคามีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการใช้บริการ ค่าใช้จ่ายแต่ละครั้ง และการแนะนำต่อ ปัจจัยด้านสถานที่จัดจำหน่ายมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการเลือกใช้บริการ ค่าใช้จ่ายแต่ละครั้ง และการแนะนำต่อ ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการเลือกใช้บริการ และค่าใช้จ่ายแต่ละครั้ง ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านผลผลิตภาพมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการเลือกใช้บริการ ระยะเวลาในการใช้บริการ และค่าใช้จ่ายแต่ละครั้ง ปัจจัยด้านกระบวนการมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการเลือกใช้บริการ ระยะเวลาในการใช้บริการ ค่าใช้จ่ายแต่ละครั้ง และการแนะนำต่อ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท มีที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพล ดิรนาควิทย์ (2548) ซึ่งศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าตราโฮมเบสของลูก้าร้านโฮมโปรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันผู้บริโภคมีระดับการศึกษาที่ค่อนข้างสูงคือระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนค่อนข้างสูง คือ มากกว่า 10,000 บาท เป็นเพศชายที่มีอายุอยู่ในช่วงสร้างฐานะทางสังคม ต้องการมีบ้านเป็นของตัวเอง จึงเป็นกลุ่มที่เลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่มากที่สุด

2. การศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการซื้อแต่ละครั้ง 30 นาที-1 ชั่วโมง มีค่าใช้จ่ายแต่ละครั้ง 1,001-5,000 บาท ผู้มีอิทธิพลในการเลือกใช้บริการคือตัวผู้บริโภคเอง วัตถุประสงค์ในการเลือกใช้บริการคือเพื่อซื้อสินค้าและบริการ กลุ่มสินค้าที่ซื้อประจำคือกลุ่มอุปกรณ์ไฟฟ้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชชนัญ พุทธประสาท (2545) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมและการใช้ปัจจัยในการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในศูนย์ค้าปลีกวัสดุก่อสร้างครบวงจรโฮมเวิร์ค และสอดคล้องกับข้อมูลจากบริษัท SCG Network Management จำกัด (2554) เกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้าด้วยตัวเองมากขึ้นและซื้อสินค้าเท่าที่จำเป็น เนื่องจากในสังคมปัจจุบันมีความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น ผู้บริโภคมีช่องทางในการหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าวัสดุก่อสร้างมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคนิยมตัดสินใจด้วยตัวเองและซื้อสินค้าในจำนวนเงินไม่สูงมาก รวมทั้งร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างสมัยใหม่มีการให้บริการที่สะดวกรวดเร็ว เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่

3. การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่พบว่า ทุกปัจจัยมีระดับความสำคัญมาก ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของรัชชนัญ พุทธประสาท (2545) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมและการใช้ปัจจัยในการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในศูนย์ค้าปลีกวัสดุก่อสร้างครบวงจรโฮมเวิร์ค ยกเว้นด้านการส่งเสริมการตลาดที่มีความสำคัญระดับปานกลาง อาจเนื่องจากในปัจจุบันผู้บริโภคมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสนใจสินค้าที่มีการลด แลก แจก แถมมากขึ้น เพื่อให้การใช้จ่ายเงินคุ้มค่ามากที่สุด ส่วนในด้านอื่นอาจมีความคิดเห็นแตกต่างจากในอดีตเล็กน้อย แต่ยังคงให้ความสำคัญในระดับมากอยู่

4. การทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานนี้ใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของณรงค์ ลือสาคร (2547) ที่ศึกษาความคาดหวังและแนวโน้มพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้านแบบครบวงจรของผู้บริโภคในเขตมิวนิค ซึ่งปัจจัยส่วนบุคคลในทุกด้านที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดแตกต่างกัน โดยมีความแตกต่างกันใน

บางด้าน บ่งชี้ให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลยังคงมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านอยู่ ผู้ประกอบการจึงควรให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย

5. การทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนประสมการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ พบว่าพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการด้านการแนะนำต่อไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนประสมการตลาด แต่พฤติกรรมในการเลือกใช้บริการด้านความถี่ในการใช้บริการ ระยะในการใช้บริการและค่าใช้จ่ายแต่ละครั้ง ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ เรื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาด ไม่ว่าจะเป็นด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการและด้านผลิดภาพนั้น ย่อมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภค เพราะส่วนประสมทางการตลาดเป็นตัวแปรทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งทางร้านได้ทำการพัฒนา ปรับปรุงและใช้ร่วมกันเพื่อสนองความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในทุก ๆ ด้านให้ดีเสมอเท่าเทียมกัน เนื่องจากพบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทุกด้านในระดับมาก และการส่งเสริมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดให้ดียิ่งเสมอ พยายามพัฒนา ปรับปรุงให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจ จนเกิดเป็นความจงรักภักดีในตราสินค้า (brand loyalty) ซึ่งจะส่งผลให้ผู้บริโภคแนะนำหรือบอกต่อบุคคลอื่นให้เลือกใช้บริการร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรดำเนินการเก็บข้อมูลในจังหวัดอื่นที่มีร้านค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ตกแต่งบ้านสมัยใหม่ตั้งอยู่ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภค ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการตลาด เป็นต้น และควรศึกษาทัศนคติในด้านความพึงพอใจและแนวโน้มการซื้อในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจต่อไป

บรรณานุกรม

- ณัฐพล ตีรนาควิทย์. (2548). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าตราโฮมเบส (Homebase) ของลูกค้าร้าน Homepro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณรงค์ ลือสาคร. (2547). *ความคาดหวังและแนวโน้มพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้านแบบครบวงจรของผู้บริโภคในเขตมิ้นบุรี*. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รัชชัญญ พุทธรประสาท. (2545). **พฤติกรรมและการใช้ปัจจัยในการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในศูนย์การค้าปลีก
วัสดุก่อสร้างครบวงจรโฮมเวิร์ค**. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด, บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บริษัท SCG Network Management จำกัด. (2554). Modern Trade กระทบต่อร้านวัสดุก่อสร้างอย่างไร. ใน
เอกสารในงานสัมมนาเรื่องทิศทางการค้าวัสดุก่อสร้างยุคใหม่. นครปฐม: โรงพิมพ์ลิ้มพัฒนาดี.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2553). **แนวโน้มตลาดเอสเอ็มอีวัสดุก่อสร้างปี 2553** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

[http://www.kasikornresearch.com/TH/K-Econ% 20Analysis/Pages/Search. aspx?cid=9](http://www.kasikornresearch.com/TH/K-Econ%20Analysis/Pages/Search.aspx?cid=9) [2554, 26
มิถุนายน].

สมศักดิ์ พันธุ์จินดา. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการซื้อสินค้าวัสดุก่อสร้างของลูกค้าในจังหวัด
นนทบุรี**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

สำนักพัฒนาการตลาดระหว่างประเทศ. (2553). **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<http://www.depthai.go.th/DEP/DOC/53/53003994.doc> [2554, 26 มิถุนายน].

Kotler, Phillip. (2003). **Marketing management**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall Inc.

Kotler, Phillip, & Armstrong, Gary. (2006). **Principles of marketing**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall Inc.

การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อแรงจูงใจ
ในการตัดสินใจซื้อทองของผู้บริโภคในเขตจตุจักร

A STUDY MARKETING MIX FACTORS INFLUENCE ON MOTIVATION
IN CUSTOMER'S BUYING DECISION OF GOLD IN CHATUCHAK AREA

พรทิพภา เตชะเลิศมณี*

Porntippa Tachalertmanee

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงพร หาญสันติ**

Asst.Prof. Songporn Hansanti, D.B.A.

ดร.ไพฑูรย์ เจตธำรงค์ชัย***

Paitoon Chettamrongchai, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาถึงระดับแรงจูงใจในการซื้อทองของผู้บริโภค ในเขตจตุจักร 2) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านทองในเขตจตุจักร 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านทองที่มีผลต่อแรงจูงใจในการซื้อทองของผู้บริโภคในเขตจตุจักร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคคลที่อาศัยอยู่ในเขตจตุจักร และมาใช้บริการร้านทองที่อยู่ในเขตจตุจักร จำนวน 400 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีแรงจูงใจในการซื้อทองโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านทองในเขตจตุจักร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านทองในเขตจตุจักรโดยรวมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับแรงจูงใจในการซื้อทองของผู้บริโภคในเขตจตุจักรโดยรวม ยกเว้นด้านพนักงานกับแรงจูงใจภายในรวมไม่มีความสัมพันธ์กัน

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, แรงจูงใจ, การตัดสินใจซื้อ

* นิสิตปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*** อาจารย์ประจำภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study customers' motivation level in purchasing gold in Chatuchak area, 2) to study marketing mix factors of the gold store in Chatuchak area, and 3) to study the relationship between marketing mix that affects motivation of gold purchasers in Chatuchak area. The 400 samples used in this research were those who lived and used the services of the gold store in Chatuchak area. The result showed that the motivation of the gold purchasers and marketing mix factors were high. Moreover, the marketing mix factors were positively related with the motivation of the gold purchasers in Chatuchak area. On the other hand, there was not any relationship between the employees and the motivation.

Keywords: marketing mix factors. motivation. buying decision.

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันเครื่องประดับที่เป็นที่นิยมสูงสุด คือ เครื่องประดับทองคำรูปพรรณ 96.5 เปอร์เซ็นต์ มีกลุ่มลูกค้าอยู่ทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นผู้มีรายได้น้อยหรือผู้มีรายได้สูง โดยเครื่องประดับทองคำรูปพรรณ 96.5 เปอร์เซ็นต์ ถือเป็นผู้นำในตลาดของเครื่องประดับทองคำ เนื่องจากจะมีราคาที่ถูกกว่าสามารถหาซื้อมาครอบครองเป็นเจ้าของได้ รวมทั้งการมีร้านค้ากระจายอยู่ตามพื้นที่ทั่วไป โดยมีพื้นที่การค้าแหล่งใหญ่อยู่บนถนนเยาวราช และมีสาขากระจายไปตามชุมชนต่าง ๆ ของประเทศมากกว่า 20,000 แห่ง นอกจากนี้เครื่องประดับทองคำรูปพรรณ 96.5 เปอร์เซ็นต์ ยังมีสภาพคล่องมากกว่าเครื่องประดับทองคำประเภทอื่น ๆ นั่นคือ สามารถนำมาขายคืนให้แก่ผู้ขายได้ ดังนั้นเครื่องประดับทองคำรูปพรรณ 96.5 เปอร์เซ็นต์ จึงมีลักษณะเป็นทรัพย์สินมากกว่าการเป็นเพียงเครื่องประดับ

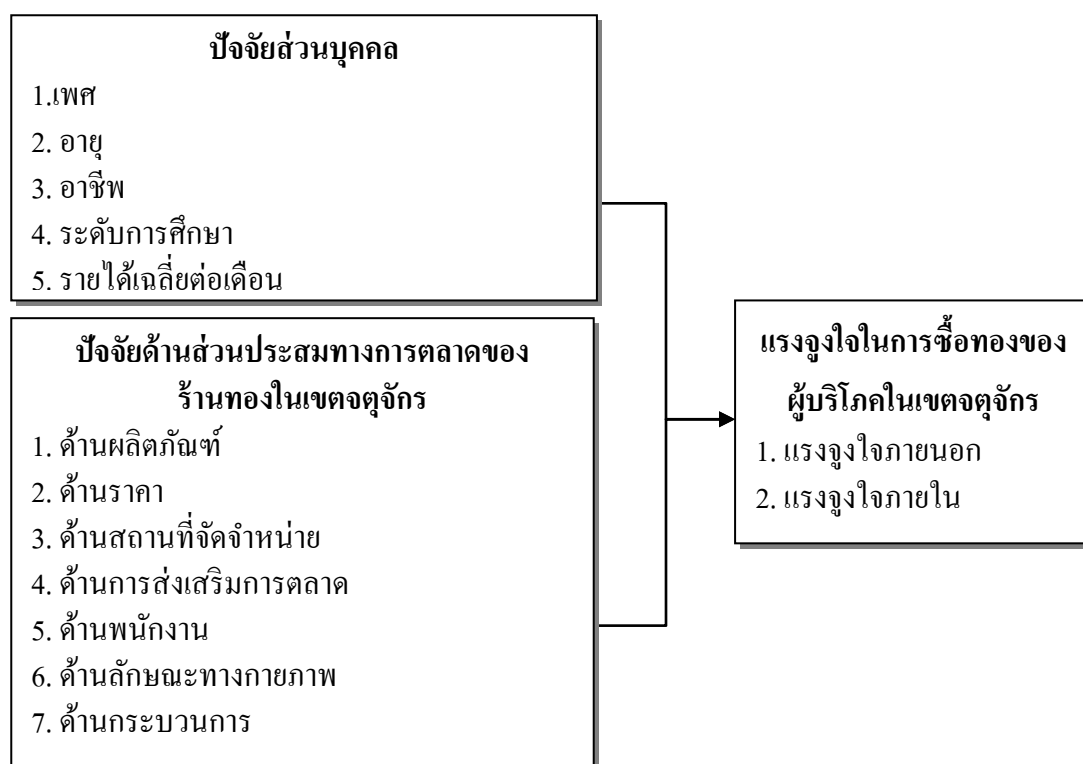
ปัจจุบันผู้ประกอบการร้านทองได้จัดตั้งสมาคมค้าทองคำขึ้น เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และความคิดเห็นในระหว่างสมาชิก เพื่ออำนวยความสะดวกในประกอบธุรกิจ และประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการเงินและเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม โดยสมาชิกในระยะแรกประกอบด้วยร้านค้าทองย่านเยาวราช และต่อมาได้มีสมาชิกที่ประกอบธุรกิจค้าทองคำเข้ามาเพิ่มเติมขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งเขตจตุจักรถือเป็นย่านหนึ่งที่มีแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ ทำให้มีการเจริญเติบโตของธุรกิจค้าทองคำอย่างรวดเร็ว

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อทองของผู้บริโภคในเขตจตุจักร โดยศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านทองมีผลต่อแรงจูงใจในการซื้อทองของผู้บริโภคในเขตจตุจักร ว่ามีความสัมพันธ์อย่างไร ผลการวิจัยจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของธุรกิจทองคำให้สอดคล้องกับแรงจูงใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมการซื้อทองของผู้บริโภคต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงระดับแรงจูงใจในการซื้อทองของผู้บริโภคในเขตจตุจักร
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านทองในเขตจตุจักร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านทองที่มีผลต่อแรงจูงใจในการซื้อทองของผู้บริโภคในเขตจตุจักร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคคลที่อาศัยอยู่ในเขตจตุจักรและมาใช้บริการร้านทองที่อยู่ในเขตจตุจักร จำนวน 400 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แรงจูงใจในการซื้อทองของผู้บริโภคในเขตจตุจักร เป็นคำถามที่ผู้ตอบจะต้องเลือกตอบเพียงข้อเดียวเท่านั้น โดยสร้างคำถามแบบอันตรภาคชั้น (interval scale) มีจำนวนทั้งหมด 2 ด้าน ได้แก่ แรงจูงใจ

ภายใน จำนวน 4 ข้อ และแรงจูงใจภายนอก จำนวน 4 ข้อ รวมเป็น 8 ข้อย่อย ใช้สเกลการให้คะแนนรวม มีให้เลือกระดับ 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 บัณฑิตส่วนประสมทางการตลาดของร้านทองในเขตจตุจักร เป็นคำถามที่ผู้ตอบจะต้องเลือกตอบเพียงข้อเดียวเท่านั้น โดยสร้างคำถามแบบอันตรภาคชั้น มีจำนวนทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ จำนวน 4 ข้อ ด้านราคา จำนวน 4 ข้อ ด้านสถานที่จัดจำหน่าย 4 ข้อ ด้านการส่งเสริมการตลาด จำนวน 4 ข้อ ด้านพนักงาน จำนวน 4 ข้อ ด้านลักษณะทางกายภาพ จำนวน 4 ข้อ และด้านกระบวนการ จำนวน 4 ข้อ รวมเป็น 28 ข้อย่อย ใช้สเกลการให้คะแนนรวม มีให้เลือกระดับ 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยการวัดแรงจูงใจในการซื้อทองของผู้บริโภคในเขตจตุจักรนี้ ประกอบด้วย แรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก และการวัดบัณฑิตส่วนประสมทางการตลาดของร้านทองในเขตจตุจักร ประกอบด้วย จำนวน 7 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2 และการวัดความสัมพันธ์ระหว่างบัณฑิตส่วนประสมทางการตลาดของร้านทองกับแรงจูงใจในการซื้อทองของผู้บริโภคในเขตจตุจักร ดังนี้

1. แรงจูงใจในการซื้อทองมีค่าเฉลี่ย 3.89 หรือในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ด้านแรงจูงใจภายในมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.86 ในระดับมาก การมีความต้องการซื้อทองเพราะต้องการสร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจให้ตัวเองมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.15 ในระดับมาก ด้านแรงจูงใจภายนอกมีค่าเฉลี่ย 3.91 ในระดับมาก โดยซื้อทองเพราะร้านทองที่เลือกซื้อมีความน่าเชื่อถือมีค่าเฉลี่ย 4.15 ในระดับมาก

2. บัณฑิตส่วนประสมทางการตลาดของร้านทองในเขตจตุจักรรวมมีค่าเฉลี่ย 3.94 ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า 1) ด้านผลิตภัณฑ์ ให้ความสำคัญระดับค่าเฉลี่ย 4.03 ในระดับมาก และให้ความสำคัญในเรื่องทองมีความบริสุทธิ์ 96.5% เป็นทองที่มีคุณภาพได้มาตรฐานมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.18 ในระดับมาก 2) ด้านราคา ให้ความสำคัญระดับค่าเฉลี่ย 3.88 ในระดับมาก และให้ความสำคัญในเรื่องราคาของทองมีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับคุณภาพมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.08 ในระดับมาก 3) ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ให้ความสำคัญระดับค่าเฉลี่ย 3.82 ในระดับมาก และให้ความสำคัญในเรื่องบริเวณสถานที่ตั้งของร้านมีความปลอดภัยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.13 ในระดับมาก 4) ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ให้ความสำคัญระดับค่าเฉลี่ย 3.51 ในระดับมาก และให้ความสำคัญในเรื่องการลดราคา เช่น การลดค่ากำเหน็จ เพื่อให้เกิดการจูงใจในการซื้อ มีค่าเฉลี่ย 3.93 ในระดับมาก 5) ด้านพนักงาน ให้ความสำคัญระดับค่าเฉลี่ย 4.22 ในระดับมากที่สุด และให้ความสำคัญในเรื่องพนักงานขายให้บริการด้วยความสุภาพมีค่าเฉลี่ย 4.27 ในระดับมากที่สุด 6) ด้านลักษณะทางกายภาพ ให้ความสำคัญระดับค่าเฉลี่ย 3.91 ในระดับมาก และให้ความสำคัญในเรื่องระบบความปลอดภัยภายในร้านมีค่าเฉลี่ย 4.17 ในระดับ

มาก และ 7) ด้านกระบวนการ ให้ความสำคัญระดับค่าเฉลี่ย 4.20 ในระดับมาก และให้ความสำคัญในเรื่อง อุปกรณ์และเครื่องมือที่ให้บริการมีความทันสมัยและถูกต้องแม่นยำมีค่าเฉลี่ย 4.27 ในระดับมาก

3. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านทองในเขตจตุจักรทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผลิตภัณฑ์รวม 2) ด้านราคารวม 3) ด้านสถานที่จัดจำหน่ายรวม 4) ด้านการส่งเสริมทางการตลาดรวม 5) ด้านพนักงานรวม 6) ด้านลักษณะทางกายภาพรวม และ 7) ด้านกระบวนการรวม มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับแรงจูงใจในการซื้อทองของผู้บริโภคในเขตจตุจักร ทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ 1) แรงจูงใจภายในรวม และ 2) แรงจูงใจภายนอกรวม ยกเว้น ด้านพนักงานรวมกับแรงจูงใจภายในรวมไม่มีความสัมพันธ์กัน

ข้อเสนอแนะ

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านทองที่มีผลต่อแรงจูงใจในการซื้อทองของผู้บริโภคในเขตจตุจักร โดยรวมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับน้อย ดังนั้นร้านทองในเขตจตุจักรควรปรับปรุงในการดำเนินงานด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านทองให้มีความน่าสนใจและมีความแตกต่างกับร้านทองอื่นมากกว่านี้ เพื่อเพิ่มแรงจูงใจให้ผู้บริโภคมีความต้องการอยากมาซื้อทองกับร้านทองในเขตจตุจักรมากขึ้น ดังนั้นการสร้างความแตกต่างที่ผู้บริโภคสามารถเห็นได้เด่นชัด ทางผู้ประกอบการร้านทองควรมีปรับปรุงบริการบางส่วนให้ดีขึ้น ทั้งในเรื่องระบบรักษาความปลอดภัย อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ และจัดอบรมพนักงานในเรื่องการให้บริการลูกค้า เพราะพนักงานเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับลูกค้า ควรจะมีความเข้าใจความต้องการของลูกค้าแต่ละคนมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการวัดแรงจูงใจในการซื้อทองของร้านทอง เปรียบเทียบร้านทองที่มีหลายสาขากับร้านทองที่มีเพียงสาขาเดียวรายอื่น เพื่อดูความสามารถในการแข่งขันของร้านทองที่มีลักษณะแตกต่างกันในเรื่องสถานที่จัดจำหน่าย ว่ามีความสามารถในการแข่งขันแตกต่างกันหรือไม่

2. ควรมีการศึกษาการวัดความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าตราสินค้าของร้านทองกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อทองของผู้บริโภคว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร และการมีคุณค่าตราสินค้าของร้านทองมีส่วนช่วยให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อทองเพิ่มขึ้นหรือไม่ เพื่อนำไปใช้พัฒนากลยุทธ์การสร้างตราสินค้าของร้านทองที่จะส่งผลให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจและความเชื่อถือในร้านทองมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมการซื้อทองที่สูงขึ้น

บรรณานุกรม

ยุพาวรรณ วรรณวานิชย์. (2551). *การตลาดบริการ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีรัตน์, ปริญ ลักขิตานนท์, งามอาจ ปทะวานิช, ปศิณา มีจินดา, จิระวัฒน์ อนุวิชานนท์ และอรทัย เลิศวรรณวิทย์. (2552). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ชรรรมสาร.

อดุลย์ จาตุรงค์กุล และคณา จาตุรงค์กุล. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Kerin, R. A., Hartley, S. W., & Rudelius, W. (2009). *Marketing: The core*. Boston: Irwin/McGraw-Hill.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2009). *Marketing mangement* (13th ed). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall International.

Solomon, M. R. (2010). *Consumer behavior* (9th ed). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall International.

พฤติกรรมกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวต่างชาติ
ที่ส่งผลต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสาร

**FOREIGN TOURISTS' CONSUMING BEHAVIORS AFFECT THE
ENTREPRENEURSHIP OF RESTAURANTS IN KHAO SAN ROAD**

พรพิศ พูนศรีสวัสดิ์*

Pornpit Poonsrisawat

ดร.ธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ**

Taninrat Rattanapongpinyo, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ส่งผลต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสาร ได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวต่างชาติที่พักอาศัยในบริเวณถนนข้าวสาร และบริเวณใกล้เคียง ได้แก่ ถนนรามบุตรี ถนนสามเสน ซอกตรอกมะยม ซอยสวัสดิอินน์ จำนวน 351 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และใช้การทดสอบไคสแควร์ (chi-square) ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวต่างชาติมีทัศนคติต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสาร ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านลักษณะทางกายภาพ โดยรวมมีความคิดเห็นระดับดี 2) การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างทัศนคตินักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสาร เมื่อจำแนกตามข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า มีความแตกต่างกันในเรื่องรายได้ต่อเดือน 3) พฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวต่างชาติมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสาร

คำสำคัญ: ถนนข้าวสาร, พฤติกรรมผู้บริโภค, ส่วนประสมทางการตลาด

ABSTRACT

Purpose of this research was to study foreign tourists' consuming behaviors affecting the restaurants entrepreneurship on Khao San Road. The samples were 351 foreign tourists who came to Thailand and stayed

* คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตคลังชั้น

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

on Khao San Road, Rambutri Road, and Samsean Road in Soi Trok Ma Yom and Soi Sawatdee Inn. The instrument used in this study was questionnaire. The statistical data was analyzed through the SPSS program. The statistical analyses consisted of mean, percentage, standard deviation, the analysis of the one-way ANOVA and chi-square test. The findings were as follows: The majority of foreign tourists had a positive attitude towards restaurants on Khao San Road in respect of product, price, place, promotion, people, process, physical evidence and productivity and quality. When classified by demographic information, it was found that there was a difference in income per month. The foreign tourists' consuming behaviors correlated with attitudes towards the restaurant entrepreneurship on Khao San Road.

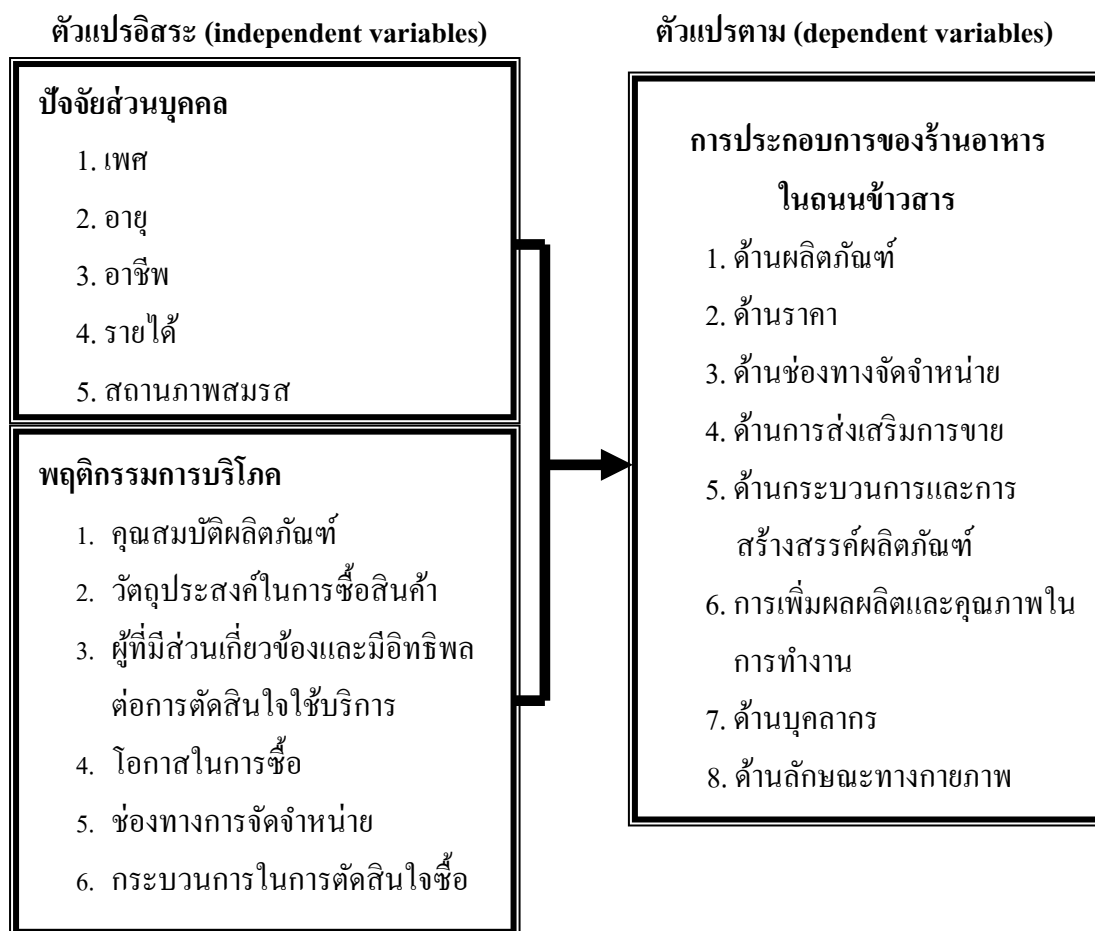
Keywords: Khao San Road. consumer behavior. marketing mix.

บทนำ

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติเหล่านี้ นำมาซึ่งรายได้ให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมาก ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มเป็นบริการสาขาหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยว จากข้อมูลสถิติที่กรมการท่องเที่ยว แผนกสถิตินักท่องเที่ยว แสดงถึงสัดส่วนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ปี พ.ศ. 2552 นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน ต่อวัน 4,011.21 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายในหมวดอาหารและเครื่องดื่ม เฉลี่ยต่อคน ต่อวัน 725.26 บาท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่มากเป็นอันดับ 3 หรือคิดเป็น 18% ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

ถนนข้าวสาร เป็นถนนในเขตพระนคร ปัจจุบันได้เป็นกลายเป็นสถานที่ที่มีนักท่องเที่ยวทุกเชื้อชาติ มีร้านค้ามากมาย รวมถึงร้านอาหารซึ่งถือเป็นธุรกิจหนึ่งที่สำคัญในบริเวณนี้ และเนื่องด้วยพฤติกรรมผู้บริโภคเป็นการศึกษาลักษณะการซื้อของผู้บริโภคในด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ส่งผลต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสาร ซึ่งผลการวิจัยนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารในบริเวณถนนข้าวสาร หรือผู้ที่ต้องการทำธุรกิจร้านอาหารบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ที่เน้นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ อาจนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นข้อมูลทางด้านพฤติกรรมศาสตร์สำหรับการปรับปรุงธุรกิจร้านอาหารให้มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวต่างชาติ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ส่งผลต่อการประกอบการของร้านอาหาร

ในถนนข้าวสาร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทย พักอาศัยในบริเวณถนนข้าวสารและบริเวณใกล้เคียง ได้แก่ ถนนรามบุตรี ถนนสามเสน ซอกตรอกมขยม ซอยสวัสดิ์คีรีอินน์ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง แต่ประมาณได้จากจำนวนห้องพักในบริเวณถนนข้าวสารและบริเวณใกล้เคียงที่สามารถรองรับการเข้าพักได้ 10,000 คน ซึ่งในช่วงเวลาที่

ไม่ใช่ฤดูกาลท่องเที่ยว จะมีนักท่องเที่ยวเข้าพักประมาณ 4,000 คน (ประสิทธิ์ หึงห์ดำรง, 2554) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในช่วงเวลาปกติ มาเป็นจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย โดยกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทางของเครซีและมอร์แกน (ประสพชัย พสุนนท์, 2553, หน้า 710) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง 351 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ด้านพฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยพัฒนามาจากเครื่องมือของตฤณ พริ้งประเสริฐ (2553) และณัชพงค์ โชติปริชารัตน์ (2552) ส่วนที่ 3 ทักษะคตินักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสารในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านกระบวนการและการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ การเพิ่มผลผลิตและคุณภาพในการทำงาน ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ โดยพัฒนามาจากเครื่องมือของศิริชัย เพียรประเสริฐ (2549)

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลด้านพฤติกรรมการบริโภค ใช้สถิติแจกแจงความถี่และร้อยละ การวิเคราะห์ทักษะคตินักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสาร ใช้สถิติแจกแจงความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแตกต่างเพื่อเปรียบเทียบทัศนคตินักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสาร จำแนกตามตัวแปรอิสระ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรเป็นรายกลุ่ม และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริโภคและทัศนคติต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสาร ใช้สถิติไคสแควร์ (chi-square test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัย

1. นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนมากเป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี ส่วนมากเป็นนักเรียนและนักศึกษา ระดับการศึกษาประกาศนียบัตร มีสถานภาพโสด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 301-600 USD หรือ 201-410 EUR
2. พฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวต่างชาติ พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติมักไปรับประทานอาหารกับเพื่อน โดยเพื่อนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกร้านอาหาร เหตุผลหลักในการมาร้านอาหารคือเพื่อรับประทานอาหาร และมักมารับประทานอาหารไทย โดยอาหารไทยที่นักท่องเที่ยวต่างชาติชอบรับประทานมากที่สุดคือผัดไทย อาหารสากลคือพาสต้า เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์คือน้ำผลไม้ปั่น เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์คือเบียร์ มักมาร้านอาหารในเวลา 19.01-21.00 น. ในการใช้บริการแต่ละครั้งเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 6.1-9 USD หรือ 4.1-6 EUR และใช้เวลามากกว่า 40 นาที แต่ไม่เกิน 1 ชั่วโมง มักเลือกร้านอาหารที่มีที่นั่งนอกร้าน โดยมักลองเปลี่ยนร้านไปเรื่อย ๆ ในขณะที่พักอาศัยอยู่ในถนนข้าวสารมักมาใช้บริการร้านอาหารวันละ 1 ครั้ง และแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับร้านอาหารในถนนข้าวสารของนักท่องเที่ยวต่างชาติคือนิตยสาร

3. ทักษะคิดต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสาร เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยการตลาดทั้ง 8 ด้านพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติมีทักษะคิดที่ดีต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสารในด้านช่องทางจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ (อาหาร เครื่องดื่ม) ด้านราคา ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านบุคลากร ด้านคุณภาพการให้บริการ แต่มีทักษะคิดปานกลางต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสารในด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยทักษะคตินักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสาร เมื่อจำแนกตามข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า รายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยทักษะคตินักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสาร เมื่อจำแนกตามข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปรตาม	<i>F</i>	Sig.	ทดสอบสมมติฐาน
ทักษะคิดต่อการประกอบการ	6.10	0.00	แตกต่าง
ด้านผลิตภัณฑ์	5.27	0.00	แตกต่าง
ด้านราคา	1.94	0.08	ไม่แตกต่าง
ด้านช่องทางจัดจำหน่าย	5.47	0.00	แตกต่าง
ด้านการส่งเสริมการขาย	2.29	0.04	แตกต่าง
ด้านบุคลากร	4.74	0.00	แตกต่าง
ด้านกระบวนการให้บริการ	7.18	0.00	แตกต่าง
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.01	0.00	แตกต่าง
ด้านคุณภาพการให้บริการ	4.97	0.00	แตกต่าง

5. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรบริโภคและทักษะคิดต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสารที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริโภคและทัศนคติต่อการประกอบการ
ของร้านอาหารในถนนข้าวสาร

พฤติกรรมการบริโภค		χ^2	Sig.
1	ท่านมักมาร้านอาหารกับใคร	1120.61	0.000*
2	ใครเป็นผู้ตัดสินใจเลือกร้านอาหาร	1233.61	0.000*
3	เหตุผลหลักของท่านในการมาร้านอาหารคืออะไร	1352.78	0.000*
4	ท่านมักมารับประทานอาหาร เครื่องดื่ม ประเภทใด	1601.58	0.000*
5	ท่านชอบรับประทานอาหารไทยใดมากที่สุด	2971.05	0.000*
6	ท่านชอบรับประทานอาหารสากลใดมากที่สุด	1288.81	0.000*
7	ท่านชอบดื่มเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ใดมากที่สุด	1957.33	0.000*
8	ท่านชอบดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ใดมากที่สุด	1251.25	0.000*
9	ท่านมักมาร้านอาหารในช่วงเวลาใด	1844.25	0.000*
10	ในการใช้บริการแต่ละครั้ง ท่านมักใช้เวลาานเท่าใด	1140.20	0.000*
11	ในการใช้บริการแต่ละครั้ง ท่านเสียค่าใช้จ่ายเท่าใด	1598.56	0.000*
12	ท่านชำระค่าบริการด้วยวิธีใด	351.00	0.000*
13	ท่านมักเลือกร้านอาหารแบบใด	1615.57	0.000*
14	การเลือกร้านอาหารของท่านเป็นอย่างไร	1296.63	0.000*
15	ในขณะที่พักอาศัยอยู่ในถนนข้าวสาร ท่านมาใช้บริการร้านอาหารวันละกี่ครั้ง	1349.67	0.000*
16	ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับร้านอาหารในถนนข้าวสาร จากแหล่งใดบ้าง	2484.25	0.000*

จากตารางที่ 2 เมื่อนำตัวแปรพฤติกรรมการบริโภคในด้านต่าง ๆ มาทดสอบความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสาร ด้วยสถิติไคแอสควร์พบว่า พฤติกรรมการบริโภคมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวต่างชาติ พบว่า มักไปรับประทานอาหารกับเพื่อน และเพื่อนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกร้านอาหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริชัย เพียรประเสริฐ (2549) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกร้านอาหารในเมืองพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้จากการวิจัยสามารถนำมาช่วยในการช่วยกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม

2. ทักษะคตินักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการประกอบการของร้านอาหารในถนนข้าวสารในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านลักษณะทางกายภาพ โดยรวมมีความคิดเห็นระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริชัย เพียรประเสริฐ (2549)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีหน่วยงานของรัฐ ในการให้คำปรึกษาอบรมพนักงาน หรือผู้ประกอบการภายในบริเวณถนนข้าวสาร หรือผู้ประกอบการอื่นที่สนใจในเรื่องการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ รวมถึงภาษาอังกฤษ ภาษาต่างประเทศ อื่น ๆ เพื่อให้การสื่อสารและการบริการแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติมีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. จากการสำรวจร้านอาหารในบริเวณถนนข้าวสาร พบว่า ร้านค้าส่วนมากไม่ให้ความสำคัญกับความสะอาดภายนอกร้าน ภายในร้าน รวมถึงห้องน้ำ ทางเขตพระนครจึงควรมีการกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับความสะอาดของร้านอาหาร รวมถึงมีการสุ่มตรวจคุณภาพ ความสะอาดของอาหาร เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและเพื่อภาพลักษณ์ที่ดีแก่สถานที่ท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว แผนกสถิตินักท่องเที่ยว. *ข้อมูลค่าใช้จ่ายและรายได้ของปี 2008-2009* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://tourism.go.th/2010/th/statistic/index.php> [2554, 3 สิงหาคม].
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2549). *จิตวิทยาสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยาพร เสมอใจ. (2547). *การจัดการและการตลาดบริการ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- นิตยาพร เสมอใจ และฐิตินันท์ วารวินิช. (2551). *หลักการตลาด*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ณัชพงษ์ โชติปริษารัตน์. (2552). *ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกร้านอาหารญี่ปุ่นย่านถนนนิมมานเหมินท์ อำเภอเมืองเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ตฤณ พริ้งประเสริฐ. (2553). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการที่พักแบบเกสต์เฮาส์บริเวณถนนข้าวสาร*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2553). *สถิติธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: ท้อป.
- ประสิทธิ์ สิงห์คำรงค์. (2554, 15 สิงหาคม). นายกสมาคมผู้ประกอบการถนนข้าวสาร. สัมภาษณ์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ. (2546). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ชรรวมสาร.
- สิริชัย เพียรประเสริฐ. (2549). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเลือกร้านอาหารในเมืองพัทยาของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ*. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับการจัดการกำไร

กรณีศึกษา บริษัทจดทะเบียนดัชนีเซท 100

THE RELATIONSHIP BETWEEN CORPORATE GOVERNANCE AND
EARNINGS MANAGEMENT: A CASE STUDY OF SET 100 INDEX

พัชรี ส่งเจริญ*

Patcharee Songcharean

ดร.สุชาดา เจียมสกุล**

Suchada Jiemsakul, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการและการจัดการกำไร โดยใช้กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนดัชนีเซท 100 ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทั้งนี้ได้ใช้โครงสร้างคณะกรรมการบริษัทเป็นตัวแทนวัดค่าการกำกับดูแลกิจการ และใช้ค่ารายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารเป็นตัวแทนวัดค่าการจัดการกำไร จำนวนผ่านตัวแบบจำลอง The modified Jones model (1995) การศึกษาครั้งนี้ใช้ 198 ตัวอย่างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2550-2552 ที่ถูกระบุรายชื่ออยู่ในดัชนีเซท 100 ยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน และบริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูกิจการ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (multiple regression analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท นอกจากนี้พบว่าตัวแปรควบคุมบางตัว ได้แก่ อัตราส่วนหนี้สินรวมกับสินทรัพย์รวมและอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการจัดการกำไร

คำสำคัญ: การกำกับดูแลกิจการ, การจัดการกำไร, บริษัทจดทะเบียนดัชนีเซท 100

ABSTRACT

This research aims to study the relationship between corporate governance and earnings management by using a case study of SET 100 Index. In this study, the structure of board director is represented by corporate governance. Also, the earnings management is represented by the discretionary accrual. The discretionary

* นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร

** อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร

accrual (DAC) is calculated by the Modified Jones Model (1995). The data included the observations of 198 Thai companies during 2007-2010, excluding the companies in the financial industry group and the companies under rehabilitation. The data were analyzed by descriptive statistics and multiple regression analysis.

The results showed that the number of board director's meeting was significantly related to earnings management in a positive manner. In addition, the control variable such as debt to asset ratio and return on asset were significantly related to earnings management.

Keywords: corporate governance. earnings management. SET 100 index.

บทนำ

จากกรณีวิกฤตทางบัญชีที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ รวมถึงวิกฤตทางบัญชีที่เกิดขึ้นในประเทศไทย สาเหตุหนึ่งอาจเกิดจากฝ่ายบริหารไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของกิจการหรือเข้าไปมีส่วนในการตกแต่งข้อมูลทางด้านบัญชี ดังนั้นกิจการจึงต้องมีเครื่องมือการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพื่อเป็นแนวทางในการกำกับดูแลการบริหารจัดการ

การกำกับดูแลกิจการ (corporate governance: CG) คือ ระบบการกำกับและควบคุมกิจการเพื่อรักษาความสมดุลของสิทธิและหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ คณะกรรมการ ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้นหรือผู้มีส่วนได้เสียอื่น โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ เพื่อใช้ในการตัดสินใจสำหรับกรณีต่าง ๆ โดยยึดถือวัตถุประสงค์ของกิจการเป็นสำคัญ (organization for economic co-operation and development: OECD)

Positive Accounting Theory ซึ่งนำเสนอโดย Watts & Zimmerman (1986) อธิบายถึงแรงจูงใจของผู้บริหารในการตกแต่งตัวเลขทางบัญชี โดยกล่าวถึงสมมติฐานเรื่องผลประโยชน์ทางการเมือง (The political cost hypothesis) สมมติฐานเรื่องแผนผลตอบแทน (The bonus plan hypothesis) และสมมติฐานเรื่องเงื่อนไขข้อผูกพันตามภาระหนี้สิน (The debt covenant hypothesis) โดยสรุปคือ ผู้บริหารมีการวางแผนในการจัดทำตัวเลขทางบัญชี เช่น ผู้บริหารอาจใช้นโยบายการบัญชีที่หละหลวม (aggressive accounting) เพื่อสร้างผลประโยชน์ตามที่ตนคาดหวัง หรืออาจจะใช้พฤติกรรมล้างบาง (big bath) เพื่อสร้างโอกาสการทำกำไรในอนาคต เป็นต้น

คณะกรรมการบริษัทเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้น (agent) โดยหลักการคณะกรรมการบริษัทมีอำนาจตามกฎหมาย (legitimate) ในการดำเนินการแทนผู้ถือหุ้น และจะทำหน้าที่ในการกำกับดูแลในระดับนโยบาย และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ การสรรหา แต่งตั้ง และประเมินผลงานผู้บริหารระดับสูง นอกจากนี้ คณะกรรมการบริษัทยังมีหน้าที่ต้องสอดส่อง ควบคุม กำกับดูแล เสนอความคิดเห็น เพื่อให้กิจการสามารถบรรลุเป้าหมายตามนโยบายและกลยุทธ์ที่วางไว้ โครงสร้างและบทบาทของคณะกรรมการบริษัทที่ดีมีส่วนช่วยลดปัญหาการจัดการกำไร ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตั้งคำถามของงานวิจัยว่า “โครงสร้างคณะกรรมการบริษัทซึ่งเป็นตัวแทนการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรของบริษัทหรือไม่”

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดทางทฤษฎีที่สำคัญประกอบด้วย ทฤษฎีตัวแทน (agency theory) ทฤษฎีนี้ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นตัวแทนที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลสองฝ่าย คือ ฝ่ายมอบอำนาจ (ตัวการ) และฝ่ายที่ได้รับมอบอำนาจ (ตัวแทน) โดยทฤษฎีตัวแทนจะเป็นพื้นฐานมุ่งสู่แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการกำไร ซึ่งอธิบายถึงแรงจูงใจของผู้บริหารในการพยายามปรับแต่งผลการดำเนินงานให้ออกมาในรูปแบบที่ผู้บริหารต้องการ ความสำคัญของทฤษฎีตัวแทนกับแนวคิดการกำกับดูแลกิจการ สามารถอธิบายได้โดยใช้หลักที่ว่ากิจการอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรรมการ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าของกิจการหรือผู้ถือหุ้น กรรมการจะกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการ และในขณะเดียวกันจ้างผู้จัดการ ผู้ควบคุมงานและพนักงานเพื่อนำกลยุทธ์ดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ (ศิลปพร ศรีจันทพร, 2553) ทฤษฎีที่อธิบายถึงรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีที่เกิดขึ้น (positive accounting theory: PAT) ถูกพัฒนาโดย Watts & Zimmerman (1986) ซึ่งจะใช้อธิบายถึงเหตุผลว่าทำไมบริษัทจึงเลือกวิธีปฏิบัติทางบัญชีบางอย่าง สามารถจำแนกสมมติฐานได้ว่า 1) สมมติฐานเรื่องผลประโยชน์ทางการเมือง (The political cost hypothesis) กิจการที่เผชิญกับผลประโยชน์ทางการเมืองมักจะเลือกวิธีปฏิบัติทางการบัญชีเพื่อลดผลประโยชน์การปัจจุบันให้ต่ำลง เนื่องจากต้องการแสดงให้การเมืองเชื่อว่าผลการดำเนินงานของกิจการกำลังได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ หรือกิจการต้องการขอรับการส่งเสริมการลงทุน 2) สมมติฐานเรื่องแผนผลตอบแทน (The bonus plan hypothesis) ผู้บริหารจะได้รับผลตอบแทนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารเอง ดังนั้นผู้บริหารจึงรับนโยบายการบัญชีที่หละหลวมเข้ามาใช้ เพื่อสร้างผลประโยชน์สูงสุดให้กับตนเอง 3) สมมติฐานเรื่องเงื่อนไขข้อผูกพันตามภาระหนี้สิน (The debt covenant hypothesis) ตามสมมติฐานนี้พิจารณาว่า ผู้บริหารมีแรงจูงใจที่จะรับเอาแนวปฏิบัติทางการบัญชีที่ช่วยลดโอกาสในการฝ่าฝืนเงื่อนไขของสัญญาเงินกู้มาใช้

การจัดการกำไร (earnings management) คือ ความพยายามของผู้บริหารในการปรับแต่งผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามรูปแบบที่ผู้บริหารต้องการ (วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2543)

การกำกับดูแลกิจการ (corporate governance) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการ ฝ่ายจัดการและผู้ถือหุ้น รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นในการกำหนดทิศทาง และสอดส่องดูแลผลการปฏิบัติงานของบริษัทได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สังเวียน อินทรชัย, 2543)

ปรีชา มาตรา (2549) ใช้ตัวแบบ The modified Jones model (1995) ในการวัดระดับการจัดการกำไร ผลการศึกษาพบว่า การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทำให้การจัดการกำไรลดลง ในขณะที่สุदारัตน์ ตราหยก (2547) พบว่า จำนวนของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำไรของบริษัทที่ออกหุ้นเพิ่มทุน ส่วนนักวิจัยที่ใช้ตัวแบบ The Jones model (1991) ในการวัดระดับการจัดการกำไร ได้แก่ จิรณา โคมจันทร์ (2550) พบว่า สัดส่วนกรรมการอิสระ การแยกตำแหน่งของประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการ และกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านบัญชีหรือการเงินจะส่งผลทำให้การจัดการกำไรลดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hwang, Long & Wang (2010); Saleh, Iskandar & Rahmat (2005) และ Chtourou, Be'dare & Courteau (2001) พบว่า การแยกตำแหน่งของประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการจะทำให้การจัดการกำไรลดลง เพราะเชื่อว่าการที่แยกตำแหน่งของประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการออกจากกัน เป็นการถ่วงดุลมิให้คนใดคนหนึ่ง

มีอำนาจโดยไม่จำกัด เป็นการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบออกจากกันอย่างชัดเจน และจากผลการศึกษาของ Hwang, Long & Wang (2010) ยังพบอีกว่า การมีจำนวนกรรมการที่เหมาะสมจะทำให้การจัดการกำไรลดลง และ Chtourou, Be'dare & Courteau (2001) พบว่า การที่บริษัทมีสัดส่วนกรรมการอิสระที่มากจะทำให้การจัดการกำไรลดลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการกำกับดูแลกิจการและการจัดการกำไรของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ถูกระบุรายชื่ออยู่ในดัชนีเซท 100
2. เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับการจัดการกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ถูกระบุรายชื่ออยู่ในดัชนีเซท 100

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ถูกระบุรายชื่ออยู่ในดัชนีเซท 100 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2552 จำนวน 3 ปี (ไม่รวมถึงบริษัทที่อยู่ในกลุ่มสถาบันการเงินและกลุ่มที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน) รวม 198 ตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลการจัดการกำไรและการกำกับดูแลกิจการที่ดี รวมถึงผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ได้แก่ รายงานประจำปีและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปีแบบ (56-1) ช่วงปี พ.ศ. 2550-2552 และฐานข้อมูลตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET SMART) การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ 8 สมมติฐานคือ

H_1 : จำนวนของกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร

H_2 : สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร

H_3 : จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร

H_4 : จำนวนกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร

H_5 : จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร

H_6 : การมีคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร

H_7 : ความเป็นอิสระของประธานกรรมการมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร

H_8 : การแยกตำแหน่งของประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร

ตัวแบบที่ใช้ในการวิจัย

$$DAC_{it} = \beta_0 + \beta_1 BSIZE_{it} + \beta_2 BIND_{it} + \beta_3 BMEET_{it} + \beta_4 AUSIZE_{it} + \beta_5 AUMEET_{it} + \beta_6 COMP_{it}$$

$$+ \beta_7 \text{CHAI_IND}_{it} + \beta_8 \text{DUAL_CEO}_{it} + \beta_9 \text{C_TA}_{it} + \beta_{10} \text{C_D_A}_{it} + \beta_{11} \text{C_D_E}_{it} + \beta_{12} \text{C_ROA}_{it} + \epsilon$$

โดยที่ DAC_{it} คือ การจัดการกำไร BSIZE_{it} คือ จำนวนของกรรมการบริษัท BIND_{it} คือ สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท BMEET_{it} คือ จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท AUSIZE_{it} คือ จำนวนกรรมการตรวจสอบ AUMEET_{it} คือ จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ COMP_{it} คือ คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทน CHAI_IND_{it} คือ ประธานกรรมการเป็นกรรมการอิสระ DUAL_CEO_{it} คือ ประธานกรรมการแยกตำแหน่งจากกรรมการผู้จัดการ C_TA_{it} คือ ขนาดของกิจการ (วัดจากยอดขาย) C_D_A_{it} คือ อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม C_D_E_{it} คือ อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น C_ROA_{it} คือ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ϵ คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามตารางที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา พบว่า โดยเฉลี่ยการจัดการกำไร อยู่ที่ 0.068 จำนวนกรรมการบริษัท 11 คน สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทร้อยละ 38 จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทเฉลี่ย 7 ครั้งต่อปี จำนวนกรรมการตรวจสอบโดยเฉลี่ย เท่ากับ 3 คน จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบเฉลี่ยเท่ากับ 7 ครั้งต่อปี บริษัทส่วนใหญ่มีคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนเพื่อกำหนดค่าตอบแทนของผู้บริหาร โดยส่วนใหญ่ประธานกรรมการบริษัทไม่ได้เป็นกรรมการอิสระ มีการแยกตำแหน่งระหว่างประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการออกจากกัน ขนาดของกิจการ (วัดโดยยอดขาย) โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 59,080 ล้านบาท อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 0.485 เท่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 1.342 เท่า อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 11.743 เท่า

ตารางที่ 1 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปร

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. DAC	0.068	0.154
2. BSIZE	11.000	2.423
3. BIND	38.580	12.550
4. BMEET	7.000	3.479
5. AUSIZE	3.000	0.315

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
6. AUMEET	7.414	3.403
7. COMP	0.798	0.402
8. CHAI_IND	0.364	0.484
9. DUAL_CEO	0.975	0.157
10. C_TA (หมื่นล้านบาท)	59.080	125.300
11. C_D_A	0.485	0.159
12. C_D_E	1.342	1.809
13. C_ROA	11.743	11.071

ผลการวิจัยตารางที่ 2 เป็นการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการจัดการกำไร ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 90% ซึ่งหมายความว่า หากบริษัทมีจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทถี่มาก การจัดการกำไรก็จะสูงขึ้น นอกจากนี้ผลการศึกษา ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรควบคุมกับการจัดการกำไรคือ อัตราส่วนหนี้สินรวมกับสินทรัพย์รวม และอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการจัดการกำไร ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 90% และ 95% ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรควบคุมข้างต้นมีผลต่อการจัดการกำไร

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับการจัดการกำไร

ตัวแปร	β	<i>p</i> -value
1. Constant	-0.232	0.124
2. BSIZE	0.006	0.254
3. BIND	0.143	0.198
4. BMEET	0.006	0.099*
5. AUSIZE	0.000	0.994
6. AUMEET	0.004	0.293
7. COMP	-0.008	0.785
8. CHAI_IND	0.020	0.433

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแปร	β	p-value
9. DUAL_CEO	-0.012	0.863
10. C_TA	-1.474E-13	0.158
11. C_D_A	0.173	0.087*
12. C_D_E	-0.005	0.542
13. C_ROA	0.003	0.003**
* นัยสำคัญทางสถิติที่ .10 ** นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 Adjusted $R^2 = .036$		

อภิปรายผลการวิจัย

1. จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการจัดการกำไร หากบริษัทมีจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการถี่มาก จะยิ่งทำให้การจัดการกำไรเพิ่มสูงขึ้น โดยทั่วไป คณะกรรมการที่มีการประชุมไม่เพียงพออาจจะทำให้กรรมการไม่สามารถนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการกำหนดนโยบายได้อย่างเหมาะสม แต่หากประชุมถี่เกินไปอาจจะทำให้คณะกรรมการไม่มีเวลาเพียงพอที่จะทำงานในบทบาทหน้าที่อื่น ไม่สามารถติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารได้ ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทควรมีจำนวนที่เหมาะสม Vafeas (1999) พบความสัมพันธ์ในเชิงลบระหว่างจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการ กับผลประกอบการของบริษัท การประชุมของคณะกรรมการบ่อยเกินไป ทำให้เสียเวลาในการแสดงบทบาทด้านการตรวจสอบ หรือหมายความว่าบริษัทกำลังอยู่ในภาวะไม่ปกติ ทำให้ต้องมีการประชุมบ่อย

2. อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมและอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการจัดการกำไร แสดงว่าบริษัทที่มีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมสูงหรือบริษัทที่มีสัดส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมสูงมีการจัดการกำไรมากกว่าบริษัทที่มีผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมต่ำหรือบริษัทที่มีสัดส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมต่ำ

3. จำนวนกรรมการบริษัท สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท จำนวนกรรมการตรวจสอบ จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทน ความเป็นอิสระของประธานกรรมการ การแยกตำแหน่งของประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการนั้น ไม่พบความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร ทั้งนี้อาจเนื่องจากข้อมูลที่มีความแตกต่างกันไม่มากนัก เพราะเป็นบริษัทจดทะเบียนที่ถูกระบุรายชื่ออยู่ในดัชนีเซท 100 กล่าวคือ บริษัทส่วนใหญ่ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่ดีของหลักการกำกับดูแลกิจการในปี พ.ศ. 2549 เพื่อให้บริษัทของตนได้ชื่อว่ามีหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นที่น่าสนใจ และน่าเชื่อถือของนักลงทุน

4. จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัทที่มีผลต่อการจัดการกำไร ดังนั้น บริษัทจดทะเบียนสามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดและปรับปรุงโครงสร้างของคณะกรรมการบริษัทให้เหมาะสม นอกจากนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ดัชนีเซท 100 ที่มีผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมสูงและมีอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมสูง มีผลการจัดการกำไรสูงกว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ดัชนีเซท 100 ที่มีผลตอบแทนจากสินทรัพย์และมีอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมต่ำกว่า

งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดบางประการเนื่องจากใช้กลุ่มตัวอย่างเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยดัชนีเซท 100 ช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2552 เท่านั้น นอกจากนี้มีการตัดข้อมูลบางตัวอย่างทิ้ง เนื่องจากไม่สามารถเก็บข้อมูลของทุกตัวแปรที่เกี่ยวข้องได้ อาจจะเป็นไปได้ที่จะพบความสัมพันธ์ได้มากขึ้น หากมีการเพิ่มจำนวนตัวอย่างในอนาคต

เนื่องด้วยการวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการในหมวดของคณะกรรมการเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปอาจนำตัวแปรอื่น ๆ มาใช้ในการศึกษาได้อีก อาทิ หลักการกำกับดูแลกิจการในหมวดอื่น ๆ หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี 15 ข้อ และประเภทของผู้สอบบัญชี เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นการศึกษาการจัดการกำไรเพียงมุมเดียว ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปอาจเปลี่ยนตัวแปรการจัดการกำไรในประเด็นที่เกี่ยวกับรายงานทางการเงินในด้านอื่น ๆ เช่น คุณภาพกำไร (quality of earnings) เป็นต้น

บรรณานุกรม

- จิรณา โจมจันทร์. (2550). *การจัดการกำไรและการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรีชา มาตรา. (2549). *การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก่อนและหลังการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ*. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรศักดิ์ ทูมมานนท์. (2543). *คุณรู้จัก Creative accounting และ คุณภาพกำไร แล้วหรือยัง?* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ไอโอนิค อินเทอร์เน็ตรีซอสเซส .
- ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2553). เปิดมุมมองบรรษัทภิบาล. *วารสารสื่อพลัง*, 18(1), หน้า 18-23.
- สังเวียน อินทวิชัย. (2543). การกำกับดูแลกิจการ: ทำไมและเพียงใด. *วารสารนักบัญชี*, 46(2), หน้า 10-12.
- สุภารัตน์ ตราหยก. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรและการกำกับดูแลของบริษัทที่ออกหุ้นเพิ่มทุน*. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Chtourou, S. M., Bedard, J., & Courteau, L. (2001). *Corporate governance and earnings management*. Working paper, University of Laval Canada.

- Hwang, D. B. K., Long J., & Wang, T. S. (2010). The relationship between corporate governance mechanisms and earnings management: An empiricas on the listed firms in China. In *proceedings of the 19th annual conference of the global awareness society international May 2010* (pp. 1-14). Krakow: Jagiellonian University.
- Organization for Economic Co-Operation and Development. (2004). *OECD principles of corporate governance*. Paris: Organization for Economic Co-Operation and Development.
- Saleh, N. M., Iskandar, T. M., & Rahmat, M. M. (2005). Earnings management and board characteristics: Evidence from Malaysia. *Jurnal Pengurusan*, *24*, pp. 77-103.
- Vafeas, N. (1999). Board meeting frequency and firm performance. *Journal of Finance Economics*, *53*(1), pp. 113-142.
- Watts, R. L., & Zimmerman, J. L. (1986). *Positive accounting theory*. Hemel Hempstead: Prentice Hall.
- Xie, B., Davidaon, W. N., & DaDalt, P. J. (2003). Earnings management and corporate governance: The role of board and the audit committee. *Journal of Corporate Finance*, *9*, pp. 295-316.

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการสร้างตราสินค้าและความจงรักภักดี
ในตราสินค้าของธุรกิจธนาคารพาณิชย์

THE RELATIONSHIP OF BRAND BUILDING FACTORS
AND BRAND LOYALTY IN BANKING BUSINESS

พิริยะ แก้ววิเศษ*

Piriya Kaewvises

ดร.ธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ**

Taninrat Rattanapongpinyo, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการสร้างตราสินค้าของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ และ 2) ศึกษาระดับของความจงรักภักดีที่มีต่อองค์กรในธุรกิจธนาคารพาณิชย์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามลูกค้าที่มาใช้บริการธนาคารธนาคาร HUB มาตรฐาน จำนวน 10 สาขา โดยใช้ปริมาณของธุรกรรมเฉลี่ยรายเดือนเป็นเกณฑ์ในการเลือกสาขานาการ คือ สาขาที่มีปริมาณธุรกรรมเฉลี่ยต่อเดือนสูงที่สุด 10 อันดับ ประกอบด้วย สาขามาตรฐาน สาขาสยามพารากอน สาขามันนี่พาร์ค สาขาเยาวราช สาขาลนนนมังกร สาขาพหลโยธินซอย 6 สาขาราชวงศ์ สาขาประตูน้ำ สาขาจามจุรีสแควร์ และสาขาบางลำพู ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงเฉพาะลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการในสาขาเท่านั้น ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้น (simple linear regression) พบว่า มีปัจจัยในการสร้างตราสินค้า 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความภักดีในตราสินค้า คือ ความสม่ำเสมอและสิ่งสนับสนุนอธิบายได้ว่า เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของทั้ง 2 ตัวแปรนี้ จะเกิดผลกระทบต่อความจงรักภักดีในองค์กรด้วย สำหรับความจงรักภักดีที่ลูกค้ามีต่อธนาคารพาณิชย์นั้นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.6087 เนื่องจากในปัจจุบันมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง เป็นการยากที่ลูกค้าจะภักดีต่อตราสินค้าใดสินค้าเดียว

คำสำคัญ: ปัจจัยในการสร้างตราสินค้า, ความจงรักภักดีในตราสินค้า, ธุรกิจธนาคารพาณิชย์

* คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตดลิ่งชัน

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the relationship between brand building factors and brand loyalty in banking business, and the brand loyalty level of banking business.

This quantitative research gathered data by means of questionnaires. The sample was 400 customers of Thanachart Bank in top 10 most average transaction branches of MBK HUB including Mahboonkrong, Siam Paragon, Money Park MBK, Yaowarat, Thanon Mangkorn, Paholyothin Soi 6, Ratchawong, Pratunam, Chamchuri Square, and Bang Lumpu. Data analysis to explain the research results was done by using average, standard deviation, and linear regression.

The Research Result showed that the two factors having relationships with brand loyalty were consistency and support. So if these factors changed, it would affect brand loyalty. Regarding the level of brand loyalty, the result showed a moderate level because of strong competition. It was difficult to make customers loyal to only one company.

Keywords: brand building factors. brand loyalty. banking business.

บทนำ

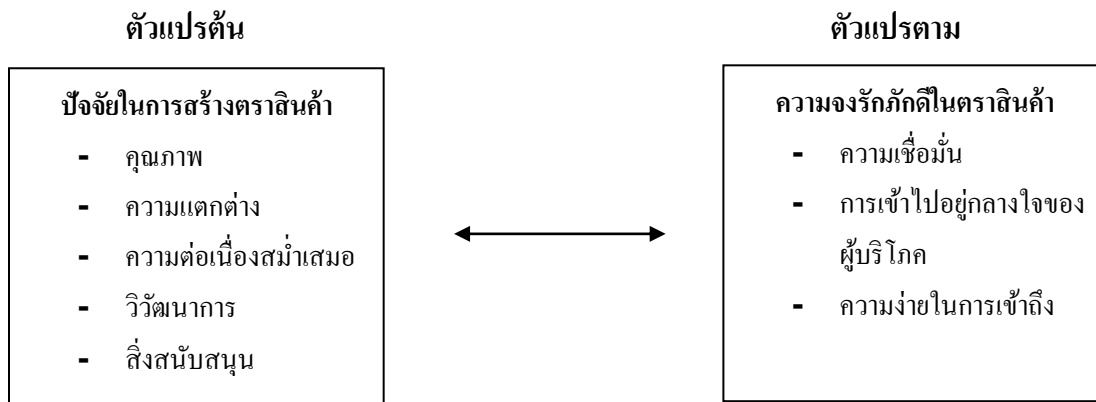
ตราสินค้า (brand) ตามความหมายของสถาบันการตลาดแห่งประเทศไทย (AMA) คือ “ชื่อ (name) คำ (term) การออกแบบ (design) สัญลักษณ์ (symbol) หรือ สิ่งที่ชี้เฉพาะที่ทำให้สินค้าหรือบริการมีความแตกต่างอย่างชัดเจนกับสินค้าหรือบริการอื่น ๆ” (ความหมายของตราสินค้า, ออนไลน์, 2554) ซึ่งตราสินค้าเป็นหนึ่งในเครื่องมือทางการตลาดที่มีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจอย่างมาก กล่าวคือ ตราสินค้าแสดงถึงคุณลักษณะเฉพาะของสินค้าหรือบริการ โดยสร้างความแตกต่างให้กับตัวสินค้าหรือบริการ ให้มีความโดดเด่น สร้างความน่าเชื่อถือให้กับสินค้า บ่งบอกถึงระดับของกลุ่มลูกค้าให้กับธุรกิจได้อย่างชัดเจน เมื่อตราสินค้าที่ถูกสร้าง สามารถเข้าไปอยู่ในใจผู้บริโภคได้ก็จะทำให้เกิดความภักดีในตราสินค้า (brand loyalty) ส่งผลให้เกิดการซื้อสินค้าซ้ำ เกิดการบอกต่อแบบปากต่อปาก (word of mouth) ช่วยลดระยะเวลาในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เมื่อสิ่งดังกล่าวได้เกิดขึ้นแล้วธุรกิจก็จะสามารถแข่งขันได้ในตลาดและสร้างความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจได้ ตราสินค้ามีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมากโดยตราสินค้าจะสร้างความแตกต่างให้กับธุรกิจ มีสินค้าหรือบริการหลายชนิดที่ประสบความสำเร็จจากความแตกต่างที่เกิดขึ้นนี้ ตราสินค้าเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าหรือบริการ ผู้คนมักยอมจ่ายในราคาที่สูงกว่าสำหรับสินค้าหรือบริการที่มีตราสินค้าที่เป็นที่รู้จัก และตราสินค้าเชื่อมผู้คนให้เข้ากับธุรกิจ มีหลากหลายธุรกิจที่สามารถเชื่อมสินค้าหรือบริการของตนให้เข้ากับความรู้สึกหรือความคิดของลูกค้าได้ทำให้ลูกค้ามีความเชื่อมั่นในตัวธุรกิจมากยิ่งขึ้น

การสร้างตราสินค้าที่ประสบความสำเร็จจะส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจที่ประสบความสำเร็จด้วย ตัวอย่างเช่น ตราสินค้าของ “สตาร์บัคส์” (Starbuck) เป็นตัวอย่างของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จจากการสร้างตราสินค้าที่เข้มแข็ง

ธุรกิจกาแฟของสตาร์บัคส์ ดำเนินการมามากกว่า 40 ปี โดยมีกำไรอย่างต่อเนื่อง ในไตรมาสที่ 3 ของปี 2554 ธุรกิจมีรายได้โดยประมาณ 280 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งสูงกว่าในไตรมาสเดียวกันของปี 2553 ถึงร้อยละ 34 อีกหนึ่งธุรกิจคือตราสินค้า “เฟซบุ๊ก” (Facebook) เว็บไซต์ที่เริ่มต้นให้บริการที่เรียกว่า “สังคมออนไลน์” ปัจจุบัน เว็บไซต์มีผู้ใช้บริการหรือสมาชิกกว่า 225 ล้านคน และมีรายได้มากกว่า 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ความสำเร็จของเฟซบุ๊ก, ออนไลน์, 2554) โดยผลลัพธ์ทางธุรกิจดังกล่าวเกิดขึ้นจากการสร้างตราสินค้าที่ประสบความสำเร็จ

ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าตราสินค้านั้นมีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ โดยมีผู้ให้ความสนใจอย่างแพร่หลาย ซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการสร้างตราสินค้าและความจงรักภักดีในตราสินค้าของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ เพราะผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ในธนาคารพาณิชย์จึงมีความรู้และประสบการณ์ด้านธุรกิจธนาคารพาณิชย์อยู่พอสมควร จึงได้นำมาเป็นกลุ่มเป้าหมายในการทำวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นประโยชน์ในการสร้างตราสินค้าสำหรับสถาบันหรือผู้ที่สนใจได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการสร้างตราสินค้าและความจงรักภักดีในตราสินค้าของธนาคารพาณิชย์
2. เพื่อศึกษาระดับความจงรักภักดีที่มีต่อองค์กรของธนาคารพาณิชย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยมีประชากรคือกลุ่มของลูกค้าธนาคารชนชาติที่มาใช้บริการทางการเงินของธนาคารชนชาติ HUB มาตรฐานจำนวน 10 สาขา โดยใช้เกณฑ์ในการจากสาขาที่มีธุรกรรมเฉลี่ยรายเดือน สูงสุด 10 อันดับ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงเฉพาะลูกค้าที่มาใช้บริการธนาคารชนชาติตามสาขาที่กำหนด จำนวน 400 ตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 มกราคม 2555 โดยกำหนดตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยในการสร้างตราสินค้าประกอบด้วย คุณภาพ ความแตกต่าง ความต่อเนื่องสม่ำเสมอ วรรณนาการ และสิ่งสนับสนุน ตัวแปรตาม ได้แก่ ความจงรักภักดีในตราสินค้า ประกอบด้วย ความเชื่อมั่น การเข้าไปอยู่กลางใจของผู้บริโภค และความง่ายในการเข้าถึง

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ใช้สถิติพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ส่วนการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น คือ ปัจจัยในการสร้างตราสินค้าและตัวแปรตามคือความจงรักภักดีในตราสินค้า ใช้สถิติวิเคราะห์ (analytical statistic) ได้แก่ ค่าสถิติความถดถอยเชิงเส้น (simple linear regression)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 22-29 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีสถานภาพโสด มีรายได้อยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท มาใช้บริการธุรกรรมของธนาคารเฉลี่ย 1 – 5 ครั้ง/เดือน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการสร้างตราสินค้าและความจงรักภักดีในตราสินค้าของธนาคารพาณิชย์ พบว่า ความต่อเนื่องสม่ำเสมอและสิ่งสนับสนุนมีความสัมพันธ์กันกับความจงรักภักดีในตราสินค้า อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .05
3. ระดับความจงรักภักดีที่มีต่อองค์กรของธนาคารพาณิชย์อยู่ที่ระดับปานกลาง สำหรับความเชื่อมั่นในตราสินค้ามีความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง การเข้าไปอยู่กลางใจผู้บริโภคอยู่ในระดับปานกลาง และความง่ายในการเข้าถึงอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยในการสร้างตราสินค้าทั้ง 5 ปัจจัย ได้แก่ คุณภาพ ความแตกต่าง ความต่อเนื่องสม่ำเสมอ วรรณนาการ และสิ่งสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีในตราสินค้า จำนวน 2 ปัจจัย คือ ความต่อเนื่องสม่ำเสมอและสิ่งสนับสนุน เมื่อวิเคราะห์กับความหมายของความภักดีในตราสินค้ามีลักษณะที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ การที่ผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้าหนึ่ง ไม่ว่าจะเกิดจากความเชื่อมั่น การนึกถึง และหรือตรงใจผู้บริโภค จะเกิดการ

ซื้อซ้ำต่อเนื่อง (ความภักดีในตราสินค้า, ออนไลน์, 2554) และอีกปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีในตราสินค้าคือสิ่งสนับสนุน กล่าวคือ การที่บริษัทให้ความสำคัญกับสิ่งสนับสนุนต่าง ๆ เช่น การพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ การโฆษณา หรือการพัฒนาสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า นั้น จะช่วยส่งเสริมความจงรักภักดีในตราสินค้าของบริษัทอีกด้วย สำหรับระดับความจงรักภักดีในตราสินค้าของธนาคารพาณิชย์อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากปัจจุบันธุรกิจธนาคารพาณิชย์มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ส่งผลให้เป็นการยากที่ลูกค้าจะภักดีต่อตราสินค้าใดสินค้าเดียว ลูกค้ามักจะเปลี่ยนการใช้บริการโดยมุ่งหวังไปยังธนาคารที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในบริบทความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการสร้างตราสินค้าและความจงรักภักดีในตราสินค้าเท่านั้น ควรจะมีการนำไปอ้างอิงกับแนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลสรุปว่ามีผลต่อการประสบความสำเร็จของธุรกิจอย่างไรด้วย
2. อาจมีการเปลี่ยนตัวแปรตามในการทำวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้สามารถตอบปัญหาในการวิจัยได้ครอบคลุมทุกมิติ
3. การวิจัยนี้เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างเพียงธนาคารพาณิชย์เพียงแห่งเดียว ค่าที่ได้ อาจไม่สามารถนำไปใช้ได้แพร่หลาย ดังนั้นอาจมีการเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้เกิดความหลากหลาย และสามารถนำผลลัพธ์ไปสรุปได้ในมิติที่มากขึ้น

บรรณานุกรม

ความภักดีในตราสินค้า (Brand loyalty) (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://th.jobsdb.com/TH/TH/V6HTML/Home/marketing_editor34.htm [2554, 12 พฤศจิกายน].

ความสำเร็จของเฟซบุ๊ก (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.blognone.com/news/12305/facebook-ตั้งเป้ามีรายได้ระดับพันล้าน-ภายใน-5-ปี> [2554, 4 ตุลาคม].

ความหมายของตราสินค้า (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://en.wikipedia.org/wiki/Brand> [2554, 30 ตุลาคม].

วิโรจน์ ภูตระกูล. (2549). **พลังของตราหือ – มูลค่าเพิ่มและการเติบโตที่ยั่งยืน** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.marketeer.co.th/inside_detail.php?inside_id=294 [2554, 6 สิงหาคม].

อภิรัตน์ จันตะนี. (2549). **การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยธุรกิจ**. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการ

LEGAL PROBLEMS AND OBSTACLES

TO AREA RELOCATION SERVICE PLACES

พิศาล รัตนปานิ*

Phisarn Rattanapani

บทคัดย่อ

การขยายตัวของสถานบริการและสถานบันเทิงได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคม คือ ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อย ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติดให้โทษ ปัญหาเยาวชน ปัญหาการค้าประเวณี เนื่องจากสถานบริการเป็นสถานที่ที่มีการประกอบกิจการที่อาจมีการดำเนินการไปในทางกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยจัดให้มีการแสดงเพื่อความบันเทิงโดยไม่เหมาะสม มีการละเลยให้เยาวชนเข้าไปใช้บริการในสถานบริการ ส่งผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนพื้นที่ใกล้เคียงด้านคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ด้านเสียง แสง จากสถานบริการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมาย แนวคิด ทฤษฎี กฎเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

การกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการในท้องที่ ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ไม่มีมาตรการเพียงพอสำหรับการรักษาความสงบเรียบร้อย ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ไม่มีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ บทบัญญัติการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการขาดความเป็นเอกภาพ แม้จะมีหลักเกณฑ์กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนอยู่หลายฉบับก็ตาม แต่ยังคงมีการหลีกเลี่ยงกฎหมายโดยการเปิดสถานบริการที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประกอบกิจการ ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย เป็นเหตุให้เกิดข้อขัดแย้งและข้อพิพาทระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับผู้ประกอบการ การทบทวนบทบัญญัติของกฎหมายที่ล้าสมัยเพื่อกำหนดแนวทางการประกอบกิจการสถานบริการจึงมีความจำเป็น การจัดระเบียบสังคมและบังคับใช้กฎหมายมีความสำคัญเช่นเดียวกัน การพัฒนาและปรับปรุงระเบียบ กฎหมาย ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมภายใต้ความสำนึกรับผิดชอบต่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งอำนาจรัฐกับการจัดระเบียบสังคมจะไม่ประสบความสำเร็จ หากไม่ทบทวน และแก้ไขการกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สถาน

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

บริการควรตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตเท่านั้นและสอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพหรือการผังเมืองเพื่อจัดระเบียบควบคุม ดังนั้น จึงต้องมีการแก้ไขกฎหมายสถานบริการ กฎหมายโรงแรมกฎหมาย กฎหมายผังเมือง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ จะทำให้การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ควรแก้ไขกฎหมายว่าด้วยสถานบริการและพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการในท้องที่ กฎหมายโรงแรมกฎหมายผังเมือง ข้อบัญญัติท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ โดยให้มีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบสถานบริการให้เป็นเอกภาพ มิให้กระจัดกระจาย และมีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบให้ชัดเจน

คำสำคัญ: การกำหนดพื้นที่, สถานบริการ

ABSTRACT

Tourism Industry has expanded its focus on economic development society and the environment of the sequence since Thailand had a variety of travel and natural resources history, culture, and local community life. Thailand is a tourist destination because of its natural marine conservation. However, the expansion of the tourism industry has caused such social problems as peace and order problems, security issues, and property problems caused by illegal drugs. Youth-related issues affect the golf business, resulting in the suspension of peace and order or the morality of the people and good performance for entertainment business. Young people should not be given access to the service. The allowed area under the Service Area Act since 2509 had no adequate measures to maintain public order. There are no clear guidelines. No government agency is assigned the responsibility. There is no unity in the regulations on service places. Despite the guidelines provided in the law relating to maintaining public order, the law in opening a facility is still violated. This can be done through an arbitrary consideration of the officer in charge, which results in problems for the workplace. This makes most entrepreneurs violate the law, resulting in arguments between them and the officers. Revision of outdated laws to guide the service workplace is necessary. Society's reorder and law enforcement are also important. If the law is modified by the facility and royal decree in the area to set up facilities and relevant laws in a systematic and integrated way to maintain public order is effective, people live together in peace.

This research aimed to study the case of the attractions of foreign countries and the global reputation of Pattaya city. Pattaya city has played an important role in tourism development in Thailand. Pattaya city is facing the problem of environmental degradation of tourist attractions. During the expansion of Pattaya city, it has experienced several important issues such as the problem on expansion of tourism and the expansion of the

facilities and community housing. Quality of life and the environment have effects on the expansion of the facility and in violation of the law. It was found that in addition to natural cultural attractions, facility was also a key element in attracting foreign tourist arrivals. However, because facility was a key element in attracting foreign tourist arrivals, each facility must comply with Thai Act 2509 and the Royal Decree in the area to ask for permission to set up facility in the locality. The operators were required to comply with all applicable laws to avoid conflicts and disputes between government officials and entrepreneurs. Revising outdated provisions of the law to determine the operation of facilities were absolutely essential to maintain the social order and enforce the law. Developing and improving regulatory compliance with economic and social conditions under realization for the common good were also essential.

Therefore, it was suggested that the law on the facility and royal decree be fixed. There was a need to check the area to allow the local health facility and related law and systems integration. The provisions of law relating to the organization as a unified services should not be disrupted. The state agency responsible for providing should be clear. In addition, the law relation to the control facility laws related to fire protection system and laws relating to sanitation should be enforced.

Keywords: area relocation. service places.

บทนำ

สถานบริการและสถานบันเทิงได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ได้แก่ ปัญหาความสงบเรียบร้อย ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเสพติดให้โทษ ปัญหาเยาวชน ปัญหาการค้าประเวณี เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลได้นำนโยบายการจัดระเบียบสังคมมากำหนดเป็นนโยบายภายใต้กรอบความคิดที่ว่า สถานบริการตั้งอยู่อย่างกระจุกกระจายไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ราษฎรที่มีบ้านเรือนอยู่ใกล้ จึงมีการกำหนดเขตพื้นที่ (zoning) ห้ามสถานบริการตั้งอยู่ใกล้วัด โรงเรียน มัสยิด ชุมชน และที่อยู่อาศัย ให้ถือเป็นมาตรการเร่งด่วนที่ทุกจังหวัดต้องเร่งดำเนินการ โดยมีนโยบายกวดขันในทุกสถานบริการคือ

1. ให้ตรวจตรากวดขันสถานบริการที่ได้รับอนุญาตหรือมีการแจ้งการจัดตั้งอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่
2. กวดขันมิให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งมีได้ทำงานในสถานบริการนั้นเข้าไปในสถานบริการระหว่างเวลาทำการ
3. มิให้มีการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทในสถานบริการ
4. มิให้มีการแสดงลามกอนาจารหรือการแสดงที่ไม่เหมาะสมในสถานบริการ

5. ให้สถานบริการดำเนินกิจการอย่างถูกต้องตามประเภทที่ขออนุญาตหรือที่ได้แจ้งการจัดตั้งไว้ และให้เปิด-ปิดสถานบริการตามเวลาที่กฎหมายกำหนด

6. ควบคุมมิให้มีการนำอาวุธเข้าไปในสถานบริการ โดยเด็ดขาด เว้นแต่จะเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจที่อยู่ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย หรือปฏิบัติหน้าที่โดยคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

วัตถุประสงค์ของการจัดระเบียบสถานบริการ เพื่อต้องการให้เกิดความสมดุลระหว่างผู้ประกอบการกับ ชุมชนท้องถิ่น ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข กำจัดมลภาวะทางสังคมให้เป็นไปตามกรอบของบทบัญญัติ กฎหมายโดยไม่มีการฝ่าฝืนกฎหมาย และกำหนดมาตรการการจัดเก็บรายได้จตุรรมที่สามารถทำให้เจตนารมณ์ นโยบายจัดระเบียบสังคมประสบผลสำเร็จ โดยที่ผู้ประกอบการสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้

ดังนั้น การมีกฎหมายว่าด้วยสถานบริการที่สอดคล้องกับสภาพสังคม ได้รับความเห็นชอบจากประชาชน ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพหรือการผังเมือง เพื่อจัดระเบียบควบคุม และให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายสถานบริการจึงต้องได้รับการเร่งดำเนินการแก้ไขบทบัญญัติให้มีรูปแบบออกมาให้สอดคล้องกันอย่างบูรณาการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเขต พื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และหลักการของการกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการในประเทศไทย และต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษากฎหมายทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการของแต่ละ ประเทศอันได้แก่ ประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศอังกฤษ
4. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถาน บริการ
5. เพื่อศึกษาและค้นหาคำการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายการกำหนดเขตพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการให้ เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

สมมติฐานของการวิจัย

การกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการในท้องที่ ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ไม่มีมาตรการเพียงพอในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ไม่มีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ บทบัญญัติการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการขาดความเป็นเอกภาพ แม้จะมีหลักเกณฑ์บัญญัติไว้ใน

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนอยู่หลายฉบับก็ตาม แต่ก็ยังมีการหลีกเลี่ยงกฎหมายโดยการเปิดสถานบริการที่เป็นการค้าฝืนกฎหมาย หากได้มีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ และพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการในท้องที่ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและบูรณาการจะทำให้การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (documentary research) ศึกษาพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการในท้องที่ กฎหมายควบคุมอาคาร กฎหมายการผังเมือง กฎหมายการสาธารณสุข กฎหมายรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง กฎหมายการโรงแรม กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการในประเทศไทยและต่างประเทศ และใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interviewing) ผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น ชมรมสถานบันเทิง ชมรมผู้ประกอบการ เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมาย

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการ เช่น พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการในท้องที่ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติการโรงแรม พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 รวมทั้งกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อทราบถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และหลักการของการ กำหนดเขตพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการในประเทศไทย และต่างประเทศ
3. เพื่อทราบถึงกฎเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการในของแต่ละประเทศอันได้แก่ ประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศอังกฤษ
4. เพื่อทราบถึงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการ

5. เพื่อทราบถึงการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายการกำหนดเขตพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

ผลการวิจัย

การออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตพื้นที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการในท้องที่จังหวัด และพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตจังหวัดเป็นท้องที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความสงบเรียบร้อยได้อย่างแท้จริง และไม่สามารถจัดระเบียบสังคมได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ของมาตรการการกำหนดเขตปริมาณอันจำกัด หรือโซนนิ่ง กระทรวงมหาดไทยได้สั่งการโดยให้ทุกจังหวัดดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด กวดขันให้มีการตรวจอาหารและน้ำ เพื่อป้องกันการปลอมปนยาเสพติด กวดขันสถานบริการที่เปิดโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย กำชับให้ปิดตามเวลาที่กฎหมายกำหนด ในส่วนของสถานบริการที่เปิดโดยถูกกฎหมายนั้น เมื่อต่อไปอนุญาตแล้วก็ขอให้ผู้ประกอบการสถานบันเทิงเข้ามาอยู่ในพื้นที่ที่จำกัด นอกจากนี้จังหวัดใดที่ยังไม่มีความจำเป็นที่ต้องมีสถานบริการก็ขอให้คงสภาพนั้นไว้ จากการศึกษาพบว่านโยบายดังกล่าวไม่ได้ก่อให้เกิดความสำเร็จในการจัดระเบียบสังคม และการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นรูปธรรมแต่อย่างใด

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย เป็นปัญหาในทางปฏิบัติของการนำนโยบายการจัดระเบียบสังคมมาบังคับใช้ ได้เกิดช่องว่างในการปฏิบัติในเรื่องการให้สถานบริการเปิด-ปิด ตามเวลาที่กฎหมายกำหนด เมื่อการเข้มงวดกวดขันให้ผู้ประกอบการเปิด - ปิด สถานบริการตามเวลาที่กฎหมายกำหนด ได้รับการต่อต้านและเสียงสะท้อนจากผู้ประกอบการว่ามีผลกระทบต่อรายได้ที่ลดน้อยลง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เรียกร้องให้ขยายระยะเวลาโดยการผ่อนผันให้ปิดสถานบริการช้าลงกว่าที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้พนักงานเฝ้าระวังมีเวลาท่องเที่ยวในสถานบริการมากยิ่งขึ้น การยืดระยะเวลาในการเปิด - ปิดสถานบริการ ไม่ว่าจะเป็นการขยายเวลาให้เปิดเร็วขึ้น หรือปิดช้าลงในวันรุ่งขึ้นไม่ได้ช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ในทางกลับกันกลับก่อให้เกิดปัญหาช่องว่างในทางปฏิบัติของผู้บังคับใช้กฎหมายไม่ว่าจะเป็นฝ่ายปกครองหรือฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งผู้ประกอบการสถานบันเทิงบางรายมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยสถานบริการ มีการผ่อนผัน ยกเว้นการบังคับใช้กฎหมาย เป็นการให้อำนาจดุลยพินิจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ก่อให้เกิดการฝ่าฝืนกฎหมายโดยการดำเนินธุรกิจสถานบริการเพื่อแสวงหาผลกำไร เป็นปัญหาการใช้อำนาจดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบและเสียหายต่อสังคมวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของประเทศไทย การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อลดความไม่ชัดเจนในการทำงานตามข้อกำหนดจึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน ผู้บังคับใช้กฎหมายไม่บูรณาการสิ่งที่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เพื่อแก้ไขการบังคับใช้กฎหมายกับสถานบริการได้จริง อีกทั้งการไม่มีแผนและมาตรการในการดำเนินการเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ให้มีผลบังคับใช้จริงจังและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ปัญหาการกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการและงอนุญาตให้ตั้งสถานบริการในท้องที่ จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนแก้ไขพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตหรืออนุญาตให้ตั้งสถานบริการ ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่อย่างแท้จริง รวมถึงสภาพสังคม วัฒนธรรมและประเพณี และเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นมาตรการที่จะก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาในภาพรวม เพื่อให้การพัฒนาเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเป็นไปในทิศทางที่ สมดุลมากยิ่งขึ้น ธุรกิจการประกอบการสถานบริการ ธุรกิจท่องเที่ยว และในส่วนของประชาชนผู้อยู่อาศัยสามารถที่ อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความลงตัว โดยความร่วมมือในลักษณะไตรภาคีทั้งหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการสถาน บริการ และประชาชน เนื่องจากในพื้นที่ดังกล่าวยังมีบ้านเรือนของประชาชนที่อยู่อาศัย วัด สถานพยาบาล โรงเรียน หอพัก ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการเป็นจำนวนมาก การแก้ไขพระราชกฤษฎีกากำหนดเขต พื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการในท้องที่ ควรกำหนดบทเฉพาะกาลบังคับให้สถานบริการที่ตั้งอยู่นอกเขต พื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการเข้ามาตั้งในเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการอย่างช้าภายใน กำหนด 2 ปี หรือต้องเลิกประกอบกิจการสถานบริการโดยการไม่ต่อใบอนุญาต หากไม่ประสงค์ตั้งสถานบริการใน เขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการในท้องที่ ต้องทบทวนและแก้ไขการกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ ตั้งสถานบริการให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สถานบริการควรตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตเท่านั้น และ สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพหรือการผังเมืองเพื่อจัดระเบียบและควบคุม

การบัญญัติกฎหมายต้องกระทำอย่างบูรณาการและเป็นระบบ โดยบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัด ระเบียบสถานบริการให้เป็นเอกภาพ มิให้กระจัดกระจาย และมีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบให้ชัดเจน เน้นการ กระจายอำนาจให้อำนาจหน้าที่แก่ราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งมีความใกล้ชิดพื้นที่มาก นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุง กฎหมายที่เกี่ยวข้องการควบคุมสถานบริการ ความเหมาะสมของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเขตควบคุมสถานบริการ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบป้องกันอัคคีภัย และกฎหมายเกี่ยวกับสุขอนามัยของประชาชนและนักท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

- ดิเรก ควรสมาคม. (2552). พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, 2(2), หน้า 33-52.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2525). *กฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไป*. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2553). *โครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านบริหาร จัดการองค์กร การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการท่องเที่ยว และการบริการจัดการด้านผังเมือง ณ ประเทศ สหรัฐอเมริกา*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- เมืองพัทยา. (2553). *โครงการประเมินผลและปรับปรุงผังเมืองรวมพัทยา: รายงานฉบับย่อสำหรับผู้บริหาร (Executive summary report)*. ชลบุรี: เมืองพัทยา.
- _____. (2554). *โครงการพัฒนาลำโพงและผังเมืองเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองท้องถิ่นใน จังหวัดชลบุรี*. ชลบุรี: เมืองพัทยา.
- สมเจตน์ เต็งมงคล. (2546). *คู่มือปฏิบัติงานว่าด้วยกฎหมายสถานบริการ*. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล.
- สายสุณี ไหมทอง, ร้อยตำรวจตรีหญิง. (2547). *คำอธิบายกฎหมายสถานบริการ*. กรุงเทพฯ: สำนักการสอบสวน และนิติการ กรมการปกครอง.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2554). การโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาการตีความกฎหมาย. ใน *นิติมา แซ่เตี๋ย (บรรณาธิการ), รหัส 54*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- หยุด แสงอุทัย. (2523). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Bassett, E. M. (1938). *The master plan, with a discussion of the theory of community land planning legislation*. New York: Russell Sage foundation.
- _____. (1940). *Zoning*. New York: Russell Sage Foundation.
- Gardiner, J., & Mulkey, Michael . (1975). *Crime and criminal justice: issues in public policy analysis*. New York: Lexington-Health.
- Glaeser, Edward L., & Gyourko, Joseph. (2002). *The impact of zoning on housing affordability* (Harvard Institute of Economic Research Discussion Paper Number 1948). Cambridge, MA: Harvard University.
- Gleeson, B., & Low, N. (2000). *Australian urban planning: New challenges, new agendas*. St. Leonards: Allen & Unwin.
- Lefcoe, George. (2005). *The regulation of superstores: The legality of zoning ordinances emerging from the skirmishes between Wal-Mart and the United Food and Commercial Workers Union*. (University of Southern California Legal Studies Working paper Series). Los Angeles, CA: University of Southern California.
- Trancik, R. (1981). *Finding lost space: Theories of urban design*. New York: Van Nostrand Reinhold.

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย

LEGAL PROBLEMS ON ESTABLISHING AND SETTING LAW OFFICE OR LEGAL CONSULTANT

ภัทรารักษ์ จันทรมหา*

Pattaraporn Chantaramaha

บทคัดย่อ

ตามที่สภาทนายความซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพทนายความ รวมถึงการออกใบอนุญาตทนายความ ซึ่งนอกจากอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการประกอบวิชาชีพแล้ว ยังมีหน้าที่ในการตรวจสอบให้ทนายความ ประพฤติปฏิบัติตนให้สอดคล้องตามข้อบังคับว่าด้วยมรรยาททนายความ เนื่องจากการประกอบวิชาชีพทนายความ หรือที่ปรึกษากฎหมายนั้นมีส่วนสำคัญในการอำนวยความสะดวกให้แก่สังคม แม้พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 จะกำหนดให้สภาทนายความมีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนและออกใบอนุญาตทนายความและดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสภาทนายความอันเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพทนายความ การควบคุมมรรยาททนายความ โดยปรากฏอยู่ในหมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องของการจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ แต่กลับไม่มีบทบัญญัติเรื่องการควบคุมการจดทะเบียนสำนักงานทนายความหรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย เป็นเหตุให้สภาทนายความไม่สามารถตรวจสอบสำนักงานตามที่ระบุในคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตทนายความได้ ส่งผลให้มีการแอบแฝงดำเนินกิจการสำนักงานทนายความ โดยคนต่างด้าวหรือนุคคลภายนอกที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เป็นทนายความ มีการอาศัยช่องว่างจากปัญหาดังกล่าวจัดตั้งสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษากฎหมายในรูปคณะบุคคล ห้างหุ้นส่วน และบริษัทจำกัด โดยบุคคลที่ไม่มีใบอนุญาตว่าความ รวมถึงคนต่างด้าวที่กฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว และกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวกำหนดห้ามไว้ มีการนำดวงตราของสภาทนายความมาใช้เป็นดวงตราของสำนักงานทนายความหรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย ส่งผลให้ประชาชนผู้เข้ารับบริการสับสนหลงผิด ถูกหลอกลวงและไม่ได้รับความยุติธรรม

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าหากได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม หมวดที่ 4 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 โดยเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ว่าด้วยการจดทะเบียนและตรวจสอบสำนักงานทนายความหรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมายแล้ว จะทำให้สภาทนายความอันเป็นองค์กรวิชาชีพสามารถเข้าควบคุม ตรวจสอบหรือกำหนดมาตรฐานการประกอบวิชาชีพทนายความสำนักงานทนายความ หรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมายได้ตามมาตรฐานแห่งสภาวิชาชีพอันจะสามารถ

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ยกระดับการประกอบวิชาชีพให้เทียบเท่ากับสภาวิชาชีพอื่น ๆ และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้เข้ารับบริการ
ได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: สำนักงานทนายความ, สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ

ABSTRACT

According to the Lawyer Council of Thailand, a professional organization, which was established by the Lawyer Professional Act B.E. 2528, has the authority to regulate the practice of lawyers, as well as lawyer licensing. Besides authority to regulate the profession, the Lawyers Council of Thailand still has the responsibility in verifying the lawyer to comply with the regulation of lawyer's behaviour. Professional lawyer or the legal consultants are important members in the administration of justice to the society apart from the court, the prosecutors and the police officials.

The Lawyer Professional Act B.E. 2528 has verified the Lawyers Council of Thailand to have authority to register and give consent for the lawyer licensing by the purposes of the Lawyers Council of Thailand relating to the promotion of lawyer education and lawyer's profession. The administration of lawyer's behaviour by the Lawyer Professional Act B.E. 2528 is specified in Section 4 mentioning the registration and authorization of the lawyer licensing but the Lawyer Professional Act B.E. 2528 does not specify the provisions of registration of Law Office or Law Firm. That makes the Lawyers Council of Thailand unable to verify the law office or the law firm which was specified in the office registration's application and the lawyer licensing. This results in the concealing of the law office or law firm's operation by the foreigners or the person which has no permission to be a lawyer. This problem violates the operation of the law office or law firm as personal, partnership and limited company by the lawyer or the person which has no permission including the foreigner which the Alien Working Act and the Alien Business Act have prohibited to work and operate the law office and law firm. They work and operate without permission from the Lawyers Council of Thailand and use the Lawyers Council of Thailand's seal as the seal of their law office or law firm. As a result, people get confused and have fraud prosecution and do not receive justice.

From this problem, it is suggested that if the Lawyer Professional Act B.E.2528 is amended in Section 4 by adding the principle of law office and law firm's registration and verification, that will give the Lawyers Council of Thailand which is the lawyer professional organization the authority to command verifications and prescribe the professional standards of lawyers, Law Office or the law firm equivalent to that in a civilized country or equivalent to the other professionals in order to make the public services fair.

Keywords: law office. legal consultant.

บทนำ

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 หมวดที่ 1 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสภาทนายความขึ้นภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ในการจดทะเบียนและออกใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพทนายความ และดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสภาทนายความ ได้แก่ การส่งเสริมการศึกษาและการประกอบวิชาชีพ การควบคุมมรรยาททนายความ เป็นต้น และในหมวดที่ 4 ว่าด้วยการจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ ยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้สภาทนายความเป็นผู้พิจารณาและออกใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพทนายความด้วย เพราะทนายความหรือที่ปรึกษาทนายความถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่ประสบปัญหากฎหมาย นอกเหนือไปจากศาล พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ว่าต่าง แก่ต่างคู่ความในเรื่องอรรถคดี หรือเป็นผู้ที่ให้ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายแก่ประชาชนผู้มีอรรถคดี ฉะนั้นวิชาชีพทนายความหรือที่ปรึกษาทนายความจึงเป็นผู้ใช้กฎหมายที่ใกล้ชิดกับประชาชนโดยตรง

การเป็นทนายความหรือที่ปรึกษาทนายความ ถือเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ และความชำนาญทางด้านกฎหมายเป็นพิเศษ ถือเป็นกรผูกขาดโดยกลุ่มบุคคลที่มีความรู้และอบรมในวิชาชีพเฉพาะเท่านั้น หากไม่มีการควบคุม กำกับดูแลและตรวจสอบแล้ว ย่อมนำไปสู่การหาประโยชน์เกินขอบเขตอันสมควร ขาดมาตรฐานการประกอบวิชาชีพ และก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง การควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพนั้นโดยทั่วไป ย่อมกระทำโดยกลุ่มบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ร่วมกันดูแลไม่ให้มีการกระทำผิดมรรยาททนายความ และหลักศีลธรรมของวิชาชีพ หรือควบคุมโดยองค์กรเช่นสภาทนายความ จากวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 7 ถือได้ว่า สภาทนายความนั้นมีสถานะเป็นหน่วยงานทางปกครอง มีการใช้อำนาจทางปกครองได้ 2 รูปแบบ คือ การควบคุมโดยองค์กรภายใน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมทำหน้าที่กำกับดูแลและพิจารณาอุทธรณ์ และการควบคุมโดยศาลปกครองซึ่งถือเป็นองค์กรภายนอก

แม้พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 จะกำหนดวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของสภาทนายความในการส่งเสริมการศึกษา การประกอบวิชาชีพทนายความ และการควบคุมมรรยาททนายความไว้ในหมวดที่ 4 ว่าด้วยการจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความก็ตาม แต่กลับไม่มีบทบัญญัติเรื่องการจดทะเบียนสำนักงานทนายความหรือบริษัทที่ปรึกษาทนายความ เป็นเหตุให้สภาทนายความไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสำนักงานทนายความ ไม่มีการตรวจสอบว่าเป็นสำนักงานที่มีอยู่จริงหรือดำเนินการโดยทนายความที่ได้รับใบอนุญาตทนายความ หรือดำเนินการโดยชาวต่างชาติ อีกทั้งชื่อของสำนักงานทนายความนั้นมีการใช้ชื่อซ้ำกันหรือคล้ายคลึงกัน หรือใช้ชื่อคล้ายคลึงกับหน่วยงานราชการ หรือแม้กระทั่งนำตราของสภาทนายความไปเป็นตราของสำนักงาน จนอาจก่อให้เกิดความสับสนแก่ประชาชน และมีการแอบแฝงดำเนินกิจการสำนักงานทนายความโดยคนต่างด้าวหรือบุคคลภายนอกที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เป็นทนายความ

จากปัญหาที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยเห็นว่าหากได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 โดยเพิ่มเติมหมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องการจัดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ ให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานการจัดตั้งและตรวจสอบสำนักงานทนายความ หรือสำนักงานที่ปรึกษาทนายความ ควบคุมมาตรฐานการประกอบวิชาชีพทนายความ หรือนักกฎหมาย และกำหนดมาตรฐานสถานประกอบการ ย่อมส่งผลให้สภาทนายความสามารถควบคุมหรือกำหนดมาตรฐานการประกอบวิชาชีพทนายความ สำนักงานกฎหมาย หรือบริษัทที่ปรึกษาทนายความได้ อันจะสามารถยกระดับการประกอบวิชาชีพทนายความ สำนักงานกฎหมาย สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ ให้สามารถเทียบเท่ากับสภาวิชาชีพอื่น ๆ ได้แก่ สภาวิชาชีพแพทย์ สภาวิชาชีพพยาบาล สภาวิชาชีพวิศวกร หรือสภาวิชาชีพเภสัชกร เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษาทนายความ
2. เพื่อศึกษาประวัติ แนวคิด ทฤษฎี วิวัฒนาการและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษาทนายความ
3. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษาทนายความ
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษาทนายความ
5. เพื่อศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษาทนายความ

สมมติฐานของการวิจัย

ด้วยพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการจดทะเบียนสำนักงานทนายความหรือบริษัทที่ปรึกษาทนายความ เป็นเหตุให้สภาทนายความไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับสำนักงานทนายความ ไม่มีการตรวจสอบว่าเป็นสำนักงานที่มีอยู่จริงหรือดำเนินการโดยทนายความที่ได้รับใบอนุญาตทนายความ หรือดำเนินการโดย คนต่างด้าว อีกทั้งชื่อของสำนักงานทนายความนั้นมีการใช้ซ้ำซ้อนหรือคล้ายคลึงกัน หรือใช้ชื่อคล้ายคลึงกับหน่วยงานราชการ หรือแม้กระทั่งนำตราของสภาทนายความเป็นตราของสำนักงาน จนอาจก่อให้เกิดความสับสนแก่ประชาชน

ผู้วิจัยเห็นว่าหากได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 โดยเพิ่มเติมหมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องการจัดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ ให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐานการจัดตั้งและตรวจสอบสำนักงานทนายความ หรือสำนักงานที่ปรึกษาทนายความ ควบคุมมาตรฐานการประกอบวิชาชีพทนายความ หรือนักกฎหมาย และกำหนดมาตรฐานสถานประกอบการ ย่อมส่งผลให้สภาทนายความสามารถควบคุมหรือ

กำหนดมาตรฐานการประกอบวิชาชีพทนายความ สำนักงานกฎหมาย หรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมายได้อย่างเป็นมาตรฐานแห่งสภาวิชาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (documentary research) ศึกษากฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายหรือสำนักงานที่ปรึกษากฎหมายในประเทศไทย ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจริงทั้งของหน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยใช้วิธีพรรณนาและวิเคราะห์ (description and analytical method)

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 หน้าที่และบริษัท พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 รวมทั้งระเบียบ ข้อบังคับตามบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว หลักการของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) และข้อบังคับหรือข้อตกลงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษากฎหมายในประเทศไทย
2. ทำให้ทราบถึงประวัติ แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษากฎหมายในประเทศไทย
3. ทำให้ทราบถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษากฎหมายในประเทศไทย
4. ทำให้ทราบถึงปัญหากฎหมายและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษากฎหมายในประเทศไทย
5. ทำให้ทราบถึงข้อสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษากฎหมายในประเทศไทย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบว่า มีผู้ดำเนินการสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษากฎหมายมากมาย โดยเจ้าของกิจการเป็นทั้งบุคคลสัญชาติไทยและคนต่างด้าว อีกทั้งสำนักงานทนายความหรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมายมีการใช้ชื่อซ้ำหรือคล้ายกัน มีการนำดวงตราของสภานายความมาเป็นดวงตราของสำนักงานกฎหมายหรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย และไม่มีผู้ใดสามารถยืนยันได้ว่าสำนักงานทนายความหรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมายที่ดำเนินการ อยู่นั้นดำเนินการโดยผู้ที่ได้รับใบอนุญาตทนายความจริงหรือมีทนายความเป็นเจ้าของหรือไม่ รวมไปถึงความเข้าใจผิดว่าสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษากฎหมายนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีเจ้าหน้าที่จากสภานายความดำเนินการ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้เป็นผลสืบเนื่องจากการที่พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการจดทะเบียนสำนักงานทนายความหรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 โดยเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ว่าด้วยการจดทะเบียนสำนักงานทนายความหรือบริษัทที่ปรึกษากฎหมายในหมวดที่ 4 แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

มีการกำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐานการจัดตั้งและตรวจสอบสำนักงานทนายความหรือสำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย ควบคุมมาตรฐานการประกอบวิชาชีพทนายความหรือนักกฎหมาย และกำหนดมาตรฐานสถานประกอบการแล้ว ย่อมส่งผลให้สภานายความสามารถควบคุมหรือกำหนดมาตรฐานการประกอบวิชาชีพทนายความ สำนักงานกฎหมายหรือสำนักงานที่ปรึกษากฎหมายได้อย่างเป็นมาตรฐานแห่งสภาวิชาชีพ จะสามารถยกระดับการประกอบวิชาชีพทนายความ สำนักงานกฎหมาย สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย ให้เทียบเท่ากับสภาวิชาชีพอื่นได้แก่ สภาวิชาชีพแพทย์ สภาวิชาชีพพยาบาล สภาวิชาชีพวิศวกร หรือสภาวิชาชีพเภสัชกร เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2546). *การปฏิรูปกฎหมายไทยภายใต้อิทธิพลยุโรป*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2535). *รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพนักกฎหมาย* (หน้า 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. (2546). *หลักวิชาชีพนักกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิรนิติ หะวานนท์. (2546). *คำบรรยายหลักวิชาชีพนักกฎหมาย Legal profession*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เฉลิม สถิตย์ทอง. (2523). *หลักวิชาชีพนักกฎหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชานินทร์ กรชัยเชียร และแสวง บัญเฉลิมวิภาส (บรรณาธิการ). (2543). *รวมคำบรรยายหลักวิชาชีพนักกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

**ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้
พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537**

**LEGAL PROBLEMS AND OBSTACLES ON THE ENFORCEMENT OF
THE COUNCIL DISTRICT AND THE DISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION ACT B.E. 2537**

จำเอกภริยา พิทักษ์นิระพันธ์*

Pirayu Pituknirapun, PO1

บทคัดย่อ

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นกฎหมายที่อาศัยหลักแนวคิดและทฤษฎีรวมศูนย์อำนาจจากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทั้ง ๆ ที่จะต้องกระจายอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้รัฐจะต้องกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองและมีความเข้มแข็งได้ด้วยตนเอง พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ไม่เป็นไปตามหลักการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในเรื่องการบริหารองค์กรและอำนาจในการบริหารจัดการของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะหัวหน้าฝ่ายการเมืองที่ยังคงต้องถูกครอบงำจากราชการส่วนภูมิภาคในการที่จะกำหนดนโยบายและการดำเนินงาน จากปัญหาข้างต้นย่อมก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก

รัฐในฐานะผู้กำหนดนโยบายของประเทศต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะถ้ายังคงปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ราชการส่วนกลางแล้วย่อมจะก่อให้เกิดปัญหามากมาย โดยเฉพาะปัญหาการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เป็นธรรม ปัญหาการแบกรับภาระเรื่องงบประมาณ เป็นต้น หากรัฐมีการกระจายอำนาจออกไปสู่ท้องถิ่นแล้วโดยให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการภายในท้องถิ่นของตนได้ด้วยตนเองย่อมทำให้เกิดประชาธิปไตยในท้องถิ่นและความเป็นเอกภาพในการปกครอง โดยเฉพาะบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งเป็นกลไกของรัฐที่จะเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้ดำเนินงานของรัฐสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ดังนั้นตำบลควรจะมีการปฏิรูปให้เป็นสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดทั่วประเทศ โดยไม่ควรนำรายได้จากการเก็บภาษีประจำปีมาเป็นหลักเกณฑ์ในการที่จะเปลี่ยนแปลงให้เป็นสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงและเป็นกลไกให้รัฐจะต้องออกกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว เพราะเมื่อพิจารณาแล้วไม่มีความจำเป็นอย่างใดที่จะให้มีสภาตำบลอย่างเช่นปัจจุบัน และในขณะเดียวกันพื้นที่ใดเก็บภาษีได้น้อยก็เป็นเครื่องชี้วัดให้แกรัฐในการที่จะนำงบประมาณเข้าไปช่วยเหลือได้เป็นอย่างดี อันเป็นการเสริมให้พื้นที่ใดที่มีงบประมาณน้อยก็สามารถพัฒนาไปได้โดยไม่มีอุปสรรคของงบประมาณมาเป็นเงื่อนไขในการพัฒนาของท้องถิ่น

คำสำคัญ: การบังคับใช้กฎหมาย, สภาตำบล, องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The legal problems and obstacles on the applicability of the Sub-district Council and the Sub-district Administration Act 1994 were the law that is based on the concept and theory of centralization from the central and regional governments. It had to decentralize as prescribed in the constitution of the Kingdom of Thailand 2007 and the Plan and Procedure on Devolution to the Localities 1999, which prescribed the state to devolve it. So the localities could govern themselves and have strength of their own. The Sub-district Council and the Sub-district Administration Organization Act 1994 did not comply with the principle prescribed in the constitution, especially on the organization administration and the power of administration by the presidents of the sub-district administration organizations. Being the political heads was still dominated by the regional government to set up a policy and operation. For these reasons, they could cause numerous problems and obstacles in the operations a great deal.

The state as the policy maker of the country must give priority and realization of the necessity for devolution to the local administration organizations because centralization might cause huge problems, especially the problem on allocating an unfair budget, as well as the problem on the budget burden, etc. If the state devolved to the locality, they could manage their localities and generate local democracy and administrative unity, especially the legal provisions that is the state mechanism as the tool to drive the state operations to success according to the established objective.

Thus, the sub-districts should have a reform to become a sub-district council nationwide without using the revenue from the annual tax as the guidelines to change to the sub-district administration organization. It should comply with the principle of true decentralization. Being the mechanism for the state had to enact a law to be consistent with this principle. After the consideration had no necessity to have the sub-district councils like in the present, any area would collect less revenue. This could be an indicator for the state to use its budget to help out

very well and help the area with fewer budgets to develop without the budget constraint as a condition in local development.

Keywords: applicability of law. sub-district council. sub-district administration organization.

บทนำ

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นกฎหมายที่อาศัยหลักแนวคิดและทฤษฎีรวมศูนย์อำนาจจากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทั้ง ๆ ที่จะต้องกระจายอำนาจตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้รัฐจะต้องกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองและมีความเข้มแข็งได้ด้วยตนเอง พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ไม่เป็นไปตามหลักการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในเรื่องการบริหารองค์กรและอำนาจในการบริหารจัดการของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะหัวหน้าฝ่ายการเมืองที่ยังคงต้องถูกรอบงำจากราชการส่วนภูมิภาคในการที่จะกำหนดนโยบายและการดำเนินงาน จากปัญหาข้างต้นย่อมก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
2. เพื่อศึกษาความหมาย แนวคิด ทฤษฎี และวิวัฒนาการเกี่ยวกับการบริหารจัดการราชการของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
4. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และการดำเนินการที่เป็นการขัดทฤษฎีกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น
5. เพื่อให้ได้มาซึ่งบทสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

สมมติฐานของการวิจัย

การบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ไม่มีมาตรการเพียงพอเนื่องจากอำนาจการใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ซ้ำซ้อนกัน ไม่เป็นไปตามหลักกระจายอำนาจและอยู่ภายใต้การ

บริหารจัดการจากราชการส่วนกลาง เพราะการที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานราชการส่วนกลางเข้ามามีส่วนร่วมในสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ย่อมเป็นการขัดต่อทฤษฎีกระจายอำนาจและส่งผลกระทบต่อการทำงานและการบริหารงานในระดับตำบล หากมีการแก้ไขปัญหากฎหมายและแนวทางในการบังคับใช้ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ย่อมเป็นผลให้มีการบริหารและจัดการภายในตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพปราศจากอุปสรรคในการบริหารจัดการ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) ทั้งเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาการบังคับกฎหมายตามเนื้อหาตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546) แนวทฤษฎีและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่ขัดต่อหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะทฤษฎีกระจายอำนาจที่กฎหมายมุ่งเน้นให้ราชการส่วนกลางเข้ามาดำเนินการซึ่งแทนที่จะให้ความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ โดยจะเปรียบเทียบทฤษฎีควบคุมบังคับบัญชาหรือทฤษฎีอำนาจรัฐ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
2. ทำให้ทราบถึงความหมาย แนวคิด ทฤษฎี และวิวัฒนาการเกี่ยวกับการบริหารจัดการราชการของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
4. ทำให้ทราบถึงการวิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และการดำเนินการที่เป็นการขัดทฤษฎีกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ทำให้ทราบถึงบทสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

ผลการวิจัย

รัฐในฐานะผู้กำหนดนโยบายของประเทศต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะหากยังคงปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ราชการส่วนกลางแล้วย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาตามมา โดยเฉพาะปัญหาการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เป็นธรรม ปัญหาการแบกรับภาระเรื่องงบประมาณ เป็นต้น หากรัฐมีการกระจายอำนาจออกไปสู่ท้องถิ่นแล้วโดยให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการภายในท้องถิ่นของตนได้ด้วยตนเองย่อมทำให้เกิดประชาธิปไตยในท้องถิ่นและมีความเป็นเอกภาพในการปกครอง โดยเฉพาะบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งเป็นกลไกของรัฐที่จะเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้ดำเนินงานของรัฐสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ตำบลควรจะมีการปฏิรูปให้เป็นสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดทั่วประเทศโดยไม่ควรรนำรายได้จากการเก็บภาษีประจำปีมาเป็นหลักเกณฑ์ในการที่จะเปลี่ยนแปลงให้เป็นสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงและเป็นกลไกให้รัฐจะต้องออกกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว และไม่มีควมจำเป็นอย่างใดที่จะให้มีสภาตำบลอย่างเช่นปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกันพื้นที่ใดเก็บภาษีรายได้น้อยก็เป็นเครื่องชี้วัดให้แก่รัฐในการที่จะนำงบประมาณเข้าไปช่วยเหลือได้เป็นอย่างดี อันเป็นการเสริมให้พื้นที่ใดที่มีงบประมาณน้อยก็สามารถพัฒนาไปได้โดยไม่มีอุปสรรคของงบประมาณมาเป็นเงื่อนไขในการพัฒนาของท้องถิ่น

บรรณานุกรม

กฤษณ์ชเทพ ทองสิน. (2541). *สัญญาทางปกครองในประเทศไทย: ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของความหมาย*

และผลของสัญญาทางปกครอง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เกษมสันต์ วัลลาภรณ์. (2546). *คำอธิบายกฎหมายแรงงาน* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

โกวิท พวงงาม. (2546). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

จีระ หงส์สดารมภ์. (2533). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและ
กองการพัฒนามวลชนและฝึกอบรมบริษัทการบินไทย.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2533). ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับนิติกรรมทางปกครองและสัญญาทาง
ปกครองฝรั่งเศส. *วารสารกฎหมายปกครอง*, 9(1), หน้า 206-208.

- _____. (2542). *องค์การมหาชน*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- _____. (2543). *สัญญาทางปกครองกับการให้เอกชนเข้าร่วมในการจัดทำบริการสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- ชูป กาญจนประกร. (2530). *การบริหารงานบุคคลภาครัฐ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2538). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- เชี่ยวชาญ อาศุวัฒน์กุล. (2530). *มติใหม่การบริหารงานบุคคลในภาครัฐบาล: การเมืองค่านิยมและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- _____. (2537). แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 14(1-2), หน้า 26-42.
- ทิพาวดี เมฆสุวรรณค์. (2540). การปฏิรูปภาคราชการสู่สภาพที่พึงปรารถนา: ทำอย่างไรใครรับผิดชอบ. *วารสารข้าราชการ*, 42(2), หน้า 24-43.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2536). *องค์กรและการปกครอง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2541). *บริการสาธารณะในระบบกฎหมายฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- _____. (2544). *หลักกฎหมายปกครองเกี่ยวกับบริการสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นิพัทธ์ สระนันทพงษ์. (2548). *เปรียบเทียบนโยบาย 6 รัฐบาล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2546). *กฎหมายมหาชน เล่มที่ 1* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ประยูร กาญจนกุล. (2523). *คำบรรยายกฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2538). *คำบรรยายกฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2546). *รวมบทความเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- _____. (2549). *คำอธิบายกฎหมายปกครอง ว่าด้วยการกระทำทางปกครองและการควบคุมการกระทำทางปกครอง เล่ม 3*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูริชญา วัฒนรุ่ง. (2545). *กระบวนวิชาปรัชญาและหลักกฎหมายมหาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มนูญ วิวรรณ. (2549). *ปัญหากฎหมายในการบริหารงานบุคคลของพนักงานส่วนตำบล*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- วรวงษ์ วิศรุตพิชญ์. (2535). *การควบคุมการใช้ดุลยพินิจทางปกครองโดยองค์การตุลาการ*.
กรุงเทพฯ: พี.เค.พรินต์ติ้งเฮ้าส์.
- _____. (2537). ศาลปกครองกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ. *วารสารนิติศาสตร์*, 24(3), หน้า 568-582.
- _____. (2540). สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. *วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 17(3), หน้า 1-47.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2549). *กฎหมายปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- สมพงษ์ เกษมสัน. (2526). *การบริหารแผนใหม่*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2549). *จำนวนเจ้าหน้าที่ในแต่ละประเภทของหน่วยงานปกครองส่วน
ท้องถิ่นญี่ปุ่น* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: [http://portal.nso.go.th/otherWS-world-context-
root/index.jsp](http://portal.nso.go.th/otherWS-world-context-root/index.jsp) [2550, 26 ธันวาคม].
- สิทธิพันธ์ พุททหนู. (2541). *ทฤษฎีการเมืองและจริยธรรม 3 (Political theory and ethics 3)*.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุชาดา พรเจริญ. (2546). *การจัดให้มีการศึกษาระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับเอกชนใน
รูปแบบของสัญญาทางปกครอง: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล*.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุณี ฉัตราคม และอัญชลี ค้อคงคา. (2538). *ค่าจ้างและทฤษฎีค่าจ้าง (Wages and wage theories)*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรพล นิติไกรพจน์, สมคิด เลิศไพฑูรย์, วรเจตน์ ภาคีรัตน์, บรรเจิด สิงคะเนติ และเอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล.
(2546). *รวมกฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: ประกายพริก.
- เสน่ห์ จามริก. (2529). *การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสนาะ ตีเขาวี. (2525). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หยุด แสงอุทัย. (2511). *คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2511) เรียงมาตรา*.
กรุงเทพฯ: บัณฑิตสาส์น.
- Federal Statistical Office. (2009). *Managing across level of government; Germany* (Online).
Available: <http://www.oecd.org> [2010, July 28].
- Sergio, Bartole, Mastragostino, Framco, & Vandelli, é Luciano. (1984). *Processo edilizio e gestion urbana*
(Online). Available: http://www//amsdottorato.cib.unibo.it/101/1/Tesi_Gulli_Luca.pdf [2010, June 12].

การวิเคราะห์ภาษาภาพพจน์จากเพลงของวานเนสซ่า คาลตัน

AN ANALYSIS OF FIGURATIVE LANGUAGE

IN VANESSA CARLTON'S SONGS

ภูวดล กงทวี*

Poowadol Kongtawee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาภาษาภาพพจน์ที่ปรากฏในบทเพลงของวานเนสซ่า คาลตัน โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกเพลง จำนวน 15 เพลง จากทั้งหมด 35 เพลง ที่มาจากอัลบั้มเพลง 35 อัลบั้มของศิลปิน (ค.ศ. 2002-2008) โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ประเภทของภาษาภาพพจน์ที่ใช้ในการวิจัยคือ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ การเน้นซ้ำคำ และสำนวนสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การอธิบายความ พบว่าเพลงของวานเนสซ่า คาลตัน มีการใช้ภาษาภาพพจน์ด้านอุปลักษณ์มากที่สุด รองลงมาคือ การใช้สำนวนสร้างสรรค์ บุคลาธิษฐาน อุปมา อติพจน์ และการเน้นซ้ำคำ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าเพลงของวานเนสซ่า คาลตัน มีการใช้อุปลักษณ์มากที่สุด มีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อถึงอารมณ์ ความรู้สึกและความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าภาษาภาพพจน์นั้นอาจจะซ่อนความหมายที่แท้จริงเอาไว้ แต่ก็สร้างอารมณ์ในการรับฟัง ทั้งยังทำให้ภาษาที่มีความสละสลวยอีกด้วย

คำสำคัญ: ภาษาภาพพจน์, วานเนสซ่า คาลตัน, การวิเคราะห์เพลง

ABSTRACT

The purpose of this research was to analyze each type of figurative language found in Vanessa Carlton's songs. The researcher randomly selected popular 15 songs out of her 35 songs from 3 albums (2002-2008). Those figurative languages were simile, metaphor, personification, hyperbole, anaphora, and euphemism, all of which were used to study parts of the lyrics in the 15 songs chosen. The results showed that metaphor were found the most among the 15 songs analyzed, followed by euphemisms, personification, similes, hyperbole, and anaphora respectively. The findings revealed that Carlton's songs were full of figurative language. As discussed in the study, though figurative language hid the true meaning, what it hid was very beautiful language for the listeners.

Keywords: figurative language. Vanessa Carlton. song analysis.

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อวิชาชีพ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

INTRODUCTION

Figurative language can be found everywhere in the books we read every day. It can be concluded that, if there is communication, it is possible to have figurative language use. Normally, people communicate and speak indirectly because social factors influence them to express their ideas in a particular manner.

Taylor (1981, p.165), said “figurative language surprised the reader because the statement or idea expressed does not make sense on the surface level, and, since literal meaning is denied, an act of imagination is required before the intended meaning becomes clear”. In addition, “songs are used to express emotion, thought, belief and human communication in society” (Merriam, 1964). A song is a musical composition containing things such as lyrics, sound, rhythm, and melodies.

This research contains 15 songs from her three albums. Vanessa Carlton composes her own songs and uses figurative language in her songs. Lots of her songs are favored by the researcher as same as her personality, songs’ style, voice, and instrument she plays.

REVIEW OF LITERATURE

The Britannica Concise Encyclopedia, The Columbia Encyclopedia, The Literary Glossary and The Poetry Glossary state the definition of “figurative language” as follows:

“The Britannica Concise Encyclopedia gave the definition of the figurative language as “form of expression used to convey meaning or heighten effect, often by comparing or identifying one thing with another that has a meaning or connotation familiar to the reader or listener. An integral part of language, figures of speech are found in oral literatures as well as in polished poetry and in everyday speech. Common figures of speech include simile, metaphor, personification, hyperbole, irony, alliteration, onomatopoeia, and puns.”

Types of figurative language

Simile

“A Simile is a comparison between two different things that look like each other in at least one way. In formal style, the simile can explain and express the words by comparing things. It is closed to the metaphor but simile has the indicators, “like” or “as”, to indicate which is simile or metaphor” (Abrams, 1993).

Metaphor

“A Metaphor is a figure of speech which compares two different things by speaking something in terms of the other. In addition, metaphor is to suggest one thing to another thing.” (Harris, 2010).

Personification

“Personification is figurative language which allows inanimate objects to be expressed in terms of human actions. For example, human form, character, sensibilities, personalities, intelligence, or emotions will be used by those which are not living things. Personification is also a subtype of the metaphor (Chatraporn & Surapeepan, 1987).

Hyperbole

Hyperbole is the use of exaggeration as a rhetorical device or figure of speech. It may be used to evoke strong feelings or to create a strong impression, but is not meant to be taken literally. Hyperboles are exaggerations to create emphasis or effect. As a literary device, hyperbole is often used in poetry, and is frequently encountered in casual speech. An example of hyperbole is: "The bag weighed a ton." Hyperbole helps to make the point that the bag was very heavy, although it is not probable that it would actually weigh a ton. (Mahong, 2003)

Euphemism

“A euphemism is a way to say something in a new way to suggest something unpleasant to the receiver with a good or less unpleasant expression, or to make it less worrying for the speaker. The speaker may say that thing in a new way but keep the meaning the same as the first time he/she speaks. This is because the receiver does not want to hear something bad, because it affects their feeling. To use the new words or say something indirectly will be the most suitable things which he/she should do.

Euphemism can be replaced with a description of something or someone to avoid revealing secret, or giving the information directly if those information is some kind of bad news or unpleasant. Some euphemisms are intended to amuse” (Eric, 1947).

Anaphora

Tognini (2001) stated that *“In linguistics, **anaphora** is an instance of an expression referring to another. Usually, an anaphoric expression is represented by a pro-form or some other kind of deictic--for instance, a pronoun referring to its antecedent. The term **anaphor**, an English singular variant, is sometimes used to designate an individual use: "an anaphor is a linguistic entity which indicates a referential tie to some other linguistic entity in the same text."* *Figurative language is used because we are all influenced by the cultural arts, value and someone's life style. Figurative language is useful when composing, speaking, expressing things involving a word called "art". Instead of doing something literally, we use words which hide their meanings and make the audience think, interpret and process them themselves based on their mind. This will increase the power of language and satisfy readers itself. Figurative language is the beauty of language”* (Tognini, 2001).

OBJECTS OF THE RESEARCH

This research was conducted to investigate the use of figurative language in 15 songs chosen from Vanessa Carlton and to analyze and interpret the meaning of figurative sentences or phrases found in 15 collected songs.

METHODOLOGY

As the literature review has shown, 6 figures of speech are indicated. This research is a content analysis, interpretation and classification of the figurative language found in 15 Vanessa Carlton songs. Firstly, the related principles of figurative languages were analyzed and studied. Secondly, research frameworks were set and these involve the number of songs and even the number of figurative languages used to interpret each sentence. Thirdly, the findings were classified and interpreted. The summary and the discussion were presented then.

Subjects

Random sampling is used to identify the subjects. It approximately consists of 5 songs per one album. Three albums is equal 15 songs. The subject of this study is 15 of Vanessa Carlton's songs. They are 1) A Thousand Miles, 2) Pretty Baby, 3) Ordinary Day, 4) Sway, 5) White Houses, 6) Annie, 7) Half A Week Before The Winter, 8) C'Est La Vie, 9) She Floats, 10) Hands On Me, 11) The One ~ With Stevie Nicks, 12) Heroes And Thieves, 13) Fools Like Me, 14) Home, and 15) More Than This.

Data analysis

1. Figurative language and also information about Vanessa Carlton were collected. Then, this data was studied to gather further information for analyses. Included was: previous research, the background to figurative language, and the genre of Vanessa Carlton's songs. These data were obtained from various sources including the RSU Faculty of Liberal Arts library, the RSU Central Library and Chulalongkorn and Thammasart University Central Libraries.

2. Six figures of speech were chosen as follows: Simile, Metaphor, Personification, Hyperbole, Anaphora and Euphemism.

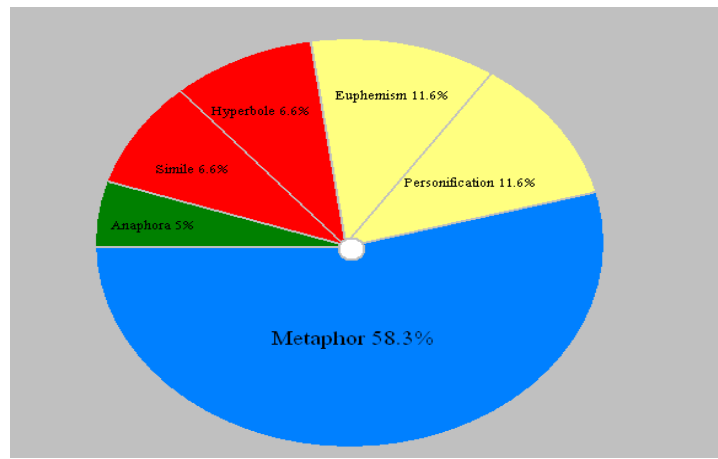
3. Sections of the song's lyrics were analyzed to put them into the figurative language categories above. Next, the figurative sentences used in the songs were explained.

4. The lyrics were interpreted and analyzed for meaning.

5. Lastly, the summary and also recommendations are presented.

SUMMARY

The result of the analysis above shows the metaphor was used the most amongst the 15 songs analyzed followed by euphemism, personification, simile, hyperbole, and anaphora, respectively. 58.3% of the lyrics contained metaphoric sentences/words, whereas only 11.6% of the lyrics featured euphemisms. The findings reveal that Vanessa Carlton's songs employ mostly metaphoric language and she is writing about her life experiences.

The results of the study are summarized as follows:

Simile = *Ordinary Day, C'est La Vie, She Floats*

Metaphor = *A Thousand Miles, Pretty Baby, Ordinary Day, Sway, White Houses, Annie, Half A Week Before The Winter, C'est La Vie, She Floats, Hands On Me, The One, Heroes And Thieves, Fools Like Me, Home, More Than This*

Personification = *Annie, Half a Week before the winter, Fools Like Me, More Than This*

Hyperbole = *A Thousand Miles, Ordinary Day, Hands On Me*

Euphemism = *White Houses, Annie, Heroes and Thieves, More than This*

Anaphora = *A Thousand Miles, Pretty Baby, Sway, C'est La Vie*

Vanessa Carlton's songs tend to be about two things; her experiences, which are related to love and how she experiences it, and; sometimes, the lyrics in her the songs are dark and describe sexual activities and violent actions. Her songs have been banned because the lyrics are considered too explicit.

(http://wikipedia.org/wiki/Vanessa_Carlton)

People may consider that figurative language is found mainly in literature but actually, it is used in daily life. People communicate using figurative language without realizing. What is true of speech is also true of the arts. It is said that “every picture tells a story,” but not all people know how that story is told. We can remember the actors, the actresses and settings on the stage, but there is so much more if you think about dramatic plots and language. Like spoken language, it is heard on television, film, radio broadcasts, and plays. The arts contain “figures of speech” which play an important role in making it beautiful. It is essential to know and understand figurative language because it is one way to feel a true appreciation of art and culture. On a daily basis figurative language is used and it is important to understand the meaning of that language to enable us to interpret what other people say, and what they are really saying, and what they are trying to say.

RECOMMENDATIONS

Recommendations for further study include the following:

1. Further studies can be conducted regarding the field of figurative language such as Rhyme, Alliteration, Metonym, etc.
2. Other singers’ songs or other kinds of song may be studied.

REFERENCES

- Britannica concise encyclopedia ภาคภาษาไทย ขุมทรัพย์แห่งปัญญา*. (2008). กรุงเทพฯ: มีเดีย เอกซ์เพอร์ทีส อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล.
- Abrams, M. H. (1993). *A Glossary of Literary Terms* (6th ed.). Fort Worth: Harcourt Brace College Pub.
- Bonelli, Elena Tognini. (2001). *Corpus linguistics at work*. Amsterdam: John Benjamins.
- Chatraporn Surapipan. (1987). *Poetry: An introduction study*. Bangkok: ChulalongkornUniversity.
- Mahony, David. (2003). *Literacy tests year 7*. Sydney: Pascal Press.
- Merriam, Alan P. (1964). *The anthropology of music*. Bloomington, IN: Northwestern University Press.
- Partridge, Eric. (1947). *Shakespeare's Bawdy*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Reyna, V. F., & Kiernan, B. (1995). Children’s memory and metaphorical interpretation. *Metaphor and Symbolic Activity*, 10(4), pp. 309-331.
- Taylor, R. (1981). *Understanding the elements of literature*. London: The Macmillan Press.
- Vanessa Carlton biography* (Online). Available: http://en.wikipedia.org/wiki/Vanessa_Carlton [2012, Feb ruary 10].

**ผลกระทบของเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA)
ที่มีต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ในภูมิภาคอาเซียน
THE IMPACT OF ASEAN-CHINA FREE TRADE AGREEMENT (ACFTA)
ON FOREIGN DIRECT INVESTMENT (FDI) IN ASEAN**

มนต์ชัย ลีลาถาวรสุข*
Monchai Leelathawornsuk

บทคัดย่อ

เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ถือเป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่สำคัญและได้รับการจับตามองอย่างมาก เนื่องจากเขตการค้าเสรีดังกล่าวจะมีขนาดประชากรรวมภายในกลุ่มใหญ่ที่สุดในโลก ขณะที่ในแง่ GDP รวมก็จะมีมูลค่ารวมสูงที่สุดเป็นอันดับที่ 3 ของโลกรองจาก EU และ NAFTA ทำให้ข้อตกลง ACFTA ได้รับการจับตามองอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากที่ข้อตกลงด้านการค้าสินค้าภายใต้กรอบ ACFTA มีผลบังคับใช้อย่างเต็มที่ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2010 ซึ่งทำให้อัตราภาษีระหว่างประเทศในอาเซียนกับจีนลดลงอย่างมาก จนทำให้มูลค่าการค้าระหว่างกันปรับเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากเช่นเดียวกับการไหลเข้าของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) มายังภูมิภาคอาเซียนก็ปรับตัวเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน พบว่า ACFTA ช่วยดึงดูด FDI ให้เข้าสู่ประเทศในอาเซียนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะ FDI จากจีนที่ไหลเข้าสู่อาเซียนเพิ่มขึ้นอย่างมาก เช่นเดียวกับการค้าระหว่างประเทศในอาเซียนกับจีนอันเป็นตัวแปรหนึ่งที่สะท้อนถึงผลกระทบของ ACFTA ก็ส่งผลทางบวกต่อ FDI ที่ไหลเข้าสู่อาเซียนเช่นกัน รวมถึงเศรษฐกิจโลกและระดับการเปิดประเทศด้านการค้าของประเทศในอาเซียนก็พบว่าช่วยดึงดูด FDI เข้าสู่ประเทศอาเซียน นอกจากนี้ยังได้ทดสอบ Panel cointegration และ Granger causality tests พบว่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว ทำให้การประมาณการนี้ไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์เชิงมารยา (spurious regression) ขณะที่ผล Granger causality tests ก็แสดงให้เห็นว่า ACFTA เป็นสาเหตุของ FDI ที่ไหลเข้าสู่ประเทศในอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นอินโดนีเซีย สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม

คำสำคัญ: เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA), การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI)

* นิสิตปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ABSTRACT

The ASEAN-China Free Trade Agreement (ACFTA) is the largest FTA in terms of population and the third largest trading block after European Union (EU) and North American Free Trade Agreement (NAFTA) in terms of GDP. The implementation of goods agreement under ACFTA in January 2010 marks an important milestone in their relations. It reduces more tariffs between ASEAN countries and China in goods. This agreement is expected to further promote ASEAN-China trade alongside intra-regional direct investment and extra-regional FDI. The result shows that ACFTA has increased FDI inflows to ASEAN countries. Especially, Chinese FDI inflows to ASEAN countries have continued to increase. Similar to ACFTA, trade value between ASEAN countries and China has a positive impact on FDI inflows to ASEAN countries. Including world economy and ASEAN country's level of trade openness, these factors have a positive impact on FDI inflows to ASEAN countries. In addition, the result from Panel cointegration Test reveals that all variables have a long-run relationship. So the result is not a spurious regression. And the result of Granger Causality Tests shows that ACFTA is the cause of FDI inflows to ASEAN countries.

Keywords: ASEAN-China Free Trade Agreement (ACFTA). Foreign Direct Investment (FDI). Panel cointegration.

บทนำ

สืบเนื่องมาจากโลกในยุคปัจจุบันประเทศต่าง ๆ มีการติดต่อค้าขายและลงทุนกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ทำให้แนวคิดเรื่องการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจได้เพิ่มมากขึ้น เช่น สหภาพยุโรป (EU) ตลาดรวมอเมริกาใต้ตอนล่าง (MERCOSUR) ข้อตกลงการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) ตลาดจนเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) แต่ความร่วมมือหนึ่งซึ่งเพิ่งก่อตั้งขึ้นไม่นานนัก แต่มีความสำคัญและได้รับการจับตามองอย่างมาก คือ “เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ASEAN - China Free Trade Agreement : ACFTA)” เนื่องจากมีประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอย่างจีนเข้าร่วมด้วยนั่นเอง

โดยภายหลังจากที่ความตกลงด้านการค้าสินค้าภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) มีผลบังคับใช้อย่างเต็มที่เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2010 ได้ทำให้สินค้าที่นำเข้าและส่งออกระหว่างจีนกับประเทศในอาเซียน 6 ประเทศ (บรูไน ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย และสิงคโปร์) ประมาณ 7,000 รายการหรือร้อยละ 90 ของสินค้าที่มีการค้าระหว่างกัน มีอัตราภาษีศุลกากรลดลง ทำให้ทั้งสองฝ่ายใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น โดยในปี ค.ศ. 2010 มีมูลค่าการค้าระหว่างกันถึง 285,596 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากในปี ค.ศ. 2009 ซึ่งมีมูลค่าการค้า 181,012 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 57.78 ขณะที่เมื่อพิจารณาถึงสถิติการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่เข้าสู่ประเทศสมาชิก ACFTA ก็พบว่า มูลค่า FDI ที่ไหลเข้าสู่ประเทศในภูมิภาคอาเซียนได้

ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะภายหลังปี ค.ศ. 2004 (ที่มีการลงนาม ACFTA ด้านการค้าสินค้า) โดยในปี ค.ศ. 2004 มูลค่า FDI ที่ไหลเข้าสู่ประเทศในอาเซียนมีทั้งสิ้น 36,315 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 2003 ถึง 11,803 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ 48.15 โดยเฉพาะในประเทศอาเซียน 5 (ไทย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์) มีมูลค่า FDI ไหลเข้าเพิ่มสูงขึ้นจาก 19,544 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2003 เป็น 34,094 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2004 หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 74.4 โดยมูลค่า FDI ที่ไหลเข้าสู่อาเซียนได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก่อนจะปรับตัวลดลงในปี ค.ศ. 2008 อันเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก โดยลดลงจากปี ค.ศ. 2007 ทั้งสิ้น 28,574 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ มาอยู่ที่ระดับ 47,076 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือลดลงคิดเป็นร้อยละ 37.78 และยังคงปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องในปี ค.ศ. 2009 มาอยู่ที่ 37,881 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือลดลง 9,195 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นถึงร้อยละ 19.53 ก่อนจะปรับเพิ่มขึ้นถึง 37,877 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 99.9 มาอยู่ที่ระดับ 75,758 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2010 ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ในปี ค.ศ. 2010 ซึ่งเป็นปีที่มีมูลค่า FDI ไหลเข้าสู่ภูมิภาคอาเซียนสูงที่สุดนั้น เป็นปีแรกที่ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) มีผลบังคับใช้อย่างเต็มที่ในด้านการค้าสินค้า

ดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการศึกษาถึงผลกระทบของเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) โดยเฉพาะผลกระทบที่มีต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ในประเด็นที่ว่า เมื่อมี ACFTA แล้ว จะช่วยส่งเสริมให้ FDI เข้าสู่ประเทศในกลุ่มอาเซียนเพิ่มขึ้นหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ที่มีต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ในกลุ่มประเทศอาเซียน 6 ประเทศที่ทำการศึกษา

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ทฤษฎี Eclectic paradigm เป็นทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ และรู้จักในอีกชื่อหนึ่งว่า OLI Model โดยเป็นการพัฒนาของทฤษฎี internalization และตีพิมพ์โดย John H. Dunning ในปี ค.ศ. 1980 โดยทฤษฎี internalization กล่าวว่า การตัดสินใจลงทุนจะขึ้นอยู่กับทฤษฎีดั้งทุนธุรกรรม โดยจะเลือกลงทุนในสถานการณ์ที่ต้นทุนการดำเนินธุรกรรมต่ำสุด แต่สำหรับ Dunning ได้เพิ่ม 3 ปัจจัยเข้าไป ได้แก่ 1) Ownership advantages โดยบริษัทจะไปลงทุนในต่างประเทศเมื่อพวกเขาได้ผลประโยชน์หรือได้เปรียบคู่แข่งต่างชาติ โดยอาจเป็นผลประโยชน์ที่เป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ตราสินค้าที่เป็นที่จดจำ เทคโนโลยีที่เหนือกว่า ทักษะการประกอบการ ผลตอบแทนต่อขนาด เป็นต้น 2) Internalization advantages โดยบริษัทอาจทำการลงทุนในต่างประเทศเพื่อเพิ่มอำนาจตลาดของบริษัท 3) Locational influences โดยบริษัทอาจพบว่าเป็นการถูกกว่าในการผลิตผลผลิตของพวกเขาในต่างประเทศแทนที่จะ

ผลิตภายในประเทศพวกเขาเอง ซึ่งจะต้องเสียภาษีในการส่งออกไปขายต่างประเทศ รวมทั้งความได้เปรียบในการผลิตต่างประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น การมีวัตถุดิบมาก ค่าจ้างแรงงานต่ำ เป็นต้น

ทฤษฎีบูรณาการทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (international integration theory) เป็นทฤษฎีที่สนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ มีการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความร่วมมือในทางเศรษฐกิจ ปัจจุบันเป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับมากขึ้น ดังจะเห็นจากทั่วโลกได้เกิดการรวมกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ทฤษฎีบูรณาการทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศนี้มีนักวิชาการนำเสนอหลายคน แต่ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับคือ ทฤษฎีการบูรณาการทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคของเบลา บาลาสซา (Bela Balassa) โดยบาลาสซาเสนอว่า ขั้นตอนของการบูรณาการทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ความร่วมมือจัดตั้งเขตการค้าเสรี (Free Trade Area / Agreement: FTA) 2) สหภาพศุลกากร (custom union) 3) ตลาดร่วม (common market) 4) สหภาพทางเศรษฐกิจ (economic union) 5) สหภาพการเมือง (political union)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เป็นการใช้อ้อมมูลทุติยภูมิ (secondary data) ในการวิเคราะห์เชิงบรรยายเพื่อพิจารณาในภาพรวมสถิติเบื้องต้นในด้านการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่เข้าสู่ประเทศในอาเซียน เปรียบเทียบช่วงก่อนและหลังการมีเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA)

2. การวิเคราะห์เชิงประจักษ์ (empirical analysis) ใช้แบบจำลอง Augmented gravity โดยประมาณการด้วย Panel data ทำการศึกษาในช่วงเวลา 16 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995-2010 โดยทำการศึกษาใน 6 ประเทศในกลุ่มอาเซียน ซึ่งแบ่งเป็น 5 ประเทศสมาชิกดั้งเดิมของอาเซียน ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย บวกกับอีก 1 ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน คือ เวียดนาม เนื่องจาก 6 ประเทศอาเซียนดังกล่าว เป็นประเทศที่ได้รับ FDI ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1995-2010 คิดเป็นร้อยละ 96 ของมูลค่า FDI ทั้งหมดที่เข้าสู่ภูมิภาคอาเซียน โดยทดสอบ Redundant fixed effects tests เพื่อทดสอบว่าการประมาณการแบบ Pooled หรือ Fix effects จะให้ผลการศึกษาที่ดีกว่ากัน อีกทั้งยังทำการทดสอบ Panel cointegration เพื่อดูว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวหรือไม่ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความสัมพันธ์เชิงมารยา (spurious regression) โดยหากพบว่าตัวแปรมี Cointegration กัน แสดงว่าไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์เชิงมารยาและผลการประมาณการที่ได้มีความน่าเชื่อถือ รวมถึงทำการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลกัน (granger causality tests) ของตัวแปรที่สำคัญ (FDI กับ ACFTA)

โดยมีแบบจำลอง ดังต่อไปนี้

$$FDI_{jt} = a_0 + a_1 GDP_{jt} + a_2 GDP_{j,Tt} + a_3 Open_{jt} + a_4 N_{jt} + a_5 N_{j,Tt} + a_6 ACFTA_{jt} + a_7 Nor_{jt} + a_8 Trade_{jt} + a_9 Resource_{jt} + u_{jt}$$

โดยที่ $u_{it} = \mu_i + v_t + \varepsilon_{it}$; μ_i คือ individual (country) effect, v_t คือ time effect และ ε_{it} คือ independently and identically distributed among countries and years

- FDI_{ijt} คือ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจากประเทศ i ไปประเทศอาเซียน j ในปี t
- GDP_{it} คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้นของประเทศ i ในปี t
- $GDP_{j,t}$ คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้นของประเทศอาเซียน j ในปี t ก่อนมีการจัดตั้ง ACFTA และของประเทศอาเซียน 6 ประเทศบวกจีนในปี t หลังมีการจัดตั้ง ACFTA แล้ว
- $Open_{jt}$ คือ ระดับการเปิดทางด้านการค้าของประเทศอาเซียน j ในปี t โดยคำนวณจาก (การส่งออก + การนำเข้า) / GDP
- N_{it} คือ จำนวนประชากรของประเทศ i ในปี t
- $N_{j,t}$ คือ จำนวนประชากรของประเทศอาเซียน j ในปี t ก่อนมีการจัดตั้ง ACFTA และประชากรรวมของ 6 ประเทศอาเซียนบวกจีน ในปี t หลังมีการจัดตั้ง ACFTA แล้ว
- $ACFTA_{ijt}$ คือ ตัวแปรหุ่น (dummy) ด้านการเป็นสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ของประเทศอาเซียน j โดยให้มีค่าเป็น 0 ในช่วงก่อนการจัดตั้ง ACFTA กล่าวคือ ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1995-2003 และให้มีค่าเป็น 1 ในช่วงภายหลังการจัดตั้ง ACFTA กล่าวคือ ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2004-2010
- Nor_{jt} คือ ตัวแปรหุ่น (dummy) ด้านการลดภาษีตาม ACFTA ของประเทศอาเซียน j โดยให้มีค่าเป็น 1 เมื่อลดภาษีตาม Early Harvest แล้ว และเริ่มลดภาษีใน Normal track กล่าวคือ ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2006-2010 และให้มีค่าเป็น 0 ในกรณีอื่น ๆ
- $Trade_{jt}$ คือ มูลค่าการค้าระหว่างประเทศอาเซียน j กับประเทศจีนในปี t
- $Resource_{jt}$ คือ สัดส่วนการส่งออกสินค้าและโลหะของประเทศอาเซียน j ต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมดของประเทศอาเซียน j ในปี t

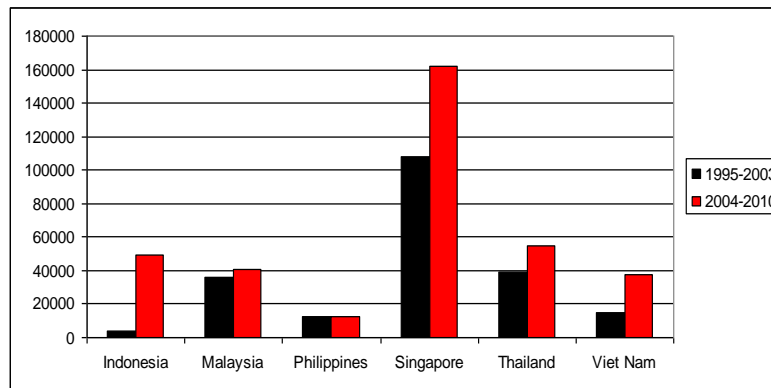
ผลการวิจัย

การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) จากสถิติการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่เข้าสู่ 10 ประเทศอาเซียน ในช่วงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995-2010 พบว่า FDI ได้ปรับตัวลดลงในช่วงปี ค.ศ. 1998 อันเนื่องมาจากวิกฤตเอเชีย โดยมีมูลค่า FDI อยู่ที่ 22,959.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจากปี ค.ศ. 1997 ที่มีมูลค่า FDI อยู่ที่ 34,082.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือลดลงร้อยละ 32.63 ก่อนที่จะปรับตัวขึ้นลงในมูลค่า FDI เฉลี่ย 20,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จนมาถึงปี ค.ศ. 2004 อันเป็นปีที่มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนจีน (ACFTA) ขึ้น (ที่เริ่มนับจากปี ค.ศ. 2004 เพราะแม้จะมีการลงนามจัดตั้ง ACFTA ตั้งแต่ช่วงปลายปี ค.ศ. 2002 แต่ปี ค.ศ. 2004 เป็นปีแรกที่เริ่มมีการลดภาษีตาม Early harvest และมีผลเต็มปี) มูลค่า FDI ที่ไหลมายัง 10 ประเทศอาเซียนจึงได้ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น

อย่างมาก โดยในปีดังกล่าวมีมูลค่า FDI ทั้งสิ้น 36,315 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจาก 24,512 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปีก่อนหน้า หรือเพิ่มขึ้นถึง 11,803 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ร้อยละ 48.15) และยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปี ค.ศ. 2007 ซึ่งเป็นปีที่มูลค่า FDI สูงสุดที่ระดับ 75,650 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ก่อนจะปรับตัวลดลงมาอยู่ที่ 47,076 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และ 37,881 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ลดลงร้อยละ 37.77 และ 19.53 ตาม ลำดับ) ในปี ค.ศ. 2008 และ 2009 ตามลำดับ อันเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก ก่อนที่จะปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากมาอยู่ที่ 75,758 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเพิ่มขึ้นถึง 37,877 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 99.99 ในปี ค.ศ. 2010 ทั้งนี้ ในปี ค.ศ. 2010 นี้ ถือเป็นปีแรกที่ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) มีผลบังคับใช้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในด้านการค้าสินค้าระหว่างกัน ซึ่งประเทศจีนกับ 6 ประเทศสมาชิกดั้งเดิมอาเซียนได้มีการลดภาษีระหว่างกันจนเหลือ 0% ในกว่าร้อยละ 90 ของสินค้าที่ค้าขายกัน ขณะเดียวกัน ก็ยังเป็นปีแรกภายหลังจากมีการลงนามในความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน-จีน ภายใตกรอบ ACFTA เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 2009

โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายประเทศในอาเซียนที่ได้รับ FDI นั้น พบว่า FDI ที่ไหลเข้าสู่อาเซียนในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1995-2010 นั้น ร้อยละ 45.16 ไหลเข้าสู่สิงคโปร์ ขณะที่ไทยและมาเลเซียได้รับ FDI สูงรองจากสิงคโปร์ลงมา ที่สัดส่วนร้อยละ 15.61 และ 12.89 ตามลำดับ ในขณะที่เมื่อเปรียบเทียบมูลค่า FDI ที่ไหลเข้าสู่ประเทศต่าง ๆ ใน 6 ประเทศอาเซียนที่ทำการศึกษา เปรียบเทียบระหว่างในช่วงก่อนการก่อตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) (ค.ศ. 1995-2003) และหลังการก่อตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) (ค.ศ. 2004-2010) จะพบว่า ทั้ง 6 ประเทศอาเซียนได้รับ FDI เพิ่มสูงขึ้น ดังภาพที่ 1

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ภาพที่ 1 มูลค่า FDI ที่ไหลเข้าสู่ประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนเปรียบเทียบระหว่างในช่วงก่อนการจัดตั้ง ACFTA และหลังการจัดตั้ง ACFTA

ผลการศึกษาเชิงประจักษ์ (empirical result)

ในการศึกษาถึงผลกระทบเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ที่มีต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ใน 6 ประเทศอาเซียน โดยจะทำการประมาณการทั้งสิ้น 4 ครั้ง โดยการประมาณการครั้งที่ 1 และ 2 เป็นการประมาณการมูลค่า FDI ทั้งหมดที่ไหลเข้าสู่แต่ละประเทศใน 6 ประเทศอาเซียน โดยเพิ่มตัวแปร Nor ในครั้งที่ 2 เพื่อศึกษาผลของ ACFTA เมื่อการลดภาษีทันที (early harvest) มีผลเต็มที่และเริ่มมีการลดภาษีในสินค้าปกติ (normal track) แล้ว (เริ่มในปี ค.ศ. 2006) ในขณะที่การประมาณการครั้งที่ 3 และ 4 เป็นการประมาณการ FDI จากประเทศผู้ลงทุนที่สำคัญ อันได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป อาเซียน จีน เกาหลีใต้ และออสเตรเลีย (คิดเป็นร้อยละ 70 ของ FDI ทั้งหมด) ที่ไหลเข้าสู่แต่ละประเทศใน 6 ประเทศอาเซียน

ผลการศึกษาพบว่า การประมาณการแบบ Fixed effects ให้ผลการประมาณการที่ดีกว่าการประมาณการแบบ Pooled ด้วยระดับนัยสำคัญ .01 ดังจะเห็นได้จากค่า Redundant fixed effects tests ซึ่งพบว่ามีค่า Prob. เท่ากับ 0.0000 โดยผลการประมาณการโดยรวมพบว่า เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ช่วยดึงดูด FDI เข้าสู่ 6 ประเทศอาเซียนที่ระดับความเชื่อมั่น 99% สอดคล้องกับการค้า (ส่งออก+นำเข้า) ระหว่างประเทศอาเซียนกับประเทศจีน ก็ช่วยส่งเสริมหรือดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ให้เข้าสู่ 6 ประเทศอาเซียนมากขึ้นเช่นกัน

นอกจากนี้ ผลการทดสอบ Panel cointegration พบว่า ตัวแปรทั้งหมดในแบบจำลองมีความสัมพันธ์เชิงคุณภาพในระยะยาว (cointegration) ที่ระดับนัยสำคัญ .01 แสดงว่าไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์เชิงมารยา (spurious regression) ทำให้ผลการประมาณการที่ได้มีแนวโน้มความน่าเชื่อถือ

ในขณะที่การทดสอบความเป็นเหตุเป็นผล (granger causality tests) ระหว่าง FDI, ACFTA และ Trade ระหว่างประเทศอาเซียนกับจีน โดยผลการทดสอบ Granger causality tests ระหว่าง FDI กับ ACFTA พบว่า ACFTA เป็นสาเหตุของ FDI ที่ไหลเข้าสู่ประเทศสิงคโปร์ที่ระดับนัยสำคัญ .01 อินโดนีเซียที่ระดับนัยสำคัญ .05 และไทยและเวียดนามที่ระดับนัยสำคัญ .10 ทั้งนี้ หากใช้ระดับนัยสำคัญที่ .20 หรือใช้ระดับความเชื่อมั่น 80% เป็นเกณฑ์ จะพบว่า ACFTA เป็นสาเหตุของ FDI ที่ไหลเข้าสู่ 6 ประเทศอาเซียนที่ทำการศึกษา

ส่วนผลการทดสอบ Granger Causality Tests ระหว่าง FDI กับ Trade พบว่า การค้าระหว่างประเทศอาเซียนได้แก่ อินโดนีเซียและสิงคโปร์กับประเทศจีน เป็นสาเหตุของ FDI ที่ไหลเข้าสู่ 2 ประเทศอาเซียนดังกล่าวที่ระดับนัยสำคัญ .05 และ .01 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาทั้งเชิงพรรณนาและเชิงประจักษ์ พบว่า เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ช่วยดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ให้เข้าสู่ 6 ประเทศอาเซียนมากขึ้น โดยเฉพาะในประเทศสิงคโปร์ อินโดนีเซีย ไทย และเวียดนาม โดยเนื่องจาก ACFTA มีความคืบหน้าในด้านการค้าสินค้าอย่างมาก จึงทำให้การค้าระหว่างประเทศอาเซียนกับจีนที่เพิ่มสูงขึ้นอันเนื่องมาจากการ ACFTA ช่วยดึงดูด FDI ให้เข้าสู่ประเทศในอาเซียนเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

ประเทศอาเซียนในฐานะสมาชิกของ ACFTA ควรผลักดันให้ ACFTA มีผลบังคับใช้อย่างเต็มที่ ไม่เพียงแต่ข้อตกลงด้านการค้าสินค้าแต่รวมถึงข้อตกลงด้านการค้าบริการและการลงทุน โดยเฉพาะในความตกลงด้านการลงทุนภายใต้กรอบ ACFTA ซึ่งเพิ่งเริ่มมีผลบังคับใช้ในช่วงต้นปี ค.ศ. 2010 นั้น จะเป็นแรงดึงดูดสำคัญให้นักลงทุนจากจีนเข้ามาลงทุนในอาเซียนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการลงทุนภายใต้กรอบ ACFTA จะได้รับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองพิเศษเพิ่มเติม แต่ขณะเดียวกัน ประเทศอาเซียนก็ต้องเตรียมตัวรับมือกับผลกระทบที่จะตามมาจากการไหลเข้ามาของ FDI

การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ขึ้น ทำให้กลายเป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกในแง่จำนวนประชากร และใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลกในแง่ GDP อีกทั้งการที่มียักษ์ใหญ่ทางเศรษฐกิจอันดับ 2 ของโลกอย่างจีนเข้าร่วมด้วย จึงทำให้ ACFTA ได้รับการจับตามองอย่างมาก

โดยนอกจากการลดภาษีสินค้าระหว่างประเทศในอาเซียนกับจีนภายใต้กรอบ ACFTA จะช่วยเพิ่มมูลค่าการค้าระหว่างสองฝ่ายแล้ว ACFTA ยังเป็นแรงดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ให้เข้าสู่ประเทศในอาเซียนเพิ่มสูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากสถิติการไหลเข้าของ FDI ใน 6 ประเทศอาเซียนที่ศึกษา พบว่าได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ยกเว้นช่วงเกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลกปี ค.ศ. 2008-2009) โดยเฉพาะในปี ค.ศ. 2010 ที่ผ่านมา มูลค่า FDI ที่ไหลเข้าสู่ 6 ประเทศอาเซียนดังกล่าว ได้เพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อนหน้าถึง 37,937 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 105.16 ซึ่งปี ค.ศ. 2010 นี้ ถือเป็นปีแรกที่ข้อตกลงด้านการค้าสินค้าภายใต้กรอบ ACFTA มีผลบังคับใช้อย่างเต็มที่ โดยจีนกับ 6 ประเทศสมาชิกดั้งเดิมอาเซียนได้มีการลดภาษีระหว่างกันจนเหลือ 0% ในกว่าร้อยละ 90 ของสินค้าที่ค้าขายกัน ขณะเดียวกัน ก็ยังเป็นปีแรกภายหลังจากมีการลงนามในความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน-จีน ภายใต้กรอบ ACFTA เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 2009 อีกด้วย

สอดคล้องกับผลการประมาณการทางเศรษฐมิติที่พบว่า ACFTA ช่วยดึงดูด FDI เข้าสู่ 6 ประเทศอาเซียนที่ศึกษา เช่นเดียวกับการค้า (ส่งออก+นำเข้า) ระหว่างประเทศอาเซียนกับประเทศจีน ที่พบว่าช่วยดึงดูด FDI ให้ไหลเข้า 6 ประเทศอาเซียนมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงไม่อาจปฏิเสธบทบาทและผลกระทบของ ACFTA ที่มีต่อประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนได้

ในการศึกษาถึงผลกระทบของเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA) ที่มีต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่เข้ามาในภูมิภาคอาเซียนครั้งนี้ นั้น เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูล FDI ทำให้ไม่สามารถทำการศึกษาเป็นรายอุตสาหกรรมได้ ทำให้งานวิจัยต่อไปในอนาคตอาจทำการศึกษาลงลึกเป็นรายอุตสาหกรรมที่น่าสนใจต่อไป

บรรณานุกรม

- Blomstrom, M. & Kokko, A. (1997). *Regional integration and foreign direct investment*. (National Bureau of Economic Research Working Paper no. 6019). Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.
- Buckley, Peter J., Clegg, Jeremy L., Cross, Adam R., Liu Xin, Voss, Hinrich, & Zheng, Ping. (2007). The determinants of Chinese outward foreign direct investment. *Journal of International Business Studies*, 38(4), pp. 499-518.
- Jang, Yong Joon. (2011). The impact of Bilateral Free Trade Agreements on Bilateral Foreign Direct Investment among developed countries. *The World Economy*, 34(9), pp. 1628-1651.
- Kolstad, Ivar, & Wiig, Arne. (2010). What determines Chinese outward FDI?. *Journal of World Business*, 47(1), pp. 26-34.
- Kubny, Julia, Mölders, Florian, & Nunnenkamp, Peter. (2008). *Regional integration and FDI in emerging markets* (Kiel working paper no. 1418). Kiel: Kiel Institute for the World Economy.
- Kreinin, Mordechai E., & Plummer, Michael G. (2008). Effects of regional integration on FDI: An empirical approach. *Journal of Asian Economics*, 19, pp. 447-454.
- MacDermott, Raymond. (2007). Regional trade agreement and foreign direct investment. *North American Journal of Economics and Finance*, 18, pp. 107-116.
- Medvedev, Denis. (2011). *Beyond trade: The impact of preferential trade agreements on FDI inflows* (The World Bank Policy Research working paper series 4065). Washington, DC: The World Bank.
- Park, Donghyun, Park, Innwon, & Estrada, Gemma, Esther, B. (2008). *Prospects of an ASEAN–People’s Republic of China Free Trade Area: A qualitative and quantitative analysis* (Asian Development Bank Economics working paper series no. 130). Mandaluyong City: Asian Development Bank.
- Ramasamy, Bala, Yeung, Matthew, & Laforet, Sylvie. (2012). China’s outward foreign direct investment: Location choice and firm ownership. *Journal of World Business*, 47(1), pp. 17-25.
- Urata, Shujiro, & Okabe, Misa. (2010). *Trade creation and diversion effects of regional trade agreements on commodity trade* (RIETI discussion paper series 10-E-007). Tokyo: Research Institute of Economy, Trade and Industry.

การเปรียบเทียบความสามารถและความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้
กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

A COMPARISON OF ENGLISH LANGUAGE COMMUNICATIVE ABILITY
AND SELF-CONFIDENCE OF MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS LEARNING
THROUGH TASK-BASED LEARNING AND COMMUNICATIVE APPROACH

รจิตรา วงษ์เพิก*

Rajitra Wongphoek

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และ 2) เปรียบเทียบความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนแก่งคอย อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 60 คน ได้มาจากการสุ่ม 3 ขั้นตอน ได้แก่ สุ่มเลือกโรงเรียน โดยใช้การสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลากสุ่มนักเรียนกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน โดยใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษในปีการศึกษา 2553 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน จับสลากนักเรียนจากแต่ละกลุ่มเพื่อให้ทั้ง 2 กลุ่ม มีนักเรียนที่มาจากกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อนเท่า ๆ กัน และสุ่มวิธีสอนโดยจับสลากวิธีการสอนเพื่อใส่กลุ่มทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนโดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร แบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และแบบวัดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการทดสอบที (t-test independent samples) พบว่า

* นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

1. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไม่แตกต่างกัน
 2. ความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- คำสำคัญ:** การสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้, การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร, ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ABSTRACT

This research aimed to compare the English language communicative ability and self-confidence of Mathayomsuksa 2 students who learned through task-based Learning and Communicative Approach.

The sample, obtained by simple random sampling, consisted of 60 Mathayomsuksa 2 students from two classrooms of Kaengkhoi School, Kaengkhoi District, Saraburi, in the second semester of Academic Year 2011. Through three stages of simple random sampling, they were divided, based on their achievement scores in English from the previous year, into two groups of 30 students, each of which had the equal number of high, moderate, and low achievers. Then they were randomly assigned to either Task-Based Learning or Communicative approach. The instruments used were English lesson plans for task-based learning and for communicative approach, a performance test of English language communicative ability, and a questionnaire on students' self-confidence in using English for communication. The data were analyzed by mean (\bar{X}), standard deviation (SD) and *t*-test.

The results of the study revealed that the English language communicative ability of Mathayomsuksa 2 students learning through task-based learning and communicative approach was not different, and the students' self-confidence in using English for communication learning through both approaches was statistically significant different at the .05 level.

Keywords: task-based learning. communicative approach. English language communicative ability.

บทนำ

ภาษาอังกฤษได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษากลางที่ใช้ติดต่อสื่อสาร เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาและการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม รวมไปถึงการประกอบอาชีพติดต่อทำการค้า ดังที่ คริสโตเฟอร์ ไรท์ (2549, หน้า 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษไว้ว่า “ทุกวันนี้ภาษาอังกฤษสำคัญมาก คนไทยต้องพบ ต้องพูด ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับชาวต่างชาติในด้านต่าง ๆ เช่น ทำงาน ทำธุรกิจ เรียน หรือเป็นเพื่อน สิ่งที่ต้องใช้คือภาษา และแน่นอนว่าต้องเป็นภาษาอังกฤษ” ภาษาอังกฤษจึงได้รับการกำหนดให้เป็นภาษาหนึ่งในภาษาต่างประเทศที่บังคับ ให้เรียนตามที่หลักสูตร

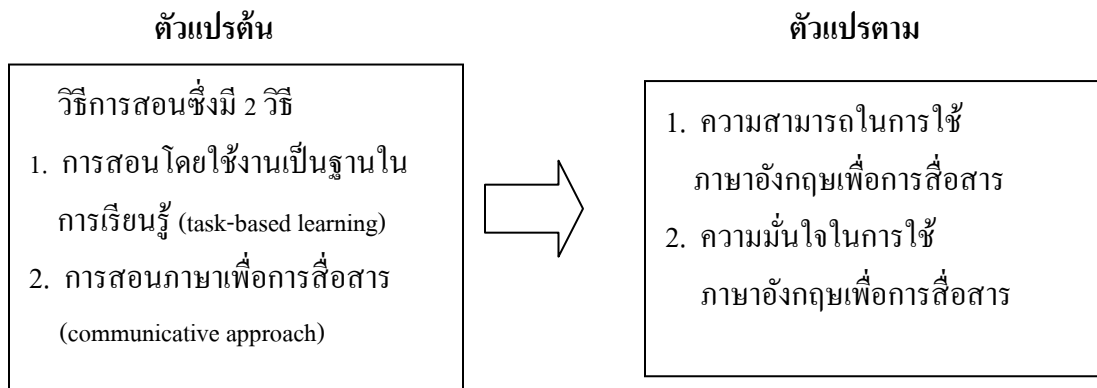
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ว่า ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่กำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตร โดยที่ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 220) จากการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาความก้าวหน้าและมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในประเทศไทย สภาผู้แทนราษฎร พบว่านักเรียนส่วนมากมีความสามารถและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับอ่อน เมื่อเปรียบเทียบผลการสอบประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานสากล และยังพบว่า แรงงานไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 1) จากปัญหาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายให้มีการทบทวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั้งระบบ โดยเน้นการสอนภาษาอังกฤษแบบสื่อสาร (communicative approach) และลดการเรียนไวยากรณ์ลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 2-5)

วิธีการสอนภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีหลายวิธี วิธีหนึ่งได้แก่ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นวิธีการสอนที่มีแนวคิดที่ภาษาคือเครื่องมือในการสื่อสาร เป้าหมายของการสอนภาษาคือ พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมและความมุ่งหมายในสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ความสำคัญทั้งความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (fluency) และความถูกต้องของภาษา (accuracy) (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2540, หน้า 106-118) งานวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารของวชิระ ไชยรัตน์ (2547, หน้า 55) พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและความพึงพอใจต่อการเรียนสูงกว่าการเรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 วิธีการสอนภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารอีกวิธีหนึ่งคือ วิธีการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้ (task-based learning) เป็นวิธีที่นักเรียนได้ทำภาระงานที่ตรงกับความต้องการใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง ได้พัฒนากระบวนการคิด เกิดความสนุกสนาน ส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันและมั่นใจในการใช้ภาษาในกลุ่มเพื่อนโดยไม่กลัวว่าจะถูกแก้ไขสิ่งที่พูดผิดหน้าชั้นเรียน (Willis, 1998, pp 35-36) งานวิจัยเกี่ยวกับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้ของชินณเพ็ญ รัตนวงศ์ (2547, หน้า 87-88) พบว่า นักเรียนได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยเห็นว่า ทั้งการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้และการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สามารถพัฒนาความสามารถและความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนได้ แต่ยังไม่มียุทธวิธีใดที่คิดดีกว่ากัน จึงสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความสามารถและความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อหาข้อสรุปว่าวิธีใดที่น่าจะเหมาะสมต่อการนำไปพัฒนาความสามารถและความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนต่อไป

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้ของนูแนน (Nunan, 1989, p.10) ที่กล่าวถึงงานที่ใช้ในการเรียนรู้ว่าเป็นกิจกรรมในชั้นเรียนที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ มีการจัดการ การนำเสนอ หรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยภาษาเป้าหมายที่มุ่งไปที่ความหมายเป็นสำคัญมากกว่ารูปแบบของภาษา และนำหลักการจัดการเรียนรู้แบบใช้งานเป็นฐานของวิลลิส (Willis, 1998, pp.11-19) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง มีประสบการณ์ในการสื่อสารในสถานการณ์ที่หลากหลาย กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาเป้าหมายให้บ่อยครั้งเท่าที่จะทำได้ และให้ผู้เรียนมีโอกาสในการเรียนรู้รูปแบบของภาษาเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษา สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมีแนวคิดที่ว่า ภาษาคือเครื่องมือในการสื่อสาร และเป้าหมายของการสอนภาษาคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสาร ใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม โดยให้ความสำคัญทั้งความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา และความถูกต้องของภาษา ขั้นตอนในการสอนเริ่มจากการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางภาษา แล้วจึงให้ผู้เรียนฝึกเพื่อจดจำรูปแบบของภาษา จากนั้นจึงให้ผู้เรียนได้ลองใช้ภาษาตามสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างอิสระจากการจำลองจากสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการใช้ภาษามากขึ้น (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2540, หน้า 108 – 115) สรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
2. เพื่อเปรียบเทียบความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารแตกต่างกัน
2. ความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2554 จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 797 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนแก่งคอย อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 60 คน ได้มาจากการสุ่ม 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 สุ่มเลือกโรงเรียนโดยใช้การสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก ขั้นตอนที่ 2 สุ่มนักเรียนกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน โดยใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ ในปีการศึกษา 2553 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเก่ง มีผลคะแนนตั้งแต่ 70-100 คะแนน กลุ่มปานกลางมีผลคะแนนตั้งแต่ 60-69 คะแนน และกลุ่มอ่อนมีผลคะแนนตั้งแต่ 50-59 คะแนน จับสลากนักเรียนจากแต่ละกลุ่มเพื่อให้ทั้ง 2 กลุ่ม มีนักเรียนที่มาจากกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อนเท่า ๆ กัน และขั้นตอนที่ 3 สุ่มวิธีสอน โดยจับสลากวิธีการสอนเพื่อได้กลุ่มทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาภาษาอังกฤษ ๑22102 ที่สอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้ และการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 3) แบบวัดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ดำเนินการทดลองโดยสอนนักเรียนกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่ม ใช้ระยะเวลาเท่ากันคือ กลุ่มละ 12 ชั่วโมง กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 สอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้จัดการเรียนรู้ และกลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 สอนด้วยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ทดสอบนักเรียนหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และวัดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนด้วยแบบวัดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนความสามารถ และความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่ม หลังการทดลอง วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถ และความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนด้วยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยใช้การทดสอบที (t -test)

ผลการวิจัย

1. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ไม่แตกต่างกัน
2. ความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนด้วยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากระยะเวลาในการทดลองที่จำกัด เพราะการจะเห็นพัฒนาการของความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้นั้น ต้องวัดและประเมินผลตลอดทั้งภาคเรียน (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2540, หน้า 118-119) นอกจากนี้ ทั้งวิธีการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารต่างมีหลักการสำคัญที่เหมือนกันตามที่ วิลลิส (Willis, 1998, pp. 11-19) กล่าวไว้ในหลักการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้ และสุมิตรา อังวัฒนกุล (2540, หน้า 109-111) กล่าวไว้ในหลักการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คือ การให้นักเรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง มีจุดมุ่งหมายในการทำงานอย่างชัดเจน ฝึกทำกิจกรรมที่ทำให้ได้ประสบการณ์ในการใช้ภาษาอย่างหลากหลาย ได้เรียนเรื่องที่นักเรียนสนใจและมีความหมายต่อนักเรียน ได้สื่อสารในสิ่งที่ต้องการพูด มีการกระตุ้นให้นักเรียนได้พยายามใช้ภาษาในการสื่อสารและให้บ่อยเท่าที่จะทำได้ และผู้สอนต้องไม่เคร่งครัดกับข้อผิดพลาดเล็ก ๆ น้อย ๆ

2. ความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยของความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับมาก ซึ่งสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยของความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะขั้นตอนการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้เริ่มจากการให้นักเรียนใช้ภาษาสื่อสารเพื่อทำภาระงาน โดยไม่มีการสอนโครงสร้างภาษาก่อน มีเพียงการให้นักเรียนเรียนรู้คำศัพท์และวลีที่จำเป็นต่อการใช้ภาษาในการสื่อสาร และการให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างการใช้ภาษา ทำให้นักเรียนใช้ภาษาสื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่กังวลกับโครงสร้างทางภาษา เป็นเพียงมุ่งสื่อสารให้สามารถ สื่อความหมายได้ถูกต้องเหมาะสมและงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เมื่อนักเรียนสามารถสื่อสารได้สำเร็จจึงส่งผลให้นักเรียนมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร นอกจากนี้ การที่นักเรียนได้เรียนรู้รูปแบบภาษาในชั้นเรียนภาษาหลังการทำภาระงานแล้ว ทำให้นักเรียนได้เปรียบเทียบรูปแบบภาษาที่นักเรียนใช้กับรูปแบบภาษาที่ถูกต้องช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและมีความมั่นใจในการสื่อสาร

มากขึ้น สอดคล้องกับวิลลิส (Willis, 1998, pp. 35-36) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้ว่า ทำให้นักเรียนมีความมั่นใจในการใช้ภาษาโดยไม่กลัวการใช้ภาษาผิดและสอดคล้องกับงานวิจัยของไชยยันต์ โดเทศ (2551, หน้า 60) ที่เปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษและความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษา ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมมุ่งปฏิบัติงานที่เน้นประสบการณ์ พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของผู้เรียนสูงขึ้น ซึ่งต่างจากการสอนด้วยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่นักเรียนเริ่มเรียนรู้จากรูปแบบภาษา และฝึกใช้ภาษาแบบควบคุม โดยการฝึกซ้ำ ๆ เพื่อให้จดจำและใช้รูปแบบภาษาได้โดยไม่เน้นด้านความหมาย แล้วจึงให้นักเรียนใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร ส่งผลให้นักเรียนยึดติดกับรูปแบบภาษาที่เรียนรู้อาแล้ว เมื่อต้องการใช้ภาษาสื่อสารจึงกังวลกับความถูกต้อง จนบางครั้งขาดความมั่นใจในการใช้ภาษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้ ในขั้นก่อนปฏิบัติงานผู้สอนต้องให้ความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของการทำภาระงาน เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนทุกกลุ่มเข้าใจจุดมุ่งหมายในการทำภาระงานที่ตรงกัน ป้องกันไม่เกิดปัญหาระหว่างปฏิบัติงาน และต้องให้ตัวอย่างในการทำภาระงานที่หลากหลายและเพียงพอเพื่อให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างและสร้างความมั่นใจให้นักเรียนรู้ว่าจะต้องปฏิบัติงานอย่างไร
2. การจัดกลุ่มนักเรียนสำหรับการเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารแบบคล่องความสามารถ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การใช้ภาษาในการสื่อสารจากเพื่อนภายในกลุ่ม นักเรียนอ่อนมีโอกาสเรียนรู้การใช้ภาษาจากนักเรียนเก่ง โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่มีการแข่งขันระหว่างกลุ่ม จะพบว่านักเรียนเก่งเต็มใจที่จะช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนอ่อน เพื่อให้ผลงานของกลุ่มออกมาดีที่สุด
3. ในขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การจัดให้มีการประเมินเพื่อนต่างกลุ่ม ช่วยให้นักเรียนได้สังเกตการใช้ภาษาของเพื่อนต่างกลุ่ม เห็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ภาษาของตนเองจากการเปรียบเทียบการใช้ภาษาของตนเองกับเพื่อน
4. ในการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้และการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การใช้ภาษาอังกฤษของครูผู้สอนในการสอนตลอดทั้งชั่วโมงหรือมากที่สุดเท่าที่ทำได้ ช่วยให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างการใช้ภาษา ได้เลียนแบบการใช้ภาษา และกระตุ้นการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของนักเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้มากขึ้น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะได้ศึกษาตัวแปรเรื่องความสุขในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน
2. ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้ทำให้นักเรียนกลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อน มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารมากขึ้น ดังนั้น ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความก้าวหน้าของ

ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้งานเป็นฐานในการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (พ.ศ.2549-2553)* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

http://www.moe.go.th/web_studyenglish/p_eng_2549-2553.doc [2550, 19 เมษายน].

_____. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คริสโตเฟอร์ ไรท์. (2549). *Cross-culture ฝรั่งไม่เข้าใจ คนไทยไม่แก้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์.

ชินฉวีเพ็ญ รัตนวงศ์. (2547). *ผลของการสอนโดยใช้งานปฏิบัติเป็นฐานในการเรียนรู้ที่มีต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไชยยันต์ โดเทศ. (2551). *การใช้กิจกรรมมุ่งปฏิบัติงานที่เน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษและความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วชิระ ไชยรัตน์. (2547). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แผนการเรียนรู้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารและแผนการเรียนรู้ตามปกติ*. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2540). *วิธีสอนภาษาอังกฤษ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Nunan, David. (1989). *Designing tasks for the communicative classroom*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.

Willis, Jane. (1998). *A framework for task-based learning* (2nd ed.). Harlow: Longman.

การออกแบบลวดลายในงานผ้าปักด้วยมือสำหรับใช้ในงานเคหะสิ่งทอ

PATTERNS DESIGN OF HAND EMBROIDERY FOR HOUSING USE

อาจารย์รติrost บุญญะฤทธิ์*

Ratirost Boonyarit

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลวดลายผ้าปักของล้านนา และนำมาออกแบบลวดลายในงานปักด้วยมือในงานเคหะสิ่งทอ ประเมินความพึงพอใจในการออกแบบโดยกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้ประกอบการ ผู้บริโภค จำนวน 180 คน ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนาด้วยการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า ลวดลายผ้าปักโบราณล้านนา ปักตกแต่งบนเครื่องนุ่งห่มและสิ่งของเครื่องใช้ พบในกลุ่มชาติพันธุ์ ไทใหญ่ ไทลื้อ และไทเงิน ใช้ในชนชั้นสูง ลวดลายเป็นลายธรรมชาติ ลายดอกบัว ลายนก ลายพันธุ์พฤกษา ลายเทวดา วัสดุที่ใช้คือ เส้นด้ายฝ้ายและไหมข้อมลิ เส้นเงิน เส้นทอง เลื่อมเงิน ทอง เนื้อผ้าจะใช้ฝ้าย ผ้าไหม ผ้าแพร ผ้ากำมะหยี่ ใช้เทคนิคการเดินเส้น ปักทึบเต็มลาย เดินโซ่ การออกแบบลวดลายงานผ้าปักด้วยมือสำหรับใช้ในงานเคหะสิ่งทอ ได้นำลายพันธุ์พฤกษา ลายหม้อบูรณฉลุ (ลายรูปภาชนะหม้อน้ำบรรจุต้นดอกแบบทรงพุ่ม มีช่อดอกไม้เลื้อยทั้งสองข้าง สื่อสัญลักษณ์ตามความสุขความเจริญ สำนักของชาติพันธุ์) ผลผลิตผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เช่น ผ้าคาดโต๊ะอาหาร ผ้าเช็ดปาก ผ้ารองจาน ผ้ารองแก้ว ผ้าคาดเตียง ปลอกหมอนอิง ก่องกระดาศทิชชู ที่คาดหมอนหนุน และกรอบรูป เลือกลงสีจากจิตรกรรมล้านนาคือ สีแดงเข้ม น้ำตาล ดำเหลือง การสำรวจความพึงพอใจในการออกแบบลวดลายและผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ พบว่า การสื่อถึงเอกลักษณ์ของล้านนาตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับที่ชอบมากที่สุด รองลงมาคือ ความน่าใช้ และความสวยงามของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในที่อยู่อาศัยปัจจุบัน รูปแบบผลิตภัณฑ์สามารถนำไปผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มได้

คำสำคัญ: การออกแบบ, ลวดลาย, ผ้าปักด้วยมือ

ABSTRACT

This research aimed to study Lanna's patterns of embroidery, to design the patterns in hand embroidery for housing use, and to evaluate the satisfaction on the patterns designed for hand embroidery. Participants

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอ คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

were experts, academics, entrepreneurs, and consumers in embroidery business. The research and development methods were conducted and data were collected through case interviews within the Lanna cultural area including Chiang Mai, Lumphun, Lampang, Phrae, and Nan. Moreover, 180 participants were subjected to evaluate the satisfaction towards the patterns designed for the hand embroidery in the household usage.

The findings revealed that the patterns of ancient Lanna embroidery designed on the cloths and household objects were found in Tai Yai, Tai Lue, and Tai Khuen tribes. These patterns were designed to illustrate the natural figures, legend of Himmapan forest, and Sattabaripan Hill. The materials used were cotton, yarn, dyed silk, silver and golden materials, cotton fabric, silk, and velvet. The embroidered techniques were stem, satin, and chain stitch. These were applied to design the patterns for the hand embroidery in household objects. The floral pattern found in Buranakata, which illustrated the balanced figure of posy and vines as symbol for happiness, growth, and wisdom in ethnic conscious, was chosen to produce the household objects. There were table runner, napkin, placemat and coaster, bed runner, cushion case, tissue case, pillow runner, and picture frame. These products were produced through the technique of surface and chain stitch and satin stitch with the cotton and metal threads. The tone of color was chosen from Lanna art works including red, brown, black, and yellow. Two sets of embroidery products were subjected to be rated to the satisfaction of 180 participants most of whom were around 31 to 40 years old. The most satisfying characteristics towards the product were the representation of Lanna identity, utility and overall beauty, present implacability, overall product satisfaction, suitability of the pattern with product and its color, and added value, respectively.

Keywords: design. pattern. hand embroidery.

บทนำ

ล้านนาหรือบริเวณภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีประชากรมากมายหลายเผ่าพันธุ์ และจากความแตกต่างและความหลากหลายนี้เอง ทำให้ความเป็นอยู่ของชาวล้านนามีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ต่างกัน การทอผ้า นับว่าเป็นงานหัตถกรรมที่อยู่ในวิถีชีวิตของชาวล้านนา ปรากฏทั้งในรูปแบบของผืนผ้า แทรกด้วยการปักผ้าที่งดงาม สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของชนเผ่าไทดั้งเดิม งานวิจัยนี้ศึกษาผ้าล้านนาในเรื่องรูปแบบ ลวดลายงานปักผ้าที่ สอดแทรกตกแต่งอยู่บนเครื่องแต่งกาย งานปักผ้าที่ใช้ในครัวเรือน งานปักผ้าที่ใช้ในงานพิธีกรรม อีกประการหนึ่ง งานผ้าปักล้านนานั้นแฝงไว้ด้วยวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวล้านนา เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ ซึ่ง ถือเป็นความสวยงามของศิลปกรรม เอกลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ที่ควรอนุรักษ์และรักษาไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง กรรมวิธีการปักผ้าที่มีความละเอียด ประณีต งดงาม และสร้างสรรค์ โดยมีความเชื่อทางด้านความจริงแท้ ความดี ความงาม ซึ่งเป็นรากและแก่นของศาสนาพุทธ และนำชุดข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเพื่ออนุรักษ์นำมาสร้างสรรค์เป็นแนว

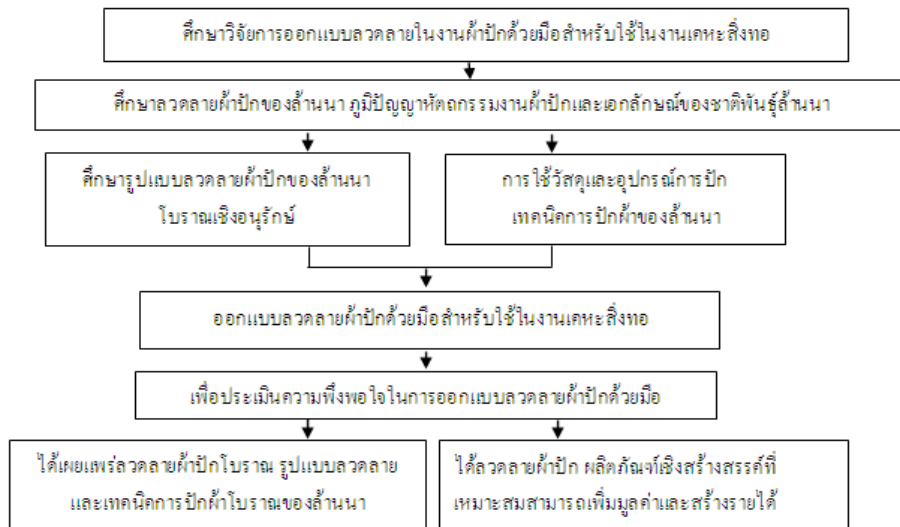
ทางการออกแบบลวดลายงานปักผ้าด้วยมือ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ SME รายย่อยในท้องถิ่นใช้ลวดลายผ้าปักโบราณของล้านนาในเชิงพาณิชย์ ในปัจจุบันผู้ประกอบการมีการพัฒนาในระดับหนึ่งแต่ยังคงเป็นหัตถกรรมพื้นบ้าน ผู้วิจัยจึงต้องการให้พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสืบสานภูมิปัญญาและต่อยอดลวดลายผ้าปักล้านนา เน้นการใช้งานจริงเป็นหลัก ซึ่งงานส่วนใหญ่จะเป็นประเภทผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ

ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาลวดลายผ้าปักของล้านนา รูปแบบลวดลายผ้าปักโบราณและเทคนิคการปักผ้าโบราณของล้านนา และนำมาทำการออกแบบลวดลายผ้าปักด้วยมือสำหรับใช้ในงานเคหะสิ่งทอ ด้วยการนำเทคนิคการปัก ทำการออกแบบเชิงงานศิลปะที่เน้นเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดสินค้าเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ที่อนุรักษ์คงความเป็นลวดลายล้านนา นำไปสู่การมีงานทำ มีเศรษฐกิจที่ดีภายในครอบครัว ก่อเกิดชุมชนที่มีรากฐานสังคมเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลวดลายผ้าปักของล้านนาเชิงอนุรักษ์
2. เพื่อออกแบบลวดลายในงานผ้าปักด้วยมือสำหรับใช้ในงานเคหะสิ่งทอ
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจในการออกแบบลวดลายผ้าปักด้วยมือ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ จำนวน 6 คน และกลุ่มผู้ผลิตงานเคหะสิ่งทอ จำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสตรีและเยาวชนสหกรณ์ (หัตถกรรม) จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์หัตถกรรมเมตตานารี มูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท จังหวัดเชียงใหม่ และสอบถามผู้บริโภคนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้าพักภายในเชียงใหม่ จำนวน 180 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) การบันทึกภาพถ่ายลวดลายที่ใช้ในการออกแบบจากแหล่งวัดและพิพิธภัณฑ์ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำปาง จังหวัดน่าน จังหวัดแพร่ 2) สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการผ้าโบราณล้านนา สัมภาษณ์ผู้ประกอบการ เพื่อทราบถึงลวดลาย รูปแบบวัสดุ และเทคนิคของลวดลายงานผ้าปักในปัจจุบัน และสอบถามความพึงพอใจในการออกแบบลวดลายผ้าปักด้วยมือสำหรับใช้ในงานเคหะสิ่งทอจากผู้บริโภค

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากการสัมภาษณ์วิเคราะห์ด้วยการบรรยายเชิงพรรณนา (descriptive) และการแจกแจงความถี่ (frequency) ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การออกแบบ (design analysis) ด้วยการแจกแจงข้อดีข้อเสีย รูปแบบ รูปทรง ลวดลาย เส้น สี องค์ประกอบ การนำไปใช้งาน และเขียนภาพร่างแนวคิด (sketch design) เพื่อกลั่นกรองเลือกแบบ เพื่อผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ

ผลการวิจัย

1. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านผ้าปักล้านนา ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พระครูโสภณพัฒนานุยุต เจ้าอาวาสวัดหลวง จังหวัดแพร่ เกี่ยวกับผ้าโบราณล้านนาในพิพิธภัณฑ์ ส่วนใหญ่จะเป็นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อและไทใหญ่ วัสดุที่ใช้นิยมปักด้วยเส้นเงิน เส้นทอง ไหมเงิน ไหมทอง และเนื้อผ้าไหม การสัมภาษณ์พ่อผืน เทพเคียร จากลวดลายภาพจิตรกรรมฝาผนังในวิหารของวัดหนองบัว แสดงถึงการแต่งกายของผู้หญิงล้านนาที่นุ่งผ้าชิ้นลายน้ำไหลหรือผ้าชิ้นดินจก และข้าวของเครื่องใช้ที่มีศิลปะการปักตกแต่งตามแบบชาวไทลื้อทำให้เห็นถึงศิลปกรรมโบราณที่มีมานานอย่างเด่นชัด การสัมภาษณ์แม่นายเทวี ณ จำปาสัก กลุ่ม Royal Lanna Custom ผู้ประกอบการที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการปักตกแต่งแบบโบราณ เพื่อทราบถึงลวดลาย วัสดุและเทคนิคของลวดลาย งานปักชั้นสูงมักเลือกใช้เส้น ไหมเงิน เส้นไหมทอง เส้นไหมด้ายฝ้าย แผ่นเงิน แผ่นทอง เลื่อม ลูกบิด หินสี เพชร พลอย ลวดลายที่นิยมปักกันมากส่วนใหญ่เป็นลวดลายธรรมชาติ ดอกไม้ ใบไม้ เครือเถา นำมาผสมผสานใช้ในการบูชา ลวดลายนกยูงสื่อถึงสตรีชั้นสูงของราชวงศ์ ช้างสื่อถึงกษัตริย์

2. ลวดลายผ้าปักโบราณของล้านนา สามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ งานปักตกแต่งบนเครื่องนุ่งห่ม และงานปักบนสิ่งของเครื่องใช้ ปรากฏพบอยู่ในกลุ่มไทใหญ่ ไทลื้อ และไทเงิน ที่อพยพเข้ามาในดินแดน

อาณาจักรล้านนา นิยมปักตกแต่งเครื่องแต่งกายเพื่อใช้ในชนชั้นสูงเชื้อพระวงศ์ของไทยใหญ่ ใช้ในราชพิธี เพื่อบ่งบอกถึงฐานะ อำนาจและความเชื่อ ลวดลายที่พบ คือ ลายธรรมชาติ ลายป่าหิมพานต์ และเขาสัตว์บริภัณฑ์ เป็นลวดลายพันธุ์พฤกษา เกิดจากการเลียนแบบธรรมชาติ คือ ลายดอก ลายก้านขดแบบเครือเถา ลวดลายคนและสัตว์ป่าหิมพานต์ เทวดาศูริรักษา วัสดุที่ใช้ในการปักผ้าโบราณของกลุ่มไทใหญ่ ไทจีน ไทลื้อ ไทยอง คือ เส้นด้ายฝ้ายและไหม ข้อมติ เส้นเงิน เส้นทอง เลื่อมเงิน เลื่อมทอง แล่งเงิน แล่งทอง

3. การออกแบบลวดลายในงานผ้าปักด้วยมือที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอเป็นลวดลายพันธุ์พฤกษา เกิดจากการเลียนแบบธรรมชาติ เช่น ลายดอกลายใบ ลายก้าน ลวดลายเครือเถาก้านขด เรียกว่า “ลายหม้อบुरुณฆฎะ” เป็นสัญลักษณ์โบราณสื่อถึงความสุขความเจริญงอกงาม กระบวนการในการออกแบบลวดลายได้ออกแบบ 57 ลวดลาย กลั่นกรองและวิเคราะห์การออกแบบเหลือเพียง 14 ลวดลาย นำผลสรุปทำการออกแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอของใช้ของตกแต่งบ้านจำนวน 10 ชุดผลิตภัณฑ์ กลั่นกรองการออกแบบตามกระบวนการหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์จำนวน 2 ชุดผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 10 รูปแบบผลิตภัณฑ์ คือ ผ้าคาดโต๊ะอาหาร ผ้าเช็ดปาก ผ้ารองจาน ผ้ารองแก้ว ผ้าคาดเตียง ปลอกหมอนอิง กล่องกระดาษทิชชู ที่คาดหมอนหนุน และกรอบรูป เป็นสินค้าเชิงสร้างสรรค์

ภาพที่ 2 ลวดลายผ้าปักของล้านนาเชิงอนุรักษ์ ลายหม้อบुरुณฆฎะ

ภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ

4. ความพึงพอใจในการออกแบบลวดลายผ้าปักด้วยมือ จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภค จำนวน 60 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31 – 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว โดยรวมมีความพึงพอใจในลวดลายและผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ชุดผลิตภัณฑ์แบบที่ 1 อยู่ในระดับที่ชอบมากที่สุด รองลงมาคือชุดผลิตภัณฑ์แบบที่ 2 และชุดผลิตภัณฑ์แบบที่ 3, 9, 10 น้อยที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจในการลวดลายและผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอที่ออกแบบผลิตภัณฑ์ ผ้าคาดโต๊ะอาหาร ผ้าเช็ดปาก ผ้ารองจาน ผ้ารองแก้ว ผ้าคาดเตียง ปลอกหมอนอิง หมอนหนุน ผ้าคาดหมอน ก่อ่งทิชชู กรอบรูป

ข้อที่	ความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1	ความเหมาะสมของลวดลายที่นำมาใช้บนผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	4.06	0.61	ชอบ
2	การสื่อถึงเอกลักษณ์ของล้านนา	4.36	0.49	ชอบ
3	ความเหมาะสมของสีที่ใช้	4.06	0.68	ชอบ
4	ความน่าใช้และความสวยงามของรูปแบบโดยรวม	4.24	0.51	ชอบ
5	ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน	4.18	0.68	ชอบ
6	รูปแบบผลิตภัณฑ์สามารถนำไปผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มได้	4.04	0.60	ชอบ
7	โดยภาพรวมพอใจผลิตภัณฑ์	4.18	0.52	ชอบ
	รวม	4.16	0.58	ชอบ

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจในลวดลายและผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอโดยรวมอยู่ในระดับชอบ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า การสื่อถึงเอกลักษณ์ของล้านนาอยู่ในระดับที่ชอบมากที่สุด รองลงมาคือความน่าใช้และความสวยงามของรูปแบบโดยรวม ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานในปัจจุบัน โดยภาพรวมพอใจผลิตภัณฑ์ ความเหมาะสมของลวดลายที่นำมาใช้บนผลิตภัณฑ์สิ่งทอและความเหมาะสมของสีที่ใช้ และรูปแบบผลิตภัณฑ์สามารถนำไปผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มได้น้อยที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ลักษณะของการปักตกแต่งบนเครื่องนุ่งห่ม และการปักตกแต่งบนสิ่งของเครื่องใช้ งานปักที่พบตกแต่งเครื่องนุ่งห่มส่วนใหญ่ที่พบเป็นของกลุ่มชนไทใหญ่ ใช้ในราชสำนักกลุ่มราชวงศ์ชนชั้นสูง ลวดลายปักเป็นลวดลายที่

เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของชาลินี เสียงสุวรรณ (2539) ที่ว่า ลวดลายที่นิยมปักหน้าหมอน ลักษณะลายก้านขดและลายเครือเถาแบบล้านนา ลายที่ใช้เป็นดอกบัวหรือลายสัตว์ ลายหม้อบุรณะหมุ่

การออกแบบลวดลายในงานผ้าปักด้วยมือสำหรับใช้ในงานเคหะสิ่งทอ พบว่า ลวดลายที่เหมาะสมกับการนำมาใช้กับผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคพบเห็นและสร้างความประทับใจ ถือได้ว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมล้านนาสืบสานต่อมา เป็นเวลายาวนานจนถึงปัจจุบัน เหตุผลดังกล่าวเหมือนกับจิรพร ศรีวัฒนานุกุลกิจ (2550) ที่ว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าปักในเชิงวัฒนธรรมที่น่าจะได้รับการส่งเสริมมีคุณค่า นำมาทำการออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายบนผืนผ้าเชิงงานศิลปะที่เน้นเอกลักษณ์รูปแบบที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดสินค้าเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ และนำผลงานลวดลายที่ทำการออกแบบ ทำการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์งานเคหะสิ่งทอ ประกอบด้วย 10 รูปแบบผลิตภัณฑ์

ความพึงพอใจในการออกแบบลวดลายผ้าปักด้วยมือ พบว่า มีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่งเป็นลวดลายของหม้อบุรณะหมุ่ เป็นลวดลายประเภทก้านขดและเครือเถา ลายหม้อแบบทรงพุ่ม มีลายช่อดอกไม้เลื้อยออกมาทั้งสองข้างของหม้อ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า การสื่อถึงเอกลักษณ์ของล้านนาอยู่ในระดับที่ชอบมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าความเป็นเอกลักษณ์สื่อถึงความเป็นชนชาติที่มีอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่ ปราชญ์พื้นบ้าน ความน่าใช้และความสวยงามของรูปแบบ ความสวยงามจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อเพราะประทับใจ ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน โดยผู้วิจัยได้มุ่งเน้นตลาดเฉพาะกลุ่ม (niche market) ซึ่งปัจจุบันจะมีอยู่ 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ 1) บูติกโฮเทล (boutique hotel) แยกออกเป็น 2 แบบ คือ แนววัฒนธรรมและแนวร่วมสมัยที่จะไปสนับสนุน 2) บ้านพักอาศัยในชนชั้นสูงที่ต้องการความหรูหราเป็นพิเศษ และกลุ่มโรงแรมระดับ 3-5 ดาว มีแนวโน้มนำสไตล์ร่วมสมัย (contemporary style) กับโรงแรมสไตล์ล้านนา (Lanna style)

ข้อเสนอแนะ

1. การนำลวดลายมาประยุกต์ใช้ต้องพิจารณาถึงความความเชื่อ ความเข้ากันได้กับเนื้อหาของงานออกแบบและสามารถสื่อให้เห็นถึงความเป็นล้านนาอย่างเหมาะสม
2. การพัฒนางานออกแบบสินค้าเพื่อการตกแต่งบ้าน ต้องใช้รูปแบบในการตกแต่งเป็นหลัก เช่น สไตล์ร่วมสมัย สไตล์บูติก เป็นต้น
3. ส่งเสริมการนำลายล้านนาโบราณมาประยุกต์ใช้กับการออกแบบสินค้าให้มากขึ้น

บรรณานุกรม

กิตติ พิมเสน. (2547). *ศึกษาการผลิตผ้าปักของชาวบ้านจังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- จิรพร ศรีวัฒนานุกุลกิจ. (2550). *การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาหัตถกรรมท้องถิ่นและการตลาดในพื้นที่
โครงการหลวง: กรณีศึกษาผ้าปักชาติพันธุ์เมี่ยน*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง
(องค์การมหาชน).
- ชาลินี เสียงสุวรรณ. (2539). *ลวดลายปักหน้าหมอนล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: คณะจิตรศิลป์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. (2551). *มรดกวัฒนธรรมผ้าไทลื้อ*. เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาไทย คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล และแพทริเซีย ซีสแมน. (2533). *Lanna textiles Yuan Luelao*. กรุงเทพฯ:
อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป .
- ธีรภาพ โลหิตกุล. (2538). *คนไทในอุษาคเนย์*. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.
- อนงค์พรรณ หัตถมาศ และสุภาวงศ์ ศรีเทพ. (2550). *การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณภาพ
มาตรฐานความเข้มแข็งของธุรกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ศิลปประดิษฐ์ผ้าปักดั้งมือแบบไทยใน
ท้องถิ่นบ้านน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์*. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- Conway, Susan. (2002). *Sliken threads lacquer thrones Lanna court textiles*. Bangkok: River Book.
_____. (2003). *Power dressing: Lanna Shan Siam 19th century court dress*. Bangkok: River Book.

การตั้งชื่อของชาวไทดำ: วงความหมาย *

THE NAMING OF TAI DAM: SEMANTICS

รุจิเรข บุรวิเศษตรกร**

Rujirake Burawitkasedkorn

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายลักษณะวงความหมายที่ปรากฏในคำเรียกชื่อของชาวไทดำ โดยเก็บข้อมูลรายชื่อจากทะเบียนราษฎรและการสัมภาษณ์ประชากรชาวไทดำที่อาศัยอยู่หมู่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย จำนวน 338 ชื่อ ผลการวิจัยพบว่า วงความหมายที่พบในชื่อของชาวไทดำมีทั้งหมด 6 วงความหมาย ประกอบด้วย 1) สิ่งที่พึงปรารถนา/ความเป็นสิริมงคล จำนวน 119 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 39.66 2) บ่งบอกลักษณะบุคคล จำนวน 86 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 28.66 3) คุณสมบัติที่พึงประสงค์ จำนวน 36 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 12 4) สิ่งแวดล้อม จำนวน 34 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.33 5) ความเชื่อ จำนวน 21 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7 6) อื่นๆ/ระบุไม่ได้ จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.33

คำสำคัญ: วงความหมาย, คำเรียกชื่อ, ชาวไทดำ

ABSTRACT

This research aimed to determine Thai Dam names in the semantic meanings. The data were collected from the registration list and the interviews of 338 Thai Dam people who lived in Na Pa Nhad village, Chiang Khan District, Loei. The results showed that the meaning of Thai Dam's names related to 6 semantic meanings, as follows: 39.66% of the Thai Dam names were related to the desirable traits; 28.66% were related to the sense of identity, 12% were related to the desirable traits, 11.33 % were connected with the environment, 7 % were related to faith, and only 1.33% used other names.

Keywords: meaning. naming. Thai Dam people.

* ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่องการตั้งชื่อของชาวไทดำ หมู่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย

** นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

ไทดำ (ลาวโซ่ง) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณมณฑลทลวงสี ยูนนาน และตังเกี๋ย ชาวไทดำอพยพเข้าสู่ประเทศไทยในสมัยธนบุรี ครั้งถูกกวาดต้อนหนีสงครามเข้ามาอาศัยกระจายอยู่ในหลายจังหวัดของประเทศไทย เหตุที่เรียกว่า ไทดำ นั้น มีที่มาจากเครื่องนุ่งห่ม เพราะชาวไทดำนิยมนุ่งห่มด้วยผ้าสีดำนั่นเอง สำหรับชาวไทดำที่ผู้วิจัยนำมาเป็นกลุ่มข้อมูล คือ ชาวไทดำที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ชุมชนแห่งนี้จัดเป็นชุมชนชาวไทดำที่มีขนาดใหญ่ มีภาษาไทดำ เป็นภาษาถิ่นที่ยังใช้กันในชีวิตประจำวัน จึงนับได้ว่าหมู่บ้านดังกล่าวเป็นชุมชนหลายภาษา อันมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อที่ยังยึดถือปฏิบัติมาจนปัจจุบันนี้

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540, หน้า1) กล่าวถึงภาษาว่า ภาษาเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดจากรุ่นอายุหนึ่งไปสู่อีกรุ่นอายุหนึ่ง เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ ไม่ใช่ได้มาโดยสัญชาตญาณ และเป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นการตั้งชื่อบุคคลสามารถสะท้อนลักษณะของกลุ่มได้ เนื่องจากภาษาจัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและการตั้งชื่อก็เป็นลักษณะการใช้ภาษาอีกประการหนึ่งที่บุคคลให้ความสนใจ อันเนื่องมาจาก ชื่อ (name) เป็นกลุ่มคำที่สามารถบอกความเฉพาะเจาะจง ใช้จำแนกความเป็นบุคคล หรือการเจาะจงเรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงอย่างเดียวเพื่อความสะดวกและถูกต้องในการสื่อสาร ชื่อบุคคลที่ดีต้องมีลักษณะเฉพาะ มีความหมายดี และสามารถบ่งบอกความเป็นบุคคลได้ชัดเจน

การตั้งชื่อในแต่ละบุคคลนั้น มีหลักเกณฑ์และปัจจัยที่นำมาตั้งชื่อที่หลากหลาย นอกจากจะต้องคำนึงถึงจำนวนพยางค์ที่เหมาะสมเพื่อให้สะดวกแก่การเรียกขานและเป็นที่ยอมรับได้ง่ายแล้ว ชื่อที่ไพเราะน่าฟังมีความหมายที่ดี เป็นมงคล ก็จะส่งเสริมให้ผู้ใช้ชื่อนั้นประสบพบแต่ความสุขความเจริญด้วย ดังนั้น สิ่งหนึ่งที่ผู้ตั้งชื่อก็คือคำนึงถึงเป็นอันดับต้น ๆ คือ ความหมายของชื่อ บทความนี้จึงมุ่งอธิบายของความหมายที่ปรากฏในชื่อของชาวไทดำที่สามารถบ่งบอกความคิด ความเชื่อของชาวไทดำที่มีต่อการตั้งชื่อบุคคลในชุมชนนั่นเอง

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ศึกษาการใช้ภาษาในการตั้งชื่อของชาวไทดำ ในเรื่องของความหมายเป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเรื่อง ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (ethnosemantics) ว่าด้วยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำกับความหมาย ซึ่งเกี่ยวข้องในการศึกษาด้านต่าง ๆ เช่น ศึกษาความสัมพันธ์ของคำกับการตีความหมาย หรืออาจเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์กับสิ่งต่าง ๆ ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นการศึกษาภาษาใดภาษาหนึ่งของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงความคิด มุมมอง ค่านิยม วัฒนธรรมของผู้พูด หรือระบบปริชานของกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษานั้น ๆ ถือว่า ภาษาเป็นเครื่องมือสะท้อนความคิดของผู้พูดได้ โดยมีวิธีการวิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ และวิธีที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์ความหมายของคำคือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (componential analysis) และการจัดจำพวกแบบชาวบ้าน (folk taxonomy) หมวดหมู่คำศัพท์ที่นิยมนำมาวิเคราะห์

ได้แก่ คำศัพท์หมวดพื้นฐานต่าง ๆ เช่น คำเรียกญาติ คำเรียกสี คำเรียกรส คำเรียกอาหาร คำเรียกโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งกลุ่มคำเหล่านี้สามารถสะท้อนให้เห็นระบบการจำแนกประเภทและระบบการสร้างความคิดของมนุษย์ได้

เฟรค (Frake, 1980 อ้างถึงใน สมชาย สำเนียงงาม, 2545, หน้า 9-10) เป็นผู้หนึ่งที่สนใจศึกษาระบบความคิดและวัฒนธรรมของชนกลุ่ม โดยการศึกษาผ่านภาษาของชนกลุ่มนั้น เฟรคเสนอความคิดว่า ภาษาหรือคำที่ใช้ในแต่ละวัฒนธรรมล้วนเป็นสิ่งแทนมโนทัศน์ของชนกลุ่มนั้น สามารถบอกให้เราเข้าใจวิธีการมองโลกของพวกเขาได้ ผู้ที่จะศึกษาวัฒนธรรมของชนกลุ่มนั้นก็ต้องให้คำจำกัดความในสิ่งต่าง ๆ ด้วยมโนทัศน์ของชนกลุ่มนั้น ๆ และไม่ใช้ความคิดของตนเองเป็นตัวกำหนด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำกรอบแนวคิดเรื่องอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์มาใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษาชื่อของชาวไทดำในประเด็นวงความหมาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อของชาวไทดำในประเด็นวงความหมายที่ปรากฏในชื่อ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร บทความทางวิชาการ งานวิจัยและหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อ
2. เก็บข้อมูลภาคสนาม รวบรวมรายชื่อชาวไทดำที่อาศัยอยู่หมู่บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และบันทึกข้อมูลบางส่วนจากทะเบียนราษฎร โดยการจดบันทึก
3. จัดระเบียบข้อมูล นำรายชื่อที่ได้จากการรวบรวมมาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยจำแนกออกเป็นเพศชายและหญิง เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล
4. วิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อของชาวไทดำตามวัตถุประสงค์ในประเด็นวงความหมายที่ปรากฏในชื่อ

ผลการวิจัย

การตั้งชื่อในแต่ละบุคคลนั้นมีหลักเกณฑ์และปัจจัยที่นำมาตั้งชื่อที่หลากหลาย สิ่งหนึ่งที่ผู้ตั้งชื่อกำหนดถึงเป็นอันดับต้น ๆ คือ ความหมายของชื่อ จากข้อมูลรายชื่อชาวไทดำ จำนวน 338 ชื่อ ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มรายชื่อชาวไทดำออกเป็น 2 กลุ่ม ตามปัจจัยด้านเพศ คือ ชายและหญิง เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การตั้งชื่อของชาวไทดำมีความหมายที่หลากหลาย สามารถจำแนกประเภทวงความหมายได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 วงความหมายที่พบในชื่อชาวไทดำ

ลำดับ	ความหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1	สิ่งที่พึงปรารถนา / ความเป็นสิริมงคล	119	39.66
2	บ่งบอกลักษณะบุคคล	86	28.66
3	คุณสมบัติที่พึงประสงค์	36	12
4	สิ่งแวดล้อม	34	11.33
5	ความเชื่อ	21	7
6	อื่นๆ/ระบุไม่ได้	4	1.33

การศึกษาวงความหมายที่ปรากฏในชื่อของชาวไทดำ ดังตารางที่ 1 สามารถแบ่งประเภทตามลำดับมากน้อยได้ผลดังนี้ 1) สิ่งที่พึงปรารถนา/ความเป็นสิริมงคล จำนวน 119 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 39.66 2) บ่งบอกลักษณะบุคคล จำนวน 86 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 28.66 3) คุณสมบัติอันพึงประสงค์ จำนวน 36 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 12 4) สิ่งแวดล้อม จำนวน 34 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.33 5) ความเชื่อ จำนวน 21 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7 และ 6) อื่นๆ/ระบุไม่ได้ จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.33 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สิ่งปรารถนา/ความเป็นสิริมงคล ชื่อที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งที่มนุษย์พึงปรารถนา/ความเป็นสิริมงคล คือ ชื่อที่มีความหมายกล่าวถึงมิ่งขวัญ นำมาซึ่งความเจริญแก่ชีวิตในอนาคต ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรม อันได้แก่ สิ่งมีค่า ทองคำ อัญมณี เครื่องประดับ ทรัพย์สิน ความงาม รูปทรัพย์ ความร่ำรวย การต่อสู้ และสิ่งที่เป็นนามธรรม ได้แก่ สุข สงบ ดีใจ สมหวัง สนุกสนาน คิดถึง รักและห่วงหา ค้ำชู การสร้างความสำเร็จ บุญ ความดี พร สิริมงคล ความบริบูรณ์ เจริญรุ่งเรือง ความมั่นคง ยั่งยืน ความโด่งดัง ชื่อเสียง ยศศักดิ์ อำนาจ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ พบในชื่อของชาวไทดำ ทั้งหมด 119 ชื่อ มีรายชื่อจำแนกตามปัจจัยเพศ ดังนี้

เพศชาย พบทั้งหมด 67 ชื่อ ได้แก่ สันติสุข สมจิตร ถวิล สงวน สมพร สมพาน ชอบ สำราญสุข บุญ ทวี อหิวันต์ ปรีดา ชวินันท์ ประกรแก้ว ทองพุดธิ ทรัพย์ ทอง แก้ว จักสิน ยุทธกร เอกชัย ณรงค์ อานูชิต ประสิทธิ์ กิตติกร ทิศชัย ยุทธพงษ์ ชัยวัฒน์ ศักดิ์คำชัย สิทธิ ไชยะ ชนะชัย มีชัย วันชัย วิชัย บพิศ ประบุญ บุญธรรม เอกสิทธิ์ อติศักดิ์ บุญเหลือ พุพระรัตน์ สุนทร พร พล หมั่น สนั่น ระเดช ไชยนาท นาวิรินทร์ สุทธิ สุภักษร สุทัศน์ สำรวย ธนกร ธนวัฒน์ สุทธิสमान ประเสิน อุดม สัว สกิต ถาวร รอง จีรพงษ์ จีรวัฒน์

เพศหญิง พบทั้งหมด 54 ชื่อ ได้แก่ นิตยาภรณ์ นพรัตน์ ฐานิณี รัตนา อรณิศา พรกิด ศิวินันท์ สมศรี คำเพลิน สมจิต บุญจิบ บุญเทียน ออน (ถิ่น) นันทพร ทองยูน ทองใบ คำมี คำไส่ คำสุ ทองดี คำพลอย นิล แหวนเพชร คำเกลี้ยง ยุวัฒน์ วิดา มวลตรา สมาพร ศิริพร พิวารัพร หนูน้อย บุญ ภัทราภร ขจรกลิ่น นัชนันท์ สุภาภรณ์

ประไพ อุไรวรรณ ศุภวรรณ มลิวรรณ ไลยวัน สติยาภรณ์ ทศดาภรณ์ ชัชฎาภรณ์ จรัสสมร กรวิภาร์ วทีนา วัฒนา พุฒ คำรง เสถียร เสือ (ถิ่น)

2. บ่งบอกลักษณะบุคคล การตั้งชื่อด้วยการคำนึงถึงลักษณะของบุคคล ย่อมเป็นวิธีที่ง่ายและสามารถบ่งบอกความเจาะจงในตัวบุคคลได้ดี ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ชื่อที่มีความหมายเกี่ยวกับลักษณะบุคคลคือชื่อบุคคลที่ถูกตั้งขึ้นตามลักษณะอันเป็นเครื่องหมายแสดงคุณสมบัติเด่นของบุคคลนั้น สามารถรับรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ ลักษณะโดยทั่วไปทางร่างกาย กริยา ท่าทาง การแสดงออก อวัยวะ คำพูด วัย เพศ รวมถึงความสัมพันธ์ระดับเครือญาติ วงศ์ตระกูลอีกด้วย พบในชื่อชาวไทดำทั้งหมด 86 ชื่อ มีรายชื่อจำแนกตามปัจจัยเพศ ดังนี้

เพศชาย พบทั้งหมด 33 ชื่อ ได้แก่ ชักชวน ประชน ช่าวอ (ถิ่น) หา กอง เปลียว ชิน แยก เตรียม มา เลียง เซย ชุน ฑูน ปลิว ทอก กุ สมสิต ประจักษ์ สอ จวน จอน ไส ท่อน พิสัยห์ อเนก นพ โท เจษฎา ประยูร ห่า (ถิ่น) เกณ กร

เพศหญิง พบทั้งหมด 49 ชื่อ ได้แก่ ชอน แกม บำเพ็ญ ไสว น้อม ขาน ลิด แฝง เสย ค่วน ลี ไหว พับ ลอง เรียน วิน (ถิ่น) พอง ผาย พวง เนียน เฟ็ง ผีน แป้น หอม เลียง อ่อน นุ่ม ม่วย ไหม่ บาน อุ่น นวน ละมัย สีนวน เปียง (ถิ่น) สำนวน นิด น้อย บาง อุพิน นารี วารุณี กัลยาณี นาง ยูธิดา นุช น้อย อุทัย จาร

3. คุณสมบัติที่พึงประสงค์ คุณสมบัติที่พึงประสงค์ให้เกิดแก่บุคคลก็เป็นสิ่งที่ถูกคำนึงถึงในการประกอบการตั้งชื่อ ดังนั้น วงความหมายคุณสมบัติที่พึงประสงค์ คือ ชื่อที่มีความหมายบ่งบอกถึงความดีงามที่ต้องการให้เกิดในตัวบุคคล ไม่ว่าจะเป็นความดีงามทางด้านจริยธรรมต่าง ๆ ได้แก่ ความประพฤติดี ความเที่ยงตรง ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อ ความเพียร ความกล้าหาญ ความสามัคคี ความสนิทสนม ตลอดจนความสามารถ เช่น ความรู้ สติปัญญา ความฉลาด ความสามารถ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งพึงประสงค์ของมนุษย์ หากผู้ใดมีคุณสมบัตินี้ดังกล่าวย่อมขึ้นชื่อได้ว่าเป็นคนดีและจะประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างแน่นอน พบในชื่อชาวไทดำทั้งหมด 36 ชื่อ มีรายชื่อจำแนกตามปัจจัยเพศได้ ดังนี้

เพศชาย พบทั้งหมด 22 ชื่อ ได้แก่ ประวิทย์ วิทยา สุจินดา ชีร วิทวัต วุฒิชัย แหลม พยณ สุเมธ โกศล ฉลาด มนตรี บัณฑิต บันหาร วินัย สุภาพ เสงี่ยม พิสัยห์ วีระ บรรจบ สมัคร สมควร

เพศหญิง พบทั้งหมด 15 ชื่อ ได้แก่ ปัทมพร ศิริธัญญา วาทีนิ แจ้ว บันเด็จ จริยา อารี สรัญญา เทียง ปัน เพียร สติ สมาน สาน สหวิ

4. สิ่งแวดล้อม วงความหมายสิ่งแวดล้อมคือ ชื่อที่มีความหมายบ่งบอกถึงสิ่งต่าง ๆ รอบตัวมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ธรรมชาติ สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ต้นไม้ ดอกไม้ ผลไม้ สัตว์ และสถานที่ เป็นต้น พบในชื่อชาวไทดำทั้งหมด 34 ชื่อ มีรายชื่อจำแนกตามปัจจัยเพศได้ดังนี้

เพศชาย พบทั้งหมด 17 ชื่อ ได้แก่ เผือก จัน ประยงค์ สาโรจน์ กง อวน เข้ม เหล็ก เทียน ประภาส จัน โสม แสง สุเมธ จอม เขื่อน ลิม (ถิ่น) สังกเวียน

เพศหญิง พบทั้งหมด 20 ชื่อ ได้แก่ บุษบง มลธิยา บุษพา จำปา หนูหลาด ลำไย สลิด สุมาลี เบญจมาศ
พิน ปิ่น เสนียง พงนภา อีด ลม จันทรลี วิ แปลง

5. ความเชื่อ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมได้ กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดยึดถือสิ่งใดเป็นที่ตั้งแล้ว จะปฏิบัติตนตามแนวคิดของสิ่งนั้น เช่น การเชื่อในเรื่องของบาป บุญ ก็จะทำให้ผู้มีความเชื่อในเรื่องนี้กระทำแต่ความดีงามเพราะมีใจเกรงกลัวต่อบาป นอกจากนี้แล้ว ความเชื่อยังหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมที่ยึดถือและยอมรับเป็นเสียงเดียวกันต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสิ่งนั้นอาจจะมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้ เช่น เรื่องเทพเจ้า เรื่องเหนือธรรมชาติ ภูต ผี ปีศาจ ชุมชนชาวไทยคำเองก็มีความเชื่อเรื่องแถนและผีเรือน ซึ่งเป็นประเพณีที่ทำติดต่อกันมาช้านานจนถึงปัจจุบัน

วงความหมายความเชื่อคือ ชื่อที่มีความหมายบ่งบอกถึงสิ่งที่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ซึ่งสิ่งนั้นอาจจะมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผล มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ สิ่งที่เกิดการบูชาหรือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ อันได้แก่ เทพเจ้า ศาสนา กษัตริย์ สิ่งวิเศษ ตลอดจนเรื่องราวของฤกษ์ยาม วัน พบในชื่อชาวไทยคำทั้งหมด 22 ชื่อ มีรายชื่อจำแนกตามปัจจัยเพศได้ดังนี้

เพศชาย พบทั้งหมด 14 ชื่อ ได้แก่ รัฐธรรมนูญ อาทิตย์ สว่าง วัน ช่วง อำ จำเนียร วัชชระ เมธ ครุฑ
นรินทร์ สุริน อาโนน สวรรค์

เพศหญิง พบทั้งหมด 8 ชื่อ ได้แก่ ราตรี วรรณวิสา สงกรานต์ ปิ ทิพ อุทิพย์ กรทิพย์ อนุราช

6. อื่นๆ/ระบุไม่ได้ คือ ชื่อที่มีความหมายนอกเหนือไปจากความหมายหลัก ๆ ที่นิยมนำมาตั้งชื่อโดยไม่สามารถจัดหมวดหมู่ได้ และชื่อไม่สามารถตีความหมายได้ พบในชื่อชาวไทยคำทั้งหมด 3 ชื่อ มีรายชื่อจำแนกตามปัจจัยเพศได้ดังนี้ เพศชาย 2 ชื่อ ได้แก่ นิมพรวย อาวุณ และเพศหญิง 1 ชื่อ คือ เหนือน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องวงความหมายที่ปรากฏในชื่อของชาวไทยคำพบว่า ในการตั้งชื่อของชาวไทยคำ ความหมายของชื่อจะมีลักษณะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านเพศและอายุเป็นสำคัญ วงความหมายที่ได้รับความนิยมนำมาตั้งชื่อมากที่สุดคือ วงความหมายสิ่งพิ้งปรารถนา / ความเป็นสิริมงคล ชาวไทยค่านิยมตั้งชื่อเพศชายด้วยความหมายที่บ่งบอกถึงชัยชนะ การต่อสู้ การสร้างความสำเร็จให้กับชีวิต มาเป็นอันดับแรก เพราะมีจำนวนถึง 17 ชื่อ ตัวอย่างเช่น ณรงค์ อานูชิต ยุทธพงษ์ ชัยวัฒน์ ไชยะ มีชัย วันชัย วิชัย ชนะชัย เป็นต้น ส่วนชื่อของเพศหญิงนั้น นิยมตั้งชื่อที่มีความหมายบ่งบอกถึงสิ่งมีค่า ทองคำ อัญมณี เครื่องประดับและทรัพย์สินมาเป็นอันดับแรก มีจำนวนถึง 15 ชื่อ ตัวอย่างเช่น นพรัตน์ รัตนา มณี ทองใบ คำสุ ทองดี คำพลอย นิล แหวน เพชร คำเกลี้ยง เป็นต้น

สำหรับชื่อที่มีความหมายอยู่ในวงความหมายบอกลักษณะ พบว่าชาวไทยคำเพศชาย นิยมตั้งชื่ออยู่ในกลุ่มความหมายบอกกริยา ท่าทาง และการแสดงออก เป็นจำนวน 17 ชื่อ เช่น ชักชวน ประชน ชำวอ(ถิ่น) หา กอง

เปลี่ยว มา เลี้ยง เป็นต้น ส่วนเพศหญิงพบว่า มีจำนวน 16 ชื่อ ซึ่งนับว่าไม่แตกต่างจากเพศชายมากนัก นอกจากนี้ในกลุ่มของเพศชายไม่พบชื่อที่ตั้งด้วยความหมายที่บ่งบอกเพศและวัย จะพบเฉพาะในชื่อของเพศหญิงเท่านั้น สำหรับชื่อของเพศหญิงพบว่า นิยมตั้งชื่ออยู่ในกลุ่มความหมายบ่งบอกลักษณะ จำนวน 20 ชื่อ ได้แก่ พวง ผาย พวง เนียน เพิ่ง ผีน แป้น หอม เลี้ยง อ่อน นุ่ม มุ่ย ใหม่ บาน อุ่น นวน ละมัย สีนวน เป็ยง (ถีน) สำนวน และกลุ่มความหมายที่ได้รับความนิยมน้อยที่สุด คือ กลุ่มความหมายที่บ่งบอกอวัยวะ พบเพียง 1 ชื่อเท่านั้น

จากการศึกษาสามารถสังเกตได้ว่า ชาวไทดำนิยมตั้งชื่อเพศชายด้วยความหมายที่บ่งบอกความรู้/สติปัญญา/ความฉลาด/ความสามารถ และนิยมตั้งชื่อเพศหญิงด้วยคำที่มีความหมายบ่งบอกความประพฤติดี/ความเที่ยงตรง/ความซื่อสัตย์ /ความเอื้อเฟื้อ/ความเพียร/ความกล้าหาญ จากข้อมูลสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ชาวไทดำให้ความสำคัญกับการศึกษา สติปัญญา ความสามารถในตัวเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนเพศหญิงให้ความสำคัญกับเรื่องของความประพฤติที่ดี ไม่ว่าจะเป็นความเอื้อเฟื้อ ความซื่อสัตย์ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องมาจากความเชื่อที่ว่า หากตั้งชื่อด้วยความหมายดังกล่าว จะส่งผลให้ผู้นั้นมีคุณสมบัติดังชื่อ อันเนื่องมาจากความคาดหวังของพ่อแม่ที่ต้องการให้บุตรของตนเป็นผู้มีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ เพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตในอนาคตนั่นเอง

วงความหมายสิ่งแวดล้อม จะสังเกตได้ว่า ในการประกอบคำ เพื่อให้เกิดเป็นชื่อที่มีความหมายอยู่ในวงความหมายนี้ไม่มีทั้งการเลือกใช้คำนามที่เป็นคำมูลพยางค์เดียวเป็นส่วนใหญ่ เป็นคำที่เข้าใจความหมายได้ง่าย โดยเป็นการตั้งชื่อตามสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว หรือที่พบเจอในชีวิตประจำวันซึ่งสามารถเข้าใจความหมายได้ชัดเจน เช่น เผือก อวน เข้ม เหล็ก เทียน ฟิน ปิ่น นอกจากนี้ยังมีคำที่มีความหมายบ่งบอกธรรมชาติ ได้แก่ แสงจัน โสม พงนภา เป็นต้น จากการจำแนกตามปัจจัยด้านเพศสามารถสังเกตได้ว่า ชาวไทดำไม่นิยมตั้งชื่อเพศชายด้วยวงความหมายสิ่งแวดล้อม เพราะพบเป็นจำนวนน้อย หากแต่มีการนำชื่อสถานที่ทางศาสนามาตั้งชื่อ ได้แก่ ชื่อ สิม คำว่า สิม เป็นภาษาถิ่น มีความหมายว่า โรงที่พระสงฆ์ประชุมทำสังฆกรรมต่าง ๆ หรือโบสถ์ สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาและยึดถือศาสนาพุทธเป็นสำคัญ ในเพศหญิง ชื่อมีลักษณะเชิงเปรียบเทียบเพศหญิงกับดอกไม้ ซึ่งเป็นสิ่งสวยงามอันเกิดขึ้นในธรรมชาติ เพราะมีการตั้งชื่อเพศหญิงด้วยคำศัพท์ที่มีความหมายกล่าวถึงดอกไม้ และมีการเลือกใช้คำบาลี สันสกฤตเพื่อให้ชื่อเกิดความไพเราะอีกด้วย

จากรายชื่อชาวไทดำที่มีความหมายอยู่ในวงความหมายความเชื่อจะสังเกตได้ว่า ในการประกอบคำ เพื่อให้เกิดเป็นชื่อนั้นมีทั้งการเลือกใช้คำ จะเป็นคำบาลี สันสกฤตทั้งหมด เพราะมีการกล่าวถึงเทพเจ้า อัน ได้แก่ ชื่อ วัชชีระ มีความหมายมาจาก พระอินทร์ อาโนน มีความหมายมาจาก พระอานนท์ เป็นต้น สิ่งที่เราพบ ได้แก่ นรินทร์ มีความหมายว่า พระราชา ความหมายที่เกี่ยวกับฤกษ์/วัน/เวลา ได้แก่ ชื่อที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวันเวลาที่เกิด ได้แก่ รัฐธรรมนุญ ผู้เกิดในวันรัฐธรรมนูญ สงกรานต์ ผู้เกิดในวันสงกรานต์ เป็นต้น

รายชื่อดังกล่าวสามารถแสดงให้เห็นว่า เรื่องของความเชื่อยังคงถูกให้ความสำคัญในการตั้งชื่อ แม้จะมีจำนวนน้อยแต่ก็ยังพอมีปรากฏ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทดำมีทัศนคติต่อความเชื่อที่เปลี่ยนไปตาม

สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง แม้ชาวไทดำจะมีประเพณีทางความเชื่อต่าง ๆ มากมาย แต่ก็มิได้ฝังงาย เพียงมีความรักในความเป็นชุมชนและวัฒนธรรมถิ่นตน จึงมีการรักษาขนบประเพณีเหล่านั้นให้ยังคงสืบต่อไป

ลักษณะวงความหมายสุดท้ายที่ปรากฏในชื่อของชาวไทดำ คือ วงความหมายที่ไม่สามารถตีความหมายพบเพียง 3 ชื่อ จำแนกได้เป็น ชื่อที่มีความหมายอื่น ๆ 1 ชื่อ ซึ่งนับเป็นหมวดย่อยและมีส่วนน้อย จึงได้จัดอยู่ในวงความหมายอื่น ๆ ได้แก่ ชื่อ ละคร พบในเพศหญิง มีความหมายว่า การแสดงประเภทหนึ่งและชื่อที่ไม่สามารถตีความหมายได้พบในเพศชาย 2 ชื่อ ได้แก่ ชื่อ นิมพรวย อาวณ เพศหญิงพบ 1 ชื่อ คือ เหนื่อน ซึ่งทั้ง 3 ชื่อที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความหมายทั้งจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานและพจนานุกรมภาษาถิ่น ไม่ปรากฏความหมาย และเมื่อพิจารณาตีความโดยการแยกพยางค์ก็ไม่สามารถตีความหมายได้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

วงความหมายที่ใช้ในการตั้งชื่อของชาวไทดำ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาลักษณะภาษาในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ได้

บรรณานุกรม

- กลุ่มนักศึกษาโครงการเรียนรู้ร่วมกันสร้างสรรค์ชุมชนพื้นที่ตำบลหนองปรุง. (2547). *สารานุกรมไทดำล้ำค่า*. เพชรบุรี: ม.ป.ท.
- บุญเกิด พิมพ์รเมธากุล. (2525). *พจนานุกรมภาษาถิ่นอีสาน (เว่ออีสาน)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- เรืองเดช ปันเขื่อนขัตติย์. (2531). *ภาษาถิ่นตระกูลไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมชาย สำเนียงงาม. (2545). *ลักษณะภาษาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2535). *พจนานุกรมภาษาถิ่น: ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- สุริยา รัตนกุล. (2544). *อรรถศาสตร์เบื้องต้น*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เสถียรพงษ์ วรรณปก. (2524). *ชื่อนั้นสำคัญไฉน*. กรุงเทพฯ: ปิยะสาส์น.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). *ภาษาในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2550). *ภาษาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การวิเคราะห์และประเมินมูลค่าหลักทรัพย์บริษัท ศรีตรังแอกโรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)

ANALYSIS AND VALUATION OF SECURITIES COMPANIES

SRI TRANG AGRO-INDUSTRY CO., LIMITED

วชิระ ปรีชาอนุรักษ์*

Wachira Preechanurak

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิวัช แก้วจันทน์**

Asst.Prof.Aniwat Kaewjomnong, Ph.D.

ดร.อรจันทร์ สิริโชติ***

Orachan Sirichote, Ph.D.

บทคัดย่อ

การลงทุนในหลักทรัพย์จำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานการลงทุน การวิเคราะห์เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และการบริหารกิจการเพื่อให้ทราบถึงความสามารถด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถของผู้บริหาร ความสามารถในการทำกำไรของกิจการ ซึ่งมีความสำคัญต่อการตัดสินใจลงทุนอย่างมีหลักการและถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ ช่วยบริหารความเสี่ยงและให้ได้รับผลตอบแทนที่พึงพอใจ โดยการศึกษาขนาดของกิจการ ความสามารถของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์ศักยภาพของกิจการในอนาคต มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของหลักทรัพย์และเพื่อประเมินมูลค่าหุ้นสามัญ ซึ่งจะทำให้นักลงทุนสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์และเป็นแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพของกิจการ การคำนวณหามูลค่าพื้นฐานราคาด้วยการพยากรณ์ เปรียบเทียบ ประเมินมูลค่า หาความสัมพันธ์ ความสามารถการทำกำไร ประสิทธิภาพการใช้สินทรัพย์ สภาพคล่องของกิจการ และความสามารถในการชำระหนี้ และหาจังหวะการเข้าลงทุน รวมทั้งเพื่อเปรียบเทียบกิจการกับค่าเฉลี่ยในหมวดทางบัญชีการเงินในกลุ่มกิจการบริษัทมหาชนที่ดี ในด้านต่าง ๆ เน้นการได้รับผลตอบแทนจากการลงทุน การบริหารกิจการที่ดี ราคาหลักทรัพย์ที่เป็นจริงเปรียบเทียบกับ ราคาตลาดเพื่อให้ทราบว่า ณ เวลานั้น ๆ ราคาในตลาดของหลักทรัพย์นั้นถูกหรือแพงเกินความเป็นจริงหรือไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือตัดสินใจในการลงทุนในหลักทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การลงทุนอย่างมีหลักการ, บริษัท ศรีตรังแอกโรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)

* นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

*** อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ABSTRACT

For investment security, it is important to analyze the operations management, economic capabilities of the company executives, and the potential profitability of the business. A profitable investment decision requires principles which discern risks and correct situations, allowing the value of the stock to be satisfied by the return. For any size companies, management should be able to predict the future potential of the business. The purpose of this study is to analyze the criteria and evaluation of common stock for the Sri Trang Agro-Industry Co., Limited. As an example, respondents in this study will provide a basis for calculation of the liquidity of the business, efficient use of assets, and the ability to make a profit compared with the predicted value of the company. This analysis will also serve to illustrate the financial account of a public company trading in the world market of economic investment and return. Management operations are important securities in garnering efficient market prices. Such securities can be used as a tool in the decision to invest in the stock market more effectively.

Keywords: investment principles. Srित्रang Agro-Industry Co., Ltd.

บทนำ

การวิเคราะห์หลักทรัพย์จากปัจจัยพื้นฐาน เป็นวิธีที่นำปัจจัยพื้นฐานด้านภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และลักษณะการดำเนินงานของบริษัทเข้ามาพิจารณา หรือคาดการณ์พยากรณ์มูลค่าราคาหลักทรัพย์ จึงเป็นแนวทางหนึ่ง ที่ช่วยในการตัดสินใจลงทุนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อลดความเสี่ยงและเพิ่มผลตอบแทนให้กับนักลงทุน ปัจจุบันในตลาดหลักทรัพย์มีประเภทของผู้ประกอบการที่เข้ามาจดทะเบียนจำนวนมาก (สถาบันพัฒนาตลาดทุนไทย, 2553) โดยกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญอันดับต้น ๆ จะสังเกตได้ว่าเวลาเศรษฐกิจดีหรือไม่ดีกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรจะเป็นตัวบ่งชี้ตัวหนึ่ง และเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศ

อุตสาหกรรมยางพารา มีอัตราการเติบโตตลอดและผลผลิตที่เพิ่มขึ้นจากมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐ จะเห็นได้ว่ามูลค่าของกลุ่มหลักทรัพย์นี้ มีอัตราการเติบโตและมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจการดำรงชีพของประชาชนภาคใต้ของประเทศไทย ในภาคการเกษตรการพัฒนาสร้างมูลค่าเพิ่มจากสินค้าวัตถุดิบเกษตรเป็นผลตอบแทนให้กับการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนด้านเศรษฐกิจให้ดีขึ้น ในระยะเวลาที่ผ่านมาราคาของผลผลิตยางพาราได้ปรับตัวสูงขึ้นตามราคาน้ำมันตลาดโลก และเป็นที่ยอมรับของนักลงทุน อัตราการขึ้นลงของราคาทำให้นักลงทุนมีโอกาสเก็งกำไรในกิจการที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับยางพารา การลงทุนในธุรกิจด้วยการถือหุ้นสามัญของกิจการมักจะให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าการลงทุนในตลาดล่วงหน้าโดยตรง เนื่องจากกิจการมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ รวมทั้งเงินทุนหมุนเวียน เมื่อมองถึงผลประโยชน์ของบริษัท อุตสาหกรรมนี้ก็เป็นที่น่าสนใจและแนวโน้มในอนาคตของอุตสาหกรรมยางพารา พร้อมทั้งผลผลิตมีอัตราเพิ่มสูงขึ้น เพราะสามารถเพาะปลูกได้ในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ รวมทั้งได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐตลอดมา ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของหลักทรัพย์ในกลุ่มนี้

ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงพื้นฐานและมูลค่าสำหรับใช้ในการลงทุนของ บริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นกิจการที่เป็นผู้นำในลำดับต้น ๆ ของอุตสาหกรรมยางพารา การศึกษาถึงพื้นฐานกิจการของ บริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) จะมีประโยชน์กับนักลงทุนที่สนใจลงทุนในหลักทรัพย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยพื้นฐาน หมายถึง ปัจจัยที่ใช้ประเมินมูลค่าของหลักทรัพย์ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะของหลักทรัพย์นั้น ๆ เพื่อหาราคาที่เหมาะสมในการลงทุน โดยดูจากราคาปิดต่อกำไรต่อหุ้นที่น้อยกว่า 15 เท่า ราคาปิดต่อมูลค่าหุ้นที่น้อยกว่า 1.5 เท่า และความสามารถในการจ่ายปันผลที่มากกว่า 5% ขึ้นไป

หลักทรัพย์ หมายถึง หุ้นสามัญที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

หุ้นสามัญ หมายถึง ตราสารประเภทหุ้นทุน ออกโดยบริษัทมหาชนจำกัดที่ต้องการระดมเงินทุนจากประชาชน โดยผู้ถือหุ้นสามัญจะมีสิทธิร่วมเป็นเจ้าของบริษัท มีสิทธิในการออกเสียงลงมติในที่ประชุมผู้ถือหุ้นตามสัดส่วนของหุ้นที่ถือครองอยู่ มีสิทธิได้รับเงินปันผลเมื่อบริษัทมีผลกำไร และมีโอกาสได้รับกำไรจากส่วนต่างของราคาเมื่อราคาหลักทรัพย์ปรับตัวสูงขึ้นตามศักยภาพของบริษัท รวมถึงการมีสิทธิได้รับสิทธิในการจองซื้อหุ้นออกใหม่เมื่อบริษัทเพิ่มทุนหรือจัดสรรใบสำคัญแสดงสิทธิต่าง ๆ ให้แก่ผู้ถือหุ้น

การประเมิน หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเกณฑ์และวิธีการวัดผลของกลุ่มหลักทรัพย์ พิจารณาจากประสิทธิภาพของกลุ่มหลักทรัพย์ที่ถูกสร้างขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์เศรษฐกิจ (economic analysis) การวิเคราะห์เศรษฐกิจเน้นการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจที่เป็นมา ตลอดจนแนวโน้มของภาวะเศรษฐกิจในอนาคต ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับเศรษฐกิจโลกและแนวนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลว่าจะมีผลกระทบต่อธุรกิจที่ออกหลักทรัพย์หรือไม่ เพียงใด ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อการวิเคราะห์หลักทรัพย์ทางปัจจัยพื้นฐาน เนื่องจากในการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจจะส่งผลกระทบต่อราคาของหลักทรัพย์

การวิเคราะห์อุตสาหกรรม เป็นขั้นตอนที่ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างและรายละเอียดของธุรกิจที่สนใจ เพื่อรับรู้และเข้าใจถึงความเคลื่อนไหวของธุรกิจว่ามีโอกาส หรือปัญหาที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวอย่างไร เมื่อทราบแล้วนำมาพิจารณาประกอบกับแนวโน้มภาวะเศรษฐกิจ เพื่อให้ทราบถึงโอกาสการเจริญเติบโตของธุรกิจ (สารัตน์ สระสมบูรณ์, 2551, หน้า 14-18)

การวิเคราะห์บริษัท (company analysis) คือ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของบริษัทและประเภทของหลักทรัพย์ ทั้งนี้หลักทรัพย์แต่ละหลักทรัพย์ไม่จำเป็นต้องจัดอยู่ในประเภทเดียวกับบริษัทที่ออกหลักทรัพย์นั้น

เนื่องจากการพิจารณาประเภทของหลักทรัพย์ นอกจากจะดูความสามารถในการทำกำไรของบริษัทแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงลักษณะความเคลื่อนไหวของราคาว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรด้วย เช่น หลักทรัพย์หรือหุ้นที่ออกโดยบริษัทที่เป็น Growth Company อาจไม่เป็นที่หลักทรัพย์ประเภท Growth Stock ในตลาดหุ้นก็ได้ เป็นต้น (รินทร์ระวี ณ ลำพูน, 2552, หน้า 13-24)

การวิเคราะห์งบการเงิน เป็นการประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายจัดการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถในการทำกำไร ด้านความมีประสิทธิภาพและความเสี่ยง แม้การวิเคราะห์จะใช้ข้อมูลในอดีต แต่เป้าหมายของการวิเคราะห์ คือ ความเข้าใจกิจการอย่างถ่องแท้ เพื่อคาดการณ์ผลการดำเนินงานในอนาคต และสรุปผลประกอบการตัดสินใจว่าสมควรลงทุนในกิจการนี้หรือไม่ ทั้งนี้การวิเคราะห์งบการเงินทำได้โดยใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (ratios analysis) ซึ่งทำได้โดยการนำรายการต่าง ๆ มาเทียบอัตราส่วน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน รายได้ และค่าใช้จ่าย ว่าเหมาะสมหรือไม่ การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินนี้ แบ่งตามจุดมุ่งหมายในการใช้เป็น 4 ลักษณะด้วยกัน คือ (กฤษฎา เสกตระกูล, ออนไลน์, 2553)

1. อัตราส่วนวิเคราะห์สภาพคล่องทางการเงิน (liquidity ratio) เป็นอัตราส่วนใช้วัดความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้น
2. อัตราส่วนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (activity ratio) เป็นอัตราส่วนที่วัดประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ของกิจการ
3. อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร (profitability ratio) อัตราส่วนนี้แสดงว่า กิจการมีความสามารถในการทำกำไรเป็นสัดส่วนเท่าใด เมื่อเทียบกับยอดขายสุทธิโดยทั่วไป
4. อัตราส่วนวิเคราะห์หนี้โยบายทางการเงิน (leverage ratio) อัตราส่วนนี้แสดงโครงสร้างของเงินทุนของบริษัทว่ามีสัดส่วนของหนี้สินรวมของบริษัทเท่าใด เมื่อเทียบกับส่วนของทุนหรือส่วนของเจ้าของ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของหลักทรัพย์ บริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) ด้วยวิธีการวิเคราะห์บริษัทเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ
2. เพื่อประเมินมูลค่าของหลักทรัพย์ บริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) ปลายปี 2555- 2558
3. เพื่อหาจังหวะการเข้าลงทุนในหลักทรัพย์

วิธีดำเนินการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้อมูลเศรษฐกิจ ข้อมูลภาพรวมอุตสาหกรรม ข้อมูลทั่วไป และแบบสอบถาม SWOT ของผู้เกี่ยวข้องกับบริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) ข้อมูลงบการเงินของบริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) และข้อมูลที่ใช้ในการประเมินมูลค่าที่แท้จริงของหลักทรัพย์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ข้อมูลเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ปี 2550-2554) กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงอุตสาหกรรม ข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถาม SWOT ของผู้เกี่ยวข้องกับบริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) ปี 2554-2555 ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์บริษัทใช้ข้อมูลทางการเงินย้อนหลังจากรายงานประจำปีของบริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) ตั้งแต่ปี 2548-2554 จากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินมูลค่าที่แท้จริงของหลักทรัพย์ ใช้ข้อมูลทางการเงินย้อนหลังจากรายงานประจำปีของบริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) ตั้งแต่ปี 2548-2554 จากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

การวิเคราะห์ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์หลักทรัพย์โดยใช้ปัจจัยพื้นฐาน เป็นการวิเคราะห์ที่ลำดับการพิจารณาจากสภาพเศรษฐกิจมายังสภาพอุตสาหกรรม ตลอดถึงผลการดำเนินงานของบริษัท โดยรวบรวมข้อมูลทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของบริษัทมาวิเคราะห์แต่ละส่วน เพื่อนำไปสู่การคาดการณ์ผลการดำเนินงานในอนาคตของบริษัท การวิเคราะห์หลักทรัพย์ตามวิธีปัจจัยพื้นฐาน มีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้(สถาบันพัฒนาตลาดทุนไทย, ออนไลน์, 2553)

1. การวิเคราะห์เศรษฐกิจโดยทั่วไป (economic analysis) เพื่อการคาดการณ์แนวโน้มภาวะเศรษฐกิจในอนาคต ทั้งแนวโน้มระยะสั้นช่วง 1 ปีข้างหน้า และแนวโน้มระยะยาวตั้งแต่ 2 ถึง 5 ปีขึ้นไป ว่าสถานการณ์อะไรบ้างที่จะกระทบต่อราคารู้นและการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน โดยดูทั้งสภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศและสภาวะเศรษฐกิจต่างประเทศ

2. การวิเคราะห์อุตสาหกรรม (industry analysis) แต่ละอุตสาหกรรมมีลักษณะ โครงสร้างและการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่จะกระทบต่ออุตสาหกรรมแต่ละอุตสาหกรรมย่อมไม่เท่ากัน

3. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (qualitative analysis) เป็นข้อมูลที่ใช้เพื่อการประเมินระดับความสามารถของบริษัทในด้านประวัติความเป็นมา ลักษณะการดำเนินงาน แผนงานในอนาคต การเชื่อมโยงผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่มีต่อธุรกิจ ประเมินจากการตอบแบบสอบถาม SWOT ด้วยการสัมภาษณ์และสรุปจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค

4. การวิเคราะห์บริษัทเชิงปริมาณ (quantitative analysis) ประเมินจากตัวแปร ได้แก่ งบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (ratio analysis) กับค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรม เพื่อใช้ในการบ่งบอกถึงผลการดำเนินงานของบริษัทในช่วงที่ผ่านมา

5. การประเมินมูลค่าหุ้นสามัญ ประเมินมูลค่าหุ้นโดยวิธีสัมพัทธ์ด้วยตัวแปรทางบัญชีของสินทรัพย์และความสามารถในการหารายได้ของกิจการ ได้แก่ การประเมินมูลค่าตามสินทรัพย์ การประเมินมูลค่าตามส่วนผู้ถือหุ้น การประเมินมูลค่าหุ้นสามัญของบริษัทจากภาษีเงินได้ การประเมินมูลค่าหุ้นสามัญของบริษัท จากหนี้สินทั้งหมด

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของหลักทรัพย์ บริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) ซึ่งคุณภาพและเชิงปริมาณ และการประเมินมูลค่าหลักทรัพย์ของบริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) พบว่า เป็นหลักทรัพย์ประเภท Cyclical Stock ราคาหลักทรัพย์เคลื่อนไหวตามวัฏจักรของตลาดโภคภัณฑ์ยางพารา สำหรับการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และกิจการสำหรับการลงทุน เพื่อหาจังหวะและโอกาสให้ได้รับผลตอบแทนสูงตามทฤษฎีการลงทุน เพื่อหาสัญญาณหรือดัชนีชี้้นำล่วงหน้าสำหรับการเข้าซื้อเพื่อให้ได้ราคาต่ำสุดสำหรับการลงทุน ผลวิจัยพบสัญญาณของการเข้าซื้อหลักทรัพย์ในช่วงเวลาที่เหมาะสม จากสัญญาณการวิเคราะห์ห้วงการเงินในส่วนของ การวิเคราะห์นโยบายการเงินด้านความสามารถในการชำระดอกเบี้ย จะเป็นดัชนีตัวแรกที่สามารถบอกแนวโน้มของกิจการได้ก่อนราคาหลักทรัพย์จะปรับตัวสูงขึ้น และการวิเคราะห์ด้านเทคนิคก็เช่นเดียวกัน มีความสำคัญอยู่ที่ การหาสัญญาณล่วงหน้าในการบอกจังหวะการลงทุนตามหลักทฤษฎี

การประเมินมูลค่าที่แท้จริงของหุ้นสามัญ บริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) ปี 2554-2558 ผลกำไรของยอดขายของบริษัทเข้ากับลักษณะ Growth Company โดยยอดขายและผลกำไรในอดีตที่ผ่านมาสูงกว่ามาตรฐานในอุตสาหกรรมเดียวกัน มีประสิทธิภาพด้านความสามารถในการบริหาร เป็นบริษัทที่กำลังเจริญก้าวหน้า มีผลประกอบการดี มีกำไรเปลี่ยนแปลงตามวงจรธุรกิจ และมีความสามารถในการบริหารจัดการตามวัฏจักรราคา ยางพารา

ยางพาราได้ปรับตัวสูงขึ้นตามราคาน้ำมันในตลาดโลก การวิเคราะห์ห้วงการเงินการหมุนของสินค้ามีจำนวนรอบลดลงและกิจการมีสินค้าในสต็อกจำนวนมากก่อนราคาจะปรับตัวสูงขึ้น เป็นผลมาจากความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ยาวนานของธุรกิจ ทำให้ผลประกอบการของธุรกิจดีขึ้น ผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้นสูง ธุรกิจมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง และราคาของหลักทรัพย์ปรับตัวสูงขึ้นตามผลประกอบการ

ราคาหลักทรัพย์จากจุดต่ำสุด (ไตรมาสแรกปี 2552 ที่ระดับราคา 8 บาท) เป็นราคาที่ต่ำกว่าปัจจัยพื้นฐานหรือมูลค่าที่แท้จริงของหุ้นสามัญ เมื่อเทียบผลการดำเนินงานกับกลุ่มธุรกิจเดียวกัน และการพยากรณ์ราคาหลักทรัพย์ปลายปี เทียบด้วยสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนผู้ถือหุ้น และภาษีเงินได้ สามารถพยากรณ์ราคาหลักทรัพย์ตามมูลค่าที่แท้จริงของหุ้นสามัญ ในช่วงเวลาไตรมาสแรกปี 2552 ได้ที่ระดับราคาในอนาคต 123 บาท ราคาตลาดเริ่มสะท้อนปัจจัยพื้นฐานปลายปี 2552 ถึง 2553 ราคาหลักทรัพย์ปรับตัวสูงขึ้น 20 เท่า และราคามาถึงจุดสูงสุดของราคาเท่ากับ 200 บาท/หุ้น (สูงกว่าปัจจัยพื้นฐาน คำนวณราคาก่อนแตกหุ้น 1 เป็น $5 = 40 \times 5 = 200$ บาท) และปรับตัวลดลงมาที่ระดับราคาต่ำสุด $17 \text{ บาท} \times 5 = 85 \text{ บาท}$ และปรับสูงขึ้นที่ระดับ 23 บาท = 115 บาทสอดคล้องกับการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของราคาหลักทรัพย์

ไตรมาสแรกปี 2552 เป็นทิศทางการปรับตัวปกติ เนื่องจากบริษัทมีสินทรัพย์และหนี้ที่สร้างรายได้ รวมทั้งการขยายกิจการใหม่ทำให้มีรายได้เพิ่ม กำไรสะสมเป็นต้นทุนการขยายกิจการ การใช้เงินกู้ระยะสั้นสำหรับการหมุนเวียนสินทรัพย์ที่มีต้นทุนที่ได้เปรียบและมีสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ ราคาของยางพาราปรับตัวสูงขึ้นจากความต้องการ

ของประเทศคู่ค้าที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการแก้ปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศ ที่เริ่มฟื้นตัวจากเหตุการณ์ชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกปี 2552

ผลการประเมินมูลค่าของหลักทรัพย์ บริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) ณ ปัจจุบันถึงปี 2561 สรุปได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ราคาหลักทรัพย์ บริษัท ศรีตรังแอโกรอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) หลังจากการแตกหุ้น 1 หุ้นเก่าเป็น 5 หุ้นใหม่ (23/6/2010)

พ.ศ.	P/E (เท่า)	มูลค่าหุ้นทางบัญชีต่อหุ้น	รายได้รวม	สินทรัพย์รวม	อัตราส่วนเงินปัน(%)
2554	24.85	24.85	24.85	24.85	24.85
2555	23.91	23.91	23.91	23.91	23.91
2556	33.80	33.80	33.80	33.80	33.80
2557	37.46	37.46	37.46	37.46	37.46
2558	41.12	41.12	41.12	41.12	41.12
2559	44.77	44.77	44.77	44.77	44.77
2560	48.43	48.43	48.43	48.43	48.43
2561	52.08	52.08	52.08	52.08	52.08

อภิปรายผลการวิจัย

จากราคาหลักทรัพย์ในตลาด เมื่อเทียบกับมูลค่าที่แท้จริงจากปัจจัยพื้นฐานมีระดับราคาต่ำกว่า สามารถลงทุนได้ด้วยความปลอดภัย สามารถพยากรณ์ราคาล่วงหน้าได้ และราคาที่จะต่ำกว่าปัจจัยพื้นฐาน ทำให้นักลงทุนมีความมั่นใจที่จะลงทุนในหลักทรัพย์

การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้และการใช้เครื่องมือที่ถูกต้อง จะสามารถค้นหาสัญญาณที่สามารถบอกแนวโน้มราคาในอนาคตของกิจการได้ ลดความเสี่ยงในการลงทุนในหลักทรัพย์ และสามารถใช้เป็นแบบจำลองการวิเคราะห์หลักทรัพย์อื่น ๆ ได้

การวิเคราะห์เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเพื่อหาแนวโน้มอนาคตด้วยการพยากรณ์โดยใช้ข้อมูลระยะสั้น 3 ปี จะให้ความชัดเจนแม่นยำกว่าระยะยาว ขบวนการวิเคราะห์ การหาความสัมพันธ์ การเปรียบเทียบ และการพยากรณ์ในงานวิจัยนี้มีความแตกต่างจากงานอื่น ๆ ที่มักใช้แบบจำลองในการหามูลค่า จึงทำให้งานวิจัยนี้พบสัญญาณที่สามารถบอกแนวโน้มอนาคตได้

แบบจำลองการประเมินราคานั้นขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ลงทุน แต่แท้จริงผลตอบแทนการลงทุนมาจากความสามารถในการบริหารจัดการของกิจการ ความสามารถในการสร้างผลตอบแทนต่อผู้ลงทุน ดังนั้น การวิเคราะห์และประเมินราคาหลักทรัพย์ให้ถูกต้องนั้น ต้องมีข้อมูลที่เชื่อถือได้ เลือกวิธีวิเคราะห์และเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์ที่ถูกต้อง รวมทั้งผู้วิเคราะห์ต้องมีประสบการณ์ด้วย

ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์หลักทรัพย์สำหรับการลงทุน เพื่อให้ทราบถึงพื้นฐานและมูลค่าที่แท้จริง เป็นการลดความเสี่ยงจากการลงทุนในหลักทรัพย์ ควรตระหนักและคำนึงถึงแหล่งที่มาของข้อมูล และการใช้ข้อมูลตัวเลขทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และผลการดำเนินงานของกิจการ วิเคราะห์และพยากรณ์ราคาหลักทรัพย์เพื่อให้ทราบถึงราคาหลักทรัพย์ในอนาคต มีความจำเป็นต้องหาสัญญาณที่บอกได้ล่วงหน้าก่อนการเปลี่ยนแปลงราคาจริงหรือจังหวะการเข้าซื้อ จะทำให้ผู้ลงทุนได้รับผลกำไร การสังเกตสัญญาณทางเทคนิคและปริมาณการซื้อขายประกอบด้วยจะช่วยสร้างความมั่นใจได้มากขึ้น

การใช้ตัวเลขหรือสูตรคำนวณต่าง ๆ ที่เป็นกระบวนการทางคณิตศาสตร์นั้น มีข้อจำกัดและข้อยกเว้นมาก ข้อจำกัดเหล่านี้แท้จริงแล้วเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลสำคัญที่จะต้องพิจารณาประกอบในการวิจัย ตัวเลขที่ผ่านการประมวลทางคณิตศาสตร์ออกมาเป็นผลลัพธ์จะใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้วิจัย ต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และต้องนำมาพิจารณาประกอบกับผลลัพธ์ที่เป็นตัวแบบอย่างสมเหตุสมผลด้วย

การวิจัยในครั้งต่อไป สมควรใช้การวิเคราะห์ทางเทคนิคผสมผสานการวิเคราะห์ด้านปัจจัยพื้นฐาน เพื่อหาจังหวะการเข้าลงทุน จะลดความเสี่ยงในการลงทุนได้มากที่สุด

บรรณานุกรม

กฤษฎา เสกตระกูล. (2553). *การวิเคราะห์งบการเงิน* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://fizons.com/article/link.htm> [2555, 1 มกราคม].

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2552). *สรุปสถิติสำคัญของตลาดหลักทรัพย์* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.set.or.th/th/market/market_statistics.html [2552, 1 พฤศจิกายน].

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2555). *ภาวะเศรษฐกิจ* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.bot.or.th/Thai/EconomicConditions/Pages/index.aspx> [2555, 2 มกราคม].

- พรชัย คำชัยยะ. (2553). *การประเมินมูลค่าหลักทรัพย์โดยการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของบริษัท ปตท. อะโรเมติกส์และการกลั่น จำกัด (มหาชน)*. การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รินทร์ระวี ณ ลำพูน. (2552). *การประเมินมูลค่าหลักทรัพย์โดยการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของบริษัท แอด วานซ์อินโฟร์ เซอร์วิซ จำกัด (มหาชน)*. การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิกรม เกษมวุฒิ. (2548). *นักลงทุนผู้ชาญฉลาด*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาตลาดทุนไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- สถาบันพัฒนาตลาดทุนไทย. (2553). *พื้นฐานการลงทุนในหุ้นการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.tsi-thailand.org/index> [2555, 1 มกราคม].
- สมาคมยางพารา. (2552). *สถิติปริมาณยางธรรมชาติในสต็อก ปี 2545-2555* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thainr.com/th/index.php?detail=stat-worl> [2552, 1 พฤศจิกายน].
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2555). *ข้อมูลทางการเงินย้อนหลังและรายงานประจำปีของบริษัท* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://capital.sec.or.th/webapp/corp_fin2/cgi-bin/find56.php [2555, 1 มกราคม].
- สารัตน์ สระสมบูรณ์. (2551). *การประเมินมูลค่าหลักทรัพย์โดยการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานของบริษัทบ้านปู (มหาชน) จำกัด*. การค้นคว้าแบบอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมต่อการดำเนินงานทางสังคม
ของธุรกิจเครือข่ายวิสาหกิจ

THE CAUSAL INFLUENCE OF SOCIAL RESPONSIBILITY ON
SOCIAL PERFORMANCE WITH IN A BUSINESS NETWORK

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วนิชย์ ไชยแสง*

Asst.Prof. Vanich Chaisaeng

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบเครือข่ายของความรับผิดชอบต่อสังคมและกระบวนการดำเนินงานทางสังคมขององค์กรที่อยู่ในเครือข่าย และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์เครือข่ายของความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีผลต่อการดำเนินงานทางสังคมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเครือข่าย ด้วยการสำรวจเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรเป้าหมายที่ใช้ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรและสหกรณ์ยางพาราและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายอุตสาหกรรมยางพาราในพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่ 3 จังหวัด ประกอบด้วย หนองคาย อุดรธานี และหนองบัวลำภู จำนวน 427 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและเทคนิคทางสถิติขั้นสูงวิเคราะห์ได้ผลสรุปดังนี้ ผลการศึกษาพบว่า 4 องค์ประกอบจากการสำรวจเชิงคุณภาพได้แก่ การใช้ทรัพยากรร่วมกันการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน การสร้างประโยชน์หรือผลกำไรจากเครือข่ายและการดำเนินงานขององค์กรจากความรับผิดชอบต่อสังคมสนับสนุนแนวคิดทุนทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมและการดำเนินงานทางสังคมขององค์กร โดยเฉพาะในเชิงพื้นที่จากเครือข่ายการร่วมมือกันในรูปแบบของสหกรณ์หรือกลุ่มเครือข่ายการเกษตรต่าง ๆ โดยมีผลศึกษาเชิงปริมาณสนับสนุนพบว่า ตัวแบบความสัมพันธ์อิทธิพลเชิงสาเหตุความรับผิดชอบต่อสังคมกับการดำเนินงานทางสังคมขององค์กรมีความกลมกลืนของแบบจำลองและมาตรวัด โดยตัวชี้วัดทั้ง 4 องค์ประกอบมีความเหมาะสมและเป็นไปตามข้อกำหนด ส่วนผลทดสอบสมมติฐานทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรซึ่งมี 5 สมมติฐานโดยยอมรับสมมติฐานที่ 4 คือ การแบ่งปันทรัพยากรในเครือข่ายมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการดำเนินงานทางสังคม การทดสอบตัวแบบหลังการปรับแบบจำลอง พบว่าตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ที่ดี โดยอิทธิพลและทิศทางของตัวแปรทุนทางสังคมประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ร่วมและการแบ่งปันทรัพยากร พบว่ามีอิทธิพลโดยตรงต่อการดำเนินงานทางสังคม ทั้งนี้รัฐและเอกชนควรมีบทบาทมากขึ้นเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับองค์กรและการพัฒนาความสามารถการแข่งขันด้วยกระบวนการจัดการที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: ทุนทางสังคม, ความรับผิดชอบต่อสังคม, การดำเนินงานทางสังคม

* นักศึกษาปริญญาเอกการจัดการคุชฎิบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ABSTRACT

The objectives of the research were to identify factors that influenced a network's social responsibility and social performance, and to investigate the causal relationship between social responsibility and social performance of stakeholders. This research applied both qualitative and quantitative research approaches. The 427 target population consisted of rubber farmer networks, rubber co-operatives, and government offices that comprised a rubber industry in three provinces of Thailand, namely: Nongkhai, Udonthani, and Nong Bua Lum Pho. Based on the analysis of in-depth interviews and advanced statistical techniques, the results showed as follows:

The social responsibility model included 4 factors, which were shared vision, resource sharing, advantage of network, and social performance. Specifically, social capital enabled the social responsibility and social performance in the co-operative sector. For the quantitative approach, the 4-factor model closely fitted the data. There was a causal link between social responsibility and social performance. It was also found that resource sharing positively influenced social performance. After modification, the model revealed that social capital, consisting of shared vision and resource sharing, had a direct effect on social performance. Ultimately, both the private and government sectors should take part in motivating the spirit of social responsibility in organizations, and should develop the competition capability by means of a sustainable managerial process.

Keywords: social capital. social responsibility. social performance.

บทนำ

การนำแนวคิดทุนทางสังคม (social capital) และเครือข่ายเชิงกลยุทธ์ (strategic network) มาศึกษาความสัมพันธ์ขององค์กรในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจกับแนวคิดทางจริยธรรมของการทำธุรกิจ (business ethics) โดยตระหนักถึงการพัฒนาคือความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรในเครือข่ายและการจัดการที่ยั่งยืนจากผลการดำเนินงานทางสังคมที่มีผลกระทบต่อองค์กรในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม งานวิจัยของ Miller, Besser & Malshe (2007) ที่ได้วิจัยและให้ความสำคัญกับการพัฒนาเครือข่ายในการสร้างความสามารถการแข่งขันของธุรกิจ และการศึกษาของ Shaughnessy, Gedajlovic & Reinmoeller (2007) ที่นำเสนอผลการดำเนินงานทางสังคมของธุรกิจ (corporate social performance: CSP) ที่ประกอบด้วยกรณีโครงสร้างทางสังคม (socially constructed) และกลยุทธ์ของการแบ่งปัน (shared strategic) ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานทางสังคมของธุรกิจยังมีความสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมและเครือข่ายธุรกิจ Miller et al. (2007) จึงได้นำทฤษฎีทุนทางสังคม (social capital theory) และทฤษฎีเครือข่ายเชิงกลยุทธ์ (strategic network theory) มารวมกัน เป็นทางเลือกทฤษฎีเพื่อใช้ในการศึกษากระบวนการพัฒนาเครือข่ายในส่วนความรับผิดชอบต่อสังคมของประเทศไทย Wedel (2007) ได้กล่าวถึงพัฒนาการ

ความรับผิดชอบต่อสังคมในประเทศไทยว่า เป็นเรื่องของความเชื่อดั้งเดิมของศาสนาพุทธและอิสลาม รวมทั้งวัฒนธรรมไทยด้วย โดยความรับผิดชอบต่อสังคมได้เข้ามาในประเทศไทย เป็นผลจากการที่บริษัทข้ามชาติได้นำเรื่องนี้มาใช้เป็นกลยุทธ์ในการทำธุรกิจทั่วโลก ในช่วงระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมาได้มีความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและต่างชาติในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การจัดตั้งการรวมตัวทางธุรกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือการจัดตั้งเครือข่ายการลงทุนทางสังคม (social venture network) ซึ่งปัจจุบันความรับผิดชอบต่อสังคมได้แพร่หลายมากขึ้น การศึกษาถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจในอุตสาหกรรมยางพารา ถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งในกระบวนการ พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ การเชื่อมโยงจะสนับสนุนให้อุตสาหกรรมการผลิตที่เกี่ยวข้องเนื่องกันในลักษณะของห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) รวมทั้งกิจกรรมที่ต่อเนื่องในพื้นที่หนึ่ง ๆ ในลักษณะของห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ที่เกิดการเชื่อมโยงกัน มีความร่วมมือและเกื้อกูลกันอันจะนำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพ (productivity) สร้างนวัตกรรม (innovation) และการสร้างมูลค่าเพิ่ม (value added) ให้กับอุตสาหกรรมโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถาบันวิจัย สถาบันเฉพาะทาง และสถาบันการศึกษา ทำหน้าที่สนับสนุนหรือส่งเสริมให้มีสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมและขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับวิสาหกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมยางพารา จากข้อมูลการพยากรณ์โดยศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรพยากรณ์ การผลิตปี พ.ศ. 2553 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 3 จังหวัด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การพยากรณ์ผลผลิตยางพาราภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

จังหวัด	เนื้อที่กรีดยาง		ผลผลิต		ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่	
	(ไร่)		(ตัน)		(กิโลกรัม)	
	2552	2553	2552	2553	2552	2553
รวม 3 จังหวัด	224,962	323,722	71,864	85,417	311	281
หนองบัวลำภู	8,590	24,238	2,517	4,411	293	264
อุดรธานี	53,781	72,786	17,156	19,798	319	290
หนองคาย	162,590	226,698	52,191	61,208	321	288

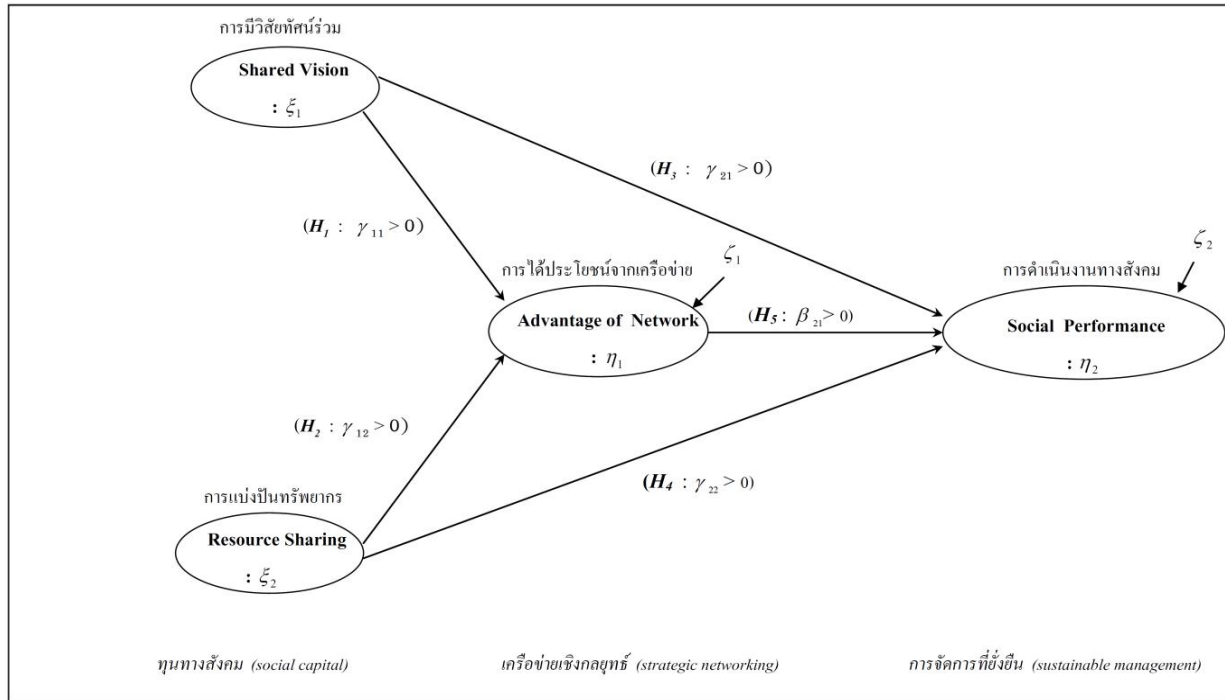
ที่มา: ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรพยากรณ์การผลิต (มิถุนายน 2553)

การศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมจากกลุ่มอุตสาหกรรมยางพาราภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยเริ่มจากการเพาะปลูกและกระบวนการแปรรูปผลผลิตยางของเกษตรกร เพื่อนำออกสู่ตลาดจนถึงโรงงานแปรรูป ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขั้นต้นผ่านตลาดต่าง ๆ ที่ประกอบด้วยพ่อค้าในหมู่บ้านหรือตำบล

นายหน้าประมูลท้องถิ่น และตลาดประมูลยางพาราท้องถิ่นซึ่งเป็นจุดรวบรวมผลผลิตยางพาราจากกลุ่มแบบสหกรณ์หรือกลุ่มของเกษตรกรที่รวมกลุ่มกันขึ้นมาเพื่อการประมูลยาง โดยมีพ่อค้าท้องถิ่นหรือตัวแทนจากโรงงานแปรรูปที่ประกอบการค้าผลผลิตยางพาราที่อยู่ใกล้เคียงแหล่งเพาะปลูกในพื้นที่มารับซื้อหรือเป็นผู้ประมูลในตลาดประมูลยางท้องถิ่น ผลจากการศึกษาจึงนำมาใช้สนับสนุนแนวทางการรับผิดชอบต่อสังคมและสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาผลการดำเนินงานทางสังคมและความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนให้กับกลุ่มอุตสาหกรรมในพื้นที่ โดยการรวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ใกล้เคียง (geographic proximity) การเชื่อมโยงและเสริมกิจการซึ่งกันและกันอย่างครบวงจรในกระบวนการรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งในแนวตั้งและแนวนอนระหว่างผู้ประกอบการในกระบวนการผลิตตั้งแต่ธุรกิจต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน คือ มีกระบวนการดำเนินงานทางสังคมและการเพิ่มผลิตภาพอย่างยั่งยืนให้กับท้องถิ่น รวมทั้งการมีเครือข่ายวิสาหกิจที่นำไปสู่การพัฒนาเป็นตัวแบบเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเครือข่ายวิสาหกิจ โดยเริ่มจากเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กในพื้นที่ไปจนถึงผู้ประกอบการขนาดใหญ่ตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักและองค์ประกอบสำคัญในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวมได้อย่างยั่งยืน ผลจากการศึกษาข้อมูลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์หรือเครือข่ายผู้ประกอบการยางพาราในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนในเชิงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเป็นแนวทางของการพัฒนาแนวคิดทางจริยธรรมให้การทำธุรกิจให้องค์กรต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของการดำเนินงานขององค์กรกับการดำเนินงานสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น รวมทั้งการบริหารจัดการอุตสาหกรรมยางพาราโดยเฉพาะพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เกษตรกรจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการผลผลิตยางพาราอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามา มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมและการสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับท้องถิ่น นำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศ เกิดภาพรวมของกระบวนการจัดการที่ยั่งยืน (อัจฉรา จันทร์ฉาย, 2552)

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

การศึกษาแนวคิดเครือข่ายเชิงกลยุทธ์และการจัดการที่ยั่งยืน จากที่ Miller et al. (2007) และ Shaughnessy et al. (2007) ที่ศึกษาการรวมกลุ่มกันทางธุรกิจที่ส่งผลต่อผู้มีส่วนได้เสียและข้อเสนอของ Wood (2010) อ้างถึงผลการดำเนินงานทางสังคม 3 ด้าน ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการที่ยั่งยืน (อัจฉรา จันทร์ฉาย, 2552) รวมทั้งการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารและงานวิจัยจากนักวิชาการต่าง ๆ จึงนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี รวมทั้งจากผลการสัมภาษณ์ในภาคสนาม (วนิชย์ ไชยแสง, 2549) โดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จากตัวแทนกลุ่มเครือข่าย ซึ่งเป็นเครือข่ายวิสาหกิจภาคการผลิตและบริการในประเด็นกระบวนการดำเนินงานที่เป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ที่มีส่วนได้เสียในเครือข่ายกำหนดสมมติฐานได้ 5 สมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมกับเครือข่ายเชิงกลยุทธ์

1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมในเครือข่ายมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการได้ประโยชน์จากเครือข่าย
2. การแบ่งปันทรัพยากรในเครือข่ายมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการได้ประโยชน์จากเครือข่าย
3. การมีวิสัยทัศน์ร่วมในเครือข่ายมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการดำเนินงานทางสังคม
4. การแบ่งปันทรัพยากรในเครือข่ายมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการดำเนินงานทางสังคม
5. การได้ประโยชน์จากเครือข่ายมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการดำเนินงานทางสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบเครือข่ายของความรับผิดชอบต่อสังคมและกระบวนการดำเนินงานทางสังคมขององค์กรที่อยู่ในเครือข่าย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เครือข่ายของความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีผลต่อการดำเนินงานทางสังคมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเครือข่าย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างด้วยการแบ่งประชากรตามพื้นที่ปลูกยางได้ 3 ชั้นภูมิ ประกอบด้วย จังหวัดอุดรธานี จำนวน 244 ตัวอย่าง จังหวัดหนองคาย จำนวน 104 ตัวอย่าง และจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 19 ตัวอย่าง รวม 367 ตัวอย่าง และหน่วยงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของพื้นที่ละ 20 ตัวอย่าง รวมทั้งหมด 427 ตัวอย่าง
2. ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกจากตัวแทนกลุ่มหรือเครือข่ายเกษตรกร หัวหน้าหน่วยงานหรือตัวแทนองค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องหรือสนับสนุน ซึ่งอยู่ในเครือข่ายครอบคลุมพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่ทั้ง 3 จังหวัด
3. วิเคราะห์องค์ประกอบความรับผิดชอบสังคมและการดำเนินงานทางสังคมขององค์กรจากผู้มีส่วนได้เสียในเครือข่าย โดยนำผลมาวิเคราะห์เป็นตัวแบบโครงสร้างตัวแปร เพื่อสร้างแบบสอบถาม
4. เลือกกลุ่มเครือข่ายตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มเกษตรกรหรือเครือข่ายสหกรณ์แบบเจาะจงจากรายชื่อในทะเบียน ที่เป็นกลุ่มพัฒนาสวนสงเคราะห์ยางพารา ด้วยการสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยงานสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ทั้ง 3 จังหวัด เพื่อให้ได้กลุ่มที่มีการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายอย่างเข้มแข็งและมีการบริหารจัดการกลุ่มหรือเครือข่ายอย่างเป็นระบบและมีความยั่งยืน รวมถึงการลงพื้นที่สัมภาษณ์ประธานกลุ่มเครือข่ายและข้อมูลของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
5. เก็บข้อมูลด้วยการลงพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่ทั้ง 3 จังหวัด โดยใช้แบบสอบถามและเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากสมาชิกที่เป็นเกษตรกรในกลุ่มหรือเครือข่ายสหกรณ์ที่เข้าร่วมในโครงการกลุ่มพัฒนาสวนสงเคราะห์ยางพาราของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง หรือ สกย. ทั้ง 3 จังหวัด และเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเครือข่ายอุตสาหกรรมยางพาราซึ่งมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับกลุ่มหรือเครือข่ายยางพาราแต่ละพื้นที่
6. วิเคราะห์ข้อมูล
7. สรุปและอภิปรายผลวิจัยที่ได้จากการศึกษา

ผลการวิจัย

1. การใช้ทรัพยากรร่วมกันที่เป็นความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า การรวมกลุ่มเครือข่ายยางพาราในแต่ละพื้นที่ ถือเป็นแนวทางสำคัญของการพัฒนาให้เกิดการรวมกลุ่มวิสาหกิจและสถาบันที่เกี่ยวข้องมารวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีความร่วมมือเกื้อหนุนกันเชื่อมโยงและเสริมกิจการซึ่งกันและกัน
2. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในการสร้างเครือข่ายและวิสัยทัศน์ร่วมกันคือ ความต้องการลดความเอารัดเอาเปรียบจากตัวแทนนายหน้าหรือพ่อค้าคนกลาง และการกระตุ้นจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อที่ดีของคนในชุมชนให้มีจิตสาธารณะ รู้จักคิดรู้จักทำ มีความสามัคคี เห็นความสำคัญของตนเอง ครอบครัว และชุมชน รวมทั้งผลในระยะยาวคือการแก้ปัญหาความยากจน ลดปัญหาการกู้

หนีเยี่ยมสิน ส่งเสริมให้ชุมชนเข้าร่วมโครงการเพื่อทำกิจกรรมให้กับสังคมและชุมชนของตนเอง การสร้างเป็นเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเพื่อป้องกันการผูกขาด ส่งเสริมให้มีการเพิ่มมูลค่าผลผลิต และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

3. การสร้างประโยชน์หรือผลกำไรจากจากเครือข่าย ในระยะสั้นและระยะยาวจากความร่วมมือกันในเครือข่ายด้วยการมีความรับผิดชอบสังคม ก่อให้เกิดการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงในองค์กร พบว่าเกิดขึ้นจากการรวมกันในรูปแบบที่มีอยู่เดิม เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มการเกษตร หรือกลุ่มวิสาหกิจต่าง ๆ ในพื้นที่หรือชุมชน การรวมตัวโดยโครงสร้างที่เป็นรูปแบบสหกรณ์เพื่อป้องกันการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง สร้างอำนาจต่อรองกับนายหน้าและพ่อค้าที่มารับซื้อผลผลิตจากกลุ่มสหกรณ์เพื่อเพิ่มผลกำไร และการปันผลให้กับสมาชิก ส่วนของผู้ประกอบการมีการพัฒนากระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่อง ทั้งในแง่การเพิ่มผลผลิตด้วยการพัฒนาคุณภาพผลผลิตควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสังคม

4. การดำเนินงานขององค์กรจากความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่การจ้างงาน การให้ความสำคัญกับลูกค้าและผู้มีส่วนได้เสีย การให้ความสำคัญกับสังคมและรักษาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการให้ความสำคัญกับผู้ขายปัจจัยการผลิตในท้องถิ่น การให้ออกาสกับผู้มีส่วนได้เสียในการตัดสินใจกับกระบวนการผลิตที่กระทบกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนามาตรฐานผลผลิตจากยางพาราและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรโดยการทำสวนยางพาราในรูปแบบผสมผสาน รวมถึงการจัดการดินและน้ำในสวนยางพาราโดยตั้งเป้าหมายการใช้อยู่อินทรีย์แทนการใช้อยู่อเคมีให้ได้ทั้งหมด และส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ในสวนยางพาราเพื่อเป็นการควบคุมวัชพืชโดยธรรมชาติ รวมถึงการมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรยางพาราให้ดีขึ้น

ผลวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้สถิติ วิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 427 ตัวอย่าง พบว่า

ผลวิเคราะห์ตัวชี้วัดองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร จากการพิจารณาความเหมาะสมของเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่จะนำไปใช้เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ การวิจัยจึงได้นำองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 4 องค์ประกอบมาวิเคราะห์ พบว่า ข้อมูลที่ได้มีความเหมาะสมต่อการนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ และสามารถนำไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ต่อไปเป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่นำมาใช้ในการศึกษา

ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์เครือข่ายของความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีผลต่อการดำเนินงานทางสังคมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเครือข่าย สรุปผลวิเคราะห์ได้ดังนี้ ผลการประเมินข้อมูลเบื้องต้นทางสถิติด้วยการทดสอบไค้กปกติของตัวแปร ผลวิเคราะห์ข้อตกลงเบื้องต้นตัวแปรเดียวซึ่งมี 22 ตัวมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.297 ถึง 4.176 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระหว่าง 0.843 ถึง 1.186 มีสัมประสิทธิ์ความเบ้ ระหว่าง -1.159 ถึง -0.442 และค่าสัมประสิทธิ์ความโด่ง ระหว่าง -0.591 ถึง 1.323 นั่นคือ ตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าความเบ้เป็นลบหรือเบ้ไปทางซ้ายแสดงถึงข้อมูลที่จัดเก็บส่วนใหญ่มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย ค่าความ โด่งส่วนใหญ่มีค่าเป็นบวกและความ โด่งน้อยกว่า 3

หมายถึงความโค้งของข้อมูลเป็นลบ โดยความโค้งของโค้งปกติจะมีลักษณะแบนราบ ผลทดสอบการแจกแจงแบบปกติด้วยค่าสถิติไคกำลังสองโดยพิจารณาจากค่าระดับนัยสำคัญของค่ามาตรฐาน ผลจากการศึกษาจึงเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติ

ส่วนการทดสอบดัชนีการวัดความสอดคล้องกลมกลืนที่สำคัญ สรุปดังนี้

1. การประเมินความกลมกลืนของแบบจำลองวิจัย พบว่าแบบจำลองยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปผลวิเคราะห์การปรับแบบจำลอง (model modification) เพื่อปรับแบบจำลองให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการปรับแบบจำลองทำให้ความกลมกลืนของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การประเมินความกลมกลืนแบบจำลองสุดท้าย ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากการปรับแบบจำลองการวิจัยเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แบบจำลองสุดท้าย มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลทดสอบแบบจำลองก่อนปรับและหลังปรับ ได้แบบจำลองที่มีค่าความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลองที่ได้จากผลวิเคราะห์หลังการปรับแบบจำลองแสดงถึงแบบจำลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. การประเมินความเที่ยงของแบบจำลองการวัด ได้ตัวชี้วัดองค์ประกอบที่เหมาะสมและเป็นไปตามข้อกำหนด การทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่ายอมรับสมมติฐานที่ 4 คือ องค์ประกอบการแบ่งปันทรัพยากร หรือ Resource ในเครือข่ายมีอิทธิพลเชิงบวกต่อองค์ประกอบการดำเนินงานทางสังคมหรือ CSP อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีทุนทางสังคมและการจัดการที่ยั่งยืน และการทดสอบตัวแบบ พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ที่ดี โดยตัวแปรจากแนวคิดทุนทางสังคม โดยเฉพาะการมีวิสัยทัศน์ร่วมและการแบ่งปันทรัพยากร มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานทางสังคม

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาไม่สนับสนุนแนวคิดการมีกระบวนการดำเนินงานขององค์กรระยะสั้นที่ให้ความสำคัญเฉพาะผู้ถือหุ้น ไม่ได้นำไปสู่ความสำเร็จที่เป็นความยั่งยืนขององค์กรในระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการที่ยั่งยืน (อัจฉรา จันทรฉาย, 2552) ที่เสนอว่าองค์กรจำเป็นต้องมีการกำกับกิจการที่ดีซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในองค์กร เพื่อให้เกิดความสมดุลกับผู้มีส่วนได้เสียและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่ม การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่สมดุลจากการดำเนินงานที่เน้นผลลัพธ์ในระยะยาวโดยปัจจัยสำคัญของความยั่งยืนขององค์กรจำเป็นต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียด้วย มิใช่มุ่งให้ความสนใจเฉพาะในส่วนของการสร้างความมั่งคั่งให้กับผู้ถือหุ้นและกับธุรกิจเท่านั้น

2. จากผลการทดสอบสมมติฐานทั้ง 5 ประเด็นยอมรับเฉพาะสมมติฐานที่ 4 คือ การแบ่งปันทรัพยากรในเครือข่ายมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการดำเนินงานทางสังคม โดยทดสอบตัวแบบการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมและการดำเนินงานทางสังคมขององค์กรในเครือข่ายวิสาหกิจ มีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการ ต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย ผลการศึกษาและพัฒนาตัวแบบที่เป็นความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายของความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเครือข่ายวิสาหกิจไทย ซึ่งมีผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กรวมกันจำนวนมาก ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำในธุรกิจการผลิตและการบริการไปพร้อมกับความรับผิดชอบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ถือเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวมได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ การสร้างความเข้มแข็งการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสหกรณ์ผู้ปลูกยางพาราโดยยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง เกิดการจัดตั้งกลุ่มและสร้างเป็นเครือข่ายพร้อม ๆ กับการสร้างจิตสำนึกในการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ ซึ่งเกิดขึ้นจากความต้องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้เสีย โดยเกิดจากความร่วมมือกันจากองค์ประกอบของทุนทางสังคมเพื่อให้เกิดเป็นความอย่างยั่งยืนทางสังคม

บรรณานุกรม

- วินัย ไชยแสง. (2549). *รายงานการวิจัย เรื่อง ศักยภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อัจฉรา จันทร์ฉาย. (2552). *ภาพรวมการจัดการที่ยั่งยืน: เอกสารบรรยาย บมจ.ธนาคารกรุงไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Miller, N. J., Besser, T., & Malshe, A. (2007). Strategic networking among small business in small US communities. *International Small Business Journal*, 25, pp. 631-665.
- Shaughnessy, K. C., Gedajlovic, E., & Reinmoeller, P. (2007). The influence of firm, industry and network on the corporate social performance of Japanese firms. *Asia Pacific Journal Management*, 24(3), pp. 283-303.
- Wedel, P. (2007). *Recent developments in corporate social responsibility in Thailand*. Bangkok: Kenan Institute Asia.
- Wood, D. J. (2010). Measuring corporate social performance: A review. *International Journal of Management Review*, 12(1), pp. 50-84.

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันด้านการตลาดร้านค้าปลีก

ประเภทร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย*

THE DEVELOPMENT OF MARKETING COMPETITION

FOR RETAIL STORES: GROCERY STORE

อาจารย์วรรณลักษณ์ เหล่าทวีทรัพย์**

Wanlak Laotaweesub

อาจารย์ณานนท์ ปิ่นเสมอ***

Chanon Pinsem

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อร้านค้าปลีก 4 ประเภท ได้แก่ ร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย ร้านสะดวกซื้อ ซูเปอร์มาร์เก็ต และไฮเปอร์มาร์เก็ต โดยทำการวิเคราะห์หาคู่แข่งทางการตลาดของร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย และจัดสัมมนาทางวิชาการให้แก่ผู้ประกอบการเพื่อให้ผู้ประกอบการร่วมอภิปรายผล เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันด้านการตลาดร้านค้าปลีก ประเภทร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย สำหรับประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในโครงการวิจัย คือ ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครตามทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป จำนวน 4,457,893 คน ซึ่งคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม จัดเก็บด้วยวิธีการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ คือ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคต่อร้านค้าปลีกทั้ง 4 ประเภท ในเรื่องจำนวนชิ้นที่ซื้อเฉลี่ยต่อครั้ง จำนวนเงินที่ซื้อเฉลี่ยต่อครั้ง วันที่ซื้อสินค้าบ่อยที่สุด ประเภทสินค้าที่ซื้อบ่อยที่สุด พบว่า พฤติกรรมของผู้บริโภคต่อร้านขายของชำมีลักษณะใกล้เคียงกับพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อร้านสะดวกซื้อ ในขณะที่พฤติกรรมของผู้บริโภคต่อซูเปอร์มาร์เก็ตมีลักษณะใกล้เคียงกับพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อไฮเปอร์มาร์เก็ต และจากการเปรียบเทียบด้านทัศนคติ ซึ่งได้ระดับความพึงพอใจโดยรวมจำแนกตามส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ร้านขายของชำและร้านสะดวกซื้อมีจุดเด่นโดยรวมในด้านสถานที่จัดจำหน่าย โดยเฉพาะในเรื่องของความสะดวกในการเดินทางไปซื้อสินค้า ส่วนซูเปอร์มาร์เก็ตและไฮเปอร์มาร์เก็ตมี

* ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ทุนงบประมาณแผ่นดิน

** อาจารย์ประจำวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

*** อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีและการจัดการอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

จุดเด่นโดยรวมในด้านผลิตภัณฑ์ ทั้งในเรื่องของความสดใหม่ของสินค้า ความหลากหลายของประเภทสินค้า ความหลากหลายของยี่ห้อสินค้า และความเพียงพอของจำนวนสินค้าต่อความต้องการ สำหรับความคิดเห็นของผู้ประกอบการเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันด้านการตลาด ของคณะผู้วิจัยและวิทยากร ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าวในทุกด้าน

โครงการวิจัยนี้คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันด้านการตลาด ในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขาย การจัดพื้นที่การใช้สอยภายในร้าน การจัดชั้นวางสินค้า การเลือกทำเลที่ตั้งร้าน และการจัดเก็บข้อมูลลูกค้า

คำสำคัญ: พฤติกรรมผู้บริโภค, ทศนคติ, ร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย

ABSTRACT

The research is to study the behaviors and attitudes of the consumers towards the four-type retail stores such as grocery store, convenience store, supermarket, and hypermarket, which were analyzed by marketing competition and academic seminar for the entrepreneurs who would like to participate in the discussion in order to find the way to develop the marketing competition for a grocery store.

The subjects and the sampling groups were 400 residents, 15 and over, who lived in Bangkok and their names were in the registration of Provincial Administration from the total of 4,457,893. The instruments in the research were questionnaire and interview. The statistics used included frequency, percentage, mean, and content analysis.

The results from the four-type retail stores based on item purchased per time, money spent per time, frequent day of purchasing, type of goods purchased revealed that the behavior of the consumers to the grocery store was similar to that of the consumers to the convenience store, whereas the behavior of the consumers to the supermarket was similar to that of the consumers to the hypermarket. Compared in terms of the attitudes, the satisfaction level was categorized by the marketing mix. It was found that the grocery store and convenience store were mutually unique in terms of location such as the convenience of commuting, whereas the supermarket and hypermarket were mutually unique in terms of products such as the freshness, varieties of products and brands, and the sufficiency of products and brand quantity. When asking about the opinions of the potential development of marketing competition, the entrepreneurs totally agreed with the researchers recommendations.

It was suggested that the potential development should be applied in terms of product, price, place, promotion, space and shelf arrangement, location, and customer database filing.

Keywords: consumer behaviors. consumer attitudes. grocery store.

บทนำ

ภายหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2541 ผู้ประกอบการค้าปลีกไทยประสบปัญหาสภาพคล่องและมีหนี้ต่างประเทศจำนวนมาก จำเป็นต้องหาผู้ร่วมทุนหรือขายกิจการให้นักลงทุนต่างประเทศ ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ส่งเสริมการลงทุนในกิจการค้าปลีกและค้าส่งสินค้าอุปโภคบริโภค โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 ธันวาคม 2541 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2542 เพื่อให้ นักลงทุนต่างประเทศเข้ามาลงทุนหรือเข้ามาถือหุ้นในกิจการที่เปิดดำเนินการอยู่แล้วได้ นอกจากนี้ นักลงทุนต่างประเทศสามารถยื่นขอจดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์ได้ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2542 ผลที่เกิดขึ้นจากนโยบายส่งเสริมการลงทุนในกิจการค้าปลีก ส่งผลให้มีการเข้ามาลงทุนของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ (modern trade) เป็นจำนวนมาก การแข่งขันของธุรกิจค้าปลีกทวีความรุนแรงมากขึ้น อีกทั้งมีการปรับตัวและหากกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและเพื่อรักษาส่วนแบ่งทางการตลาด (market share) ทั้งกลยุทธ์ในการเร่งขยายสาขาทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เพื่อขยายฐานการตลาด การนำกลยุทธ์ทางด้านราคาเข้ามาใช้ในการแข่งขัน การเน้นการบริหารจัดการที่ทันสมัย การส่งเสริมการขายลักษณะต่างๆ หรือแม้กระทั่งการพัฒนาระบบการให้บริการ สิ่งต่าง ๆ ข้างต้น มีผลกระทบต่อธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมประเภทร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย (grocery store) อย่างมาก โดยร้านขายของชำหรือร้านโชห่วยมียอดขายลดลงและมีจำนวนมากที่ต้องปิดกิจการลง เกิดการต่อต้านและการเรียกร้องจากผู้ประกอบการร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย เพื่อให้ภาครัฐเข้ามากำกับดูแลการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันด้านการตลาดร้านค้าปลีกประเภทร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย เพื่อที่จะช่วยให้ร้านขายของชำหรือร้านโชห่วยสามารถปรับตัวและสามารถอยู่รอดได้ ภายใต้สภาวะการแข่งขันที่รุนแรงของธุรกิจค้าปลีกในปัจจุบัน และเพื่อลดปัญหาการปิดกิจการของร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลชนิดทุติยภูมิ (secondary data) โดยการศึกษาจากหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ทางการตลาดและแผนการตลาด การแบ่งส่วนตลาด พฤติกรรมผู้บริโภคและการตัดสินใจกลยุทธ์การค้าปลีก และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาออกแบบเครื่องมือชนิดปฐมภูมิ (primary data) โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อร้านค้าปลีกทั้ง 4 ประเภท ต่อส่วนประสมทางการตลาด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค (personal factors) ที่สำคัญได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ย อาชีพ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546 หน้า 204) โดยนำผลการวิจัยนำเสนอในการสัมมนาทางวิชาการ เพื่อหาข้อสรุปในการจัดทำแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันด้านการตลาดร้านค้าปลีกประเภทร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อร้านค้าปลีกทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ ร้านขายของชำ ร้านสะดวกซื้อ ซูเปอร์มาร์เก็ต และไฮเปอร์มาร์เก็ต
2. เพื่อวิเคราะห์หาคู่แข่งชั้นทางการตลาดของร้านค้าปลีกประเภทร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย โดยวิเคราะห์จากพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภค ร่วมกับการอภิปรายผลการสัมมนาทางวิชาการ
3. เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันด้านการตลาดร้านค้าปลีกประเภทร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ตามทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป จำนวน 4,457,893 คน โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีทราบขนาดของประชากร (ชานินทร์, 2551, 45) ได้ขนาดตัวอย่าง 399.96 คน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงจัดเก็บขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 400 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi - stage sampling) ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับกรณีที่ประชากรมีขนาดใหญ่และสามารถแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มๆ ได้ และแต่ละกลุ่มยังสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยๆ ได้อีก โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified sampling) โดยแบ่งกรุงเทพมหานครออกตามเกณฑ์การแบ่งกลุ่มการปฏิบัติงานของสำนักงาน จำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มกรุงเทพกลาง กลุ่มกรุงเทพใต้ กลุ่มกรุงเทพเหนือ กลุ่มกรุงเทพตะวันออก กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ และกลุ่มกรุงเทพมหานครใต้

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster sampling) ซึ่งทั้ง 6 กลุ่มจะประกอบด้วยเขตต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 50 เขต จากนั้นสุ่มสำนักงานเขตกลุ่มละ 1 เขต รวม 6 เขต โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ได้แก่ เขตพญาไท เขตคลองเตย เขตลาดพร้าว เขตมีนบุรี เขตบางพลัด และเขตบางแค

ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างในแต่ละเขต โดยแบ่งสัดส่วนขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนประชากรของแต่ละเขต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะให้เลือกเพียงคำตอบเดียว ลักษณะให้เลือกตอบแบบเรียงลำดับ เพื่อเก็บข้อมูลด้านสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมของผู้บริโภค สำหรับลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) และแบบการจัดลำดับบังคับ (forced ranking scale) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริโภค และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (open ended questionnaire) เพื่อเก็บข้อมูลข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่น ๆ ที่มีต่อร้านค้าปลีกทั้ง 4 ประเภท

ส่วนที่ 2 การสัมมนาทางวิชาการ โดยเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านร้านค้าปลีก และผู้ประกอบการร้านขายของชำ จำนวน 50 ราย เข้าร่วมการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันด้านการตลาด ร้านค้าปลีกประเภทร้านขายของชำหรือร้านโชห่วย” เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เดือนมกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 ณ สำนักงานเขตที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้านสังคมศาสตร์ สำหรับการสัมมนาทางวิชาการ จัดขึ้นเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2552

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปและพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ใช้วิธีหาค่าความถี่ (frequency) และสรุปออกมาเป็นค่าร้อยละ (percentage) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอเป็นค่าความถี่ (frequency)

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า เพศชายเคยซื้อสินค้าจากร้านขายของชำมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่ผู้ที่เคยซื้อสินค้าจากร้านขายของชำคือ ผู้ที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 15-30 ปี ผู้ที่ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา และพนักงานบริษัท ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน ผู้ที่เดินทางไปศึกษา/ทำงานโดยรถประจำทาง เดิน หรือรถจักรยาน กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่ซื้อสินค้าจากร้านค้าปลีกทั้ง 4 ประเภทน้อยที่สุด ในขณะที่กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา พนักงานบริษัท และผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน เป็นกลุ่มผู้บริโภคหลักที่มีการจับจ่ายใช้สอยสินค้าจากร้านค้าปลีกทั้ง 4 ประเภท โดยส่วนใหญ่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าในช่วงเวลา 16.01-22.00 น.

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคต่อร้านค้าปลีกทั้ง 4 ประเภท

รายละเอียด	ร้านขายของชำ	ร้านสะดวกซื้อ	ซูเปอร์มาร์เก็ต	ไฮเปอร์มาร์เก็ต
จำนวนชั้นที่ซื้อเฉลี่ย/ครั้ง	1-3 ชั้น	2-5 ชั้น	6 ชั้นขึ้นไป	6 ชั้นขึ้นไป
จำนวนเงินที่ซื้อเฉลี่ย/ครั้ง	ต่ำกว่า 100 บาท	50-200 บาท	201-500 บาท	501 บาทขึ้นไป
วันที่ซื้อสินค้าน้อยที่สุด	วันทำงาน	วันทำงาน	วันหยุด	วันหยุด
สินค้าที่ซื้อบ่อยที่สุด 3 ลำดับแรก	1. เครื่องดื่ม 2. ขนมขบเคี้ยว/ ลูกอม/หมากฝรั่ง 3. ของใช้กับร่างกาย	1. อาหารพร้อม รับประทาน 2. เครื่องดื่ม 3. ขนมขบเคี้ยว/ ลูกอม/หมากฝรั่ง	1. ของใช้กับร่างกาย 2. ของใช้ในบ้าน 3. ของใช้ในครัว	1. ของใช้กับร่างกาย 2. ของใช้ในบ้าน 3. ของใช้ในครัว
ระยะทางจากบ้านและที่ทำงานถึง ร้านค้าปลีก	ไม่เกิน 500 เมตร	ไม่เกิน 500 เมตร	1 – 5 กิโลเมตร	1 – 5 กิโลเมตร

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคต่อร้านค้าปลีกทั้ง 4 ประเภท พบว่า พฤติกรรมการซื้อสินค้าจากร้านขายของชำกับร้านสะดวกซื้อมีความใกล้เคียงกัน และพฤติกรรมการซื้อสินค้าจากร้านซูเปอร์มาร์เก็ตและไฮเปอร์มาร์เก็ตมีความใกล้เคียงกัน

จากการสอบถามถึงระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อร้านค้าปลีกทั้ง 4 ประเภท จำแนกตามส่วนประสมทางการตลาด สามารถสรุปรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จุดเด่นของร้านค้าปลีกแต่ละประเภท จำแนกตามส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาด	จุดเด่นของร้านค้าปลีกแต่ละประเภท			
	ร้านขายของชำ	ร้านสะดวกซื้อ	ซูเปอร์มาร์เก็ต	ไฮเปอร์มาร์เก็ต
ด้านผลิตภัณฑ์	ความสดใหม่ของสินค้า	ความสดใหม่ของสินค้า	ความสดใหม่ของสินค้า	ความหลากหลายของยี่ห้อสินค้า
ด้านราคา	ราคาของสินค้า	การคิดป้ายแสดงราคาสินค้าต่อหน่วย	การคิดป้ายแสดงราคาสินค้าต่อหน่วย	การคิดป้ายแสดงราคาสินค้าต่อหน่วย
ด้านสถานที่จัดจำหน่าย	ความสะดวกในการเดินทางไปซื้อสินค้า	ความสะดวกในการเดินทางไปซื้อสินค้า	การมีร้านค้าอื่นให้บริการร่วมอยู่ด้วย	ความเพียงพอของที่จอดรถ
ด้านการส่งเสริมการตลาด	การให้สินเชื่อ	อรรถาศัยของผู้ขาย/พนักงาน	การจัดบูธแสดงสินค้าและการรับชำระด้วยบัตรเครดิต	การรับชำระด้วยบัตรเครดิต

ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจโดยรวมจำแนกตามส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ร้านขายของชำและร้านสะดวกซื้อมีจุดเด่นโดยรวมในด้านสถานที่จัดจำหน่าย โดยเฉพาะในเรื่องของความสะดวกในการเดินทางไปซื้อสินค้า ส่วนซูเปอร์มาร์เก็ตและไฮเปอร์มาร์เก็ตมีจุดเด่นโดยรวมในด้านผลิตภัณฑ์ ทั้งในเรื่องของความสดใหม่ของสินค้า ความหลากหลายของประเภทสินค้า ความหลากหลายของยี่ห้อสินค้า และความเพียงพอของจำนวนสินค้าต่อความต้องการ

โดยจากการสัมมนาทางวิชาการ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันด้านการตลาดที่คณะผู้วิจัยและวิทยากรได้นำเสนอในการสัมมนา และผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะนำแนวทางดังกล่าวไปปฏิบัติต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่มีช่วงอายุตั้งแต่ 15-30 ปี ผู้ที่ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา และพนักงานบริษัท ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน โดยส่วนใหญ่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าในช่วงเวลา

16.01-22.00 น. ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร ไตรทศพร (2550 หน้า 58) ที่กล่าวไว้ว่า กลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 21-30 ปี ประกอบอาชีพข้าราชการและพนักงานบริษัท มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท

แม้ว่าพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อร้านขายของชำมีลักษณะใกล้เคียงกับพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อร้านสะดวกซื้อ แต่ร้านสะดวกซื้อมีความเหนือกว่าร้านขายของชำในเรื่องของจำนวนชั้นและจำนวนเงินที่ผู้บริโภคซื้อสินค้าเฉลี่ย/ครั้งที่สูงกว่า รวมถึงระดับความพึงพอใจโดยรวมของผู้บริโภคที่มีต่อร้านสะดวกซื้อสูงกว่าระดับความพึงพอใจโดยรวมของผู้บริโภคที่มีต่อร้านขายของชำในทุกด้าน ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด แม้แต่เรื่องของความสะดวกในการเดินทางไปซื้อสินค้า และความรวดเร็วในการรับชำระสินค้า ซึ่งเป็นจุดแข็งของร้านขายของชำ ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อร้านสะดวกซื้อยังสูงกว่าร้านขายของชำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร เสภาภายน (2546, หน้า 84) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริโภคมีความพอใจร้านค้าปลีกสมัยใหม่ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความหลากหลายของสินค้า ด้านราคา ด้านการตกแต่งร้าน ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านการให้บริการ

เมื่อเปรียบเทียบประเภทของสินค้าที่ผู้บริโภคซื้อจากร้านของชำบ่อยที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ สินค้าประเภทเครื่องดื่ม สินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว/ลูกอม/หมากฝรั่ง และสินค้าที่ใช้กับร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชณี เสาร์แก้ว (2550, หน้า 74) ที่กล่าวไว้ว่า สินค้าที่จำหน่ายในธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมมากที่สุด ได้แก่ ขนมและของขบเคี้ยว สินค้าประเภทเครื่องดื่ม สินค้าที่ใช้ส่วนตัว และอาหารสด โดยร้านขายของชำมีจุดเด่นในด้านความสะดวกในการเดินทางไปซื้อสินค้า ระยะทางไม่เกิน 500 เมตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุติพร หล่อวนิชย์ (2550, หน้า 77) ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการที่ร้านค้าตั้งอยู่ใกล้บ้านมากที่สุด

จากการอภิปรายผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้ทราบข้อเท็จจริงบางประการนำมาประกอบการจัดทำแนวทางการพัฒนาศักยภาพทางการแข่งขันด้านการตลาดร้านค้าปลีกประเภทร้านขายของชำหรือร้านโชห่วยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

สถานที่จัดจำหน่ายเป็นส่วนประสมทางการตลาดด้านที่เด่นที่สุดของร้านขายของชำ ดังนั้น ร้านขายของชำจำเป็นต้องรักษาจุดเด่นด้านสถานที่จัดจำหน่ายให้คงไว้และอาจปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ทั้งในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกในการเลือกซื้อสินค้า เช่น ตะกร้า รถเข็น เป็นต้น ความสะดวก โปร่งโล่ง เย็นสบายของสถานที่ และการจัดวางสินค้าอย่างเป็นระเบียบ/หมวดหมู่ ในขณะที่เดียวกันร้านขายของชำควรปรับปรุงด้านผลิตภัณฑ์ในเรื่องความหลากหลายของยี่ห้อและประเภทของสินค้า ความเพียงพอของจำนวนสินค้าต่อความต้องการ และความสดใหม่ของสินค้า อีกทั้งควรปรับปรุงด้านราคาในเรื่องการติดป้ายแสดงราคาสินค้าต่อหน่วย อาจมีการจัดรายการส่งเสริมการขายเป็นบางครั้ง เช่น จัดรายการซื้อ 1 แถม 1 ลดราคาสินค้า จัดกิจกรรมชิงโชค เป็นต้น เพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคเข้ามาซื้อสินค้าภายในร้านมากขึ้น

สิ่งจำเป็นที่สุดในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันคือ เรื่องของฐานข้อมูล ไม่ว่าผู้ประกอบการจะตัดสินใจดำเนินการในเรื่องใดควรจะต้องมีฐานข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจดำเนินการทั้งสิ้น เริ่มตั้งแต่การหาสถานที่เพื่อเปิดร้านขายของชำสำหรับผู้ประกอบการที่จะเริ่มดำเนินธุรกิจนี้ ก็จะต้องมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่กำลังพิจารณาในเรื่องของจำนวนประชากรที่คาดว่าจะจะเป็นกลุ่มผู้บริโภคของร้าน จำนวนร้านที่คาดว่าจะเป็คู่แข่งซึ่งจะมีผลต่อการแบ่งส่วนแบ่งการตลาด พื้นที่ที่จะใช้สำหรับเป็นที่จอดรถสำหรับผู้บริโภคซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภค การเดินทางของประชากรบริเวณสถานที่ที่กำลังพิจารณาเพื่อพิจารณาว่าสถานที่ดังกล่าวอยู่ในจุดที่โดดเด่น สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการจะต้องมีการประมาณการรายรับจากจำนวนประชากรที่คาดว่าจะเป็กลุ่มผู้บริโภคของร้าน ประกอบกับส่วนแบ่งการตลาดที่คาดว่าจะได้รับ โดยนำข้อมูลจำนวนร้านค้าปลีกที่คาดว่าจะเป็คู่แข่งมาประกอบการพิจารณา ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวผู้ประกอบการจะสามารถประมาณการรายรับที่จะเกิดขึ้นหากมีการเปิดร้านขายของชำในสถานที่ดังกล่าว และนำไปพิจารณาเปรียบเทียบกับรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดร้านขายของชำในสถานที่ดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นค่าเช่า ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ต้นทุนสินค้า เพื่อผู้ประกอบการจะสามารถเลือกสถานที่ที่เห็นว่าเหมาะสมที่จะเปิดร้านขายของชำมากที่สุด

สำหรับการตกแต่งร้านขายของชำ ฐานข้อมูลเรื่องวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และสมันิยมของประชากรในพื้นที่ตั้งร้านจะช่วยสะท้อนลักษณะนิสัยและรสนิยมของประชากรในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งผู้ประกอบการสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการตกแต่งร้านขายของชำให้สอดคล้องกับนิสัยและรสนิยมของประชากรในพื้นที่

นอกจากนี้ ฐานข้อมูลเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าเกี่ยวกับสถานที่ของร้านค้าปลีกสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการตกแต่งร้านขายของชำได้ โดยจากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจเกี่ยวกับสถานที่จัดจำหน่ายของร้านของชำในเรื่องของความสะอาด และความสะดวกสบายในการเดินเลือกซื้อสินค้าทั้งในเรื่องของแสงสว่างและความกว้างขวางของทางเดินภายในร้านตำมาก ซึ่งข้อมูลดังกล่าวผู้ประกอบการสามารถนำมาใช้ปรับปรุงร้านขายของชำให้ตรงกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภค โดยมีการปรับปรุงร้านให้มีความสะอาด มีแสงสว่างและอากาศถ่ายเทเพียงพอ โปร่งโล่ง เย็นสบาย ทั้งนี้ การเปิดเพลงตามกระแสนิยมของผู้บริโภคภายในร้านจะสามารถช่วยเพิ่มบรรยากาศที่ดีในการเลือกซื้อสินค้าให้แก่ผู้บริโภค

การจัดแบ่งประเภทสินค้าให้เป็นหมวดหมู่ ผู้ประกอบการอาจศึกษาวิธีการจัดแบ่งประเภทสินค้าจากร้านค้าปลีกประเภทอื่นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับขนาดและพื้นที่ของร้านขายของชำ สำหรับการจัดเรียงสินค้า ควรมีการจัดเรียงสินค้าเพื่อให้สามารถขายสินค้าได้มากขึ้น อันเป็นการช่วยเพิ่มยอดขายของร้าน โดยนำสินค้าที่ทางร้านใช้เพื่อส่งเสริมการขาย ซึ่งควรเป็นสินค้าที่เป็นที่รู้จักมาวางแสดงไว้ด้านหน้าของร้าน เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน สำหรับสินค้าที่ทางร้านขายดีหรือสินค้าที่มีความจำเป็นควรจัดวางไว้ด้านในสุดของร้าน เพื่อให้ผู้บริโภคเห็นสินค้าที่จำหน่ายภายในร้านทั้งหมดระหว่างที่เดินมาหยิบสินค้านั้นๆ สำหรับสินค้าประเภทของใช้ประจำวันควรจัดวางไว้ส่วนกลางของร้าน และควรจัดพื้นที่ให้กว้าง เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถ

เลือกซื้อสินค้าได้สะดวก ส่วนด้านหน้าของร้านหรือบริเวณที่คิดเงิน ควรนำสินค้าฟุ่มเฟือยซึ่งไม่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น สินค้าแฟชั่น หมวกฝรั่ง ลูกอม เป็นต้น มาวางแสดงไว้ เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าเหล่านี้โดยไม่ตั้งใจ สำหรับสินค้าที่มียอดขายต่ำควรมีการปรับเปลี่ยนที่วางสินค้า หรือมีการปรับเปลี่ยนสินค้าอื่นมาทดแทน ผู้ประกอบการจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค การกล่าวคำต้อนรับและคำขอบคุณผู้บริโภคมามีให้บริการ การมีอัธยาศัยที่ดีพร้อมรอยยิ้ม การพูดคุยกับผู้บริโภคอย่างเป็นมิตร จะช่วยสร้างความอบอุ่นและความเป็นกันเองให้กับผู้บริโภค รวมถึงการจดจำผู้บริโภคมจะช่วยเพิ่มความประทับใจ ผู้ประกอบการควรจะให้อิสระแก่ผู้บริโภคในการเดินเลือกซื้อสินค้าภายในร้าน

จากการสัมมนาทางวิชาการ วิทยากรได้ชี้ให้เห็นถึงทิศทางพฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบันและอนาคตในช่วง 3-5 ปี เน้นการบริโภคสินค้าเพื่อสุขภาพ โดยเล็งเห็นความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงสินค้าเทคโนโลยี และสินค้าพร้อมรับประทาน ในส่วนของการจัดพื้นที่การใช้สอยภายในร้าน ได้ให้ตัวอย่างการจัดผังร้าน และแนะนำถึงการจัดชั้นวางสินค้าแต่ละชั้นควรวางให้เกิดความสัมพันธ์หรือมีความต่อเนื่องกันของสินค้า โดยคำนึงถึงความสะดวกต่อการค้นหาสินค้าของลูกค้า สำหรับการเลือกทำเลที่ตั้งร้าน เป็นย่านที่ประชาชนหนาแน่น เป็นย่านชุมชน ศูนย์กลางการค้า ศูนย์กลางเชื่อมโยงจรดโดยสาร การจราจรผ่านไปมาหน้าร้าน ไม่มีการแข่งขันที่รุนแรง หรือควรหลีกเลี่ยง ควรจะอยู่ฝั่งถนนที่คนเลิกงานจากในเมืองกลับบ้าน และมีแนวโน้มเจริญเติบโตในอนาคตอันใกล้

บรรณานุกรม

จิตติพร หล่อวนิชย์. (2550). *การตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคร้านขายของชำในเขตอำเภอคลองหลวง*

จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.

ดวงพร เสภาภาน. (2546). *การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริโภคในการใช้บริการร้านค้า*

ปลีกแบบดั้งเดิม (ร้านโชห่วย) กับร้านค้าปลีกสมัยใหม่ (ร้านสะดวกซื้อ) ในเขตกรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ:

บิสิเนสฮาร์แอนด์ส์.

รัชณี เสาร์แก้ว. (2550). *ปัญหาและวิธีการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในการ*

แข่งขันธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ

มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

วราพร ไตรทศพร. (2550). *พฤติกรรมการซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*.

สารนิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2546). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

นโยบายคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาและสินค้าที่มีความแตกต่าง
กับความไม่สมมาตรในผลิตภาพของการวิจัยและพัฒนา

INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS PROTECTION AND DIFFERENTIATED
PRODUCT WITH ASYMMETRY IN R&D PRODUCTIVITY

วสิน โรจยารูณ *

Wasin Rojayaroon

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจในการทำ R&D ของหน่วยธุรกิจและผลของการทำนโยบายคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ภายใต้บริบทการแข่งขันของประเทศ North-South (ประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา) ซึ่งทั้งสองประเทศสามารถทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อลดต้นทุน (process R&D) แต่มีผลิตภาพในการนำ R&D ไปใช้ต่างกัน และสินค้าที่ผลิตได้มีความแตกต่างกัน (differentiated product) ผลการศึกษพบว่า การเลือกระดับ R&D จะมีลักษณะเป็นกลยุทธ์ที่สนับสนุนกันระหว่างสองประเทศ (strategic complement) เมื่อไม่มีการคุ้มครองสิทธิ แต่กลยุทธ์จะกลายเป็นลักษณะทดแทนกันระหว่างสองประเทศ (strategic substitute) เมื่อมีการคุ้มครองสิทธิ ประเทศที่มีผลิตภาพต่ำกว่าจะเสียประโยชน์จากการบังคับใช้นโยบายคุ้มครองสิทธิเสมอ ขณะที่ประเทศที่มีผลิตภาพสูงกว่าจะได้ประโยชน์จากการใช้นโยบายคุ้มครองสิทธิก็ต่อเมื่อมีระดับความแตกต่างในผลิตภาพมากพอ สินค้าที่ทั้งสองประเทศผลิตได้สามารถทดแทนกันได้ในระดับหนึ่ง

คำสำคัญ: ทรัพย์สินทางปัญญา, การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา, การวิจัยและพัฒนา

ABSTRACT

This research focused on R&D investment's decision and effect of Intellectual Property Rights: IPR in the context of North-South trade (developed-developing country) which could invest in process R&D to reduce

* นิสิตหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

production cost but had asymmetric in R&D productivity and products were not homogeneous. Results showed that R&D investment's decision was strategic complement if there was no IPR but was strategic substitute if there was IPR. South country always worse off from IPR enforcement while North Country would better off if different in R&D productivity was large enough and products were nearly homogeneous.

Keywords: intellectual property. Intellectual Property Rights Protection. research and development.

บทนำ

การวิจัยและพัฒนา (research and development: R&D) เป็นปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะและผลกำไรของหน่วยธุรกิจ ในแง่ของการปรับปรุงกระบวนการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า การวิจัยและพัฒนาจึงถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญา (intellectual property) ที่มีมูลค่าต่อหน่วยธุรกิจและประเทศ

ภายหลังจากการประกาศบังคับใช้ข้อตกลงในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Trade-related aspects of Intellectual Property Rights: TRIPs) แนวโน้มของการดำเนินธุรกิจทั้งโลกกำลังไปสู่ทิศทางที่มีการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Rights: IPR) เป็นที่ชัดเจนว่า นโยบายการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามีผลทำให้การวิจัยและพัฒนาสูงขึ้นจริง โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมสินค้าที่พึ่งพิงเทคโนโลยีและการวิจัยสูง อาทิ อุตสาหกรรมยาและสารเคมี อุตสาหกรรมสินค้าอิเล็กทรอนิกส์

คำถามสำคัญในประเด็นของการคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาคือเรื่องของแรงจูงใจ ประเทศที่พัฒนาแล้วมักจะเป็นผู้สนับสนุนในการทำนโยบายคุ้มครองสิทธิ เนื่องจากประเทศเหล่านั้นเป็นผู้ที่มีการวิจัยและพัฒนาอยู่ในระดับสูง สามารถนำผลจากการวิจัยและพัฒนาไปใช้ได้จริง กล่าวคือ เป็นหน่วยธุรกิจที่มีผลิตภาพในการวิจัยและพัฒนา (R&D productivity) ที่สูงกว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือ ประเทศที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนาเลือกที่จะใช้ความรู้จากการวิจัยของประเทศพัฒนาแล้วมากกว่าที่จะทำการวิจัยด้วยตนเอง ลอกเลียนแบบกระบวนการผลิต (process innovation) ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศที่พัฒนาแล้วในแง่ของการแข่งขันทางการค้า จึงปรากฏข้อพิพาทระหว่างประเทศในเรื่องของการบังคับใช้นโยบายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอยู่เสมอ ๆ

แม้ว่ากรอบแนวคิดทางทฤษฎีจะบ่งชี้ว่านโยบายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาจะส่งผลดีต่อประเทศที่พัฒนาแล้วอยู่เสมอ ข้อสมมติประการสำคัญของงานศึกษาในอดีตคือ สินค้าในตลาดมีลักษณะเหมือนกันหมด (homogeneous goods) ซึ่งขัดแย้งกับความเป็นจริงที่สินค้าไม่สามารถทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์ การศึกษาในครั้งนี้จึงต้องการขยายกรอบแนวคิด และแบบจำลองที่ศึกษาผลของการคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาให้ครอบคลุมไปถึงประเด็นของสินค้าที่มีความแตกต่างกัน (differentiate product) (Chin & Grossman, 1988; Zigic, 2000; Liao & Wong, 2009; Poyago-Theotoky & Teerasuwannajak, 2011)

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ลักษณะประการสำคัญของการทำ R&D คือ การมี Spillover ทำให้หน่วยธุรกิจอื่น ๆ ได้รับผลประโยชน์จากการกระทำของหน่วยธุรกิจหนึ่ง ๆ การวิเคราะห์พฤติกรรมและการตัดสินใจในการทำ R&D ส่วนใหญ่จึงวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองการแข่งขันในตลาดของผู้ขายน้อยราย (oligopoly) ที่มีหน่วยธุรกิจในตลาดดำเนินกลยุทธ์ซึ่งส่งผลกระทบต่อกัน การศึกษาจึงใช้แนวคิดของทฤษฎีเกมส์ (game theory) ในการหาดุลยภาพของการแข่งขันภายใต้กลยุทธ์ตอบสนอง (reaction function) และเงื่อนไขที่เป็นลักษณะของตลาด

มีงานศึกษาในอดีตไม่น้อยที่เกี่ยวข้องกับการทำ R&D ของหน่วยธุรกิจโดยใช้แบบจำลองทางทฤษฎีเกมส์ ทั้งนี้ส่วนใหญ่มุ่งศึกษาถึงตัวแปรต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมของระบบที่มีผลต่อผลลัพธ์ของแบบจำลอง อาทิ การแข่งขันทางด้านปริมาณ (Cournot) หรือด้านราคา (Bertrand) (Lin & Saggi, 2002) การร่วมมือกันในช่วงขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาและ/หรือขั้นตอนการเลือกกระดัดการผลิต (D'Aspremont & Jacquemin, 1988; Suzumura, 1992) รวมไปถึงนโยบายคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Chin & Grossman, 1988; Zigic, 2000; Liao & Wong, 2009; Poyago-Theotoky & Teerasuwannajak, 2011)

ในการวิจัยครั้งนี้จะใช้แบบจำลองของ Poyago-Theotoky & Teerasuwannajak (2011) ซึ่งศึกษาผลของการทำนโยบายคุ้มครองสิทธิภายใต้ความแตกต่างของผลิตภาพในการทำ R&D ของหน่วยธุรกิจภายใต้สินค้าที่มีลักษณะเหมือนกัน (homogeneous product) โดยจะขยายแบบจำลองให้ครอบคลุมไปถึงกรณีที่สินค้ามีความแตกต่างกัน (heterogeneous or differentiate product)

Furukawa (2007, p.3647) สรุปผลลัพธ์ประการหนึ่งของการทำนโยบายคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาไว้ว่า การคุ้มครองสิทธิทำให้ระยะเวลาที่จะ “ผูกขาด” ความรู้ที่ได้จากการทำ R&D เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามภายใต้บริบทของการวิจัยและพัฒนา ความแตกต่างของสินค้าจะทำให้สินค้าจากประเทศอื่น ๆ ไม่สามารถทดแทนกันได้ กล่าวคือเกิดการ “ผูกขาด” ในตัวสินค้า ดังนั้นความแตกต่างของสินค้าไม่เพียงแต่ส่งผลต่อการตัดสินใจของหน่วยธุรกิจในการวิจัยและพัฒนาเท่านั้น แต่ยังมีผลเกี่ยวข้องกับนโยบายคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และความแตกต่างของสินค้ากับพฤติกรรมของหน่วยธุรกิจตั้งแต่การตัดสินใจทำวิจัยและพัฒนาไปจนถึงระดับการผลิตสินค้าและกำไรสุทธิ

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการตัดสินใจของแต่ละประเทศเริ่มต้นจากการเลือกกระดัดการทำ R&D เพื่อลดต้นทุนการผลิตสินค้า จากนั้นจึงผลิตสินค้า การศึกษาจึงทำแบบจำลองเกมส์ที่มี 2 ขั้นตอน โดยมีการตัดสินใจพร้อมกันในแต่ละผู้

เล่น (simultaneous moves) โดยให้เป็นการแข่งขันทางด้านปริมาณของผู้เล่นสองราย (duopoly cournot game) ซึ่งจะมีผลผลิตภาพในการวิจัยและพัฒนาที่แตกต่างกัน (asymmetric in R&D productivity) หน่วยธุรกิจมีการตัดสินใจเลือกระดับการทำ R&D จากนั้นจึงเลือกระดับการผลิตสินค้าโดยมีวัตถุประสงค์คือให้ได้กำไรสุทธิสูงสุด

การวิเคราะห์แบบจำลองจะใช้วิธี Backward induction เพื่อหาดุลยภาพของแนชในแต่ละ Subgame ย่อย โดยแบ่ง Game ทั้งหมดออกเป็น 2 Subgame ตามขั้นตอนการตัดสินใจของแต่ละประเทศ คือ Subgame แรกที่เป็นการเลือกระดับการวิจัยและพัฒนา และ Subgame ที่สองที่เป็นการเลือกระดับการผลิต

แบบจำลอง

พิจารณาแบบจำลองการแข่งขันทางด้านปริมาณของผู้เล่นสองราย คือประเทศ n (North) และประเทศ s (South) ประเทศทั้งสองผลิตสินค้าชนิดเดียวกันเพื่อส่งออกไปยังตลาดในประเทศที่สาม (Third market) ซึ่งมีอุปสงค์ต่อสินค้าจากประเทศ n (q_n) และประเทศ s (q_s) ในลักษณะเชิงเส้นตรง

$$P_i = 1 - q_i - \rho q_j \quad \dots(1)$$

$$0 \leq q_i < 1, 0 \leq \rho \leq 1, i, j \in \{n, s\} \text{ และ } i \neq j$$

ค่าพารามิเตอร์ ρ แสดงระดับการทดแทนกันของสินค้าระหว่าง q_n และ q_s กรณีที่ $\rho = 1$ หมายถึงสินค้าเหมือนกันและทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์ (homogeneous product) แต่ในกรณีที่ $\rho < 1$ หมายถึงสินค้ามีความแตกต่างกันจึงไม่สามารถทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์ (heterogeneous product)

ประเทศทั้งสองมีต้นทุนหน่วยสุดท้ายคงที่ในการผลิตสินค้าเท่ากับ \bar{c} โดยประเทศทั้งสองสามารถลงทุนวิจัยและพัฒนาเพื่อลดต้นทุนของตนเองได้ อย่างไรก็ตาม ความรู้ซึ่งเป็นผลผลิตจากการทำวิจัยและพัฒนานั้น สามารถใช้ร่วมกันได้ (R&D spillover) ด้วยอัตราเท่ากับ β หมายความว่าประเทศ i จะสามารถใช้ความรู้จากการทำวิจัยของประเทศ j ในสัดส่วนเท่ากับ β ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามสมการ

$$c_i = \bar{c} - \theta_i(x_i + \beta x_j) \quad \dots(2)$$

$$0 < \bar{c} < 1, 0 \leq x_i \leq 1, \beta \in \{0,1\}$$

x_i แทนระดับการทำวิจัยและพัฒนาของแต่ละประเทศ c_i แทนต้นทุนหน่วยสุดท้ายของประเทศ i ในการผลิตสินค้า q_i ซึ่งต้นทุนหน่วยสุดท้ายของการผลิตสินค้าจะลดลงเมื่อระดับการวิจัยและพัฒนาสูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผลผลิตภาพในการทำวิจัยและพัฒนาของทั้งสองประเทศซึ่งแทนด้วย θ_i นั้น สามารถแตกต่างกันได้ เพื่อศึกษาผลของความแตกต่างดังกล่าวนี้ กำหนดให้ประเทศ s มีผลิตภาพในการทำวิจัยและพัฒนาต่ำกว่าประเทศ n โดยให้ θ_i แทนผลิตภาพในการทำวิจัยและพัฒนาซึ่งเปรียบเทียบระหว่างประเทศ n และ s กล่าวคือ $\theta_n = 1$ และ $\theta_s = \theta$ ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วง 0 ถึง 1

ในการศึกษาจะพิจารณาค่า β เป็นผลของนโยบายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยถือว่าความรู้ที่ได้จากการวิจัยและพัฒนา (R&D output) ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง กรณีที่ $\beta = 1$ หมายถึงทั้งสองประเทศมีการใช้ R&D ร่วมกันได้โดยไม่มีกีดกันจากนโยบายคุ้มครองสิทธิ (no protection) และกรณีที่ $\beta = 0$ หมายถึง มีการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเต็มที่ (full protection) การทำ R&D จะไม่มี Spillover อีกต่อไป

เพื่อให้ปัญหาค่าไรมีจุดสูงสุด จึงกำหนดให้การทำวิจัยและพัฒนาที่มีต้นทุนหน่วยสุดท้ายในการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้น โดยให้ต้นทุนการทำวิจัยและพัฒนาของแต่ละประเทศอยู่ในฟังก์ชันกำลังสองจากสมการ

$$R_i = \frac{v_i x_i^2}{2}$$

($v_i > 0$) โดยที่ v_i แทนประสิทธิภาพในการทำวิจัยและพัฒนา หากค่า v_i สูง หมายถึง ประสิทธิภาพในการทำวิจัยและพัฒนาของประเทศอยู่ในระดับต่ำ ทำให้มีต้นทุนต่อหน่วยของระดับการทำวิจัยและพัฒนาต่อหน่วยสูง อย่างไรก็ตาม เพื่อศึกษาเฉพาะความแตกต่างผลิตภาพในการทำวิจัยและพัฒนาของทั้งสองประเทศ จึงกำหนดให้ทั้งสองประเทศมีประสิทธิภาพในการทำวิจัยและพัฒนาเท่ากัน กล่าวคือ $v_n = v_s = v$

ขั้นตอนการเลือกปริมาณการผลิต

ภายใต้อุปสงค์เชิงเส้นตรงข้างต้น ปริมาณการผลิตของแต่ละประเทศที่ทำให้กำไรจากการขายสินค้าสูงสุดคือ $q_i = (1 - \rho q_j - c_i)/2$ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุดในรูปของการตอบสนองต่อการตัดสินใจของประเทศคู่แข่ง ซึ่งจะพบว่าแต่ละประเทศจะตอบสนองต่อการเพิ่มปริมาณการผลิตสินค้าของคู่แข่งด้วยการลดปริมาณการผลิตสินค้าของตนจากกลยุทธ์ข้างต้น คุณภาพของแนช (Nash equilibrium) ซึ่งเป็นผลลัพธ์ของการแข่งขันทางปริมาณของผู้ขายสองราย (duopoly) คือ $q_i^* = \frac{2(1-c_i) - \rho(1-c_j)}{(4-\rho^2)}$ ในเบื้องต้นพบว่าเงื่อนไขของการที่ตลาดยังคงมีผู้ขายสองรายคือต้นทุนการผลิตสินค้าจะต้องไม่ต่างกันจนเกินไป ซึ่งจะได้ว่า $2(1 - c_s) > \rho(1 - c_n)$ (เงื่อนไขดังกล่าวคือ $q_s > 0$ เนื่องจากความได้เปรียบของประเทศ n ทำให้มีสมมติฐานว่า $q_n > q_s$ ดังนั้นเมื่อ $q_s > 0$ ทำให้ $q_n > 0$ ด้วย ทำให้ตลาดมีสินค้าของทั้งสองประเทศเสมอ (duopoly)) เนื่องจากต้นทุนการผลิตสินค้าของทั้งสองประเทศขึ้นอยู่กับการทำ R&D ความแตกต่าง

ของต้นทุนจึงมาจากการทำ R&D เช่นกัน เมื่อแทนฟังก์ชันต้นทุนหน่วยสุดท้าย (สมการ(2)) ลงในเงื่อนไขของตลาดผู้เล่นสองราย จะได้เงื่อนไขว่า $\theta > \frac{\rho}{2}$ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ระบุขอบเขตของการแข่งขันว่า ประเทศที่จะแข่งขันกันได้นั้น จะต้องมีระดับผลิตภาพในการทำ R&D ที่ไม่ต่างกันจนเกินไป(กรณีที่ $\beta = 1$ จะได้ว่า $(2 - \rho)(1 - \bar{c}) > (\rho - 2\theta)(x_n + x_s)$ เนื่องจากฝั่งซ้ายมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับศูนย์ อสมการจะเป็นจริงก็ต่อเมื่อ $\theta > \frac{\rho}{2}$ สำหรับทุกค่า \bar{c} และ ρ ที่เป็นไปได้ ส่วนกรณีที่ $\beta = 0$ จะได้ว่า $(2 - \rho)(1 - \bar{c}) > \rho x_n - 2\theta x_s$ ซึ่งจะได้เงื่อนไข $\theta > \frac{\rho}{2} \left(\frac{x_n}{x_s} \right)$ อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์จะพิจารณาเงื่อนไข $\theta > \frac{\rho}{2}$ แทน โดยมีสมมติฐานว่า $x_n > x_s$ ซึ่งจะพิสูจน์สมมติฐานภายหลัง ทำให้การวิเคราะห์ค่า θ ภายใต้เงื่อนไข $\theta > \frac{\rho}{2}$ ครอบคลุมเงื่อนไข $\theta > \frac{\rho}{2} \left(\frac{x_n}{x_s} \right)$)

จากดุลยภาพในตลาดสินค้า เมื่อแทนด้วยฟังก์ชันต้นทุนหน่วยสุดท้าย (สมการ(2)) จะทำให้ได้ปริมาณการผลิตสินค้าของแต่ละประเทศเป็นฟังก์ชันขึ้นอยู่กักระดับของ R&D ในแต่ละกรณีตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ดุลยภาพในตลาดสินค้าในแต่ละกรณี (หมายเหตุ: $A = 1 - \bar{c}$)

Case	ประเทศ n	ประเทศ s	คุณสมบัติ
$\beta = 1$ No Protection	$q_n^{NP} = \frac{(2 - \rho)A + (2 - \theta\rho)(x_n + x_s)}{(4 - \rho^2)}$	$q_s^{NP} = \frac{(2 - \rho)A + (2\theta - \rho)(x_n + x_s)}{(4 - \rho^2)}$	$\frac{dq_i^{NP}}{dx_i} > 0, \frac{dq_i^{NP}}{dx_j} > 0$
$\beta = 0$ Full Protection	$q_n^{FP} = \frac{(2 - \rho)A + (2x_n - \rho\theta x_s)}{(4 - \rho^2)}$	$q_s^{FP} = \frac{(2 - \rho)A + (2\theta x_s - \rho x_n)}{(4 - \rho^2)}$	$\frac{dq_i^{FP}}{dx_i} > 0, \frac{dq_i^{FP}}{dx_j} < 0$

จากดุลยภาพจะเห็นได้ว่า ในกรณีที่ไม่มีการคุ้มครองสิทธิ ($\beta = 1$) ปริมาณการผลิตสินค้าแต่ละประเทศในดุลยภาพจะเพิ่มขึ้น ไม่ว่าประเทศใดจะเพิ่มระดับการทำ R&D ก็ตาม ซึ่งเป็นผลของ R&D Spillover ทำให้ต้นทุนของทุก ๆ ประเทศต่ำลง แต่ในกรณีที่มีการคุ้มครองสิทธิ ($\beta = 0$) ปริมาณการผลิตสินค้าแต่ละประเทศในดุลยภาพจะเพิ่มขึ้นเฉพาะเมื่อประเทศตนเองทำ R&D เท่านั้น การเพิ่มระดับ R&D ของคู่แข่ง นอกจากจะไม่ทำให้ต้นทุนของประเทศลดลงแล้ว ยังทำให้คู่แข่งได้เปรียบในการค้ามากขึ้นจากการที่ต้นทุนลดลง

ขั้นตอนการเลือกระดับการวิจัยและพัฒนา

จากปริมาณการผลิตสินค้าในดุลยภาพ จะทำให้แต่ละประเทศได้รายได้สุทธิจากการขายสินค้าเท่ากับ

$$(q_i^*)^2 (P_i q_i^* - c_i(q_i^*)) = (1 - q_i^* - \rho q_j^* - c_i) q_i^* = (2 - 2q_i - 2c_i - \rho(1 - \rho q_i - c_j(q_i^*)) / 2 = q_i^* 2)$$

แต่ละประเทศต้องการได้กำไรสุทธิหลังหักต้นทุนการทำ R&D (π_i) ซึ่งจะเท่ากับ $(q_i^*)^2 - R_i(x_i)$ เงื่อนไขในการเลือกระดับการทำ R&D เพื่อให้ได้กำไรสุทธิสูงสุดของแต่ละประเทศคือ $2q_i^* \frac{dq_i}{dx_i} = v x_i$ เมื่อแทนปริมาณ ณ ดุลยภาพ และคำนวณหาอนุพันธ์ $\frac{dq_i}{dx_i}$ ในแต่ละกรณีจะทำให้ได้กลยุทธ์ในการเลือกระดับการทำ R&D ของแต่ละประเทศ ซึ่งจะเป็นฟังก์ชันการตอบสนองต่อระดับ R&D ของประเทศคู่แข่ง

ตารางที่ 2 กลยุทธ์ของแต่ละประเทศในการเลือกระดับ R&D ในแต่ละกรณี

Case	ประเทศ n	ประเทศ s	คุณสมบัติ
$\beta = 1$	$x_n = \frac{2(2 - \rho\theta)[(2 - \rho)A + (2 - \rho\theta)x_s]}{v(4 - \rho^2)^2 - 2(2 - \rho\theta)^2}$	$x_s = \frac{2(2\theta - \rho)[(2 - \rho)A + (2\theta - \rho)x_n]}{v(4 - \rho^2)^2 - 2(2\theta - \rho)^2}$	$\frac{dx_n}{dx_s} > 0, \frac{dx_s}{dx_n} > 0$
$\beta = 0$	$x_n = \frac{4[(2 - \rho)A - \rho\theta x_s]}{v(4 - \rho^2)^2 - 8}$	$x_s = \frac{4\theta[(2 - \rho)A - \rho x_n]}{v(4 - \rho^2)^2 - 8\theta}$	$\frac{\partial x_n}{\partial x_s} < 0, \frac{\partial x_s}{\partial x_n} < 0$

จากกลยุทธ์ของแต่ละประเทศในขั้นตอนการทำ R&D ในแต่ละกรณีพบว่า ในกรณีไม่มีการคุ้มครองสิทธิ ($\beta = 1$) กลยุทธ์จะมีลักษณะเป็นการส่งเสริมต่อกัน (strategic complement) กล่าวคือ ประเทศคู่แข่งเพิ่มระดับการทำ R&D ประเทศจะตอบสนองด้วยการเพิ่มระดับการทำ R&D ด้วย $(\frac{dx_n}{dx_s} > 0, \frac{dx_s}{dx_n} > 0)$ แต่กรณีที่มีการคุ้มครองสิทธิ ($\beta = 0$) กลยุทธ์จะเป็นการทดแทนกัน (strategic substitute) เนื่องจากการตอบสนองตรงกันข้าม $(\frac{dx_n}{dx_s} < 0, \frac{dx_s}{dx_n} < 0)$

วิเคราะห์ดุลยภาพ

จากกลยุทธ์ในแต่ละกรณี จะสามารถสรุปผลลัพธ์ที่สำคัญ ดังนี้

Result $1 x_n^* > x_s^*, q_n^* > q_s^*, \pi_n^* > \pi_s^*$

จากกลยุทธ์ในตารางที่ 2 เมื่อคำนวณหาดุลยภาพจะพบว่า ระดับการทำ R&D ของประเทศ n จะสูงกว่าประเทศ s เสมอ ไม่ว่าจะมีการคุ้มครองสิทธิหรือไม่ ปริมาณสินค้าหรือส่วนแบ่งตลาดของประเทศ n จะสูงกว่าประเทศ s เสมอ และกำไรสุทธิของประเทศ n จะสูงกว่ากำไรสุทธิของประเทศ s เสมอ แสดงให้เห็นว่าประเทศที่มีผลิตภาพในการทำ R&D สูงกว่า จะได้เปรียบในการแข่งขันเสมอ ผลิตภาพในการทำ R&D จึงเป็นความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างหนึ่ง (competitive advantage)

$$\text{Result 2 } \frac{\partial \pi_i^*}{\partial \rho} < 0 \text{ for } i \in \{n, s\}$$

เมื่อสินค้ามีความแตกต่างกันมากขึ้น (ρ ต่ำลง) ทำให้สินค้าไม่สามารถทดแทนกันได้ ทำให้ราคาสินค้าแต่ละประเทศสูงขึ้น และทำให้กำไรสูงขึ้นทั้งในประเทศที่มีผลิตภาพในการวิจัยสูงและต่ำ ซึ่งอธิบายได้ด้วยแนวคิดของลักษณะตลาดผูกขาด กล่าวคือเมื่อสินค้ามีความแตกต่างกันมาก อุปสงค์ของแต่ละประเทศจะมีความอิสระต่อกัน และทำให้แต่ละประเทศเป็นผู้ผูกขาดสินค้าของประเทศตนเอง กำไรในกรณีตลาดผูกขาดจะมีค่าสูงสุด

$$\text{Result 3 } \frac{dx_s^*}{d\theta} > 0 \text{ for both FP and NP case, } \frac{dx_n^{FP}}{d\theta} < 0, \frac{dx_n^{NP}}{d\theta} \geq 0$$

เมื่อผลิตภาพเชิงเปรียบเทียบของทั้งสองประเทศในการทำ R&D สูงขึ้น ประเทศ s จะเพิ่มระดับ R&D สูงขึ้นเสมอ ไม่ว่าจะมีการคุ้มครองสิทธิหรือไม่ ขณะที่ประเทศ n จะลดระดับ R&D เสมอ เมื่อมีการคุ้มครองสิทธิ แต่เมื่อไม่มีการคุ้มครองสิทธิ ประเทศ n อาจเพิ่มระดับ R&D ตอบสนองต่อการเพิ่มระดับ R&D ของประเทศ s ตามลักษณะกลยุทธ์ (strategic complement) หรืออาจลดระดับ R&D เพื่อลดค่าใช้จ่ายแทนก็ได้ โดยการลดระดับ x_n^{NP} นั้น จะไม่มากไปกว่าการเพิ่ม x_s^{NP} ทำให้ระดับการวิจัยโดยรวมในกรณีไม่มีนโยบายคุ้มครองสิทธิเพิ่มขึ้น เสมอจากการที่ผลิตภาพเชิงเปรียบเทียบสูงขึ้น

$$\text{Result 4 } \frac{d\pi_s^*}{d\theta} > 0 \text{ for both FP and NP case, } \frac{d\pi_n^{FP}}{d\theta} < 0, \frac{d\pi_n^{NP}}{d\theta} > 0$$

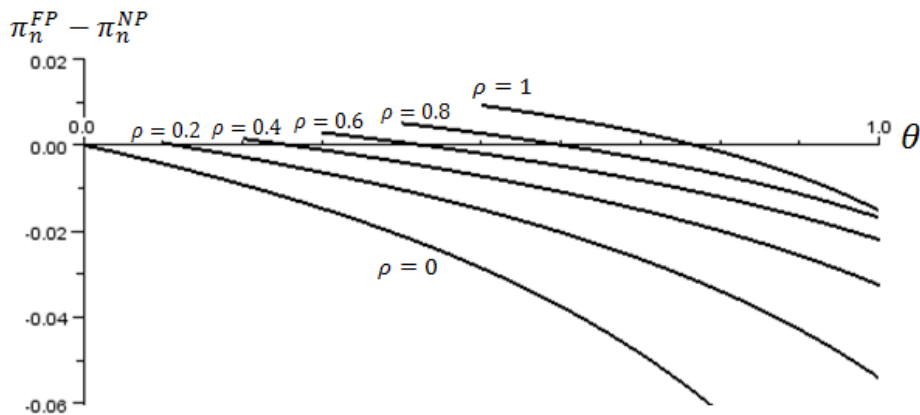
ยิ่งผลิตภาพในการวิจัยของประเทศใกล้เคียงกับคู่แข่งมากเพียงไร ประเทศที่ผลิตภาพต่ำกว่า (s) จะยังได้กำไรสุทธิสูงขึ้น ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์คุ้มครองสิทธิหรือไม่ ขณะที่ประเทศที่มีผลิตภาพสูงกว่า (n) จะได้ประโยชน์จากการแข่งขันกับคู่แข่งที่มีผลิตภาพใกล้เคียงกันในกรณีที่มีนโยบายคุ้มครองสิทธิแต่จะให้ผลตรงกันข้ามในกรณีที่มีนโยบายคุ้มครองสิทธิ

สาเหตุที่ประเทศที่มีผลิตภาพสูงกว่าได้ผลประโยชน์จากการที่ผลิตภาพเชิงเปรียบเทียบสูงขึ้นในกรณีไม่มีการคุ้มครองสิทธิ เป็นผลจากการที่ประเทศ n สามารถลดระดับ R&D ทำให้ประหยัดต้นทุนได้โดยที่ระดับ R&D ที่

สามารถใช้ได้ (ซึ่งเท่ากับระดับ R&D รวม) นั้นสูงขึ้น

$$\text{Result 5 } \pi_S^{FP} - \pi_S^{NP} < 0, \pi_n^{FP} - \pi_n^{NP} \geq 0$$

ผลของการทำนโยบายคุ้มครองสิทธิจะทำให้ประเทศที่มีผลิตภาพต่ำกว่า (ประเทศ s) มีกำไรสุทธิต่ำลงเสมอ (worse off from policy) ขณะที่ประเทศที่มีผลิตภาพสูงกว่า (ประเทศ n) จะมีกำไรสุทธิสูงขึ้น (better off from policy) ก็ต่อเมื่อมีระดับความแตกต่างในผลิตภาพมากพอที่ระดับต่าง ๆ ของความแตกต่างของสินค้า (θ ต่ำพอ ณ ค่า ρ หนึ่ง ๆ)

ภาพที่ 1 แสดงส่วนต่างของผลกำไรที่เกิดขึ้นเมื่อมีการทำนโยบายของประเทศ n ($\pi_n^{FP} - \pi_n^{NP}$) ณ ระดับต่าง ๆ ของผลิตภาพในการทำ R&D (θ) และระดับความแตกต่างของสินค้า (ρ) ซึ่งอาจจะได้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้น ($\pi_n^{FP} - \pi_n^{NP} > 0$) หรือลดลงก็ได้ ($\pi_n^{FP} - \pi_n^{NP} < 0$)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า การเลือกระดับ R&D จะมีลักษณะเป็นกลยุทธ์ที่สนับสนุนกันระหว่างสองประเทศ (strategic complement) เมื่อไม่มีการคุ้มครองสิทธิ เนื่องจากผลของ R&D Spillover ทำให้ผลได้จากการทำ R&D สูงขึ้น เมื่อฝ่ายตรงข้ามเพิ่มระดับการวิจัย แต่กลยุทธ์จะกลายเป็นลักษณะทดแทนกันระหว่างสองประเทศ (strategic substitute) เมื่อมีการคุ้มครองสิทธิ

ประเทศ South (ประเทศที่มีผลิตภาพในการทำ R&D ต่ำกว่า) จะได้กำไรสุทธิต่ำลงเสมอจากการใช้นโยบายคุ้มครองสิทธิ ขณะที่ประเทศ North (ประเทศที่มีผลิตภาพในการทำ R&D สูงกว่า) อาจจะได้กำไรสุทธิเพิ่มหรือลดก็ได้

ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับผลิตภาพและระดับความแตกต่างของสินค้า การทำนโยบายคุ้มครองสิทธิจะเป็นประโยชน์ก็ต่อเมื่อ 1) ประเทศมีผลิตภาพในการวิจัยและพัฒนาสูงกว่าคู่แข่งมากพอ และ 2) สินค้าที่ประเทศผลิตสามารถทดแทนสินค้าที่ประเทศคู่แข่งผลิตได้ในระดับหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

แบบจำลองนี้วิเคราะห์ภายใต้สถานการณ์ที่หน่วยธุรกิจสามารถทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อลดต้นทุน (process R&D) เท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสามารถทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าและความแตกต่างของสินค้า (product R&D) นอกจากนี้ผลของนโยบายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาวิเคราะห์เฉพาะด้านของการกำจัดการคัดลอกกระบวนการผลิต (process imitation) เท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงนโยบายยังมีหน้าที่สำคัญอีกประการคือป้องกันการคัดลอกสินค้า (product imitation)

บรรณานุกรม

- Chin, J. C., & Grossman, G. M. (1988). *Intellectual property right and North-South Trade* (National Bureau of Economic Research working paper series 2769). Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.
- D'Aspremont, C., & Jacquemin, A. (1988). Cooperative and noncooperative R&D in Duopoly with spillovers. *The American Economic Review*, 78(5), pp. 1133-1137.
- Furukawa, Yuichi. (2007). The protection of intellectual property rights and endogeneous growth: Is stronger always better?. *Journal of Economic Dynamics & Control*, 31, pp. 3644-3670.
- Kotaro, Suzumura. (1992). Cooperative and Noncooperative R&D in an Oligopoly with Spillovers. *The American Economic Review*, 82(5), pp. 1307-1320.
- Kresimir, Zigic. (2000). Strategic trade policy, intellectual property rights protection, and North-South trade. *Journal of Development Economics*, 61(1), pp. 27-60.
- Liao, P. C., & Wong, K. Y. (2009). R&D subsidy, intellectual property rights protection and North-South trade: How good is the TRIPS agreement. *Japan and the World Economy*, 21, pp. 191-201.
- Lin, P., & Saggi, K. (2002). Product differentiation, process R&D and the nature of market competition. *European Economic Review*, 46, pp. 201-211.

Poyago-Theotoky, J., & Teerasuwannajak, K. T. (2011). *R&D productivity and intellectual property rights* (Rimini Centre for Economic Analysis working paper series 43-09). Rimini: Rimini Centre for Economic Analysis.

รูปแบบกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทย

THE THAI FOOD IMAGES' INTRODUCTION MODEL STRATEGY

วัฒนาพร อุทธีวัง*

Wattanaporn Uttawang

ปริญ ลักษิตามาต**

Prin Laksitamas

บทคัดย่อ

การศึกษารูปแบบกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทย และกำหนดรูปแบบกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทย วิธีการศึกษาเป็นการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้บริการ 171 คน และผู้รับบริการในธุรกิจโรงแรม จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทยในธุรกิจโรงแรมคือ การศึกษานอกจากนี้รูปแบบกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทยในธุรกิจโรงแรมที่กำหนดมีความสอดคล้องเชิงประจักษ์คิดเป็นร้อยละ 48.5 และ 42.7 ตามลำดับของผู้ให้และผู้รับบริการ

คำสำคัญ: กลยุทธ์การนำเสนอ, ภาพลักษณ์อาหารไทย

ABSTRACT

The research aimed to study the casual analysis of the strategies in presenting Thai food image and the strategy specification. The data were collected through the questionnaire answered by 171 service providers and 400 service receivers and later evaluated for statistical structured equation model analysis by SPSS Version 14.0 and AMOS Version 6.0. It was found that the casual relationship in the presentational strategies of Thai food images was education. In addition, the developed model had parsimonious level of service providers and service receivers, respectively.

Keywords: introduction strategy. Thai food images.

* นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม

** คณบดีหลักสูตรบริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม

บทนำ

ภาพลักษณ์มีความหมาย 2 ประการ คือ 1) การนำเสนอภาพลักษณ์ใหม่ และ 2) ภาพบางสิ่งในจิตใจซึ่งไม่มีอยู่ในความเป็นจริง (Gamson, Croteau, Hoynes & Sasson, 1992) ขณะที่ Dobni & Zinkhan (1990) ระบุว่างานวิจัยเกี่ยวกับภาพลักษณ์ควรบรรจุคุณสมบัติการทำงานของสินค้าและความหมายทางจิตวิทยาไว้ด้วย

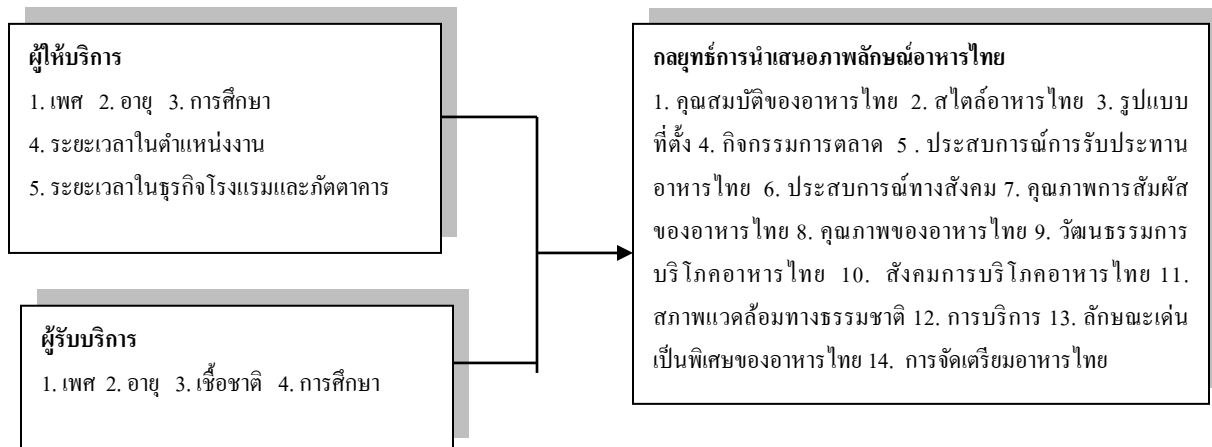
ในมุมมองด้านทฤษฎีของภาพลักษณ์ตราสินค้าที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์โดย Keller (1993) มีแนวคิดที่ว่า ตราสัมพันธ์เกิดจากรูปแบบเครือข่ายสัมพันธ์ มีจุดเริ่มจากจิตวิทยาความรู้ความเข้าใจและนำมาใช้ด้านการศึกษาการตลาด Aaker (1991) ได้อธิบายถึงรูปแบบตราสัมพันธ์ 8 ลักษณะ ได้แก่ คุณลักษณะผลิตภัณฑ์สิ่งที่จับต้องไม่ได้ ผลประโยชน์ของลูกค้า ราคา การใช้ ผู้ใช้ ผู้มีชื่อเสียง โลโก้สไตล์ ชิ้นผลิตภัณฑ์ คู่แข่ง และประเทศผู้ผลิต

อาหารและเครื่องดื่มเชื่อมโยงต่อสถานที่ ประเทศเหล่านี้ในฝรั่งเศส (Henchion & McInrye, 2000) รับรู้ในฐานะเชื่อมโยงอาหารและพื้นที่ภูมิภาคเฉพาะและต่อนักท่องเที่ยว (Reynolds, 1993) เพราะอาหารเป็นสิ่งจับต้องได้ทรงจำได้ถึงประวัติศาสตร์และประเพณีในพื้นที่ (Shortridge, 2003)

รูปแบบการพิจารณาอาหารในพื้นที่และภูมิภาคได้ถูกนำเสนอโดย Du Rand et al. (2003) โดยใช้อาหารในพื้นที่ภูมิภาคให้เป็นพื้นฐานโดยตรงหรือโดยอ้อมในการท่องเที่ยว (Boyne Hall, 2003) และ (Boyne & Hall, 2004)

ท่ามกลางสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอาหารพบว่า ภัตตาคารนับว่าเป็นสถานที่ที่ดึงดูดการท่องเที่ยวปลายทาง (Josiam et al., 2004; Sparks, Bowen & Klag, 2003) ขณะที่ Sparks, Wildman & Bowen (2001) พบว่า ภัตตาคารสามารถเป็นจุดหมายปลายทาง เพราะ 1) เป็นสถานที่ดึงดูดการท่องเที่ยวที่สำคัญ 2) ความพึงพอใจโดยภาพรวมของนักท่องเที่ยวต่อสถานที่ 3) เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยว 4) วัฒนธรรม ซึ่งทั้งปวงส่งผลต่อภาพลักษณ์ ดังนั้นภัตตาคารที่มีชื่อเสียง แหล่งวัฒนธรรม และโลโก้สไตล์ย่อมส่งผลต่อภาพลักษณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทย
2. เพื่อกำหนดตัวแบบกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยเชิงคุณภาพ (quality research) ศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ตัวแทนผู้ให้บริการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert rating scales) 5 ระดับ ทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทย โดยประเมินผลความถูกต้องของโมเดล 2 ส่วน ได้แก่ 1) ประเมินความกลมกลืนของโมเดลแบบข้อมูลเชิงประจักษ์ในภาพรวม (overall model fit measure) และ 2) ประเมินความกลมกลืนของผลลัพธ์ในส่วนประกอบที่สำคัญของโมเดล (component fit measure)

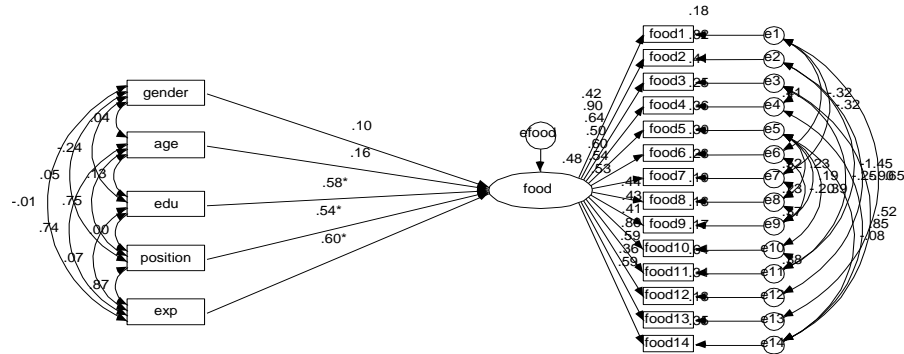
ผลการวิจัย

1. ทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทย

ตารางที่ 1 ทดสอบสภาวะ Multicollinearity โดยการนำ Correlation Matrix ของตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัย

	Gender	Age	Edu	Position	Exp
ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson ' s correlation coefficient: r)				
ผู้ให้บริการอาหารไทย					
Gender	1.000				
Age	0.042	1.000			
Edu	0.243	0.127	1.000		
Position	0.051	0.646	0.003	1.000	
Exp	0.005	0.639	0.075	0.568	1.000
	Gender	Age	Edu	Nation	
ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson ' s correlation coefficient: r)				
ผู้รับบริการอาหารไทย					
Gender	1.000				
Age	0.041	1.000			
Edu	-0.099	0.033	1.000		
Nation	0.071	0.244	0.151	1.000	

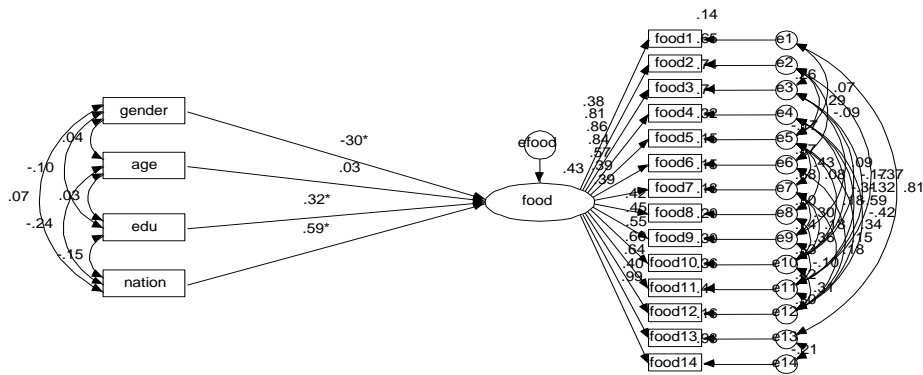
2. วิเคราะห์โมเดลกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทยที่ได้จากกรอบแนวคิดในการวิจัย
ได้ดังภาพที่ 2 และ 3

Chi-square =216.257, df = 124, P = 0.081, GFI = 0.990, RMSEA = 0.046

*P<0.05

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทย
ของผู้ให้บริการอาหารไทยจากกรอบแนวคิดในการวิจัย

Chi-square =450.592, df = 97, P = 0.107, GFI = 0.988, RMSEA = 0.046

*P<0.05

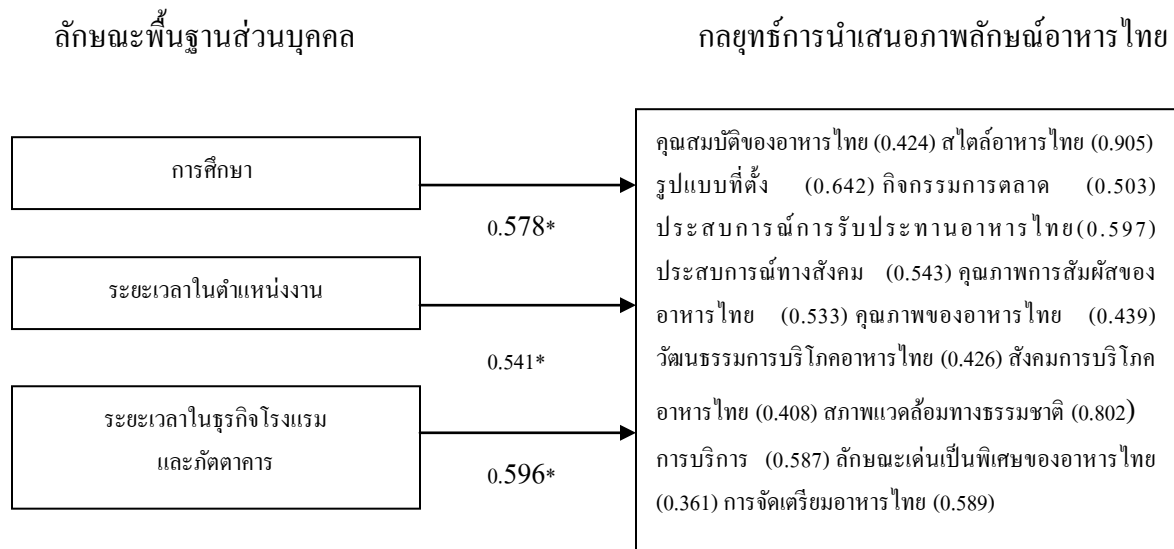
ภาพที่ 3 ผลการวิเคราะห์โมเดลกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทย
ของผู้รับบริการอาหารไทยจากกรอบแนวคิดในการวิจัย

ตารางที่ 2 อิทธิพลเชิงสาเหตุภายในโมเดลกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทย

ตัวแปรผล	อิทธิพล	Gender	Age	Edu	Nation	Position	Exp
ผู้ให้บริการอาหารไทย							
Food	DE	0.102	0.163	0.578*		0.541*	0.596*
	IE	-	-	-		-	-
	TE	0.102	0.163	0.578*		0.541*	0.596*
	R^2	0.485					
ผู้รับบริการอาหารไทย							
Food	DE	-0.304*	0.026	0.323*	0.588*		
	IE	-	-	-	-		
	TE	-0.304*	0.026	0.323*	0.588*		
	R^2	0.427					

* $p < 0.05$

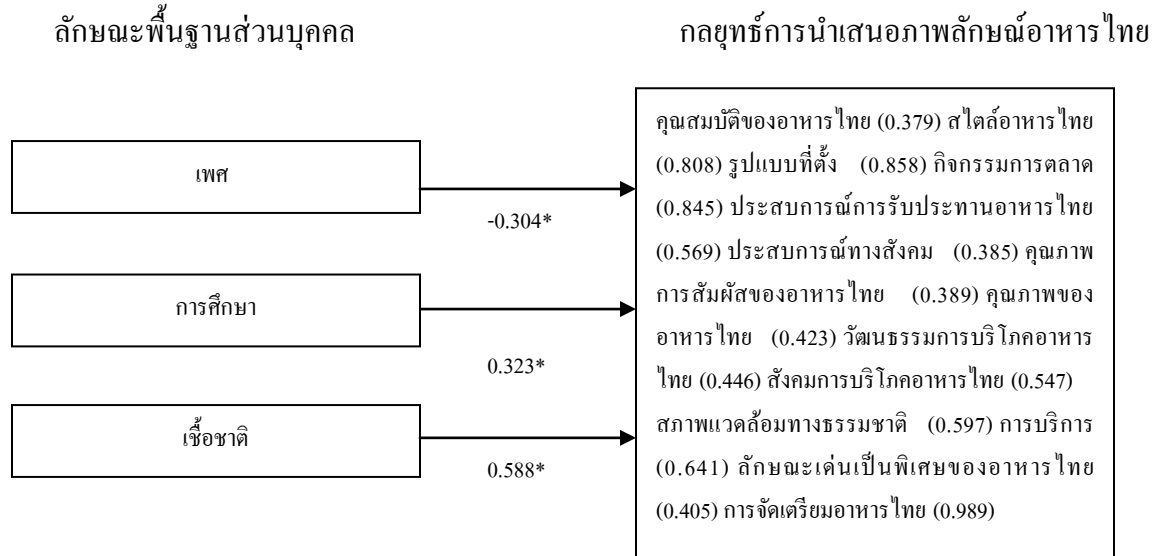
3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทยของธุรกิจโรงแรม

Chi-square = 216.257, df = 124, P = 0.081, GFI = 0.990, RMSEA = 0.046

* $P < 0.05$

ภาพที่ 4 รูปแบบกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทยของธุรกิจโรงแรมเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในมุมมองของผู้ให้บริการจากกรอบแนวคิดในการวิจัยที่พัฒนาขึ้นในรูปแบบประหยัด (parsimonious model)

Chi-square =450.592, df = 97, P = 0.107, GFI = 0.988, RMSEA = 0.046

* $P < 0.05$

ภาพที่ 5 รูปแบบกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทยของธุรกิจโรงแรมเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลในมุมมองของผู้รับบริการจากกรอบแนวคิดในการวิจัยที่พัฒนาขึ้น ในรูปประหยัด (parsimonious model)

ผู้ให้บริการอาหารไทย

$$\text{อาหารไทย} = 0.102 \text{ เพศ} + 0.163 \text{ อายุ} + 0.578* \text{ การศึกษา} + 0.541* \text{ ตำแหน่ง} + 0.596* \text{ ประสบการณ์}; R^2 = 0.485$$

ผู้รับบริการอาหารไทย

$$\text{อาหารไทย} = -0.304* \text{ เพศ} + 0.026 \text{ อายุ} + 0.323* \text{ การศึกษา} + 0.588* \text{ เชื้อชาติ}; R^2 = 0.427$$

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้ให้บริการควรมีระดับการศึกษาดูมศึกษา ระยะเวลาในตำแหน่งงาน และเวลาในธุรกิจโรงแรมสามารถส่งผลกระทบต่อกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Aaker (1991), Dobni & Zinkhan (1990), Henthion & Mc Intrye (2000) และ Keller (1993)

สำหรับกรณีผู้รับบริการ เพศ ระดับการศึกษา และเชื้อชาติ มีผลกระทบต่อการนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทยในสายตาชาวต่างชาติ โดยเฉพาะด้านคุณสมบัติและคุณภาพด้านอาหารไทย (Reynolds, 1993; Shortridge, 2003)

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการทดสอบสมมติฐานลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ให้บริการและผู้รับบริการถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อกลยุทธ์การนำเสนอภาพลักษณ์อาหารไทย ทั้งนี้ ควรมีการทดสอบสถิติขั้นสูงเพื่อการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เพื่อการประเมินผลสมบูรณ์

บรรณานุกรม

- Aaker, D. A. (1991). *Managing brand equity*. New York: The Free Press.
- Boyne, S., Hall, D., & Williams, F. (2003). Policy, support and promotion for food-related tourism initiatives: A marketing approach too regional development. *Journal of Travel & Tourism Marketing, 14*(3/4), pp. 131-154.
- Boyne, S., & Hall, D. (2004). Place promotion through food and tourism: Rural branding and the role of websites. *Place Branding, 1*(1), pp. 80-92.
- Dobni, D., & Zinkhan, G. M. (1990). In search of brand image: A foundation analysis. *Advances in Consumer Research, 17*, pp. 110-119.
- Du Rand, G. E., Heath, E., & Alberts, N. (2003). The role of local and regional food in destination marketing: A South African situation analysis. *Journal of Travel & Tourism Marketing, 14*(3/4), pp. 37-112.
- Gamson, W. A., Croteau, Do, Hoynes, W., & Sasson, T. (1992). Media images and the social construction of reality. *Annual Review of Sociology, 18*, pp. 373-393.
- Henchion, M., & McIntyre, B. (2000). Regional imagery and quality product: The Irish experience. *British Food Journal, 102*(8), pp. 630-644.
- Josiam, B. M., Mattson, M., & Sullivan, P. (2004). The Restaurant: Heritage tourism at Mickey's Dining Car. *Tourism Management, 25*(4), pp. 435-461.
- Keller, K. L. (1993). Conceptualizing, measuring, and managing customer-based brand equity. *Journal of Marketing, 57*, pp. 1-22.

- Reynolds, P. C. (1993). Food and tourism: Towards an understanding of sustainable culture. *Journal of Sustainable Tourism, 1*(1), pp. 18-54.
- Shortridge, B. G. (2003). Not just jello and hot dishes: Representative foods of Minnesota. *Journal of Cultural Geography, 21*(1), pp. 71-94.
- Sparke, B., Bowen, J., & Klag, S. (2003). Restaurant and the tourist market. *Journal of Contemporary Hospitality Management, 15*(1), pp. 6-13.
- Sparke, B. A., Wildman, K. L., & Bowen, J. T. (2001). Restaurants as a contributor to tourist destination attractiveness. *Australian Journal of Hospitality Management, 8*(2), pp. 17-30.

ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แรงจูงใจ ประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสาร
ของหัวหน้าที่ส่งผลต่อความเหนียวแน่นภายในกลุ่มของพนักงาน

ธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่

**FACTORS OF TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP, MOTIVATION,
EFFECTIVE COMMUNICATION OF LEADERS ON GROUP COHESIVENESS
OF EMPLOYEES IN GOVERNMENT SAVING BANK AT THE HEAD OFFICE**

วาธินี สมานันต์กุล*

Wathinee Samanuntakul

ศยามล เอกะกุลานันต์**

Sayamon Akakulanan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ระดับแรงจูงใจ ระดับประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้า และระดับความเหนียวแน่นภายในกลุ่มของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ 2) เพื่อค้นหาปัจจัยและอำนาจของปัจจัยที่ร่วมกันพยากรณ์ความเหนียวแน่นภายในกลุ่มของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ จำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แรงจูงใจ ประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้า และความเหนียวแน่นภายในกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า 1) การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แรงจูงใจ ประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้า และความเหนียวแน่นภายในกลุ่มอยู่ในระดับสูง 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แรงจูงใจ และประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้าสามารถร่วมกันพยากรณ์ความเหนียวแน่นภายในกลุ่มได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, แรงจูงใจ, การติดต่อสื่อสาร, ความเหนียวแน่นภายในกลุ่ม, ธนาคารออมสิน

* นิสิตสาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research were to study 1) the level of transformational leadership, motivation and communication efficiency of leaders and group cohesiveness of employees in Government Savings Bank's Head Office and 2) predictive variables for group cohesiveness of employees in Government Saving Bank's Head Office. The sample of the study was selected from 341 employees. Data were collected by questionnaires on transformational leadership, motivation and communication efficiency of leaders and group cohesiveness. The data were analyzed by statistical package for social science computer programs (SPSS). Statistical analyses used in the research were percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient and multiple regression analysis. The results of the research were as follows: 1) The employees' transformational leadership, motivation, effective communication of leaders and group cohesiveness of employees were at high level, and 2) Transformational leadership, motivation and effective communication of leaders could predict group cohesiveness at the .01 level of significance.

Keywords: transformational leadership. motivation. communication. group cohesiveness. Government Saving Bank.

บทนำ

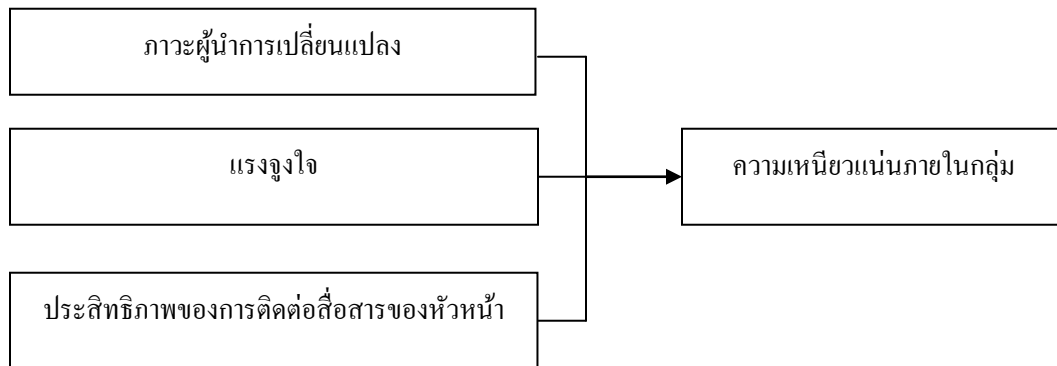
ธนาคารออมสินเชื่อมั่นว่าบุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สุด จึงมุ่งมั่นในการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งการให้ทุกคนได้ร่วมกันรับทราบและร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อกระตุ้นการทำงานร่วมกัน (team building) พัฒนาคุณภาพของบุคลากรควบคู่กับการพัฒนาและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ด้วย รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้บริหารและพนักงานให้มีส่วนร่วมในการทำงานที่สร้างมูลค่าเพื่อผลตอบแทนตามผลงานที่ดีในอนาคต

การที่ธนาคารเน้นการทำงานร่วมกัน และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงาน พนักงานจึงเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและมีส่วนร่วมในความสำเร็จ ยิ่งทำให้สมาชิกรู้สึกผูกพันต่อกัน และสิ่งที่เกิดขึ้นภายในองค์กรคือความเหนียวแน่นภายในกลุ่ม พนักงานมีความสัมพันธ์ผูกพันสนิทสนม เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกัน ซึ่งการร่วมมือกันนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ทราบถึงเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย (ถวิล ชาราโภชน์, 2526, หน้า 140) การที่พนักงานรู้สึกว่าตนมีส่วนร่วมในความสำเร็จ จะทำให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกัน เกิดแรงจูงใจที่จะทำงานให้ดีขึ้น นับเป็นประโยชน์ต่อองค์กรอย่างยิ่ง (กรองแก้ว อยู่สุข, 2542, หน้า 126)

การที่จะเกิดเป็นความเหนียวแน่นภายในกลุ่มได้นั้นจำเป็นจะต้องมีผู้นำการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ผู้นำของกลุ่มมักจะมีอิทธิพลต่อความเหนียวแน่นภายในกลุ่มหรือความสามัคคีเป็นอย่างมาก โดยปกติผู้นำกลุ่มเป็นผู้ประสานงานให้มีความกลมเกลียวกันและสัมพันธ์กันฉันมิตรในระหว่างสมาชิก (ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์, 2540, หน้า

113) แรงจูงใจที่ส่งผลให้เกิดความกลมเกลียวกันและเพิ่มความเหนียวแน่นภายในกลุ่ม คือ ความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน ก่อให้เกิดความผูกพันกันระหว่างสมาชิก (กรองแก้ว อยู่สุข, 2542, หน้า 126) และประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้าก็เป็นเรื่องสำคัญต่อประสิทธิภาพการทำงานและพฤติกรรมของสมาชิกภายในกลุ่มด้วย (สุพิณ เกชาคุปต์, 2539, หน้า 104) โดยเฉพาะผู้ที่เป็นหัวหน้าย่อมต้องการให้ลูกน้องทำงานอย่างเต็มที่ ต้องการรู้ว่าลูกน้องคิดอะไร ผู้ที่เป็นลูกน้องก็ต้องการเข้าใจงานและเข้าใจหัวหน้าเช่นกัน (พูลสุข สังข์รุ่ง, 2550, หน้า 69) ทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้องค์การเกิดการทำงานร่วมกันและเกิดความสามัคคีกันในการทำงาน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แรงจูงใจและประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้าที่ส่งผลต่อความเหนียวแน่นภายในกลุ่มของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ เนื่องจากธนาคารให้ความสำคัญกับพนักงานและการทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด และเพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ระดับแรงจูงใจ ระดับประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้า และระดับความเหนียวแน่นภายในกลุ่มของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่
2. เพื่อค้นหาปัจจัยและอำนาจของปัจจัยที่ร่วมกันพยากรณ์ความเหนียวแน่นภายในกลุ่มของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานระดับปฏิบัติการ ไม่รวมถึงหัวหน้าฝ่ายในระดับฝ่ายงานของธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ จำนวน 2,301 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 11 มีนาคม 2553) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Yamane (1979 อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540, หน้า 71) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 341 คน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 สอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่วนที่ 3 สอบถามแรงจูงใจ ส่วนที่ 4 สอบถามประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้า และส่วนที่ 5 สอบถามความเหนียวแน่นภายในกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 26 – 35 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีระยะเวลาในการทำงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี
2. พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอยู่ในระดับสูง พนักงานมีแรงจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับสูง ส่วนแรงจูงใจใฝ่อำนาจอยู่ในระดับปานกลาง หัวหน้ามีประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้าด้านการรู้ขั้นตอนของการติดต่อสื่อสาร ด้านการเรียนรู้วิธีรับข่าวสารและวิธีให้ผลย้อนกลับ ด้านการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ด้านการรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ด้านการพัฒนานิสัยการฟังที่ดี และด้านการเข้าใจภาษาท่าทางอยู่ในระดับสูง และมีความเหนียวแน่นภายในกลุ่มอยู่ในระดับสูง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ระดับแรงจูงใจ ระดับของประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้า และระดับความเหนียวแน่นภายในกลุ่มของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่

(N = 341)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวม	4.77	.69	สูง
- การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.83	.66	สูง
- การสร้างแรงบันดาลใจ	4.80	.72	สูง
- การกระตุ้นทางปัญญา	4.73	.78	สูง
- การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.68	.86	สูง
แรงจูงใจโดยรวม	4.66	.51	สูง
- แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	4.81	.57	สูง
- แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์	5.06	.53	สูง
- แรงจูงใจใฝ่อำนาจ	3.82	1.18	ปานกลาง
ประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้าโดยรวม	4.73	.70	สูง
- การรู้ขั้นตอนของการติดต่อสื่อสาร	4.78	.75	สูง
- การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย	4.75	.76	สูง
- การรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา	4.75	.75	สูง
- การเข้าใจภาษาท่าทาง	4.36	1.00	สูง
- การพัฒนานิสัยการฟังที่ดี	4.67	.78	สูง
- การเรียนรู้วิธีรับข่าวสารและวิธีให้ผลย้อนกลับ	4.78	.76	สูง
ความเหนียวแน่นภายในกลุ่ม	4.71	.68	สูง

3. ประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้า แรงจูงใจ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเหนียวแน่นภายในกลุ่มของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ความเหนียวแน่นภายในกลุ่มได้ถึงร้อยละ 35.5 โดยตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความเหนียวแน่นภายในกลุ่มได้ดีที่สุดคือ ประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้า รองลงมาคือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ความเหนียวแน่นภายในกลุ่มของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

(N = 341)

ตัวพยากรณ์	<i>b</i>	<i>Std. Error</i>	<i>Beta</i>	<i>t</i>
ประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้าโดยรวม	.34	.08	.35	4.26**
แรงจูงใจโดยรวม	.19	.07	.14	2.67**
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวม	.17	.08	.17	2.21
ค่าคงที่ (<i>a</i>) = 1.38	<i>R</i> = .60	<i>R</i> ² = .36	<i>R</i> ² Adj = .36	Overall <i>F</i> = 63.48**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าสามารถร่วมกันพยากรณ์ความเหนียวแน่นภายในกลุ่มของพนักงาน เนื่องจากผู้นำที่มีความสามารถและเป็นที่ศรัทธาของสมาชิกในกลุ่มย่อมทำให้องค์การบรรลุเป้าหมาย สร้างความเชื่อมั่นในการทำงานแก่สมาชิก ทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความไว้วางใจและเชื่อมั่นในตัวผู้นำ เกิดความรู้สึกชื่นชม ปราบปรามที่จะทำตามแบบอย่างของผู้นำ และส่งเสริมให้สมาชิกมีความเหนียวแน่นภายในกลุ่มตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ching-Hsiang Chu (2007) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลทางบวกกับความเหนียวแน่นภายในอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. แรงจูงใจสามารถร่วมกันพยากรณ์ความเหนียวแน่นภายในกลุ่มของพนักงาน เนื่องจากการร่วมมือร่วมใจทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ได้รับความรักใคร่ผูกพัน ได้รับการยอมรับในชื่อเสียง เกียรติยศจากสมาชิกในฝ่าย ส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มมีความรู้สึกที่ดีต่อกันและกัน มีความใกล้ชิด ผูกพันกัน รับผิดชอบในกิจกรรมที่ได้ร่วมมือกันทำในกลุ่ม เพื่อความคงอยู่ของกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Clement, et al. (2006) ที่พบว่า แรงจูงใจส่งผลต่อความเหนียวแน่นภายในห้องเรียน

3. ประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้าสามารถร่วมกันพยากรณ์ความเหนียวแน่นภายในกลุ่มของพนักงาน เนื่องจากหัวหน้าจะต้องมีการติดต่อกับสมาชิก หรือการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน จะทำให้เกิดความสามัคคีในการทำงานในกลุ่ม และความเหนียวแน่นภายในกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Careless and De Paola (2000) ที่พบว่า ความเหนียวแน่นภายในกลุ่มมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสื่อสาร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้า โดยผู้นำจะต้องมีคุณลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีจิตใจกว้างขวาง เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นทั้งสนับสนุนหรือคัดค้านและยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก กระทำตามหลักการที่ดีและมีความยุติธรรม อีกทั้งจะต้องมีวิสัยทัศน์และมีศิลปะในการจูงใจ ให้ความเชื่อมั่น มีการจัดการงานที่ดี ช่วยเหลือในการแก้ปัญหาการทำงาน คอยให้การสนับสนุนการทำงานและเป็นกำลังใจในการทำงานให้สมาชิกในกลุ่ม

2. ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับแรงจูงใจ โดยการกำหนดมาตรฐานของกลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในกลุ่ม ฐานการปฏิบัติงานภายในกลุ่ม มีการออกกฎระเบียบบังคับเป้าหมายกลุ่ม การสร้างความภักดีในกลุ่ม ตลอดจนการชักจูงให้คนอื่นเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม อีกทั้งส่งเสริมให้เห็นด้วยกับกลุ่ม เพิ่มเวลาให้สมาชิกอยู่ด้วยกันมากขึ้น กระตุ้นให้เกิดการแข่งขันของกลุ่ม และให้รางวัลแก่กลุ่มมากกว่าให้แต่ละคน สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน อีกทั้งเปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละคนได้รางวัลหรือแรงเสริมที่ตนเองต้องการด้วย

3. ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารของหัวหน้า โดยกำหนดให้ผู้นำหรือหัวหน้ากระตุ้นและส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างสมาชิกด้วยตนเอง มีการจัดระบบการติดต่อสื่อสารที่เป็นทางการ การปรับใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ อีกทั้งผู้นำหรือหัวหน้าควรมีทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ซึ่งสามารถที่จะอุทิศตนและเสียสละเพื่อกลุ่ม พร้อมทั้งส่งเสริมการพูดคุยอย่างเปิดเผย เพื่อยกระดับการติดต่อสื่อสาร ให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารอย่างครบถ้วน รวดเร็วและแม่นยำ ลดความขัดแย้งและช่วยรักษาประสิทธิภาพและประสิทธิภาพขององค์การ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการศึกษาวิจัยนี้ไปยังกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น ให้หัวหน้างานประเมินตัวเอง ร่วมด้วย เพื่อเปรียบเทียบและนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุง เพื่อเพิ่มความเหนียวแน่นภายในกลุ่มของพนักงาน

2. ควรขยายขอบเขตการศึกษาวิจัยให้ครอบคลุมตัวแปรและปัจจัยอื่น ๆ เช่น สาเหตุที่ส่งผลต่อความเหนียวแน่นภายในกลุ่ม ได้แก่ คุณภาพชีวิตในการทำงาน ผลการปฏิบัติงาน การทำงานเป็นทีม วัฒนธรรมองค์การ การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ทักษะคติด่องาน เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรองแก้ว อยู่สุข. (2542). *พฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวิล ธาราโกชนัน. (2526). *จิตวิทยาสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์. (2540). *พฤติกรรมบุคคลในองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ. (2540). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พลสุข สังข์รุ่ง. (2550). *มนุษยสัมพันธ์ในองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2550). *มนุษยสัมพันธ์: พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุพิน เกชาคุปต์. (2539). *พฤติกรรมองค์การ ความรู้เบื้องต้นในการบริหารทรัพยากรมนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Careless, S. A., & De-Paola. (2000). The measurement of cohesion in work teams. *Small Group Research*, 31(1), pp. 71-88.
- Chu, Ching-Hsiang. (2007). *Effects of transformational leadership, group cohesion, and trust on organizational citizenship behavior - a study of R&D personnel*. China: Executive Master of Business Administration.
- Clement et al. (2006). *Motivation, self-confidence, and group cohesion in the foreign language classroom* (Online). Available: <http://www3.interscience.wiley.com/journal/119268235/abstract?CRETRY=1&SRETRY=0> [2010, January 20].
- Herek, G. M. (2008). *Unit cohesion and the military mission* (Online). Available: psychology.ucdavis.edu/rainbow/HTML/military_cohesion.html [2008, August 19].
- Hodgetts, Richard R. (1996). *Modern human relations at work* (6th ed.). Fort Worth, TX: The Dryden Press.
- McClelland, D. C. (1961). *David C. McClelland's motivational needs theory* (Online). Available: <http://www.businessballs.com/davidmcclelland.htm> [2008, November 21].

การพัฒนาบทเรียนบนระบบเครือข่าย เรื่องการเขียนโปรแกรมขั้นต้น
ที่มีรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

THE DEVELOPMENT OF WEB-BASED INSTRUCTION
ON BASIC PROGRAMMING BY METACOGNITION
FOR MATHAYOMSUKSA 4 STUDENTS

วิชัย บัวเนี้ยว*

Wichai Buaniaw

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร เรืองรอง**

Asst.Prof. Passkorn Roungrong, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนบนระบบเครือข่าย เรื่องการเขียนโปรแกรมขั้นต้น ที่มีรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่าย และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญา เรื่องการเขียนโปรแกรมขั้นต้น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย สตุล จำนวน 33 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t -test ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนบนระบบเครือข่ายที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.16/76.72 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 2) ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่ายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และผลของอภิปัญญาในการแก้ปัญหาของผู้เรียนอยู่ในระดับดี และ 3) ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนแบบ อภิปัญญาอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: การเขียนโปรแกรมขั้นต้น, อภิปัญญา

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop and test efficiency of the lesson on Web-Based Instruction (WBI) of basic programming by metacognition, 2) to compare the learning progress of student learning from WBI, and 3) to study student's opinions toward the metacognition of basic programming. The sampling group

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

was 33 students in mathayomsuksa 4/1 of Princess Chulabhorn's College, Satun. The data were analyzed by using average, standard deviation, and *t*-test.

Results from the research could be itemized as follows: 1) the learning efficiency of the developed Web-Based Instruction (WBI) lesson was 76.16/76.72, which was higher than the hypothesis as 75/75, 2) the student's achievement of the post-test was also significantly higher than that of the pretest at the level of .05 and student's metacognition problem solving skills were at good level, and 3) the result of student's opinions toward the metacognition were at good level.

Keywords: basic programming. metacognition.

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ คือ ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 6) การควบคุมการคิด และประเมินการคิดที่นักการศึกษาเรียกว่า อภิปัญญา (metacognition) คือ การที่บุคคลรู้ถึงกระบวนการคิดของตนเอง รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการคิดของตน อาจปรากฏเป็นความรู้หรือเป็นกิจกรรมทางการคิดที่มีเป้าหมาย มีทิศทางหรือ ที่เรียกว่าเป็นการรับรู้เกี่ยวกับการรับรู้ (metacognition: cognition about cognition) และอภิปัญญามีบทบาทสำคัญต่อกิจกรรมทางปัญญาทุกรูปแบบ กล่าวคือ อภิปัญญาจะคอยกำกับควบคุมกิจกรรมทางปัญญาของผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายในการแก้ปัญหาหากนักเรียนขาดความรู้และความคิด เกี่ยวกับกระบวนการคิดของตนแล้ว ก็อาจทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง ไม่มีรูปแบบการคิด และการตรวจสอบคำตอบ ซึ่งสอดคล้องกับพิมพันธ์ เดชะอุปต์ (2544, หน้า 161) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ยุทธวิธีการควบคุมการคิดจะช่วยให้กระบวนการแก้ปัญหาประสบผลสำเร็จได้ถ้ามีกระบวนการรับรู้เกี่ยวกับการคิดของตน

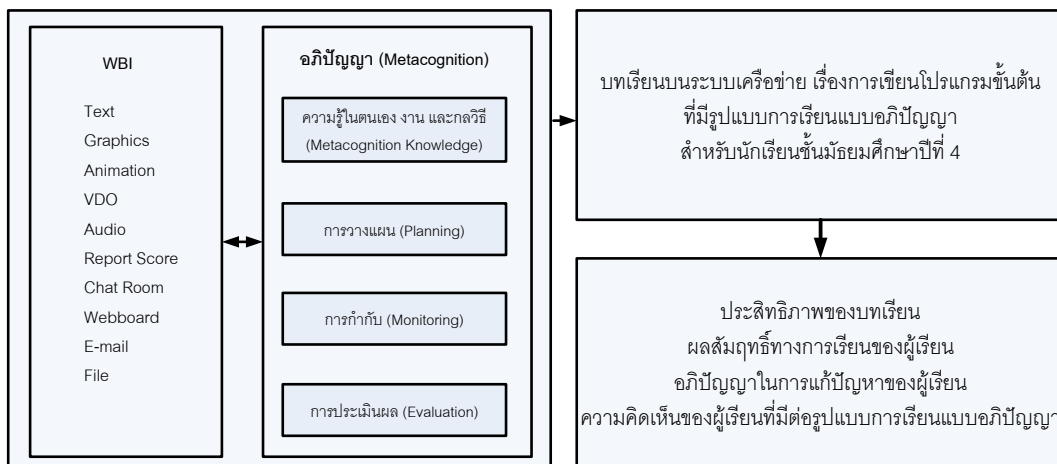
รายวิชาหลักการแก้ปัญหาและการโปรแกรมในเรื่องการเขียนโปรแกรมขั้นต้น เป็นการเรียนรู้ที่ฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการคิด วิเคราะห์และปฏิบัติในการแก้ปัญหา โดยใช้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหา แต่เนื่องจากการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นเรื่องที่นักเรียนต้องอาศัยการคิดและกระบวนการทางความคิดเป็นอย่างมากเพื่อให้ได้คำตอบ ซึ่งทักษะการคิดคือ เครื่องมือที่จำเป็นที่สุดในการแก้ปัญหา (เฉลิมชัย เชื้อสาละตี, 2553) โดยเฉพาะในส่วนของ การเขียนโปรแกรมแบบมีทางเลือก และการเขียนโปรแกรมแบบทำซ้ำ เกิดปัญหาเป็นอย่างมากเนื่องจากนักเรียนขาดทักษะการคิด วิธีคิดและการควบคุมความคิดของตนเอง

การเรียนการสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีการนำมาใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาโดย วิษุ ดา รัตน์เพียร (2542, หน้า 27-35) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันได้มีการนำเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างกว้างขวางเนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีศักยภาพในการสื่อสารที่สูงและรวดเร็ว ผู้ใช้

สามารถส่งและรับข้อมูลถึงกันได้หลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว หรือแม้กระทั่งเสียง ด้วยความสามารถดังกล่าวอินเทอร์เน็ตจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอนปัจจุบัน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ความสามารถในการควบคุมการรู้คิดของตนเอง ในการแก้ปัญหาการเรียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่ง นักเรียนควรได้รับการพัฒนาเพื่อฝึกทักษะและกระบวนการคิด การใช้บทเรียนบนระบบเครือข่าย เรื่องการเขียนโปรแกรมขั้นต้น ที่มีรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญา เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความสามารถดังกล่าวได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาบทเรียนบนระบบเครือข่าย เรื่องการเขียนโปรแกรมขั้นต้น ที่มีรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อนักเรียนในการพัฒนาความสามารถในการควบคุมการรู้คิดของตนเองให้สามารถแก้ปัญหาการเรียนโปรแกรม และต่อครูผู้สอนในการฝึกให้นักเรียนสามารถควบคุมการรู้คิดของตนเองได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แนวคิดของบทเรียนบนระบบเครือข่าย

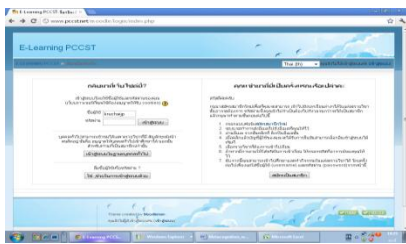
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนบนระบบเครือข่ายเรื่อง การเขียน โปรแกรมขั้นต้น ที่มีรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่ายเรื่อง การเขียน โปรแกรมขั้นต้น ที่มีรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญาเรื่อง การเขียนโปรแกรมขั้นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย สตูล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย สตูล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 33 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จากนักเรียน จำนวน 4 ห้องเรียน ใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่มด้วยวิธีการจับสลากห้องเรียน

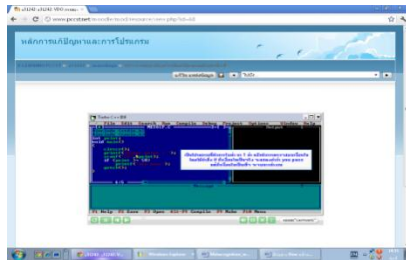
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทเรียนบนระบบเครือข่าย เรื่องการเขียนโปรแกรมขั้นต้นที่มีรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบประเมินคุณภาพบทเรียนบนระบบเครือข่ายเรื่อง การเขียนโปรแกรมขั้นต้น ที่มีรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่ายเรื่อง การเขียนโปรแกรมขั้นต้น ที่มีรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบทดสอบวัดอภิปัญญาในการแก้ปัญหาของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่ายเรื่อง การเขียนโปรแกรมขั้นต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และแบบสอบถามวัดความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญาเรื่อง การเขียนโปรแกรมขั้นต้น

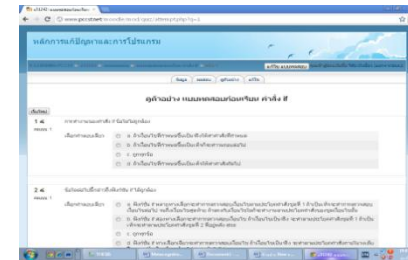
ภาพที่ 2 ขั้นตอนการเข้าใช้งานระบบ

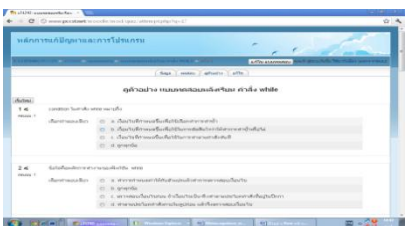
ภาพที่ 3 หน้าจอของบทเรียนหลัก

ภาพที่ 4 หน้าจอเนื้อหาบทเรียน

ภาพที่ 5 หน้าจอแบบทดสอบก่อนเรียน

ภาพที่ 6 หน้าจอแบบทดสอบหลังเรียน

ภาพที่ 7 หน้าจอแบบทดสอบอภิปัญญา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แนะนำวิธีการใช้งานบทเรียนบนระบบเครือข่ายแก่กลุ่มตัวอย่าง
2. ให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใช้งานบทเรียนบนระบบเครือข่ายและดำเนินการทำแบบทดสอบก่อนเรียน (pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. ดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้งานบทเรียนบนระบบเครือข่ายที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นควบคู่กับการสอนของผู้วิจัย โดยในการจัดการเรียนการสอนเน้นในขั้นตอนของอภิปัญญาให้กับกลุ่มตัวอย่าง
4. เมื่อสอนจบหน่วยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบระหว่างเรียน (E1) ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่าย และแบบทดสอบวัดคอกิปัญญาในการแก้ปัญหาเพื่อเก็บคะแนนระหว่างเรียน
5. จัดการเรียนรู้จนครบหน่วยการเรียนรู้ จากนั้นดำเนินการทดสอบหลังเรียน (posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน
6. นำคะแนนของการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน (E1) และคะแนนของแบบทดสอบหลังเรียน (E2) ไปหาประสิทธิภาพของบทเรียนบนระบบเครือข่าย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอภิปัญญาในการแก้ปัญหากลุ่มตัวอย่าง
7. ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญาเรื่อง การเขียนโปรแกรมขั้นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการหาคุณภาพของบทเรียนบนระบบเครือข่าย วิเคราะห์อภิปัญญาในการแก้ปัญหา และวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เรียน ใช้ E1/E2 ในการหาประสิทธิภาพของบทเรียนบนระบบเครือข่าย และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบแบบไม่อิสระ (*t*-test dependent)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาบทเรียนบนระบบเครือข่าย พบว่า คุณภาพของบทเรียน ด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่องอยู่ในระดับดี ด้านรูปภาพและการใช้ภาษาอยู่ในระดับดี ด้านการออกแบบและการจัดการบทเรียนอยู่ในระดับดี ส่วนประสิทธิภาพของบทเรียน พบว่า คะแนนรวมเฉลี่ย E1 คิดเป็นร้อยละ 76.16 คะแนนรวมเฉลี่ย E2 คิดเป็นร้อยละ 76.72 แสดงให้เห็นว่าบทเรียนมีประสิทธิภาพ $(E1/E2) = 76.16/76.72$
2. การเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่ายเรื่อง การเขียนโปรแกรมขั้นต้น ที่มีรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.85 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 52.83 และ 23.02 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.72 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของ

นักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลของอภิปัญญาในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่ายมีการใช้อภิปัญญาในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับดี

3. ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญาเรื่อง การเขียนโปรแกรมขั้นต้น พบว่าผู้เรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณภาพของบทเรียน ด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่องอยู่ในระดับดี ด้านรูปภาพและการใช้ภาษาอยู่ในระดับดี ด้านการออกแบบและการจัดการบทเรียนอยู่ในระดับดี เนื่องจากมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การใช้สื่อมัลติมีเดียมาเป็นองค์ประกอบในบทเรียน สามารถเพิ่มความสนใจให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และการออกแบบการจัดการบทเรียนให้สามารถเข้าใช้บทเรียนได้สะดวก

บทเรียนบนระบบเครือข่ายมีประสิทธิภาพ $(E1/E2) = 76.16/76.72$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้คือ 75/75 แสดงให้เห็นว่า มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ เนื่องจากในการทำวิจัยเกี่ยวกับการเขียนโปรแกรมนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างมีความเข้าใจได้ยากจึงทำให้กำหนดประสิทธิภาพของบทเรียนไว้ที่ 75/75

2. ผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน ในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.85 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 52.83 และ 23.02 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.72 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ผลของอภิปัญญาในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่าย มีการใช้อภิปัญญาในการแก้ปัญหาอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งสอดคล้องกับมัตติกา กันทะเตียน (2548, หน้า 37) ที่กล่าวว่า นักเรียนใช้กลวิธีอภิปัญญาเพิ่มในทุกขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหา เนื่องจากก่อนเรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่าย เรื่องการเขียน โปรแกรมขั้นต้นที่มีรูปแบบอภิปัญญานั้น ผู้เรียนไม่ได้มีการควบคุมความคิดของตนเอง ไม่รู้ว่าสิ่งที่ตนคิดคืออะไร ขาดการวางแผน การกำกับ และการประเมินผลของตนเองในการเรียนรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ไม่สามารถที่จะเขียน โปรแกรมให้ประสบผลสำเร็จได้ แต่หลังจากเรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่ายแล้ว ทำให้ผู้เรียนมีความคิดรอบคอบ สามารถควบคุมความคิดของตนเองได้ มีการวางแผน การดำเนินการให้เป็นไปตามที่ได้คิดและวางไว้ และสามารถประเมินผลของสิ่งที่ตนเองคิดแก้ปัญหาการเขียน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้เป็นอย่างดี ทำให้สามารถเขียน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ดีขึ้น

3. ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนแบบอภิปัญญาเรื่อง การเขียนโปรแกรมขั้นต้น พบว่าผู้เรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี เนื่องจากเป็นรูปแบบการเรียนที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจในการแก้ปัญหาโดยการเขียน โปรแกรม โดยสามารถควบคุมความคิดของตนเองให้เป็นลำดับขั้นตอน เริ่มจากผู้เรียนได้มี

ความรู้ในตนเอง งาน และกลวิธี เกี่ยวกับการเขียน โปรแกรมเพื่อแก้ปัญหา มีการวางแผนในการแก้ปัญหา มีการกำกับการแก้ปัญหาให้เป็นไปตามวิธี และมีการประเมินผลการแก้ปัญหาโดยการเขียน โปรแกรมด้วยตนเอง จึงทำให้เข้าใจ และเรียนการเขียน โปรแกรมประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนควรทำความเข้าใจและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวิธีการควบคุมการคิดให้กับผู้เรียนจนผู้เรียนเกิดความตระหนักในการคิดของตนเอง เพื่อให้การเรียนประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น
2. ควรมีการเข้ามาเรียนบทเรียนบนระบบเครือข่ายเพิ่มเติมนอกเวลาเรียนและต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถพัฒนาการแก้ปัญหการเขียน โปรแกรมได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบนี้กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ใช้รูปแบบการเรียนแบบปกติ เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของผลที่เกิดขึ้นและเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือของงานวิจัย
2. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบและวิธีการแก้ปัญหการเขียน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในหน่วยการเรียนรู้ที่มีความยากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการควบคุมการคิดได้ดียิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาถึงความแตกต่างของการนำอภิปัญญาไปใช้ในการแก้ปัญหการเขียน โปรแกรมของนักเรียนกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน เพื่อจะทำให้ผู้สอนทราบ และมีวิธีการในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนแบบกลุ่ม

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เฉลิมชัย เชื้อสาวะถี. (2553). *การสอนเพื่อพัฒนาการคิด* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

[http://202.143.189.5/UserFiles/File/สอนเพื่อพัฒนาการคิด\(2\).pdf](http://202.143.189.5/UserFiles/File/สอนเพื่อพัฒนาการคิด(2).pdf) [2554, 18 มีนาคม].

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.

มัตติกา กันทะเตียน. (2548). *การใช้กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ด้วยกลวิธีอภิปัญญา*.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิชุดา รัตนเพียร. (2542). การเรียนการสอนผ่านเว็บ: ทางเลือกใหม่ของเทคโนโลยีการศึกษาไทย.

วารสารครุศาสตร์, 27(3), หน้า 27-35.

ระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
กรณีศึกษา คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
APRENTICE MANAGEMENT SYSTEM ONLINE CASE STUDY
FOR FACULTY INDUSTRIAL TECHNOLOGY
UBON RATCHATHANI RAJABHAT UNIVERSITY

วิภากร มากดี*

Wipaporn Makdee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กรณีศึกษา คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และเพื่อหาประสิทธิภาพของระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนในรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุบลราชธานี การออกแบบและพัฒนาระบบงานเป็นรูปแบบ Web based application โดยเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบคือ MySQL, PHPMyAdmin ภาษาที่ใช้ในการพัฒนาระบบคือ PHP และ HTML การหาประสิทธิภาพของระบบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน Function requirement test ด้าน Function test ด้าน Usability test และด้าน Security test สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กรณีศึกษา คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่พัฒนาขึ้นทำงานได้ตามขอบเขตที่กำหนด โดยสถานประกอบการและอาจารย์นิเทศก์สามารถประเมินผลการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาผ่านระบบได้ นักศึกษาสามารถลงทะเบียนจองและทราบผลการจองสถานประกอบการผ่านระบบได้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพสามารถจัดการข้อมูลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้ กรรมการฝ่ายฝึกประสบการณ์สามารถสร้างตารางนิเทศก์ได้ ระบบสามารถรายงานข้อมูลสถานประกอบการ ข้อมูลการจองสถานประกอบการ และข้อมูลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้ ผลการหาประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าระบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 และผลการหาประสิทธิภาพของระบบ โดยผู้ใช้งานมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.61

คำสำคัญ: ระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

* สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ABSTRACT

This research aimed to develop a management system through internet for the students' fieldwork experience at the Faculty of Industrial Technology, Ubon Ratchathani Rajabhat University and to determine the efficiency of the developed system.

The model of the system was constructed in the form of web based application using MySQL, PHPMyAdmin, and PHP and HTML languages. The system was tested for efficiency on four aspects: function requirements, function, usability and security.

It was found that the system could be used effectively according to the stated function requirement by the work places, teachers supervising the students doing their fieldwork experience, students, and the university officials in charge of the students' fieldwork experience program. The users were able to manage the data required for them in the system through internet.

The efficiency of the system was tested to be at the mean score of 3.37 by the experts and at the mean score of 3.61 by the users, which were considered good.

Keyword: apprentice management system.

บทนำ

ประมวล ดันยะ และคนอื่น ๆ (2543, หน้า 1) กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพไว้ว่า การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามีเป้าหมายเพื่อผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพออกไปพัฒนาประเทศชาติและสังคม บุคลากรที่มีคุณภาพตามที่ยอมรับกันทั่วไปคือ เป็นผู้ที่มีความรู้ เป็นผู้มีทักษะความชำนาญในวิชาชีพ เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้มีคุณธรรมอันเป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นอย่างดี กระบวนการที่จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเป็นผู้มีคุณสมบัติทั้งสามประการอย่างเป็นรูปธรรม นั้น นอกเหนือจากความรู้ทางทฤษฎีที่ได้ศึกษาตามหลักสูตรแล้ว ขั้นตอนที่สำคัญยิ่งคือ การที่นักศึกษามีโอกาสฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ที่ได้ศึกษามาจากภาคทฤษฎีให้ปรากฏผลในเชิงปฏิบัติ และผลพลอยได้อันสำคัญยิ่งก็คือ การรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยความเข้าใจระหว่างกัน รวมทั้งโอกาสการได้งานทำของนักศึกษา ในอนาคตด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพสำหรับ นักศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยให้คณะเป็นผู้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่และคณาจารย์ร่วมกันรับผิดชอบและจัดการเรียนการสอนรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยเริ่มตั้งแต่การติดต่อสถานประกอบการที่ต้องการรับนักศึกษาเข้าฝึกประสบการณ์ การส่งตัวนักศึกษา การจัดนิเทศแก่นักศึกษา การติดตามความประพฤตินักศึกษา การประเมินผลการออกฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาร่วมกับพี่เลี้ยง จากกระบวนการดำเนินการฝึกประสบการณ์ดังกล่าว จึงได้จัดตั้งฝ่ายฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพในส่วนของคุณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมขึ้น เพื่อสนับสนุนงานจัดการเรียนการสอนรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เนื่องจากการดำเนินงานของฝ่ายฝึกประสบการณ์อยู่ในระยะเริ่มแรกจึงขาดระบบการจัดการข้อมูล และระบบงานสารสนเทศสนับสนุนการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ส่งผลให้การดำเนินงานของฝ่ายฝึกประสบการณ์เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งจากขั้นตอนการดำเนินงานและสภาพแวดล้อม ดังนี้

1. ปัญหาการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศของนักศึกษา
2. ปัญหาด้านการจองสถานประกอบการไม่ทันกำหนด
3. ปัญหาด้านการรวบรวมสรุปรายงานข้อมูลแก่กรรมการฝ่ายฝึกประสบการณ์
4. ปัญหาด้านการจัดเก็บเอกสารหนังสือสำคัญจำนวนมาก
5. ปัญหาด้านการติดตามผลของการประเมินการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาทั้งจากอาจารย์นิเทศก์และสถานประกอบการ

6. ปัญหาด้านการแจ้งผลการจองสถานประกอบการและปฏิทินกำหนดงานกิจกรรมของรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาแต่ละสาขาวิชา รวมถึงข้อมูลการออกนิเทศก์ของคณาจารย์ให้แก่สถานประกอบการได้ทราบ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและพัฒนากระบวนการจัดการการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยพัฒนาในรูปแบบ Web based application มาประยุกต์ใช้ในการช่วยแก้ปัญหาดังที่กล่าวมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนากระบวนการจัดการการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ขอบเขตของการวิจัย

พัฒนาระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผู้ใช้ระบบมี 5 ระดับ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นักศึกษาระดับปริญญาตรี 4 ปี หรือปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ชั้นปีที่ 4 อาจารย์ กรรมการฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และสถานประกอบการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการพัฒนาระบบ

1. ศึกษาเกี่ยวกับรายวิชาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
2. วิเคราะห์ระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
3. ออกแบบระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
4. พัฒนาระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
5. ทดสอบโปรแกรมระบบ เพื่อหาข้อผิดพลาด ปรับปรุงแก้ไขระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
6. จัดทำคู่มือใช้โปรแกรมระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
7. ติดตั้งระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
8. การประเมินและติดตามผล สรุปผล และ จัดทำเอกสารรายงาน
9. จัดทำเอกสารคู่มือการใช้ระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

การสร้างเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพของระบบ

ระดับที่ 1 ทดสอบระบบโดยผู้พัฒนาระบบระหว่างการพัฒนาโปรแกรมและการปรับปรุงแก้ไข ใช้วิธีการทดสอบแบบ Black box testing โดยมีวัตถุประสงค์ 2 อย่าง คือ ทดสอบกระบวนการแจ้งเตือนและการป้องกันข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม โดยผู้พัฒนาระบบจะทดสอบในสถานะเจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกประสบการณ์ (ทำหน้าที่เป็น administrator ของระบบจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต) และทดสอบผลการคำนวณตรรกะและฟังก์ชัน ว่าถูกต้องหรือไม่ โดยผู้พัฒนาระบบจะทดสอบในสถานะผู้ดูแลระบบ นักศึกษา อาจารย์กรรมการฝ่ายฝึกประสบการณ์ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกประสบการณ์ ในการทดสอบของระดับที่ 1 ยังไม่นำการคำนวณหาประสิทธิภาพมาใช้ แต่จะใช้ในระดับที่ 2 เพื่อตรวจสอบวัดผลโดยผู้ทดสอบใช้ระบบ ซึ่งสุ่มและเลือกจากกลุ่มผู้ใช้งานในแต่ละกลุ่มตามความเหมาะสมแล้ว

ระดับที่ 2 ทดสอบระบบโดยผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนในการใช้ระบบ แบ่งการทดสอบออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความตรงต่อความต้องการของผู้ใช้ระบบ (function requirement test) ด้านผลลัพธ์กระบวนการโปรแกรม (function test) ด้านการสนับสนุนการใช้งาน (usability test) ด้านควบคุมและความปลอดภัยของระบบ (security test)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ใช้ในการวัดค่ากลางของข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) และวัดการกระจายของข้อมูลโดยใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: *SD*)

ผลการวิจัย

ด้านการพัฒนาระบบ เพื่อตอบสนองการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งานที่มีหน้าที่และความต้องการที่ต่างกัน ระบบจึงมีการแบ่งส่วนการใช้งานตามกลุ่มผู้ใช้ 5 กลุ่ม คือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์ อาจารย์นิเทศก์ สถานประกอบการ กรรมการฝ่ายฝึกประสบการณ์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกประสบการณ์ จึงทำให้ได้ระบบงานย่อย ๆ ได้ 5 ส่วน เช่นกัน ได้แก่ ส่วนงานนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ส่วนงานอาจารย์ ส่วนงานสถานประกอบการ ส่วนงานกรรมการฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และส่วนงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และผลความสามารถของระบบตามส่วนงานต่าง ๆ เป็นไปตามหน้าที่และสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้งานแต่ละกลุ่ม โดยความสามารถของระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีดังนี้

1. ส่วนงานของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ สามารถจองสถานประกอบการ ดูรายงานปฏิทินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพิ่มข้อมูลสถานประกอบการใหม่ รายงานผลการตอบรับจากสถานประกอบการ/อนุมัติผลการจองจากกรรมการฝ่ายฝึกประสบการณ์ สามารถปรับปรุงข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาได้

2. ส่วนงานของอาจารย์ สามารถประเมินเฉพาะนักศึกษาฝึกประสบการณ์ที่ตนเองนิเทศก์และแสดงข้อมูลตารางนิเทศก์แบบละเอียด โดยสามารถปรับปรุงข้อมูลส่วนตัวได้

3. ส่วนงานของสถานประกอบการ สามารถจัดการข้อมูลนักศึกษาในการดูแลของพี่เลี้ยง ประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนักศึกษาเฉพาะที่เป็นนักศึกษาในการดูแลของตนเอง รายงานตารางออกนิเทศก์ของอาจารย์นิเทศก์ ปรับปรุงข้อมูลส่วนตัวของพี่เลี้ยง และเจ้าหน้าที่ของสถานประกอบการสามารถลงทะเบียนเป็นผู้ใช้งานระบบได้

4. ส่วนงานของกรรมการฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สามารถจัดการผลอนุมัติสถานที่ฝึกประสบการณ์ ในทะเบียนการจองของนักศึกษา ปรับปรุงข้อมูลส่วนตัว แสดงรายงานนักศึกษาในแต่ละ section แสดงรายงานทะเบียนการจองสถานประกอบการ แสดงข้อมูลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา แสดงรายงานผลการประเมินนักศึกษาฝึกประสบการณ์ทั้งจากอาจารย์นิเทศก์และจากสถานประกอบการ และจัดการกลุ่มนิเทศก์นักศึกษาได้

5. ส่วนงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สามารถจัดการข้อมูลผู้ใช้ระบบ จัดการข้อมูลพื้นฐาน (section หมู่เรียน รายวิชา สาขาวิชา คณะ ปีการศึกษา สถานประกอบการ) จัดการข้อมูลแบบประเมินผลนักศึกษาฝึกประสบการณ์ จัดการข้อมูลการจองสถานประกอบการของนักศึกษาและลงผลตอบรับจากสถานประกอบการได้

สำหรับข้อมูลที่ผู้ใช้ทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงรายงานการจองสถานประกอบการของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ รายงานข้อมูลสถานประกอบการ รายงานผลการอนุมัติจากกรรมการฝ่ายฝึกประสบการณ์ รายงานผลการตอบรับจากสถานประกอบการ และตรวจสอบสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้แต่ละกลุ่มได้

จากความสามารถดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถพัฒนาได้ตรงตามขอบเขตของระบบงาน

ด้านการหาประสิทธิภาพของระบบ การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่าน ได้ค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิภาพของระบบเท่ากับ 3.37 แสดงว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี การประเมินความคิดเห็นของผู้ใช้งานทั่วไป จำนวน 30 คน ได้ค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิภาพของระบบเท่ากับ 3.61 แสดงว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลประเมินประสิทธิภาพของระบบในภาพรวมโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้งานระบบทั่วไปพิสูจน์ได้ว่า ระบบการจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สามารถตอบสนองความต้องการผู้ใช้ระบบ 5 กลุ่ม ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพเหมาะสม จึงทำให้ผลของการประเมินประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำฝน จันทจิร โกวิต (2544) ที่พัฒนาระบบเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนักศึกษา ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ โดยใช้ภาษากลุ่ม open source คือ ภาษา ASP ในการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันและใช้โปรแกรม MySQL เป็นเครื่องมือช่วยในการจัดการฐานข้อมูลบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เกิดระบบที่สามารถบันทึกข้อมูลได้ง่าย มีความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน มีความถูกต้องแม่นยำและสามารถผลิตสารสนเทศได้ตามความต้องการของผู้ใช้

การพัฒนาระบบไม่ว่าเพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตาม เมื่อมีการนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคโนโลยีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแล้วนั้น นอกจากจะยังคงคุณสมบัติด้านการจัดการ และทำให้ข้อมูลมีความยืดหยุ่นสามารถนำมาสร้างรายงานสารสนเทศได้ตามวัตถุประสงค์ของงานข้อมูล ซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะของการใช้ระบบฐานข้อมูลในการจัดเก็บแล้ว ยังช่วยให้ผู้ใช้ระบบที่มีจำนวนมากและอยู่คนละถิ่นที่สามารถทำงานสอดคล้องกันเป็นลำดับขั้นสามารถเข้าถึงข้อมูลได้พร้อมกัน ลดข้อจำกัดในเรื่องของเวลาได้

บรรณานุกรม

น้ำผึ้ง จันทจิร โกวิต. (2544). *การพัฒนาระบบเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการด้านการฝึกประสบการณ์*

วิชาชีพนักศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประมวณ ดันยะ และคนอื่น ๆ. (2543). *รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และ*

แนวทางการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนักศึกษา สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

นักลงทุนบัญชีบริษัทหลักทรัพย์ลงทุนตัดหน้าคำสั่งซื้อขายขนาดใหญ่ ของนักลงทุนประเภทอื่นหรือไม่ ?

DO PROPRIETARY INVESTORS FRONT RUN OTHER INVESTORS' LARGE ORDERS?

วีระชัย ตั้งวิจิตรสกุล*

Weerachai Tangvijitsakul

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ตรวจสอบแบบแผนการซื้อขายหุ้นของนักลงทุนบัญชีบริษัทหลักทรัพย์ในช่วงคำสั่งซื้อขายขนาดใหญ่ของนักลงทุนประเภทอื่น ได้แก่ นักลงทุนรายย่อย นักลงทุนต่างชาติ นักลงทุนสถาบัน และผู้บริหารบริษัท โดยใช้ข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2550 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 ทั้งนี้ นักลงทุนบริษัทหลักทรัพย์มียอดซื้อขายที่ผิดปกติในทิศทางเดียวกับคำสั่งซื้อขายขนาดใหญ่เพียงไม่กี่วันก่อนการซื้อขายขนาดใหญ่ของนักลงทุนรายย่อยและผู้บริหารบริษัท แต่ไม่พบยอดขายที่ผิดปกติในทิศทางเดียวกับคำสั่งซื้อขายขนาดใหญ่ก่อนการซื้อขายขนาดใหญ่ของนักลงทุนต่างชาติและนักลงทุนสถาบัน ผลวิจัยสามารถเป็นหลักฐานที่บ่งชี้ได้ว่า มีการลงทุนตัดหน้านักลงทุนรายย่อยและผู้บริหารบริษัท ถึงแม้ว่าการลงทุนแบบตัดหน้าไม่ได้ถูกตรวจสอบถึงความถูกต้องตามกฎหมายในที่นี้ แต่การลงทุนแบบตัดหน้าหรือที่เรียกว่า “กาฝาก” ถือว่าผิดจรรยาบรรณของนักลงทุนและส่งผลให้ตลาดทุนขาดประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การลงทุนตัดหน้า, นักลงทุนบัญชีบริษัทหลักทรัพย์, แบบแผนการซื้อขายของนักลงทุนบัญชีบริษัทหลักทรัพย์, คำสั่งซื้อขายขนาดใหญ่

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการเงิน คณะบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ABSTRACT

The research aimed to investigate the plan of the stock trading of the investors in the estate company in the period of large order events of the investors such as of individual, foreign, institution and insider investors. The data were collected from Stock Exchange of Thailand (SET) during March 2007 to December 2009. The property investors were not statistically significant in the same direction as the impending large orders, before the event date of individual and insider large order events. The results also showed the evidence of front running acting as a group, after removing to the other explanations. Although the legality of front running was not identified in this paper, the front running or parasitic trading did not comply with the code of conduct, making the market far from efficiency.

Keywords: front run. proprietary investors. proprietary trading pattern. large orders.

INTRODUCTION

This paper investigates proprietary trading pattern around large order events of all investor types (i.e. individual investors, foreign investors and institutional investors) and also insiders to examine whether proprietary investor type front runs other investor types by exploiting material non-public information, in anticipation of price impact. Especially in small emerging equity market like the Stock Exchange of Thailand (SET), large trades of these investors potentially cause price movement. In addition, hedging regarding to this material non-public information is also categorized as front running. Front running is illegal if the trading is based on advance knowledge of impending large orders of other investors. For example, broker trades for his own account from knowing impending large orders of his clients, or trades for his own account before convincing his client to buy the same stock. On the other hand, front running is legal if the trading is based on appropriately acquired information or public information. In other words, the legality of front running does not depend on how much profit it makes but depends on information it uses. Front running using prohibited information is considered to be a crime which can be prosecuted by law. Although the legality of front running is not identified in this paper, the front running or parasitic trading is unfair to other market participators who trade based on their own skills. When the investors are front run, they would either get the inferior prices or can trade for fewer stocks at their acceptable price. In other words, the front runners suck the liquidity out of the market before the investors can trade. In turn, when the investors have no incentive to trade due to more trading cost from front runners, the price is not adjusted to the fair price or it is slowly adjusted to the fair price. Finally, the market is far from efficiency.

BACKGROUND AND LITERATURE REVIEW

Front-running, caused by the conflicts of interest, has been occurring since the past. There is little empirical literature on front-running because it is difficult to directly test with the limitation of the sensitive data. Heidle and Li (2003) find the evidence of front-running before analyst recommendations. Also called recommending market makers, recommending analysts significantly and increasingly quote at the inside bid (ask) in the hour and a half before upgrades (downgrades), whereas their ask (bid) quotes do not change. The evidence suggests the information leakage between research and trading departments in the same brokerage house. Bernhardt and Taub (2008) suggest the evidence of front running from market makers by trading in the same direction as future liquidity flow based on fundamental in the first period and then trade reverse with non-fundamental in the second period. Therefore, they can smooth their profits intertemporally. Juergens and Lindsey (2009) find that market makers, within the same firm of analysts, increase trading volume before analyst recommendation in the same firm suggesting the information leakage. They also find high abnormal short sells prior to analyst downgrades. Moreover they provide evidence that some investors could access information prior to the official release. On the other hand, Blau and Wade (2012) reexamine the short selling activities before analyst recommendation changes the same as Juergens and Lindsey (2009) and find that there are high abnormal short sells prior to both analyst downgrades and upgrades. They suggest that short sellers do not have private information of upcoming analyst recommendations. Anand and Subrahmanyam (2008) suggest that although intermediaries contribute more to price discovery than their clients, they do not illegally trade or front run large orders of their customers. On the other hand, they are skillful and can trade at lower cost which enable them to trade more efficiently and more frequently on their information.

Chen, Hanson, Hong and Stein (2007) suggest that hedge funds front runs distress mutual funds by selling ahead of mutual funds. Consistent with Chen, e (2007), Khan and Lu (2011) suggest that short sellers front run insider sales. They find that there is a significant increase of short sales just the day before announcement of large insider sales, but not for small insider sales. They conclude that the front running is facilitated by the information leakage of impending large insider sales.

RESEARCH OBJECTIVES

Examining front-running of proprietary investors through large orders of individual, foreign, institution and insider investors is constructed for the three reasons. First, proprietary investors are often alleged to involve with trading on inappropriately acquired information because most of them affiliate with brokerage firms, which

possibly provide prohibited source. To answer the question, we need to know proprietary trading pattern around the large order events of other investor types. These large order events potentially cause price impact which favors front runners, thus they would trade around the large order events expecting benefit from price movement. Second, there are few empirical studies about trading pattern of proprietary investors, who start demonstrating such significant volume, in emerging market like SET. This paper provides the evidence of how they respond to such interesting events like large order events of other investor types. Third, a number of empirical studies investigate the trading behavior of intermediaries around analyst recommendations suggested by Heidle and Li (2003) and by Juergens and Lindsey (2009), or around private information suggested by Khan and Lu (2011) to examine whether there is the information leakage. Whereas, this study investigates proprietary trading pattern around large order events of other investor types, which has never been done before, to examine whether the proprietary investors front run other investors from knowing their impending large orders. Unlike most of the literature studies which investigate abnormal short sells, this paper investigates trading pattern using all transactions from proprietary investor type, including both long and short transactions.

RESEARCH METHODOLOGY

The intraday transaction data of all investor types are obtained from the Stock Exchange of Thailand, and insider trading data is obtained from report announced by SEC. The sample period is from January 2007 to December 2009 in which the proprietary trades seem intense (the proprietary trading value accounts for 7%, 10% and 12% of total market trading value in 2007, 2008 and 2009 respectively). Although there are 39 proprietary investors during the sample period, the orders are submitted only from several proprietary investors. The large buys (sells) of each investor type are defined as top 10% daily net buy (sell), as percentage of shares outstanding, of all daily trades in the sample period from March 29, 2007 to December 16, 2009.

Table 1: The criteria of sample selection and the number of observations

No	Criteria	The Number of Observations							
		Individual		Foreign		Institution		Insider	
		Buy	Sell	Buy	Sell	Buy	Sell	Buy	Sell
1	All transactions of the investor (million transactions)	24,017	24,017	15,657	15,657	5,707	5,707	0,012	0,012
2	Aggregating transactions into daily	184,745	184,745	175,424	175,424	68,381	68,381	10,070	10,070
3	Keeping transaction dates in the window from 29 March 2007 to 16 December 2009	174,571	174,571	165,778	165,778	64,533	64,533	9,609	9,609
4	Exclude events with earnings announcement within 15 days	86,618	86,618	82,016	82,016	32,665	32,665	5,595	5,595
5	Select large buy/sell of the investor Keeping only the first day as distinct	8,661	8,661	8,201	8,201	3,266	3,266	559	559
6	buy/sell	2,807	2,705	2,608	2,657	1,152	1,238	313	303
7	Exclude events with no trade in estimation window	2,624	2,536	2,437	2,492	1,125	1,189	296	290
8	Exclude events with no trade in event window	2,192	2,100	2,020	2,070	1,031	1,060	110	136
Final Sample Events		2,192	2,100	2,020	2,070	1,031	1,060	110	136

The estimation window is [-30, -11] trading days before the event date.

The event window is [-10, +10] trading days around the event date.

This paper uses the event study approach, applied from Brown and Warner (1985), MacKinlay (1997), and Campbell, Lo and MacKinlay (1997, Ch.4). The 8 events constructed in this paper are large buy and large sell events of individual, foreign, institution and insider investors. Day 0 is the event date when large buys(sells) of each investor are executed. For each event, transactions are grouped into daily net buy or net sell. The estimation window, used to estimate normal or expected daily net buy or net sell, is the [-30, -11] trading day window when day 0 is the large order date of each investor type. The event window, or the test window, is the [-10, +10] trading day window when day 0 is the large order date of each investor type. Sample events are excluded if they have earnings announcement within 15 trading days because buys and sells of front runners must be executed from knowing impending large orders, not from anticipation of good or bad earnings announcement. In addition, the

earnings announcement weeks are excluded from estimation window, which is used to calculate daily normal or expected buy (sell) of proprietary investors.

As percentage of shares outstanding, the abnormal volume of stock i on day t ($A_{i,t}$) is calculated as follow:

$$A_{i,t} = V_{i,t} - \bar{V}_i$$

Where

$$\bar{V}_i = \frac{1}{T_i} \sum_{t=-30}^{t=-11} V_{i,t}$$

$V_{i,t}$ is the daily net buy or net sell for stock i on day t . \bar{V}_i is the expected trading volume in estimation window for stock i . T_i is the number of trading days in estimation window for stock i . The t -statistics of each day in the event window are calculated as follow:

$$\bar{A}_t / \hat{S}(\bar{A}_t) \quad t \in [-10, +10]$$

Where

$$\begin{aligned} \bar{A}_t &= \frac{1}{N_t} \sum_{i=1}^{i=N} A_{i,t} \\ \hat{S}(\bar{A}_t) &= \sqrt{\left\{ \sum_{t=-30}^{t=-11} (\bar{A}_t - \bar{\bar{A}}) \right\} / 19} \\ \bar{\bar{A}} &= \frac{1}{20} \sum_{t=-30}^{t=-11} \bar{A}_t \end{aligned}$$

\bar{A}_t is the average abnormal volume across all stocks on day t . N_t is the number of sample securities whose abnormal volumes are available on day t . $\hat{S}(\bar{A}_t)$ is the standard deviation from time series of average abnormal volume. $\bar{\bar{A}}$ is the average of \bar{A}_t in the estimation window from day $t = -30$ to day $t = -11$.

EMPIRICAL RESULTS

For the individual large buy event, the proprietary investors have positive daily abnormal volumes 4 days before the event date and the magnitudes also increase every day until the day before the event date. The daily abnormal volumes increase sharply to the peak just one day before the event date. On the event date, the proprietary

investors reverse their trades to sell against individual large buys. The daily abnormal volumes are significant on day -2, -1, 0, 1, 4 and 7. The result suggests that the proprietary investors trade ahead of individual large buys several days prior to the event date. Then, they reverse their trades on the event date. This implies the knowledge of liquidity traders because they buy the stocks several days before the event date and sell them on the event date. For the individual large sell event, the proprietary investors have negative daily abnormal volumes 2 days before the event date. It peaks and is statistically significant on day -2, but it is not economically and statistically significant on day -1. The result suggests that the proprietary investors trade ahead of individual large sells several days prior to the event date.

For the foreign large buy event, the signs of daily abnormal volumes of the proprietary investors always change with increasing magnitude in [-5, -1] trading days before the event date. They are statistically significant on day -3, -2 and -1. Although there is the significant positive abnormal volume just one day before event date, but the magnitude is not much different to those of the two days before that. The result suggests that the proprietary investors act as liquidity providers rather than front runners. Therefore, they do not front run foreign large buys. For the foreign large sell event, the daily abnormal volume is significant only on day -5 in [-5, -1] trading days before the event date. Although there are negative abnormal volumes for 2 days before the event date, they are not statistically significant. The result suggests that the proprietary investors do not front run foreign large sells.

For the institution large buy event, although the daily abnormal volumes of proprietary investors are positive for day -2 and -1 in [-5, -1] trading days before the event date, they are not statistically significant. This suggests that the proprietary investors do not trade ahead of institution large buys. For the institution large sell event, the daily abnormal volumes of proprietary investors are positive and statistically significant on day -3 and -2 which implies that they do not concern about the impending institution large sells. Although the daily abnormal volume is negative on day -1 but it is not statistically significant. This suggests that the proprietary investors do not front run institution large sells.

For the insider large buy event, the daily abnormal volumes are positive and vary from 0.0031% to 0.0049% of shares outstanding from day -8 to -3 except day -4 in which the daily abnormal volume is -0.0043% of share outstanding. These daily abnormal volumes are at the same level and not statistically significant. The daily abnormal volumes start increasing sharply on day -2 and peak on day -1. Additionally, these abnormal volumes are statistically significant. This suggests that the proprietary investors trade ahead of insider large buys. This implies the knowledge of liquidity traders because they buy the stocks just 2 days before the event date and sell them on the event date. For the insider large sell event, the daily abnormal volumes are insignificantly positive varying from 0.0024%

to 0.0069% of shares outstanding in [-5, -1] trading days, except day -1 in which the daily abnormal volume is significantly negative with the largest magnitude compared to those in [-10, +10] trading days around the event. This suggests that the proprietary investors trade ahead of insider large sells just one day before the event date.

Table 2: The proprietary daily abnormal volume in the event window, [-10, +10] trading days around the event date

Event Day	The Daily Abnormal Volume							
	Individual		Foreign		Institution		Insider	
	Buy	Sell	Buy	Sell	Buy	Sell	Buy	Sell
-10	-0.0003	-0.0025	-0.0024*	-0.0017*	-0.0009	0.0015	0.0224	0.0126
-9	-0.0007	0.0034*	0.0014	-0.0016*	0.0002	-0.0017	0.0089	0.0076
-8	0.0004	0.0014	0.0014	-0.0003	-0.0008	0.0014	0.0049	0.0008
-7	-0.0004	-0.0018	-0.0027*	0.0000	-0.0005	0.0010	0.0069	-0.0076
-6	0.0000	-0.0002	0.0007	0.0013	0.0002	0.0027*	0.0040	0.0068
-5	-0.0018	0.0025	0.0014	-0.0025***	0.0003	-0.0007	0.0043	0.0024
-4	0.0004	-0.0002	-0.0012	-0.0003	0.0015	-0.0006	-0.0043	0.0069
-3	0.0012	0.0018	0.0024*	0.0001	-0.0009	0.0024*	0.0031	0.0024
-2	0.0033**	-0.0035*	-0.0030**	-0.0006	0.0007	0.0040***	0.0234**	0.0064
-1	0.0069***	-0.0001	0.0034**	-0.0008	0.0010	-0.0019	0.0464***	-0.0110*
0	-0.0215***	0.0178***	0.0002	0.0004	0.0033***	0.0008	-0.0225**	-0.0006
1	-0.0061***	-0.0057***	-0.0020	-0.0019**	-0.0003	0.0021	0.0206*	0.0037
2	0.0015	-0.0012	-0.0003	-0.0006	0.0011	-0.0021	0.0036	-0.0108*
3	0.0007	0.0013	0.0011	0.0017*	0.0010	0.0002	0.0212*	-0.0058
4	-0.0043***	0.0010	0.0003	-0.0009	0.0012	-0.0021	0.0287**	-0.0014
5	0.0000	-0.0001	-0.0013	0.0003	-0.0021*	0.0006	-0.0036	-0.0011
6	0.0000	-0.0001	-0.0003	0.0014	0.0017	0.0007	-0.0059	0.0010
7	-0.0034**	0.0007	0.0003	0.0003	-0.0016	0.0008	0.0097	0.0013
8	-0.0021	0.0003	0.0007	0.0002	0.0020*	0.0004	-0.0150	-0.0082
9	-0.0009	0.0008	0.0003	-0.0027***	0.0014	-0.0001	-0.0001	0.0149**
10	0.0014	-0.0013	-0.0006	0.0012	0.0003	-0.0009	0.0059	0.0004

*, **, *** denote the two-tailed statistical significance at 10%, 5%, and 1% level, respectively.

CONCLUSION

Using intraday data from the Stock Exchange of Thailand during 2007 to 2009, the proprietary trading pattern is investigated around other investors' large order events to examine whether they front run other investors. The daily abnormal volume suggests the evidence of front running for the individual and insider large order events, but not for the foreign and institution large order events, after removing other explanations (earnings announcements, reverse causality).

Other possible explanations of the proprietary abnormal volume ahead of other investors are ruled out. Except the one that the proprietary investors are informed traders, so they move before the large orders of other investors. However, there are many events for each large order event type, ranging from 110 to 2,192 events. It is hard to convince that the proprietary investors could be informed traders and always trade before other investors for all events in each large order event type. If the proprietary investors persistently trade ahead other investors' large orders for most of events, the front running is strong enough to explain this phenomenon rather than the informed traders.

Unfortunately, the limitation of data allows testing at the aggregate proprietary investors. Therefore, the specific proprietary investor could not be matched with the large orders from the specific broker. There is a possibility that the large orders and the proprietary orders come out from different brokerage firms. If so, they do not front run others' investors. However, the result can explain the trading pattern of proprietary investors as a group.

RECOMMENDATION

This research does not cover how the proprietary investors front run but provide the evidence of front running through the investigation of proprietary trading pattern. The way to front run is either to trade ahead of client orders or to convince the client to trade the same stock that the proprietary investors have already traded. The empirical studies often suggest that there are the information leakages of analyst recommendations, which are consistent with the latter. The further study about the proprietary trading patterns around the analyst recommendations could answer whether there is the leakage of information. If so, it could provide stronger evidence of front running.

REFERENCE

- Anand, Amber, & Subrahmanyam, Avandihar. (2008). Information and the intermediary: Are market intermediaries informed traders in electronic markets?. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, *43*, pp.1-28.
- Bernhardt, Dan, & Taub, Bart. (2008). Front-running dynamics. *Journal of Economic Theory*, *138*(1), pp. 288-296.
- Blau, Benjamin M., & Wade, Chip. (2012). Informed or speculative: Short selling analyst recommendations. *Journal of Banking & Finance*, *36*(1), pp. 14-25.
- Charlie Charoenwong, Ding, David K., & Nattawut Jenwittayaroje. (2010). Price movers on the stock exchange of Thailand: Evidence from a fully automated order-driven market. *The Financial Review*, *45*(3), pp.761-783.
- Chen, J., Hanson, S., Hong, H., & Stein, J. (2007). *Do hedge funds profit from mutual fund distress?*. (Online). Available: http://www.nber.org/papers/w13786.pdf?new_window=1[2011, December 15].
- Juergens, Jennifer L., & Lindsey, Laura. (2009). Getting out early: An analysis of market making activity at the recommending analyst's firm. *Journal of Finance*, *64*(5), pp. 2327-2359.
- Harris, L. E. (1997). *Order exposure and parasitic traders*. Los angeles, CA: Marshall school of business, University of Southern California.
- Heidle, H., & Li, X. (2003). *Is there evidence of front-running before analyst recommendations? An analysis of the quoting behavior of Nasdaq market makers* (Online). Available: http://www.afajof.org/pdfs/2004program/UPDF/P177_Market_MicroStructure.pdf [2011, December 15].
- Khan, Mozaffar, & Lu, Hai. (2011). *Do short sellers front-run insider sales?*. Cambridge, MA: Sloan School of Management, Massachusetts Institute of Technology.

การสื่อสารเพื่อการจัดการของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นภายใต้วิกฤตการณ์ จากการปะทะกัน
บริเวณชายแดนไทย – กัมพูชา: กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

**COMMUNICATION FOR MANAGEMENT OF LOCAL LEADERS UNDER
THE CRISIS OF THE THAI-CAMBODIA BORDER CONFLICT:
CASE STUDY OF KANTARALAK DISTRICT, SISAKET PROVINCE**

ศรัญญู ประกอบกิจ*
Saranyoo Prakobkit

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษาบทบาทในการสื่อสารของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นภายใต้วิกฤตการณ์จากการปะทะกันบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และ 2) ศึกษาการสื่อสารเพื่อการจัดการของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นภายใต้วิกฤตการณ์จากการปะทะกันบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พบว่าบทบาทของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นในการสื่อสาร ได้แก่ 1) บทบาทในการสื่อสารระหว่างบุคคล 2) บทบาทในการสื่อสารข้อมูล 3) บทบาทในการสื่อสารเพื่อจัดการท้องถิ่น และ 4) บทบาทในการสื่อสารศาสนา ส่วนการจัดการสื่อสารของกลุ่มผู้นำท้องถิ่น มีลักษณะดังนี้ 1) การสื่อสารด้านอำนาจการประสานงานเครือข่าย 2) การสื่อสารด้านอำนาจการในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน 3) การสื่อสารด้านการปฏิบัติการเพื่อการอพยพ และ 4) การสื่อสารด้านการปฏิบัติการเพื่อรักษาความปลอดภัยในพื้นที่

คำสำคัญ: ผู้นำท้องถิ่น, การสื่อสารเพื่อการจัดการ, ชายแดนไทย - กัมพูชา

ABSTRACT

This qualitative research was conducted to study the communication for management of local leaders under the crisis of the Thai-Cambodia border conflict at Kantaralak District, Sisaket province, Thailand. The purposes of the research were to study communication roles and communication for management of local leaders. The researcher collected data by using in-depth interviews. According to the findings, there were four communication roles of the leaders, which were interpersonal communication roles, informational communication roles, local

* นิสิตปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร

management communication roles, and religious communication roles. The leaders' communication management could be categorized in four aspects, as follows: communication for liaison management, communication for liaison with other parties, communication for refugee management, and communication for security management.

Keywords: local leader. communication for management. Thai – Cambodia border.

บทนำ

ประเทศไทยและประเทศกัมพูชามีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และการค้า ส่วนใหญ่ผ่านความร่วมมือระดับทวิภาคีมายาวนาน รวมทั้งมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อพัฒนาพื้นที่ชายแดนเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันในท้องถิ่น จนกระทั่งในปีพุทธศักราช 2550 มีเหตุการณ์ที่กัมพูชาได้ขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเพียงลำพัง ส่งผลให้เกิดความคลุมเครือในประเด็นพื้นที่พิพาท นำมาซึ่งสถานการณ์ความตึงเครียดบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา เริ่มจากวิกฤตการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ จนสุดท้ายจึงเกิดการปะทะกันระหว่างกองกำลังไทยและกัมพูชาขึ้น (จณัญญา ภิญญาวัธน์ และวริยา หยักประเสริฐ, ออนไลน์, 2543)

วิกฤตการณ์เริ่มชัดเจนมากขึ้นในปีพุทธศักราช 2551 และบานปลายถึงขั้นรุนแรงในปีพุทธศักราช 2554 โดยหมู่บ้านภูมิชรอด ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกติดกับบริเวณปราสาทพระวิหาร (กรมทหารพรานที่ 23, วิดิทัศน์, 2548) ก็ได้รับผลจากการปะทะกันระหว่างกองกำลังไทยและกัมพูชาอย่างรุนแรง ด้วยลักษณะที่ตั้งทางภูมิประเทศ หมู่บ้านภูมิชรอดเป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน ในส่วนระบบป้องกันจะมีการสร้างหลุมหลบภัยแบบคันดินเป็นคูรอบหมู่บ้าน มีหอกระจายข่าวและวิทยุติดต่อกับหน่วยทหารและตำรวจตระเวนชายแดน มีการเตรียมตัวเพื่อจัดการกับวิกฤตการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจากผลของความไม่สงบบริเวณชายแดน รวมถึงผู้นำในท้องถิ่นและตัวแทนชาวบ้านจะได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้านชายแดน การใช้อาวุธ การป้องกันตัว (อิทธิโชค ษ์วงษ์, 2547, หน้า 15) และเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีชีวิตความเป็นอยู่ปลอดภัย “กลุ่มผู้นำท้องถิ่น” จึงควรมีบทบาทในการสื่อสารและมีวิธีการสื่อสารเพื่อการจัดการที่ดีและเหมาะสม เพื่อติดต่อประสานงานกับประชาชนในท้องถิ่นและหน่วยงานราชการในการรับมือกับวิกฤตการณ์ที่จะเกิดขึ้น

ผู้นำท้องถิ่นถือเป็นสื่อบุคคลภายในที่มีบทบาทสำคัญต่อท้องถิ่นอย่างมาก เนื่องจากมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับชาวบ้าน เป็นผู้นำความคิด รู้สภาพปัญหา และมีทักษะในการสื่อสาร (จันทร์ทิพย์ ปาละนันท์, 2545, หน้า 5) โดยความสำคัญของผู้นำกับการสื่อสารเห็นได้ชัดเจนจากบทบาทผู้นำในการเป็นเครือข่ายการสื่อสารเพื่อทำให้เกิดความสงบสุขเรียบร้อยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผู้นำทางศาสนาและผู้นำท้องถิ่น มีบทบาทหลักในฐานะเป็นผู้ส่งสาร เป็นจุดไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารที่สำคัญและเป็นแหล่งตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารของประชาชน ซึ่งผู้นำทั้งสองประเภทมีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนตลอดเวลา และมีบทบาทในการเสริมสร้างสังคมสันติสุข

จากที่กล่าวมา สะท้อนให้เห็นประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ และควรค่าแก่การศึกษาวิจัย คือ วิกฤตการณ์ในท้องถิ่นที่มีลักษณะฉุกเฉินและมีความโกลาหล อันเป็นผลกระทบจากการปะทะกันบริเวณชายแดนไทย – กัมพูชา นำมาซึ่งความสูญเสียของชีวิตและทรัพย์สิน กลุ่มผู้นำมีบทบาทหน้าที่ในการสื่อสารและสื่อสารเพื่อจัดการท้องถิ่นอย่างไร โดยผู้วิจัยเน้นศึกษาบทบาทของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นในมิติการสื่อสารการเมือง และมิติการสื่อสารชุมชน เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ด้านการศึกษาบทบาทของผู้นำท้องถิ่นภายใต้บริบทวิกฤตการณ์อันเนื่องมาจากภาวะสงคราม

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

แนวความคิดเกี่ยวกับภาวะวิกฤตในมิติด้านความมั่นคง (กรมประชาสัมพันธ์, 2545) หมายถึง เหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศ เช่น กรณีที่ประเทศไทยอาจมีภัยคุกคามด้วยกำลังทหารจากภายนอกประเทศ หรือถูกคุกคามด้วยกำลังทหารในบริเวณชายแดนทั้งทางบกและทางทะเล รวมทั้งได้ผลกระทบจากปัญหาการสู้รบของประเทศเพื่อนบ้านที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรในบริเวณชายแดน ทำให้ไม่สามารถจะดำเนินชีวิตตามปกติสุขได้ เป็นต้น โดย Slaikou (1984, p. 53) กล่าวว่า สถานการณ์ที่อยู่ในภาวะวิกฤตนั้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดมาก่อน มีลักษณะของความฉุกเฉิน ซึ่งมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ รวมถึงมีผลกระทบต่อสาธารณชน เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก

แนวคิดการสื่อสารเพื่อการจัดการ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2549, หน้า 31-41) กล่าวว่า หัวใจของการสื่อสารเพื่อการจัดการอยู่ที่ความสามารถในการรวบรวมกิจกรรมการสื่อสารเพื่อนำมาใช้ในการจัดการและดำเนินกิจกรรม โดยกิจกรรมทางการสื่อสารเพื่อการจัดการมีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ สื่อพื้นฐานภายในสื่อเพื่อพัฒนาภาพลักษณ์ภายนอก สื่อเพื่อการชี้แจง สื่อเพื่อการผลักดัน สื่อสนทนา และสื่อดั้งเดิม

เห็นได้ว่า วิกฤตการณ์จากการปะทะกันระหว่างระหว่างชายแดนไทย – กัมพูชา เป็นภัยคุกคามจากกำลังทหารภายนอกประเทศ ซึ่งได้รับกวนการดำเนินชีวิตและทำให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงกับชาวบ้านในท้องถิ่น ความเสียหายได้ส่งผลกระทบต่อทั้งร่างกายและจิตใจ บทบาทของผู้นำและการสื่อสารเพื่อการจัดการจึงเข้ามามีความสำคัญต่อการจัดการท้องถิ่นในการสร้างความสงบเรียบร้อย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาบทบาทของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นในการสื่อสารภายใต้วิกฤตการณ์จากการปะทะกันบริเวณชายแดนไทย – กัมพูชา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. ศึกษาการสื่อสารเพื่อการจัดการของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นภายใต้วิกฤตการณ์จากการปะทะกันบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 คัดเลือกท้องถิ่นเพื่อศึกษาเปรียบเทียบและคัดเลือกพื้นที่ เพื่อนำมาเป็นกรณีศึกษา โดยพิจารณาจากการรับรู้ข่าวสารของกลุ่มผู้นำ ผลกระทบในส่วนของกองกำลังแนวหลังจากวิกฤตการณ์

ขั้นตอนที่ 2 คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลและสัมภาษณ์ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลว่า เป็นคนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ตลอดช่วงเวลาวิกฤตการณ์ เป็นผู้นำที่มีบทบาท มีอำนาจในการสั่งการ เป็นบุคคลที่ผู้คนในหมู่บ้านรู้จักทั่วถึง และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in – depth interview) โดยใช้แนวคำถามแบบปลายเปิด (open – ended question) กับผู้นำท้องถิ่น 6 ท่าน ได้แก่

1. นายวิระยุทธ ดวงแก้ว กำนันตำบลเสาชงชัย และผู้ใหญ่บ้านภูมิซรอลหมู่ที่ 12 อำเภอกันทรลักษ์
2. นายบุญเกิด ตะต๋อง ประธานสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชงชัย อำเภอกันทรลักษ์
3. นายวิชัยภูาส บุญเลิศ หัวหน้าเจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การบริหารส่วนตำบลเสาชงชัย อำเภอกันทรลักษ์
4. นางเพชรณี ทบลาด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและตัวแทนชาวบ้านตำบลเสาชงชัย อำเภอกันทรลักษ์
5. นายบรรยงค์ ตั้งสุข ผู้ใหญ่บ้านภูมิซรอลหมู่ที่ 13 ตำบลเสาชงชัย อำเภอกันทรลักษ์
6. นางคำดี ตะต๋อง ผู้ใหญ่บ้านภูมิซรอลหมู่ที่ 2 ตำบลเสาชงชัย อำเภอกันทรลักษ์

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 บทบาทของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นในการสื่อสารภายใต้วิกฤตการณ์จากการปะทะกันบริเวณชายแดนไทย – กัมพูชา ที่อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า

1. บทบาทในการสื่อสารระหว่างบุคคล ผู้นำถือเป็นจุดศูนย์กลางอำนาจ มีอำนาจเป็นทางการคือ การเป็นตัวแทนท้องถิ่นในการประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐในช่วงวิกฤตการณ์และสื่อสารกับประชาชน ซึ่งโดยมากเป็นการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ ตำบลเสาชงชัยมีกำนันเป็นผู้จัดการงานสายปกครองหมู่บ้านภูมิซรอลทั้ง 13 หมู่บ้าน เป็นหัวหน้าของผู้ใหญ่บ้านทั้งหมด โดยมากจะสื่อสารกันอย่างค่อนข้างไม่เป็นทางการภายในกลุ่มผู้นำและชาวบ้าน แต่เมื่อเกิดวิกฤตการณ์รุนแรง ผู้นำจะมีความเด็ดขาดในมติของอำนาจและการสั่งการ เพื่อให้การดำเนินกิจการใด ๆ ก็ตามเกิดความปลอดภัยสูงสุด ทันเหตุการณ์และรวดเร็ว ซึ่งในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ผู้นำสามารถสื่อสารและสั่งให้ดำเนินการใด ๆ ได้ทันที โดยไม่รอคำสั่งแบบบนลงล่างจากหน่วยงานราชการ เนื่องจากเป็นภาวะของความโกลาหลฉุกเฉิน เช่น การสั่งให้อพยพทันทีขณะที่เกิดวิกฤตการณ์รุนแรง ส่งผลให้ผู้นำท้องถิ่นต้องมีการใช้บทบาทในการสื่อสารหลากหลายในเวลาเดียวกัน ทั้งบทบาทของผู้สั่งการและผู้รับคำสั่ง สำหรับการเป็นตัวแทนผู้ประสานงานในช่วงวิกฤตการณ์ กลุ่มผู้นำมีการรวมตัวกันเพื่อประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรายงานว่ามีสิ่งผิดปกติใดบ้างที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ผู้นำยังมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อประสานให้เกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้านด้วยการส่งสารผ่านหอกระจายข่าวและการป่าวประกาศ เพื่อให้เข้าหุลมหลบภัยหรือรอการอพยพ

2. บทบาทในการสื่อสารข้อมูล ในบริบทของวิกฤตการณ์อันเนื่องมาจากการปะทะกันนั้น พบว่าประเด็นสำคัญด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องคือ ความปลอดภัย ความลับของข่าวสาร การสำรวจความเสียหาย การบรรเทาสาธารณภัย เส้นทางอพยพ และสิ่งผิดปกติในท้องถิ่น ด้วยการเป็นผู้เฝ้าสังเกต คอยสอดส่องคนแปลกหน้า จับตามอง และนำมาคุยกันระหว่างผู้นำด้วยกัน ผู้นำถือเป็นศูนย์กลางของการเผยแพร่ข้อมูล โดยทางอำเภอจะติดต่อมาที่กำนันและองค์การบริหารส่วนตำบล ในส่วนของการปกครองกำนันจะส่งสารหรือข้อมูลให้กับผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงส่งสารด้วยหอกกระจายข่าวให้กับชาวบ้านเกี่ยวกับสถานการณ์ในช่วงวิกฤตอีกด้วย

3. บทบาทในการสื่อสารเพื่อจัดการท้องถิ่นโดยมากคือการจัดการเรื่องทรัพยากรกับคน การเจรจาไกล่เกลี่ยเรื่องผลประโยชน์ การเจรจาให้อพยพออกจากพื้นที่ในช่วงมีวิกฤตการณ์รุนแรง เช่น การโน้มน้าวให้ชาวบ้านอพยพออกจากพื้นที่ การสื่อสารระหว่างผู้นำด้วยกันในการรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องถิ่นเวลาที่ลูกบ้านไม่อยู่นั้นเนื่องจากได้อพยพไปอยู่ที่ศูนย์อพยพทั้งหมด เป็นต้น ผู้นำยังต้องเป็นผู้รับมือกับความยุ่งยากที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากอุปสรรคทางการสื่อสาร เช่น สัญญาณโทรศัพท์ถูกตัด เสียระเบิดค้างจนไม่สามารถสื่อสารกันได้ เป็นต้น

4. บทบาทในการสื่อสารศาสนา บทบาทนี้ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมไทยและพุทธศาสนาที่เป็นทุนทางจิตใจของกลุ่มผู้นำและชาวบ้าน โดยผู้นำมีหลักปฏิบัติในการทำงานที่เป็นธรรม คำนึงถึงความสุขมวลรวมมาก่อน และชาวบ้านเองก็จะเคารพผู้นำ ศรัทธาในระบบอาวุโส ยกย่องเทิดทูนให้เกิดศรัทธาผู้นำ ซึ่งในช่วงวิกฤตการณ์พบว่า บทบาทการเป็นผู้สื่อสารเพื่อให้กำลังใจ (moral support) ของผู้นำสำคัญมาก เนื่องจากชาวบ้านเรียกร้องและอยากเห็นหน้าผู้นำ ไม่ว่าจะเป็นช่วงการอพยพและขณะอยู่ในศูนย์อพยพก็ตาม ส่วนกลุ่มผู้นำเองก็ได้ปฏิบัติตามหลักคุณธรรมผ่านบทบาทเกี่ยวกับการสื่อสารศาสนา ได้แก่ บทบาทของการเป็นผู้รับฝึคชอบ เช่น เป็นผู้ประกาศข่าวเดินทางรอบหมู่บ้าน เลี้ยงยกยอกมารวบรวมชาวบ้าน แม้ว่าตนเองจะต้องเสี่ยงกับการโดนระเบิดก็ตาม และการเป็นผู้เสียสละ เช่น เรื่องงบประมาณ อุปกรณ์ และยานพาหนะ

ส่วนที่ 2 การสื่อสารเพื่อการจัดการของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นภายใต้วิกฤตการณ์จากการปะทะกันบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา ที่อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า

1. การสื่อสารเพื่ออำนวยความสะดวกในการประสานงานเครือข่าย (communication for liaison management) เป็นรูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการที่พบมากในบทบาทการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยเฉพาะการวางแผนเตรียมการในช่วงแรกของวิกฤตการณ์ จะมีการสั่งการจากอำเภอมาที่ฝ่ายปกครองและฝ่ายบริหารของท้องถิ่นด้วยสื่อพื้นฐานภายใน คือ หนังสือระหว่างหน่วยงาน เริ่มตั้งแต่การตั้งกำลังเผชิญหน้าระหว่างทหารไทยกับทหารกัมพูชา ในส่วนของประกาศ คำสั่ง พบการสื่อสารทางเดียวเท่านั้น ทางอำเภอจะเป็นผู้ส่งสาร ถ่ายทอดข้อมูลและระเบียบแผนงานต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ช่วงวิกฤตการณ์รุนแรงการสื่อสารจะใช้โทรศัพท์มากที่สุด

2. การสื่อสารเพื่ออำนวยความสะดวกในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน (liaison with other parties) พบมากในการสื่อสารเพื่อจัดการท้องถิ่นทั้งในภาวะปกติและช่วงวิกฤตด้วยสื่อพื้นฐานภายใน เช่น การประชุมชี้แจงวางแผนเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับสถานรองรับผู้บาดเจ็บ เส้นทางอพยพชาวบ้าน เส้นทางลำเลียงพลทหาร เป็นต้น

การใช้สื่อสนทนา เช่น การสนทนาต่อหน้าแบบตัวต่อตัวเพื่อวางแผนวันต่อวันผ่านการประชุมกลุ่มย่อยหรือวิทยุสื่อสาร อีกทั้งส่งข้อมูลการปะทะด้วยเครื่องส่งสัญญาณภายในหลุมหลบภัย

3. การสื่อสารเพื่อปฏิบัติการในการอพยพ (communication for refugees management) ช่วงเวลานี้นับบทบาทในการสื่อสารศาสนามีความจำเป็นในมิติความสัมพันธ์ของผู้นำกับชาวบ้าน ผู้นำ คือ สื่อบุคคลที่สำคัญ ด้วยการเป็นผู้แจ้งเตือนภัย โน้มน้าวให้อพยพ เป็นผู้ให้กำลังใจกับชาวบ้านที่สูญเสียในขณะที่รับรู้ข่าวสารว่าบ้านของตนเองเสียหาย มีการใช้สื่อเพื่อการชี้แจง ได้แก่ การใช้ป้ายประกาศเพื่อบอกเส้นทาง การส่งสัญญาณภาษากาย เช่น การทำมือรูปหน้าจั่วเพื่อให้รวมตัวกัน ซึ่งเป็นอวัจนภาษาที่สามารถเข้าใจร่วมกันได้ในกลุ่มผู้นำ และสื่อเพื่อการผลักดัน ได้แก่ นกหวีดสำหรับการสื่อสารระยะไกล เนื่องจากอุปสรรคในการสื่อสารช่วงที่มีวิกฤตการณ์รุนแรงนั้น เสียงของระเบิดดังมากจนไม่สามารถสื่อสารกันรู้เรื่อง อีกทั้งมีการใช้หอกระจายข่าวในการสื่อสารระยะไกลเนื่องจากมีขอบเขตการส่งสารที่กว้าง

4. การสื่อสารเพื่อรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ (communication for security management) ด้วยสื่อบุคคล คือ ชุดงานเครือข่ายปกครองท้องถิ่น ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชุด ชรบ.) ผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ ในช่วงวิกฤตการณ์รุนแรงผู้ที่อยู่ในพื้นที่ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นและชุดรักษาความปลอดภัย โดยมีหน้าที่สอดส่องคนแปลกหน้า รักษาทรัพย์สินของลูกบ้านจากการลักขโมย ติดต่อสื่อสารกันด้วยการสนทนาผ่านวิทยุสื่อสารมากที่สุด สำหรับวิธีการสื่อสารเพื่อรักษาความปลอดภัยอาจเป็นการสื่อสารทางตรง หรือการสื่อสารทางอ้อมผ่านสื่อสัญญาณ ได้แก่ การใช้รหัสสัญญาณวจนภาษาผ่านโทรศัพท์และวิทยุสื่อสาร โดยการเข้ารหัสเป็นสารคำพูดส่งไปสู่ผู้รับสารที่สามารถถอดรหัสสารภายใต้ขอบเขตความเข้าใจที่ตรงกัน และรหัสสัญญาณอวัจนภาษาด้วยภาษาท่าทาง จากการวิจัย พบว่า มีการนำสื่อสัญญาณมาใช้ในช่วงวิกฤตการณ์ แต่ทว่ากลุ่มผู้นำด้วยกันและกลุ่มผู้นำกับชุดรักษาความปลอดภัย ไม่ได้ใช้รหัสชุดเดียวกันในการเข้ารหัสเพื่อสื่อสารหรือถอดรหัสด้วยบริบทและความเข้าใจที่ต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

บทบาทสำคัญในการจัดการท้องถิ่นภายใต้วิกฤตการณ์ของผู้นำท้องถิ่น และบทบาทของกลุ่มผู้นำในการสื่อสารเชิงศาสนาในช่วงเวลาวิกฤต มีความสำคัญต่อภาวะจิตใจของชาวบ้านเป็นอย่างมาก โดยวิกฤตการณ์ช่วงแรก บทบาทของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นในการสื่อสารจะมีลักษณะปกติตามอำนาจ ในลักษณะการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารเพื่อประสานงาน แต่เมื่อมีวิกฤตการณ์รุนแรงคือช่วงที่เกิดการปะทะและมีการอพยพนั้น บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการสื่อสารจะมีลักษณะผสมผสาน เนื่องจากผู้นำต้องสวมบทบาทหลากหลาย อีกทั้งมีการสลับไปมาของกระบวนการทางการสื่อสาร เนื่องมาจากในช่วงของวิกฤตการณ์รุนแรงนั้น การวางแผนเตรียมรับมือต่าง ๆ ที่ได้บรมทำความเข้าใจกันมานั้น ล้วนใช้ไม่ได้ผลแทบทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้นำท้องถิ่นจึงต้องดึงศักยภาพภายในและบทบาทผู้นำในการสื่อสารออกมา เพื่อจัดการท้องถิ่นอย่างเต็มความสามารถภายใต้ภาวะฉุกเฉินและโกลาหล

ในส่วนมิติของการสื่อสารเพื่อการจัดการท้องถิ่นภายใต้วิกฤตการณ์ ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของสุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2549, หน้า 31-41) เกี่ยวกับกิจกรรมสื่อสารเพื่อการจัดการ ได้แก่ สื่อพื้นฐานภายใน สื่อสนทนา สื่อเพื่อการชี้แจง สื่อเพื่อการผลักดัน ผู้วิจัยยังได้พบความสำคัญของสื่อสัญญาณในการจัดการท้องถิ่นภายใต้วิกฤตการณ์ โดยพบว่า การสื่อสารเพื่อรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ ในลักษณะของสื่อสัญญาณ ได้แก่ รหัสสัญญาณทางวจนภาษา รหัสสัญญาณทางอวจนภาษา นั้นมีความสำคัญ เนื่องจากช่วยรักษาความลับสำคัญและสร้างความชัดเจนให้กับเรื่องราวที่ไม่ต้องการการสื่อสารโดยตรงได้ แต่ทว่า บางครั้งวิธีการสื่อสารเพื่อการจัดการลักษณะนี้ กลุ่มผู้นำท้องถิ่นกับผู้ปฏิบัติการเพื่อรักษาความปลอดภัยรู้จักกันในบางกลุ่มเท่านั้น เมื่อมีวิกฤตการณ์รุนแรงเกิดขึ้น สื่อสัญญาณจึงเกิดปัญหาในการถอดรหัสสารด้วยความเข้าใจที่ต่างกัน จึงไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการจัดการท้องถิ่นมากเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

1. กลุ่มผู้นำท้องถิ่นเข้าใจถึงการสื่อสารเพื่อจัดการภายใต้วิกฤตการณ์ และนำไปปรับปรุงเพื่อการเตรียมพร้อมวางแผนรับมือกับวิกฤตการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นกับท้องถิ่นของตนที่มีลักษณะใกล้เคียงในอนาคตได้
2. การวางแผนเพื่อรับมือวิกฤตการณ์ที่เป็นภาวะสงคราม ควรลดความซับซ้อน และมีแผนการที่ให้อำนาจที่ง่ายที่สุด สอดรับกับภาวะความฉุกเฉินและความโกลาหลที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดวิกฤตการณ์อย่างเป็นทางการ
3. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อสัญญาณกับผู้นำท้องถิ่นในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน และให้ความสำคัญกับการนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการสื่อสารในภาวะวิกฤต
4. ภาครัฐควรสนับสนุนนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทด้านคุณธรรมให้กับผู้นำท้องถิ่นในมุมมองใหม่ เช่น การนำแนวทางปรัชญาศาสนา มาประยุกต์ใช้กับนโยบายพัฒนาภาวะผู้นำท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- กรมทหารพรานที่ 23. (2548). *ข้อมูลแนะนำปราสาทเขาพระวิหาร* (วีดิทัศน์). กรุงเทพฯ: กรมทหารพรานที่ 23.
- กรมประชาสัมพันธ์. (2545). *คู่มือการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต*. กรุงเทพฯ: เทวาครีเอชั่น.
- ฉัญญา ภิญญาวัฒน์ และวีรียา หยีกประเสริฐ. (2543). *การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทย – กัมพูชา: กรณีศึกษาข้อพิพาทปราสาทพระวิหารและเส้นเขตแดนทางบก-ทะเล* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.siamintelligence.com/foreign-affair-procedure-thai-and-cambodia-on-preah-vihear-incident/> [2544, 1 ตุลาคม].
- จันทร์ทิพย์ ปาละนันท์. (2545). *ความสามารถทางการสื่อสารของผู้นำชุมชน*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2549). *การสื่อสารเพื่อการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ประสิทธิ์ภักดิ์ แอนด์ พรินติ้ง.

อิทธิโชติ ช่างน้ำ. (2547). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาหมู่บ้าน
ป้องกันตนเองชายแดนไทย - กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Hybels, Sandra, & Weaver, Richard. (2004). *Communication effectively* (7th ed.). New York:
McGraw-Hill.

Slaikue, Karl A. (1984). *Crisis intervention: A handbook for practice and research*. Boston: Allyn and
Bacon 3.

การคัดเลือกตัวแบบไม่ติดกลุ่มอย่างสมบูรณ์ของตัวแบบการถดถอยโลจิสติก
แบบ 2 ประเภทโดยใช้ฟังก์ชันโลจิทเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง

**THE STRICTLY NON-NESTED MODEL OF BINARY LOGISTIC
REGRESSION MODEL USING LOGIT FUNCTION AS A LINK FUNCTION**

ศริญญา มาปlook*

Sarinna Maplook

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล ดุรงค์วัฒนา**

Assoc.Prof. Supol Durongwatana, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคัดเลือกตัวแบบไม่ติดกลุ่มอย่างสมบูรณ์ของตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท โดยใช้ฟังก์ชันโลจิทเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง ปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวแบบที่ถูกคัดเลือกคือ คู่ลำดับของตัวแปรในตัวแบบแรก (p_1) และจำนวนตัวแปรในตัวแบบที่สอง (p_2); (p_1, p_2); (5, 2), (5, 3), (5, 4), (5,5), (2, 5), (3, 5), (4, 5), (4, 2), (4, 3), (4, 4), (2, 4), (3, 4), (3, 2), (3, 3), (2, 3), (2, 2) ขนาดตัวอย่าง (n) คือ 50, 100, 150, 200 และ 250 และระดับความสัมพันธ์ในแต่ละคู่ของตัวแปรอิสระเท่ากับ 0.3, 0.6 และ 0.9 ซึ่งข้อมูลทั้งหมดนี้ใช้การจำลองโดยเทคนิคมอนติคาร์โลด้วยโปรแกรม R โดยใช้พื้นที่ใต้โค้ง ROC สูงสุดเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกได้ผลว่า ระดับความสัมพันธ์ในแต่ละคู่ของตัวแปรอิสระ ขนาดตัวอย่างและจำนวนตัวแปรอิสระ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกตัวแบบไม่ติดกลุ่มอย่างสมบูรณ์ของตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท โดยใช้ฟังก์ชันโลจิทเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง

คำสำคัญ: ตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท, ตัวแบบไม่ติดกลุ่มอย่างสมบูรณ์, เส้นโค้ง ROC, ฟังก์ชันโลจิท

ABSTRACT

The purpose of this research was to select the strictly non-nested model of binary logistic regression model using logit function as a link function. The factors affecting selected model are ordered pairs of number independent variables in the first model (p_1) and the second model (p_2); (p_1, p_2); (5, 2), (5, 3), (5, 4), (5, 5), (2, 5), (3, 5), (4, 5), (4, 2), (4, 3), (4, 4), (2, 4), (3, 4), (3, 2), (3, 3), (2, 3), (2, 2), the sample size (n); 50,

*ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

100, 150, 200 and 250, and the degree of pair-wise correlation independent variables of the values were 0.3, 0.5, 0.7 and 0.9. The data in all situations were generated using Monte Carlo technique through R-program. The selection criterion was the maximum of the area under ROC curve. Therefore, sample size, the degree of pair-wise correlation of variables and the number of independent variables were factors affecting the selection of the strictly non-nested binary logistic regression model.

Keywords: binary logistic regression. strictly non-nested model. ROC curve. logit function.

บทนำ

ในปัจจุบันงานวิจัยด้านต่าง ๆ เกือบทุกแขนงทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ได้นำเทคนิคการพยากรณ์มาใช้ด้วยกันหลายวิธี ตามลักษณะของข้อมูลและจุดประสงค์ของการพยากรณ์ วิธีการหนึ่งที่นิยมในปัจจุบัน คือ การพยากรณ์ด้วยตัวแบบการถดถอยโลจิสติก จะมีทั้งตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท (binary logistic regression model) และตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบเชิงพหุ (multiple logistic regression model) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาตัวแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ เพื่อนำตัวแบบที่ได้ไปใช้ในการพยากรณ์ โดยที่ตัวแปรตามเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนตัวแปรอิสระอาจเป็นข้อมูลเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง

ตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท คือ ตัวแปรตาม สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่สนใจและกลุ่มที่ไม่สนใจ ซึ่งเป็นตัวแบบที่นิยมใช้กันมาก ในการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท นั้น จะมีการใช้ฟังก์ชันการเชื่อมโยง (link function) เพื่อเปลี่ยนตัวแบบให้ง่ายขึ้นสำหรับการวิเคราะห์ เช่น ฟังก์ชันโลจิท (logit function) ฟังก์ชันโพรบิต (probit function) เป็นต้น การที่เราจะเลือกใช้ฟังก์ชันใดเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยงนั้น จะพิจารณาจากลักษณะของข้อมูล ในงานวิจัยนี้ใช้ตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท โดยใช้ฟังก์ชันโลจิทเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง เพราะฟังก์ชันโลจิทนั้นจะใช้กับข้อมูลที่มีการกระจายเท่ากัน และมีค่าคลาดเคลื่อน (error terms) มีการกระจายแบบโลจิสติก ซึ่งคนส่วนใหญ่นิยมใช้ฟังก์ชันโลจิท เพราะว่ามีวิธีการคำนวณที่ซับซ้อนน้อยกว่าฟังก์ชันการเชื่อมโยงอื่น ๆ การแปลความหมายของฟังก์ชันง่ายกว่า เพราะฟังก์ชันโลจิทเป็นโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ที่สนใจต่อเหตุการณ์ที่ไม่สนใจ ซึ่งทำให้ง่ายต่อการแปลความหมาย

ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดอีกขั้นตอนหนึ่งในการพยากรณ์คือ การเลือกตัวแบบที่มีประสิทธิภาพ การวัดประสิทธิภาพของตัวแบบสามารถทำได้โดยการวัดอัตราความถูกต้องของการพยากรณ์ ซึ่งมีหลายวิธีที่นิยมใช้วิธีหนึ่งที่ได้รับคามนิยมคือ การใช้ Receiver Operating Characteristic curve หรือ ROC curve โดยค่าที่ถูกต้องเป็นตัวแบบในการบอกความถูกต้องของการพยากรณ์คือ พื้นที่ใต้โค้ง ROC โดยถ้าพื้นที่ใต้โค้ง ROC มีค่ามากจะหมายถึงว่า ตัวแบบนั้นมีอัตราความถูกต้องมากเช่นกัน

Lutz (2009) ได้ทำการศึกษาถึงการคัดเลือกตัวแบบโดยใช้ ROC curve ผลการศึกษาพบว่า การใช้ ROC curve เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้องแม่นยำมากกว่า ทำให้มีความเชื่อถือได้สูง และเป็นวิธีการที่ไม่ซับซ้อน

ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าตัวแบบทางสถิติแบบไม่ติดกลุ่ม แบบใดที่จะทำให้ค่าพื้นที่ใต้เส้นโค้ง ROC สูงสุด โดยพิจารณาจากขนาดตัวอย่างและจำนวนตัวแปรอิสระ ถ้าขนาดตัวอย่างและจำนวนตัวแปรอิสระเท่ากัน เขตของจำนวนอิสระเท่าใดจึงเหมาะสมที่ถูกเลือกเข้ามาอยู่ในตัวแบบไม่ติดกลุ่มอย่างสมบูรณ์ของตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท โดยใช้ฟังก์ชันการเชื่อมโยงโลจิท หรือในกรณีที่ว่าจำนวนตัวแปรอิสระหรือขนาดตัวอย่างแตกต่างกันแล้ว สาเหตุใดที่ทำให้เราเลือกตัวแบบนั้นเข้ามาอยู่ในตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภทและการประมาณค่า

ตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภทสำหรับการพยากรณ์ในการจัดประเภท ดังนี้

$$Y_i = \tilde{X}_i^T \tilde{\beta} + \varepsilon_i; i=1,2,\dots,n$$

$$\tilde{X}_i^T = (1 \ X_{1i} \ X_{2i} \ \dots \ X_{pi}), \tilde{\beta}^T = (\beta_0 \ \beta_1 \ \beta_2 \ \dots \ \beta_p)$$

เมื่อ

$$\Pr(Y_i = 1 | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T) = \pi_i, \Pr(Y_i = 0 | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T) = 1 - \pi_i; 0 < \pi_i < 1$$

เมื่อ Y_i มีการแจกแจงแบบเบอร์นูลลีที่เป็นอิสระกัน มีค่าเฉลี่ยและความแปรปรวน ดังนี้

$$E(Y_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T) = \tilde{x}_i^T \tilde{\beta}, \text{Var}(Y_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T) = \pi_i(1 - \pi_i); i=1,2,\dots,n$$

ถ้าตัวแบบการถดถอยเป็น

$$Y_i = \tilde{X}_i^T \tilde{\beta} + \varepsilon_i, E(Y_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T) = \tilde{x}_i^T \tilde{\beta}; i=1,2,\dots,n \text{ เมื่อ } E(\varepsilon_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T) = 0; i=1,2,\dots,n$$

ฟังก์ชันโลจิทคือ

$$\text{Logit}(E[Y_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T]) = \ln \left(\frac{E[Y_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T]}{1 - E[Y_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T]} \right) = \ln \left(\frac{\pi_i}{1 - \pi_i} \right)$$

ซึ่งฟังก์ชันโลจิทจะทำการแปลงค่า π_i จากช่วง (0,1) เป็นค่าที่อยู่ในช่วง $(-\infty, \infty)$ โดยฟังก์ชันผกผันของฟังก์ชันโลจิท จะแปลงค่า $\tilde{x}_i^T \tilde{\beta}$ เป็นค่าที่อยู่ในช่วง [0,1] ซึ่งเรียกว่า ฟังก์ชันโลจิสติก (logistic function)

ตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภทแปลงเป็นเชิงเส้นได้ดังนี้

$$Y_i^* = \tilde{X}_i^T \tilde{\beta} + \varepsilon_i$$

$$Y_i^* = \ln \left(\frac{E(Y_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T)}{1 - E(Y_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T)} \right) + \varepsilon_i; \varepsilon_i \sim N(0, \sigma^2); i = 1, 2, \dots, n$$

เมื่อทราบการแจกแจงของ Y จะสามารถสร้างฟังก์ชันภาวะน่าจะเป็นได้ เนื่องจากการประมาณค่าไม่ได้เป็นไปตามรูปแบบ จึงต้องใช้วิธีการประมาณเชิงตัวเลข (จำเป็นต้องทำซ้ำเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวประมาณภาวะน่าจะเป็นสูงสุด (MLE)) โดยในการทำซ้ำ 1 ครั้งจะได้ตัวประมาณภาวะน่าจะเป็นสูงสุด ($b_0 \ b_1 \ b_2 \ \dots \ b_p$) แล้วทำการคำนวณค่าประมาณของ $\pi_i = 1, 2, \dots, n$ ดังนี้

$$\hat{\pi}_i = \frac{\exp(\tilde{x}_i^T \tilde{b})}{1 + \exp(\tilde{x}_i^T \tilde{b})}; i = 1, 2, \dots, n$$

ตัวแบบไม่ติดกลุ่ม (non-nested model)

ตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท เป็นตัวแบบไม่ติดกลุ่มไม่ว่าจะเป็นเพียงบางส่วนหรืออย่างแท้จริง ถ้าหนึ่งตัวแบบไม่สามารถลดตัวแบบอื่น ๆ ได้โดยกำหนดการเชิงเส้นซึ่งมีข้อจำกัดบนเวกเตอร์พารามิเตอร์

$$M_1: \ln \left(\frac{E(Y_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T)}{1 - E(Y_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T)} \right) = \tilde{x}_i^T \tilde{\beta} = \beta_0 + \beta_1 x_{1i} + \beta_2 x_{2i}; i = 1, 2, \dots, n$$

$$M_2: \ln \left(\frac{E(Y_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T)}{1 - E(Y_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T)} \right) = \tilde{x}_i^T \tilde{\beta} = \beta_0 + \beta_4 x_{4i} + \beta_5 x_{5i}; i = 1, 2, \dots, n$$

ถ้าให้พารามิเตอร์บางตัวมีค่าเป็นศูนย์ จะเห็นว่าตัวแบบ M_2 ไม่สามารถลดรูปไปเป็นตัวแบบ M_1 ได้ ซึ่งจะเรียกตัวแบบนี้ว่าเป็นตัวแบบ “ไม่ติดกลุ่มอย่างแท้จริง (strictly non-nested model)”

Receiver Operating Characteristic curve หรือ ROC curve

การพยากรณ์ที่มีค่าพยากรณ์เพียง 2 ค่า ถือว่ามีความสำคัญอีกอย่างหนึ่งสำหรับการพยากรณ์และเป็นส่วนสำคัญในการสร้าง Receiver Operating Characteristic curve หรือ ROC curve

- Sensitivity (SN) คือ สัดส่วนของเหตุการณ์ที่ให้ผลการพยากรณ์เป็นผลบวกจริง (TP) ต่อจำนวนเหตุการณ์ที่สนใจทั้งหมด นั่นคือ

$$\text{Sensitivity or TPR} = \frac{TP}{TP+FN}$$

- Specificity (SP) คือ สัดส่วนของเหตุการณ์ที่ให้ผลการพยากรณ์เป็นผลลบจริง (TN) ต่อจำนวนเหตุการณ์ที่ไม่สนใจทั้งหมด นั่นคือ

$$\text{Specificity or TNR} = \frac{TN}{FP + TN}$$

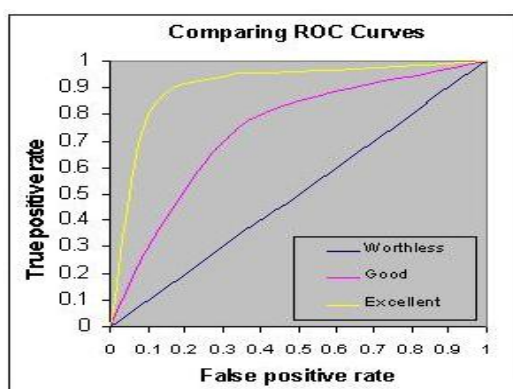
ROC curve เป็นกราฟที่พล็อตระหว่างค่าของ Sensitivity และ 1-Specificity ซึ่งการพล็อตกราฟจะได้จากการกำหนดจุดตัดที่ระดับต่างๆ เพื่อแบ่งผลลัพธ์ของการพยากรณ์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เกิดเหตุการณ์ $P(Y = 1) \geq \text{จุดตัด}$ และกลุ่มที่ไม่เกิดเหตุการณ์ $P(Y = 1) < \text{จุดตัด}$

ในการวิจัยนี้จะใช้วิธีนี้ในการคำนวณ AUC เป็นเทคนิคการประมาณค่าเกี่ยวกับการคำนวณอินทิกรัลจำกัดเขต ซึ่งแสดงดังนี้

$$\int_a^b f(x) dx ; a \leq x \leq b$$

ฟังก์ชัน $f(x) ; a \leq x \leq b$ ซึ่งจะคำนวณโดยอินทิกรัลจำกัดเขต

ค่าประมาณพื้นที่ใต้โค้ง ROC เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความสามารถในการแบ่งกลุ่มได้ถูกต้องหรือความเชื่อถือได้ของตัวแบบ ซึ่งมีพิสัยอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โดยที่เกณฑ์ทั่วไปของการวัดความสามารถหรือความเชื่อถือได้ของตัวแบบ สามารถตีความจากค่าดังกล่าวได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ค่าประมาณพื้นที่ใต้โค้ง ROC

ถ้า $0.70 \leq AUC < 0.80$ ตัวแบบมีความเชื่อถือสามารถยอมรับได้

ถ้า $0.80 \leq AUC < 0.90$ เป็นตัวแบบมีความเชื่อถือสามารถยอมรับได้ดี

ถ้า $AUC \geq 0.90$ เป็นตัวแบบมีความเชื่อถือสามารถยอมรับได้ในระดับดีมาก

ถ้า $AUC = 0.50$ ตัวแบบมีความเชื่อถือได้น้อย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ในแต่ละคู่ (degree of pair-wise correlation) ของตัวแปรอิสระจากทั้งสองตัวแบบที่ส่งผลให้การเลือกตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภทแบบไม่ติดกลุ่มอย่างแท้จริงดีที่สุด เมื่อขนาดตัวอย่างเท่ากัน จำนวนของตัวแปรอิสระเท่ากัน โดยใช้พื้นที่ใต้โค้ง ROC เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก
2. เพื่อศึกษาหาจำนวนตัวแปรอิสระที่ส่งผลให้การเลือกตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภทแบบไม่ติดกลุ่มอย่างแท้จริงดีที่สุด เมื่อขนาดตัวอย่างเท่ากัน และมีระดับความสัมพันธ์ในแต่ละคู่ (degree of pair-wise correlation) เท่ากัน โดยใช้พื้นที่ใต้โค้ง ROC เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาตัวแบบไม่ติดกลุ่มอย่างสมบูรณ์ของตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท โดยใช้ฟังก์ชันการเชื่อมโยงโลจิท เพื่อหาตัวแบบที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพยากรณ์ โดยการเปรียบเทียบทีละ 2 ตัวแบบ
2. จำลองข้อมูลตามขอบเขตที่ต้องการศึกษา
 - ตัวแปรตาม (Y) เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่มี 2 ค่า คือ 0 และ 1
 - ตัวแบบทั้งสองที่นำมาเปรียบเทียบกัน จำนวนตัวแปรอิสระ (p_1, p_2) ถูกกำหนดเป็น

$(p_1, p_2) = (5, 2), (5, 3), (5, 4), (5, 5)$	$(p_1, p_2) = (4, 2), (4, 3), (4, 4), (4, 5)$
$(p_1, p_2) = (3, 2), (3, 3), (3, 4), (3, 5)$	$(p_1, p_2) = (2, 2), (2, 3), (2, 4), (2, 5)$
 - ขนาดตัวอย่าง (n) ในการศึกษาครั้งนี้ คือ 50, 100, 150, 200, 250
 - ตัวแปรอิสระ (X) มีการแจกแจงเริ่มต้น เป็นการแจกแจงแบบยูนิฟอร์ม
 - ใช้ค่าสูงสุดของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ i และตัวแปรอิสระตัวที่ j ในการวัดระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ
 - ในการศึกษาครั้งนี้ทำการจำลองข้อมูลโดยใช้เทคนิคมอนติคาร์โล (Monte Carlo simulation) โดยการจำลองในแต่ละสถานการณ์จะกระทำซ้ำ 500 รอบ ($N=500$)
3. ตัวแบบโลจิสติกแบบ 2 ประเภทแบบไม่ติดกลุ่มอย่างแท้จริงที่ได้นำไปพล็อต ROC curve และคำนวณค่าประมาณพื้นที่ใต้โค้ง ROC
4. เปรียบเทียบพื้นที่ใต้โค้ง ROC เพื่อหาตัวแบบที่ดีที่สุด

ผลการวิจัย

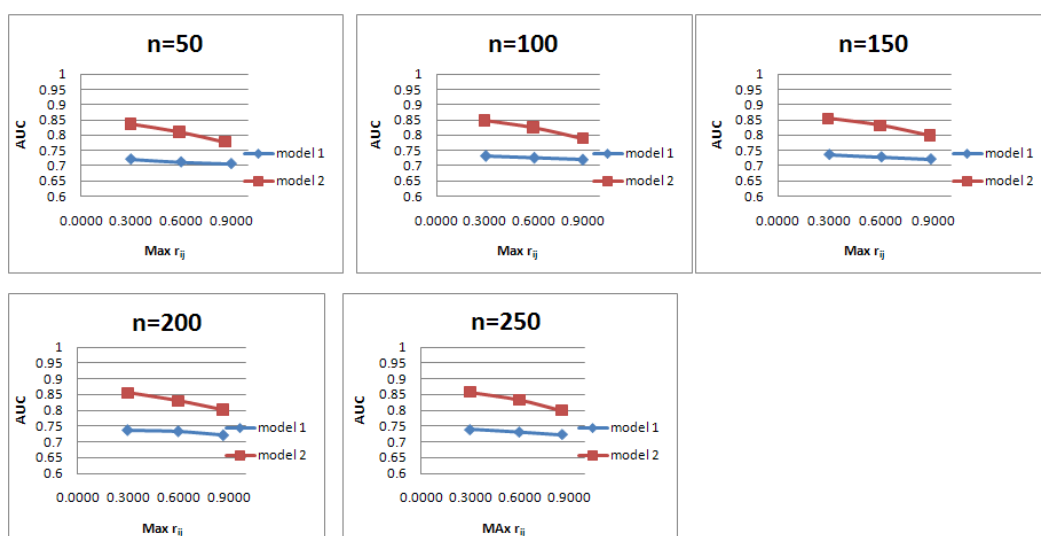
การวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับการหาจำนวนตัวแปรอิสระที่ส่งผลให้การเลือกตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภทแบบไม่ติดกลุ่มอย่างแท้จริงดีที่สุด เมื่อขนาดตัวอย่างเท่ากัน และมีระดับความสัมพันธ์ในแต่ละคู่ (degree of pair-wise correlation) เท่ากัน โดยใช้พื้นที่ใต้โค้ง ROC เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก โดยใช้ฟังก์ชัน โลจิทเป็น ฟังก์ชันเชื่อมโยง ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าความสัมพันธ์ในแต่ละคู่ ค่าพื้นที่ใต้โค้ง ROC ที่เหมาะสม เมื่อมีคู่ของตัวแปรอิสระเท่ากับ 2 ตัว และ 3 ตัว ($p=(2, 3)$) และขนาดตัวอย่าง (n) เท่ากับ 50, 100, 150, 200 และ 250

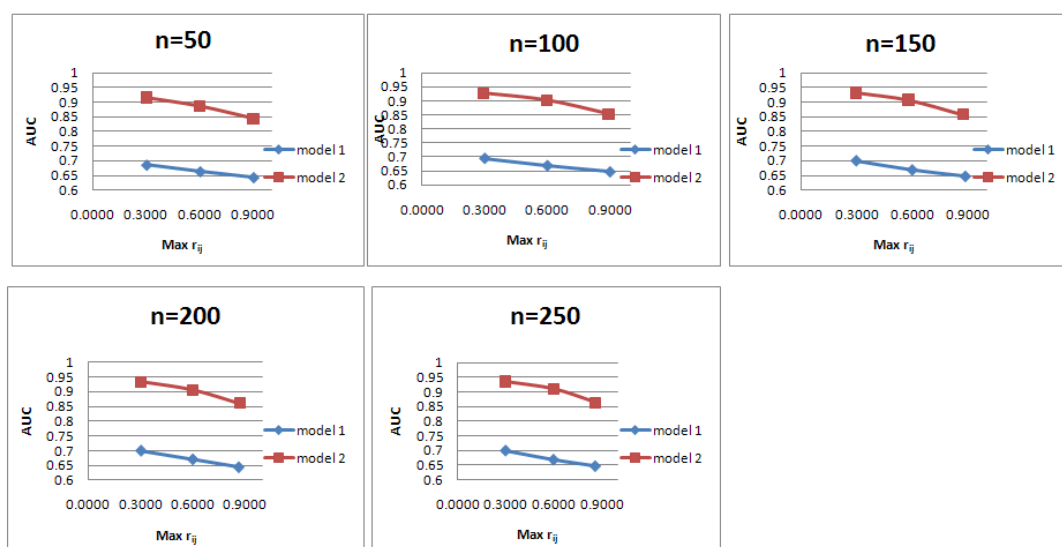
P_1	P_2	n	Model 1		Model 2		Model ที่เลือก
			Max r_{ij}	AUC	Max r_{ij}	AUC	
2	3	50	0.2999	0.7211	0.2973	0.8364	model 2
			0.6000	0.7115	0.5905	0.8108	model 2
			0.8993	0.7059	0.8640	0.7774	model 2
		100	0.3000	0.7310	0.2962	0.8488	model 2
			0.5997	0.7253	0.5930	0.8255	model 2
			0.8998	0.7192	0.8991	0.7888	model 2
		150	0.3000	0.7364	0.2915	0.8542	model 2
			0.5997	0.7283	0.5902	0.8324	model 2
			0.8839	0.7211	0.8779	0.7988	model 2
		200	0.2993	0.7364	0.2994	0.8546	model 2
			0.5983	0.7328	0.5986	0.8297	model 2
			0.8639	0.7208	0.8649	0.8017	model 2
		250	0.2990	0.7387	0.2990	0.8573	model 2
			0.5980	0.7309	0.5986	0.8340	model 2
			0.8581	0.7231	0.8582	0.8000	model 2

ตารางที่ 2 ค่าความสัมพันธ์ในแต่ละคู่ ค่าพื้นที่ใต้โค้ง ROC ที่เหมาะสม เมื่อมีคู่ของตัวแปรอิสระเท่ากับ 2 ตัว และ 3 ตัว ($p=(2, 5)$) และขนาดตัวอย่าง (n) เท่ากับ 50, 100, 150, 200 และ 250

P_1	P_2	n	Model 1		Model 2		Model ที่เลือก
			Max r_{ij}	AUC	Max r_{ij}	AUC	
2	5	50	0.2999	0.6865	0.2998	0.9157	model 2
			0.6000	0.6637	0.5998	0.8865	model 2
			0.8993	0.6431	0.8986	0.8442	model 2
		100	0.3000	0.6955	0.2927	0.9267	model 2
			0.5997	0.6693	0.5993	0.9016	model 2
			0.8998	0.6469	0.8943	0.8527	model 2
		150	0.3000	0.6997	0.2968	0.9323	model 2
			0.5997	0.6686	0.5795	0.9077	model 2
			0.8839	0.6469	0.8732	0.8588	model 2
		200	0.2993	0.6990	0.2994	0.9332	model 2
			0.5983	0.6704	0.5990	0.9063	model 2
			0.8639	0.6446	0.8687	0.8611	model 2
		250	0.2990	0.6988	0.2995	0.9353	model 2
			0.5980	0.6685	0.5990	0.9101	model 2
			0.8581	0.6469	0.8595	0.8626	model 2

ภาพที่ 2 ค่าความสัมพันธ์ในแต่ละคู่ ค่าพื้นที่ใต้โค้ง ROC ที่เหมาะสม เมื่อมีคู่ของตัวแปรอิสระเท่ากับ 2 ตัว และ 3 ตัว ($p=(2, 3)$) และขนาดตัวอย่าง (n) เท่ากับ 50, 100, 150, 200 และ 250

ภาพที่ 3 ค่าความสัมพันธ์ในแต่ละคู่ ค่าพื้นที่ใต้โค้ง ROC ที่เหมาะสม เมื่อมีคู่ของตัวแปรอิสระเท่ากับ 2 ตัว และ 5 ตัว ($p=(2, 5)$) และขนาดตัวอย่าง (n) เท่ากับ 50, 100, 150, 200 และ 250

จากภาพที่ 2 และ 3 เมื่อพิจารณาค่าพื้นที่ใต้กราฟ ROC เมื่อมีคู่ของตัวแปรอิสระเท่ากับ 2 ตัว และ 3 ตัว ($p=(2, 3)$) และขนาดตัวอย่าง (n) เท่ากับ 50, 100, 150, 200 และ 250 ระดับความสัมพันธ์แต่ละคู่สัมพันธ์กันในระดับน้อยปานกลาง มาก พบว่าตัวแปรอิสระที่เท่ากับ 2 ตัวในตัวแบบที่ 1 จะให้ค่าพื้นที่ใต้กราฟ ROC น้อยกว่าตัวแปร

อิสระ 3 ตัวในตัวแบบที่ 2 และในกรณี ROC เมื่อมีคู่ของตัวแปรอิสระเท่ากับ 2 ตัวและ 5 ตัว ($p=(2, 5)$) พบว่าตัวแปรอิสระที่เท่ากับ 2 ตัวในตัวแบบที่ 1 จะให้ค่าพื้นที่ใต้กราฟ ROC น้อยกว่าตัวแปรอิสระ 5 ตัวในตัวแบบที่ 2 เช่นเดียวกัน จากการทดสอบสมมติฐานและผลการทดสอบคือค่าเฉลี่ยของพื้นที่ใต้โค้ง ROC ของตัวแบบที่ 1 น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของพื้นที่ใต้โค้ง ROC ของตัวแบบที่ 2 สรุปได้ว่า สามารถตัดสินใจเลือกตัวแบบที่ 2 ได้ทุกกรณี

จากการทดสอบสมมติฐาน $H_0 : \mu_{model1} \leq \mu_{model2}$ และ $H_a : \mu_{model1} > \mu_{model2}$ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลการทดสอบคือค่าเฉลี่ยของพื้นที่ใต้โค้ง ROC ของตัวแบบที่ 1 น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของพื้นที่ใต้โค้ง ROC ของตัวแบบที่ 2 สรุปได้ว่า สามารถตัดสินใจเลือกตัวแบบที่ 2 ได้ทุกกรณี นั่นคือตัวแบบที่ 2 มีความน่าเชื่อถือกว่าตัวแบบที่ 1

ในขนาดตัวอย่างที่เท่ากัน เมื่อระดับความสัมพันธ์ในแต่ละคู่มีค่าเพิ่มมากขึ้น จะทำให้ค่าพื้นที่ใต้กราฟ ROC ลดลง นั่นคือมีความน่าเชื่อถือในตัวแบบลดลง และในกรณีที่ระดับความสัมพันธ์แต่ละคู่สัมพันธ์กันในระดับที่เท่ากัน เมื่อขนาดตัวอย่างมีค่าเพิ่มมากขึ้น จะทำให้ค่าพื้นที่ใต้กราฟ ROC ลดลง นั่นคือมีความน่าเชื่อถือในตัวแบบลดลงเช่นกัน

เมื่อพิจารณาตัวแบบในแต่ละคู่ตัวแปรอิสระ ดังนี้ (p_1, p_2) ; (5, 2), (5, 3), (5, 4), (5, 5), (2, 5), (3, 5), (4, 5), (4, 2), (4, 3), (4, 4), (2, 4), (3, 4), (3, 2), (3, 3), (2, 3), (2, 2) ก็จะได้ผลเหมือนกัน คือเมื่อระดับความสัมพันธ์ในแต่ละคู่มีค่าเพิ่มมากขึ้น จะทำให้ค่าพื้นที่ใต้กราฟ ROC ลดลง นั่นคือมีความน่าเชื่อถือในตัวแบบลดลง และในกรณีที่ระดับความสัมพันธ์แต่ละคู่สัมพันธ์กันในระดับที่เท่ากัน เมื่อขนาดตัวอย่างมีค่าเพิ่มมากขึ้น จะทำให้ค่าพื้นที่ใต้กราฟ ROC ลดลง นั่นคือมีความน่าเชื่อถือในตัวแบบลดลง

อภิปรายผลการวิจัย

จากกราฟข้างต้นจะเห็นได้ว่า กรณีเมื่อระดับความสัมพันธ์ในแต่ละคู่ (degree of pair-wise correlation) ของตัวแปรอิสระจากทั้งสองตัวแบบ (p_1, p_2) มีระดับความสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้ค่าพื้นที่ใต้กราฟ ROC มีค่าลดลง นั่นคือ ตัวแบบนั้นมีความน่าเชื่อถือลดลงด้วย กรณีเมื่อขนาดตัวอย่างมีค่าเพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้ค่าพื้นที่ใต้กราฟ ROC มีค่าเพิ่มขึ้น นั่นคือ ตัวแบบนั้นมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ระดับความสัมพันธ์ในแต่ละคู่ของตัวแปรอิสระ ขนาดตัวอย่างเพิ่มขึ้นและจำนวนตัวแปรอิสระ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกตัวแบบไม่ติดกลุ่มอย่างสมบูรณ์ของตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท โดยใช้ฟังก์ชัน โลจิทเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ศึกษาถึงการคัดเลือกตัวแบบไม่ติดกลุ่มอย่างสมบูรณ์ของตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท โดยใช้ฟังก์ชัน โลจิทเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยงเท่านั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาการคัดเลือกตัวแบบไม่ติดกลุ่มอย่างสมบูรณ์ของตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท โดยใช้ฟังก์ชันอื่น ๆ เป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง หรือศึกษาโดยใช้ตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบหลายกลุ่ม (multinomial logistic regression)

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). *การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ชรรมสาร.
- ปฐมภรณ์ สานุกุล. (2552). *อำนาจการทดสอบของตัวสถิติสำหรับพื้นที่ใต้โค้ง ROC บนตัวแบบโพรบิต*.
วิทยานิพนธ์สถิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถิติ, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bierens, Herman J. (2008). *The logit model: Estimation, testing and interpretation* (Online). Available:
http://econ.la.psu.edu/~hbierens/ML_LOGIT.PDF [2012, January 20].
- Hamel, Lutz. (2009). *Encyclopedia of data warehousing and mining* (2 nd ed.). New York: Idea Group Publishers.

การใช้เทคนิคเหมืองข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ
ด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

**THE UTILIZATION OF DATA MINING TECHNIQUE TO DEVELOP
A SUPPORTING DECISION MAKING TO PRODUCE GRADUATES IN
UNDERGRADUATE IN UNDERGRADUATE PROGRAMS AT
UBON RATCHATHANI RAJABHAT UNIVERSITY**

ศิริมา ชมาฤกษ์*
Sirima Chamalerk

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและพัฒนาตัวแบบเพื่อใช้ในการทำนายแนวโน้มการเลือกอาชีพแรกหลังสำเร็จการศึกษาโดยใช้เทคนิคเหมืองข้อมูล และ 2) เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิตโดยใช้ตัวแบบที่สร้างขึ้น ขั้นตอนการดำเนินงานมี 5 ส่วน คือ 1) การเตรียมข้อมูลภาวะการมีงานทำ 2) ศึกษาตัวแบบเพื่อใช้ในการทำนายแนวโน้มการเลือกอาชีพแรก 3) พัฒนาตัวแบบ 4) ทดสอบตัวแบบ และ 5) พัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจโดยใช้ Visual Basic พบว่า ขั้นตอนและวิธีการที่นำเสนอสามารถสร้างตัวแบบในรูปแบบกฎความสัมพันธ์ได้จริง และทดสอบความถูกต้องของตัวแบบตามสัดส่วนที่แบ่งข้อมูลเป็น 3 ช่วง คือ 60:40, 70:30 และ 80:20 ช่วงละ 4 ครั้ง ได้ค่าเฉลี่ยความถูกต้อง ร้อยละ 64.34, 73.67 และ 80.84 ตามลำดับ และสามารถนำตัวแบบที่ได้มาประยุกต์ใช้ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีได้ โดยพิจารณาจากรายงานแนวโน้มการประกอบอาชีพของนักศึกษา

คำสำคัญ: เหมืองข้อมูล, ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ

ABSTRACT

The purpose of this research was two-fold: 1) to study and develop a model for predicting the tendency of graduates to choose their first jobs using the technique of data mining and 2) to develop a system supporting the decision making to produce graduates in the undergraduate programs at Ubon Ratchathani Rajabhat University through the utilization of the developed model which included five steps of operation: the preparation of information

* สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

of job availability, the study of models to predict the tendency to choose the first job, the development of the model, the testing of the model, and the development of the supporting system for decision making using Visual Basic.

The research findings were as follows: The steps and procedures presented were to be used to develop a model in the form of association rule model, and the model was tested for accuracy according to the range of data proportion: 60 : 40, 70 : 30, and 80 : 20. Each range was tested four times, yielding the average accuracy at 64.34%, 73.67%, and 80.84%, respectively. The model could be applied to be used to support the decision making procedure to produce graduates in the undergraduate programs based on the tendency for the students to choose their first jobs.

Keywords: data mining. supporting decision making.

บทนำ

การแข่งขันในตลาดโลกเปลี่ยนแปลงตามสภาพการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ตลาดอาจต้องการบุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านวิศวกรรมศาสตร์ ด้านคอมพิวเตอร์ เมื่อเวลาผ่านไปความต้องการของตลาดก็เปลี่ยนไป ดังนั้นการกำหนดเป้าหมายของการผลิตบัณฑิตก็ต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย สถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีหน้าที่ผลิตบัณฑิต จะต้องทราบว่าปัจจุบันหรืออนาคตจะต้องเร่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพในสาขาใด เพื่อรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และสังคม มีการแข่งขันกันระดับประเทศด้านใดบ้าง กำลังคนในประเทศต้องการมีเพียงพอหรือไม่ หรือยังขาดแคลนกำลังคนในสาขาใด

ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษา จึงมีความสนใจที่จะนำเทคนิคการทำเหมืองข้อมูล (data mining) มาศึกษาและพัฒนาตัวแบบในการทำนายแนวโน้มการเลือกอาชีพแรกหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยการค้นหากฎความสัมพันธ์ (association rule) และนำความสัมพันธ์ที่ได้ไปพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและหาความเป็นไปได้ของข้อมูลในด้านการผลิตบัณฑิต เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาตัวแบบเพื่อใช้ในการทำนายแนวโน้มการเลือกอาชีพแรกหลังสำเร็จการศึกษา ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อมูล
2. เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิตโดยใช้ตัวแบบที่สร้างขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

พัฒนาตัวแบบในการทำนายแนวโน้มการเลือกอาชีพแรก หลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้ข้อมูลนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่รวบรวมไว้ ปีการศึกษา 2550 และข้อมูลการปฏิบัติงานทำของบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2547-2549 และพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิต โดยใช้ตัวแบบที่สร้างขึ้นภายใต้เทคนิคการค้นหากฎความสัมพันธ์ (association rule discovery)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ตัวแบบในการทำนายแนวโน้มการเลือกอาชีพแรก หลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อมูล
2. ได้ซอฟต์แวร์ระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิต โดยใช้ตัวแบบที่สร้างขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

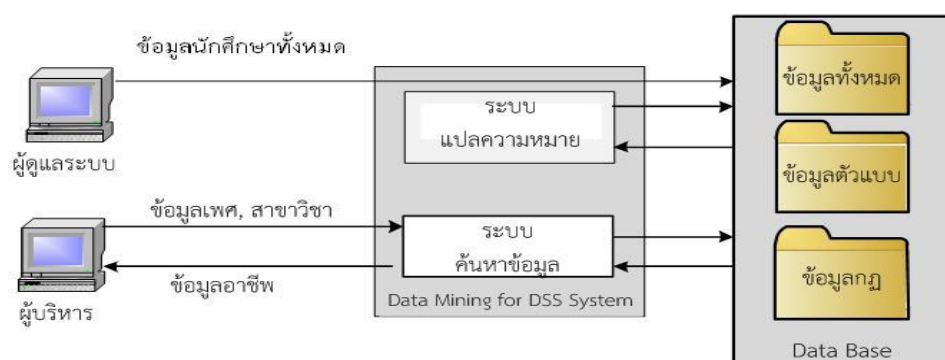
เหมืองข้อมูล (data mining) คือ การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลที่มีขนาดใหญ่เพื่อค้นหารูปแบบหรือกฎที่ซ่อนอยู่ในข้อมูลขนาดใหญ่ และนำความรู้ที่ค้นพบได้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์

การค้นหากฎความสัมพันธ์ (association rule) คือ การค้นหากฎความสัมพันธ์ของข้อมูลจากข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีอยู่เพื่อช่วยในการวิเคราะห์และตัดสินใจในธุรกิจ

ค่าความเชื่อมั่น (confidence) คือ ร้อยละของข้อมูลที่มีเงื่อนไขและผลลัพธ์สอดคล้องตามกฎต่อจำนวนข้อมูลทั้งหมดที่เป็นเงื่อนไข

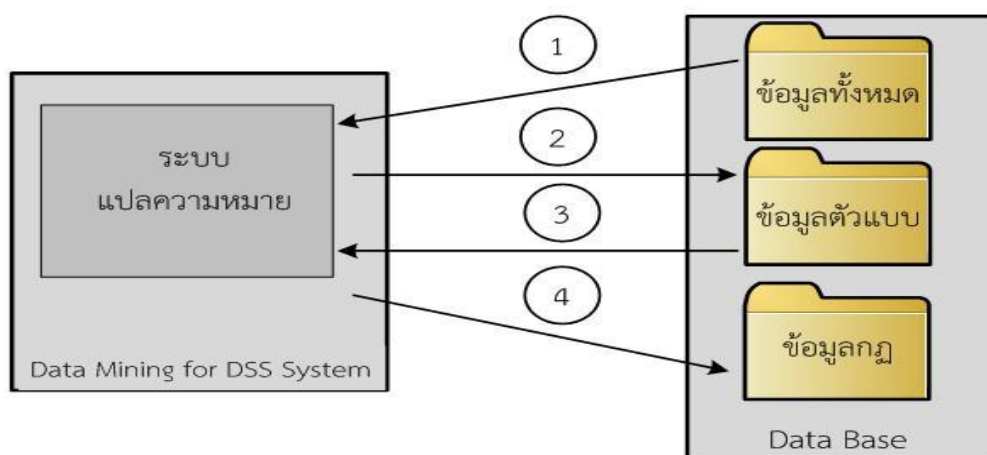
ค่าสนับสนุน (support) คือ ร้อยละของข้อมูลที่มีเงื่อนไขและผลลัพธ์สอดคล้องตามกฎต่อจำนวนข้อมูลทั้งหมด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

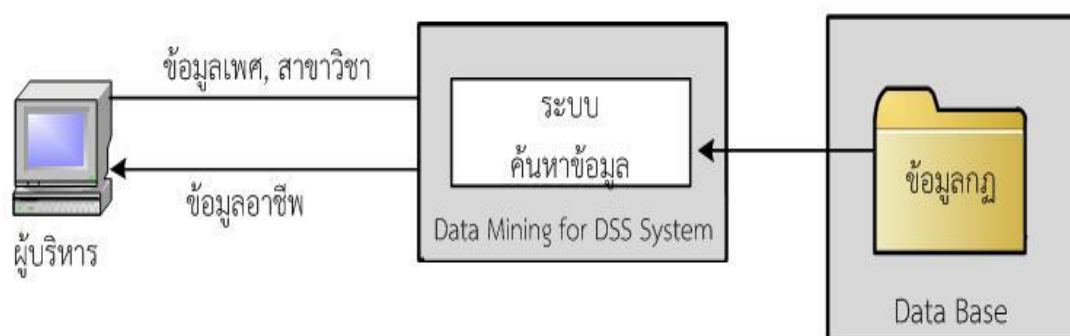
การทดลองตัวแบบเพื่อเลือกอาชีพแรกหลังสำเร็จการศึกษา

ภาพที่ 2 การทดลองตัวแบบเพื่อเลือกอาชีพแรกหลังสำเร็จการศึกษา

การพัฒนากระบวนสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี

ผลการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี พบว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถทำนายแนวโน้มการเลือกอาชีพแรกหลังสำเร็จการศึกษาของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อมูลได้ และนำตัวแบบที่สร้างได้ไปประยุกต์ใช้เพื่อ สนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิตได้

ภาพที่ 3 การพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาตัวแบบและพัฒนาตัวแบบเพื่อนำตัวแบบที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี แบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การเตรียมข้อมูลภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิต โดยนำข้อมูลภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตมาแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการนำไปศึกษาและพัฒนาตัวแบบต่อไป

ส่วนที่ 2 การศึกษาตัวแบบ เพื่อใช้ในการทำนายแนวโน้มการเลือกอาชีพแรก หลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้เทคนิคการค้นหากฎความสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรที่จะนำมาใช้สร้างเป็นเงื่อนไขและผลลัพธ์ โดยใช้สาขาวิชาและเพศเป็นเงื่อนไข ส่วนผลลัพธ์คืออาชีพ สาเหตุที่ต้องใช้เพศเข้ามาเป็นเงื่อนไขด้วย เพราะเพศเป็นตัวแปรหนึ่งในการเลือกประกอบอาชีพ นั่นคือ การสร้างตัวแบบนี้จะต้องหากฎความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชา เพศ และอาชีพ โดยที่กฎความสัมพันธ์ที่ได้จะต้องคำนวณค่าความเชื่อมั่นและค่าสนับสนุน

ส่วนที่ 3 การพัฒนาตัวแบบโดยนำข้อมูลภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่ผ่านการเตรียมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว มาสร้างตัวแบบตามที่ได้ศึกษามา โดยก่อนที่จะนำข้อมูลไปใช้ในการสร้างตัวแบบ ผู้วิจัยจะแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ชุด คือ ชุดแรกแทนข้อมูลเรียนรู้ (training set) จะใช้ข้อมูลชุดนี้สำหรับการสร้างตัวแบบและชุดหลังแทนข้อมูลตรวจสอบ (validation set) ใช้สำหรับทดสอบตัวแบบที่สร้างได้ โดยแบ่งด้วยเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (systematic sampling) ซึ่งวีรานันท์ พงศาภักดี (2536, หน้า 59-61) กล่าวว่า การเลือกตัวอย่างแบบมีระบบเป็นเทคนิคที่ได้รับความนิยมกว้างขวาง นอกจากจะใช้ได้กับวิธีการเลือกตัวอย่างด้วยความน่าจะเป็นแบบเท่ากันแล้ว ยังใช้ได้สะดวกกับวิธีการเลือกตัวอย่างด้วยความน่าจะเป็นที่เป็นสัดส่วนกับขนาด หรือความน่าจะเป็นแบบไม่เท่ากันอีกด้วย การเลือกตัวอย่างแบบมีระบบจะแบ่งเป็น 2 วิธี คือแบบระบบเส้นตรงและแบบระบบวงกลม ในงานวิจัยนี้เลือกวิธีการแบบระบบวงกลม เพราะการสุ่มเลขเริ่มต้นมีช่วงที่กว้างกว่าวิธีการเลือกตัวอย่างแบบระบบเส้นตรง และมีความสะดวกในการใช้เลขเริ่มต้น ทำให้หน่วยตัวอย่างมีโอกาสที่จะถูกเลือกเท่า ๆ กัน การเลือกตัวอย่างแบบระบบวงกลม มีวิธีการเลือกตัวอย่างเช่นเดียวกับการเลือกตัวอย่างแบบระบบเส้นตรง แต่เป็นวิธีที่เหมาะสมกับการคำนวณค่า I ซึ่งมีค่าไม่ลงตัวและใช้การบิดเศษให้เป็นตัวเลขจำนวนเต็ม การเลือกเลขสุ่มจะใช้ R ที่อยู่ระหว่าง $1 - N$ ($0 < R < N$)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เลือกตัวอย่างขนาด 10 หน่วย จากประชากร 500 หน่วย ให้หมายเลขแก่หน่วยประชากรจาก 1-500 หาช่วงการเลือกตัวอย่าง $I = \frac{N}{n} = 500/10 = 50$ เลือกเลขสุ่ม $R = 100$ โดยที่ $0 < R < 500$ ดังนั้นการเลือกตัวอย่างข้อมูล จะได้ผลดังนี้

หน่วยตัวอย่างที่ 1	คือ หน่วยหมายเลขที่ 100
หน่วยตัวอย่างที่ 2	คือ หน่วยหมายเลขที่ 150
.....	
.....	
หน่วยตัวอย่างที่ 9	คือ หน่วยหมายเลขที่ 500
หน่วยตัวอย่างที่ 10	คือ หน่วยหมายเลขที่ 50 (วนกลับไปเริ่มต้น)

ส่วนที่ 4 การทดสอบตัวแบบ โดยนำตัวแบบข้อมูลเรียนรู้และตัวแบบข้อมูลตรวจสอบมาเปรียบเทียบเพื่อหาความถูกต้องของตัวแบบ คำนวณหาร้อยละความถูกต้องของตัวแบบ เพื่อพิจารณาว่าตัวแบบที่ศึกษาและพัฒนามานั้น สามารถนำไปใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีได้หรือไม่

ส่วนที่ 5 การพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ หลังจากทดสอบตัวแบบแล้วว่าตัวแบบที่สร้างขึ้นนั้นสามารถนำไปใช้ได้ จะนำข้อมูลภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตทั้งหมดมาสร้างตัวแบบ โดยข้อมูลที่นำมาสร้างตัวแบบจะเลือกเฉพาะรายการข้อมูลที่ค่าของรหัสอาชีพไม่เป็นค่าว่าง โดยตัวแบบที่ได้นั้นมีกฎความสัมพันธ์เกิดขึ้นจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการลดจำนวนกฎความสัมพันธ์จึงกำหนดค่าความเชื่อมั่นต่ำสุดและค่าสนับสนุนต่ำสุด นั่นหมายความว่า จะสนใจเฉพาะกฎความสัมพันธ์ที่มีค่าความเชื่อมั่นและค่าสนับสนุนมากกว่าหรือเท่ากับค่าความเชื่อมั่นต่ำสุดและค่าสนับสนุนต่ำสุด แต่เนื่องจากต้องนำตัวแบบที่ได้ไปใช้ในการหาแนวโน้มการประกอบอาชีพต่อไป ดังนั้นจึงต้องมีการจำแนกกฎความสัมพันธ์ให้กฎความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นต้องไม่ซ้ำกัน นั่นคือแต่ละเงื่อนไขสามารถมีผลลัพธ์ได้เพียงหนึ่งเดียว โดยพิจารณาหลักเกณฑ์จากค่าความเชื่อมั่นสูงสุดและค่าสนับสนุนสูงสุดของแต่ละเงื่อนไข ต่อจากนั้นจึงทำการแปลความหมาย โดยนำข้อมูลรายบุคคลของนักศึกษาที่ผ่านการแปลงข้อมูลแล้วกับตัวแบบที่ผ่านการจำแนกกฎความสัมพันธ์แล้วมาประมวลผล โดยการตรวจสอบสาขาวิชาและเพศของนักศึกษา และนำมาเปรียบเทียบกับตัวแบบก็จะได้ว่านักศึกษาจะประกอบอาชีพอะไรตามตัวแบบที่ได้ เมื่อแปลความหมายเสร็จเรียบร้อยแล้ว สามารถเรียกดูรายงานจำนวนผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยระบุเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ปี หรืออาชีพ ซึ่งรายงานก็สามารถเลือกแบบการออกรายงานได้

จากการวิจัยพบว่า ขั้นตอนและวิธีที่นำเสนอสามารถสร้างตัวแบบในรูปแบบกฎความสัมพันธ์ได้จริงและทดสอบความถูกต้องของตัวแบบตามสัดส่วนที่แบ่งข้อมูลเป็น 3 ช่วง คือ 60:40, 70:30 และ 80:20 ช่วงละ 4 ครั้ง และคิดค่าเฉลี่ยร้อยละความถูกต้อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการใช้เทคนิคเหมืองข้อมูล เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี แบ่งการทำงานออกเป็น 2 ส่วน คือ การสร้างตัวแบบและการสร้างระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิต โดยในส่วนของการสร้างตัวแบบนั้น ผู้วิจัยใช้เทคนิคการหากฎความสัมพันธ์ (association rule discovery) โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ชุด คือ ข้อมูลเรียนรู้และข้อมูลตรวจสอบ

ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน เริ่มจากการเตรียมข้อมูล ศึกษาตัวแบบ พัฒนาตัวแบบ และทดสอบตัวแบบ พบว่าสามารถสร้างตัวแบบในรูปแบบกฎความสัมพันธ์ได้จริง และทดสอบความถูกต้องของตัวแบบตามสัดส่วนที่แบ่งข้อมูลเป็น 3 ช่วง คือ 60:40, 70:30 และ 80:20 โดยทำการทดสอบช่วงละ 4 ครั้ง จากการวิจัย ถ้าข้อมูลการเรียนรู้มีจำนวนน้อยจะทำให้ความถูกต้องของตัวแบบน้อยลง และถ้าข้อมูลการเรียนรู้มีจำนวนมากจะทำให้ความถูกต้องของตัวแบบเพิ่มมากขึ้น เมื่อได้ตัวแบบแล้ว ผู้วิจัยจึงนำตัวแบบที่ได้มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี และผลการวิจัยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบุญมา เฟ่งช้วน (2548) ที่วิจัยเรื่อง การใช้เทคนิคเหมืองข้อมูลในการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่าตัวแบบที่พัฒนาขึ้นมีค่าเฉลี่ยร้อยละความถูกต้องเป็น 65.39 ถ้าแบ่งสัดส่วนข้อมูลเรียนรู้เป็น ร้อยละ 60 ค่าเฉลี่ยร้อยละความถูกต้องเป็น 74.72 ถ้าแบ่งสัดส่วนข้อมูลเรียนรู้เป็นร้อยละ 70 และค่าเฉลี่ยร้อยละความถูกต้องเป็น 81.89 ถ้าแบ่งสัดส่วนข้อมูล ข้อมูลเรียนรู้เป็นร้อยละ 80 จะเห็นได้ว่าเมื่อสัดส่วนของข้อมูลเรียนรู้มากขึ้น ทำให้มีความถูกต้องของผลลัพธ์มากขึ้น สอดคล้องกับการใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรมากขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่ให้สารสนเทศมากขึ้นเท่านั้นแต่ยังให้ความถูกต้องมากขึ้นด้วย ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงสามารถนำตัวแบบมาหาแนวโน้มการเลือกอาชีพแรกหลังสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้ และนำข้อมูลรายบุคคลของนักศึกษามาประมวลผลกับข้อมูลตัวแบบเพื่อนำไปสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีต่อไปได้

บรรณานุกรม

- บุญมา เฟ่งช้วน. (2548). *การใช้เทคนิคเหมืองข้อมูลในการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีรานันท์ พงศาภักดี. (2536). *แผนแบบและการวิเคราะห์การสำรวจ*. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการติดอินเทอร์เน็ตกับความเหงา
และทักษะทางสังคมของวัยรุ่น: กรณีศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ในเขตภาคเหนือตอนบน

RELATIONSHIPS BETWEEN BEHAVIOR OF INTERNET ADDICTION
WITH LONELINESS AND SOCIAL SKILLS OF TEENAGERS: A CASE
STUDY OF MATHAYOM SUKSA STUDENTS IN THE NORTHERN REGION

ศุภทัต แดงเครื่อง*

Suptat Dangkraung

รองศาสตราจารย์ธีรภัทร วรรณฤมล**

Assoc.Prof. Teerapat Wannarumon

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการติดอินเทอร์เน็ตกับระดับความเหงาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และอธิบายความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการติดอินเทอร์เน็ตกับทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณ (quantitative research) ด้วยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยการสัมภาษณ์กลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบและยืนยันผลการศึกษา พบว่า ผู้ติดอินเทอร์เน็ตร้อยละ 14.75 และเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการติดอินเทอร์เน็ตกับระดับความเหงามีความสัมพันธ์กันคือ ผู้ติดอินเทอร์เน็ต (internet addict) จะเป็นผู้ที่มีความเหงาระดับปานกลาง (possible loneliness) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ในทางกลับกันมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 กับความเหงาระดับน้อย (not loneliness) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการติดอินเทอร์เน็ตกับทักษะทางสังคมพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการติดอินเทอร์เน็ตกับค่าเฉลี่ยของทักษะทางสังคมในปัจจุบันได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าวต่อต้านสังคม ความทะนงตนและหลงตนเอง ความเหงาและวิตกกังวล มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และไม่พบความสัมพันธ์เกี่ยวกับทักษะการเข้าสังคมและการแสดงออก ซึ่งเป็นปัจจัยทางด้านบวกของทักษะทางสังคม

คำสำคัญ: การติดอินเทอร์เน็ต, ความเหงา, ทักษะทางสังคม, วัยรุ่น

* คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

**รองศาสตราจารย์ประจำคณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ABSTRACT

This research aimed to describe the relationship between the behaviors of internet addiction and the loneliness of teenagers and to describe the relationship between the behavior of internet addiction and the social skills of teenagers among students in 8 provinces in upper northern region. This research was conducted by using quantitative research methodology in collecting data from 400 questionnaires and by qualitative research methodology in collecting data from focus group to verify the result of the study.

According to the research, it was found that internet addicts (AD) were 14.75 percents of sample. Most of them were male, spent more than 4,000 baht per month and lived in small size families. The internet addicts were able to get easier access to internet than the possible addicts (PAD) and moderate user (MU).

According to statistical analysis, it was found that internet addicts' behaviors and loneliness as the AD were correlated. That is, loneliness of internet addicts was at moderate level (possible loneliness) which positive coefficient was at significance level of ($P < 0.01$). On the other hand, it was found that negative coefficient was significantly differed at not loneliness ($P < 0.01$). In the studying of relationship between AD and social skills, it was found that AD was correlated to Social Skills in negative behaviors which could be seen from aggressiveness/antisocial behavior, conceit/haughtiness and loneliness/social anxiety at the positive coefficient ($P < 0.05$). In contrast, there was no relationship between AD and social skills which AD was not significantly correlated to the positive behavior as social skills and Assertiveness.

Keywords: internet addiction. loneliness. social skills. teenagers.

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่มีบทบาทต่อสังคม เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถย่นระยะเวลาการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้คนในสังคมโลกได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เวลา (time) และพื้นที่ (space) ไม่เป็นอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้คนอีกต่อไป ปัจจุบันสัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในอัตราส่วนก้าวหน้า (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2552) โดยพบผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจาก 6.9 ล้านคน ในปี 2547 เป็น 18.3 ล้านคน ในปี 2552 และผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตจำนวนมากอยู่ในช่วงอายุ 20-29 ปี อายุ 40-49 ปี และ อายุ 15-19 ปี ตามลำดับ จะเห็นได้ว่ากลุ่มวัยรุ่นมีการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ ในปี 2552 มีการศึกษาผลกระทบของอินเทอร์เน็ตต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนไทย พบว่า การรับสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นมีหลากหลายด้านทั้งด้านบวกและด้านลบ แม้ว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะได้รับผลดีมากกว่าผลเสีย และผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้นไปนั้น ไม่ว่าจะด้านไหนก็ตาม ทำให้เกิดผลเสียต่อร่างกายได้ (ประพิมพ์พรรณ สุวรรณกุล และอัจฉรา ประเสริฐสิน, 2552) โดยการไม่สามารถควบคุมการใช้งานเทคโนโลยีได้จนก่อให้เกิดผลเสีย นั้น เป็นกลุ่มอาการของผู้ติดอินเทอร์เน็ต (internet addiction) (Young, 1996) การเสพติดอินเทอร์เน็ตเป็นการเสพติดทางพฤติกรรมหรือการกระทำ (behavioral addiction) เช่นเดียวกับ

การติดการพนัน ซึ่งจะมีลักษณะหมกมุ่น ถูกครอบงำ สูญเสียการควบคุม มีความต้องการใช้มากขึ้นและจะมีอาการกระวนกระวาย ถูกกระทบทางด้านความรู้สึกและอารมณ์เมื่อต้องหยุดหรือเลิกใช้ และผลจากการเสพติดจะส่งผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัวและผู้คนรอบข้าง การใช้อินเทอร์เน็ตมากเกินไปจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของมนุษย์ เนื่องจากอินเทอร์เน็ตได้แย่งเวลาในชีวิตประจำวันไป และอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนรอบข้างในชีวิตจริง (real world) แต่มีการสร้างความสัมพันธ์ในโลกเสมือน (virtual world) เข้ามาแทนที่ เมื่อความสัมพันธ์ตามปกติถูกแทนที่ด้วยความสัมพันธ์ที่ไม่สามารถจับต้องได้ ทำให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตแยกตัวออกจากความเป็นจริง มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเพียงผิวเผิน และทำให้เกิดความรู้สึกเหงาและโดดเดี่ยว (loneliness) ความเหงาและความโดดเดี่ยวนี้อาจส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันและการดำรงตนอยู่ในสังคมหรือทักษะทางสังคม (social skills) ทั้งนี้ ผลกระทบที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เกิดกับกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมการใช้งานอย่างไม่เหมาะสม เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางด้านอารมณ์และพัฒนาการทางสังคม พัฒนาการทั้งสองด้านดังกล่าวหากเกิดผลกระทบทางด้านลบจะทำให้กระทบต่อการปรับตัวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ต่อไป

ดังนั้น การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมติดอินเทอร์เน็ตกับความเหงาและทักษะทางสังคมของวัยรุ่น เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมติดอินเทอร์เน็ตกับปัจจัยด้านความเหงา และปัจจัยด้านทักษะทางสังคมของวัยรุ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางให้กับผู้เกี่ยวข้องในการหาแนวทางป้องกัน แก้ไขปัญหาของการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างไม่เหมาะสมของวัยรุ่น และอาจจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในเรื่องดังกล่าวเพื่อนำไปใช้ต่อยอดความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของอินเทอร์เน็ตกับเด็กและเยาวชน

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดเรื่องพฤติกรรมติดอินเทอร์เน็ต The Center of Internet Addiction Recovery ได้นิยามความหมายของการติดอินเทอร์เน็ตไว้ว่า เป็นกลุ่มอาการที่ไม่สามารถควบคุมการใช้งานเทคโนโลยีได้จนก่อให้เกิดผลเสีย และ Griffiths (อ้างถึงใน ธนิกานต์ มาชะศิริานนท์, 2545) ได้นำเสนอแนวคิดการเสพติดเทคโนโลยี (technological addiction) ขึ้น โดยระบุว่า การเสพติดเทคโนโลยีนั้น เป็นการเสพติดทางพฤติกรรม คือ เสพติดที่การกระทำ (behavioral addiction) เช่นเดียวกับกับการติดการพนัน โดยมีได้เป็นการเสพติดทางสารเคมี (non-chemical) เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับเครื่องมือ ซึ่งอาจเป็นไปในลักษณะทางเดียว (passive) เช่น การดูโทรทัศน์ หรือลักษณะโต้ตอบ 2 ทาง (active) เช่น การเล่นเกมคอมพิวเตอร์

แนวคิดเรื่องความเหงา อโนมา ใจอุดม (2548) กล่าวว่า ความเหงาเป็นความรู้สึกโดดเดี่ยว เป็นความทุกข์ทรมานใจซึ่งเกิดจากการขาดสัมพันธภาพที่มีความหมายกับบุคคลอื่น และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ตรงกับความต้องการของตนเอง รู้สึกไม่ได้รับสัมพันธภาพทางสังคมในแบบที่ตนเองพอใจ และจัดกลุ่มความเหงาไว้ 3 ประเภท ได้แก่

1. ความเหงาทั่วไป เป็นความเหงาที่เกิดขึ้นชั่วคราว อาการที่เกิดไม่รุนแรง และไม่ค่อยส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิต

2. ความเหงาที่เกิดจากเหตุการณ์ เป็นความเหงาที่เกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์บางอย่างมากระทบ เช่น การพลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รักหรือบุคคลที่มีสัมพันธภาพด้วย ซึ่งจะแสดงผลทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และความเหงาจะหายไปจากการปรับตัวและยอมรับต่อเหตุการณ์นั้นได้

3. ความเหงาแบบเรื้อรัง เป็นความเหงาที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันนานกว่า 2 ปี โดยไม่มีเหตุการณ์มากระทบ มักเกิดขึ้นกับคนที่มีความบกพร่องของบุคลิกภาพที่สะสมมาตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งเป็นการยากที่จะแก้ไขภาวะเหงาได้ด้วยตนเอง

แนวคิดเรื่องทักษะทางสังคม ทักษะทางสังคม หมายถึงพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกเพื่อการปฏิสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ พฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละบุคคล คือ รูปแบบพฤติกรรมที่ปัจเจกบุคคลแสดงออกในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล MESSY (Matson Evaluation of Social Skills with Youngsters) ได้แยกแยะทักษะทางสังคมออกเป็น 4 กลุ่ม (Teodoro et al., 2005) ได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าวและต่อต้านสังคม (aggressiveness/antisocial behavior) ทักษะการเข้าสังคมและกล้าแสดงออก (social skills/assertiveness) ความหยิ่งยโสและทะนงตน (conceit/haughtiness) และความเหงาและความวิตกกังวล (loneliness/social anxiety)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการติดอินเทอร์เน็ต (internet addiction) กับระดับความเหงา (loneliness) ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน
2. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการติดอินเทอร์เน็ต (internet addiction) กับทักษะทางสังคม (social skills) ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามจำนวน 420 ชุด เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการติดอินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นกับความเหงาและทักษะการเข้าสังคม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบและยืนยันผลการศึกษาจากการวิจัยเชิงปริมาณ

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่พัฒนาจากเครื่องมือวัดพฤติกรรมการเสพติดอินเทอร์เน็ตของ Young (1998) แบบทดสอบระดับความเหงา (UCLA loneliness scale) ของ Russell (1996) และแบบทดสอบทักษะทางสังคมของ MESSY (Teodoro, 2005) กลุ่มประชากรคือ นักเรียนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยคัดเลือกตัวแทนประชากรเป็นนักเรียนจากโรงเรียนประจำจังหวัด 14 โรงเรียน ใน 8 จังหวัดภาคเหนือ เนื่องจากสามารถเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตได้อย่างสะดวก ขอความอนุเคราะห์อาจารย์ฝ่ายแนะแนวหรือเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวกสบาย (convenience sampling) ในการเก็บข้อมูล

และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายผลตามเกณฑ์การแปรผลของแบบทดสอบพฤติกรรมกรรมการติดอินเทอร์เน็ต แบบทดสอบระดับความเหงา และแบบทดสอบทักษะทางสังคม และใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการติดอินเทอร์เน็ตกับความเหงา และพฤติกรรมกรรมการติดอินเทอร์เน็ตกับทักษะทางสังคม

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนที่เข้าไปเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับฉลาก ได้โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ และคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group) จำนวน 10 คน เพื่อสอบถามข้อมูล และรายละเอียดเพิ่มเติมนอกเหนือจากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

1. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า มีพฤติกรรมกรรมการติดอินเทอร์เน็ต จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.75 และพบว่า เพศชายมีสัดส่วนของผู้ติดอินเทอร์เน็ตมากกว่าเพศหญิง และผู้ติดอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 4,000 บาท และมีพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตในกิจกรรมของการค้นหาข้อมูล (search engine) โปรแกรมสนทนาบนคอมพิวเตอร์ (instant messaging on computer) และเว็บไซต์เครือข่ายสังคม (social networking website) เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) กระดานสนทนา (webboard) อ่านข่าว ติดตามข่าวสาร ข้อมูล (news update) ดูหนัง ดูทีวีออนไลน์ (TV online) ฟังเพลงวิทยุออนไลน์ (radio online) ดาวน์โหลดเพลง (music download) ดาวน์โหลดโปรแกรม (program download) การพูดคุยกับเพื่อนผ่านโปรแกรมบนมือถือ (IM on mobile phone) ทำบทเรียนออนไลน์ (e-learning) เล่นเกมส์ออนไลน์ (games online) การเขียนบล็อก ไดอารีออนไลน์ (weblog) และซื้อของผ่านเว็บ (shopping online) ตามลำดับ

กลุ่มผู้ติดอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิก 1-2 คน และมีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตจากอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ง่ายมากกว่ากลุ่มเสี่ยงและกลุ่มผู้ใช้งานทั่วไป รวมถึงใช้เวลากับอินเทอร์เน็ตในจำนวนชั่วโมงที่มากกว่ากลุ่มอื่น

2. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการติดอินเทอร์เน็ตกับความเหงา พบว่า มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ที่มีความเหงาในระดับปานกลางในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 นั่นหมายความว่า การติดอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยที่จะส่งผลให้เกิดความเหงาขึ้น ในทางกลับกันพบความสัมพันธ์ในเชิงลบของการติดอินเทอร์เน็ตกับผู้ที่มีระดับความเหงาต่ำ (ระดับปกติ) ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 หมายความว่า ผู้ที่ติดอินเทอร์เน็ตมากมีโอกาสน้อยมากที่จะเป็นผู้ที่ไม่เหงาหรือมีระดับความเหงาต่ำ

3. ผลการศึกษาทักษะทางสังคมใน 4 ด้าน ของกลุ่มติดอินเทอร์เน็ต พบว่า 1) พฤติกรรมก้าวร้าวและต่อต้านสังคม กลุ่มผู้ติดอินเทอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมสูงกว่ากลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) ทักษะการเข้าสังคมและกล้าแสดงออกไม่พบความแตกต่างทางสถิติ 3) ความหยิ่งโสและทะนงตน กลุ่มผู้ติด

อินเทอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมสูงกว่ากลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 4) ความเหงาและความวิตกกังวล กลุ่มผู้คิดอินเทอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมสูงกว่ากลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การทดสอบทางสถิติเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการคิดอินเทอร์เน็ตและทักษะทางสังคมทั้ง 4 ด้าน จะเห็นว่าพฤติกรรมการคิดอินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทักษะทางสังคมด้านลบ ทั้ง 3 ด้าน คือ พฤติกรรมก้าวร้าวและต่อต้านสังคม ความหยิ่งโสและทะนงตน ความเหงาและความวิตกกังวล แต่ไม่พบความสัมพันธ์ในทักษะสังคมด้านบวก คือการเข้าสังคมและกล้าแสดงออก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 14.75 ของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขต 8 จังหวัดภาคเหนือ มีพฤติกรรมคิดอินเทอร์เน็ตใกล้เคียงกับผลการศึกษาก่อนหน้านี้ เช่น ผลการศึกษาในประเทศเกาหลีใต้ (Park, Kim & Cho, 2008) พบร้อยละ 10.7 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศเกาหลีใต้มีพฤติกรรมคิดอินเทอร์เน็ตในประเทศอิหร่าน (Ghassemzadeh, Shahraray & Moradi, 2008) พบว่า ร้อยละ 3.78 ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาของประเทศอิหร่านคิดอินเทอร์เน็ต ในประเทศไต้หวัน (Chou & Hsiao, 2000) พบว่า ร้อยละ 5.93 ของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไต้หวันคิดอินเทอร์เน็ต ส่วนในประเทศไทย ในปี 2545 (ชัชพงศ์ ตั้งมณี และอรุณี กำลิ่ง, 2545) พบว่า ร้อยละ 9 ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคิดอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังพบสัดส่วนของผู้คิดอินเทอร์เน็ตเป็นเพศชาย ร้อยละ 18.18 และเพศหญิง ร้อยละ 13.06 ซึ่งตรงกับการศึกษาของ ไชยรัตน์ บุตรพรหม (2545) ที่พบสัดส่วนของผู้คิดอินเทอร์เน็ตเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้พบความสัมพันธ์ของการคิดอินเทอร์เน็ตกับความเหงาและทักษะทางสังคมตรงกันกับการศึกษาในประเทศอิหร่าน (Ghassemzadeh et al., 2008) ที่ผู้คิดอินเทอร์เน็ตจะเป็นผู้ที่มีความเหงามากกว่าผู้ที่ไม่คิดอินเทอร์เน็ตหรือผู้ใช้งานทั่วไป และผู้คิดอินเทอร์เน็ตมีปัจจัยทางด้านทักษะทางสังคมที่ต่ำกว่าผู้ไม่คิดอินเทอร์เน็ตหรือผู้ใช้งานทั่วไป

กลุ่มผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในฐานะผู้รับสารในกระบวนการสื่อสารผ่านช่องทางการสื่อสารของสื่อเทคโนโลยีหรือสื่อใหม่ที่มีความรวดเร็ว ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานสื่อเทคโนโลยีในระดับที่มากเกินไป หรือในระดับที่ไม่เหมาะสม จะส่งผลกระทบต่ออารมณ์ (emotional effects) และผลกระทบทางสังคม (social effects) ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่พัฒนาอุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานมากขึ้น ทำให้การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตสะดวกสบายมากขึ้นนี้ หากใช้เวลาในแต่ละวันมากเกินไปจนกลายเป็นนิสัยจะส่งผลทางอารมณ์ เพราะอินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์กับความเหงา อาจทำให้ความเหงาก่อตัวขึ้นได้ และหากปล่อยให้ความเหงานั้นอยู่ในภาวะเรื้อรังก็ยากที่จะรักษาได้ด้วยตัวเอง เช่นเดียวกับผลกระทบทางสังคม การคิดอินเทอร์เน็ตส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในด้านลบ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวหรือต่อต้านสังคม ปฏิเสธการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ดังนั้นผู้ปกครองควรเอาใจใส่ดูแลการใช้งานอินเทอร์เน็ตของบุตรหลาน เพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะ

1. ในครั้งนี้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการติดอินเทอร์เน็ตกับความเหงาเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาถึงลงไป ในรายละเอียดของทิศทางความสัมพันธ์ของการติดอินเทอร์เน็ตกับความเหงาว่า ปัจจัยด้านใดเป็นสาเหตุ หรือว่าเป็นผลลัพธ์ หากมีการศึกษาในครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงทิศทางความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งสองด้าน
2. ส่วนปัจจัยด้านการติดอินเทอร์เน็ตกับทักษะทางสังคมนั้น เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของทักษะทางสังคมในภาพกว้าง จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงความสัมพันธ์กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งโดยตรง เพื่อให้เห็นรูปแบบและทิศทางของความสัมพันธ์ที่ชัดเจนขึ้น

บรรณานุกรม

ซัชพงศ์ ตังมณี และอรุณี กำลัง. (2545). *พฤติกรรมกาเสพติดอินเทอร์เน็ตของนิสิตจุฬาลงกรณ์*

มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไชยรัตน์ บุตรพรหม. (2545). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกาเสพติดอินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นในเขต*

กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชนิกานต์ มามะศิริรานนท์. (2545). *พฤติกรรมกาเสพติดอินเทอร์เน็ตและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเสพติด*

อินเทอร์เน็ต ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารสนเทศ, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แบบรายงานจำนวนนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาขั้นพื้นฐาน

(ออนไลน์). (2553). เข้าถึงได้จาก: http://doc.obec.go.th/dataonweb/report/indexsum_reg.php [2553, 5 กุมภาพันธ์].

ประพิมพ์พรรณ สุวรรณกฎ และอัสรา ประเสริฐสิน. (2552). *ผลกระทบของอินเทอร์เน็ตต่อ*

สุขภาพกาย และสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนไทย: กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2552). *รายงานผลการสำรวจกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ต*

ในประเทศไทย ปี 2552. ปทุมธานี: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

อนิมา ใจอุดม. (2548). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหงาและพฤติกรรมกาใช้อินเทอร์เน็ต*.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

Chou, C., & Hsiao, M. C. (2000). Internet addiction, usage, gratification, and pleasure experience:

The Taiwan college students' case. *Computers and Education*, 35(1), pp. 65-80.

- Ghassemzadeh, L., Shahraray, M., & Moradi, A. (2008). Prevalence of internet addiction and comparison of internet addicts and non-addicts in Iranian high schools. *CyberPsychology and Behavior, 11*(6), pp. 731-733.
- Park, S. K., Kim, J. Y., & Cho, C. B. (2008). Prevalence of internet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents. *Adolescence, 43*(172), pp. 895-909.
- Russell, D. W. (1996). UCLA loneliness scale (version 3): Reliability, validity, and factor structure. *Journal of Personality Assessment, 66*(1), pp. 20-40.
- Teodoro, Maycolm L. M., et al. (2005). The matson evaluation of social skills with youngsters (MESSY) and its adaption for Brazilian children and adolescent. *Interamerican Journal of Psychology, 39*(002), pp. 239-246.
- Young, K. S. (1996). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology and Behavior, 1*(3), pp. 237-244.
- _____. (1998). *Caught in the net: How to recognize the signs of internet addiction and a winning strategy for recovery*. New York: Wiley.

การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของกลุ่มบริหาร
การใช้น้ำชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี
PATICIPATORY IRRIGATION MANAGEMENT OF THE INTEGRATED
WATER USERS GROUP: KRASEAW IRRIGATION PROJECT,
SUPHANBURI PROVINCE

สมปอง วงษ์ชัย*

Sompong Wongchai

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ สิริวงศ์**

Asst.Prof. Pitak Siriwong, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการชลประทาน โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำ และแนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนของการบริหารจัดการน้ำชลประทาน โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน และสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน รวมจำนวน 19 คน ผลการศึกษาพบว่า โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว ดำเนินการบริหารจัดการน้ำชลประทาน โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม โดยมีการบริหารน้ำ 10 ขั้นตอน เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของผู้ใช้น้ำจนถึงการประเมินผลการดำเนินงาน ด้านปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากร บุคลากรขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การขาดงบประมาณ ด้านการเกษตร และเกษตรกรนอกพื้นที่มาขอใช้น้ำโครงการกระเสียว โดยมีแนวทางพัฒนาสู่ความยั่งยืนของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว มุ่งการสร้างศรัทธาความเชื่อมั่น การเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงาน การถ่ายทอดความรู้สู่บุคลากรรุ่นใหม่ การสร้างนวัตกรรม และหลักการทำงาน 3 ส. คือ สุข ส่วนร่วม และสัมฤทธิ์ผล ส่วนการบริหารจัดการน้ำชลประทานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ดำเนินตามกระบวนการมีส่วนร่วม ด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา 11 กิจกรรม โดยมีการรวมกลุ่มและการพัฒนาเป็นองค์กรผู้ใช้น้ำที่มีความเข้มแข็ง ด้านปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ได้แก่ ปัญหาการส่งน้ำขาดการพัฒนา

* นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปัญหาการลักขโมยบานปิด-เปิดน้ำของอาคารชลประทาน ปัญหาการจัดเก็บค่าบำรุงและการแบ่งปันน้ำให้กลุ่มนอกพื้นที่ ส่วนแนวทางพัฒนาสู่ความยั่งยืนในการบริหารจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน เน้นการรักษาความสัมพันธ์ที่ดี การเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน การพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำอย่างต่อเนื่อง ความเข้มแข็งของผู้นำ การถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่ และการรักษาวิธีการบริหารจัดการน้ำในปัจจุบันไว้ จากการวิจัยยังพบว่า 1) การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนที่มาจากการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่าย 2) มีการปรับใช้และการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับองค์ความรู้สมัยใหม่ 3) มีกระบวนการสร้างการยอมรับในกติกาและข้อตกลงร่วมกัน และ 4) มีจุดเด่นของแต่ละชุมชนที่มีความสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการน้ำ, การมีส่วนร่วมของเกษตรกร, ความเข้มแข็งของชุมชน, ความยั่งยืน

ABSTRACT

This research aimed to study participatory irrigation management, problems and obstacles and sustainable water management method of Integrated Water Users Group from Kraseaw Irrigation Project, Suphanburi Province. This was a qualitative research by phenomenology method, processed by in-dept interview and non-participant observation. The main informers were 19 irrigation officers in Kraseaw Irrigation Project, heads of Integrated Water Users Group and members of Integrated Water Users Group. According to the study, it was found that Kraseaw Irrigation Project was managed by Participatory Irrigation Management (PIM) method in 10 processes. The processes began with compiling basic data from water users, evaluating the performances in the aspect of problems and obstacles in water management. It was found that lacking of staffs, lacking of continuously developing the staffs, short of agricultural budgets and sharing water with agriculturists outside of irrigation area are the problems found in the study. Aiming to sustainably develop the water management of Kraseaw Irrigation Project, it was found that building up the trust, being a good example while working, transmitting the knowledge to the next generation, creating innovation and 3s working principle (satisfied, shared parties and successful) were the key to successful sustainable development of the water management. The Integrated Water Users Group participated in 11 activities of water supplying and maintenance process where the members formed groups and developed themselves into strong organizations of water users. The problems and obstacles in water management were found with lacking of irrigation canal development, burglary of irrigation gate doors, colleting maintenance fee and sharing water with outsiders. The approach to sustainable development in water management of Integrated Water Users Group focuses on maintaining good relationship, increasing quantity of raw water, consistent development of Integrated Water Users Group, strength of the leaders, knowledge transmission to new generation, innovation and maintenance of participatory irrigation management method. According to the study, it was found that: 1) potentiality and strength of communities were derived from aggregation and networking, 2) there had been an application and mixing of local wisdom and modern knowledge, 3) there

was a process in building up an acceptance in rules and agreements and 4) there were strengths in each community which was in accordance and support with each other.

Keywords: water management. agriculturists' participation. strength of communities. sustainable.

บทนำ

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อทุกสรรพสิ่ง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจึงเป็นสิ่งสำคัญ กรมชลประทานซึ่งมีภารกิจหลักตามแผนยุทธศาสตร์ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านการบริหารจัดการน้ำ และด้านการป้องกันและบรรเทาภัยอันเกิดจากน้ำ (กรมชลประทาน, 2553, หน้า 7) เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขและความพึงพอใจของประชาชนเป็นหลัก (กรมชลประทาน, 2552, หน้า 5-15) จึงได้ใช้แนวคิดการบริหารจัดการน้ำชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม (participatory irrigation management: PIM) เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำเพื่อถ่ายโอนอำนาจสู่ท้องถิ่น

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี เป็น 1 ใน 5 โครงการนำร่องที่ใช้แนวคิดการบริหารจัดการน้ำชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม จนสามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน จนประสบความสำเร็จโดยได้รับรางวัลกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำดีเด่น ในปี พ.ศ. 2553 ประเภทนวัตกรรมการให้บริการ จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และรางวัลรองชนะเลิศรางวัลคุณภาพการให้บริการประชาชน ประเภทสร้างนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ เงินโยบายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ปี พ.ศ. 2554 (2011 United Nations Public Service Awards) จากองค์การสหประชาชาติ เป็นข้อพิสูจน์ถึงความสำเร็จในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องการบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแห่งอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนของการบริหารจัดการน้ำชลประทาน โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

1. แนวคิดการบริหารจัดการ ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2551) กล่าวว่า การบริหารจัดการเป็นความสามารถในการวางแผนจัดระเบียบ การประสานงาน และการควบคุมกิจกรรมงานต่าง ๆ เพื่อให้งานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยนำมาศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว ศึกษาภาวะผู้นำของกลุ่ม กฎระเบียบของกลุ่ม และแนวทางสู่ความสำเร็จของกลุ่มที่นำไปสู่ความสำเร็จของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ถวิลวดี บุรีกุล (2552) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน ผู้วิจัยนำมาศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการบริหารจัดการน้ำชลประทานที่นำไปสู่ความสำเร็จ

3. แนวคิดการบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม เป็นการบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมชลประทาน โดยมีเป้าหมายคือ การจัดสรรน้ำตามความต้องการของเกษตรกร อย่างทั่วถึงเป็นธรรมและประหยัด เกษตรกรมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ อาคารชลประทานได้รับการดูแลให้ใช้งานได้ดี เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง ลดปัญหาความขัดแย้ง และการบริหารจัดการน้ำชลประทานมีความยั่งยืน (สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน, 2552, หน้า 5, 29-86) สามารถนำมาศึกษาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ปัญหา อุปสรรคการดำเนินงาน ความต้องการน้ำ ความขัดแย้งในการใช้น้ำชลประทาน และแนวทางพัฒนาสู่ความยั่งยืน

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ชีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2546) ได้กล่าวว่า ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน โดยมีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชนแล้วถึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ตลอดจนมีผลกระทบต่อภายนอกชุมชนที่ดีขึ้น ลักษณะของชุมชนเข้มแข็งคือสมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาการพัฒนาของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความสามารถในการแข่งขันจนสามารถประสบความสำเร็จ

5. ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ มี 5 ชั้น คือ ความต้องการทางด้านกายภาพ ความต้องการทางด้านความปลอดภัย ความต้องการที่จะผูกพันในสังคม ความต้องการที่มีฐานะเด่นและได้รับการยกย่องจากคนในสังคม และความต้องการที่ประจักษ์ตน McClelland (อ้างถึงใน ฉัญฐพันธ์ เขจรนันท์, 2551, หน้า 87) กล่าวถึง Three needs theory ได้แก่ ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการอำนาจ และความต้องการการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสามารถนำมาศึกษาความต้องการใช้น้ำของเกษตรกร และความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน

6. แนวคิดทฤษฎีความขัดแย้ง ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2550) ได้สรุปว่า ความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่มไม่ได้รับสิ่งที่ตนเองต้องการ จึงพยายามขัดขวางไม่ให้อีกฝ่ายหนึ่งบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ และทองพันธ์ช่วง พงษ์วารินทร์ (2554) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการความขัดแย้ง 5 วิธี ได้แก่ การหลีกเลี่ยง การประนีประนอม การแข่งขัน การยอมจำนน และการร่วมมือ ผู้วิจัยได้นำมาสร้างแนวทางการศึกษาความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

7. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2524 อ่างเก็บน้ำกระเสียว มีระดับเก็บกัก + 87.000 ม. (รทก.) ปริมาณน้ำเก็บกัก 240 ล้าน ม.³ มีพื้นที่ส่งน้ำชลประทานรวม 110,844 ไร่ มีระบบส่งน้ำ และระบบระบายน้ำ ประกอบด้วยคลองส่งน้ำ จำนวน 7 สาย และคลองระบายน้ำ จำนวน 8 สาย แบ่งพื้นที่ใช้น้ำของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำออกเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน จำนวน 9 กลุ่ม และได้จัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานที่อยู่นอกเขตพื้นที่ชลประทานอีก 1 กลุ่ม จึงมีกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานรวมทั้งสิ้น 10 กลุ่ม มีสมาชิกผู้ใช้น้ำรวมทั้งสิ้น 6,015 ราย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ใช้วิธีวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology) เพื่อศึกษาประสบการณ์จากผู้ที่ได้ประสบกับเหตุการณ์นั้น ๆ ศึกษาในเขตพื้นที่ชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จำนวน 5 คน ประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้งหมดของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จำนวน 10 คน และสมาชิกผู้ใช้น้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (semi-structure) ใช้วิธีเก็บรวบรวมภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก บันทึกข้อมูลโดยเครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธีสามเส้า (triangulation) โดยตรวจสอบด้านข้อมูล (data triangulation) และด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยเข้าร่วมรับฟังการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของเกษตรกร และสังเกตพฤติกรรมของผู้บริหารระหว่างดำเนินการประชุมใหญ่ของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว และเอกสารของกลุ่มบริหารจัดการน้ำชลประทานโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว

ผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว ดำเนินตามแนวทางการบริหารจัดการน้ำชลประทาน โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม มีขั้นตอนการบริหารน้ำ 10 ขั้นตอน การจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำ

น้ำชลประทานรวม 10 กลุ่ม ใช้วิธีการเข้าถึงชาวบ้านเพื่อสร้างความเชื่อถือศรัทธาและสร้างความรู้ความเข้าใจโดยการจัดฝึกอบรมแก่สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำอย่างต่อเนื่อง

2. ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียวที่สำคัญ ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากร บุคลากรขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ขาดงบประมาณสนับสนุน ปัญหาด้านการเกษตร และปัญหาเกษตรกรนอกพื้นที่มาขอใช้น้ำโครงการกระเสียว

3. แนวทางพัฒนาสู่ความยั่งยืนในการบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว มีประเด็นสำคัญ ได้แก่ การสร้างศรัทธาความเชื่อมั่นในการทำงานร่วมกันแก่เกษตรกร การเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงานของเจ้าหน้าที่ชลประทาน การถ่ายทอดความรู้สู่บุคลากรรุ่นใหม่ การสร้างนวัตกรรม การจัดสรรผลประโยชน์อย่างเหมาะสม และหลักการทำงาน 3ส. คือ สุข ส่วนร่วม และสัมฤทธิ์ผล

4. การบริหารจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทุกกลุ่ม ยึดตามแนวทางการมีส่วนร่วมด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา 11 กิจกรรม ที่กรมชลประทานกำหนดให้ โดยปรับใช้ร่วมกับภูมิปัญญาเพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม มีการรวมกลุ่มและพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดกฎระเบียบเป็นทิศทางเดียวกัน

5. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานที่พบมาก ได้แก่ คู่ส่งน้ำขาดการพัฒนาให้เป็นคูลาดคอนกรีต ปัญหากลุ่มนอกพื้นที่ขอแบ่งปันการใช้น้ำ การจัดเก็บค่าบำรุงรักษา และปัญหาการลักขโมยอุปกรณ์บานปิด-เปิดน้ำ

6. แนวทางพัฒนาสู่ความยั่งยืนในการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ได้แก่ การรักษาความสัมพันธ์ที่ดี การเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน การพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำอย่างต่อเนื่อง ความเข้มแข็งของผู้นำ การถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่ การสนับสนุนงบประมาณ การให้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริง การรักษาวิธีการบริหารจัดการน้ำ การสร้างนวัตกรรม การส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม การส่งเสริมการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน และการลดการแทรกแซงทางการเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

การบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว มีความสอดคล้องตามหลักการบริหารจัดการน้ำชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม (PIM) โดยมีการบริหารน้ำ 10 ขั้นตอน เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน จนถึงการสรุปผลการดำเนินงาน โดยมีการวางแผน จัดระเบียบ มีการประสานงาน ติดตามตรวจสอบ ปรับแผน และประเมินผล เพื่อให้งานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของการบริหารจัดการของประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2551) ที่กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว คือ การเพิ่มกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานกลุ่มใหม่ซึ่งอยู่นอกพื้นที่มาขอใช้น้ำโครงการกระเสียว ซึ่งเกิดจากความต้องการใช้น้ำในการเพาะปลูกและต้องการให้เพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนมากขึ้น ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานทางกายภาพและความต้องการความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตตามทฤษฎีความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมสุข ทศนา (2549) ที่พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำต้องการให้เพิ่มปริมาณการส่งน้ำในช่วงฤดูแล้งให้เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำในการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง และปัญหาการ

ขาดแคลนบุคลากรและการขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของบุคลากรกระเสี้ยว ถือเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขในอนาคต ซึ่งในปัจจุบันบุคลากรในโครงการกระเสี้ยวค่อนข้างมีศักยภาพจึงสามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาสู่ความยั่งยืนในการบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสี้ยว โดยใช้หลักการทำงาน 3ส. คือ สุข ส่วนร่วม และสัมฤทธิ์ผล สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวคิดการบริหารจัดการและแนวคิดการบริหารจัดการน้ำชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม (PIM)

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทุกกลุ่ม รวมถึงกลุ่มนอกพื้นที่ชลประทาน มีการบริหารจัดการน้ำที่สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการน้ำชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม (PIM) ในการส่งน้ำและบำรุงรักษาทั้ง 11 กิจกรรม และร่วมกันกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับในการประชุมและการบำรุงรักษาคลองส่งน้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิติกรณ์ วงศ์ชัย (2553) ซึ่งพบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับและมีความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการน้ำที่ใช้อยู่ มีการพัฒนากลุ่มสู่ความเข้มแข็งสอดคล้องกับแนวคิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของธีระพงษ์ แก้วหาญ (2546) ที่ว่า โดยลักษณะของชุมชนเข้มแข็งสมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของชุมชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน การบริหารงานของกลุ่มมีการวางแผน การจัดองค์กร การควบคุม และการประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการ สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรม ต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของโครงการ เป็นไปตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ และการบริหารจัดการน้ำให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงเป็นธรรม เกษตรกรมีความพึงพอใจสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการน้ำชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม (PIM) และทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ เมื่อได้รับการตอบสนอง ความต้องการจึงเพิ่มขึ้นตามลำดับขั้นความต้องการตามทฤษฎีของ Maslow และความต้องการความสำเร็จ ความต้องการอำนาจ และความต้องการการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับทฤษฎีของ McClelland ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน มีการจัดการความขัดแย้งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการความขัดแย้งของทองพันธ์ซึ่ง พงษ์วารินทร์ (2554) ที่ใช้วิธีร่วมมือและประนีประนอม จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมคือการรวมกลุ่มกัน โดยมีผลประโยชน์ร่วมกันคือการบริหารจัดการน้ำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาสู่ความยั่งยืนในการบริหารจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานของทุกกลุ่ม เน้นการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อความสามัคคีกลมเกลียวเกิดการร่วมมือกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทมน จันทวาลย์ (2551) ที่พบว่า แนวทางการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรอย่างยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย และความเชื่อมั่นของเกษตรกรที่เชื่อว่าควรรักษาวิธีการบริหารจัดการน้ำที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ดีที่สุดแล้ว เนื่องจากสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและประสบความสำเร็จโดยได้รับรางวัลในระดับนานาชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิติกรณ์ วงศ์ชัย (2553) ที่พบว่า สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำมีความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการน้ำแบบเหมืองฝายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

ข้อค้นพบที่สำคัญในการวิจัย ได้แก่ ความสำเร็จสูงสุดในการบริหารจัดการน้ำของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสี้ยว มาจาก 1) การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนที่มาจากการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่าย 2) การปรับใช้และการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับองค์ความรู้สมัยใหม่อย่างมี

ความเหมาะสม 3) กระบวนการสร้างการยอมรับในกติกาและข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการน้ำ และ 4) การมีจุดเด่นของแต่ละชุมชนที่สอดคล้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กรมชลประทานควรสนับสนุนอัตรากำลังและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานในอนาคตมีความต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพ และหาแนวทางเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนของโครงการชลประทานอย่างถาวรเพื่อเพิ่มพื้นที่ชลประทานในการส่งน้ำอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มผู้ใช้น้ำ
2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ควรให้ความรู้แก่กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานให้มากขึ้น และสร้างแรงจูงใจเกษตรกรให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อให้ตระหนักถึงความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาผู้เกี่ยวข้อง คณะกรรมการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ครบทุกภาคส่วนของคณะกรรมการจัดการชลประทาน โครงการกระเสียว (JMC) เพื่อให้ได้ข้อมูลการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

บรรณานุกรม

- กรมชลประทาน. (2552). *การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม ด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา*. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมชลประทาน.
- _____. (2552). *นโยบายการกำกับดูแลองค์การที่ดี กรมชลประทาน*. กรุงเทพฯ: กรมชลประทาน.
- _____. (2553). *แผนยุทธศาสตร์กรมชลประทาน พ.ศ. 2553-2556*. กรุงเทพฯ: กรมชลประทาน.
- โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว. (2554). *ข้อมูลระบบชลประทาน* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.rid.go.th/kraseaw> [2554, 7 กรกฎาคม].
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2550). *การจัดการความขัดแย้งในองค์กร*. กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ท ศรีเอชเอ็น.
- ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์. (2551). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ณัฐมน จันทวาลย์. (2551). *การจัดการน้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำจากเขื่อนแก่งกระจาน เขตพื้นที่ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 2 (ตอนเพ็ริ่ง)*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). *พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน: จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพฯ: เอพี กราฟิคดีไซน์ และการพิมพ์.
- ทองพันธ์ ช่าง พงษ์วารินทร์. (2554). *การบริหารความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://www.hrcenter.co.th/column_detail.php [2554, 16 กรกฎาคม].
- ธีระพงษ์ แก้วหาวย้อย. (2546). *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ: คลังนานาวิทยา.

นิติกรณ์ วงศ์ชัย. (2553). *การจัดการน้ำของระบบเหมืองฝายท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบ
อิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2551). *การพัฒนาองค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลง* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เมื่อดทราย
พรินติ้ง.

มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2554). *ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:
<http://www.idis.ru.ac.th/index.php> [2554, 18 กรกฎาคม].

สมสุข ทิศนา. (2549). *ศึกษาปัญหาและความต้องการของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำต่อการใช้น้ำ
ชลประทานในเขตกิ่งอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์
และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

**THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES BY PROBLEM-BASED
LEARNING TO PROMOTE ANALYTICAL THINKING AND COMPUTER
LANGUAGE PROBLEM SOLVING SKILLS
FOR MATHAYOMSUKSA 6 STUDENTS**

สรญา เพชรรัตน์*

Soraya Petchrat

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร เรืองรอง**

Asst.Prof. Passkorn Roungrong, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) ศึกษาพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จำนวน 32 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t -test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) พฤติกรรมการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับดี และ 3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอยู่ในระดับดี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to compare analytical thinking and computer language problem solving skills of learning activities using the problem-based learning, 2) to study student's analytical thinking and problem solving skills behaviors during the problem-based learning, and 3) to study students' opinions toward the problem-based learning. The sampling group was 32 students in mathayomsuksa 6/1 of Sichonprachasan School, and statistic was analyzed by using average, standard deviation, and *t*-test.

Results from the research could be itemized as follows (1) the analytical thinking and computer language problem solving skills of the post test was also significantly higher than that of the pre test at the level of .05, (2) the analytical thinking and problem solving skills behaviors of students were at good level, and (3) the students' opinions toward the problem-based learning were at good level, which was in accordance with the specified hypothesis from the researcher.

Keywords: problem-based learning. analytical thinking and problem solving skills.

บทนำ

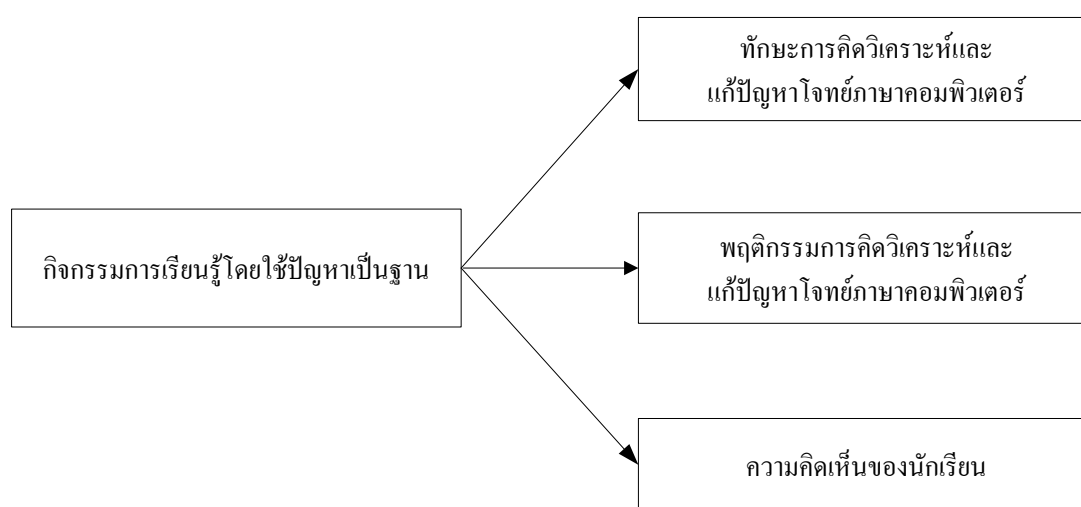
การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานหรือขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการคิดระดับสูง (high level thinking) ซึ่งมีการแก้ปัญหา (problem solving) การตัดสินใจ (decision making) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) และการคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549, หน้า 2) การสรุปการตัดสินใจ และการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมาจากทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ การคิดหรือความสามารถในการคิด จำเป็นต้องฝึกฝนหรือฝึกปฏิบัติเช่นเดียวกับการพัฒนาทักษะอื่น ๆ จะทำให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็นและสามารถใช้ความสามารถในการคิดในการดำรงชีวิตและการทำงานในวิชาชีพได้อย่างประสบผลสำเร็จ (วัชรวิภา เถาเรียนดี, 2553, หน้า 11)

การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning) จัดเป็นยุทธวิธีการเรียนวิธีหนึ่งที่เป็นที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้น โดยนำมาใช้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของการคิด (quality thinking) ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งสมมติฐาน สาเหตุและกลไกของการเกิดปัญหานั้น ค้นคว้าความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เพื่อจะนำไปสู่การแก้ปัญหา (ส่วนส่งเสริมวิชาการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2552, หน้า 2) ให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ไม่พึ่งพาผู้สอนเป็นแหล่งข้อมูลหลัก นำความรู้เดิมมาใช้เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าผลลัพธ์ เน้นการทำงานร่วมกัน บูรณาการหลายสาขาวิชา บทบาทของผู้สอนเปลี่ยนไป ด้านการวัดผลให้ผู้เรียนประเมินตนเอง และเพื่อนประเมินเพื่อน (Boud, 1986 อ้างถึงใน Savin-Baden & Major, 2004, p.6) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ขั้นสูงอันเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถอยู่ในสังคมโลกได้และเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Savin-Baden & Wilkie, 2006, p. 63) พัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้โดยการชี้แนะ

ตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้ โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหาอย่างมีความหมายต่อผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 1)

จากเหตุผลและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และสามารถแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ได้ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง วางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ เน้นการทำงานร่วมกัน ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนลิขิตประชาสรรค์ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา การเขียน โปรแกรมภาษาซี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 84 คน กลุ่ม

ตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา การเขียนโปรแกรมภาษาซี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 32 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ แบบประเมินพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์
2. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พร้อมทั้งประเมินพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาของนักเรียนในขณะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในแต่ละครั้ง
3. ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์
4. ให้นักเรียนทำแบบสอบถาม แล้ววิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (index of congruency: IOC) การหาค่าความยากง่าย (P) ของแบบทดสอบรายข้อ การหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบรายข้อ และการหาค่าความเชื่อมั่นของการหาความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนใช้ค่า t -test

ผลการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนโดยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.91 คะแนน และ 27.56 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 9 แผน พบว่าพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี
3. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานโดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบบทเรียนและการจัดการบทเรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านผลการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

1. การทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ก่อนเรียนและหลังเรียนเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.91 คะแนน และ 27.56 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียนพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าเมื่อนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานแล้วทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ดีขึ้น เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น เน้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์จากโจทย์ปัญหา สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เน้นการทำงานร่วมกัน ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล อีกทั้งผู้วิจัยยังพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย ระบบสมาชิก การมอบหมายงาน การส่งงาน การติดต่อสื่อสาร การทำแบบทดสอบ และการแจ้งผลย้อนกลับ นอกจากนั้นในส่วนของเนื้อหาบทเรียนและระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้รวบรวมและจัดหมวดหมู่เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการเรียนรู้ ได้แก่ เนื้อหาวิชา แหล่งเรียนรู้เว็บไซต์ เอกสารเพิ่มเติม แหล่งปฏิบัติการ กระดานเสวนา และห้องสนทนา จึงทำให้นักเรียนมีความสนใจที่จะวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์มากขึ้น

2. การประเมินพฤติกรรมการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย 2.31 คิดเป็นร้อยละ 76.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.31 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีพฤติกรรมในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับดี ตามเกณฑ์ระดับคุณภาพของการประเมินที่ตั้งไว้ เนื่องจากในการจัดการเรียนรู้จะเริ่มต้นด้วยการใช้โจทย์ปัญหา จากนั้นนักเรียนทำการวิเคราะห์ระบบงานเบื้องต้นและเขียนผังงาน โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม ได้ร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายประเด็นปัญหา โดยผู้สอนมีหน้าที่ให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ เมื่อผ่านการตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงจะเป็นการเขียนโปรแกรม กระบวนการทำงานที่เป็นระบบดังกล่าวจึงเป็นการฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ภาษาคอมพิวเตอร์วิชา การเขียนโปรแกรมภาษาซี ได้ผลการประเมินว่า 1) ด้านการออกแบบบทเรียนและการจัดการบทเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี เนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนาระบบการจัดการบทเรียนให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน โดยเฉพาะในส่วนการรายงานข้อมูลการเรียนรู้และการให้ผลย้อนกลับสำหรับผู้เรียน และการออกแบบส่วนประกอบบนหน้าจอภาพให้มีความสะดวกต่อการใช้งาน 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี โดยผู้วิจัยมีการแบ่งกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอนเหมาะสม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และ 3) ด้านผลการเรียนรู้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ซึ่งผู้เรียนมีความคิดเห็นที่สามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาโจทย์ได้ดีขึ้น โดยรวมแล้วความคิดเห็นของนักเรียนอยู่ในระดับดี เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอจากการวิจัย

1. การกำหนดโจทย์ปัญหา จะต้องมีความเหมาะสม เชื่อมโยงเหตุการณ์ปัจจุบันและเป็นเรื่องใกล้ตัว สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและท้าทายให้นักเรียนแก้ปัญหาให้ได้ มีการบูรณาการความรู้หรือ โจทย์ปัญหาที่ซับซ้อนเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และสามารถบูรณาการความรู้เดิมได้ด้วย
2. เพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาอย่างเต็มที่จนกว่า นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหากับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และส่งเสริมพัฒนาทักษะกระบวนการคิดด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการ คิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น
2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับรูปแบบการจัดการ เรียนรู้แบบอื่น ๆ ว่ามีความเหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพในการพัฒนากระบวนการคิดมากน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

- รัตนะ บัวสนธ์. (2552). *การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- วัชรานเล่าเรียนดี. (2553). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด*. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- ส่วนส่งเสริมวิชาการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2552). *คู่มือการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning, PBL)* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://masterorg.wu.ac.th/file/pbl-20080605-gdoLs.pdf> [2554, 27 มีนาคม].
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

Savin-Baden, Maggi, & Major, Claire Howell. (2004). *Foundations of problem-based learning*.
England: Open University Press.

Savin-Baden, Maggi, & Wilkie, Kay. (2006). *Problem-based learning online*. England:
Open University Press.

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

LEGAL PROBLEMS CONCERNING SUBMITTING THE LIST OF
ASSETS AND LIABILITIES OF THE INCUMBENTS

ดาบตำรวจสัญญาชัย เนินปลอด*

Sunchai Nernplod, Pol.Sen.Sgt.Maj.

บทคัดย่อ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2554) กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินทั้งตอนเข้ารับ ระหว่าง และพ้นจากตำแหน่ง เพื่อใช้ในการตรวจสอบควบคุมทรัพย์สินที่จะเพิ่มขึ้นหรือลดลง เพื่อป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุจริตคอร์รัปชัน แต่ก็ยังพบว่าเป็นการรายงานทรัพย์สินและหนี้สินตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ไม่อาจจะนำผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมารับโทษฐานทุจริตคอร์รัปชันได้ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2554) ที่กำหนดให้นำอายุความในการฟ้องคดีและการสิ้นสุดการพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลมนั้น ก่อให้เกิดปัญหาข้อจำกัดในการดำเนินคดี ซึ่งแทนที่ทรัพย์สินของแผ่นดินจะไม่มีกำหนดอายุความไว้ แต่กลับต้องถูกจำกัดด้วยอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา ตลอดจนมาตรการยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินนั้นมีระวางโทษน้อยเกินไปกับความเสียหายที่ประเทศชาติจะได้รับในการทุจริตคอร์รัปชันและการตรวจสอบการกระทำผิดกรณีไม่ยื่นแสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และยังพบว่าผู้ที่ทุจริตคอร์รัปชันสามารถถ่ายเททรัพย์สินที่ตนทุจริตไปยังบุคคลที่ตนไว้วางใจได้ โดยอาศัยช่องว่างแห่งกฎหมายในการยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า ควรมีบทบัญญัติในเรื่องอายุความไว้เป็นการเฉพาะหรืออาจจะกำหนดว่าคดีทุจริตคอร์รัปชันไม่มีอายุความและกำหนดระวางโทษในการกระทำความผิดให้มีความรุนแรงยิ่งขึ้น ส่วนกรณีผู้ที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ควรให้บุตรที่บรรลุนิติภาวะแล้วมีหน้าที่ต้องยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย เพื่อตัดปัญหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการที่ทุจริตคอร์รัปชันถ่ายเท

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ทรัพย์สินที่ทุจริตโดยอาศัยช่องว่างแห่งกฎหมายที่ไม่ต้องยื่นแสดงเพื่อตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

คำสำคัญ: การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน, อายุความ, การทุจริต

ABSTRACT

The constitution of the Kingdom of Thailand 2010 and the organic law on Prevention and Suppression of Corruption Act 1999 define that the incumbents have to submit the list of assets and liabilities on the incoming, serving and outgoing tenure to be used to monitor the increased or decreased assets to prevent the incumbents from corruption. However, it is still found that the reports of ill-gotten gains as defined by the law could not bring the corrupt incumbents to face the corruption charges.

In the study, it was found that the organic law on Prevention and Suppression of Corruption Act 1999 defined the prescription (statute of limitations) on filing and ending a lawsuit to consider the case in accordance with the Criminal Code should be updated and amended to apply with the mutatis mutandis (necessary changes). It might cause the problem on limitation of the prosecution because instead of the state property not having a statute of limitations, it could be barred by prescription pursuant to the Criminal Code. Also, the measures on submitting the list of assets and liabilities as well as the punishment for the offence in the case of failing to submit the list had a small punishment, not commensurate with the damage the country suffers in the corruption case. It also found that the corrupt officials could transfer their assets to the trusted persons by exploiting the legal loopholes.

Thus, the researcher would like to recommend that there should be a provision on the violation specifically, or might designate the corruption case with harsher punishment. Like those who had the duty to submit the list, their government leaders should be required to submit their asset and liability list as well. This would eliminate the problem of the incumbents or corrupted officials from transferring their illegal assets by using the legal loophole which was not required for such a list submission.

Keywords: auditing of assets and liabilities. prescription. corruption.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2554) กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินทั้งตอนเข้ารับ ระหว่าง และพ้นจากตำแหน่ง เพื่อใช้ในการตรวจสอบควบคุมทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เพื่อป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุจริตคอร์รัปชัน

แต่ก็ยังพบว่าเป็นการรายงานทรัพย์สินและหนี้สินตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ไม่อาจจะนำผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมารับโทษฐานทุจริตคอร์รัปชันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
2. ศึกษาประวัติ แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
3. ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
4. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
5. ศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจุบันลักษณะของการทุจริตคอร์รัปชันมีความสลับซับซ้อน ยากต่อการตรวจสอบ กฎหมายที่บังคับใช้เพื่อตรวจสอบการทุจริตวิธีกรหนึ่งคือการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน แต่มาตรการดังกล่าวยังมีช่องว่างที่ไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอายุความในการฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของนักการเมืองนั้น กลับมีระยะเวลาสั้น เนื่องจากมีการกำหนดอัตราโทษที่เกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินไว้น้อยเกินไป จึงส่งผลให้อายุความในการฟ้องร้องดำเนินคดีน้อย อีกทั้งยังมีช่องทางถ่ายทรัพย์สินเพื่อเลี่ยงการตรวจสอบ ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมาก ทั้งยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดใ้บุตรที่บรรลุนิติภาวะของบุคคลนั้นต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินด้วย หากได้แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว จะทำให้สามารถตรวจสอบการทุจริตและนำตัวผู้ที่กระทำความผิดดังกล่าวมาลงโทษตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (documentary research) ศึกษากฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ คำพิพากษากฎีกา และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐและเอกชน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยใช้วิธีพรรณนาและวิเคราะห์ (description and analytical method)

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2554) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ประมวลกฎหมายอาญา คำพิพากษาฎีกา รวมถึงจนถึงแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความเป็นมาและความสำคัญเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
2. ทำให้ทราบประวัติ แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์ของการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
3. ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
4. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรค การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
5. ทำให้ทราบแนวทางและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ผลการวิจัย

การวิจัยพบว่า ควรมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2554) ที่กำหนดให้นำอายุความในการฟ้องคดีและการสิ้นสุดการพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลมนั้น ก่อให้เกิดปัญหาข้อจำกัดในการดำเนินคดี ซึ่งแทนที่ทรัพย์สินของแผ่นดินจะไม่มีกำหนดอายุความไว้ แต่กลับต้องถูกจำกัดด้วยอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา ตลอดจนมาตรการยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินนั้นมีระวางโทษน้อยเกินไปกับความเสียหายที่ประเทศชาติจะได้รับในการทุจริตคอร์รัปชันและการตรวจสอบการกระทำความผิดกรณีไม่ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และยังพบว่าผู้ที่ทุจริตคอร์รัปชันสามารถถ่ายเททรัพย์สินที่ตนทุจริตไปยังบุคคลที่ตนไว้วางใจได้ โดยอาศัยช่องว่างของกฎหมายในการยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีบทบัญญัติในเรื่องอายุความไว้เป็นการเฉพาะ หรืออาจจะกำหนดว่าคดีทุจริตคอร์รัปชันไม่มีอายุความ และกำหนดระวางโทษในการกระทำความผิดให้มีความรุนแรงยิ่งขึ้น ส่วนกรณีผู้ที่มิหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินควรให้บุตรที่บรรลุนิติภาวะแล้วมีหน้าที่ต้องยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ด้วย เพื่อตัดปัญหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการที่ทุจริตคอร์รัปชันถ่ายเททรัพย์สินที่ทุจริตโดยอาศัยช่องว่างแห่งกฎหมายที่ไม่ต้องยื่นแสดงเพื่อตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

บรรณานุกรม

- กำชัย จงจักรพันธ์. (2553). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยระยะเวลาและอายุความ* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณิง ภาไชย. (2529). วิถีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ. *วารสารอัยการ*, 9(108), หน้า 16.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2553). *การควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2547). *วิสัยทัศน์ประเทศไทย เล่มที่ 2*. กรุงเทพฯ: พี.เพรส.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2544). *สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ.2540) การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2547). ภาค 1 ข้อความคิดในการควบคุมฝ่ายปกครองทั่วไป. ใน *เอกสารประกอบการบรรยาย วิชากฎหมายปกครอง 2*. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538). *รายงานวิจัยการวิจัยระบบการตรวจสอบทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- _____. (2545). *สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) หมวดทั่วไป เรื่อง 1 เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ สถาบันพระปกเกล้าฯ*. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของคุรุสภา.
- พะยอม สิงห์แสนห้. (2539). *การสอบบัญชี*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- พันธ์พงศ์ เกียรติกุล. (2552). *คู่มือการตรวจสอบและควบคุมภายใน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธีระป้อมวรรณกรรม.
- วัชรพงษ์ ลาตสุวรรณ. (2545). *คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกับการศึกษาการตรวจสอบทรัพย์สินของนักการเมืองไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิภาวี เทพสุวรรณ. (2545). *ปัญหาการควบคุมการทุจริตของนักการเมือง: ศึกษากรณีการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุวิมล อ้วนถ้ำ. (2548). *การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินและการประเมินมูลค่าทรัพย์สินของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- อรุณี อนันตชัยศิลป์. (2542). *อายุความในคดีอาญา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Jolowicz, J. A. (1986). *Droit anglais*. Paris: Dalloz.

Turner, J. W. C. (Ed.). (1966). *Kenny's outlines of criminal law* (19th ed.). Cambridge: The University press.

มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจในประเทศ
รับประกันความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐ
และประชาชน ศึกษาเฉพาะกลุ่มธุรกิจบางประเภท

LEGAL MEASURES ON LEGAL IMPOSITION ENTREPRENEURS
ORGANIZATION IN THE CONTRAY TO PURCHASE INSURANCE
AGAINST RISKWHICH MIGHT AFFECT STATE OR PEOPLE

สันต์ฤทัย สายดี*

Sunruetai Souydee

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการกำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจในประเทศรับประกันความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐและประชาชนเกี่ยวกับการนำหลักประกันมาใช้เพื่อควบคุมความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ และเป็นการประกันความรับผิดชอบของผู้ประกอบการที่อาจก่อความเสียหายให้กับประชาชนด้วยเหตุจากการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการนั้น นอกจากนี้ผู้ประกอบการต้องคำนึงถึงการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ผู้ประกอบการยังต้องคำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการค้าดำเนินธุรกิจอีกด้วย เช่น ความรับผิดชอบต่อประชาชนในฐานะคู่สัญญา ความเสียหายอันเกิดต่อสิ่งแวดล้อม ล้วนแต่เป็น “ปัจจัยเสี่ยง” (risk factor) ในการดำเนินธุรกิจ และอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนและรัฐ เช่น การละทิ้งงานของผู้รับเหมา การผลิตหรือจำหน่ายอาหารที่ไม่ได้มาตรฐาน การผิดจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพ ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องรับผิดชอบเพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งกฎหมายแพ่งได้กำหนดความรับผิดชอบไว้แล้ว แต่ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความเสียหายยังคงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง อาจเกิดขึ้นในปัจจุบันหรือในอนาคตก็ได้ เพราะในหลาย ๆ กรณีไม่มีกฎหมายเยียวยาแก้ไขปัญหา จากการวิจัยพบว่ามีพระราชบัญญัติเกี่ยวข้องกับธุรกิจ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มธุรกิจด้านการท่องเที่ยว กลุ่มธุรกิจอาหาร และกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ แต่เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของกฎหมายที่ใช้กำกับควบคุมดูแลในแต่ละธุรกิจในเรื่องของการชดเชย หรือการเยียวยาความเสียหายให้แก่ประชาชนหรือคู่สัญญา หรือแม้แต่บุคคลภายนอกที่

* นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ไม่ได้เป็นคู่สัญญาแต่ได้รับความเสียหายแล้ว พบว่ามีได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการหรือวิธีชดเชยค่าเสียหายที่เกิดจากผู้ประกอบการแต่อย่างไร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาไว้สองประการคือ การบริหารจัดการความเสี่ยง โดยการโอนความเสี่ยงด้วยการประกันภัย (insurance) ซึ่งเป็นการโอนความเสี่ยงจากบุคคลหรือธุรกิจที่มีความเสี่ยงภัยให้กับบริษัทประกันภัย โดยการจ่ายค่าเบี้ยประกันให้กับผู้รับประกันภัยเป็นค่าตอบแทน เมื่อเกิดภัยและมีความเสียหายเกิดขึ้น บริษัทผู้รับประกันภัยจะเป็นผู้แบกรับภาระความเสียหายแทนผู้อู่ประกันภัยที่มีส่วนได้เสียในความเสี่ยงภัย โดยชดเชยค่าเสียหายในนามผู้อู่ประกันภัยและการจัดการความเสี่ยงด้วยการจัดตั้งกองทุนประกันความเสี่ยงเพื่อควบคุมความเสี่ยงและเป็นการเยียวยาความเสียหาย

คำสำคัญ: การประกันความเสี่ยงในธุรกิจ, ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ABSTRACT

This research aims to study legal measures to impose business risk insurance on local entrepreneurs against damages to the government and to citizens. The insurance is brought out to manage the business risk and to insure liabilities of entrepreneurs against damages to the citizens. That is, entrepreneurs not only have to be aware of regulatory compliance to conduct their businesses, but they are also required to realize all aspects that might impact their businesses e.g. liabilities to citizens as a party, damages to the environment that are all considered as “risk factors,” causing a possibility of business risk and damages to the government as well as the citizens, e.g. contractor’s failure to perform obligation, non-standard food manufacture or distribution, wrong code of practice. It’s the responsibilities of entrepreneurs to relieve the damages caused, and the civil law strictly enforces the liabilities. However, problems regarding the liabilities for the damages are still widely prevailing, resulting in current or future adversities. Even though the government with initiative measures has been preventing and relieving the damages through the business risk insurance, many cases still lack adequate legal remedies for this problem.

As studying, there are acts found in three business units: tourism, food and professions. The acts are particularly imposed for controlling and monitoring. The study shows, when considering the legal objective and authority exercised to control and monitor each business unit with regard to the reimbursement or damage remedy for any suffering citizen or contracting party or even the third person, the mandatory acts don’t cover any provision of reimbursement measure or procedure in case that damage is caused by the entrepreneurs.

The researcher therefore suggests two corrective actions. One is the risk management insurance that is used to transfer risk from a person or business to an insurance company with premium paid in return. When any incident occurs and causes damage, the insurer will bear the responsibility and reimburse it instead of the

insured that is involved with such risk. The other corrective action is the risk management in form of hedge fund that is supposed to help control the risk and relieve the damage.

Keywords : business risk insurance. anticipated future damage.

บทนำ

ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน สภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตมาก การค้าและการอุตสาหกรรมมีการขยายตัวมากขึ้น นำไปสู่การเกิดขึ้นขององค์กรธุรกิจต่าง ๆ ที่ได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อการประกอบธุรกิจ โดยรูปแบบขององค์กรธุรกิจอาจจำแนกได้หลายรูปแบบ กฎหมายที่ใช้บังคับกับองค์กรธุรกิจย่อมแตกต่างกันด้วย เช่น ในเรื่องของการก่อตั้งธุรกิจ ธุรกิจบางประเภทต้องมีการจดทะเบียนจัดตั้ง แต่บางประเภทไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนจัดตั้ง หรือในเรื่องเกี่ยวกับการเสียภาษีก็เช่นกัน กฎหมายกำหนดให้ธุรกิจแต่ละประเภคนั้นเสียภาษีในอัตราที่แตกต่างกันด้วย อีกทั้งในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ผู้ประกอบธุรกิจต้องคำนึงถึงประเด็นอื่น ๆ ด้วย เช่น ลักษณะการดำเนินธุรกิจ เงินทุน บุคลากร ผลประกอบการ และผลกระทบจากการประกอบกิจการที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคม แต่โดยที่สภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันนั้นมีการแข่งขันทางธุรกิจสูงมาก องค์กรธุรกิจจึงมุ่งแต่การแสวงหากำไร หากองค์กรธุรกิจใดมีผลประกอบการดี มีกำไรสูง ย่อมหมายถึงว่าองค์กรธุรกิจนั้นประสบความสำเร็จ การที่องค์กรธุรกิจคำนึงถึงแต่ “ตัวเงิน หรือ รายได้” อันเกิดจากการประกอบกิจการเพียงประการเดียวโดยมิได้คำนึงถึงผลกระทบหรือความเสียหายอันเกิดแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สินของประชาชน หรือผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการต่อต้านจากภาคประชาชนหรือผู้บริโภค ดังเช่นที่ปรากฏในปัจจุบัน

สิ่งที่เป็นอันตรายหรือคุกคามซึ่งส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางธุรกิจหรือแผนการต่าง ๆ เรียกว่า “ความเสี่ยง” (risk) อาจจำแนกได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับระดับยุทธศาสตร์ (strategic risk) เช่น การเมือง เศรษฐกิจ กฎหมาย ตลาด ภาวะสังคม ผู้นำ ชื่อเสียง และลูกค้า ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับระดับปฏิบัติงาน (operational risk) เช่น กระบวนการ เทคโนโลยี และคนในองค์กร ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเงิน (financial risk) เช่น ความผันผวนของอัตราดอกเบี้ย ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ข้อมูลและเอกสารทางการเงินและการบัญชี ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบ การไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ หรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน และอาจมีผลการลงโทษตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (compliance risk) เช่น การไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และวิธีปฏิบัติงาน ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องในด้านความปลอดภัยจากอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน (hazard risk) เช่น การสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและ การก่อการร้าย จากลักษณะความเสี่ยงประเภทต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนและรัฐ เช่น การละทิ้งงานของผู้รับเหมา การผลิตหรือจำหน่ายอาหารที่ไม่ได้มาตรฐาน การฉ้อฉลหรือการฉ้อโกงในการประกอบวิชาชีพ การค้าประกันความเสียหายต่อนักท่องเที่ยวหรือสิ่งแวดลอม ทำให้องค์กรธุรกิจเกิดความรับผิดชอบในอันที่จะต้องชดเชยค่าเสียหายเพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น เป็นความรับผิดชอบในทางกฎหมายแพ่ง ซึ่งมีความแตกต่าง สิทธิในการเรียกร้องชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงจากการประกอบธุรกิจนั้น ผู้เสียหายอาจใช้สิทธิเรียกร้องตามประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ ซึ่งความรับผิดชอบในทางแพ่งที่เกิดจากการประกอบธุรกิจนั้นย่อมแตกต่างกันไป ซึ่งกฎหมายได้กำหนดความรับผิดชอบไว้อย่างเคร่งครัดแล้ว แต่ทว่ามาตรการในการควบคุมดูแลและการป้องกันความเสียหายกลับมิได้กำหนดไว้ ดังนั้นจึงมีปัญหว่าหากเกิดความเสียหายขึ้นในอนาคต องค์กรธุรกิจจะรับผิดชอบต่อความเสียหายในอนาคตนั้นได้อย่างไร

ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาถึงมาตรการเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงในการดำเนินการทางธุรกิจ โดยคำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตอันเป็นผลโดยตรงจากการประกอบธุรกิจ เพื่อให้การคุ้มครองประชาชนและรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่เกี่ยวกับความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ
2. เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาและความหมายของความเสี่ยง แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ
3. เพื่อศึกษากฎหมาย ระเบียบและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความเสี่ยงการควบคุมความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาและมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ
5. เพื่อศึกษาหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อควบคุมกำกับจัดการความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจเพื่อคุ้มครองประชาชนให้ได้รับความเป็นธรรม

สมมติฐานของการวิจัย

โดยทั่วไปการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการย่อมมีความเป็นไปได้ที่จะมีความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจ ในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายมาครอบคลุมได้ทุกกิจการ มีเพียงธุรกิจบางประเภทเท่านั้นที่รัฐบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ รัฐจึงควรหามาตรการแก้ไขและป้องกันผลกระทบโดยการกำหนดมาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ เพื่อเป็นการเยียวยาผู้เสียหายได้อย่างทั่วถึง โดยรัฐจะเป็นผู้กำหนดหลักประกันที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อประกันความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจประเภทต่าง ๆ ขององค์กรธุรกิจ ยึดหลักการพื้นฐานตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยคำนึงถึงประโยชน์โดยรวมต่อรัฐและประชาชนในประเทศเป็นสำคัญ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลผู้ประกอบการ เช่น พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนงาน พ.ศ. 2538 พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 ระเบียบนายกรัฐมนตรีกว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมล่าสุด) และศึกษากลุ่มธุรกิจในประเทศไทยที่มีการดำเนินธุรกิจแล้วอาจ

เกิดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ โดยแบ่งกลุ่มธุรกิจออก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว ศึกษาจากพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎกระทรวงและประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนำเที่ยว กลุ่มธุรกิจอาหาร ศึกษาจากพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 กฎหมายอาญา กฎกระทรวงและประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และศึกษาพระราชบัญญัติฯ ควบคุมวิชาชีพต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) ศึกษาตัวบทกฎหมายและแนวคำพิพากษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมความเข้าใจสภาพปัญหาและเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและสภาพของปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ
2. ทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการ แนวคิด ความหมาย และลักษณะของความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ควบคุมความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ควบคุมความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจ
4. ทำให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ
5. ทำให้ทราบถึงข้อสรุปแนวทางและข้อเสนอแนะของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ

ผลการวิจัย

จากสถานะเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันค่อนข้างสูง ทำให้การประกอบธุรกิจแต่ละธุรกิจย่อมมีโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน รัฐ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นมีทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผู้ประกอบการนั้นอาจจงใจหรือเกิดจากการประมาทเลินเล่อ ซึ่งความเสียหายดังกล่าวมิได้จำกัดเฉพาะความเสียหายต่อชีวิตและร่างกายเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงความเสียหายต่อทรัพย์สินด้วย เช่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเปิดขายรายการนำเที่ยวจนครบแล้ว กลับปิดกิจการหลบหนี ทำให้นักท่องเที่ยวต้องสูญเสียเงินมัดจำ หรือด้านธุรกิจอาหารที่ผู้ประกอบการผลิตอาหารไม่เป็นไปตามมาตรฐาน หรือผู้ประกอบการวิชาชีพไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพที่พึงมี เช่น แพทย์รักษาโรคผิดพลาดจนทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ป่วย ทัศนคติความประมาทเลินเล่อในทางคดีมีวันนัดพิจารณาของศาลจนก่อให้เกิดความเสียหายในทางคดี หรือแม้แต่สถานีออกแบบสถานที่ไม่ได้มาตรฐานทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความเสียหาย หรือการฟ้องร้องเรียกให้ผู้สอบบัญชีต้องรับผิดชอบกับความเสียหายที่เกิดจากการตรวจสอบบัญชีและรับรองงบการเงินอันมีข้อมูลที่เป็นเท็จ ความเสียหายดังกล่าวล้วนเกิดจากการทำงานผิดพลาดของผู้ประกอบวิชาชีพทั้งสิ้น

การดำเนินธุรกิจที่มีความเสี่ยงนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายในอนาคตจากการดำเนินธุรกิจได้ กฎหมายจึงกำหนดหลักประกันซึ่งเป็นลักษณะกฎหมายเฉพาะ โดยเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายซึ่งอาจถูกหลอกลวงจากผู้ประกอบกิจการ ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ภายใต้การกำกับดูแลของพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีการกำหนดให้มีหลักประกันในการเยียวยาความเสียหายซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 18 ของพระราชบัญญัติฯ หากพิจารณาบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของกฎหมายกับสภาพปัญหาเมื่อเทียบกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว พบว่าหลักประกันในการเยียวยาความเสียหายดังกล่าวนี้มีอัตราที่น้อยเกินไปหากเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวจะได้รับจากการประกอบธุรกิจในลักษณะธุรกิจ อีกทั้งหลักประกันความเสียหายดังกล่าวมิได้ถูกจำกัดไว้เฉพาะสำหรับการเยียวยาให้แก่นักท่องเที่ยวเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่หลักประกันความเสียหายดังกล่าว ยังรวมถึงผู้ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวรายอื่น ๆ เช่น ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรม ผู้ให้บริการเช่ารถตู้ ร้านอาหาร ที่ได้รับความเสียหายเช่นเดียวกันกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวรายอื่น ๆ สามารถเฉลี่ยความเสียหายจากหลักประกันตามมาตรา 18 ดังกล่าวได้ เป็นต้น แม้ว่าตามกฎหมายจะกำหนดให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ประสงค์จะใช้สิทธิร้องเรียนผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องวางหลักประกันเพื่อประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ผู้ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีอยู่กับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 18/1 แต่ มาตรา 21/2 กำหนดให้การหักเงินชดเชยค่าเสียหายจากหลักประกันกรณีร้องเรียนระหว่างผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวกับผู้ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ไม่เกินวงเงินประกันของฝ่ายที่วางหลักประกันไว้น้อยกว่าเท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาแล้วพบว่าลักษณะของการหักเงินจำนวนดังกล่าวต้องหักจากหลักประกันตามมาตรา 18 ตามสัดส่วนที่เท่า ๆ กัน หลักกฎหมายดังกล่าวจึงขัดกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มีเจตนาเยียวยาความเสียหายเบื้องต้นให้แก่นักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวต้องใช้กระบวนการเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่ง เพื่อที่จะให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายครบตามจำนวน ดังนั้นการที่กฎหมายเฉพาะไม่สามารถเยียวยาความเสียหายให้กับนักท่องเที่ยวได้ จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงความบกพร่องของมาตรการดังกล่าวอย่างชัดเจน

ส่วนกลุ่มธุรกิจอาหาร ภายใต้การกำกับดูแลของพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 และกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ภายใต้การกำกับดูแลของพระราชบัญญัติในวิชาชีพนั้น ๆ เช่น วิชาชีพทนายความจะอยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 หรือวิชาชีพการบัญชีจะอยู่ภายใต้การควบคุมพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 หรือวิชาชีพอันเกี่ยวข้องกับแพทย์จะอยู่ภายใต้การควบคุมพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 วิชาชีพวิศวกรจะอยู่ภายใต้การควบคุมพระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542 วิชาชีพสถาปนิกจะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปนิก พ.ศ. 2543 พบว่า พระราชบัญญัติฯ ที่กล่าวมานั้นเป็นกฎหมายเฉพาะที่ใช้ควบคุมกำกับธุรกิจแต่ละประเภท ซึ่งกำหนดเฉพาะเรื่องการจัดตั้ง การควบคุมการผลิต จำหน่าย การนำเข้า การออกใบอนุญาต การขึ้นทะเบียน การพักใบอนุญาต การเพิกถอน การโฆษณา หรือการควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพให้ถูกต้องตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพนั้น ๆ เท่านั้น แต่ในเรื่องของการชดเชย หรือการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายหรือ

บุคคลภายนอกที่ไม่ได้รับความเสียหายที่ไม่ได้เป็นผู้บริโภคแต่ได้รับความเสียหายจากการดำเนินธุรกิจ มิได้มีบทบาทบัญญัติใดที่จะเป็นการชดเชยหรือเยียวยาความเสียหาย แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งไว้แล้ว แต่ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากการดำเนินกิจการขององค์กรธุรกิจต่าง ๆ ยังคงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อในวงกว้าง ขั้นตอนการบังคับใช้ไม่มีประสิทธิภาพ ฉะนั้นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐควรจะต้องมองถึงต้นเหตุของปัญหาว่า หากองค์กรธุรกิจจะต้องเผชิญกับความเสี่ยงแล้ว องค์กรธุรกิจจะจัดการกับความเสี่ยงนั้นอย่างไร เพื่อมิให้ความเสี่ยงนั้นก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่รัฐและประชาชน ควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมกับสถานะในปัจจุบันและรับรองสถานะความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ควรหามาตรการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทยหรือในต่างประเทศมาพิจารณาเพื่อความเหมาะสมในการคุ้มครองความเสียหาย โดยมุ่งให้ความสำคัญต่อความเสียหายอันอาจเกิดขึ้นภายหลังจากการดำเนินธุรกิจหรือความเสียหายอันอาจเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. กฎหมายที่ใช้ควบคุมความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจที่ปรากฏในรูปแบบของหลักประกันที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะนั้น ไม่เพียงพอต่อความเสียหาย ดังนั้นรัฐต้องปรับเปลี่ยนหลักประกันดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องกับสถานะการณ์ในปัจจุบันและเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการประกอบธุรกิจหรือบุคคลภายนอกซึ่งได้รับความเสียหายจากผู้ประกอบกิจการดำเนินธุรกิจดังกล่าว รวมถึงมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดการจัดตั้งซึ่งเป็นการควบคุมความเสี่ยงอันดับแรก โดยกำหนดมาตรการในการจัดตั้งอย่างเข้มงวด อีกทั้งระเบียบข้อบังคับในการตรวจสอบเพื่อเป็นการคุ้มครองดูแลประชาชนภายในรัฐ

2. การบริหารจัดการความเสี่ยงควรโอนความเสี่ยง (risk transfer) ด้วยการประกันภัย (insurance) เป็นการโอนความเสี่ยงภัยจากบุคคลหรือธุรกิจที่มีความเสี่ยงภัยให้กับบริษัทประกันภัย โดยการจ่ายค่าเบี้ยประกันให้กับผู้รับประกันภัยเป็นค่าตอบแทน เมื่อเกิดภัยและมีความเสียหายเกิดขึ้น บริษัทผู้รับประกันภัยจะเป็นผู้แบกรับภาระความเสียหายไว้แทนผู้เอาประกันภัยที่มีส่วนได้เสียในความเสี่ยงภัย และชดเชยค่าเสียหายในนามผู้เอาประกันภัย หรือการจัดการความเสี่ยงด้วยการจัดตั้งกองทุนประกันความเสี่ยง

บรรณานุกรม

จิตติวดี ชัยวัฒน์. (2552). *การบริหารความเสี่ยงและการประกันภัยในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิยุทธ์ เนติฤทธิ. (2550). *การประกันความรับผิดในวิชาชีพกฎหมาย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.

นิรภัย จันทรสวรรค์. (2551). *การบริหารความเสี่ยงจากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุตราพิศาล.

วณิชดา สาระศรี. (2552). *การประกันภัยความรับผิดในผลิตภัณฑ์: ศึกษากรณีสินค้าที่ไม่ปลอดภัย*.

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม
วิทยาเขตชลบุรี.

ศนันท์กรณ์ โสคติพันธ์. (2553). *คำอธิบาย นิติกรรม-สัญญา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ศักดิ์ดา ชนิตกุล. (2551). *แนวคิดและหลักกฎหมายและคำพิพากษากฎหมายกับธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: นิติกรรม.

สมคิด บางโม. (2549). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พัฒนวิทย์การพิมพ์.

สื่อดิจิทัลลวดลายล้านนาเพื่อสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
LANNA THAI DECORATE PATTERN DIGITAL MEDIA
FOR FOLK WISDOM KEEP ON PRESERVE

อาจารย์สืบสกุล ชื่นชม*
Suebsagul Chuenchome

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสื่อดิจิทัลลวดลายล้านนาและสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและรวบรวมข้อมูลรูปแบบลวดลายล้านนาภายในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียงเชิงศิลปกรรมและอนุรักษ์เพื่อประเมินความพึงพอใจในการสร้างสื่อดิจิทัลลวดลายล้านนาที่มีความสัมพันธ์กับอาณาจักรล้านนาทั้งก่อนก่อตั้งอาณาจักรล้านนา ศิลปะยุคทอง ยุคถูกปกครองโดยพม่า และยุคประเทศราชของสยาม ในเชิงศิลปกรรมและการอนุรักษ์ และนำลวดลายที่ได้นำมาสร้างสื่อดิจิทัลลวดลายล้านนาเพื่อสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีกลุ่มประชากรคือนักวิชาการ ผู้ประกอบการด้านการใช้สื่อดิจิทัล นักออกแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม การสำรวจพื้นที่จริง การถ่ายภาพ และการสัมภาษณ์

ผลวิจัยพบว่า ลวดลายล้านนามีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ล้านนาตั้งแต่ก่อนก่อตั้งจนถึงยุคประเทศราชของสยามประเทศ พบว่า มีความสัมพันธ์ทั้งหมด 16 วัด คัดกรองด้านเหตุผล 2 ประการคือ หากไม่เหลือลวดลายล้านนาให้อ้างอิงจากงานวิจัย และมีการบูรณปฏิสังขรณ์จนเสียความเป็นพื้นฐานลวดลายล้านนาดั้งเดิม ได้วัดที่ความสวยงามเป็นชั้นหนึ่ง จำนวน 9 วัด ประกอบด้วยลวดลายที่เป็นลวดลายดั้งเดิมและทำการคัดเลือกแบ่งประเภทลวดลายให้เหมาะกับการนำไปใช้งานได้ 3 ประเภท ได้แก่ ลวดลายมงคล ลวดลายใช้เฉพาะที่ลวดลายที่ควรพิจารณาก่อนการนำไปใช้งาน จากนั้นจึงนำลวดลายที่ได้มาสร้างเป็นสื่อดิจิทัลโดยนักออกแบบกราฟิกและนักวิชาการ ปรากฏว่าผู้ประกอบการต้องการให้ทำลวดลายมากขึ้นกว่าเดิม ให้ละเอียดมากขึ้น มีคำอธิบายการใช้งานมากขึ้น ด้านนักออกแบบต้องการลวดลายที่หลากหลายมากขึ้น และเนื่องด้วยลวดลายล้านนาดิจิทัลมีความง่ายต่อการใช้งาน สามารถใช้ในคอมพิวเตอร์ได้อย่างหลากหลาย ทั้งงานเอกสารและงานกราฟิก ในขณะที่คุณภาพของลวดลายอยู่ในเกณฑ์ใช้งานได้ดี เป็นการต่อยอดลวดลายล้านนาให้อยู่กับดินแดนล้านนา สร้างสำนึกกับชาติพันธุ์ได้ดีด้วยการแปลงลวดลายล้านนาที่มีอยู่ในวัดมาเป็นสื่อดิจิทัลที่ทันสมัยและอยู่ใกล้กับบุคคลมากขึ้น ส่งเสริมการใช้งานอย่างกว้างขวางในอนาคต

คำสำคัญ: การออกแบบ, ลวดลายล้านนา, สื่อดิจิทัล

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบสิ่งทอ คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

ABSTRACT

This research aimed to create a digital Lanna pattern, conserve local wisdom, and collect the data of Lanna patterns in the arts and conservation aspect in Chiang Mai and vicinity in order to evaluate the satisfaction in designing the patterns relating to Lanna Kingdom before the establishment of Lanna Kingdom, Golden Era Arts, Burmese Colony Era, and Siamese Colony Era. The population of the research included academics, digital media entrepreneurs and designers. The instruments used in collecting the data were actual site survey in order to take photos and conduct interviews and questionnaires.

It was found that Lanna patterns had been related to the Lanna history from the early Lanna establishment until Siamese Colony Era. It was also found that the patterns were related to 16 temples which were categorized by two reasons. The first category included the temples where Lanna patterns still remained, while the other included the temples which were renovated resulting in the loss of original Lanna arts. There were the 9 most beautiful temples which still had the original patterns. The researcher selected and categorized the patterns into three types, sacred pattern, pattern for particular places, and patterns that should be considered before using in order to be suitable for the usage. After the categorization, the patterns were used to design the digital media. According to the results, graphic designers, academics and entrepreneurs would like to have more patterns, details, and explanations on the use. And it was also found that the digital Lanna patterns were easily applied in computers. The digital pattern also helped preserve the value of Lanna patterns as heritage of Lanna region, raise awareness of their own race by converting original patterns into modern digital media, bring Lanna arts closer to the people, and finally promote the wild use of Lanna patterns in the future.

Keywords: design. pattern Lanna. digital media.

บทนำ

ล้านนาเป็นอาณาจักรที่ประกอบด้วยประวัติศาสตร์และศิลปกรรมที่แตกต่างจากแหล่งวัฒนธรรมอื่น อันเป็นผลมาจากความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางการเมือง การปกครอง ทำให้เกิดการผสมผสานทางศิลปะจากทั้งพม่า ลาว ไทยใหญ่ มอญ อีกทั้งยังแฝงคตินิยม ความเชื่อ ปรัชญาทางศาสนา จนกลายเป็นวาทกรรมทางวัฒนธรรม มีลักษณะศิลปะเฉพาะตัวในรูปแบบต่าง ๆ ลงในผลงานทางจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ที่หลอมรวมจากหลากหลายวัฒนธรรมจนเกิดเป็นรูปแบบศิลปะชั้นหนึ่ง (classic style) จากการศึกษาวิจัยทำวิจัยเรื่องลวดลายตกแต่งวัดในเขตเมืองโบราณ: การนำไปใช้ในงานออกแบบ ทำให้ทราบข้อมูลว่า ลักษณะวัดภายในกรอบเมืองโบราณเชียงใหม่ มีทั้งหมด 37 วัด และมีเพียง 13 วัด ที่เหลือความเป็นต้นแบบ (original) ของศิลปะลวดลายแบบอย่างดั้งเดิม และนอกจากนั้นยังต้องศึกษาลวดลายจากวัดที่อยู่ในยุคสมัยใกล้เคียงกันที่เป็นต้นแบบคือสมัยพุทธศตวรรษที่ 18-24 เช่น วัดพระธาตุลำปางหลวง วัดปางยาง ครก จังหวัดลำปาง จึงจะสามารถนำลวดลายทั้งหมดมาอ้างอิงและจัดทำเป็นชุดข้อมูลจากภาพถ่าย ซึ่งหากจะ

นำไปใช้ในการออกแบบหรือนำไปใช้งานเป็นเรื่องยาก เนื่องด้วยต้องใช้ความสามารถในการออกแบบกราฟิกเขียนลายบนคอมพิวเตอร์

ลวดลายล้านนาจึงเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบสานให้อนุชนรุ่นหลังมีความเข้าใจในลวดลายที่สื่อถึงเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์และจิตวิญญาณของความเป็นล้านนา และเห็นถึงคุณค่าของงานศิลปะที่เป็นหนึ่งของประเทศ จากสถานการณ์ปัจจุบันความเจริญทางเทคโนโลยีมีผลต่อภาคการศึกษาและภาคธุรกิจของจังหวัดเชียงใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประกอบกับปัจจัยสนับสนุนทางภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้กระแสเทคโนโลยีสื่อทางคอมพิวเตอร์หรือสื่อประสมประเภทต่าง ๆ ถูกใช้อย่างแพร่หลาย มีข้อดีคือยกระดับการศึกษาของเยาวชน ทำให้เกิดความสะดวกในภาคธุรกิจแบบทุนนิยม ทำให้ลวดลายล้านนาถูกนำไปใช้ในสื่อธุรกิจด้านต่าง ๆ ทั้งเหมาะสมและไม่เหมาะสม อีกทั้งยังไม่มีกรรวบรวมลวดลายล้านนาเพื่อการนำไปใช้อย่างเข้าใจ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการเลือกใช้ลวดลายล้านนา อีกทั้งยังเป็นการสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของล้านนาโดยการสร้างสรรค์องค์ความรู้จากการสร้างแบบลวดลายล้านนาให้เป็นสื่อดิจิทัล พร้อมคำแนะนำการนำไปใช้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงต้องรวบรวมข้อมูลศิลปะลวดลายล้านนา จัดทำฐานข้อมูลเพื่อสร้างเป็นสื่อดิจิทัลลวดลายล้านนาประกอบคำแนะนำในการใช้งาน และเผยแพร่ให้ผู้ต้องการนำไปใช้ทั้งทางด้านการศึกษาเชิงอนุรักษ์และใช้ในงานออกแบบต่าง ๆ อย่างยั่งยืนต่อไป

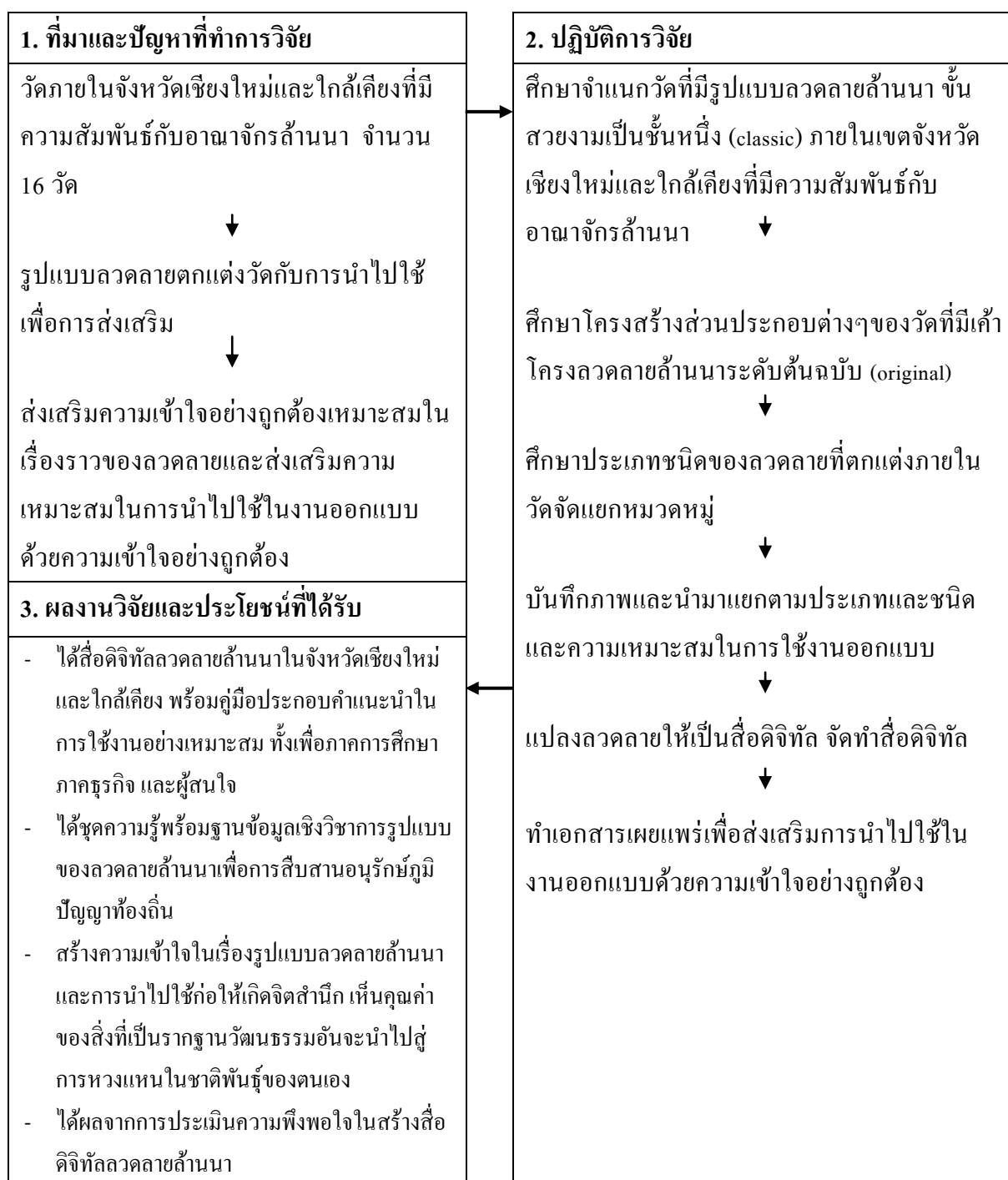
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสื่อดิจิทัลลวดลายล้านนาและสืบสาน อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. เพื่อรวบรวมข้อมูล รูปแบบ ลวดลายล้านนาภายในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียงเชิงศิลปกรรมและอนุรักษ์
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจในสร้างสื่อดิจิทัลลวดลายล้านนา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลลวดลายล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่และลวดลายล้านนาในจังหวัดใกล้เคียงที่อยู่ในขั้นต้นแบบ (ขั้นต้นแบบคือ สามารถนำมาอ้างอิงรูปแบบลายเทียบเคียงกับประวัติศาสตร์และมีความเป็นดั้งเดิม: original)
2. ประวัติความเป็นมาของลวดลายล้านนาประเภทและชนิดของลวดลายและความเหมาะสมในการนำไปใช้งานเพื่อการศึกษา และธุรกิจ
3. ผู้ที่มีความรู้ นักปราชญ์ นักวิชาการ นักออกแบบที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อดิจิทัลฐานการด้านลวดลายล้านนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับต้นกำเนิดของอาณาจักรล้านนา คติธรรมความเชื่อในงานศิลปะ ประเภทของลวดลายล้านนา บันทึกภาพถ่ายวัดและลวดลายที่ใช้ในการออกแบบตกแต่งวัดในจังหวัดเชียงใหม่และใกล้เคียงที่มีความสัมพันธ์กับอาณาจักรล้านนา สัมภาษณ์ส่่าถึงการสร้างลวดลายล้านนา เพื่อใช้ในการอ้างอิง

ประเภทและชนิดของลวดลายที่พบ สอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักออกแบบ กราฟิกดีไซน์เนอร์ ผู้ประกอบการที่นำสื่อไปทดลองใช้จริง เพื่อประเมินความพึงพอใจในสื่อดิจิทัลลวดลายล้านนา แยกหมวดหมู่ข้อมูล จัดทำเป็นสื่อดิจิทัลลวดลายล้านนาและหนังสือประกอบการออกแบบ นำไปทดลองใช้กับนักออกแบบ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำลวดลายภายในวัดไปใช้ในงานออกแบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสำรวจพื้นที่จริง การถ่ายภาพ และการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง โดยสัมภาษณ์ความเห็นเกี่ยวกับสื่อดิจิทัลลวดลายต้นแบบ เพื่อนำมาพัฒนาสื่อดิจิทัลให้สามารถนำเสนอลวดลายและนำไปใช้ในงานได้อย่างเหมาะสม

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ เปรียบเทียบทฤษฎีและความน่าจะเป็น และสรุปสร้างเป็นองค์ความรู้เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัย

1. วัดที่มีรูปแบบลวดลายล้านนาที่อยู่ในชั้นสวยงามเป็นชั้นหนึ่ง (classic) ทั้งวัดที่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และเขตภาคเหนือที่มีความสัมพันธ์กับอาณาจักรล้านนาทั้งก่อนก่อตั้งอาณาจักรล้านนา ยุคทองอาณาจักรล้านนา ยุคประเทศราชของสยาม จำนวน 16 วัด ได้แก่ วัดพระสิงห์ วัดเสนาหิน วัดพระธาตุศรีจอมทอง วัดพระธาตุลำปางหลวง (ลำปาง) วัดหลวง (แพร่) วัดหนองบัว (น่าน) วัดประสาธน์ วัดบวกรกรหลวง วัดปงยางคก (ลำปาง) วัดปงสนุก (ลำปาง) วัดพระธาตุหริภุญชัย (ลำพูน) วัดเจ็ดยอด วัดคันแก้ว วัดไหล่หินหลวง (ลำปาง) วัดเวียง (ลำปาง) วัดภูมินทร์ (น่าน)

2. นำโครงสร้างส่วนประกอบของวัดที่มีลวดลายล้านนาต้นฉบับทั้ง 16 วัด มาเทียบเคียงกับรูปแบบโครงสร้างสถาปัตยกรรม ยุคสมัยที่สร้าง อ้างอิงจากบริบทสังคมที่ก่อให้เกิดวัด รากฐาน ตำนานจารึกที่บ่งบอกถึงความเก่าแก่ ประวัติความเป็นมา และการบูรณะปฏิสังขรณ์ที่จะไม่ทำให้ลวดลายล้านนาดั้งเดิมสูญเสียความเป็นล้านนาจากเหตุผล 2 ประเด็น ได้แก่ ไม่เหลือลวดลายล้านนาให้ใช้ในการอ้างอิงเพื่อการทำวิจัย และมีการบูรณะปฏิสังขรณ์โดยเสียความเป็นพื้นฐานของลวดลายล้านนาดั้งเดิม เพื่อคัดเลือกให้เหลือ 9 วัด ได้แก่ วัดปงยางคก (ลำปาง) วัดพระธาตุลำปางหลวง (ลำปาง) วัดไหล่หินหลวง (ลำปาง) วัดพระสิงห์ (เชียงใหม่) วัดเจ็ดยอด (เชียงใหม่) วัดพระธาตุศรีจอมทอง (เชียงใหม่) วัดประสาธน์ (เชียงใหม่) วัดเวียง (ลำปาง) และวัดคันแก้ว (เชียงใหม่)

ลงพื้นที่จริงเพื่อถ่ายภาพโดยละเอียด แยกประเภทและชนิดของลวดลายทั้ง 9 วัด ทั้งแบบงานจิตรกรรมลายคำล้านนาและเทคนิคการทำงานจิตรกรรมฝาผนัง งานประติมากรรมทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ งานประติมากรรมประเภทเอาเนื้อวัสดุออก การแกะสลัก และงานประติมากรรมประเภทพอกเนื้อวัสดุเข้า การปั้นแบบนูนต่ำ นูนสูง ลอยตัว

3. เลือกลายและแยกประเภทเพื่อสร้างเป็นสื่อดิจิทัลลวดลายล้านนา นำไปทดสอบกับนักออกแบบ ผู้ประกอบการ นักวิชาการ เพื่อค้นหาความเหมาะสมและทิศทางการปรับปรุงลวดลายให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4. ความพึงพอใจในสื่อดิจิทัลลดความล่าช้าในการสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทดลองใช้งานคือ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ นักออกแบบ นักกราฟิกดีไซน์ ผู้ประกอบการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31-40 ปี การศึกษาระดับปริญญาโท อาชีพข้าราชการและธุรกิจส่วนตัว พบว่า โดยรวมมีความพึงพอใจสื่อดิจิทัลล่าช้าอยู่ในระดับชอบ ในรายละเอียดพบว่า การนำลดความล่าช้าไปใช้เพื่อการอนุรักษ์ สื่อถึงเอกลักษณ์ของล่าช้าอยู่ในระดับชอบมากที่สุด รองลงมาคือ ความเหมาะสมของลดความล่าช้ามาใช้เป็นสื่อดิจิทัล และง่ายต่อการใช้งานน้อยที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ลดความล่าช้าที่เป็นสื่อดิจิทัลสามารถตอบโจทย์งานวิจัยและตอบสนองความต้องการของนักออกแบบ ผู้ประกอบการได้อย่างหลากหลาย จากความที่ง่ายต่อการเปลี่ยนสี เพิ่มลาย ทั้งในโปรแกรมจัดเอกสารและโปรแกรมกราฟิกตระกูล ADOBE เช่น Photoshop, Illustrator, Indesign, Flash, CorelDRAW ทำให้ตัวลดความล่าช้าสามารถแสดงความสวยงามออกมาได้อย่างเต็มที่ สามารถวาดเส้นสายลดความล่าช้าที่มีความอ่อนช้อยได้อย่างเหมาะสม

2. คู่มือการใช้งานสื่อดิจิทัลลดความล่าช้าเพื่อสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ เพราะมีทั้งภาพแนะนำและสร้างจิตสำนึกในชาติพันธุ์ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญ มีข้อควรระมัดระวังในการนำลดความล่าช้าไปใช้งานให้เหมาะสมกับงานประเภทต่าง ๆ ที่จะออกสู่สายตาสาธารณชน มีการแยกประเภทลดความล่าช้า แสดงวิธีการใช้งาน เช่น ใช้งับ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ประเภทใด สามารถเปลี่ยนแปลงรายละเอียดลดความล่าช้าได้อย่างไรบ้าง

3. ความต้องการที่จะเห็นลดความล่าช้าในแนวทางพัฒนาในทางสื่อดิจิทัลให้มากขึ้นนั้น ได้ผลการตอบรับเป็นอย่างดี ผู้ประกอบการ นักวิชาการ นักออกแบบมองเห็นความสำคัญของการนำลดความล่าช้าที่เคยมีอยู่ในวัดและรวันจะเลื่อนหายไปกับกาลเวลา นำมาทำเป็นสื่อดิจิทัลเหมาะสมตามยุคสมัย ง่ายต่อการใช้งาน ง่ายต่อการมองเห็น และสร้างสำนึกในชาติพันธุ์ให้กับผู้ใช้งานเป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการให้มีการจัดทำลดความล่าช้าเป็นสื่อดิจิทัลมากขึ้น โดยแยกตามลดความล่าช้าอย่างละเอียด พร้อมทั้งแสดงวิธีการใช้งานอย่างละเอียดมากขึ้นในอนาคต

4. ความคิดเห็นส่วนใหญ่พึงพอใจในสื่อดิจิทัลลดความล่าช้า โดยส่วนใหญ่ให้นำลดความล่าช้าไปใช้เพื่อการอนุรักษ์ สื่อถึงเอกลักษณ์ของล่าช้า ด้วยลักษณะลดความล่าช้าที่ได้ในสื่อดิจิทัลเป็นลดความล่าช้าที่แสดงถึงอัตลักษณ์ความเป็นล่าช้าแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี สามารถทำหน้าที่สืบสานอนุรักษ์ความเป็นล่าช้าให้คงอยู่ในบริบทของลดความล่าช้าทันสมัยยุคคอมพิวเตอร์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสื่อแต่ละประเภททำให้เกิดความสะดวกในการออกแบบ มีความรวดเร็วในการทำงานด้านการออกแบบ ให้ความรู้สึกและบรรยากาศของความเป็นล่าช้าในสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างมาก

ภาพที่ 2 ตัวอย่างสื่อดิจิทัลลวดลายล้านนา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเพิ่มข้อมูลที่แสดงถึงความสำคัญที่มาของลวดลายและรายละเอียดการนำไปใช้งานสื่อประเภทต่าง ๆ อย่างเหมาะสม
2. ควรเพิ่มรายละเอียดของลวดลายล้านนาดิจิทัลที่ได้ เช่น ลวดลายควรจะมีรายละเอียด สร้างลวดลายหรือพัฒนาลวดลายให้มากขึ้น ให้เหมาะสมกับงานสื่อด้านอื่น ๆ เช่น ลวดลายล้านนาสำหรับงานกราฟิก ลวดลายล้านนาสำหรับงานเอกสาร เป็นต้น

บรรณานุกรม

- บุญประเสริฐ ฦ เชียงใหม่. (2550). *ทำนอง: ศิลปะไม้แกะสลักของชาวล้านนาไทย*. กรุงเทพฯ: บันนัสสตูดิโอ.
- ประเสริฐ ปัญญาวิชิต. (2550). *ลวดลายล้านนา ภาค 1*. กรุงเทพฯ: ราไทยเพรส.
- มารุต อัมรานนท์. (2526). *วัดเจ็ดยอด (มหาโพธาราม) ศิลปะยุคทองของล้านนา*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2538). การประดับตกแต่งสถาปัตยกรรมในเชิงรายและพะเยา. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์*, 3(2), หน้า 13-29.
- วรศักดิ์ บุญสุรัตน์. (2544). *วิหารล้านนา*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- สร้อยศักดิ์ อ่องสกุล. (2529). *ประวัติศาสตร์ล้านนา*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ช้างเผือก.
- สันติ เล็กสุขุม. (2538). *ศิลปะภาคเหนือ: ทรัพยากรชัย-ล้านนา*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- สุรพล คำริห์กุล. (2529). *งานศิลปกรรมลายคำประดับอาคารทางล้านนาในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 20-24 ล้านนา*. เชียงใหม่: คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์. (2541). *งานปูนปั้นล้านนาสมัยราชวงศ์มังรายและยุคที่เกี่ยวข้อง*. เชียงใหม่: คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัศวินีย์ หวานจริง. (2545). *การสร้างสรรคจิตรกรรมไทยจากประเพณีล้านนา*. เชียงใหม่: คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์
ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น “เอเลี่ยนสปีชีส์” (alien species)

THE LEGAL MEASURES TO CONTROL
AN ALIEN SPECIES ANIMAL

สุกัญญา อินทรวงษ์คำ*

Sukanya Intarawongkham

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสัตว์เลี้ยงชนิดพันธุ์ต่างถิ่น “เอเลี่ยนสปีชีส์” (alien species) ที่เข้ามาสู่ระบบนิเวศวิทยา สร้างความสูญเสียต่อความหลากหลายทางชีวภาพมาก ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางพันธุกรรมและเศรษฐกิจอย่างรุนแรง

เนื่องจากปัจจุบันมีการนำสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นเข้ามาในประเทศเพื่อเพาะเลี้ยงเป็นอาหาร นำมาเลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยงสวยงาม หรือเพื่อควบคุมสภาพแวดล้อม วัตถุประสงค์ในการนำเข้ามาแล้วแต่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งสิ้น แต่ต้องอยู่ในเงื่อนไขที่สามารถควบคุมหรือจำกัดให้อยู่ในพื้นที่เฉพาะได้ เพราะหากหลุดรอดไปสู่สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ หรือนำไปปล่อยเนื่องจากไม่ต้องการที่จะเลี้ยงอีกต่อไป ย่อมจะเป็นอันตรายต่อทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย ก่อให้เกิดการเสื่อมทางพันธุกรรม เพราะสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นบางชนิด สามารถผสมข้ามสายพันธุ์กับพันธุ์พื้นเมืองได้ เป็นการทำลายชนิดพันธุ์แท้ไป อีกทั้งยังเป็นพาหะแพร่เชื้อโรคและปรสิตต่าง ๆ มาสู่สัตว์พื้นเมือง และนำเชื้อโรคจากสัตว์มาสู่คนด้วย

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทยไม่มีมาตรการทางกฎหมายควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น โดยเฉพาะที่สามารถควบคุมการแพร่ระบาดของสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นได้ เห็นควรต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ประกอบกับการเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้เลี้ยงที่นำสัตว์ไปปล่อยทั้งตามที่สาธารณะ โดยขาดความรับผิดชอบ อีกทั้งควรกำหนดให้หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาท ในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น

คำสำคัญ: การควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์, สัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ABSTRACT

This research aims to examine the legal measures to control alien species of animals which has been assaulting the local animal's life and causes damage to the bio-diversity affecting ecology, system, genetic diversity and economic violence.

At present, alien species of animals have been imported in Thailand as food and pets or to provide them from a natural environment. Any purposes to obtain alien species of animals are acknowledged but have to be controlled. Animals which escape from the natural environment are dangerous to the natural resources and bio-diversity of Thailand. They can also cause genetic damage when they crossbreed with the native species, destroying the original species. It is also a vector for pathogens and parasites to native fish and a carrier of diseases from animals to people.

This problem in Thailand has no legal measures to control the raising of alien species of animals especially in controlling the epidemic of alien species animals. The Thai government should increase the penalties for those who lack public accountability and the local governments should have the duty to control animal husbandry and animal liberation of alien species animals.

Keywords: control animal. alien species.

บทนำ

ในปัจจุบันคนไทยนิยมนำสัตว์เลี้ยงชนิดพันธุ์ต่างถิ่น “เอเลี่ยนสปีชีส์” (alien species) หลายชนิด หลายสายพันธุ์มาเลี้ยงเป็นเพื่อนแก้เหงา เป็นการพักผ่อนหย่อนใจและเป็นงานอดิเรก ด้วยเอกลักษณ์ที่โดดเด่น สีขนสวยงามแปลกตา ประกอบกับค่านิยมในการเลี้ยงสัตว์แปลก ๆ ตามแฟชั่นของคนสมัยใหม่ ส่งผลให้เกิดความนิยมในการซื้อหาสัตว์เลี้ยงชนิดพันธุ์ต่างถิ่นมาเป็นของตน ซึ่งในการเลี้ยงสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นนั้น ผู้เลี้ยงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลสัตว์เลี้ยงของตน ผู้เลี้ยงจะต้องมีสถานที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม มีการเอาใจใส่ดูแลเรื่องอาหาร น้ำดื่ม ที่หลับนอน ความสะอาด การฝึกฝน การออกกำลังกาย มีสวนกว้าง ๆ สำหรับให้สัตว์เลี้ยงบางชนิดวิ่งเล่น มีผู้ดูแลสัตว์เลี้ยงในกรณีที่เจ้าของไม่อยู่บ้านหรือไม่สามารถนำสัตว์เลี้ยงไปกับตนได้ สัตว์เลี้ยงทุกตัวจะต้องได้รับการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรค และควรทำหมันแก่สัตว์เลี้ยงทั้งเพศผู้และเพศเมียในกรณีที่เจ้าของไม่ต้องการลูกของสัตว์เลี้ยงนั้น ๆ เจ้าของต้องสามารถจ่ายค่าวัคซีน ค่ารักษาพยาบาลให้แก่สัตว์เลี้ยงได้ในกรณีที่สัตว์เลี้ยงเจ็บป่วยหรือได้รับบาดเจ็บ และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการให้ความรักและพร้อมที่จะรับผิดชอบสัตว์เลี้ยงไปตลอดจนชีวิตของสัตว์เลี้ยงชนิดนั้น ๆ

สำหรับผู้ที่นำสัตว์เลี้ยงมาเลี้ยงโดยที่ตนไม่มีความพร้อม ขาดความรับผิดชอบต่อสัตว์นั้น อาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ไม่นำสัตว์เลี้ยงไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคทำให้เกิดโรคระบาด ไม่ทำหมันให้กับสัตว์เลี้ยงของตนจนทำให้จำนวนสัตว์เลี้ยงเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อสัตว์เลี้ยงบาดเจ็บ พิการ หรือแก่มาก ก็นำไปปล่อยเป็นภาระสังคม นำปัญหามาสู่ผู้เลี้ยง ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์นำโรค เป็นแหล่ง

แพร่เชื้อโรคจากสัตว์ไปสู่คน เช่น แอนแทรกซ์ โรคเชื้อหุ้มสมองอักเสบ โรคพิษสุนัขบ้า โรคพยาธิ โรคฉี่หนู ไข่หวัดนก ตลอดจนเกิดปัญหาสัตว์ผสมพันธุ์ข้ามสายพันธุ์หรือที่เรียกว่า “เอเลียนสปีชีส์” (alien species)

เอเลียนสปีชีส์เป็นสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามารุกรานชีวิตสัตว์ท้องถิ่น สร้างความสูญเสียต่อความหลากหลายทางชีวภาพมากเป็นอันดับสองรองจากการบุกรุกพื้นที่ของมนุษย์ ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยา ส่งผลกระทบต่อชนิดของสัตว์พันธุ์ท้องถิ่น ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางพันธุกรรม และส่งผลกระทบต่อความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง บทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ของประเทศไทยที่บังคับใช้ในปัจจุบันนั้น ไม่มีกฎหมายเฉพาะที่สามารถควบคุมปัญหาการเลี้ยงสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น จึงควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ประกอบกับการเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้เลี้ยงที่นำสัตว์ไปปล่อยทิ้งตามที่สาธารณะโดยขาดความรับผิดชอบ อีกทั้งควรกำหนดให้หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดสายพันธุ์ต่างถิ่น
2. เพื่อศึกษาประวัติ แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดสายพันธุ์ต่างถิ่น
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดสายพันธุ์ต่างถิ่น
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดสายพันธุ์ต่างถิ่น
5. เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและการปล่อยสัตว์ชนิดสายพันธุ์ต่างถิ่น ให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมในทุกปัญหาที่มักจะเกิดขึ้นต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการเลี้ยงและการปล่อยสัตว์ในประเทศไทยปัจจุบันนี้คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2549 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2532 ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ พ.ศ. (2555) และกฎหมายท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงแต่จำกัดขอบเขตอำนาจการบังคับใช้เฉพาะท้องถิ่น เช่น ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2545 อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (CITES) ดังกล่าวนั้น ยังไม่สามารถควบคุมปัญหาการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดสายพันธุ์ต่างถิ่น

ได้ โดยเฉพาะการนำไปปล่อยโดยไม่มีควบคุม ทำให้เกิดปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อโรค การเพาะพันธุ์ข้ามสายพันธุ์ การนำเข้าสัตว์เลี้ยงชนิดสายพันธุ์ต่างถิ่นประเภทต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อสัตว์พันธุ์พื้นเมือง จึงควรมีการแก้ไข เพิ่มเติม ปรับปรุงให้มีกฎหมายพิเศษเกี่ยวกับการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยจะใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (documentary research) ศึกษากฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐและเอกชน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยใช้วิธีพรรณนาและวิเคราะห์ (description and analytical method)

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยจะทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2532 ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ พ.ศ. (2555) และกฎหมายท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงแต่จำกัดขอบเขตอำนาจการบังคับใช้เฉพาะท้องถิ่น เช่น ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2545 อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (CITES) ครอบคลุมไปถึงมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดสายพันธุ์ต่างถิ่น
2. ทำให้ทราบประวัติ แนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดสายพันธุ์ต่างถิ่น
3. ทำให้ทราบหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดสายพันธุ์ต่างถิ่น
4. ทำให้ทราบปัญหาของมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดสายพันธุ์ต่างถิ่น
5. ทำให้ทราบแนวทางและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดสายพันธุ์ต่างถิ่น

ผลการวิจัย

ปัจจุบันประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่จะสามารถใช้นั่งคับหรือควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น “เอเลี่ยนสปีชีส์” โดยตรง ดังนั้นเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจากสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นจึงมีความจำเป็นต้องนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงที่มีอยู่หลายฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับก็มีวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้ต่างกันมาปรับใช้ เช่น พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 และกฎหมายท้องถิ่น เช่น ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2545 ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 กฎหมายทั้งหมดที่กล่าวมา ยังไม่อาจแก้ไข ควบคุม และป้องกันปัญหาการรุกรานจากสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. กฎหมายที่ใช้อยู่ทั่วไปเกี่ยวกับการดูแลสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นคือ พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มีวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้ เพื่อมุ่งกำกับดูแลกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุขในด้านต่าง ๆ เกี่ยวพันกับความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมของการเลี้ยงสัตว์ที่จะเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ จะต้องเป็นการเลี้ยงสัตว์ที่ฝ่าฝืนข้อกำหนดที่ออกตามหมวด 6 การควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ หรือหมวด 7 กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพคือ ประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ 5/2538 เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ลงวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2538 ข้อ 1(1) การเลี้ยงสัตว์ที่เป็นการฝ่าฝืนตามมาตรา 25(2) จะต้องมีผลกระทบต่อมาตรฐานสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพและเกิดความเสียหายหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน ดังนั้น หากการเลี้ยงสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นดังกล่าวไม่เป็นสาเหตุให้เกิดความเสื่อมหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ก็หาเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ไม่

พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 แม้ไม่ได้กำหนดเรื่องการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นไว้อย่างชัดเจน แต่ถ้าเป็นกรณีเพื่อประโยชน์ต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อป้องกันอันตรายอันเกิดจากเชื้อโรคที่เกิดจากสัตว์ พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้อำนาจส่วนราชการท้องถิ่นที่จะออกข้อกำหนดท้องถิ่นตามความเหมาะสมแก่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ละท้องถิ่น เช่น ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2545 จะบังคับใช้ได้ ในกรุงเทพมหานครเท่านั้น โดยจะกำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นเขตการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ จึงมีการบังคับในวงแคบไม่สามารถบังคับใช้ได้ทั่วประเทศ ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายในการดูแลสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ควรที่จะมีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ควรมีพระราชบัญญัติที่มีขอบเขตอำนาจบังคับใช้ได้ทั่วประเทศ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่การดูแลและควบคุมสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น

2. ปัจจุบันประเทศไทยไม่มีกฎหมายควบคุมสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ใช้เป็นหลักในการควบคุมดูแลโดยตรง ซึ่งในการควบคุมดูแลนั้นควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุม การเพาะเลี้ยง การนำเข้า การเคลื่อนย้าย และการปล่อยสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกัน เพื่อง่ายและสะดวกต่อการบังคับใช้

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงที่มีอยู่นั้นไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันผลกระทบอันเป็นปฏิปักษ์ต่อระบบนิเวศอันเกิดจากสายพันธุ์ผู้รุกรานจากต่างถิ่น (invasive alien species: IAS) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยรักษา

และส่งเสริมความมั่นคงของสิ่งมีชีวิตของชาติผ่านการสนับสนุนและการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ความปลอดภัยของมนุษย์และการพัฒนาอย่างมั่นคง

4. ประเทศไทยมีมาตรการป้องกันการนำเข้าสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นคือ พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2532 ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ พ.ศ. (2555) แม้จะเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพมาก แต่การใช้มาตรการที่อาศัยกฎระเบียบบังคับควบคุมนั้น เป็นการสร้างภาระที่หนักให้กับการบริหารจัดการของภาครัฐ ตลอดจนถึงใช้กฎระเบียบเพียงอย่างเดียวนั้นอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการ การมีกฎระเบียบที่เข้มงวดเกินไปมักทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการค้าที่ผิดกฎหมาย เพิ่มมากขึ้น และเมื่อสามารถลักลอบนำเข้ามาโดยผิดกฎหมายได้แล้วจะจัดการอย่างไรกับสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น เหล่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ให้มีกฎหมายพิเศษเกี่ยวกับการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะที่สามารถบังคับใช้ได้ทั่วประเทศโดยการตราเป็นพระราชบัญญัติ
2. วัตถุประสงค์ของกฎหมายนั้นจะต้องเพื่อป้องกันผลกระทบอันเป็นปฏิปักษ์ต่อระบบนิเวศอันเกิดจากสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น
3. มีการบัญญัติข้อกำหนดเกี่ยวกับการเคลื่อนย้าย การเพาะเลี้ยง การนำเข้า หรือการควบคุมการเลี้ยงและปล่อยสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น
4. ควรมีมาตรการบรรเทาผลกระทบจากสัตว์ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น โดยรัฐบาลและหน่วยงานอื่น ๆ ด้วยจุดมุ่งหมายที่จะช่วยรักษาและส่งเสริมความมั่นคงของสิ่งมีชีวิตของชาติผ่านการสนับสนุนและการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ความปลอดภัยของมนุษย์และการพัฒนาอย่างมั่นคงสมบูรณ์ของการเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง

บรรณานุกรม

กรกช ม่วงกล้า. (2553). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมดูแลสัตว์เลี้ยง: ศึกษาเฉพาะกรณีสุนัข*.

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ขวัญศรินทร์ วงษ์ลือชัย. (2553). *มาตรการควบคุมการจำหน่ายสัตว์ป่า*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายมหาชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.

ดวงกมล ทิวสุวรรณ. (2552). *มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นตาม*

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา

กฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- บัณฑิต ไทยผลิตเจริญ. (2553). *มาตรการทางกฎหมายของไทยในการควบคุมชนิดพันธุ์สัตว์น้ำต่างถิ่นที่
กระทบต่อสิ่งแวดล้อม: ศึกษากรณีหอยเชอรี่*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
กฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อสนี จางเต็ม. (2553). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุม กำกับดูแล ผู้ประกอบธุรกิจ จำหน่ายสัตว์เลี้ยง*.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

การหาจุดแบ่งของตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท
สำหรับการพยากรณ์การจำแนกข้อมูลโดยใช้ฟังก์ชันโพรบิตเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง

**THE CUT-OFF POINT ESTIMATION OF BINARY LOGISTIC
REGRESSION MODEL FOR PREDICTIVE CLASSIFICATION
USING PROBIT FUNCTION AS A LINK FUNCTION**

สุภิญญา คำมัน*

Supinya Khammun

รองศาสตราจารย์ ดร. สุพล ดุรงค์วัฒนา**

Assoc.Prof. Supol Durongwatana, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาจุดแบ่งของตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท สำหรับการพยากรณ์การจำแนกข้อมูลโดยใช้ฟังก์ชันโพรบิตเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง ปัจจัยที่สนใจศึกษาคือ จำนวนตัวแปรอิสระ เท่ากับ 1, 2, 3, 4 และ 5 ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 50, 100, 150, 200 และ 250 สัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจเท่ากับ 0.1, 0.5 และ 0.9 และระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งข้อมูลทั้งหมดใช้การจำลองโดยเทคนิคมอนติคาร์โลด้วยโปรแกรม R โดยใช้ทฤษฎีของ Hadjicostas ในการหาจุดแบ่ง

คำสำคัญ: จุดแบ่ง, การถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท, อัตราความผิดพลาดในการจำแนกกลุ่ม, ฟังก์ชันโพรบิต

ABSTRACT

The purpose of this research was to find out the cut-off point of binary logistic regression model for predictive classification using probit function as a link function. The interesting factors were the number of independent variables (p) of the values 1, 2, 3, 4 and 5, the sample size (n) of the values 50, 100, 150, 200 and 250, the failure rate (a) of the values 0.1, 0.5 and 0.9, and degree of multi co linearity among independent variables. The data in all situations were generated using Monte Carlo technique trough R-program and using Hadjicostas P. (2006) theory to find out the cut-off point.

Keywords: cut-off point. binary logistic regression. classification error rate. probit function.

*ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ปัจจุบันงานต่าง ๆ ได้นำเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติมาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจ ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่ที่นำมาวิเคราะห์มักจะมีข้อมูลเชิงคุณภาพเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งก็คือ การเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ (success) และการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ (failure) ดังนั้น ตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท (binary logistic regression model) ซึ่งใช้ในการพยากรณ์ตัวแปรตามเชิงคุณภาพที่มีค่าได้เพียง 2 ค่า (dichotomy or binary variable) คือค่า 0 และ 1ว่าจะอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งใน 2 กลุ่ม จึงถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลาย

การใช้ตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภทในการวิเคราะห์ข้อมูล มักจะมีข้อตกลงเบื้องต้นโดยให้กลุ่มที่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจมีโอกาสเกิดขึ้นเท่ากับกลุ่มที่ไม่เกิดเหตุการณ์ที่น่าสนใจ โดยใช้จุดแบ่ง (cut-off point) ที่ 0.5 โดยผู้วิจัยส่วนใหญ่มักไม่คำนึงถึงจำนวนของตัวแปรอิสระ ขนาดตัวอย่าง สัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจและระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งลักษณะของชุดข้อมูลเหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อจุดแบ่งสำหรับการประเมินการพยากรณ์การจำแนกกลุ่ม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการหาจุดแบ่งที่เหมาะสมที่สุดสำหรับตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท โดยใช้ฟังก์ชันโพรบิตเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยงที่ทำให้อัตราความผิดพลาดในการจำแนกกลุ่มมีค่าต่ำสุด โดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ คือ จำนวนของตัวแปรอิสระ ขนาดตัวอย่าง สัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ และระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อหาจุดแบ่งที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพยากรณ์การจำแนกข้อมูลในตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท โดยใช้ฟังก์ชันโพรบิตเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง เมื่อชุดข้อมูลมีลักษณะ 1) จำนวนตัวแปรอิสระเพิ่มขึ้น 2) ขนาดตัวอย่างเพิ่มขึ้น 3) สัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจเพิ่มขึ้น 4) ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเพิ่มขึ้น และนำปัจจัยที่กล่าวข้างต้นมาพิจารณารวมกัน แปรเปลี่ยนไปพร้อมกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท โดยใช้ฟังก์ชันโพรบิตเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง เพื่อหาจุดแบ่งที่เหมาะสมที่สุด โดยตัวแปรตาม (Y) เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่มี 2 ค่า คือ 0 และ 1 โดยกำหนดสัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ (a) ในการวิจัยครั้งนี้คือ 0.1, 0.5 และ 0.9 จำนวนของตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้คือ 1, 2, 3, 4 และ 5 ขนาดตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ 50, 100, 150, 200 และ 250 ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ใช้ค่าสูงสุดของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ i และตัวแปรอิสระตัวที่ j ในการวัดระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

$$\text{Max}\{r_{ij}\}; i=1,2,\dots,p_1$$

$$j=1,2,\dots,p_2$$

โดยที่ r_{ij} คือ สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ i และตัวแปรอิสระตัวที่ j

2. ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้
 - ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระอยู่ในระดับต่ำ เมื่อ $0 < \text{Max}\{r_{ij}\} \leq 0.30$
 - ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ $0.30 < \text{Max}\{r_{ij}\} \leq 0.60$
 - ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระอยู่ในระดับสูง เมื่อ $0.60 < \text{Max}\{r_{ij}\} \leq 0.90$

3. การแจกแจงของตัวแปรอิสระเริ่มต้นมีการแจกแจงแบบยูนิฟอร์ม

4. กำหนดค่าพารามิเตอร์เริ่มต้นของสมการการถดถอยเป็นค่าใด ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดให้

$$\beta_i = 10; i = 0,1,2,\dots,p \text{ และ } \varepsilon_i \sim N(0,500); i = 1,2,\dots,n$$

5. กำหนดระดับนัยสำคัญ (α) ในการวิจัยครั้งนี้ที่ระดับ .05

6. จำลองข้อมูลโดยใช้เทคนิคมอนติคาร์โล (Monte Carlo simulation) โดยการจำลองในแต่ละสถานการณ์ จะกระทำซ้ำ 500 รอบ

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ตัวแบบโพรบิตและการประมาณค่า

ตัวแบบโพรบิตเป็นตัวแบบที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ เมื่อตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพที่มี 2 ลักษณะ และตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรเชิงปริมาณหรือตัวแปรหุ่น นำไปใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ และใช้ในการพยากรณ์โอกาสที่แต่ละหน่วยจะอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

จากตัวแปรตาม (Y_i) ซึ่งเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพที่เป็นได้ 2 ค่า คือ 0 กับ 1 และ $X_{i1}, X_{i2}, \dots, X_{ik}$ เป็นตัวแปรอิสระของค่าสังเกตที่ได้จากหน่วยตัวอย่างที่ i โดยที่ $i = 1,2,\dots,n$ โดยมี ตัวแปรแฝง คือ Y_i^* ซึ่งเป็นค่าที่วัดไม่ได้ จึงไม่ทราบค่าที่แท้จริง ทราบเพียงแต่ผลที่เกิดขึ้น โดย Y_i^* ของหน่วยตัวอย่างที่ i เป็นฟังก์ชันเชิงเส้นของตัวแปรอิสระ $X_{i1}, X_{i2}, \dots, X_{ik}$ และนั่นคือ

$$Y_i^* = \beta' X_i - \varepsilon_i$$

เมื่อ ε_i คือค่าความคลาดเคลื่อนของหน่วยตัวอย่าง และ $\varepsilon_i \sim N(0, 1)$

จะได้

$$Y_i = \begin{cases} 1 & \text{if } Y_i^* > 0 \text{ or } \varepsilon_i < \beta' X_i \\ 0 & \text{if } Y_i^* \leq 0 \text{ or } \varepsilon_i \geq \beta' X_i \end{cases}$$

จาก

$$\begin{aligned}
 \pi_i &= P(Y_i = 1) \\
 &= P(Y_i^* > 0) \\
 &= P(\varepsilon_i < \beta' X_i) \quad ; i = 1, 2, \dots, n \\
 &= \Phi(\beta' X_i) \\
 &= \int_{-\infty}^{\beta X_i} \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \exp\left(-\frac{\varepsilon^2}{2}\right) d\varepsilon
 \end{aligned}$$

ดังนั้น ตัวแบบโพรบิต สามารถเขียนแปลงให้อยู่ในรูป

$$\begin{aligned}
 \Phi^{-1}(\pi_i) &= \beta' X_i \\
 &= \beta_0 + \beta_1 x_{1i} + \beta_2 x_{2i} + \dots + \beta_p x_{pi} \quad \dots\dots\dots (1)
 \end{aligned}$$

จากสมการที่ (1) พบว่า การแปลงดังกล่าว จะทำให้เราได้ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรฟังก์ชันโพรบิต คือ $Probit(E[Y_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T]) = \Phi^{-1}(E[Y_i | \tilde{X}_i^T = \tilde{x}_i^T]) = \Phi^{-1}(\pi_i)$ ซึ่งฟังก์ชันโพรบิตจะทำการแปลงค่า π_i จากช่วง (0, 1) เป็นค่าที่อยู่ในช่วง $(-\infty, \infty)$

ฟังก์ชันความน่าจะเป็น (Likelihood function)

เนื่องจากตัวแปรตาม (Y_i) ที่ทำการศึกษามีเพียง 2 ค่า คือ 0 กับ 1 จึงใช้ฟังก์ชันการแจกแจงแบบเบอร์นูลลี

$$P(Y_i = y_i) = p^{y_i} (1 - p)^{1-y_i} \quad ; y_i = 0, 1$$

สร้างฟังก์ชันของการแจกแจงความน่าจะเป็นร่วม (joint probability density function) ของหน่วยตัวอย่างอิสระ n ค่า โดยการคูณฟังก์ชันการแจกแจงความน่าจะเป็นของทุกหน่วยตัวอย่าง ($g(Y_i)$)

$$\begin{aligned}
 g(Y_1, Y_2, \dots, Y_n) &= \prod_{i=1}^n g(Y_i) \\
 &= \prod_{i=1}^n P_i^{y_i} (1 - P)^{1-y_i} \\
 &= \prod_{i=1}^n [\Phi(\beta X_i')]^{y_i} [1 - \Phi(\beta X_i')]^{1-y_i}
 \end{aligned}$$

ดังนั้น

$$L(\beta) = \prod_{i=1}^n [\Phi(x_i' \beta)]^{y_i} [1 - \Phi(x_i' \beta)]^{1-y_i} \quad \dots\dots\dots (2)$$

การประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุด (maximum likelihood estimation)

การหาค่าตัวประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ($\hat{\beta}$) ด้วยวิธีภาวะความน่าจะเป็นสูงสุดสามารถเขียนให้อยู่ในรูปของลอการิทึม (logarithm) หรือความควรจะเป็นลอการิทึม (log-likelihood) ได้ดังนี้

$$\ln L(\beta) = \sum_{i=1}^n \{y_i \ln[\Phi(x_i'; \beta)] + (1 - y_i) \ln[1 - \Phi(x_i'; \beta)]\} \dots\dots\dots(3)$$

$$= \sum_{y_i=0} \ln[1 - \Phi(x_i'; \beta)] + \sum_{y_i=1} \ln[\Phi(x_i'; \beta)] \dots\dots\dots(4)$$

และเงื่อนไขอันดับแรก (first order) สำหรับการให้สมการที่ (4) มีค่าสูงสุด (maximization) และสามารถแก้สมการหาค่าเงื่อนไขอันดับแรกของฟังก์ชัน โพรบิต ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \frac{\partial \ln L(\beta)}{\partial \beta} &= \sum_{i=1}^n \left\{ \frac{y_i \phi(\cdot)}{\Phi(\cdot)} + (1 - y_i) \left[\frac{-\phi(\cdot)}{1 - \Phi(\cdot)} \right] \right\} X_i = 0 \\ &= \sum_{y_i=0} \left[\frac{-\phi(X_i'; \beta)}{1 - \Phi(X_i'; \beta)} \right] X_i + \sum_{y_i=1} \left[\frac{\phi(X_i'; \beta)}{\Phi(X_i'; \beta)} \right] X_i = 0 \dots\dots\dots(5) \end{aligned}$$

เมื่อ $\phi(\cdot)$ คือ ฟังก์ชันความหนาแน่นของตัวแปรสุ่มที่มีการแจกแจงแบบปกติ

$\Phi(\cdot)$ คือ ฟังก์ชันการแจกแจงสะสมของตัวแปรสุ่มที่มีการแจกแจงแบบปกติ

เมื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีความควรจะเป็นสูงสุดในตัวแบบการถดถอยโลจิสติก แบบ 2 ประเภท โดยใช้ฟังก์ชัน โพรบิตเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยงแล้วจะสามารถนำไปใช้ในการพยากรณ์การจำแนกกลุ่มของตัวแบบ ดังนี้

- หน่วยที่ i จะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มที่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ ($Y=1$) ถ้า

$$\hat{\pi}_i = \Phi(\beta' X_i) > c \quad ; 0 \leq c \leq 1$$

- หน่วยที่ i จะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มที่ไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ ($Y=0$) ถ้า

$$\hat{\pi}_i = \Phi(\beta' X_i) \leq c \quad ; 0 \leq c \leq 1$$

เมื่อ c คือ จุดแบ่งหรือระดับของความน่าจะเป็นที่ใช้ในการพิจารณาการจำแนกกลุ่มว่าแต่ละหน่วยจะอยู่ในกลุ่มใดระหว่างกลุ่มที่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ และกลุ่มที่ไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ

ช่วงความเชื่อมั่น (confidence interval)

ช่วงความเชื่อมั่นเป็นการประมาณค่าพารามิเตอร์ในรูปแบบช่วง โดยใช้ข้อมูลตัวอย่าง การประมาณแบบช่วงนั้นจะบอกถึงค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดของพารามิเตอร์ที่เป็นไปได้

ช่วงความเชื่อมั่น $(1 - \alpha) 100\%$ จะได้ว่า $P(L < \theta < U) = 1 - \alpha$

ในงานวิจัยนี้จะคำนวณช่วงความเชื่อมั่นของจุดแบ่งดังนี้ $P(L < c < U) = 1 - \alpha$

เมื่อ L (lower confidence limit) คือ ค่าที่ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ $100(\alpha/2)$

U (upper confidence limit) คือ ค่าที่ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ $100(1 - \alpha/2)$

การหาจุดแบ่ง โดยทฤษฎีของ Hadjicostas

บทตั้ง $N(c) = \sum_{j=1}^{M(i)} (1 - y_j) + \sum_{j=M(i)+1}^n y_j$ สำหรับ $i \in \{0, 1, 2, \dots, n\}$ ใด ๆ และ $c \in A_i$

ทฤษฎีบท ให้ $a_i = \sum_{k=1}^{M(i)} (-1)^{y_k}$ สำหรับ $i = 0, 1, 2, \dots, n$ ให้ I_0 เป็นเซตของ j ทั้งหมด

$j \in \{0, 1, 2, \dots, n\}$ ซึ่ง $a_j = \max_{0 \leq i \leq n} a_i$ และให้ C_0 เป็นเซตของ c_0 ทั้งหมด $c_0 \in [0, 1]$ ซึ่ง

$p(c_0) = \max_{c \in [0, 1]} p(c)$ แล้ว $C_0 = \bigcup_{i \in I_0} A_i$

จากบทตั้งและทฤษฎีข้างต้น จะได้ขั้นตอนการหาจุดแบ่งดังนี้

1. เรียงอันดับค่า $\hat{\pi}_i$ จากน้อยไปหามาก $\hat{\pi}_1 < \hat{\pi}_2 < \dots < \hat{\pi}_n$
2. สำหรับแต่ละ $i \in \{1, 2, \dots, n\}$ ใด ๆ หา $M(i)$ ซึ่ง $M(i)$ คือ $\max j \in \{1, 2, \dots, n\}$ ถ้า $\hat{\pi}_i = \hat{\pi}_j$ โดย $M(0) = 0$; $i \leq M(i) \leq n$

3. สำหรับ $i = 0, 1, 2, \dots, n$ หา a_i โดย $a_i = \sum_{k=1}^{M(i)} (-1)^{y_k}$ ซึ่งแบ่งเป็น 2 กรณี คือ

$$3.1 \quad a_{i+1} = a_i + \sum_{k=M(i)+1}^{M(i+1)} (-1)^{y_k} \quad \text{ถ้า } M(i) < i+1$$

$$3.2 \quad a_{i+1} = a_i \quad \text{ถ้า } i+1 \leq M(i)$$

4. หา I_0 ซึ่งเป็นเซตของ j ทั้งหมด โดย $j \in \{0, 1, 2, \dots, n\}$ ซึ่ง $a_j = \max_{0 \leq i \leq n} a_i$
5. หา C_0 ซึ่งเป็นเซตของ c_0 ทั้งหมด โดย $c_0 \in [0, 1]$ ซึ่ง $p(c_0) = \max_{c \in [0, 1]} p(c)$ แล้ว

$C_0 = \bigcup_{i \in I_0} A_i$ สำหรับ $i \in \{0, 1, 2, \dots, n\}$ จะได้ว่า

$$A_i = [0, \hat{\pi}_1) \quad \text{ถ้า } i = 0$$

$$A_i = [\hat{\pi}_i, \hat{\pi}_{i+1}) \quad \text{ถ้า } \hat{\pi}_i < \hat{\pi}_{i+1} \text{ และ } 1 \leq i < n$$

$$A_i = \{\hat{\pi}_i\} = \{\hat{\pi}_{M(i)}\} \quad \text{ถ้า } \hat{\pi}_i = \hat{\pi}_{i+1} \text{ และ } 1 \leq i < n$$

$$A_i = [\hat{\pi}_n, 1] \quad \text{ถ้า } i = n$$

ข้อสังเกต $\bigcup_{i=0}^n A_i = [0, 1]$

6. เลือกค่าของจุดแบ่ง c โดย $c \in C_0$ และ $c \in [0, 1]$ ซึ่งเป็นค่า c ที่ทำให้สัดส่วนของความถูกต้องในการจำแนกกลุ่มที่จุด c มีค่ามากที่สุด

$$p(c) = \frac{N(c)}{n}$$

เมื่อ $p(c)$ คือ สัดส่วนความถูกต้องในการจำแนกกลุ่มที่จุด c

$N(c)$ คือ จำนวนของความถูกต้องในการจำแนกกลุ่มที่จุด c

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สร้างข้อมูลตัวแปรอิสระโดยให้มีการแจกแจงเริ่มต้นเป็นแบบยูนิฟอร์ม ตามขนาดตัวอย่างที่กำหนดไว้ คือ 50, 100, 150, 200 และ 250 และให้ตัวแปรอิสระดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันตามระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่กำหนดไว้
2. สร้างค่าตัวแปรตาม (Y^*) โดยสร้างให้มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับตัวแปรอิสระที่สร้างได้จากข้างต้น และความคลาดเคลื่อน ซึ่งมีรูปแบบ ดังนี้ $Y_i^* = \beta' X_i - \varepsilon_i$
3. สร้างค่าตัวแปรตาม (Y) โดยแปลงค่าตัวแปรตาม Y^* ที่ได้เป็น Y ที่มีค่าเป็น 0 หรือ 1 ตามสัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจและขนาดตัวอย่างที่กำหนดไว้
4. คำนวณหาจุดแบ่งที่เหมาะสมที่จะทำให้อัตราความผิดพลาดในการจำแนกกลุ่มมีค่าต่ำสุดในแต่ละสถานการณ์
5. ทดลองซ้ำ 500 รอบ ในแต่ละสถานการณ์
6. คำนวณหาค่าเฉลี่ยของจุดแบ่งที่เหมาะสมที่สุด เพื่อนำมาคำนวณค่าร้อยละ (percent) และช่วงความเชื่อมั่น (confidence interval)

ผลการวิจัย

กรณีจำนวนตัวแปรอิสระเพิ่มขึ้น เมื่อจำนวนตัวแปรอิสระมีค่าเปลี่ยนแปลงไปแต่ปัจจัยอื่น ๆ มีค่าคงที่ พบว่า เมื่อจำนวนตัวแปรอิสระเพิ่มขึ้น ขนาดตัวอย่างขนาดเล็กและปานกลาง สัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจเท่ากับค่า 0.1 และ 0.9 จะมีแนวโน้มในการหาค่าของจุดแบ่งที่ค่า 0.5 แต่จะมีค่าของจุดแบ่งต่ำกว่า 0.5 เมื่อขนาดตัวอย่างมีขนาดใหญ่

กรณีขนาดตัวอย่างเพิ่มขึ้น เมื่อขนาดตัวอย่างมีค่าเปลี่ยนแปลงไปแต่ปัจจัยอื่น ๆ มีค่าคงที่ พบว่า เมื่อขนาดตัวอย่างเพิ่มขึ้น จำนวนตัวแปรอิสระน้อย สัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจเท่ากับค่า 0.1 และ 0.9 จะมีแนวโน้มในการหาค่าของจุดแบ่งที่ค่า 0.5 แต่จะมีค่าของจุดแบ่งต่ำกว่า 0.5 เมื่อจำนวนตัวแปรอิสระมาก

กรณีสัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจเพิ่มขึ้น เมื่อสัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจมีค่าเปลี่ยนแปลงไปแต่ปัจจัยอื่น ๆ มีค่าคงที่ พบว่า เมื่อสัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจเท่ากับค่า 0.5 จะมีแนวโน้มในการหาค่าของจุดแบ่งที่ค่า 0.5 สูงที่สุด

กรณีระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเพิ่มขึ้น เมื่อระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมีค่าเปลี่ยนแปลงไปแต่ปัจจัยอื่น ๆ มีค่าคงที่ พบว่า เมื่อสัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจเท่ากับค่า 0.5 จะมีแนวโน้มลดลงจากจุดแบ่งที่ค่า 0.5

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

กรณีตัวแปรอิสระเพิ่มขึ้นพบว่า ที่สัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจเท่ากับค่า 0.1 และ 0.9 จะมีแนวโน้มในการเข้าสู่หาค่าของจุดแบ่งที่ค่า 0.5 กรณีขนาดตัวอย่างเพิ่มขึ้นพบว่า ที่สัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจเท่ากับค่า 0.1 และ 0.9 จะมีแนวโน้มในการเข้าสู่หาค่าของจุดแบ่งที่ค่า 0.5 กรณีสัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจเพิ่มขึ้นพบว่า ที่สัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจเท่ากับค่า 0.5 ค่าของจุดแบ่งมีค่าสูงที่สุดและเข้าสู่หาค่า 0.5 และกรณีระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเพิ่มขึ้นพบว่า สัดส่วนของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจเท่ากับค่า 0.5 จะมีแนวโน้มลดลงจากจุดแบ่งที่ค่า 0.5 การวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สามารถนำค่าจุดแบ่งที่ได้จากการวิจัยไปใช้ได้ตามสถานการณ์ที่ต้องการศึกษา เมื่อต้องการหาค่าจุดแบ่งสำหรับตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภท สำหรับการพยากรณ์การจำแนกข้อมูลโดยใช้ฟังก์ชันโพรบิตเป็นฟังก์ชันเชื่อมโยง
2. ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาหาค่าจุดแบ่งสำหรับตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 ประเภทเท่านั้น ซึ่งในงานวิจัยครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาสำหรับตัวแบบการถดถอยโลจิสติกแบบหลายกลุ่ม

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). *การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- _____. (2552). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- Hadjicostas, P. (2006). Maximizing proportions of correct classifications in binary logistic regression. *Journal of Applied Statistics*, 33(6), pp. 629-640.
- Hosmer, D. W., & Lemeshow, S. (2000). *Applied logistic regression*. New York: Wiley.

ความยินยอมในการประกันชีวิตผู้อื่น

OTHER PERSONS' CONSENT IN LIFE INSURANCE

รองศาสตราจารย์สุเมธ จานประดับ*

Assoc. Prof. Sumet Janpradub

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหากฎหมาย รวมทั้งแนวทางและข้อเสนอแนะ เนื่องจากกฎหมายของไทยยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการประกันชีวิตผู้อื่น และหลักกฎหมายที่นำมาใช้กับผู้เอาประกันคือหลักส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ แต่มีนักวิชาการบางท่านเห็นว่าการประกันชีวิตผู้อื่นต้องได้รับความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของชีวิตด้วย ซึ่งไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศ พบว่า มีการบัญญัติถึงการประกันชีวิตผู้อื่นไว้ และบัญญัติให้ได้รับความยินยอมจากบุคคลผู้ถูกเอาประกันชีวิตเพื่อเป็นการแก้ปัญหาค่าสิทธิส่วนบุคคล

ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มีการบัญญัติถึงการประกันชีวิตผู้อื่นเพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจน และกำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมควบคู่ไปกับหลักส่วนได้เสีย โดยบัญญัติถึงผู้มีอำนาจให้ความยินยอม แบบของความยินยอม เวลาที่ให้ความยินยอม ข้อยกเว้นที่ไม่ต้องได้รับความยินยอม การเพิกถอนความยินยอม ผลทางกฎหมายของการไม่ได้รับความยินยอม รวมทั้งจำนวนเงินเอาประกันภัย ทั้งนี้เพื่อเป็นมาตรการเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อให้กฎหมายมีความรัดกุม ชัดเจน เพียงพอ อีกทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาการลวงลำสิทธิส่วนบุคคลด้วย

คำสำคัญ: การประกันชีวิต, การประกันชีวิตผู้อื่น

ABSTRACT

This research aims to study legal issues including guidelines and suggestions due to the fact that Thai laws do not have any provisions relating to a policyholder who makes other persons' life insurance contracts (the insured). In addition, the legal principle applied to the insured is the insurable interest principle. The results showed that ones could conclude other persons' life insurance contracts if they merely had the insurable interest in those people's life. However, some scholars had their opinion that, in order to make such contract, ones must first obtain consent from the insured, but there was no clear provision on that.

* รองศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

After having studied foreign countries law, the researcher found that there were provisions on making life insurance contracts of other persons. Moreover, the laws required the policyholder to obtain person's consent (the insured) before he or she could make such insurance contract to avoid the infringement of right of privacy.

The researcher, therefore, proposed that the clear provisions of making other persons' life insurance contract should be enacted. The reception of other persons' consent must be considered together with the insurable interest principle. To achieve that, the law should provide a person who had the right to give consent, form of the consent, the time of giving the consent, the exemptions of giving the consent, revocation of the consent, legal consequence of failure to obtain the consent, and sum insured. All of these extra measures would help maximize the efficiency of the law and make it clear, concise and sufficient as well as solve the infringement of right of privacy.

Keywords: life insurance. life insurance for other person.

บทนำ

การดำรงชีวิตของมนุษย์ไม่ว่าประกอบอาชีพหรือทำธุรกิจการค้า ต้องประสบกับความไม่แน่นอนกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา หากเป็นผู้มีฐานะร่ำรวยและต้องเสียชีวิตก่อนเวลาอันควรย่อมไม่เป็นภาระแก่คนในครอบครัว แต่ผู้ที่มีฐานะไม่มั่นคง การจากไปของหัวหน้าครอบครัวย่อมก่อให้เกิดปัญหาทางการเงินอย่างแน่นอน ดังนั้นการทำประกันชีวิตจึงเป็นการสร้างหลักประกันได้วิธีหนึ่ง โดยการเฉลี่ยความเสี่ยงร่วมกันของผู้เอาประกันภัย ซึ่งแต่ละคนต้องจ่ายเงินที่เรียกว่า “เบี้ยประกันภัย” ให้กับบริษัทผู้รับประกันชีวิต แล้วบริษัทประกันจะจ่ายจำนวนเงินที่เอาประกันภัย โดยชำระเป็นเงินจำนวนเดียว เป็นเงินรายปีก็ได้ สุดแล้วแต่จะตกลงกันระหว่างคู่สัญญา อนึ่ง การทำประกันชีวิตนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น แบบชั่วระยะเวลา แบบตลอดชีพ แบบสะสมทรัพย์ หรือแบบเงินได้ประจำ

ความหมายของสัญญาประกันชีวิตในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยไม่ได้อธิบายความหมายไว้โดยตรง แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 861 และมาตรา 889 รวมทั้งมาตราอื่น ๆ ในบรรพ 3 ลักษณะ 20 แล้ว จึงอธิบายได้ว่าประกันชีวิต หมายความว่า สัญญาที่ผู้รับประกันชีวิตตกลงใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันชีวิต หรือผู้รับประโยชน์ เมื่อผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตถึงแก่ความตาย ที่เรียกว่า “ความมรณะ” หรือเมื่อผู้เอาประกันชีวิตยังมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาที่ตกลงกันเรียกว่า “ความทรงชีพ” และในการนี้ผู้เอาประกันชีวิตตกลงส่งเบี้ยประกันภัยให้ผู้รับประกันชีวิต (จรัส เหมะจารุ, 2530)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกันชีวิตผู้อื่น รวมทั้งหาแนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหามาดำเนินการเกี่ยวกับการประกันชีวิตผู้อื่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สัญญาประกันชีวิตอยู่ภายใต้หลักทั่วไปในหมวดที่ 1 ลักษณะ 20 บรรพ 3 ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งคือ ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสีย มิฉะนั้นสัญญาไม่ผูกพันคู่สัญญา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 ส่วนได้เสียเป็นหลักกฎหมายที่ทำให้สัญญาประกันภัยแตกต่างกับสัญญาพินัยขันต่อ ส่วนได้เสียในชีวิตของบุคคลที่ตนเอาประกันนั้นแยกพิจารณาได้เป็น 2 กรณี คือ

1. การเอาประกันชีวิตตนเอง หลักเรื่องนี้มีว่า บุคคลทุกคนย่อมมีส่วนได้เสียที่จะเอาประกันชีวิตของตนได้โดยไม่จำกัด

2. การเอาประกันชีวิตผู้อื่น หลักเรื่องนี้มีว่า ผู้เอาประกันภัยต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลซึ่งตนเอาประกันชีวิต จึงจะถือว่าผู้เอาประกันมีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัย

อย่างไรก็ตาม การประกันชีวิตผู้อื่นในประเทศต่าง ๆ มีกฎหมายกำหนดให้ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัย ทำนองเดียวกับกฎหมายไทย แต่ในหลายประเทศมีกฎหมายบัญญัติให้การประกันชีวิตผู้อื่นต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลที่ถูกเอาชีวิตไปทำประกันภัยอีกด้วย เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ใต้หวัน เกาหลี ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งความยินยอมเป็นหลักกฎหมายที่หลายประเทศบัญญัติควบคู่กับหลักส่วนได้เสีย แต่กฎหมายไทยปัจจุบันไม่มีบทบัญญัติในเรื่องความยินยอมไว้เลย เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 64/2516 ตัดสินว่า นายจ้างเอาประกันชีวิตลูกจ้างได้ ถือว่ามีส่วนได้เสียในชีวิตของลูกจ้าง จากการวินิจฉัยของศาลฎีกาในคดีนี้อาจทำให้นายจ้างพากันนำลูกจ้างไปประกันชีวิต แล้วระบุให้นายจ้างเป็นผู้รับประโยชน์มากขึ้น อันเป็นการเปิดโอกาสให้นายจ้างหากำไรจากชีวิตหรือความตายของลูกจ้าง (ไชยยศ เหมะรัชตะ, 2546) อนึ่ง ในคดีดังกล่าวไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการที่นายจ้างขอความยินยอมจากลูกจ้างแต่ประการใด จึงเกิดปัญหาว่าการประกันชีวิตผู้อื่น เช่น นายจ้างเอาประกันชีวิตลูกจ้างต้องได้รับความยินยอมจากลูกจ้างหรือไม่ ทั้งนี้ มีนักวิชาการบางท่านเห็นว่า การประกันชีวิตบุคคลอื่น ผู้เอาประกันต้องมีส่วนได้เสียและได้รับความยินยอมจากผู้เป็นเจ้าของชีวิต (ชูเกียรติ ประมุขผล, 2544)

เมื่อพิจารณาหลักอิสระในทางแพ่ง (private autonomy) หมายความว่า อำนาจของเอกชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับขอบเขตทางกฎหมายของตนเองด้วยตนเอง ทั้งในทางส่วนตัวและในทางทรัพย์สิน ในทางส่วนตัวอาจเป็นเรื่องการสมรส การหย่า ในทางทรัพย์สินอาจเป็นเรื่องนิติกรรมและสัญญา การใช้หลักอิสระในทางแพ่งเป็นการแสดงออกซึ่งพลังทางร่างกายและสติปัญญา เพื่อสนองตอบต่อความจำเป็นและผลประโยชน์เฉพาะชีวิตของเราเอง โดยปราศจากการเข้าไปก้าวก่ายหรือรุกรานขอบเขตทางกฎหมายของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะต่อสถานะหรือต่อเสรีภาพในการจำหน่ายจ่ายโอนของบุคคลอื่นก็ตาม (จำปี โสทธิพันธุ์, 2542) ดังนั้น หลักอิสระในทางแพ่งจึงเป็นเสรีภาพที่จะคิดและตัดสินใจว่าจะกระทำนิติกรรมนั้นหรือไม่ และหลักนี้เป็นเสรีภาพที่จะกระทำนิติกรรมนั้นด้วยตัวของเราเอง หรือจะมอบหมายให้บุคคลอื่นไปกระทำนิติกรรมนั้นแทน อีกทั้งเป็นเสรีภาพที่จะให้เหตุผลส่วนตัวในการทำนิติกรรมนั้น จึงเกิดปัญหาว่า การประกันชีวิตผู้อื่นเป็นการขัดต่อหลักอิสระในทางแพ่งหรือไม่

นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้ว การประกันชีวิตผู้อื่นเป็นการขัดต่อแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิส่วนตัว (right of privacy) หรือไม่ สิทธิส่วนตัวหมายถึง สิทธิประจำตัวของบุคคล อันประกอบด้วยเสรีภาพในร่างกาย การดำรงชีวิตมีความเป็นส่วนตัว ซึ่งได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายมิให้ผู้อื่นมาล่วงเกิน นั่นคือสิทธิเสรีภาพในการเลือกการดำรงชีวิตของบุคคล และสิทธิในคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ อันประกอบด้วย ศักดิ์ศรี และเกียรติยศของบุคคลที่จะดำเนินชีวิต หรือประกอบกิจกรรมใด ๆ ตามที่เขาต้องการโดยไม่ถูกรบกวน (ซูซิฟ ปีณณะศิริ, 2525)

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาเอกสารและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิตผู้อื่น ทั้งกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการประกันชีวิตของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฝรั่งเศส และประเทศญี่ปุ่น เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกันชีวิตผู้อื่นของไทย

ผลการวิจัย

กฎหมายของต่างประเทศ

1. กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความยินยอมในการประกันชีวิตผู้อื่นในหลายมลรัฐ ดังนี้

South Dakota: ประมวลกฎหมายว่าด้วยประกันภัย มาตรา 58-10-6 บัญญัติว่า ห้ามมิให้สัญญาประกันชีวิตหรือสุขภาพของผู้ใดมีผลบังคับ เว้นแต่การประกันชีวิตหรือประกันสุขภาพแบบกลุ่ม นอกจากนี้ได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากบุคคลนั้น ยกเว้นกรณีต่อไปนี้

1) เป็นคู่สมรส กรณีเอาประกันคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง
2) เป็นผู้มีส่วนได้เสียในการเอาประกันผู้เยาว์ หรือผู้ซึ่งผู้เยาว์อยู่ในความอุปการะ กรณีเอาประกันผู้เยาว์นั้น

3) กรมธรรม์ครอบครัวเอาประกันสมาชิกครอบครัว จำนวน 2 คนขึ้นไป และลงลายมือชื่อโดยผู้ปกครอง บิดามารดาบุญธรรม สามีหรือภรรยาคนใดคนหนึ่ง

Michigan: ประมวลกฎหมายประกันภัย ค.ศ.1956 มลรัฐมิชิแกน มาตรา 500.2211 บัญญัติว่า

1) ผู้ซึ่งมีส่วนได้เสียในชีวิตของผู้ถูกเอาประกันไม่สามารถเอาประกันชีวิตของบุคคลนั้นได้ ถ้าไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ถูกเอาประกันชีวิตนั้น

2) มาตรการนี้ใช้บังคับกับกรรมกรรมประกันชีวิตและเป็นการรับรองเป็นจำนวนเงิน 10,000 เหรียญ หรือมากกว่า หรือออกในรัฐภายในหรือหลัง 30 วัน นับจากวันที่มาตรการนี้มีผลใช้บังคับ มาตรการนี้ไม่นำมาใช้บังคับกับผู้ถูกเอาประกันซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี

Missouri: กฎหมายประกันชีวิตมลรัฐมิสซูรี มาตรา 376.531.1 บัญญัติว่า การเอาประกันชีวิตผู้อื่นจะสมบูรณ์และใช้บังคับได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ถูกเอาประกันชีวิต ยกเว้นในกรณีต่อไปนี้

1) บุคคลใดซึ่งมีส่วนได้เสียในการประกันชีวิตผู้เยาว์หรือบุคคลใดซึ่งให้การอุปการะผู้เยาว์สามารถทำประกันชีวิตให้แก่ผู้เยาว์ได้

2) กรรมกรรมของสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ย่อมกระทำได้ด้วยวิธีการลงลายมือชื่อของบิดามารดา บิดามารดาบุญธรรม หรือสามีภรรยาคนใดคนหนึ่ง

นายจ้างหรือทรัสต์จะประกันชีวิตของลูกจ้าง กรรมการนิติบุคคล หรือลูกจ้างซึ่งเกษียณอายุ ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมจาก

1) ลูกจ้าง กรรมการนิติบุคคลหรือลูกจ้างซึ่งเกษียณ โดยได้รับคำบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรว่า นายจ้างหรือนิติบุคคลนั้นตั้งใจได้รับประโยชน์ครอบคลุมการประกันชีวิตบุคคลดังกล่าว

2) ลูกจ้าง กรรมการนิติบุคคลหรือลูกจ้างซึ่งเกษียณอายุ ไม่ได้ส่งคำบอกกล่าวยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรต่อนายจ้างหรือนิติบุคคลภายใน 30 วัน นับจากวันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าวจากนายจ้างหรือกรรมการนิติบุคคล แสดงว่าบุคคลดังกล่าวไม่ยินยอมให้นายจ้างได้รับประโยชน์ครอบคลุมจากการประกันชีวิตของบุคคลดังกล่าว

3) ส่วนได้เสียในการเอาประกันภัยหรือทรัสต์จะได้รับจากการประกันชีวิตลูกจ้างซึ่งเกษียณจะถูกจำกัดจำนวนโดยรวมของผลประโยชน์จากการตายเฉลี่ยกับจำนวนรวมของความรับผิดชอบตามกฎหมายสวัสดิการผลประโยชน์ของลูกจ้าง ดังที่กำหนดไว้ใน 29 U.S.C. 1002 (1) โดยการคำนวณผลประโยชน์จากการประกันชีวิตและสวัสดิการตามกฎหมาย โดยอ้างอิงกับสวัสดิการผลประโยชน์ตามกฎหมาย กระแสเงินสดหรือบนฐานที่เหมาะสมอื่น ๆ

4) เพื่อการนี้ นายจ้าง หมายความว่า บุคคลใด ๆ เจ้าของคนเดียว หรือผู้เป็นส่วนหนึ่งในห้างหุ้นส่วนหรือในบริษัทจำกัดตามกฎหมาย กลุ่มบริษัทหรือบริษัทในเครือใด ๆ ที่ดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมายในรัฐนี้

5) บทบัญญัตินี้จะไม่ตีความอย่างจำกัดสิทธิในผลประโยชน์จากการเอาประกันภัยอื่น ๆ ที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติหรือคอมมอน ลอว์ มาตราของบทบัญญัตินี้สามารถใช้กับสัญญาประกันภัยทุกประเภทที่สามารถบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ. 1994 เป็นต้นไป

6) การกำหนดขอบเขตและการมีอยู่ของส่วนได้เสียในการประกันชีวิตต้องทำในเวลาที่ยังมีชีวิต มีผลบังคับใช้ได้ แต่ไม่จำเป็นต้องทำในเวลาที่มีความสูญเสียเกิดขึ้นแล้ว

2. กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ประมวลกฎหมายประกันภัยของประเทศฝรั่งเศสกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกันชีวิตผู้อื่นไว้ใน Chapter II Life Insurance and Capitalization Transactions Section I: General Provision Article 132-1 และ 132-2 ดังนี้

มาตรา 132-1 ชีวิตของบุคคลหนึ่งสามารถเอาประกันได้โดยตนเองหรือบุคคลที่สาม

การประกันชีวิตบุคคลอื่นอาจเอาประกันเป็นกลุ่ม โดยเป็นการที่บุคคลหลายคนเอาประกันชีวิตซึ่งกันและกัน

มาตรา 132-2 การประกันชีวิตบุคคลอื่นต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลผู้ถูกเอาประกันชีวิต มิฉะนั้นสัญญาประกันชีวิตตกเป็นโมฆะและไม่สามารถบังคับได้

ความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือโดยชัดแจ้งและต้องระบุจำนวนเงินไว้มิฉะนั้นตกเป็นโมฆะและไม่สามารถบังคับได้

การให้ความยินยอมต้องให้ก่อนหรือขณะทำสัญญาประกันชีวิต

3. กฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ประมวลกฎหมายพาณิชย์ญี่ปุ่น (The Commercial Code of Japan) นับตั้งแต่มีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 1912 เป็นต้นมา ได้มีการบัญญัติหลักความยินยอมไว้ ดังนี้

1) ความยินยอมของบุคคลผู้ถูกเอาประกัน เมื่อจะทำสัญญาประกันชีวิตที่กำหนดให้การมรณะของบุคคลอื่นเป็นเหตุแห่งการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน จะต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้นก่อน แม้กรณีการประกันชีวิตกลุ่มก็ไม่ได้รับยกเว้น จะต้องได้รับความยินยอมของบุคคลผู้ถูกเอาประกันชีวิตเช่นกัน

การประกันการมรณะของบุคคลอื่น หากบุคคลนั้นเป็นผู้รับประโยชน์เองก็ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้นแต่อย่างใด ตามมาตรา 674

2) การโอนสิทธิที่เกิดจากสัญญาประกันชีวิต เมื่อสัญญาประกันการมรณะของบุคคลอื่น โดยได้รับความยินยอมของบุคคลผู้ถูกเอาประกันเกิดมีผลบังคับขึ้นแล้ว เมื่อจะโอนสิทธิที่เกิดจากสัญญาประกันชีวิตดังกล่าว ก็ต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้นอีกด้วย

สัญญาประกันการมรณะของบุคคลอื่นที่บุคคลผู้ถูกเอาประกันเป็นผู้รับประโยชน์เองซึ่งยกเว้นไม่ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น เมื่อบุคคลผู้ถูกเอาประกันซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์เองดังกล่าว ได้โอนสิทธิในการรับเงินค่าสินไหมทดแทนให้บุคคลอื่นไป เมื่อบุคคลผู้รับโอนสิทธิดังกล่าวจะโอนสิทธิที่ได้รับมาให้แก่บุคคลอื่นไปอีกทอดหนึ่งก็ต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลผู้ถูกเอาประกันด้วย

การประกันชีวิตตนเอง ถ้าผู้รับประโยชน์จะโอนสิทธิของตนให้บุคคลอื่นไป ก็ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลผู้ถูกเอาประกันเช่นกัน

สัญญาประกันการมรณะของบุคคลอื่นนั้น เมื่อได้ทำขึ้นแล้ว โดยหลักการ เมื่อผู้เอาประกันจะระบุหรือเปลี่ยนแปลงผู้รับประโยชน์จะต้องได้รับความยินยอมของบุคคลผู้ถูกเอาประกันชีวิต ตามมาตรา 677

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาถึงการประกันชีวิตผู้อื่น แม้กฎหมายไทยมีบทบัญญัติหลักส่วนใหญ่ได้เสียแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่เพียงพอ จึงควรบัญญัติหลักความยินยอมควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้ เพื่อมิให้เกิดปัญหาว่าขัดต่อหลักอิสระในทางแพ่ง และได้แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิส่วนตัว อีกทั้งเพื่อป้องกันมิให้เกิดการฆาตกรรมชีวิตมนุษย์ โดยหวังที่จะได้รับเงินประกันชีวิตมาเป็นประโยชน์ จริงอยู่การทำให้นุคคลอื่นถึงแก่ความตายย่อมเป็นความผิดทางอาญา และต้องได้รับโทษตามกฎหมาย แต่ถึงกระนั้น ผู้ซึ่งหวังได้เงินจากผู้รับประกันภัยอาจเสี่ยงกระทำหรือใช้วิธีการอันสลับซับซ้อน เพื่อให้ยากแก่การสืบสวนหรือสอบสวน ดังที่เคยมีตัวอย่างปรากฏหลายราย และที่ไม่สามารถสืบทราบได้ ก็เชื่อว่ามีจำนวนไม่น้อย ซึ่งในบางกรณี นอกจากชีวิตของผู้ถูกเอาประกัน ไว้จะเป็นอันตรายแล้ว ยังอาจทำให้นุคคลอื่นต้องร่วมรับเคราะห์ด้วย

จากการวิเคราะห์ปัญหากฎหมายในการนำเอาหลักความยินยอมมาใช้กับการประกันชีวิตผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาศัยเหตุแห่งความมรณะ พบว่ามีประเด็นปัญหาหลายประการ พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับการประกันชีวิตผู้อื่น ควรบัญญัติกฎหมายไว้โดยตรงถึงการประกันชีวิตผู้อื่น เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยไม่ได้บัญญัติว่ามีการประกันชีวิตบุคคลอื่นอย่างเช่นกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา มลรัฐมิสซูรี มลรัฐมิชิแกน มลรัฐเซาท์คาโรไลนา หรือกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส รวมทั้งกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับความยินยอมในการประกันชีวิตผู้อื่น ควรบัญญัติกฎหมายโดยนำเอาหลักความยินยอมมาใช้กับการประกันชีวิตผู้อื่น โดยเฉพาะการประกันชีวิตแบบอาศัยความมรณะ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในเรื่องการล่วงล้ำสิทธิส่วนตัว อีกทั้งหลักส่วนใหญ่ได้เสียเพียงหลักเดียวไม่เพียงพอ จึงต้องเพิ่มหลักความยินยอมเพื่อเป็นมาตรการเสริมให้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ปัญหาเกี่ยวกับผู้มีอำนาจให้ความยินยอม ควรบัญญัติกฎหมายให้ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในกรณีที่ผู้เยาว์เป็นบุคคลที่ถูกเอาประกันและควรได้รับความยินยอมจากผู้เยาว์ที่มีอายุพอสมควรที่จะให้ความยินยอมได้ควบคู่กับผู้แทนโดยชอบธรรม เช่น ผู้เยาว์ที่มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ โดยมีตัวอย่างจากมาตรา 25 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ที่กำหนดให้ผู้เยาว์ทำนิติกรรมได้เมื่อมีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์

4. ปัญหาเกี่ยวกับแบบของความยินยอม ควรกำหนดว่าความยินยอมในการประกันชีวิตผู้อื่นต้องทำเป็นหนังสือ มิฉะนั้นเป็นโมฆะ เพื่อให้เกิดความแน่นอนในการพิสูจน์พยานหลักฐานเมื่อมีคดีข้อพิพาทเกิดขึ้น

5. ปัญหาเกี่ยวกับเวลาที่จะให้ความยินยอม ควรบัญญัติกฎหมายให้ชัดเจนว่า ความยินยอมในการประกันชีวิตผู้อื่นต้องให้ก่อนหรืออย่างช้าในขณะทำสัญญาประกันชีวิต

6. ปัญหาเกี่ยวกับข้อยกเว้นที่ไม่ต้องได้รับความยินยอม ควรบัญญัติข้อยกเว้นที่ไม่ต้องได้รับความยินยอมไว้ในบางกรณี ทั้งนี้เพื่อไม่ให้กฎหมายตายตัว และมีความยืดหยุ่น เช่น เป็นคู่สมรส กรณีเอาประกันคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการเอาประกันผู้เยาว์ หรือผู้ที่ผู้เยาว์อยู่ในความอุปการะกรณีเอา

ประกันผู้เยาว์นั้น หนึ่ง การประกันการมรณะของบุคคลอื่น หากบุคคลนั้นเป็นผู้รับประโยชน์เอง ก็ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้นแต่อย่างใด

7. ปัญหาเกี่ยวกับการเพิกถอนความยินยอม ควรมีกฎหมายกำหนดให้มีการเพิกถอนความยินยอม เนื่องจากเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้ให้ความยินยอมและเมื่อมีการเพิกถอนความยินยอมแล้วยอมทำให้สัญญาประกันชีวิตเป็นอันสิ้นสุดบังคับไปด้วย ซึ่งควรกำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยด้วย

8. ปัญหาเกี่ยวกับผลของการไม่ได้รับความยินยอม ควรบัญญัติกฎหมายว่าการประกันชีวิตผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมมีผลทางกฎหมายคือ โหมฆ เพื่อให้บริษัทประกันชีวิตต้องคืนเบี้ยประกันเนื่องจากเป็นลาภมิควรได้ตามมาตรา 172 วรรคสอง

9. ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัย ควรบัญญัติให้ผู้รับประกันชีวิตต้องจ่ายเงินเฉพาะเท่าที่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ได้รับความเสียหายตามความเป็นจริง เนื่องจากการตายของลูกจ้างเท่านั้น แม้ลูกจ้างผู้ถูกเอาประกันจะได้ให้ความยินยอมในการประกันชีวิตก็ตาม เหตุผลคือหากผู้รับประกันภัยต้องจ่ายเงินเต็มตามจำนวนที่เอาประกันภัยไว้ นั้น โดยไม่ต้องคำนึงถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้นแก่ผู้รับประโยชน์ในการตายของลูกจ้างนั้น เมื่อผู้รับประกันภัยต้องจ่ายเงินเท่ากับที่ระบุไว้ในสัญญาประกันชีวิตเสมอไป ก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้นายจ้างเอาประกันชีวิตลูกจ้างเป็นเงินจำนวนมาก แต่นายจ้างต้องชดใช้ในการตายของลูกจ้างเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อยก็ได้ ย่อมจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้รับประกันภัยได้

บรรณานุกรม

- จำปี โสคติพันธุ์. (2542). *คำอธิบายหลักกฎหมายนิติกรรม-สัญญา*. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- จำรัส เขมะจารุ. (2530). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัย*. กรุงเทพฯ: ยงพล เทรคดิ่ง.
- ชูเกียรติ ประมูลผล. (2544). *หลักการประกันชีวิต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชูชีพ ปิณชะลิว. (2525). *การละเมิดสิทธิส่วนตัว*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมาย เอกชน, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2546). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสถานบริการ
กรณีศึกษาการประกอบกิจการสถานบันเทิง
**LEGAL MEASURES TO THE COOF SERVICE ENTERPRISES:
A CASE STUDY ON ENTERTAINMENT SERVICES**

สุวัต ทัตน์จันดา*

Suwat Thatchanda

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันนี้สังคมไทยกำลังเผชิญกับปัญหาสังคมอย่างรุนแรง ปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญมากในขณะนี้ คือ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในปัจจุบันได้แพร่ระบาดเข้าถึงกลุ่มของเด็กและเยาวชนอย่างรวดเร็ว รวมถึงการขายบริการทางเพศแบบแอบแฝง และการก่ออาชญากรรมต่าง ๆ และสถานบริการหรือสถานบันเทิงเวลากลางคืนมักจะเป็นลำดับต้น ๆ ที่เป็นแหล่งของปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้น หากไม่มีการควบคุม กำกับดูแลสถานบริการหรือสถานบันเทิงเหล่านั้นอย่างจริงจังให้ปฏิบัติตามมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องแล้ว ก็อาจจะละเลย กระทำผิดกฎหมายได้ จะโดยตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจก็ตาม แต่ความผิดนั้นจะส่งผลกระทบต่อระยะยาวต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของประเทศไทย อีกทั้งยังจะเป็นสาเหตุหลักทำให้เด็กและเยาวชนประพฤติตนเสื่อมทรามลง เป็นบ่อเกิดของปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมามากมายเกินกว่าที่จะสามารถแก้ไขหรือเยียวยาได้ทันทั่วถึง

การนำแนวคิดด้านนโยบายการจัดระเบียบสังคมและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม กำกับดูแลการประกอบกิจการสถานบันเทิงจึงเป็นมาตรการหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งของนโยบายการแก้ไขปัญหาการประกอบกิจการสถานบันเทิง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเท่าเทียมกัน โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้พิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในสถานบริการหรือสถานบันเทิงนั้น ๆ เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่กระทรวงมหาดไทยต้องเข้าไปจัดวางนโยบายการจัดระเบียบสังคม เพื่อควบคุมและทำลายแหล่งที่อาจจะมีการลักลอบเสพยาเสพติดหรือจำหน่ายยาเสพติด ลักลอบค้าประเวณี หรือปล่อยให้เยาวชนเข้าไปใช้บริการ เป็นต้น กระทรวงมหาดไทยได้มีมาตรการบูรณาการสนธิกำลังจากเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหลายฝ่ายกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมสถานบริการหรือสถานบันเทิงให้อยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม

* นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสถานบริการ ทัศนศึกษาการประกอบกิจการสถานบันเทิง เพื่อศึกษาปัญหาต่าง ๆ เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการ ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ในการควบคุม กำกับดูแลการขออนุญาตเปิดสถานบริการหรือสถานบันเทิงให้ถูกต้องตามกฎหมาย รวมถึงให้สอดคล้องกับ แนวคิดด้านนโยบายการจัดระเบียบสังคม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด และเพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ระเบียบ ข้อบังคับในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้สามารถนำไปใช้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม สามารถคุ้มครองดูแลเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตสำคัญของชาติให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น เป็นการช่วยลด ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นแก่สังคมและประเทศชาติได้อีกทางหนึ่งด้วย

คำสำคัญ: สถานบันเทิง

ABSTRACT

Nowadays, Thai society is facing several severe social problems. Moreover, narcotic drug problems are becoming more serious and are considered one of the most serious problems as they have rapidly spread among teenagers. In most cases, social problems are associated with sex trade. Gang fights and crimes among teenagers are taking place at entertainment premises. If there are no legal measures or control for these entertainment places to be strictly followed, it will significantly affect the country's safety, ethics and culture eventually.

The problems will also influence children and teenagers' thought to behave or act inappropriately and that would lead to other problems and it will become too late and too difficult to resolve. Social organization of the Ministry of Interior is one of measures used to control narcotic drug problem. It's the Minister of Interior's responsibility to monitor peace and order. Entertainment venues are key focus as they are involved in doing or selling drugs. Therefore, it is necessary to set up many measures and engage different government organizations in this social organization works to ensure its continuity and effectiveness.

Deputy Minister of Ministry of Interior (Mor Thor 6) established integrated work team with cooperation from different government parties such as administrative and police officers to strictly control entertainment venues especially those venues which permit minors and teenagers under legal ages to enter their venues. Police officers were responsible for ensuring its law compliance; however, they were having difficulty performing this task alone. Therefore, the researcher, as a lawyer, was interested in studying in this area so that it would be used as a guide to improve administration and police officers' effective performance. This also included other government parties associated with licensing issuance policy for entertainment venues. They ensured policy's alignment with social organization, upgrade law, regulation and legal act and adapt into actual practices most effectively

as well as prevented and protected children and teenagers who would be soon country's future resource from drug problems. These people must be provided better living so that they would not be involved with any kind

Keyword: entertainment services.

บทนำ

ในระหว่างปี พ.ศ. 2518 เมื่อครั้งยังมีสงครามเวียดนาม ประเทศไทยได้มีทหารต่างชาติจำนวนมากหลายหมื่นคนต่อปี เข้ามาอาศัยและพักนอน รัฐบาลไทยสมัยนั้นจึงได้มีนโยบายส่งเสริมธุรกิจสถานบริการรวมทั้งสถานบันเทิงด้านต่าง ๆ เพื่อสนองตอบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมในขณะนั้น ดังนั้น พ.ร.บ.สถานบริการ พ.ศ. 2509 จึงเป็นกฎหมายสถานบริการฉบับแรกที่ใช้เป็นใบอนุญาตแก่ผู้ประกอบการและผู้ประกอบการธุรกิจสถานบันเทิงมาจนถึงปัจจุบันนี้ มีสาระสำคัญพอสรุปได้คือ

- “สถานบริการ” คือ สถานที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการโดยหวังประโยชน์ในการค้ามี 4 ประเภท คือ สถานที่เดินรำ รำวง หรือรอกเงิง สถานที่อาบน้ำหรืออบตัว สถานที่ขายอาหาร สุราน้ำชา และสถานที่ที่จัดให้มีการแสดงดนตรีหรือการแสดงอื่นใดเพื่อความบันเทิง ทั้งนี้รวมถึงมีที่พักนอนหลับและหญิงบำเรอปรนนิบัติ

- การขอใบอนุญาต ผู้ขอต้องเป็นผู้ที่ไม่เคยประพฤติดีเสื่อมเสียศีลธรรม หรือวิกลจริต หรือเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ไม่ติดยาเสพติด หรือประพฤติดีผิดทางเพศ มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี

- ที่ตั้ง ต้องอยู่ห่างจากชุมชนและสถานที่สำคัญ เช่น ห่างจากโรงเรียน วัด สถานที่ราชการและที่พักอาศัย เป็นต้น

- ผู้ที่เข้าทำงานต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี ส่วนผู้ใช้บริการต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี

แต่ในปัจจุบันธุรกิจสถานบริการและสถานบันเทิงมีการพัฒนาในรูปแบบการให้บริการและมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยขาดการวางแผนและปราศจากการควบคุมกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่จะเข้าไปควบคุมกำกับดูแลสวัสดิการของผู้ที่ทำงานในสถานบริการอย่างจริงจัง อีกทั้งปัญหาของอาคารสถานบริการหรืออาคารสถานบันเทิงนั้น ต้องมีความปลอดภัย โดยเฉพาะความปลอดภัยจากอัคคีภัย ระบบสุขอนามัย รวมไปถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการใช้งาน ล้วนเป็นประเด็นที่ยังขาดการควบคุมกำกับดูแลและถูกละเลยมาโดยตลอด นอกจากนี้ ข้อกฎหมายและข้อบัญญัติที่ใช้ในเขตควบคุมสถานบริการและสถานบันเทิงหลายประเด็นไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ยังขาดข้อกฎหมายสำหรับการควบคุมกำกับดูแลสถานบริการ โดยเฉพาะต้องหยิบยืมข้อกฎหมายอื่น ๆ มาใช้

รัฐบาลในยุคพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร พ.ศ. 2548 ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงมีนโยบายจัดระเบียบสังคม (zoning) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายควบคุมสถานบริการและสถานบันเทิงให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในความเป็นจริงการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น ยังไม่อาจทำได้สมบูรณ์ จึงเป็นที่มาของปัญหาในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อค้นหาแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายและการแก้ไขปัญหาคาระกอบกิจการสถานบันเทิงให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสถานบันเทิง
2. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสถานบันเทิง
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสถานบันเทิง
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสถานบันเทิง
5. เพื่อเสนอแนะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสถานบันเทิง

สมมติฐานของการวิจัย

การประกอบกิจการสถานบันเทิง ในปัจจุบันนี้ยังไม่มียกกฎหมายเฉพาะหรือกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น การประกอบกิจการเกี่ยวกับสถานบันเทิงจึงยังขาดการควบคุมกำกับดูแลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้เป็นไปในแนวทางตามมาตรการทางกฎหมายเดียวกัน หากมีการกำหนดข้อกำหนดหรือข้อบัญญัติขึ้นมาเป็นการเฉพาะสำหรับการประกอบกิจการสถานบันเทิงแล้ว ย่อมทำให้การประกอบกิจการสถานบันเทิงมีหน่วยงานเฉพาะที่จะเข้ามาควบคุม กำกับดูแลและตรวจสอบการประกอบกิจการในทุก ๆ ด้าน ซึ่งจะส่งผลให้การประกอบกิจการสถานบันเทิงดังกล่าวมีมาตรฐานภายใต้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับเดียวกัน ง่ายต่อการควบคุมกำกับดูแลให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การดำเนินการเป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาจากเอกสาร ประมวลกฎหมายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการธุรกิจสถานบันเทิง

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติสถานบริการ พระราชบัญญัติว่าด้วยสัญญาแบบต่าง ๆ รวมถึงกฎระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการธุรกิจสถานบันเทิง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมา ความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสถานบันเทิง
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสถานบันเทิง
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสถานบันเทิง
4. ทำให้ทราบถึง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสถานบันเทิง

5. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับดูแลสถานบันเทิง

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการนำนโยบายจัดระเบียบสังคมไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการทราบข่าวล่วงหน้าของผู้ประกอบการในการเข้าตรวจสอบสถานบันเทิงของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากผู้ประกอบการสถานบันเทิงได้เสนอผลประโยชน์ให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้ผู้ประกอบการสถานบันเทิงทราบข่าวการเคลื่อนไหวและช่วงเวลาในการเข้าตรวจสอบสถานบันเทิงล่วงหน้าก่อนที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจะนำกำลังเข้าตรวจสอบ ผู้ประกอบการสถานบันเทิงจึงสามารถหาแนวทางป้องกันเพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถตรวจสอบพบสิ่งผิดกฎหมาย

2. ปัญหาการดำเนินกิจการสถานบันเทิงไม่ตรงตามประเภทที่ขออนุญาตหรือที่ได้แจ้งการจัดตั้งไว้ และการจัดทำทะเบียนรายชื่อผู้ประกอบการที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต ได้แก่

2.1 สถานบันเทิงคิสโก้เชค ผับ ที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นสถานบริการตามมาตรา 3 (1) ซึ่งเป็นสถานบันเทิงที่ผู้มาใช้บริการสามารถเดินร่าได้อย่างถูกกฎหมาย

2.2 สถานบันเทิงคิสโก้เชค ผับ ที่เป็นสถานบริการตามมาตรา 3 (4) ซึ่งเป็นสถานบริการที่ได้รับอนุญาตให้มีเฉพาะการแสดงจากเครื่องดนตรีหรือการแสดงอื่นเพื่อการบันเทิงเท่านั้น ไม่ได้อนุญาตให้มีการเดินร่า แต่คิสโก้เชค ผับ ลักษณะนี้จะหลีกเลี่ยงกฎหมายโดยให้บริการที่เหมือนสถานบริการตามมาตรา 3 (1) ก็จะเป็นสถานบันเทิงที่มีการเดินร่าเป็นประจำ โดยลักษณะการเดินจะเป็นการเดินตามโต๊ะ

3. ปัญหาการใช้บริการสถานบริการของผู้ซึ่งมีอายุไม่ถึง 20 ปี การจัดทำบัตรประวัติพนักงานของสถานบริการ และเวลาเปิด – ปิดบริการของสถานบริการ การตรวจสอบบัตรประชาชนและอายุของผู้ใช้บริการจะทำการตรวจบัตรประชาชนของผู้ใช้บริการ และจะประทับตราหรือเครื่องหมายที่ข้อมือผู้ใช้บริการทุกครั้ง แต่ก็มักจะมีเด็กหรือเยาวชนหรือบุคคลที่อายุยังไม่ถึง 20 ปี แอบลักลอบเข้าไปภายในสถานบันเทิงโดยอาศัยช่วงเวลาที่ผู้คนเบียดเสียดกันเป็นจำนวนมาก ส่วนสถานบันเทิงประเภทคิสโก้เชค ผับอื่น ๆ ที่ไม่ได้เปิดบริการอย่างถูกต้องตามกฎหมายก็มักจะให้พนักงานของสถานบันเทิงตรวจบัตรประชาชนของผู้ใช้บริการเพียงบางวันและบางเวลาเท่านั้น

4. ปัญหาการลักลอบจำหน่ายหรือเสพยาเสพติด ลักลอบค้าประเวณี และการแสดงลามกอนาจารในสถานบริการ หากมีการตรวจพบ ไม่ว่าผู้ประกอบการหรือพนักงานจะมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยหรือไม่ก็ตาม สถานบันเทิงแห่งนั้น ๆ จะต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และต้องปิดกิจการเป็นระยะเวลา 30 วัน แต่ส่วนใหญ่แล้วพนักงานของสถานบันเทิงมักจะไม่ได้ให้ความร่วมมือ ในสถานบริการประเภทคิสโก้เชค ผับนั้น จะค้าประเวณีแบบแอบแฝงโดยเกิดจากความสมัครใจของผู้ค้าประเวณี หรือมีการค้าประเวณีโดยผ่านนายหน้าหรือผู้จัดหาที่จะรู้กันเฉพาะกลุ่ม บางครั้งผู้ประกอบการก็ไม่ได้มีส่วนรู้เห็นด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากสถานบันเทิง

เป็นเพียงสถานที่ในการพบเจอกันของลูกค้า และผู้ค้าประเวณีส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้หญิง นักเรียน นักศึกษาที่รักสนุก ต้องการเงิน สิ่งของ หรือผลประโยชน์อื่น

ส่วนการแสดงลามกอนาจารนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เคยพบสถานบันเทิง ประเภทคิสโก้เชค ผับ แห่งใดที่มีการแสดงที่สื่อไปในเชิงลามกอนาจาร เพราะว่าการแสดงลามกอนาจารหรือการแสดงที่ไม่เหมาะสมทางเพศตามดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น หมายถึงการที่ผู้แสดงจะต้องเปลือยหรือเปิดเผยร่างกายอันควรขายหน้าต่อหน้าธารกำนัล หรือกระทำการลามกอย่างอื่น ฉะนั้น จึงทำให้ไม่มีการดำเนินคดีเกี่ยวกับการแสดงลามกอนาจารหรือการแสดงต่าง ๆ

5. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามนโยบายจัดระเบียบสังคม (zoning) และปัญหาการส่งเสียงดังก่อความเดือดร้อนแก่ผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงสถานบันเทิง ได้แก่

5.1 ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ความไม่พอเพียงของทรัพยากรในหน่วยงานของรัฐ ความยุติธรรมในการปฏิบัติต่อสถานบันเทิงของเจ้าหน้าที่รัฐในเรื่องการบิดเบือนข้อหาเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ ความไม่เอาจริงเอาจังของเจ้าหน้าที่รัฐและการเลือกปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ การละเมิดกฎหมายของผู้ประกอบการในเรื่องการดำเนินการผิดประเภทของสถานบริการและการไม่แจ้งการจัดตั้งสถานบริการ

5.2 ปัญหาการกำหนดเขต Zoning นั้น มีปัญหาจากจำนวนสถานบันเทิงมากเกินไปในเขตชุมชนก่อเหตุรบกวนและสิ่งรำคาญจากการใช้เสียง ก่อปัญหาการสาธารณสุข ความปลอดภัยและมลภาวะทางสังคม รวมทั้งการจ่ายค่าชดเชยให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกำหนดเขตโซนนิ่งที่เป็นผู้อยู่อาศัยและมีได้เป็นผู้ประกอบกิจการ

6. ปัญหาความเหมาะสมของบทลงโทษที่กฎหมายกำหนด และการย้าย การแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือต่อเติมสถานบันเทิง ในกรณีสถานบันเทิง ตามมาตรา 3 (1) การสั่งปิดกิจการในกรณีสถานบันเทิง ตามมาตรา 3 (4) ผู้ประกอบกิจการและพนักงานของสถานบริการโดยส่วนใหญ่มีความเห็นว่า บทลงโทษแก่ผู้ประกอบการสถานบันเทิงนั้นไม่เหมาะสมแก่การกระทำผิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ การเปิดให้บริการเกินกว่าเวลาที่กฎหมายกำหนดและตรวจพบการใช้ยาเสพติดของผู้ใช้บริการในสถานบันเทิง แต่สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐกลับเห็นว่าบทลงโทษสำหรับสถานบันเทิงหรือสถานบริการตามนโยบายจัดระเบียบสังคมได้กำหนดไว้คือ การสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือการสั่งหยุดกิจการเป็นระยะเวลา 30 วัน การสั่งเพิกถอนใบอนุญาตหรือการสั่งปิดสถานบันเทิงอย่างไม่มีกำหนดนั้น เป็นมาตรการที่เหมาะสมแล้ว เนื่องจากเป็นเพราะบทลงโทษดังกล่าวนี้ ทางรัฐได้ชี้แจงประชาสัมพันธ์ และขอความร่วมมือกับสถานบันเทิงมาเป็นระยะเวลานาน และดักเตือนมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว อีกทั้งการที่จะลงโทษผู้ประกอบการสถานบันเทิงได้ก็จะต้องผ่านกระบวนการพิจารณามาแล้วหลายขั้นตอนด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรจัดให้มีการปฏิบัติตามนโยบายการจัดระเบียบสังคม (zoning) อย่างเคร่งครัดทุกสถานบริการไม่มีการยกเว้น และตรวจตรากวาดขันว่าได้รับอนุญาตให้ตั้งสถานประกอบกิจการ กวดขันมิให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์เข้าใช้บริการ มิให้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในสถานประกอบกิจการ และมีให้มีการแสดงลามกอนาจารหรือการแสดงที่ไม่เหมาะสมในสถานบริการ ให้เปิด - ปิดสถานบริการตามเวลาที่กฎหมายกำหนด ควรบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและปฏิบัติโดยเสมอภาคเท่าเทียมกัน
2. ควรจัดให้มีการดำเนินการสถานบันเทิงให้ตรงตามประเภทที่ขออนุญาตหรือที่ได้แจ้งการจัดตั้งไว้ และจัดทำทะเบียนรายชื่อผู้ประกอบการที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต เริ่มตั้งแต่ผู้ประกอบการสถานบันเทิงได้อื่น คำขออนุญาตเปิดสถานบันเทิงต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าตรวจสอบสถานที่ตั้งของสถานบันเทิงที่ขออนุญาตไม่ให้อยู่ในบริเวณใกล้วัด ใกล้โรงเรียน หรือใกล้ที่ชุมชนและที่พักอาศัย รวมถึงการตรวจสอบแบบแปลน รูปแบบอาคารสถานบันเทิง ต้องมีการควบคุมการก่อสร้างอาคารให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
3. ควรเข้มงวดกับผู้มาใช้บริการสถานบันเทิงที่มีอายุไม่ถึง 20 ปี โดยอาจจะมีการส่งเสริม ปลูกฝังความมีวินัย ความรับผิดชอบให้แก่เยาวชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
4. ควรมีการจัดทำบัตรประวัติของเจ้าของร้าน ผู้ประกอบการสถานบันเทิง และพนักงานที่เกี่ยวข้องกับสถานบันเทิง
5. การลักลอบจำหน่ายหรือเสพยาเสพติด ลักลอบค้าประเวณี และการแสดงลามกอนาจารในสถานบันเทิงนั้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ถึงโทษของการกระทำความผิด
6. ควรส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม และวินัยของประชาชน และกำหนดมาตรฐานสถานบันเทิงให้ชัดเจน
7. การย้าย การแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือต่อเติมสถานบริการนั้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ทลงโทษให้ชัดเจนและจริงจัง และจัดให้มีข้อกำหนดเฉพาะในการควบคุมอาคารสถานบันเทิง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาถึงการปฏิบัติตามข้อกำหนดของผู้ประกอบการสถานบันเทิงให้ต่อเนื่องมากกว่าในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- เทพินทร์ พัชรานุรักษ์. (2541). *พฤติกรรมกรบรีโลกสุรา*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาวิชาการแพทยกรรมกรแพทย์.
- นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์. (2550). *การห้ามโฆษณาอย่างสิ้นเชิง จะช่วยลดปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือไม่*. กรุงเทพฯ: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประสิทธิ์ รัตนพันธ์. (2549). *พฤติกรรมของผู้บริโภคในการใช้บริการสถานบันเทิงประเภทผับ: กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

มูลนิธิเอ็มพาวเวอร์. (2546). *สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติสถานบริการ* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:
<http://www.thaingo.org/cgi-bin/content2/show.pl?0087> [2546, 26 มีนาคม].

ศูนย์ทนายความทั่วไทย. (2548). *พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539*
 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.kodmhai.com/m4/m4-10/H8/H-8.html> [2554, 19 ธันวาคม].

สมรรถพล ตาณพันธ์. (2548). *เกณฑ์การออกแบบลักษณะทางกายภาพและการจัดระเบียบเขตควบคุมสถาน
 บริการแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมและการปรับปรุงกฎหมาย*. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรม
 ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง, บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานสอบสวนและนิติการ. (2550). *คำอธิบายกฎหมายสถานบริการ*. กรุงเทพฯ: กลุ่มกิจการโรงแรม
 และสถานบริการ ส่วนการสอบสวนคดีอาญา กรมการปกครอง.

สิริวัฒน์ ช่วยชูวรรณนันท์. (2553). *ความคิดเห็นและพฤติกรรมของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวสถาน
 บันเทิง ยามค่ำคืนต่อนโยบายการจัดระเบียบสังคมจากทางภาครัฐ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
 มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ โรงแรมและการท่องเที่ยว, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

กฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศ

THE SALE OF GOODS ACT

อาจารย์อนันต์ ช้วยนิ๊ก*
Anan Chuaynuek

บทคัดย่อ

กฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศของประเทศไทยยังไม่มีกฏบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะจึงก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการทำธุรกรรมซื้อขายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงเจตนาทำคำเสนอ คำสนองหรือการแสดงเจตนาทำสัญญา ซึ่งศาลได้นำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 ในการอุดช่องว่างทางกฎหมายหรือนำหลักกฎหมายระหว่างประเทศมาเทียบเคียงในการตัดสินคดีของศาลตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศของ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of goods: CISG 1980 ขององค์การสหประชาชาติหรือคำการค้าระหว่างประเทศของสภาหอการค้านานาชาติ International Commercial Terms 2010 (INCOTERMS 2010) หรือประเพณีและพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเลตเตอร์ออฟเครดิตที่มีเอกสารประกอบ ฉบับปรับปรุงแก้ไขปี ค.ศ. 2007 ของสภาหอการค้านานาชาติกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส (Uniform Customs and Practice for Documentary Credit, 2007 Revision, International Chamber of Commerce, and Publication No. 600) นอกจากนี้ศาลยังนำหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขายมาปรับใช้กับการซื้อขายระหว่างประเทศ (คำพิพากษาฎีกาที่ 3651/2537, 3046/2537) จากการสังเคราะห์ปัญหาข้างต้นเห็นว่ากรณีที่ศาลนำหลักกฎหมายระหว่างประเทศมาปรับใช้กับคดีนั้นถือว่า ถ้าพิจารณาตามหลักและทฤษฎีเอกนิยมและทฤษฎีเคียงคู่แล้ว เห็นว่าประเทศไทยนั้นใช้ทฤษฎีเคียงคู่ในการยอมรับหลักกฎหมายต่างประเทศเข้ามาบังคับใช้กับคดี ก็เท่ากับว่ากฎหมายระหว่างประเทศก็เป็นเพียงข้อเท็จจริงหนึ่งเท่านั้น (พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย พุทธศักราช 2481 มาตรา 8) มิใช่กฎหมาย ซึ่งถ้าคู่ความกล่าวอ้างในคดีต้องนำสืบให้ศาลเห็นถึงข้อเท็จจริงนั้น โดยศาลไม่อาจจะรับรู้ถึงหลักกฎหมายระหว่างประเทศนั้นได้เอง จึงก่อให้เกิดปัญหาต่อคู่ความว่า ถ้าจะบังคับตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศต้องกำหนดเงื่อนไขไว้ในสัญญาจึงจะสามารถบังคับกันได้ นอกจากนี้ หากศาลนำหลักกฎหมายซื้อขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาเทียบเคียงแล้วย่อมก่อให้เกิดปัญหาว่าจะใช้ได้และเป็นธรรมกับคู่ความหรือไม่ เพราะหลายกรณีที่ศาลต้องยกฟ้องเนื่องจากไม่มีหลักฐานแห่งการฟ้องร้องตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 456 ก่อให้เกิดปัญหาต่อคู่ความที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

* เลขานุการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

จากปัญหาข้างต้นก่อให้เกิดปัญหาว่ากฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศของไทยนั้นจะอยู่ในทิศทางใด ซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะมีการร่างให้อยู่ในรูปแบบของพระราชบัญญัติ แต่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาว่ากฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศนั้นควรหรือไม่ เพราะหากอยู่ในรูปแบบของพระราชบัญญัติย่อมเป็นกฎหมายมหาชนจึงถือว่าผิดหลักการกฎหมายซื้อขายที่เป็นกฎหมายเอกชน ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขายระหว่างประเทศ จะมีความเหมาะสมมากกว่าเพราะเป็นการปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ แทนที่จะร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่ซึ่งจะทำให้มีกฎหมายจำนวนมากจนเกินไป อาจมีความซ้ำซ้อนได้

คำสำคัญ: กฎหมายซื้อขาย, การทำธุรกรรมซื้อขายระหว่างประเทศ

ABSTRACT

Thailand's law on international sale has not been specifically provided yet. This has caused problems and obstacles for an international sale transaction no matter what it will be an expression of an intention to make an offer, acceptance or an intention to enter into a contract which, in this respect, the court has adopted section 4 of Civil and Commercial Code for application in closing the legal loophole or adopted the Principle of the International Law for analogy in judging the case of the court in accordance with the Principle of the International law of the United Nations convention on contracts for International sale of goods: CISG (1980) or the principle of the international law of the international commercial Terms, 2010 (INCOTERMS 2010) or the uniform customs and practice for documentary credit, 2007 Revision, international chamber of commerce, and Publication No. 600. In addition, the Court has adopted the Principle of Civil and Commercial Law on Sale in the adaptation for use with the international sale (in accordance with Dika Judgment No. 3651/2537, 3046/2537). From the synthesis of the abovementioned problems, it was believed that the reason for the court to adopt the Principle of the International Law in the adaptation for use with the case could be seen, if considering in the Principle and Monism and Dualism, that Thailand had adopted the Dualism in accepting the International Law in applying to the case which could be considered that the international law was just a fact only (Act on the Conflicting of Law, B.E. 2481, Section 8), not a law which the party to the case, if cited in the case, must produce the evidence to the extent that such fact was admissible by the court. The court could not perceive the principle of such international law by itself suchlike a law, thus, causing the rising of a problem to the party to the case that if the enforcement should be executed in accordance with the Principle of the International Law, the conditions must be set forth under the contract before it was enforceable. Furthermore, if the court should adopt the principle of law on sale under the Civil and Commercial Code for analogy, it would definitely cause a problem as to whether it could be used with justice with the party to the case because in many cases, the court

had dismissed the charge due to the reason that there were no evidences of the lawsuits set forth under Section 456 which indeed caused too many problems to the party to the case for not being protected under the law.

The problem stated above raised a question on the problem as to whichever the direction the International law on sale of Thailand would remain which, at present, there was a tendency that it would be drafted in the form of an Act, but, it might cause a problem whether the international law on sale should be in the form of an Act or not because if it should be in the form of an Act, it would be the Public Law which would be deemed to be against the Principle of the law on sale which was the private law. The researcher was of the view that the Civil and Commercial Code on international sale should be revised which would be more suitable because it was the revision of the existing law to make it more efficient and thoroughly cover the rising dispute instead of drafting a new bill which would cause the number of law to unreasonably and exceedingly soar up which might result in the duplications of the law.

Keywords: law on international sale. international sale transaction.

บทนำ

กฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งยังไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดเรื่องดังกล่าวไว้เป็นที่ชัดเจน ปัญหาอันเนื่องมาจากการที่กฎหมายแต่ละประเทศมีเนื้อหาสาระที่แตกต่างกันนี้เอง ทำให้เกิดความไม่สะดวก ยุ่งยาก สับสนในระหว่างพ่อค้าที่เกี่ยวข้องในการค้าระหว่างประเทศ นอกจากนี้คู่สัญญาในทางการค้าระหว่างประเทศมักจะตกลงกำหนดเลือกกฎหมายที่จะให้มีผลบังคับกับสัญญาไว้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วคู่สัญญาฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่าต้องจำยอมตกลงใช้กฎหมายที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งที่มีอำนาจต่อรองเหนือกว่าเลือกใช้ ทั้ง ๆ ที่อาจจะไม่มีความเข้าใจกฎหมายนั้นอย่างเพียงพอ หรือกฎหมายนั้นอาจไม่ได้ให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน โดยเหตุนี้จึงมีความพยายามมาโดยตลอดที่จะทำให้กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ รวมตลอดถึงกฎหมายสาขาอื่น ๆ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (unification of law) กล่าวคือ ทำให้กฎหมายมีเนื้อหาสาระที่ตรงกันซึ่งทำให้พ่อค้าไม่ว่าจะอยู่ในประเทศใดเข้าใจถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนได้อย่างถูกต้องตรงกัน ปัจจุบันมีปัญหาว่าแม้ศาลเองก็ต้องวินิจฉัยคดีโดยนำหลักการอุดช่องว่างทางกฎหมายมาใช้ จึงมีปัญหาดำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3046/2537 สรุปได้ว่า “โจทก์และจำเลยโทรพิมพ์ติดต่อซื้อขายข้าวหนึ่งต่อกัน ดังนี้สัญญาซื้อขายได้เกิดขึ้นแล้วเมื่อการเจรจายุติลงตามโทรพิมพ์ดังกล่าว แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 วรรคสองกำหนดว่า การซื้อขายสังหาริมทรัพย์ซึ่งตกลงกันมีราคาห้าร้อยบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป สัญญาจะซื้อจะขาย คำมั่นในการซื้อขายทรัพย์ที่มีราคาห้าร้อยบาทหรือกว่านั้นขึ้นไปต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบ หรือได้วางประจำไว้ หรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้วจึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้ ฉะนั้น แม้จำเลยจะไม่สามารถจัดส่งข้าวหนึ่งให้โจทก์ได้ แต่เมื่อไม่ปรากฏหลักฐานการชำระหนี้บางส่วนหรือการวางมัดจำหรือลงลายมือชื่อของจำเลยที่ต้องรับผิดชอบแล้ว โจทก์จึงไม่สามารถฟ้องร้องให้บังคับคดีได้” และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3651/2537 สรุปได้ว่า

“สัญญาซื้อขายข้าวพิพาทระหว่างโจทก์และจำเลยที่ 1 เป็นสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ที่ตกลงกันเป็นราคาห้าร้อยบาทหรือกว่านั้นขึ้นไปตามมาตรา 456 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ได้ลงลายมือชื่อในโทรพิมพ์ดังกล่าว จึงไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นฝ่ายต้องรับผิดชอบ ทั้งไม่มีการวางประจำและไม่มีการชำระหนี้บางส่วน โดยจำเลยที่ 1 ดังนั้น โจทก์จึงไม่มีหลักฐานในการฟ้องร้องบังคับคดีแก่จำเลยที่ 1 ตามสัญญาซื้อขายข้าวได้ ส่วนการที่โจทก์ผู้ซื้อเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่จำเลยที่ 1 ผู้ขายนั้น เป็นเพียงการกระทำเพื่อชำระราคาสินค้าข้าวพิพาทให้แก่จำเลย ซึ่งจำเลยจะได้รับเงินต่อเมื่อได้ส่งสินค้าลงเรือและนำเอกสารตามที่ระบุในเลตเตอร์ออฟเครดิต ไปยื่นต่อธนาคารเพื่อขอรับเงินเท่านั้น เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ได้กระทำการดังกล่าว จึงถือไม่ได้ว่าโจทก์ได้ชำระราคาสินค้าข้าวพิพาทให้แก่จำเลยที่ 1 แล้ว”

ศาลฎีกาในทั้ง 2 คดีได้ปรับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 วรรคสองและวรรคสาม ในการตัดสินคดี โดยศาลฎีกาทั้ง 2 คดีนี้ได้วินิจฉัยโดยสรุปว่า สัญญาซื้อขายได้เกิดขึ้นแล้ว แต่เนื่องจากเป็นสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ที่มีราคาเกินกว่า 500 บาท (ปัจจุบันประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตราดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วโดยเปลี่ยนสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ที่มีราคาเกินกว่า 500 บาท เป็นราคาเกินกว่า 20,000 บาท) ที่มีได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ หรือได้วางประจำไว้ หรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้ว จึงฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้ ตัดสินให้ยกฟ้อง ข้อเท็จจริงโดยสรุปทั้งสองคดีคล้ายคลึงกันกล่าวคือ โจทก์-จำเลยได้ติดต่อเจรจาทำสัญญาซื้อขายข้าวด้วยข้อตกลงทางการค้าแบบ Free on board (FOB) ทางโทรพิมพ์ โจทก์ผู้ซื้อได้เปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตและได้ส่งเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่จำเลยผู้ขายตามสัญญาซื้อขายแล้ว จำเลยไม่จัดส่งข้าวให้แก่โจทก์ตามสัญญา โจทก์จึงฟ้องคดี ศาลฎีกาพิพากษาว่า สัญญาซื้อขายได้เกิดขึ้นแล้ว แต่สัญญานี้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบ ไม่มีการวางประจำหรือได้ชำระหนี้บางส่วนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 วรรคสองและวรรคสาม จึงฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้

การที่ศาลปรับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศนั้นเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีบทบัญญัติกฎหมาย ไม่ว่าจะในส่วนของนิติกรรม สัญญา หนี้ และซื้อขายอยู่แล้วที่สามารถปรับใช้ได้กับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ จึงไม่มีเหตุที่จะต้องอาศัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 และไปนำหลักอื่น ๆ มาวินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยถือเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมาย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลายกรณี หลายเรื่อง หลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็มีหลักไม่แตกต่างไปจากหลักกฎหมายที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในการค้าระหว่างประเทศ คงมีเฉพาะในบางเรื่องบางประเด็นเท่านั้นที่หลักกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แตกต่างจากหลักทั่วไปในการค้าระหว่างประเทศมาก หรือแตกต่างในสาระสำคัญจนอาจทำให้เป็นปัญหาได้ว่าการนำหลักกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้กับคดีการค้าระหว่างประเทศอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่เป็นสากล ทำให้ผู้ที่อยู่ในแวดวงการค้าระหว่างประเทศรู้สึกว่าการกฎหมายไทยไม่ทันสมัยเท่าทันต่อการค้าระหว่างประเทศ อันอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พ่อค้าและผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ต้องการที่จะใช้กฎหมายไทยหรือถูกพิจารณาคดีโดยศาลไทย ดังนั้น กรณีใดที่ศาลจะใช้กฎหมายไทยที่มีอยู่ปรับใช้กับคดี

การค้าระหว่างประเทศ กรณีใดที่ศาลไม่ควรใช้และไปหาทางอุดช่องว่างของกฎหมายโดยเลือกนำหลักใดหลักหนึ่งที่เหมาะสมและให้ความเป็นธรรมแก่คดีมากที่สุดมาปรับใช้ จึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะนี้ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศโดยเฉพาะที่ต้องใช้บังคับในกรณีที่ต้องใช้กฎหมายไทย ดังเช่นการที่ศาลปรับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขายในคดีนี้ หลักกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เองก็สามารถตีความและวินิจฉัยให้โจทก์สามารถฟ้องคดีได้ และโดยข้อเท็จจริงเห็นได้ว่าจำเลยซึ่งเป็นผู้ขายเป็นฝ่ายผิดสัญญาไม่ยอมส่งมอบข้าวให้แก่โจทก์ การวินิจฉัยให้โจทก์ชนะคดีจึงน่าจะสอดคล้องกับหลักกฎหมายและหลักความเป็นธรรมมากกว่า และเพื่อให้เกิดความชัดเจนแน่นอนและสอดคล้องกับหลักสากลในการค้าระหว่างประเทศ แม้ปัจจุบันจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์แล้วก็ตาม แต่ก็ยังพบว่าในส่วนของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายระหว่างประเทศยังไม่มีมีการประกาศใช้บังคับแต่อย่างใด

ปัญหาที่ได้หยิบยกตามคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นมีปัญหาในทางวิชาการที่ผู้วิจัยศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของกรณีศึกษาในวิจัยนี้ เช่น ปัญหาบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 370 ที่ผลัดภาระในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศให้กับผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เป็นผู้รับความเสี่ยง ความเหมาะสมในการนำบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย มาตรา 456 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ การเปิดและแจ้งเลตเตอร์ออฟเครดิต (letter of credit (L/C)) ให้แก่ผู้ขายเป็นการชำระหนี้บางส่วนตามสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศโดยผู้ซื้อได้หรือไม่ ปัญหาสภาพบังคับทางกฎหมายของ International Commercial Terms 2000 (Incoterms 2000) ของหอการค้านานาชาติ (International Chamber of Commerce: ICC) ตามบทบัญญัติกฎหมายไทย ปัญหาความพร้อมของนักกฎหมายระบบกฎหมายและระบบการพิจารณาคดีของศาล เป็นต้น

ดังนั้น ปัญหาข้างต้นเป็นปัญหาสำคัญที่ระบบกฎหมายของประเทศไทยต้องเปลี่ยนแปลงและพัฒนา เพราะหากรอช้าไปอาจจะทำให้ประเทศไทยขาดรายได้ในการค้าขายกับต่างประเทศเป็นจำนวนมาก และที่สำคัญกว่านั้นคืออาจทำให้นักลงทุนไม่ยอมขึ้นศาลไทยก็เป็นได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรื่องดังกล่าว และการมีกฎหมายเฉพาะหรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการซื้อขายระหว่างประเทศน่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุดในอนาคต ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการ วงการการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของการทำธุรกรรมซื้อขายระหว่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำธุรกรรมซื้อขายระหว่างประเทศ
3. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมซื้อขายระหว่างประเทศ

4. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการทำธุรกรรมซื้อขายระหว่างประเทศว่าอยู่ในระดับใด และปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศ
5. เพื่อศึกษาบทสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำธุรกรรมและปัญหาการบังคับใช้กฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศ

สมมติฐานของการวิจัย

ตารางที่ 1 สมมติฐานของการวิจัย

จุดมุ่งหมายการวิจัย	ประเด็นคำถามการวิจัย
1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศที่เกิดจากกฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความพึงพอใจต่อระบบกฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศในปัจจุบันอยู่ในระดับใด 2. ความพร้อมของผู้ต่อระบบกฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศอยู่ในระดับใด
2. เพื่อศึกษาอุปสรรคในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศที่เกิดจากกฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 3. องค์กรและหน่วยงานผู้เกี่ยวข้องมีความพร้อมเพียงใด 4. การนำกฎหมายซื้อขายมาใช้กับคดีข้อพิพาทการค้าระหว่างประเทศมีอุปสรรคอยู่ในระดับใด 5. ข้อจำกัดในการนำกฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศมาใช้อยู่ในระดับใด
3. การตรวจสอบ (checklist) สภาพปัญหาและอุปสรรคในระดับต่าง ๆ	<ol style="list-style-type: none"> 6. ความไม่ยุติธรรมของกฎหมายซื้อขาย 7. ความไม่ครอบคลุมกับปัญหาที่เกิดขึ้น 8. ข้อจำกัดของกฎหมายซื้อขาย 9. ไม่มีองค์กรเจ้าภาพรับผิดชอบ 10. กฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศมีข้อจำกัดถึงสภาพบังคับ 11. กฎหมายซื้อขายระหว่างมีข้อจำกัดในเรื่องนำสืบทางคดี 12. ไม่มีศักดิ์ทางกฎหมายที่ชัดเจน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

จุดมุ่งหมายการวิจัย	ประเด็นคำถามการวิจัย
4. การสัมภาษณ์ (interview)	13. ปัญหาและอุปสรรคในการทำธุรกรรมซื้อขายระหว่างประเทศมีอย่างไร
	14. กฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศที่ใช้ในประเทศไทยมีปัญหาหรือไม่อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้กำหนดขอบเขตปัญหาตามที่คุณวิจัยได้หยิบยกคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นว่ามีปัญหาในทางวิชาการเรื่องปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำธุรกรรมซื้อขายระหว่างประเทศว่าอยู่ในระดับใด รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศ ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (documentary research) หรือวิจัยเชิงกฎหมาย (legal research) โดยนำข้อมูลทางวิชาการรวมทั้งข้อมูลสนับสนุนเกี่ยวกับความพึงพอใจและข้อมูลเชิงสำรวจจากกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น กลุ่มผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง นิติกรและเจ้าหน้าที่ของธนาคารเพื่อการนำเข้าและส่งออก (Export-Import Bank of Thailand) หอการค้านานาชาติแห่งประเทศไทย มาวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขปัญหาคตามประเด็นที่ได้ตั้งไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บข้อมูลเบื้องต้นใช้การวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศ และเก็บข้อมูลเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้พิพากษาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เช่น นิติกรประจำศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง เจ้าหน้าที่รับผิดชอบของศาล และเจ้าหน้าที่ของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (Export-Import Bank of Thailand) ในส่วนงานที่รับผิดชอบด้านการค้าระหว่างประเทศ เช่น นิติกรของธนาคาร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของกฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศในประเทศไทย และสัมภาษณ์ผู้พิพากษาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศอีกด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหากฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการนำบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้กับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศเกี่ยวกับมาตรา 370 ที่ผลักระในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศให้กับผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เป็นผู้รับความเสี่ยงภัย

2. ทำให้ทราบถึงปัญหาการนำบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย มาตรา 456 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาการเปิดและแจ้งเลตเตอร์ออฟเครดิต (letter of credit: L/C) ให้แก่ผู้ขายเป็นการชำระหนี้บางส่วนตามสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศโดยผู้ซื้อหรือไม่ และมีผลทางกฎหมายอย่างไร
4. ทำให้ทราบถึงปัญหาสภาพบังคับทางกฎหมายของ International Commercial Terms 2000 (Incoterms 2000) ของหอการค้านานาชาติ (International Chamber of Commerce: ICC) ตามบทบัญญัติกฎหมายไทย
5. ทำให้ทราบถึงทฤษฎีและกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศที่จะเป็นฐานคิดในการนำหลักทฤษฎีที่ได้ไปปรับใช้เพื่อความเหมาะสมในการปรับใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศ
6. ทำให้ทราบถึงปัญหากฎหมายและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับกฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศ โดยเปรียบเทียบระบบกฎหมาย และแนวทางที่ประเทศไทยถือปฏิบัติ
7. ทำให้ได้มาซึ่งผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหากฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการนำกฎหมายต่างประเทศมาใช้บังคับกับคดีข้อพิพาททางการค้าและปัญหาความร่วมมือในระบบกฎหมายของประเทศไทย
8. ทำให้ได้มาซึ่งผลจากการศึกษาปัญหาความร่วมมือของระบบกฎหมายและระบบการพิจารณาคดีของศาลตามพันธกรณีระหว่างประเทศภายใต้บริบทเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ
9. ทำให้ได้มาซึ่งบทสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาในกฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศและปัญหาความร่วมมือของระบบกฎหมายและระบบการพิจารณาคดีของศาล

ผลการวิจัย

พบปัญหาเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในด้านการแสดงเจตนาการทำสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่มีความแตกต่างในการแสดงเจตนาในการทำสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการแสดงเจตนาผ่านทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) หรือการสื่อสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ด้วยวิธีใด ๆ เป็นการแสดงเจตนาซึ่งห่างกันโดยระยะทาง มิใช่เป็นการแสดงเจตนาเฉพาะหน้าตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้กำหนดไว้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสื่อสารอย่างอื่นหรือโดยวิธีอื่นให้ถือว่าเป็นการแสดงเจตนาเฉพาะหน้า เห็นว่าไม่ถูกต้อง และในขณะเดียวกันประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 169 ได้บัญญัติเพียงการแสดงเจตนาซึ่งมิได้อยู่เฉพาะหน้าให้มีผลเมื่อไปถึงผู้รับแสดงเจตนา นั้น โดยมีบัญญัติเปิดช่องไว้เช่นเดียวกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 168 ย่อมเห็นได้ว่ากฎหมายไทยเห็นว่าการสื่อสารทางอื่นไม่ว่าจะเป็นไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ล้วนแล้วแต่รวมเป็นการแสดงเจตนาเฉพาะหน้าทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติสองมาตราดังกล่าวอยู่ในบรรพ 1 ได้ตราไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2535 โดย ณ ขณะนั้นคงยังไม่มีการแสดงเจตนาในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายอย่างเช่นปัจจุบัน

ในส่วนการแสดงเจตนาซึ่งห่างโดยระยะทางย่อมมีผลเมื่อการแสดงเจตนาไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา นั้น (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 167) ในการแสดงเจตนาในทางระหว่างประเทศนั้นมีความ

หลากหลาย ในขณะที่ด้วยกันยังคงเป็นปัญหาหลายประการในการที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ว่ากรณีใดเป็นการแสดงเจตนาเฉพาะหน้าหรือห่างกันโดยระยะทาง เพราะการสื่อสารระหว่างประเทศมีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงเจตนาผ่านทางจดหมาย (letter) โทรสาร (telegram) โทรพิมพ์ (telex) ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นการยากกว่ากรณีใดเป็นการแสดงเจตนาในรูปแบบใดเพื่อให้เป็นแนวทางในการวินิจฉัยว่าเป็นคำเสนอหรือเป็นคำสนอง เพื่อให้ทราบได้ว่าสัญญาเกิดขึ้นแล้วหรือไม่ เพื่อให้คู่สัญญามีสิทธิและหน้าที่ต่อกัน รวมทั้งหลักเกณฑ์การ โอนกรรมสิทธิ์

ในกรณีเช่นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าระบบกฎหมายซื้อขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย โดยเฉพาะ มาตรา 456 เป็นบทบัญญัติกำหนดถึงอำนาจฟ้องของคู่สัญญา ถ้าการซื้อขายไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิดหรือได้วางประจำหรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้ว หมายความว่ากฎหมายตามมาตราดังกล่าวมิได้ถือตามมูลหนี้ของการก่อให้เกิดสัญญา เมื่อมีการเสนอและสนองรับแล้วยอมก่อให้เกิดสัญญา ซึ่งเป็นหนี้ต่อกันที่ต้องปฏิบัติในการชำระราคาและการส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขาย นั่นคือกฎหมายซื้อขายของประเทศไทยถือตามหน้าที่ของคู่สัญญานั้นเอง ในการที่จะต้องชำระราคาหรือส่งมอบทรัพย์สิน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะถือตามมูลหนี้สัญญา หรือเมื่อเกิดสัญญาแล้วยอมสามารถผูกพันต่อกันได้ในฐานะคู่สัญญาและศาลก็จะต้องรับฟ้องด้วย เพราะถือว่าได้ก่อให้เกิดสัญญาที่ต้องปฏิบัติต่อกันแล้ว โดยจะนำหลักเรื่องการลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิด การได้ประจำไว้หรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้วยอมเป็นการนำผลของสัญญามาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเรียกร้องความรับผิดของคู่สัญญา โดยไม่ได้ยึดถือตามเหตุของสัญญาเกิดขึ้นหรือไม่ ถ้าสัญญาเกิดขึ้นแล้วไม่ว่าคู่สัญญาจะได้มีหลักฐานหรือไม่ หรือได้วางประจำไว้ หรือชำระหนี้บางส่วนแล้วก็สามารถฟ้องเรียกร้องและพาณิชย์ มาตรา 456 ก็หมายความว่าคู่สัญญาจะเรียกร้องให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งรับผิดต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิดหรือได้วางประจำไว้หรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้ว โดยไม่คำนึงผลของการให้คู่สัญญาต้องรับผิดตามสัญญาได้ เพราะในการซื้อขายระหว่างประเทศคู่สัญญาอยู่คนละประเทศและห่างไกลกันมาก ซึ่งหากมาเจรจาทำสัญญากันก็คงใช้เวลาและค่าใช้จ่ายจำนวนมากโดยไม่จำเป็น จึงต้องอาศัยหลักการสื่อสารที่ทันสมัยในการติดต่อกัน ย่อมอาจจะไม่มีการทำหลักฐานกันไว้หรือหลักฐานการลงลายมือชื่อเช่นเดียวกับหลักความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนา (autonomy of will) และหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (freedom of contract) ที่ถือว่าวิธีสัมพันธ์ทางนี้ “อยู่บนรากฐานของเจตนาของบุคคล” เจตนาเป็นตัวกำหนดผลของสัญญาที่จะมีเจตนาเป็นตัวก่อให้เกิดสัญญา เจตนาเป็นตัวกำหนดเนื้อหาของสัญญาและเจตนาเป็นตัวกำหนดผลของสัญญา เพราะตามกฎหมายของประเทศไทยถือว่าคำเสนอยอมมีผลผูกพันคู่สัญญา¹ แต่การใช้สิทธิเรียกร้องให้คู่สัญญาต้องรับผิดยอมเป็นไปตามกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติในเรื่องนั้น ๆ ไว้ เช่น การซื้อขายเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งที่ได้ทำคำเสนอและสนองรับจนก่อให้เกิดสัญญา ซึ่งถ้าสัญญานั้นกระทำด้วยวาจายอมเป็นการยากที่จะฟ้องให้คู่สัญญารับผิดได้เพราะไม่ได้ทำสัญญากันไว้เป็นหลักฐาน แต่ตามกฎหมายซื้อขายของประเทศไทยยอมมีผลสมบูรณ์แม้จะ

¹ ผลผูกพันของคำเสนอ (binding force of offer) ในระบบกฎหมายเยอรมัน คำเสนอที่มีผลผูกพันผู้เสนอเช่นเดียวกับการทำคำเสนอของประเทศไทย เพราะเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวผูกพันผู้เสนอ แต่กฎหมายเยอรมันมีข้อยกเว้นว่าถ้าหากผู้เสนอได้กำหนดไว้ในคำเสนอว่า “ไม่ผูกพัน” (freibehend) ซึ่งจะมีผลทำให้การแสดงเจตนาเป็นเพียงคำเชื้อเชิญ (invitation to treat) เท่านั้น

กระทำด้วยวาจา แต่สัญญาจะขายหรือจะซื้อหรือค้ำประกันในการซื้อขายทรัพย์สิน สัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ ซึ่งตกลงกันเป็นราคาสองหมื่นบาท หรือกว่านั้นขึ้นไปด้วย ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ หรือได้วางประจำไว้หรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้วจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่¹ ก็หมายความว่าถ้าสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ที่ตกลงกันราคาน้อยกว่าสองหมื่นบาท² ก็สามารถฟ้องเรียกร้องให้คู่สัญญารับผิดชอบได้ แม้จะมีได้มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือได้ประจำไว้หรือได้มีการชำระหนี้บางส่วนแล้วยอมฟ้องร้องให้คู่สัญญารับผิดชอบได้ แต่ถ้าพิจารณาตามความเป็นจริงการซื้อขายโดยเฉพาะการซื้อขายในทางระหว่างประเทศล้วนแล้วแต่มีราคามากกว่าสองหมื่นบาทแทบทั้งสิ้นจึงต้องถูกผูกติดอยู่กับ มาตรา 456 เช่นเดิม

การพัฒนากฎหมายของประเทศไทยนั้นต้องมีการพัฒนาทั้ง โครงสร้าง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาการแสดงเจตนาของคู่สัญญาหลักการทำคำเสนอ คำสนอง รวมทั้งหลักการ โอนกรรมสิทธิ์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศจะอยู่ในรูปของพระราชบัญญัติการซื้อขายทางพาณิชย์หรือการปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้มีการแบ่งแยกกฎหมายแพ่งออกจากกฎหมายพาณิชย์ในระบบโคผู้วิจัยก็เห็นด้วยแทบทั้งสิ้น เพียงแต่มีการออกแบบให้กฎหมายมีประสิทธิภาพทั้ง โครงสร้าง เพราะถ้ากฎหมายไม่มีประสิทธิภาพแล้วย่อมก่อให้เกิดการบังคับใช้และจะเป็นอุปสรรคต่อการซื้อขายระหว่างประเทศ และทำให้มีผลกระทบโดยตรงต่อคู่ค้าในทางระหว่างประเทศซึ่งอาจจะทำให้การคู่สัญญาปฏิเสธการใช้กฎหมายของประเทศไทยก็เป็นได้ เช่นกรณี คำพิพากษาฎีกาที่ 3046/2537 ตัดสินว่า การที่โจทก์ซึ่งเป็นนิติบุคคลมีภูมิลำเนาอยู่ในต่างประเทศตกลงซื้อขายข้าวหนึ่งกับจำเลยที่ 1 ซึ่งภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยโดยทางโทรพิมพ์ และโจทก์ได้เปิด Letter of Credit (L/C) มายังเครดิตธนาคาร ก. เพื่อชำระเงินค่าข้าวหนึ่งตามที่มีการติดต่อกันไว้ทางโทรพิมพ์แล้วก็ตาม เมื่อการตกลงซื้อขายข้าวหนึ่งดังกล่าวไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อจำเลยทั้งสองผู้ต้องรับผิดชอบหรือได้วางประจำไว้หรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้วตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 วรรคสอง โจทก์จึงไม่สามารถฟ้องร้องบังคับแก่จำเลยทั้งสองได้ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าผู้ซื้อในต่างประเทศไม่มีความผิดใด ๆ ในการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ แต่ด้วยผู้ขายซึ่งเป็นคนไทยไม่อาจจะส่งมอบข้าวหนึ่งให้กับผู้ซื้อต่างประเทศ ผู้ซื้อจึงฟ้องผู้ขายซึ่งเป็นคนไทย แต่ศาลกลับนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาอุดช่องว่างปฏิเสธการฟ้องคดีของผู้ซื้อ ในปัญหานี้ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนากฎหมายซื้อขายให้มีประสิทธิภาพนั้นควรที่จะมีการปรับปรุงทั้งระบบกฎหมายให้มีความเป็นธรรม ถึงแม้ว่าศาลจะต้องนำบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่มาใช้บังคับแก่คดีก็ตาม แต่ถ้ากฎหมายมีประสิทธิภาพแล้วย่อมก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาได้ เพราะตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องการค้าและการลงทุนนั้นมีนัยสำคัญที่ปฏิเสธกฎหมายอยู่แล้ว โดยส่วนใหญ่มีการกำหนดให้ใช้ระบบอนุญาโตตุลาการในการตัดสินข้อพิพาทเพราะเห็นว่า

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 วรรคสองและวรรคสาม บัญญัติว่า “สัญญาจะขายหรือจะซื้อ หรือค้ำประกันในการซื้อขายทรัพย์สินตามที่ระบุไว้ในวรรคหนึ่ง ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ หรือได้วางประจำไว้หรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้ว จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อนหน้านี้ ให้ใช้บังคับถึงสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ซึ่งตกลงกันเป็นราคาสองหมื่นบาทหรือกว่านั้นขึ้นไปด้วย”

² มาตรา 456 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2548 ซึ่งตามกฎหมายฉบับเดิมกำหนดจำนวนราคาทรัพย์สินที่ตกลงกันราคาสองพันบาท

พ่อค้าย่อมรู้ถึงธรรมชาติของพ่อค้าเอง จะให้นักกฎหมายมาตัดสินย่อมมิใช่ธรรมชาติของการค้าและการลงทุนในทางระหว่างประเทศ

นอกจากนั้นปัญหาการบังคับใช้กฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศในส่วนของการบังคับใช้ Uniform Customs and Practice for Documentary Credits 600 (UCP600) การโอนกรรมสิทธิ์ในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ การชำระราคาสินค้าในทางระหว่างประเทศและการส่งมอบสินค้าในทางระหว่างประเทศที่พบว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ไม่มีกฎหมายบังคับไว้โดยตรง จึงต้องนำหลักกฎหมายระหว่างประเทศมาอุดช่องว่างหรือมีการกล่าวอ้างในการพิจารณาคดีก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการต่อสู้คดีอันเนื่องจากหลักกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวมิใช่กฎหมายที่ศาลจะรับรู้และเห็นได้เอง จึงก่อให้เกิดปัญหาการพิจารณาคดี เกิดปัญหาการยอมรับและสภาพบังคับของคำพิพากษาในคดีการค้าระหว่างประเทศของศาลต่างประเทศ และปัญหาการกำหนดทิศทางของกฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศที่จะทำให้ประเทศไทยต้องมีการพัฒนากฎหมายการค้าระหว่างประเทศอย่างเร่งด่วน เพื่อรองรับการเปิดการค้าเสรีอาเซียนและการค้าการลงทุนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

กฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศของไทยนั้นจะอยู่ในทิศทางใด ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะมีการร่างให้อยู่ในรูปแบบของพระราชบัญญัติ แต่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาว่ากฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศนั้นควรหรือไม่เพราะหากอยู่ในรูปแบบของพระราชบัญญัติย่อมเป็นกฎหมายมหาชนจึงถือว่าผิดหลักการกฎหมายซื้อขายที่เป็นกฎหมายเอกชน ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขายระหว่างประเทศจะมีความเหมาะสมมากกว่า เพราะเป็นการปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ แทนที่จะร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่อันจะทำให้มีจำนวนกฎหมายมากจนเกินไป อาจมีความซ้ำซ้อนได้

เมื่อได้พิจารณาถึงหลักกฎหมายภายในเกี่ยวกับการทำสัญญาซื้อขายในระบบกฎหมายของประเทศ คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมนี ในเรื่องสาระสำคัญของกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ เช่น การก่อให้เกิดสัญญา การโอนกรรมสิทธิ์และการระงับความเสียหาย เหตุสุดวิสัยและการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัย การบอกเลิกสัญญาและการเรียกค่าเสียหาย แบบและหลักฐานของสัญญาและหลักการตีความสัญญา ฯลฯ และนำมาเปรียบเทียบกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ (convention for international sale of goods: CISG) แล้วจะเห็นได้ว่าการจัดทำ CISG ของคณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ได้ยึดหลักประนีประนอม โดยปล่อยให้เป็นที่ไปตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ กล่าวคือ ในบทบัญญัติบางเรื่อง เช่น ใน CISG Article 4 บัญญัติว่าข้อตกลงในอนุสัญญาครอบคลุมถึงการก่อให้เกิดสัญญาและสิทธิหน้าที่ของผู้ซื้อและผู้ขายเท่านั้นแต่ไม่ใช่บังคับถึงความสมบูรณ์ของสัญญาและผลของสัญญาที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ซื้อขาย

ดังนั้นปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสามารถ วัตถุประสงค์ แบบ การแสดงเจตนาและการโอนกรรมสิทธิ์ที่มีบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งในอนุสัญญาดังกล่าว ก็จะต้องไปใช้กฎหมายภายในของประเทศคู่สัญญา

บังคับ นอกจากนี้ยังพบว่า ในการจัดทำอนุสัญญา โดยการเอาหลักกฎหมายของประเทศต่าง ๆ มาใช้นั้นบางเรื่องก็เอานำหลักกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ของอังกฤษมาใช้ บางเรื่องก็นำเอาหลักกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) ของฝรั่งเศสและเยอรมนีมาใช้ บางเรื่องก็เป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่มีลักษณะเป็นอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันของทุกประเทศ นอกจากนี้บทบัญญัติในเรื่องการ โอนกรรมสิทธิ์และภาระความเสี่ยงที่อนุสัญญาฯ ให้ใช้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศบังคับเมื่อมีกรณีพิพาทระหว่างกัน ก็ไม่ตรงกับที่กำหนดไว้ใน Incoterms อีกด้วย

กรณีในประเทศไทยจะตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศว่าจะไปในแนวทางใด ระหว่างการเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศที่ดี หรือจัดทำเป็นพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ที่ดี สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ต้องคำนึงถึงคือผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก หากหลักกฎหมายที่ใช้ในอนุสัญญาฯ เป็นเรื่องที่คล้ายคลึงหลักกฎหมายลายลักษณ์อักษรของเราเอง ก็จะต้องนำหลักกฎหมายเอกรูปหรือ Uniform Law เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ หรือนำบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ มาใช้เป็นต้นแบบในการร่างอยู่ดี โดยอาจมีการตัดเอาหลักกฎหมายที่ไม่พึงประสงค์หรือที่มีใช้หลักกฎหมายของไทยออกไป อาจก่อให้เกิดปัญหายุ่งยากอีกหลายประการตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผู้ร่างประสงค์ที่จะนำเอากฎหมายดังกล่าวมาใช้ให้ครอบคลุมถึงการซื้อขายสินค้าภายในประเทศด้วย ซึ่งในปัจจุบันประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บังคับอยู่ด้วยแล้ว อาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและความสับสน ตลอดจนปัญหาความยุ่งยากอื่น ๆ ในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยเพื่อการจัดทำพระราชบัญญัติซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์นี้ ไม่ว่าจะประสบผลสัมฤทธิ์ตามที่มุ่งหมายหรือไม่ก็ตาม ก็จะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการแก่นักกฎหมายและผู้สนใจที่จะแสวงหาความรู้ความเข้าใจในกฎหมายเกี่ยวกับซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- โกศล ฉันทกุล และอนุวัต ตียาภรณ์. (2528). *กฎหมายพาณิชย์ 4 เล่มที่ 2 หน่วยที่ 12*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คณิง ภาไชย. (2533). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลเกี่ยวกับธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ. บทบัญญัติ, 46(2)*, หน้า 48.
- ชวลิต อรรถศาสตร์. (2554). *คำอธิบายกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ชัยสิทธิ์ ตราฐธรรม. (2540). ภาระภาษีของสัญญาถ่ายทอดเทคโนโลยี. *ดุลพาท*, 3(44), หน้า 64-91.

ทวี โฉมิตจิรินทร์. (2538). การนำเงินตราเข้า-ออกจากประเทศไทย. *บทบัญญัติ*, 51(2), หน้า 167.

พินัย ไชยแสงสุขกุล. (2538). *กฎหมายเกี่ยวกับการลงทุน (investment law)*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

The Finance Credit & International Business Association. (2006). *FCIB's 2006 Teleconference series UCP 600: New rules for letters of credit*. London: Buddy Baker.

พุทธศาสนานิกายเถรวาทในฐานะการทูตเชิงวัฒนธรรมในความสัมพันธ์ไทย - เวียดนาม

THERAVADA BUDDHISM AS CULTURAL DIPLOMACY

IN THAI – VIETNAM RELATIONS

พระอภิรักษ์ ทัศสุนทร*

Phra Apinan Thasunthorn

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาถึง พุทธศาสนานิกายเถรวาทในฐานะการทูตเชิงวัฒนธรรมในความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ด้านพุทธศาสนาเถรวาทต่อความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม 2) ศึกษาพุทธศาสนาเถรวาทในฐานะการทูตเชิงวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย-เวียดนาม

ผลการศึกษาพบว่า 1) รูปแบบความสัมพันธ์ด้านพุทธศาสนาเถรวาทนั้นมีรูปแบบความสัมพันธ์ใน 3 รูปแบบ คือ ความสัมพันธ์ในรูปแบบคณะสงฆ์ ความสัมพันธ์ในรูปแบบรัฐบาล และความสัมพันธ์ในรูปแบบประชาชน 2) พบว่าการทูตเชิงวัฒนธรรมที่มีพุทธศาสนาเถรวาทเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถเข้าถึงประชาชนในทุกระดับ ทำให้ประชาชนของทั้งสองประเทศมีความคุ้นเคยใกล้ชิดสนิทสนมกันมากขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อความสัมพันธ์ทั้งในระดับรัฐบาลและในระดับประชาชนของทั้งสองประเทศ ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีนี้ยังมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการเสริมสร้างและกระชับความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนาเถรวาท, การทูตเชิงวัฒนธรรม, ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม

ABSTRACT

The article studies Theravada Buddhism in terms of the cultural diplomacy between Thailand and Vietnam. The objectives of this study are: 1) studying the type and relationship between Thailand's and Vietnam's Theravada Buddhism, and 2) studying Theravada Buddhism in terms of cultural diplomacy effecting Thai-Vietnam Relations.

The results of the study show the type of Theravada Buddhism Relations which are divided into three categories as follows: the type of Sangha Relations, the type of Governmental Relations and the type of the Public. The results show that the cultural diplomacy of Theravada Buddhism is the main factor which can reach all classes

* สาขาวิชาภูมิภาควิทยา คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

of people and also make the relationship between the government and two countries closely and better. Also, both types of the Governmental and the Public of two countries closely help and support relationship between Thailand and Vietnam.

Keywords: Theravada Buddhism. cultural diplomacy. Thai-Vietnam relations.

บทนำ

ศาสนาถือเป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งของสังคม เป็นที่มาของวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต โลกทรรศน์ คติ ความเชื่อของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั้งในแถบเอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตะวันออกกลาง โดยในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พุทธศาสนาถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของภูมิภาคนี้ (สมบุญ สุขสำราญ, 2534, หน้า 1) ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมประเพณี และความเชื่อ ศาสนาเป็นวัฒนธรรมที่ผู้คนใช้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิต สังคมใด ผู้คนใต้นับถือศาสนาใด พฤติกรรมของบุคคลก็จะแสดงออกให้ปรากฏตามหลักคำสอน และพิธีกรรมที่เขาปฏิบัติก็จะเป็นเอกลักษณ์ของสังคมนั้น ๆ (คุณ โทจันทร์, 2545, หน้า 62) วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมล้วนแต่ได้รับอิทธิพลจากศาสนา หลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนา ก่อให้เกิดการจัดระเบียบในสังคมและยังก่อให้เกิดวรรณกรรมที่แพร่กระจายในหมู่ชนที่นับถือพุทธศาสนา พิธีกรรมทางพุทธศาสนาก่อให้เกิดประเพณีที่ปฏิบัติกันในกลุ่มชน พุทธศาสนายังสามารถเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย

เมื่อก้าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามนั้น ทั้งสองประเทศมีความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรมค่อนข้างมาก ซึ่งไทยและเวียดนามต่างก็อยู่ในอาณาบริเวณแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจากอินเดียและจีน ทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมนี้ เช่น ปัจจัยพระพุทธรูปและปัจจัยเงิน ความคล้ายคลึงทางด้านวัฒนธรรมได้เอื้ออำนวยต่อความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประชาชนต่อประชาชนและรัฐบาลต่อรัฐบาลได้ง่ายขึ้น (หวาง คัก นาม, 2550, หน้า 11-12) พุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของชาวเวียดนามและความศรัทธาในพุทธศาสนาได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประจำชาติเวียดนาม โดยการบูรณาการพุทธศาสนาเข้ากับความเชื่อดั้งเดิมในท้องถิ่น (Ha Van Tan, 2008, p. 48) ถึงแม้ว่าชาวเวียดนามต้องตกเป็นเมืองขึ้นของชาวต่างชาติ แต่พวกเขาก็พยายามรักษาความเป็นตัวเองไว้ทั้งในด้านวัฒนธรรมและประเพณี เพราะแท้จริงแล้วชาวเวียดนามก็คือชาวพุทธที่มีความศรัทธาในศาสนาอย่างแน่วแน่

พุทธศาสนาในเวียดนามนั้นมีนิกายที่สำคัญอยู่ 2 นิกาย คือ นิกายมหายานและนิกายเถรวาท โดยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนับถือพุทธศาสนานิกายมหายาน เพราะแท้จริงแล้วพุทธศาสนานิกายเถรวาทในเวียดนามแต่เดิมนั้นจำกัดอยู่แต่ในชนกลุ่มน้อยเชื้อสายเขมร เมื่อครั้งที่ฝรั่งเศสปกครองและจัดให้โคชินจีนเป็นส่วนหนึ่งของประเทศอินโดจีนของฝรั่งเศส วัดและพระสงฆ์ฝ่ายเถรวาทเชื้อสายเขมรเหล่านี้ขึ้นตรงต่อพระมุขสงฆ์ในกัมพูชา แต่เมื่อเวียดนามได้รับเอกราชแล้ว คณะสงฆ์เถรวาทในเวียดนามก็แยกตัวออกจากการปกครองของคณะสงฆ์เขมร และจัดการปกครองขึ้นใหม่เป็นระบบของตนเอง ชาวเวียดนามได้เริ่มหันมาสนใจคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธเจ้าที่สืบทอดมาในฝ่ายเถรวาท เมื่อต่อมามีการจัดตั้งองค์การพุทธศาสนาพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกขึ้นใน พ.ศ.

2493 ชาวเวียดนามมีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับประเทศที่นับถือนิกายเถรวาทมากขึ้น พุทธศาสนาในฝ่ายเถรวาทในเวียดนามจึงเจริญขยายออกไป มีการสร้างวัดเถรวาทใหม่ ๆ ขึ้นในภาคใต้ของเวียดนามอีกหลายวัดและขยายออกไปสู่ภาคกลางของประเทศ โดยศูนย์กลางของคณะสงฆ์เถรวาทตั้งอยู่ที่วัดเซตวัน ในนครโฮจิมินห์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2540 หน้า 306) เมื่อเวียดนามได้รวมประเทศและสถาปนารัฐสังคมนิยมเวียดนามขึ้นในปี พ.ศ. 2519 โดยในปลายปี พ.ศ. 2524 รัฐบาลเวียดนามได้รวบรวมชาวพุทธทุกนิกายในเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้และองค์กรต่าง ๆ ทั่วประเทศเวียดนามรวมเข้าเป็นองค์กรอันเดียวกันเรียกว่า พุทธสมาคมเวียดนาม (Vietnam Buddhist Sangha) เมื่อร่วมฟื้นฟูพุทธศาสนาขึ้นอีกครั้งภายหลังการรวมชาติ ภายใต้คำขวัญที่ว่า “ธรรมะ-ชาติ-สังคมนิยม” (Dharma-Nation-Socialism) (Thich Tam Duc, 2008, pp. 26-27) และชาวพุทธสมัยใหม่เห็นคุณค่าหลักธรรมดั้งเดิมที่ฝ่ายเถรวาทธำรงไว้ จึงทำให้พุทธศาสนาในเวียดนามได้ฟื้นตัวขึ้น มีการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามที่เสียหายจากภัยสงคราม โดยรัฐบาลเวียดนามได้ให้การสนับสนุนการอบรมเผยแผ่ธรรมะ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนสมณทูตกับประเทศใกล้เคียง เช่น ไทย พม่า กัมพูชา ลาว และจีน

รัฐบาลไทยและรัฐบาลเวียดนามได้บรรลุข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านวัฒนธรรมเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2539 ข้อตกลงนี้คือเครื่องหมายบอกพัฒนาการใหม่ในความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างสองประเทศ ถือเป็นอีกมิติหนึ่งของความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม ซึ่งเป็นข้อตกลงที่ครอบคลุมถึงความร่วมมือทางการศึกษา วิชาการ ความร่วมมือในด้านศิลปะ การแสดง การกีฬา และศาสนา เป็นต้น ไทยและเวียดนามได้ร่วมมือด้านศาสนาอย่างเป็นทางการขึ้นในปี พ.ศ. 2539 เมื่อนายเลอ กวางวินห์ (Le Quang Vinh) รองประธานคณะกรรมการศาสนาเวียดนามและคณะรวม 7 คน ได้เดินทางมาศึกษาดูงานด้านกิจการศาสนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ โครงสร้างของสถาบันทางศาสนาและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมทางศาสนา ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรทางศาสนา และในวันที่ 11-15 สิงหาคม พ.ศ. 2549 นายถวิล สมัครรัฐกิจ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพร้อมด้วย นางจุฬารัตน์ บุญยากร ผู้อำนวยการสำนักเลขานุการมหาเถรสมาคม และคณะได้เดินทางไปเยือนประเทศเวียดนามตามคำเชิญของคณะสงฆ์ฝ่ายเถรวาทเวียดนาม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและประเทศเวียดนาม และความสัมพันธ์ด้านการศึกษาพระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ถวายทุนอุดหนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุชาวเวียดนามที่เดินทางมาศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย จำนวน 7 รูป ศึกษาธรรม-บาลี จำนวน 5 รูป และศึกษาที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 2 รูป กิจกรรมด้านศาสนาอีกอย่างหนึ่งที่ทางสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงฮานอย และสถานกงสุลใหญ่ที่นครโฮจิมินห์ดำเนินการอยู่ในขณะนี้คือ การเชิญผ้ากฐินพระราชทานไปทอดถวายที่เวียดนามเป็นประจำทุกปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยใช้มิติด้านศาสนาเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ นอกจากนั้นทางคณะสงฆ์ไทยยังได้สร้างสำนักสงฆ์ขึ้นในเวียดนามเมื่อปี พ.ศ. 2549 คือ สำนักสงฆ์ไทยพุทธเกษร อำเภอตั้งถัน จังหวัดบาเรีย - หวงเต่า ประเทศเวียดนาม และทางมหาเถรสมาคมได้มีมติการประชุมมหาเถรสมาคมส่งพระสงฆ์ไทย จำนวน 3 รูป เพื่อไปปฏิบัติศาสนกิจเป็นพระธรรมทูต ณ สำนักสงฆ์ไทยพุทธเกษร ประเทศเวียดนาม

ปัจจัยทางด้านพุทธศาสนาถือเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ชาวไทยและชาวเวียดนามมีความใกล้ชิดและมีความเข้าใจระหว่างกันมากยิ่งขึ้น ในขณะที่ไทยส่วนใหญ่จะนับถือพุทธศาสนานิกายเถรวาท และในเวียดนามส่วนใหญ่จะนับถือพุทธศาสนานิกายมหายานก็ตาม ถือได้ว่าพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ช่วยให้คนมีความรู้สึกร่วมกันว่าเป็นเพื่อนพ้องที่นับถือศาสนาเดียวกันเป็นกลุ่มคนเดียวกัน ในฐานะที่พุทธศาสนาเป็นรากฐานของวัฒนธรรม เอกลักษณ์และมรดกของคนในภูมิภาคนี้ ผู้คนที่นับถือศาสนาเดียวกัน แม้ว่าจะต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์ ต่างภาษา แต่ก็มีความรู้สึกทางจิตวิญญาณร่วมกัน อันมีผลต่อการช่วยเสริมสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์อันดีต่อกัน คบหากันตามครรลองคำสอนของพุทธศาสนา อันเป็นพื้นฐานสำคัญของความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและเวียดนาม มีส่วนช่วยให้พระพุทธรูปในภูมิภาคนี้มีความมั่นคงถาวรต่อไป

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดการทูตเชิงวัฒนธรรม การทูตเชิงวัฒนธรรม (cultural diplomacy) หมายถึง กิจกรรมด้านวัฒนธรรมในกรอบกว้าง ๆ ทั้งภาษา ความคิด อุดมการณ์ ทศนคติ ประเพณี วิทยาการความรู้ การกีฬาและวิถีชีวิต ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องมือสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน โดยใช้แนวทางปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในลักษณะซึมลึกเพื่อให้เข้าถึงประชาชน (สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ, 2552, หน้า 72) การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไม่ว่ากับประเทศใดก็ตาม แม้ความสัมพันธ์ระดับรัฐบาลต่อรัฐบาลจะเป็นไปด้วยดีมีความใกล้ชิดสนิทสนม แต่หากในความรู้สึกของประชาชนยังมีความหวาดระแวง มีความรู้สึกถูกกดขี่ครอบงำด้วยเหตุจำเป็นทางเศรษฐกิจ มีความจงเกลียดจงชังซึ่งกันและกันจากความขัดแย้งในประวัติศาสตร์ และมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องจากความเชื่อหรืออิทธิพลของสื่อไร้พรมแดน ในขณะที่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในระดับประชาชนอาจนำไปสู่การบาดหมางและการเข้าใจผิดต่อกัน อาจยากลำบากในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระดับรัฐบาลตามมาได้อย่างง่ายดาย การส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีที่มีต่อกันในระดับประชาชนกับประชาชน (people-to-people contact) จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญและความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ให้ก้าวหน้าราบรื่น (กระทรวงการต่างประเทศ, 2548, หน้า 15)

แนวคิดเกี่ยวกับพระธรรมทูต การเผยแผ่พระพุทธศาสนาถือเป็นบทบาทที่สำคัญสำหรับพระสงฆ์ เพราะการเผยแผ่คือการช่วยให้มีการประพฤติปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าได้ส่งสาวก จำนวน 60 รูป ไปประกาศพุทธศาสนาตามเมืองต่าง ๆ ในอินเดีย โดยให้หลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ ดังนี้ “ภิกษุทั้งหลาย เธอจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชนหมู่มากเถิด” โดยวัตถุประสงค์ของการเผยแผ่เพื่อความตั้งมั่นของพระศาสนา ความสงบสุขของประชาชน และเพื่อประสานความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนในสังคม ต่อจากนั้นมาในพุทธศตวรรษที่ 3 ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช พระองค์ได้ส่งพระสงฆ์ออกไปประกาศศาสนาออกอินเดีย โดยส่งสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาและเชื่อมความสัมพันธ์กับดินแดนต่าง ๆ เป็นกุศโลบายที่ผู้ปกครองบ้านเมืองได้อาศัยพระพุทธศาสนาเป็นสื่อเชื่อมความสัมพันธ์กับกลุ่มชนในดินแดนต่าง ๆ โดยโครงการพระธรรมทูตก็ได้

อาศัยแนวทางเดียวกัน ฝ่ายบ้านเมืองได้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนในการใช้พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือสร้างความ เป็นปึกแผ่นให้สังคมภายนอกประเทศ โดยที่ฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายพระสงฆ์เองได้อาศัยซึ่งกันและกันในการรักษาสถานะอันชอบธรรมของทั้งสองฝ่ายไว้ จึงเป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในเรื่องการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม โดยอาศัยพระพุทธศาสนาที่มีองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างส่งเสริมการสร้าง ความสัมพันธ์ทั้งหลักคำสอน พิธีกรรม บุคลากรฝ่ายบ้านเมือง ในสมัยปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ นั้น คณะสงฆ์ไทยเริ่มเข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศแถบยุโรปและอเมริกา เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2501 โดย สมเด็จพระพุทธปาหังจารย์ (อาภ อาสภมมหาเถร) จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2538 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับสภามหาวิทยาลัยไทยในสหรัฐอเมริกาและกรมการศาสนาได้เริ่มดำเนินงานโครงการฝึกอบรมพระธรรมทูต สายต่างประเทศขึ้นเป็นรุ่นแรก โดยโครงการได้วางหลักสูตรการฝึกอบรมไปในแนวทางเดียวกัน มีเป้าหมายที่ชัดเจนและวิธีการในการเผยแผ่ที่แน่นอน มีประสิทธิภาพในการประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ด้านพุทธศาสนาเถรวาทต่อความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม
2. เพื่อศึกษาพุทธศาสนาเถรวาทในฐานะการทูตเชิงวัฒนธรรมที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย-เวียดนาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ 1) ศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) 2) พื้นที่ในการศึกษาแบบเจาะจง เป็นกรณีศึกษาได้แก่ วัดเถรวาท เวียดนามในนครโฮจิมินห์ ประเทศเวียดนาม 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์บุคคล จากอาชีพต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ประกอบด้วยฝ่ายไทยและฝ่ายเวียดนาม คือ ฝ่าย ไทยประกอบด้วย สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ กรมการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มหาวิทยาลัย สงฆ์ พระธรรมทูตไทยในเวียดนามและนักวิชาการ ฝ่ายเวียดนามประกอบด้วย พระสงฆ์เวียดนามในนครโฮจิมินห์ พระสงฆ์เวียดนามที่ศึกษาในไทย และพุทธศาสนิกชนชาวเวียดนาม 4) การตรวจสอบข้อมูล ได้แก่ 1) ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่ได้มา ประกอบด้วย แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ แหล่ง บุคคล 2) ตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์ จากเอกสารควบคู่กับการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ ประกอบกัน

สรุปผลการวิจัย

พบว่า 1) รูปแบบความสัมพันธ์ด้านพุทธศาสนาเถรวาทต่อความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม มีลักษณะของ ความสัมพันธ์ใน 3 รูปแบบด้วยกัน คือ ความสัมพันธ์ในรูปแบบคณะสงฆ์ ได้แก่ การสนับสนุนการศึกษาใน ต่างประเทศ การประชุมพุทธศาสนานานาชาติ และ โครงการพระธรรมทูต ความสัมพันธ์ในรูปแบบรัฐบาล ได้แก่ ความตกลงด้านวัฒนธรรม (มีการแลกเปลี่ยนดูงานทางด้านศาสนา การจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น การทอดกฐิน

พระราชทาน) ความสัมพันธ์ในรูปแบบภาคประชาชน ได้แก่ สมาคมมิตรภาพไทย-เวียดนาม สมาคมมิตรภาพเวียดนาม-ไทย สมาคมนักธุรกิจไทยในเวียดนาม คนไทยเชื้อสายเวียดนามที่มีส่วนช่วยสนับสนุนเพิ่มพูนความสัมพันธ์ภาคสังคมและประชาชนไทยและเวียดนาม 2) พุทธศาสนาเถรวาทที่มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามได้เป็นอย่างดี พุทธศาสนาถือเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมและเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนความร่วมมือระหว่างไทยกับเวียดนามให้มีความหลากหลายขึ้นมากกว่าเดิมนอกเหนือจากความร่วมมือทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งในปัจจุบันเวียดนามได้เปิดกว้างทางสิทธิเสรีภาพทางศาสนามากขึ้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์และงบประมาณที่สนับสนุนอย่างจริงจัง การทูตเชิงวัฒนธรรมที่มีพุทธศาสนาเถรวาทเป็นปัจจัยสำคัญนั้นทำให้ประชาชนของทั้งสองประเทศมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากขึ้น ช่วยให้เกิดความสามัคคีและกระชับความสัมพันธ์กับมิตรประเทศที่อยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมพุทธศาสนาเหมือนประเทศไทย นอกจากนี้จะเป็นการช่วยทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาแล้ว ยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างชาวพุทธในประเทศไทยกับชาวพุทธในต่างประเทศได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ความร่วมมือทางพุทธศาสนาของทั้งสองประเทศในด้านพุทธศาสนายังเปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนชาวไทยและชาวเวียดนามได้แสดงออกถึงความสามัคคีและมีโอกาสร่วมทำบุญด้วยกันในโอกาสต่าง ๆ ส่งผลดีต่อความสัมพันธ์ทั้งในระดับรัฐบาลและในระดับประชาชนของทั้งสองประเทศ ความสัมพันธ์ที่ดีนี้ยังมีส่วนเกื้อกูลต่อการเสริมสร้างและกระชับความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ความร่วมมือด้านวัฒนธรรมเป็นอีกมิติหนึ่งของความสัมพันธ์ไทยกับเวียดนาม โดยการที่ประชาชนของทั้งสองประเทศจะได้สร้างความคุ้นเคยกัน ได้พบปะแลกเปลี่ยนสังสรรค์ เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมและมีทัศนคติที่ดีต่อกัน อันจะเป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่ง มั่นคง และยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามด้านวัฒนธรรมนั้นอาศัยปัจจัยความสำคัญทางความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย อาทิ การแสดงนาฏศิลป์ การสอนภาษาไทย การจัดงานลอยกระทง การจัดงานสงกรานต์ เป็นต้น มีส่วนสนับสนุนความร่วมมือในด้านวัฒนธรรมของไทยและเวียดนามได้เป็นอย่างดี แต่ยังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนชาวเวียดนามได้ทุกกลุ่มและทุกระดับ การทูตเชิงวัฒนธรรมที่มีพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานทูตวัฒนธรรมสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลายในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับรัฐบาล คณะสงฆ์ และประชาชน ซึ่งประเทศไทยถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาของโลกในปัจจุบัน จึงเป็นโอกาสอันดีที่ไทยจะใช้พุทธศาสนาในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และพุทธศาสนาเถรวาทในฐานะการทูตเชิงวัฒนธรรมได้มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนาม ทำให้พุทธศาสนิกชนชาวไทยในเวียดนาม พุทธศาสนิกชนไทยเชื้อสายเวียดนาม และพุทธศาสนิกชนเวียดนาม เกิดศรัทธาและสำนึกร่วมกัน มีความใกล้ชิด รู้จัก และเข้าใจกันมากขึ้น ซึ่งพุทธศาสนาถือเป็นรากเหง้า เป็นที่มาของประเพณี วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ทั้งในทางตรงและทางอ้อมของผู้คนในภูมิภาคนี้ แม้ว่าไทยและเวียดนามจะมีความแตกต่างกันด้านระบอบการปกครอง แต่ก็ไม่ใช่ปัญหาระหว่างกันในปัจจุบัน เพราะทั้งสองประเทศต่างมีจุดร่วมทางวัฒนธรรมที่เหมือนกันคือพุทธศาสนาช่วยเสริมความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศในมิติอื่นให้ดียิ่งขึ้น

ปัจจุบันวัฒนธรรมได้กลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งทางการทูตในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการทูตเชิงวัฒนธรรมก็เป็นเครื่องมือที่สำคัญไม่น้อยไปกว่างานการทูตด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ในปัจจุบัน และยิ่งจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคต สำหรับสภาวะการณ์ปัจจุบันนี้ที่มีความขัดแย้งในแนวคิดเรื่องการปกครองระบอบต่าง ๆ และความล้มเหลวทางเศรษฐกิจ ไม่ได้นำมาซึ่งความสันติสุขของมนุษยชาติอย่างแท้จริง ตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมที่ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกัน แต่ผู้คนหลากหลายเชื้อชาติก็สามารถยอมรับความแตกต่างและซาบซึ้งในความปรารถนาและความงดงามของวัฒนธรรมของชนชาติอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่หลากหลายยิ่งขึ้น เช่น การจัดทอดผ้าป่าสามัคคี การจัดกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญทางพุทธศาสนา
2. ควรสนับสนุนการเผยแพร่พุทธศาสนาในเวียดนามให้มากยิ่งขึ้นทั้งในด้านการศึกษา (คันถุระ) การปฏิบัติ (วิปัสสนาธุระ) สนับสนุนส่งเสริมโครงการพระธรรมทูตในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในต่างแดน
3. ควรสนับสนุนส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านให้เป็นยุทธศาสตร์ร่วมสี่ฝ่าย คือ ไทย-ลาว-เวียดนาม-กัมพูชา ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบ Package Tour แสงบุญไหว้พระ 4 ประเทศ โดยอาศัยเส้นทางบก เส้นทางหมายเลข 9 ตามโครงการ EWEC จากมุกดาหารไปสะหวันนะเขตถึงเมืองเว้ในเวียดนาม เส้นทางหมายเลข 8 จากจังหวัดนครพนมผ่านแขวงคำม่วนไปยังเมืองวิงห์ในเวียดนาม หรือเส้นทางด้านใต้โดยเริ่มจากกรุงเทพฯ-อรัญประเทศ-เสียมราฐ-พนมเปญ-โฮจิมินห์

บรรณานุกรม

กระทรวงการต่างประเทศ. (2548). *การทูตยุคใหม่หัวใจคือประชาชน กุมภาพันธุ์ 2544 – มกราคม 2548*.

กรุงเทพฯ: ไชเบอร์พรีน.

คุณ โทจันทร์. (2545). *พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้งเฮ้าส์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2540). *พุทธศาสนาในเอเชีย*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ. (2552). *คำศัพท์-คำย่อ การทูตและการต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2534). *รายงานวิจัยพุทธศาสนากับความชอบธรรมทางการเมือง กรณีเปรียบเทียบประเทศไทย ลาว และกัมพูชา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หว่าง คัก นาม. (2550). *ความเป็นมาแห่งการพัฒนาความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม (1976-2000)*.

กรุงเทพฯ: สามสภา.

Ha Van Tan. (2008). *Buddhist temples in Vietnam*. Ha Noi: The Gioi Publishere.

Thich Tam Duc. (2008). *Buddhist solutions*. Ha Noi: Nha xuất ban ton giao.

ปัญหาการจัดการพื้นที่มรดกโลกในเขตอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา:

พระราชวังโบราณ, วัดพระศรีสรรเพชญ์, วิหารมงคลบพิตร,

พระบรมราชานุสาวรีย์พระเจ้าอู่ทอง และบึงพระราม

**WORLD HERITAGE SITE MANAGEMENT AND LANDSCAPE
IMPROVEMENT IN AYUTTHAYA HISTORIC CITY: CASE STUDIES OF
ANCIENT PALACE, WAT PHRASISANPHET, WIHAN PHRAMONGKHON
BOPHIT, KING U-THONG MONUMENT, AND PHRARAM PARK**

อรัทัย เจริญเรืองเดช*

Oratai Charoenruengdech

รองศาสตราจารย์ ดร.อลิศรา มีนะกนิษฐ**

Assoc.Prof. Alisara Menakanit, Ph.D.

ศาสตราจารย์อรศิริ ปาณินท์***

Prof. Ornsiri Panin

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา บริเวณพระราชวังโบราณ วัดพระศรีสรรเพชญ์ วิหารมงคลบพิตร พระบรมราชานุสาวรีย์พระเจ้าอู่ทองและบึงพระราม วิธีเก็บข้อมูลคือ การสืบค้นเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์ภาคสนาม การสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญ และบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาของการอนุรักษ์อุทยานประวัติศาสตร์

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นปัจจัยปัญหาการจัดการพื้นที่มรดกโลกแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ โดยกรมศิลปากรจัดทำแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา แต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามแผนแม่บท ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาและเสนอแนะแนวทางแก้ไขต่อไป 2) ด้านกายภาพ ได้แก่ ขาดการให้ความสำคัญกับพื้นที่โดยรอบของโบราณสถาน การใช้สอย

* นิสิต โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาพืชสวน คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*** ศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โบราณสถานใช้เทคนิคและวิทยาการที่ไม่เหมาะสมทำให้คุณค่าและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ลดลง ที่ตั้งและขอบเขตโบราณสถานไม่ได้รับการสงวนรักษาอย่างเข้มงวดโดยยินยอมให้มีการปลูกสร้างสิ่งแปลกปลอมขึ้น การออกแบบพื้นที่และสิ่งปลูกสร้างส่งผลกระทบต่อสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมกับโบราณสถานและพื้นที่โดยรอบ ขาดความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ในการดูแลพื้นที่โบราณสถานและพื้นที่โดยรอบ

ข้อเสนอแนะคือ 1) ด้านการบริหารจัดการ ควรประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยยึดแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นเกณฑ์ในการพัฒนาให้ไปในทิศทางเดียวกัน 2) ด้านกายภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรปฏิบัติตามกฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์และบูรณะ โบราณสถานและแหล่งที่ตั้งขององค์การยูเนสโก อย่างเคร่งครัด

คำสำคัญ: มรดกโลก, อุทยานประวัติศาสตร์, พระราชวังโบราณ, วัดพระศรีสรรเพชญ์, วิหารมงคลบพิตร, พระบรมราชานุสาวรีย์พระเจ้าอู่ทอง, บึงพระราม, การจัดการพื้นที่มรดกโลก

ABSTRACT

This research aims to study the area management problems of the Ayutthaya Historical Park, the Ancient Palace, Wat Phra Sri Sanphet, Wihan Phramongkhon Bophit, King U-Thong Monument and Phra Ram Park. The data are collected by means of retrieval of relevant documents, field observations, and interviews of groups of scholars, experts and personnel of relevant agencies from both public and private sectors. They are later descriptively analyzed to propose the solution to the park conservation.

The study points out two areas of management problems of world heritage - management and physical issues. In terms of management, the Department of Fine Arts has the master plan to conserve and develop the Ayutthaya Historical Park but fails to achieve the plan's objectives. The researcher will study problem factors and further propose solutions. Regarding the physical issue, the following five problems are found: 1) no attention is paid to the historical site surroundings, 2) no proper techniques and methods are employed to care of the ancient sites, resulting in the reduction of their value and historical evidence, 3) there is no strict regulation to control the construction around the ancient sites, 4) the design of the area and the new constructions is not environment friendly to the ancient sites and vicinity, and 5) the staff lack serious care of the ancient sites and vicinity.

In terms of administration, it is suggested that 1) there should be coordination among relevant agencies from both public and private sectors, based on the standard of the master plan for conservation and development of the Ayutthaya Historical Park, and 2) physically, relevant agencies from both public and private sectors should strictly follow the UNESCO's International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites.

Keywords: word heritage. historical. ancient palace. Wat Phrasisanphet. Wihan Phramongkhon Bophit. King U-Thong Monument. Phraram Park. world heritage site management.

บทนำ

พื้นที่ทำการศึกษาคือ บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาซึ่งประกอบด้วย พระราชวังโบราณ วัดพระศรีสรรเพชญ์ วิหารมงคลบพิตร พระบรมราชานุสาวรีย์พระเจ้าอู่ทอง และบริเวณบึงพระราม โดยพื้นที่ทั้งหมดนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งทางประวัติศาสตร์ เพราะจากหลักฐานทางวิชาการเชื่อว่า สมเด็จพระเจ้าอู่ทองได้สถาปนาเมืองกรุงทพทวารวดีศรีอยุธยาขึ้นครั้งแรก ณ บริเวณนี้ โดยมีพระราชวังเดิมตั้งอยู่ทางด้านทิศเหนือของเกาะซึ่งปัจจุบันคือวัดพระศรีสรรเพชญ์ ส่วนบริเวณทางทิศใต้ของวัดพระศรีสรรเพชญ์คือที่ตั้งของวิหารพระมงคลบพิตร ซึ่งสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น รวมทั้งตำแหน่งที่ตั้งของพระบรมราชานุสาวรีย์พระเจ้าอู่ทอง และบึงพระรามนั้นเคยเป็นทุ่งหนองโสน ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งแรกของพระนครศรีอยุธยาเมื่อครั้งสร้างกรุง (พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 2, 2516)

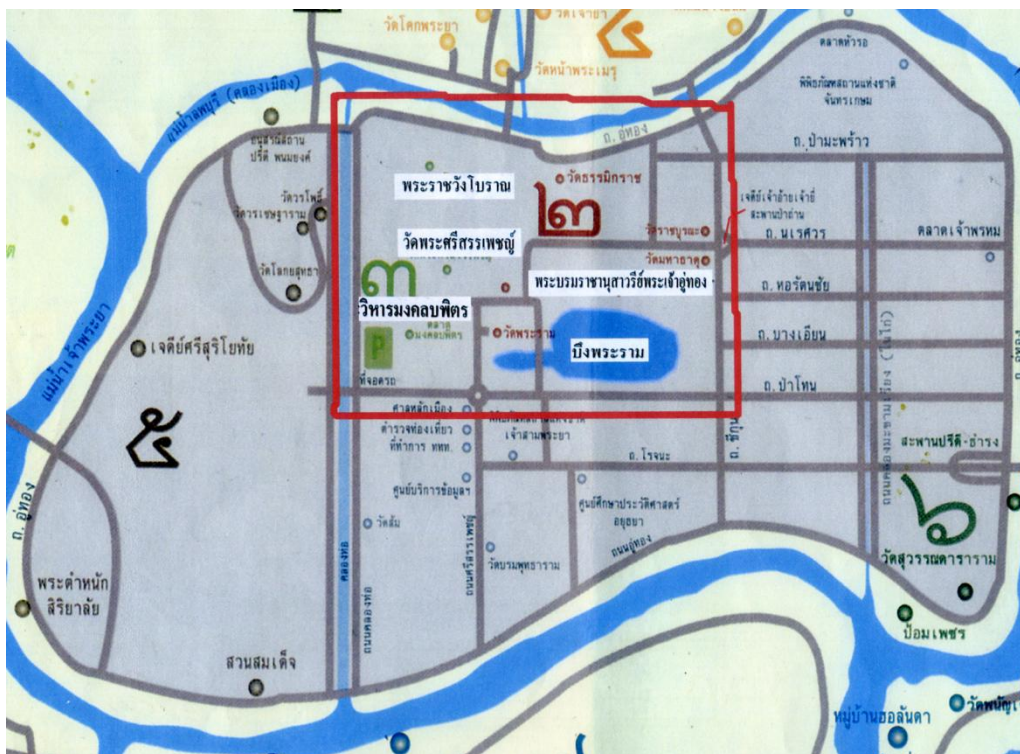
พื้นที่แห่งนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ซึ่งส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาจำนวนมาก ทำให้หน่วยงานของรัฐมีนโยบายในการพัฒนาพื้นที่ทางด้านสาธารณูปโภค เพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง รวมถึงหน่วยงานเอกชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้ามามีบทบาทต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพื้นที่แห่งนี้เช่นกัน การดำเนินการบางอย่างมีวัตถุประสงค์ที่สวนทางกับหลักการอนุรักษ์ จึงทำให้หลักฐานทางประวัติศาสตร์เหล่านี้กำลังถูกทำลายหรือถูกลดทอนความสำคัญลง ก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายด้าน จากการสำรวจพื้นที่ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2552 พบว่า มีการบุกรุกพื้นที่ของร้านค้าที่ตั้งอยู่บริเวณโดยรอบเขตพระราชวังโบราณและวิหารมงคลบพิตร โดยร้านค้าบางแห่งก่อสร้างอยู่ในตำแหน่งที่บดบังความงามของโบราณสถานและทำลายความงามทางด้านภูมิทัศน์อย่างชัดเจน รวมถึงการจัดการพื้นที่จอดรถซึ่งไม่เพียงพอจนบางครั้งบุกรุกเข้าไปจอดในพื้นที่โบราณสถาน

ตำแหน่งที่ตั้งพระบรมราชานุสาวรีย์พระเจ้าอู่ทองและบริเวณบึงพระราม ปัจจุบันเปิดเป็นสวนสาธารณะสำหรับประชาชน หน่วยงานของรัฐออกแบบพื้นที่ใช้งานและก่อสร้างอาคารบริเวณทางทิศใต้ของบึงพระราม แต่ไม่ได้รับการตอบสนองจากผู้เข้ามาใช้งาน ทำให้กลายเป็นพื้นที่รกร้าง เกิดความไม่สวยงามด้านภูมิทัศน์และสิ้นเปลืองงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ ปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้พื้นที่มรดกโลกที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณสถานลดคุณค่าลง (เดลินิวส์, ออนไลน์, 2551)

ดังนั้นเพื่อศึกษาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดขึ้น งานวิจัยนี้จึงนำหลักเกณฑ์การบริหารจัดการมรดกโลกขององค์การยูเนสโกมาเป็นกรอบแนวคิด รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาพื้นที่ และเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่มรดกโลกเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ งานวิจัยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะพื้นที่ที่มีความสำคัญยิ่งคือ พระราชวังโบราณ วัดพระศรีสรรเพชญ์ วิหารพระมงคลบพิตร พระบรมราชานุสาวรีย์พระเจ้าอู่ทอง และบริเวณบึงพระราม อยู่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ครอบคลุมพื้นที่ใจกลางเมืองและพื้นที่ด้านทิศเหนือของเขตเทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ภาพที่ 1) ซึ่งจากหลักฐานทางวิชาการ เชื่อว่าพื้นที่แห่งนี้ในอดีตเคยมีบ้านเมืองตั้งอยู่ก่อนเรียกว่า “เมืองโยชยาศรีรามเทพนคร” รวมทั้งเป็นที่แรกที่สมเด็จพระเจ้าอู่ทองได้ตั้งรากฐานเมื่อครั้งสถาปนาเมืองกรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา โดยเรียกบริเวณนี้ว่า ทู่งหนองโสน พื้นที่แห่งนี้ได้รับการแต่งตั้งเป็นอุทยานประวัติศาสตร์เมื่อ ปี พ.ศ. 2519 (สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2526)

ขอบเขตพื้นที่วิจัย

ที่มา: ธวัชชัย องค์กรวิเวทย์ (2550)

ภาพที่ 1 ขอบเขตพื้นที่วิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แผนแม่บทเพื่อการจัดการแหล่งมรดกโลกยูเนสโก
2. แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
3. กฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์และบูรณะ โบราณสถานและแหล่งที่ตั้ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทำความเข้าใจเกณฑ์การอนุรักษ์พระนครศรีอยุธยาภายใต้กรอบการบริหารจัดการมรดกโลกและกฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์และบูรณะ โบราณสถานและแหล่งที่ตั้ง

2. เพื่อศึกษาปัญหาของการใช้พื้นที่และการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เฉพาะบริเวณพระราชวังโบราณ วัดพระศรีสรรเพชญ์ วิหารพระมงคลบพิตร พระบรมราชานุสาวรีย์พระเจ้าอู่ทอง และบริเวณบึงพระราม

3. เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาในพื้นที่ศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ตามเกณฑ์ มรดกโลก และกฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์และบูรณะโบราณสถานและแหล่งที่ตั้ง

วิธีดำเนินการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจพื้นที่ ศึกษาแผนที่และภาพถ่ายทางอากาศ สืบเสาะเอกสารข้อมูลสัมภาษณ์ ผู้ใช้พื้นที่ (เจ้าของกิจการร้านค้า, ชุมชน ฯลฯ) รวมทั้งสัมภาษณ์บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

ผลการวิจัย

แผนบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกยูเนสโก กรอบแนวคิดสำคัญในระบบการจัดการมรดกโลกคือ การแบ่งพื้นที่ การดูแลและจัดการแหล่งมรดกโลกโดยใช้กฎหมายกำหนดแบ่งเขตพื้นที่ออกเป็นสองส่วน ได้แก่ เขตพื้นที่คุ้มครองโบราณสถาน (core zone) และเขตพื้นที่กันชน (buffer zone) โดยมีการคุ้มครองอย่างเข้มงวดในพื้นที่คุ้มครองโบราณสถาน ห้ามไม่ให้มีที่อยู่อาศัยของมนุษย์ และควบคุมการก่อสร้างเพิ่มเติมอย่างเข้มงวด ห้ามมิให้มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ นอกเหนือจากงานด้านการอนุรักษ์เท่านั้น และมีการจัดการเข้าเยี่ยมชมที่เหมาะสม รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแผนการจัดการดังต่อไปนี้

1. การจัดการทรัพยากรและการปกป้องรักษา ควรมีการเตรียมพร้อมสำหรับการขยายตัวของเมือง การเผชิญกับปัญหาทางธรรมชาติ และปัญหาจากการกระทำของมนุษย์ มีการเสนอกิจกรรมเพื่อวางแผนบุคลากรที่มีความสามารถรักษาและคุ้มครองแหล่งมรดกให้คงอยู่ทั้งคุณค่าและความสมบูรณ์ครบถ้วน

2. การใช้งานของมนุษย์ (การเข้าถึงแหล่งมรดก การมีส่วนร่วม ความสามารถในการรองรับ) ต้องจัดการบริหารให้มีความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการท่องเที่ยว ความสามารถในการรองรับจะต้องไม่ล่วงล้ำพื้นที่มรดกโลก นักท่องเที่ยวมีความพอใจและมีผลทางลบน้อยที่สุดต่อชุมชนและทรัพยากร

3. การวิจัยและการเฝ้าระวัง มีการประเมินผล รวบรวมข้อมูลและแบ่งปันข้อมูลเพื่อพัฒนาตรวจเช็คความเสียหายที่เกิดขึ้นและเฝ้าระวังดูแลจนกว่าจะแก้ไขแต่ละปัญหาได้ พร้อมประเมินสภาพเพื่อรายงานต่อคณะกรรมการมรดกโลกอย่างเป็นทางการทุก 6 ปี หรือตามกำหนดที่ได้ระบุไว้โดยคณะกรรมการมรดกโลก

4. การบริหารจัดการแยกออกในส่วนที่สำคัญคือ มีการจัดการงบประมาณที่เพียงพอต่อการอนุรักษ์ การจัดการ และการพัฒนาแหล่งต่าง ๆ แหล่งเงินทุนงบประมาณจากรัฐบาลส่วนกลาง งบประมาณระดับจังหวัด

5. การศึกษา ส่งเสริมให้การศึกษา มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ สำหรับทุกคนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับแหล่งมรดกโลก ทั้งนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ รวมถึงนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งมรดกโลกในพื้นที่ของตนและร่วมกันปกป้องคุ้มครองอย่างถูกต้องและเหมาะสม

6. การตลาด ควรมีแผนการตลาดซึ่งครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของทางการและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน รวมถึงดูแลรักษาทักษะสินของแหล่งมรดกโลกทางด้านอื่น ๆ โดยผนวกเข้ากับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพื้นที่แหล่งมรดกโลก (สำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา, 2551)

นอกเหนือจากแผนแม่บทเพื่อการจัดการแหล่งมรดกโลกที่องค์การยูเนสโกได้ส่งเสริมให้นำไปเป็นแนวปฏิบัติแล้วนั้น องค์การยูเนสโกยังได้ลงมติเห็นชอบจัดตั้งให้มีกฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์และบูรณะโบราณสถาน รวมถึงแหล่งที่ตั้งเพื่อเป็นพื้นฐานซึ่งแต่ละประเทศต้องรักษาให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน โดยนำไปประยุกต์ใช้ภายใต้กรอบแห่งวัฒนธรรมและประเพณีของตน โดยรายละเอียดกฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์บูรณะโบราณสถาน และแหล่งที่ตั้ง: กฎบัตรเวนิส เมืองเวนิส พฤษภาคม พ.ศ. 2507 (ค.ศ. 1964) มีดังนี้

1. เป็นพื้นฐานแนวทางในการสงวนรักษาและบูรณะอาคารโบราณให้แต่ละประเทศนำไปประยุกต์ใช้ภายใต้กรอบแห่งวัฒนธรรมของตน
2. ใช้แทนกฎบัตรเฮนส์ ค.ศ. 1931 (พ.ศ. 2474)
3. โบราณสถานไม่ครอบคลุมเฉพาะสถาปัตยกรรม แต่รวมถึงพื้นที่ที่สำคัญ หรือเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ และไม่เจาะจงเฉพาะงานศิลปะที่ยิ่งใหญ่ แต่รวมถึงงานธรรมดาสามัญ
4. ต้องนำเทคนิควิทยาการทุกสาขามาใช้ในการศึกษาและคุ้มครองมรดกทางสถาปัตยกรรม
5. การอนุรักษ์ต้องเล็งเห็นคุณค่างานศิลปะและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน
6. การอนุรักษ์โบราณสถาน ต้องได้รับการดูแลอย่างถาวร
7. การใช้สอยโบราณสถานเพื่อประโยชน์ของสังคมต้องไม่เปลี่ยนแปลงผังบริเวณหรือการตกแต่งอาคาร
8. การอนุรักษ์โบราณสถานต้องสงวนรักษาบริเวณที่ตั้งให้เหมาะสมกับขนาดของ โบราณสถานดั้งเดิมให้ยังคงอยู่และไม่ยินยอมให้มีสิ่งปลูกสร้างหรือทำลายเปลี่ยนแปลงแก้ไข
9. ไม่อนุญาตให้เคลื่อนย้ายโบราณสถานทั้งหมดหรือบางส่วน เว้นแต่มีเหตุผลสำคัญยิ่ง
10. แยกงานจิตรกรรม ประติมากรรมหรือองค์ประกอบตกแต่งออกจากโบราณสถานนั้นได้ในกรณีที่เหมาะสมเพื่อรักษางานเหล่านั้นไว้ได้
11. ก่อนการบูรณะต้องศึกษาทาง โบราณคดี ประวัติศาสตร์ โบราณสถานและขั้นตอนการบูรณะต้องมีความชำนาญเฉพาะสาขา มุ่งรักษาคุณค่าทางศิลปะและประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานของความเคารพต่อวัสดุเดิม
12. การเสริมความแข็งแรงของโบราณสถานด้วยเทคนิคสมัยใหม่กรณีเทคนิคเดิมไม่มีประสิทธิภาพ โดยเทคนิคสมัยใหม่ต้องมีข้อมูลทางวิชาการยืนยันและมีประสบการณ์การใช้เป็นเครื่องพิสูจน์
13. โบราณสถานที่มีการก่อสร้างยุคต่าง ๆ ทับซ้อนกัน การเปิดเผยชั้นล่างที่ซ่อนอยู่ให้ทำได้ในกรณีพิเศษ และทำเพียงเล็กน้อยโดยสิ่งที่ซ่อนอยู่ต้องมีคุณค่าอย่างสูงด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีและสุนทรียภาพ การประเมินและการตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับใครเพียงผู้เดียวมิได้
14. การซ่อมแซมต้องกลมกลืนกับสภาพโดยรวมแต่ต้องแสดงให้เห็นความแตกต่าง เพื่อไม่ให้เกิดการบูรณะสร้างหลักฐานที่เป็นเท็จ

15. ห้ามต่อเติมอาคาร โบราณสถาน เว้นแต่ส่วนต่อเติมไม่มีผลกระทบต่ออาคาร โบราณสถาน แหล่งที่ตั้ง สมดุลขององค์ประกอบ และความสัมพันธ์ของโบราณสถานต่อสิ่งแวดล้อม

16. ต้องดูแลแหล่งที่ตั้งของโบราณสถานเป็นพิเศษ รักษาลักษณะที่กลมกลืน ให้โบราณสถานได้รับการนำเสนอในสภาพที่เหมาะสม

17. การขุดค้น โบราณสถานควรให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักการระหว่างประเทศสำหรับขุดค้นทางโบราณคดีซึ่งยูเนสโกรับรอง (พ.ศ. 2499) และนำเสนอโดยไม่บิดเบือนความหมาย

18. การดำเนินงานอนุรักษ์ ต้องมีการบันทึกข้อมูลทุกขั้นตอน รายงานการวิเคราะห์วิจารณ์ พร้อมแบบและภาพถ่ายเสมอ รวบรวมไว้ในหอจดหมายเหตุและจัดพิมพ์เผยแพร่ (กองโบราณคดี กรมศิลปากร, 2532)

จากการสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนศึกษาจากเอกสารรายงานผลการศึกษาดำเนินการบริหารจัดการ โบราณสถาน และมรดกโลกขององค์การยูเนสโก 2 ด้านคือ ด้านการบริหารจัดการ (ตามแผนแม่บทเพื่อการจัดการแหล่งมรดกโลก) และด้านกายภาพ (ตามกฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์และบูรณะ โบราณสถานและแหล่งที่ตั้ง) สรุปปัญหาของการใช้พื้นที่ได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ สำหรับพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา นั้น กรมศิลปากร ได้มีการจัดทำแผนแม่บทขึ้นเพื่อยึดเป็นหลักปฏิบัติในการบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่ โดยมีแผนการใช้ที่ดิน แผนงานโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และบูรณะโบราณสถาน แผนพัฒนาและปรับปรุงสาธารณูปโภคและสาธารณูปการหลัก แผนบูรณะและปรับปรุงภูมิทัศน์ แผนพัฒนาและปรับปรุงชุมชนในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ แผนพัฒนาสำนักงานและกำลังคนในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ แผนงานบริการวิชาการและการท่องเที่ยว แผนงานเศรษฐกิจและสังคม (แผนการเพิ่มรายได้และอาชีพ) แผนโยกย้ายโรงงานอุตสาหกรรมและการปรับการใช้พื้นที่ การทบทวนนโยบายการใช้ที่ดิน (กองโบราณคดี กรมศิลปากร, 2532)

เมื่อวิเคราะห์แผนแม่บทพบว่ามีความสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการมรดกโลก ได้แก่

แผนที่ 1 การใช้ที่ดิน การจัดการแบ่งความสำคัญของพื้นที่ในการใช้ที่ดินและการจัดการพื้นที่เพื่อรองรับการใช้งานในอนาคต สอดคล้องกับ ข้อที่ 1 การจัดการทรัพยากรและการป้องกันรักษา

แผนที่ 2 แผนงานโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และการบูรณะ สอดคล้องกับข้อที่ 1 การจัดการทรัพยากร และการป้องกันรักษา

แผนที่ 3 แผนพัฒนาและปรับปรุงสาธารณูปโภคและสาธารณูปการหลัก งานจัดระบบการสัญจร แผนงานระบบไฟฟ้าและโทรศัพท์ แผนป้องกันอุบัติภัยและการรักษาความปลอดภัย สอดคล้องกับข้อที่ 1 การจัดการทรัพยากร และการป้องกันรักษา ในประเด็นเรื่องการเตรียมพร้อมสำหรับการขยายตัวของเมือง การเผชิญกับปัญหาทางธรรมชาติและผลกระทบของมนุษย์ รวมถึงสอดคล้องกับข้อที่ 2 การใช้งานของมนุษย์

แผนที่ 4 แผนบูรณะและปรับปรุงภูมิทัศน์

แผนที่ 5 แผนพัฒนาและปรับปรุงชุมชนในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ สอดคล้องกับข้อที่ 1 การจัดการทรัพยากรและการป้องกันรักษา

แผนที่ 6 แผนพัฒนาสำนักงานและกำลังคนในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ เพื่อบริการด้านวิชาการและการท่องเที่ยว ประสานงานสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงประเมินความเสียหายด้านการอนุรักษ์ สอดคล้องกับข้อที่ 1 การจัดการทรัพยากรและการป้องกันรักษา ในประเด็นด้านการเสนอกลยุทธ์ เพื่อวางแผนบุคลากร รวมถึงสอดคล้องกับข้อที่ 3 การวิจัยและเฝ้าระวัง ซึ่งระบุไว้ว่า องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องมีบุคลากรในการประเมินผลต่าง ๆ และประสานงานกับหน่วยงานมรดกโลก

แผนที่ 7 แผนงานบริการวิชาการและการท่องเที่ยว การให้ข่าวสารเพื่อความรู้และความเข้าใจ ความสำคัญของโบราณสถานในนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา สอดคล้องกับข้อที่ 5 การศึกษาส่งเสริมให้การศึกษา

แผนที่ 8 แผนงานเศรษฐกิจและสังคม (แผนการเพิ่มรายได้และและอาชีพ) แผนการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ชุมชนซึ่งเกิดจากเศรษฐกิจการท่องเที่ยว สอดคล้องกับข้อที่ 6 การตลาด

แผนที่ 9 แผนโยกย้ายโรงงานอุตสาหกรรมและการปรับการใช้พื้นที่ สอดคล้องกับข้อที่ 1 การจัดการทรัพยากรและการป้องกันรักษา

แผนที่ 10 การทบทวนนโยบายการใช้ที่ดิน สอดคล้องกับข้อที่ 3 การวิจัยและเฝ้าระวัง

จากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า กรมศิลปากร ได้จัดทำแผนแม่บทนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาให้สอดคล้องกับแผนแม่บทเพื่อการจัดการแหล่งมรดกโลกเกือบทุกข้อ แต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามแผนแม่บท

2. ด้านกายภาพ พบปัญหาคือ โบราณสถานบางแห่งเน้นเฉพาะสถาปัตยกรรมเท่านั้นขาดการให้ความสำคัญกับพื้นที่โดยรอบ การใช้สอยโบราณสถานเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่เป็นประโยชน์ของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงผังบริเวณและนำเทคนิควิทยาการที่ไม่เหมาะสมมาใช้ตกแต่งอาคารทำให้คุณค่าและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ลดลง ที่ตั้งและขอบเขตของโบราณสถานไม่ได้รับการสงวนรักษาอย่างเข้มงวดโดยยินยอมให้มีการปลูกสร้างสิ่งแปลกปลอมและรื้อทำลายโบราณสถานเดิม การออกแบบพื้นที่และสิ่งปลูกสร้างบริเวณโดยรอบโบราณสถานส่งผลกระทบต่อแหล่งที่ตั้งและลดคุณค่าของพื้นที่ พร้อมทั้งสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมให้กับโบราณสถาน ขาดความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ในการดูแลพื้นที่โบราณสถานและพื้นที่โดยรอบจนเกิดความไม่เหมาะสมทางด้านกิจกรรมของชุมชนต่อการใช้พื้นที่ ส่งผลให้โบราณสถานและพื้นที่โดยรอบถูกทำลาย

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ดำเนินการสำเร็จลุล่วงตรงตามวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งที่ตั้ง ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรประสานความร่วมมือและวางขอบเขตอำนาจความรับผิดชอบให้ชัดเจน โดยยึดแผนแม่บทเป็นหลักในการพัฒนาพื้นที่

2. ด้านกายภาพ ควรให้ความสำคัญบริเวณพื้นที่โดยรอบโบราณสถานไม่เน้นเฉพาะแต่โบราณสถานเท่านั้น ไม่อนุญาตให้มีการเปลี่ยนแปลงผังบริเวณหรือตกแต่งอาคารที่ส่งผลกระทบต่อโบราณสถาน ที่ตั้งและ

ขอบเขตโบราณสถานต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเข้มงวดโดยไม่ยินยอมให้มีการปลูกสร้างบุกรุกหรือรื้อทำลายไม่ว่าในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น การออกแบบปรับปรุงพื้นที่โดยรอบโบราณสถานต้องมีความชำนาญเฉพาะสาขามุ่งรักษาและสงวนคุณค่าทางประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลแหล่งที่ตั้ง ความเหมาะสมของพื้นที่ก่อนการดำเนินงาน เพื่อลดผลกระทบต่อโบราณสถานและสภาพแวดล้อม และต้องลดปัญหาการทับซ้อนทางด้านกฎหมายที่มีอยู่หลายฉบับ เกี่ยวเนื่องกับหลายกระทรวง โดยการกำหนดแนวทางการใช้กฎหมายให้ไปในทิศทางเดียวกัน และควรให้ความรู้แก่ประชาชนมากขึ้น เพื่อลดการกระทำผิดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อันจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่โบราณสถานและแหล่งที่ตั้ง

บรรณานุกรม

- กองโบราณคดี กรมศิลปากร. (2532). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติการอนุรักษ์อนุสรณ์สถานและแหล่งโบราณคดี*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- _____. (2537). *แผนแม่บทโครงการอนุรักษ์และพัฒนามรดกประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สารรังสรรค์.
- ดำรงราชานุภาพ, กรมพระยา. (2516). พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 2. ใน *หนังสืออนุสรณ์งานสถาปนากิจศพ นายชาญชัย ณ ป้อมเพชร์*. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.
- ธวัชชัย องค์กรวิวัฒน์. (2550). *ท่องเที่ยวเรียนรู้อยุธยา*. กรุงเทพฯ: มิวเซียมเพรส.
- วธ. ตรวจสอบอยุธยาหวั่นโดนถอดอยุธยาจากมรดกโลก. (2551, 29 พฤษภาคม). *เดลินิวส์*, หน้า 23.
- สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2526). *ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- สำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา. (2551). *สรุปการประชุมสัมมนา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และพัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

นวัตกรรมต้นแบบธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อระบบ e-Auction และ Group purchasing

INNOVATIVE E-BUSINESS PHOTOTYPE FOR E-AUCTION AND GROUP PURCHASING

อัครักษ์ จิระเมธากร*

Akkarak Jirametakorn

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มงคลชัย วิริยะพินิจ**

Asst.Prof. Mongkolchai Wiriyapinit, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกรี สินธุภิญโญ***

Asst.Prof. Sukree Sinthupinyo, Ph.D.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นำเสนอต้นแบบการทำธุรกิจ e-commerce โดยมุ่งเน้นการค้าระหว่างองค์กรกับองค์กร (B2B) เนื่องจากในปัจจุบันมีบริษัทที่เป็น B2B อยู่จำนวนมาก โดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ในประเทศไทย และอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการทำตลาด การขาย หรือการสร้างแบรนด์ ซึ่งรวมถึงผู้ผลิต (OEM) ที่เริ่มใช้ช่องทางผ่านทางเว็บไซต์ไปสู่ตลาดหรือลูกค้าคนสุดท้าย งานวิจัยนี้ได้มุ่งเน้นการพัฒนา ระบบ e-auction และ Group purchasing ในธุรกิจ B2B โดยการประมูลแบบเปิดราคา (e-auction) เป็นแนวคิดที่ต้องการรวบรวมผู้ซื้อและผู้ขายทั่วโลกให้มาทำการประมูลซื้อขายผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผู้เสนอราคาต่ำสุด (reverse auction) จะได้สิทธิ์ในการทำธุรกรรมกับสินค้านั้น และ Group purchasing เป็นแบบจำลองที่ใช้เป็นข้อต่อรองในการซื้อขายสินค้าโดยการรวมกลุ่มกันซื้อผ่านระบบ e-commerce เพื่อให้ได้รับส่วนลดหรือเงื่อนไขพิเศษอื่น ๆ ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองทางการค้า และเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้องค์กรให้ประสบความสำเร็จในการลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ โดยผลจากการวิจัยทำให้ทราบถึงกระบวนการซื้อขาย วิธีการทำงาน ปัญหาหรือประโยชน์ ผลกระทบด้านต่าง ๆ ของการซื้อขายแบบ e-auction และ Group purchasing

คำสำคัญ: พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์, การประมูลแบบเปิดราคา, การรวมกลุ่มกันซื้อ

* สาขาวิชาธุรกิจเทคโนโลยีและการจัดการนวัตกรรม (สหสาขา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาพาณิชยศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ABSTRACT

This research presented an innovation in e-commerce business with focus on business-to-business market (B2B). There are many companies doing B2B businesses in Thailand especially small and medium enterprises (SME). Internet is an effective channel for communication, marketing, sales or branding. This includes a manufacturing sector that activates the channel through to the final customer. This study focused on the e-auction trading and group purchasing in B2B. The e-auction is the idea to bring buyers and sellers around the world to the auction via the Internet. People who take the lowest bid (reverse auction) will get the right to sell. Group purchasing is the model that aggregates volume of purchasing to obtain discount or other special condition and increases of bargaining power of purchasing. This is a key factor of organization to succeed in reducing cost of product or service. The research result led to understand the process and operation of e-auction and group purchasing and analyze what could be trouble or benefit.

Keywords: e-commerce. e-auction. group purchasing.

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจัยหลัก ๆ ที่มีส่วนส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ แรงผลักดันด้านสภาพเศรษฐกิจและทางด้านสังคม แรงผลักดันด้านเทคโนโลยี แรงผลักดันทางการตลาด การแข่งขันทางธุรกิจที่ต้องการการตอบสนองลูกค้าที่รวดเร็วและเข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาสนับสนุนหรือช่วยในการปรับปรุงส่วนผสมทางการตลาด (4P's; product, price, place, promotion) ดังนั้น การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของการช่วยเพิ่มศักยภาพในการบริหารงานของธุรกิจ คุณลักษณะสำคัญหรือข้อได้เปรียบของ e-commerce เมื่อเทียบกับการค้าแบบดั้งเดิม ได้แก่ การมีอยู่ทุกหนแห่ง (ubiquity) โดยใช้วิธีขายผ่านร้านค้าเสมือนบนเว็บไซต์ การแปลงสินค้าให้อยู่ในรูปของ digital product การเข้าถึงได้จากทุกที่ทั่วโลกโดยมีมาตรฐานเดียวกัน มีความสมบูรณ์ของข้อมูลมากกว่า สามารถส่งตรงไปยังลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้ง่ายและมีค่าใช้จ่ายต่ำ ความสามารถในการนำเสนอข้อมูลที่ซับซ้อนได้มากกว่า การรวบรวมข้อมูลและการจับคู่ สามารถทราบรายละเอียดของสินค้าและนำมาเปรียบเทียบราคาและคุณสมบัติได้ง่ายเพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อ และจุดเด่นที่สำคัญของ e-commerce คือ สามารถที่จะสร้างการตลาดส่วนบุคคลขึ้นมาได้ (personalization) และสามารถสร้างเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ตามของลูกค้าต้องการได้ (customization)

สำหรับปัญหาที่ผู้วิจัยพบในธุรกิจ B2B e-commerce คือ มีตลาดกลางพาณิชย์ธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (e-market place) อยู่น้อยราย รวมถึงผู้ขายและผู้ซื้อยังมีจำนวนที่ไม่มากเช่นกันเมื่อเปรียบเทียบกับธุรกิจแบบ B2C (business-to-customer) และแบบจำลองธุรกิจ (business model) ของ e-market place นั้น ยังไม่มีพัฒนาแบบการการค้า ดังนั้นเพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการ B2B ได้ใช้ประโยชน์จาก e-commerce มากที่สุด เพื่อสามารถแข่งขันกับผู้ค้ารายอื่น ได้อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการวิจัยและพัฒนาระบบ e-commerce ในประเทศไทย

โดยนำเสนอแนวคิดการการค้าผ่าน e-commerce ได้แก่ 1) การประมูลแบบเปิดราคา (e-auction) เป็นแนวคิดที่ต้องการรวบรวมผู้ซื้อและผู้ขายให้มาทำการประมูลซื้อขายผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผู้เสนอราคาต่ำสุด (reverse auction) จะเป็นผู้ได้สิทธิ์ในการทำธุรกรรมกับสินค้านั้นต่อไป ระบบ e-auction นั้น เป็นส่วนหนึ่งของระบบ e-commerce ซึ่งในปัจจุบันได้รับความนิยมอย่างมาก เช่น eBay และ Bidz ซึ่งเป็นตัวอย่างของ e-auction ในรูปแบบของ C2C และ B2C ซึ่งการการค้าแบบ e-auction นั้น จะทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายมีส่วนร่วมในการทำการค้าร่วมกันและเกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย 2) การรวมกลุ่มกันซื้อ (group purchasing) เป็นแบบจำลองที่ใช้เป็นข้อต่อรองในการซื้อขายสินค้าโดยการรวมกลุ่มกันซื้อเพื่อให้ได้รับส่วนลดหรือเงื่อนไขพิเศษอื่น ๆ ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการค้า โดยศึกษาการค้าทั้งแบบวัตถุดิบทางตรง (direct material) และวัตถุดิบทางอ้อม (indirect material) โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการซื้อขายแบบ e-auction และ Group purchasing ในธุรกิจ B2B และขอบเขตของการวิจัยคือ ศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคในการใช้ e-auction และ Group purchasing ในกลุ่มธุรกิจแบบธุรกิจกับธุรกิจ (B2B) ผ่านระบบ e-commerce ในประเทศไทย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยคือ สามารถทราบถึงกระบวนการซื้อขาย e-auction และ Group purchasing ทราบปัญหาหรือประโยชน์ และผลกระทบด้านต่าง ๆ ของการซื้อขายแบบ e-auction และ Group purchasing และได้วิธีการทำงานของระบบ e-auction และ Group purchasing ที่มีประโยชน์ มีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

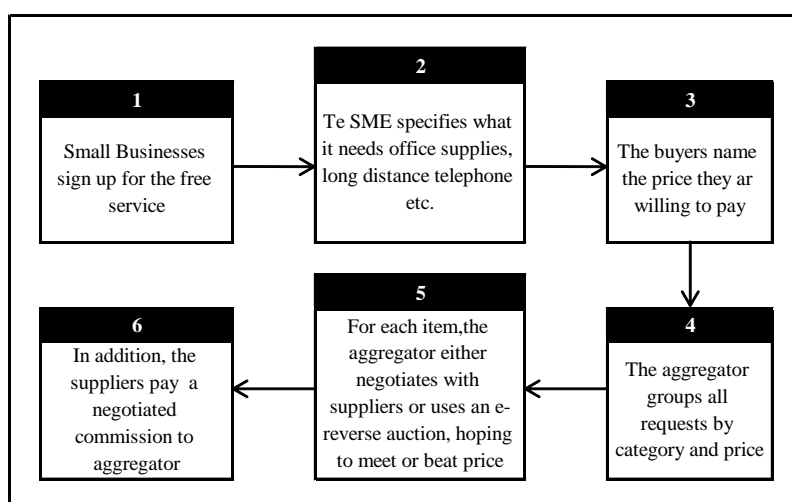
การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (electronic commerce) หมายถึง การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางสำหรับแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ ตัวบุคคล องค์กร หรือตัวบุคคลกับองค์กร ทั้งนี้เพื่อช่วยสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร (ทวิศักดิ์ กาญจนสุวรรณ, 2552) โดย e-commerce แบบ B2B เป็นการทำการธุรกรรมทางการค้าระหว่างองค์กรธุรกิจด้วยกันเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต (internet) หรือเอ็กซ์ทราเน็ต (extranet) เป็นต้น โดย “องค์กรธุรกิจ” ในที่นี้หมายถึง องค์กรบริษัทหรือหน่วยงานทั้งที่หวังผลกำไรและไม่หวังผลกำไรเป็นผลตอบแทน ซึ่งเกิดขึ้นจากแรงผลักดันของผู้จำหน่ายวัตถุดิบ (supplier) กับลูกค้าที่ต้องการลดค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการจัดซื้อลง ตลอดจนปรับปรุงการดำเนินงานระหว่างองค์กรให้มีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัยในการติดต่อสื่อสารบนเครือข่ายมากยิ่งขึ้น และ B2B e-commerce มีแนวโน้มผู้ค้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เช่น กระทรวงพาณิชย์มีโครงการ Thaitrade.com เพื่อเป็นช่องทางในการขายของ SMEs ไทย และการค้าของ B2B มีแนวโน้มของการรวมกลุ่มของสมาชิกที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกันมากขึ้น เช่น สมาคมอุตสาหกรรมเหล็กไทย กลุ่มธุรกิจการบิน กลุ่มธุรกิจบ้านจัดสรร เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายหรือมาตรฐานที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน e-auction เป็นกระบวนการที่ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถเสนอราคาสำหรับผลิตภัณฑ์ผ่านทางออนไลน์หรือพอร์ทัล (portal) โดยในตลาด B2B ผู้ซื้อมักจะเริ่มต้นการร้องขอผลิตภัณฑ์หรือบริการผ่าน

ทางใบเสนอราคา (RFQ) จะมีผู้ขายแข่งขันเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีคุณภาพที่ราคาดีที่สุดหลายคุณลักษณะของการประมูลย้อนกลับ (reverse auction) ระบบ e-auction มีข้อดี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประโยชน์ของ e-auction

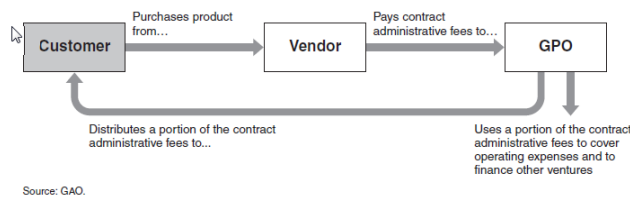
ประโยชน์สำหรับผู้ซื้อ	ประโยชน์สำหรับผู้ขาย
<ol style="list-style-type: none"> 1. ได้จัดซื้อสินค้าหรือบริการในราคาที่สะท้อนสภาวะราคาในขณะนั้นได้ดีที่สุด โดยไม่จำเป็นต้องเจรจาต่อรองเพิ่ม 2. มีขั้นตอนที่เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดซื้อและตรวจสอบได้ตรงตามหลักบรรษัทภิบาล (good governance) 3. ได้รู้จักผู้ขายรายใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นจากการแนะนำผู้ขายของตลาดกลางผู้จัดการประมูล 4. ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการเจรจาต่อรอง ราคา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพิ่มโอกาสในการแข่งขันเนื่องจากสามารถเสนอราคาได้หลายครั้งตามที่ต้องการ 2. สามารถทราบสถานการณ์การแข่งขันแบบ real time ทุกความเคลื่อนไหวของราคา 3. มีช่องทางเข้าถึงผู้ซื้อรายใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นจากการแนะนำของตลาดกลางผู้จัดการประมูล 4. สามารถเข้าร่วมแข่งขันด้านราคาได้อย่างแท้จริง โดยไม่มีการเปิดเผยชื่อผู้เข้าร่วมการประมูล

Group purchasing เป็นแบบจำลองที่ใช้เป็นข้อต่อรองในการซื้อขายสินค้าโดยการรวมกลุ่มกันซื้อเพื่อให้ได้รับส่วนลดหรือเงื่อนไขพิเศษอื่น ๆ และสร้างอำนาจต่อรองในการซื้อขาย ในปัจจุบันนิยมใช้ในตลาดอุตสาหกรรม (B2B market) Group purchasing เป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้อสังการให้ประสบความสำเร็จในการลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ ในการทำ Group purchasing บางบริษัทจะต้องจ่ายเงินค่าธรรมเนียมสำหรับการเข้าร่วมกลุ่มโดยอาจจะอนุญาตให้ตัวแทนของ Group purchasing มีอำนาจในการต่อรองหรือการทำสัญญาในฐานะของตัวแทนบริษัท ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 The group purchasing process

Group purchasing นั้น เป็นการทำธุรกรรมแบบขายตรงจากผู้ผลิตไปยังลูกค้า (manufacturing to customer) โดยผู้บริหารระบบ e-auction และ group purchasing จะมีรายได้จากค่าสมาชิกของผู้ขาย (admission free) ดังภาพที่ 2

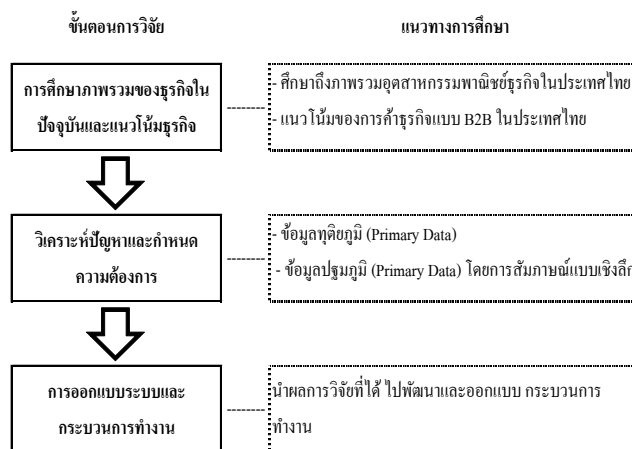
ภาพที่ 2 Hypothetical flow of contract administrative fees

ลักษณะสำคัญของการประสบความสำเร็จของ GPO นั้น มาจากความสามารถตกลงการซื้อขายกัน ได้กับซัพพลายเออร์ โดยปกติแล้วจะมีการรับประกันการซื้อขั้นต่ำ การเจรจากับซัพพลายเออร์นั้นจะมีขึ้นทุกปี GPO ต้องมีความสามารถที่จะโน้มน้าวและมีอิทธิพลต่อสมาชิกสำหรับการรับประกันปริมาณการซื้อขั้นต่ำ ซึ่งความสามารถของ GPO ที่จะส่งเสริมและยึดมั่นต่อสัญญานั้น เป็นส่วนผลักดันให้ GPO ประสบความสำเร็จ

บทบาทสำคัญ 4 ประการ ที่มีส่วนช่วยให้ GPO ประสบความสำเร็จคือ 1) Satisfaction 2) Commitment of other member 3) Information exchange และ 4) Trust

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาแนวคิดระบบธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์เพื่อระบบ e-auction และ Group purchasing เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อศึกษาปัญหาความต้องการและแนวทางในการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน โดยมีกระบวนการดังภาพที่ 3

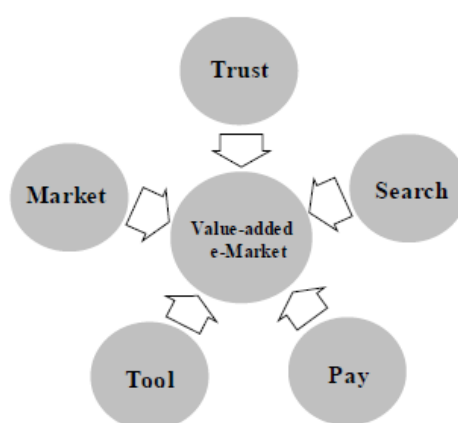

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเว็บไซต์ที่ประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจ เอกสารเกี่ยวกับแนวโน้มของธุรกิจทั้งภาครัฐและเอกชน อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม และสัมภาษณ์กลุ่มผู้ซื้อและกลุ่มผู้ขาย บันทึกข้อมูลโดยการจดคำตอบ (note taking) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sample) ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ซื้อ เป็นพนักงานส่วนสำนักงานทำงานในแผนกจัดซื้อหรือทำหน้าที่ในการจัดหาซัพพลายเออร์ สัมภาษณ์เน้นที่กระบวนการจัดซื้อจัดหาสินค้า และความคิดเห็นในการเลือกผู้ขาย 2) กลุ่มผู้ขาย เป็นพนักงานที่ทำหน้าที่ในฝ่ายขาย (sale department) มีหน้าที่ในการหาลูกค้าและบริการหลังการขาย สัมภาษณ์เน้นที่กระบวนการและวิธีขายสินค้า ความคิดเห็นเรื่องการประมูลเพื่อขายสินค้า รวมถึงการยอมรับเรื่องค่าใช้จ่ายสำหรับค่าสมาชิก

ผลการวิจัย

1. คนไทยมองเห็นประโยชน์จากการซื้อสินค้าและบริการผ่านอินเทอร์เน็ตซึ่งก้าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน
2. 9 ใน 10 คน เคยซื้อสินค้าออนไลน์ในรอบปีที่ผ่านมา (VISA Company, 2011)
3. แนวโน้มการทำตลาดแบบ B2B ผ่าน online content ให้ประสิทธิภาพที่มากกว่า และมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง
4. การวิเคราะห์เว็บไซต์ Alibaba และ eBay พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ Alibaba.com ประสบความสำเร็จในธุรกิจ B2B เพราะ Alibaba key success factor (Hongkong Qing, 2008) ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ (trust) ตลาด (market) การค้นหาสินค้า (search) การจ่ายเงิน (pay) และเครื่องมือ (tools) ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 Alibaba.com (company strategies)

ส่วน eBay key success factor ได้แก่ 1) First mover and fast – eBay เป็นบริษัทแรกที่เข้าธุรกิจการประมูลออนไลน์ ทำให้สามารถช่วงชิงความได้เปรียบของการเข้ามาสู่ธุรกิจ e-auction 2) Trust – ความน่าเชื่อถือเป็น

เรื่องสำคัญสำหรับการค้าผ่าน e-commerce ทาง eBay ได้สร้างระบบ Feedback ขึ้นมา และระบบเป็นส่วนหนึ่งที่ตั้งผลให้ eBay ประสบความสำเร็จ 3) Customer co-Creation production การให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในการหาสินค้ามาแนะนำเสนอขาย นอกจากจะครอบคลุมความต้องการของลูกค้าแล้ว ยังทำให้ลูกค้ารู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของ eBay อีกด้วย

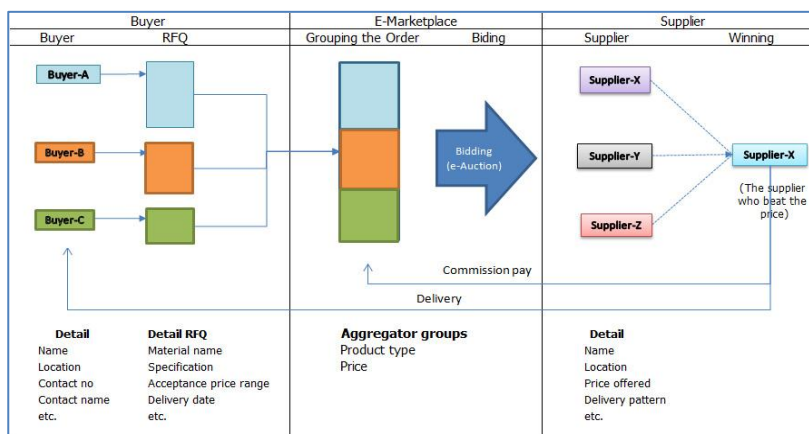
5. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้ซื้อที่มีความสนใจแนวคิดการซื้อด้วยวิธี Group purchasing และ e-auction เนื่องจากคาดหวังว่าสามารถได้สินค้าราคาต่ำกว่า สามารถเพิ่มอำนาจการต่อรองได้ ซึ่งแผนกจัดซื้อจะมีเป้าหมายในการประเมินผลงาน (KPIs) ในการลดต้นทุนวัตถุดิบอยู่แล้วในแต่ละปี (cost reduction) การได้สินค้าจากการทำ Group purchasing และ e-auction จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้ นอกจากนี้ กลุ่มผู้ซื้อยังมองว่ามีโอกาสที่จะได้รู้จักกับผู้ขายรายใหม่ ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะบริษัทขนาดเล็กจะมีโอกาสได้ใช้สินค้าที่มีคุณภาพดีหรือจากผู้ขายที่มีคุณภาพ และในมุมมองของผู้บริหารระดับสูงยังมองเห็นว่าระบบนี้จะช่วยลดการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างได้ แต่ผู้ซื้อที่เป็นบริษัทขนาดใหญ่มีความกังวลในเรื่องของประสิทธิภาพของผู้ขายว่ามีมาตรฐานตามที่ตั้งไว้หรือไม่ ผู้ขายประมาณ 50 % จะมีหน้าร้านหรือเว็บไซต์ของตนเอง และผู้ขายทุกคนใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางหนึ่งในการขาย แต่ผู้ขายที่มีหน้าร้านเป็นของตนเองจะประสบปัญหาเหมือนกันคือ เมื่อค้นหาสินค้าผ่าน Google จะไม่พบร้านค้าในหน้าแรก ผู้ขายมีความสนใจที่จะเข้าร่วมระบบการซื้อสินค้าแบบ Group purchasing และ e-auction เพราะนอกจากจะเป็นการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายแล้วยังสามารถเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์บริษัทอีกทางหนึ่ง และหากบริษัทผู้ขายสามารถบรรลุข้อตกลงการซื้อขายได้ จะทำให้บริษัทมียอดขายที่สูงมาก แต่กลุ่มผู้ขายมีความกังวลเรื่องยอดประมาณการสั่งซื้อ (forecast volume) ว่าจะมีความแม่นยำเพียงใด ซึ่งหากประมาณการสั่งซื้อไว้จำนวนที่สูง แต่ปริมาณการสั่งซื้อต่ำอาจส่งผลต่อการบริหารจัดการได้

อภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการต้นแบบ e-auction และ Group purchasing นั้น ให้ผลด้านดีต่อทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ประโยชน์สำหรับผู้ซื้อนั้นเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการผลักดันองค์กรให้ประสบความสำเร็จในการลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ เป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองทางการค้า ไม่ว่าจะจากการได้รับส่วนลดหรือบริการพิเศษอื่น ๆ เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดซื้อและตรวจสอบได้ตรงตามหลักบรรษัทภิบาล (good governance) สำหรับผู้ขายนั้นเป็นการเพิ่มช่องทางเข้าถึงผู้ซื้อรายใหม่ ๆ จากการแนะนำของตลาดกลาง โอกาสในการเปิดตลาดใหม่ และสามารถปรับตัวเข้าสู่ e-commerce ได้ สามารถเพิ่มยอดขายและเพิ่มโอกาสในการแข่งขันที่เป็นธรรมมากขึ้น

ในระบบ e-commerce นั้น มีส่วนประกอบที่สำคัญมากคือ มีระบบการตอบโต้ออนไลน์ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย มีการเก็บรักษาความลับของข้อมูล การใช้ข้อมูลต้องได้รับอนุญาต ผู้ซื้อสามารถกำหนดราคาที่คาดหวังได้ ผู้ขายควรมีการกำหนดราคาต่อชิ้นต่อปริมาณการซื้อให้เห็นเด่นชัด เช่น ซื้อ 10 ชิ้น ราคา 100 บาท แต่ถ้าซื้อ 100 ชิ้น ราคา 9,000 บาท เป็นต้น ลูกค้าสามารถดู Profile ของตนเองได้ว่า ที่ผ่านมามีการซื้ออะไรไปบ้าง มีระบบที่ดี สามารถป้องกันการเข้าถึงจากผู้อื่นได้ มีระบบการค้นหาสินค้าที่ดี การแบ่งเป็นหมวดหมู่ ผู้ซื้อให้

ความสำคัญในระดับปานกลาง ได้แก่ การออกแบบ รูปแบบของเว็บไซต์ควรวาง layout ที่ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน มีการปรับปรุงข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ทันต่อเหตุการณ์ มีสินค้าให้เลือกมาก สามารถเปรียบเทียบได้ และสามารถลงประกาศความต้องการสินค้าได้ สรุปรูปแบบกระบวนการซื้อขายแบบ e-auction และ Group purchasing ได้ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 รูปแบบการซื้อขายผ่านระบบ e-auction และ Group purchasing

ข้อเสนอแนะ

สินค้าที่เหมาะสมสำหรับการซื้อเป็นกลุ่มวัตถุดิบทางอ้อม (MRO) และวัตถุดิบทางตรง (direct material) ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และความเฉพาะตัวในเรื่องของการออกแบบของผลิตภัณฑ์ มีความจำเป็นต้องศึกษาวิจัยเพิ่มเติมถึงความเป็นไปได้และแนวทางในการทำ e-auction และ Group purchasing ของ Direct material ธุรกิจ e-commerce มีแนวโน้มที่จะขยายตัวสู่การค้าพาณิชย์ธุรกิจแบบ m-commerce ดังนั้น ควรต้องศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของ Mobile application ซึ่งทำหน้าที่ส่งผล Group alert เมื่อมีสินค้าหรือบริการที่ใกล้เคียงกันให้กับลูกค้า

บรรณานุกรม

ทวีศักดิ์ กาญจนสุวรรณ. (2552). *การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce)*. กรุงเทพฯ: เคทีพี.

ผู้จัดการออนไลน์. (2553). *ปี 53 คนไทยซื้อของออนไลน์ 1.47 หมื่นล้านบาท* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<http://www.manager.co.th/Cyberbiz/ViewNews.aspx?NewsID=9540000088264> [2554, 9 ธันวาคม].

_____. (2553). *พาณิชย์คลอด Thaitrade.com ทนุณเปิดโลกส่งออก* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<http://www.manager.co.th/smes/viewnews.aspx?NewsID=9540000119011> [2554, 9 ธันวาคม].

eBay. (2009). *eBay annual report 2009* (Online). Available: [http://files.shareholder.com/downloads/](http://files.shareholder.com/downloads/eBay_77655_)

[ebay/937102382x0x361552/b45137ee-aa41-4c2c-94ca-d72d5b0844be/eBay_77655_](http://files.shareholder.com/downloads/eBay_77655_)

[BANNERLESS.pdf](http://files.shareholder.com/downloads/eBay_77655_) [2011, December 11].

- Google. (2011). *2011 B2B marketing outlook* (Online). Available: http://www.marketo.com/_includes/wp/resources/wp-content/uploads/2011/05/2011B2BMarketingOutlookStudyWhitepaper.pdf [2011, December 11].
- Laudon, Kenneth C., & Traver, Carol Guercio. (2007). *e-commerce*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Qing, Hongkong. (2008). *A model for value-added e-Market provisioning: Case study from Alibaba.com 2008* (Online). Available: <http://adsabs.harvard.edu/abs/2009ssee.conf...65Q> [2011, December 11].
- United States Government Accountability Office (GAO). (2010). *Group purchasing organizations: Services provided to customers and initiatives regarding their business practice*. Washington, DC: Government Accountability Office.
- VISA Company. (2011). *The visa e-Commerce consumer monitor Jan 2011* (Online). Available: http://www.visa-asia.com/ap/sea/mediacenter/pressrelease/NR_SGP_210509.shtml [2011, December 11].

การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบข้าวพันฝัก
เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สู่ตลาดเชิงพาณิชย์*

A DESIGN AND DEVELOPMENT LOCAL PRODUCTS KHAO-KAB
KHAO-PAN-PAK TO BUILD IDENTITY INTO
THE COMMERCIAL MARKET

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิราวัฒน์ ชมระกา**

Asst.Prof. Irawat Chomraka, Ph.D.

อาจารย์ศรีไพร สกุลพันธ์***

Sriprai Sakunphun

อาจารย์วรรณกนก เขื่อนสุข***

Wankanok Kheunsook

บทคัดย่อ

การวิจัยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบข้าวพันฝักเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สู่ตลาดเชิงพาณิชย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ที่จะนำมาใช้ประกอบการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบข้าวพันฝัก และวัดความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบข้าวพันฝัก เป็นการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณผสมกัน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามและการสังเกต ตรวจสอบข้อมูล ด้วยวิธีสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนก การสังเคราะห์ แล้วนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาและสถิติพื้นฐาน ผลการศึกษา พบว่า อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนนำมาประยุกต์ใช้ เช่น ภูมิปัญญาคนในชุมชน สิ่งที่เป็นวัฒนธรรมประจำถิ่นทั้งจากวิถีชีวิต การพูด เครื่องใช้ประจำถิ่น เป็นต้น รวมทั้งศึกษาผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกัน กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง นำร่องพัฒนาออกแบบสติ๊กเกอร์ ป้ายฉลาก ผลิตภัณฑ์ สัญลักษณ์/เครื่องหมายของกลุ่ม ออกแบบและพัฒนาไนทรสการเคลื่อนที่ (Kios) วิเคราะห์และออกแบบ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเขียนแบบร่าง ทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วเขียนแบบ 2 มิติ และทำภาพจำลองแบบ 3 มิติจากการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบข้าวพันฝัก พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ข้าวแคบข้าวพันฝัก ความพึงพอใจต่อไนทรสการเคลื่อนที่และความพึงพอใจด้านการ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ข้าวแคบข้าวพันฝักเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สู่ตลาดเชิงพาณิชย์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

*** อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

พัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวพันฝักโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดโดยเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น โดยค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.83, 3.73 และ 3.94 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การออกแบบและการพัฒนา, ข้าวแคบข้าวพันฝัก, อัตลักษณ์, ตลาดเชิงพาณิชย์

ABSTRACT

The research of design and product development Khao-Kab Khao Pan-Pak to enhance the commercialization of identity. The purpose is to find an identity that will be used for product design and evaluate satisfaction of consumers towards the design and development of Khao-Kab Khao Pan-Pak. This study combined both qualitative and quantitative analysis. The instruments used questionnaires and observation which checking with a triangle. The data were analyzed to identify synthesis and presentation of descriptive and basic statistics.

The results showed that identity of the local products screen Lablae District Uttaradit Province, the community enterprise as applied knowledge in the community in the local culture and way of life. Related case studies, navigation and design stickers label of the product, logo design and development by providing expert analysis and design Kios a draft. Adjusted to a 2-D image modeling and 3-D study of the satisfaction of the consumer to design and develop products Khao-Kab Khao Pan-Pak. The satisfaction of consumers with packaging Khao-Kab Khao Pan-Pak Kios is mean equal to 3.83, 3.73 and 3.94, respectively.

Keywords: design and development. Khao-Kab Khao-Pan-Pak. identity. commercial market.

บทนำ

จากนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น ด้วยการสนับสนุนให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ตามศักยภาพทางการตลาดในระดับต่าง ๆ คือ ระดับชุมชน/ภูมิภาค ระดับชาติ และระดับส่งออก โดยภาครัฐให้การส่งเสริมการขยายตลาด สร้างโอกาสในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และเชื่อมโยงผู้ซื้อกับผู้ผลิต รวมถึงการส่งเสริมให้ภาคเอกชนได้มีบทบาทในการนำตลาดมาช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ (นโยบายรัฐบาลต่อการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP), ออนไลน์, 2555) สอดรับกับแผนการดำเนินงานของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่ผ่านมาได้เน้นการทำงานยุทธศาสตร์และแผนงาน 3 ยุทธศาสตร์ คือ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นตามศักยภาพทางการตลาด 2) การเสริมสร้างศักยภาพผู้ผลิตชุมชนและท้องถิ่น 3) การบริหารจัดการงานส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น โดยมีแผนงานตามยุทธศาสตร์ที่เป็นจุดเน้น คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ประกอบด้วยแผนงาน 3 แผนงาน ได้แก่ การคัดเลือกและพัฒนาสินค้าตามศักยภาพทางการตลาด การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ และการเพิ่มช่องทางการกระจายสินค้า (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, ออนไลน์, 2555)

จังหวัดอุดรดิษฐ์มีวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการระดับชุมชนจำนวนมาก มีการแบ่งประเภทตามเกณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน มีผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น เช่น ผ้าทอ (ผ้าซิ่นตีนจก) ของใช้ของที่ระลึกจากเหล็กน้ำพี้ และอาหารที่ขึ้นชื่อของท้องถิ่น คือ ข้าวแค้นและข้าวพันผักของอำเภอลับแล ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ต่างก็พยายามจะพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้มีอัตลักษณ์ทั้งของตนเองและท้องถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร ภูมิของข้าวแค้นและข้าวพันผัก ซึ่งเป็นอาหารพื้นเมืองประจำท้องถิ่นของชาวลับแลที่มีการสืบทอดกันมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน มีการบริโภค การผลิตและจำหน่ายในท้องถิ่นอำเภอลับแล จากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอลับแล ส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านการพัฒนาและออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างหรือสร้างความโดดเด่นเฉพาะของตน เนื่องจากขาดความรู้ด้านการออกแบบและการพัฒนา หรือบางกลุ่มทำได้แต่ไม่สวยงาม ไม่สามารถกระตุ้นการซื้อได้มากนัก และมีคู่แข่งทางการตลาดมาก นอกจากนี้ยังไม่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของตน

ด้านหน่วยงานภาคีต่างก็มีส่วนช่วยในการผลักดันเพื่อให้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดในระดับกว้างขึ้น การออกแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้เรื่องอัตลักษณ์ของท้องถิ่นมาเป็นหลักในการออกแบบนั้น วันชัย ศิริชนะ (ออนไลน์, 2555) กล่าวว่า วัฒนธรรมทุกวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยหลักในการส่งผลให้ตลาดสินค้าระดับท้องถิ่นมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น และจากการศึกษาเบื้องต้นในพื้นที่อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิษฐ์ พบปัญหา คือ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยคำนึงถึงเรื่องการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ๆ มากนัก จึงทำให้ไม่สามารถกำหนดราคาหรือยกระดับสินค้าให้มีความน่าสนใจ

จากที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สู่ตลาดเชิงพาณิชย์ แต่ในบทความนี้ ผู้วิจัยจะขอเสนอเฉพาะในส่วนของ การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแค้นข้าวพันผักเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สู่ตลาดเชิงพาณิชย์ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการช่วยแก้ไขปัญหาด้านการออกแบบองค์ประกอบที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ด้วยการผสมผสานความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเข้าไปด้วย โดยการศึกษาจะเป็นการทดลองนำร่องในด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแค้นข้าวพันผักเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สู่ตลาดเชิงพาณิชย์ ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของอำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิษฐ์ ซึ่งคาดว่าจะสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพ ตลอดจนสามารถช่วยในด้านการกระจายรายได้ให้กับชุมชนได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ที่จะนำมาใช้ประกอบการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแค้นข้าวพันผัก
2. เพื่อออกแบบองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ข้าวแค้นข้าวพันผัก
3. เพื่อวัดความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแค้นข้าวพันผัก

นิยามศัพท์เฉพาะ

วิสาหกิจชุมชน (small and micro community enterprise หรือ SMCE) หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็คนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน

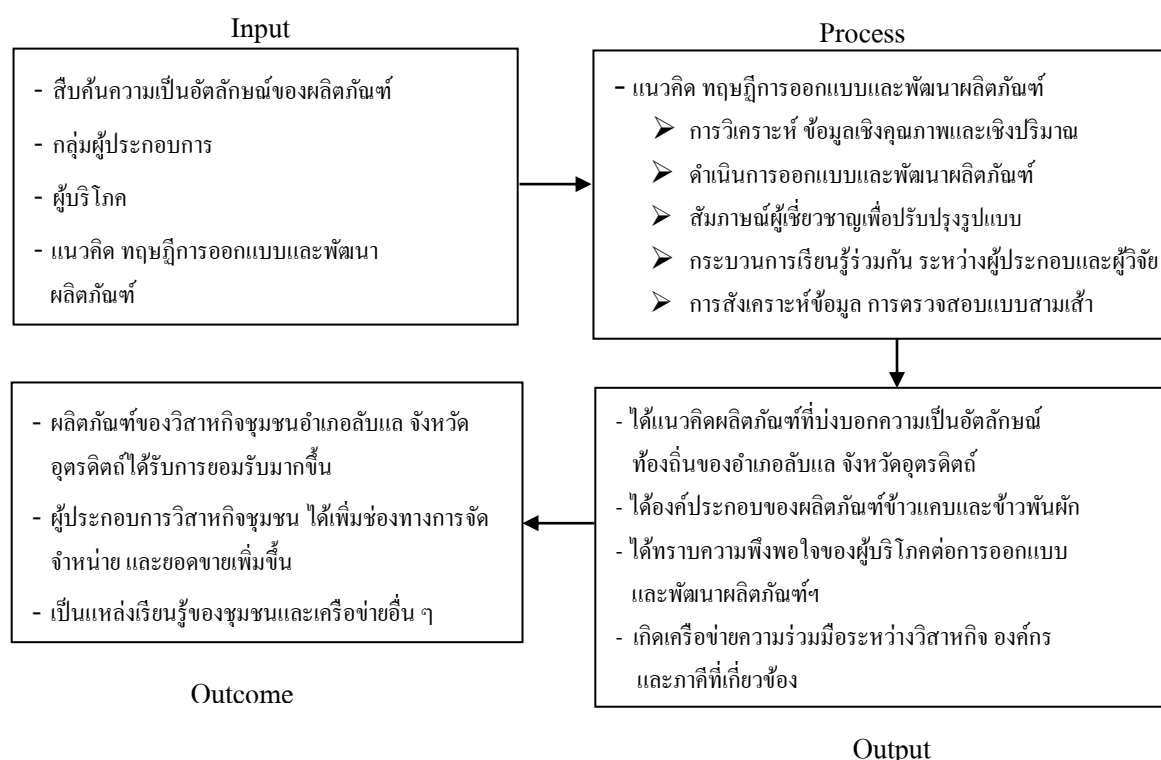
อัตลักษณ์ หมายถึง คนหรือตัวเองมีสมบัติเฉพาะตัว ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ของผลิตภัณฑ์จังหวัดอุดรดิตถ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หมายถึง การสร้างสินค้าขึ้นมาจำลองแบบทุกอย่างเหมือนของจริง โดยใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ

การออกแบบ หมายถึง การปรับปรุงแบบ ผลงานหรือสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสม มีความแปลกใหม่สวยกว่าเดิม โดยที่ความเหมาะสมและความสะดวกสบายในการใช้งานยังคงเหมือนเดิม หรือดีกว่าเดิม

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยยึดหลักการออกแบบตามแนวคิดและทฤษฎีหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ แนวคิดการเสริมสร้างอัตลักษณ์ แนวคิดวิสาหกิจชุมชน การศึกษาวัฒนธรรมชุมชน ค่านิยม ความเป็นอยู่ อัตลักษณ์ท้องถิ่นชุมชน ภูมิปัญญาของคนในชุมชน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

คำถามในการวิจัย

รูปแบบของคูประกอบผลิตภัณฑ์ข้าวแคบข้าวพันผักเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ผู้ตลาดเชิงพาณิชย์ควรเป็นรูปแบบใด

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed research) โดยที่บูรณาการเชื่อมโยงการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และเชิงปริมาณ (quantitative research) เข้าด้วยกัน ด้วยการศึกษาดูเอกสาร การสัมภาษณ์ทั่วไป การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และใช้แบบสอบถามกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

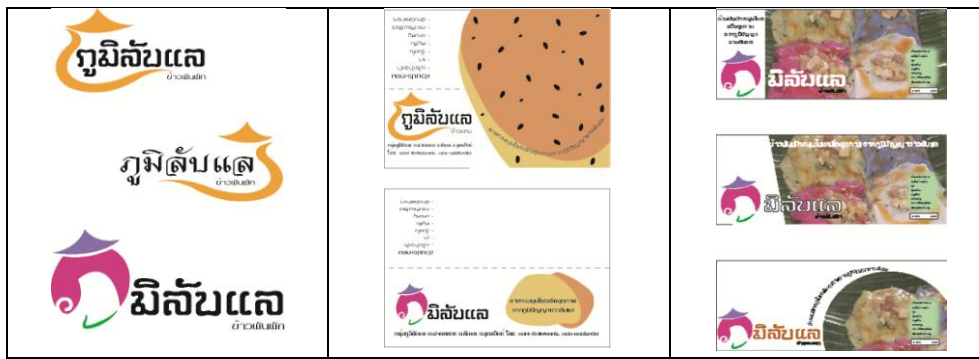
การศึกษาเชิงคุณภาพ คัดเลือกประชากรแบบเจาะจงกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทอาหาร คือกลุ่มข้าวพันผักภูมิลับแล ใช้เวลาดำเนินการศึกษา 12 เดือน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต การจดบันทึก และการจัดประชุมกลุ่มย่อย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อสำรวจประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของจังหวัดอุตรดิตถ์ ผลิตภัณฑ์ข้าวแคบและข้าวพันผักของกลุ่มข้าวพันผักภูมิลับแล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) (จารีรัตน์ ปรกแก้ว, 2547) โดยนำข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล 3 แหล่ง คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ร่วมค้า หน่วยงานสนับสนุน และภาควิชาการ มาศึกษาเปรียบเทียบทั้งภายใน ภายนอก และองค์รวม ในหลาย ๆ ด้าน แล้วนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

การศึกษาเชิงปริมาณ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ ได้จำนวนตัวอย่าง 150 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม เพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบข้าวพันผักที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยใช้ประเด็นคำถามด้านบรรจุภัณฑ์ คำถามเกี่ยวกับร้านนิทรรศการเคลื่อนที่ และด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวพันผัก

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักของผลิตภัณฑ์ คือ คุณสมชัย อินคำ ประธานกลุ่ม คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มข้าวพันผักภูมิลับแล ได้ทราบสถานภาพ ศักยภาพและความต้องการในการพัฒนาของกลุ่ม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับภาคีที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์นักออกแบบและผู้เกี่ยวข้อง ทำความเข้าใจผลิตภัณฑ์ ทำให้ได้ข้อมูลประกอบการสร้างแบบร่างทางความคิด สติกเกอร์ที่จะใช้เป็นองค์ประกอบผลิตภัณฑ์ และโลโก้ของกลุ่ม โดยออกแบบตามแนวคิด เขียนแบบร่างออกมาในรูปแบบทัศนียภาพเป็น 3 รูปแบบ ปรับปรุงแก้ไขจนได้รูปแบบที่เหมาะสม โดยเลือกรูปแบบแรกและปรับสีสัญลักษณ์และสีตัวอักษรใหม่ กำหนดให้สีชมพูแทนผลิตภัณฑ์ข้าวพันผัก สีม่วงแทนข้าวแคบ และสีเขียวแทนหมีพัน ดังภาพที่ 2-3

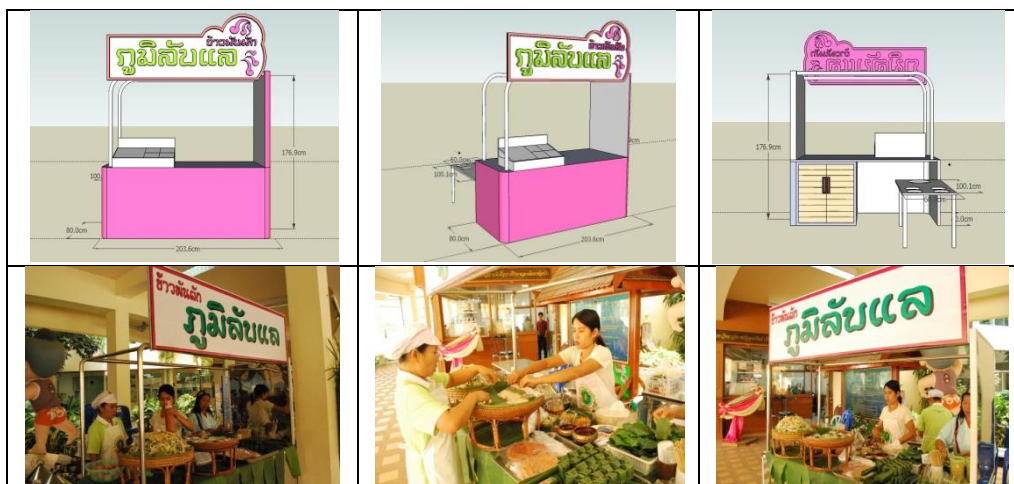

ภาพที่ 2 ต้นแบบของโลโก้และสติ๊กเกอร์

ภาพที่ 3 รูปแบบของโลโก้และสติ๊กเกอร์ที่เลือกใช้กับผลิตภัณฑ์

ส่วนการออกแบบและพัฒนานิทรรศการเคลื่อนที่ เขียนเป็นแบบ 2 มิติ ทำภาพจำลองแบบ 3 มิติจากคอมพิวเตอร์ จากนั้นทำโมเดลแบบจำลองย่อส่วน แล้วจึงนำเสนอผลงานเพื่อการนำไปผลิตหรือประชาสัมพันธ์ การตรวจสอบ ทดสอบและสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงาน ดังรูปที่ 4

ภาพที่ 4 การออกแบบและพัฒนานิทรรศการเคลื่อนที่

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวพันผักจากเดิมมี 2 สูตร คือ สูตรดั้งเดิมและสูตรสุกี้ ส่วนแป้งพันมีสีเดียว หลังพัฒนาแล้วได้แป้งพันมีส่วนผสมหลากหลายขึ้น พัฒนาให้ข้าวพันผักเป็นอาหารเพื่อสุขภาพโดยผู้ผลิตเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการ เช่น แต่เดิมข้าวแคบที่มีส่วนผสมของแป้งกับเกลือ ก็จะใส่ไข่ลงไปเพื่อเพิ่มโปรตีน ใส่แครอท ฟักทอง และผักชีฝรั่ง เพื่อเพิ่มวิตามิน เป็นต้น ส่วนข้าวพันผักที่ใส่แต่ผักอย่างเดียว ก็จะใส่พวกหมูบด เต้าหู้ กุ้งแห้ง หมูยอ ปลาหมึก เป็นต้น โดยกลิ่นและสีส้มของแป้งพันก็จะได้มาจากส่วนผสมของสมุนไพรธรรมชาติ เช่น สีเขียวได้จากใบเตย สีม่วงจากดอกอัญชัน สีส้มจากแครอท สีแดงของน้ำแดงโม สีเหลืองของดอกคำฝอยหรือ ฟักทอง สีชมพูจากแก้วมังกร เป็นต้น และคณะผู้วิจัยได้ทดลองทำส่วนผสมใส่ข้าวพันใหม่อีก คือ ใส่แกงเขียวหวาน ผลการพัฒนา ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวพันผัก

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 79.3 เป็นเพศชายจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี มากที่สุด จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 62.7 รองลงมา อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 และอยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ตามลำดับ อาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรดิตถ์มากที่สุด จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7 รองลงมา คือ จังหวัดแพร่ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 และ จังหวัดน่าน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ตามลำดับ อาชีพนักเรียน/นักศึกษา มากที่สุด จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมา คือ อาชีพอื่น ๆ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 และอาชีพรับราชการ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 ตามลำดับ มีรายได้ต่ำกว่า/เท่ากับ 5,000 บาท มากที่สุด จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมา คือ รายได้ 5,001-10,000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 และรายได้ 10,000 – 15,000 บาท

จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 ตามลำดับ และผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบข้าวพันฝักเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สู่ตลาดเชิงพาณิชย์ ดังตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์ข้าวแคบและข้าวพันฝัก

(n = 150)

ด้านบรรจุภัณฑ์และฉลากข้าวแคบและข้าวพันฝัก	\bar{X}	SD	ระดับ
ด้านบรรจุภัณฑ์			
1. ภาชนะบรรจุภัณฑ์เหมาะสม	3.93	0.748	มาก
2. ความสามารถในการรองรับสินค้า	3.81	0.689	มาก
3. รูปภาพที่ใช้เหมาะสมสื่อถึงผลิตภัณฑ์	3.82	0.696	มาก
4. การรับรองมาตรฐานของบรรจุภัณฑ์	3.81	0.727	มาก
รวม	3.84	0.715	มาก
ด้านฉลากภัณฑ์			
5. ฉลากระบุรายละเอียดผลิตภัณฑ์ครบถ้วน	3.84	0.803	มาก
6. รูปภาพที่ใช้เหมาะสมและสื่อถึงผลิตภัณฑ์	3.81	0.692	มาก
7. ขนาดตัวหนังสือเหมาะสมกับฉลาก	3.78	0.759	มาก
8. การเลือกใช้สีฉลากสามารถสื่อถึงสีข้าวแคบและข้าวพันฝัก	3.86	0.769	มาก
9. การจัดองค์ประกอบฉลาก	3.79	0.782	มาก
รวม	3.82	0.761	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	3.83	0.741	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจต่อบรรจุภัณฑ์ข้าวแคบและข้าวพันฝักของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจต่อด้านบรรจุภัณฑ์มากกว่าด้านฉลากภัณฑ์ และพบว่า ภาชนะบรรจุภัณฑ์เหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก รองลงมา คือ รูปภาพที่ใช้เหมาะสมสื่อถึงผลิตภัณฑ์ ส่วนด้านฉลากภัณฑ์ มีความพึงพอใจโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีความพึงพอใจต่อการเลือกใช้สีฉลากสามารถสื่อถึงสีข้าวแคบและข้าวพันฝักอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ฉลากระบุรายละเอียดผลิตภัณฑ์ครบถ้วนอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจต่อร้านนิทรรศการเคลื่อนที่

(n = 150)

ด้านร้านนิทรรศการเคลื่อนที่	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ขนาดนิทรรศการเคลื่อนที่ที่เหมาะสม	3.73	0.682	มาก
2. นิทรรศการเคลื่อนที่เป็นตัวแทนที่สามารถสื่อสารกับ ผู้บริโภคร	3.68	0.659	มาก
3. ความสะดวกในการซื้อ	3.75	0.732	มาก
4. การออกแบบ (design) เหมาะสมกับข้าวพันผักและ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	3.81	0.699	มาก
5. สีที่ใช้มีความสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	3.77	0.743	มาก
6. สามารถรับรู้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ได้จากนิทรรศการ เคลื่อนที่	3.71	0.738	มาก
7. อุปกรณ์การทำข้าวพันผักเหมาะสมกับรูปแบบของ นิทรรศการเคลื่อนที่	3.68	0.689	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	3.73	0.706	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจต่อนิทรรศการเคลื่อนที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความพึงพอใจต่อการออกแบบ (design) ว่าเหมาะสมกับข้าวพันผักและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในระดับมาก รองลงมา คือ สีที่ใช้มีความสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และความสะดวกในการซื้อ ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงระดับความพึงพอใจด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวพันผัก

(n = 150)

ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวพันผัก	\bar{X}	SD	ระดับ
1. รสชาติข้าวพันผัก	3.87	0.698	มาก
2. สีสีนอาหารจากสมุนไพรธรรมชาติ	3.93	0.711	มาก
3. ราคาข้าวพันผัก	3.90	0.749	มาก
4. ความสะอาด ขั้นตอนการผลิต	3.93	0.769	มาก
5. ความน่าเชื่อถือผลิตภัณฑ์	4.05	0.683	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	3.94	0.722	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความพึงพอใจด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวพันธุ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความพึงพอใจด้านความน่าเชื่อถือผลิตภัณฑ์ในระดับมาก รองลงมา คือ พึงพอใจต่อสีสันอาหารจากสมุนไพรธรรมชาติและความสะอาด ขั้นตอนการผลิตในระดับมากเท่ากัน ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อข้าวพันธุ์ไส้แกงเขียวหวานว่าเผ็ดเกินไป ปริมาณต่อห่อน้อย และบรรจุภัณฑ์ควรใช้สีให้น่าสนใจมากกว่านี้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสืบค้นอัตลักษณ์ที่จะนำมาใช้ประกอบการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบและข้าวพันธุ์ผัก (วัตถุประสงค์ข้อ 1) พบว่า ผลิตภัณฑ์ข้าวแคบและข้าวพันธุ์ผักของกลุ่มภูมิลับแล ได้ข้อสรุปด้านอัตลักษณ์ที่เหมาะสมที่นำมาปรับใช้ในการออกแบบสติ๊กเกอร์ โลโก้ของกลุ่มและร้านนิทรรศการเคลื่อนที่คือ ให้มีรูปของหม้อที่ใช้ในการทำข้าวพันธุ์ผัก จักรูปรองสลักสัญลักษณ์และตัวอักษรให้มีความคล้ายกับแบบตัวอักษรล้านนา เลือกใช้สีที่เป็นสื่อและสัญลักษณ์แทนหมวดหมู่ผลิตภัณฑ์ ซึ่งองค์ประกอบที่ได้ทั้งหมดเกิดขึ้นมาจากภูมิปัญญา และได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์กับคนในพื้นที่ แล้วจึงนำไปสู่การออกแบบที่สื่อและบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับสุภาวี ศิรินคราภรณ์ (ออนไลน์, 2555) เสนอแนะว่า ศิลปินหรือนักออกแบบปัจจุบันนั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องตระหนักถึงปรัชญาธรรมชาติ เพื่อกำหนดแนวทางในการสร้างสรรค์ที่แสดงผ่านคุณค่าทางด้านสติปัญญา คุณค่าทางด้านจิตใจ คุณค่าทางความงาม ตลอดจนสามารถสร้างความสอดคล้องกับสภาพการณ์ในสังคมยุคร่วมสมัยในปัจจุบัน อันเป็นลักษณะของความกลมกลืนกันระหว่าง “ภูมิปัญญาและสุนทรียภาพในลักษณะของชาติพันธุ์” และสอดคล้องกับปิยวรรณ คำกำยาน (2548, 43) ได้ข้อสรุปและเสนอแนะว่า ข้าวแคบข้าวพันธุ์ผักควรมีการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และพัฒนาให้เป็นอาหารสำหรับผู้มาเยือน ใช้เป็นของฝากสำหรับนักท่องเที่ยว

การออกแบบองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ข้าวแคบและข้าวพันธุ์ผัก (วัตถุประสงค์ข้อ 2) คณะผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประเภทผลิตภัณฑ์อาหารกลุ่มภูมิลับแล ตำบลฝายหลวง อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ บุคคล/องค์กรภาคีที่เกี่ยวข้อง ทำการศึกษาจากตัวอย่างการออกแบบสติ๊กเกอร์และองค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่มีความคล้ายคลึงกัน กรณีนิทรรศการเคลื่อนที่ที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์และออกแบบโดยให้มีอัตลักษณ์ของกลุ่มและเพื่อให้มีความทันสมัย ซึ่งธีรชัย สุขสด (2544, หน้า 88) ได้กล่าวถึงหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ไว้ว่า ความปลอดภัย ความแข็งแรง ความสะดวกสบายในการใช้ ความสวยงามน่าใช้ บำรุงรักษาง่าย และขนส่งสะดวก เป็นต้น และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวัฒนพันธุ์ ครูทะเล และคณะ (ออนไลน์, 2555) พบว่า การสร้างชื่อตราสินค้านำเอาลักษณะของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยมาเป็นแนวคิดหลัก โดยใช้วัฒนธรรมด้านภาษาและเอกลักษณ์เฉพาะของผลิตภัณฑ์ที่รู้จักกันมาแต่เดิม และองค์ประกอบในการออกแบบตราสินค้านำแนวคิดที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยมากำหนดเป็นโครงสร้าง นำเสนอวิธีการแปรรูปสินค้าและการใช้งานของสินค้าตลอดจนกลุ่มเป้าหมายใหม่ กระบวนการต่อมาได้เชิญผู้เชี่ยวชาญกำหนดร่างทางความคิด เขียน

แบบร่าง ทำการปรับปรุงแก้ไข เขียนเป็นแบบ 2 มิติ แล้วทำภาพจำลองแบบ 3 มิติจากคอมพิวเตอร์ และช่วยตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของชิ้นงาน

การวัดความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแคบและข้าวพันผัก (วัตถุประสงค์ข้อ 3) จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และใช้แบบสอบถามกับผู้บริโภค/ลูกค้า พบว่า มีความพอใจในระดับมาก จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ข้าวแคบและข้าวพันผัก ความพึงพอใจต่อนิทรรศการเคลื่อนที่ และความพึงพอใจด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวพันผักโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ประเด็น มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.83, 3.73 และ 3.94 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรจนา จันทราสา (2554) และอัสพร อีซอ (2554) ที่มีผลความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญประเมินด้านการออกแบบตราสัญลักษณ์และการสร้างความมีเอกลักษณ์อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สวยงามน่าสนใจ มีเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างไปจากคู่แข่งชั้นสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจได้ 30-90%

จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถตอบวัตถุประสงค์ทั้งสามประการ และตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้เป็นที่พอใจในระดับมาก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำเอาต้นแบบจากการพัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์ไปใช้ได้ ซึ่งกลุ่มภูมิลับแลได้นำสติ๊กเกอร์และโลโก้ประจำกลุ่มไปใช้กับผลิตภัณฑ์ข้าวแคบและข้าวพันผัก และนำเอาร้านค้านิทรรศการเคลื่อนที่มาใช้ประกอบการออกงานมหกรรมแสดงสินค้า งานประชุมสัมมนาภายในจังหวัด ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กลุ่มภูมิลับแลได้นำสูตร วิธีการ ส่วนประสมที่ผ่านการพัฒนาปรับปรุงไปใช้ในการผลิตและจำหน่ายให้กับลูกค้า ทั้งในพื้นที่จังหวัดและต่างจังหวัด สามารถช่วยส่งเสริมด้านการตลาดและเพิ่มยอดขายได้มากขึ้น ต้นแบบของกล่องประกอบและชิ้นงานที่เกิดจากการศึกษารุ่นนี้ได้ส่งมอบให้กับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยคือกลุ่มภูมิลับแลนำไปใช้ขยายผลและเป็นการเรียนรู้ของกลุ่มหรือเครือข่ายอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กลุ่มผู้ร่วมทดลองในการวิจัย ควรมีการศึกษาแนวโน้มความต้องการของลูกค้า/ตลาด ด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการนำมาประกอบการออกแบบและพัฒนาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด
2. กลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ ที่จะนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตน ต้องคิดประยุกต์และค้นหาอัตลักษณ์ของตนให้พบ เพื่อสร้างการจดจำและความแตกต่างจากผู้ประกอบการรายอื่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในประเภทผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และมีปัญหาในด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่มาก
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าทางโภชนาการและปริมาณสารอาหารที่เป็นเมนูสุขภาพ เพื่อแนะนำเมนูที่เหมาะสมกับผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม

3. กระบวนการศึกษาวิจัยควรมีการดำเนินการแบบองค์รวม โดยให้มีองค์ภาคที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรมหรือร่วมทำงานกับทีมวิจัยด้วย
4. การพิจารณาและคัดเลือกกลุ่มที่ร่วมวิจัย ควรให้เป็นไปในลักษณะความสมัครใจและมาจากความจำเป็นและความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ

บรรณานุกรม

- จารีรัตน์ ปรกแก้ว. (2547). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยชุมชน. ใน *เอกสารประกอบการบรรยาย เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ*. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏ บุรีรัมย์.
- ธีรชัย สุขสด. (2544). *การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นโยบายรัฐบาลต่อการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP)* (ออนไลน์). (2555). เข้าถึงได้จาก: <http://www.warincity.go.th>.
- ปิยวรรณ คำกำยาน. (2548). *รายงานการวิจัยข้าวพันฝักกลับแลเพื่อสุขภาพ*. อุดรดิตต์: คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์.
- รจนา จันทราสา. (2554). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์กล้วยทอดกรอบบ้านสารภี จังหวัดสมุทรสงครามเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 4(1), หน้า 62-70.
- วัฒนพันธุ์ คุรุทะเลน และคณะ. (2555). *บทความและงานวิจัย* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.designinnovathai.com/th/article/detail/26>.
- วันชัย ศิริชนะ. (2555). *วัฒนธรรมองค์กร* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.linkpdf.com>.
- วิสาหกิจชุมชนน่ารู้* (ออนไลน์). (2555). เข้าถึงได้จาก: <http://www.sceb.doae.go.th/Ssceb2.htm#การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน>.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม* (ออนไลน์). (2555). เข้าถึงได้จาก: http://www.cep.cdd.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=26&Itemid=28.
- สุภาวี ศิรินคราภรณ์. (2555). *บทความและงานวิจัย* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.designinnovathai.com/th/article/detail/28>.
- อัปสร อีซอ. (2554). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัดยะลา. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 3(4), หน้า 51-63.

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

LEGAL MEASURES CONCERNING ON LIQUOR

CONSUMER PROTECTION

อุมภาพร พงศ์โสภิตานันท์*

Umaporn Phongsophtanan

บทคัดย่อ

ประชากรในประเทศไทยมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาเป็นเวลานานนับจากอดีต มักใช้ดื่มเพื่อเฉลิมฉลองในงานพิธีมงคลหรือพิธีอวมงคลต่าง ๆ หรือความเชื่อที่ว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถใช้แทนยาบำรุงร่างกายหรือรักษาโรคได้ เป็นผลให้อัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชากรไทยมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นทุก ๆ ปี โดยประเทศไทยมีอัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงเป็นอันดับที่ 5 ของโลก และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มสูงขึ้นอีก ผลกระทบที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีทั้งต่อสุขภาพของผู้ดื่ม ผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่รัฐจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาผู้ป่วย และผลกระทบต่อวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของประเทศไทย หากปล่อยให้ประชาชนหรือเยาวชนดื่มแอลกอฮอล์โดยไม่มีการควบคุม ย่อมก่อให้เกิดปัญหาและความเสียหาย ประเทศไม่สามารถพัฒนาหรือเจริญก้าวหน้าได้ทัดเทียมประเทศอื่น ดังนั้น ในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงจำเป็นที่จะต้องมีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการควบคุม ตลอดจนการหามาตรการที่เป็นธรรมในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เหมาะสมและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

จากการวิจัย พบว่า ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนการควบคุมการประกอบธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่มาก แต่ในความเป็นจริงกลับพบว่า ได้เกิดปัญหาในการใช้มาตรการดังกล่าวหลายประการด้วยกัน กล่าวคือ กฎหมายที่ใช้ในการคุ้มครองและควบคุมผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังขาดความชัดเจน ผู้ใช้และผู้ถูกบังคับใช้เกิดความสับสนจนนำไปสู่การไม่เห็นความสำคัญ และยังพบปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่การจำหน่ายและสถานที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาการกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาเกี่ยวกับวันและเวลาที่อนุญาตให้ผู้ประกอบการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษทางอาญา เช่น โทษปรับ และปัญหาที่ยังไม่มีการกำหนดให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์จัดเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอันจะมีผลให้มาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีประสิทธิภาพและสามารถควบคุมอัตราการบริโภคได้ จึงจะต้องมีการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายบางประการ เพื่อให้สอดคล้องกับการให้ความคุ้มครองและควบคุมผู้บริโภค และผู้ประกอบการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างแท้จริงในสถานการณ์ปัจจุบัน

คำสำคัญ: การคุ้มครองผู้บริโภค, เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ABSTRACT

The Thai population has been drinking alcohol for such a long time from the past. Alcohol is used in celebration or festival including auspice or misfortune ceremony saved for the belief that alcohol may be used for its tonic or curing property. These behaviors have resulted in increasingly high consumption rate of Thai population including among those youth and female group. In particular, Thailand is currently ranked as the 5th highest alcohol consumption rate in the world tending to increase through the sales amount which has also increased every year regardless of the awareness that alcohol consumption can lead not only to various health problems of drinkers but also to negative consequences to socio-economic condition requiring the state to have burden on treatment cost for patients and other persons affected by such consumption. It can be seen that if people or youth are allowed to freely consume alcohol without any intervention or protection, serious problems and damages can be anticipated and at the end, the country will not be able to develop as its population are addicted to alcohol. It is therefore necessary to put in place certain measures to deal with traders in alcohol industry and to seek for fair legal measures to provide appropriate and clearer alcohol consumer protection.

Findings from the research indicate that Thailand has enacted various pieces of legislation and regulations relating to alcohol consumer protection and control of alcohol industry. But in practice, however, there are many problems in respect of the enforcement of those legal measures including ambiguity of the laws aimed to protect consumer and control alcohol consumption, uncertainty among law enforcement entities and persons subject to such legislations resulting in negligence to such measures. More specifically, problems found relate to determination of distribution zone and consuming place, minimum age of buyer, date and time allowed for trader to sell alcohol, penalty and fine, none of the provision categorizing alcohol as unsafe product. These problems reflect shortcomings of such measures in terms of protection and enforcement efficiency and yet failure to practically control alcohol consumption.

Therefore, in order to solve those problems with an aim to strengthen measures for efficiently protecting alcohol consumer and controlling consumption rate, there is a need to amend certain statutory provisions, that is, by amending such relating to distribution and consuming zone, age limit to be not lower than 18 years old,

determination of appropriate date and time for distribution, increase of severity of punishment against violator and categorize alcohol as unsafe product. These are intended to establish efficient and proper measures for alcohol consumer protection under current situation.

Keywords: consumer protection. liquor.

บทนำ

ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งถือว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการผิดศีลหนึ่งในห้าข้อของพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยกลับเป็นหนึ่งในประเทศที่มีอัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ ประชาชนไทยมีความผูกพันกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มานานนับตั้งแต่ในอดีต โดยใช้ดื่มเพื่อเฉลิมฉลองในงานพิธีมงคลต่าง ๆ หรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทดแทนยาเนื่องจากความเชื่อ ด้วยเหตุนี้ ความต้องการให้สังคมไทยปลอดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างแท้จริงจึงเป็นเรื่องที่กระทำได้ไม่ถนัด ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญด้านการสาธารณสุขระดับโลก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นหนึ่งในสิ่งปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ได้รับการเน้นย้ำในการประชุมด้านการป้องกันและการควบคุมโรคไม่ติดต่อของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ดังนั้น ความพยายามร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้บริโภคในทุกระดับ ทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับชาติ ตามแนวทางในแผนยุทธศาสตร์ระดับโลกเพื่อลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงมีความสำคัญ

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนและประชากรเพศหญิง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีทั้งผลโดยตรงต่อสุขภาพของผู้ดื่ม และอาจรุนแรงจนถึงขั้นเสียชีวิตจากโรคเรื้อรัง เช่น ระบบทางเดินอาหารอักเสบ โรคหัวใจและหลอดเลือด มะเร็งที่อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย ส่วนผลกระทบที่ร้ายแรงอีกประการหนึ่ง ได้แก่ อัตราการเพิ่มของอุบัติเหตุ การเสียชีวิตและการบาดเจ็บหรือพิการจากอุบัติเหตุ ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อลดปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาล อย่างไรก็ตาม ความพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวกลับไม่ได้ผลเท่าที่ควร

นอกจากปัญหาอันเนื่องมาจากการเกิดอุบัติเหตุ ยังพบปัญหาการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวที่มีสมาชิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่น จากปัญหาสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นมากมาย สะท้อนให้เห็นว่า แม้ประเทศไทยมีนโยบายต่าง ๆ เพื่อลดอัตราการบริโภค ทั้งนโยบายทางเศรษฐกิจหรือสังคม การรณรงค์จากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน หรือแม้แต่การออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อใช้ในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมไปถึงบทลงโทษต่อผู้กระทำผิดก็ตาม แต่อัตราการบริโภคของชาวไทยยังมีอัตราสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในทุกปี จึงต้องมีการทบทวนและตรวจสอบว่าประเทศไทยมีมาตรการที่เหมาะสมพอหรือไม่ที่จะลดอัตราการบริโภค หรือควรจัดให้มีมาตรการควบคุมเรื่อง

ดังกล่าวเป็นพิเศษ เพื่อให้ปัญหาและผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชนลดลงไปด้วย

กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฉบับแรกของประเทศไทยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา ก่อให้เกิดกระแสตื่นตัวต่อการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม แม้สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมุ่งเน้นที่การควบคุมการผลิตและการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดแอลกอฮอล์ และการกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดหรือฝ่าฝืนในการผลิตและจำหน่าย แต่มีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญเช่นกัน ได้แก่ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความขัดแย้งทางกฎหมายที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาความเสียหายตามกฎหมายเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้บริโภค

การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย เพื่อเสนอแนะให้เกิดการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
2. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
5. เพื่อศึกษาค้นคว้ามาตรการที่เหมาะสมใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่การควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในขณะที่มาตรการทางกฎหมายด้านการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังมีไม่มากพอและขาดประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเกิดปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย จนทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ สมควรให้มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อเพิ่มความสามารถในการป้องกันและการลดผลกระทบจากปัญหาที่มีต่อประชาชนในสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยค้นคว้าจากเอกสาร และกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

เน้นแนวทางการคุ้มครองผู้บริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยอ้างอิงจากพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2515 เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความเป็นมาและความสำคัญของมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์
4. ทำให้ทราบถึงผลการวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์
5. ทำให้ได้มาตรการที่เหมาะสมใช้เป็นข้อเสนอแนะในการคุ้มครองผู้บริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผลการวิจัย

ปัญหาที่พบในส่วนของประเด็นความขัดแย้งทางกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่/เขตการจำหน่ายและการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปรากฏขึ้นเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจในการตรวจสอบการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่สถานประกอบการต่าง ๆ ได้เข้าตรวจสอบผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานเทศกาลที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เช่น เทศกาลปีใหม่ หรือสงกรานต์ ซึ่งส่วนใหญ่สถานที่จัดงานดังกล่าวจะอยู่ในพื้นที่ของหน่วยงานราชการ แต่ร้านค้าที่ร่วมงานในพื้นที่ดังกล่าว จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งหากอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่กำหนดว่า ห้ามจำหน่ายและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในพื้นที่ของสถานที่ราชการแล้ว ก็ต้องถือว่าห้ามมิให้จำหน่ายหรือดื่ม โดยเด็ดขาด แต่ผู้ประกอบการกลับมีการกล่าวอ้างถึงใบอนุญาตในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการชั่วคราวที่ได้รับอนุญาตจากกรมสรรพสามิตอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งขอใบอนุญาตอย่างถูกต้อง ทำให้เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการตรวจสอบไม่สามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ได้ เท่ากับว่าบทลงโทษไม่มีสภาพบังคับเลย เนื่องจากกฎหมายทั้งสองฉบับขัดแย้งกัน รวมถึงประเด็นในการ

บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในสถานที่ราชการด้วยเช่นกัน ซึ่งเมื่อมีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในสถานที่ราชการดังกล่าว ผู้ประกอบการจะจัดพื้นที่เพื่อให้ลูกค้านั่งดื่มภายในร้านค้าของตนซึ่งอยู่ในสถานที่ราชการด้วยเช่นกัน จึงถือเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 อีกกรณีหนึ่ง

ประเด็นความแตกต่างในบทบัญญัติกฎหมายมีปรากฏให้เห็นในเรื่องอายุขั้นต่ำในการห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กล่าวคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 บัญญัติว่า ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใด จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรืออบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่เป็นการปฏิบัติทางการแพทย์ ซึ่งในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัตินี้ ให้นิยามคำว่า “เด็ก” ว่าเป็นบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส แต่ในขณะที่พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 กำหนดห้ามจำหน่ายแก่บุคคลอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ หรือบุคคลที่มึนเมาจนครองสติไม่ได้ ดังนั้น ในแง่ของการบังคับใช้อาจทำให้ประชาชนไม่แน่ใจว่าควรปฏิบัติตามกฎหมายฉบับใด ซึ่งหากเกิดกรณีที่มีผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แล้วมีพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการตรวจสอบ ผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังกล่าวอาจกล่าวอ้างถึงพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่ไม่ถือว่าการกระทำของตนเป็นความผิดได้

ปัญหาของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับวัน/เวลาการจำหน่ายและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่สอดคล้องกัน เนื่องจากมีหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคและควบคุมการจำหน่ายหลายแห่ง จึงมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคอยู่หลายฉบับในเรื่องของการกำหนดวัน/เวลาการจำหน่ายและบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กรมสรรพสามิตบังคับใช้ หรือประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ที่ออกมาบังคับใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 ที่กำหนดให้สถานประกอบการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเวลา หรือแม้แต่ประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการกำหนดวันห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 แต่ละฉบับมีหลายหน่วยงานนำมาบังคับใช้ขึ้นอยู่กับว่าหน่วยงานใดจะใช้กฎหมายฉบับใดเป็นหลัก บางครั้งทำให้เกิดปัญหาว่าผู้บังคับใช้หรือผู้ถูกบังคับใช้ไม่ทราบว่ามิกฎหมายของหน่วยงานอื่นบังคับใช้อยู่เช่นกัน เพราะขาดการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และประสานความร่วมมือเพื่อให้ประชาชนและผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทราบข้อกำหนด ได้แก่ การขัดแย้งกันของกฎหมายในแง่วัน/เวลาจำหน่ายและบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น ตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 กฎกระทรวงฉบับที่ 36 (พ.ศ. 2504) กำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4 ขายสุราได้เฉพาะภายในเวลาตั้งแต่ 11.00 น. ถึง 14.00 น. และตั้งแต่ 17.00 น. ถึง 02.00 น. ของวันถัดไป แต่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2515 กำหนดห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 จำหน่ายสุราทุกชนิดในเวลาอื่น นอกจากตั้งแต่ 11.00 น. ถึง 14.00 น. และตั้งแต่ 17.00 น. ถึง 24.00 น. เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติสำหรับกรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับจังหวัดอื่น จึงเห็นได้ว่า

เวลาของการสิ้นสุดการจำหน่ายในช่วงเวลาที่สองนั้นแตกต่างกัน ผู้ประกอบธุรกิจจำหน่ายเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์จึงสามารถใช้เป็นข้ออ้างในการกอบโกยผลประโยชน์จากการจำหน่ายเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์หลังเวลา 24 นาฬิกาได้

อีกปัญหาที่พบจากการซ้ำซ้อนของกฎหมาย ได้แก่ ปัญหากฎหมายออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2552 ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา ยกเว้นการขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม ซึ่งหากพิจารณาให้ละเอียดจะพบว่ากฎหมายห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งวัน แต่หากมีผู้ประกอบการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางศาสนาดังกล่าว แต่จำหน่ายแค่เวลา 11.00 น. ถึง 14.00 น. และ 17.00 น. ถึง 24.00 น. โดยถือว่าได้ปฏิบัติตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 จึงอาจทำให้เกิดความสับสนได้ว่ากรณีดังกล่าวผู้ประกอบการกระทำความผิดหรือไม่ ควรถือกฎหมายฉบับใดเป็นหลัก เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะไม่สามารถลงโทษผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่จำหน่ายในวันสำคัญทางศาสนาดังกล่าวได้

สำหรับประเด็นการกำหนดไม่ให้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา ซึ่งถือเป็นวันสำคัญทางศาสนานั้น ผู้วิจัย เห็นว่ามีนัยจดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อยเกินไป แม้ว่าจะเป็นการสอดคล้องตามหลักพุทธศาสนาซึ่งไม่ต้องการให้ประชาชนจำหน่ายหรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเป็นสิ่งที่ดีก็ตาม แต่ในสภาพความเป็นจริงของปัญหา ตัวเลขการเกิดอุบัติเหตุทางการจราจรหรือปัญหาจากการทะเลาะเบาะแว้งอันเนื่องมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เพิ่มสูงขึ้น กลับเป็นช่วงวันหยุดเทศกาลปีใหม่และเทศกาลสงกรานต์ อันเป็นช่วงวันหยุดยาวที่ประชาชนต่างเดินทางกลับบ้านเพื่อไปพักผ่อนกับครอบครัว ตัวเลขการเกิดอุบัติเหตุเสียชีวิตและบาดเจ็บจะอยู่ในอัตราที่สูงมากทุกปีและมีแต่จะเพิ่มสูงยิ่งขึ้น แม้ว่าจะมีการรณรงค์จากภาครัฐและภาคเอกชนเพียงใดก็ตาม เพราะระหว่างเดินทางทั้งผู้ขับขี่และผู้โดยสารสามารถหาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตลอดเส้นทาง และตลอดระยะเวลาที่เดินทางในช่วงเทศกาลดังกล่าว จึงเห็นควรให้มีการสนับสนุนการงดการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเทศกาลปีใหม่และเทศกาลสงกรานต์เช่นเดียวกับในวันสำคัญทางศาสนาด้วยเช่นกัน

ปัญหาของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งตามปกติสาระสำคัญของกฎหมายต่าง ๆ มักมุ่งเน้นที่การควบคุมการผลิต จำหน่าย การบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดแอลกอฮอล์ แต่จะพบว่าขาดประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมาก ได้แก่ มาตรการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งถือเป็นประเด็นใหญ่ที่ควรให้ความสำคัญ เพราะปัจจุบันหากมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น ผู้ขับขี่รถยนต์มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนมึนเมา ต่อมา ได้เกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของผู้เสียหาย ผู้เสียหายต้องเรียกร้องค่าเสียหายกันเป็นคดีทางแพ่งระหว่างผู้เสียหายและคู่กรณี ซึ่งภาระการพิสูจน์จะตกแก่ผู้เสียหาย กล่าวคือ ผู้เสียหายต้องสืบหาพยานและหลักฐานต่าง ๆ เพื่อใช้พิสูจน์ว่าความเสียหายที่ตนได้รับเกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น ถือว่าเป็นภาระที่ลำบาก เนื่องจากฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนอกจากต้องสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินแล้ว การจะได้รับการเยียวยาทดแทนกลับต้องเป็นฝ่ายของคนที่มิ

หน้าที่ต้องพิสูจน์อีกว่าอีกฝ่ายมีความผิด และการกำหนดค่าเสียหายตามกฎหมายแพ่งในปัจจุบันของประเทศไทยมีไม่มากเพียงพอที่จะชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง เพราะในสภาพความเป็นจริงนั้นความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงไม่ได้มีแต่เพียงชีวิตและทรัพย์สินเท่านั้น แต่ผลกระทบที่ตามมาจากการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินคือสภาพความเสียหายต่อจิตใจอันเกิดแก่บุคคลที่รัก ย่อมต้องก่อให้เกิดความเสียหายต่อฝ่ายผู้เสียหายอยู่แล้ว จึงถือว่ามีค่าสำคัญมาก

หากมีการกำหนดให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์จัดเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอีกประเภทหนึ่งได้แล้ว ผลประโยชน์ที่ตามมาจะเกิดแก่ผู้เสียหาย กล่าวคือ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะเท่ากับเป็นความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้า เพราะหลักของความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ได้นำหลักของความรับผิดโดยเคร่งครัดนำมาปรับใช้ในการพิสูจน์ความผิด ผู้เสียหายไม่มีภาระหน้าที่ต้องพิสูจน์หรือสืบหาพยานหลักฐานด้วยตนเองเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย เพียงแต่แสดงให้เห็นว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นเท่านั้น ดังนั้น หากเกิดอุบัติเหตุ ผู้เสียหายอาจฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า ซึ่งอาจทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการตระหนัก ไม่อยากถูกฟ้องเรียกค่าเสียหายมากมาย อาจลดปริมาณการผลิต หรือมีการติดข้อความคำเตือนถึงภัยอันตรายอันเกิดจากการบริโภคให้เห็นอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

แม้ว่าจะมีการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาอย่างยาวนาน แต่ปัญหาที่พบอีกประการหนึ่ง คือ การขาดการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทราบถึงข้อกำหนด ด้วยมีบุคลากรไม่เพียงพอและขาดการประสานความร่วมมือ ทำให้ปัจจุบันจึงยังพบสภาพปัญหาการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายโดยไม่รู้ว่ามีกฎหมายดังกล่าวอยู่ เช่น ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2515 ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 จำหน่ายสุราทุกชนิดในเวลาอื่น นอกจากตั้งแต่ 11.00 น. ถึง 14.00 น. และตั้งแต่ 17.00 น. ถึง 24.00 น. กฎหมายดังกล่าวแม้จะมีการบังคับใช้มาเกือบสี่สิบปีแล้วก็ตาม แต่จากการสอบถามผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะรายย่อย กลับไม่ทราบว่ามีความหมายดังกล่าวบังคับใช้อยู่

สภาพบทลงโทษที่ไม่รุนแรงจะมีผลโดยตรงต่อการฝ่าฝืนกฎหมายจากผู้ประกอบการจำหน่ายแอลกอฮอล์ ดังเห็นได้จากกฎกระทรวงฉบับที่ 36 (พ.ศ. 2504) ออกตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ที่กำหนดให้ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4 จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เฉพาะภายในเวลาตั้งแต่ 11.00 น. ถึง 14.00 น. และตั้งแต่ 17.00 น. ถึง 02.00 น. ของวันถัดไป หากมีการฝ่าฝืน ผู้กระทำจะมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท เห็นได้ชัดว่าบทบัญญัติในเรื่องค่าปรับแทบไม่มีผลหรือมีสภาพบังคับได้เลยในสภาพการขยายตัวของเศรษฐกิจในปัจจุบัน หรือกรณีตามความในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 (มาตรา 19) กำหนดให้ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทที่ 1 ห้ามมิให้ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตเก็บหรือรักษาสุราประเภทที่ 1 ได้รับอนุญาตให้ขายไว้ ณ ที่อื่น นอกจากที่ซึ่งระบุไว้ในใบอนุญาต เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต (มาตรา 21) หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท แต่โดยส่วนใหญ่ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตให้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทที่ 1 ได้แก่ ผู้ประกอบการจำหน่าย

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขนาดใหญ่ที่มีจำนวนเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจเป็นมูลค่ามาก จึงอาจกล่าวได้ว่าค่าปรับจำนวนไม่เกินห้าร้อยบาทถือว่าน้อยมาก และไม่อาจทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจเกิดความขำเกรงในบทลงโทษแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

1. ยกเลิกกฎหมาย

- ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2515 กำหนดห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึง 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุราหรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าว จำหน่ายสุราทุกชนิดในเวลาอื่น นอกจากตั้งแต่ 11.00 น. ถึง 14.00 น. และ 17.00 น. ถึง 24.00 น. เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติสำหรับกรุงเทพฯ และผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับจังหวัดอื่น

- กฎกระทรวงฉบับที่ 36 (พ.ศ. 2504) ออกตามความใน พ.ร.บ.สุรา พ.ศ. 2493 กำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4 ขายสุราได้เฉพาะภายในเวลาตั้งแต่ 11.00 น. ถึง 14.00 น. และตั้งแต่ 17.00 น. ถึง 02.00 น. ของวันถัดไป

2. แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความสอดคล้องเหมาะสมในการบังคับใช้ไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เพียงฉบับเดียว

- ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ โดยไม่รวมถึงบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

- กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา ยกเว้นการขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม และขายแก่บุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย

- กำหนดเวลาห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันที่มีวันหยุดสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดใน พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ให้จำหน่ายได้ตั้งแต่ 11.00 น. ถึง 14.00 น. และ 17.00 น. ถึง 24.00 น.

3. เพิ่มบทลงโทษที่รุนแรงและมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปการฝ่าฝืนกฎหมายของประชาชนมีแนวโน้มลดลงเมื่อประชาชนเกิดความขำเกรงในบทลงโทษที่รุนแรง โดยกฎกระทรวงฉบับที่ 36 (พ.ศ. 2504) ออกตาม พ.ร.บ.สุรา พ.ศ. 2493 กำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประเภทที่ 3 หรือ 4 ขายสุราได้เฉพาะเวลาตั้งแต่ 11.00 น. ถึง 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. ถึง 02.00 น. ของวันถัดไป หากมีการฝ่าฝืนจะมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาทแทบไม่มีสภาพบังคับ ค่าปรับน้อยมากเมื่อเทียบกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน และในการดำเนินคดีเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งมีบทกำหนดโทษทั้งปรับและจำคุก แต่ในความเป็นจริงพบว่ามีแค่การลงโทษปรับเท่านั้น ไม่พบที่มีการลงโทษจำคุกต่อผู้กระทำความผิด

4. กำหนดให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดกัญไไว้ใน พ.ร.บ.ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดกัญ พ.ศ. 2551 ถือเป็นกรให้ความสำคัญกับการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งของบริโศคหากเกิดความเสียหายขึ้น เนื่องจาก พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโศค พ.ศ. 2551 ได้ให้ความหมายของคดีผู้บริโศคไว้ว่า “คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดกัญ...”

- ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพอนามัยของผู้เสียหาย

- ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ หากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามี ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้น ชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

- ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงการไม่ปลอดกัญของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่สินค้าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดกัญ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ

บรรณานุกรม

กรมสรรพสามิต. (2554). *สถิติภาษีสุรา* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.excise.go.th>

[2554, กันยายน].

กุลพล พลวัน. (2538). *พัฒนาการสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

จุฑาภรณ์ แก้วมุงคุณ และคณะ. (2551). *การทบทวนองค์ความรู้และการวิเคราะห์ทิศทางการวิจัยการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย พ.ศ. 2493-2550*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ธีรวัฒน์ จันทรสมนุญ. (2552). *คำอธิบายและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดกัญ พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

บรรเจิด สิงคะเนติ, สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์, ฉันทพิมพ์ บรรจงจิตร, จันทิมา พัฒนางกูร,

พีระ พัฒนางกูร และยอดฉัตร สาริกา. (2547). *การทบทวนองค์ความรู้กฎหมายเกี่ยวกับการ*

ควบคุมการบริโศคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. นนทบุรี: สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.

ปิลันธนา เล่าอัครภาคย์. (2552). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดกัญ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ผู้จัดการ. (2011). *เสด็จหน้าประกาศคุมเหล้า 6 ฉบับ คุ้มครองเด็กและเยาวชน* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.manager.or.th> [2554, 16 สิงหาคม].

มารยาท บุญดา. (2552). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดกัญ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.

- รุ่งทิภา ศรีสัตย์. (2552). **ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจร้านเกมออนไลน์**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.
- เรืองไกร สุวรรณดำรงชัย. (2552). **ปัญหากฎหมายในการทำธุรกิจจัดหาตู้**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาวิทยาลัย สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.
- เลิศ ดาวสุวรรณ. (2553). **มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาวิทยาลัย สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วีระ โลจายะ. (2524). **สิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2553). **พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามจุดหนึ่งสี่.
- สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. (2553). **แนวทางการดำเนินการตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พีวาทินพรินติ้ง.
- สุจิต บุญบงการ. (2547). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับพัฒนาการทางการเมือง**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุขุม ศุภนิคย์. (2546). **คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจ
การให้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ ในประเทศไทย
MARKET STRUCTURE AND COMPETITIVE BEHAVIOR
OF CAR LEASING IN THAILAND

อุมารณ์ สุคันธมาลัย*

Umaporn Sukunthamane

รองศาสตราจารย์ ดร.สุปรียา ควรรเดชะกุลปต์**

Assoc.Prof. Supriya Kuandachakupt, Ph.D.

รองศาสตราจารย์ ดร.दारาวรรณ วิรุพผล**

Assoc.Prof. Darawan Virunhaphol, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจการให้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ในประเทศไทย โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแข่งขันของผู้ประกอบการ ทั้งทางด้านราคาและพฤติกรรมการแข่งขันด้านที่ไม่ใช่ราคา ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแสดงลักษณะโครงสร้างตลาดของสินเชื่อเช่าซื้อ โดยใช้ข้อมูล “รายได้จากการให้เช่าซื้อ” และ “ยอดลูกหนี้เช่าซื้อก่อนหักค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ” ในช่วงเวลาดังแต่ปี พ.ศ. 2544-2553 โดยพิจารณาระดับการกระจุกตัวที่ 5 และ 10 พบว่า ลักษณะโครงสร้างตลาดของธุรกิจสินเชื่อเช่าซื้อมีอัตราการกระจุกตัวของผู้ประกอบการอยู่ในระดับสูง สินค้าสามารถใช้ทดแทนกันได้ ความสามารถในการเข้าหรือออกจากตลาดมีอุปสรรคในส่วนของเงินลงทุนที่ต้องใช้เป็นจำนวนมาก จึงสรุปได้ว่า ธุรกิจที่ให้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์มีโครงสร้างตลาดเป็นตลาดแข่งขัน สำหรับพฤติกรรมการแข่งขัน ผู้ประกอบการขนาดใหญ่และขนาดกลางจะใช้กลยุทธ์ในการแข่งขันทั้งกลยุทธ์ทางด้านราคา และกลยุทธ์การแข่งขันที่ไม่ใช่ราคาควบคู่กันไป ส่วนผู้ประกอบการขนาดเล็กจะเน้นการใช้กลยุทธ์การแข่งขันที่ไม่ใช่ราคาเป็นกลยุทธ์หลักในการแข่งขัน

คำสำคัญ: โครงสร้างตลาด, สินเชื่อเช่าซื้อ

* นิสิตปริญญาโท คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** รองศาสตราจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ABSTRACT

The objective of this research was to study the market structure and competitive behavior of car leasing in Thailand. The data used in this research were divided into two parts: primary data derived from interviews with business leases and secondary data collected and quantitatively analyzed. Primary data aimed to study price based and non-price based competitive behaviors. Secondary data aimed to study the market structure as measured by the degree of concentration of car leasing. Information on "income from hire purchase" and "hire-purchase receivables before allowance for doubtful accounts" since 2001 to 2010 had a concentration level at 5 and 10. The findings showed the concentration ratio of operators at a high level. The service providers were substitutable. The ability of coming in and out of the business was difficult due to a large amount of required fund. In conclusion, the hire purchase and leasing had a competitive market structure and the large and medium sized service providers used both price based and non-price based competitive strategies, while the small sized providers emphasized mainly on the non-price based complete strategies.

Keywords: market structure. leasing.

บทนำ

ธุรกิจการให้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์เป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สามารถแบ่งประเภทของผู้ประกอบการออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจขายรถยนต์ กลุ่มบริษัทเงินทุน และกลุ่มบริษัทลีสซิ่ง โดยช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ผู้ประกอบการที่มีบทบาทสำคัญในธุรกิจการให้สินเชื่อเพื่อเช่าซื้อรถยนต์ คือ กลุ่มบริษัทเงินทุน แต่ภายหลังจากวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี 2540 บริษัทเงินทุนทยอยปิดกิจการหรือควบรวมกิจการเป็นจำนวนมาก กอปรกับในปี 2547 ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่งได้ ส่งผลให้จำนวนบริษัทที่ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ที่เป็นธนาคารพาณิชย์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และได้เข้ามามีบทบาทในอุตสาหกรรมประเภทนี้มากขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าธุรกิจการให้เช่าซื้อรถยนต์ในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างตลาดตลอดมา โดยปัจจุบันได้มีผู้ประกอบการทั้งที่เป็นธนาคารพาณิชย์และไม่ใช่นาคารพาณิชย์เข้ามาดำเนินธุรกิจนี้ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาว่า โครงสร้างตลาดในปัจจุบันของธุรกิจนี้เป็นโครงสร้างตลาดแบบใด โดยเฉพาะเมื่อธุรกิจดังกล่าวเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งเป็นประโยชน์ในการกำกับดูแล และเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินนโยบายของภาครัฐ รวมทั้งเพื่อประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ โดยเฉพาะผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการที่จะได้มีการติดตามและใช้ประโยชน์จากการวิเคราะห์ธุรกิจนี้

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ส่วนแรกเป็นแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างตลาด หมายถึง ลักษณะการกระจายของการผลิตและจำนวนของหน่วยผลิตในตลาด ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดสถานะของหน่วยผลิต โดยมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและผลการดำเนินงานของหน่วยผลิต ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างตลาด ได้แก่

1. การกระจุกตัวของอุตสาหกรรม พิจารณาการกระจายของผู้ผลิตที่มีอยู่ในตลาดเพื่อให้ทราบถึงอำนาจทางการตลาด (market power) หรือระดับการแข่งขันทางธุรกิจ หากธุรกิจใดมีค่าการกระจุกตัวสูง หมายถึงอำนาจทางการตลาดจะอยู่ที่ผู้ผลิตที่เป็นรายใหญ่รายเดียวในตลาด เป็นลักษณะตลาดผูกขาด แต่เมื่อใดที่ผู้ผลิตเพิ่มขึ้น อำนาจทางการตลาดหรืออำนาจผูกขาดของแต่ละหน่วยก็ย่อมน้อยลงตามผู้ผลิตที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะของตลาดแข่งขัน การวัดการกระจุกตัวของตลาดหรืออุตสาหกรรม จะเป็นข้อมูลทางสถิติอย่างย่อ ๆ เกี่ยวกับลักษณะการกระจายตามขนาดของผู้ผลิต นิยมใช้กันอยู่ 2 วิธี ได้แก่ การวัดการกระจุกตัวบางส่วน และการวัดการกระจุกตัวโดยรวม

2. จำนวนผู้ซื้อและผู้ขายในตลาด ถ้าในตลาดประกอบไปด้วยผู้ซื้อและผู้ขายเป็นจำนวนมาก อำนาจทางการตลาดของแต่ละหน่วยผลิตก็น้อย

3. ลักษณะของสินค้าและจำนวนของสินค้า ถ้าสินค้าที่ซื้อขายกันในตลาดมีลักษณะเหมือนกันทุกประการ ก็จะเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ในทางตรงกันข้ามถ้าสินค้าในตลาดดังกล่าวมีลักษณะแตกต่างจากสินค้าอื่น ๆ หรือไม่มีสินค้าของผู้ขายรายใดที่มีลักษณะใกล้เคียงที่สามารถนำมาใช้ทดแทนได้ ตลาดนั้นก็จะเป็นตลาดผูกขาด

4. ลักษณะการเข้าสู่ตลาดหรือออกจากตลาด (free entry) ถ้าตลาดที่ผู้ผลิตรายใหม่ ๆ สามารถเข้าสู่ตลาดหรือออกจากตลาดได้อย่างเสรีโดยปราศจากข้อกำหนดทางกฎหมาย หรือข้อจำกัดด้านเงินลงทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจการ ตลาดดังกล่าวนั้นก็จะเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ในทางตรงกันข้ามถ้าการเข้ามาของผู้ผลิตรายใหม่ไม่สามารถเข้าสู่ตลาดได้โดยง่าย ตลาดนั้นก็จะเป็นตลาดผูกขาด

แนวคิดที่สอง ทฤษฎีพฤติกรรมการแข่งขัน สามารถแบ่งรูปแบบการแข่งขันได้ 2 รูปแบบ คือ 1) พฤติกรรมการแข่งขันด้านราคา เป็นพฤติกรรมการแข่งขันของผู้ผลิตที่ให้ความสำคัญกับราคาสินค้าของหน่วยธุรกิจ โดยใช้วิธีการลดราคาสินค้าลงเพื่อกระตุ้นยอดขายสินค้าให้เพิ่มสูงขึ้น 2) พฤติกรรมการแข่งขันที่ไม่ใช่ราคา เป็นพฤติกรรมที่ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมพยายามเข้าไปมีอิทธิพลต่อผู้ซื้อและผู้ผลิตรายอื่น ๆ ที่อยู่ในอุตสาหกรรม โดยไม่อาศัยการเปลี่ยนแปลงราคา เช่น การส่งเสริมการตลาด เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นมา โครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจการให้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาความเป็นมาตั้งแต่เริ่มมีธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์ในประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 ถึงปี พ.ศ. 2553 ในส่วนโครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของบริษัทจะศึกษาบริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้บริการสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ในประเทศไทยช่วงปี 2544 – 2553 ของบริษัทที่ยื่นเอกสารต่อทางราชการจำนวน 30 บริษัท เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวมีความเปลี่ยนแปลงของธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์ในประเทศไทย ซึ่งเป็นช่วงเริ่มแรกของธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์ จนกระทั่งธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่งในปี 2547 และบริษัทที่นำมาศึกษาเป็นบริษัทที่มีส่วนแบ่งการตลาดของธุรกิจเช่าซื้อมากกว่าร้อยละ 80

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งการวิเคราะห์ได้เป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างตลาด จำนวนผู้ผลิต มูลค่าการขายของสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ตั้งแต่เริ่มดำเนินการในประเทศไทยและพฤติกรรมการแข่งขันของผู้ผลิตทั้งทางด้านราคา (price competition) และพฤติกรรมการแข่งขันด้านที่ไม่ใช่ราคา (non-price competition) และการวิเคราะห์ระดับการกระจุกตัวของธุรกิจสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ โดยนำข้อมูล “รายได้จากการให้เช่าซื้อ” และ “ยอดลูกหนี้เช่าซื้อก่อนหักค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ” ช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2544-2553 โดยวิธีการ 4 แบบ คือ

วิธีที่ 1 อัตราการกระจุกตัวบางส่วน (concentration Ratio: CR)

$$CR_k = \frac{\sum_{i=1}^k S_i}{\sum_{i=1}^n S_i}$$

โดยที่ CR_k คือ อัตราส่วนการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมจำนวน k หน่วยธุรกิจ S_i คือ ส่วนแบ่งตลาดของแต่ละหน่วยผลิต i คือ หน่วยธุรกิจหน่วยที่ 1, 2, 3, ..., n k คือ จำนวนหน่วยธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดเรียงจากใหญ่ไปเล็กจำนวน 1, 2, ..., k , n คือ จำนวนหน่วยธุรกิจทั้งหมดในอุตสาหกรรม

วิธีที่ 2 ดัชนี Herfindahl-Hirschman (Herfindahl-Hirschman index: HHI)

$$HHI = \sum_{i=1}^n (S_i / T)^2$$

โดยที่ S_i คือ ปริมาณการจำหน่ายของหน่วยผลิตที่ i i คือ หน่วยธุรกิจหน่วยที่ 1, 2, 3, ..., n T คือ ยอดขายรวมทั้งหมดของอุตสาหกรรม n คือ จำนวนหน่วยธุรกิจทั้งหมดในอุตสาหกรรม

วิธีที่ 3 ดัชนี Comprehensive Concentration (comprehensive concentration index: CCI)

$$CCI = y_i + \sum_{j=2}^n y_j^2 [1 + (1 - y_j)]$$

โดยที่ y_i คือ มูลค่าของแต่ละหน่วยผลิต หรือมูลค่าที่แต่ละหน่วยผลิตครอบครองหรือขนาดของหน่วยผลิตที่ใหญ่ที่สุดอันดับ 1 y_j คือ มูลค่าของแต่ละหน่วยผลิต หรือมูลค่าที่แต่ละหน่วยผลิตครอบครองหรือขนาดของหน่วยผลิตที่ j j คือ 2, 3, ..., n n คือ จำนวนหน่วยผลิตทั้งหมดในอุตสาหกรรม

วิธีที่ 4 Theil's Method หรือ Entropy Index (E)

$$E = \sum s_i \text{Log } s_i$$

โดยที่ s_i คือ ส่วนแบ่งโดยเปรียบเทียบของแต่ละหน่วยผลิตซึ่ง = มูลค่าที่แต่ละหน่วยผลิตถือครอง/มูลค่าทั้งหมดของตลาด

เมื่อหน่วยผลิตทุกหน่วยในตลาดมีขนาดไม่เท่ากัน ซึ่งแสดงว่าตลาดมีการผูกขาด เมื่อ $E = 0$ แสดงว่าอุตสาหกรรมมีการผูกขาดโดยหน่วยผลิตรายเดียว และ E จะมีค่าสูงสุด เมื่อ $s_i = 1/n$ นั่นคือตลาดมีการแข่งขันสมบูรณ์

ผลการวิจัย

โครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจการให้สินเชื่อเช่าซื้อในประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2544–2553 ศึกษาจากค่าดัชนีการกระจุกตัวที่คำนวณได้ พบว่า ช่วงปี 2544 เป็นต้นมา ค่าดัชนีการกระจุกตัวมีแนวโน้มสูงขึ้น เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้นำตลาดสามารถมีส่วนการครอบครองตลาดได้มากกว่าร้อยละ 67 เมื่อพิจารณาค่า Concentration Ratio: CR สำหรับการวัดค่าดัชนีการกระจุกตัวอื่น ๆ ที่คำนวณ ได้แก่ Herfindahl Hirschman Index: HHI, Comprehensive Concentration Index: CCI และ Entropy Index: EI พบว่า มีแนวโน้มเช่นเดียวกัน นั่นคือ ผู้นำตลาดสามารถมีส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มขึ้นและมีขนาดหน่วยธุรกิจที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งถือว่ามีอัตราการกระจุกตัวค่อนข้างสูง โดยอาจเทียบได้ว่าตลาดมีความโน้มเอียงไปทางตลาดผูกขาด แต่เนื่องจากองค์ประกอบของโครงสร้างตลาดไม่สามารถมองค่าอัตราการกระจุกตัวเพียงอย่างเดียวโดยมีองค์ประกอบด้านอื่นด้วย ได้แก่ 1) จำนวนผู้ขาย ถือว่าธุรกิจการให้สินเชื่อเช่าซื้อ มีผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก และในทุก ๆ ปีผู้ประกอบการที่ครองส่วนแบ่งตลาดมากที่สุดแทบจะ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของตำแหน่งของผู้นำตลาด มีเพียงผู้ประกอบการที่มีอันดับรองลงมาหรือเป็นผู้ประกอบการขนาดกลางเท่านั้นที่มีการเปลี่ยนแปลง มีการแข่งขันในเกณฑ์สูง เพื่อให้ได้ครองส่วนแบ่งตลาดที่เหลือจากผู้ประกอบการขนาดใหญ่ 2) ลักษณะของสินค้า สามารถใช้ทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นผู้ประกอบการได้มีการพัฒนาให้เกิดความแตกต่างของผลิตภัณฑ์และบริการ เช่น การเสนอรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค การรุกตลาดสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ การปรับปรุงบริการให้สามารถอนุมัติสินเชื่อได้รวดเร็วมากขึ้น รวมถึงการขายพ่วงบริการทางการเงินอื่น ๆ 3) การกีดกันการเข้าสู่ตลาด พบว่า อุปสรรคสำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ คือ ด้านเงินทุน เนื่องจากธุรกิจนี้มีความจำเป็นต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมากที่สูง ดังนั้นผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีเงินทุนเพียงพอเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและรักษาสภาพคล่องของกิจการ รวมทั้งรองรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในกรณีเป็นลูกหนี้ที่ไม่อาจก่อให้เกิดรายได้ จึงสรุปได้ว่า โครงสร้างตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจการให้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ในประเทศไทยเป็นโครงสร้างตลาดที่ค่อนข้างไปทางตลาดแข่งขัน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาโครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจการให้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์จะพบว่า จำนวนผู้ประกอบการในธุรกิจมีจำนวนมาก แต่จากการศึกษาอัตราการกระจุกตัวโดยใช้ Concentration ratio จะ

พบว่า อุตสาหกรรมนี้มีการกระจุกตัวค่อนข้างสูง โดยผู้ประกอบการรายใหญ่ 5 รายแรก จะมีส่วนแบ่งตลาดสูงกว่าคู่แข่งรายอื่นอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม อันดับการครองส่วนแบ่งตลาดของผู้ประกอบการจะมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละปี โดยผู้ประกอบการที่เคยอยู่ในกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ถูกแย่งส่วนแบ่งตลาดจากผู้ประกอบการรายเล็กหรือรายใหม่จนทำให้ย้ายอันดับไปเป็นกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางหรือเล็ก ในขณะที่กลุ่มผู้ประกอบการรายใหม่ได้เข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นในธุรกิจอย่างมาก ทั้งนี้เมื่อพิจารณาภาวะการแข่งขันในกลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดใหญ่ จะพบว่าการแข่งขันกันเองภายในกลุ่มสูง จากอัตรา Herfindahl index ซึ่งมีค่าใกล้เคียง $1/n$ โดยใช้กลยุทธ์การแข่งขันทั้งที่ใช้ราคาและไม่ใช้ราคา ทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคที่จะได้รับการบริการที่ดีภายใต้ราคาที่ต่ำ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีความหมายใดเข้ามาถ่วงดุลการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ แต่บริษัทขนาดใหญ่มีความได้เปรียบทางด้านต้นทุนเมื่อเทียบกับบริษัทเล็ก สามารถถ่วงดุลการแข่งขันได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม หากคู่แข่งรายใหม่หรือรายเล็กเดิมมีฐานเงินทุนที่แข็งแกร่งและมีต้นทุนทางการเงินต่ำก็สามารถแย่งส่วนแบ่งตลาดและเข้ามามีบทบาทสำคัญในธุรกิจนี้ได้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า โครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจการให้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ในประเทศไทยเป็นโครงสร้างตลาดค่อนข้างไปทาง “ตลาดแข่งขัน” โดยมีผู้ประกอบการรายใหญ่ 5 ราย ที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงกว่าคู่แข่งรายอื่นอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้ประกอบการดังกล่าวในปัจจุบันมีการแข่งขันกันเองอย่างรุนแรง จึงทำให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากการแข่งขันดังกล่าว แต่หากผู้ประกอบการรายใหญ่รวมตัวกัน จะทำให้เกิดกลุ่มผู้ประกอบการที่มีอำนาจตลาดค่อนข้างสูง และทำให้การแข่งขันหมดไป ทางภาครัฐควรเข้ามาหาวิธีเพื่อป้องกันการเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวเพื่อประโยชน์ต่อผู้บริโภคและสังคมโดยรวม

ข้อเสนอแนะ

1. หากสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลของบริษัทที่ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อทั้งหมดภายในตลาดจะสามารถหาส่วนแบ่งตลาดที่มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น
2. ประเภทของสินค้าที่ทำการเช่าซื้อยังมีสินค้าประเภทอื่น เช่น รถมอเตอร์ไซด์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งปัจจุบันมีผู้ประกอบการที่เข้ามาดำเนินธุรกิจค่อนข้างมาก ดังนั้นการศึกษาธุรกิจการให้สินเชื่อเช่าซื้อในสินค้าประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากรถยนต์ น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภคและทางการมากยิ่งขึ้น
3. การศึกษาในครั้งต่อไป ควรศึกษาในด้านของผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้เลือกใช้บริการเช่าซื้อรถยนต์ ซึ่งจะช่วยให้ภาพรวมของธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์มีความชัดเจนขึ้น ทั้งในด้านผู้ประกอบการและผู้บริโภค

บรรณานุกรม

คชินทร์ สุกมลจันทร์. (2542). *การวิเคราะห์อุปสงค์รถยนต์นั่งในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ไทรภพ ไตรสุวรรณ. (2548). **โครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันในอุตสาหกรรมรถจักรยานยนต์**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทวัญ วิชิตะกุล. (2545). **การวิเคราะห์โครงสร้างตลาดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำประกันภัยรถยนต์นั่งส่วนบุคคลภาคสมัครใจในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2547, 6 ตุลาคม). **ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่ง**.
- _____. (2553). **สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.bot.or.th [2554, 1 มิถุนายน].
- นราทิพย์ ชุติวงศ์. (2548). **ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภาพรรณ ปัดทองคำ. (2546). **โครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์กรณีศึกษาในเขตลพบุรี**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิสิทธิ์ ตันมหาพราน. (2540). **โครงสร้างตลาด พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในช่วงก่อนและหลังการเปิดเสรีทางการเงิน**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัตตรา จตุพรสัมฤทธิ์. (2535). **โครงสร้าง บทบาท และปัญหาของธุรกิจลีสซิ่งในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เมธยา สาครเย็น. (2547). **โครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของผู้ประกอบการให้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรพัฒน์ เมฆสุวรรณต์. (2545). **โครงสร้างตลาดและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งขนาดใหญ่ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุปรียา ควระเดชะคุปต์. (2550). **เศรษฐศาสตร์จุลภาคขั้นสูง**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำนวยการพิมพ์ มนุสุข. (2527). **เศรษฐศาสตร์โครงสร้างและพฤติกรรมของอุตสาหกรรม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กิ่งจันทร์การพิมพ์.
- Kotler, P. (1994). *Marketing management*. New York: Prentice-Hall.
- McCarthy, E. J., & Perreault, W. D. (1990). *Applications basic marketing: A managerial approach* (10 th ed.). Homewood, IL: Van Hoffman Paess.

READING HABITS OF ENGLISH MAJOR STUDENTS: BASIS FOR IMPROVING TEACHING STRATEGIES

Hope Christina H. Deita*

ABSTRACT

Reading influences the extent and accuracy of information as well as the attitudes, morals, beliefs, judgment and action of readers. This research was conducted to investigate the reading habits of English major students at Sripatum University-Chonburi Campus. The respondents for this research were 165 students enrolled in the English for Business Communication Program. Survey questionnaires were randomly distributed to participants from first year to fourth year. The results indicated that they read more than 20 Thai reading materials and less than 5 English reading materials a year, spent an average of 2 hours every week preferably in the evening in their bedroom and revealed poor reading habits in terms of frequency, strategy, goal and preferences both in Thai and in English. Furthermore, family, availability of reading materials and attitudes towards reading in English were factors to have affected their reading habits. Among the preferred reading materials were magazines, online fashion and entertainment articles, advertisements and story books. Interactive reading strategies, increased reading time, and a large exposure to reading materials may provide basis for improving reading habits. The data from this research could be used to aid in identifying teaching strategies that would help improve the students' reading performance.

Keywords: reading habits. teaching strategies. reading materials. reading attitude.

INTRODUCTION

Reading has been described as the art of interpreting printed and written words (Tella, 2007, citing Devarajan & Gray, 1989). It is regarded as one of the most effective processes of conscious learning. According to Devarajan and Gray, as cited in Tella (2007), reading influences the extent and accuracy of information as well as the attitudes, morals, beliefs, judgment and action of readers. These authors postulate that “a creative and pragmatic education involving the habit of personal investigation requires self study to be followed

* Lecturer, Faculty of Liberal Arts, Sripatum University, Chonburi Campus

by self thinking and analysis".Strivastar, cited in Tella (2007), self study, i.e. reading at one's own accord requires a habit which is technically known as reading habit. It has been asserted that a child can know much about his own environment only if exposing him/her to reading books, newspapers, and magazines. As the child is exposed to reading and develops the love for books, he/she finds it easier to explore the wealth of human experience and knowledge. During childhood, it is possible that children miss the opportunity of getting in touch with books and find it difficult to form reading habit at the later years. This is based on the belief that reading children become reading adults. Frequent reading is related to the development of sophisticated language structures; higher levels of comprehension, improved word analysis skills, and fluency in significant amounts of voluntary reading are associated with greater interest and skill development.

Furthermore, reading is a very important issue which is not only about enjoyment but a necessity, the basic tool of education (Makotsi, 2005, cited in Tella, 2007). Reading makes way for a better understanding of one's own experiences and it can be an exciting voyage to self discovery. It is the art of interpreting printed and written words, the most effective process of conscious learning which influences the extent and accuracy of information as well as the attitudes, morals, beliefs, judgment and action of readers. The term "reading habit" refers to the behaviour which expresses the likeness of reading of individual types of reading and tastes of reading (Sangkaeo, cited in Tella, 2007). It is a pattern with which an individual organizes his or her reading. Reading is important for everybody in order to cope with new knowledge in a changing world – that of the technological age. The ability to read, therefore, is at the heart of self education and lifelong learning.

Despite this recognition of the importance of reading, many Thai students are not successful in reading, and their reading ability is unsatisfactory. Wisaijorn (2008) cited studies conducted revealing that the reading ability of Thai students is below the minimum criterion. Furthermore, she also mentioned findings of studies conducted that the common problems of Thai students in reading are: vocabulary, grammar knowledge, sentence structure, poor reading skills, and lack of appropriate reading strategies. In addition to that, it is a common observation that when reading in English, the students placed a strong emphasis on translation into Thai and the use of dictionaries to understand texts. As seen in the teaching experiences, Thai students need to develop techniques to improve their reading ability.

Students at the university level need to understand textbooks, articles, or magazines written in English to acquire knowledge and gather information for both their careers and their academic studies. At present, English Major Students can answer low-level comprehension questions but are still struggling with critical-level questions. There is also an evident need to increase their reading speed. These results are evident in the TOEIC scores of English Major Students. Their TOEIC scores showed the need to improve not only their vocabulary and grammar skills but their reading speed and comprehension skills at the same time. The researcher perceives

that the poor reading skills of the students can be attributed to their reading habits. How many of them read English reading materials for pleasure? How much time do they spend for reading in English? To what extent do they fully understand what they are reading? What kind of reading habits do English Major Students have? What kind of reading materials will motivate them to read? Why are Midterm and Final examination scores low? These are just some of the questions that lead to conducting this research. This research aimed to determine the percentage of active readers among English Major Students to help identify the effective reading strategies appropriate for their learning needs. It also aimed to determine their reading habits to aid the reading teacher in selecting materials appropriate to their level and interests. Lastly, determining their reading habits can help the teacher to motivate them to read and to assist in improving their reading skills.

OBJECTIVES OF THE STUDY

The main objectives of this study were to determine the students' reading habits and to identify the appropriate teaching strategies needed in Reading Classes. Specifically, the study aimed at identifying:

1. the reading profile of English Major Students
2. the reading habits of the students in Thai
3. the reading habits of the students in English
4. the factors affecting their reading habits and
5. the reading preferences of the students.

RESEARCH QUESTIONS

To achieve the aforementioned objectives, five research questions were asked as follows:

1. What is the reading profile of students in terms of:
 - a. number of Thai reading materials read?
 - b. number of English reading materials read?
 - c. preferred reading time in a day?
 - d. reading time spent in a week?
 - e. preferred place to read?
2. What are the reading habits of English major students in their native language?
3. What are the reading habits of English major students in English?
4. What are the factors affecting the reading habits of English major students?
5. What are the types of reading materials preferred by English major students?

SIGNIFICANCE OF THE STUDY

The study is aimed to determine the reading habits of students and the type of books they read. The survey was conducted to collect baseline data for improving the reading curriculum for English major students in the Faculty of Liberal Arts. The data gathered could be used to improve the teaching strategies, reading materials, and reading evaluation used in teaching reading. The study could be significant in terms of:

1. Making appropriate recommendations and suggestions to improve the students' reading habits and performance;
2. Improving the teaching strategies in teaching reading courses, and
3. Designing a remedial reading plan to help students improve their reading skills.

Scope and Limitation

The present study included a survey of the reading habits of students in both their native language and in English and the factors affecting their reading habits specifically family, peers, and financial factors. However, it did not include the reading problems of the respondents and how these problems affected their reading performance.

The respondents were 165 first to fourth year students enrolled in the 4-year and 2-year English for Business Communication programs in the first semester of the 2010-2011 academic year. They were randomly chosen from the 324 students in the Faculty of Liberal Arts

Based on the five research questions, the instrument used for data collection was a 4-part questionnaire. Part I had five items on Respondents Profile. Part II had two sub- parts: Part A had 20 items for determining the reading habits of respondents in their native Thai language and another 20 items to determine their reading habits in English for Part B. Part III consisted of three sub-parts with a focus on factors affecting the reading habits of the respondents. Part A had five items to determine the family factor, Part B had ten items on availability of reading materials, and Part C had fifteen items to determine the attitude of readers. Part IV determined the type of reading materials preferred by the respondents. Choices for each item are rated using the Likert scale.

The data was interpreted using frequency and percentage distribution to determine the profile of readers, specifically, the number of reading materials read in Thai and English, preferred reading time and place, and reading time spent. The mean and standard deviation were used to analyze the reading habits in the native Thai language and in English, factors affecting the reading habits and the type of reading materials. The statistical analysis of the data was computed through the SPSS 11.0 software program.

FINDINGS AND DISCUSSION

The following tables showed a detailed description of how the five research questions are answered.

Profile of readers

Table 1: Number of Thai reading materials read in a year

Number of reading materials	Frequency	Percentage
None	5	3.03
1-5	50	30.30
6-20	50	30.30
More than 20	60	36.36
<i>N</i>	165	

Table 2: Number of English reading materials read in a year

Number of reading materials	Frequency	Percentage
None	11	6.66
1-5	97	58.78
6-20	48	29.09
More than 20	9	5.45
<i>N</i>	165	

Table 3: Time of day preferred to read

Reading Time	Frequency	Percentage
None	2	1.2
Morning	14	8.5
Afternoon	25	15.2
Evening	124	75.2
<i>N</i>	165	

Table 4: Time spent reading in a week

Number of Hours	Frequency	Percentage
Less than 1 hour	25	15.2
1-2 hours	69	41.8
3-5 hours	44	26.7
More than 5 hours	27	16.4
<i>N</i>	165	

Table 5: Preferred place to read

Place	Frequency	Percentage
bedroom	84	50.9
living room	15	9.1
library	14	8.5
anywhere	52	31.5
<i>N</i>	165	

The findings showed that SPUC English major students read more than 20 Thai reading materials in a year but less than 5 reading materials in English. They spent 1-2 hours for reading in a week, and this was usually done in the evenings preferably in their bedrooms. These comprised the readers' profile for this study.

Table 6: Reading habits in the native language

Reading habits	Mean	Standard Deviation	Description
Reading frequency	3.21	0.94	sometimes
Reading strategy	3.01	1.06	sometimes
Reading comprehension	3.33	0.91	sometimes
Non-reading preferences	3.29	1.17	sometimes

Table 7: Reading habits in English language

Reading habits	Mean	Standard Deviation	Description
Reading frequency	2.53	1.16	sometimes
Reading habits	Mean	Standard Deviation	Description
Reading goal	3.35	1.07	sometimes
Reading strategy	3.09	1.04	sometimes
Reading comprehension	3.44	0.92	sometimes
4.51- 5.00	always		
3.51- 4.51	usually		
2.51- 3.50	sometimes		
1.51- 2.50	rarely		
1.00- 1.50	never		

Base on these data, it is interpreted that English Major Students are constant readers in their native language but are considered seldom readers in English. Constant readers are those who read more than 20 reading materials a year and seldom readers are those who read less than five books. Learning a new alphabet, recognizing word meaning from existing vocabulary, grammar and syntax differences between Thai and English are enough difficulties for Thai students to increase frustrations in reading in English. While the respondents are feeling very comfortable reading in their native language, they experience the same level of discomfort reading in English thus, leading them to withdraw from the reading activity. Furthermore, their reading time of 1-2 hours a week failed to meet the required reading time which is 30 minutes a day. The respondents in this study shared that a quiet, comfortable place to read, like the bedroom, motivates them to read.

Findings also show that in terms of reading frequency, reading strategy, reading comprehension and non-reading preferences, the respondents sometimes read in their native language. It is quite unusual to find out that today's generation of students sometimes read even in their native language. The respondents are university students who are expected to have good reading habits considering reading is much needed for academic tasks. Surprisingly enough, in terms of reading frequency and non-reading preferences, the respondents claimed that they sometimes read the newspaper daily and that they prefer watching TV, playing online games and surfing

the net. These responses show that today's generation is not a generation of reader. As for reading strategies, the respondents displayed both positive and negative reading habits. Positive reading habits such as marking new words, using the dictionary for meaning, silent reading note-taking, and highlighting important ideas are sometimes done by the respondents. Moving the lips, vocalizing, regressing, reading one word at a time, and pointing at words are some of these negative reading habits that affect the reading rate, fluency and comprehension of English Major Students. In addition, the data shows that respondents of this study sometimes read in English. Their reading frequency, reading goal, reading strategy and reading comprehension all fall in a range in the mean with a description of sometimes. It shows that the respondents have a similar reading habit in both native and English language.

Table 8: Factors affecting reading activity

Factors	Mean	Standard Deviation	Description
Family	2.55	1.08	sometimes
Availability of reading materials	3.24	1.03	sometimes
Attitude towards reading	3.01	1.06	sometimes
4.51- 5.00	always		
3.51- 4.51	usually		
2.51- 3.50	sometimes		
1.51- 2.50	rarely		
1.00- 1.50	never		

The respondents perceived that family factors, availability of reading materials and attitude towards reading in English sometimes affect their reading habits. When asked who influenced them to read, the respondents were positive that their parents and their siblings were the one who influenced them. They also agreed that sometimes spending time reading time everyday can influence them to read especially if the family regularly buys reading materials. For most children, the home provides modeling and direct guidance in effective literacy practices. Beyond modeling, parents and siblings can directly support reading development by expressing positive opinion about reading.

Another factor perceived to have effects on the reading activity is availability of reading materials. Expectedly, students possessing books at home usually spend more time on reading books compared with

those with few or none. Easy access to reading materials is one of the important factors in cultivating reading habits in students. The third factor to have effect on reading activity is attitude towards reading in English. Strauss (2008) said that it is difficult for second language learners to achieve a fluent and effortless reading enjoyment because in case of Thai learners, there is a need to learn an entirely new alphabet. Secondly, they have to build their vocabulary in the English language. Thirdly, the differences in grammar and syntax between the two languages posed another difficulty to them. These difficulties, according to Strauss, will lead to sustained frustration which will further discourage voluntary reading. Forced into this difficult learning situation, it is not a surprise that these students will have a negative attitude towards reading.

Table 9: Preferred reading materials

Reading materials	Mean	Standard Deviation	Description
Magazine	3.77	0.92	usually
Reading materials	Mean	Standard Deviation	Description
Fashion article on website	3.71	0.90	usually
Entertainment article on website	3.70	1.07	usually
Advertisement	3.54	1.09	usually
Story books	3.51	1.05	usually
Comic books	3.44	0.91	sometimes
Textbooks	3.42	1.11	sometimes
Short stories	3.32	1.06	sometimes
Product poster	3.30	0.99	sometimes
Newspaper	3.25	1.03	sometimes

Regarding the preferred reading materials, it was found out that magazines, online fashion articles, online entertainment articles, advertisements and story books are preferred choice of reading materials among English Major Students. Comic books, textbooks, short stories, product posters, and newspapers are sometimes preferred as reading materials by the respondents. The cheap prices could be the reason for making it on top of the respondents'

list of reading materials. The easy access to the Internet and teenage fashion interest would best explain their preference in online articles. In addition, the availability of advertisement paraphernalia and story books everywhere are most likely the explanation why the respondents prefer them.

The general evaluation of the survey affirms that the respondents have reading habits both in mother and foreign language. The positive habits may be due to their motivation for reading a lot for their academic activities. The negative habits could be brought about by their adequate English language proficiency. Alderson (2000) discussed that once reading ability has been acquired in the first language, it is also available in the second language. It is believed that the respondents are doing well with reading in their native language so all they need to do is to transfer the ability in second language. Therefore, there is a need to develop the language skills of the students. With strong vocabulary, developed reading skills and wide cultural orientation, there is no doubt that English Major Students are ready for higher institution challenge.

SUGGESTIONS

In the light of this research, some suggestions can be pointed out. First, students need to be motivated through reading activities in school and outside. If they are motivated, it becomes a habitual task for them. In order to make them read on different topics, some extracurricular activities can be introduced into the course schedule. Such activities would include English festivals, spelling bee contest, storytelling competitions, stage plays, and speech contests. Courses for developing reading skills at school should be focused on leading learners to search, understand and get information through reading. Students should be encouraged and motivated to read different type of texts in English language to foster language development and to learn about foreign culture.

Implications on reading teachers

The role of the reading teacher is unquestionably huge. Teaching how to read is a primary obligation. But along with this is the responsibility to teach what to read, when to read, where to read and why read? The basic step is to develop among our students the passion to read. Everything else will fall in places. With regards to classroom teaching, in order to support students, the researcher suggests increasing the quality and quantity of feedback, emphasizing the progress made by students. It is also encouraged that students record this feedback in checklists or portfolios. Realistic objectives should be defined to set new reading challenges for the students. To answer the needs for effective teaching strategies in reading classes, the researcher designed a revised course outline for ENG 202 incorporating teaching strategies that will motivate students to read with comprehension. The revised course outline is concordant with SPUC's Learner-Centered Instruction paradigm.

ENG 202 Reading Skills Proposed Course Outline (First Semester, SY 2011-2012)

Sripatum University, Chonburi Campus

Course Outline

Course Code: ENG 202 Course Name: Reading Skills Credits: 3

Pre- requisite: English 122

Course Description:

This course studies and practices the essential physical technique of reading to enable students to read variety of texts effectively. It focuses on the development of different reading techniques such as: reading for information, reading for interpretation, and reading for pleasure. Students are guided to build more effective reading habits and positive attitude towards reading.

Course Objectives:

At the end of the course, the students will be able to:

1. Recognize, read, comprehend, and enjoy a wide variety of reading texts
2. Develop awareness of the reading process so that they will be able to read efficiently at work
3. Develop essential reading skills
4. Establish good reading habits
5. Become better and more confident readers.

COURSE CONTENT

Weeks	Topics	Target skills	Teaching strategies Pre- reading	Teaching strategies While reading	Teaching strategies Post Reading
1	Meet Koko	Identifying Word Forms	KWL Chart Ask the students to fill in the chart with different means of communication	Word Map Ask students to form new words from the given words and form word association	Guessing Game Game on sign language Graphic Organizer (list down words Koko knew and their meaning)
2	The First Modern Olympic	Understanding Terms of Origin	Word Etymology	Word Formation Clues	Cloze-Test
3	Business Manners around the world QUIZ 1	Skimming	Comparison and Contrast Chart Students will compare and contrast Asian Business Practices	Timed Reading Question- Answer Relationship (QAR)	Slogan Writing About Dos and DON'Ts in Thailand

Weeks	Topics	Target skills	Teaching strategies Pre- reading	Teaching strategies While reading	Teaching strategies Post reading
4	The World's Most Popular Monster	Identifying Topics	Reading Buddy In pairs, students will work together in identifying and classifying a list of terms	Guided Reading Students will answer the questions about the passage	Summarizing
5	A Brief History of Coffee	Understanding Chronological order	Info Chart List down the kinds of coffee, flavors, reasons for drinking	Time Line Chart Think-Pair-Share (p.75)	Crossword Puzzle
6	The Amazing Mr. Tesla QUIZ 2	Understanding Vocabulary in context	ABC Brainstorm	Picture Vocabulary Vocabulary Building Exercises	Synonym/ Antonym Chart Sentence Definition
7	The ABCs of Hangul	Understanding Patterns of organization)	QAR Ask students about the Thai Alphabet	QAR Ask for information about Korean Alphabet	Venn Diagram Show comparison and contrast of Thai, Korean and English Alphabet
8	MIDTERM				
9	Doctors without Borders	Scanning	Read Aloud	Visualizing Problem-Solution Chart	Journal Writing

Weeks	Topics	Target skills	Teaching Strategies Pre- reading	Teaching Strategies While Reading	Teaching Strategies Post Reading
10	Sister Act: Venus and Serena Williams External reading assignment 1	Understanding conditional sentences	Think Aloud Strategy	Story Element Chart	QAR Summarizing
11	Hurray for Bollywood!	Paraphrasing	Synonym Drill	Think Aloud Strategy	Paraphrasing exercises Poster Making
12	Krakatoa, West of Java External Reading assignment 2	Developing Vocabulary Skills	Draw and Tell	Cause-Effect Chart Group Discussion/Presentation	Vocabulary exercises
13	Examination Hell	Making Inference	Predicting Exercise	Predicting Text Context Concept Mapping	Making Judgments Debate
14	The Mummy Curse QUIZ 3	Understanding Prefixes	Skimming for fact or opinion	Word mapping	Cloze-Test Role play
15	External Reading 3	Multi- skills	Students will submit a Home Reading Report of a short story of their choice		

Weeks	Topics	Target skills	Teaching strategies Pre- reading	Teaching strategies While Reading	Teaching strategies Post reading
16	FINAL EXAM				

Reference:

Roger, Bruce. (2004). *World class reading 2: A reading skills text*. New York, NY: McGraw-Hill.

Prepared by:

Lecturer: Hope Christina H. Deita
BSE English Mindanao State University

Implications to Curriculum Planners

The findings from this research and the years of teaching experience lead the researcher to suggest a remedial reading program for the university. A remedial reading program is a non-credited course for freshmen students that will cater to their needs to learn the basics of reading. In here, students learn to master the skills needed for a degree program. A remedial reading program can be a valuable learning experience for a college freshman. Students who are unfamiliar with college level reading or feel like their high school didn't adequately prepare them for college should consider a remedial reading program to get them the language skills they need to succeed at the college level. In this case, the reading tutorial can be incorporated in ENG 202, being a 4-period course. The first 3 periods will be spent for regular classroom routines but, the last period will be for identifying and diagnosing problem readers in the class. Once identified, these students will be attended to through tutorial lessons that will remedy their reading problems.

Recommendations for further studies

To determine the effectiveness of the proposed reading course outline designed after the conduct of this study, the researcher recommends the following further studies:

1. A study is recommended to be conducted which identifies the teaching strategies in reading classes in correlation with the reading performance of students.
2. A further study must be conducted to determine the reading performance and reading level of English Major Students in correlation with their reading habits.
3. A study which will focus on identifying the reading problems of English Major Students to be used as basis for designing a reading program is highly recommended.

REFERENCES

- Aegpongpaow, Orranuch. (2008). *A qualitative investigation of metacognitive strategies in Thai students' English academic reading*. A thesis presented in partial fulfillment of the Requirements for the master of Arts Degree in English, Graduate school Srinakarinwirot University
- Alderson, Charles. (2000). *Assessing reading*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Barrow, Richard. (2007). *Reading habits of Thai people* (Online). Available:
<http://www.thailandqa.com/forum/showthread.php?16563-Thais-read-just-2-books-a-year> [2010, October 17].
- Gisler, Peggy, & Ebert, Marge. (2010). *Top 10 ways to improve reading skills* (Online). Available: <http://www.school.familyeducation.com/top-10-ways/imprive-reading-skills/38329.html> [2010, October 9].
- Grabe, William, & Stoller, Frederick L. (2002). *Teaching and researching reading*. London: Pearson Education Longman.
- Strauss, Michael John. (2008). *Reading habits and attitudes of Thai L2 students*. Master thesis submitted in part fulfillment of the requirement for the master of Arts degree in Teaching English to speakers of Other Languages, University of South Africa
- Tella, Adenyinka . (2007). Children reading habits and availability of books in Botswana primary schools: Implications for achieving quality education. *The Reading Matrix*, 7(2), pp. 117-125.
- Wisaijorn, Patareeya. (2008). *Strategy teaching in the teaching of reading comprehension: Does it work for students whose first language is not English*. UbonRajathanee: UbonRajathanee University Publication.
- Yusof, Najeemah M. (2010). Influence of family factors on reading habits and interest among level 2 pupils in national primary schools in Malaysia. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5 , pp.1160-1165.

ปัจจัยทำนายความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาที่มีบุตรรับการรักษา
ในหออภิบาลผู้ป่วยเด็กวิกฤต

PREDICTOR OF UNCERTAINTY AMONG PARENTS OF CHILDREN
ADMITTED IN A PEDIATRIC INTENSIVE CARE UNIT

กนกกาญจน์ เมฆอนันต์ธวัช*

Kanokkan Mekanantawat

นุจรี ไชยมงคล*

Nujjaree Chaimongkol

นฤมล ชีระรังสิกุล*

Narumon Teerarungsikul

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาที่มีบุตรรับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยเด็กวิกฤต กลุ่มตัวอย่างเป็นบิดาหรือมารดาที่มีบุตรอายุระหว่าง 1 เดือน ถึง 15 ปี เข้ารับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี กรุงเทพฯ จำนวน 76 ราย เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดา และแบบสอบถามการสนับสนุนด้านข้อมูล มีค่าความเชื่อมั่นของอัลฟาครอนบาคเท่ากับ .93 และ .79 ตามลำดับ และแบบวัดการรับรู้ความรุนแรงของโรค มีค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบซ้ำเท่ากับ .78 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พิสัย สถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาของบิดามารดาและการสนับสนุนด้านข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกไม่แน่นอน การรับรู้ความรุนแรงของโรคเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดเพียงตัวเดียว และสามารถทำนายความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 5.7 ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าพยาบาลที่ดูแลเด็กป่วยวิกฤตควรส่งเสริมการรับรู้ความรุนแรงของโรคต่อการเจ็บป่วยของบุตรอย่างเหมาะสม ถูกต้องและเพียงพอ เพื่อช่วยลดความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดา

คำสำคัญ: การรับรู้ความรุนแรงของโรค, การศึกษาของบิดามารดา, การสนับสนุนด้านข้อมูล, ความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดา

ABSTRACT

This correlational predictive research aimed to examine predicting factors of uncertain feelings among parents of children admitted in a Pediatric Intensive Care Unit (PICU). The sample groups included 76 parents of 1 month – 15 year-old children in the PICU at Nopparat Rajathanee Hospital, Bangkok. The research instruments consisted of the demographic questionnaire, the parents' perceptions of uncertain feelings among parents of children questionnaire in Illness's scale, the informational support questionnaire which has Cronbach's alpha reliabilities of .93 and .79 respectively, and the perceptions of child illness severity's scale which has its test-retest reliability of .78. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, range, Pearson correlation and multiple regression analysis. The results revealed that there was a significantly negative correlation between perceptions of illness severity and parental uncertainty in the child critical illness. However, parental education and informational support were not significantly correlated with the parental uncertainty ($p > .05$). The perceptions of severity were only the best significant predicting factor of the parental uncertainty. It could significantly predict the uncertain feelings of parents for 5.7 %. These findings suggest that nurses who give nursing care for critical ill children should promote appropriate, correct and adequate perception of illness severity of the children to help decrease parental uncertainty in the child critical illness.

Keywords: perception of illness severity. education of parents. information support. parental uncertainty.

บทนำ

เด็กที่มีการเจ็บป่วยในภาวะวิกฤตและต้องเข้ารับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยหนัก มักจะมีอาการและอาการแสดงเกิดขึ้นอย่างกะทันหัน มีอาการและอาการแสดงที่รุนแรง ซ้ำซ้อน เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว มีอาการไม่คงที่ และอาจมีอาการทรุดลงได้ในระยะเวลาอันสั้น (สุภาพร บุญทองรัตน์, 2551) เมื่อบิดามารดาพบเห็นการเจ็บป่วยของบุตร อาจทำให้บิดามารดาไม่เข้าใจเกี่ยวกับการวินิจฉัยโรค การดำเนินของโรค อาการและอาการแสดงการเจ็บป่วยของบุตร บิดามารดาอาจมีความสงสัยว่าเหตุใดบุตรจึงต้องได้รับการใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์มากมายหลายอย่าง และไม่แน่ใจว่าจะช่วยรักษาให้บุตรหายจากการเจ็บป่วยได้หรือไม่ (Lewandoski, 1980) ไม่สามารถคาดเดาอนาคตการเจ็บป่วยของบุตรไว้ล่วงหน้าได้ เป็นผลทำให้บิดามารดาเกิดความรู้สึกไม่แน่นอนในความเจ็บป่วยของบุตร (Mishel, 1983; วิลลวล์ย์ วโรพาร, 2535) นอกจากนี้มีการศึกษาพบว่า บิดามารดาที่มีบุตรป่วยในโรงพยาบาลได้รับข้อมูลที่ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการวินิจฉัย การรักษา และอาการ เนื่องจากขาดความสมบูรณ์ในการให้ข้อมูลของบุคลากรทางสุขภาพ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สุขภาพที่ต้องทำงานด้วยความเร่งรีบ ทำให้ละเลยในการให้ข้อมูลหรือมีการให้ข้อมูลแบบย่อ ๆ สั้น ๆ (Small, 2002; สุจิรา ศรีรัตน์ และจรรยา สายวาไร, 2551) สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลต่อบิดามารดาทั้งทางร่างกาย จิตใจ และเกิดความรู้สึกไม่แน่นอนในการเจ็บป่วยของบุตร

ความรู้สึกไม่แน่นอนในการเจ็บป่วยของบุตรที่เกิดขึ้นกับบิดามารดานั้น เป็นความรู้สึกที่ไม่สามารถคาดเดาหรือทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า มีความคลุมเครือในการวินิจฉัย การรักษา และอาการของบุตร บิดามารดาไม่แน่ใจว่าบุตรจะดีขึ้นหรือแย่ลง สอดคล้องกับ Mishel (1983) ที่ได้ให้ความหมายความรู้สึกไม่แน่นอนว่าหมายถึง การที่บุคคลไม่สามารถให้ความหมายของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับความเจ็บป่วย หรือไม่สามารถทำนายผลลัพธ์ของความเจ็บป่วยได้อย่างถูกต้อง ประกอบด้วย 1) ด้านความคลุมเครือเกี่ยวกับสภาวะความเจ็บป่วย (ambiguity) คือ บิดามารดาไม่สามารถบอกสาเหตุที่ทำให้บุตรเจ็บป่วยได้ ไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างของการรักษาแต่ละชนิดได้ 2) ด้านการขาดความชัดเจนเกี่ยวกับอาการของบุตรและระบบให้บริการ (lack of clarity) บิดามารดาไม่มีความรู้สึกไม่ชัดเจนในข้อมูลความเจ็บป่วย การรักษา ซึ่งอาจเกิดจากบุคลากรทางการแพทย์ขาดอธิบายไม่ครบถ้วน 3) ด้านความไม่เพียงพอของข้อมูลเกี่ยวกับการวินิจฉัยและความรุนแรงของความเจ็บป่วย (lack of information) คือ เมื่อบิดามารดาไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือมีข้อมูลที่ไม่เพียงพอเกี่ยวกับอาการของบุตร ทำให้บิดามารดาไม่สามารถคาดถึงสิ่งที่เกิดขึ้นได้ และ 4) ด้านการไม่สามารถทำนายเกี่ยวกับการดำเนินของโรคและการพยากรณ์โรค (unpredictability) มีการดำเนินของโรค มีการพยากรณ์ของบุตรที่ไม่แน่นอน เนื่องมาจากอาการของโรคที่กลับไปมา ส่งผลให้บิดามารดาไม่ทราบว่าตนเองต้องทำบทบาทหน้าที่อย่างไรเมื่อบุตรมีอาการดีขึ้น

การศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาในความเจ็บป่วยของบุตรที่ผ่านมา พบว่ามีปัจจัยเกี่ยวข้องหลายประการ ได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของโรค การศึกษาของบิดามารดา และการสนับสนุนด้านข้อมูล ทั้งนี้มีรายงานการวิจัยพบว่า ความรุนแรงของความเจ็บป่วยของเด็กมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดา (Tomlison, Kirschbaum, Harbaugh & Anderson, 1996) การที่บิดามารดา มีการรับรู้ความรุนแรงของการเจ็บป่วยบุตรไม่แน่ชัด เนื่องจากบุตรมีการเจ็บป่วยที่รุนแรง มีอาการไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงของอาการอย่างรวดเร็ว ไม่เข้าใจแบบแผนอาการของบุตร (Mishel, 1997) แต่อย่างไรก็ดีมีการศึกษาที่พบว่า ความรุนแรงของการเจ็บป่วยของเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกไม่แน่นอนของผู้ปกครอง (Yotwongratsamee, 2006) นอกจากนี้ นฤมล ชีระรังสิกุล และคณะ (2545) รายงานว่า บิดามารดาที่มีการศึกษาสูงจะมีความรู้สึกไม่แน่นอนต่อความเจ็บป่วยของบุตรน้อย และจำนวนปีที่ศึกษาหรือระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาในความเจ็บป่วยของเด็ก (วิมลวัลย์ วโรพาร, 2535) ทั้งนี้ระดับการศึกษาของบิดามารดา มีผลต่อการให้ข้อมูลของบุคลากรทีมสุขภาพเกี่ยวกับความเจ็บป่วยของบุตร ถ้าบิดามารดา มีระดับการศึกษาสูงจะทำให้เข้าใจข้อมูลในการวินิจฉัย การรักษา และการพยาบาลอย่างครอบคลุม แต่ถ้าบิดามารดา มีระดับการศึกษาน้อยจะไม่เข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับ เป็นผลทำให้เกิดความรู้สึกไม่แน่นอนต่อความเจ็บป่วยของบุตรมาก (Mishel, 1988)

การสนับสนุนทางด้านข้อมูล เป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกไม่แน่นอน เนื่องจากการได้รับข้อมูลต่าง ๆ จะทำให้บิดามารดาเข้าใจแบบแผนการดูแลรักษา ผลลัพธ์ของอาการที่เป็นอยู่ ระบบการดูแล และขั้นตอนการรับบริการ ในระยะ 24-72 ชั่วโมงแรกที่รับเด็กไว้เป็นผู้ป่วยใน เป็นช่วงเวลาเหมาะสมในการให้ข้อมูลที่ช่วยลดความรู้สึกไม่แน่นอน เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่จะมีอาการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แพทย์ไม่

สามารถรับรองความปลอดภัยที่จะเกิดกับเด็กป่วยจึงทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกไม่แน่นอน (วิลโล ลีสวอร์ธ และคณะ, 2536; Yotwongratsamee, 2006) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการเจ็บป่วยและอาการของผู้ป่วย ระเบียบของหอผู้ป่วยและการรักษาพยาบาล เป็นสิ่งที่บิดามารดาต้องการทราบมากที่สุด (สุจิรา ศรีรัตน์ และจรียา สายาวารี, 2551) และหลังจากผู้ปกครองของเด็กป่วยได้รับการสนับสนุนทางด้านข้อมูล คะแนนความรู้สึกไม่แน่นอนต่ำกว่าก่อนการได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูล (สุภาพร บุญกองรัตน์, 2551) โดยคาดหวังว่าผลการศึกษาที่ได้จะใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแนวปฏิบัติการพยาบาลหรือโครงการจัดการทางการพยาบาล เพื่อลดความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาที่มีบุตรป่วยวิกฤตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทำนาย ได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของโรค การศึกษาของบิดามารดา และการสนับสนุนด้านข้อมูล กับความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาในความเจ็บป่วยวิกฤตของบุตร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยทำนาย ได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของโรค การศึกษาของบิดามารดา และการสนับสนุนด้านข้อมูล ที่มีต่อความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาในความเจ็บป่วยวิกฤตของบุตร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ บิดาหรือมารดาที่มีบุตรเจ็บป่วยวิกฤตอายุระหว่าง 1 เดือน ถึง 15 ปี เข้ารับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี เลือกกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (convenience sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด ได้แก่ อายุ 20 ปีขึ้นไป สามารถอ่าน เขียน และสื่อสารภาษาไทยได้ ยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย และบุตรเข้ารับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยหนัก 24-72 ชั่วโมงแรก กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดอำนาจการทดสอบ (power analysis) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 76 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดา มีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ .93 แบบวัดการรับรู้ความรุนแรงของโรค มีค่าความเชื่อมั่น (test-retest reliability) เท่ากับ .78 และแบบสอบถามการสนับสนุนทางด้านข้อมูล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .79 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 29-36 ปี เฉลี่ย 33.62 ปี จำนวนปีที่ศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษา 9-14 ปี เฉลี่ย 11.17 ปี รายได้ครอบครัวอยู่ที่ 9,000-20,000 บาท เฉลี่ย 16,046 บาท ส่วนมากเป็นมารดา (ร้อยละ 73.7) และสถานภาพสมรสคู่ (ร้อยละ 92.1) ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด (ร้อยละ 47.4) รองลงมาเป็นพ่อบ้านหรือแม่บ้าน (ร้อยละ 26.3) และส่วนมากเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว (ร้อยละ 56.6)

2. บุตรป่วยวิกฤต อายุเฉลี่ย 4.39 ปี ระยะเวลาที่เจ็บป่วยเฉลี่ย 2.41 วัน เข้ารับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยหนักเฉลี่ย 1.26 ครั้ง ส่วนมากเป็นเพศชาย (ร้อยละ 59.2) ร้อยละ ยังไม่ถึงเกณฑ์เรียนหนังสือ (68.42) และถึงเกณฑ์เรียนหนังสือแต่ไม่ได้เรียน (ร้อยละ 6.57) รองลงมา คือ เรียนชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 15.8) ได้รับการวินิจฉัยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจมากที่สุด (ร้อยละ 38.6) รองลงมาคือ โรคระบบประสาท (ร้อยละ 29) โรคระบบไหลเวียน (ร้อยละ 11.8) และภูมิแพ้ (ร้อยละ 11.8)

3. การรับรู้ความรุนแรงของโรคมียะเนนเฉลี่ย 8.89 การสนับสนุนด้านข้อมูลมีคะแนนเฉลี่ย 25.10 และความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ย 87.92 คะแนนรายด้าน ได้แก่ ด้านความคลุมเครือเกี่ยวกับความเจ็บป่วย มีคะแนนเฉลี่ย 39.95 ด้านการขาดความชัดเจนเกี่ยวกับอาการของบุตรและระบบการให้บริการมีคะแนนเฉลี่ย 21.51 ด้านความไม่เพียงพอของข้อมูลเกี่ยวกับการวินิจฉัยและความรุนแรงของความเจ็บป่วยมีคะแนนเฉลี่ย 11.71 และด้านการไม่สามารถทำนายเกี่ยวกับการดำเนินของโรคและการพยากรณ์โรค มีคะแนนเฉลี่ย 14.75

4. การรับรู้ความรุนแรงของโรคมียะเนนความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาโดยรวมในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาของบิดามารดาพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกไม่แน่นอนทั้ง โดยรวมและรายด้านอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการสนับสนุนด้านข้อมูลพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกไม่แน่นอนโดยรวม ($p > .05$) การรับรู้ความรุนแรงของโรคเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดเพียงตัวเดียวและมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถทำนายความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดา ร้อยละ 5.7

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 87.92 ซึ่งเป็นค่าคะแนนที่อยู่ในช่วงปานกลาง แต่มีการรับรู้ความรุนแรงของโรคค่อนข้างสูงแสดงว่า ถึงแม้ว่าบิดามารดาจะรับรู้ว่าการเจ็บป่วยที่รุนแรง แต่ก็มีความรู้สึกไม่แน่นอนปานกลาง ทั้งนี้อธิบายได้ว่า การที่บุตรเจ็บป่วยและต้องเข้ารับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยหนัก ซึ่งมีการเจ็บป่วยที่รุนแรง แต่ที่ความรู้สึกไม่แน่นอนปานกลางนั้น มีความเป็นไปได้ว่า โรคที่บุตรป่วยได้รับการวินิจฉัยเป็นโรคที่ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิตมากนัก เช่น ร้อยละ 38.6 ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคระบบทางเดินหายใจ ได้แก่ ปอดบวม หลอดลมฝอยอักเสบ และหลอดลมอักเสบ เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า ความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาอยู่ในระดับสูง ในกรณีที่บุตรป่วยด้วยโรคมะเร็ง หรือโรคที่มีโอกาสเสียชีวิตมาก (Santacroce, 2002)

2. การรับรู้ความรุนแรงของโรคมียะเนนความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า เมื่อบิดามารดาที่มีการรับรู้ความรุนแรงของโรคมามากจะส่งผลให้บิดามารดาที่มีความรู้สึกไม่แน่นอนลดลง อธิบายได้ว่า การที่บุตรต้องเข้ารับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยหนัก มีอาการและอาการแสดงเกิดขึ้นอย่างกะทันหัน ย่อมส่งผลให้บิดามารดาเกิดความรู้สึกไม่แน่นอนได้ (Mishel, 1983) แต่เมื่อบิดามารดา มีการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรง การวินิจฉัย การดำเนินของโรค อาการและอาการแสดงต่าง ๆ เช่น ระบบทางเดินอาหาร ระบบหายใจ บิดามารดาสามารถคาดเดาถึงอนาคตในการเจ็บป่วยของบุตรได้ ย่อมส่งผลให้บิดา

มารดาเกิดความรู้สึกไม่แน่นอนในความเจ็บป่วยของบุตรลดลง อย่างไรก็ตาม ถ้าบิดามารดามีบุตรเจ็บป่วยด้วยโรคที่รุนแรง ไม่สามารถที่จะคาดเดาอนาคตได้ ขาดการรับรู้เข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงของโรค อาการและอาการแสดงต่าง ๆ ย่อมส่งผลทำให้บิดามารดาเกิดความรู้สึกไม่แน่นอนในความเจ็บป่วยของบุตรได้ (วิมลวัลย์ วโรพาร, 2535)

การศึกษาของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกไม่แน่นอนทั้งโดยรวมและรายด้าน อธิบายได้ว่า การที่บิดามารดามีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลทำให้บิดามารดาที่มีการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับได้ไม่เท่ากัน เช่น บิดามารดาที่มีระดับการศึกษาสูงย่อมมีความเข้าใจเกี่ยวกับอาการของบุตร การรักษาพยาบาลและความรุนแรงได้ดีกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาน้อย เนื่องจากบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาน้อยจะเกิดความไม่เข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับเป็นผลให้เกิดความรู้สึกไม่แน่นอนมาก (Mishel, 1988) ซึ่งตรงกับการศึกษาของ Yotwongratsamee (2006) พบว่า การศึกษาของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาในความเจ็บป่วยของบุตร ถึงแม้ว่าบิดามารดาจะมีระดับการศึกษาที่สูงแต่ถ้าได้รับข้อมูลที่คลุมเครือ ไม่เพียงพอหรือมีการให้ข้อมูลที่ขาดความสมบูรณ์ ก็อาจทำให้บิดามารดาเกิดความไม่เข้าใจกับสิ่งที่ได้รับ ยิ่งทำให้เกิดความรู้สึกไม่แน่นอนมากขึ้น

การสนับสนุนด้านข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกไม่แน่นอน โดยรวมอธิบายได้ว่า การที่บิดามารดามีบุตรที่เจ็บป่วยรุนแรงถึงขั้นวิกฤต บิดามารดามักจะมีคำถามมากมายเกิดขึ้นในใจ จึงมีความต้องการต่าง ๆ เกี่ยวกับความเจ็บป่วยของบุตร โดยเฉพาะด้านข้อมูล (Michell, Courty, & Coyer, 2003) บิดามารดาส่วนใหญ่มักต้องการทราบข้อมูลที่เพียงพอ ชัดเจน และสามารถคาดเดาถึงอนาคตของบุตรได้ ถึงแม้ว่าบิดามารดาจะได้รับข้อมูลจากบุคลากรที่มียศฐาภักก็ตาม แต่ถ้าขาดความใส่ใจเกี่ยวกับการให้ข้อมูล ทำให้บิดามารดาเกิดความคลุมเครือเกี่ยวกับโรคที่บุตรเป็นและความรุนแรงของโรค ก็ย่อมทำให้บิดามารดาเกิดความรู้สึกไม่แน่นอนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุภาพร บุญกองรัตน์ (2551) พบว่า หลังจากผู้ปกครองเด็กป่วยได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูล มีคะแนนความรู้สึกไม่แน่นอนต่ำกว่าก่อนการได้รับข้อมูล ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่มียศฐาภักจึงควรใส่ใจและตระหนักถึงความต้องการของบิดามารดาในการได้รับข้อมูล เพราะสามารถทำให้บิดามารดามีการปรับตัวที่ดีและพร้อมในการดูแลบุตร

3. การรับรู้ความรุนแรงของโรคสามารถทำนายความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาในความเจ็บป่วยของบุตรได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ร้อยละ 5.7 ตรงกับการอธิบายของ Mishel (1997) ว่า การที่บิดามารดาที่มีการรับรู้ความรุนแรงของการเจ็บป่วยบุตรไม่แน่ชัด เนื่องจากบุตรมีการเจ็บป่วยที่รุนแรง มีอาการไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงของอาการอย่างรวดเร็ว ไม่เข้าใจแบบแผนอาการของบุตร จึงทำให้บิดามารดาเกิดความรู้สึกไม่แน่นอนในความเจ็บป่วยของบุตร และมีการศึกษาที่สนับสนุนเหตุผลดังกล่าว โดยศึกษาผู้ปกครองเด็กป่วยที่เข้ารับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยวิกฤต พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคของเด็กป่วยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกไม่แน่นอนในความเจ็บป่วย (Tomlison, et al., 1996) และการที่บุตรมีการเจ็บป่วยที่รุนแรงส่งผลให้บิดามารดาเกิดความรู้สึกไม่แน่นอนมากขึ้นนั้น เนื่องจากบิดามารดาขาดความชัดเจนเกี่ยวกับอาการของบุตร ความไม่เพียงพอของข้อมูลที่ได้รับ และการที่บิดามารดาไม่สามารถทำนายถึงอนาคตในความ

เจ็บป่วยของบุตรรวมถึงการที่บิดามารดาไม่สามารถแสดงบทบาทในการช่วยเหลือบุตรได้ (Santacroce, 2003) ส่งผลให้ประสิทธิภาพการดูแลบุตรของบิดามารดาลดลงซึ่งอาจมีผลต่อบุตรได้ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าบิดามารดามีความชัดเจนเพียงพอเกี่ยวกับข้อมูลและสามารถแสดงบทบาทได้เหมาะสมในการช่วยเหลือบุตรก็จะทำให้บิดามารดาเกิดความรู้สึกไม่แน่นอนลดลง

ข้อเสนอแนะ

การนำผลวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล

1. พยาบาลที่ดูแลเด็กป่วยวิกฤต สามารถลดความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาในความเจ็บป่วยของบุตรได้ โดยการส่งเสริมการรับรู้ที่เหมาะสม ถูกต้อง และเพียงพอต่อความรุนแรงของโรค และอาการของบุตร
2. พยาบาลหรือหัวหน้าหอผู้ป่วยเด็กวิกฤต ควรจัดโปรแกรมหรือกำหนดนโยบายเพื่อการจัดโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ของบิดามารดาที่มีบุตรป่วยในหอผู้ป่วยเด็กวิกฤต ให้มีการรับรู้ต่อความรุนแรงของโรค อย่างเหมาะสม ถูกต้อง และเพียงพอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความรู้สึกไม่แน่นอนในความเจ็บป่วยในกลุ่มอื่นนอกจากบิดาหรือ มารดา เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้ที่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด เนื่องจากผู้ที่ดูแลอย่างใกล้ชิดอาจมีความรู้สึกไม่แน่นอนเท่า ๆ กับบิดามารดา หรืออาจจะมากกว่าบิดามารดาที่ไม่ได้ใกล้ชิดหรือเป็นผู้ที่ดูแลบุตร
2. ควรมีการศึกษาความรู้สึกไม่แน่นอนในความเจ็บป่วยในกลุ่มโรคใดโรคหนึ่ง เพื่อจะได้ไม่เกิดความแตกต่างกันทั้งอาการ อาการแสดง ระดับความรุนแรงในความเจ็บป่วย ทำให้ระดับคะแนนความรู้สึกไม่แน่นอนในความเจ็บป่วยตรงตามความรู้สึกที่แท้จริงมากที่สุด
3. ควรศึกษาแบบทดลองหรือกึ่งทดลองโดยการใช่โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ของบิดามารดาที่มีบุตรป่วยในหอผู้ป่วยเด็กวิกฤต เพื่อลดความรู้สึกไม่แน่นอนของบิดามารดาในความเจ็บป่วยของบุตร

บรรณานุกรม

- นฤมล ชีระรังสิกุล, ศิริยุพา สนั่นเรืองศักดิ์ และอัญชัญ เตชะวีรากร. (2545). *รายงานการวิจัย: ความรู้สึกไม่แน่นอนในความเจ็บป่วยและวิธีการเผชิญความเครียดของมารดาที่มีบุตรคลอดก่อนกำหนดเข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยทารกแรกเกิดวิกฤต*. ชลบุรี: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิมลวัลย์ วโรพาร. (2535). *การรับรู้ถึงความรู้สึกไม่แน่นอนในความเจ็บป่วย การเผชิญความเครียด และความผาสุกโดยทั่วไปของบิดามารดาที่บุตรเข้ารับการรักษาในหน่วยบำบัดพิเศษ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิไล ลีสวรรณ, วิมลวัลย์ วโรพาร และมาลี เลิศมาลีวงศ์. (2536). การรับรู้ถึงความไม่แน่นอนในความเจ็บป่วย การเผชิญความเครียด และความผาสุกโดยทั่วไปของบิดามารดาที่บุตรเข้ารับการรักษาในหน่วยไอซียู. *วารสารพยาบาลศาสตร์*, 11(1), หน้า 6-15.

- สุจิรา ศรีรัตน์ และจริยา สายวารี. (2551). ความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการของมารดาที่เข้ารับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยเด็ก โรงพยาบาลสงขลานครินทร์. *สงขลานครินทร์เวชสาร*, 26(5), หน้า 481-489.
- สุกรี สุวรรณจุกะ และสุภารัตน์ ไวยชีตา. (2549). Current concepts in pediatric critical care and nursing. ใน สุภารัตน์ ไวยชีตา, ธิตติดา ชัยสุกมมงคลลาภ และวรรษ คงวิเวกขจรกิจ (บรรณาธิการ), *New trend in pediatric critical care nursing* (หน้า 2-17). กรุงเทพฯ: ดีไซน์.
- สุภาพร บุญกองรัตน์. (2551). *ผลการสนับสนุนด้านข้อมูลและอารมณ์ต่อความรู้สึกไม่แน่นอนของผู้ปกครองเด็กป่วยภาวะวิกฤตที่เข้ารับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยหนักกุมารเวชกรรม*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Lewandoski, L. A. (1980). Stress and coping styles of parents of children undergoing open heart surgery. *Critical Care Quarterly*, 3(75), p. 84.
- Mishel, M. H. (1983). Parent's perception of uncertainty concerning their hospitalization child. *Nursing Research*, 32(6), pp. 324-330.
- _____. (1988). Uncertainty in illness. *Image Journal of Nursing Scholarships*, 20(4), pp. 225-232.
- _____. (1997). Uncertainty in acute illness. *Annual Review of Nursing Research*, 15, pp. 57-80.
- Mitchell, M., Courtney, M., & Coyer, F. (2003). Understanding uncertainty and minimizing families' anxiety at the time of transfer from intensive care. *Nursing and Health Sciences*, 5, pp. 223-231.
- Santacore, S. J. (2003). Parent uncertainty and posttraumatic stress in serious children illness. *Journal of Nursing Scholarshi*, 35(1), pp. 45-51.
- Small, L. (2002). Early predictors of poor coping outcomes in children following intensive care hospitalization and stressful medical encounters. *Pediatric Nursing*, 28(4), pp. 393-401.
- Tomlison, P. S., Kirschbaum, M., Harbaugh, B. L., & Anderson, K. H. (1996). The influence of illness severity and family resources on maternal uncertainty during critical pediatric hospitalization. *American Journal of Critical Care*, 5(2), pp. 140-146.
- Yotwongratsamee, R. (2006). *Factors influencing uncertainty in illness of parents with children admitted in intensive care unit*. Master's thesis of nursing science (pediatric nursing), Faculty of graduate studies, Mahidol University.

ภาพลักษณ์องค์กรและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดี
ของลูกค้าธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร

IMAGE AND THE QUALITY OF SERVICE IMPACTING THE LOYALTY
OF CUSTOMERS OF THE GOVERNMENT SAVINGS BANK
SAMUT SAKHON ZONE

เขมกร เข็มน้อย*

Khemmakorn Khemnoi

ดร. ธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ**

Taninrat Rattanapongpinyo, Ph.D.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ขององค์กรกับความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการบริการกับความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ขององค์กรกับความจงรักภักดี และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการบริการกับความจงรักภักดี โดยแปลงผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ระดับคุณภาพการบริการของธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับคุณภาพการบริการทั้ง 5 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง ด้านความเชื่อมั่น และด้านการดูแลเอาใจใส่ ระดับภาพลักษณ์ของธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับภาพลักษณ์ทั้ง 4 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านการกระทำ ระดับความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับความจงรักภักดีของลูกค้าทั้ง 4 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณสมบัติของบริษัทและด้านบุคลิกตราสินค้าของผู้บริโภค อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลิกของตราสินค้าและด้านการไว้วางใจในตราสินค้า ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ขององค์กรกับความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสิน โดยรวมมีความสัมพันธ์กัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า ทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์ คือ ด้านการรับรู้ ด้านความรู้ ด้านความรู้สึกและด้านการกระทำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการบริการกับความจงรักภักดีของ

* นักศึกษาปริญญาโท คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลูกค้าธนาคารออมสินโดยรวมมีความสัมพันธ์กัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านมีความสัมพันธ์ คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง ด้านความเชื่อมั่น และด้านการดูแลเอาใจใส่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาพลักษณ์, คุณภาพการบริการ, ความจงรักภักดี, ธนาคารออมสิน

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study the relationship between organization's image of the loyalty of customers of the Government Savings Banks in Samut Sakorn zone and 2) to study the relationship between the service quality and the loyalty of customers of the Government Savings Banks in Samut Sakorn zone. Questionnaires were used as a tool for collecting the data. The sample group was 400 people. The statistics used included mean, standard deviation, analysis of the relationship between the organization's image and the loyalty and the analysis of the relationship between the quality of service and the loyalty by adapting Pearson's coefficient correlation. The result showed that the level of the service's quality of the banks was generally very high. When considering the level of the quality of the service from 5 aspects, it was found that all of them which were physical characteristics, reliability, responsiveness, assurance and empathy were at very high level. The level of the banks' image was generally very high. When considering the level of image from 4 components, it was found that all of them which were perceptual component, cognitive component, affective component and the behave component were at very high level. The level of the customers' loyalty to the banks was generally very high. When considering the level of loyalty from 4 components, it was found that 2 components were at very high level which were the qualification of the company and the brand characteristics of consumers, whereas the other 2 components were at high level which were brand characteristics and the reliability of the brand. The banks' image and the customers' loyalty were related. When considering from 4 components, which were perceptual component, cognitive component, affective component and the behave component, it was found that they were related at the significance level of .01. The relationship between the service's quality and the of customers' loyalty to the government savings bank were generally related. When considering from 5 sides, it was found that all of them, which were physical characteristics, reliability, responsiveness, assurance, and empathy, were related at the significance level of .01.

Keywords: image. quality of service. loyalty of customers. Government Savings Bank.

บทนำ

ความจงรักภักดีเป็นกลยุทธ์ที่จำเป็นต่อโลกธุรกิจในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างยิ่ง บริษัทแข่งขันซื้อขายลูกค้าด้วยกลยุทธ์ที่แยกขายและเหี้ยมคมขึ้นทุกวัน ดังนั้น ธุรกิจจึงต้องปรับตัวเพื่อที่จะตอบสนองต่อสภาวะนี้

บริษัทต้องหันมาสนใจลูกค้าที่จงรักภักดีเพื่อกำไรของบริษัทที่ยั่งยืน ทั้งบริษัทจะไม่เสี่ยงกับการสูญเสียลูกค้าจากการไม่สนใจลูกค้าที่ไม่พอใจ คอตเลอร์ (Kotler 2003, อ้างถึงใน ทศพล พวงทอง, 2550, หน้า 9) อธิบายว่าลูกค้าที่จงรักภักดีจะสร้างให้เกิดความมั่นคง การเติบโตของส่วนแบ่งตลาด และส่งผลต่อความแข็งแกร่งทางการเงินของบริษัท การตลาดที่ดีจะต้องดึงลูกค้าที่ถูกต้องเข้ามา ซึ่งการให้ความสนใจในเรื่องความจงรักภักดีของลูกค้าเป็นสิ่งจำเป็นในการมีชีวิตรอดในธุรกิจ จากอ็อบบี้และคายเนอร์ (Jacoby and Kyner 1973, อ้างถึงใน ทศพล พวงทอง, 2550, หน้า 10) กล่าวว่า ลูกค้าที่มีความจงรักภักดีจะบอกถึงตราสินค้าว่า เขาจะเลือกซื้อสินค้าในตราสินค้าที่ชื่นชอบโดยไม่คำนึงถึงราคาสินค้า จะเห็นว่าลูกค้าที่มีความจงรักภักดีนั้นจะติดต่อกับบริษัทเราโดยไม่สนใจคู่แข่งรายอื่นไม่ว่าคู่แข่งจะมีสินค้าหรือบริการที่ดีกว่าหรือไม่ก็ตาม การที่ลูกค้ายังคงมีสัมพันธ์ที่ดีกับบริษัทนั้น เพราะลูกค้าเชื่อมั่นว่าบริษัทสามารถเสนอสิ่งต่าง ๆ ให้เขาอย่างรู้ใจโดยไม่ต้องรอให้เขาเอ่ย บางครั้งลูกค้าที่ดีของบริษัทรู้จักสินค้าดีกว่าพนักงานขายของบริษัทเองเสียอีก แคมยังกลายเป็นผู้สนับสนุนงานของบริษัทโดยอ้อมด้วยการแนะนำปากต่อปากไปยังบุคคลอื่น (word of mouth) ซึ่งเป็นสิ่งที่นักการตลาดต้องการสร้างให้เกิดขึ้นในสินค้าของตน เพราะถือได้ว่าเป็นความได้เปรียบของผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผู้บริโภคจะให้ความเชื่อถือศรัทธาต่อตราสินค้านั้นสูงมากกว่าการที่บริษัทเป็นผู้บอกกล่าวเอง

กิจการธนาคารออมสิน ได้เริ่มขึ้นในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2456 ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ที่ทรงเห็นคุณประโยชน์ของการออมทรัพย์เพื่อให้ประชาชนรู้จักการประหยัด การเก็บออม และมีสถานที่เก็บรักษาทรัพย์สินเงินทองของประชาชนให้ปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย จึงได้ทรงจัดตั้งคลังออมสินขึ้นโดยสังกัดกรมพระคลังมหาสมบัติดำเนินธุรกิจภายใต้พระราชบัญญัติคลังออมสิน พ.ศ. 2456 ด้วยเงินทุนพระราชทานจำนวน 100,000 บาท (ธนาคารออมสิน, 2554) ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ธนาคารออมสินได้เปลี่ยนแปลงปรับปรุงพัฒนาระบบการดำเนินงานและการบริการในทุกด้านอย่างเป็นพลวัต เพื่อรักษาฐานลูกค้ามากกว่า 26 ล้านบัญชี โดยระดมทรัพยากรในทุกด้านเตรียมการเพื่อปรับปรุงภาพลักษณ์และรูปแบบการให้บริการที่ทันสมัยและครบวงจรยิ่งขึ้น เพื่อรองรับการให้บริการที่สอดคล้องต่อความต้องการและครอบคลุมผู้มาใช้บริการ ทุกกลุ่ม ทุกอาชีพ และทุกช่วงวัย ปัจจุบันธนาคารออมสินมีสาขามากกว่า 930 สาขาทั่วประเทศ

ธนาคารออมสินเขตสมุทรสาคร มีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดสมุทรสงคราม มีสาขาทั้งสิ้น 9 สาขา (ข้อมูล ณ วันที่ 4 มิถุนายน 2554) ได้แก่ สาขาสมุทรสงคราม สาขาอัมพวา สาขาบางคนที สาขาเพชรสมุทร สาขาสมุทรสาคร สาขากระทุ่มแบน สาขาบ้านแพ้ว สาขามหาชัย และสาขาโพธิ์แจ้ ด้วยพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมจังหวัดที่มีสภาพเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และเป็นจังหวัด 1 ใน 10 ที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูง มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารทะเล ทำให้ปัจจุบันมีธนาคารพาณิชย์ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดสมุทรสงคราม อยู่เป็นจำนวนมาก จึงเกิดการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ที่รุนแรงขึ้น ดังนั้นการปรับปรุงภาพลักษณ์และรูปแบบการให้บริการที่ทันสมัยและครบวงจรในยุคของการแข่งขันที่รุนแรงจึงเป็นหัวใจที่สำคัญของธุรกิจยุคใหม่

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานอยู่ที่ธนาคารออมสินภาค 4 มีความสนใจที่จะศึกษาถึงภาพลักษณ์องค์กรและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร เนื่องจากเป็นจังหวัด 1 ใน 10 ที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูง และเป็นพื้นที่ที่มีการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์สูง เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงภาพลักษณ์องค์กรและคุณภาพการบริการให้มีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของธนาคารและความต้องการของผู้ใช้บริการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ขององค์กรกับความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการบริการกับความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การสร้าง ความจงรักภักดีต่อลูกค้า (loyalty) ไม่ใช่เป็นเพียงแต่การให้ความสำคัญกับลูกค้าเท่านั้น แต่ต้องมองความสัมพันธ์กับลูกค้าเป็นทรัพย์สินที่มีค่า ความสัมพันธ์ที่ดีจะนำมาซึ่งยอดขายและการเติบโตของธุรกิจสัมพันธ์ประกอบด้วย การหาลูกค้าใหม่ การรักษาลูกค้าเก่า โดยเลือกใช้ปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้าแต่ละราย ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณภาพการบริการและภาพลักษณ์ขององค์กร ตัวแปรตาม ได้แก่ ความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธนาคาร

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ลูกค้าที่มาใช้บริการของธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร จำนวน 255,870 คน (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2554) จาก 9 สาขา ได้แก่ สาขาสมุทรสงคราม สาขาอัมพวา สาขาบางคนที สาขาเพชรสมุทร สาขาสมุทรสาคร สาขากระทุ่มแบน สาขาบ้านแพ้ว สาขามหาชัย และสาขาโพธิ์แก้ว กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางของ Taro Yamane (1973 อ้างถึงใน ประสพชัย พสุนนท์, 2553, หน้า 41) ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified sampling) โดยใช้สาขาของธนาคารออมสินเป็นชั้น (strata)

การวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยใช้ค่าร้อยละ (percentage of frequency) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เป็นรายด้าน และโดยรวม แปลความหมายโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (absolute criteria) และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ขององค์กรกับความจงรักภักดีและคุณภาพการบริการกับความจงรักภักดี โดยแปลงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. บัณฑิตส่วนบุคคลของลูกค้านาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร พบว่า ลูกค้านาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุ 26-35 ปี มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาท

2. ผลการศึกษาคุณภาพการบริการของธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร ประกอบด้วย ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง ด้านความเชื่อมั่น และด้านการดูแลเอาใจใส่ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณภาพการบริการของธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร

คุณภาพการบริการของธนาคารออมสิน	Mean	SD	ระดับ
1. ลักษณะทางกายภาพ	3.79	0.766	มาก
2. ความน่าเชื่อถือ	4.14	0.617	มาก
3. การตอบสนอง	3.78	0.737	มาก
4. ความเชื่อมั่น	4.06	0.623	มาก
5. การดูแลเอาใจใส่	3.89	0.671	มาก
รวม	3.93	0.576	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับคุณภาพการบริการของธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาครตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับคุณภาพการบริการในแต่ละด้านพบว่า มีความคิดเห็นมากที่สุดในด้านความน่าเชื่อถือ รองลงมา คือ ด้านความเชื่อมั่น และมีความคิดเห็นน้อยสุดในด้านการตอบสนอง

3. ผลการศึกษาลักษณะขององค์กรของธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านการกระทำ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ภาพลักษณ์ขององค์กรของธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร

ภาพลักษณ์ขององค์กร	Mean	SD	ระดับ
1. การรับรู้	3.64	0.825	มาก
2. ความรู้	4.15	0.647	มาก
3. ความรู้สึก	4.08	0.654	มาก
4. การกระทำ	4.15	0.659	มาก
รวม	4.00	0.589	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับภาพลักษณ์ขององค์กรของธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาครตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับภาพลักษณ์ขององค์กรในแต่ละด้านพบว่า มีความคิดเห็นมากที่สุดเท่ากันคือด้านความรู้และด้านการกระทำ รองลงมา คือ ด้านความรู้สึก และมีความคิดเห็นน้อยสุดในด้านการรับรู้

4. ผลการศึกษาความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร ประกอบด้วย ด้านบุคลิกของตราสินค้า ด้านคุณสมบัติของบริษัท ด้านบุคลิกตราสินค้าของผู้บริโภค และด้านการไว้วางใจในตราสินค้า ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาคร

ความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธนาคาร	Mean	SD	ระดับ
1. บุคลิกของตราสินค้า	4.07	0.636	มาก
2. คุณสมบัติของบริษัท	4.40	0.605	มากที่สุด
3. บุคลิกตราสินค้าของผู้บริโภค	4.22	0.695	มากที่สุด
4. การไว้วางใจในตราสินค้า	3.83	0.613	มาก
รวม	4.13	0.514	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาครตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธนาคารออมสินในแต่ละด้านพบว่า มีความคิดเห็นมากที่สุดในด้านคุณสมบัติของบริษัท รองลงมาคือด้านบุคลิกตราสินค้าของผู้บริโภค และมีความคิดเห็นน้อยสุดในด้านการไว้วางใจในตราสินค้า

5. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธนาคารออมสินในสังกัดเขตสมุทรสาครกับตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ภาพลักษณ์ขององค์กรและคุณภาพการบริการ ดังตารางที่ 4 และ 5

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ของภาพลักษณ์ขององค์กรกับความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธนาคาร โดยรวม

ภาพลักษณ์ขององค์กร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (<i>r</i>)	<i>p</i> -value	ความสัมพันธ์
1. การรับรู้	0.525**	0.000	ปานกลาง
2. ความรู้	0.631**	0.000	ปานกลาง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ภาพลักษณ์ขององค์กร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (<i>r</i>)	<i>p</i> -value	ความสัมพันธ์
3. ความรู้สึก	0.639**	0.000	ปานกลาง
4. การกระทำ	0.660**	0.000	ปานกลาง
รวม	0.720**	0.000	ปานกลาง

** $p = 0.01$

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ขององค์กรกับความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสินโดยรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านการกระทำ มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสินโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ของคุณภาพการบริการกับความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธนาคาร โดยรวม

คุณภาพการบริการ	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (<i>r</i>)	<i>p</i> -value	ความสัมพันธ์
1. ลักษณะทางกายภาพ	0.435**	0.000	ต่ำ
2. ความน่าเชื่อถือ	0.450**	0.000	ต่ำ
3. การตอบสนอง	0.440**	0.000	ต่ำ
4. ความเชื่อมั่น	0.441**	0.000	ต่ำ
5. การดูแลเอาใจใส่	0.436**	0.000	ต่ำ
รวม	0.521**	0.000	ปานกลาง

** $p = 0.01$

จากตารางที่ 5 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการบริการกับความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธนาคารโดยรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่า ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านการกระทำ มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธนาคารโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณภาพการบริการของธนาคารออมสิน ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับคุณภาพการบริการในแต่ละด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมากที่สุดในด้านความน่าเชื่อถือ เนื่องจากพนักงานมีความซื่อสัตย์สุจริต มีการแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อย พนักงานทำงานได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ สอดคล้องกับงานวิจัยของสันติ บริสุทธิ์ (2549) ที่ได้ศึกษาเรื่องภาพลักษณ์ธนาคารออมสินในสายตาของผู้ใช้บริการในเขตจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการเลือกใช้บริการธนาคารออมสินในด้านความน่าเชื่อถือและความมั่นคงของธนาคาร

2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ขององค์กรกับความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสิน โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสิน สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวิทย์ ฉายภมร (2544) ที่ได้ศึกษาเรื่องภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อร้านค้าปลีกสมัยใหม่ พบว่า ภาพลักษณ์ร้านค้าปลีกสมัยใหม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความภักดีของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

1. ระดับคุณภาพการบริการของธนาคารออมสินตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับคุณภาพการบริการในแต่ละด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นน้อยสุดในด้านการตอบสนอง ดังนั้น ธนาคารออมสินควรปรับปรุงในเรื่องการตอบสนองต่อลูกค้า เช่น ควรให้พนักงานมีความตรงต่อเวลาในการนัดหมาย พนักงานควรมีความกระตือรือร้นในการให้บริการ และพนักงานสามารถให้บริการอย่างรวดเร็ว

2. ระดับภาพลักษณ์ขององค์กรของธนาคารออมสินตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับภาพลักษณ์ขององค์กรในแต่ละด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นน้อยสุดในด้านการรับรู้ ดังนั้น ธนาคารออมสินควรปรับปรุงในเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าทราบถึงโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของธนาคารที่ได้จัดทำขึ้น

3. ระดับความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธนาคารออมสินตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธนาคารออมสินในแต่ละด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นน้อยสุดในด้านการไว้วางใจในตราสินค้า ดังนั้น ธนาคารออมสินควรปรับปรุงคุณภาพและตราสินค้าของธนาคารออมสินให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น เพื่อให้ลูกค้ามีความไว้วางใจในตราสินค้ามากขึ้น

บรรณานุกรม

ทศพล พวงทอง. (2550). *ภาพลักษณ์องค์กรกับคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าธนาคารออมสิน: กรณีศึกษาธนาคารออมสินในเขตจังหวัดชลบุรี*. ปริญญาานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธนาคารออมสิน วิสัยทัศน์ของธนาคาร (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.gsb.or.th> [2554, 4 มกราคม].

- ธีรวิทย์ ฉายภมร. (2544). *ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อร้านค้าปลีกสมัยใหม่*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ โฆษณา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2533). *สถิติธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: ท้อป.
- ปิยะวรรณ พุ่มโพธิ์. (2542). *ความภักดีต่อตราสินค้า การขยายตราสินค้า และการประเมินของผู้บริโภคต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการขยายตราสินค้า*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ โฆษณา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดผ่อง ตริบุบผา. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณภาพของการบริการและความภักดีต่อการบริการ*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ โฆษณา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณวดี พ่วงภักดี. (2543). *การตลาดมุ่งเน้นความสัมพันธ์, เทคโนโลยี และความจงรักภักดีของลูกค้าต่อธุรกิจกรณีศึกษา: การใช้ธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารกรุงเทพ*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิลาสินี พิมพีไพบูลย์. (2544). *ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความภักดีต่อตราสินค้า*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ โฆษณา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติ บริสุทธิ์. (2549). *ภาพลักษณ์ธนาคารออมสินในสายตาของผู้ใช้บริการในเขตจังหวัดสมุทรปราการ*. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

การพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดเส้นทางพาหนะ

DEVELOPMENT OF VEHICLE ROUTING SOFTWARE

จตุพร ดวงธนู *

Jatuporn Duangthanoo

วิโรจน์ ตันติภักโร*

Virojana Tantibadaro

ไพฑูรย์ สิริโอพาร**

Paitoon Siri-o-ran

บทคัดย่อ

ปัจจุบันการขนส่งเพื่อกระจายสินค้าเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญต่อธุรกิจ โดยเฉพาะการติดต่อกับลูกค้าในอุตสาหกรรมที่ต้องนำส่งสินค้าซึ่งมีจำนวนจุดที่จะไปส่งสินค้าจำนวนมาก และจำนวนพาหนะขนส่งหลายคัน ดังนั้น ถ้าหากมีการเลือกเส้นทางพาหนะที่มีประสิทธิภาพและระยะเวลาในการจัดเส้นทางเดินพาหนะที่รวดเร็ว โดยเลือกใช้เส้นทางสั้นที่สุด ย่อมจะช่วยลดต้นทุนในการขนส่งและช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันขององค์กร จึงได้นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาการจัดเส้นทาง โดยพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดเส้นทางพาหนะเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดและเหมาะสมพอประมาณ ด้วยการประยุกต์ใช้วิธีการ โปรแกรมเชิงพลวัต และวิธีฮิวริสติกแบบเพื่อนบ้านที่ใกล้ที่สุด เป็นพื้นฐานในการหาผลลัพธ์ในการจัดเส้นทางพาหนะ โดยวิธีการโปรแกรมเชิงพลวัต จะทำการหาผลลัพธ์ของระยะทางรวมที่ดีที่สุด และวิธีฮิวริสติกร่วมกับวิธีการ โปรแกรมเชิงพลวัตจะทำการหาผลลัพธ์ของระยะทางรวมได้เหมาะสมพอประมาณ ซึ่งทั้ง 2 แบบ มีค่าเฉลี่ยความแตกต่างของระยะทางรวมเมื่อเทียบกับผลลัพธ์ที่ดีที่สุดเท่ากับ 9.71 เปอร์เซ็นต์ ตัวแปรที่ส่งผลต่อคำตอบและการตัดสินใจเลือกเส้นทางที่เหมาะสมคือ จำนวนจุดในการเดินทาง ระยะห่างระหว่างจุด และจำนวนพาหนะ ซึ่งการพัฒนาโปรแกรมนี้ได้ใช้ Delphi 6.0 ในการสนับสนุนการเขียนโปรแกรม ทำให้ได้โปรแกรมสำเร็จรูปช่วยในการตัดสินใจในการจัดเส้นทางพาหนะให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดและเหมาะสมพอประมาณในเวลาที่รวดเร็วและเหมาะสมกับสภาพปัญหาจริง

คำสำคัญ: ขานพาหนะ, ฮิวริสติก, การ โปรแกรมเชิงพลวัต

* บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

** สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

ABSTRACT

Nowadays transportation for product distribution is an important activity for business, especially in contacting industrial customers to deliver products in several places with a lot of delivery vehicles. Therefore, an efficient vehicle routing would reduce delivery cost and increase competitive potential of organization. In this study the researcher presents a solution for vehicle routing by applying dynamic programming and nearest neighbor heuristics as main methods in routes arrangement. The most appropriate of total route is calculated by dynamic programming method and the average difference of total route for both method when they are compared to the best result is 9.71%, the variables effect solution and decision to choose the appropriate route are number of places to travel, distance and number of vehicles. The development of this program uses Delphi 6.0 to help designing the program to decide the appropriate route for optimum result and reasonable suitability which is right and proper for actual problems and save time.

Keywords: vehicle. Heuristics. dynamic programming.

บทนำ

ปัจจุบันการแข่งขันด้านการค้าและราคาสินค้าจะอยู่ในภาคของอุตสาหกรรมและภาคเกษตร ซึ่งมีราคากำหนดอยู่ในระดับหนึ่ง ซึ่งควบคุมได้ยากในเรื่องของการกำหนดเวลา ในส่วนของต้นทุนทั้งภาคเกษตรและอุตสาหกรรม ในขั้นหนึ่งของการค้าขายมีส่วนหนึ่งที่สำคัญคือ ถ้าค่าขนส่งราคาถูกก็จะช่วยลดภาระต้นทุนของสินค้าได้ ยกตัวอย่างเช่น สินค้าที่เข้ามาทางท่าเรือจะทำอย่างไรให้ไปสู่โรงงานได้เร็ว เพราะหากขนส่งมาจากท่าเรือช้า ภาระต่าง ๆ จะเพิ่มขึ้น คือ ต้องมีเส้นทางที่เหมาะสมและประหยัด ระบบถนนถือว่าเป็นระบบที่ประหยัดที่สุด ในอดีตมีการพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดเส้นทางชื่อโปรแกรม Multi Traveling Salesman Problem โดยกฤษฎา บุญเทียม (2551) และโปรแกรม Heuristic Multi Traveling Salesman Problem โดยศิวาวุธ บุญเทียม (2551) แต่มีข้อเสียคือ ต้องป้อนข้อมูลระยะทางระหว่างจุดทุกจุดทำให้ต้องเสียเวลามากเมื่อปัญหามีขนาดใหญ่ และไม่สามารถคำนวณข้อมูลที่เป็นจุดทศนิยมได้ การหาคำตอบที่ดีที่สุดและหาคำตอบที่เหมาะสมโดยประมาณไม่ได้รวมเป็นโปรแกรมเดียวกัน จึงได้มีการพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดเส้นทางพาหนะใหม่เพื่อตอบสนองเหตุผลดังกล่าวขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดเส้นทางพาหนะ

ขอบเขตของการวิจัย

จัดเส้นทางพาหนะได้ไม่น้อยกว่า 2 คัน จำนวนจุดขนส่งไม่เกิน 200 จุด สามารถเลือกวิธีในการจัดเส้นทาง การขนส่งได้ ทั้งกรณีเส้นทางที่ดีที่สุดโดยใช้วิธีการ โปรแกรมเชิงพลวัต และกรณีเป็นเส้นทางเหมาะสมพอประมาณ โดยใช้วิธีฮิวริสติกแบบเพื่อนบ้านที่ใกล้ที่สุดร่วมกับวิธีการ โปรแกรมเชิงพลวัต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

มีโปรแกรมสำเร็จรูปช่วยตัดสินใจในการจัดเส้นทางพาหนะขนส่งสินค้า เพื่อลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการขนส่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดค่าของเมตริกซ์ระยะทางระหว่างคู่จุด หากมีคู่จุดต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลละติจูดและลองจิจูด เราสามารถแปลงค่าระยะห่างระหว่างคู่จุดต่าง ๆ เป็นระยะทางที่เป็นระยะขจัดได้โดยใช้สมการที่ 1 ซึ่งสมการนี้มาจาก Chip (2009) จะได้ค่าเชิงมุมระหว่างคู่จุดนั้น ๆ ดังนี้

$$\Delta\sigma = 2\arcsin \sqrt{\sin^2\left(\frac{\Delta\phi}{2}\right) + \cos\phi_s \cos\phi_f \sin^2\left(\frac{\Delta\gamma}{2}\right)} \quad (1)$$

$$\begin{aligned} \Delta\sigma &= \text{ค่าเชิงมุมระหว่างคู่จุด} \\ \Delta\phi &= \text{ผลต่างละติจูดระหว่างคู่จุด} \\ \phi_s &= \text{ละติจูดจุดเริ่มต้น} \\ \phi_f &= \text{ละติจูดจุดสุดท้าย} \\ \Delta\gamma &= \text{ผลต่างลองจิจูดระหว่างคู่จุด} \end{aligned}$$

โดยระยะห่างระหว่างคู่จุด คือ ผลคูณของค่าเชิงมุมระหว่างคู่จุด กับ รัศมีเฉลี่ยของโลก

$$\text{ระยะห่างระหว่างคู่จุด (กิโลเมตร)} = \text{ค่าเชิงมุมระหว่างคู่จุด (เรเดียน)} \times 6,371.10$$

การหาคำตอบที่ดีที่สุดโดยวิธีการโปรแกรมเชิงพลวัต การหาคำตอบให้ได้ระยะทางที่สั้นที่สุดของการจัดเส้นทางพาหนะหลายคัน ทำได้โดยการกำหนดความเป็นไปได้ของปัญหาและการเลือกตัดสินใจอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งในขั้นตอนสุดท้ายจะได้คำตอบของปัญหาที่ต้องการโดยการเลือกตัดสินใจในขั้นตอนก่อนหน้าสามารถกำหนดขั้นตอนได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดความเป็นไปได้ของการจัดเส้นทางพาหนะ ดังนี้

$$\text{กรณี จัดเส้นทางพาหนะ 2 คัน } f_0(j, _) = d_{ij, _}$$

$$\text{กรณี จัดเส้นทางพาหนะ 3 คัน } f_0(j, _) = d_{ij, _}$$

$$\text{กรณี จัดเส้นทางพาหนะ 4 คัน } f_0(j, _) = d_{ij, _}$$

$$\text{กรณี จัดเส้นทางพาหนะ 5 คัน } f_0(j, _) = d_{ij, _}$$

เมื่อ $f_0(j, _)$ คือ เส้นทางการเดินทางจากจุดที่ 1 ไปยังจุดที่ j

d_{ij} คือ ระยะเดินทางจากจุดที่ 1 ถึง จุดที่ j

ขั้นตอนที่ 2 นำสมการเริ่มต้นในขั้นตอนที่ 1 มาคำนวณเส้นทางของพาหนะแต่ละคันให้ได้ระยะทางการเดินทางของพาหนะแต่ละคันที่ไม่แตกต่างกันมากนักด้วยโปรแกรมเชิงพลวัต โดยกำหนดให้

ขั้นตอน เป็น จุดที่พาหนะเดินทางไป j โดย $j = 1, 2, 3, m$

สถานะ เป็น $f_i(j,s)$ ระยะทางที่พาหนะใช้ในการเดินทางในขั้นตอนนั้น ๆ

ทางเลือก เป็น เส้นทางทางการเดินทางของพาหนะที่สามารถเป็นไปได้ (จากการคำนวณขั้นตอนก่อนหน้า)

ผลตอบแทน เป็น ระยะทางการเดินทางของพาหนะสูงสุดที่เกิดขึ้นต่ำสุดโดยใช้สมการย้อนซ้ำหาผลลัพธ์ที่ละขั้นตอนโดยย้อนกลับในแต่ละขั้นตอน หาทางที่เหมาะสมที่สุดสำหรับขั้นตอนนั้น ๆ ทำต่อไปจนถึงขั้นตอนเริ่มต้น

สมการย้อนซ้ำ

$$f_i(j, \{s\}) = \min \{ f_{i-1}(K, S - k) + d_{kj} \} \quad (2)$$

โดยที่ $k \in s ; i = 1, 2, \dots, N - 2 ; j \neq 1 ; S \subseteq N_j$

เมื่อ $f_i(j, s) =$ เส้นทางทางการเดินทางของพาหนะที่กำลังพิจารณาอยู่

$f_{i-1}(k, S - \{k\}) =$ เส้นทางทางการเดินทางที่พาหนะเดินทางแล้ว

$d_{kj} =$ ระยะทางที่พาหนะเดินทางจากจุด k ไป j จะได้

$$\text{สมการหาระยะทางจากจุดสุดท้ายกลับไปจุดเริ่มต้น คือ } \min_{j=2,3,\dots,N} [f_{N-2}(j, N_j) + d_{j1}] \quad (3)$$

ขั้นตอนที่ 3 ทำการย้อนรอยเพื่อหาเส้นทางทางการเดินทางของพาหนะแต่ละคันที่ได้ระยะทางสูงสุดที่เกิดขึ้นต่ำสุด นำผลลัพธ์ที่เหมาะสมที่สุดในแต่ละขั้นตอนที่คำนวณได้จากการตัดสินใจในขั้นตอนนั้น ๆ กับผลลัพธ์ที่เหมาะสมที่สุดจากขั้นตอนก่อน และเมื่อถึงขั้นตอนสุดท้ายจะได้ผลลัพธ์ที่เหมาะสมที่สุดของปัญหา โดยการย้อนรอยเริ่มจากการหาผลลัพธ์ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับสถานะของระบบแต่ละสถานะในขั้นตอนสุดท้ายก่อน

การหาคำตอบที่เหมาะสมพอประมาณโดยวิธีเพื่อนบ้านที่ใกล้ที่สุดร่วมกับวิธีการโปรแกรมเชิงพลวัต

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหาผลลัพธ์เบื้องต้นจากระยะทางและเส้นทางที่เป็นไปได้ของพาหนะในแบบแถวหรือแบบหลักของพาหนะแต่ละคัน

ขั้นตอนที่ 2 นำผลลัพธ์เบื้องต้นในขั้นตอนที่ 1 มาคำนวณด้วยวิธีการโปรแกรมเชิงพลวัต

ขั้นตอนที่ 3 เปรียบเทียบผลรวมระยะทางที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 จากนั้นเลือกผลรวมระยะทางที่ต่ำสุดของเส้นทางที่เป็นไปได้แบบแถวหรือแบบหลัก

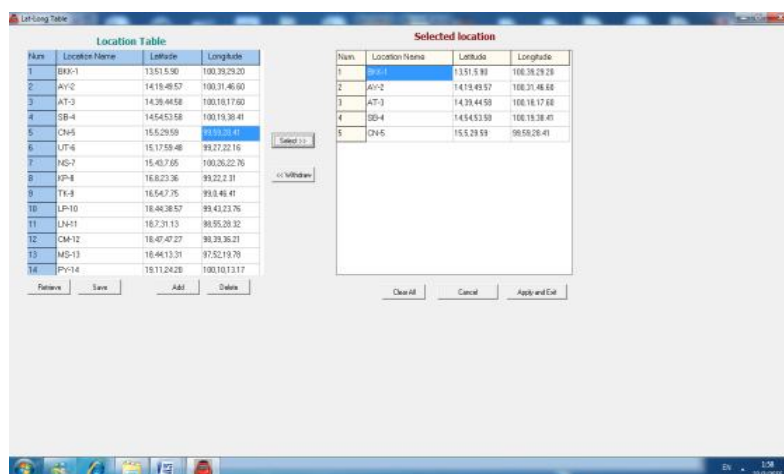
วิธีการวิจัย

ตารางที่ 1 ละติจูด ลองจิจูด ของจุดต่าง ๆ

จุดที่	ละติจูด			ลองจิจูด		
	องศา	ลิปดา	ฟิลิปดา	องศา	ลิปดา	ฟิลิปดา
1	13	51	90	100	39	29.20
2	14	19	49.57	100	31	46.60
3	14	39	44.58	100	18	17.60
4	14	54	53.58	100	19	38.41
5	15	5	29.59	9	59	28.41
6	15	17	59.48	99	27	22.16
7	15	43	7.65	100	26	22.76
8	16	8	23.36	99	22	2.31
9	16	54	7.75	99	0	46.41
10	18	44	38.57	99	43	23.76
11	18	7	31.13	98	55	28.32
12	18	47	47.27	98	39	36.21
13	18	44	13.31	97	52	19.78
14	19	11	24.20	100	10	13.17
15	19	52	25.47	99	43	23.76
16	18	41	5.31	100	48	0.2
17	18	15	3.45	100	10	13.17

ตารางที่ 1 ละติจูด ลองจิจูด ของจุดต่าง ๆ (ต่อ)

จุดที่	ละติจูด			ลองจิจูด		
	องศา	ลิปดา	ฟิลิปดา	องศา	ลิปดา	ฟิลิปดา
18	17	40	11.33	100	31	46.60
19	17	14	36.28	99	43	23.76
20	16	11	13.93	100	20	59.24
21	16	50	3.26	100	26	22.76
22	15	2	59.85	100	53	25.12
23	14	29	51.76	100	53	25.12
24	16	0	49.95	101	53	21.2
25	16	25	27.59	101	9	42.25
26	17	25	19.35	101	36	56.80
27	14	53	17.69	102	15	17.25
28	15	58	18.25	102	37	17.84
29	17	25	45.87	102	59	22.61
30	18	3	38.76	103	15	58.85

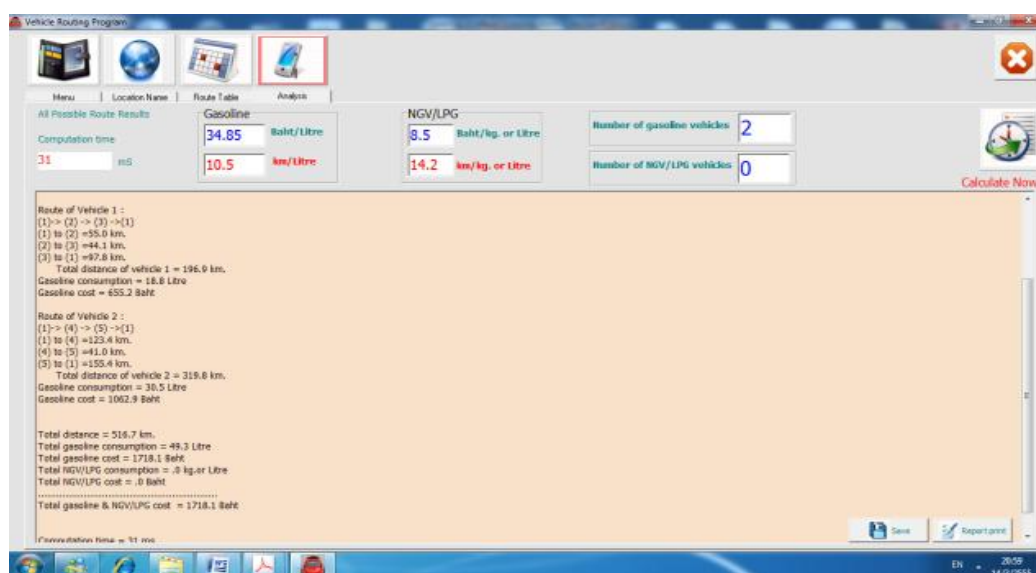
ภาพที่ 1 การป้อนค่าพิกัดของจุดต่าง ๆ ในหน้าต่าง Lat-Long Table ของ Vehicle Routing Program

ผลการวิจัย

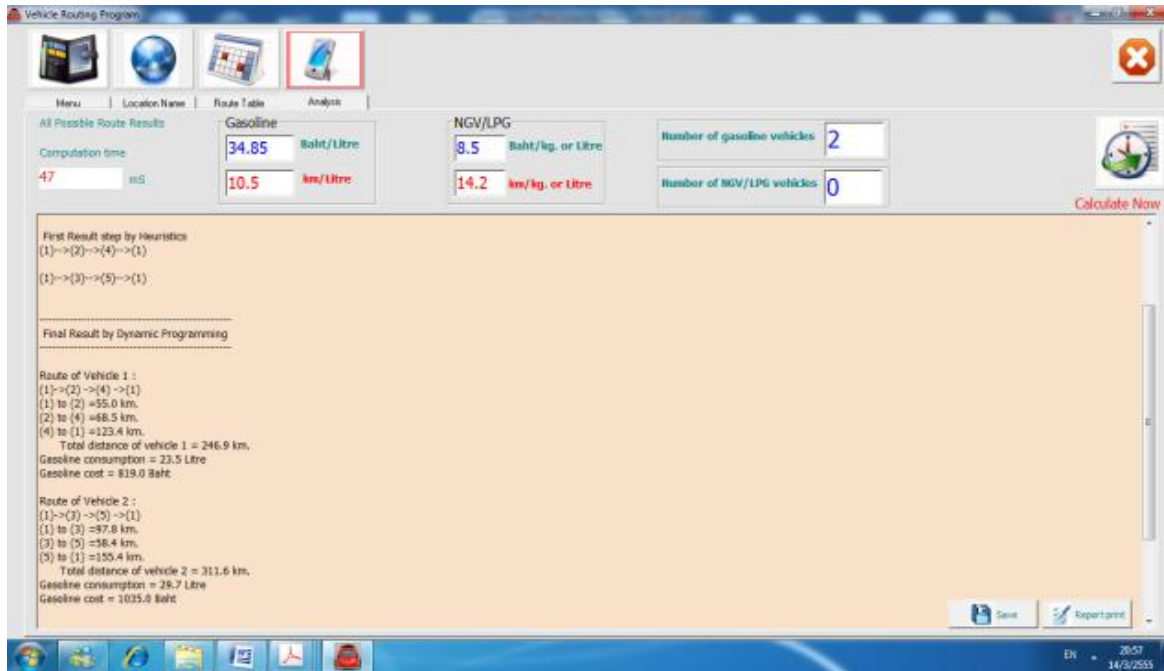
การทดลองใช้ Vehicle Routing Program สำหรับการจัดเส้นทางพาหนะ กรณีจำนวนพาหนะเท่ากับ 2, 3, 4, 5, 10 จำนวนจุดที่เดินทาง 5 ถึง 30 จุด พบว่า สามารถหาคำตอบของระยะทางรวมได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดและเหมาะสมพอประมาณ ซึ่งทั้ง 2 แบบ มีค่าเฉลี่ยความแตกต่างของระยะทางรวมเมื่อเทียบกับผลลัพธ์ที่ดีที่สุดเท่ากับ 9.71 เปอร์เซ็นต์ สำหรับเวลาที่ใช้ในการคำนวณ จะขึ้นอยู่กับทางเลือกค่าของ Combination ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนจุดและจำนวนพาหนะ

ประโยชน์จากการใช้งาน Vehicle Routing Program ในการแก้ปัญหาการจัดเส้นทางสำหรับยานพาหนะนั้น พบว่า สามารถหาผลลัพธ์ของคำตอบในการจัดเส้นทางที่ดีที่สุดและเหมาะสมพอประมาณ สามารถใช้งานได้จริงกับกรณีการขนส่งทางอากาศ เช่น พาหนะที่เป็นเครื่องบินหรือเฮลิคอปเตอร์ เนื่องจากระยะทางระหว่างจุดหรือคลังสินค้า ที่ใช้จัดเส้นทางขนส่งเป็นระยะจัดจึงไม่ต้องคำนึงถึงสิ่งกีดขวาง เช่น อาคาร บ้านเรือน และสามารถลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางขนส่งได้

การหาผลลัพธ์ของปัญหาการจัดเส้นทางพาหนะได้จากการตัดสินใจเป็นขั้นตอน และเมื่อถึงขั้นตอนสุดท้ายจะพบคำตอบที่ต้องการในการแก้ปัญหาการจัดเส้นทางพาหนะ เช่น ต้องการจัดเส้นทางพาหนะโดยเดินทางเพียงรอบเดียวเริ่มต้นจากจุดที่ 1 ไปยังจุดต่าง ๆ โดยพิถีพิถันของแต่ละจุดดังตารางที่ 1 เพื่อให้ได้ระยะทางที่สั้นที่สุด และระยะทางที่เหมาะสมพอประมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดเส้นทางพาหนะ ชื่อ Vehicle Routing Program ในการคำนวณและบันทึกผลการวิจัย

ภาพที่ 2 การจัดเส้นทางของ Vehicle Routing Program โดยวิธีโปรแกรมเชิงพลวัต

ภาพที่ 3 การจัดเส้นทางของ Vehicle Routing Program โดยวิธีฮิวริสติกร่วมกับวิธีการโปรแกรมเชิงพลวัต

บรรณานุกรม

- กฤษฎา บุญเทียม. (2551). *การพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับแก้ปัญหาการเดินทางของพนักงานขายหลายคน*. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.
- ศิวาวุช บุญเทียม. (2551). *วิธีฮิวริสติกสำหรับแก้ปัญหาการเดินทางของพนักงานขายหลายคน*. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.
- Fischetti, Matteo, Paolo, Toth, & Vigo, Daniele. (1994). Branch-and-bound algorithm for the capacitated vehicle routing problem on directed graphs. *Operations Research*, 42(5), pp. 846-859.
- Pearson, Chip. (2009). *Latitude longitude and great circle distances* (Online). Available: <http://www.cpearson.com/Excel/LatLong.aspx> [2011, September 2].

**การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียก
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง**
**THE DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM ON MAKING KANOM
KAY SORN LUM JIAK OF PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS,
IN WISETHCHAICHAN DISTRICT, ANGTHONG PROVINCE**

อาจารย์จารี กาบเครือ*

Jaree Kabkrau

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียก 3) ทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนา 4) ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนอนุบาลวัดนางใน (ละเหยียดอุปถัมภ์) จำนวน 29 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบสุ่มเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) หลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียก 3) แบบวัดทักษะการปฏิบัติ 4) แบบวัดเจตคติต่อหลักสูตร การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน paired *t*-test และวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า

1. ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย พบว่า ควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียกขึ้นใช้ในโรงเรียน และจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับนักเรียน
2. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียก ประกอบด้วย ความนำ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เนื้อหา วิธีการและกิจกรรมการฝึกอบรม สื่อ/อุปกรณ์ การวัดและประเมินผล เกณฑ์การผ่านหลักสูตรฝึกอบรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม และแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินองค์ประกอบของหลักสูตรแล้วว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสม
3. นักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียก มีความสนใจ ตั้งใจ ร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี และสามารถทำขนมเกสรลำเจียกได้อย่างคล่องแคล่ว
4. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทักษะการปฏิบัติการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก และมีเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้วิจัยได้ปรับปรุงด้านระยะเวลา

* โรงเรียนอนุบาลวัดนางใน (ละเหยียดอุปถัมภ์) ตำบลศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับเนื้อหา และดำเนินการวัดและประเมินผล ภาควิชาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียก, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะการปฏิบัติ, เจตคติต่อ หลักสูตรฝึกอบรม

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study basic information of a training curriculum, 2) to develop a training curriculum on making Kanom Kay Sorn Lum Jiak, 3) to trial a training curriculum, and 4) to evaluate and improve a training curriculum. The sample, obtained by using voluntary sampling technique, was 29 Prathomsuksa 6 students attending Anubanwatnangnai School. The instruments were 1) a learning achievement test 2) a training curriculum on making Kanom Kay Sorn Lum Jiak, 3) an evaluation form of practicing skills, and 4) a questionnaire on attitude towards a training curriculum. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, paired *t*-test, and content analysis.

The findings were as follows:

1. According to the interviews with the students and several related people, every respondent reportedly shared the same opinion that the training curriculum on making Kanom Kay Sorn Lum Jiak should be improved and used in the school, together with some training activities which were proper to the students.

2. Improvement for the training curriculum on making Kanom Kay Sorn Lum Jiak should include introduction, principles, objectives, training curriculum structure, contents, training methods and activities, media/equipment, measurement and evaluation, criteria, training duration, and planning for training activities, all of which had been considered in compliance and proper by experts.

3. The trainee students were active during the training and managed to make Kanom Kay Sorn Lum Jiak skillfully.

4. The students apparently had higher learning achievement test at the statistically significant level of .05. Their overall operational skills were evaluated at a very good level. The attitudes toward a training curriculum were evaluated at the highest level. Besides, the researcher had made the course duration more flexible to conform to the contents and the evaluation of the students' practice continuously.

Keywords: training curriculum on making Kanom Kay Sorn Lum Jiak. learning achievement. practical skills. attitudes toward a training curriculum.

บทนำ

หลักสูตรมีความสำคัญในการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมีรายละเอียดที่บ่งชี้ว่า ผู้เรียนควรเรียนรู้วิชาอะไร มีเนื้อหาสาระมากน้อยเพียงไร ควรได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะด้านใด ควรมีการพัฒนาการทั้งในส่วนของร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างไร (চারং บัวศรี, 2543, หน้า 6-7) สอดคล้องกับบุญมี เณรยอด (ม.ป.ป., หน้า 49) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรที่จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศในด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี อาชีพของแต่ละท้องถิ่น การให้การศึกษาก็เหมาะสมกับท้องถิ่นช่วยให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ช่วยแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ของประชาชนได้

การฝึกอบรมเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมที่มุ่งให้บุคคลเกิดความรู้ ทักษะ การพัฒนาและประสบการณ์อันเหมาะสม ซึ่งบีช (Beach, 1970, p.193) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ และมีความชำนาญ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งโดยมุ่งให้คนได้รู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะและเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไปในทิศทางที่ต้องการ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

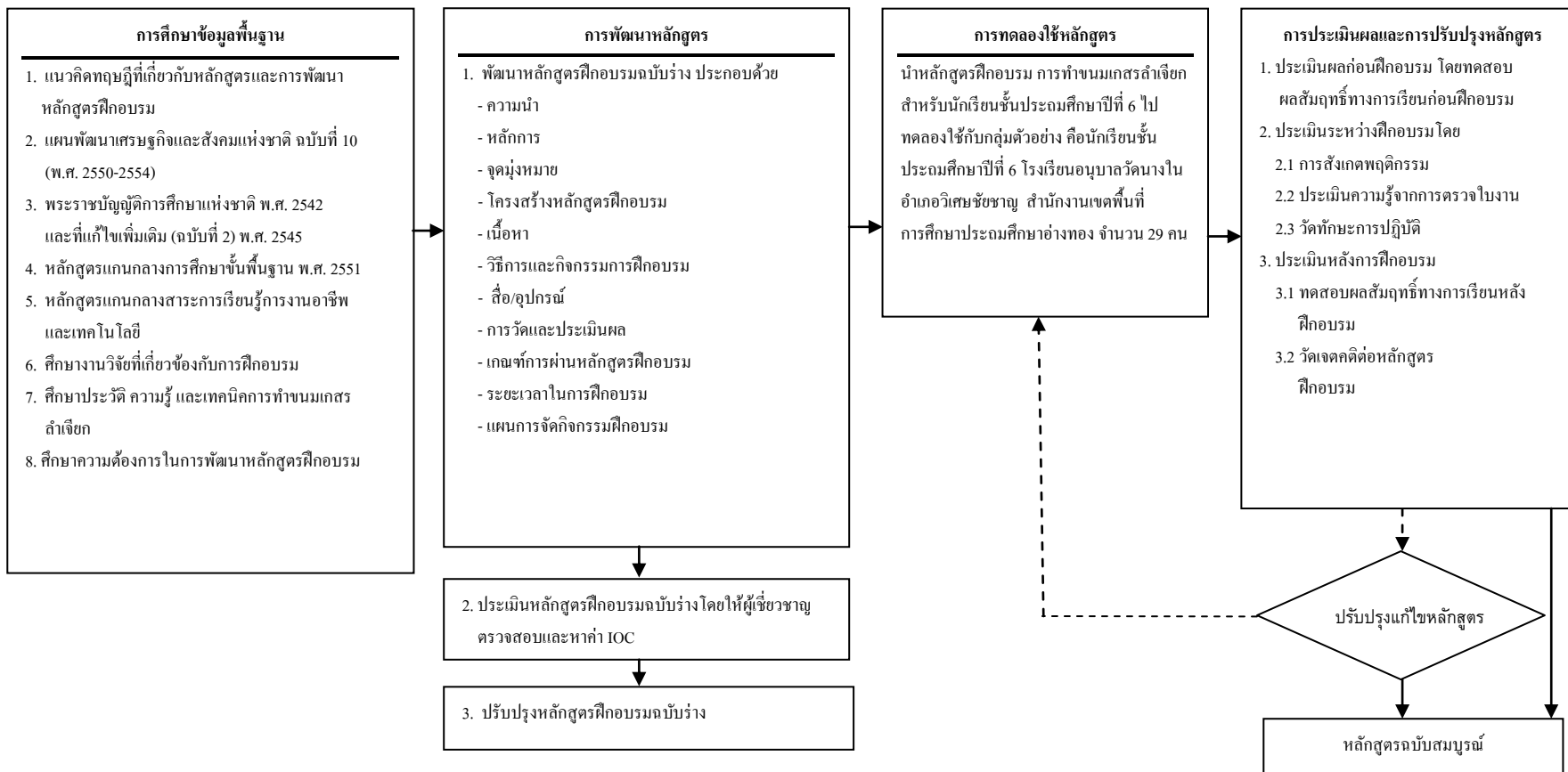
ชนมไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรอนุรักษ์ไว้ การทำชนมไทยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นส่วนประกอบที่มีราคาถูก หาได้ง่าย และยังเป็นอาชีพได้ในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ (วันวิภา จุลยา และพจน์รินทร์ แสงอิม, 2553, คำนำ) จังหวัดอ่างทองเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มภาคกลาง มีศิลปวัฒนธรรมหลากหลายและนับวันจะสูญหายหากไม่อนุรักษ์ไว้ จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า อำเภอวิเศษชัยชาญ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสามารถในการทำชนมไทยหลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนมเกสรลำเจียกเป็นชนมไทยพื้นบ้านของอำเภอวิเศษชัยชาญ เป็นเอกลักษณ์ที่ทำกันที่เดียวของจังหวัดอ่างทอง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง, 2526, หน้า 6)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการทำชนมเกสรลำเจียกเป็นหลักสูตรฝึกอบรมให้ถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างเป็นระบบตามกระบวนการวิจัย และเพื่อเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึก เห็นความสำคัญ มีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำชนมไทยโบราณ ร่วมสืบสานและอนุรักษ์ให้ชนมเกสรลำเจียกยังคงอยู่คู่อำเภอวิเศษชัยชาญ และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพสืบต่อไปในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารูปแบบการวางแผนหลักสูตรของนักการศึกษาและแนวคิดจากการวิจัยของ ไทเลอร์ (Tyler, 1949, p.1) ได้พัฒนาหลักสูตรมีลำดับขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หลักสูตรต่อไป ขั้นที่ 2 การเลือกประสบการณ์ในการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นที่ 4 การประเมินผล และทาบ (Hilda Taba, 1962, pp.422-425) ได้กำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) วิจัยวิจัยความต้องการ สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและผู้เรียน 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย 3) คัดเลือกเนื้อหาสาระ จุดมุ่งหมายที่กำหนด 4) จัดเนื้อหาสาระ 5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง 6) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ 7) กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล

จากการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดและงานวิจัย ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม โดยกำหนดรูปแบบการฝึกอบรมในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (R & D) ดังนี้ 1) วิจัยการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนาการสร้างหลักสูตร 3) วิจัยการทดลองใช้หลักสูตร 4) พัฒนาการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร โดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียก
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียก
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียก
4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียก

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (research) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน สถานศึกษา ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลและเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (development) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่าง โดยนำข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ 1 มาเป็นแนวทางในการพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินหลักสูตรฉบับร่าง แผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (IOC)

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (research) การทดลองใช้หลักสูตรกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงทดลอง แล้วนำผลการทดลองไปปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรม แผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (development) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร มีวิธีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ ประเมินผลก่อนใช้หลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการฝึกอบรม ประเมินผลระหว่างการ ใช้หลักสูตร โดยใช้แบบประเมินความรู้จากการทำใบงาน แบบสังเกตพฤติกรรม แบบวัดทักษะปฏิบัติ และ ประเมินผลหลังใช้หลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการฝึกอบรม แบบวัดเจตคติต่อ หลักสูตรฝึกอบรม ภายหลังจากประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างแล้วนำข้อมูลผลการดำเนินการระหว่างการ ทดลองใช้หลักสูตรมาวิเคราะห์เนื้อหา ตามองค์ประกอบของหลักสูตร และนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาความ เพื่อ ปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมให้เป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์มีประสิทธิภาพต่อไป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินความรู้ แบบวัดทักษะการปฏิบัติ แบบวัดเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรม และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ paired *t*-test

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน จากการสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และแนวทางใน การจัดกิจกรรมฝึกอบรม พบว่า นักเรียนต้องการได้รับความรู้ในการฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียก ร้อยละ 100 และ

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน พบว่า มีความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียกฉบับร่าง โดยเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบรรยาย สาธิต สอนงาน ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่าง ประกอบด้วย ความนำ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร ฝึกอบรม เนื้อหา วิธีการและกิจกรรมการฝึกอบรม สื่อ/อุปกรณ์ การวัดและประเมินผล เกณฑ์การผ่านหลักสูตรฝึกอบรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม และแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการฝึกอบรม โดยการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนฝึกอบรม ระหว่างการฝึกอบรม จากการประเมินความรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน การสังเกตพฤติกรรม การวัดทักษะปฏิบัติ หลังการฝึกอบรม โดยการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และวัดเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะการทำขนมเกสรลำเจียก และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4. ผลของการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร โดยเปรียบเทียบผลจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรม พบว่า หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ มีพฤติกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี มีทักษะปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการปรับปรุงหลักสูตรมีการปรับลดเวลาในแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมที่ 3 จำนวน 1 ชั่วโมง และเพิ่มเวลาในแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมที่ 4 จำนวน 1 ชั่วโมง และมีการวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม โดยการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ด้านนโยบายมุ่งเน้นในการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและชุมชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษา มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน จากการสอบถามและสัมภาษณ์ความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่าทุกฝ่ายมีความต้องการให้มีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำขนมเกสรลำเจียก เพื่อสนองนโยบายทางการศึกษา และเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ได้ร่วมอนุรักษ์ และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำขนมไทยพื้นเมืองโบราณของชาวอ่างทอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทาบ (Taba, 1962, p.11) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

2. ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า หลักสูตรประกอบด้วย ความนำ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร ฝึกอบรม เนื้อหา วิธีการและกิจกรรมการฝึกอบรม สื่อ/อุปกรณ์ การวัดและประเมินผล เกณฑ์การผ่านหลักสูตรฝึกอบรม ระยะเวลาในการฝึกอบรม และแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม จากผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมฉบับ

ร่าง มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 แสดงว่าเป็นหลักสูตรที่ดีมีประสิทธิภาพและเหมาะสม สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของชาติ ชูกำแพง (2551, p.16-20) ที่กล่าวถึงสิ่งสำคัญของหลักสูตร ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมาย 2) ขอบข่ายเนื้อหา 3) ความสัมพันธ์กับเวลาในหลักสูตร

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลวัดนางใน (ละเอียดยุติธรรม) นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจ และมีความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่มในกิจกรรมฝึกอบรมเป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะในการทำงานเมสรลำเจียก รวมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ปราโมทย์ จันทร์เรือง (2552, pp. 300-301) ที่ว่าการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย สามารถทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากการฝึกปฏิบัติจริง และเห็นคุณค่าของความเป็นไทย ตลอดจนอนุรักษ์สืบสานต่อไป

4. ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

4.1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรฝึกอบรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยการบรรยาย การสาธิต ให้นักเรียนได้ใช้สื่อของจริงในการปฏิบัติและปฏิบัติกิจกรรมจริงด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยรัตน์ แดงวงษ์ (2552, บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้หลักสูตรเรื่องการสานพัดด้ามจิวจากผิวไม้ไผ่สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 นักเรียนมีความรู้โดยการปฏิบัติกิจกรรมไปงานแต่ละแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ มีการสังเกตพฤติกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพดี และมีทักษะปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก เนื่องจากการจัดกิจกรรมฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยการบรรยาย การสาธิต ใช้สื่อของจริง ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ก่อให้เกิดทักษะปฏิบัติที่ดีในการทำงานเมสรลำเจียก สอดคล้องกับที่กรมวิชาการ (2546, หน้า 105) ได้กล่าวถึงแนวการวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เน้นการวัดผลตามสภาพจริง คือ เมื่อนักเรียนเรียนจบเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วต้องมีผลงานเชิงประจักษ์ ผลงานที่เป็นรูปธรรม ผลงานเป็นสิ่งที่สะท้อนความจริงของผู้เรียนว่ารู้จริง ทำได้จริง ดีจริงหรือไม่

4.3 นักเรียนมีเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าวิธีการจัดกิจกรรมในแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมตามหลักสูตรทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการฝึกอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยรัตน์ แดงวงษ์ (2552, บทคัดย่อ) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเรื่องการสานพัดด้ามจิวจากผิวไม้ไผ่ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรีเขต 3 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษารายละเอียดของหลักสูตรฝึกอบรมการทำงานนเมสรลำเจียก เพื่อความสะดวกและความเหมาะสมของการนำไปใช้
2. ควรศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานนเมสรลำเจียก
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ควรจัดให้เหมาะสมกับสภาพสถานศึกษานั้น ๆ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2551). *การพัฒนาหลักสูตร: การพัฒนา บริหาร นำไปใช้ ประเมิน วิจัย และพัฒนา*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยรัตน์ แสงวงษ์. (2552). *การพัฒนาหลักสูตรการสานพืด้ามจิวจากผิวไม้ไผ่ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสุพรรณบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ธีรารัง บัวศรี. (2543). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บุญมี ยอดเนตร. (ม.ป.ป.). *หลักการพัฒนหลักสูตรท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราโมทย์ จันทร์เรือง. (2552). *การพัฒนาหลักสูตร*. ลพบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- วันวิภา จุลยา และพจน์นรินทร์ แสงอ้อม. (2553). *ขนมไทยตามเทศกาล*. กรุงเทพฯ: ไทยควอลิตี้บุคส์.
- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง. (2526). *ขนมไทยภูมิปัญญาไทย เอกสารชุดการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น เล่ม 6*. อ่างทอง: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง.
- Beach, Dales. (1970). *The management of people at work*. New York: McMillan.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt Brace & World.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principle of curriculum and instruction*. Chicago: University of Chicago.

การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายหลังได้รับผลกระทบ
จากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
THE SURVIVAL ADAPTATION OF TRADITIONAL RETAIL STORES
FROM THE COMING OF MODERN TRADE STORES IMPACT
IN AMPHUR MUANG, RATCHABURI PROVINCE

ชมนัฐ แสงจันทร์*

Chommanut Sangjuntra

ดร. ธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ**

Taninrat Rattanapongpinyo, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้แนวทางการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ วิชามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบและการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ภายหลังจากได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ เก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 4 ราย และผู้บริหารของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม จำนวน 70 ราย ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ คือ จำนวนลูกค้ายอดขาย และรายได้ลดลง ได้รับผลกระทบจากร้านสะดวกซื้อเนื่องจากมีจำนวนสาขามากและสินค้าใกล้เคียงกัน และได้รับผลกระทบจากไฮเปอร์มาร์เก็ตเนื่องจากที่ตั้งอยู่กลางเมืองและผู้บริหารนิยมซื้อสินค้าคราวละมาก ๆ จากไฮเปอร์มาร์เก็ตและซูเปอร์สโตร์ จึงทำให้สินค้าอุปโภคบริโภคขายได้ลดลง การปรับตัวของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมได้แก่ 1) พยายามลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็น เช่น ประหยัดไฟฟ้า ปรับเวลาเปิด-ปิดร้าน 2) ตั้งราคาสินค้าให้ใกล้เคียงหรือถูกกว่าคู่แข่ง 3) ขายสินค้าที่เป็นที่นิยมของลูกค้าในขนาดบรรจุที่เล็กกว่าและมีการขายเป็นหน่วยย่อย 4) เพิ่มชนิดของสินค้าตามความต้องการของลูกค้า 5) ซื้อสินค้าจากหลายแหล่งที่ราคาต่ำที่สุด ซื้อครั้งละไม่มากแต่ซื้อบ่อยครั้ง เพื่อลดการเก็บสินค้าคงคลัง 6) ขายสินค้าที่ไม่สามารถหาซื้อได้ในร้านค้าปลีกสมัยใหม่ และเพิ่มสินค้าเฉพาะกลุ่มลูกค้า 7) การบริการที่ดี การรู้จักคุ้นเคยและอภัยภัยไมตรีของเจ้าของร้านเป็นส่วนสำคัญที่ผู้บริหารโอบน้อม

* นักศึกษาปริญญาโท คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

และตัดสินใจใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมควรวางแผนสำหรับอนาคตในการดำเนินธุรกิจหรือการเปลี่ยนธุรกิจ ผู้ประกอบการควรรวมกลุ่มร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมเพื่อช่วยเหลือกันโดยใช้ประสบการณ์ในการบริหารร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรอง และการปรับตัวตามพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ: การปรับตัวเพื่อความอยู่รอด, ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม, ร้านค้าปลีกสมัยใหม่

ABSTRACT

This qualitative research was studied by the phenomenology method. The objective was to monitor impacts of modern trade stores on traditional retail stores in Muang District, Ratchaburi and to find ways to survive on this trade war. The data were obtained by observation and interview of 4 local traditional retailers and 70 customers of these stores. It was found that the traditional retail stores had a lower number of customers, sales, and revenue due to the expanding branches and better location of convenient stores. Moreover, consumers behavior changed because of the good location of modern trade retail stores. They preferred to buy many merchandises from hypermarkets and super stores. The traditional retail stores' strategies were as follows: 1) cutting unnecessary cost by saving energy and changing business hours, 2) pricing merchandises approximate to, or cheaper than the competitors,' 3) selling popular merchandises in smaller packages, 4) adding more merchandises to reach customers' needs, 5) buying merchandises from wholesalers who offer lowest price in a small proportion at a time in order to decrease inventory hording, 6) selling products that modern trade retail stores do not have, and 7) having service mind because customers would like to deal with nice people.

From this research, there were many suggestions on how to handle this trade war for traditional retail stores. In short, they should set up plans in order to adjust their business in the future, form alliances among themselves to be more powerful to negotiate with suppliers and, with their existing experiences, balance the power to confront with modern trade store threats. Furthermore, they should make their business more flexible by focusing on customers' behavior in order to fulfill their needs.

Keywords: the survival adaptation. traditional retail stores. modern trade stores.

บทนำ

การเข้ามาของร้านค้าปลีกสมัยใหม่โดยนักลงทุนชาวต่างชาติในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2545 เป็นผลให้เกิดการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่อย่างรวดเร็ว (วิระวุฒิ สร้อยพลอย, 2550) โดยร้านค้าปลีกสมัยใหม่มีการตกแต่งร้านและสร้างบรรยากาศให้น่าจับจ่าย ทันสมัย มีเครื่องปรับอากาศ มีสินค้าหลากหลายชนิดที่จัดเรียงอย่าง

เป็นระเบียบ เป็นหมวดหมู่ ให้ผู้บริโภคเลือกซื้อได้ตามความพอใจ สามารถเดินทางไปมาสะดวก ตั้งอยู่ในทำเลที่ตั้งที่ดี อีกทั้งมีการนำเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงมาใช้ในระบบบริหารจัดการต่าง ๆ (เกยูร ใยบัวกลิ่น, 2553) ทำให้ผู้บริโภคได้รับบริการที่รวดเร็ว ถูกต้องและตรงตามความต้องการมากขึ้น ในปัจจุบันร้านค้าปลีกสมัยใหม่ได้ขยายสาขาให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

ร้านค้าปลีกดั้งเดิมเป็นร้านค้าที่มีขนาดเล็ก ซึ่งผู้คนในชุมชนใช้บริการซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค และสินค้าอื่น ๆ ตามความจำเป็น ตั้งอยู่ไม่ไกลจากบ้านมากนัก สินค้าที่จำหน่ายในร้านมีหลากหลายชนิดตามความจำเป็นของผู้บริโภค ในชุมชน (ไกล่รุ่ง หนูชลี, 2549) หรือบริเวณใกล้เคียง โดยแต่ละร้านในละแวกใกล้เคียงกันมีสินค้าที่จำหน่ายแตกต่างกัน ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนว่าในร้านมีสินค้าใดบ้าง สินค้าที่วางจำหน่ายนั้นส่วนมากเป็นไปตามความต้องการของลูกค้าประจำ หรือกลุ่มผู้บริโภคเดิม เจ้าของร้านเป็นผู้ดูแลกิจการเอง อาจมีพนักงานช่วยในร้านแต่จำนวนไม่มากนัก ส่วนใหญ่ร้านค้าปลีกดั้งเดิมดำเนินกิจการมาเป็นเวลานาน มีความคุ้นเคยกับผู้บริโภคในชุมชนเป็นอย่างดี (เกยูร ใยบัวกลิ่น, 2553) การขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่สู่พื้นที่ต่าง ๆ ทำให้ร้านค้าปลีกดั้งเดิมในพื้นที่นั้น ๆ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบจากการแข่งขันกับร้านค้าปลีกสมัยใหม่

จังหวัดราชบุรี เป็นจังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในภูมิภาคตะวันตก โดยมีเศรษฐกิจเติบโตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องประมาณร้อยละ 5-6 ทำให้มีการลงทุนในพื้นที่มาก จังหวัดราชบุรีก็เช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ที่ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ได้ขยายการลงทุนมาดำเนินธุรกิจในพื้นที่ จึงทำให้จังหวัดราชบุรีต้องเผชิญกับผลกระทบจากการแข่งขันอย่างรุนแรงของธุรกิจค้าปลีก เป็นผลให้ร้านค้าปลีกดั้งเดิมส่วนหนึ่งมีรายได้ลดลง ประสบปัญหาในการดำเนินกิจการ และต้องเลิกกิจการไปในที่สุด แนวโน้มการแข่งขันธุรกิจค้าปลีกยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น จึงทำให้เจ้าของร้านค้าปลีกดั้งเดิมที่ต้องการดำเนินธุรกิจให้อยู่รอดต่อไปต้องปรับตัว (ฉัฐกามาศ พลศรี, 2549)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมที่สามารถดำเนินกิจการอยู่ได้ แม้ได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เพราะเห็นว่าเจ้าของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมมีความเป็นผู้ประกอบการ ช้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาการดำเนินธุรกิจให้คงอยู่ได้ในขณะที่ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ขยายตัวอย่างมากและมีแนวโน้มจะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งพฤติกรรมผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงและมีความซับซ้อนมากขึ้น จะมีประโยชน์ในด้านการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และจะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ภัทรกร พลพนารธรรม (2549, หน้า 20) กล่าวว่าไว้ว่า พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ส่วนใหญ่นิยมความสะดวกและทันสมัย ดังนั้น ธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กจำเป็นต้องปรับตัวในด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับรสนิยมของผู้บริโภคในปัจจุบัน

ปราศรัย พัชระ (2545, หน้า 76) กล่าวว่าไว้ว่า สิ่งที่อยู่ประกอบการค้าปลีกขนาดเล็กควรปรับตัวเพื่อแข่งขันกับผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่ ได้แก่ 1) พยายามลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็น เช่น ค่าจ้างพนักงาน โดยพยายามจัดการเองภายในครอบครัวมากกว่าการจ้างลูกจ้าง 2) ตั้งราคาสินค้า โดยการสำรวจสินค้าของคู่แข่งและปรับลดลงมาให้ใกล้เคียงกัน เพื่อให้สามารถขายสินค้าและมีเงินทุนมาหมุนเวียนได้ 3) นำสินค้าเฉพาะที่มีการหมุนเวียนสูงมาจำหน่าย ขายสินค้าที่เป็นที่นิยมของลูกค้าในขนาดบรรจุที่เล็กกว่าผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่ 4) ปรับปรุงร้านค้าให้สวยงามเพื่อดึงดูดใจให้ลูกค้าเข้ามาใช้บริการ 5) พยายามเพิ่มชนิดของสินค้าให้มีความหลากหลายมากขึ้น 6) เนื่องจาก การสั่งซื้อสินค้าจากซัพพลายเออร์ต้องสั่งเป็นจำนวนมากต่อครั้ง และซัพพลายเออร์จะมาส่งสินค้าเพียงเดือนละครั้ง แม้ว่าซัพพลายเออร์บางรายจะให้เครดิต แต่ร้านค้าไม่ต้องการเก็บสินค้าคงคลังในปริมาณมาก ดังนั้นจึงเปลี่ยนจากการสั่งซื้อสินค้าจากซัพพลายเออร์มาเป็นการซื้อสินค้าจากร้านค้าปลีก ร้านค้าส่งแทน ซึ่งทำให้ลดเงินทุนและสามารถซื้อสินค้าจำนวนน้อยมาจำหน่าย เมื่อสินค้าหมดแล้ว จึงไปซื้อสินค้าใหม่

คอตเลอร์ (Kotler, 1997, p.109) กล่าวว่า การวางแผนทางการตลาดการบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคตามทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดที่สำคัญ 7 ด้าน คือ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านราคา 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด 5) ด้านบุคคล 6) ด้านลักษณะทางกายภาพ 7) ด้านกระบวนการ

แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยเหล่านี้ ได้นำมาใช้เพื่อสร้างแนวคำถามตามประเด็นวัตถุประสงค์ รวมถึงการวิเคราะห์ผลในการวิจัยนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบที่ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ได้รับจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ภายหลังจากได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แนวทางการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) วิธีวิทยาการศึกษาปรากฏการณ์ (phenomenology) เป็นการศึกษาสถานการณ์ในชีวิตประจำวันจากทัศนะของผู้ที่ได้ประสบกับเหตุการณ์นั้นโดยตรง (Becker, 1992, p.7 อ้างถึงใน ชาย โพธิ์สิตา, 2552, หน้า 87) มีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตตามความเข้าใจของคนผู้ซึ่งได้ประสบมันมาด้วยตัวเอง (Cohen, 2000, p.3 อ้างถึงใน ชาย โพธิ์สิตา, 2552, หน้า 87-88) โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้ให้ข้อมูลคือผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ที่ได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของ

ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ซึ่งปัจจุบันยังดำเนินธุรกิจอยู่ ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างตามแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 4 ราย เนื่องจากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมเป็นผู้ดูแลและตัดสินใจต่าง ๆ ในร้าน รวมถึงเป็นผู้ก่อให้เกิดการปรับตัวของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของตนด้วย อีกทั้งเป็นผู้ที่มีข้อมูลในร้านจากอดีตถึงปัจจุบัน และเป็นผู้กำหนดอนาคตของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของตน นอกจากนี้ยังสัมภาษณ์ผู้บริหารของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 70 ราย เนื่องจากกลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมเป็นกลุ่มลูกค้าที่ทำให้ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมสามารถประกอบธุรกิจต่อไปได้ และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมมีการปรับตัว

วิธีการเก็บรวบรวมมี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ด้วยการเข้าไปคลุกคลีในร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมที่ผู้วิจัยมีความคุ้นเคย สังเกต ชักถาม จดบันทึก และบันทึกภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาตีความหรือพิจารณารายละเอียดอีกครั้งในภายหลัง 2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) จากการสังเกตอยู่ในวงนอก ปฏิบัติตนเป็นบุคคลภายนอกไม่เข้าไปร่วมอยู่ในกิจกรรมของร้าน เพื่อเก็บข้อมูลแบบผู้ให้ข้อมูลไม่รู้สึกรู้ว่าถูกเก็บข้อมูลอยู่ 3) การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการปรับตัวเพื่ออยู่รอดของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมหลังได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 4) ศึกษาเอกสาร (documentary research) ที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูลจะประมวลผลและรายงานในรูปแบบเชิงพรรณนา แบ่งเป็น 1) ข้อมูลทั่วไปของร้านค้าและผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม 2) ผลกระทบที่ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ 3) การปรับตัวเพื่ออยู่รอดของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมหลังได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ 4) อนาคตการอยู่รอดของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม และสรุปผลการศึกษาโดยพรรณนาวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ ตัวผู้วิจัย เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึก ปากกา และแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

ประวัติและความเป็นมาของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ดำเนินกิจการมานานมากกว่า 15 ปี บางร้านดำเนินกิจการมากกว่า 30 ปี รูปแบบการดำเนินการเป็นการบริหารภายในครอบครัวตั้งแต่เริ่มกิจการจนถึงปัจจุบัน ไม่มีการจ้างพนักงาน อาศัยแหล่งเงินทุนของตนเองหรือกู้ยืมธนาคารบางส่วน เพื่อลงทุนช่วงก่อตั้งร้าน ขนาดร้าน 1-2 คูหา อยู่ในทำเลที่ดี ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมมีทั้งเพศชายและเพศหญิง ช่วงอายุ 50- 65 ปี การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระยะเวลาบริหารงานในร้านเท่ากับอายุของร้านค้า เนื่องจากเป็นผู้ก่อตั้งร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม

ผลกระทบที่ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมได้รับภายหลังจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ คือ จำนวนลูกค้า ยอดขายและรายได้ลดลง โดยร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมได้รับผลกระทบจากร้านสะดวกซื้อ เนื่องจากมีจำนวนสาขามาก

และสินค้าใกล้เคียงกัน และผลกระทบจากไฮเปอร์มาร์เก็ต เนื่องจากที่ตั้งอยู่กลางเมือง ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมต่างรับรู้ถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป โดยผู้บริโภคนิยมซื้อสินค้าคราวละมาก ๆ จากไฮเปอร์มาร์เก็ตและซูเปอร์สโตร์ จึงทำให้สินค้าอุปโภคบริโภคขายได้ลดลง

การปรับตัวของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายหลังได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่
ได้แก่ 1) พยายามลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็น เช่น ประหยัดค่าไฟฟ้า ปรับเวลาเปิด-ปิดร้าน 2) การตั้งราคาสินค้า โดยการสำรวจสินค้าของคู่แข่งและปรับลดลงมาให้ใกล้เคียงกันหรือถูกกว่า 3) ขายสินค้าที่เป็นที่นิยมของลูกค้าในขนาดบรรจุที่เล็กกว่าและมีการขายเป็นหน่วยย่อย 4) การเพิ่มชนิดของสินค้าตามความต้องการของลูกค้าให้มีความหลากหลายมากขึ้นและลูกค้าสามารถสั่งซื้อได้หากไม่มีสินค้าขณะนั้น 5) ซื้อสินค้าจากหลายแหล่งโดยเลือกซื้อสินค้าแต่ละชนิดจากแหล่งที่ราคาต่ำที่สุด ซื้อสินค้าครั้งละไม่มากแต่ซื้อบ่อยครั้ง เพื่อลดการเก็บสินค้าคงคลังและเพื่อให้สินค้าใหม่และไม่ขาดสินค้าสำหรับขายในร้าน 6) ขายสินค้าที่ไม่สามารถหาซื้อได้ในร้านค้าปลีกสมัยใหม่และเพิ่มสินค้าเฉพาะกลุ่มลูกค้า 7) การบริการที่ดี การรู้จักคุ้นเคยและอภัยภัยไมตรีของเจ้าของร้านเป็นส่วนสำคัญที่ผู้บริโภคชื่นชอบในการซื้อสินค้าจากร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม

อนาคตของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มีแนวโน้มลดจำนวนลงเรื่อย ๆ เพราะส่วนใหญ่เป็นร้านค้าที่ดำเนินกิจการมานานมากกว่า 15 ปี บริหารงานโดยเจ้าของร้านที่มีอายุมาก ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมส่วนใหญ่ขาดผู้สืบทอดกิจการ และดำเนินกิจการอยู่ได้เพื่อรอการเปลี่ยนแปลง หรือปรับตัวสู่ธุรกิจอื่นที่ให้ผลตอบแทนมากกว่าในอนาคต โดยคาดว่าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมของตนจะเลิกกิจการภายใน 10 ปี เพราะไม่สามารถทนต่อการแข่งขันอย่างรุนแรงในธุรกิจค้าปลีกได้

ความคิดเห็นลูกค้าในการใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ลูกค้าส่วนมากเป็นคนในละแวกใกล้เคียง เหตุผลที่เลือกใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม คือ ใกล้ที่พักอาศัย ใกล้ที่ทำงาน สะดวกในการซื้อ ฟังพอใจอภัยภัยไมตรีของเจ้าของร้าน มีความชื่นชอบสนิทสนมเป็นการส่วนตัวกับเจ้าของร้านและบริการดี ลูกค้าส่วนใหญ่ไม่สามารถรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม แต่ฟังพอใจในการให้บริการของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ลูกค้าส่วนมากคิดว่าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมมีจุดเด่นคือ ใกล้ที่พักหรือที่ทำงาน การบริการที่ดี และอภัยภัยของเจ้าของร้าน สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ รูปแบบร้านที่ทันสมัย สะอาด ติดเครื่องปรับอากาศ การจัดวางสินค้าและการนำเทคโนโลยีมาใช้ ลูกค้าส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมเลิกกิจการ เนื่องจากยังต้องการใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมอยู่ และหากร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมเลิกกิจการไป ลูกค้าก็ยังคงซื้อสินค้าต่าง ๆ ได้จากร้านค้าปลีกสมัยใหม่แต่อาจต้องเดินทางเป็นระยะทางไกลขึ้น ลูกค้าคิดว่ารูปแบบการใช้ชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไป มีความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ผู้คนต้องการความสะดวกสบาย รวดเร็ว ดังนั้นร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า

อภิปรายผลการวิจัย

การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายหลังได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จากผลการวิจัยพบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของเกอูร์ ไชบัวกลิ่น (2553) เรื่องผลกระทบของการขยายตัวร้านค้าปลีกสมัยใหม่ที่มีต่อการดำเนินงานของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม (โช้วห่วย): ความคิดเห็นของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม คือได้รับผลกระทบในด้านจำนวนลูกค้า ยอดขาย และรายได้ลดลง ภายหลังจากที่ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่นั้น ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมได้ปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ โดยการปรับปรุงร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในการวางแผนทางการตลาดการบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคตามทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดที่สำคัญ 7 ด้าน คือ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านราคา 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด 5) ด้านบุคคล 6) ด้านลักษณะทางกายภาพ 7) ด้านกระบวนการ (Kotler, 1997, p.109) จากการศึกษาวิจัยพบว่า พบด้านที่มีการปรับตัวมากคือ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผู้บริโภคมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป 2) ด้านราคา เนื่องจากมีการสำรวจราคาและพยายามขายราคาถูกกว่าคู่แข่ง 3) ด้านบุคคล เนื่องจากอหยาศัยมิตรของเจ้าของร้านเป็นส่วนสำคัญมากที่ผู้บริโภคชื่นชอบและตัดสินใจใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมอย่างสม่ำเสมอ 4) ด้านกระบวนการ มีการปรับกระบวนการดำเนินงานในร้านให้ต้นทุนต่ำลงและสร้างโอกาสในการขายมากขึ้น ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระวุฒิ สร้อยพลอย (2550) เรื่องการปรับตัวของธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตสายไหม ซึ่งพบว่าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมมีการปรับตัวด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคคล และด้านกระบวนการอยู่ในระดับต่ำ ผลการวิจัยนี้พบว่า ด้านที่มีการปรับตัวน้อยคือ 1) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 2) ด้านการส่งเสริมการตลาด 3) ด้านลักษณะทางกายภาพ เนื่องจากการปรับตัว 3 ด้านนี้ ต้องใช้เงินลงทุนมาก ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมซึ่งมีเงินทุนไม่มากและไม่สามารถปรับให้แข่งขันกับร้านค้าปลีกสมัยใหม่ได้ จึงเลือกที่จะไม่ปรับตัวในด้านดังกล่าว

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ได้พยายามปรับตัวเพื่อความอยู่รอดภายหลังได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความรู้และประสบการณ์ของผู้ประกอบการ โดยสิ่งที่ผู้ประกอบการได้ปรับตัวนั้นสอดคล้องกับแนวคิดสิ่งที่ผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดเล็กควรปรับตัวเพื่อแข่งขันกับผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่ของปราศรัย พัสระ (2545) คือ 1) พยายามลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็น 2) ตั้งราคาสินค้า โดยการสำรวจสินค้าของคู่แข่งและปรับลดลงมาให้ใกล้เคียงกัน เพื่อให้สามารถขายสินค้าและมีเงินทุนมาหมุนเวียนได้ 3) นำสินค้าเฉพาะที่มีการหมุนเวียนสูงมาจำหน่าย ขายสินค้าที่เป็นที่นิยมของลูกค้าในขนาดบรรจุที่เล็กกว่าผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดใหญ่ 4) พยายามเพิ่มชนิดของสินค้าให้มีความหลากหลายมากขึ้น 5) เปลี่ยนจากการสั่งซื้อสินค้าจากซัพพลายเออร์มาเป็นการซื้อสินค้าจากร้านค้าปลีก ร้านค้าส่งแทน สิ่งที่ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ปรับตัวน้อย คือ การปรับปรุงร้านค้าให้สวยงามเพื่อดึงดูดใจให้ลูกค้าเข้ามาใช้บริการนั้น เนื่องจากขาดแคลนเงินในการปรับปรุงร้านค้าให้สวยงาม ทั้งที่ความคิดเห็นของผู้บริโภคร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมต้องการให้ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมปรับปรุงร้านค้าให้สวยงามมากขึ้น แต่สิ่งที่ร้านค้า

ปลีกแบบดั้งเดิมในเขตอำเภอเมืองมีการปรับตัวมากคือ มีการบริการที่ดี การรู้จักคุ้นเคยและอัธยาศัยไมตรีของเจ้าของร้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ปรับตัวเพื่อเป็นจุดเด่นและผู้บริโภคให้ความสำคัญมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การที่ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมเลิกกิจการเพิ่มมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมไม่สามารถทนต่อสภาพการแข่งขันอย่างรุนแรงของการค้าปลีกได้ ผู้ประกอบการควรวางแผนสำหรับอนาคตในการดำเนินธุรกิจหรือการเปลี่ยนธุรกิจ
2. การรวมกลุ่มร้านค้าปลีกจะเป็นเรื่องยากในสังคมเมืองที่ต่างคนต่างอยู่ แต่หากผู้ประกอบการรวมกลุ่มร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยใช้ประสบการณ์ในการบริหารร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรอง และการปรับตัวตามพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค อีกทั้งเป็นการลดการแข่งขันระหว่างร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมด้วยตนเอง จะสามารถทำให้ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมมีโอกาสอยู่รอดได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยด้านหนึ่งของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จึงเหมาะสำหรับเป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยประเด็นอื่น ๆ ต่อไป
2. งานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยในสถานที่อื่น หรือในธุรกิจอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- เกตุร ไขบัวกลิ่น. (2553). ผลกระทบของการขยายตัวร้านค้าปลีกสมัยใหม่ที่มีต่อการดำเนินงานของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม (ไขว้หัวข): ความคิดเห็นของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 13(3), หน้า 101-113.
- ไกล่รุ่ง หนูชลิบ. (2549). *การวิจัยและทดลองยุทธศาสตร์การปรับตัวของร้านค้าปลีกขนาดเล็ก เพื่อแข่งขันกับร้านสะดวกซื้อและร้านค้าปลีกสมัยใหม่: กรณีศึกษา ร้านค้าปลีกในตลาดทับสะแก ตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

นัฐถกามาศ พลศรี. (2549). *กลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของร้านค้าปลีกขนาดเล็ก ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ปราศรัย พัศระ. (2545). *การขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่: ผลกระทบต่อร้านค้าปลีกขนาดย่อย*.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภัทรกร พลพนาธรรม. (2549). *การบริหารการค้าปลีกและการค้าส่ง*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

วีระวุฒิ สร้อยพลอย. (2550). *การปรับตัวของธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตสายไหม*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, สำนักงานโครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

Kotler, P. (1997). *Marketing management* (9th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

รูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจภายในที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน

กรณีศึกษา ธนาคารกรุงไทย จำกัด มหาชน

LEADERSHIP MODEL, INTRINSIC MOTIVATION INFLUENCING

THE CREATIVITY OF THE STAFF: A CASE STUDY OF

KRUNG THAI BANK PUBLIC COMPANY LIMITED

ฐิตาวดี เนียมสุวรรณ*

Thitawadee Neamsuwan

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานธนาคารกรุงไทย 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดสร้างสรรค์ ระดับแรงจูงใจภายใน และรูปแบบภาวะผู้นำของพนักงานธนาคารกรุงไทย ตามพื้นที่ปฏิบัติงาน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจภายใน และความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานธนาคารกรุงไทย และ 4) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจภายใน และรูปแบบภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานธนาคารกรุงไทย ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณรูปแบบการสำรวจ โดยมีแบบประเมินรูปแบบภาวะผู้นำ แบบประเมินแรงจูงใจภายใน และแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ เป็นเครื่องมือในการวิจัย ประชากร คือ พนักงานธนาคารกรุงไทย 3 จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี กาญจนบุรี และนครปฐม จำนวน 421 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 206 คน พบว่า 1) ระดับความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานธนาคารกรุงไทย เพศชายสูงกว่าเพศหญิง 2) พนักงานธนาคารกรุงไทยจังหวัดนครปฐมมีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดราชบุรีและจังหวัดกาญจนบุรี ส่วนจังหวัดกาญจนบุรีมีระดับแรงจูงใจภายในด้านความเป็นตัวของตัวเองสูงกว่าจังหวัดราชบุรี ส่วนแรงจูงใจด้านอื่นไม่แตกต่างกัน 3) ความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานธนาคารกรุงไทยมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง และมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจภายใน และ 4) ภาวะผู้นำไม่มีอำนาจในการพยากรณ์ระดับความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานธนาคารกรุงไทย แต่แรงจูงใจภายในมีอำนาจในการพยากรณ์ระดับความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานกรุงไทย

คำสำคัญ: ผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง, ผู้นำแบบแลกเปลี่ยน, แรงจูงใจภายใน, ความคิดสร้างสรรค์

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการประกอบการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ABSTRACT

The purposes of this research were 4-fold: 1) to study and compare the different levels of KTB staff's creative thinking, 2) to study and compare KTB staff's different levels of creative thinking, intrinsic motivation levels, and leadership models in their working areas, 3) to study the relationship between leadership model, intrinsic motivation, and KTB staff's creative thinking, and 4) to study intrinsic motivation factors and leadership models that would affect the KTB staff's creative thinking. The tool used to collect data was a survey with three evaluation forms, namely, a leadership model evaluation form, an intrinsic motivation evaluation form, and a creative thinking evaluation form. The quality and reliability of these forms were accredited before they were used to collect data from 421 KTB staff in 3 provinces-Ratchaburi, Kanchanaburi, and Nakorn Pathom. The study population was calculated to determine the sample size of 206 people.

The research results revealed that:

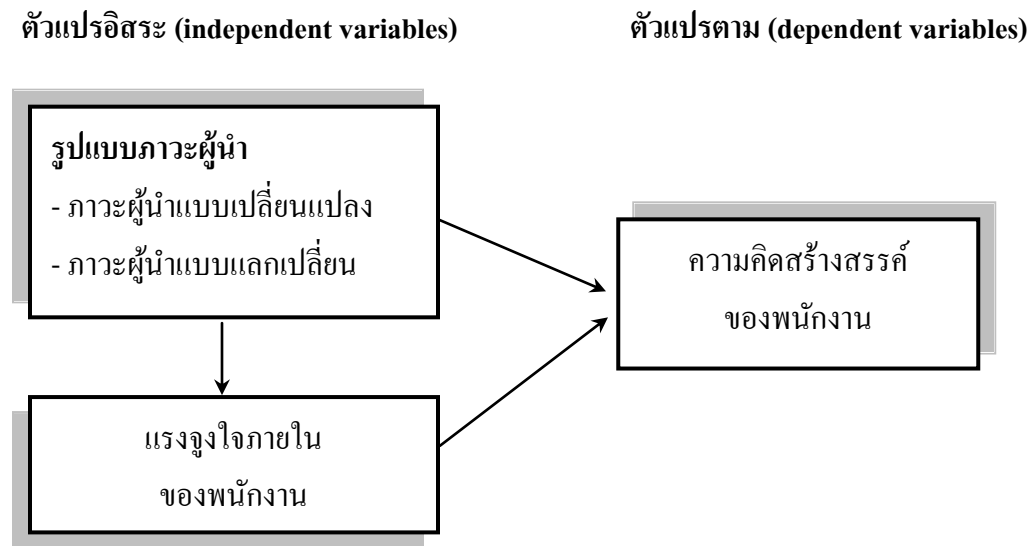
1. The KTB male staff's creative thinking level was higher than that of the female's.
2. The KTB staff in Nakorn Pathom had the highest level of creative thinking, compared with that of Ratchaburi and Kanchanaburi. However, the KTB staff of Kanchanaburi had higher self intrinsic motivation than that of Ratchaburi. Other motivations were not different.
3. The KTB staff's creative thinking was related to transformational leadership and intrinsic motivation.
4. Leadership had no predicting power on the KTB staff's creative thinking level; however, intrinsic motivation had some predicting power on the KTB staff's creative thinking level.

Keywords: transformational leadership. transactional leadership. intrinsic motivation. creative thinking.

บทนำ

ปัจจุบันมีผู้กล่าวถึงคำว่า “ความคิดสร้างสรรค์” อย่างแพร่หลาย เพราะความคิดสร้างสรรค์เป็นปัจจัยสำคัญในการอยู่รอดและการเติบโตขององค์กรและการเปลี่ยนแปลง (เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิณ, 2554) ธนาคารกรุงไทยซึ่งเป็นธนาคารของรัฐกำลังปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์และก้าวเข้าสู่การแข่งขันกับธนาคารของเอกชนจึงจะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ของทรัพยากรบุคคลหรือพนักงานที่มีอยู่เพื่อการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรจึงสนใจศึกษาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่จะทำให้พนักงานที่มีอยู่นั้นมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้นเพื่อช่วยกันพัฒนาองค์กรโดยใช้กรณีศึกษา บมจ.ธนาคารกรุงไทย เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาระดับความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานธนาคารกรุงไทย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดสร้างสรรค์ ระดับแรงจูงใจภายในและรูปแบบภาวะผู้นำของพนักงานธนาคารกรุงไทย ตามพื้นที่ปฏิบัติงาน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจภายใน และความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานธนาคารกรุงไทย
4. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจภายใน และรูปแบบภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานธนาคารกรุงไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย แบบประเมินภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง แบบประเมินภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน แบบประเมินแรงจูงใจภายใน และแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 206 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล		ความถี่	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง		206	100
เพศ	ชาย	53	25.7
	หญิง	153	74.3
ตำแหน่ง	รองผู้จัดการ	28	13.6
	พนักงานทั่วไป	178	86.4
จังหวัด	ราชบุรี	58	28.2
	กาญจนบุรี	60	29.1
	นครปฐม	88	42.7

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัว ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน แรงจูงใจภายใน และความคิดสร้างสรรค์ และพยากรณ์ระดับความคิดสร้างสรรค์ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอย (regression) วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับความคิดสร้างสรรค์กับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้วยการทดสอบแบบ Independent-sample *t*-test สำหรับตัวแปรเพศและตำแหน่ง และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) สำหรับตัวแปรพื้นที่จังหวัดที่สำรวจ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบระดับรูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจภายใน และความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานกับตัวแปรส่วนบุคคลด้านเพศและระดับตำแหน่ง

รูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจภายใน และความคิดสร้างสรรค์	ตัวแปรส่วนบุคคล	\bar{x}	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง	เพศ ชาย	82.717	9.530	0.319	0.750
	หญิง	82.178	10.942		
ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน	เพศ ชาย	17.359	5.900	1.518	0.130
	หญิง	16.490	2.317		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจ ภายใน และความคิด สร้างสรรค์	ตัวแปร ส่วนบุคคล		\bar{x}	SD	t	p
แรงจูงใจภายในของพนักงาน	เพศ	ชาย	19.169	8.831	-0.082	0.935
		หญิง	19.318	12.056		
ความคิดสร้างสรรค์	เพศ	ชาย	19.491	2.736	2.476	0.014
		หญิง	18.434	2.654		
ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง	ระดับตำแหน่ง	รองผู้จัดการ	85.607	10.432	1.781	0.076
		พนักงานทั่วไป	81.796	10.532		
ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน	ระดับตำแหน่ง	รองผู้จัดการ	18.714	7.981	1.527	0.138
		พนักงานทั่วไป	16.398	2.134		
แรงจูงใจภายในของพนักงาน	ระดับตำแหน่ง	รองผู้จัดการ	95.428	7.805	1.085	0.279
		พนักงานทั่วไป	92.937	11.726		
ความคิดสร้างสรรค์	ระดับตำแหน่ง	รองผู้จัดการ	19.250	2.661	1.142	0.255
		พนักงานทั่วไป	18.621	2.713		

จากตารางที่ 2 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับรูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจภายใน และความคิดสร้างสรรค์กับตัวแปรส่วนบุคคลด้านเพศ และระดับตำแหน่ง พบว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า $t = 2.476$ ที่ระดับ $p < 0.05$ จากกลุ่มตัวอย่างนี้กล่าวได้ว่า เพศชายมีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยนี้ไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับรูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจภายในกับตัวแปรส่วนบุคคลด้านเพศ และไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับรูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจภายใน และความคิดสร้างสรรค์กับตัวแปรส่วนบุคคลด้านระดับตำแหน่ง

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับรูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจภายใน และความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานกับ
ตัวแปรส่วนบุคคลด้านจังหวัดที่ปฏิบัติงาน

รูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจ ภายใน และความคิดสร้างสรรค์	ตัวแปรส่วนบุคคล		\bar{x}	SD	F	p
ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง	จังหวัดที่ปฏิบัติงาน	กาญจนบุรี	82.431	8.728	0.520	0.595
		ราชบุรี	83.355	10.873		
		นครปฐม	81.545	11.496		
ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน	จังหวัดที่ปฏิบัติงาน	กาญจนบุรี	16.603	1.946	1.038	0.356
		ราชบุรี	16.250	2.136		
		นครปฐม	17.102	4.964		
แรงจูงใจภายในของพนักงาน	จังหวัดที่ปฏิบัติงาน	กาญจนบุรี	92.859	12.148	1.082	0.341
		ราชบุรี	91.813	12.515		
		นครปฐม	94.534	9.728		
ความคิดสร้างสรรค์	จังหวัดที่ปฏิบัติงาน	กาญจนบุรี	18.333	2.293	3.313	0.038
		ราชบุรี	18.250	2.555		
		นครปฐม	19.261	2.973		

จากตารางที่ 3 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับรูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจภายใน และความคิดสร้างสรรค์กับตัวแปรส่วนบุคคลด้านจังหวัดที่ปฏิบัติงาน พบว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า $F = 3.313$ ที่ระดับ $p < 0.05$ จากกลุ่มตัวอย่างนี้กล่าวได้ว่า พนักงานที่ปฏิบัติงานจังหวัดนครปฐมมีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าพนักงานที่ปฏิบัติงานจังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรีอย่างมีนัยสำคัญ และผลการวิจัยนี้ไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับรูปแบบภาวะผู้นำ แรงจูงใจภายในกับตัวแปรส่วนบุคคลด้านจังหวัดที่ปฏิบัติงาน

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปร	TCI	TTF	TTS	TMOTIVE
TTF	.224*			
TTS	.133*	.399**		
TMOTIVE	.510**	.231**	.161*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

TCI	หมายถึง	ความคิดสร้างสรรค์
TTF	หมายถึง	ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง
TTS	หมายถึง	ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน
TMOTIVE	หมายถึง	แรงจูงใจภายใน

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 กับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง (TTF) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (TTS) และแรงจูงใจภายในของพนักงาน (TMOTIVE) ทั้งหมดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .224, .133 และ .510 ตามลำดับ และภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง (TTF) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (TTS) และแรงจูงใจภายในของพนักงาน (TMOTIVE) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .399 และ .231 ตามลำดับ ส่วนภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (TTS) และแรงจูงใจภายในของพนักงาน (TMOTIVE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .161

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง (TTF) ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (TTS) และแรงจูงใจภายในของพนักงาน (TMOTIVE) ต่อความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) พบว่า แรงจูงใจภายในของพนักงาน (TMOTIVE) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล ดังตารางที่ 5 กล่าวคือ แรงจูงใจภายในของพนักงาน (TMOTIVE) สามารถอธิบายความผันแปรหรือมีอำนาจพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลได้ถึงร้อยละ 26.0 หรือมีค่า R^2 เท่ากับ .260 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถแสดงสมการการพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลได้ดังนี้

$$\text{ความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล} = 7.347 + .122 (\text{แรงจูงใจภายในของพนักงาน TMOTIVE})$$

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล

ตัวแปร	B	Beta	t	R ² change
คงที่	7.347		5.370**	
แรงจูงใจภายในของพนักงาน (TMOTIVE)	0.122	(1)	.510	8.391** 0.260
Multiple R =.510	R ² =.260	Adjust R ² =.257	F=70.406**	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานธนาคารกรุงไทย เพศชายสูงกว่าเพศหญิง ตรงกับงานวิจัยของมณีนุช จันทร์เที่ยง และคณะ (2553) เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่เพศชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ทำให้โดยพฤติกรรมแล้วผู้ชายมีการใช้ความคิด หรือมีการฝึกคิดมากกว่าเพศหญิง จึงทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้เพศชายมีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเพศหญิง

2. พนักงานธนาคารกรุงไทยจังหวัดนครปฐมมีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดราชบุรีและจังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากสภาพแวดล้อมและสังคมที่แตกต่างกันทำให้ระดับความคิดสร้างสรรค์และแรงจูงใจภายในต่างกัน อาจเพราะจังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการพาณิชย์ต่าง ๆ โดยสภาพสังคมมีการแข่งขันกันสูง จึงมีการใช้ความคิด วิเคราะห์ และต่อสู้กับคู่แข่งทางธุรกิจมากกว่าจังหวัดราชบุรีและจังหวัดกาญจนบุรี ส่วนจังหวัดกาญจนบุรีมีระดับแรงจูงใจภายในด้านความเป็นตัวเองสูงกว่าจังหวัดราชบุรี อาจเนื่องจากสภาพแวดล้อมของจังหวัดกาญจนบุรีมีความเป็นประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ทำให้ส่งผลต่อแรงจูงใจด้านความเป็นตัวเองสูงกว่าจังหวัดราชบุรีซึ่งเป็นเมืองด้านการเกษตร ส่วนแรงจูงใจด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้เห็นว่าพื้นที่ในการทำงานมีผลต่อระดับความคิดสร้างสรรค์และแรงจูงใจภายใน เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีสภาพแวดล้อม มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีความพร้อม หรือมีความโดดเด่นที่แตกต่างกันนั่นเอง

3. ความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานธนาคารกรุงไทย มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง และมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจภายใน ผลการวิจัยทำให้เห็นความสัมพันธ์ของตัวแปรที่สอดคล้องกันนั่นคือ ความคิดสร้างสรรค์มีอยู่ในตัวของคนทุกคน หากได้รับการส่งเสริมก็จะเป็นการกระตุ้นให้เด่นชัดมากขึ้น ซึ่งการกระตุ้นนั้นผู้วิจัยมองว่า หากบุคคลที่ทำงานอยู่ในหน่วยงานใด ผู้นำจะส่งผลต่อบุคคลในหน่วยงานนั้น ๆ แรงจูงใจภายในก็เป็นตัวแปรอีกตัวหนึ่งที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ และคิดว่าผู้นำมีผลต่อระดับแรงจูงใจภายในเช่นกัน

4. ภาวะผู้นำไม่มีอำนาจในการพยากรณ์ระดับความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานธนาคารกรุงไทย แต่แรงจูงใจภายในมีอำนาจในการพยากรณ์ระดับความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานกรุงไทย ผลการวิจัยสอดคล้องกับ Amabile ed al.

(2002) เนื่องจากผู้มาเป็นปัจจัยภายนอก ไม่มีอำนาจในการพยากรณ์ระดับความคิดสร้างสรรค์ ต่างจากแรงจูงใจภายในที่ส่งผลโดยตรงต่อระดับความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน จากสมการพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ทำให้เห็นว่า ยังมีแรงจูงใจมากก็จะส่งผลให้มีระดับความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. ใช้ประโยชน์ในการคัดเลือกพนักงานที่จะเข้ามาทำงาน โดยคำนึงถึงระดับความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน และเพิ่มบุคลากรที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์สูง เพื่อความก้าวหน้าและการสร้างความแตกต่างขององค์กร และสามารถนำคุณสมบัตินี้เพื่อจับคู่คนให้เหมาะกับงานได้ เพราะหากจับคู่คนไม่เหมาะกับงานก็จะเป็นการทำลายความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเสียดาย เพราะมนุษย์ทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในตัวเอง
2. ผู้บริหารควรให้พนักงานปฏิบัติงานยากง่ายสลับกันไป ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าพนักงานคนไหนมีความถนัดในเรื่องใด เนื่องจากพนักงานบางคนต้องการปฏิบัติงานที่ยากเพราะเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ แต่บางคนไม่ต้องการปฏิบัติงานที่ยากแต่ต้องการทำงานเดิม ๆ ทำให้ผู้บริหารเข้าใจลักษณะของแต่ละคนมากขึ้น และเป็นการสร้างแรงจูงใจภายใน เมื่อพนักงานมีแรงจูงใจภายในก็จะทำงานอย่างมีความสุขและเห็นคุณค่าของตัวเองในการทำงาน ช่วยลดอัตราการเปลี่ยนงานได้
3. ผู้บริหารสนับสนุนให้พนักงานสร้างความเพลิดเพลินกับการทำงาน หรือสร้างกิจกรรมในการร่วมมือกันทำงาน เพื่อให้เกิดการทำงานเป็นทีม เกิดการมีบทบาทและค้นพบตัวเอง ทำให้กล้าที่จะเสนอตัวเพื่อรับผิดชอบงานด้วยความเต็มใจ นำมาซึ่งแรงจูงใจภายในตัวบุคคลนั้น ๆ ส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

จิรศิลา ลิ้มมหาคณ. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำของพยาบาลหัวหน้าแผนกกับ*

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลเอกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการศึกษาอิสระพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล เขาวนอารมณ์ (EQ) และเขาวนทางจิต (SQ)*. ใน *บทความวิจัยนำเสนอการประชุมวิชาการระดับชาติ หาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 2*. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ชาญชัย โดสงวน. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความคิดสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลของหัวหน้างานตามการรับรู้ของพนักงานระดับปฏิบัติการ กรณีศึกษา: บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด (โรงงานเกดเวย์)*. งานนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์, คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). *ความคิดสร้างสรรค์ (creative thinking)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มณีนุช จันทร์เที่ยง, วรกัญญา ตันติไวทยกุล และอัจฉรา อภิวัต. (2553). *ผลกระทบของสภาพแวดล้อมในการทำงานและคุณลักษณะส่วนบุคคลต่อความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานในองค์กร*. รายงานการศึกษา ค้นคว้าอิสระการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาทุนมนุษย์และการจัดการองค์กร, วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.

อรพินทร์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณ และวิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2542). *รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบวัดแรงจูงใจภายใน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อารี พันธุ์ณี. (2537). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: 1412.

Amabile, Teresa M., Constance, N., Hadley, Steven J., Kramer, Dorothy Leonard, & Straus, Susan. (2002). *องค์กรฉลาดคิด วิธีพิฆาตหรือขับเคลื่อนความคิดสร้างสรรค์ในองค์กร*. (นรินทร์ องค์กรินทร์, แปล; วีรุช มามะศิริรานนท์, เรียบเรียง). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

Bass, M. B. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. London: Collier Macmillan.

Tierney, P., & Fermer, S. M. (2002). Creative self-efficacy: Its postential antecedents and relationship to creative performance. *Academy of Management Journal*, 45(6), pp. 1137-1148.

การนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการ
ถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย ในแหล่งการเรียนรู้ชุมชน
และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

**THE IMPLEMENTATION OF THE LOCAL WISDOM EMPOWERMENT
THEORY IN DEVELOPMENT OF NORTHERN-KHMER CHILD REARING
CULTURAL TRANSMISSION PROCESS PRACTICING IN COMMUNITY
LEARNING RESOURCE AND CHILD CARE CENTER OF MUANG SURIN
SAMRONG SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพจุฑา สุภิมารส*
Asst. Prof. Tipchutha Subhimaros, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลและปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคในการนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย ในแหล่งการเรียนรู้ชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยระยะที่ 1 พบว่า การนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยในแหล่งการเรียนรู้ชุมชน มีขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์แหล่งการเรียนรู้ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม 2) การระบุความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง 3) การสร้างพลังผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ของกลุ่ม 4) การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้ 5) การสะท้อนความคิด และการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ และ 6) การถอดประสบการณ์การเรียนรู้

การประเมินผลการสร้างพลัง พบว่า 1) กระบวนการสร้างพลังที่พบ คือ การสนับสนุนให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มโดยการส่งเสริมให้ครูชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดจุดมุ่งหมายและวางแผนการปฏิบัติงาน การสร้างกลุ่มงานเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม สร้างเจตคติที่ดีในการทำงานและวางแผนงานอย่าง

* Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Surindra Rajabhat University

เป็นระบบ 2) ผลลัพธ์ของการสร้างพลังที่พบ คือความพึงพอใจ ความรู้สึกประสบความสำเร็จในการทำงาน ความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นตัวของตัวเอง ความรู้สึกมีคุณค่าในตน และการรับรู้ว่าคุณเองมีความสามารถ 3) ผลกระทบที่เกิดจากการสร้างพลังที่พบ คือการเปลี่ยนแปลงและที่เกิดขึ้นทางกายภาพ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อตนเองของผู้เข้าร่วมวิจัย โดยมีปัจจัยสนับสนุนคือ 1) สภาพทางกายภาพของแหล่งการเรียนรู้ชุมชน 2) ครูภูมิปัญญาชาวบ้านมีความพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ 3) กลไกในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมระหว่างครูภูมิปัญญาชาวบ้านและครูชาวบ้าน และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคคือ สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน

ผลการวิจัยระยะที่ 2 พบว่า การนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมีส่วนร่วม 2) การระบุความต้องการของครูและผู้เกี่ยวข้อง 3) การสร้างพลังผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ของครูและเครือข่าย 4) การพัฒนาชุดการเรียนรู้ 5) การสะท้อนความคิด และการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ และ 6) การถอดประสบการณ์การเรียนรู้

การประเมินผลการสร้างพลัง พบว่า 1) กระบวนการสร้างพลังที่พบ คือการสนับสนุนให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม โดยการอำนวยความสะดวกให้ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูชาวบ้านได้เรียนรู้ร่วมกัน ได้พัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นตามความต้องการของตน โดยมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายและวางแผนการปฏิบัติงาน และจัดทำแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ผลลัพธ์ของการสร้างพลังที่พบ คือความรู้สึกประสบความสำเร็จในการทำงาน ความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน และความรู้สึกมีคุณค่าในตน ทัศนคติที่มีต่อตนเองในด้านบวก 3) ผลกระทบที่เกิดจากการสร้างพลังที่พบ คือการเปลี่ยนแปลงและที่เกิดขึ้นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทางกายภาพ (เป็นการวางแผนทำงานร่วมกันของครูและบุคคลในชุมชน) และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อตนเองของผู้เข้าร่วมวิจัย โดยมีปัจจัยสนับสนุน คือ 1) ครูภูมิปัญญาชาวบ้านและครูชาวบ้านมีความพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ และ 2) สภาพทางกายภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปัจจัยที่เป็นอุปสรรค คือ 1) การขาดกลไกในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูภูมิปัญญาชาวบ้าน 2) การขาดความตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญา และ 3) สภาพทางกายภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เด็กปฐมวัยที่ผ่านกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ซึ่งพัฒนาขึ้นตามแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน มีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและชุมชนเขมรถิ่นไทยด้วยการรับรู้วัฒนธรรมด้านสังคมด้วยการเรียนรู้จากป่าชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติในสภาพแวดล้อมจริง

คำสำคัญ: การสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน, กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม, การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย, เขมรถิ่นไทย, แหล่งการเรียนรู้ชุมชน

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the result of the participatory action research and 2) to study factors related in the implementation of the local wisdom empowerment theory in development of Northern-Khmer child rearing cultural transmission process practiced in community learning resource and child care development center of Muang Surin Sub-district Administrative Organization.

The first phase findings comprised six stages of empowerment procedures: 1) participatory community learning resource appraisal; 2) defining of stakeholders' needs; 3) empowerment via group's learning experience; 4) development and use of learning materials; 5) reflection and exchange of knowledge; and 6) participatory evaluation. The following empowerment evaluations were found: 1) empowerment process, which was the encouragement of work achievement by having local teachers participate in making decisions, define objectives, plan work, create work groups to develop group work skills, build good attitude, and plan work systematically, 2) empowerment outcomes, which included achievement feeling, self-determination, self-confidence, self-esteem and self-efficiency, and 3) empowerment consequences, which included changes and self-attitude changes. Supported factors were: 1) physical condition of the CCR 2) readiness of local wisdom teachers to transmit knowledge, and 3) the mechanism to move participatory learning activities. The obstacle factor was the community's economic condition.

The second phase findings comprised six stages of empowerment procedures: 1) participatory child care center appraisal; 2) defining of teachers' and stakeholders' needs; 3) empowerment via teachers' and networks' learning experience; 4) development of learning kits; 5) reflection and exchange of knowledge; and 6) participatory evaluation. The following empowerment evaluations were found: 1) empowerment process which was the encouragement of work achievement by having the child care centers' teachers learn, develop necessary knowledge and skills, set objectives, plan work, and design the learning plan together, 2) empowerment outcomes, which included achievement feeling, self-determination, self-esteem and positive self-attitude, and 3) empowerment consequences, which included the physical changes in the child care centers (teachers and local people's plan in working together) and research participants' self-attitude changes. The supported factors were: 1) the readiness of local wisdom teachers and local teachers to transmit knowledge, and 2) the physical condition of the child care centers. The obstacle factors were: 1) lack of the mechanism to move learning activities between teachers in child care centers and local wisdom teachers 2) lack of awareness of the importance of wisdom, and 3) the physical condition of the child care centers.

After the empowerment process, the children had a better understanding of themselves and Thai Khmer community through social culture and self-learning from indigenous community forests and natural resources.

Keywords: local wisdom empowerment theory. cultural transmission process. child rearing. Northern-Khmer. community learning resource.

บทนำ

การถ่ายทอดวัฒนธรรมเป็นพลังขับเคลื่อนทางวัฒนธรรม และเป็นฐานแห่งการจัดการศึกษา และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ ความสามารถและทักษะที่สำคัญมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการสานต่อเพื่อการดำรงอยู่ของชุมชน การถ่ายทอดและการสืบทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งนั้น เกิดขึ้นในครอบครัวและชุมชนมากกว่าในโรงเรียน เพราะชีวิตในครอบครัวและชุมชนมีลักษณะเป็นธรรมชาติเป็นจริงและเป็นประสบการณ์ตรงที่เด็กได้เรียนรู้ ซึมซับรับเอาได้มากกว่าการเรียนรู้เนื้อหาในหนังสือ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตตลอดเวลา จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการสืบทอดวัฒนธรรมตั้งแต่เกิดจนตาย โดยเฉพาะบทบาทของบิดามารดาและวงศาคนญาติที่มีต่อการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนบุตรหลาน กระบวนการถ่ายทอดทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ สามารถจะศึกษาได้จากแหล่งความรู้ ผู้ถ่ายทอด วิธีการถ่ายทอด การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อถ่ายทอด การศึกษากับวัฒนธรรมจึงมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยเนื้อหาของวัฒนธรรม คือ การพัฒนา โดยเป้าหมายและวิธีการในการพัฒนา คือ การพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อสร้างทรัพยากรบุคคล ที่ตั้งสมและฝึกฝนให้เกิดภูมิปัญญาของชาติต่อเนื่องกันไปในวิถีของสังคม หากการจัดการศึกษาที่มีความเชื่อมโยงกับชีวิต ผู้จัดการศึกษาไม่จำเป็นต้องเป็นนักบริหารหรือนักการศึกษาเท่านั้น แต่ครอบครัว นักจิตวิทยา แพทย์ เพื่อนบ้าน วัด ชุมชน องค์กรเอกชนที่มีความเข้าใจ ในการพัฒนามนุษย์ ฯลฯ ย่อมมีบทบาทที่จะเข้ามาร่วมจัดการศึกษาสำหรับเด็กแต่ละกลุ่ม ซึ่งต้องการรูปแบบการเรียนรู้เฉพาะกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสและสิทธิทางการศึกษาเต็มตามศักยภาพของเขาที่จะพัฒนาได้ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2544)

กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของชุมชนเขมรถิ่นไทยนั้น จะพบเห็นได้ชัดเจนสามารถศึกษากระบวนการ ได้จากวิถีการปฏิบัติ การสั่งสอน อบรม ที่แสดงถึงความเชื่อของผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งประเพณี พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเหล่านั้น โดยเฉพาะประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต พิธีกรรมในแต่ละช่วงที่มีความเปลี่ยนแปลงสำคัญของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งแต่ละพิธีกรรมมีความสำคัญแตกต่างกันไปตามเหตุผลและจุดมุ่งหมาย เป็นการสร้างขวัญกำลังใจ อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อและศรัทธา ดังนั้นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของชุมชน จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นเครื่องมือทางการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตั้งแต่รากฐานในวัยเยาว์ให้เจริญเติบโตขึ้นอย่างสมบูรณ์ มีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีความรักความผูกพันต่อพื้นที่ถิ่นของตน อย่างไรก็ตามปัญหาของการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเขมรถิ่นไทยที่พบในชุมชนตำบลสำโรง ได้แก่ การขาดช่วงของการถ่ายทอดทางภูมิปัญญา รวมทั้งการขาดพื้นที่และโอกาสเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามาสื่อสารเสวนา สนทนา

แลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง หรือการจัดกิจกรรมเพื่อทบทวนองค์ความรู้ ซึ่งจะส่งผลให้วัฒนธรรมที่คนในชุมชนต้องการให้มีการถ่ายทอดเพื่อให้ลูกหลานได้สืบสานต่อไปนั้นสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและพัฒนาวิธีการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

แนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน ประกอบด้วย องค์ประกอบของการสร้างพลัง ได้แก่ แนวคิด และหลักการ วัตถุประสงค์ ความรู้พื้นฐาน และยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยมีขั้นตอนการสร้างพลัง ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม 2) การระบุความต้องการของชุมชน 3) การสร้างพลังผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ของชุมชน 4) การสร้างหน่วยการเรียนรู้ 5) การทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้ 6) การสะท้อนความคิด และการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การถอดประสบการณ์การเรียนรู้ และประเมินผลการสร้างพลังกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยจำแนกองค์ประกอบออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) จุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดวิธีการดูแลเด็ก ด้วยความรักและทะนุถนอม 2) องค์ความรู้ เนื้อหาวัฒนธรรมทั้งด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านวัตถุ ได้แก่ องค์ความรู้ด้านขั้นตอนและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบพิธี องค์ความรู้ด้านคติและความเชื่อ 3) คุณลักษณะของผู้ถ่ายทอด คือ เป็นผู้มีรู้ความชำนาญในองค์ความรู้และเนื้อหาวัฒนธรรมนั้น ๆ เป็นผู้เฒ่า ผู้แก่ ผู้นำทางธรรมชาติของชุมชน ส่วนคุณลักษณะของผู้รับการถ่ายทอด มีทั้งการถ่ายทอดให้ลูกหลานภายในครอบครัวและถ่ายทอดให้คนอื่นในชุมชนที่มีความสนใจเรียนรู้ 4) วิธีการที่ใช้ในการถ่ายทอด มีลักษณะเป็นมุขปาฐะ การแสดงวิธีการให้ผู้เรียนจดจำ การทดลองทำด้วยตนเอง การให้เลียนแบบจากผู้ถ่ายทอดและการให้เรียนรู้แบบครูพักลักจำ ส่วนสื่อที่ใช้ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรมและสื่อวัสดุ 5) การประเมินผลกระบวนการถ่ายทอด เป็นการประเมินอย่างไม่เป็นทางการด้วยการสังเกตและให้คำแนะนำ (ทิพจุกา สุภิมาต, 2550)

การวิจัยนี้ศึกษาการนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยในแหล่งการเรียนรู้ชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำผลการวิจัยมาศึกษาในบริบทที่แตกต่างออกไป และนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น คือ เด็กปฐมวัยช่วงอายุ 3-5 ปี กำลังศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย องค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้ เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทฤษฎีสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านที่สามารถปรับใช้ได้เหมาะสมกับหลายบริบท เป็นแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งตรงตามความต้องการของชุมชนในการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นอย่างเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย อันเป็นปัจจัยสำคัญไปสู่ความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาตามแนวเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge-based economy) และเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของชุมชนเขมรถิ่นไทย ในด้านองค์ประกอบของกระบวนการถ่ายทอด และศึกษาเนื้อหาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เป็นกระบวนการซึ่งผู้วิจัยจะทำงานร่วมกับผู้เข้าร่วมวิจัย นักวิชาการ นักพัฒนา ครูภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยในชุมชน ดำเนิน

งานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้แนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย ในพื้นที่ศึกษาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลตำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เพื่อสร้างความรู้สึกรู้คุณค่าในตนเองเด็กปฐมวัยและบุคคลในชุมชน เป็นการพัฒนานุเคราะห์ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาปฐมวัย ตลอดจนเป็นการสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมเพื่อถ่ายทอดสู่เด็กที่จะเป็นอนาคตของประเทศชาติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามแนวคิดทางมานุษยวิทยา ทฤษฎีนิเวศวิทยา วัฒนธรรม มองวัฒนธรรมเป็นการปรับตัว เป็นระบบหนึ่งของพฤติกรรมที่ถ่ายทอดทางสังคมและเชื่อมโยงคนในชุมชนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เฉพาะ เป็นประสบการณ์ในสภาพเงื่อนไขที่เป็นจริง ทั้งด้านกายภาพ สังคม และจิตสำนึกทางสังคมของมนุษย์ เป็นทั้งความหมายและระบบคุณค่าของคนกลุ่มหนึ่ง เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ถ่ายทอดสืบเนื่องกันมา มีระบบคิดแฝงอยู่ การปรับตัวทางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมหรือกลุ่มคนอื่น เป็นการค้นพบสิ่งใหม่ภายในสังคมตนเอง มีการให้คุณค่า มีกระบวนการและขั้นตอนการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ดังนั้น กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม จึงหมายถึง การให้คุณค่าและการปฏิบัติตน ที่แสดงให้เห็นขั้นตอนและกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านวัตถุ (กาญจนา แก้วเทพ, 2539; อมรา พงศาพิชญ์, 2541; อมรา พงศาพิชญ์, 2543)

2. การสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลสองคนขึ้นไป ประกอบด้วยบุคคลที่เป็นผู้สร้างพลัง และผู้ที่ได้รับการสร้างพลัง เพื่อปรับเปลี่ยนและพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วม โดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญา หลักการเรียนรู้ หลักการสอน สนับสนุนการใช้ความรู้ดั้งเดิมของท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดสืบทอดกันมา ส่งเสริมความเชื่อในความสามารถของตนเอง และความสามารถในการใช้ทรัพยากรที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เพิ่มพูนความรู้สึกรู้ค่าในคุณค่าของตนเอง ความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกว่าตนเองมีพลัง สามารถควบคุมความเป็นอยู่ วิถีชีวิตของตนเองได้ โดยการวิเคราะห์กลุ่ม การร่วมระบุนปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ใช้วิธีการสะท้อนกลับ การสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ (ทิพจุฑา สุภิมารส, 2550)

3. แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดจากการกระทำ เป็นกระบวนการของวงจรแห่งการเรียนรู้ที่เกิดในตัวผู้เรียน โดยเริ่มจากการรับรู้ปัญหา หาทางแก้ปัญหา ลองทำ จนเกิดประสบการณ์จากผลของการกระทำ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนของประสบการณ์การเรียนรู้ การสังเกตและการไตร่ตรอง การพิจารณาลงความเห็นและการสร้างแนวคิด และการตรวจสอบและการบูรณาการ (Craig, 1997; Knowles, 1984)

4. พัฒนาการความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กปฐมวัย เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้สึกรู้ค่าเกี่ยวกับตนเองในระดับที่สูงขึ้น การรับรู้เกี่ยวกับตนเองของเด็กที่เกิดจากประสบการณ์ การหล่อหลอมทางสังคมและ

วัฒนธรรม ส่งผลให้เด็กแสดงพฤติกรรมด้านภาษาที่ใช้สื่อความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตน ด้านเชื้อสาย แสดงถึงลักษณะของเขมรถิ่นไทย และด้านการดำรงชีวิตที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในชุมชนของตน (สุธารา โยธาจันทร์, 2541)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย ในแหล่งการเรียนรู้ชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยในแหล่งการเรียนรู้ชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้หรือการเรียนรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย ระยะเวลาที่ 1 ได้แก่ ผู้วิจัย บุคลากรจากแหล่งการเรียนรู้ชุมชน 2 คน ครูภูมิปัญญาชาวบ้าน 4 คน ครูชาวบ้าน 4 คน และเด็กปฐมวัยในชุมชน อายุ 3-5 ปี 4 คน ประชากรในการวิจัย ระยะเวลาที่ 2 ได้แก่ ผู้วิจัย ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 คน ครูภูมิปัญญาชาวบ้าน 12 คน ครูชาวบ้าน 8 คน และเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 30 คน
2. การวิจัยนี้ศึกษากระบวนการในการใช้แนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อพัฒนาองค์ประกอบของกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านวัตถุ ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย
3. ศึกษาในพื้นที่ชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะ คือ ชุมชนที่มีประชากรชาวเขมรถิ่นไทยโดยเชื้อสายอาศัยอยู่มากกว่าร้อยละ 80 และคนในชุมชนใช้ภาษาเขมรถิ่นไทยเป็นภาษาพื้นถิ่น ในชุมชนมีกระบวนการสืบทอดผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม มีประวัติศาสตร์ชุมชนเพียงพอที่จะมีเรื่องบอกเล่าที่สร้างระบบคุณค่าต่อคนในชุมชน มีกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านวัตถุ ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย เช่น ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม คำสอน นิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก อาหารและสมุนไพรพื้นบ้าน เป็นต้น และเป็นชุมชนที่มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมร่วมกันของชุมชน เป็นแหล่งการเรียนรู้ เช่น วัด ศูนย์การเรียนรู้ ฯลฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research) เป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยในแหล่งการเรียนรู้ชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ระยะที่ 2 การนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยศึกษาบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สภาพแวดล้อมทางกายภาพและจิตภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสภาพของการนำวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลขณะดำเนินการสร้างพลังและประเมินกระบวนการสร้างพลังโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม อุปกรณ์ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ เทปบันทึกเสียง ภาพถ่าย บันทึกเทปวิดีโอ เพื่อนำมาใช้ในการสะท้อนความคิดจากผู้ร่วมวิจัย โดยเก็บข้อมูล 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลที่แสดงกระบวนการทำงานของผู้วิจัยร่วมกับผู้เข้าร่วมวิจัย 2) เก็บข้อมูลสะท้อนการเรียนรู้ของเด็กขณะผ่านประสบการณ์การถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยใช้การสังเกต จดบันทึก สนทนาเกี่ยวกับผลงานที่เด็กสร้างขึ้น เพื่อให้ได้สภาพความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กปฐมวัยในด้านภาษา เชื้อชาติ และการดำรงชีพ และ 3) เก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการสร้างพลังโดยใช้แนวคำถาม การสัมภาษณ์ และการจัดสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา กระบวนการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย โดยใช้กรอบในการวิจัยเป็นเกณฑ์ คือ การสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านตามแนวคิดการสร้างพลัง ได้แก่ 1) กระบวนการ 2) ผลลัพธ์ และ 3) ผลกระทบ วงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้ใหญ่ คือ 1) ประสบการณ์การเรียนรู้ 2) การสังเกตและการไตร่ตรอง 3) การพิจารณา ลงความเห็นและการสร้างแนวคิด และ 4) การตรวจสอบและการบูรณาการ การเรียนรู้ตนเองและสังคมของเด็กปฐมวัยในบริบทวัฒนธรรมเขมรถิ่นไทยคือ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองในเรื่อง ภาษา เชื้อชาติ และการดำรงชีพ

การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากบันทึกข้อมูลภาคสนามแบบวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม แบบสำรวจชุมชน แบบสำรวจภูมิปัญญาพื้นบ้านและวัฒนธรรมชุมชน แบบบันทึกข้อมูลภาคสนามจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกและจัดระบบหมวดหมู่ข้อมูล (typology and taxonomy) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic induction) สร้างข้อสรุปชั่วคราวระหว่างตัวแปรสองตัวขึ้นไปโดยใช้แหล่งข้อมูลเฉพาะ จากนั้นตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลระดับต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ตลอดเวลา ที่ทำการวิจัย โดยระดับข้อมูลที่สร้างข้อสรุปได้คือ ข้อมูลจากบันทึก ข้อมูลที่ได้ทำดัชนีหรือจำแนกประเภทแล้ว และข้อมูลที่ได้เปรียบเทียบและวิเคราะห์ส่วนประกอบ การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มกระทำพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และยังทำต่อไปหลังการเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง วิเคราะห์โดยมีมุมมองของคนในและต้องอาศัยสมมติฐานชั่วคราวจำนวนมากที่ผู้วิจัยคิดขึ้นตลอดเวลา

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 พบว่า การนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยในแหล่งการเรียนรู้ชุมชน ตำบลสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ มีขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์แหล่งการเรียนรู้ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม 2) การระบุความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง 3) การสร้างพลังผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ของกลุ่ม 4) การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้ 5) การสะท้อนความคิด และการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ และ 6) การถอดประสบการณ์การเรียนรู้

การประเมินผลการสร้างพลัง พบว่า 1) กระบวนการสร้างพลังที่พบคือ การสนับสนุนให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม โดยการส่งเสริมให้ครูชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดจุดมุ่งหมายและวางแผนการปฏิบัติงาน การสร้างกลุ่มงานเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม สร้างเจตคติที่ดีในการทำงานและวางแผนงานอย่างเป็นระบบ 2) ผลลัพธ์ของการสร้างพลังที่พบคือ ความพึงพอใจ ความรู้สึกประสบความสำเร็จในการทำงาน ความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นตัวของตัวเอง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนและการรับรู้ว่าคุณมีความสามารถ 3) ผลกระทบที่เกิดจากการสร้างพลังที่พบคือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางกายภาพ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อตนเองของผู้เข้าร่วมวิจัย

เด็กปฐมวัยในแหล่งการเรียนรู้ชุมชนที่ผ่านกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ซึ่งพัฒนาขึ้นตามแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน มีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและชุมชนในเรื่องภาษา เชื้อสาย และการดำรงชีพ ด้วยการเรียนรู้จากป่าชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีปัจจัยสนับสนุนคือ 1) สภาพทางกายภาพของแหล่งการเรียนรู้ชุมชน 2) ครูภูมิปัญญาชาวบ้านมีความพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ 3) กลไกในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมระหว่างครูภูมิปัญญาชาวบ้านและครูชาวบ้าน และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคคือ สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน และคนรุ่นใหม่ในชุมชนไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญา

องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย ตามแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การประชุมกลุ่ม และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของชุมชน

ระยะที่ 2 พบว่า การนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ มีขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมีส่วนร่วม 2) การระบุความต้องการของครูและผู้เกี่ยวข้อง 3) การสร้างพลังผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ของครูและเครือข่าย 4) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย 5) การสะท้อนความคิด และการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ และ 6) การถอดประสบการณ์การเรียนรู้

การประเมินผลการสร้างพลัง พบว่า 1) กระบวนการสร้างพลังที่พบคือ การสนับสนุนให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม โดยการอำนวยความสะดวกให้ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูชาวบ้านได้เรียนรู้ร่วมกัน ได้

พัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นตามความต้องการของตน โดยมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายและวางแผนการปฏิบัติงาน และจัดทำแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ผลลัพธ์ของการสร้างพลังที่พบคือ ความรู้สึกประสบความสำเร็จในการทำงาน ความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานและความรู้สึกมีคุณค่าในตน มีทัศนคติต่อตนเองในด้านบวก 3) ผลกระทบที่เกิดจากการสร้างพลังที่พบคือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทางกายภาพ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อตนเองของผู้เข้าร่วมวิจัย

เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ซึ่งพัฒนาขึ้นตามแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน มีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและชุมชนในเรื่องภาษา เชื้อสาย และการดำรงชีพ ด้วยการเรียนรู้จากป่าชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ และกระบวนการเรียนรู้ในทั้งชั้นเรียนและจากห้องเรียนธรรมชาติผ่านหน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วย คือ 1) ฉันรักบ้าน ฉันรักโรงเรียน 2) เด็กฉลาดรู้..กินเป็น อยู่เป็น 3) ของเล่นมหัศจรรย์ของขวัญแสนวิเศษ และ 4) เราชักธรรมชาติ โดยมีปัจจัยสนับสนุนคือ 1) ครูภูมิปัญญาชาวบ้านและครูชาวบ้านมีความพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ และ 2) สภาวะทางกายภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคคือ 1) การขาดแคลนในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างครูศูนย์พัฒนาเด็กและครูภูมิปัญญาชาวบ้าน 2) การขาดความตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญา และ 3) สภาวะทางกายภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย ตามแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตชุมชนและการเรียนรู้จากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยในแหล่งการเรียนรู้ชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ใช้อยุทธศาสตร์การประชุมกลุ่ม การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของชุมชนและการเรียนรู้จากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง สอดคล้องกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ตามแนวคิดของ แครก (Craig, 1997) ว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์คือ ความรู้ ทักษะ และความสามารถที่เกิดจากการสังเกต การปฏิบัติจากสถานการณ์จำลองและ/หรือการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมด้วยการปฏิบัติ ร่วมวิพากษ์ ร่วมประยุกต์ใช้ โดยอาจเข้าร่วมทางร่างกาย หรือทางจิตใจก็ได้

2. การนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยในแหล่งการเรียนรู้ชุมชนพบว่า ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญและมีคุณค่ายิ่ง คือ ความพร้อมของครูภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งมีคุณลักษณะเป็นผู้ที่ “ตระหนักรู้” ถึงคุณค่าของภูมิปัญญาของตน และมีความต้องการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ตนเองมีให้แก่ผู้ที่จะมาสืบทอดภูมิธรรม แสดงถึงรากฐานอันมั่นคง ผูกร้อยและยึดโยงสมาชิกในชุมชนไว้ด้วยความรู้สึกภาคภูมิใจ ตระหนักในคุณค่า รวมถึงความต้องการที่จะดำรงคงไว้ซึ่ง

วัฒนธรรมและภูมิปัญญาเหล่านั้นให้อยู่ในวิถีปฏิบัติของคนในชุมชนสืบต่อไป และในขณะเดียวกัน สภาพทางกายภาพของแหล่งการเรียนรู้ชุมชนเป็นปัจจัยสนับสนุนในด้าน “พื้นที่และทรัพยากร” ที่พร้อม และการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนเป็น “กลไกสำคัญ” ในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมระหว่างครูภูมิปัญญาชาวบ้านและครูชาวบ้านให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสิลาภรณ์ บัวสาย (2547) ซึ่งระบุว่า การศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนได้เมื่อมีกลไกเข้าไปสานความสัมพันธ์ในระดับเขตพื้นที่ที่สามารถจะทำให้การศึกษาทางเลือก โรงเรียน และชุมชน ให้เชื่อมโยงเข้าหากัน แล้วสร้างการเรียนรู้ที่เข้มแข็งขึ้น สร้างพื้นที่ขึ้นมาเป็นพื้นที่ทดลองที่จะเชื่อมโยงการศึกษาทางเลือก วัด โรงเรียน และเครือข่ายประชาคมด้านเด็กเข้าหากัน

3. ปัจจัยอุปสรรคในการนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้พัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย ในงานวิจัยระยะที่ 2 ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคือ การขาดกลไกในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างครูศูนย์พัฒนาเด็กและครูภูมิปัญญาชาวบ้าน การขาดความตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญา และสภาพทางกายภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งผู้วิจัยใช้กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการเรียนรู้จากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง เพื่อสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการทำงานร่วมกันของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูภูมิปัญญาชาวบ้าน จัดกิจกรรมสนทนาแลกเปลี่ยนและจัดอบรมเสริมความรู้ให้ตามความต้องการของครู สอดคล้องกับ Knowles (1984) ซึ่งกล่าวว่า ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่สามารถนำประสบการณ์ที่มีอยู่มาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตของตนเอง ทั้งนี้ ประสบการณ์ดังกล่าวสามารถนำมาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นได้ อีกทั้งยังเป็นการขยายโลกทัศน์ให้กว้างขวางมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

แนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นหลักการและแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิชาการภายนอกกับครูภูมิปัญญาชาวบ้านและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระบบสามารถนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมชุมชนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดกระบวนการสร้างพลังให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าในตนเอง และเห็นคุณค่าวัฒนธรรมชุมชนของตน มีความมั่นใจและตระหนักถึงความสามารถในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่ทุกคนสามารถถ่ายทอดให้ลูกหลานและผู้อื่นได้ ดังนั้น การนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านนี้ไปใช้ ต้องคำนึงถึงสภาพบริบท สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนลักษณะของเนื้อหาทางวัฒนธรรม กระบวนการและขั้นตอนในการถ่ายทอด ตลอดจนบุคลิกลักษณะของครูภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและติดตามผลการนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยในแหล่งการเรียนรู้ชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ว่ามีการดำเนินต่อไปหรือไม่ กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในแหล่งการเรียนรู้ชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้เกี่ยวข้อง มีความคงอยู่หรือไม่ อย่างไรบ้าง และมีผลต่อบุคคลในชุมชนอย่างไร
2. ควรมีการศึกษาและติดตามผลของการนำแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยในแหล่งการเรียนรู้ชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในแง่ของปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ยังคงมีผล ไม่มีผล และมีปัจจัยใหม่ด้านใดบ้างที่มีผลให้การสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านเกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ
3. ควรมีการศึกษาและพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในชุมชนชาติพันธุ์ต่าง ๆ
4. ควรมีการทำวิจัยเพิ่มเติมในลักษณะพหุกรณีเพื่อนำเสนอกระบวนการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้านที่สามารถปรับใช้ได้เหมาะสมกับหลายบริบท

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2539). *สื่อส่งวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ทิพจุกา สุกิมารส. (2550). *การพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย ตามแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สีลาภรณ์ บัวสาย. (2547). *พลังท้องถิ่น: บทสังเคราะห์งานวิจัยด้านชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุธารา โยธาจันทร์. (2541). *การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2544). *หลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2541). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2543). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม: กระบวนทัศน์และบทบาทในประชาสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Craig, S. (1997). *What is experiential learning?* (Online). Available: <http://people.uleth.ca/~steve.craig/whatis.htm> [2012, January 30].

Knowles, M. S. (1984). *Andragogy in action: Applying modern principles of adult education*. San Francisco:
Jossey Bass.

**พฤติกรรมการใช้งานเว็บไซต์ FACEBOOK
ของนักศึกษาระดับการศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร
FACEBOOK USING BEHAVIOR OF SILPAKORN UNIVERSITY,
MASTER DEGREE STUDENTS**

ธีรพงศ์ พงศ์ทีฆมาญ*
Teerapong Pongteekayu

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางปัจจัยส่วนบุคคลรวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานเว็บไซต์ Facebook ของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 300 คน เลือกจากจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร เฉพาะผู้ที่เคยใช้เว็บไซต์ Facebook เท่านั้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ร้อยละ (percentage of frequency) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way analysis of variance: ANOVA) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการใช้งานเว็บไซต์ Facebook ของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากรใช้มากที่สุดในการสื่อสาร รองลงมาคือ ด้านบันเทิง ด้านการศึกษา และอันดับสุดท้ายคือ ด้านพาณิชย์ กิจกรรมที่ใช้ใช้งานมากที่สุดคือ การส่งข้อความแสดงความยินดีในโอกาสต่าง ๆ รองลงมาคือ การแสดงความคิดเห็น และอันดับสุดท้ายคือ การส่งข้อความต่าง ๆ

คำสำคัญ: เฟซบุ๊ก, เว็บไซต์เฟซบุ๊ก, เครือข่ายสังคมชุมชน, พฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊ก

ABSTRACT

The objective of this research was to study both personal factors and other related factors that affect the behavior of the 300 facebook website users who were Master's students from Silpakorn University. The analytical statistics used in this research were mean, percentage, standard deviation, analysis one-way ANOVA and correlation coefficient of persistence Lawson. The statistical significance level was .05.

The results showed that reasons of the using facebook for Master's students at Silpakorn University, communication was the main reason, followed by entertainment and for commercial purpose was at last. The purposes of using facebook

* สาขาวิชาการประกอบการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

were to send a congratulatory message on occasions, to make comments and to send a message, respectively.

Keywords: facebook. website facebook. social network. behavior of using website facebook.

บทนำ

ปัจจุบัน “อินเทอร์เน็ต” ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของประชากรจำนวนมากและได้ขยายวงกว้างออกไปมากขึ้น อินเทอร์เน็ตได้เข้าไปมีบทบาทในทุกสาขาอาชีพ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้จำนวนมากโดยใช้ระยะเวลาไม่นานนัก นอกจากนี้องค์กรต่าง ๆ ได้มีการนำอินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อประโยชน์สำหรับหน่วยงานของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์องค์กร การโฆษณาสินค้า การค้าขาย การติดต่อ สื่อสาร ฯลฯ อินเทอร์เน็ตยังเป็นสื่อออนไลน์ที่ให้ความบันเทิง ไม่ว่าจะเป็นการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์หรืออ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ (พันศักดิ์ ศิริรัชตพงษ์ และคณะ, 2551, หน้า 3)

Social Network คือ การสร้างเครือข่ายทางสังคมหรือชุมชนออนไลน์ (online communities) โดยทั้งหมดจะดำเนินการผ่านทางเว็บไซต์ รูปแบบของ Social Network มี 2 รูปแบบ คือ แบบปิด (internal social network: ISN) และแบบเปิด (external social network: ESN) โดยทั้ง 2 รูปแบบมีความแตกต่างกัน คือ Social Network แบบปิด คือ การจำกัดบุคคลหรือกลุ่มในวงแคบ ใช้ได้เฉพาะกลุ่มบุคคลในองค์กร หรือการได้รับคำเชิญชวน (invite) จึงจะสามารถใช้งานได้ และ Social Network แบบเปิด คือ การที่ทุกคนสามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิก นอกจากนี้ยังเป็นเครือข่ายแบบทั่วไปขนาดใหญ่ เช่น Hi5, Multiply และ Facebook ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในขณะนี้ เป็นต้น (ภูไทเมฆกระจาย, 2554, หน้า 1)

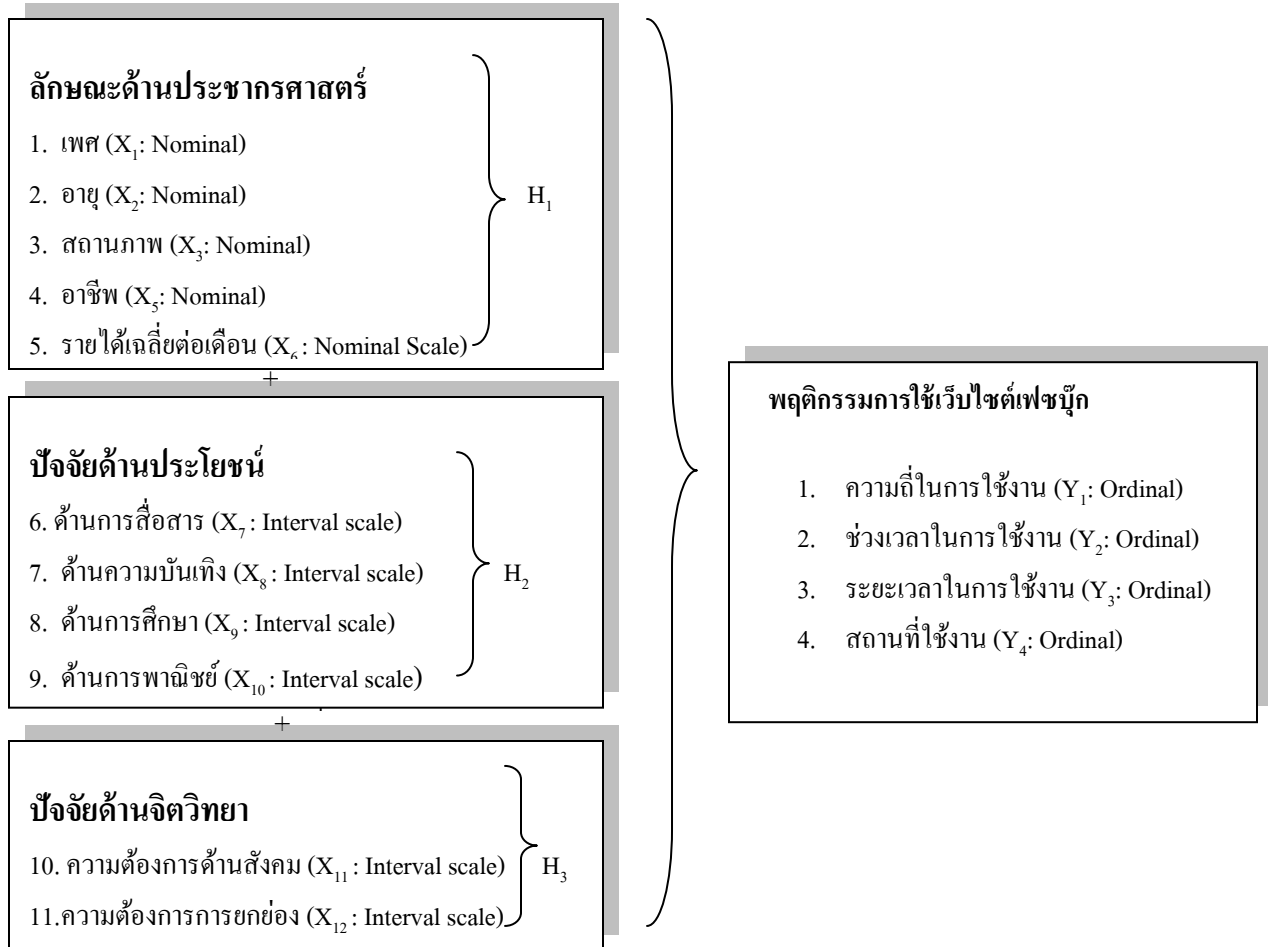
เฟซบุ๊ก (facebook) คือ สังคมออนไลน์ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน โดยมีจุดเริ่มต้นจาก มาร์ก ซัคเกอร์เบิร์ก (Mark Zuckerberg) นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ต่อมาได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในมหาวิทยาลัยทั่วสหรัฐอเมริกา จากวันแรกที่เป็นเพียง Social Network ภายใน แต่ในปี พ.ศ. 2549 ได้ขยายมายังกลุ่มผู้ใช้ทั่วไป จนถึงปัจจุบัน (กฤตติน ชัยปรีชา, 2553, หน้า 63) ปี พ.ศ. 2551 เว็บไซต์ Facebook มีสมาชิกมากกว่า 1 ล้านคนต่อสัปดาห์ โดยเฉลี่ยวันละ 200,000 คน ทำให้มีสมาชิกในปัจจุบันมากกว่า 50 ล้านคน นอกจากนี้ยังคิดอันดับ 6 ของการจัดอันดับเว็บไซต์ที่มีผู้ใช้งานมากที่สุดในสหรัฐอเมริกา จากจำนวนสถิติเหล่านี้ ทำให้เว็บไซต์ Facebook เป็นบริษัทอินเทอร์เน็ตที่มีมูลค่าสูงเป็นอันดับ 5 ในกลุ่มบริษัทอินเทอร์เน็ตของสหรัฐอเมริกา (CrunchBase, Online, 2011)

ในปัจจุบันเว็บไซต์ Facebook เป็นสื่อออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในกลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาซึ่งใช้ระยะเวลาส่วนใหญ่ในการออนไลน์เว็บไซต์ Facebook เมื่อเทียบกับสถิติการเข้าเว็บไซต์อื่น จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพฤติกรรมการออนไลน์เว็บไซต์ Facebook ของนักศึกษาระดับปริญญาโท 4 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตท่าพระ วิทยาเขตดลิ่งชัน วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ และวิทยาเขตเพชรบุรี มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2554 เพื่อนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้เพื่อสื่อการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาลักษณะประชากรของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ใช้เว็บไซต์ Facebook
2. ศึกษาพฤติกรรมการใช้งานเว็บไซต์ Facebook ของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานเว็บไซต์ Facebook ของนักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ศึกษาประโยชน์ที่นักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร จะได้รับจากการใช้งานเว็บไซต์ Facebook

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. H_0 : เพศของนักศึกษาไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
 H_1 : เพศของนักศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
2. H_0 : อายุของนักศึกษาไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
 H_1 : อายุของนักศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
3. H_0 : สถานภาพของนักศึกษาไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
 H_1 : สถานภาพของนักศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
4. H_0 : อาชีพของนักศึกษาไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
 H_1 : อาชีพของนักศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
5. H_0 : รายได้ของนักศึกษาไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
 H_1 : รายได้ของนักศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
6. H_0 : ปัจจัยด้านการสื่อสารของนักศึกษาไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
 H_1 : ปัจจัยด้านการสื่อสารของนักศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
7. H_0 : ปัจจัยด้านความบันเทิงของนักศึกษาไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
 H_1 : ปัจจัยด้านความบันเทิงของนักศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
8. H_0 : ปัจจัยด้านการศึกษาของนักศึกษาไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
 H_1 : ปัจจัยด้านการศึกษาของนักศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
9. H_0 : ปัจจัยด้านการพาณิชย์ของนักศึกษาไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
 H_1 : ปัจจัยด้านการพาณิชย์ของนักศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
10. H_0 : ปัจจัยด้านจิตวิทยาของนักศึกษาไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook
 H_1 : ปัจจัยด้านจิตวิทยาของนักศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรระดับปริญญาโท ปีการศึกษา 2554 รวมทั้งสิ้น 1,162 คน การกำหนดขนาดตัวอย่างทำโดยแบ่งนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรระดับปริญญาโท ปีการศึกษา 2554 ออกเป็น 4 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตท่าพระ วิทยาเขตตลิ่งชัน วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ และ วิทยาเขตเพชรบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณด้วยวิธีของยามานะ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Yamane, 1941, p.547 อ้างถึงใน สุธรรม รัตนโชติ, 2551, หน้า 101) ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 300 คน การสุ่มตัวอย่างเลือกตามสัดส่วนจากนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรระดับการศึกษาระดับปริญญาโท ปีการศึกษา 2554 ออกเป็น 4 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตท่าพระ วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ วิทยาเขตตลิ่งชัน และ

วิทยาเขตเพชรบุรี การเก็บตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามโควตา (quota sampling) จำนวน 300 คน และนำแบบสอบถามที่ได้ไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ www.hi5.com ของวัยรุ่น โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางกระบือ กรุงเทพมหานคร (วิจิตรามังคะรัตน์, 2552) แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพทางครอบครัว อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานเว็บไซต์ Facebook ได้แก่ ความถี่ในการใช้งาน เว็บไซต์ Facebook ช่วงเวลาที่ใช้งานเว็บไซต์ Facebook ระยะเวลาในการใช้งานเว็บไซต์ Facebook และสถานที่ส่วนใหญ่ที่ใช้งานเว็บไซต์ Facebook ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์เว็บไซต์ Facebook คำถามที่ใช้เป็นแบบ Rating Scale (Crunch, 1986) และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way analysis of variance: ANOVA) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้รูปแบบตารางโดยเปรียบเทียบเป็นค่าร้อยละ (percentage of frequency) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เป็นรายด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนตามระดับความสำคัญที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ

ผลการวิจัย

- ปัจจัยด้านการสื่อสาร** มีระดับการใช้ประโยชน์เว็บไซต์ Facebook ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ใช้ส่งข้อความแสดงความยินดีในโอกาสต่าง ๆ มากที่สุด และส่งข้อความทั่วไปน้อยที่สุด
- ปัจจัยด้านความบันเทิง** มีระดับการใช้ประโยชน์เว็บไซต์ Facebook ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ใช้ในการสร้างอัลบั้มรูปมากที่สุด และเล่นเกมน้อยที่สุด
- ปัจจัยด้านการศึกษา** มีระดับการใช้ประโยชน์เว็บไซต์ Facebook ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ใช้ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการบ้าน/รายงานมากที่สุด และค้นหาข้อมูลประกอบการเรียนน้อยที่สุด
- ปัจจัยการพาณิชย์** มีระดับการใช้ประโยชน์เว็บไซต์ Facebook ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ใช้ในการให้ข้อมูลสินค้าและบริการมากที่สุด และใช้ในการขายสินค้าและบริการน้อยที่สุด
- ปัจจัยด้านจิตวิทยา** มีระดับการใช้ประโยชน์เว็บไซต์ Facebook ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ใช้ประโยชน์เพื่อการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน โดยต้องการทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมมากที่สุด และใช้ประโยชน์เพื่อต้องการพบเพื่อนต่างเพศน้อยที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. **ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์** พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เนื่องจากในปัจจุบัน สังคมเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น ประกอบธุรกิจมากขึ้น ดังนั้น เพศหญิงจึงมาศึกษาต่อที่ระดับปริญญาโทเพิ่มมากขึ้น และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีช่วงอายุระหว่าง 26 – 35 ปี มากที่สุด ซึ่งอยู่ในวัยทำงาน และต้องการศึกษาหาความรู้เพื่อไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคล และพบว่าประกอบอาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว มีช่วงอายุระหว่าง 46 -55 ปี น้อยที่สุด เนื่องจากอายุค่อนข้างเยอะ ทำให้คนในวัยนี้เข้ามาศึกษาน้อย ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชจรินทร์ ชอบคำรงค์ธรรม (2553) ที่ศึกษาเรื่องอิทธิพลของสื่อโฆษณาในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อกระบวนการตอบสนองของผู้บริโภค พบว่าผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 16 – 25 ปี มากที่สุด ซึ่งเป็นช่วงวัยเพิ่งจบการศึกษาและเริ่มทำงาน ชอบการพบปะเพื่อนฝูง มีความต้องการทางด้านสังคมและต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน

2. **ปัจจัยด้านการสื่อสาร** พบว่า นักศึกษาใช้ประโยชน์ในเรื่องการส่งข้อความแสดงความยินดีในโอกาสต่าง ๆ มากที่สุด เช่น วันเกิด วันปีใหม่ วันวาเลนไทน์ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรทอง เกิดนาค (2551) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์สังคมออนไลน์ www.hi5.com พบว่า ผู้ใช้งานเว็บไซต์สังคมออนไลน์ www.hi5.com มีพฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์ติดต่อสื่อสารกับเพื่อนและทำกิจกรรมในเว็บไซต์ด้วยการส่งข้อความเป็นตัวอักษรมากที่สุด

3. **ปัจจัยด้านความบันเทิง** พบว่า นักศึกษาให้ความสำคัญกับการสร้างอัลบั้มรูปเพื่อเป็นการแบ่งปันรูปภาพสวย ๆ หรือแชร์ภาพประทับใจไปยังเพื่อน ๆ มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรทอง เกิดนาค (2551) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์สังคมออนไลน์ www.hi5.com พบว่าผู้ใช้งานเว็บไซต์สังคมออนไลน์ www.hi5.com มีพฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเว็บไซต์เพื่อความบันเทิงโดยการแบ่งปันรูปภาพและเพลง

4. **ปัจจัยด้านการศึกษา** พบว่า นักศึกษาให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการบ้าน/รายงานมากที่สุด เป็นการส่งเสริมให้แบ่งปันความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนัสถ์ เกษมไชยานันท์ (2544) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ของกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับประโยชน์จากเว็บไซต์ช่วยให้ทราบข่าวสารต่าง ๆ ช่วยค้นหาความรู้ใหม่ ๆ และช่วยประหยัดเวลาในการติดต่อสื่อสาร

5. **ปัจจัยการพาณิชย์** พบว่า นักศึกษาทำการค้นหาข้อมูลสินค้าและบริการมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาให้ความสนใจในการค้นหาข้อมูลของสินค้าผ่านทาง Facebook มากกว่าการซื้อ-ขายสินค้าผ่านทาง Facebook เนื่องจากยังไม่เป็นที่น่าเชื่อถือในกลุ่มนักศึกษาปริญญาโท เมื่อเทียบกับการซื้อขายผ่านทางเว็บไซต์ที่มีรายละเอียดของร้านค้าและหน้าร้านอย่างชัดเจน

6. ปัจจัยด้านจิตวิทยา พบว่า มีพฤติกรรมการใช้ประโยชน์ในด้านความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน ต้องการพบเพื่อนต่างเพศ ต้องการมีภาพลักษณ์ที่ดีในสังคม และต้องการทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่แตกต่างกัน โดยความต้องการด้านสังคม พบว่า ให้ความสำคัญกับความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน สอดคล้องกับ ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow, 1954, pp.80 - 106) ในเรื่องของความต้องการความรักและเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ด้านความต้องการการยกย่อง พบว่า ให้ความสำคัญกับการทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชฎาภรณ์ รังสีประเสริฐ (2552) ที่ศึกษาเรื่องทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้งาน ที่พบว่า ทำให้เกิดความผ่อนคลาย เพลิดเพลิน เกิดความคิดสร้างสรรค์ ส่วนความต้องการทางสังคม คือ ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการการยกย่อง การยอมรับ และการมีภาพลักษณ์ที่ดีในสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ด้านการสื่อสาร เนื่องจากมีการใช้ส่งข้อความแสดงความยินดีในโอกาสต่าง ๆ มาก ดังนั้นทางเว็บไซต์ควรเพิ่มข้อความสำเร็จรูปเพื่อให้ส่งข้อความแสดงความยินดีในโอกาสต่าง ๆ ได้สะดวก เช่น สุขสันต์วันเกิด สวัสดีปีใหม่ เป็นต้น
2. ด้านความบันเทิง เนื่องจากมีการใช้งานในการสร้างอัลบั้มรูปมาก ดังนั้น หากต้องการพัฒนาเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยเพื่อไปใช้ในสื่อการเรียนการสอน ควรสร้างอัลบั้มรูปที่เกี่ยวกับการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจมากกว่าการอ่านจากหนังสืออย่างเดียว เช่น รูปกราฟต่าง ๆ หรือสูตรทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้เข้าใจง่าย เป็นต้น และเกมในเว็บไซต์ Facebook ควรแบ่งตามช่วงอายุ เพื่อควบคุมเกมที่ไมเหมาะสมต่อเยาวชน
3. ด้านการศึกษา ควรมีการสนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอนเกี่ยวกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้ Facebook ในห้องเรียน เพื่อประยุกต์กับการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น
4. ด้านการพาณิชย์ ควรให้ข้อมูลสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น เพื่อผู้บริโภคได้ตัดสินใจในการซื้อหรือขายสินค้า

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังมหาวิทยาลัยอื่นหรือจังหวัดอื่น เพื่อทราบพฤติกรรมการใช้ Facebook ของนักศึกษาที่แตกต่างออกไป และใช้ผลวิจัยไปประยุกต์กับการเรียนการสอนในอนาคต
2. ควรศึกษาถึงเรื่องพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ Facebook ในเชิงลึกในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้ใช้ Facebook อันจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้เว็บไซต์ Facebook ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กรองทอง เกิดนาค. (2551). *พฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์สังคมออนไลน์* www.hi5.com. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กฤติน ชัยปรีชา. (2553). *เปลี่ยนตัวเองให้เป็นดาว(ดัง)บนโลกออนไลน์*. กรุงเทพฯ: ชิงค์ บีชอนด์บุ๊ก.
- กุลภัสสร ธรรมชาติ. (2552). *การใช้ Web 3.0 เพื่อพัฒนาเว็บไซต์*. กรุงเทพฯ: สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชนัสต์ เกษมไชยานันท์. (2544). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ของกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นุชจรินทร์ ขอบดำรงธรรม. (2553). *อิทธิพลของสื่อโฆษณาในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อกระบวนการตอบสนองของผู้บริโภค*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พันศักดิ์ ศิริรัชตพงษ์ และคณะ. (2551). *รายงานผลการสำรวจกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- ภูไท เมฆกระจาย. (2554). *พฤติกรรมการใช้ Facebook ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รัชฎาภรณ์ รังสีประเสริฐ. (2552). *ทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นเว็บประเภท SOCIAL NETWORK HI5 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต*. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจิตรา มังคะรัตน์. (2552). *พฤติกรรมการใช้เว็บไซต์ www.hi5.com ของวัยรุ่นโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน, คณะเทคโนโลยีการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุธรรม รัตนโชติ. (2551). *การวิจัยเชิงพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ท้อป.
- Crunch, Base. (2011). *Facebook* (Online). Available: <http://www.crunchbase.com/company/facebook> [2008, July 7].
- Maslow, Abraham M. (1954). *Motivation and personality*. New York: Harper and Brothers.

รูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ
ตามความต้องการของพนักงานธนาคารออมสินภาค 5
THE ACTIVITIES STYLE AFTER RETIRING UNDER NEEDS OF
STAFFS OF THE GOVERNMENT SAVINGS BANK REGION 5

พรชัย เอี่ยมขจรชัย*

Pornchai Iamkajonchai

ดร. ธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ**

Taninrat Rattanapongpinyo, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุตามความต้องการของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 5 และศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุกับรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุตามความต้องการของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 5 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มประชากรคือ พนักงานธนาคารออมสินภาค 5 ที่มีอายุตั้งแต่ 45 ปี ขึ้นไป จำนวน 168 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุกับรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุตามความต้องการของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 5 ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ ทั้ง 5 ด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านอนามัย ด้านการเงิน และด้านความรัก ความเคารพ ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัย ระดับรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุตามความต้องการของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุตามความต้องการของพนักงานธนาคารออมสินภาค 5 ทั้ง 6 ด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านนันทนาการ อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ ด้านบริการผู้อื่น และด้านงานอดิเรก อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานที่ได้รับเงินตอบแทน และด้านการดำเนินธุรกิจและการลงทุน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผล

* นักศึกษาปริญญาโท คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุกับรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุตามความต้องการของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 5 โดยรวมมีความสัมพันธ์กัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่า ทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์กันคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอนามัย และด้านการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: รูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ, ธนาคารออมสิน

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to study the activity styles after retiring under needs of the staff of the Government Savings Bank, Region 5 and, 2) to study the relationship between factors affecting to the activity styles after retiring and the activity styles after retiring under needs of the staff of the Government Savings Bank, Region 5 by using the questionnaire as a tool for collecting the information. The sampling group was 168 staff members, at over 45 years of age, of the Government Savings Bank, Region 5. The statistics used for analyzing were mean, standard deviation, analysis of the relationship between factors affecting the activity styles after retiring and the activity styles after retiring under needs of the staff of the Government Savings Bank, Region 5. The result showed that the level of factors affecting the activity styles after retiring was generally very high. The level of factors affecting the activity styles after retiring from 5 aspects, which were economics, health, finance, love and respect was at the high level. The residence aspect was at the medium level. The level of the activity styles after retiring under needs of the staff of the Government Savings Bank, Region 5 was generally high.

When considering the level of the activity styles after retiring under needs of the staff of the Government Savings Bank, Region 5 from 6 aspects, it was found that the recreation aspect was at the highest level. Learning, giving service and hobbies were at the high level, while work repaid by money and business and investment were at the medium level. The relationship between factors affecting the activity styles after retiring and the activity styles after retiring under needs of staff of the Government Savings Bank, Region 5 are generally related to each other. When considering from 4 aspects which were economics, residence, health and finance, it was found that all of them had the relationship which were significantly statistical at the level of .01.

Keywords: activities style after retiring. Government Savings Bank.

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในช่วงต้นของการมีภาวะประชากรสูงอายุ และผลกระทบที่มีต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมก็ยังไม่ปรากฏภาพชัดเจนดังเช่นที่เกิดในประเทศญี่ปุ่นและประเทศในยุโรปตะวันตก แต่นักวิชาการด้านประชากรศาสตร์มองว่าภายในสองถึงสามปีข้างหน้า การที่ประชากรวัยแรงงานเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่ต่ำลง ขณะที่

ประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งจำนวนและสัดส่วน ย่อมก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างแน่นอน ประกอบกับการที่สังคมไทยมีรูปแบบและโครงสร้างครอบครัวที่เปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อการเกื้อหนุนผู้สูงอายุ ตลอดจนการวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุในประเทศไทยที่ผ่านมาให้ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่า ผู้สูงอายุไทยประสบปัญหาหลักสำคัญ 2 ประการคือ ปัญหาสุขภาพและปัญหาเศรษฐกิจ โดยปัญหาสุขภาพและความเจ็บป่วยเป็นปัญหาที่มีความชุกเพิ่มขึ้นตามอายุอย่างชัดเจน ในขณะที่ปัญหาเศรษฐกิจจะเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงพอของรายได้ ตลอดจนการขาดการวางแผนหรือการเตรียมสำหรับการใช้ชีวิตในบั้นปลาย เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาในระยะยาวที่กำลังจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน และหากขาดการวางแผนรับมือก็จะทำให้ปัญหา มีความรุนแรงมากขึ้น

ผู้สูงอายุหรือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ถ้ารับราชการเมื่อถึงอายุ 60 ปี ก็จะต้องเกษียณอายุตามระเบียบของทางราชการ พันภาระหน้าที่ไปจากตำแหน่งที่เคยทำอยู่เป็นประจำ โดยการใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น ต้องการที่จะทำงานหารายได้เพิ่มให้กับครอบครัว ปลูกต้นไม้ หรือเลี้ยงสัตว์อยู่ภายในบ้าน ต้องการออกไปทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน เช่น การสอนหนังสือ หรือเป็นวิทยากร หรือต้องการศึกษาธรรมะและเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งรูปแบบการใช้ชีวิตที่กล่าวมานี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่จะกำหนดรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุที่แตกต่างกัน

ธนาคารออมสินมีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นรัฐวิสาหกิจ ในรูปของสถาบันการเงินที่มีรัฐบาลเป็นประกัน อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง มีสาขา 863 สาขาทั่วประเทศ มีอายุครบ 98 ปี เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมา ได้มีการกำหนดระเบียบการว่าด้วยการออกจากงานกรณีเกษียณอายุ กำหนดให้พนักงานที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป สามารถออกจากงานกรณีเกษียณอายุได้ ด้วยภารกิจที่ธนาคารออมสินได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นธนาคารผู้นำในการสนับสนุนเศรษฐกิจฐานราก ทำให้มีปริมาณงานที่จะต้องรับผิดชอบมากขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบงานรูปแบบคอร์เบงกิ้ง (core banking system) ทำให้พนักงานที่ปฏิบัติงานกับธนาคารออมสินมานาน และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เข้ากับระบบการทำงานที่เปลี่ยนไปได้ จึงเป็นเหตุจูงใจให้พนักงานบางส่วนเข้าร่วมโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด (early retirement) ซึ่งเปิดโอกาสให้กับพนักงานที่ทำงานครบ 10 ปีขึ้นไป และมีอายุไม่ต่ำกว่า 45 ปี เข้าร่วมโครงการได้

ในสภาวะปัจจุบันการดูแลสุขภาพและวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่เจริญก้าวหน้า ทำให้คนที่มีอายุหลังจากเกษียณงานไปแล้วยังมีสุขภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาที่ยังไม่ถดถอย สามารถปฏิบัติงานต่อไปได้ ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานอยู่ที่ธนาคารออมสิน ภาค 5 เขตกาญจนบุรี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยกำหนดรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุตามความต้องการของพนักงานธนาคารออมสินภาค 5 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาช่องทางบริการประกอบอาชีพหลังเกษียณอายุ และเพิ่มทางเลือกใหม่ให้กับพนักงานที่กำลังจะเกษียณอายุ รวมถึงเป็นฐานข้อมูลให้กับผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับผู้สูงอายุด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษารูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุตามความต้องการของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 5
2. ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุกับรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุตามความต้องการของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 5

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่จะเห็นได้ว่า รูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุมีหลายรูปแบบ เช่น การทำงานต่อภายหลังเกษียณอายุ เพราะต้องการการยอมรับ และการทำงานเป็นการใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม และปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ ประกอบไปด้วยด้านสุขภาพ ด้านการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย ด้านบทบาทในครอบครัวและด้านการใช้เวลา ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำผลจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ตัวแปรอิสระคือ ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ ตัวแปรตามคือรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ และใช้เป็นแนวทางในการออกแบบสอบถาม ตลอดจนนำผลที่ได้มาอภิปรายและสรุปข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการวิจัยในครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ พนักงานธนาคารออมสินภาค 5 ที่มีอายุตั้งแต่ 45 ปี ขึ้นไป จำนวน 168 คน จากจำนวนพนักงานทั้งหมด 442 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอนามัย ด้านการเงิน และด้านความรัก ความเคารพ ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ ส่วนที่ 3 รูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ ประกอบด้วย นันทนาการ การเรียนรู้ บริการผู้อื่น การทำงานที่ได้รับเงินตอบแทน การดำเนินธุรกิจและการลงทุน และงานอดิเรก

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติอย่างง่ายเปรียบเทียบเป็นค่าร้อยละ (percentage of frequency) คำนวณหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เป็นรายด้านและโดยรวม แปลความหมายโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (absolute criteria) โดยการหาค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนแบ่งเป็น 5 ช่วง ตามระดับความสำคัญที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ทดสอบสมมติฐานความแตกต่าง (test differences hypothesis) เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุจำแนกตามตัวแปรอิสระ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรเป็นรายกลุ่ม และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย

ที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุกับรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ โดยแปลงผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (ประสพชัย พสุนนท์, 2553, หน้า 472)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ

ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ	Mean	SD	ระดับ
1. ด้านเศรษฐกิจ	3.98	0.693	มาก
2. ด้านที่อยู่อาศัย	3.29	0.609	ปานกลาง
3. ด้านอนามัย	4.06	0.553	มาก
4. ด้านการเงิน	3.60	0.681	มาก
5. ด้านความรัก ความเคารพ ความอบอุ่น ความเอาใจใส่	3.85	0.519	มาก
รวม	3.76	0.428	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมากที่สุดในด้านอนามัย รองลงมาคือด้านเศรษฐกิจ และมีความคิดเห็นน้อยสุดในด้านที่อยู่อาศัย ตามลำดับ

ตารางที่ 2 รูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ

รูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุ	Mean	SD	ระดับ
1. นันทนาการ	4.41	0.66	มากที่สุด
2. การเรียนรู้	3.56	1.03	มาก
3. บริการผู้อื่น	3.86	1.01	มาก
4. การทำงานที่ได้รับเงินตอบแทน	2.92	1.27	ปานกลาง
5. การดำเนินธุรกิจและการลงทุน	3.25	1.07	ปานกลาง
6. งานอดิเรก	3.75	0.96	มาก
รวม	3.62	0.77	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมากที่สุดในด้านนันทนาการ รองลงมาคือ ด้านบริการผู้อื่น และมีความคิดเห็นน้อยสุดในด้านการงานที่ได้รับเงินตอบแทน ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ความแตกต่างระหว่างกิจกรรมหลังเกษียณอายุต่อปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ตัวแปรตาม	<i>t</i>	<i>p</i>	ผลทดสอบสมมติฐาน
เพศ	กิจกรรมหลังเกษียณอายุ	-2.52	.013	แตกต่าง
ปัจจัยส่วนบุคคล	ตัวแปรตาม	<i>F</i>	<i>p</i>	ผลทดสอบสมมติฐาน
อายุ	กิจกรรมหลังเกษียณอายุ	1.38	.254	ไม่แตกต่าง
สถานภาพ	กิจกรรมหลังเกษียณอายุ	0.96	.433	ไม่แตกต่าง
ภาระทางครอบครัว	กิจกรรมหลังเกษียณอายุ	9.87	.000*	แตกต่าง
ระดับการศึกษา	กิจกรรมหลังเกษียณอายุ	8.07	.000*	แตกต่าง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	กิจกรรมหลังเกษียณอายุ	9.12	.000*	แตกต่าง
สถานที่อยู่อาศัย	กิจกรรมหลังเกษียณอายุ	2.37	.073	ไม่แตกต่าง
ตำแหน่งการทำงาน	กิจกรรมหลังเกษียณอายุ	1.63	.170	ไม่แตกต่าง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 การทดสอบสมมติฐานยอมรับว่า กิจกรรมหลังเกษียณอายุโดยรวมแตกต่างกันไปตามเพศ ภาระทางครอบครัว ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าเพศหญิงมีกิจกรรมหลังเกษียณอายุมากกว่าเพศชาย ภาระทางครอบครัวของผู้ที่มีบุตรและไม่มียุตรมีกิจกรรมหลังเกษียณอายุน้อยกว่าผู้ที่มีบุตรอยู่ในอุปการะ ระดับการศึกษา ปวช. / ปวส. และอนุปริญญาหรือเทียบเท่ามีกิจกรรมหลังเกษียณอายุน้อยกว่าระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีกิจกรรมหลังเกษียณอายุมากกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 20,000 บาท มีกิจกรรมหลังเกษียณอายุน้อยกว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท และ 30,001 - 40,000 บาท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท, 30,001 - 40,000 บาท และ 40,001 - 50,000 บาท มีกิจกรรมหลังเกษียณอายุมากกว่ารายได้

เฉลี่ยต่อเดือน 50,001 บาทขึ้นไป รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 - 40,000 บาท มีกิจกรรมหลังเกษียณอายุมากกว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001 - 50,000 บาท

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุกับรูปแบบการทำกิจกรรม หลังเกษียณอายุโดยรวม

ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำ กิจกรรมหลังเกษียณอายุ	ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ r	p	ความสัมพันธ์
1. ด้านเศรษฐกิจ	.482**	.000	ต่ำ
2. ด้านที่อยู่อาศัย	.377**	.000	ต่ำ
3. ด้านอนามัย	.431**	.000	ต่ำ
4. ด้านการเงิน	.581**	.000	ปานกลาง
5. ด้านความรัก ความเคารพ ความอบอุ่น ความเอาใจใส่	.079	.308	ต่ำ
รวม	0579**	.000	ปานกลาง

** $p = .01$

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุกับรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุโดยรวม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอนามัย และด้านการเงิน มีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความรัก ความเคารพ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุตามความต้องการของพนักงานธนาคารออมสินภาค 5 พบว่า ส่วนใหญ่มีรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุคือ นันทนาการ รองลงมาคือ การบริการผู้อื่น และมีรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุน้อยสุดในด้านการงานที่ได้รับเงินตอบแทน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของจงกล นิยมกลาง (2545) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการทำงานต่อหลังเกษียณอายุราชการของแพทย์สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการทำงานต่อภายหลังเกษียณอายุราชการ และประมาณครึ่งหนึ่งต้องการทำงานต่อในภาครัฐ ส่วนระดับปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำ

กิจกรรมหลังเกษียณอายุของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุในแต่ละด้านพบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมากในด้านเศรษฐกิจ ด้านอนามัย ด้านการเงิน และด้านความรัก ความเคารพ ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ ชัดแย้งกับงานวิจัยของ นาดตา รัตนอัมภา (2553) ที่ได้ศึกษาการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการด้านสุขภาพอยู่ในระดับดี ส่วนด้านการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย ด้านบทบาทในครอบครัวและด้านการใช้เวลาอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุของพนักงานธนาคารออมสิน ภาค 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาระดับปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการทำกิจกรรมหลังเกษียณอายุในแต่ละด้านพบว่า มีความคิดเห็นน้อยสุดในด้านที่อยู่อาศัย ดังนั้นควรจะให้ข้อมูลข่าวสารกับผู้ที่กำลังจะเกษียณอายุเพื่อให้เกิดความตระหนักและการเตรียมความพร้อมในเรื่องบ้านหรือที่อยู่อาศัยในช่วงหลังเกษียณอายุ โดยหากบ้านที่อยู่เพื่อการทำงานในปัจจุบันเป็นที่เดียวกับบ้านหลังเกษียณ ควรตรวจสอบแบบแปลนบ้านเพื่อความสะดวกสำหรับคนสูงอายุ เช่น ความต้องการอยู่ชั้นล่าง เพื่อลดการเดินขึ้นลงบันได อุปกรณ์ในห้องน้ำมีราวยึดจับเพราะหากประสบอุบัติเหตุในห้องน้ำจะได้มีราวจับเพื่อพยุงตัวขึ้นมาได้ และห้องที่พักอาศัยหรือบ้านควรจะมีการระบายอากาศที่ดี เพื่อให้ได้รับอากาศที่บริสุทธิ์

บรรณานุกรม

- จกกล เนียมกลาง. (2545). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการทำงานต่อหลังเกษียณอายุราชการของแพทย์ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ภาคกลาง*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นาดตา รัตนอัมภา. (2553). *การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศึกษา, คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2553). *สถิติธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: ท้อป.

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้าง

ในเขตชุมชน: กรณีศึกษา อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

SUCCESS FACTORS OF CONSTRUCTION AND MATERIALS

ENTREPRENEURS IN COMMUNITY: CASE STUDY

NAKHONPATHOM DISTRICT, NAKHONPATHOM PROVINCE

พิมพ์ชญาณ์ แจ่มใสศรี*

Pimchaya Jamsaisri

ดร.กฤษฎา พัชรวานิช**

Kissada Patcharavanich, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จทางการประกอบการธุรกิจร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้าง และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการแก้ไขการดำเนินงานของธุรกิจร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างในเขตชุมชน อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างในเขตชุมชน อำเภอเมืองนครปฐม ที่ก่อตั้งและดำเนินกิจการมาไม่ต่ำกว่า 5 ปีจำนวน 147 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (simple random sampling) จำนวน 108 คนโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสถิติ t -test และ F -test กำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบภายหลัง (post hoc test) โดยการเปรียบเทียบพหุคูณ (multiple comparison) ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการประกอบธุรกิจกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการและปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการประกอบการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประกอบการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างในเขตชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีความสำเร็จในการประกอบธุรกิจอยู่ในระดับมากในด้านลูกค้า แต่ด้านยอดขายและด้านผลกำไรอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก ด้านความสามารถในการรับรู้โอกาสทางธุรกิจ ด้านความต้องการความสำเร็จ และด้านความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ ในขณะที่ด้านความเชื่ออำนาจในตน ด้านความกล้าเสี่ยง และด้านความคิดในเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจที่มีเพศ จำนวนเงินลงทุนเริ่มต้นธุรกิจ และจำนวนลูกจ้างในธุรกิจแตกต่างกันมีระดับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจทั้งในด้านภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์คุณลักษณะของผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ ด้านผลกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคคล และด้านการเงินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ, คุณลักษณะของผู้ประกอบการ, ธุรกิจร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้าง

ABSTRACT

This research's purpose was to study success factors, characteristic of entrepreneurs, which affect the success of construction and material shops, and to study problems and obstacles including resolution ways in business proceeding within Muang Nakhonpathom District. The sample population in this research was 147 construction and material entrepreneurs in Nakhonpathom area who had run business for at least 5 years. The simple random sampling was 108 people. The questionnaires were used in collecting the data. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. *t*-test and *F*-test used to compare the differences. The statistical implied value at .05 was specified for Post hoc Test, using Scheffé's multiple comparison method. Finally, the relationship between success in business proceeding, characteristic of entrepreneurs and success factors of entrepreneurs will be analyzed by using Person's product moment correlation coefficient.

The results of this research revealed that the successful entrepreneurs of construction and material shops in Muang Nakhonpathom District were at the high level in terms of the customers. However, the circulation and profitability were at medium level. The characteristics of the entrepreneurs were high. The abilities to perceive business opportunities, need for achievement and economic rationality were at high level. On the contrary, beliefs in entrepreneurs' power, risk taking and innovations were at medium level. When analyzed

and compared the success of the business, it was found that genders, investments to begin the business and the number of the employees in the business were different, but the overall level of successful entrepreneurs was the same. The characteristics of entrepreneurs and the success of business had positive relationship at .01 significance. Also, business success factors and the success of business on profitability had positive relationship at .01 significance. Regarding the success factors which were marketing, management, personnel management and finance, it was found that they had positive relationship at .01 significance.

Keywords: success in business proceeding. characteristic of entrepreneurs. business in construction and material shop.

บทนำ

ปัจจุบันเศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวมากขึ้น จากมาตรการการกระตุ้นของภาครัฐ ได้แก่ งบประมาณการกู้เพิ่มเติมภายใต้โครงการไทยเข้มแข็ง และการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจที่ดีขึ้นทำให้ประชากรมีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างออกไปจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย การดำเนินชีวิตประจำวัน หรือพฤติกรรมการใช้จ่ายใช้สอย (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2553)

จังหวัดนครปฐม เป็นศูนย์กลางทางการค้าของภูมิภาคตะวันตก และเป็นชุมชนทางการขนส่ง มีจำนวนผู้อยู่อาศัย 964,036 คน ส่งผลให้เศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทุกสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญ ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดกระจายไปสู่สาขาต่าง ๆ อย่างมั่นคง พิจารณาจากจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งจดทะเบียนธุรกิจใหม่รวม 550 ราย ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขายส่ง ขายปลีก สัดส่วนจำนวนธุรกิจร้อยละ 40 ธุรกิจการเงิน อสังหาริมทรัพย์และบริการร้อยละ 22 ธุรกิจอุตสาหกรรม หัตถกรรม ร้อยละ 20 และธุรกิจก่อสร้าง ร้อยละ 11 โดยมีการจดทะเบียนประเภทบริษัทจำกัด ธุรกิจการก่อสร้าง 30 ราย คิดเป็นมูลค่า 316.5 ล้านบาท และประเภทห้างหุ้นส่วนจำกัด 31 ราย คิดเป็นมูลค่า 33.7 ล้านบาท

ฉะนั้น เพื่อให้การดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จ ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กจำเป็นต้องวางแผนอย่างถี่ถ้วนจะต้องวางแผนเป้าหมายและนโยบายที่ชัดเจน มีแผนงานที่ดีควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งหวังที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการและความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้าง เนื่องจากปัจจุบันธุรกิจร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างมีการแข่งขันในตลาดค่อนข้างสูง

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

คุณลักษณะของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการคือ บุคคลที่ก่อตั้งองค์กรธุรกิจ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลวางแผน เพื่อดำเนินธุรกิจ จัดสรรปัจจัยที่จำเป็น ได้แก่ ทุน ที่ดิน แรงงาน เทคนิคการบริหารด้วยแนวทางที่สร้างสรรค์

ทำหน้าที่เป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนรับผิดชอบการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจนั้น ผู้ประกอบการได้รับผลตอบแทนเป็นกำไร ตลอดจนเป็นผู้ยอมรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จคือ ความต้องการความสำเร็จ ความเชื่ออำนาจในตน ความกล้าเสี่ยง ความคิดในเชิงนวัตกรรม ความสามารถในการรับรู้โอกาสทางธุรกิจ และความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์

ความสำเร็จของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการที่จะสามารถดำเนินธุรกิจให้บรรลุเป้าหมายหรือประสบความสำเร็จได้ สามารถวัดได้จากปัจจัยในหลายด้าน นอกจากจะวัดผลสำเร็จทางด้านการเงินแล้ว ความสำเร็จยังวัดจากด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายในธุรกิจ และด้านการเรียนรู้กับการเติบโต หรือด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมประกอบกัน ดังนั้น ผู้ประกอบการจะประสบความสำเร็จได้ ผู้ประกอบการต้องกำหนดเป้าหมาย วางแผน และดำเนินการตามแผน กำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดต่าง ๆ ทั้ง 9 ด้านให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้มากที่สุด

การบริหารจัดการองค์กร คือ การดำเนินงานร่วมกันของคณะบุคคล ร่วมกันดำเนินการใด ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ กลุ่มผู้บริหารขององค์กรทำหน้าที่วางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการและควบคุมกิจการให้ดำเนินไปตามนโยบายจนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องมีกระบวนการบริหารจัดการองค์กรอย่างเป็นระบบ โดยบริหารจัดการระบบงานและระบบคนให้สามารถประสานทำงานร่วมกันได้ เพื่อให้ธุรกิจประสบความสำเร็จและดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

การบริหารการตลาด การตลาดเป็นสิ่งสำคัญซึ่งองค์กรธุรกิจต้องคำนึงถึง เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการดำเนินการทางการตลาดโดยใช้ส่วนประสมทางการตลาด 4P's ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า 4P's เป็นการวิเคราะห์ในมุมมองของผู้ขายและสะท้อนถึง 4C's ในมุมมองของผู้ซื้อ ดังนั้นธุรกิจของบริษัทจะประสบความสำเร็จได้ต้องเข้าถึงความต้องการของลูกค้าด้วยความประหยัด สะดวก สื่อสารที่มีประสิทธิผล สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า เป็นการดึงดูดลูกค้าและสร้างความผูกพันที่มั่นคงกับลูกค้า ไม่ให้ลูกค้าเปลี่ยนใจไปซื้อสินค้ากับคู่แข่งรายอื่น

การบริหารการเงินและบัญชี การดำเนินธุรกิจไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือใหญ่ก็ตาม จำเป็นต้องมีระบบการเงินและบัญชีที่ถูกต้อง มีการวางแผนระบบบัญชีที่ดี เพื่อสร้างความมั่นใจในฐานะทางการเงินของบริษัทกับหุ้นส่วนหรือผู้ที่สนใจต้องการลงทุนกับบริษัท ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องมีการบริหารการเงินและบัญชีอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เป็นข้อมูลในการวางแผนตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ แนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นแนวคิดหนึ่งซึ่งผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญ เช่น การสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้เข้าไปปฏิบัติงานในองค์กร มีการพัฒนาทักษะความรู้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานที่เหมาะสม จะส่งผลดีต่อองค์กรธุรกิจ ทำให้องค์กรธุรกิจมีการเจริญเติบโตและพัฒนาไปในทางที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างในเขตชุมชน อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
2. ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการที่มีผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างในเขตชุมชน อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
3. ศึกษาความสำเร็จในการประกอบธุรกิจด้านลูกค้า ด้านผลกำไร และด้านยอดขายของผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าและวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างในเขตชุมชน อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
4. เปรียบเทียบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าและวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างในเขตชุมชน อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
5. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าและวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างในเขตชุมชน อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม กับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ
6. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าและวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างในเขตชุมชน อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม กับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือผู้ประกอบการร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างในเขตชุมชน อำเภอเมืองนครปฐม ที่ก่อตั้งและดำเนินกิจการมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี และมีลูกจ้างไม่ต่ำกว่า 2 คน จำนวน 147 ราย คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีของ Yamane ได้เท่ากับ 108 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น เลือกรandom sampling) โดยการจับสลากจนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ คุณลักษณะของผู้ประกอบการ และปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการ โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) แปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้โดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (absolute criteria) เปรียบเทียบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างจำแนกตามเพศ อายุ เงินลงทุนเริ่มต้นธุรกิจ ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ และจำนวนลูกจ้างในธุรกิจ โดยใช้ค่าสถิติ t -test และ F -test กำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบภายหลัง (post hoc test) โดยการเปรียบเทียบพหุคูณ (multiple comparison) ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการประกอบธุรกิจกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการและปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

1. ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุมากกว่า 55 ปี และจบการศึกษาในระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานทางธุรกิจพบว่า ใช้เงินลงทุนเริ่มต้นธุรกิจ 100,001 – 500,000 บาท มากที่สุด โดยมีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจอยู่ระหว่าง 16 – 20 ปี และมีจำนวนลูกจ้างในธุรกิจ 2 – 5 คน

2. คุณลักษณะของผู้ประกอบการร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างในเขตชุมชน อำเภอเมือง จังหวัด นครปฐม พบว่า ภาพรวมคุณลักษณะของผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความสามารถในการรับรู้โอกาสทางธุรกิจ ด้านความต้องการความสำเร็จ และด้านความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ขณะที่คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความเชื่ออำนาจในตน ด้านความกล้าเสี่ยง และด้านความคิดในเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างในเขตชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการทั้งในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการตลาด ด้านบุคคล ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเงิน

4. ระดับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ พบว่า ภาพรวมความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านลูกค้าอยู่ในระดับมาก แต่ด้านยอดขายและด้านผลกำไรอยู่ในระดับปานกลาง

5. กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ เงินลงทุนเริ่มต้นธุรกิจ และจำนวนลูกจ้างในธุรกิจแตกต่างกันมีระดับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจทั้งในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจทั้งในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาและระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจแตกต่างกันมีระดับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจทั้งในภาพรวมและทุก ๆ ด้าน คือ ด้านลูกค้า ด้านผลกำไร และด้านยอดขายแตกต่างกัน

ภาพรวมของคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการในด้านความเชื่ออำนาจในตน ด้านความต้องการความสำเร็จ ด้านความสามารถในการรับรู้โอกาสทางธุรกิจ ด้านความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ และด้านความกล้าเสี่ยง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่ด้านความคิดในเชิงนวัตกรรม มีความสัมพันธ์ทางลบกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพรวมของปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจด้านผลกำไรของผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคคล

และด้านการเงินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาพรวมคุณลักษณะของผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการร้านค้าวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างมีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ 16-20 ปี แสดงว่าการดำเนินธุรกิจต้องประสบผลสำเร็จ จึงสามารถดำเนินการอยู่ในระยะเวลา 16-20 ปี เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความสามารถในการรับรู้โอกาสทางธุรกิจ ด้านความต้องการความสำเร็จ และด้านความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการประกอบธุรกิจผู้ประกอบการจะต้องรู้ถึงโอกาสที่ควรจะได้รับจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามที่ธีรยุทธ วัฒนาศุกโชค (2542, หน้า 66) ได้อธิบายถึงผู้ประกอบการในด้านเศรษฐศาสตร์ว่า ผู้ที่นำปัจจัยการผลิต อันได้แก่ ทุน ที่ดิน และแรงงาน มาผสมผสานจัดสรร ทำการเสี่ยง และตัดสินใจเพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมถึงเป็นผู้ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและตลาดในอุตสาหกรรมต่าง ๆ อย่างมีอิสระ โดยอาศัยความคิดที่โดดเด่นเหนือคู่แข่งอื่น ในการก่อให้เกิดสินค้าและบริการชนิดใหม่ ๆ ขึ้นมา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริโภค และตามที่แมคเคลีแลนด์ (McClelland 1968, อ้างถึงใน นราเชต ยิ้มสุข, 2552, หน้า 9) กล่าวว่า ความต้องการความสำเร็จเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญประการหนึ่งที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของมนุษย์และเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ประกอบการ และเป็นที่เชื่อกันว่า หากบุคคลใดมีความต้องการความสำเร็จสูง จะมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะประสบความสำเร็จและสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดผลตามมา คือ มีความเป็นไปได้สูงที่จะแสดงพฤติกรรมและความสามารถในการประกอบการ

ในขณะที่คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความเชื่อในอำนาจในตน ด้านความกล้าเสี่ยง และด้านความคิดเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการร้านค้าวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างจะมีสินค้าที่ได้รับจากบริษัทต่าง ๆ มาขาย ผู้ประกอบการจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องคิด ริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ เอง นอกจากนั้นบริษัทที่ผลิตวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างมักจะทำการโฆษณาสินค้าของตนเองตามสื่อต่าง ๆ ทั้งทางหนังสือต่าง ๆ ทาง TV การออกบุชตามวาระต่าง ๆ ทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าจะเลือกสั่งสินค้าที่ตนเองคิดว่าน่าจะขายดีหรือขายได้ และทำให้ผู้ประกอบการไม่มีความจำเป็นต้องเสี่ยงในการลงทุน ไม่จำเป็นต้องแข่งขันกับใคร เพราะบริษัทผู้ผลิตสินค้าจะทำหน้าที่นี้ ดังที่แมคเคลีแลนด์ (McClelland 1961, อ้างถึงใน อัมพิกา ไกรฤกษ์, 2532, หน้า 45) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีความต้องการความสำเร็จ มีลักษณะมีความกล้าเสี่ยงพอสมควร และความเชื่ออำนาจในตนนั้น และรอทเทอร์ (Rotter 1996, อ้างถึงใน นราเชต ยิ้มสุข, 2552, หน้า 12) กล่าวว่า ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความคิดที่เชื่อว่าความสำเร็จ ความล้มเหลวหรือความเป็นไปได้จริงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเป็นผลมาจากความสามารถ ทักษะหรือการกระทำของตนเอง บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตนเป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้น และเมื่อประสบความล้มเหลวจะมีความพยายามปรับปรุงพัฒนาความสามารถและการกระทำของตน

อยู่เสมอเพื่อให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของชลเย็น หงส์ไพศาลวิวัฒน์ (2539) ที่พบว่า ผู้ประกอบการในธุรกิจการผลิต การจัดจำหน่าย และการบริการให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความสามารถในการมองเห็นโอกาสทางธุรกิจสูงสุด งานวิจัยของสมิธและไมเนอร์ (Smith and Miner 1984, อ้างถึงใน ชูเกียรติ จากใจชน, 2546, หน้า 13) ซึ่งพบว่า กลุ่มผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจ จะมีความต้องการความสำเร็จสูงเมื่อเทียบกับกลุ่มอาชีพอื่นอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยของสุรพล เพิ่มผล (2532) ซึ่งพบว่า ความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ เป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญสำหรับผู้ประกอบการ และงานเขียนของอาทิตย์ วุฒิกะโร (2527, หน้า 26 - 29) และคณัย เทียนพูน (2531, หน้า 70) ที่กล่าวถึงลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จว่า จะต้องมีความกล้าเสี่ยงในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม คุณลักษณะดังกล่าวของผู้ประกอบการมิใช่คุณสมบัติที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นคุณสมบัติที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งผู้ประกอบการสามารถพัฒนาและปรับเปลี่ยนได้

2. ปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการ ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุก ๆ ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการตลาด ด้านบุคคล ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเงิน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการทำหน้าที่สำคัญคือ เป็นผู้ระบุโอกาสทางการตลาดโดยการวิเคราะห์สภาพธุรกิจ การจับตามองหาโอกาสในการนำสินค้าที่ลูกค้าต้องการ กำลังนิยมหรืออยู่ในกระแสสังคมอันเป็นการตลาดที่มีศักยภาพ ด้านบุคคลในผลการวิจัยที่พบว่าสถานประกอบการร้านค้าวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างมีจำนวนลูกจ้างในธุรกิจ 2-5 คน เนื่องจากร้านค้าประเภทนี้เพียงแต่ให้คำแนะนำเพิ่มเติมแก่ลูกค้า การจัดสินค้า จัดส่งสินค้าจึงไม่จำเป็นต้องมีบุคลากรมากเกินไปจนความจำเป็นในร้านค้าที่ไม่มีขนาดใหญ่โตมากนักเนื่องจากการลงทุนทางธุรกิจระหว่าง 100,001 - 500,000 บาทเท่านั้น และเจ้าของผู้ประกอบการจะเป็นทั้งผู้จัดการที่บริหารงานเอง ทั้งการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานเอง วางแผนในการเลือกสินค้า จำหน่ายสินค้า การบริการลูกค้า คือเป็นทั้งเจ้าขององค์กรที่เป็นทั้งผู้ลงทุน ผู้ถือหุ้นในกิจการรวมทั้งเป็นผู้จัดการธุรกิจเองอีกด้วย ดังนั้นปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าวัสดุอุปกรณ์ ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุก ๆ ด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณิ์ สุนทรวิวัฒน์ (2548) ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการห้างวัสดุก่อสร้าง ประกอบด้วย สินค้าที่ครบและหลากหลาย มีบริการที่รวดเร็ว พนักงานมีความรู้ในผลิตภัณฑ์ สถานที่จอดรถมีความสะดวก ความถูกต้องของราคา และมีส่วนลดพิเศษต่าง ๆ และงานวิจัยของเพ็ญจันทร์ ตันติวิมลจจร (2552) ซึ่งพบว่า ปัจจัยความสำเร็จในด้านการจัดการองค์การของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอยู่ในระดับมาก

3. ภาพรวมความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายด้านพบว่า ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจด้านลูกค้า อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นผลมาจากลูกค้าส่วนใหญ่แสดงความพอใจต่อสินค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างโดยซื้อในร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักดีของลูกค้า และในช่วง 1 - 2 ปีที่ผ่านมา ผู้ประกอบการสามารถรักษาจำนวนลูกค้าเดิมไว้ได้ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ ร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างสามารถสร้างการบริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้เสมอ ร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างมีราคาสินค้าที่ถูกกว่า สินค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างมีมาตรฐานสูงและมีความ

แปลกใหม่กว่าร้านค้าทั่วไป ร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างมีการจัดวางสินค้าอย่างเป็นระบบระเบียบ สะดวกในการเลือกในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้สอดคล้องกับชนวรรณะ แสงสุวรรณ และคณะ (2547) ซึ่งกล่าวถึงแนวคิดในการดำเนินงานทางการตลาดว่า แนวคิดการผลิตที่ยึดถือว่าผู้บริโภคนิยมสินค้าที่หาซื้อได้แพร่หลายและราคาถูก แนวคิดการตลาดที่เน้นการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า และแนวคิดทางด้านลูกค้าเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการจัดจำหน่าย และการสร้างความภักดีแก่ลูกค้า

สำหรับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจด้านยอดขายอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นผลมาจากยอดขายรวมของปีที่ผ่านมาสูงกว่าเมื่อ 1 – 2 ปีก่อนในระดับปานกลาง และผู้ประกอบการพึงพอใจในยอดขายรวมของปีที่ผ่านมาในระดับปานกลางเช่นกัน และเมื่อพิจารณาความสำเร็จในการประกอบธุรกิจด้านผลกำไร แสดงให้เห็นว่า ในช่วง 1 – 2 ปีที่ผ่านมา ธุรกิจของผู้ประกอบการได้กำไรในระดับปานกลาง และผู้ประกอบการพึงพอใจกับผลกำไรในช่วง 1 – 2 ปีที่ผ่านมา ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่ายอดขายเป็นที่มาของกำไร โดยพบว่า ด้านลูกค้าอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านยอดขายและผลกำไรอยู่ในระดับปานกลาง ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจไม่ได้พิจารณาจากข้อมูลทางการเงินได้แก่ ยอดขายและผลกำไรเท่านั้น สอดคล้องกับเคปแลนและนอร์ตัน (Kaplan & Norton, อ้างถึงใน นวรัตน์ ชนาพรณ, 2550) ที่กล่าวว่า การวัดผลสำเร็จขององค์กรนั้น นอกจากจะวัดผลสำเร็จทางการเงินแล้ว ยังวัดผลสำเร็จด้านลูกค้า กระบวนการภายในธุรกิจ และการเรียนรู้กับการเติบโต หรือด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมประกอบกันด้วย

4. ผลการเปรียบเทียบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการพบว่า เพศ เงินลงทุน จำนวนลูกจ้างที่แตกต่างกันมีระดับความสำเร็จในการธุรกิจไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะงานของธุรกิจร้านค้าวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างไม่ได้เน้นไปที่ความรู้ความชำนาญเหมือนธุรกิจบางประเภท เช่น ธุรกิจอุตสาหกรรมโลหะ หรือธุรกิจไฟฟ้า ที่ต้องใช้ความรู้ด้านช่างที่จำเป็น แต่ธุรกิจร้านค้าวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างใช้ความรู้ทางคุณลักษณะของสินค้า ซึ่งเป็นหน้าที่ของบริษัทผู้ผลิตจะทำหน้าที่โฆษณาสินค้าของตนเองในสื่อต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนแล้ว ทำให้ทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างมีความสามารถทำได้ดีพอ ๆ กัน ในทำนองเดียวกันผู้ประกอบการที่มีเงินลงทุนเริ่มต้นธุรกิจแตกต่างกันมีระดับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากในการดำเนินธุรกิจการเพิ่มทุนจะทำเมื่อธุรกิจประสบความสำเร็จแล้ว

ในขณะที่ผู้ประกอบการที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจแตกต่างกันในด้านลูกค้า ส่วนผู้ประกอบการที่มีระดับการศึกษา และระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจแตกต่างกัน มีระดับความสำเร็จในธุรกิจที่แตกต่างกัน โดยผู้ประกอบการที่มีอายุไม่เกิน 45 ปี มีระดับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจสูงกว่าผู้ประกอบการในช่วงอายุอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากในช่วงอายุดังกล่าว เป็นช่วงวัยที่ผู้ประกอบการมีความพร้อมทั้งทางด้านการศึกษา ประสบการณ์ และยังมีแรงกำลังที่จะใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มความสามารถ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจในภาพรวมและทุก ๆ ด้าน คือ ด้านลูกค้า ด้านผลกำไร และด้านยอดขายแตกต่างกัน โดยผู้ประกอบการที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. มีระดับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจในภาพรวมสูงกว่าผู้ประกอบการที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญา

หรือ ปวส. และปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการที่สนใจงานธุรกิจที่สามารถทำเงินได้มักจะลาออกจากการศึกษาก่อนจบการศึกษา และมองไม่เห็นว่าการศึกษาที่สูงขึ้นจะเพิ่มความสามารถในการหารายได้ โดยศรีสง่า กรรณสูต และสาโรช บัวศรี (2521) มีข้อสังเกตว่า ระดับศึกษาน้อยเป็นแรงผลักดันให้เกิดคุณลักษณะความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์สูงขึ้นคือ พิจารณาถึงผลกำไรที่จะได้รับมากกว่า ขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาสูงอาจคำนึงถึงปัจจัยด้านเกียรติยศ ชื่อเสียง ความคู่ไปกับผลตอบแทนทางการเงิน ส่วนระยะเวลาในการดำเนินกิจการที่แตกต่างกันทำให้ระดับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจต่างกัน โดยผู้ประกอบการที่มีระยะเวลาในการประกอบธุรกิจระหว่าง 5 – 10 ปี มีระดับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจสูงกว่าผู้ประกอบการที่มีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจมากกว่า ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการที่เพิ่งเริ่มต้นธุรกิจในช่วง 5 – 10 ปีแรก ซึ่งเป็นช่วงที่ธุรกิจกำลังเติบโตทำให้ผู้ประกอบการมีการวางแผนเป้าหมายเพื่อดำเนินธุรกิจต่อไป โดยวางแผนการเจริญเติบโต ขณะที่ผู้ประกอบการที่มีระยะเวลาในการประกอบธุรกิจมากกว่าธุรกิจจะมีความมั่นคงอยู่ตัวแล้วทำให้ผู้ประกอบการสนใจวางแผนการถ่ายโอนกิจการและมุ่งหวังเพียงเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากกิจการที่ได้ดำเนินงานมา

5. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการ พบว่า ภาพรวมของคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความเชื่ออำนาจในตน ความต้องการความสำเร็จ ความกล้าเสี่ยง ความสามารถในการรับรู้โอกาสทางธุรกิจ และความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการ อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมีคุณลักษณะด้านความสามารถในการรับรู้โอกาสทางธุรกิจ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในช่องทางหรือโอกาสทางธุรกิจที่แฝงเร้นอยู่ มีความต้องการความสำเร็จเป็นแรงผลักดันที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมและความสามารถในการประกอบการ มีบุคลิกภาพของความเป็นผู้มีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นบุคคล และมีความกล้าที่จะทำการเสี่ยงภายใต้สถานการณ์ที่ได้ประเมินแล้วว่า ความสามารถที่มีอยู่ของตนเพียงพอที่จะทำงานนั้นให้บรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของภาณี อุบลศรี (2545) ที่พบว่าผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการสูงและต่ำมีลักษณะความเป็นผู้ประกอบการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จสูงมีค่าเฉลี่ยลักษณะความเป็นผู้ประกอบการสูงกว่าผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จต่ำ และนราเขต ยิ้มสุข (2552) ที่พบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความต้องการความสำเร็จ ความกล้าเสี่ยง ความคิดในเชิงนวัตกรรม และความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จของผู้ประกอบการ

ส่วนความคิดในเชิงนวัตกรรมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการ อาจเนื่องมาจากนวัตกรรมเป็นเรื่องของความสามารถในการใช้ความรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะ และประสบการณ์ทางเทคโนโลยี หรือระบบการจัดการมาพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ กระบวนการผลิตใหม่ หรือบริการใหม่ แต่ผู้ประกอบการร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างไม่จำเป็นต้องใช้นวัตกรรมเนื่องจากผู้ผลิตสินค้าจะ

เป็นผู้ดำเนินการด้านนี้ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ออกมาจำหน่ายหรือแข่งขันกันในตลาด และโฆษณาสินค้าที่ผลิตออกมาให้ประชาชนได้ทราบโดยทั่วไป ผู้จัดจำหน่ายคือ ร้านค้าที่ประกอบธุรกิจจะนำสินค้าที่คาดว่าจะจำหน่ายได้หรือขายดี เข้ามาในร้านทำให้เกิดลูกค้า ยอดขาย และผลกำไรตามมาเป็นความสำเร็จในการประกอบธุรกิจเท่านั้น ดังนั้นความคิดในเชิงนวัตกรรมมีความสัมพันธ์ในทางลบกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ

6. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการ พบว่า ภาพรวมของปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคคล และด้านการเงินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการ อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการมีการดำเนินการตามกลยุทธ์ของหน้าที่ในงานแต่ละด้านของกิจกรรมทางการตลาดที่เน้นการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า การบริหารจัดการในส่วนที่เกี่ยวกับการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการและการควบคุมกิจการให้ดำเนินไปตามนโยบายจนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ บุคลากรมีคุณสมบัติและศักยภาพที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน และมีการวางแผนด้านการเงินอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจมีความสัมพันธ์ในทางบวก กับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ โดยปัจจัยความสำเร็จด้านการตลาดมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจทุก ๆ ด้าน ในทางบวกเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับผลการวิจัยของเดโซ ธนโชคจินดา (2550) ปัจจัยที่ช่วยเสริมให้การดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จ การที่ตัวผู้ประกอบการต้องมีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการทำธุรกิจก่อนเป็นอย่างแรก ส่วนปัจจัยถัดมาที่ช่วยเสริมให้การดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จนั้นจะมาจากตัวสินค้าและบริการต้องมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด และบุคลากรต้องมีทักษะ มุ่งมั่น และตั้งใจทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ประกอบการที่มีอายุ การศึกษา และระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจแตกต่างกัน มีระดับความสำเร็จในการประกอบธุรกิจแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า อายุ การศึกษา และระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ ดังนั้น ผู้ที่คิดจะประกอบธุรกิจร้านค้าวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างจึงควรศึกษาในเชิงลึกถึงเหตุปัจจัยดังกล่าว และสำรวจตนเอง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจประกอบธุรกิจ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีการศึกษาในเชิงลึกถึงเหตุปัจจัยดังกล่าว และเก็บเป็นคลังข้อมูลสำหรับให้ผู้ประกอบการใช้ในการค้นคว้า
2. คุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจึงควรมีการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของผู้ประกอบการ เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพในการประกอบธุรกิจให้กับผู้ประกอบการ

3. ปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจึงควรมีการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการประกอบธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการประกอบธุรกิจให้กับผู้ประกอบการ

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2554). *ข้อมูลการจดทะเบียนนิติบุคคล ประจำปี 2553* (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก: http://www.dbd.go.th/mainsite/fileadmin/statistic/2553/26/26_2010YEAR.pdf

[2554, 9 มิถุนายน].

จินตนา บุญบงการ และณัฐกฤษณ์ เขจรนันท์. (2548). *การจัดการเชิงกลยุทธ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

จินตนา สุนทรารธรรม และคณะ. (2531). *รายงานการวิจัยการศึกษาปัญหาของธุรกิจขนาดย่อมและการประกอบการในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชลยีน หงส์ไพศาลวิวัฒน์. (2539). *คุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจการผลิต การจัดจำหน่าย และการบริการ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชिरารุช ศรีกาญจนา. (2548). *แนวทางการพัฒนาบริษัทสตาร์ทอัพ จำกัด อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชูเกียรติ จากใจชน. (2546). *การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของธุรกิจขนาดย่อม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

दनัย เทียมพุด. (2531). ความเป็นผู้ประกอบการ. *วารสารธุรกิจการค้า*, 2(9), หน้า 67- 72.

เดโช ธนโชคจินดา. (2550). *ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและย่อมในโครงการสร้างผู้ประกอบการใหม่*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาความสามารถทางการแข่งขันเชิงอุตสาหกรรม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

ธนวรรณ แสงสุวรรณ และคณะ. (2547). *การจัดการการตลาด* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ธีรยุทธ วัฒนาสุภโชค. (2542). Entrepreneurship: ฤาจะเป็นฟางเส้นสุดท้ายต่อระบบเศรษฐกิจไทย.

จุฬาลงกรณ์วารสาร, 12(45), หน้า 65-75.

- นราเขต ยิ้มสุข. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้ประกอบการกับความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม: กรณีศึกษาธุรกิจไม้ดอกไม้ประดับ ในอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นวรรตน์ ชนาพรรณ. (2550). **การศึกษากลยุทธ์ในการดำเนินงาน ภูมิความรู้ความชำนาญ เชาว์เชิงปฏิบัติและความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารแช่แข็งกลุ่มผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพ็ญจันทร์ ตันติวิมลขจร. (2552). **ปัจจัยความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม: กรณีศึกษาเขตพื้นที่ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- ภาณี อุบลศรี. (2546). **การเปรียบเทียบลักษณะความเป็นผู้ประกอบการและวิธีการจัดการระหว่างผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จสูงและต่ำในการดำเนินธุรกิจการค้าและบริการขนาดย่อมและขนาดกลางในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภาสกร แซ่มประเสริฐ. (2545). **การเปรียบเทียบภูมิหลังและลักษณะความเป็นผู้ประกอบการระหว่างผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จสูงและต่ำในการดำเนินกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลางในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรรณิ์ สุนทรวาวัฒน์. (2548). **ทัศนคติในการเลือกใช้บริการห้างวัสดุก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร**. การค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริการ, วิทยาลัยนวัตกรรมการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีสง่า วรรณสุต และสาโรช บัวศรี. (2521). **การศึกษาเพื่อการทำงานและอาชีพ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรพล เพิ่มผล. (2532). **ลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษาคณะวิชาวิทยาการจัดการในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพิกา ไกรฤกษ์. (2531). **มนุษย์สัมพันธ์ในโรงงาน**. กรุงเทพฯ: เอช เอนการพิมพ์.
- อาทิตย์ วุฒิกะโร. (2527, มกราคม). **ท่านมีลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ (ที่ประสบความสำเร็จ) เพียงใด**. *วารสารอุตสาหกรรมสาร*, 1, หน้า 21- 31.

- Collins, O., & Moore, D. G. (1970). *The organization makers: A behavioral study of independent entrepreneurs*. New York: Appleton-Century-Crofts.
- Frese, Michael. (2000). *Success and failure of microbusiness owners in Africa: A psychological approach*. Westport, CT: Quorum Book.
- Hodgetts, Richard M., & Kuratko, Donald F. (1989). *Effective small business management*. San Diego, Harcourt Brace Jovanovich.
- Zimmerer, Thomas W., & Scarborough, Norman M. (1996). *Entrepreneurship and new venture formation*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดาต่อความสามารถของมารดา
ในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด

**EFFECTS OF THE MATERNAL EMPOWERMENT PROMOTION PROGRAM
ON MATERNAL ABILITY TO TAKE CARE FOR VERY LOW BIRTH WEIGHT
NEWBORN IN A NEWBORN INTENSIVE CARE UNIT**

รุ่งนพนันท์ เขียวสุประเสริฐ*

Rungnobphanan Keawsuprasert

รองศาสตราจารย์ ดร. นุจรี ไชยมงคล**

Assoc.Prof. Nujjaree Chaimongkol, Ph.D.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุณี พงศ์จตุรวิทย์***

Asst.Prof. Yunee Pongjaturawit, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลของ โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดาต่อความสามารถของมารดาในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด และเปรียบเทียบความสามารถระหว่างก่อนและหลัง ได้รับ โปรแกรม กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก (น้อยกว่า 1,500 กรัม) ที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด โรงพยาบาลชลบุรี จำนวน 14 ราย เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดารายบุคคล คู่มือทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก และแบบสอบถามความสามารถของมารดาในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังได้รับ โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดา มีความสามารถในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิดดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งคะแนนโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการให้อาหาร ด้านการทำความสะอาดร่างกาย ด้านการขับถ่าย ด้านการนอนหลับ ด้านการปกป้องคุ้มครอง และด้านการส่งเสริมพัฒนาการ แสดงให้เห็นว่าพยาบาลที่ให้การดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากควรส่งเสริมให้มารดามีพลังอำนาจในตนเอง และส่งเสริมให้

* นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการพยาบาลเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการพยาบาลเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มารดาที่มีความสามารถในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด ซึ่งส่งผลให้มารดา มีความเชื่อมั่นในความสามารถ และมีพฤติกรรมการดูแลทารกน้ำหนักน้อยมากที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมให้ทารกมีการเจริญเติบโต และพัฒนาการที่เหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ: โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดา, ความสามารถของมารดา, ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก

ABSTRACT

The purpose of this research was to examine the effects of maternal empowerment program on maternal ability to care of very low birth weight newborns in a newborn intensive care unit and compare the ability between before and after the program application. The sample included 14 mothers of very low birth weight newborns (< 1,500 grams.) admitted in a Newborn Intensive Care Unit (NICU) at Chonburi Hospital, Thailand. Research instruments consisted of the maternal empowerment program for taking care of very low birth weight newborns, the demographic questionnaire and the scale of maternal ability to care for very low birth weight newborns. Results revealed that after receiving the maternal empowerment program, the mothers had significant ability to care for very low birth weight newborns better than before receiving the program for both the total score and all its subscales. There were maternal ability to provide feeding general hygiene caring for excretion sleeping protection and promote development. These findings suggested that nurses who were responsible for taking care of very low birth weight newborns should enhance and strengthen mother's empowerment and ability to care for their very low birth weight newborns. As a result, maternal ability and behavior of caring for very low birth weight newborns would be appropriated. Additionally, further growth and development of the newborn babies would be promoted correctly.

Keywords: maternal empowerment program. maternal ability. very low birth weight newborn.

บทนำ

ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก หมายถึง ทารกที่มีน้ำหนักแรกเกิดน้อยกว่า 1,500 กรัม (สรายุทธ สุภาพรรณชาติ, 2540; Carlo, 2011) ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการแพทย์ในการดูแลทารกแรกเกิดทำให้ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากมีอัตราการตายลดลงมาก (Tsou & Tsao, 2003) จากรายงานการรอดชีวิตของทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากในโรงพยาบาลชลบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2552 ถึง 2554 พบว่า มีอัตราการรอดชีวิตร้อยละ 80.62, 85.40 และ 89.49 ตามลำดับ (เวชระเบียนหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด โรงพยาบาลชลบุรี) และพบว่าทารกกลุ่มนี้มีอัตราการเจ็บป่วยสูงกว่าทารกปกติ (วาริชา เจนจินดาชัย, 2550) เนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย ลักษณะทางร่างกายที่มีความแตกต่างจากทารกปกติ และการดูแลรักษาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากเป็นประสบการณ์แปลกใหม่ของมารดา ส่งผลให้มารดาเกิดความวิตกกังวล กลัวรู้สึกไม่แน่นอนเกี่ยวกับอาการ ความ

ปลอดภัยของทารก และภาวะแทรกซ้อนภายหลังการรักษา (Hummel, 2003; Whitfield, 2003) นอกจากนี้มารดาและทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยต้องถูกแยกออกจากกันทันที มารดาขาดโอกาสในการเรียนรู้ และฝึกทักษะในการเลี้ยงดูทารก (เกรียงศักดิ์ จิระแพทย์, 2550; นฤมล ชีระรังสิกุล, 2545) มารดาจะขาดความมั่นใจหรือไม่แน่ใจว่าจะเลี้ยงดูทารกได้ (จิระเนาว์ ทศศรี, 2545) ความเครียด และความวิตกกังวลในมารดาส่งผลต่อความสามารถในการรับข้อมูล การตัดสินใจ และการสรุปรวบรวมความคิด ทำให้มารดารู้สึกไม่มั่นใจในการดูแลบุตร รู้สึกล้มเหลวในบทบาทหน้าที่การเป็นมารดา รู้สึกสิ้นหวัง สูญเสียพลังอำนาจในตนเอง ขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (McGrath, 2007) ต้องการการสนับสนุนด้านข้อมูล การยอมรับการทำบทบาทหน้าที่การเป็นมารดา และการมีส่วนร่วมในการดูแลบุตรเท่าที่จะสามารถทำได้ (Kenner Eller, 2010) นอกจากนี้ยัง พบว่า การตอบสนองความต้องการของมารดาที่ไม่เหมาะสม ไม่ตรงกับความต้องการของมารดา จะทำให้มารดาหมกมุ่นในปัญหาและเกิดความเครียดมากขึ้น (จุฑารัตน์ มีสุขโข, 2540) ส่งผลกระทบต่อความมั่นใจในการเลี้ยงดูทารกและไม่กล้าให้การดูแลทารกแรกเกิด น้ำหนักน้อยมากซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการทอดทิ้งบุตร ปล่อยปละละเลย หรือทำร้ายร่างกายบุตรในอนาคต (นฤมล ชีระรังสิกุล, 2545)

การเสริมสร้างพลังอำนาจมารดาในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก เป็นวิธีการที่ช่วยให้มารดารับรู้พลังอำนาจของตนเอง มีความเชื่อมั่น มั่นใจ และมีความสามารถในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ลดความกลัว ความเครียด และความวิตกกังวล (ปาริชาติ บัวหลวง, 2552; Melnyk et al., 2006) สร้างความเชื่อมั่น มั่นใจในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากให้กับมารดา และจากการศึกษาที่ผ่านมาได้มีการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดาทารกเกิดก่อนกำหนดที่มีน้ำหนักมากกว่า 1,500 กรัม และเริ่มกระทำเมื่อทารกเตรียมตัวกลับบ้าน แต่ไม่พบว่า มีการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากที่มุ่งเน้นให้มารดามีความสามารถในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากขณะอยู่ในโรงพยาบาล ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดาต่อความสามารถของมารดาในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการให้การดูแลมารดาและทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก ส่งเสริมให้มารดามีความสามารถในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทารกมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สมวัย

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยนี้ใช้แนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจของ Gibson (1995) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการทางสังคมที่แสดงให้เห็นคุณค่าและการยอมรับ การส่งเสริมพัฒนาและการสร้างความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง รวมถึงความสามารถในการใช้แหล่งทรัพยากรที่จำเป็นในการควบคุมชีวิตตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นใจในตนเอง และรู้สึกว่าตนเองมีพลังอำนาจ สามารถควบคุมความเป็นอยู่หรือชีวิตตนเองได้ โดยมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การค้นพบสภาพการณ์จริง (discovering reality) เป็นการรับรู้ ทำความเข้าใจ และยอมรับเหตุการณ์และสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ในขั้นตอนนี้บุคคลจะมีการตอบสนอง 3 ด้านคือ การตอบสนองด้านอารมณ์ (emotional) การตอบสนองทางการคิดรู้ (cognitive) และการตอบสนองทางพฤติกรรม (behavioral)
2. การสะท้อนความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical reflection) เป็นการทบทวนเหตุการณ์สถานการณ์อย่างรอบคอบ เพื่อการตัดสินใจและจัดการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม เป็นการฝึกทักษะในการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ การแสวงหาทางเลือก
3. การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมและลงมือปฏิบัติ (taking charge) การที่มารดาจะมีทางเลือกได้หลายวิธีนั้นขึ้นอยู่กับ การแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาของมารดาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแพทย์พยาบาล หรือบุคคลอื่น ๆ ช่วยในการประกอบการตัดสินใจ และเลือกปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม เกิดการยอมรับตนเอง
4. การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ (holding on) เมื่อบุคคลนำวิธีที่เลือกใช้ไปปฏิบัติแล้วเกิดประสิทธิภาพ หรือประสบผลสำเร็จ บุคคลจะรู้สึกมั่นใจ มีพลังอำนาจ มีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดาโดยการเปรียบเทียบความสามารถของมารดาในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากขณะอยู่ในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด ระหว่างก่อนและหลังการได้รับโปรแกรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นแบบก่อนทดลอง (pre-experimental research design) แบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลัง (one group pretest-posttest design) กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 14 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดา ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยใช้แนวคิดของ Gibson (1995) และคู่มือทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะทั่วไป การดูแล ปัญหาและอาการผิดปกติที่พบได้บ่อย และเกณฑ์ในการจำหน่ายทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากออกจากโรงพยาบาล 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของมารดา และแบบสอบถามความสามารถของมารดาในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนการทดลองให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความสามารถของมารดาในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก หลังจากนั้นแจกคู่มือทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก และจัดกิจกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ จำนวน 8 ครั้ง ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 จัดกิจกรรมทั้งหมด 3 ครั้ง ในวันที่ 1, 2 และ 5 ดำเนินการขั้นตอนที่ 1 การค้นพบสภาพการณ์จริง และขั้นตอนที่ 2 การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ

สัปดาห์ที่ 2 และ 3 จัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ในวันที่ 9, 12, 16 และ 19 ดำเนินการขั้นตอนที่ 3 การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม และลงมือปฏิบัติ

สัปดาห์ที่ 4 วันที่ 23 ดำเนินการขั้นตอนที่ 4 การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติ เมื่อสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความสามารถของมารดาในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้อมูลส่วนบุคคลใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัย การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถของมารดาในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดา ใช้สถิติทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Wilcoxon signed ranks test)

ผลการวิจัย

1. มารดาของทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก อายุเฉลี่ย 26.43 ปี ($SD = 7.82$, range = 16-37) สถานภาพสมรส คู่ จำนวน 12 คน (ร้อยละ 85.7) จบการศึกษาระดับต่ำกว่าอนุปริญญา จำนวน 9 คน (ร้อยละ 64.3) กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นแม่บ้าน จำนวน 6 คน (ร้อยละ 42.9) รองลงมาอาชีพรับจ้าง 5 คน (ร้อยละ 35.7) ส่วนมากมีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยมากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน จำนวน 6 คน (ร้อยละ 42.9) รองลงมามีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยน้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 4 คน (ร้อยละ 28.6) และกลุ่มตัวอย่างไม่มีประสบการณ์ในการดูแลทารกแรกเกิดมาก่อน จำนวน 9 คน (ร้อยละ 64.3)

ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 14 คน ส่วนมากเป็นทารกเพศชาย จำนวน 8 คน (ร้อยละ 57.1) คลอดทางช่องคลอด จำนวน 10 คน (ร้อยละ 71.4) ทารกส่วนมากเกิดที่โรงพยาบาลชลบุรี จำนวน 12 คน (ร้อยละ 85.7) เป็นบุตรคนแรก จำนวน 8 คน (ร้อยละ 57.1) อายุครรภ์มารดาเมื่อแรกเกิด เฉลี่ย 29.5 สัปดาห์ ($SD = 1.60$) น้ำหนักแรกเกิดเฉลี่ย 1,099 กรัม ($SD = 171.08$) คะแนน Apgar score ที่ 1 นาทีเฉลี่ย 7.21 คะแนน ($SD = 1.93$) และที่ 5 นาทีเฉลี่ย 8.79 ($SD = 0.90$)

2. เปรียบเทียบความสามารถของมารดาในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิดระหว่างก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดา พบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ มารดามีความสามารถในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z=3.23$, $p<.001$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลัง

อำนาจมารดามีความสามารถในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากในหอผู้ป่วยหนักเด็กมาก่อนได้รับโปรแกรมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ ด้านการให้อาหาร ($Z=3.08, p<.01$) ด้านการทำความสะอาดร่างกาย ($Z=3.20, p<.001$) ด้านการจับถ่าย ($Z=3.07, p<.01$) ด้านการนอนหลับ ($Z=3.18, p<.001$) ด้านการปกป้องคุ้มครอง ($Z=2.97, p<.01$) และด้านการส่งเสริมพัฒนาการ ($Z=3.07, p<.01$)

อภิปรายผลการวิจัย

ภายหลังได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากมีความสามารถในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจที่จัดขึ้นภายใต้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของ Gibson (1995) ซึ่งประกอบไปด้วย การสร้างสัมพันธภาพระหว่างมารดาและผู้วิจัย การแสดงท่าทีที่เป็นมิตร เต็มใจและยินดีที่จะให้การช่วยเหลือ ทำให้มารดาเกิดความไว้วางใจ และยอมเปิดเผยข้อมูล พร้อมทั้งปัญหาในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก ผู้วิจัยเพิ่มเติมความรู้ในส่วนที่มารดาขาด สะท้อนคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้มารดาตลอดเวลา มีการแจกคู่มือทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากเพื่อให้มารดาได้กลับไปศึกษาเพิ่มเติม และใช้เป็นแนวทางในการเลือกปฏิบัติดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากขณะอยู่ในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิดร่วมกับทีมสุขภาพ เมื่อมารดาได้ลงมือปฏิบัติแล้วพบปัญหา ผู้วิจัยและมารดาช่วยกันประเมินปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ทำให้มารดารู้สึกภาคภูมิใจที่มีส่วนในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก ได้แสดงบทบาทของตนอย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งผู้วิจัยมีการเสริมแรงบวกด้วยการชมเชย แนะนำ ให้กำลังใจ ทำให้มารดายังคงไว้ซึ่งการปฏิบัติดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากต่อไป เมื่อมารดารับรู้ถึงความสำเร็จในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก ได้รับการยอมรับจากทีมสุขภาพ ทำให้มารดามีความมั่นใจในการปฏิบัติที่ต่อเนื่อง มีการพัฒนาการดูแล แสวงหาข้อมูลได้อย่างเหมาะสม และภาคภูมิใจในตนเอง มารดาจะให้การดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ กัทราวดี ชัยงาม, มณีรัตน์ ภาคฐป และนุจรีย์ ไชยมงคล (2554) ที่ได้ศึกษาผลของใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมของมารดาในการดูแลทารกเกิดก่อนกำหนด พบว่า มารดากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ ปารีชาติ บัวหลวง (2552) ซึ่งได้ศึกษาผลของการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดาต่อความเครียดและการแสดงบทบาทมารดาทารกแรกเกิดก่อนกำหนดที่มีภาวะวิกฤต พบว่า มารดากลุ่มทดลองมีความเครียดน้อยกว่า และสามารถแสดงบทบาทการเป็นมารดาได้มากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Melnyk et al. (2006) ซึ่งได้ศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดาทารกเกิดก่อนกำหนดที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด พบว่า มารดาที่ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจมีความเชื่อมั่น มั่นใจ และสามารถให้การดูแลทารกเกิดก่อนกำหนดหลังจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลเหมาะสมกว่ามารดากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การนำแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของ Gibson (1995) มาประยุกต์ใช้ในโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ

มารดาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก ทำให้มารดามีความสามารถในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิดสูงขึ้น ซึ่งจะช่วยให้มารดาสามารถให้การดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

1.1 พยาบาลที่ให้การดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมาก ควรจัดให้มีการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดา เพื่อให้มารดาสามารถดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากขณะอยู่ในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิดได้

1.2 ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายในการเสริมสร้างพลังอำนาจมารดาในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากตั้งแต่แรกรับเข้ารักษาในหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด เพื่อส่งเสริมให้มารดามีส่วนร่วม และมีความสามารถในการดูแลทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมากได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2. ด้านการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยซ้ำและเพิ่มเติม โดยมีการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน และลดข้อจำกัดการวิจัย ได้แก่ การออกแบบวิจัยแบบ 2 กลุ่ม ที่มีทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น และใช้สถิติ parametric ในการทดสอบที่จะสามารถอ้างอิงได้ชัดเจนมากขึ้น

2.2 ควรมีการติดตามผลระยะยาว วัดผลเป็นระยะ และมีการวัดผลหลังจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล และเพิ่มตัวแปรตามอื่นที่เกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ จีระแพทย์. (2550). หลักการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด. ใน ชาญชัย วันทนาศิริ, วิทยา ฤทธิพันธ์,

ปราโมทย์ ไพรสุวรรณ และสุนทร ฮื่อเผ่าพันธุ์ (บรรณาธิการ), *เวชศาสตร์ปริกำเนิด* (หน้า 79–86).

กรุงเทพฯ: ยูเนียนครีเอชั่น.

จิรเนาว์ ทศศรี. (2545). *การพยาบาลมารดาคลอดก่อนกำหนด*. สงขลา: โรงพิมพ์خانเมืองการพิมพ์.

จุฑารัตน์ มีสุขโข. (2540). *ความต้องการข้อมูลและการช่วยเหลือสนับสนุนของมารดาทารกคลอดก่อนกำหนด*.

วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเด็ก, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นฤมล ชีระรังสิกุล. (2545). *การพยาบาลทารกคลอดก่อนกำหนด*. กรุงเทพฯ: พีเพรส.

ปาริชาติ บัวหลวง. (2552). *ผลของการสร้างเสริมพลังอำนาจของมารดาต่อความเครียดและการแสดงบทบาท*

มารดาในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดที่มีภาวะวิกฤต. รายงานการศึกษาอิสระพยาบาลศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพเด็ก, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ภัทราวดี ชัยงาม, มณีรัตน์ ภาณุรูป และนุจรีย์ ไชยมงคล. (2554). ผลของการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อพฤติกรรมของมารดาในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 19 (ฉบับเพิ่มเติม 1), หน้า 23-34.
- โรงพยาบาลชลบุรี. (2554). *เวชระเบียนหอผู้ป่วยหนักทารกแรกเกิด โรงพยาบาลชลบุรี*. ชลบุรี: โรงพยาบาลชลบุรี.
- วาริษา เชนจินดามัย. (2550). ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย. ใน ประยงค์ เวชวิชสนอง และวณพร อนันตเสวี (บรรณาธิการ), *กุมารเวชศาสตร์ทั่วไป* (หน้า 427-446). สงขลา: โรงพิมพ์ชานเมืองการพิมพ์.
- สรายุทธ สุภาพรรณชาติ. (2540). ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย. ใน วันดี วราวิทย์, ประพุทธ ศิริปัญญ, และสุรางค์ เจียมจรรยา (บรรณาธิการ), *ตำรากุมารเวชศาสตร์* (หน้า 18-22). กรุงเทพฯ: โฮลิสติกพับลิชซิ่ง.
- Carlo, W. A. (2011). The fetus and the neonatal infants. In R. M. Kliegman, & B. F. Stanton (Eds.), *Nelson textbook of pediatrics* (19th ed.) (pp. 552-564). Philadelphia, PA: Elsevier/Saunders.
- Gibson, G. H. (1995). The process of empower in mother of chronically ill children. *Journal of Advanced Nursing*, 21(6), pp. 1201-1210.
- Hummel, P. (2003). Parenting the high-risk infant. *Newborn and Infant Nursing Reviews*, 3(3), pp. 88-92.
- Kenner, C., & Eller, S. (2010). Postdischarge care of the newborn and infant. In C. Kenner, & J. W. Lott (Eds.), *Comprehensive neonatal care: An interdisciplinary approach* (4th ed.) (pp. 511-554). St. Louis, MO: Saunders.
- McGrath, J. M. (2007). Family: Essential partner in care. In C. Kenner, & J. W. Lott (Eds.), *Comprehensive neonatal care: An interdisciplinary approach* (4th ed.) (pp. 491-509). St. Louis, MO: Saunders.
- Melnyk, B. M., Feinstein, N. F., Gillis, L. A., Fairbanks, E., Crean, H. F., Sinkin, R. A., et al. (2006). Reducing premature infants' length of stay and improving parents' mental health outcomes with the creating opportunities for parent empowerment (COPE) neonatal intensive care program: A randomized, controlled trial. *Pediatrics*, 118(5), pp. 1414-1427.
- Tsou, K. L., & Tsao, P. N. (2003). The morbidity and survival of very low-birth-weight infants in Taiwan. *Acta Paediatr Taiwan*, 44(6), pp. 349 – 355.
- Whitfield, M. F. (2003). Psychosocial effects of intensive care on infant and families after discharge. *Seminars in Neonatology*, 8(2), pp. 185-193.

การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจรับซื้อของเก่าในสังคระบบการค้า
**THE BUSINESS ADJUSTMENT FOR SURVIVAL OF SOLID WASTE
MATERIALS BUSINESS IN TRADING SYSTEM**

วันวิสา ทองลา*

Wanwisa Tongla

ดร. ธนินทร์ฐ รัตนพงษ์ภิญโญ**

Taninrat Rattanapongpinyo, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์และวิธีการประกอบธุรกิจรับซื้อของเก่าในเรื่องของวิธีการซื้อขายของเก่า แหล่งที่มาของของเก่า และราคาซื้อขายในตลาด 2) ศึกษาการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของการทำธุรกิจรับซื้อของเก่าในด้านการบริหารจัดการภายในองค์กร การปรับตัวในสภาวะต้นทุนผันผวน และการปรับตัวกับความต้องการของลูกค้า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ธุรกิจดำรงและอยู่รอดต่อไป เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ระดับลึก (in-depth interview) ผู้ประกอบการธุรกิจรับซื้อของเก่าในเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร จำนวน 14 ราย และสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยการเข้าไปอยู่และปฏิบัติตนเป็นพนักงานในร้านรับซื้อของเก่า พบว่า 1) สถานการณ์และวิธีการประกอบธุรกิจ ประกอบด้วย แหล่งที่มาของของเก่าจาก 2 แหล่ง ได้แก่ กลุ่มรถซาเล้ง/รถรับซื้อของเก่า และการรับเหมาจากโรงงาน หรือการประมูลจากหน่วยงานราชการ วิธีการรับซื้อของเก่า เมื่อร้านรับซื้อของเก่าจากแหล่งที่มา จากนั้นก็นำของเก่าต่าง ๆ แยกประเภทแล้วนำไปขายต่อแก่โรงงานแปรรูปขนาดใหญ่ มีการกำหนดราคาซื้อขายของเก่าที่เหมาะสม โดยอาจอ้างอิงจากราคารับซื้อของผู้ประกอบการรายใหญ่ 2) การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของการทำธุรกิจ 3 ด้าน คือ การปรับตัวในสภาวะต้นทุนผันผวนคือ ผู้ประกอบการธุรกิจรับซื้อของเก่ามีการรับรู้อาณาเขตในตลาดจากผู้ประกอบการรายใหญ่หรือจากร้านค้าของเก่ารายอื่น หรือจากข่าวเศรษฐกิจ เพื่อมาประเมินต้นทุนไว้ล่วงหน้า การปรับตัวกับลูกค้า เรื่องการแจ้งข่าวสารเรื่องราคา การทำป้ายบอกทางเพื่อบอกตำแหน่งที่ตั้งของบริษัท และการทำไควตาคินค้า เพื่อสร้าง

* กรรมการผู้จัดการร้านสมจิตรค้าของเก่า

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แรงจูงใจให้กับลูกค้า และการปรับตัวด้านการบริหารบุคลากรในองค์กรคือ การให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าในการทำงาน สวัสดิการต่างๆ การฝึกอบรมพนักงานเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การควบคุมกฎระเบียบในการทำงานและการสร้างความไว้วางใจแก่พนักงาน เพื่อให้พนักงานในองค์กรเกิดความผูกพันแก่องค์กร

คำสำคัญ: การปรับตัวของธุรกิจ, ความอยู่รอดของธุรกิจ, ธุรกิจรับซื้อของเก่า

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the situation and business operation of solid waste materials business consisting of trading methods, source of solid waste materials and market price, and to study business adjustment in this business in terms of management within the organization, adjustment costs, and adaptation to customer needs from past to present. The data of this qualitative phenomenological research were collected by in-depth interviews with 14 entrepreneurs in this business in Ratburana, Bangkok and participatory observation in solid waste stores.

It was found that the situation and business operation included two sources - Zaleng car and antique truck groups, and construction by the factory or auction from government offices. When buying solid waste materials from all sources, they put materials in a separate category sold to large processing plants. The purchasing price, based on that of the major operators, was reasonable. Business adjustment in solid waste materials business included adjustment costs by perceived price in market from the major operators, other antique shops, and economic news to estimate in advance. Adaptation to customers on price updates, a sign to locate the company, and product quota was done to attract the customers. The adaptive personnel management in the organization gave worthy rewards. Welfares, staff training on relevant business, work regulation control, trust building created positive organizational ties.

Keywords: business adjustment. survival of business. solid waste materials business.

บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศไทยเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่ง นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้น ปริมาณการบริโภคเพิ่มขึ้น ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นด้วย โดยปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากชุมชนทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2551 มีปริมาณ 15.03 ล้านตันต่อปี หรือวันละ 41.064 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2550 ประมาณ 0.26 ล้านตัน ประกอบด้วย กระดาษ พลาสติก แก้ว โลหะ ไม้ ผ้า ยางและหนัง เศษอาหาร อินทรีย์สาร และอื่น ๆ (กรมควบคุมมลพิษ, 2552)

จากสถานการณ์ขยะมูลฝอยจึงก่อให้เกิดนโยบายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยขยะอินทรีย์ส่วนใหญ่เกิดจากครัวเรือน ตลาด

ห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร และ โรงแรม สามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นอาหารเลี้ยงสัตว์ ทำปุ๋ยหมัก ก๊าซชีวภาพ และพลังงานทดแทน ใช้เทคโนโลยีผสมผสานหลายวิธีตามหลัก 3Rs ตั้งแต่การควบคุมอัตราการเกิดขยะให้ลดน้อยลง (reduce) การนำขยะไปแปรรูป (recycle) และการนำขยะกลับไปใช้ซ้ำ (reuse) ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการนำขยะไปแปรรูป มีกระบวนการตั้งแต่การรับซื้อคือ กลุ่มธุรกิจขี้เล้งและรถรับซื้อของเก่า ทำหน้าที่เก็บและรับซื้อของเก่าตามบ้านเรือน ชุมชน ร้านค้า หรือสถานประกอบการ เพื่อรวบรวมส่งต่อไปยังร้านรับซื้อของเก่าเป็นธุรกิจที่มีการดำเนินกิจการมาเป็นเวลาช้านานแล้ว โดยได้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการรวบรวมวัสดุเหลือใช้จากการอุปโภคบริโภค แต่ยังคงมีคุณค่าสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ธุรกิจรับซื้อของเก่าในปัจจุบันได้มีการพัฒนาทั้งในเรื่องการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ให้เกิดความเหมาะสมในการผลิต การเรียนรู้และการสร้างตลาด จนกลายเป็นโมเดลธุรกิจใหม่ที่ได้มาตรฐานระดับสากล คำนี้ถึงสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ธุรกิจมีการเติบโตได้แบบยั่งยืน มีความยืดหยุ่นสูง รวมไปถึงการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมชุมชน มีการดำเนินกิจกรรมทุกรูปแบบเพื่อรณรงค์ปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการทำธุรกิจ

จากการสำรวจข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษในปี พ.ศ. 2550 พบว่า มีร้านรับซื้อของเก่าประเภทอื่น ๆ เช่น รถจักรยานยนต์ ไม้เรื่อนเก่า ขวด เศษเหล็ก จำนวน 10,200 ร้าน แยกตามภูมิภาคได้ ดังนี้ กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีร้านรับซื้อของเก่าสูงสุด จำนวน 3,060 ร้าน รองลงมาเป็นภาคกลางและภาคตะวันออก จำนวน 1,632 ร้าน ภาคใต้มีร้านรับซื้อของเก่าน้อยที่สุด จำนวน 816 ร้าน และมีแนวโน้มเปิดกิจการเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ทำให้เกิดการแข่งขันกันมากขึ้น เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ใช้เงินลงทุนไม่สูง การบริหารเงินเป็นเงินสด และมีกิจการเป็นส่วนตัว จึงทำให้มีคนสนใจเปิดธุรกิจนี้มาก ผู้ประกอบการแต่ละรายต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ เช่น การปรับตัวกับราคาตลาดของเก่า การบริหารจัดการภายในองค์กร การบริหารความต้องการของลูกค้า การปรับตัวเมื่อประสบกับปัญหาต่าง ๆ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของคนในกลุ่มธุรกิจรับซื้อของเก่ามีความสนใจในเรื่องการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจรับซื้อของเก่าในสังคมระบบการค้า เพื่อที่จะนำข้อมูลและผลที่ได้ไปเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจประกอบธุรกิจรับซื้อของเก่าต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research methodology) ที่เรียกว่า การวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา (phenomenological research) เน้นการวิเคราะห์และตีความเพื่อความเข้าใจความหมายของปรากฏการณ์ของประสบการณ์ที่บุคคลได้ประสบ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้ประกอบการธุรกิจรับซื้อของเก่าในเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร จำนวน 14 ราย ศึกษาการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจรับซื้อของเก่า โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) และใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย เริ่มจากวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2554 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2554

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (triangulation) คือ 1) ตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) 2) ตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (theory triangulation) แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาตีความ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแตกข้อมูลทั้งหมดออกเป็นย่อย ๆ ตามความหมายที่ปรากฏอยู่แต่ละส่วน คัดแยกข้อมูลออกเป็นเรื่อง ๆ ซึ่งแต่ละส่วนของข้อมูลจะมีการให้ถูกนิยาม และสุดท้ายคือการสังเคราะห์โครงสร้าง (structural synthesis) เพื่อหาแก่นของประสบการณ์ทั้งหมด

ผลการวิจัย

สถานการณ์และวิธีการประกอบธุรกิจรับซื้อของเก่า แบ่งได้ 3 ส่วน ดังนี้

1. แหล่งที่มาของของเก่า มาจาก 2 แหล่ง ได้แก่ กลุ่มรถชาเล็งและรถรับซื้อของเก่า ทำหน้าที่เก็บและรับซื้อของเก่าตามบ้านเรือน ชุมชน ร้านค้า หรือสถานประกอบการต่าง ๆ และการรับเหมาจากโรงงาน หรือการประมูลจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อซื้อสินค้าจำนวนมาก ๆ หรือการรื้อถอนอาคารสำนักงาน เพื่อนำเศษวัสดุต่าง ๆ ไปแยกประเภท และส่งโรงงานขนาดใหญ่ต่อไป

2. วิธีการรับซื้อของเก่า เมื่อร้านรับซื้อของเก่าได้ของเก่าจากกลุ่มรถชาเล็ง รถรับซื้อของเก่า และการเหมาจากโรงงานหรือประมูลจากหน่วยงานราชการแล้ว จะนำของเก่าไปแยกประเภท ได้แก่ เหล็ก กระจาษ แก้ว พลาสติก โลหะมีค่าสูง และเครื่องใช้ไฟฟ้า/เครื่องใช้สำนักงาน แล้วนำไปขายต่อแก่โรงงานแปรรูปขนาดใหญ่ เช่น โรงงานพลาสติก โรงงานทำเหล็ก โรงทำกระจาษ โรงงานทำทองแดง เป็นต้น

3. ราคาซื้อขายของเก่า การกำหนดราคาซื้อที่เหมาะสม โดยอาจอ้างอิงจากราคาซื้อของผู้ประกอบการรายใหญ่ เช่น สำนักอุตสาหกรรมเพิ่มมูลค่า กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ หรือบริษัท วงษ์พาณิชย์ จำกัด หรืออาจคำนวณจากราคาขายของวัสดุที่จะสามารถจำหน่ายได้หลังจากการคัดแยกประเภท หักต้นทุนในการบริหารจัดการและกำไรที่คาดหวัง ทั้งนี้ราคาซื้อจะแปรผันกับชนิดและประเภทของขยะ หากลูกค้าสามารถคัดแยกประเภทขยะมาแล้ว ราคาซื้อจะสูงกว่ากรณีที่ลูกค้านำขยะแบบกะประเภทมาจำหน่าย

การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของการทำธุรกิจ สรุปได้ดังนี้

1. การปรับตัวในสภาวะต้นทุนผันผวน ผู้ประกอบธุรกิจรับซื้อของเก่ามีการรับรู้ราคากลางในตลาดจากสำนักอุตสาหกรรมเพิ่มมูลค่า และบริษัท วงษ์พาณิชย์ จำกัด มาประเมินราคาไว้ล่วงหน้า โดยศึกษาจากร้านค้าของเก่ารายอื่นและจากข่าวเศรษฐกิจ ถ้าแนวโน้มราคาของเก่าลดลง ทางร้านจะรีบขายของเก่าในร้าน เนื่องจากจะให้เกิดสถานะขาดทุน แล้วนำเงินเหล่านี้ไปซื้อของเก่าที่มีต้นทุนต่ำกว่า และในทางตรงกันข้ามหากแนวโน้มราคาของเก่าสูงขึ้น ทางร้านจะกักตุนของเก่าไว้จำนวนหนึ่งเพื่อนำของเก่าเหล่านั้นไปขายได้กำไรสูงสุด

2. การปรับตัวกับลูกค้า เนื่องจากปัจจุบันมีผู้เปิดธุรกิจรับซื้อของเก่าเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการแข่งขันมากขึ้น ผู้ประกอบการจึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับลูกค้า โดยลูกค้าของร้านรับซื้อของเก่าส่วนใหญ่คือ รถชาเล็ง และรถรับซื้อของเก่า วิธีการปรับตัวคือ การแจ้งราคาซื้อให้ลูกค้าทราบผ่านทางโทรศัพท์หรือข้อความสำหรับ

ลูกค้าประจำ และการทำป้ายแจ้งภายในร้านรับซื้อของเก่าเพื่อให้ลูกค้าประจำและช่างได้รับรู้ราคาอีกด้วย รวมถึงสื่อสารกับลูกค้าถึงแหล่งที่มาของขยะ เพื่อป้องกันปัญหาแหล่งที่มาของขยะที่อาจได้มาจากการลักขโมย อีกแนวทางหนึ่งคือมีการจดบันทึกรายละเอียดของลูกค้าที่มาใช้บริการ เช่น มีการขอสำเนาบัตรประชาชนของผู้นำขยะมาจำหน่าย นอกจากนี้ทางร้านยังมีการทำเครดิตให้แก่ลูกค้า โดยการกำหนดโควตาของเก่าที่ต้องการ ซึ่งทำให้ราคารับซื้อมีมูลค่าสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีการปรับสถานที่ตั้ง ให้อยู่ในบริเวณที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีถนนตัดผ่าน มีป้ายบอกตำแหน่งสถานที่ตั้ง มีที่จอดรถสะดวก มีพื้นที่สำหรับขนถ่ายสินค้าที่ลูกค้านำมาจำหน่าย

3. การปรับตัวด้านการบริหารบุคลากรในองค์กร บุคลากรในธุรกิจรับซื้อของเก่าสามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วนได้แก่

- พนักงานส่วนสำนักงาน ซึ่งมีหน้าที่ติดต่อโดยตรงกับลูกค้า รวมถึงการดำเนินการด้านธุรการ และการบริหารงาน อาจต้องมีความรู้ความสามารถด้านงานเอกสารและด้านฐานข้อมูล
- พนักงานในส่วนโรงงานและคลังสินค้า มีหน้าที่ขนถ่าย จัดเก็บ และดูแลของเก่าที่ได้รับซื้อมา โดยพนักงานส่วนนี้จัดได้ว่าเป็นพนักงานที่ไม่ต้องอาศัยทักษะฝีมือเฉพาะด้าน อาจมีเพียงการเตรียมพร้อมให้พนักงานเข้าใจในระบบงานก่อนเริ่มปฏิบัติงาน อาจใช้รูปแบบการจ้างแบบรายวันได้
- หัวหน้างาน/ผู้จัดการ โรงงาน ทำหน้าที่หลักในการบริหารจัดการของเก่าที่รับซื้อมาให้เกิดความเป็นระเบียบ สามารถคำนวณต้นทุน ความคุ้มค่าในการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลาอย่างเหมาะสม รวมถึงมีความรู้ในด้านเครื่องมือเครื่องจักรที่ใช้ในสถานประกอบการ

วิธีการปรับตัวด้านการบริหารบุคลากรในองค์กรของพนักงานทั้ง 3 ส่วน คือ การให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าในการทำงาน สวัสดิการต่าง ๆ การฝึกอบรมพนักงานเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ เช่น วิธีการแยกประเภท ราคากลาง วิธีการใช้อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน การควบคุมกฎระเบียบในการทำงาน และการสร้างความไว้วางใจแก่พนักงาน เพื่อให้พนักงานในองค์กรเกิดความผูกพันแก่องค์กร และร่วมกันสร้างความสำเร็จให้แก่องค์กรต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในเชิงลึกในเรื่องของ สถานการณ์และวิธีการประกอบธุรกิจรับซื้อของเก่า นำไปเปรียบเทียบกับกระบวนการดำเนินงานของธุรกิจรับซื้อของเก่าเป็นห่วงโซ่อุปทาน สามารถสรุปได้ว่า

1. กิจกรรมต้นน้ำของธุรกิจคือ สื่อสารกับลูกค้าถึงแหล่งที่มาของขยะ เพื่อป้องกันปัญหาแหล่งที่มาของขยะที่อาจได้มาจากการลักขโมย อีกแนวทางหนึ่งคือมีการจดบันทึกรายละเอียดของลูกค้าที่มาใช้บริการ และการกำหนดราคาซื้อที่เหมาะสม
2. กิจกรรมหลักระหว่างการค้าดำเนินงาน ประกอบด้วยการค้าแยกประเภทของขยะที่รับซื้อ และจัดพื้นที่เก็บอย่างเหมาะสม โดยผู้ประกอบการอาจต้องหาบุคลากรที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีและด้านการคัดแยกประเภทของขยะ รวมถึงต้องศึกษาความต้องการของตลาดที่มีความต้องการวัสดุรีไซเคิลชนิดใด และประสานงานกับบริษัทผู้จัด

จำหน่ายเครื่องจักร เพื่อตรวจสอบสภาพการใช้งานของเครื่องจักร รวมถึงการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีความเหมาะสม มาใช้ในการดำเนินงาน

3. กิจกรรมปลายน้ำคือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ประกอบการ โดยแลกเปลี่ยนความรู้ในการบริหารจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการแลกเปลี่ยนฐานข้อมูลของลูกค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีผู้ประกอบการรับซื้อขยะเพียงบางประเภท สามารถเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับลูกค้าในการรับซื้อขยะที่หลากหลายประเภทมากขึ้น โดยอาศัยการประสานงานกับเครือข่ายผู้รับซื้อขยะ (กระทรวงพาณิชย์, 2552)

ผู้วิจัยสังเกตเห็นถึงเหตุผลในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจรับซื้อของเก่า เนื่องจากมีผู้ประกอบการสนใจประกอบธุรกิจประเภทนี้มากขึ้น ทำให้ผู้แข่งขันมากขึ้น ผู้ประกอบการต้องปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของลูกค้า โดยการนำกลยุทธ์ต่าง ๆ เข้ามาใช้กับธุรกิจ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า ซึ่งในกรณีนี้คือ การสร้างความเข้าใจเรื่องของประเภทและราคาของเก่า การกำหนดโควตาของเก่าที่ต้องการเพื่อให้ลูกค้าสนใจนำสินค้าเข้ามาขาย และการมีทำเลที่ตั้ง พร้อมป้ายบอกทางที่ดี ลูกค้าสามารถมองเห็นได้ง่าย นอกจากนี้ การปรับตัวให้เข้ากับบุคลากรภายในองค์กรก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินไปได้ โดยการให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า การฝึกอบรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน พร้อมกับการปลุกฝังให้บุคลากรเกิดความรักในองค์กร เพื่อให้ทุกคนตั้งใจทำงานเพื่อความสำเร็จแก่องค์กร และสิ่งที่สำคัญที่สุดของการปรับตัวในธุรกิจนี้คือ การปรับตัวเรื่องต้นทุน เนื่องจากราคาของเก่าผันผวนมาก ผู้ประกอบการต้องสามารถคำนวณและคาดคะเนราคาของเก่าว่าจะมีแนวโน้มเป็นเช่นไร จะได้ไม่เกิดปัญหาขาดทุนในการดำเนินงานและทำให้ธุรกิจอยู่รอดต่อไปได้

หลังจากผู้วิจัยวิเคราะห์เรื่องการปรับตัวของธุรกิจรับซื้อของเก่า สามารถสรุปปัจจัยแห่งความสำเร็จของธุรกิจรับซื้อของเก่าได้ ดังนี้

1. กลยุทธ์ในการดำเนินงาน ผู้ประกอบการในธุรกิจควรคำนึงถึงกลยุทธ์ที่จะเลือกในการดำเนินธุรกิจให้เหมาะสมว่าจุดแข็งของบริษัทคืออะไร

2. ทำเลที่ตั้ง เนื่องจากธุรกิจรับซื้อของเก่าต้องมีการเกี่ยวข้องกับการขนส่งของเก่าเป็นจำนวนมาก ทั้งในฝั่งต้นน้ำและปลายน้ำ เพื่อความสะดวกในการให้บริการลูกค้าและให้ลูกค้าสะดวกสบายในการมาใช้บริการ สถานที่ให้บริการควรอยู่ในบริเวณที่มีการคมนาคมสะดวก โดยอาจตั้งอยู่ใกล้แหล่งชุมชน หรือบนถนนสายหลัก ที่ลูกค้าสามารถเห็นได้สะดวก

3. ระบบการบริหารจัดการภายในองค์กรและการให้บริการอย่างเป็นระบบถือว่าเป็นจุดสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของการบริการ

4. ค่าบริการ สำหรับธุรกิจนี้จะอยู่ในรูปของราคารับซื้อของเก่า หากบริษัทมีการบริหารจัดการต้นทุนที่ดี ก็มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถรับซื้อของเก่าจากลูกค้าได้ในราคาสูง อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของบริษัทได้อีกด้วย อย่างไรก็ตามราคากลางของของเก่าในปัจจุบัน มักถูกกำหนดจากราคาของวัสดุนั้น ๆ ตามราคาในตลาดโลก ซึ่งจะมีเพียงบริษัทขนาดใหญ่ที่จะสามารถกำหนดราคารับซื้อได้ด้วยตนเอง

5. เทคโนโลยี มักไม่มีกระบวนการที่ซับซ้อน จะมีความแตกต่างบ้างในด้านการออกแบบเครื่องจักรในการ บด ย่อย หรืออัดวัสดุต่าง ๆ เท่านั้น ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจรับซื้อของเก่าจึงควรคำนึงถึงปัจจัยภายในและปัจจัย ภายนอกไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้ธุรกิจอยู่รอดและประสบความสำเร็จต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ประกอบการธุรกิจรับซื้อของเก่ายังขาดการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรคือ การแจ้งข่าวสารด้านราคา รายชื่อของลูกค้า ผู้ประกอบการควรมีการสื่อสารมากกว่านี้ โดยการแจ้งผ่านทางโทรศัพท์ อีเมลล์ ข้อความ หรือทำ กระดานแจ้งข่าวสารภายใน และการสื่อสารภายนอกองค์กรเรื่องการทำป้ายบอกทางที่ปัจจุบันลูกค้ามองเห็น ได้ไม่ ชัดเจน และการแจ้งข่าวสารเรื่องราคาของเก่ารายวัน โดยการทำป้ายแจ้ง หรือให้พนักงานโทรแจ้งลูกค้าประจำ
2. ปัจจุบันมีผู้ประกอบการธุรกิจรับซื้อของเก่าเพิ่มมากขึ้น และทำให้มีการแข่งขันด้านราคาเพื่อให้ลูกค้าสนใจนำ ของเก่าเข้ามาขายโดยการเสนอราคาที่สูงกว่า ทำให้ต้นทุนของผู้ประกอบการสูงขึ้น ส่งผลทำให้ธุรกิจอาจเกิดสภาวะ ขาดทุน ควรมีการจัดตั้งสมาคมธุรกิจรับซื้อของเก่า เพื่ออบรมการทำธุรกิจ และการกำหนดราคาที่เป็นมาตรฐาน เพื่อ หลีกเลี่ยงการแข่งขันด้านราคา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะธุรกิจรับซื้อของเก่าในเขตราชบุรีบูรณะเท่านั้น ควรมีการศึกษาในลักษณะเดียวกัน ในเขตอื่น ๆ ด้วย เนื่องจากมีผู้ประกอบการธุรกิจรับซื้อของเก่าเกิดขึ้นมากมายภายในประเทศไทย
2. การวิจัยนี้เป็นเรื่องการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจรับซื้อของเก่า ซึ่งศึกษาในกลุ่มธุรกิจซื้อมาขาย ไป ควรมีศึกษากลุ่มธุรกิจอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ธุรกิจประกันภัย ธุรกิจท่องเที่ยว หรือธุรกิจอุตสาหกรรม

บรรณานุกรม

กรมควบคุมมลพิษ. (2548). *แนวทางและข้อกำหนดเบื้องต้น การลดและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย*. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.

_____. (2551). *สรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยปี 2551* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

http://www.pcd.go.th/public/publications/print_report.cfm?task=report2551 [2554, 13 กรกฎาคม].

_____. (2552). *คู่มือสำหรับผู้ประกอบการกิจการรับซื้อของเก่า แนวปฏิบัติที่ดีในการป้องกันผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมสำหรับร้านรับซื้อของเก่า* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไคเร็กซ์แพลน.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). *คู่มือการจัดการขยะมูลฝอยและเทคโนโลยีการ แปรรูปขยะมูลฝอยให้เป็นพลังงานสำหรับท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.

กระทรวงพาณิชย์. (2552). *คู่มือธุรกิจบริการคัดแยกขยะเพื่อรีไซเคิล*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.

ชาย โพธิ์สิตา. (2547). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา
INFORMATION TECHNOLOGY COMPETENCIES DEVELOPMENT
PROGRAM FOR DEVELOPING PRATHOMSUKSA SCHOOL TEACHERS

สายสุรีย์พร เวหะชาติ*
Saisureeporn Wehachart

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา โดยมีกระบวนการวิจัย 5 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ (analysis) การออกแบบ (design) การพัฒนา (development) การนำไปใช้ (implementation) การประเมินผล (evaluation)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ประจำปีการศึกษา 2554 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 82 คน และกลุ่มตัวอย่างในการนำไปใช้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ประจำปีการศึกษา 2554 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา 2) แบบประเมินความรู้ (knowledge) 3) แบบประเมินทักษะ (skill) 4) แบบประเมินพหุคุณิษฐ์ (attribute) 5) แบบประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า 1) โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน วัตถุประสงค์ สร้างหลักสูตรการฝึกอบรม กำหนดกระบวนการฝึกอบรม ดำเนินการ ฝึกอบรม การประเมินผล สมรรถนะที่พึงประสงค์ และให้ข้อมูลป้อนกลับ 2) ผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินความรู้ (knowledge) และพหุคุณิษฐ์ (attribute) ก่อนการอบรมและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการประเมินทักษะ (skill) มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และค่าประสิทธิภาพของ

* นิติตปริญญาเอก สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา มีค่าประสิทธิภาพ 91.02/92.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดจึงสรุปได้ว่าโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาได้ต่อไป

คำสำคัญ: โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ, เทคโนโลยีสารสนเทศ, ครูประถมศึกษา

ABSTRACT

This research attempted to develop a program of competency development in information technology for primary school teachers, and to evaluate the proficiency of the program. The development of the program followed five stages of ADDIE Model procedures, which were Analysis, Design, Development, Implementation and Evaluation.

The subjects in this study were 82 primary school teachers in occupation and technology learning substance group in charge of levels one to six in the Academic Year of 2011 under Chonburi Primary Education Service Area Office 1. Forty of them volunteered to participate in this research. The research equipments were 1) information technology competencies development program for developing primary school teachers, 2) knowledge evaluation form, 3) skill evaluation form, 4) attribute evaluation form, and 5) teacher satisfaction evaluation form towards the program of competency development in information technology for primary school teachers.

The findings were as follows:

1. The program of competency development in information technology for primary school teachers comprised eight stages, which were basic information analysis, objective stipulation, creation of criteria of training curriculum, training procedure stipulation, training operation, course evaluation, desired competency stipulation, and output entering.

2. The results from efficiency evaluation in program of competency development in information technology for primary school teachers showed that mean score from the evaluation of knowledge and attribute before and after the training significantly statistically different at level of .05. Whereas the skill evaluation had a higher mean score than the stipulated criteria and the competency of program of competency development in information technology for primary school teacher was 91.02/92.50, which was also higher than the criteria. The teachers were satisfied with the program of competency development in information technology for primary school teachers at the highest level. It could conclude that the program of competency development in information technology for primary school

teachers had efficiency as stated in the criteria and could be implemented to develop in information technology for primary school teachers.

Keyword: competencies development program.

บทนำ

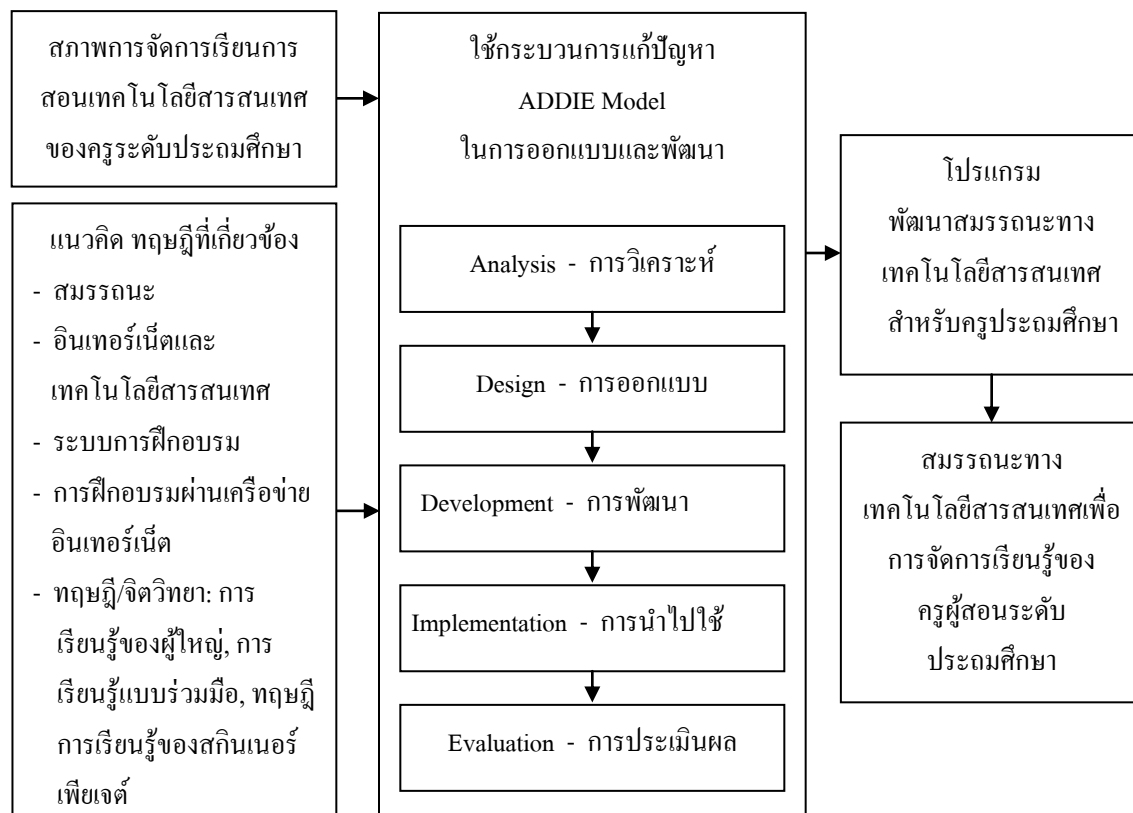
การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้การเรียนการสอนแพร่กระจายออกไปอย่างกว้างขวาง มุ่งตรงไปสู่ผู้เรียนโดยเข้าถึงผู้เรียนได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ การจัดการเรียนการสอนจึงปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการเพื่อให้ทันกับยุคสมัย ซึ่งการยึดติดกับหนังสือเรียนหรือความรู้จากครูผู้สอนในห้องคงไม่ได้ เพราะผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งอื่น ๆ ได้อีกมากมาย ซึ่งสอดคล้องกับ Department of Information and Applied Technology: DiEE (1998, p.17) ที่ได้สรุปประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศว่าเป็นมากกว่าเครื่องมือในการสอน เทคโนโลยีสารสนเทศมีศักยภาพในการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้กับผู้เรียน นอกจากนี้เทคโนโลยีสารสนเทศยังช่วยครูในเรื่องการสอนในห้องเรียน ช่วยลดเวลาในการบริหารงาน ช่วยฝึกฝนและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และเทคโนโลยีสารสนเทศยังเป็นเครื่องมือที่มีพลังและศักยภาพในการศึกษาทุกระดับ ซึ่งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น เพราะสามารถรับข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อย่างหลากหลาย การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนช่วยปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ความตื่นเต้นและทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน จะเห็นได้ว่าในวงการศึกษามีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อย่างแพร่หลาย ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ทั้งในเรื่องของการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาและในการจัดการเรียนการสอน (กิดานันท์ มลิทอง, 2548, หน้า 7) ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นสิ่งใกล้ตัวที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ จึงทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นคุณค่า และความจำเป็นของเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา

การสำรวจข้อมูลครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ในสาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาที่จบทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ศึกษา และวิทยาการคอมพิวเตอร์ มีจำนวนน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 0.49 ของจำนวนครูทั้งหมด อีกทั้งส่วนใหญ่ยังเป็นครูผู้ช่วยซึ่งมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนสอนน้อย จึงไม่มีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากขาดความรู้ความสามารถและทักษะที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้ ประกอบกับการจัดอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาครูพบว่า การกำหนดหลักสูตรมุ่งเน้นไปที่จุดเน้นของนโยบายและความต้องการของหน่วยงานต้นสังกัดเป็นสำคัญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของครูสอดคล้องกับรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนการปฏิรูปการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (พลูทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, 2546) ที่พบว่า การพัฒนาครูนั้น แม้จะมีการ

จัดโครงการพัฒนาเป็นจำนวนมากและจัดหลายหน่วยงาน ปรากฏว่ามีความซ้ำซ้อน ไม่เป็นระบบ ไม่ทั่วถึง ไม่ต่อเนื่อง ไม่มีความหลากหลายและขาดประสิทธิภาพ ทำให้ครูได้รับการพัฒนาไม่ตรงตามความต้องการ ได้รับการพัฒนาเฉพาะกลุ่ม บางส่วนไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนา ในขณะที่ครูบางส่วนได้รับการพัฒนามาก

ในปัจจุบันการฝึกอบรมเพื่อพัฒนานุคลากรมีหลากหลายรูปแบบ และรูปแบบของการฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed learning) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือการฝึกอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเข้ามามีบทบาทด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยวิธีการฝึกอบรม เพราะสามารถเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับทุกฝ่ายทั้งผู้จัดการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เนื่องจากมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ สามารถตอบสนองการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ สามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถทบทวนบทเรียนได้ สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ เพื่อเป็นการลดข้อจำกัดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการฝึกอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูผู้สอนระดับประถมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ (analysis) วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ วิเคราะห์เนื้อหาและสมรรถนะของครูผู้สอน

ขั้นที่ 2 การออกแบบ (design) นำข้อมูลพื้นฐานและข้อสรุปเกี่ยวกับสมรรถนะไปสังเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อกำหนดร่างโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา ซึ่งระบบของร่างโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา ประกอบด้วยตัวป้อน (input) กระบวนการ (process) ผลผลิต (output) และข้อมูลป้อนกลับ (feedback)

ขั้นที่ 3 การพัฒนา (development) นำข้อมูลจากการออกแบบมาพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมพัฒนากับโปรแกรม Moodle

ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ (implementation) นำโปรแกรมพัฒนาครูที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. การทดสอบภาคสนามเบื้องต้น (preliminary field testing) ทดลองใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา กับครูผู้สอนสาระการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือสาระเพิ่มเติมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 คน และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตและสัมภาษณ์แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาจุดบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม

2. การทดสอบภาคสนามหลัก (main field testing) นำโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาที่ได้รับการปรับปรุงเบื้องต้นไปทดลองใช้กับครูผู้สอนสาระการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือสาระเพิ่มเติมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของโปรแกรมและปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

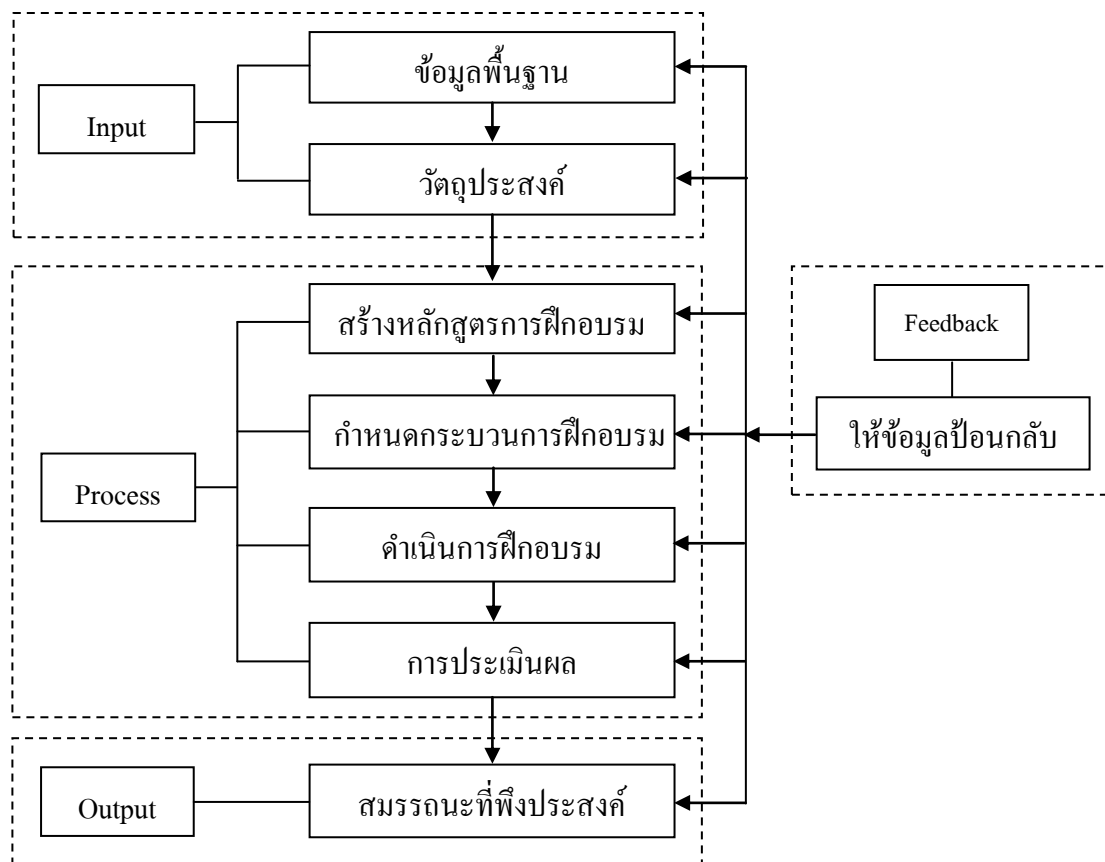
3. การทดสอบภาคสนามขั้นปฏิบัติการ (operational field testing) นำโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน

ขั้นที่ 5 การประเมินผล (evaluation) รวบรวมข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาประสิทธิภาพของโปรแกรม ดังนี้

1. ค่าประสิทธิภาพสมรรถนะด้านความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้
2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจากการประเมินทักษะ มีคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรมและก่อนฝึกอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจากการประเมินพฤตินิสัย มีคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรมและก่อนฝึกอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัย

1. โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน วัตถุประสงค์ สร้างหลักสูตรการฝึกอบรม กำหนดกระบวนการฝึกอบรม ดำเนินการฝึกอบรม การประเมินผล สมรรถนะที่พึงประสงค์ และให้ข้อมูลป้อนกลับ ดังนี้

ภาพที่ 2 ระบบพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา

1.1 ข้อมูลพื้นฐาน (data based) เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำมาเป็นปัจจัยในการพัฒนาครู ได้แก่ สภาพปัญหาและความต้องการ เนื้อหาและสมรรถนะของครูผู้สอน

1.2 วัตถุประสงค์ (objectives) วัตถุประสงค์ของโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา เพื่อเป็นสิ่งที่คาดหวังว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้รับหลังจากเข้าอบรมตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย สมรรถนะด้านความรู้ (knowledge) สมรรถนะด้านทักษะ (skill) และสมรรถนะด้านพฤตินิสัย (attribute)

1.3 สร้างหลักสูตรการฝึกอบรม (developing the curriculum) โดยกำหนดเนื้อหาเป็นหน่วย ความสัมพันธ์ของเนื้อหาแต่ละหน่วยมีค่อนข้างน้อย ผู้เข้าอบรมสามารถเลือกศึกษาเนื้อหาหน่วยใดหน่วยหนึ่งก่อนก็ได้ ประกอบด้วย 8 หน่วย

1.4 กำหนดกระบวนการฝึกอบรม (training process) โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา มีขั้นตอนการฝึกอบรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการฝึกอบรม ขั้นฝึกอบรม และขั้นประเมินผล

1.5 ดำเนินการฝึกอบรม (training) ผู้เข้าฝึกอบรมศึกษาเนื้อหาประกอบการฝึกอบรมด้วยตนเอง ซึ่งเนื้อหาแบ่งออกเป็น 8 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 คอมพิวเตอร์เบื้องต้น หน่วยที่ 2 ระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ Microsoft Windows หน่วยที่ 3 Microsoft Word หน่วยที่ 4 Microsoft Excel หน่วยที่ 5 Microsoft PowerPoint หน่วยที่ 6 โปรแกรมกราฟิกขั้นพื้นฐาน หน่วยที่ 7 อินเทอร์เน็ตเบื้องต้น และหน่วยที่ 8 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้สื่อประกอบการฝึกอบรม ได้แก่ animation graphic file e-book และบริการสนับสนุน เช่น e-mail, web board, web page, chat, search และทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในการฝึกอบรมผ่านทางช่องทางต่าง ๆ เช่น การส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) การค้นหาทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมผ่านเว็บไซต์ (search) และการตั้งกระทู้ปรึกษา ตั้งคำถามและติดต่อสื่อสาร (web board) การสนทนาระหว่างผู้เข้าอบรมกับผู้เข้าอบรม และผู้เข้าอบรมกับผู้ให้การอบรม (chat)

1.6 การประเมินผล (evaluation) เป็นการเก็บข้อมูลการปฏิบัติกิจกรรมผู้เข้าอบรมและตรวจสอบความก้าวหน้า ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ โดย 1) ประเมินผลการทำกิจกรรมโดยผู้เข้าอบรมและผู้ให้การอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 2) การทดสอบหลังการฝึกอบรม ผู้เข้าอบรมทดสอบความรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และได้รับผลการทดสอบเมื่อทำแบบทดสอบเสร็จสิ้น 3) ประเมินพฤตินิสัยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และ 4) ประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พร้อมทั้งแสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการฝึกอบรมตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา

1.7 สมรรถนะที่พึงประสงค์ (needs competency) ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้ (knowledge) สมรรถนะด้านทักษะ (skill) และสมรรถนะด้านพฤตินิสัย (attribute)

1.8 ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) เป็นกระบวนการให้ข้อมูล เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขของค์ประกอบที่มีข้อบกพร่อง เพื่อให้ระบบของโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ประสิทธิภาพของโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา พบว่า

2.1 ค่าประสิทธิภาพสมรรถนะด้านความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานของทุกหน่วยการเรียนรู้ และเมื่อพิจารณาประสิทธิภาพโดยรวม พบว่า มีค่าประสิทธิภาพ 91.02/92.50

2.2 คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินทักษะของกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรมและก่อนฝึกอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายถึง ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

2.3 คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินพฤตินิสัยของกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรมและก่อนฝึกอบรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายถึง ผู้เข้ารับการอบรมมีพฤตินิสัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

2.4 การประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลงานโดยผู้ให้การอบรมและสมาชิกอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาพัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ ชูชัย สมบัติไกร (2548, หน้า 29) คาสเตเตอร์ (Castetter, 1976, p. 224) บิชอป (Bishop, 1979, pp. 4–8) เทรซี่ (Tracy, 1982) แนดเลอร์ (Nadler, 1989) บัลลาร์ด และคนอื่น ๆ (Bullard and other, 1994, p. Xiii) และริชี่ (Richey, 1992, pp. 26–27) ซึ่งองค์ประกอบของระบบประกอบด้วย 1) ตัวป้อนเข้าสู่ระบบ (input) ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน (data based) วัตถุประสงค์ (objectives) 2) กระบวนการ (process) ได้แก่ สร้างหลักสูตรการฝึกอบรม (building curriculum) กำหนดกระบวนการฝึกอบรม (training process) ดำเนินการฝึกอบรม (training) การประเมินผล (evaluation) 3) ผลผลิต (output) ได้แก่ สมรรถนะที่พึงประสงค์ (needs competency) และ 4) ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ได้แก่ การให้ข้อมูลป้อนกลับ สอดคล้องกับฉลองชัย สุรวฒนบุรณ์ (2544, หน้า 47) ที่กล่าวว่า การที่จะมีระบบใดระบบหนึ่งขึ้นมาได้จะต้องมีส่วนประกอบหรือสิ่งต่าง ๆ เป็นตัวป้อนโดยเรียกว่า “ข้อมูล” เพื่อดำเนินงานสัมพันธ์กันเป็น “กระบวนการ” เพื่อให้ได้ “ผลลัพธ์” ออกมาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งระบบดังกล่าวส่งผลให้โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาเป็นโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศได้

จากการวิจัยพบว่า สมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศของครูประถมศึกษาก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ หลังจากฝึกอบรมตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาแล้วมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องจากโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา ได้ออกแบบและพัฒนาจากกรอบแนวคิดที่เกิดจากสภาพปัญหาและความต้องการของครูผู้สอน จึงทำให้ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกิดความสนใจและตั้งใจศึกษาเนื้อหาและปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนดให้ตามกระบวนการฝึกอบรม สอดคล้องกับวงล้อแห่งการเรียนรู้ของสวัดน์ วัฒนวงศ์ (2547) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ซึ่งขั้นตอนที่นับว่ามีความสำคัญมากที่สุดคือ ความต้องการ (needing or wanting) ในการเรียนรู้ที่จะต้องทราบว่า บุคคลนั้นต้องการจะเรียนอะไร ต้องการจะประสบความสำเร็จในสิ่งใด ต้องการค้นหาคำตอบในเรื่องใด หากจัดการฝึกอบรมตรงกับความต้องการและความสนใจของบุคคลนั้น ๆ ก็จะทำให้การฝึกอบรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ ยังผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม โปรแกรมในครั้งนี้ ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการฝึกอบรมตาม โปรแกรมมีความรู้อยู่ในระดับสูงขึ้น ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของการวิจัยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาครูผู้สอนที่เข้าร่วมการวิจัยมีความรู้ ทักษะตามสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งถือว่ามีค่าสำคัญและจำเป็นสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีโครงการพัฒนาครูทั้งระบบ ถือเป็นนโยบายที่ต้องดำเนินการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ มีศักยภาพและมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในทุกตำแหน่ง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ McClelland (1970) ที่ได้แสดงทัศนะไว้ว่า การพัฒนาองค์ประกอบของสมรรถนะที่เป็นส่วนของความรู้ และทักษะของแต่ละคนเป็นส่วนที่สามารถพัฒนาให้มีได้ไม่ยาก เพราะสามารถดำเนินการได้ด้วยการศึกษาและพัฒนาด้วยรูปแบบต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้ และหากมีการนำความรู้ไปสู่การฝึกปฏิบัติก็ก่อให้เกิดทักษะ ซึ่งแตกต่างจากองค์ประกอบสมรรถนะที่เป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง บุคลิกลักษณะ แรงจูงใจ จิตนาการส่วนบุคคล เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ยากเพราะเป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายในตัวของบุคคล

นอกจากนี้ โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษายังเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้อื่น ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั้งก่อนอบรม ขณะอบรมและหลังอบรม และยังกำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติกิจกรรมโดยให้ข้อมูลป้อนกลับจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยกันเองและผู้ให้การฝึกอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของเจย์ (Jay, 2001) จัดการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตแบบโฮมสคูล โดยเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ฟิสิกส์ ชีววิทยาและเคมี จะมีการแจ่งเตือนเป็นระยะ ๆ สำหรับผู้เรียนที่มีผลการเรียนระหว่างเรียนในระดับต่ำโดยจะแจ่งเป็นรายบุคคล นักเรียนจำนวนมากสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปฝึกฝนจน

เกิดทักษะเพิ่มขึ้น ซึ่งทักษะตามสมรรถนะจะเกิดขึ้นได้ต้องผ่านกระบวนการพัฒนาและฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kimble (1961) ที่ได้สรุปว่า การเรียนรู้หมายถึง การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมหรือศักยภาพของพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร อันเกิดจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน และกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมโดยใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู ประถมศึกษา ยังได้รับการกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำความรู้ ทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปสู่การปฏิบัติในภาระงานสอนที่ตนรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนที่สรุปแนวคิดการเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม (Bloom's taxonomy) ว่ามีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะหลักของข้าราชการพลเรือน คือ 1) การพัฒนาสมรรถนะหลักของข้าราชการต้องเริ่มจากการให้เกิดความรู้ (knowledge) ความเข้าใจ (comprehensive) เกี่ยวกับสมรรถนะแต่ละรายการ โดยต้องสามารถประยุกต์ (application) ใช้ในบริบทหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกันในงานได้ ดังนั้น การกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรมที่ดีจะต้องเริ่มจากความรู้และความเข้าใจก่อนเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป 2) ประโยชน์ของการพัฒนาสูงสุดจะไม่เกิดขึ้น หากข้าราชการไม่นำความรู้ ความเข้าใจและการประยุกต์เนื้อหาในหลักสูตรไปใช้ในการปฏิบัติงาน

โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา พัฒนาขึ้นจากแนวความคิดหรือแนวทางในการพัฒนาครูผู้สอนที่มีความเป็นอิสระของสถานที่และเวลา ผู้เข้าอบรมสามารถเลือกเวลาและสถานที่ที่ต้องการได้ตามความสะดวก สามารถเลือกศึกษาเนื้อหาตามลำดับก่อนหลังที่ตนเองต้องการได้ และสามารถเรียกข้อมูลที่ได้ศึกษาแล้วกลับมาดูใหม่ได้ตลอดเวลาหากไม่เข้าใจ สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้โดยใช้ห้องสนทนาผ่านเครือข่าย ซึ่งรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์มี 3 รูปแบบ สอดคล้องกับ วูล์ฟ (Wulf, 1996, pp. 50-55) ได้แก่ 1) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าฝึกอบรมกับเนื้อหา 2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าอบรมกับผู้ให้การอบรม 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าอบรมด้วยกันเอง ผู้เข้าอบรมสามารถค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทเรียน โดยเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อศึกษาเพิ่มเติม ให้ละเอียดมากยิ่งขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮาร์ดเลย์ (Hadley, 1998) ที่ได้ศึกษาการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน พบว่า e-mail ใช้ในการสนับสนุนการตอบคำถามและเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น มีความเข้าใจกันดีขึ้น ลดความเกรงกลัวของผู้เรียนที่มีต่อผู้สอน ห้องสนทนาช่วยขยายขอบเขตในการสนทนาโต้ตอบและขอบเขตของข้อความ ช่วยลดข้อจำกัดในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเรียนและความล่าช้าในการสนทนา ส่วนปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับแหล่งข้อมูลจาก WWW ช่วยเพิ่มความสนใจ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด นอกจากนี้ การฝึกอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ตลอดเวลา และเป็นการอบรมที่ลดค่าใช้จ่ายขององค์กรในด้านสถานที่ฝึกอบรมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าอาหาร เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พาร์ริล (Parrill, 1996) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “Supplementing Traditional Chemical Education on the World Wide Web” โดยสร้างสื่อเสริมสำหรับการเรียนวิชาเคมีผ่านเว็บไซต์ไวด์เว็บ พบว่า การเรียนรู้ผ่านทางเว็บไซต์ไวด์เว็บเป็นประโยชน์ด้านการเป็นห้องปฏิบัติการสำหรับการทดลองทางเคมีที่มีค่าใช้จ่ายต่ำ

โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษา มีรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบผสมผสานและบูรณาการที่มุ่งเน้นการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ เนื่องจากครูผู้สอนเป็นบุคคลที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ กิจกรรมหรือรูปแบบการพัฒนาเน้นการเรียนรู้ที่สามารถศึกษาได้ด้วยตนเองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณเฑียร รัตนศิริวงศ์วุฒิ (2552) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์สมรรถนะนักเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยวิธีการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบ กลุ่มตัวอย่างคือนักเทคโนโลยีสารสนเทศที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและทำงานด้านคอมพิวเตอร์ พบว่า สมรรถนะนักเทคโนโลยีสารสนเทศมีทั้งหมด 10 ด้าน การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ได้หลักสูตรที่ครอบคลุมหัวข้อการฝึกอบรม 5 หัวข้อเรื่อง และการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรได้ประสิทธิภาพ 81.36/80.83 ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ และการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ฝึกอบรมนักเทคโนโลยีสารสนเทศได้เป็นอย่างดี จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อสิ่งที่เรียนรู้มีความหมายและมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของบุคคลและองค์กร ตลอดจนสามารถสนองตอบความคาดหวังของผู้เข้ารับการอบรมตามโปรแกรม และการเรียนรู้ที่ดีจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้นั้นต้องอาศัยประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ของผู้อื่นที่ได้รับรู้นำมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบเนื้อหาในการพัฒนา โดยมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวรด้วยการจูงใจให้ผู้เข้ารับการพัฒนาดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ให้โอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรม ลงมือปฏิบัติจริงแบบบูรณาการ ทั้งนี้กิจกรรมการพัฒนาที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เคยรู้หรือเคยมีประสบการณ์มาแล้ว ตลอดจนเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนที่เข้าร่วมฝึกอบรมได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

ข้อเสนอแนะ

1. ในการฝึกอบรมตามโปรแกรมนั้นผู้เข้าอบรมสามารถเลือกเวลาและสถานที่ที่ต้องการได้ตามความ สะดวก จึงควรมีวิธีการในการตรวจสอบการทำกิจกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง
2. ผู้ให้การฝึกอบรมเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน เสนอแนะ และให้ความช่วยเหลือผู้เข้าอบรม จึงควรมีเวลาในการติดต่อสื่อสารกับผู้เข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ให้การอบรมได้โดยทันที และเป็นการกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการสื่อสารระหว่างกันและเรียนรู้ร่วมกัน
3. การอบรมโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถมีปฏิสัมพันธ์ได้อย่างต่อเนื่องและหลายทิศทางผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทางวิชาการที่เข้มแข็งและยั่งยืน
4. โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาเป็น โปรแกรมฝึกอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ผู้เข้าฝึกอบรมสามารถเลือกเวลาในการศึกษาได้อย่างอิสระตามความต้องการ แต่อย่างไรก็ตาม

หากต้องการให้การฝึกอบรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ควรต้องมีการกำหนดขอบเขตระยะเวลาที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้จัดการฝึกอบรมสามารถนิเทศ ติดตาม และสรุปผลการฝึกอบรมได้

5. พฤติณีสัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ยากกว่าความรู้และทักษะ เนื่องจากอยู่ลึกลงไป ในจิตใจต้องใช้ระยะเวลาในการปลูกฝังนาน จึงควรหากกลยุทธ์ในการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

บรรณานุกรม

กิดานันท์ มลิทอง. (2548). *เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์.

ฉลองชัย สุวัฒน์บุรณ์. (2544). *การออกแบบระบบการสอน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชูชัย สมितिไกร. (2548). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2546). *พัฒนานโยบายและแผนการปฏิรูปการผลิตและการพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

มณเฑียร รัตนศิริวงศ์วุฒิ. (2552). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์สมรรถนะนักเทคโนโลยีสารสนเทศโดยวิธีการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบ*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2547). *จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bishop, L. J. (1979). *Staff development and instructional improvement plans and procedures*. Boston: Allyn and Bacon.

Bullard, Rebecca et al. (1994). *The occasional trainer's handbook*. Englewood Cliffs, NJ: Educational technology Publication.

Castetter, Williams B. (1976). *The personnel function in educational administration*. New York: Macmillan.

DfEE. (1998). *Teaching: High status, high standards: Requirements for courses of initial teacher training*. London: DfEE.

Hadley, F. (1998). *Paul lazarsfeld – The founder of modern empirical sociology: A research biography*. Prague: Faculty of Social Sciences, Charles University.

- Jay, W. L. (2001). *Internet course* (Online). Available: <http://www.highschool/Science.com> [2011, July 16].
- Kimble, G. A. (1961). *Hilgard and Marquis' "Conditioning and learning"*. New York: Appleton Century-Crofts.
- McKenzie, P., Mitchell, P., & Oliver, P. (1995). *Competence and accountability in education*. Cornwall: Hartnolls.
- Nadler, L., & Nadler, Z. (1989). *Development human resources* (3rd ed.). San Francisco: Jossey Bass.
- Norris, M. (1991). The trouble with competence. *Cambridge Journal of Education*, 21(3), pp. 331-341.
- Parrill, A. L. (1996). *Supplementing traditional chemical education on the world wide web*. Tucson, AZ: The University of Arizona.
- Richey, Rita. (1992). *Designing instruction for the adult learner*. London: Kogan page.
- Tracy, W. (1982). *Designing training and development system*. New York: Amacom.
- Wulf, K. (1996). Training via the internet: Where are we?. *Training And Development*, 50(5) pp. 50-55.

การปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด
THE ORGANIZATION CULTURE OBSERVANCE OF
EMPLOYEES IN YIP IN TSOI CO., LTD.

สิริกร ภู่อาลี*

Sirikorn Pusamlee

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด 2) เปรียบเทียบการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด จำแนกตามเพศ สถานภาพสมรส อายุการทำงานในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การทำงานก่อนหน้าที่จะมาทำงานที่บริษัท ยิบอินซอย จำกัด และความสบายใจในการทำงานกับบริษัท ยิบอินซอย จำกัด กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานของบริษัท ยิบอินซอย จำกัด จำนวน 241 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการแอลเอสดีของฟิชเชอร์ (Fisher's least – significant difference: LSD) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของพนักงานเรื่องการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านจริยธรรม ด้านความก้าวหน้า ด้านนวัตกรรม ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการมุ่งเน้นผลงาน 2) การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อจำแนกตามอายุการทำงานในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์การ, การมุ่งเน้นผลงาน, การทำงานเป็นทีม, บริษัท ยิบอินซอย จำกัด

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the organizational culture observance of the employees in Yip In Tsoi Co.,Ltd., and 2) compare their organizational culture observance. The respondents were classified by gender, marriage status, length of employment in Yip In Tsoi Co.,Ltd., level of education, average monthly income, workplace before Yip In Tsoi Co.,Ltd., and perceived comfort at work Yip In Tsoi Co.,Ltd. The sample drawn using simple random sampling was 241 employees in Yip In Tsoi Co.,Ltd. The research instrument was a questionnaire with a reliability of 0.961. Data were analyzed in terms of percentage, mean, standard deviation, *t*-test, and one-way ANOVA. LSD test was employed when differences were found.

The findings indicated that:

1. In overall, the organizational culture observance of employees in Yip In Tsoi Co.,Ltd. was at a high level. Considered individually, all aspects were ranged with mean values in descending order as follows: ethics, growth, innovation, teamwork, and focus on results.

2. To compare the organizational culture observance of employees in Yip In Tsoi Co.,Ltd., there was a difference at a significant level of .05 when classified by level of education. A difference at a significant level of .001 was determined when they were classified into length of employment in Yip In Tsoi Co.,Ltd. and average monthly income.

Keywords: organization culture. high performance. teamwork. Yip In Tsoi Co.,Ltd.

บทนำ

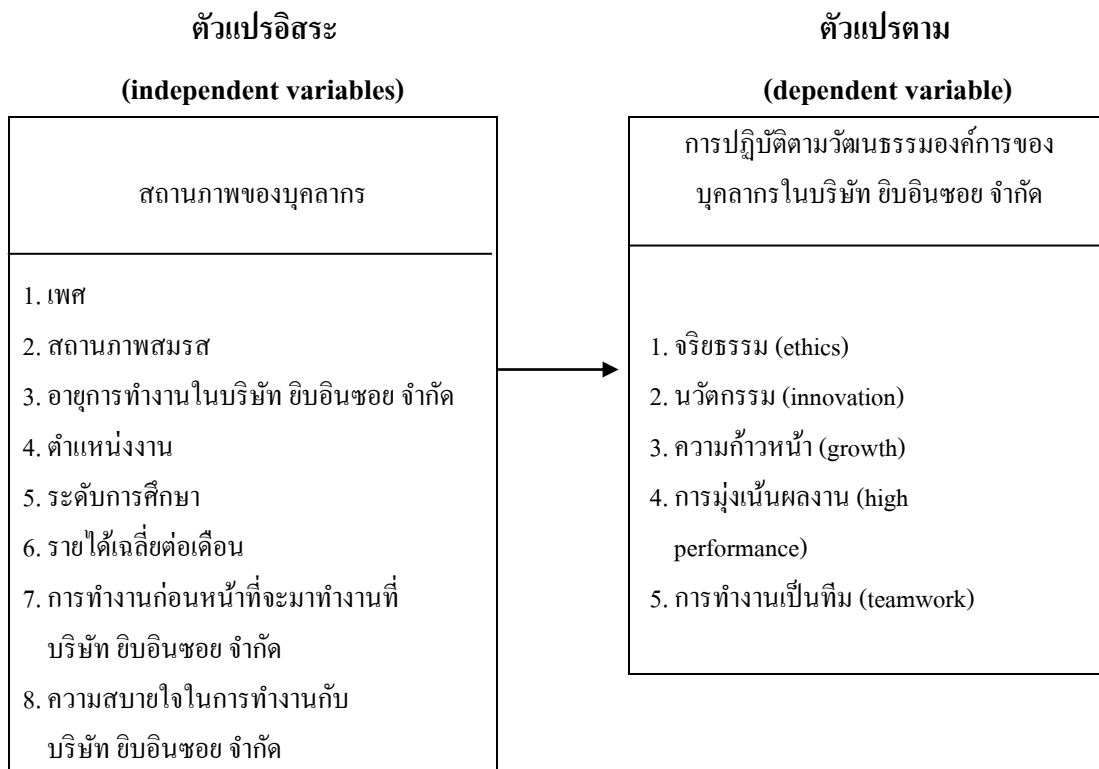
วัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อการบริหาร ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วิธีการตัดสินใจ ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน คุณภาพในการปฏิบัติงาน องค์กรใด ๆ ก็ตามจะมีความเจริญก้าวหน้าได้ย่อมขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำองค์กรหรือผู้บริหารที่จะนำองค์กรนั้นเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะว่าสังคมในปัจจุบันนั้นเป็นสังคมที่มีการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าขององค์กร และการบริหารองค์กรของผู้นำจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญอีกข้อหนึ่งคือ วัฒนธรรมองค์กรที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาขององค์กร องค์กรที่จะประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องจะต้องเป็นองค์กรที่มีการพัฒนา วัฒนธรรมขององค์กรที่โดดเด่นด้วย นั่นคือ จะต้องมีการพัฒนาแบบแผน วิธีการ กฎเกณฑ์ วัฒนธรรมองค์กรจะต้องประกอบด้วย ความสามารถในการบริหารองค์กรให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องตลอดเวลา วัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญของการบริหารการเปลี่ยนแปลงในองค์กร จะทำให้องค์กรมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในระยะยาวได้มาก (สมคิด บางโม, 2538, หน้า 35)

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะพนักงานบริษัท ยิบอินซอย จำกัด จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กรของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการจัดองค์กรที่ดี

และเหมาะสม มีการตัดสินใจวางแผน กำหนดแนวนโยบาย เป็นแนวทางนำไปประยุกต์การปรับปรุงและพัฒนา วัฒนธรรมองค์การให้ดียิ่งขึ้น ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในอนาคต

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

การศึกษาการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด ตามแนวคิดของสามารถ โชคคณาพิทักษ์ (2545, หน้า 2) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์การควรมีลักษณะ 1) มีความก้าวหน้า 2) มีคุณธรรม จริยธรรม 3) มีความเสมอภาค 4) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม 5) การรักองค์กร 6) การทำงานเป็นทีม 7) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 8) การแลกเปลี่ยนความรู้ 9) การถ่ายทอดความรู้ และแนวคิดของพิภพ วงษ์เงิน (2547, หน้า 236) กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์การควรมีลักษณะพื้นฐาน 7 ประการ คือ 1) ความมั่นคง 2) มุ่งเน้นที่ตัวบุคคล 3) ความคิดสร้างสรรค์ 4) การมุ่งเน้นผลงาน 5) การรุก 6) ความสนใจในรายละเอียด 7) มุ่งเน้นที่ทีม และแนวคิดของ บริษัท ยิบอินซอย จำกัด (2553, หน้า 26-28) ตามขอบข่ายปัจจัยหรือตัวแปรในกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด จำแนกตามเพศ สถานภาพสมรส อายุการทำงานในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การทำงานก่อนหน้าที่จะมาทำงานที่บริษัท ยิบอินซอย จำกัด ความสบายใจในการทำงานกับบริษัท ยิบอินซอย จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ พนักงานของบริษัท ยิบอินซอย จำกัด จำนวน 602 คน หากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อน .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 241 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด 5 ด้าน ได้แก่ 1) จริยธรรม (ethics) 2) นวัตกรรม (innovative) 3) ความก้าวหน้า (growth) 4) มุ่งเน้นผลงาน (high performance) และ 5) ทำงานเป็นทีม (teamwork)

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percent) กับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดระดับการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด เปรียบเทียบความแตกต่างเฉลี่ยของเพศ อายุ สถานภาพสมรส ตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ในการทำงานกับการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด โดยใช้การทดสอบค่าที (t -test) สำหรับกรณีที่มีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และจะใช้การทดสอบเอฟ (F -test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (one - way ANOVA) สำหรับกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีการของฟิชเชอร์แอลเอสดี (Fisher's least – significant difference: LSD)

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.20 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 70.50 มีอายุการทำงานในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด น้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.10 ตำแหน่งพนักงาน คิดเป็นร้อยละ 94.60 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 68.90 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.30 เคย

ทำงานที่อื่นมาก่อนหน้าที่จะมาทำงานที่บริษัท ยิบอินซอย จำกัด คิดเป็นร้อยละ 79.30 และมีความสบายใจในการทำงานกับบริษัท ยิบอินซอย จำกัด คิดเป็นร้อยละ 97.50

2. การปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านจริยธรรม ด้านความก้าวหน้า ด้านนวัตกรรม ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการมุ่งเน้นผลงาน

3. เปรียบเทียบการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด เมื่อจำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามอายุการทำงานในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามเพศ สถานภาพสมรส ตำแหน่งงาน การทำงานก่อนหน้าที่จะมาทำงานที่บริษัท ยิบอินซอย จำกัด และมีความสบายใจในการทำงานกับบริษัท ยิบอินซอย จำกัด

อภิปรายผลการวิจัย

1. การปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด

1.1 ด้านจริยธรรม บริษัท ยิบอินซอย จำกัด ดำเนินกิจการจากอดีตถึงปัจจุบันด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต รักษาผลประโยชน์ของบริษัทโดยไม่ละเลยผลประโยชน์ของผู้เกี่ยวข้อง ด้วยความชอบธรรมและโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับอมรา เล็กเริงสินธุ์ (2542, หน้า 6) ได้กล่าวว่า คุณธรรมและจริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้ว ก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและวิชาชีพนั้น ๆ ที่ยิ่งกว่านั้น คือ การขาดคุณธรรมจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและในวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อสังคมและวงการวิชาชีพในอนาคตได้ด้วย

1.2 ด้านนวัตกรรม บริษัท ยิบอินซอย จำกัด ได้คิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้ได้ความแตกต่างที่ดีขึ้นสำหรับการพัฒนา แก้ปัญหาในการทำงาน ตลอดจนสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ทั้งด้านระบบ กระบวนการ รวมทั้งการสร้างงาน หรือธุรกิจใหม่ ๆ ที่เกิดเป็นมูลค่าเพิ่มทั้งในปัจจุบันและอนาคต

1.3 ด้านความก้าวหน้า บุคลากรขององค์การมีความต้องการความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานของตน ทั้งนี้เป็นเพราะความก้าวหน้าเป็นปัจจัยพื้นฐานของธุรกิจ ซึ่งองค์การจะเติบโตก้าวหน้าไปอย่างไรก็ดี ทั้งในสิ่งที่เชี่ยวชาญอยู่และ โอกาสใหม่ทางธุรกิจ เพื่อความก้าวหน้าที่ยั่งยืนของบริษัท ยิบอินซอย จำกัด ซึ่งสอดคล้องกับพิจิก พรหมแก้ว (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการรับรู้วัฒนธรรมองค์การของพนักงาน บริษัท ปูนซิเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน) พบว่า พนักงานต้องการโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน โอกาสในการเลื่อนตำแหน่งและค่าตอบแทนที่สูงขึ้น

1.4 ด้านมุ่งเน้นผลงาน บริษัท ยิบอินซอย จำกัด มีการทำงานอย่างมืออาชีพที่ถึงพร้อมด้วยความรู้ความสามารถ วิจัยพัฒนา และมีจรรยาบรรณในหน้าที่ โดยมุ่งเน้นการสร้างผลงานให้เป็นเลิศทั้งเชิงคุณภาพและ

ปริมาณภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับดอกไม้ อดออง (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การพัฒนาวิชาการวัฒนธรรมองค์การแบบสร้างสรรค์ทรัพยากรกับความพึงพอใจในการทำงานของอาจารย์พยาบาลเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย พบว่า การรับรู้วัฒนธรรมองค์การแบบสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง โดยวัฒนธรรม องค์การแบบสร้างสรรค์ด้านการมุ่งเน้นผลงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

1.5 ด้านการทำงานเป็นทีม พนักงานในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ด้วยความ เชื่อมั่น ศรัทธา ขอมรับ ช่วยเหลือ สนับสนุนซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้าง ผลประโยชน์ร่วมกันและรักษาไว้ซึ่งพลังขององค์การ ซึ่งสอดคล้องกับพิจิก พรหมแก้ว (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการ รับรู้วัฒนธรรมองค์การของพนักงานบริษัท ปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน) พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมเป็น สิ่งที่สำคัญที่สุด

2. การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด

2.1 การปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด จำแนกตามเพศ ในภาพรวมไม่ แยกต่างกัน สอดคล้องกับชวนา อังคนุรักษ์พันธ์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการรับรู้วัฒนธรรมองค์การและความ ผูกพันต่อองค์การของพนักงานในธุรกิจโรงแรม เขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า การรับรู้วัฒนธรรมองค์การ ของพนักงานหญิงและชาย มีการรับรู้วัฒนธรรมองค์การไม่แตกต่างกัน

2.2 การปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด จำแนกตามตำแหน่งงาน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสกวรัตน์ อินทสุमित (2543, หน้า 115) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง การ รับรู้วัฒนธรรมองค์การ ความผูกพันต่อองค์การ และความตั้งใจที่จะลาออกของพนักงาน: กรณีศึกษาการไฟฟ้าฝ่าย ผลิตแห่งประเทศไทย พบว่า ผู้ที่มีตำแหน่งงานต่ำกว่ามีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้วัฒนธรรมองค์การมากกว่าผู้ที่มี ตำแหน่งสูง แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 การปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด จำแนกตามระดับ การศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับกนกวรรณ เอกนิธิเศรษฐ์ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การของบุคลากรในสังกัด กรมชลประทานเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์การเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านจริยธรรม ควรมีการส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกให้กับบุคลากรในบริษัทให้คำนึงผลประโยชน์ของ บริษัท เช่น การยกย่องชมเชยพนักงานทุกคนเมื่อบริษัทมีผลประกอบการบรรลุตามเป้าหมาย

2. ด้านนวัตกรรม ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำนวัตกรรมหรือนำนวัตกรรมที่มีอยู่มาใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้นวัตกรรมสู่การปฏิบัติจริง ศึกษาดูงานการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในองค์กรที่ประสบความสำเร็จ และจัดสรรงบประมาณในการจัดหานวัตกรรมที่ดีและมีประโยชน์

3. ด้านความก้าวหน้า ควรจัดตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานตามสภาพจริงตามความสามารถ โดยเน้นความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และสัมฤทธิ์ผลที่เกิดขึ้นกับบริษัท

4. ด้านการมุ่งเน้นผลงาน ควรจัดสรรงบประมาณตามความเหมาะสมกับงานหรือภารกิจที่ปฏิบัติ โดยยึดถือการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด องค์กรควรมีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน และควรมีการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่น การจัดกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ การให้เงินเพิ่มพิเศษ

5. ด้านการทำงานเป็นทีม ควรส่งเสริมการระดมความคิดของพนักงาน การทำงานเป็นทีม หัวหน้าทีมจะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์กับบริษัท

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ของการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กรของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด ว่ามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมากหรือน้อย

2. ควรศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กรตามทัศนคติของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางปฏิบัติจากผู้ปฏิบัติงานจริง

3. ควรศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในบริษัท ยิบอินซอย จำกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรต่อไป

4. ควรศึกษาวิจัยกับองค์กรอื่นที่มีลักษณะการบริหารงานธุรกิจใกล้เคียงกัน เพื่อเปรียบเทียบลักษณะของการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กรของแต่ละที่

บรรณานุกรม

กนกวรรณ เอกนิธิเศรษฐ์. (2552). *การปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กรของบุคลากรในสังกัดกรมชลประทาน*

กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, ฝายวิจัยและบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ชวนา อังคนุรักษ์พันธุ์. (2546). *การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในธุรกิจ*

โรงแรม เขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ดอกไม้ อุดอ่อง. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาวิชาการ วัฒนธรรมองค์กรแบบสร้างสรรค์ ทรัพยากร*

กับความพึงพอใจในงานของอาจารย์พยาบาล เขตภาคตะวันออก ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

บริษัท ยิบอินซอย จำกัด. (2553). *เอกสารข้อมูลบริษัท ยิบอินซอย จำกัด*. กรุงเทพฯ: ยิบอินซอย.

พิจิก พรหมแก้ว. (2547). *การรับรู้วัฒนธรรมองค์การของพนักงานบริษัทปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน)*.

วิทยานิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมคิด บางโม. (2538). *หลักการจัดการองค์การ*. กรุงเทพฯ: น้าอักษร.

สามารถ โชคคณาพิทักษ์. (2545). *แนวทางการปฏิบัติราชการของกรมชลประทาน*. กรุงเทพฯ: กรมชลประทาน.

อมรา เล็กเริงสินธุ์. (2542). *คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากร
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

CAUSAL RELATIONSHIPS OF FACTORS EFFECTED TO PERSONAL
PARTICIPATION IN EDUCATION QUALITY ASSURANCE OF PERSONAL
IN FACULTY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY OF
RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY THANYABURI

ดร.อัญชลี ทองกำเหนิด*

Unchalee Tonggumnead, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ บรรยากาศองค์กร ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เจตคติต่อการมีส่วนร่วม และแรงจูงใจในการทำงาน ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาได้แก่บุคลากรของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปีการศึกษา 2554 จำนวน 159 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง (structural equation model: SEM) โดยใช้โปรแกรม SAS Version 9.1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ตัวแปรปัจจัยทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า 2) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ตัวแปรการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาได้รับอิทธิพลทางตรงจากเจตคติต่อการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการทำงานซึ่งมีขนาดอิทธิพล เท่ากับ .10 และ .49 ตามลำดับ สำหรับอิทธิพลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้รับจากตัวแปรบรรยากาศองค์กร ผ่านเจตคติต่อการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการทำงานมีขนาดอิทธิพล เท่ากับ .80 และ .82 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพการศึกษา, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ABSTRACT

The purpose of this research was to study model of causal relationship among environment factors, e.g. organization atmosphere, and some personal comprised motivation and attitude toward participation factors effect to personal participation in education quality assurance. The target group was 159 people of the personnel from Faculty of Science and Technology of Rajamangala University of Technology Thanyaburi in the Academic Year 2011. The research instruments were five level scale type questionnaires. SAS version 9.1 program was applied to analyze the data, using Structural Equation Model (SEM) technique. The result revealed that: 1) Intercorrelations among causal variables and participation in education quality assurance were all positive and significant at .01 level, 2) The empirical data fitted the hypothesis model after adjusted, and 3) Direct effect occurred from two causal variables were attitude toward participation and motivation were .10 and .49, respectively. Indirect effect from organization atmosphere through attitude toward participation and motivation was .80 and .82, respectively.

Keywords: education quality assurance. Faculty of Science and Technology. Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งองค์ความรู้ (knowledge-base society) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อพร้อมเข้าสู่การแข่งขันกับนานาประเทศ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข

สถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการผลิตบัณฑิตออกไปสู่ตลาดแรงงาน ภารกิจหลักที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องปฏิบัติมี 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การดำเนินการตามภารกิจทั้ง 4 ประการดังกล่าว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว (คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา, 2553, หน้า 1) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นหน่วยงานสังกัดสถาบันอุดมศึกษา โดยได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2538 ตลอดระยะเวลา 16 ปีที่ผ่านมา มุ่งมั่นที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้เป็นคณะที่มีคุณภาพ ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เป็นคนดีมีคุณธรรมและจริยธรรม นอกจากนี้ยังเน้นการจัดการศึกษาและพัฒนากำลังคนให้มีความชำนาญในวิชาชีพ รวมทั้งการประยุกต์ใช้กลยุทธ์การสร้างเอกลักษณ์

ของคณะฯ ที่แตกต่างโดยวางเป้าหมายให้เป็นคณะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สมบูรณ์แบบ เน้นการบูรณาการความรู้ท้องถิ่นเข้ากับนวัตกรรมระดับสูง มีการพัฒนางานวิจัยขั้นพื้นฐาน และงานวิจัยขั้นสูง

แนวทางการประกันคุณภาพของสถานศึกษาในปัจจุบันอาศัยแนวคิดปัจจัยนำเข้ากระบวนการ และผลผลิต (input - process - output) ซึ่งมุ่งเน้นการประกันคุณภาพการศึกษาในเชิงกระบวนการ (process quality assurance) อันหมายถึง การดำเนินงานที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นระบบและขั้นตอน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิต (output) ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นสำคัญ โดยมีองค์ประกอบหลักที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานดังกล่าวอยู่ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บุคลากร (man) เครื่องมือ (machine) วัสดุอุปกรณ์ (material) และวิธีการ (method) ทั้งนี้ได้ถือว่า บุคลากร (man) เป็นองค์ประกอบหลักประการหนึ่งที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อมุ่งสู่สัมฤทธิ์ผลการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นต้องมีการดำเนินงานที่เป็นระบบ และขั้นตอนในการประกันคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยการมีส่วนร่วม (participation) ของผู้เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษา อันหมายถึงการมีส่วนร่วมของอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรสายสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อร่วมมือในการดำเนินงานปรับปรุง และพัฒนาองค์กรการศึกษา (Brown & Moberg, 1980, p.25)

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรมีความเกี่ยวข้องควบคู่กันระหว่างปัจจัยภายนอก อันหมายถึงสภาพแวดล้อมในการทำงาน และปัจจัยภายใน อันหมายถึงเจตคติต่อการมีส่วนร่วม และแรงจูงใจในการทำงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรเป็นสาเหตุสำคัญที่นำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ เนื่องจากจะเป็นตัวผลักดันให้การดำเนินงานของสถานศึกษาก้าวไปสู่คุณภาพและมาตรฐานตามนโยบายของแต่ละสถานศึกษาและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากร ซึ่งได้แก่ อาจารย์และเจ้าหน้าที่สังกัดคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับผู้บริหารสถานศึกษา หรือต้นสังกัด สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ควบคุม ส่งเสริม พร้อมทั้งปรับปรุงการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ตลอดจนการเสริมสร้างเจตคติที่ดีในการประกันคุณภาพการศึกษาให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย เป็นบุคลากร ได้แก่ อาจารย์และเจ้าหน้าที่สังกัดคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปีการศึกษา 2554 จำนวน 159 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรสาเหตุ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน จำนวน 1 ปัจจัย ได้แก่ บรรยากาศองค์กร ประกอบด้วย โครงสร้างองค์กร (X1) ลักษณะงาน (X2) การบริหารงานของผู้บังคับบัญชา (X3) ผลการตอบแทนและสวัสดิการ (X4) สัมพันธภาพภายในหน่วยงาน (X5)

- ปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ เจตคติต่อการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย องค์กรประกอบด้านความคิดความเข้าใจ (X6) องค์กรประกอบด้านความรู้สึก (X7) องค์กรประกอบด้านพฤติกรรม (X8) และแรงจูงใจในการทำงาน ประกอบด้วย ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (X9) ความต้องการการยกย่อง (X10) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (X11)

ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Y1) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Y2) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Y3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Y4)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในภาพประกอบที่ 1 มีดังนี้

○ แทน ตัวแปรแฝง (latent variable) □ แทน ตัวแปรสังเกตได้ (manifest variable)

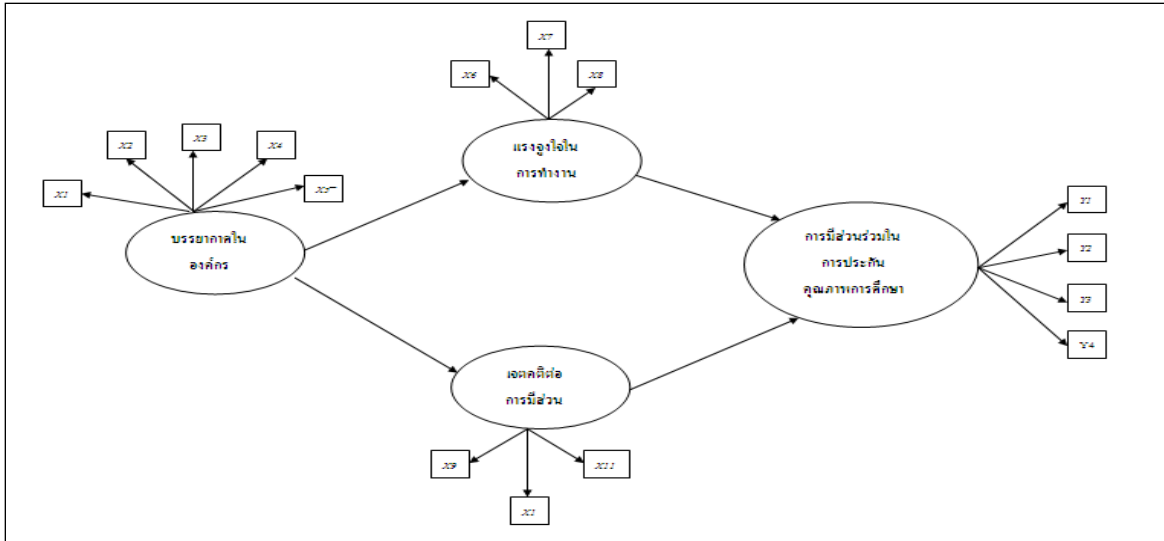
→ แทน ทิศทางอิทธิพลจากตัวแปรสาเหตุไปหาตัวแปรผล

ตัวแปรอิสระแบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่

1. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ ORGCL = บรรยากาศองค์กร

2. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ATTIT = เจตคติการมีส่วนร่วม และ MOTIV = แรงจูงใจในการทำงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ COOPE = การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา

ภาพที่ 1 รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นบุคลากร ได้แก่ บุคลากรสังกัดคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปีการศึกษา 2554 จำนวน 159 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 5 ตอน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 4 ข้อ แบบสอบถามวัดการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 7 ข้อ แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 7 ข้อ แบบสอบถามวัดแรงจูงใจในการทำงาน จำนวน 10 ข้อ แบบสอบถามวัดบรรยากาศขององค์กร จำนวน 10 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบไปด้วย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) ทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้ t -test ค่าไค - สแควร์ (χ^2/df) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ค่ามาตรฐานดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองส่วนที่เหลือ (SRMR) และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยส่วนบุคคล และการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา

ตารางที่ 1 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยส่วนบุคคล และการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา

ตัวแปร	\bar{X}	SD	การแปลความหมาย
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม			
- บรรยากาศองค์กร	4.01	.49	ระดับดี
ปัจจัยส่วนบุคคล			
- เจตคติต่อการมีส่วนร่วม	4.20	.54	ระดับดี
- แรงจูงใจในการทำงาน	4.09	.58	ระดับสูง
ตัวแปรตาม			
- การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ	4.12	.55	ระดับสูง

จากตารางที่ 1 พบว่าบุคลากรของคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความคิดเห็นว่าบรรยากาศในการทำงานขององค์กรอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.01$) ด้านปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า บุคลากรมีเจตคติต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.20$) และมีแรงจูงใจในการทำงานอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.09$) นอกจากนี้ยังพบว่า บุคลากรมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.12$)

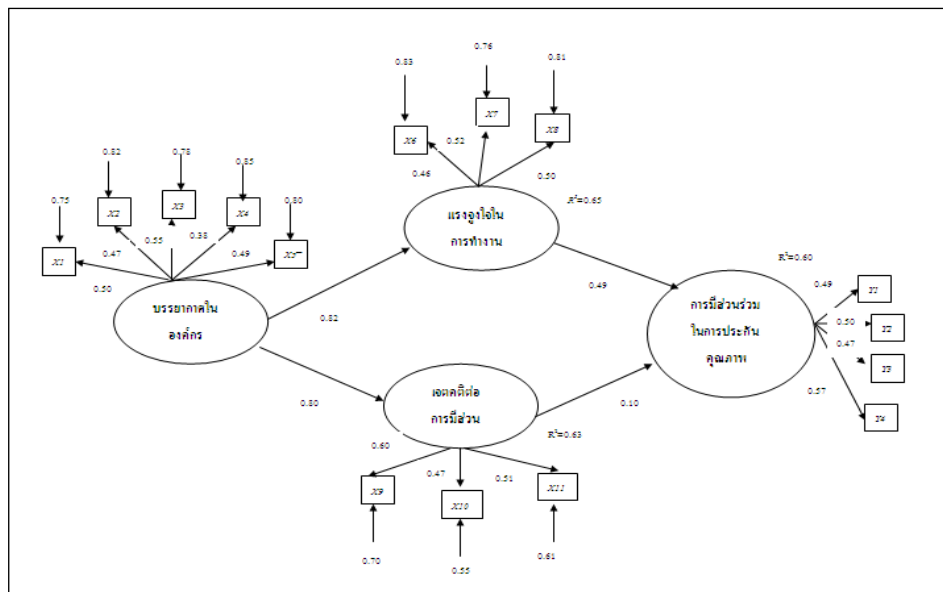
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้	COOPE			
		Y1	Y2	Y3	Y4
ORGCL	X1	.380**	.240**	.240**	.226**
	X2	.230**	.261**	.241**	.370**
	X3	.557**	.472**	.310**	.230**
	X4	.320**	.461**	.239**	.320**
	X5	.310**	.220**	.250**	.209**
ATTIT	X6	.218**	.425**	.220**	.321**
	X7	.415**	.300**	.483**	.420**
	X8	.226**	.498**	.290**	.639**
MOTIV	X9	.300**	.380**	.241**	.430**
	X10	.352**	.200**	.316**	.360**
	X11	.202**	.238**	.243**	.228**

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ใน โครงสร้างความสัมพันธ์ของ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของตัวแปรปัจจัยทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการ มีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับ ต่ำ ($r < .300$) ถึงระดับปานกลาง ($.300 < r < .700$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .218 - .639

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมใน การประกันคุณภาพการศึกษา โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิง ประจักษ์ โดยมีค่าสถิติที่ได้จากการตรวจสอบโมเดลทุกค่าเป็นไปตามเกณฑ์ คือ ค่าไค-สแควร์/ df เท่ากับ 1.80 ค่า ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (goodness of fit index: GFI) ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (adjusted goodness of fit index: AGFI) และค่ามาตรฐานดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองส่วนที่เหลือ (standardized root mean square residual: SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.94 , 0.91 และ 0.048 ตามลำดับ ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่าง โดยประมาณ (root mean square error of approximation: RMSEA) มีค่าประมาณ 0.038 จากค่าสถิติที่ใช้ในการ ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผลการตรวจสอบรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา

จากภาพที่ 2 พบว่าบรรยากาศองค์กร (ORGCL) มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการทำงาน (MOTIV) และเจตคติต่อการมีส่วนร่วม (ATTIT) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.82 และ 0.80 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยบรรยากาศองค์กร (ORGCL) มีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อเจตคติต่อการมีส่วนร่วม (ATTIT) และแรงจูงใจในการทำงาน (MOTIV) เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมของบรรยากาศองค์กร (ORGCL) ที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา (COOPE) พบว่าบรรยากาศองค์กร (ORGCL) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา (COOPE) โดยส่งอิทธิพลผ่านเจตคติต่อการมีส่วนร่วม (ATTIT) และแรงจูงใจในการทำงาน (MOTIV) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.47 และเมื่อพิจารณาถึงอิทธิพลรวมของบรรยากาศองค์กร (ORGCL) พบว่าบรรยากาศองค์กร (ORGCL) มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการทำงาน (MOTIV) สูงสุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.82 รองลงมา คือ เจตคติต่อการมีส่วนร่วม (ATTIT) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.80 และการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา (COOPE) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.47

อภิปรายผลการวิจัย

จากโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานและปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการทำงานประกันคุณภาพการศึกษา มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ภายในโมเดล พบว่า ตัวแปรกลุ่มปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ บรรยากาศองค์กร ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา คือ บรรยากาศองค์กรส่งผลทางตรงต่อเจตคติต่อการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการทำงาน ในขณะที่เดียวกันก็ส่งผลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาผ่านเจตคติต่อการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการทำงาน สอดคล้องคล้อยกับฉนวน หลีองบรรจง (2548, หน้า 98) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการงานหลักของอาจารย์ในวิทยาลัยภาคกลางสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยพบว่า แรงจูงใจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการงานหลักของอาจารย์ สอดคล้องกับการศึกษาของดาบทิพย์ จิตพิงษ์พาณิชย์ (2549, หน้า 103) ที่พบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของหน่วยงานตามแนวทางคุณภาพ เพราะเมื่อบุคลากรมีเจตคติที่ดีก็จะส่งผลให้อยากเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิริณี ธรรมนารถสกุล (2547, หน้า 92) ที่ทำการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุพระระดับของผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ: ศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน และปัจจัยระดับบุคคล พบว่าบรรยากาศองค์กรส่งผลโดยอ้อมต่อการปฏิบัติงานรวม โดยผ่านตัวแปรในระดับบุคคล ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์กร ความพึงพอใจในการทำงาน การรับรู้บทบาทความสามารถในการทำงานเป็นทีม ดังนั้นองค์กรทางการศึกษาควรส่งเสริมให้สภาพแวดล้อมในการทำงานให้เป็นบรรยากาศที่มีลักษณะของการทำงานเป็นทีมและเอื้อต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เจตคติต่อการมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพทางการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารของหน่วยงานต้องหากลวิธีในการสร้างเจตคติที่ดีให้กับบุคลากร โดยการเปิดโอกาสในการใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์ สนับสนุนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนโน้มน้าวให้บุคลากรเข้าร่วมในกิจกรรมของการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา เพราะเมื่อบุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว ย่อมส่งผลให้อยากเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงาน
2. การสร้างแรงจูงใจในการทำงานก็มีผลต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพราะเมื่อสถานศึกษามีการจูงใจและการโน้มน้าวจิตใจที่ดีย่อมส่งผลให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ตัวแปรที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาในครั้งนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาได้ร้อยละ 60 ที่เหลือเป็นตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาศึกษาในโมเดลการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ โดยอาศัยทฤษฎีการมีส่วนร่วมและผลการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการกำหนดตัวแปรในโมเดลการวิจัย เช่น การสื่อสารในองค์กร การได้รับการฝึกอบรม วัฒนธรรมในการทำงานขององค์กร เป็นต้น

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา. (2553). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- ฉลวย เหลืองบรรจง. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจ การเตรียมอาจารย์ใหม่ การสอนงานและความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงกับการปฏิบัติภาระงานหลักของการเตรียมอาจารย์ใหม่วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตาทิพย์ ฐิติพงษ์พานิช. (2549). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการบริหารคุณภาพโดยรวมของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิรัตน์ ธรรมนารถสกุล. (2547). **ปัจจัยเชิงสาเหตุทุกระดับของผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ: ศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และปัจจัยระดับบุคคล**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Brown, Warren B., & Moberg, Dennis J. (1980). *Organization theory and management: A macro approach*. New York: John Wiley and Sons.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้า ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

ในเขตอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

**FACTORS AFFECTING DECISION MARKETING OF CUSTOMER SERVICE,
BANGKOK BANK PUBLIC COMPANY LIMITED
IN MUEANG DISTRICT, NAKHON PATHOM**

อัฐพล สมัครัฐกิจ *

Attapol Samakrattakit

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการของลูกค้า ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม อันได้แก่ ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมการเข้ามาใช้บริการของลูกค้า ปัจจัยในการตัดสินใจเข้ามาใช้บริการของลูกค้า และปัจจัยปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้บริการ กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ช่วงอายุ 25-35 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท การวิเคราะห์ปัจจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการเข้ามาใช้บริการกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม พบว่า เหตุผลที่ตัดสินใจใช้บริการกับธนาคารกรุงเทพ เพราะใกล้ที่พัก/สำนักงาน บริการของธนาคารที่เลือกใช้มากที่สุดคือ โอนเงิน ระยะเวลาสูงสุดที่เป็นลูกค้ากับธนาคารกรุงเทพ อยู่ในช่วง 1-2 ปี ประเภทของบัญชีเงินฝาก ส่วนใหญ่เป็นประเภทออมทรัพย์ วันที่มักจะไปใช้บริการกับธนาคารกรุงเทพ คือ วันเสาร์ เวลาที่มักไปใช้บริการกับธนาคารกรุงเทพ จะอยู่ในช่วงเวลา 13.01-15.30 น. และ ความถี่ในการใช้บริการต่อเดือน จะเป็น 1-3 ครั้ง การวิเคราะห์ปัจจัยในการตัดสินใจเข้ามาใช้บริการกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการตัดสินใจต่อการเลือกใช้บริการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า ด้านลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ จำนวนเครื่อง ATM ที่กระจายตัวทั่วประเทศ ด้านการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ การดำเนินกิจการมาเป็นระยะเวลานาน สร้างคุณภาพการบริการที่เป็นมาตรฐาน ด้านบุคลากร ได้แก่ การให้คำแนะนำบริการต่าง ๆ ของธนาคาร

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการประกอบการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เมื่อท่านต้องการ ด้านราคา ได้แก่ อัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการของธนาคาร ด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การโอนเงิน สะดวกรวดเร็ว การวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้บริการกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) พบข้อสรุปของปัญหาและข้อเสนอแนะคือ การเก็บรักษาความลับของลูกค้า ความถูกต้องแม่นยำในการให้บริการ มนุษยสัมพันธ์ของพนักงาน การให้คำแนะนำของพนักงานบริการ ความรวดเร็วในการให้บริการ และความเหมาะสมของสถานที่ตั้ง

คำสำคัญ: การบริการลูกค้า, ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the factors affecting customers' decision in using the services of Bangkok Bank Public Company Limited in Muang District, Nakhon Pathom. The factors were demographic, behavior of customers in using bank services, customer's decisional factors in using bank services and problems and suggestions on bank services. The Yamane method was used in determining the sample of 400 people. Questionnaires were used in data accumulation. Statistics used in data collection included frequency, percentage, mean and standard deviation.

Results of the research were as follows: The demographic characteristics of the samples were mostly female, age ranging between 25-35 years old, single, had undergraduate degrees and worked at private companies with an income between 10,001-20,000 Baht/month. Analysis of customers' behavior in using bank services showed that the reason they chose Bangkok Bank was mainly because of its close proximity to where they lived. The most used service was money transfer. The customers were members for 1-2 years. Most of the accounts were savings accounts. Most people used Bangkok Bank services on Saturdays. The time period when customers went to the bank was between 13:01-15:30 and the frequency of bank service usage was 1-3 times a month. In-depth analysis showed that customers chose Bangkok Bank because of its physical characteristics. It had many ATM machines nationwide. Its marketing performance was effective. It had been in operation for many decades, building quality services in the process, such as its price, bank fees, surcharges, its products, and quick money transfer. The problems and suggestions on Bangkok Bank services most requested on the questionnaire were customer confidentiality, accuracy of services, human relations of employees, recommendations from employees, speed of services and appropriateness of bank location.

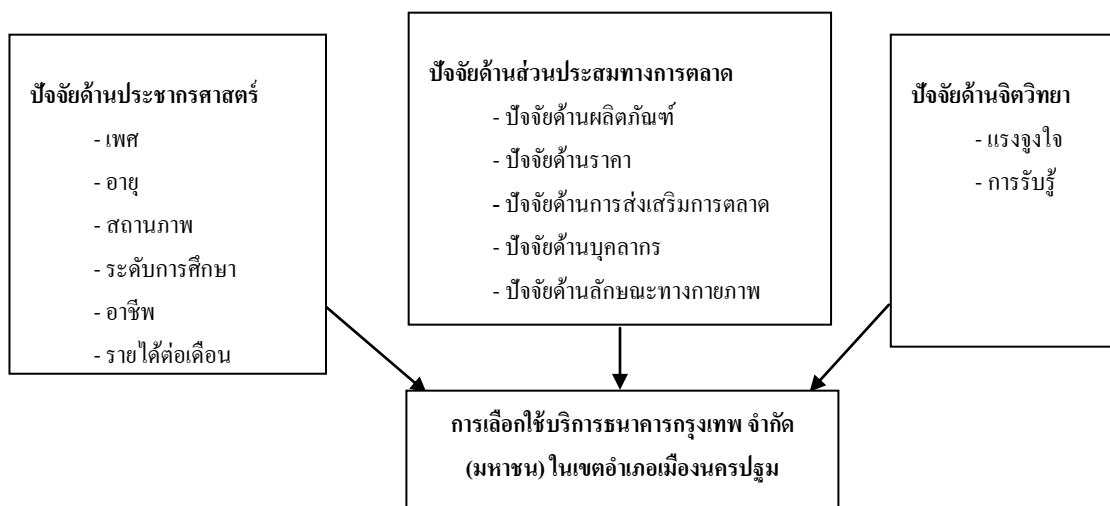
Keywords: customer service. Bangkok Bank Public Company Limited.

บทนำ

นับจากเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนธุรกิจไปทั่วโลกแล้ว ยังส่งผลก่อให้เกิดปัญหาเงินเฟ้อ ระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปสูงขึ้น ทำให้อำนาจซื้อของผู้บริโภคลดลง ค่าครองชีพสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อผู้มีรายได้น้อยและผู้มีรายได้ประจำ ทำให้ขาดสภาพคล่องทางการเงิน เมื่อผู้มีรายได้ประจำมีรายได้คงที่ แต่อาจจะมีรายจ่ายหลายส่วนที่ไม่คงที่หรือมีรายจ่ายบางส่วนที่เพิ่มสูงขึ้น รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ทำให้ต้องหาแหล่งรายได้แหล่งใหม่เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนใช้จ่ายในปัจจุบัน ส่งผลให้มีความต้องการสินเชื่อส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น ปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ มีการแย่งส่วนแบ่งตลาดสินเชื่อส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น โดยแต่ละธนาคารมีการออกผลิตภัณฑ์สินเชื่อส่วนบุคคลหลายประเภท และต่างก็มีกลุ่มผู้ใช้บริการเป้าหมายกลุ่มเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสภาพคล่องและบรรเทาปัญหาทางการเงินของผู้บริโภคเช่นกัน

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) เป็นหนึ่งในธนาคารพาณิชย์ที่ได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายโดยเน้นกลุ่มผู้ใช้บริการเป้าหมายจากผู้ใช้บริการรายใหญ่มาเป็นผู้ใช้บริการรายย่อยเพิ่มขึ้น ทำให้ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ต้องมุ่งขยายสินเชื่อส่วนบุคคลซึ่งธนาคารมีความพร้อมและมีกำลังความสามารถที่จะแข่งขันด้านสินเชื่อส่วนบุคคลกับสถาบันการเงินอื่น ๆ ได้ ด้วยข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการของลูกค้าธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)” เพื่อจะได้ทราบว่า ปัจจัยใดที่ส่งผลให้ลูกค้าของธนาคารเลือกใช้บริการกับธนาคารและธนาคารได้ดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างไร จึงทำให้ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และเพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์การตลาด และพัฒนาเครื่องมือการบริการเพื่อความพึงพอใจสูงสุดแก่ลูกค้าผู้ใช้บริการของธนาคารต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้า ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านราคาที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการ
5. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบุคลากรด้านความพร้อมและความรู้ความสามารถในการให้บริการ
6. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ลูกค้าที่ใช้บริการกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง นครปฐม จังหวัดนครปฐม รวม 4 สาขา และ 1 สำนักธุรกิจ ซึ่งมีจำนวนประชากร 146,861 ราย กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดโดยการสุ่มจากวิธีของ Yamane ได้ จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรมการใช้บริการ ปัจจัยในการเลือกใช้บริการ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้บริการ ใช้การคำนวณหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ผลการวิจัย

1. ลูกค้าที่ใช้บริการกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ช่วงอายุ 25 -35 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท
2. เหตุผลที่ตัดสินใจใช้บริการกับธนาคาร เพราะอยู่ใกล้ที่พัก/สำนักงาน บริการที่ใช้ ได้แก่ บริการฝาก/ถอน ระยะเวลาสูงสุดที่เป็นลูกค้ากับธนาคารกรุงเทพคือ 1-2 ปี มีบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์ มักใช้บริการวันเสาร์ ช่วงเวลา 13.01-15.30 น. โดยมีความถี่ในการใช้บริการต่อเดือนอยู่ที่ 1-3 ครั้ง ต่อเดือน
3. ระดับปัจจัยการตัดสินใจของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นระดับมากทุกข้อคือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ
4. ระดับปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้บริการกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) อยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นระดับมากทุกข้อ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ลูกค้าธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 36–45 ปี สถานภาพโสด สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลณัฐ ศิริบุญธรรม (2550) ซึ่งได้วิจัยเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าต่อการบริการของธนาคารกรุงเทพ สาขาย่อยมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
2. ระดับการศึกษาและอาชีพมีความสัมพันธ์กับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยพบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน รายได้อยู่ในช่วง 10,001-20,000 บาท จะเลือกใช้บริการธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของนที ทองเขื่อนขันธุ์ (2547) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาทัศนคติของพนักงานเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อธนาคารทางอินเทอร์เน็ต
3. ด้านพฤติกรรมในการใช้บริการของลูกค้า พบว่าเหตุผลที่ทำให้ลูกค้าธนาคารกรุงเทพเลือกใช้บริการธนาคารกรุงเทพมากที่สุด ได้แก่ ธนาคารอยู่ใกล้ที่พัก/สำนักงาน รองลงมา ได้แก่ ผลិតภัณฑ์/บริการมีความน่าสนใจ ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของกฤติยา ทองยั่ว (2552) ซึ่งได้ศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขานนทบุรี จังหวัดนครปฐม
4. ด้านประเภทของธุรกรรมที่ลูกค้าเลือกใช้บริการมากที่สุด พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จะเลือกใช้บริการฝาก/ถอนเงินมากที่สุด เนื่องจากเป็นธุรกรรมหลักในการดำเนินกิจการของธนาคาร และเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นถึงความสัมพันธ์ของลูกค้ากับการใช้บริการฝากถอนมีความสัมพันธ์กัน โดยส่วนใหญ่ลูกค้าที่ใช้บริการฝาก/ถอนกับธนาคารกรุงเทพนั้นจะเป็นลูกค้าที่มีเงินเดือนผ่านธนาคารกรุงเทพ ดังนั้น ในทุกเดือนจะต้องมีการทำธุรกรรมฝาก/ถอนอย่างน้อยเดือนละ 1-3 ครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของนวลอนงค์ วิเชียร (2549) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
5. พฤติกรรมการใช้บริการด้านระยะเวลาที่เป็นลูกค้ากับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) พบว่าระยะเวลาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นลูกค้ากับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) คือ 1–2 ปี ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นพนักงานบริษัทเอกชนที่เพิ่งเริ่มเข้าทำงานใหม่ และบริษัทที่ตนสังกัดหรือทำงานอยู่ให้เปิดบัญชีกับธนาคารเพื่อใช้ในการรับเงินเดือน สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภลักษณ์ ไชยมงคล (2550) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาสันป่าตอง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
6. พฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้าด้านประเภทของบัญชีเงินฝาก พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการเงินฝากประเภทออมทรัพย์เนื่องจากเป็นบัญชีประเภทที่มีความคล่องตัวในการทำธุรกรรมประเภทฝากถอนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รดาธิยา โคตรมิตร (2550) ซึ่งได้ทำการศึกษาคความพึงพอใจของลูกค้าในการใช้บริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี
7. พฤติกรรมการใช้บริการด้านเวลาที่ลูกค้ามักไปใช้บริการและความถี่ในการใช้บริการธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการในช่วงเวลา 13.01-15.30 น. และเข้าไปใช้บริการเดือนละ 1–3 ครั้ง

8. ด้านการวิเคราะห์ปัจจัยในการเลือกใช้บริการด้านผลิตภัณฑ์ พบว่าปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพมีความสำคัญในการเลือกใช้บริการกับธนาคารกรุงเทพมากที่สุด เป็นผลเนื่องมาจากความเชื่อมั่นในความมั่นคงของธนาคารกรุงเทพ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร การบริการและปรับปรุงให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้ากับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ได้ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ลูกค้าธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ให้ความสำคัญในเรื่องการโอนเงินสะดวกรวดเร็ว มากที่สุด ดังนั้นธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ควรให้ความสำคัญกับรูปแบบการให้บริการ โดยใช้ระบบคิวและมีการประเมินประสิทธิภาพการให้บริการของพนักงานบริการอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านราคา ลูกค้าธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ให้ความสำคัญในเรื่องอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการของธนาคาร มากที่สุด ดังนั้น ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ควรประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าทราบว่า ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) มีบริการชำระค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ ตลอดไปจนถึงมีบริการหักบัญชีอัตโนมัติ เพื่อชำระสินค้าและบริการเป็นประจำทุก ๆ เดือน

3. ด้านการส่งเสริมการตลาด ลูกค้าธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ให้ความสำคัญในเรื่อง ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด ดังนั้น ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ควรมีสื่อโฆษณาที่สามารถเข้าถึงประชาชนให้มากขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ

4. ด้านบุคลากรลูกค้าธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ให้ความสำคัญในเรื่องการให้คำแนะนำบริการต่าง ๆ ของธนาคารมากที่สุด ดังนั้นธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ควรจัดให้มีการอบรมเพิ่มทักษะการให้บริการอย่างมืออาชีพแก่พนักงานทุกระดับ เพื่อสร้างความเป็นมาตรฐานของการให้บริการ

5. ด้านลักษณะทางกายภาพ ลูกค้าธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ให้ความสำคัญในเรื่อง จำนวนเครื่อง ATM ที่กระจายตัวทั่วประเทศ มากที่สุด ดังนั้นธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ควรพัฒนารูปแบบการให้บริการผ่านเครื่อง ATM ให้มีความทันสมัยและมีบริการที่หลากหลายขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาเฉพาะลูกค้าผู้ใช้บริการ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐมเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจากที่อื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบความเหมือนและความแตกต่างในความคิดเห็นที่หลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการบริการให้ดียิ่งขึ้น

2. จากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณในรูปแบบของการศึกษาเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ทำให้มีข้อจำกัดคือขาดข้อมูลเชิงลึก ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพร่วมด้วย โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก หรือการสนทนากลุ่ม เป็นต้น เพื่อจะได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กฤติยา ทองยี่. (2552). *ความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขา ถนนทรงพล จังหวัดนครปฐม*. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กุดฉัฐ ศิริบุญธรรม. (2550). *ความพึงพอใจของลูกค้าต่อการบริการของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขา ย่อยมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง*. การค้นคว้าโดยอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- นที ทองเขื่อนจันทร์. (2547). *การศึกษาทัศนคติของพนักงานเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อธนาคาร ทางอินเทอร์เน็ต*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน, คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นวลอนงค์ วิเชียร. (2549). *ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขา บางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ และการบริหารงานบุคคล, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.
- รดาธิยา โคตรมิตร. (2550). *การศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าในการใช้บริการเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี*. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศุภลักษณ์ ไชยมงคล. (2550). *ความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาสันป่าตอง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

โปรแกรมฝึกอบรม การจัดการพื้นที่สีเขียวสำหรับสถาบันการศึกษา
กรณีศึกษา: สถาบันการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

TRAINING PROGRAM OF GREEN AREA MANAGEMENT FOR EDUCATION
INSTITUTION, A CASE STUDY: EDUCATIONAL INSTITUTION
IN DEPARTMENT OF EDUCATION,
AMPHUR TALANG, PHUKET PROVINCE

อูษณิษา แก้วคราม*

Ausanisa Keawkram

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการพื้นที่สีเขียวที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันการศึกษาในอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต 2) พัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรม การจัดการพื้นที่สีเขียว ในสถาบันการศึกษาในอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต และ 3) หาประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกอบรม การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ได้สำรวจขนาดของพื้นที่สีเขียวในสถาบันการศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต โดยกำหนดสำรวจพื้นที่ศึกษาในระหว่างเดือนกันยายนและเดือนตุลาคม 2553 โดยมีจำนวนโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 30 โรงเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่มีรูปแบบและแนวทางสำหรับการจัดการหรือพัฒนาพื้นที่สีเขียวอย่างชัดเจน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้พื้นที่เพื่อเป็นสนามเด็กเล่น สนามฟุตบอล และแปลงเกษตร ส่วนการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้จัดฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ซึ่งเป็นตัวแทนโรงเรียนของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต โดยใช้โปรแกรมฝึกอบรมเรื่องการจัดการพื้นที่สีเขียวในโรงเรียน พบว่าโปรแกรมการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่สีเขียวในสถาบันศึกษามากขึ้น และมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมการฝึกอบรมระดับมาก

คำสำคัญ: โปรแกรมการฝึกอบรม, พื้นที่สีเขียว, สถานศึกษา

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the green areas management of educational institution, in Thalang District, Phuket Province, 2) to develop training programs for green area management of the educational institution in Thalang District, Phuket Province, and 3) to determine the effectiveness of the training programs.

For science study, the green area size of government educational institution under the Department of Education, Thalang District, Phuket Province, was surveyed from September to October 2010. The target group involved thirty schools.

For environmental study, the sample of fifteen government schools' representatives under the Department of Education, Thalang District, Phuket Province were trained in the training program of green area management. The results revealed that the trainees could get more knowledge and understanding of the green area management in the educational institution from this effective training program. The level of confidence was at 95. The level of satisfaction for the training program was high.

Keywords: training programs. green spaces. institution.

บทนำ

ในอดีตเมืองส่วนใหญ่เป็นเพียงชุมชนเล็ก ๆ มีวิถีชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการขยายตัวเนื่องจากการเพิ่มของประชากรและการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเมืองในจังหวัดภูเก็ตในช่วงระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมา พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินค่อนข้างสูง คือ ในปี พ.ศ. 2530 มีพื้นที่สีเขียว 59.49 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 95.05 ของพื้นที่ทั้งหมด และในปี พ.ศ. 2544 มีพื้นที่สีเขียว 43.30 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 69.18 ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งลดลง 16.19 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 25.87 ของพื้นที่ทั้งหมด และร้อยละ 37.39 ของพื้นที่สีเขียว โดยสะท้อนออกมาในรูปของการพัฒนาที่ดินและการก่อสร้างอาคาร (จิตติมา รักษา, 2546) อย่างไรก็ตาม การเกิดขึ้นและพัฒนาการของชุมชนเมืองไทยที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม ทำให้การพัฒนาที่ดินในเขตเมืองมุ่งเน้นการพัฒนาที่ดินให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุด โดยละเลยความสำคัญของต้นไม้และสภาพแวดล้อม นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นผู้ดูแลรักษาที่ดินบางส่วนในเขตเมือง เช่น กรมธนารักษ์ กรมที่ดิน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก็ให้ความสำคัญกับต้นไม้้อยลง กรณีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นชัดเจนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งในปี พ.ศ. 2549 มีประชากรกว่า 5.6 ล้านคน แต่มีพื้นที่ไม้ยืนต้นและสวนสาธารณะรวมกันเพียง 0.70 ตารางเมตรต่อคน นับว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับมาตรฐานสากลที่กำหนดไว้ว่า สัดส่วนของสวนสาธารณะต่อประชากรจะต้องเท่ากับ 15 ตารางเมตรต่อคน ส่งผลให้ชุมชนเมืองขาดคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะปัญหาขาดแคลนพื้นที่สีเขียว เนื่องจากการดำเนินงานด้านพื้นที่สีเขียวยังมีข้อจำกัดอยู่

หลาย ๆ ประการ เช่น ข้อจำกัดด้านความรู้ ความเข้าใจในประโยชน์ คุณค่า และความสำคัญของพื้นที่สีเขียวที่มีต่อชุมชนเมือง ทำให้สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเพิ่มพื้นที่สีเขียว จึงได้วางเป้าหมายในการอนุรักษ์และฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ไว้ให้ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่ของประเทศ ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของพื้นที่สีเขียวและประกาศเป็นกฎกระทรวงออกมา เช่น กรมโยธาธิการและผังเมืองได้กำหนดเขตผังเมืองรวมเพื่อกำหนดประเภทและการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถรักษาพื้นที่สีเขียวเอาไว้ และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อกำหนดพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

จังหวัดภูเก็ต เป็นจังหวัดที่มีการเจริญเติบโตด้านการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ทำให้มีการอพยพแรงงานเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตอย่างต่อเนื่องและมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้ในแต่ละปียังมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดภูเก็ต พบว่าในปี พ.ศ. 2550 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศไทยมากกว่า 4 ล้านคน หรือมากกว่า 11.25 % เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2549 จากข้อมูลดังกล่าวเมื่อการท่องเที่ยวมีการขยายตัวมากขึ้น ทำให้เกิดความต้องการด้านที่พักอาศัยและสถานที่พักผ่อนเพิ่มขึ้น จึงมีการเปลี่ยนสภาพพื้นที่เป็นอาคารบ้านเรือน โรงแรม ห้างสรรพสินค้า เพื่รองรับนักท่องเที่ยว จนทำให้มีการบุกรุกพื้นที่สาธารณะและพื้นที่สีเขียว มีผลกระทบต่อชุมชนเมือง ทำให้ขาดคุณภาพชีวิตที่ดี และพื้นที่สีเขียวที่มีอยู่ไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร กลายเป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่า ประชาชนทั่วไปไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้จากปัญหาดังกล่าวทำให้จังหวัดภูเก็ตเป็นหนึ่งในหลายจังหวัดที่ประกาศใช้กฎกระทรวงบังคับใช้ผังเมืองรวมเกาะภูเก็ต พ.ศ. 2548 ซึ่งได้กำหนดประเภทและการใช้ประโยชน์ที่ดินในจังหวัดภูเก็ต โดยมีสาระสำคัญคือ มีการกำหนดการใช้ประโยชน์จากที่ดินในบริเวณต่าง ๆ เช่น พื้นที่สำหรับอยู่อาศัย พื้นที่สำหรับอุตสาหกรรม พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้ พื้นที่เพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พื้นที่สำหรับสถาบันการศึกษา เป็นต้น พร้อมทั้งกำหนดให้มีที่ว่างเพื่อเป็นพื้นที่สีเขียวภายในโครงการต่าง ๆ นอกจากนี้จังหวัดภูเก็ตได้รับการประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2546 เพื่อกำหนดประเภทและขนาดของโครงการที่ต้องจัดทำรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยในรายละเอียดของประกาศดังกล่าวมีการกำหนดความสูงของอาคารและพื้นที่ว่างที่จะต้องเว้นไว้เพื่อใช้เป็นพื้นที่สำหรับพักผ่อนและสามารถพัฒนาให้เป็นพื้นที่สีเขียวได้ โดยประกาศทั้งสองฉบับนั้นผู้ที่มิหน้าที่ควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมายคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการอนุญาตและควบคุมดูแลการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ

พื้นที่อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่กำลังประสบกับปัญหาการเติบโตและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจจากการก่อสร้างเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากระหว่างปี พ.ศ. 2546-2552 มีโครงการด้านอสังหาริมทรัพย์ที่ยื่นขอเสนอรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น และรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อยื่นขออนุญาตก่อสร้าง

เกิดขึ้นในอำเภอกลาง จำนวน 238 โครงการ เป็นโครงการที่เกิดจากการพัฒนาที่ดินให้เป็นที่พักอาศัยและการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยว

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการพื้นที่สีเขียวที่อยู่ภายใต้การดูแลของสถาบันการศึกษาในพื้นที่อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต ว่ามีการจัดการอย่างไร เพื่อนำไปสร้างองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภายในสถาบันการศึกษาในการจัดการพื้นที่สีเขียว ดังนั้นการให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวโดยการจัดทำเป็นโปรแกรมฝึกอบรม จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และการอบรมผ่านผู้แทนจากสถาบันการศึกษาซึ่งมีหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เยาวชนในพื้นที่ ทำให้สถาบันการศึกษาในแต่ละแห่งสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการรักษาและปรับปรุงพื้นที่ว่างเปล่าให้กลายเป็นพื้นที่สีเขียวที่ประชาชนทั่วไปในชุมชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในการพักผ่อนได้

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ที่ศึกษา ประวัติความเป็นมาและข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดภูเก็ต บทบาทหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา พร้อมทั้งแนวความคิดด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม การจัดการพื้นที่สีเขียว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่สีเขียว ขนาดและมาตรฐานของการจัดการพื้นที่สีเขียว และกรอบแนวคิดด้านกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเด็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักการของสิ่งแวดล้อมศึกษา กระบวนการเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมการใช้โปรแกรม ประโยชน์ของการฝึกอบรม และกระบวนการในการฝึกอบรม โดยศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการพื้นที่สีเขียวที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันการศึกษาในอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมการจัดการพื้นที่สีเขียวในสถาบันการศึกษาในอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อหาประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกอบรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ คือ

1. การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการพื้นที่สีเขียว ได้แก่
 - 1) ศึกษาข้อมูลทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการพื้นที่สีเขียวจากเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ
 - 2) ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิเกี่ยวกับ

การจัดการพื้นที่สีเขียวและสถานการณ์พื้นที่สีเขียวที่อยู่ในสถาบันการศึกษา 3) ศึกษาปัญหาด้านการจัดการพื้นที่สีเขียวของสถาบันการศึกษา 4) ศึกษาแนวทางการจัดการพื้นที่สีเขียว

2. การศึกษาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาจัดทำเป็นโปรแกรมฝึกอบรมการจัดการพื้นที่สีเขียวสำหรับสถาบันการศึกษา ได้แก่ 1) การสำรวจ ศึกษา คัดเลือกสถานที่ และกลุ่มเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลเบื้องต้น 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรมฝึกอบรม 3) ออกแบบโปรแกรมฝึกอบรม 4) ตรวจสอบคู่มือการฝึกอบรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5) ทดลองคู่มือฝึกอบรมกับกลุ่มบุคคลที่อยู่ในระดับเดียวกันกับกลุ่มเป้าหมาย 6) ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมฝึกอบรมให้สมบูรณ์ 7) ดำเนินการใช้โปรแกรมฝึกอบรม 8) ประเมินผลการฝึกอบรม 9) ประเมินความพึงพอใจ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ กลุ่มบุคคลที่อยู่ในระดับเดียวกันกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน เพื่อใช้สำหรับทดลองโปรแกรมการฝึกอบรม และตัวแทนบุคลากรจากสถาบันการศึกษาในเขตอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นด้านสถานการณ์และการจัดการพื้นที่สีเขียวในปัจจุบันของสถาบันการศึกษา และแบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ตในการทำวิจัยรวมทั้งการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และประเมินผลการฝึกอบรมวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) จากการทดสอบก่อนการทดลอง (pretest) และหลังการทดลอง (posttest) ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยและผลการฝึกอบรมการใช้โปรแกรมฝึกอบรมการจัดการพื้นที่สีเขียว

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลโปรแกรมฝึกอบรมการจัดการพื้นที่สีเขียวในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต สรุปสาระสำคัญได้ 2 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม** จากการศึกษาการจัดการพื้นที่สีเขียวในสถาบันการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดภูเก็ต ที่อยู่ในอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่า สถาบันการศึกษายังไม่มีการจัดการพื้นที่สีเขียวอย่างถูกหลักวิชาการ ส่วนใหญ่ใช้พื้นที่สีเขียวเป็นสนามฟุตบอล สวนหย่อมป้ายหน้าโรงเรียน แปลงปลูกพืชผักของนักเรียน และบริเวณที่นั่งพักผ่อน การจัดพื้นที่สีเขียวในโรงเรียนส่วนมากไม่ได้คำนึงถึงความเพียงพอของพื้นที่สีเขียวต่อจำนวนนักเรียน อาจเป็นเพราะข้อจำกัดของพื้นที่ เนื่องจากสถานศึกษาบางแห่งมีพื้นที่เพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียน ด้วยข้อจำกัดของราคาที่ดินทำให้ไม่สามารถขยายพื้นที่ของโรงเรียน อีกทั้งพื้นที่สีเขียวในปัจจุบันยังขาดการดูแล

2. ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจพบว่า ก่อนดำเนินการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 65 คะแนน หลังการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ความเข้าใจเท่ากับ 78 คะแนน และเมื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบหาความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยใช้ค่า t -test ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น ผลการทดสอบวัดความตระหนักและเจตคติพบว่า ก่อนการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 63 คะแนน ส่วนหลังการเรียนกลุ่มเป้าหมายมีคะแนนเฉลี่ยด้านความตระหนักและเจตคติเท่ากับ 82 คะแนน และเมื่อเปรียบเทียบหาความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยใช้ค่า t -test ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักและเจตคติเพิ่มขึ้น การใช้โปรแกรมฝึกอบรมการจัดการพื้นที่สีเขียวสำหรับสถาบันการศึกษาภาครัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ หัวข้อ เนื้อหาและความรู้ที่ได้ใช้ประโยชน์

โปรแกรมฝึกอบรมการจัดการพื้นที่สีเขียวในพื้นที่วิจัย เป็นแนวทางการจัดการพื้นที่สีเขียวสำหรับสถาบันการศึกษาในพื้นที่วิจัย มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จากการใช้โปรแกรมสามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และเหมาะสมกับสภาพปัญหาปัจจุบันของพื้นที่วิจัย และจากการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกอบรม เมื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก เจตคติ และเห็นความสำคัญของการจัดการพื้นที่สีเขียวในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น

การนำผลการวิจัยไปใช้

สถาบันการศึกษาต่าง ๆ สามารถนำโปรแกรมการฝึกอบรมไปบูรณาการการเรียนการสอนให้กับนักเรียนในโรงเรียน อีกทั้งโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปใช้ในการจัดการพื้นที่สีเขียวในโรงเรียนได้

บรรณานุกรม

กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเกาะภูเก็ต พ.ศ. 2548 (2548, 25 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 (ตอนที่ 28 ก), หน้า 4-60.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2546). *ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ:

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

จิตติมา รักษา. (2546). *การเปลี่ยนแปลงพื้นที่สีเขียวในเขตมิวนูรี กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์การวางแผนการตั้งถิ่นฐานมนุษย์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ปกรณ นิลพันธ์. (ม.ป.ป.). **มาตรการทางกฎหมายปัจจุบันกับการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีกฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- ลัดดาวัลย์ กัณหาสุวรรณ. (2535). **คู่มือพัฒนาการสอนสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (ม.ป.ป.). **แผนปฏิบัติการเชิงนโยบายด้านการจัดการพื้นที่สีเขียวชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- _____. (2547). **คู่มือการเพิ่มและการจัดการพื้นที่สีเขียวในเขตชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิศาสตร์สารสนเทศ. (ม.ป.ป.). **โครงการศึกษาพื้นที่สีเขียวของเขตธนบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2516-2550**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต. (2551). **คู่มือการจัดทำฐานข้อมูลสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- del Saz-Salazar, Salvador, & Rausell-Koster, Pau. (2007). A Double-Hurdle model of urban green areas: valuation dealing with zero responses. *Landscape and Urban Planning*, 84(3-4), pp. 241-251.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
SRIPATUM UNIVERSITY CHONBURI CAMPUS

โครงการ การประชุมวิชาการระดับชาติ
เรื่อง ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนา
(Research and Creative Solutions for Development)

2012 SPUC National Conference

วันศุกร์ที่ 4 พฤษภาคม 2555

ณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

1. หลักการและเหตุผล

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ได้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ในด้านสารสนเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ การบริหาร การจัดการ ศึกษาศาสตร์ และการประดิษฐ์คิดค้น และได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์เชิงวิชาการ ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี จึงกำหนดการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ เป็นการนำเสนอผลงานการวิจัยและสิ่งประดิษฐ์ขึ้น ทั้งแบบบรรยายและแบบโปสเตอร์ เพื่อใช้เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประสบการณ์ด้านวิชาการของอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะ อีกทั้งการประชุมยังเป็นไปตามตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันอุดมศึกษา (สกอ.)

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์ จากอาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา นักประดิษฐ์ ในระดับการศึกษาระดับอุดมศึกษา
- 2.2 เพื่อเป็นการเสนอผลงานวิจัยประจำปีในสาขาสารสนเทศศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ การบริหาร การจัดการ ศึกษาศาสตร์และผลงานสร้างสรรค์ ทั้งแบบบรรยายและโปสเตอร์
- 2.3 เพื่อเป็นการดำเนินการตามตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพภายในของสถาบันอุดมศึกษา (สกอ.)

ตัวบ่งชี้ที่ 4.2: มีระบบบริหารจัดการความรู้จากงานวิจัยและงานสร้างสรรค์

เกณฑ์มาตรฐานข้อที่ 1 : มีระบบและกลไกสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ในทางวิชาการและการนำไปใช้ประโยชน์

เกณฑ์มาตรฐานข้อที่ 3 : มีการสร้างเครือข่ายเผยแพร่ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์

ไปยังผู้เกี่ยวข้อง

3. ผู้รับผิดชอบโครงการ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

4. วิธีการดำเนินงาน

การประชุมวิชาการในครั้งนี้ กำหนดวิธีดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

4.1 การปาฐกถาและการอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

4.2 การนำเสนอผลงานวิจัยของอาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา นักประดิษฐ์ ในระดับอุดมศึกษาทั้งแบบบรรยายและแบบโปสเตอร์

4.3 การแสดงนิทรรศการผลงานและนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ๆ

5. วัน เวลา และสถานที่

วันศุกร์ที่ 4 พฤษภาคม 2555 เวลา 8.30 – 16.30 น.

ณ ห้องศรีสุข อาคาร ดร.สุข - มอลินี พุคยาภรณ์

6. ผู้เข้าร่วมประชุม

นักวิชาการ อาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา นักประดิษฐ์ จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนทั่วประเทศ และผู้สนใจทั่วไป จำนวน 300 คน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ต่อไป

7.2 นักวิชาการ อาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา นักประดิษฐ์ ได้เผยแพร่ผลงานวิจัย นวัตกรรม การคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ สู่นักวิชาการ

7.3 มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษา

7.4 มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ได้ให้บริการวิชาการแก่สังคม

7.5 มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ได้เผยแพร่ผลงานวิจัย

8. ค่าลงทะเบียน

8.1 ผู้นำเสนอผลงานวิจัย/สร้างสรรค์ (ลงทะเบียนล่วงหน้า ระหว่าง วันที่ 1 พฤศจิกายน 2554 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2555)

- บุคคลทั่วไป	1,500 บาท
- นักศึกษา	1,000 บาท

8.2 ผู้นำเสนอผลงานวิจัย/สร้างสรรค์ (ลงทะเบียนระหว่างวันที่ 1 - 15 กุมภาพันธ์ 2555)

- บุคคลทั่วไป	2,000 บาท
- นักศึกษา	1,500 บาท

8.3 ผู้สนใจเข้าร่วมประชุม (ลงทะเบียนล่วงหน้า ภายในวันที่ 5 มีนาคม 2555)

- บุคคลทั่วไป	1,500 บาท
- นักศึกษา	1,000 บาท

8.4 ผู้สนใจเข้าร่วมประชุม (ลงทะเบียนตั้งแต่วันที่ 6 มีนาคม 2555 เป็นต้นไป และหน้างาน)

- บุคคลทั่วไป	2,000 บาท
- นักศึกษา	1,500 บาท

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
SRIPATUM UNIVERSITY CHONBURI CAMPUS

คำสั่งมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ที่ 286/2554

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2

(2012 SPUC National Conference)

เพื่อให้การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 ของมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ที่จะจัดขึ้นในวันที่ 4 พฤษภาคม 2555 ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 43 (1) แห่งพระราชบัญญัติอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 และคำสั่งที่ 47/2543 เรื่องการมอบอำนาจให้ รองอธิการบดี วิทยาเขตชลบุรี จึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการที่ปรึกษา

1.1 รองอธิการบดีวิทยาเขตชลบุรี	ประธานกรรมการ
1.2 รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร	กรรมการ
1.3 รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	กรรมการ
1.4 รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา	กรรมการ
1.5 ที่ปรึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี	กรรมการ
1.6 ผู้ช่วยอธิการบดี	กรรมการ
1.7 ผู้ช่วยอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ อูสาหะ)	กรรมการและเลขานุการ
1.8 หัวหน้าสำนักงานวิชาการ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่ กำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดงาน

2. คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการจัดการประชุม

2.1 รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	ที่ปรึกษา
2.2 ผู้ช่วยอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ อูสาหะ)	ประธานกรรมการ
2.3 รองคณบดี	กรรมการ
2.4 ประธานคณะกรรมการทุกฝ่าย	กรรมการ
2.5 หัวหน้าสาขาวิชา	กรรมการ
2.6 หัวหน้าสำนักงานรองอธิการบดี	กรรมการ
2.7 บุคลากรสำนักงานวิชาการ	กรรมการ

2.8 หัวหน้า...

มีหน้าที่

- 2.8 หัวหน้าสำนักงานวิชาการ กรรมการและเลขานุการ
- 2.9 นางภาริตา เทพอวยชัย กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
1. ประสานงานกับคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ให้การจัดงานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ
2. จัดประชุมให้เป็นไปอย่างเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ
3. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยในการดำเนินงานทางวิชาการ

3. คณะกรรมการฝ่ายพิจารณาผลงาน

3.1 รองศาสตราจารย์วาทินี	ฐาปนวงศ์สานติ	ประธานกรรมการ
3.2 รองศาสตราจารย์กาญจนา	มณีแสง	รองประธานกรรมการ
3.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ	อุสาหะ	กรรมการ
3.4 ดร.ธ.ชง	พวงสุวรรณ	กรรมการ
3.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์	อุสาหะ	กรรมการ
3.6 ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนทรัพย์	วัจนสุนทร	กรรมการ
3.7 ผู้ช่วยศาสตราจารย์จिरพงษ์	จันทรงาม	กรรมการ
3.8 ดร.สอาด	หอมมณี	กรรมการ
3.9 ดร.ปาริชาติ	คุณปลื้ม	กรรมการ
3.10 ดร.จิราพร	ระโหฐาน	กรรมการ
3.11 ดร.ปริยา	รินรัตนากร	กรรมการและเลขานุการ
3.12 นางจิราวรรณ	นิยมสกุล	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
3.13 ดร.นิเวศ	จิระวิจิตรชัย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
3.14 ดร.อัครนันท์	เตโชพิศาลวงศ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
3.15 นายอนันต์	ช่วยนีก	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
3.16 นางสาวอุราภรณ์	รักมิตร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
3.17 นายพลกฤษณ์	ไพโรธามัทธวิชกุล	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
3.18 นายมนตรี	พลเยี่ยม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
3.19 นางสาวรัศมีพร	พยุพงษ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่

1. จำแนกสาขาบทความวิจัยและพิจารณากลับกรองผลงานวิจัยเบื้องต้นเพื่อเสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา พร้อมแนบใบลงนามรับเงินค่าตอบแทน
2. พิจารณาผลงานสร้างสรรค์ เพื่อร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการ

3. ติดตาม...

3. ติดตามผลการพิจารณาผลงานวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ
4. แจ้งผลการพิจารณาบทความวิจัยแก่เจ้าของบทความวิจัย
5. ติดตามบทความวิจัยฉบับแก้ไขจากเจ้าของผลงานวิจัยเพื่อลงพิมพ์ในรายงานสืบเนื่อง

(Proceedings)

6. เบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและดำเนินการจัดส่งให้เมื่อกระบวนการพิจารณาสิ้นสุดลง
7. จัดตารางเพื่อนำเสนอในงานประชุมวิชาการ

4. คณะกรรมการฝ่ายพิธีการ

4.1 นายฐิติศักดิ์	ศักดิ์ศรีวัฒนา	ประธานกรรมการ
4.2 นางขวัญเดือน	ชื่นใจ	กรรมการ
4.3 นางวันทนีย์	จาริยศิลป์	กรรมการ
4.4 นางสาวนันทนวล	โสดา	กรรมการ
4.5 นางสาวทศพร	โศทรภวานนท์	กรรมการ
4.6 นางภาริดา	เทพอวยชัย	กรรมการ
4.7 นางวิภา	เอมบำรุง	กรรมการ
4.8 นางสาวพีรญา	สูงเนิน	กรรมการ
4.9 นางสาวนวรรตน์	กังวาลเนาวรัตน์	กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่

1. จัดทำกำหนดการ คำกล่าว หนังสือเชิญประธานและแขกผู้ร่วมงานในพิธีเปิด ฯ
2. ดำเนินการพิธีเปิดงานประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 2 ตามกำหนดการให้เรียบร้อย

5. คณะกรรมการฝ่ายผลงานและนวัตกรรม

5.1 ดร.ธ.ชง	พวงสุวรรณ	ประธานกรรมการ
5.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์	อุสาหะ	กรรมการ
5.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนทรัพย์	วันสุนทร	กรรมการ
5.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์จिरพงษ์	จันทร์งาม	กรรมการ
5.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประภัสสร	คำสวัสดิ์	กรรมการ
5.6 ดร.สอาด	หอมมณี	กรรมการ
5.7 ดร.ปาริชาติ	คุณปลื้ม	กรรมการ
5.8 ดร.จิราพร	ระโหฐาน	กรรมการ
		5.9 นายอชิระ...

5.9 นายอชิระ	ใจสุบรรณ	กรรมการ
5.10 นายมนตรี	พลเยี่ยม	กรรมการ
5.11 นางสาวนาพร	ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา	กรรมการ
5.12 นางพนรัตน์	อุปพงศ์	กรรมการ
5.13 นางอริสรา	เสริมแก้ว	กรรมการ
5.14 นางเขวณารถ	พันธุ์เพ็ญ	กรรมการ
5.15 นายชัชทพงษ์	เชื้อดี	กรรมการ
5.16 นางสาวอุทัยรัตน์	เพ็ญผล	กรรมการ
5.17 นายชนิด	สงวนเนตร	กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่

1. จัดนิทรรศการทางวิชาการเพื่อแนะนำกิจกรรมของคณะให้มีประสิทธิภาพ
2. กำหนดตารางการจัดกิจกรรมของคณะให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย
3. ดำเนินการจัดนิทรรศการและกิจกรรมตามกำหนดการอย่างมีประสิทธิภาพ

6. คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

6.1 นางวรรณพร	วงศ์พิศาล	ประธานกรรมการ
6.2 นายธีระ	แสงศิริสายันท์กุล	กรรมการ
6.3 นายวราวุธ	กลิ่นอ่อน	กรรมการ
6.4 นายพงศ์ศักดิ์	ม่วงวงษ์	กรรมการ
6.5 นางอรพรรณ	คำสวัสดิ์	กรรมการ
6.6 นางสาวพรพรรณ	พิมพ์ภรณ์	กรรมการ
6.7 นางสาวนันทิศา	ผายสูงเนิน	กรรมการ
6.8 นางสาวอังคณา	อิมใจ	กรรมการ
6.9 นางสาวนิตา	ชัยลังกา	กรรมการ
6.10 นางสาวศศิธดา	ตรีภากิจ	กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่

1. จัดทำคู่มือบัตร แผ่นพับ โปสเตอร์ เพื่อประชาสัมพันธ์งาน
2. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
3. ออกเสียงตามสาย วิทยุกระจายเสียง และประกาศในสื่อสิ่งพิมพ์และทางเว็บไซต์
4. ให้บริการข้อมูลแก่ผู้สอบถามทางโทรศัพท์
5. บันทึกภาพนิ่งตลอดงาน

7. คณะกรรมการ...

7. คณะกรรมการฝ่ายโสตทัศนูปกรณ์

7.1 นายสมภพ	แอลดี	ประธานกรรมการ
7.2 นายวรพล	รักเจียม	กรรมการ
7.3 นายนิรวัตร	สีคำ	กรรมการ
7.4 นายวินัย	สารวรรณ	กรรมการ
7.5 นายธีรพงษ์	พิมพ์จันทร์	กรรมการ
7.6 นายปิติ	ปิยจิราส	กรรมการ
7.7 นายสุริยันต์	จักไม้	กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่ อำนวยความสะดวกด้านการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ เครื่องเสียง ให้กับวิทยากรและ
ผู้เข้าร่วมประชุม และบันทึกภาพวีดิทัศน์กิจกรรมในการประชุมวิชาการทั้งหมด

8. คณะกรรมการฝ่ายจัดสถานที่ สาธารณูปโภค รักษาความปลอดภัยและการจราจร

8.1 พันเอก (พิเศษ) สุชีพ	สินจิตร	ประธานกรรมการ
8.2 นาย ณ นองศักดิ์	วงศ์พิศาล	กรรมการ
8.3 นางศิวาพร	เกตุสละ	กรรมการ
8.4 นางหทัยทิพย์	บุญหล้า	กรรมการ
8.5 นางสาวนนิษฐา	บุญจี๊ด	กรรมการ
8.6 นางสาวมณีพรรณ	ธีรังกิตติกุล	กรรมการ
8.7 นายณัฐพล	คชวงษ์	กรรมการ
8.8 นายจิระศักดิ์	รุ่งฉาย	กรรมการ
8.9 นายชมเชย	อรรคอุดม	กรรมการ
8.10 นายบรรจง	แก้วดอนรี	กรรมการ
8.11 นายกฤต	ปลั่งบัวแก้ว	กรรมการ
8.12 นายศุภกร	ภูบึงพร้าว	กรรมการ
8.13 พนักงานสำนักงานอาคารสถานที่		กรรมการ
8.14 นางสุนันทา	รักบรรจง	กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่

1. วางแผนกำหนดสถานที่ภายในบริเวณงานร่วมกับคณะกรรมการฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้เรียบร้อย
2. ทำป้ายเพื่อการประชาสัมพันธ์งานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จัดตกแต่งบริเวณภายในอาคาร และบริเวณโดยรอบ เพื่อให้เกิดความสวยงาม และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมงาน

3. ดูแลระบบสาธารณูปโภคให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

4. ดูแล...

4. ดูแลความปลอดภัยภายในบริเวณสถานที่จัดงาน และดูแลความปลอดภัยของผู้ร่วมงาน
5. จัดการจราจรและบริเวณจอดรถ

9. คณะกรรมการฝ่ายจัดเลี้ยง

9.1 นายภูวกร	ยิ้มแย้ม	ประธานกรรมการ
9.2 บุคลากรสำนักงานบริการและสวัสดิการ		กรรมการ
9.3 บุคลากรสำนักงานทะเบียน		กรรมการ
9.4 นางอรุณเลิศ	วรรณยศ	กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่ จัดเตรียมอาหารว่าง เครื่องดื่มและอาหารกลางวัน สำหรับบริการให้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เข้าร่วมรับฟัง

10. คณะกรรมการฝ่ายเอกสารการจัดพิมพ์

10.1 นางสาวนพวรรณ	ยุติธรรม	ประธานกรรมการ
10.2 บุคลากรสำนักงานห้องสมุด		กรรมการ
10.3 นางสาวจันทร์จิรา	นงงาม	กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่ รวบรวมเอกสาร ผลงานวิจัย และจัดพิมพ์ Proceedings เพื่อแจกผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการ

11. คณะกรรมการฝ่ายยานพาหนะ

11.1 นางสาวธิดา	มุตติกุล	ประธานกรรมการ
11.2 นายอดิเรก	โพธิ์สุวรรณ	กรรมการ
11.3 นางวาสนา	สิริทวีบุญ	กรรมการ
11.4 นายนิมิตร	แสงประเสริฐ	กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่ จัดเตรียมรถตู้ให้พร้อมใช้งานสำหรับ รับ-ส่ง ผู้เข้าร่วมสัมมนา

12. คณะกรรมการฝ่ายรับจัดของที่พักร

12.1 นายสมพล	เข้มกำเนิด	ประธานกรรมการ
12.2 บุคลากรสำนักงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์		กรรมการ
12.3 นางสาวศุภมงคล	โคตรธา	กรรมการ
12.4 นางสาวนวรรตน์	กั้วถวัลเนาวรัตน์	กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่

1. หาข้อมูลราคาที่พักภายในเขตจังหวัดชลบุรี และบริเวณใกล้เคียงมหาวิทยาลัย
2. ประสานงานการจองที่พักสำหรับผู้ประชุม

13. คณะกรรมการฝ่ายสารสนเทศ

13.1 นายอดิศักดิ์	กัญญาคง	ประธานกรรมการ
		13.2 นายศุภชัย...

13.2 นายศุภชัย	ภิรมย์รัตน์	กรรมการ
13.3 นายสุพัต	เทียมเมธิ	กรรมการ
13.4 บุคลากรสำนักงานบริการคอมพิวเตอร์		กรรมการ
13.5 นางสาววรรษมน	ศรีเจริญ	กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่

1. จัดทำเว็บไซต์ของงานประชุมวิชาการระดับชาติของมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
2. จัดทำเว็บเพจโปรแกรมลงทะเบียนผ่านเว็บไซต์

14. คณะกรรมการฝ่ายรับลงทะเบียน

14.1 นางสมพิศ	แสงแก้ว	ประธานกรรมการ
14.2 บุคลากรสำนักงานทะเบียน		กรรมการ
14.3 นางสาวสิริเพ็ญ	สุวรรณ	กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่

1. รับลงทะเบียน
2. แจกเอกสารในการประชุมให้ผู้เข้าร่วมประชุม

15. คณะกรรมการฝ่ายหาผู้สนับสนุนการจัดงาน

15.1 นายนรินทร์	พนาวาส	ประธานกรรมการ
15.2 นายปรีชา	ธีระวิทย์	กรรมการ
15.3 นายสิทธิชัย	อิมอ่อง	กรรมการ
15.4 นายบรรพต	ปานจันทร์	กรรมการ
15.5 ดร.จิราพร	ระโหฐาน	กรรมการ
15.6 ดร.สอาด	หอมมณี	กรรมการ
15.7 ดร.ธ. ธง	พวงสุวรรณ	กรรมการ
15.8 ดร.ปาริชาติ	คุณปลื้ม	กรรมการ
15.9 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์	อุสาหะ	กรรมการ
15.10 ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนทรัพย์	วันสุนทร	กรรมการ
15.11 ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัสพงษ์	จันทร์งาม	กรรมการ
15.12 นายอดิศักดิ์	ภิญญาคง	กรรมการ
15.13 นางสมพร	แก้วสงค์	กรรมการ
15.14 นายสุพัต	เทียมเมธิ	กรรมการ

15.15 นางสาว...

	15.15 นางสาวพรพิมล	โหละการก	กรรมการและเลขานุการ
	15.16 นางสาวนวรรตน์	กัवालเนาวรัตน์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
มีหน้าที่	จัดหาผู้สนับสนุนการจัดงาน		
16. คณะกรรมการฝ่ายการเงิน			
	16.1 นายปรีชา	ธีระวิทย์	ประธานกรรมการ
	16.2 บุคลากรสำนักงานการคลัง		กรรมการ
	16.3 บุคลากรสำนักงานบัญชี		กรรมการ
	16.4 นางสาวลักขณา	ชลุ่ยโนรี	กรรมการและเลขานุการ
	16.5 นางสาวอำภา	พุทธรักษา	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
มีหน้าที่	1. จัดเก็บค่าลงทะเบียน		
	2. ดูแลการเบิกจ่ายเงินและการชำระบัญชีให้เป็นไปตามระเบียบ		
17. คณะกรรมการฝ่ายปฏิบัติ			
	17.1 นางณิชภา	เทียมคลี	ประธานกรรมการ
	17.2 นางสาวกาญจนา	งามชนะ	กรรมการ
	17.3 นางขวัญเดือน	ชื่นใจ	กรรมการ
	17.4 นายอดุลย์	จวงสอน	กรรมการ
	17.5 นายชัยณรงค์	ชัยจินดา	กรรมการ
	17.6 นางสาวนริگانต์	อรรคอุดม	กรรมการ
	17.7 นางสาวสุภาภรณ์	พลสงคราม	กรรมการ
	17.8 นางสาวทศวี	มิ่งมงคล	กรรมการ
	17.9 นักศึกษาช่วยงาน		กรรมการ
	17.10 นายขงยุทธ	แก้วอุดม	กรรมการและเลขานุการ
	17.11 นางสาวนริชรา	บุญชูกุศล	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
มีหน้าที่	1. ต้อนรับและอำนวยความสะดวก ประธาน ผู้ทรงคุณวุฒิ แขกผู้มีเกียรติและผู้เข้าประชุมวิชาการ		
	2. ประสานงานกับฝ่ายพิธีการ ฝ่ายจัดสถานที่ และฝ่ายโสตทัศนูปกรณ์		

18. คณะกรรมการ...

18. คณะกรรมการฝ่ายประเมินผล

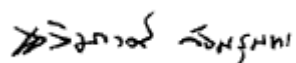
18.1	รองศาสตราจารย์กาญจนา	มณีแสง	ประธานกรรมการ
18.2	บุคลากรสำนักงานวิจัยและแผน		กรรมการ
18.3	นายพิชญา	ทองอยู่เย็น	กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่

1. จัดทำแบบประเมินผล แจกและรวบรวมแบบประเมินผล
2. สรุปแบบประเมินผล

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2554

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจติมวงส์ วจันสุนทร)

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
SRIPATUM UNIVERSITY CHONBURI CAMPUS

คำสั่งมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ที่ 437/2554

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการคัดกรอง ประสานงาน และติดตามผลงานวิจัย
ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 (2012 SPUC National Conference)

เพื่อให้การดำเนินงานพิจารณาผลงานวิจัยโครงการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 ของมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ที่กำหนดจัดขึ้นในวันศุกร์ที่ 4 พฤษภาคม 2555 เป็นไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อย จึงเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการคัดกรอง ประสานงาน และติดตามผลงานวิจัย ดังรายชื่อต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 ศีกษาศาสตร์

1. รองศาสตราจารย์กาญจนา	มณีแสง	ประธานอนุกรรมการ
2. นายพิชญา	ทองอยู่เย็น	อนุกรรมการและเลขานุการ
3. นางสาวรัศมีพร	พยุพงษ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

กลุ่มที่ 2 นิติศาสตร์ / การปกครอง (กลุ่ม A)

1. รองศาสตราจารย์สุวิทย์	นิ่มน้อย	ประธานอนุกรรมการ
2. นายอนันต์	ช่วยนีก	อนุกรรมการและเลขานุการ

กลุ่มที่ 3 นิติศาสตร์ / การปกครอง (กลุ่ม B)

1. ดร.สอาด	หอมมณี	ประธานอนุกรรมการ
2. นายชัชทพงษ์	เชื้อดี	อนุกรรมการและเลขานุการ

กลุ่มที่ 4 บริหารธุรกิจ / การจัดการ (กลุ่ม A)

1. ดร.ปาริชาติ	คุณปลื้ม	ประธานอนุกรรมการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประภัสสร	คำสวัสดิ์	อนุกรรมการและเลขานุการ
3. นายพลกฤษณ์	ไพโรธานท์วัฒน์กุล	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

กลุ่มที่ 5 บริหารธุรกิจ / การจัดการ (กลุ่ม B)

1. ดร.จิราพร	ระโหฐาน	ประธานอนุกรรมการ
2. นายชัยณรงค์	ชัยจินดา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

กลุ่มที่ 6...

กลุ่มที่ 6 บัญชี

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัสพงษ์	จันทร์งาม	ประธานอนุกรรมการ
2. นางสาวอุราภรณ์	รักมิตร	อนุกรรมการและเลขานุการ
3. นางสาวพรทิวา	ขาวสอาด	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

กลุ่มที่ 7 สารสนเทศศาสตร์

1. ดร.ธ.ชง	พวงสุวรรณ	ประธานอนุกรรมการ
2. นายชนิด	สงวนเนตร	อนุกรรมการ
3. นางสาวอุทัยรัตน์	เพ่งผล	อนุกรรมการและเลขานุการ
4. ดร.เศรษฐชัย	ชัยสนิท	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

กลุ่มที่ 8 นิเทศศาสตร์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนทรัพย์	วิจินสุนทร	ประธานอนุกรรมการ
2. นายพงศ์สิน	พรหมพิทักษ์	อนุกรรมการและเลขานุการ
3. ดร.อัคนันท์	เตโชพิศาลวงศ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

กลุ่มที่ 9 ภาษาและการท่องเที่ยว

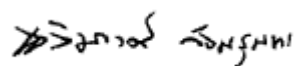
1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์	อุสาหะ	ประธานอนุกรรมการ
2. นายมนตรี	พลเยี่ยม	อนุกรรมการและเลขานุการ
3. นางฉัฐพร	อิฐสุวรรณ กัง	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

หน้าที่

1. พิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่ออ่านบทความวิจัยเฉพาะสาขา
2. ติดตามผลการประเมิน ประสานกับเจ้าของบทความเพื่อแก้ไขและแจ้งผล
3. ประสานงานกับคณะกรรมการฝ่ายพิจารณาผลงานในการนำเสนอ
4. ดำเนินการการนำเสนอกลุ่มย่อย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ตั้ง ณ วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2554

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจติมาวงศ์ วิจินสุนทร)

รองอธิการบดี วิทยาเขตชลบุรี

ปฏิบัติหน้าที่แทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
SRIPATUM UNIVERSITY CHONBURI CAMPUS

คำสั่งมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

ที่ 086/2555

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 (เพิ่มเติมครั้งที่ 1)

เพื่อให้การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 ของมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ที่จะจัดขึ้นในวันที่ 4 พฤษภาคม 2555 ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามคำสั่งมหาวิทยาลัยศรีปทุมที่ 47/2543 เรื่อง การมอบอำนาจให้รองอธิการบดี วิทยาเขตชลบุรี จึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 (เพิ่มเติม) ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการกองบรรณาธิการฝ่ายจัดทำรายงานสืบเนื่อง

1. รองศาสตราจารย์วาลี	ฐานปนวงศ์สานติ	ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	วิภาวิน	กรรมการ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ มหาวิทยาลัยบูรพา	ยอดนิล	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ระเบียบ มหาวิทยาลัยศิลปากร	สุภวิรี	กรรมการ
5. ดร.เศรษฐชัย	ชัยสนิท	กรรมการ
6. นางสาวนพวรรณ	ยุติธรรม	กรรมการและเลขานุการ
7. นางสาวรัตนา	เอมสถิตย์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่

1. ประสานงานกับฝ่ายเอกสารการจัดพิมพ์
2. จัดต้นฉบับเพื่อจัดพิมพ์
3. ตรวจสอบรูปแบบและพิสูจน์อักษรให้ถูกต้องก่อนจัดพิมพ์

2. คณะกรรมการดำเนินการนำเสนอกลุ่มย่อย

กลุ่มงานวิจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ห้อง 903)

1. ดร.เศรษฐชัย	ชัยสนิท	ประธาน
2. นางสาวอุทัยรัตน์	เพ็งผล	เลขานุการ

กลุ่มงานวิจัย...

กลุ่มงานวิจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ห้อง 904)

1. นายนรินทร์	พนาवास	ประธาน
2. ดร.นิเวศ	จิระวิชัยชัย	เลขานุการ

กลุ่มงานวิจัยด้านการศึกษา (ห้อง 905)

1. รองศาสตราจารย์กาญจนา	มณีแสง	ประธาน
2. นางจิราภรณ์	ชมยิ้ม	เลขานุการ

กลุ่มงานวิจัยทั่วไป (ห้อง 906)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย	อิสรัมย์	ประธาน
2. นายพลกฤษณ์	ไพโรสานท์วัฒน์ชกุล	กรรมการ
3. นางสาวธนาพร	पालกะวงศ์ ณ อยุธยา	เลขานุการ

กลุ่มงานวิจัยด้านนิติศาสตร์ (ห้อง 1003)

1. ดร.สอาด	หอมมณี	ประธาน
2. นายชัชทพงษ์	เชื้อดี	กรรมการ
3. นายจงรักษ์	พลสงคราม	เลขานุการ

กลุ่มงานวิจัยด้านนิติศาสตร์ (ห้อง 1004)

1. รองศาสตราจารย์สุวิทย์	นัมน้อย	ประธาน
2. นายอนันต์	ช่วยนีก	กรรมการ
3. นายเศรษฐ์	อินสกุล	เลขานุการ

กลุ่มงานวิจัยด้านนิติศาสตร์ (ห้อง 1005)

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนทรัพย์	วิจิตรสุนทร	ประธาน
2. ดร.อัครนันท์	เดโชพิศาลวงศ์	เลขานุการ

กลุ่มงานวิจัยด้านบริหารธุรกิจและบัญชี (ห้อง 1006)

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิรพงษ์	จันทร์งาม	ประธาน
2. นางสาวอุราภรณ์	รักมิตร	กรรมการ
3. นางอริสรา	เสริมแก้ว	เลขานุการ

กลุ่มงานวิจัยด้านภาษาและการท่องเที่ยว (ห้อง 1009)

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์	อุสาหะ	ประธาน
2. นายมนตรี	พลเยี่ยม	กรรมการ
3. นางณัฐพร	อิฐสุวรรณ กัง	เลขานุการ

กลุ่มงานวิจัย...

กลุ่มงานวิจัยด้านบริหารธุรกิจ (ห้อง 1010)

1. ดร.ชลธิศ	คาราวงษ์	ประธาน
2. นายชัยณรงค์	ชัยจินดา	เลขานุการ

กลุ่มงานวิจัยด้านบริหารธุรกิจ (ห้อง 1011)

1. ดร.ปาริชาติ	คุณปลื้ม	ประธาน
2. นางพนารัตน์	อุปพงษ์	เลขานุการ

กลุ่มงานวิจัยด้านบริหารธุรกิจ (ห้อง 1012)

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประภัสสร	คำสวัสดิ์	ประธาน
2. นายอชิระ	ใจสุบรรณ	เลขานุการ

กลุ่มงานวิจัยที่นำเสนอแบบโปสเตอร์ (ลานอเนกประสงค์ ชั้น 1 อาคาร ดร.สุข - มอลินี พุคยาภรณ์)

1. นายธนิต	สงวนเนตร	ประธาน
2. นายอภิชัย	ตระหง่านศรี	กรรมการ
3. นายกฤษณ์ดิษฐ์	รักษาคำ	เลขานุการ

มีหน้าที่

1. แนะนำผู้นำเสนอผลงานวิจัยในการดำเนินการนำเสนอผลงาน
2. กำกับเวลาในการนำเสนอ โดยใช้เวลานำเสนอ 15 นาที และตอบข้อซักถาม 5 นาที รวมเวลาทั้งหมด 20 นาที เมื่อเริ่มนำเสนอครบ 10 นาที ส่งสัญญาณเตือนด้วยการยกป้าย “เหลือเวลา 5 นาที” และเตือนอีกครั้งเมื่อครบกำหนดเวลาตอบข้อซักถาม 5 นาที ให้ยกป้าย “หมดเวลา”
3. คอยกำกับความเรียบร้อยของบรรยากาศในการนำเสนอกลุ่มย่อย
4. กำกับให้นักศึกษาช่วยงานเปลี่ยนป้ายชื่อให้สอดคล้องกับผู้นำเสนอ
5. แนะนำผู้นำเสนอแบบโปสเตอร์ดำเนินการตอบข้อซักถามตามเวลาที่กำหนด
6. มอบเกียรติบัตรการนำเสนอผลงานวิชาการหลังเสร็จสิ้นการนำเสนอ

3. คณะกรรมการฝ่ายพิจารณาผลงานทางวิชาการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ครรชิต	มาลัยวงศ์	ประธานกรรมการ
2. ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรีหญิงนัยนา	เกิดวิชัย	กรรมการ
3. Prof.Dr.Zhiyun	Wang	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์	วรรณจักริยา	กรรมการ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.คุณวุฒิ	คนฉลาด	กรรมการ
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์	สุขศรีงาม	กรรมการ
7. รองศาสตราจารย์ ดร.สัลยุทธ์	สว่างวรรณ	กรรมการ

8. รองศาสตราจารย์...

8. รองศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์	ประณีตพลกรัง	กรรมการ
9. รองศาสตราจารย์ ดร.เอื้อน	ปิ่นเงิน	กรรมการ
10. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์	บุญวิเศษ	กรรมการ
11. รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต	ไข่มุกต์	กรรมการ
12. รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์	เกิดประสพ	กรรมการ
13. รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา	เกิดประสพ	กรรมการ
14. รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์	วิภาวิน	กรรมการ
15. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ	ยอดนิล	กรรมการ
16. รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์	สุวจิตตานนท์	กรรมการ
17. รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์	อินทรประเสริฐ	กรรมการ
18. รองศาสตราจารย์ ดร.ภูริชญา	วัฒนรุ่ง	กรรมการ
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ	โชคเหมาะ	กรรมการ
20. รองศาสตราจารย์กาญจนา	มณีแสง	กรรมการ
21. รองศาสตราจารย์ยี่น	ภู่วรรณ	กรรมการ
22. รองศาสตราจารย์สุพล	อิงประสาร	กรรมการ
23. รองศาสตราจารย์ภารดี	มหาจันทร์	กรรมการ
24. รองศาสตราจารย์ชลพร	บุญพารอด	กรรมการ
25. รองศาสตราจารย์สุนา	สิทธิเลิศประสิทธิ์	กรรมการ
26. รองศาสตราจารย์เนตร์พัฒนา	ยาวิราช	กรรมการ
27. รองศาสตราจารย์สุวิทย์	นัมน้อย	กรรมการ
28. รองศาสตราจารย์บำรุง	สุขพรรณ	กรรมการ
29. รองศาสตราจารย์ชนชัย	ยมจินดา	กรรมการ
30. รองศาสตราจารย์สุมน	อยู่สิน	กรรมการ
31. รองศาสตราจารย์นิพันธ์	เห็น โชคชัยชนะ	กรรมการ
32. รองศาสตราจารย์วามณี	ฐานนวงศ์สานติ	กรรมการ
33. รองศาสตราจารย์ศิริ โสภากย์	บุรพาเดชะ	กรรมการ
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชิต	อู่อัน	กรรมการ
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี	เพชรสว่าง	กรรมการ
		36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์...

36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวี	หัตถกรรม	กรรมการ
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณมา	รัศมีขวัญ	กรรมการ
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาติ	มณีโชติ	กรรมการ
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพร	ศรีจำปา	กรรมการ
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกวิทย์	มณีธร	กรรมการ
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์	ชัยกิจอุราใจ	กรรมการ
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวรัตน์	แสงวิภาค	กรรมการ
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี	วงศ์หล้า	กรรมการ
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด	จงอภิรัตน์กุล	กรรมการ
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐม	หงษ์สุวรรณ	กรรมการ
46. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ	กรวยสวัสดิ์	กรรมการ
47. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรนนท์	สายันท์เกษะ	กรรมการ
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ	ภูพัฒน์วิบูลย์	กรรมการ
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา	สงวนศักดิ์	กรรมการ
50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์	วันสุนทร	กรรมการ
51. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิษฐ์	นากกระแสร	กรรมการ
52. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรางคณา	ธรรมลิขิต	กรรมการ
53. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา	จันทวงศ์	กรรมการ
54. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ	อุสาหะ	กรรมการ
55. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย	มีคำ	กรรมการ
56. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์	อุสาหะ	กรรมการ
57. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนทรัพย์	วันสุนทร	กรรมการ
58. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จिरพงษ์	จันทร์งาม	กรรมการ
59. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลศรี	เด่นวัฒนา	กรรมการ
60. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรุฬห์	ศรีบริรักษ์	กรรมการ
61. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ประทีป	ทับอัครานนท์	กรรมการ
62. ดร.จิราพร	ระโหฐาน	กรรมการ
63. ดร.ปาริชาติ	คุณปลื้ม	กรรมการ

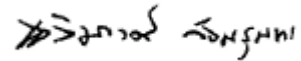
64. ดร.จุมพล...

64. ดร.จุมพฏ	บริราช	กรรมการ
65. ดร.จักรพงษ์	ลิมปนูสสรณ์	กรรมการ
66. ดร.จิตติมา	ไชยกุล	กรรมการ
67. ดร.บวรวิทย์	เป็รื่องวงศ์	กรรมการ
68. ดร.สารทศ	สกุลกู	กรรมการ
69. ดร.อัคร์เดช	วานิชชินชัย	กรรมการ
70. ดร.กมล	ชัยวัฒน์	กรรมการ
71. ดร.กมล	จิราพงษ์	กรรมการ
72. ดร.พูนผล	เดวิทย์	กรรมการ
73. ดร.อัฐธูมา	นิลนพคุณ	กรรมการ
74. ดร.นิเวศน์	จิระวิชิตชัย	กรรมการ
75. ดร.คณิงนิจ	กุโปลา	กรรมการ
76. ดร.กัลยา	ตันศิริ	กรรมการ
77. ดร.จำเนียร	จวงตระกูล	กรรมการ
78. ดร.ช.ชง	พวงสุวรรณ	กรรมการ
79. ดร.สุธี	อยู่สถาพร	กรรมการ
80. ดร.สอาด	หอมมณี	กรรมการ
81. ดร.นิพัทธ์	จงสวัสดิ์	กรรมการ
82. ดร.อัครา	โสภารักษ์	กรรมการ
83. ดร.สาวิตรี	รตโนภาส สุวรรณดี	กรรมการ
84. ดร.มณีรัตน์	ภาคฐป	กรรมการ
85. ดร.ชนวัตร	ลิมป์พาณิชย์กุล	กรรมการ
86. ดร.ชรินิ	มณีศรี	กรรมการ
87. ดร.ปริยา	รินรัตนกร	กรรมการและเลขานุการ
88. นางสาวพิรญา	สูงเนิน	ผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่ พิจารณาก่อนกรองผลงานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์เพื่อให้เจ้าของผลงานนำเสนอในการประชุมวิชาการ
ระดับชาติ ครั้งที่ 2

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ตั้ง ณ วันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2555

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจลิมวงศ์ วจนสุนทร)

รองอธิการบดี วิทยาเขตชลบุรี

ปฏิบัติหน้าที่แทนอธิการบดี